IN

Q. HORATIVM FLACCVM,

DIONYSII LAMBINI
MONSTROLIENSIS REGII
profeſſoris,

Commentarius locupletiſſimus.

SEXTA ET POSTREMA EDITIO
EMENDATISSIMA, ATQVE AD EAM
conformata, quæ ab auctore paulò ante obitum fuit
recognita.

*ADDITÆ SVNT HENRICI STEPHANI
diatriba, unde fœlix ac facilis obſcuriorum locorum
explicatio peti poteſt.*

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA



AVRELIAE ALLOBROGVM,
Excudebat PETRVS DE LA ROVIERE.
cIↄ. Iↄcv.


M.A. GIACOMELLVS ARCIEP. CHALCED. DNI N. LIT. PONT. AD PRINC. SECR.

D. LAMBINVS

CAROLO NONO, GALLORVM REGI POTENTISSIMO, ET CHRISTIANISSIMO, S. P. D.

...ECA NAZ... ROMA ... O EMANUELE

SI quis vmquam puer excelſo loco natus, Carole Rex Chriſtianiſsime, domeſticis rerum fortiter, iuſtè, præclaréque gerendarum exemplis abundauit: eorum profectò tanta tibi copia ſuppetit, vt ſiue Franciſcum I. auum tuum, ſiue Erricum II. patrem ſpectes, fortiſsimóſque potentiſsimóſque Reges, ad quaſcumque illorum actiones propè diuinas, atque immortaleis mente, & cogitatione te conuerteris, maximi, latiſsimíque laudis, & gloriæ campi ſeſe tibi aperire, atque explicare videantur. Nã tot res, & tantas domi foríſque geſſerunt, tot populis iuſtum bellum intulerunt, tot ſupplicibus præſidio, ſalutiq; fuerunt, tot vrbeis expugnarunt, tã longè, latéque regni Gallici fineis protulerunt, leges tam vtileis, támque ſalutareis ſanxerunt, vt ſi tu, cùm ætate proceſſeris, eorum veſtigia perſequi, aut etiam cum illis certare volueris, non ſit metuendum, ne, non, quanto illi ſuperioribus Regibus præſtiterunt, tanto tu illis facilè antecellas. Atque arteis quidem, ac virtutes eorum bellicas cùm ætas noſtra, patrúmque noſtrorum admirata eſt, tum omnium gentium, poſterorúmque ſæculorum literę celebrabunt. neque verò de ciuilibus, aut vrbanis, quarum hæreditas, atque imitatio æquè, atque illarum, ad te pertinet, poſteritas vmquam conticeſcet. ſunt enim magno, excelſóque animo digniſsimæ: ſunt grauitatis, ſapientiæ, pietatis, iuſtitiæ, liberalitatis, amoris in Gallorum ciuitates pleniſſimæ. ſed, vt ex his, eas quæ ad iuris æquabilis deſcriptionem, quæ ad iuſtitiam, quæ ad religiones, ac ceremonias pertinent, prætermittam, vellem mihi tanta ſuppeteret orationis facultas, vt ſingularem Franciſci aui tui (cuius nomen vigebit memoria hominum ſempiterna, in viros eruditos beneuolentiam, ac liberalitatem meritis laudibus efferre poſſem. Quantis enim præmiis illos inuitauit? quot, & quantis muneribus cumulauit? Neque verò in Gallos tantùm, hoc eſt in ſuos, ita animatus fuit, verùm etiam exteros, atque adeò multò impenſiùs, omni beneficiorum genere auxit, atque ornauit. Ex quo factum eſt, vt ex omnibus terrarum oris, ac partibus viri Hebraicarum, Græcarum, Latinarum literarum ſcientia clari, philoſophi, iuriſconſulti, poëtæ, rhetores præmiis ampliſſimis excitati in Galliam tuam conuenirent. Muta tum erant ab illis literis, à liquida & germana philoſophia, à veterum, & probatorum auctorum vocibus, Lutetiæ gymnaſia. vigebant in eis ineptæ verborum captationes, & concertationes: inanes, & ſpinoſæ quæſtiunculæ ponebantur: fallaces, & minutæ concluſiunculæ contorquebantur: diſputationibus anilibus, barbaris nominibus, ac vocibus, impolitiſſimorum librorum lectione omnium gymna-

ſiorum parietes perſonabant, meræ nugæ, meræ ineptiæ, mera barbaries docebatur. Ignoti erant Homerus, Pindarus, Æſchylus, Sophocles, Euripides, ignoti Plato, Xenophon, Ariſtoteles, Theophraſtus, Plutarchus: ignoti Herodotus, Thucydides, Polybius, Diodorus, cæteri Græci ſcriptores omnes. linguę Latinę elegantiam, & munditiem, incorruptum Latini ſermonis vſum nemo nouerat, nemo docebat. Hebraicæ, & Græcæ linguæ ne elementa quidem erant nota: omni elegantiore, & puriore doctrina, omnibus Græcorum, & Latinorum melioris notæ ſcriptorum monumentis carebamus. Piget, pudétque referre quãta tum omnium bonarum artium ignoratio Galliam tuam obſeſſam teneret: quantis tenebris populus tuus circumfuſus, ac pænè dicam, ſepultus eſſet. Exortus eſt Franciſcus ille, auus tuus, humanarum litterarum, omniúmque ingenuarum artium, ac diſciplinarum veriſſimo cognomento parens appellatus: qui rus merum, qui fœdam barbariem, qui graue virus, qui craſſas tenebras è ſcholis, ex vrbibus, è tota Gallia ſuo ſplendore depelleret, fugaret, diſſiparet: ſermonis Hebraici, Græci, Latini, omnium artium honeſtarum, & reipubl. vtilium ſtudia in hominibus ingenio præſtantibus commoueret, atque excitaret. Id autem hac ratione aſſecutus eſt. Lutetiæ duodecim doctores partim Gallos (in quibus erant illa Galliæ tuæ ornamenta, Fr. Vatablus, P. Danesius, Iac. Tuſanus, Dion. Coronæus, Orontius Finæus) partim aduenas (in quibus erant Bart. Latomus Germanus, Io. Poblatius Hiſpanus, Agathius Guidacerius, Paullus Paradiſus, vterque item Hiſpanus, Io. Stracelius Flander, Vidius Florentinus) propoſito, atque attributo eis honeſtiſſimo præmio inſtituit: quorum alij mathematicas arteis, alij Hebraicas literas, alij Græcas, alij Latinas, alij philoſophiam ex ipſis fontibus hauſtam, alij artem medendi, & maximè eius partem eam, quæ chirurgice à Græcis appellatur, publicè docerent. Franciſco ſucceſſit Erricus, digniſſimus patre filius, pater tuus, rerum, domi, foríſque geſtarum gloria clariſſimus: qui patrem cùm cæteris rebus omnibus pænè veſtigiis ipſis perſecutus eſt, tum eximio in litteratos, & eruditos homines amore, ac ſtudio cum illo certauit: atque in eorum, qui vel exceſſerant è vita, vel alioqui ſua ſponte docendi munere defuncti fuerant, locũ viros ingenio, doctrináque præſtanteis ſubſtituit, P. Gallandium, Iac. Siluiũ, Iac. Gopylum, P. Ramum, Adr. Turnebum, Fr. Vicomercatum, Io. Auratum, Paſchaſium Hamellum, Io. Calignium, Nic. Penam, Io. Mercerum, Bertinum Comitem, Rod. Mainum Britannum, Io. Quinquarboreum. Ita vtroque regnante artes, litterę, diſciplinę omnes in Gallia floruerunt. Nam armorum quidem, rerúmque bellicarum gloria iampridem cęteris nationibus aut pares, aut etiam ſuperiores eramus: litterarum autem atque artium libero dignarũ laudibus antè quàm Frãciſcus auus tuus regnum obtineret, certè vincebamur. At nunc iidem Franciſci aui tui, & Errici patris beneficio ita litteras amplexi ſumus, vt non modò iam cum Germania (quæ diſcentium, atque eruditorum multitudine ſemper abundauit, neque minus vnquam litterarum, quàm armorum cupiditate, ſtudióque flagrauit:) verùm etiam cum Italia, (quæ cum viros acumine ingeniorum, ſollertiáque iudicandi præſtãteis gignere exiſtimatur, tum Latinarum quidem litterarum hereditatem quandam veluti gentilitatis iure ſibi vendicauit: Græcarum autem poſſeſſionem quaſi vacuam, & caducãm euerſa, ac deleta Græcia celeriter occupauit,) vltrò pedem conferre, atque in certamen deſcendere audeamus. Hunc igitur ingeniorum cultum, hanc humanitatem, hanc optimarum artium celebritatem, quam ab auo, & patre tuo conſecuti ſumus, tuæ perſonæ decorum eſt, Carole: tuis maioribus dignum: ei ſpei, quam de te habemus, conſentaneum, te ſtudioſè tueri, diligentérque conſeruare. Non enim credibile eſt, te ita dicturum, ſatis eſſe, ſi artis militaris, & bellicæ gloriam tibi ab illis relictam retineas: de vr-

de vrbanis,& ciuilibus artibus non eſſe tibi magnopere laborandum. Nam primùm, quarum artium exercitatio tuis maioribus tantoperè fuerit probata, eas te arteis improbare, amplitudinem, ac maieſtatem tuam non decet: deinde ne te quidem præterit, vtpote à præſtantiſſimis doctoribus, ac magiſtris inſtitutum, optimiſque præceptis imbutum, & quod caput eſt, naturæ bonitate valentem, ſcientiam inſcientia, ſapientiámq; inſipientia longè eſſe potioré, ac præſtabiliorem: neque eſſe conſentaneum, cuius Regis populus habeat tereteis, eruditas, & purgatas, ingeniúmque doctrina expolitum, eum Regem, litterarum, & ſcientiæ ſuauitatem neque auribus ſentire velle, neque cogitatione comprehendere, ac percipere curare. Neque porrò exiſtimo, tibi id probatum iri, quod de Alexandro Magno Philippi Macedonum Regis filio ſcriptores locupletes memoriæ prodiderũt, illum ita animo fuiſſe affectum, vt, quoties Philippus aut vrbem aliquã nobilem cepiſſe, aut prœliũ ſecundũ feciſſe, aut victoria aliqua deniq; potitus eſſe nuntiaretur, non admodum lætè ferret, ſuiſque æqualibus diceret, patrem nihil magni, præclaríque, quod gereret, ſibi relicturum, exiſtimans, quanto plureis vrbeis Philippus expugnaſſet, quantóque plureis victorias peperiſſet, tanto ſe aut pauciores rerum à ſe gerendarum occaſiones habiturum, aut ſibi pauciora, quæ ſubigeret, ac domaret, reliqua futura. Quamuis enim eſſet hoc inſigne, & luculentum eius animi magnitudinis, & gloriæ cupiditatis argumentum: ſi fortitudinem tamen non corporis viribus, ſed animi robore metimur: &, ſi altitudinem animi non in fortunæ temeritate, neque in militum lacertis, ſed in animo inuicto poſitam eſſe arbitramur: &, ſi ſolidam, vtramque gloriam non in expugnandis vrbibus, neq. in propagandis imperij finibus, ſed in cohibendis, & comprimendis animi motibus, rebúſque ſecundis moderatè, ſapientérque ferendis locatã eſſe exiſtimamus: fuiſſet illud profectò multo certius magnę ad virtutem futurã indolis Alexandri ſignũ, primùm ſecunda Philippi patris fortuna, victoriſque lætari: deinde rationem inire, quemadmodum tot ciuitates, tot populos, tantum regnum ſapienter, iuſtéque moderari poſſet, quàm in incerto belli euentu, ſpem gloriæ ſuæ collocare. Nam, cum duæ ſint artes potiſſimum, in quarum ſtudium reges incumbere, quas perdiſcere, in quibus verſari vel ſoleant, vel debeant, vna militaris, & bellica, per quam hoſtilis, & externa iniuria propulſetur: altera ciuilis, & vrbana, & quodammodo togata, per quam ciuitates optimis legibus, inſtitutiſque temperatæ, concordia, otio, opibus, virtute floreant: dubitari non debet, quin ea, per quam populis vita beata quæritur, & cuius cauſa prior illa eſt comparata, longè illi ſit anteponenda. Bella enim non niſi neceſſariò ſuſcipiuntur: neque quiſquam eſt, niſi immani planè ingenio præditus, qui non per diſceptationem, ac rationem, quam per vim, & ferrum ius ſuum obtinere malit. Cum illud non licet, ad hoc decurritur, vt iniuria ferro repulſa, iure noſtro armis recuperato, victoria bello parta, otio, pacéque potiamur. Quemadmodum autem nauis gubernator ad curſum ſecundum, medicus ad ægri ſalutem ſuas omneis curas, & cogitationes refert: ſic bono principi, eorum, quibus præeſt, vita beata propoſita debet eſſe, vt illi fortunę bonis ſint locupletes & copioſi: viribus corporis valentes, ac robuſti: omnibus animi virtutibus inſtructi, atque ornati: gloria, famáq; præſtantes, & clari: quæ tum deniq; contingere ſolent cum Reges ſedulò dant operam, vt ſint ipſi bellicoſi ſimul, & ſapientes: cúmque ſapientiæ, iuſtitiæ, pietatis æquè, atque artium bellicarum cupiditate, ſtudióque ducuntur. Itaque antiquiſſimi illi poetæ non aliam (opinor) ob cauſam Palladem armatam finxerunt, quàm vt ſignificarent in Regibus, & rerumpub. moderatoribus bellicam virtutem cum ſapientia coniunctam, & copulatam eſſe oportere. Quam rationem ſecuti priſci illi heroes in diſciplinam hominum eruditorum, longóque vſu pe-

tiforum filios ſuos ſtudioſè tradebant:& Reges ipſi doctos viros,& ſapienteis in comitatum,amicitiámque ſuam cupidiſſimè recipere ſolebant. Sic fortiſſimum illum Græcorũ Achillem Pelei Theſſalorum Regis filium à Chirone Centauro puerum eruditum eſſe literis proditum eſt: & eidem iuueni ad Troiam profecto,Phœnix ait apud Homerum ſe comitem,& cuſtodem iccirco à patre eſſe additum, vt illum efficeret oratorem verborum, actorémque rerum. Summus ille Athenienſium concionator Pericles,qui annos quadraginta doctrina, conſilio,eloquentia dicitur Athenis præfuiſſe, priuſquam ad rempublicam accederet, ab Anaxagora Clazomenio fuerat inſtitutus: Timotheum,Cononis præſtantiſſimi imperatoris filium,Iſocrates:Epaminondam Lyſis Pythagoreus:Alexãdrum magnum Ariſtoteles erudierũt.Ageſilaum Xenophon: Philolaum Archytas Tarentinus:Dionem Plato Athenien.docuerunt. Sapientum autem conſuetudinem & amicitiam à Regibus eſſe appetitã,teſtimonio ſunt Solon,& Anacharſis: quorum alterius ſermone,& congreſſu magnopere Crœſus eſt delectatus, atque adiutus:alterum cùm Darius literis & promiſſis inuitaſſet, nihil profecit:teſtantur Plato,& Ariſtippus,qui cum Dionyſio vixerunt: & Calliſthenes, qui cum Alexandro:alij denique quàm plurimi. Iam verò in iis,qui ſapientiæ, doctrinæque laudib.clarent,non poſtremum locum poëtæ videntur obtinere. Quin ſi verum quærimus,vel iidem fuerunt olim poëtæ, & philoſophi: quem innumerum referre licet Orpheum, Amphionem, Muſæum, Homerum, Heſiodum, Solonem, Phocylidem, Xenophanem, Parmenidem, Epimenidem, Empedoclẽ,Platonem: vel,ſi qui Philoſophi à ſtudio poëtico fuerũt remotiores, quales ſunt poſteriores ij,niſi poetarum auctoritate ac teſtimonio ſua decreta cõfirmarent,ac fulcirent, à periculo ruinæ non procul abeſſent:vt omittam, quod plerique ex his ad vitam bene,& ſapienter inſtituendam non multum adiumenti videntur attuliſſe:At ex poëtis(eos excipio, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt) vix vllum reperias,qui non aut a vitio quidem, turpitudinéque animos auocet, ad virtutem autem,& honeſtatem excitet,atque acuat:aut mores corruptos emendet, & corrigat:aut res vel temperanter,moderatéque factas,vel magnificè, fortitérq.geſtas immortalib.laudibus efferat, atque ad ſempiternam memoriam conſecret: aut illuſtria virtutum exempla ex omni antiquitate repetita huius ætatis hominibus ſuppeditet:aut homines calamitoſos, & grauib.fortunæ caſibus afflictos excitet, atque extollat.Quis philoſophus vnquam vel diſtinctius quid ſit virtus,quid vitium:quid turpe, quid honeſtum,diſputauit,vel planius honeſti pulchritudinem, inhoneſti deformitatem:ſapiẽtiæ,vim & vtilitatem, inſipientiæ imbecillitatem, atque incommoda diſputando demonſtrauit, quàm Homerus diuinis ſuis carminibus ante legentium oculos conſtituit?quis hominum mores, & motus: quis animantium naturas:quis ſola terrarum:quis æſtus,& fluctus marinos: quis ventorum flatus:quis nauigandi pericula,tempeſtatéſque aduerſas : quis temporum varietates:quis præliorum imaginem: quis vrbium oppugnationes: quis acies inſtructas:quis imperatorias virtutes: quis rationem moderandorum animorum: quis formam bene moratarum ciuitatum:quis denique omnium rerum, quæ hac vniuerſitate continẽtur,varietatem illuſtrius vnquam,Homero depinxit? Quid cæteros poëtas,Epicos,Lyricos,Tragicos,Comicos perſequar,quorum vel nomina commemorare longum ſit? ſed tamen quantũ ex ſingulis generibus fructum, quantáque cum voluptate coniunctum percipiunt, qui in talium ſcriptorum lectione verſantur? Quid, quòd poëtæ principibus, & regibus,atque adeò diis immortalibus cari fuiſſe dicuntur?vt Caſtori, & Polluci Simonides:Apollini Pindarus:Polycrati Samio Anacreon:Æſchilus,& Simonides Hieroni: Dionyſio Siculo Polyxenus:Euripides Archelao:Scipionibus,& Catoni maiori Ennius:Scipioni Aſi-

ni Africano minori,& Lælio Sapienti Lucillius : Memmio Lucretius : C. Cilnio Mæcenati,M.Vipſanio Agrippæ,Cæſari Auguſto Virgilius,Varius,hic, quem tibi nunc donamus,Q.Horatius Flaccus. Pittacus Alcæo, à quo fuerat non ſolùm verſibus,& ſtilo violatus,verùm etiam armis,& ferro appetitus,cùm ille in poteſtatē ſuam veniſſet,iniuriā acceptam remiſit,atq; ignouit: C. Iulius Cæſar eadem lenitate,& clemētia vſus C.Valerio Catullo,à quo fuerat petulantiſſimis, & contumelioſiſſimis verſibus laceratus, ſecum redeundi in gratiam poteſtatem fecit. Eundem Catullum Manlius Torquatus, Tibullum Valerius Meſſala, ſingulari beneuolentia complexi ſunt. Sed quorſum tam multa de literis, philoſophis, ac poëtis?primùm vt oſtendam,clariſſimorum,& ſapientiſſimorum,principum,regúmque,atque imperatorum factum,& inſtitutum, Franciſci I.aui tui, & Errici II.patris, Regum maximorum, iudicio eſſe comprobatum : deinde vt te ſponte tua currentem ad parem in literas, & literatos voluntatem , ſimiléque ſtudium excitem:poſtremò vt,quem poëtam C.Cilnius Mæcenas, eques Rom. nobiliſſimus:M.Vipſanius Agrippa,dux exercitus clariſſimus: Cæſar Auguſtus, princeps fortunatiſſimus, plurimi fecerunt,vehementérque dilexerunt, cuiúſque conſuetudine,& ingenio,& moribus plurimum delectati ſunt, eius ſcripta, multorum quidem ſęculorum auctoritate comprobata,ſed temporum, literis inimicorum, culpa,valde deprauata: quę nunc ad te defero quàm plurimis locis non ſine meo magno labore, ac ſudore propemodū ſuæ natiuæ integritati reſtituta,ac mendis fœdiſſimis perpurgata, iuſtiſque commentariis à me explicata, atque illuſtrata, eo vultu accipias,eóque animo complectare,quo vultu, &quo animo Franciſcus auus tuus,quoErricus pater,ſapientiſſimi Reges,genus hoc ſcriptorum accipere, atque amplexari ſolebant. Enimuerò Carole, non ego ad te poëtam aliquem vnum de multis affero:ſed poëtam omnibus ſuis numeris perfectum, atque abſolutum: ſummum, atque adeò ſolum,in tota lingua Latina Lyricum: Satyrarum ſcriptorem præſtantiſſimum, atque excellentiſſimum:multiplici, & varia rerum copia refertum:illuſtri verborum ſplendore illuminatum:ſententiarum pondere grauiſſimum:ſcribendi elegantia politiſſimum , ac puriſſimum:orationis figuris ornatiſſimum:in cudendis nouis vocabulis ſine inuidia feliciſſimum,ſine vituperatione audaciſſimum:in Græcorum loquendi generibus imitandis & cum prudentia,iudicióque liberrimum,ac ſolutiſſimum:& cum libertate, licentiáq; cautiſſimum,ac prudentiſſimum.Nemo vnquamLatinorum iuſtitiam,fidem,continentiam,parſimoniam,religionem,patientiam paupertatis,contentionem rerum humanarum laudauit ornatiùs:nemo iniuſtitiam, perfidiam, libidinem, auaritiam,luxuriam vituperauit acerbiùs: nemo ad ſubeunda pro patria pericula, atq. ad mortem pro libertate oppetendam inflammauit ardentiùs. Nemo,neque ad virtutem acriùs excitauit,neque à vitio grauiùs reuocauit: nemo bellorum ciuilium calamitatem miſerabiliùs deplorauit: nemo neque amores cantauit molliùs ac teneriùs,neque tempeſtiuorum conuiuiorum hilaritatem deſcripſit floridiùs:nemo hominum ſuæ ætatis mores carpſit vrbaniùs.dies me deficiat,ſi huius poëtæ virtutes poëticas non modò perſequi,& commemorare ſcribendo,aut diſtinguere partiendo,ſed etiam recordari cogitando, aut notare coner obſeruando.Quòd ſi poëta omni laude cumulatus, omnibúſque ſuis partibus abſolutus,& perfectus ille eſt,qui voluptatē,& delectationē lectoris cū vtilitate, fructúq; coniūxit:ſine cōtrouerſia cęteris omnib.poetis Græcis, ac Latinis (Homero excepto) Q Horatius Flaccus meritò eſt anteponendus : in quo ſic dulcedo cum vtilitate certat:ita ſuauitas grauitati par eſt,vt,ſi detracta voluptate,ac dulcedine,ſola grauitas,vtilitáſque ſpectetur,hęc lectorem in legendo retinere queat: contrà ſi quis dempta vtilitate,ſolam verſuum dulcedinem, ac iucunditatem ſequatur, hæc eum

ſua illecebra captum, vt in ſe continenter affixus inhæreat, pellicere poſſit. Ex his autem commentariis cum ipſo Flacco coniunctis, cùm duo corpora feciſſem, quorum alterum ad Carminum: alterum ad Sermonum libros pertinet: eam potiſſimùm partem tibi dicandam eſſe iudicaui, quæ propterea quòd & ordine prior, & argumenti, rerúmque amplitudine elatior atque grauior, & verborum ſplendore illuſtrior, atque ornatior, & concinnitate venuſtior, ac floridior, & varietate ipſa gratior, ac iucundior eſt, tuæ ætati ſimul, & maieſtati magis conuenire videbatur. Vale, & regna.

Idib. April. anno cIↃ IↃ. LXXI.

Lugduni.

IDEM

IDEM LECTORI S. D.

CVM tibi poetam commendare non debeo, humaniſſime lector, vel cuius lectione omnes homines eruditi plurimùm delectantur, vel qui ſuis ipſius virtutibus, atque ornamentis ſatis commendatur: quamobrem commentarios in eum olim ſcripſerim, nunc in lucem proferam, rationem tibi fortaſſis afferre debeo, Non te morabor pluribus. Ego hunc poëtam partim mea ſponte, partim doctorum virorum iudicium ſecutus, adoleſcens in primis amaui, ſempérque libentiſſimè legi: neque me ab eius lectione vel iuris ciuilis ſtudia: vel potentiorũ amicorum conuictus,& conſuetudo: vel longinquæ, ac diuturnæ peregrinationes vnquam abſtrahere potuerunt.Sed,cùm in hoc ſcriptore mihi pleraque partim aliquanto obſcuriora,neque ſatis ab iis, qui eum explanandum ſuſceperant,declarata: partim iniuria temporis deprauata, quæ ſine ope codicum manu ſcriptorum reſtitui non poſſent,eſſe viderentur: nihil mihi tum quidem dabatur aliud,quàm, vt ſperarem me talium librorum copiam aliquando habiturum: intereà verò è philoſophis,ac poetis Græcis, & Latinis:ex antiquitatis Rom. monumentis: ex Athenæo,Pauſania, Suida,Stobæo,cæteris,ea, quæ ad hunc poëtam lucis aliquid afferre poſſe mihi viderentur, ſtudioſè colligere,ac notare non deſinebam, vt iis vnà cum amicis vterer,non vt ea diuulgarem. Profectus ſum tandem in Italiam cum viro clariſſimo,Franc.Turnonio Cardinali. Romę cùm eam,quàm votis,ominibúſque antè expetiueram, veterum librorum copiam nactus eſſem, non putaui mihi oblatam de hominibus bene merendi occaſionem, mea negligentia è manibus amittendam eſſe. Itaque vetera,quotquot potui, exemplaria vndique corrogata,alia eorum voluntate,quorum erant, in diuerſorium meum tranſportanda curaui:alia,quia è ſuis locis auferre nefas erat, ſuis quæque in bibliothecis inſpexi, & conſului. In bibliotheca Pontificis Rom. Vatican. quæ mihi beneficio Gulielmi Sirleti,& Hieronymi eius fratris,& Federici Brutij, quoties mihi commodum erat, patebat, quinque libros antiquiſſimos, manúque ſcriptos reperi. viri Donatus Iannoctius Florentinus vnũ,qui fuerat ampliſſimi,atq; ornatiſſimi Rhodolphi Cardinalis eóq; mortuo cũ aliquot aliis Græcis, ac Latinis, ad ipſum teſtamento peruenerat,mihi cõmodauit.A Gabriele Faerno, homine candidiſſimis moribus,vnum item commodatò accepi.Acceſſerũt duo,quorum alter erat Rainutij Farneſij clariſſimi Card. typis ille quidem excuſus, ſed cũ antiquiſſimis, atque optimis codicibus comparatus, atque ex eorum fide, ac teſtimonio quamplurimis locis emendatus:alter Ludouico Vrſino Farneſiorũ conſobrino,adoleſcenti pudenti,ac probo, ab Annibale Caro donatus fuerat: in quo deſiderabantur ſermonũ libri. Horum vtriuſque mihi facta à dominis copia eſt,opera Fuluij Vrſini,hominis eruditiſſimi. Poſtremò mihi ex Italia reuerſo, cõmentarijs meis iam abſolutis,liber itẽ calamo ſcriptus,vetuſtiſſimus à Io. Torneſio,typographo Lugdunenſi,nuper inſperanti Lugduni oblatu. eſt. Cum his igitur ſingulis libris cœpi Romæ attentiſſimè, atque accuratiſſimè vnum exemplum Horatianum typis deſcriptum conferre: contuli: lectionis varietatẽ, librorúmque diſſenſionem conferendo notaui.Non eſt huius temporis,aut loci,lector erudite,pluribus verbis tibi commemorare,quantum mihi à vulgatis reperti ſint diſcrepare.ſuis quęque locis vel per te,vel me indicante cognoſces.Hoc tãtùm in præſenti fatebor,

¶¶ j

me, hac tanta diſſenſione, ac diſcrepantia animaduerſa, ſpe, animóq; multo maiore ad cõmentarios meos informatos iam, ſeu potiùs inchoatos, quàm primùm abſoluendos me contuliſſe, vt ſi doctorum virorũ iudicio digni eſſent, qui in manus hominum peruenirent, vtileſq; ſtudioſæ iuuentuti futuri viderentur, in publicum prodirẽt: ſin minus, Q. Horatius Flaccus ſaltem, & antiquorum librorum auxilio, & mea opera reſtitutus quodam modo reuiuiſceret, ac renaſceretur. Nũc de commentariis meis, quid te ab eis exſpectare velim, quídque in eis conficiendis ſecutus ſim, pauca dicã. Primùm Horatium ipſius auctoris ſententia ſtudioſiſſimè inueſtigata, & perquiſita, ſimilibúſque locis inter ſe comparatis, explicaui, ac declaraui: Deinde, quæcunque mihi viſus eſt à poëtis, & philoſophis Græcis, qui quidẽ extent, ſumpſiſſe, aut mutuatus eſſe, ea à fontibus petita, tuis oculis optima fide ſubieci: Tum, quę ad Græcorum hiſtorias, fabuláſque pertinent, etiã ea è Græcis ipſis, & poetarum Gręcorum ſcholiaſtis excerpta, tibi propoſui, tibique produxi: neque ſolùm produxi, verum etiam Latinè omnia ferè reddidi. Prætereà Græca omnia loquẽdi genera, in quibus creber, & frequens eſt Horatius, diligenter obſeruaui, notaui, indicaui: vim, pondus, elegantiam verborum oſtẽdi: Horatianam Latinè loquendi rationem cum optimorum Latini ſermonis auctorum Plauti, Terentij, Lucretij, Catulli, Ciceronis, Cæſaris, Salluſtij, Virgilij, Tibulli, Propertij, T. Liuij loquendi conſuetudine congruere demõſtraui. Prætereà ſiqua verba lectiora, aut ſi qua loquendi genera concinniora ſæpius, & pluribus locis ab eo eſſe vſurpata animaduerti, ea diligenter collecta, ſub vno quaſi aſpectu, quàm aptiſſimo potui loco, vt adoleſcenteis quærendi labore leuarem, collocaui. Poſtremò perquàm multos auctorum Græcorum & Latinorum locos quaſi aliud agens, occaſione tamen oblata & corruptos reſtitui, & obſcuros declaraui.

Rectam autem vocum ſcribendarum rationem, quam orthographiam Græci nominant, eam ſum ſecutus, quæ pleriſque doctiſſimis ætatis noſtræ viris probabatur, quæque in veteribus, & fide dignis marmoribus reperitur. exempli cauſa hæc nomina, ſic tibi deſcribenda curaui, *Mæcenas*, *Paullus*, *Meſſala*, *Sulpicius*, *Mucius*, *Scæuula*, *Hirtius*, *Caſcellius*, *Pætus*, *Calpurnius*, *Tiberis*, *Etruſcus*, *Brundiſium*, *Aricia*, *&c.* Tum hęc hoc modo, *ſilua*, *hiems*, *ſæculum*, *mæror*, *& mæreo*, *cælum*, *hædus*, *nuntius*, *conuicium*, *otium*, *auctor*, *edera*, *heres*, *aeneus*, *&c.* Tum hæc, quæ ab vno veluti fonte manant, cum diphthongo æ, *fætus*, *fænus*, *fæcundus*, *fæmina*, *fænum*: hęc autem, quæ è Græca voce ποινὴ nata ſunt, cum dihpthongo œ. *pœna*, *pœnitet*. illa autem *pæne*, *pænuria*, *cum d phth. æ*, non quòd alia eorum ſit origo, ſed quòd talem ſcripturam confirment antiqua monumenta, veteréſque membranæ. In his porrò *ſumpſi*, *contempſi*, *prompſi*, *dempſi*: *ſumptus*, *contemptus*, *comptus*, *promptus*, *demptus*: & in his *emptus*, *ademptus*, *exemptus*, *interemptus*, *peremptus*, primùm antiquiſſimi Grammatici auctoritatem: deinde rationem, ac veritatem ipſam ſum ſecutus. Marij igitur Victorini, qui Ælij Donati fuit æqualis, hæc verba ſunt in lib. de orthogragraphia. *Nam hiems, & ſumſit, & inſumſit, & demſit, ſine dubio per m. & ſcribetis: & quando in harum vocum mentionẽ incidimus, nec conſumtum, nec emtum, nec redemtum, nec temptat, nec attemptat, & ſimilia iſtis, per p. & ſcribetis vitioſè, ſed, vt ego ſcripſi, iuxta m. t. ponetis.* Multum quidem apud nos valere debet tanti Grammatici ſententia, atq; auctoritas: ſed, ſi quis huius ſcripturæ rationem quoque flagitabit, ea verò eſt in promptu poſita, miniméque obſcura. Sed priuſquàm progrediar longius, etiam atque etiam abs te peto, lector humaniſſime, vt tibi hoc perſuadeas, me & officio adductum, & neceſſitate quadam coactum de his rebus, quæ Grammaticorum ſunt, hoc loco diſputare. Nam, præterquàm quòd conſilium meum harum vocum ita ſcribendarum, tibi probatum eſſe volo, quidam amicus meus, vir cum primis doctus, cùm mihi prorſus aſſentiretur, rogauit me, vt tibi huius conſilij,

factique

factíque mei rationam exponerem. Non debet igitur ſupinum à ſui præteriti vel lege, vel natura diſcrepare, neque vllam omnino litteram, quæ in præſenti, aut in præterito non fuerit, aſſumere, præter eas, quæ ſupinorum ſunt propriæ, quales ſunt s. & t. nam in duplici x poteſtate s. ineſt. Cùm igitur hæc verba *emo, redimo, adimo, eximo, interimo, perimo*, & in præſentibus, & in præteritis litera p. vacent: ſupina quoque eadem vacare debent: itaque ſcribenda ſunt, *emtum, redemtum, ademtum, &c.* De his autem, *ſumo, promo, temno, como, demo*, & ſimilibus, dico pręter naturam liquidæ m. quæ eſt horum verborum litera quodammodo genitalis, i. a qua cęteri modi, cæteráque tempora oriuntur, ac gignuntur, quam Græci characteriſticam appellant, dico, inquam, præter illius naturæ naturam, p. in eorũ præteritis, & ſupinis interponi. Nam liquida m. quę fuit in præſenti, vel perit in pręterito, vt *premo, preſſi*, vel, ſi forte ſeruatur, nullam præterea aſſumit conſonãtem: vt *emo, emi, gemo, gemui.* Idémque de liquida n ſentiendum: *vt ſino, ſiui, pono, poſui, ſperno ſpreui*: in quibus perit: *cano, cecini: geno, ſeu gigno, genui*: in quibus retinetur. P. autem in præteritis eorum verborum dumtaxat intercedit, quorum in præſenti vel b inerat, vel hoc ipſum p. qualia ſunt *ſorbeo, ſcribo, nubo, ſculpo, carpo, rapio.* Nã b & p litteræ ſunt inter ſe affines, & cognatæ: faciléque altera in alterius locum migrat. quod item de m & p dici non poteſt: quæ litteræ ita ſunt inter ſe diſſimiles, & diſpares, vt altera cum altera nunquam commutari poſsit. Iam verò, in quorum verborũ præteritis p ineſt, vt in his *ſorpſi, ſcripſi, nupſi, ſculpſi, carpſi, rapui*, & ſimil. etiam in eorundem ſupinis p reperitur, vt *ſorptum, ſcriptum, nuptum, ſculptum, carptum, raptum*, & ſimil. alioqui nullum eius in ſupino veſtigium apparere debet. Neque me mouet alius quidam nobilis grammaticus, qui tradit m ante t ſine p. propter euphoniam, ſcribi non ſolere. Atqui cacophonia eſt potius. multo enim lenior, & facilior, & ſuauior pronuntiatio eſt harum vocum ita ſcriptarum ſine p. *ſumtum, contemtum, promtum, &c.* Eo autem tempore nata eſt hæc vitioſa ſcribendi conſuetudo, quo tempore barbaries, ignorantiáque Latini ſermonis non modò Galliam noſtram, verùm etiam Itáliam, cæteráſque orbis terrarum parteis occuparant: & quidem ex eorum inepta opinione nata, qui arbitrabantur, m ante s & t ſine p neque ſcribi debere, neque pronuntiari poſſe. Indidem horum vocabulorum fœdiſsima, & corruptiſsima ſcriptura manauit: quæ etiam in quibuſdam libris manu ſcriptis. atque adeò in nonnullis veterum marmorũ fragmentis reperitur, *hiemps, contempno, dampnatus, antempna, ſollempnis, alumpnus, temptare, Pomptina, tribus.* quæ nondum me puero è libris, qui tum typis excudebantur, penitus erat ſublata: nunc autem ab omnibus viris literatis repudiata, ab omnibus libris vulgatis funditus deleta eſt. Quòd ſi huiuſmodi ſcripturæ mendũ ac vitium in his vocibus, veritate expugnante, ac peruincente correctum eſt, cur non item in illis *ſumpſi, prompſi, contempſi*, & ſimil. *emptum, interemptum*, & ſimil. corrigetur, cùm eandem in vtriſque rationem valere videamus? Ego quidẽ hanc tam peruerſam ſcribendi conſuetudinem, quæ vſque ad hoc tempus in talibus vocibus hæret, nunc tandem, ignorantiæ tenebris ex Italia, Gallia, Germaniáque fugatis, litterarúmque luce nationibus omnibus reddita, de medio cenſeo eſſe tollendam. Quòd ſi qui à me diſſentient, maléntque inueteratum rudium ſæculorum errorem pertinaciter defendere, quàm vocem rationis audire: primùm mei me facti conſcientia conſolabor, quòd etiam in re leui, paruíque momenti meam ſententiam hominibus ſimpliciter ſedulóque aperui: deinde ab illis petam, vt, ſi ſibi licere volunt, cùm vulgò ſine meta reprehenſionis errare, mihi liceat cum paucis doctis ſine culpa temeritatis & auctoritatem Victorini, & rationem ſequi. ſed nimis multa de nugis. Nunc igitur Horatianæ lyræ modos, ac numeros audiamus. Vale.

IDEM LECTORI SECVNDÆ EDITIONIS.

QVID hac ſecunda editione ad primam acceſſerit, quantóque hęc illi præſtet, paucis te, bone & erudite lector, admonendum eſſe puto. Non enim ij ſumus, quos pudeat fateri, nos multa quotidie audiendo, legendo, viuendo denique diſcere, quæ nobis antea fuerint incognita atque ignorata. Nam ſi plerique homines glorioſum ſibi eſſe ducunt, rem à patre acceptam vel mercatura, vel negotiatione, vel parſimonia, vel alia aliqua honeſta ratione amplificare: ſi Solonem illum, virum ſuæ ciuitatis ſapientiſſimum, & vnum à ſepté, non puduit de ſe ſcribere ac prædicare, ſe quotidie ſeneſcere multa addiſcentem: quid cauſæ eſt, quare mihi turpe eſſe exiſtimem ingenuè fateri, mihi non paùca hodie eſſe nota atque aperta, quæ antea fuerint obſcura, atque ignota? Hoc igitur admonendus es, lector humanitate & doctrina expolite, hanc poſteriorem editionem multis partibus eſſe priore meliorem ac perfectiorem. Cùm enim hunc eruditiſſimum & acutiſſimum poëtam, Q. Horatium Flaccum, olim in Italia cum decem libris manuſcriptis contuliſſem, omneiſque ſcripturæ varietates ſatis diligenter obſeruaſſem, & ad oras vnius exempli typis impreſſa aſcripſiſſem: atque ex illorum librorum auctoritate multos quidem locos in hoc ſcriptore corruptos ſanauiſſem, ſed multo pluréis partim religione quadã deterritus, partim receptæ lectionis conſuetudine occupatus, partim vitæ genere vago, & inſtabili, miniméque tranquillo iactatus, partim curis maioribus ſuſpenſus, intactos atque incaſtigatos reliquiſſem: in patriam aliquando reuerſus, breuíque poſt tempore in collegium profeſſorum Regiorum beneficio Regis Caroli noni, cui commentarios meos in quatuor carminum libros, & epodos inſcripſeram ac dicaueram, cooptatus, & Lutetiæ vitæ genus, præterquam quòd bellum inteſtinum repétè exortum, annóſq; ferè duos per omneis vrbes Galliæ graſſatum, bonas litteras, & honeſtas diſciplinas, omneíſque adeò virtutes pęnè dicam funditus in Gallia oppreſſit atque exſtinxit, cętera quietum, otioſum, ac tranquillum, & meis ſtudiis ac moribus appoſitum & accommodatum, nactus, cœpi multò liberiùs, quàm vmquam antea, nihil tamen de docendi munere mihi à rege impoſito atque aſſignato detrahens, cùm in omnibus ſcriptoribus Græcis ac Latinis dies, nocteiſque verſari, tum verò ex Latinis quidem Lucretium, Ciceronem, Horatium: ex Græcis verò Homerum, Euripidem, Platonem, Demoſthenem, & Ariſtotelem relegere ac retractare. Itaque ſecundo mei muneris, meæque profeſſionis anno Lucretium ſexcentis locis partim coniectura, partim ex fide membranarum antiquarum emendatum, & propè aliũ factum, & breuibus commentariis explicatum diuulgaui. Aliquot annis poſt totum M. Tullium partim à codicibus manuſcriptis Memmianis, Huraltinis, Clericanis, Cuiacianis adiutus, partim doctorum virorum, qui ante me in eo ſcriptore emẽdando elaborarant, vigiliis ſubleuatus, partim meis ipſius viribus, meáque induſtria atque opera niſus, locis innumerabilibus correctum, notiſque, & ſcholiis breuiſſimis explanatum, edidi. Quo labore perfunctus cùm Horatium de integro in manus ſumpſiſſem: meminiſſem autem (quamuis meum in hoc poëta emendãdo & explicãdo poſitũ ſtudium omnibus nationibus humanitate & doctrina politiis gratum accidiſſe ſcirem) (ſed tamẽ meminiſſem varias ac diuerſas (vt ſunt va-

ria;

ria mortalium ingenia(ab iis,qui meos commentarios legiſſent, querelas eſſe iactatas,alióſque exſtitiſſe, qui libros veteres aut non ſatis diligenter à me eſſe inſpectos,& conſultos,aut non ſatis religioſè expreſſos atque imitatos quererétur: alios,qui dicerent non omneis locos Horatij difficileis atque obſcuros à me eſſe explicatos, & declaratos: alios, qui Latinam omnium teſtimoniorum & exemplorum Græcorum interpretationem requirerent: alios, qui multo pluribus exemplorum luminibus.teſtimoniorúmque auctoritatibus tum Græcis, tum Latinis,meos commentarios ornari potuiſſe prædicarent.alios,qui nonnullorum locorum explicationem improbarent:his omnibus hac ſecunda editione ſatisfacere conatus ſum. Ac primùm quidem iis,qui arguebant, me libros veteres vel parum diligenter inſpexiſſe, vel parum religioſè ſecutum ita eſſe,ita ſatisfeci. Nam præterquam quòd omneis ſcripturæ varietates ex decem libris veteribus, quibus Romæ ſum vſus,& vno, quo Lugduni, exſcriptas atque excerptas,& ad oram vnius libri impreſſi aſcriptas,diligentiſſimè recognoui ac relegi, ſex præterea Lutetiæ item manu ſcriptos nactus ſum, vnum à N. Clerici heredibus, duos ab humaniſſimo viro Lod. Ruſſardo, iuris ciuilis apud Auaricum Biturigum interprete ac doctore, treis ab Io. Nicotio, prudentiſſimo & ornatiſſimo viro, non ita pridem legatione apud Luſitaniæ regem functo: ad quos acceſſit ſextus, mihi quattuor ab hinc annos ab Io. Colombino Monſtrolienſi donatus. Partim igitur vndecim illorum codicum priorum auctoritatibus repetitis ac retractatis, iterúmque atque iterum conſideratis,partim ſex libris poſterioribus diligentiſſimè collatis, & attentiſſimè perpenſis, quos locos in priore editione mendoſos imprudens reliqueram,eos hac ſecunda in integrum reſtitui. Iis, qui negabant totum Horatium eſſe à me explicatum,ſic occurri,nullo prorſus loco,nulla ſententia,nulla denique voce, quæ modò lectorem non tardiſſimum remorari poſſet, intacta relicta:Tertiis hoc modo morem geſſi, quod quicquid eſt in commentariis meis ex Græcis auctoribus prolatum, Latinè à nobis redditum eſt, inconditè illud quidem interdum & impolitè, ſed ita tamen, vt ſententia Græcorum verborum homini Græcis litteris non ſatis erudito non obſcura eſſe poſſit: quartis ita obſecutus ſum,quod ſexcentis exemplis ac teſtimoniis oratorum, poëtarum, philoſophorum,hiſtoricorum, tum Græcorum, tum Latinorum hi commentarij amplificati atque aucti ſunt:Poſtremis in eo cumulatè ſatisfeci,quod quorundam locorum explicationem, quia ea mihi commoda & recta, aut certè tolerabilis videbatur, argumentis & rationibus probabilibus confirmaui: in nonnullis ſententiam mutaui. Meum illud inſtitutum hic mordicus retinui, perpetuóque ſeruaui, vt, ſiquis Horatij locus ab aliquo alio vel ingenioſè emendatus, vel eruditè explicatus eſt,ſiquid à quopiam prolatum eſt ad aliquam Horatij ſententiam declarandam,quod quidem ſermone ac mentione dignum iudicarim,id ſuo auctori bona fide reddiderim,neminémque ſua laude ſpoliarim: contrà ſi quid ab aliquo minus aptè, minúſve probabiliter excogitatum & litteris mandatum eſt: id aut diſſimularim, aut ſine acerbiore auctoris reprehenſione coarguerim: neminem quantumuis longè à recta regione aberrantem, non laceſſitus, quidem nominatim, contumelioſius appellarim.

Vale.

ADMONITIO AD LECTOREM.

QVæ ex Lambini vigiliis, recens ſuperioribus eius & Lugduni, & Lutetiæ cuſis Commentariis, additæ ſunt, ea duobus huiuſmodi [ ] quaſi ſemicirculis incluſa notantur. Præterea ad marginem textus numeros addidimus, qui ad paginas eius editionis referuntur, cui Th. Treteri index reſpondet, vt ad eum hæc noſtra facilius accommodari poſſit.

IO. MALVDANVS
DE DIONYSII LAMBINI MONSTROLIENSIS IN Q. HORATIVM FLACCVM commentariis.

Lippus ſcire, ſuos oculos quæ fata manerent
Olim, cùm cuperet, vatem ipſe adiiſſe Sabellam
Fertur anum Flaccus, notam ſibi: (haruſpice ſaluus
Arboris hac caſum, fulménque, lupíque cruentum os,
Funeſtas peſteis, euaſerat, atque Philippos)
Talia reſpondit motá vates anus vrna:

Dura parens genuit te lippum Flacce: nouerca
Durior at veniens ætas tibi lumen vtrumque
Eripiet: tenebris fies & turpis obortis.
Nec teipſum agnoſces, neque cognoſceris ab vllo
Integer: haud tamen hac æternum luce carebis.
Nam ter quingentas, ſexagintaque vbi meſſes
Prætulerit Titan: raptum colyria lumen
Inlita reſtituent. Diſcuſſis ergo tenebris
Nec lippus, nec cæcus eris: tibi, & omnibus notus
Tunc eris: & pulchro ſplendeſces integer ore.
Multóque extabis, quam primo illuſtrior æuo.
Verum dixit anus. ſunt hæc colyria chartæ.

Q. HORATII FLACCI VITA, E VETVSTO CODICE NON ITA PRIDEM A VIRIS doctis exſcripta, & edita: nunc item, ſed emendatior, diuulgata: cuius auctor exiſtimatur Suetonius.

Q. *Horatius Flaccus Venuſinus, patre, vt ipſe quidem tradit, libertino & exactionum coactore, vt verò traditum eſt, ſalſamentario, cum illi quidam in altercatione exprobraſſet,* Quoties ego vidi patrem tuum brachio ſe emungentem? *Bello Philippenſi excitus à M. Bruto imperatore, tribunus militum meruit, victiſq; partibus venia impetrata, ſcriptum quæſtorium comparauit. ac primò Mæcenati mox Auguſto in gratiam inſinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexerit, ſatis demonſtratur illo epigrammate.*

Ni te viſceribus meis, Horati,
Plùs iam diligo, tu tuum ſodalem
Hinno me videas ſtrigoſiorem.

Sed multo magis extremis iudiciis, tali ad Auguſtum elogio: Horatij Flacci, vt mei, eſto memor. *Auguſtus epiſtolarum quoque ei officium obtulit. vt hoc ad Mæcenatem ſcripto ſignificat:* Ante ipſe ſufficiebam ſcribendis epiſtolis amicorum: nunc occupatiſſimus, & infirmus, Horatium noſtrum

ſtrum te cupio adducere. veniet igitur ab iſta paraſitica menſa ad hanc regiam: & nos in epiſtolis ſcribendis adiuuabit. *Ac ne recuſanti quidem, aut ſuccenſuit quidquam, aut amicitiam ſuam ſuggerere deſtitit. Extant epiſtolæ, è quibus argumenti gratia pauca ſubieci:* Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam ſi conuictor mihi fueris. rectè enim & non temere feceris: quoniam id vſus mihi tecum eſſe volui, ſi per valetudinem tuam fieri poſſit. *Et rurſus,* Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque noſtro audire. nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. neque enim ſi tu ſuperbus amicitiam noſtram ſpreuiſti, ideò nos quoque ἀνθυπερορῶμεν. *Præterea ſæpe eum, inter alios iocos, puriſſimum penem, & homuncionem lepidiſſimum appellat, vnáque & altera liberalitate locupletauit: ſcripta quidem eius vſque adeò probauit, manſuráque perpetuò credidit, vt non modò ſæculare carmen componendum iniunxerit, ſed & Vindelicam victoriam Tiberij, Druſique priuignorum ſuorum: eúmque coegerit propter hoc tribus carminum libris ex longo interuallo quartum addere: poſt ſermones verò lectos, nullam ſui mentionem factam ita ſit queſtus:* Iratum me tibi ſcito, quòd non in pleriſque eiuſmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris. an vereris, ne apud poſteros infame tibi ſit, quòd videaris familiaris nobis eſſe? *Expreſſitque eclogam, cuius initium eſt.*

Cùm tot ſuſtineas & tanta negotia ſolus:
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.

Habitu corporis breuis fuit, atque obeſus, qualis & à ſemetipſo in Satyris deſcribitur, & ab Auguſto hac epiſtola. Pertulit ad me Dionyſius libellum tuum: quem ego ne accuſem breuitatem, quàntuluſcumque eſt, boni conſulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores libelli tui ſint, quàm ipſe es. ſed ſi tibi ſtatura deeſt, corpuſculum non deeſt. Itaque licebit in ſextariolo ſcribas, cum circuitus voluminis tui ſit ὀγκωδέστατος. *ſicut eſt ventriculi tui. Ad res venereas intemperantior traditur. Nam ſpeculato cubiculo, ſcorta dicitur habuiſſe diſpoſita, vt quocunque reſpexiſſet, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimùm in ſeceſſu ruris ſui Sabini, aut Tarentini: domúſque eius oſtenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & elegi ſub eius titulo & epiſtola, proſa oratione, quaſi commendantis ſe Mæcenati. ſed vtraque falſa puto. Nam elegi vulgares: epiſtola autem obſcura: quo vitio minimè tenebatur. Natus eſt* VI. *Id Decemb. L. Cotta, & L. Torquato conſulibus. deceſſit* V. *Kalend. Decemb. C. Mario Cenſorino, & C. Aſinio Gallo conſulibus. poſt nonum & quinquageſimum annum, hærede Auguſto palàm nuncupato, cùm vrgente vi valetudinis, non ſufficeret ad obſignandas teſtamenti tabulas. Humatus & conditus eſt extremis Eſquiliis, iuxta Mæcenatis tumulum.*

Q. HORATII FLACCI CARMINVM,

LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM, ALIVM ALIO STVDIO teneri: ſe autem ſcribendorum Lyricorum verſuum.

Ode 1. Monocolos. Sunt enim omnes verſus Choriambici Aſclepiadei Tetrametri, Acatalectici, qui conſtant è ſpondeo & duobus Choriambis, & Pyrrhichio. vel Iambo, hoc modo.

Mæce--nas atauis -uu- edite re -uu- gibus uu

O & --præſidium & -uu- dulce decus -uu- meum uu

— -uu -uu uu

— -uu- -uu uu

MAECENAS atauis edite regibus,
O & præſidium, & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegiſſe iuuat, metaq́; feruidis
Euitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos euehit ad Deos.
Hunc, ſi mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, ſi proprio condidit horreo
2 *Quicquid de Libycis verritur areis.*
Gaudentem patrios findere ſarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoueas, vt trabe Cypria
Myrtoum pauidus nauta ſecet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, & oppidi
Laudat rura ſui: mox reficit rates
Quaſſas, indocilis pauperiem pati.
Eſt qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec partem ſolido demere de die
Spernit, nunc viridi membra ſub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput ſacræ.
Multos caſtra iuuant, & lituo tubæ
Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. manet ſub Ioue frigido
Venator, teneræ coniugis immemor,
Seu viſa eſt catulis cerua fidelibus,
Seu rupit tereteis Marſus aper plagas.
Me doctarum ederæ præmia frontium
Diis miſcent ſuperis. me gelidum nemus,
Nympharumque leues cum Satyris chori,
Secernunt populo, ſi neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Leſboum refugit tendere barbiton.
Quòd ſi me Lyricis vatibus inſeres,
Sublimi feriam ſidera vertice.

MÆCENAS] In omnibus ferè manuſcriptis codicibus, quibus vſus ſum, nomen *Mecænas* ſcriptum reperi & in prima & in ſecunda ſyllaba ſine diphthõgo: quam ſcripturam tametſi non probem omni ex parte, ſequor in eo tamen, quòd ſecunda per e, vocalem, non vt vulgò, per æ diphthongum ſcribitur. adiuuat me codex orationum M. Tullij Ciceronis calamo exaratus in Cluentiana: quo loco ſcriptum etiam eſt hoc nomen ſine diphthõgo in vtraque ſyllaba. Iam verò quòd ad primam attinet, Græcorum hiſtoricorum auctoritate moueor, apud quos Μαικήνας per αι diphthõgum ſcribi ſolet in ea ſyllaba, vt in ſecunda per η, quæ vocalis vertitur in e longum: & item apud Suidam, in iis vocibus, quarum ſyllaba prima eſt μ, cum diphthong. αι. Quin Ælianus, qui cùm Romanus eſſet, Græcè ſcripſit, lib. 12. Μαικήνας etc. hanc ſcripturam retinet. Præterea apud P. Victorem lib. de regionibus vrbis, & Priſcianum libro de accentib. in exempl. Aldinis ſine vlla varietate perpetuò ita ſcriptum eſt hoc nomen. Vnius præterea marmoris antiqui teſtimoniũ producã, quod Romæ viſitur in ædibus Fuſconum, è regione ædium Farneſianarum: in quo hæc ſunt inciſa, LIBERTORVM ET LIBERTARVM C. MAECENATIS L. F. PONT. POSTERISQVE EORVM ET QVI AD ID TVENDVM CONTVLERVNT, CONTVLERINT. Fuerunt autẽ Mæcenates ordinis equeſtris, quemadmodum declarat M. Tull. in ea oratione, quã modò commemoraui, his verbis *Tunc C. Flauius Puſio, Cn. Titinius, C. Mæcenas, illa robora pop. Romani, cæterique eiuſdem ordinis, non fecerunt idem, quod nunc Cluentius, &c.* Horatius ipſe multis locis hunc Mæcenatem, equitem appellat, vt Od. xx. huius lib. *datus in theatro Cum tibi plauſus. Care Mæcenas eques. &c* & Od. xvi lib. 3. *iure perhorrui Latè conſpicuum tollere verticem Mæcenas equitum decus.* De eodem ſic C. Velleius Paterculus. *Tunc vrbis cuſtodiis præpoſitus C. Mæcenas, equeſtri, ſed ſplendido genere natus, vir, vbi res vigiliam exigeret, ſanè exſomnis, prouidens, atque agendi ſciens. ſimul verò aliquid ex negotio remitti poſſet, otio ac mollitiis pænè vltra fœminam fluens, non minus Agrippa Cæſari carus, ſed minus honoratus. quippe vixit anguſti claui pænè contentus. & maiora conſequi potuit ſed non tam concupiuit.*

ATAVIS] atauum ait eſſe dictum Nonius Marcell. quaſi

excam aui, id eſt, patrem. *Pueri enim, inquit paruuli, patres tatas, matres, mammas, appellant.* Varro Bimargo. *Aui & ataui noſtri cum allium ac cepe eorum verba olerent, tamen optimè animati erant.*

REGIBVS] Etruſcis. Od. XXIX. lib. 3. *Tyrrhena Regum progenies.* & Satyr. 6. lib. 1. *Non, quia Mæcenas, Lydorum quicquid Etruſcos Incoluit fines, nemo generoſior eſt te &c.* & Od. XX. huius lib. *vt paterni Fluminis ripa. &c.* & Proper. lib. 3. *Mæcenas eques Etruſco de ſanguine regum, Intra fortunam qui cupis eſſe tuam, &c.*

O ET PRAESIDIVM] ſic epiſt. 1. lib. 1. *rerum tutela mearum Cum ſis. &c.* Ponitur autem hoc loco præſidij nomen tranſlatè, vt & epiſto. 2. ad Loll. lib. 1. *Tutemque tuo fidentem præſidio &c.* & Od. 1. lib. 2. *Inſigne mæſtis præſidium reis.* & Od. 5. huius lib. *Nequicquam Veneris præſidio ferox.* & Od. XXIX. lib. 3. *Tunc me biremis præſidio ſcaphæ Tutum per Ægæos tumultus Aura feret.* propriè epiſt. 11. lib. 2. *Præſidium regale loco deiecit.*

DECVS) ornamentum. Nam & M. Tull. ſæpenumero hæc duo coniungit, præſidium, & ornamentum. ſic & Virg. ad Mæc. Georg. 2. *O decus, o famæ merito pars maxima noſtræ.* & Proper. lib. 3. *Mæcenas noſtræ pars inuidioſa iuuentæ: Et vitæ & morti gloria iuſta meæ.*

SVNT QVOS CVRRIC.] id eſt, ſunt qui delectantur equorum alendorum & certaminum curulium ſtudio ob victorias Olympicas, quæ omnium erant clariſſimæ. curriculi autem nomine, malim hoc loco currum ſignificari, quàm ſpatium, in quo curritur, Feſto auctore fretus, qui curriculum à curru diminutum eſſe ſcribit.

PVLVEREM OLYMP.] equorum curſu puluis excitatur. Itaque ex eo, quod ſubſequitur, id quod antecedit intelligere debemus. ſic. Iλ. ψ. in certaminculo equeſtri, quod inſtituit Achilles in funere Patrocli, magna vis pulueris attollitur. ὑπὸ δὲ στέρνοισι κονίη ἵστατ' ἀειρομένη. id eſt, ſub pectoribus autem puluis ſublatus ſtabat & paullo pòſt vtitur Homer. verbo κονίοντες, quod idem ferè valet, quod puluerem colligentes. οἱ δ' ἐπὶ [illegible] κονίοντες πεδίοιο. Sic Virg. lib. 3. Georg. *tum ſ[illegible] a membris arena Tollitur.* Quidam hoc referunt ad puluerem corporibus aſperſum, ſeu corpora puluere inquinata, quale eſt illud Od. 1. lib. 2. *Audire magnos iam videor duces Non indecoro puluere ſordidos. &c.* Certamen porrò Olympicum ab Hercule fuiſſe inſtitutum poſt Augeam deuictum, Elida direptam ac vaſtatam, Phyleum reſtitutum, atque in patrio regno collocatum, cùm virorum penuriam, quam belli calamitas effecerat, eorū, qui in acie ceciderant, vxoribus cum reliquis exercitus commiſceri iuſſis expleuiſſet, ſcribunt Homeri interpretes [illegible] Iam Pauſanias in Eliacis tradit XXVI. Olympiade cœptum eſſe Olympiæ equorum adultorum curſu certari, Thebanumque Pagondam pronunciatum eſſe victorem. Paterculus autem Olympicorum certaminum auctorem Iphitum quendam Eleum fuiſſe tradit. Qui equos hoc animo alebant, vt Olympiæ certarent, dicebantur à Græcis ἱπποτρόφοι, & [illegible].

COLLEGISSE] Sic vtitur hoc verbo Satv. 4 lib. 1. *quin per mala præceps Fertur, vti puluis collectus turbine* alibi aliter: vt epiſt. 2. lib. 1. *Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.* & 2. *Imperat, aut ſeruis collecta pecunia cuique.* & XI. *nec qui Frigus collegit, furnos & balnea laudat. &c.* & XII. *Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis Icci, &c.* & XV. *collectoſne bibant imbreis.* & 2. lib. 2. *collecta viatica multis Ærumnis* ſic Virg. Melib. *Ite, ſi nox pluuiam ne colligat antè, veremur.* & Lucret. lib. 1. *Quòd calor à medio fugiens ſibi colligat ignem.*

METAQVE FERVIDIS EVITATA ROTIS] eo ipſo Iλ. ψ. libro, quē modò teſtem produxi, Neſtor Antilocho filio quadrigarū curriculū agitaturo, tùm alia, tùm hæc in primis præcepit, vt equū dexteriorē ſtimulet, eiq; habenas laxet: det operā, vt ſiniſterior ita metæ appropinquet, vt modiolus rotæ ſummā metā attingere quidē videatur: ſed nō tangat tamen, ne & equos vulneret, & currum effringat. Verſus Homeri aſcribā nō ſolùm vt quiuis intelligat, quàm fuerit curſoribus illis metæ tactus periculoſus ac fugiendus, verùm etiam vt hic locus aliquatenus illuſtretur. τῷ σὺ μάλ' ἐγχρίμψας ἐλάαν σχεδὸν ἅρμα καὶ ἵππους. Αὐτὸς δὲ κλινθῆναι ἐϋπλέκτῳ ἐνὶ δίφρῳ. Ἦκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖιν· ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον Κένσαι ὁμοκλήσας, εἶξαί τέ οἱ ἡνία χερσίν. Ἐν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω. Ὡς ἄν τοι πλήμνη γε δοάσσεται ἄκρον ἱκέσθαι Κύκλου ποιητοῖο· λίθου δ' ἀλέασθαι ἐπαυρεῖν. Μή πως ἵππους τε τρώσῃς κατά θ' ἅρματα ἄξῃς. id eſt, huic metæ valde appropinquans ad eam quàm proximè currum & equos impelle. Tu ipſe autem in curru bene compacto incumbito, paullum in partem ſiniſtram horum: ac dexterum equum pungito vociferans, eique manibus laxato habenas. Metæ autem equus ſiniſterior ſic appropinquato, vt tibi rotæ modiolus ſummam quidem metam attigiſſe videatur, ſed lapidis tactum vites tamen: ne quo pacto & equos vulneres, & currum perfringas. Sophocles autem in Electra ſic deſcribit certamen equeſtre, ſeu curule, vt pæne oculis cernere videamur. Eo loco Pſeudoreſtes ille cum laxata læua habena alter ex equis curſum ſuum inflexiſſet, imprudens ad ſummam columnam offendit: quo facto modiolus rotarum, axémque perfregit, ipſe è curru excuſſus eſt. Equi autem eo collapſo, lorisque diruptis implicato, per medium Circum fugientes diuerſi abierunt, atque ita aurigā ſuum dilacerarunt, vt repreſſis tandem à cæteris aurigis equorum curſu, ſolutus & explicatus ille à nemine ſuorum agnoſceretur. Verſus eos duntaxat aſcribam, qui ad hunc locum pertinent: ἔπειτα λύων ἡνίαν ἀριστερὰν Κάμπτοντος ἵππου λανθάνει στήλην ἄκραν Παίσας· ἔθραυσε δ' ἄξονος μέσας χνόας Κἀξ ἀντύγων ὤλισθε· σὺν δ' ἑλίσσεται Τμητοῖς ἱμᾶσι, τοῦ δὲ πίπτοντος πέδῳ Πῶλοι διεσπάρησαν εἰς μέσον δρόμον. eodem pertinent illa Theocriti εἰδ. κδ. ἵππως δ' ἐξελάσαι ὑφ' ἅρματι, καὶ περὶ νύσσαν Ἀσφαλέως κάμπτοντα τροχῷ σύριγγα φυλάξαι Ἀμφιτρύων ὃν παῖδα φρονέων ἐδίδαξεν αὐτός. docuerat (inquit) Amphytrio ipſe filium ſuum ita equos currui iunctos agitare, rotæque modiolum circum metam inflectere, vt eam vitaret. Videtur mihi etiam M. Tullius in orat. pro M. Cœlio, quo loco adoleſcentiæ voluptates, ac libidines extenuat, poſtulátque à iudicibus, ne vicinitas, & familiaritas Clodiæ, mulieris impudicæ, Cœlio fraudi ſit, ad hunc flexum tantopere in certaminibus illis periculoſum, reſpexiſſe. ſic enim ille, *In hoc flexu ætatis (nihil enim iam vereor abſtrahi humanitate ac ſapientia veſtra) amica adoleſcentiæ, haſit ad metas, notitia noua mulieris & infelici vicinitate & inſolentia voluptatum.* Et item Euripid. in Hippol. coron. Τέλος δὲ κάμψαιμ' ὥσπερ ἠρξάμην Βίον, id eſt, detur mihi vitæ finē ita, vt cœpi, flectere. quod valet, contingat mihi mors vitæ conſentanea. metam in epiſt. de arte poet. pro calce ſtadij vſurpauit. *Qui cupit optatam curſu contingere metam, Multa tulit fecitque puer.*

FERVIDIS] ſic Virg. ÆNeid. 2. *Frenaque feruenteiſque rotas.* Idem Georg. 3. *[illegible] feruidus axis.*

HVNC SI MOBILIVM] en libentiùs *nobilium* lego, non *mobilium*. quòd hanc ſcripturam & Porphyr. agnoſcit, & noſtræ ætatis viri doctiſſimi probant. Mobileis autem Quirites appellat Horatius propter comitiorum inconſtantiam, & varietatem, populique Rom. in ſuffragiis ferendis leuitatem, quam pluribus locis declarat M. Tull. vt in orat. pro Murena his verbis, *Quod enim fretum, quem Euripum tot motus, tantas, tam varias habere putatis agitationes fluctuum, quantas perturbationes, & quantos æſtus habet ratio comitiorum? Dies intermiſſus vnus, aut nox interpoſita ſæpe perturbat omnia, & totam opinionem parua nonnunquam commutat aura rumoris. &c.* & item pro Plancio. *Non enim comitiis iudicat ſemper populus, ſed mouetur plerunque gratia: cedit precibus: facit eos, à quibus eſt maximè ambitus: denique ſi iudicat, non delectu aut ſapientia ducitur ad iudicandum, ſed impetu nonnunquam, & quadam etiam temeritate &c.* quæ fuerant à M. Antonio Mureto annotata. ſed quod idem Muretus ſcripturam *nobilium* idcircò reiicit, quòd in mandandis honoribus non modò nobiles, ſed etiam humiles & obſcuri, & plebeij ius ſuffragij habebant, ea ratio apud me non admodum valeret. Nam Quiritum nobilitas, penditur & ſpectatur, non ex ordine, ſed ex vniuerſi populi antiquitate: quæ ſanè à Quirino, id eſt, Romulo Romani generis auctore ducitur. magis me mouet quòd epithetum *nobilium* hoc loco mihi videtur & otioſum, neque ſatis conſonum: otioſum, quia nobil-

nobilitatem populi Romani hic commemorare ſuperuacaneum eſt: non eſt autem conſonum, quia abſurdum videtur, cùm turbam dicat, nobilitatem aſcribere. Contrà cùm turba & mobilitas aptiſſimè vocì cohæreant: loquatur autem Horatius de ſuffragiis & comitiis, quibus nihil eſt incertius, nihil mutabilius, & in quibus magni corporum & animorum motus verſantur, vox *mobilium* mihi videtur huic loco valde conuenire. Nam nomen *mobilis* non ad res inanimas tantum pertinet, vt Od. VII. lib. I. *mobilibus pomaria riuis, &c.* & Od. XXIII. *Nam ſeu mobilibus veris inhorruit Aduentus fol. v.* & Satyr. VII. lib. 2. *vt neruis alienis mobile lignum.* & epiſt. ad Auguſt. *puncto mobilis horæ*: verùm etiam ad animum, vt Q. Metell. ad Cicer. lib. 5. epiſto. *Te tam mobili in me, meoſque eſſe animo non ſperabam.* & Cicero ad Metell. ſecunda eius libri epiſt. *nec in te, vt ſcribis, animo fui mobili ſed ita ſtabili, vt in mea erga te voluntate, etiam deſertus ab officiis tuis permanerem.* Idem pro Qu. Roſcio Com. *quem hominem? leuem? immo grauiſſimum: mobilem? immo conſtantiſſimum.* Cæſar lib. 3. de bello Gall. *Itaque cùm intelligeret, omnes ferè Gallos nouis rebus ſtudere, & ad bellum mobiliter, celeriterque excitari, &c.* Idem lib. 4. mobiles in conſiliis capiendis appellat. Horat. lib. de arte poet. *Mobilibuſque decor naturis dandus & annis.*

TERGEMINIS TOLLERE HONORIBVS] Cogor hic ab iis diſſentire, qui tergeminos honores accipiunt quæſturam, tribunatum plebis, ædilitatem maiorem, præturam, conſulatum, cenſuram. Nam tergemini non ſex aut ſenos: ſed treis, aut ternos ſignificant, declarant tergemini Horatij, & tergemini Curiatij. adde Gerionem tergeminum, cui tria corpora fuiſſe confictum eſt à poetis: quem iccirco ter amplũ idem Horat. appellat Od. XIIII. lib. 2. Lucret. li. 5. *Quidue tripectora tergemini vis Geryonai?* Virg. lib. 8. *Nam maximus vltor Tergemini nece Geryonæ &c.* Accedat triceps Cerberus, de quo ſic Tibullus eleg. IIII. li. 3. *Nec canis anguinea redimitus terga caterua, Cui tres ſunt linguæ, tergeminumque caput.* Hoc igitur poſitum ſit per tergeminos honores vel treis magiſtratus ſignificari, non ſex: vel, quod magis probo, ampliſſimos & maximos honores. ſi treis, qui ſint hi, videamus. Honorum gradus fuere hi, quæſtura, ædilitas maior, (niſi eùm tribunatus interponebatur.) prætura, conſulatus. quod & M. Tullius declarat in Lucullo. *In Aſiam quæſtor profectus ſum. deinde ſeni adiuſu factus eſt ... tiw ò atoe. pò in Africam, inde ad conſulatum.* & T. Liuius lib. 32 annalium. *Comitia per M. Fuluium, & M. Curium tribunos pl. impediebantur, quòd T. Quinctium Flamininum conſulatum ex quæſtura petere non paterentur. Iam ædilitatem, præturamque faſtidiri, nec per honorum gradus documentum ſui dantes nobiles tendere ad conſulatum, ſed tranſcendendo media ſumma imis continuare.* De cenſura & dictatura quid attinet dicere, cùm dictatura quidem difficilibus tantùm, & turbulentis reipub. temporibus adhiberi ſolita ſit: cenſoria autem notatio, neque impedimento cuiquam fuerit vnquam, quo minus eius ratio haberetur in petendis honoribus, & nonnunquam de rep. ſublata ſit: cenſores denique ipſi ſubſcriptione cenſoria ſibi ſtãdum eſſe nunquam exiſtimarint, vt oſtendit M. Tull. in Cluentiana? Adde quòd ex cenſura nihil ad dignitatem hominis conſularis accedere poteſt, cùm ſcribat M. Tull. in Planciana, honorum populi finem eſſe conſulatum. His igitur poſitis exiſtimarim ternarium numerum hoc loco, vel ſimpliciter & litteratè & propriè accipiendum: vel tranſlatè & prouerbij loco. Si ſimpliciter & propriè placebit accipi, tergeminos honores intelligemus ædilitatem maiorem, præturam, conſulatum. Quòd ſi quis quærat quamobrem quęſturam è numero triũ honorum tollam, præſertim cùm primus magiſtratus vrbanus nominetur, & M. Tull. Verr. 7. honoris nomine afficiat his verbis, *ita ſum quæſtor factus, vt mihi hunc honorem non delatum, ſed creditum arbitrer*: reſpondebo, magiſtratum quidem fuiſſe, & honorem, ſed non curulem, & minimæ auctoritatis, nulliuſque ferè Imperij. Itaque idem M. Tull. lib. 2. accuſat. primum honoris gradum nominat, non honorem. deinde quæſtores dabantur prætoribus & conſulibus tanquam adiutores, & adminiſtri quidam. Præterea quæſtori prætor parentis erat loco, & quæſtor prætori, liberorum, vt ex multis M. Tullij locis intelligere licet. Tũ verò quæſtorem prætor poterat coërcere. quin etiam homini priuato licebat eum in ius vocare. Neque autem vocationem neque prehenſionem in vrbe habebat: ergo neque lictorem, neque viatorem, vt ſcribit A. Gell. ex Varrone: quod tamen verum non eſt. nam faſces & lictores habuiſſe perſpicuum eſt ex orat. pro Plancio. Poſtremò fortaſſe dici poteſt, quæſtorem non habuiſſe ſententiæ in ſenatu dicendæ poteſtatem: ſed tantummodo pedibus in aliorum ſententiam diſcedere ſolitum eſſe: qua de re tamẽ nihil affirmo: agere quidem cum populo, & concionem habere ſuo iure non poterat. neque eſt quòd quiſquam mihi dicat, ei, qui quæſtor non fuiſſet, non licuiſſe maiores petere magiſtratus: ergo quæſturam ſuum in honoribus locum debere obtinere. ad hoc enim reſpondebo tanto magis eam in enumerandis honoribus nobis prætermittere licere, propterea quod etiamſi non numeretur, reliquos magiſtratus tamen anteceſſiſſe intelligatur. De ædilitate maiore autem cùm multa dici poſſint, quamobrem in honorum numero ſit habenda, tum ea multum valent quæ ſcribit M. Tull. lib. 5. accuſ. de ſua ædilitate verba faciens: *Ob earum rerum laborem & ſollicitudinem fructus illos datos, antiquiorem in ſenatu ſententiæ dicendæ locum, togam prætextam, ſellam curulem, ius imaginis ad memoriam poſteritatémque prodendam.* Nam ex illo loco perſpicuum eſſe poteſt, quantum dignitatis atque amplitudinis afferat ædilitas. Præterea ædili concionem aduocare, & cum populo agere licebat quod non niſi maiori magiſtratui licebat. Quamuis autem præturam & conſulatum obtinere poterat, qui ædilitatẽ non geſſiſſet: ſæpe tamen accidebat, vt offenderetur populus, ſi quis ædilitatem non petiuiſſet. Nã in ſuſpicionẽ illiberalitatis & auaritiæ veniebat: quod declarat locus ille Ciceronis lib. de off. 2. his verbis. *Vitanda tamen eſt ſuſpicio auaritiæ. Nam Mamerco, homini diti ſi me prætermiſſio ædilitatis conſulatus repulſam attulit.* Ne illud quidem me mouet, quòd multi ædilitatis repulſam paſſi, prætores & conſules factã fuer. Id enim comitiorum inconſtantiæ, populique leuitati aſcribendum eſt. Poſtremò M. Tull. oſtendit li. 3. de legib. ædilitatem, primum aſcenſum fuiſſe ad amplioris honoris gradum. Iam verò de prætura quin ea ſecundum locum ſuo quodammodo iure ſibi vendicet, nemo, opinor, dubitabit. Prætores enim abſentibus conſulibus conſulare munus obtinebant more maiorum, vt ſcribit M. Tull. epiſt. ad Plancum lib. 10. & T. Liu. lib. 7. tradit prætores dictos & habitos eſſe conſulum collegas. Sequitur conſulatus, quem honorum populi finem fuiſſe paullo antè ex M. Tullio diximus. Ex ſuperioribus igitur colligi poteſt per tergeminos honores ab Horatio ſignificari ædilitatem, præturam, conſulatum: vel, ſi quis ædilitatem prætermitti potuiſſe impune contenderet, quæſturam, præturam, conſulatum. Tribunatus porrò quãuis fuerit magiſtratus ſacroſanctus, & auxilij cauſa ab initio non paratus, non erat tamen neceſſe, eum, qui præturam, aut conſulatum petiturus eſſet, tribunatum geſſiſſe. Præterea tribunatus multis annis poſt vrbem conditam, ex diſſenſione ſenatorum, & plebis natus, & ſæpe intermiſſus eſt, vt ex T. Liuio intelligere licet. Quod item oſtendit M. Tullius Verr. 2. vel potiùs pro. 1. accuſ. Verr. his verbis, *Ipſe denique Pompeius cum primum concionem habuit: vbi (id quod maximè exſpectari videbatur) oſtendit ſe tribunitiam poteſtatem reſtituturum. factus eſt in eo ſtrepitus & grata concionis admurmuratio.* Deinde tribunatum nemini, niſi qui è plebeia eſſet familia, capere licebat. denique tribunatum petebant ferè homines populares, & ab optimatum conſilio & ſecta remoti. Si igitur propriè tergeminos accipiemus, treis eos, quos dixi, honores intelligemus: Sin tranſlatè & *...* accipiemus per tergeminos honores, legitimum quendam, & iuſtum, & abſolutum honorum numerum intelligemus, ſeu potius, vt ſup. dixi, ſummos & ampliſſimos honores, vt ædilitatem maiorem, præturam, conſulatum, &c. quemadmodum ſæpe apud poetas Græcos & Latinos *τρὶς* & *ter*, vſurpatum videmus pro multum, & ſæpè. Hom. Odyſ. *τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις.* quod Virgil. expreſſit primo ÆEneid. & Horat. Od. 13. huius libri, *felices ter & amplius, Quos irrupta tenet copula,*

& apud AEſchin. In Prometh. [illegible]. ſic Od. XXVIII. eiuſdem, *[illegible] ter puluere* [illegible]. & Od. XVII. ſecundi, *Lætum theatro ter crepuit ſonum*. & Od. tertia, lib. 3. *[illegible] murus aeneus*. & Od. XVIII. *Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor Ter pede terram*. & Od. 22. *Quæ laborantes utero puellas Ter vocata audis*. & Od. 17. lib. 2. *Cum populus frequens Lætum theatris ter crepuit ſonum*. Atque hoc ex eo natum, quòd numero ternario in ſacris, in rebus diuinis, atque adeò in carminibus & exeantationibus vtebantur, tanquam naturæ diuinę accommodatiſſimo, & gratiſſimo. Theocr. [illegible]. quale eſt illud Virgilij in ſua pharmac. *Terna tibi hæc primum* [illegible] *duce* [illegible] *circum*, &c. ſic Tibul. eleg. 2. lib. 1. *Ter cane, ter dictis deſpue carminibus*. Etiam oratores vſurpant, vt Demoſth. [illegible]. id eſt, dignus, qui ter, non ſemel moriatur. Errant autem vehementer qui tergeminos honores, maximos & ſæpius iteratos populi plauſus ſignificari putant.

TOLLERE HONORIB.] Vel dixit tollere honoribus pro eo quod eſt, tollere ad honores, vel ita, vt dicimus ferre & tollere laudibus. ſic enim Od. XXI. huius lib. Vox *Tempe totidem tollite laudibus*.

SI PROPRIO COND. HORR.] id eſt, ſi quamplurima fructuoſiſſimorum agrorum habet iugera, ſi copioſus & diues eſt arator. ita vtitur eodem verbo epiſt. ad Auguſt. lib. 2. *Condita post frumenta leuantes tempore feſto Corpus, & ipſum animum ſpe finis dura ferentem*.

QVICQVID DE LIBYCIS VER. AR.] Libyam ſeu Africam numerant ſcriptores in regionibus frumenti fertiliſſimis: eò reſpiciens, dixit Sat. 3. lib. 2. *Frumenti quantum metit Africa*. & Martial. lib. 6. *Poſſideat Libycas* [illegible] *Hermumque Tagumque*, &c. Seneca Thyeſte. *Non quicquid Libyca terit Feruens area meſſibus*. Ennius Satyr. lib. tertio. *Lati campi, quos gerit Africa terra politos*.

ATTALICIS CONDICIONIBVS.] id eſt, opulentiſſimis atque ampliſſimis condicionibus, & vel regno Aſiæ propoſito, vel Aſiaticis opibus oblatis, nunquam neque huic ambitioſo præſertim apud populum gratioſo, neque illi aratori, præſertim abundanti, & copioſo, perſuadeas vt ſuo ſtudio, vitæque inſtituto relicto, nauigationis periculum quæſtus cauſa ſubire velit. Fuit autem Attalus rex Pergami, & totius Aſiæ, qui populum Rom. fecit heredem. de quo plura ad Od. XVIII. lib. 2.

NVMQVAM DIMOVEAS] ſic quidem ſcriptum reperi in libris omnibus manuſcript. ſed malim legi *demoueas*, vt hæc ſit ſententia: numquam eum de ſuo inſtituto ſententiave deducas, aut demoueas. Non dubium eſt autem, quin hoc verbum non apud hunc poetam ſolùm, verùm etiam apud M. Tull. permultis locis ita ſit emendandum. Vt in orat. contra Rull. *ex ea poſſeſſione remp. demouere*. & paradox. *de ſententia demouere* & Philip. quarta, *Virtus eſt vna altiſſimis defixa radicibus, quæ numquam vlla vi labefactari poteſt, numquam demoueri loco*.

TRABE CYPRIA] trabe, id eſt naui, hypallage, ſic Virg. AEne. 3. *Vela damus, vaſtumque caua trabe currimus æquor*. Sed quamobrem Cypria? quia Cyprus abundat materia opportuna atque vtili ad naues ædificandas vel à carina vſque ad ſummam mali partem. Quidam tamen nauem intelligunt, totam ex trabibus cypriis, id eſt, cypri arboris compactam.

MYRTOVM] mare Myrtoum à Myrtoo OEnomai aurigа nominatum eſſe traditum eſt. quem Pelops ab Hippodamia falsò apud ſe accuſatum, quaſi ei ſtuprum inferre conatus eſſet, cùm illa abſente Pelope Myrtoi complexum & concubitum vltro appetiſſet: in mare proximum è curru præcipitem deiecit. Verùm Pauſan. Arcadicis hæc non probat. vult enim mare Myrtoum à muliere quadam Myrtone eſſe appellatum. Pauſaniæ verba ſunt hæc, [illegible Greek] id eſt, non igitur mare Myrtoum à Myrtilo Mercurij filio videri debeat appellatum, quod initium capit ab Euboea & præter Helenam, inſulam deſertam, vſque ad mare AEgæum pertinet: ſed mihi videntur Euboeorum ij, qui res antiquas memoriæ prodiderunt, veriſimilia quædam & probabilia dixiſſe, in eo quòd tradiderunt mari Myrtoo nomen eſſe impoſitum à muliere quadam Myrtone. eſt autem mare Myrtoum maris AEgæi pars, & ita vndoſum, procelloſum, & naufragiis infeſtum.

PAVIDVS NAVTA.] aptum epithetum. ſic Od. XXIII. huius lib. Ceruam pauidam: & O. II. epod. leporem pauidũ appellat. pauidum autem hoc loco nautam dixit propter aduerſas tempeſtates, & naufragij metum. alibi nautas auidos dicit, vt Oda XXVIII. eiuſdem libri, *Exitio eſt auidum mare nautis*.

LVCTANTEM ICARIIS.] participium luctantem cum dandi caſu coniunxit, vt Od. III. huius lib. dixit, decertantem Aquilonibus, & ita de ſimilibus ſentiendum. lege quæ annotata ſunt ad Od. VI. lib. 2. ibi, *[illegible] Venafro*. Dædalum & Icarum eius filium poſt Paſiphaæ cum tauro concubitum, Minois iram fugientis ſeſe è Creta ſubduxiſſe, Icarumque Solis propinquitate alis colliquefactis, in mare ſubiectum decidiſſe, atque ab eo, mare Icarium eſſe nominatum, notius eſt, quàm vt inculcare debuerim. infra Od. II. lib. 4. *Ceratis ope Dædalea Nititur pennis*. Eſt autem etiam mare Icarium, maris AEgæi pars.

AFRICVM] ventum ab occaſu hiberno flantem: de quo Virg. libr. 1. AEn. *Creberque procellis Africus*.

INDOCILIS PAVP. PA.] id eſt, qui neque aduerſa tempeſtate neque naufragio, neque vllo alio nauigationis incommodo patientiam paupertatis doceri poteſt. Hæc quidem eſt nominis, *indocilis*, propria ſignificatio, ſed vſurpauit M. Tull. pro eo, quod Græci [illegible] dicunt, in Lucullo, his verbis: *Sed incredibili quadam ingenij magnitudine non deſiderauit indocilem vſus diſciplinam*. diſciplinam vſus, indocilem dixit, quæ nullis præceptis contineatur, quæ doceri non poſſit.

EST QVI NEC VETERIS] aliud hominum genus proponit, qui totam ætatem in compotationibus, in ſomno, in otio, & voluptatibus conſumunt.

MASSICI] vinum Maſſicum poſuit pro quouis vino generoſo. Naſcitur autem in Maſſicis montibus, qui ſunt in Campania, de quibus Plin. lib. 3. cap. 5. *Ab hoc ſinu incipiunt vitiferi colles, & temulentia nobilis ſucco per omnes terras inclyto atque (vt veteres dixere) ſummum Liberi patris cum Cerere certamen. Hinc Setini & Cæcubi protenduntur agri. His iunguntur Falerni, Caleni. Dein conſurgunt Maſſici, Gaurani, Surrentinique montes*. Oda XXJ. lib. 3. *Quocunque lectum nomine Maſſicum*, &c. & Satyr. 4. lib. 2. *Maſſica ſi cœlo ſuppones vina ſereno*, &c. addidit nomen *veteris* quia vetuſtas vinum commẽdat. qua de re alibi dicemus.

NEC PARTEM SOLIDO D.] demere partem de die ſolido idem valet, quod dicit Ode VII. lib. 2. frangere diem. & ſolidum diem, ſiue integrum appellare malis, hic nominat, quo die nihil quis edit, nec bibit: vt od. V. lib. 4 *dicimus integro Sicci mane die*, &c. Eſt autem frangere diem, opere & labore vſitato, & quaſi legitimo intermiſſo, atque interrupto, corpus cibo, & potione curare ac reficere, Genioque indulgere. Solebant enim magna ex parte Romani illi veteres totum fere diem in rebus agendis ponere: ſub veſperum autem aut certè poſt meridiem corpora curare, vinoque & epulis operam dare. Significat igitur, nonnullos adeò non eſſe vel in rep. adminiſtranda, vel in re familiari tuenda, vel in aliis ſtudiis, & negotiis occupatos, vt multo malint magnam diei partem in conuiuiis, & compotationibus conſumere, quàm ſicci, & ieiuni vſque ad veſperum permanere. Eadem ratione videtur M. Tull. in epiſto. ad Papirium Pætum lib. 9. epiſt. integram famem appellare eam, quæ ad cenæ tempus perfertur, neque vel tantillo cibo ſedata, aut leuata eſt. *Integram* (inquit) *famem ad ouum affero*, [illegible] *ad aſſum vitulinum opera perducitur*. Quem igitur hic ſolidum diem nominat, Od. V. lib. 4. integrũ appellat: & dies fractus opponitur integro, vt integer ſit, de quo nihil ſit detractum, quod in curãdo corpore ponatur

natura

nat : ſ actus autem, qui totus in negotio nō ſit poſitus, ſed diuiſa ita, vt eius pars vel multo maxima, vel quantacūque ſit, ad vinum, atque epulas, eiuſmodique delicias, & voluptates ſiue neceſſarias, ſiue non neceſſarias, conferatur.

SPERNIT] videtur eſſe [illegible] ſeu [illegible], non ſpernit, pro exoptat, concupiſcit. ordo autem hic eſt, nec ſpernit pocula optimi vini veteris, nec ſpernit demere, id eſt, detrahere partem de die, & ad epulas ac voluptates conferre.

NVNC AD AQVAE LENE CAPVT SAC.] aquam ſacram, fontem intellige. qua de re mox dicemus. fontis caput autem, eſt fontis principium, & origo, vnde primùm erumpit & manat aqua. Ex quo à capite arceſſere, i. ab ipſo principio petere, ſeu repetere, & caput pro cuiuſq; rei principio, & origine. Cic. pro Plancin. *Sed ſi quid ſine capite manabit, aut ſi quid erit eiuſmodi, vt non extet auctor, qui audierit, &c.* & ib. caput & fontem coniungit *Etenim ad caput & ad fontem vtriuſque generis ueniamus.* & pro C[ae]lio: *ſi autem vt [illegible] ab ipſo capite accuſationis veſtra [illegible]* &c. ibid *horum duorum criminum video fontem, video auctorem, video certum nomen & caput.* & lib. 2. de finibus. *Atque ab iſto capite fluere neceſſe eſt omnem rationem bonorum, & malorum.* Caput fluuij autem eſt, quo in mare influit, quod oſtium appellauit Virg. Georg. 4. *Triſtis ad extremi ſacrum caput aſtitit amnis.* & Cæſar lib. 4. de bello Gall. loquēs de Rheno, *Multiſque capitibus in Oceanum influit* Nam qui putant caput fluuij eſſe principium & originem fluuij, errant: neque rectè explicant locum illum Virg. AEneid. lib. 8. *Hic mihi magna domus celſis caput vrbibus exit.* Per caput enim Roma ſignificatur. Hoc modo autem Virgilij verſus explicandus eſt. Hic, id eſt, non longè ab exitu meo, & oſtio, quo in mare ingredior, *magna domus mihi exit.* id eſt, oriri incipit: *celſis caput vrb.* i. quæ futura eſt aliarum magnarum vrbium caput & princeps. Quòd autem illi ex iis quæ paullò poſt ſequuntur, ſententiam ſuam confirmari dicunt, *Quo te cunque lacus miſerantem incommoda &c.* Nihil dicunt. nam planè & perſpicuè his verbis fons fluuij ſignificatur: quis negat? ſed cùm ſuprà dicat, *Hic mihi magna domus, &c.* Certum locum indicat Tiberis fluuius, vbi domus ſua futura ſit, & caput vrbium. AEneas autem cum ita loquitur *Quo te cunque lacus &c.* incertum ſibi eſſe ſignificat vbi ſit origo Tiberis. Præterea cum AEneas longiſſimè abeſſet ab origine & fonte Tiberis, non poſſunt illa verba, *Hic mihi magna domus*, de fonte fluuij intelligi, vt pote quæ locum propinquum indicant.

MVLTOS CASTRA] multi caſtris, & ſtudio rei militaris delectantur.

ET LITVO TVBAE PERM. SON.] quemadmodum hic tubæ ſonitum cum lituo: ita Od. 1. lib. 2. lituorum ſtrepitum cum cornuum murmure coniungit in deſcribenda pugnæ imagine his verbis, *Iam nunc minaci murmure cornuum Perſtringis aures, iam litui ſtrepunt.* ſolebant enim Romani non ſolùm tubis, verùm etiam lituis acuere militum animos, ex quo apud Tull. tuba belli ciuilis, & lituus profectionis ad Pompeium, pro impulſore poſita ſunt. Verba Ciceronis ſunt hæc in epiſt. ad Ampium Balb. lib. 6. epiſt. *qui [illegible] acerbiſſime [illegible] dari quem illi appellant tubam belli ciuilis.* Idem lib. II. epiſt. Ad Attic. *Faleaque quàm mihi [illegible] à Balbo Cornelio minore in te [illegible] illum ex [illegible] Quintum fratrem lituum meæ profectionis fuiſſe (ita enim ſcripſit) &c.* eòdem pertinent illa Virg. Georg. 2. *Primus equi labor eſt [illegible], atque arma virûm Bellantum, lituóque notat.* & AEneid. 6. de Miſeno, *[illegible] Et lituo pugnas inſignis obibat & haſta.* Vide Aul. Gell. lib. 5. cap. 8. Fuit autem & alius lituus inſigne auguratus: de quo ſic M. Tull. libr. 1. de diuinat. *Quid lituus iſte veſter, quod clariſſimum eſt inſigne auguratus? vnde vobis eſt traditus? nempe eo Romulus regiones direxit tum, cùm vrbem condidit: qui quidem Romuli lituus, id eſt, incuruum, & leuiter à ſummo inflexum bacillum, quod ab eius litui, quo canitur, ſimilitudine nomen inuenit: cum ſitus eſſet in curia Saliorum, quæ eſt in Palatio, eáque deflagraſſet, inuentus eſt integer.*

BELLAQVE MATRIBVS DETEST.] deteſtata poſuit paſſiuè, vt notat Priſcian. lib. 8. matribus autem deteſtata bella dixit, propterea quòd in eis matres plerumque filiis orbantur. ſic inſr. Od. XVI. libr. epod. *Parentibuſque abominatus Annibal.* eòdem pertinet illud Eurip. in Hecuba, [illegible] quorum verborum hæc ferè ſententia eſt. canòque capiti mater manum infert liberis in bello mortuis, genaſque lacerat vngue cruento. ſic & Virgil. lib. II. AEneid. *Hic matres, miſeræque nurus, hic cara ſororum Pectora mærentum, puerique parentibus orbi Dirum exſecrantur bellum.*

MANET SVB IOVE FRIGIDO] ſi dixiſſet, cubat ſub Ioue frigido, verbum Græcum expreſſiſſet [illegible]. Iam quòd Iouem pro cælo poſuit, vſitatum eſt omnibus poetis Græcis & Latinis. Theocr. [illegible] *Nunc pluit & clarus nunc Iupiter æthere fulget.* Virg. Georg. 1. *Iupiter humidus Auſtris Denſet erant quæ rara modo, & quæ denſa relaxat.* Idem ſecund. *Et iam maturis metuendus Iupiter vuis.* Horat. Od. XXII. huius libr. *Quod latus mundi nebulæ, malúſque Iupiter vrget.* & Od. 2 lib 3. *Puro numine Iupiter* Od XIII. epod. *Horrida tempeſtas cælum contraxit, & imbres, Niuéſque deducunt Iouem.* Catullus autem pro vento poſuit *ſiue vtrumque Iupiter Simul ſecundus incidiſſet in pedem.* Iam verò notum eſt ita loqui Latinos, cælum graue, tenue, frigidum, caliginoſum, craſſum, humidū potiùs quàm aer grauis, tenuis, &c. Profert autem hunc locum Seruius ad illum Virgil. AEneid. 3. *modo Iupiter adſit,* & ſub Ioue interpretatur, [illegible], ſeu ſub diuo, profert & ad illum locum AEnei. 6. *primiſque in faucibus Orci* vbi dicit dcum eſſe poſitum pro loco: vt cùm Iouem dicimus, & aërem ſignificamus.

VENATOR] ſic Hom. de venatorib. [illegible], id eſt, qui in ſilua dolores perferunt, dū in ſummis montibus verſantur. & M. Tull. lib. 2. Tuſcul *Pernoctant venatores in niue, in montibus vri ſe patiuntur.* Horat. ſatyr. 2. lib. 1. *Leporem venator vt alta in niue ſectatur.*

CATVLIS FIDELIB.] canum fidelitatem, & ſtudium venandi, pluribus verbis declarat M. Tull. lib. 2. de nat. deorū. *Canum vero tam fida cuſtodia, tamque amans dominorum adulatio, tantúmque odium in externos, & tam incredibilis ad inueſtigandum ſagacitas narium, tanta alacritas in venando, quid ſignificat aliud, niſi ſe ad hominum commoditates eſſe generatos?* vigiles appellat Horat. Od. XVI. lib. 3 *& vigilum canum Triſtes excubiæ.* Vtrunque coniunxit Lucret. lib. 5 *At leuiſomna canum fido cum pectore corda.* Theocrit. [illegible] hoc animal inprimis ad hominum conuictum aptum ait eſſe, & prouidum, in eoque iudicium duntaxat deſiderat, quo diſcernat eos, in quos ſæuire debeat, ab iis, quibus eum parcere ac blandiri oporteat. ſic Theocr. [illegible] &c. quorum verſuum hæc ferè ſententia: O dii immortales: Qualem hanc beſtiam dii finxerunt? quàm aptam ad hominum cōuictum? quàm prouidam, & ſagacem? Si ea in eo intelligentia eſſet, vt ſciret cui iraſci oporteat, cui non nulla cum ea de principatu, & honore certaret.

MARSVS APER.] Marſi Apuliæ populi.

ME DOCTARVM EDERAE] ederæ præmia doctorum capitum, id eſt, doctorum virorum: nempe poetarum. nam poetæ victores coronis ederaceis donabantur. epiſt. ad Iulium Florum lib. 1. *ſeu condis amabile carmen, Prima feres ederæ victricis præmia.*

DIIS MISCENT SVPERIS] in Deorum me contubernio quodammodo collocant. Diis me parem efficiont.

NYMPHARVMQVE LEVES] Nymphæ aliæ in nemoribus habitant: & hæ à Græcis [illegible], id eſt, nemorales appellantur: aliæ in aquis, quæ naides, ſeu naiades, & hydriades communi & generali nomine dicuntur. ſed harum aliæ ſunt [illegible] Græcè, Latinè (ſi placet) fontanæ nominentur: aliæ [illegible] liceat has fluuiatiles appellare. ſunt & aliquæ [illegible], ſeu [illegible] (vt Pauſan. in Arcad.) quibus pecora ſunt curæ: nonnullæ etiam [illegible]

quæ montes incolunt. Nymphas ita definit Theocriti interpres εἰδ. γ. Νύμφαι δ' εἰσὶ αἱ ἐν γυναικείῳ σχήματι ἐν τοῖς ὄρεσι φανταζόμεναι δαιμόνες: id eſt, Nymphæ autem ſunt, quæ muliebri figura in montibus conſpiciuntur dæmonia, ſeu deorum numina. Ac de Nymphis quidem ſic Hom. ἰλ. υ. Οὔτ' ἄρα Νυμφάων ταί τ' ἄλσεα καλὰ νέμονται, Καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεα ποιήεντα. Veteres autem cum omnium aquarum naturam, vt in qua præcipua vis inſit alendi, atque augendi, diuinam exiſtimabant, tum fluuiorum, & perennium fontium maximè. Ex quo & Nymphis natalibus antra conſecrabant, & eas maxima religione venerabantur & colebant. Itaque Vlyſſem nuper reuectum, & patriam ſuam agnoſcentem Homerus facit Nymphas manibus ad cælum ſublatis ad hunc modum precantem, Αὐτίκα δὲ Νύμφαις ἠρήσατο χεῖρας ἀνασχών: Νύμφαι νηϊάδες κοῦραι Διός, οὔποτ' ἔγωγε ὄψεσθ' ὔμμ' ἐφάμην, νῦν δ' εὐχωλῇς ἀγανῇσι Χαίρετ'. ἀτὰρ καὶ δῶρα διδώσομεν ὡς τὸ πάρος περ. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt. ſtatim Nymphas manibus ſublatis veneratus eſt. Nymphæ Naiades Iouis filiæ, deſperabam me vmquam vos viſurum. At nunc blandis precibus à me veneratæ, ſaluete. Porrò etiam vobis dona largiemur, quemadmodū & antea. & ὀδυσσ. ρ. Vlyſſe a Melanthio caprario calce percuſſo, Eumæus tametſi eum nondum agnoſceret, tamen tam improba & petulanti in hoſpitē egentē iniuria & contumelia commotus, Nymphas fontiū præſides & cuſtodes precatur, vt, ſi vmquam eas Vlyſſes piè, religioſéque coluit ſaluus in patriam reuertatur, vt illius inſolentiam comprimat, iniuriamque hoſpitibus illatam vlciſcatur. ſic igitur Homer. Νύμφαι κρηναῖαι κοῦραι Διός, εἴποτ' Ὀδυσσεὺς Υ̓́μμ' ἐπὶ μηρί' ἔκηε καλύψας πίονι δημῷ &c. Theocritus autem Nymphas quaſdam facit Caſtalidas, tanquam Muſas. ſed nihil vetat, quo minus & fons Caſtalius ſuas Nymphas habeat. Ne hoc quidem prætereo. Nymphas terrorem inijcere interdum, non ſolùm agricolis, ſed & quibuſlibet alijs, eoſque de gradu mentis deturbare. Vnde νυμφόληπτοι dicti, quos Latini, Lymphatos appellant. qua de re dicemus ad Od. 37. huius lib.

Secernvnt popvlo] à vulgo ſeparant, vt ceteris hominibus præſtantem. Vtitur hoc verbo epiſtol. de arte poetica. *Publica priuatis ſecernere.* & Ode III. libri tertij *Secernit Europen ab Afro.*

Nec polyhymnia] apparet ex hoc loco Polyhymniæ nomen ab hymno dictū eſſe. ſed Lucianus lib. περὶ ὀρχήσεως vult ἀπὸ τοῦ μνᾶσθαι, his verbis περὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς Πολύμνιαν, ἣν οὐκ ἔχεις αὐτὴ ποιεῖσθαι καὶ μιμεῖσθαι πειρᾶται ἅπαντα. & filiam eius Polymniam propriam habere ei propoſitum eſt: & omnia memoria tenere conatur. Ex eo quidam cenſuerunt hoc loco legendum eſſe πολυμνία: quod nomen, quamque lectionem probarem, niſi codices omnes reclamarent. huic alij agriculturam, alij bene dicendi facultatem, alij artem geſtu loquendi aſcribūt: Horat. inventio nominis ſecutus, lyram & cantum. Iam verò etiam Ouidius Polyhymniam dixit, vt annotat Muretus, *Diſſenſere Deæ, quarum Polyhymnia cœpit Prima*, & Virg. in Cyri *Nam verum fateamur, amat Polyhymnia verum.*

Lesbovm] propter Sapphonem & Alcæum.

Qvod si me lyricis] quòd ſi me ad poëtarum lyricorum numerum aſcribes, &c. Inſeres autem, ſcriptum reperi in tribus lib. Vaticanis. quam ſcripturam magnopere probo.

Svblimi feriam] non aſſentior iis, qui hoc loco legi volunt, *ſublimis*. Nam & reperi ſcriptum *ſublimi* in omnibus fere codicibus manuſcript. & ſublimi vertice ita dictum eſſe puto, vt Od. xxvi. lib. 3. ſublimi flagello. Præterea, quòd Germano Valenti Pimpontio viro doctiſſ. videtur, fortaſſe loquendi figuram Homericam exprimere voluit, Ἰλιάδ. δ. οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη: quod tamen Virgilius ſic videtur Latinè reddidiſſe: *caput inter nubila condit.* ſi quis tamen ſublimis malet, non pugnabo. ſic Terent. in Andr. *ſublimem hunc intro rape quantum potes*: id eſt, ita eum ſublatum rape, vt terram non tangat. & Virg. Æneid. 5. *quem prorae ... ſublimem pernicibus alis.* Illud autem, quod eſt Od. xv. huius lib. *ſublimi anhelitu*, tranſlatum eſt. ſignificat enim anhelitum ex alto pectoris receſſu ductum: quod contingit iis, qui longo curſu defatigati, ægrè animam recipiunt.

AD AVGVSTVM Cæſarem.

Ode II. Dicolos tetraſtrophos. Primi quiq; verſus ſunt Hendecaſyllabi Sapphici Pentametri Acatalectici. qui conſtant è Trochæo, Spondeo, Dactylo & duobus Trochæis, vel ſpondeo vltimo. ſic.

Iam ſa-v tis ter—ris niui-vv atque-v dira—
Grandi-v nis mi—ſit pater-vv & ru-v ben'e v-
Dexte v ra ſa—cras iacu-vv latus-v arces -

Quartus autem quiſque eſt Adonius dimeter catalecticus, ex Dactylo & Spondeo, vel Trochæo ſic:

Terruit-vv urbem-v

-v — - vv - v -
-v — - vv - v v
-v - - vv - v -
-vv —

IAM ſatis terris niuis, atque diræ
Grandinis miſit pater, & rubente
Dextera ſacras iaculatus arces,
Terruit vrbem:
Terruit gentes, graue ne rediret
Sæculum Pyrrhæ noua monſtra queſtæ,
Omne cùm Proteus pecus egit altos
Viſere montes:
Piſcium & ſumma genus hæſit vlmo,
Nota quæ ſedes fuerat columbis:
Et ſuperiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus flauum Tiberim retortis
Littore Etruſco violenter vndis,
Ire deiectum monumenta regis,
Templaque Veſtæ:
Iliæ dum ſe nimium querenti
Iactat vltorem, vagus & ſiniſtra
Labitur ripa, Ioue non probante, v-
xorius amnis.
Audiet, ciues acuiſſe ferrum,
Quo graues Perſæ melius perirent:
Audiet pugnas vitio parentum
Rara iuuentus.
Quem vocet diuum populus ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctæ minùs audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur,
Nube candentes humeros amictus
Augur Apollo:
Siue tu mauis Erycina ridens,
Quam Iocus circumuolat, & Cupido,
Siue neglectum genus & nepotes
Reſpicis auctor.
Heu nimis longo ſatiate ludo:
Quem iuuat clamor, galeaq; leues,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem.

Siue mutata iuuenem figura,
Ales in terris imitaris, alma
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæſaris vltor:
Serus in cælum redeas, diuq;
Lætus interſis populo Quirini:
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat: hic magnos potiùs triumphos,
Hic ames dici pater, atque princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos
Te duce Cæſar.

RVBENTE DEXTERA] per rubentem dexteram ſignificat Horatius fulmen, aut certè dextram, qua Iupiter fulmina mittit, vt apud Virg. Georg. 1. *Ipſe pater media nimborum in nocte coruſca Fulmina molitur dextra.* vbi tamen *coruſca* cohærere debet cum voce *fulmina* potiùs, quàm cum voce *dextra.* ſic Pindar. [illegible] fulmen Iouis [illegible] nominat: id eſt, telum igneum dextra contortum: Et Heſiodus, [illegible] id eſt, fulmen rubicundum. Non temerè autem dixit ſacras arceis fulmine eſſe percuſſas. hoc enim referendum eſt ad treis Iouis manubias: quarum maximæ ſunt eæ, quæ cum igni veniunt. Dicuntur autem eſſe Iouis manubiæ tres, vt docet Feſtus. Vnæ minimæ, quæ monent tantum, placidæque ſunt: alteræ quæ maiores, & quæ veniunt cum fragore, diſcutiuntque aut diuellunt: tertiæ his ampliores, quæ cum igne veniunt: & quamquam nullum ſine igne fulgur eſt, hæ tamen propriam differentiam habent, quòd aut adurant, aut fuligine deforment, aut accendant: quæ ſtatum mutant conſilio deorum ſuperorum.

IACVLATVS ARCEIS] iaculari arceis pro petere, & ferire cum Horatianum ſit, tùm minus eſt apud alios vſitatum. ſic idem Ode xij. lib. 3. [illegible] & Od. xvj. libr. 2. multa iaculari dixit per tralationem pro multa petere, multaque ſibi proponere, quæ quis conſequi velit: quod Græci [illegible] dicunt. neque verò dubium eſt, quin Græcos imitatus, qui dicunt [illegible] iaculandi verbum cum quarto caſu rei, quæ petitur, iunxerit: quod item prior fecerat Lucret. libro quarto. [illegible] At Virgilius aliter AEneid. 1 *iaculata è nubibus ignem.* & 11 *Vel Danaum* [illegible] & alibi [illegible] Idem tamen in Moreto, ſi modò eius auctor Virgilius eſt, hoc verbum ita vſurpauit. [illegible] Iam arces ſacræ cælo tactæ funeſta & dira portendunt. Sic M. Tullius *Nam pater altitonans ſtellanti nixus Olympo Ipſe ſuos quondam tumulos, ac templa petiuit: Et Capitolinis iniecit ſedibus ignem.* & Hor. Od. xij. lib. 1. [illegible]

TERRVIT GENTEIS] proximo [illegible] terruit vrbem, nempe Romam: nunc autem terruit genteis: quòd longè illo ſuperiore grauius & maius eſt.

SAECVLVM PYRRHAE] Pyrrham Epimethei & Pandoræ filiam, Deucalionisque vxorem fuiſſe: eoſque eluuionis illius tempore Parnaſſum montem omnium altiſſimū, vel vt alij volunt Lycoriam, conſcendiſſe, atque eò confugiſſe, ex interpretibus poetarum Græcorum, & Ouidio cognoſcere licet. Aiunt autem alij, eluuionem illam eſſe hominibus à Dijs inuectam propter Tantalum [illegible], qui Pelopem filium in minutas parteis conciſum, & coctum, eis comedendum appoſuit: alij propter Lycaonis filios, cùm vellet Iupiter omnem hominum impietatem è terrâ funditus delere, atque extinguere: qua de re Pindarus [illegible] id eſt, aiunt porrò aquarum [illegible] eſſe obrutam.

NOVA MONSTRA QVESTAE] etiam M. Tull. hoc verbum cum accuſandi caſu iunxit, vt pro Flacco. [illegible] & epiſt. ad App. Pulchrum lib. 3. *Multa nos quidem queſti ſumus.* & hic poeta epiſt. ad Scæuam *Qui queritur ſalebras & acerbum frigus* & Cæſ. lib. 6. de bel. Gall [illegible]

OMNE CVM PROTEVS] Protea Phocarum Neptuni cuſtodem fuiſſe ex Homer. [illegible] & Georgic. iiii. notum eſt. qua de re nonnulla dicemus ad illum locum, [illegible] epiſtola prima lib. 1. de Phocis autem, & Homerus eo, quem dixi, libro, & Oppianus, lib. 1. [illegible]

[illegible]

PECVS] poteſt quidem dici, Phocas, cùm vituli marini ſint, non admodum [illegible], pecus eſſe dictas: veruntamen ſi cui nouum hoc videbitur, quia piſces ſint, admonet Nonius, non ſolum pecudem quadrupes animal, verum etiam animal omne vocari. Plaut. Rud. *Non vides referre me uuidum rete ſine ſquamoſo pecu?* Næuius AEgiſt. *Tum autem laſciuum Nerei ſimum pecus Ludens ad cantum claſſum luſtrat.*

EGIT ALTOS VISERE] hoc loquendi genus merum Græcum eſt, id eſt, egit, vt viſeret: de quo plura dicemus ad Od. xxiii. huius libri. De his igitur monſtris queri potuerat Pyrrha: Phocas, quæ ſolebant in littoribus paſcere, in mõtium culminibus eſſe viſas, propterea quòd aquæ terrarum planitiem operuerant: piſces in ſummis arborũ ramis, in quibus aues ſidere, & nidos conſtruere ſolent, conſtitiſſe: damas, quæ vel in ſiluis vagari, vel in luſtris delitescere & quieſcere conſueuerunt, in mari ſuper terras effuſo, natare coactas eſſe.

NOTA QVAE SEDES FVER. COL.] columbas agreſteis intellige, quæ palumbes appellantur.

ET SVPERIECTO PAVIDAE N. AEQV. D.] profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Georg. 3. in extr. *timidi damæ, ceruique fugaces.*

VIDIMVS FLAVVM TIBERIM] vidimus Tiberim reiectis ac repulſis vndis ab Etruſco littore: influit enim in mare Tyrrhenum Tyberis, vel ab Etruriæ finibus, ita creuiſſe, vt ſiniſtra ripa effuſus, qua agrum Romanum alluit, vrbémque hodie attingit, Regum priſcorum monumenta, & templa Deorum deiicere, atque euertere velle videretur. Vtitur autem hoc eodem epitheto, Od. iii. lib. 2. *Villaque flauus quam Tiberis lauit Cedes.*

VESTAE] Veſtam, quam [illegible] nominant Græci. Rheæ filiam facit Pindarus [illegible] Hæc dea, ſnei cuſtos & præſes habetur: ex quo etiam toti domui præſidere exiſtimatur. Vnde Veſta, & focum domus, & totam domum ſignificat. [illegible] prouerbium [illegible] quod eſt vel à propinquis & domeſticis: vel à melioribus & præſtantioribus initium ducere.

QVERENTI] de Iulij Cæſaris nece. Ab Ilia autem Martis, aut Tiberis, aut, vt alij volunt, Amenis, vxore vult Iulium Cæſarem, ſeu gentem Iuliam ortum habuiſſe.

IACTAT] ſic vtitur hoc verbo Od. xiiii. huius libri. [illegible]

IOVE NON PROBANTE] ſignificat Horatius gratificans Auguſto, & pene dicam, aſſentans, illum terrorem, illamque eluuionis calamitatem, nullam aliam ob culpam Romanis eſſe illatam, quàm ob Cæſaris cædem: cuius rei argumentum eſt, quòd Iupiter non modo non fuit illius terroris atque eluuionis auctor, ſed ne approbator quidem: ſola Ilia à Tiberi viro ſuo adiuta, iuſto dolore excitata, iuſtoque odio incenſa, tam graueis pœnas à populo Romano expetiuit Ioue pene inuito.

VXORIVS AMNIS, qui nimium in ea re vxori gratificaretur, nimiumque indulgeret. Hoc nomine appellantur mariti, qui ſe totos ad vxorum arbitrium fingunt & accõmodant, qui eis omnibus ferè in rebus obtemperant. Virg. AEn. iiii. *pulchramque vxorius vrbem extruis.* Admonendus eſt lector minus in his litteris tritus, primam ſyllabam nominis *vxorius* pertinere ad verſum ſuperiorem: hoc modo, *Ioue non probante v-Xorius amnis.*

AVDIET CIVEIS AC] huius loci hæc ſententia eſt, Poſteri noſtri ex bellorum ciuilium calamitate reliqui, atque ideò rari, audient, ciueis in ciuium corpora exacuiſſe, &

ſtrinxiſſe ferrum: quo quidem longè æquius, ac reip. vtilius erat Perſas, ceteroſque populi Rom. hoſteis interimi. acuere ferrum propriè dictum: illud translatè epiſt. III. lib. I. *[illegible] linguam cauſis acuis* & illud lib. de arte poetica. *Tyrtæuſque mares animos in Martia bella Verſibus exacuit.*

QVO GRAVES PERSAE] ſic Od. VII. lib. epod. *Quò quò ſcelesti ruitis? aut cur dexteris Aptantur enſes conditi? Parúmne campis, atque Neptuno ſuper Fuſum eſt Latini ſanguinis? Non vt ſuperbas inuidæ Karthaginis Romanus arceis vreret?* &c.

MELIVS] rectiùs, iuſtiùs.

FATIGENT] aſſiduis precibus obſecrent, & tandem exorent. ſic loquitur T. Liuius lib. 23. *[illegible] defatigatus Campanorum precibus ſequenti die [illegible] Cumas redit.* aliter hoc verbo vtitur Od. XIIII. lib. 4. *Spectandus in certamine Martio Deuota morti pectora liberæ. Quantis fatigaret ruinis.*

VIRGINES SANCTAE] Veſtales, virgines intactæ, & incorruptæ.

PARTEIS] munus. tralatio à partibus hiſtrionum, vt epiſt. de arte poetica. *Ne forte ſeniles Mandentur iuueni partes.*

SCELVS EXPIANDI] reſpexit morem veterum, qui ſanguine humano contaminatos congreſſu & aditu prohibebant, donec expiati eſſent: & ipſi, qui manus habebant cruentas, & ſanguine inquinatas, egebant aliquo maiore, à quo expiarentur: & quoad hoc impetraſſent, manus habebant impuras. lege annota. ad Od. XX. huius lib. ibi *[illegible]*. & ad Od. I. lib. 2. *Nondum expiatis vncta cruoribus.*

NVBE CANDENTEIS HVMEROS] in duob. lib. Vatican. & in Torneſiano ſcriptum reperi, *N[illegible] humeros amictus.* quam ſcripturam ſi quis probabit, non pugnabo. nam quòd vocis ſequentis initium vocalis eſt aſpirata, non eſt hoc nouum. ſic enim Od. XXVIII. huius libr. *[illegible] capitis inhumati* &c. Nube amictus autem, id eſt, *[illegible]* & hominibus ſeſe conſpiciendum non præbens. Videtur expreſſiſſe illud Homericum *[illegible]*

AVGVR] augur ab auium garritu dictus eſt. ex quo augurium. Hoc loco augurem, *[illegible]* intellige, id eſt, rerum futurarum prouidum, qui præſentit ac diuinat futura eáque interpretatur. Sic Chiron apud Pindarum *[illegible]* ait, Apollini rerum omnium euentum certum, fixum, notum eſſe: illum rerum progreſſiones & cauſas certè ere: illum ſcire, quot frondes ineunte vere terra profundat, quot arenæ in mari, & fluminibus impetu ventorum, & fluctibus agitentur. Verba Pindari ſunt hæc, *[illegible Greek]* Idem Horat. in Carm. ſæculari pro Imper. Ro. *Augur, & fulgente decorus arcu Phœbus* cantorem appellat in lib. de arte poet. *ne forte pudori Sit tibi Muſa lyræ ſolers, & cantor Apollo.* etiam augurem appellat Virgil. AEn. IIII. *nunc Augur Apollo* &c. Imploratur autē primo loco Apollo, quia deus habebatur, Romanis maximè propitius, & beneuolus: atque ob hanc cauſam religioſiſſimè ab illis colebatur.

ERYCINA RIDENS] frequens eſt Veneris epithet. *[illegible]* apud Homer. quod proculdubiò hic expreſſit Horat. *[illegible]* autem ſcriptum per *[illegible]* in tertia ſyllaba, aliud eſt ab illo. vult enim Heſiodus Venerem *[illegible]* appellatam, quia *[illegible]* id eſt, *[illegible]* Secundo loco Venus imploratur quia Æneæ mater: & ita Romani generis parens. Lucret. lib. I. *Æneadum genetrix hominum, diuúmque voluptas, Alma Venus.*

QVAM IOCVS CIRCVMVOLAT] vel circum quam Iocus volat, vel quam circumuolat, vt ſit verbum compoſitum, quomodo quibuſdam placet. qua de re alio loco dicemus.

AVCTOR] auctor: id eſt, progenitor Romanorum quia Mars, Romuli parens: Romulus vrbis Romæ conditor.

LVDO] bellis, quæ ſunt Martis deliciæ, & oblectamenta.

LAEVES] expolitæ, non aſperæ. ſic Od. VII. lib. 2. *leuia ciboria* & Od. vlt. euſd. lib. *[illegible]*. & Od. VI. lib. 4. *leuis Agyieu* i. imberbis. & Od. XVII. huius lib. *Leuia perſonuere ſaxa.* & Od. XI. lib. 3. *fugit retro Leuis iuuentas.* & epiſt. de arte poet. *ſectantem leuia neruis Deficiunt.* ibid. *aut leuis ſeruanda [illegible]*.

ACER ET MAVRI PEDITIS] per acrem Mauri peditis vultum, *[illegible]* id eſt virilem, & quaſi trucem ſignificat. Taleis autem vultu atque aſpectu Mauros fuiſſe tradit AElianus his verbis: *[illegible Greek]* quem locum mihi Io. Scaliger, iuuenis eruditiſſimus, indicauit.

SIVE MVTATA] vult Mercurium induta ſpecie humana, Auguſti nomine appellari, & Auguſtum eſſe Mercurium. Et ita Auguſto aſſentatur.

PATIENS VOCARI CAESARIS VLTOR] Græca planè eſt hæc loquendi figura, *[illegible Greek]* Demoſt. *[illegible Greek]*. Latinè enim diceremus: patiens te vocari Cæſaris vltorem. ſic epiſtol. ad Quinctium lib. I. *[illegible]*. ſic Od. XXVII. lib. 3. *Vxor inuicti Iouis eſſe neſcis* & epiſt. ad Torquatum lib. I. *[illegible]* ſic Catullus: *[illegible]* & Virg. lib. 2. *[illegible]* & Proper. lib. I. eleg. 6. *[illegible]*.

SERVS] ſerius redeas, pro, ſerò redeas: eſt hoc quoque Græcum quiddam. quo de genere diximus ad Od. XVII. epod. precatur autem tectè, neque tamen obſcurè, vt diu viuat Auguſtus. hoc etiam vult illa, ſerò in cælum redire, quaſi Mercurius ſumpta Auguſti ſpecie & figura è cælo in terras deuolarit, ſiq. e al q[illegible] de m[illegible] in reuoluturus.

POPVLI QVIRINI] in membranis Dor[illegible] & vna Vatic. [illegible] ſcriptum eſt. ſi. [illegible] rectè, & Horatiano more. Nam & in carmine ſæculari ita legitur: *[illegible]* & Od. XII. lib. 4. *[illegible]*.

IN QVVM] offenſi [illegible] in ſenſum.

HIC AMES DICI [illegible] ATQVE PRINCEPS] hæc ad hiſtoriam pertinent. [illegible] Auguſtus ſenatus conſulto parens patriæ appellatus eſt.

MEDOS] pute [illegible] Medos dici, quos ſupra Perſas appellauit, vt Od. [illegible] Medum acinacem dixit gladium Perſicum. Et fortaſſe eodem nomine Parthos ſignificat. Nam Auguſtus hoc tempore Parthis bellum inferre cogitabat: quod cum illi ſenſiſſent, Auguſti fama permoti, ſigna quæ Craſſus & M. Antonius amiſerant, vltrò ad Auguſtum remiſerunt. Od. [illegible] lib. 4. *[illegible] ſigna noſtro reſtituit Ioui Derepta Parthorum ſuperbis Poſtibus.* & Od. XVIII. lib. I. *[illegible]* Parthorum [illegible]

EQVITARE] vel [illegible] tranſlatè pro Romanis inſultare, vel propriè ex equo pugnare. Erant enim Parthi, equites. [Od. [illegible] euſd. lib. *Et verſis animoſum equis Parthum dicere.*]

IN VERGILIVM
Athenas nauigantem.

Ode III. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Choriambicus Glyconius, trimeter Acatalecticus, conſtans è Spondeo Choriambo & Pyrrhichio, vel Iambo ſic.

Sic te diua potens Cypri

Secundus verò quiſq. Choriambicus Aſclepiadeus tetrameter Acatalectus, e Spondeo, duobus Choriambis & Pyrrhichio vel Iambo, ſic:

Sic fratres Helenæ lucida ſidera

[illegible metrical scheme]

SIC te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorúmque regat pater,
Obſtrictis aliis præter Iapyga,
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis

Reddas incolumem precor:
Et ſerues animæ dimidium meæ.
Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat,qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus,nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas,nec rabiem Noti:
Quo non arbiter Adriæ
Maior,tollere,ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum &
Infames ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras,ſi tamen impiæ

Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem ætheria domo
Subductum,macies,& noua febrium
Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius tarda neceſſitas
Leti,corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Cælum ipſum petimus ſtultitia,neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Iouem ponere fulmina.

SIC] cùm aliquid ab his, a quibus [illegible] petimus, [illegible] vt ſicibus impetremus, [illegible] mus illis precari & optare, quæ ſcimus ei eſſe [illegible]. Eſtque hoc genus om[illegible] & Latinis perquàm vſitatum. Ac primum [illegible] ab [illegible] ordiamur. infra Od. xxviii. huius lib. [illegible] *Finitibus Heſperiis* [illegible] & Stat. in. lib. 2. *Sic* [illegible] & [illegible] co. [illegible] Catullus ad Columnam: [illegible] & de coma Berenices: [illegible] *Semper amor ſit* [illegible]. Virg. in Moeride [illegible] *ſic tua Cyrnæas* [illegible] *libera vaccæ* & in Gallo [illegible] *Dum amara* [illegible] Tibullus lib. 2. eleg. vi. *Annue ſic tibi* [illegible] *ſic tua perpetua ſit* [illegible]. Apollo[illegible] lib. 2. Argon. [illegible] ubi omiſſa eſt, vox [illegible] quod valet, [illegible]. Illorum autē verſuum hæc fere ſententia eſt: propitius ſis, ſic tibi ô Apollo, comæ [illegible] non præciſæ ſit, intonſæ. ſemper [illegible] ita enim [illegible] & iuſtum eſt. Lucillius lib. 2. epigra. in quendam edacem, Dionyſium nomine. [illegible] &c. id eſt ſic tibi Dionyſi h[illegible] omnia quæ comedis, [illegible] contingat. At legis certè gratia, ſeu quia lex poſtulat, etiam hic aliquid nos [illegible] ſine, neque omnia ſolus deuora.

POTENS CYPRI] id eſt, domina Cypri: exemplo Græcorum, qui ita loquuntur [illegible] ſimile eſt illud Ode xxv. lib. 3. *O Naiadum potens, Baccharumque* [illegible] *manibus vertere fraxinos.* & Ode v. huius libri. [illegible] *marís Deo.* & Ode xxix lib. 3. *Ille potens ſui* [illegible] *deget, cui licet, in diem, Dixiſſe, vixi* quo [illegible] videtur potens idem valere. quod apud Græcos, [illegible] & Ode vi. huius libri, [illegible] id eſt, muſa, quæ res ludicras & amatorias tantum canere poteſt: bellicas & grauiores non poteſt. & carmine ſæculari, Ode vltima, epod. [illegible] & Virgil. Æneid. 1. *Namque tibi, rerumque* [illegible] *tempeſtatum* [illegible] & iii. *Di maris & terræ tempeſtatumque potentes.* Sed cur nauigaturo Virgilio, ſecundam nauigationem optans, Venerem aduocat? quia Venus ex mari nata eſt. Nota Venus [illegible] id eſt, ex mari exiens, ſeu ex alto caput, & reliquum corpus proferens, Apellis opi[illegible] quà Plin. lib. 35. [illegible] p. 10. Hinc marina dicta. idem Hor. Od. xxvi. lib. 3. *Et [illegible] bello Barbiton hic paries h[illegible] marina qui Veneris latus Cuſtodit, &c.* & Od. [illegible] lib. 4. *Qui dies menſem Veneris marinæ*

Findit Aprilem.

FRATRES HELENAE] Caſtor & Pollux, de quibus vide annot. in Od. xii. huius lib.

VENTORVMQVE REGAT PATER] Æolus, de quo Hom. [illegible] in principio libri [illegible] &c. quo loco appellat eum [illegible] id eſt, ventorum promum & condum, vt Plautino verbo vtar. de eode ſic Virgilius Æneid. 1. *Æole namque tibi Diuûm pater atque hominum rex Et mulcere dedit fluctus, & tollere vento.*

OBSTRICTIS ALIIS PRAETER] ſic & apud Homerum [illegible] Æolus ceteris ventis in vtre illo, quem Vlyſſi dederat, incluſis & conſtrictis, ſolùm Zephyrum, qui eum in patriam deferat, liberum, ac ſolutum relinquit, his verbis [illegible] id eſt, hic mugientium & rudentium ventorum vias vinculis cõſtrinxit. Illum enim promum & condum ventorum fecit Iupiter, vt eos poſſit modò comprimere, modò excitare quemcumque velit.

PRAETER IAPYGA] ventum Calabriæ, ſeu Apuliæ iis vtilem, & ſecundum, qui ex Italia in Græciam nauigant: hunc album nominat Od. xxvii. lib. 3. *quid albus Peccet Iapyx.* Virg. lib. xi. Æneid. quum Apulũ, *Iapyga* dixit: *& equo venator Iapyge ferri.* & ibidem, Garganum Apuliæ montem, *Iapyga* [illegible] *Ille* [illegible] *Garganum* [illegible] *Iapygis agris* Idem lib. 8. per Iapygem, perſpicuè ventum Apulum ſignificat, [illegible] *& Iapyge ferri.* Eſt autem Iapygia vel Apulia ipſa, vel eius pars & fortaſſe ea quam hodie appellant Itali *terra di Bari*. ¶ Profert hunc locum Seruius ad illum Virgilij locum ſed mendosè opinor. legitur enim *Obſtrictis*. legendum putarim potiùs *obſtrictis*.

QVAE TIBI CREDITVM, &c.] tralatio ducta eſt à rebus creditis. quemadmodum igitur, quod mihi creditum eſt, id debeo ei, qui mihi credidit: ita & Horatius ait nauem Virgilium ſibi commiſſum, Atticæ debere, id eſt, æquum eſſe nauem, quæ Virgilium vehendum receperit, [illegible] bus Atticis reddere ſaluum & incolumem. de verbo credendi vide annot. ad Od. v. lib. 3.

REDDAS INCOLVMEM] animaduertat lector quàm ſignificantibus, & ad rem accommodatis verbis vtatur Horatius. antecedit vox [illegible] *creditum*. ſequitur deinceps *debes*. poſtremò [illegible] neque verò nomen [illegible] otioſum eſt. Nam quæ nobis credita ſunt, ea ſalua & integra reddere debemus; &, vt loquuntur Iuriſconſulti, in eadem cauſa quod [illegible] dicit *reſte reddere*. Seruius ad illum verſum Virg. Æneid. xi. *Redditus his primum terris*

&c. hunc locum profert: vbi neque hæc Horatij neque Virgilij verba rectè explicat.

ILLI ROBVR ET AES TRIPLEX] id eſt, erat ille animo pæne ferreo, atque aduerſus omneis terrores pectore maximè communito, qui primus nauigare auſus eſt: vel ſic, erat ille audax, & imperterritus, & impauidus, & ita rigido pectore, vt nullius periculi metu frangeretur, ſeu terreretur: erat immani audacia præditus. [illegible] vocant Græci virum ferreo pectore qui nō commouetur. AEſch. in Prometh. [illegible] &c. Primam autem nauem dicunt Argò fuiſſe, qua vecti ſunt Græciæ principes illi Argonautæ vellus aureum petentes. vide Plinium lib. 8. cap. 56. Catull. in carmine illo pulcherrimo de Pelei, & Thetidis nuptiis *Illa rudem curſu prima imbuit Amphitriten.* cū hoc loco congruunt illa Oppiani, lib. 1. [illegible] &c. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt O dij immortales, qui primus maris vehicula reperit, naueis, ſiue quis deus ille fuerit, ſiue mortalis, primus omnium audaciſſimus gloriatus eſt ſe fluctus traieciſſe, &c.

(TRVCEM) ſic Catull. *truculentaque pectora ponti.*)

PRAECIPITEM AFRICVM] Africus, quem Græci [illegible] appellant, ab occaſu hiberno ſpirat, vt ſcribit Ariſtoteles, [illegible] opponiturque Cæciæ linea recta, ab ortu æſtiuo flanti Zephyroque ſeu Fauonio proximus eſt. Aquilo autem à Septentrione ſpirat, vt videatur Hor. non admodum accuratè in deſcribenda ventorum pugna & concertatione, ventos per lineam rectam oppoſitos exquiſiuiſſe. Præcipitem autem appellat, ab effectu, quia quicquid impellit, præceps agit, ſeu præcipitat.

DECERTANTEM AQVILONIBVS] participium decertantem iunxit cum datiui caſu, quo de genere, vide annot. in Od. vi. lib. 2.

NEC TRISTES HYADAS] Atlantis & AEthræ duodecim fuerunt filiæ, & filius vnus Hyas nomine. Hunc, cum in Lybia venaretur, a ſerpente ictum, & interfectū ſorores ſuæ miſerè, perditeque luxerunt, vt mærore, & lacrymis contabuerint. ſed ex illis, quinque, quæ immoderatius fratris mortem tulerunt, Iupiter in ſtellas vertit, eaſque in tauri fronte collocauit: reliquæ ſeptē, quæ [illegible] appellantur, mærore quoque illæ quidem confectæ ſunt, veruntamen & diutius reſtiterunt, & ſerius [illegible] ſunt. de quibus dicemus ad Od. xiii. lib. 4. Hyades autem nominatas eſſe dicunt vel ab Hyante fratre, vel [illegible] id eſt à pluendo, quia iis orientibus pluuiæ & tempeſtates ſoleant excitari, vel quia earum ſitus & ordo literæ ſimilitudinem præ ſe ferat. M. Tullius lib. 2. de natura Deorum: *Tauri caput ſtellis conſperſum eſt frequentibus: has Græci ſtellas Hyadas vocitare ſuerunt a pluendo: [illegible] enim eſt pluere: noſtri imperitè ſuculas, quaſi a ſuibus eſſent, non ab imbribus nominatae.* ſtellis autē dixit, quia pluuias denunciant, atque adeò important: vnde nomen ductum vt vult M. Tul. itaque eas Virgil. pluuias appellat libr. 1. AEn. in extr. & lib. 3.

QVO NON ARBITER ADRIAE] quo nullus ventus maius, in mare Adriaticum, imperium obtinet, ſiue tempeſtates commouere, ſiue mare trāquillare velit. Itaque hic arbitrum dominum, & eum, qui alteri ſuo arbitratu imperat intellige, vt Ode vii. lib. 2. bibendi arbitrum appellat, conuiuij regem, eum, qui leges bibendi in cōuiuio ponit. in epiſtola autem ad Bullatium *lateque effuſi late maris arbitrum*, mari vicinum intelligendum eſſe docebimus.

TOLLERE, SEV PONERE VVLT FRETA.] ſiue velit fluctus excitare, quibus mare attollitur: ſiue cōponere, [illegible] ſedare placare, atque ad æqualitatem redigere: à qua æquoris fluxit appellatio. Virgil. lib. 1. ponere vſurpauit abſoluté pro quieſcere, vt interpretatur Seruius: Cum venti poſuere, &c. omiſit autem alterum *ſeu*: vt eſt Saty. [illegible] lib. 2. *turdus, ſiue aliud priuum dabitur tibi, deuolet illuc, &c.* & Ode vi. huius lib. *Cantamus vacui, ſiue*

quod [illegible] &c. & Ode xv. *te Stenelus ſciens Pugnae, ſiue opus Imperitare equis, Non auriga piger.* ſic Catull. in faſeli dedicatione: *ſiue [illegible] vocaret aura* & idem Horat. Od. xxxii. huius libri: *Qui ferox bello, tamen inter arma, ſiue iactatam religarat vdo Littore nauim, &c.* & Od. xxvii. lib. 3. *potes hac ab orno Pinguinem* [illegible] *bene te ſecuri* [illegible] *ſine te vindice, & auida ſaxa* [illegible] *delectant.* Et M. Tullius contra Rullum. [illegible] *Macedoniae, qua Regis Philippi fuerunt ſiue Perſi* [illegible] & ad Atticum lib. 8 *Nil perturbatius* [illegible] *ſeu potius turpiſſima fuga* Terent. Andr. *Dehinc poſtulo ſiue aequum eſt, te oro Daue.*

QVEM MORTIS TIMVIT GRADVM] id eſt, quod mortis periculum? aut quod mortis genus? aut quem mortis viā? aut, quem mortis aditum extimuit? quaſi ad mortem gradibus deueniamus, aut accedamus. ſic Lucretius, Leti ianuam dixit.

SICCIS OCVLIS] [illegible]

MONSTRA NATANTIA] Oppian. lib. 1. [illegible] &c.

MARE TVRGIDVM] ſic Heſiod. [illegible] Aratus vnum ex ſignis inſurgentium ventorum ponit mare intumeſcens. [illegible] id eſt ſignum autem tibi ſit venti orientis mare turgeſcens. prætereà qui irati ſunt, iis cor turgere dicunt poetæ. Homer. [illegible] id eſt, At mihi cor penitus turgeſcit triſtibus iris.

ACROCERAVNIA] montes in Epiro ita dicti, quòd ea altitudine ſint, vt ſæpenumero fulmine petantur. Pauſanias diuiſit hoc nomen in Attic. [illegible] ſic Virg Georg. 1. [illegible] *aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo Deiicit* & 3. AEneid. *Prouehimur pelago vicina Ceraunia iuxta.* [illegible] montes Ceraunios nominat: [illegible] inquit ille [illegible] eſt in Adriam. Infameis autem propter naufragia vel propter naufragij periculum, ac metum, vt alij [illegible] ego autem puto propter naufragia apud eos aliqua [illegible] nam ſi nullum vnquam ibi naufragium factum eſt, quid eſt quòd quiſquam naufragij periculum apud eos extimeſcat?

NEQVICQVAM DEVS ABSCIDIT] id eſt, fruſtra Deus terras a mari excluſit, ſi contra hanc Dei prouidentiam audent homines nauigare.

DISSOCIABILI] quod impar erat a terris diſſociari, ac ſeparari.

IMPIAE] impias dicit hominum naueis, quia Dei conſilium negligere, & aſpernari videantur. hanc autē hominum audaciam [illegible] etiam Sophocles inſectatur in Antigone: [illegible] &c. & Oppian. lib quinto in principio [illegible] quem Oppiani locum annotauit Muretus.

VADA] [illegible] Paſſeratus tamen non putat eſſe [illegible] ſed per vada ſignificari loca in mari periculoſiſſima, & in quibus hærentes naues ſæpe diſſoluuntur, & perfringuntur, vt apud Virgilium AEneid. 1. *Vbi inque vadis, &c.* ibid. *in vada caeca iubet* & lib. x. *Namque inflicta vadis dorſo dum pendet iniquo Anceps ſuſtentata diu, fluctuſque fatigat, Soluitur, atque viros mediis exponit in vndis.*

AVDAX OMNIA PERPETI] cur non dixit facere? culpam vel continuò, vel certè aliquando ſequitur pœna. ex conſequenti igitur, factum eſt intelligendum, quod antecedit. non enim paterentur, neque pœnas darent homines, niſi iniuſtè atque impiè facerent. Præterea ſic poteſt hic locus explicari: Gens humana propoſitis etiam ante oculos grauiſſimis pœnis, non deterretur tamen à maleficio, immò quemuis cruciatum ſubire ac perferre parata eſt, dummodo eò, quò cupiditas vocat, peruenire poſſit ita eſt audax ad facinoris pœnam ſufferendam, vt ad res nefarias, & lege vetitas concitatiſſimè, & effrenatiſſimè ruat.

AVDAX IAPETI GENVS] Prometheus. Ex Heſiodo autem & [illegible] vlo no[illegible] eſt, Prometheum, ignem à Ioue occul[illegible] hominibus[illegible]ſe, atque o[illegible] cau[illegible] inter Iouem, vi[illegible]endi Io[illegible]nem ante facilem quiet[illegible] ac d[illegible] experté hominibus abd[illegible] ſic Heſiod. ἔργ. κ. ἡμερ. Κρύψε δὲ [illegible] Euphorion autem ſcribit hanc cauſam Iouem [illegible]puiſſe, cur Prometheum C[illegible] aſſi[illegible] cret, quod cōperiſſet, eū ex furtiuo & vi[illegible] enio [illegible] cū Iunone concubitu natum eſſe. Atque hanc [illegible] cauſ[illegible] nem nact[illegible], Prometheum quid[illegible] ſpecula conſecit Fur[illegible] Indontem autem ad inferos [illegible]rb[illegible]. S[illegible] quod [illegible] ſ[illegible] tum Prometheo a[illegible] P[illegible] in Corinthiacis, Argiuis [illegible] laud[illegible] rumet[illegible] ad [illegible] ad Phoroneum Inachi f[illegible].

FRAVDE MALA mala, e[illegible] perpetuum ne quis fortè ita accipiat quaſi [illegible] qua trans ſit bona. [illegible] ra v[illegible] lib. 1. dixit [illegible] quàquam in [illegible] codicibus manuſcri[illegible] legitur [illegible] loco & *[illegible]* epiſt [illegible] lib. 1. & *[illegible]* & Hom. *[illegible]*

POST IGNEM AETH[ERIA] DO[MO] [illegible] cum Seruius ad [illegible] Vir[illegible]. Æne. [illegible]

TERRIS INCVBVIT terris incubuit [illegible], atque oppreſſit. tale illud Virgil. Georg. II. *[illegible]* aliter dictum eſt ab eodem, lib. 3. *Condit [illegible]* cui proximo ſimile illud eſt C[illegible] in Claudianum *[illegible]* hac de re ſic Heſiod. [illegible] id eſt, Prometheu[illegible] quod [illegible] & me decepe[illegible] quidem [illegible] & tibi & poſteris magno malo erit. Idem de Pandora, [illegible] id eſt, At mulier cum de dolio operculum [illegible] traxiſſet, omnia quæ in eo erant, diſſipauit, hominibus autem triſtia mala moliia eſt. Idem paullo pòſt: [illegible] &c. Alia autem innumerabilia funeſta mala apud homines tumultuantur, ſeu tumultus excitant: plena eſt terra malorum, plenum mare.

SEMOTIQVE PRIVS TARDA NECESSITAS] hunc locum profert Seruius ad illum locum Virg. in Sileno, *[illegible]*

TARDA viuebant enim diutius homines, tardiuſque moriebantur.

NECESSITAS LETHI] Quam hic lethi neceſſitatem nominat Horat. eam Od[illegible] lib. 3. neceſſitatem ſimpliciter appellat Od. xxiv. eiuſd. dirain neceſſitatem, id eſt, [illegible], quam dicunt Græci. Hom. autem [illegible] diem mortis. [illegible] appellat: ſileſque [illegible] Horat. lethi nece[ſſi]tatem dicit, [illegible] Pind[illegible] ſententiam illam, quam ferunt P[illegible] & Aſſ[illegible] aduerſus improbo[s], & ſe[illegible]os, [illegible] vocat, quia iudicium illud nulla ratione inſlecti, nulla gratia inflecti, nullo denique pretio corrumpi potest. vide annot. ad Od xxv. huius lib. & xxix. tertii.

CORRIPVIT GRADVM] celerius aduenit: celerauit gradum, vt Virg. loquitur, Æneid. 4. *illa gradum ſtudio celerabat anili.*

EXPERTVS VACVVM DAEDALVS] & ſupra de Dædalo diximus nonnulla, & [illegible] nihil diximus notiſſima omnibus eſt fabula: eamq. etiā Virg. tangit Æn. VI. *Dædalus, vt fama eſt, fugiens Minoia regna, [illegible]* Traditum eſt autem Dædalum præſtantem fabrum, atque architectum fuiſſe, eundemque ædificandarum nauium rationem, primum reperiſſe, atq; ex eo natam de eius pennis & volatu fabulam. Itaque Græci poetæ opera affabré, & ſummo artificio elaborata, *[illegible]* nominant. Hom. [illegible] & ibidé. [illegible] & Apo[llon]. lib. 1. argon. [illegible] & Lucr. lib. 4. linguam dædalam verborum appellat, propterea quod voces articulat, vt ille loquitur, & dædalam Tellurem: & Virgil. Georg. 4. *& munire fauos & dædala fingere tecta.* Plato in Menone qu[æ]dam Δαιδάλου ἀγάλματα, id eſt, ſimulacra commemorat, quæ ſoluta aufugiunt, fugitiuorúmque m[ore] dominum relinquunt: vincta autem manent. ad quæ reſpiciens ſcribit illa in Euthyphrone: Θαυμάσεις [illegible] id eſt, miraberiſne igitur tu, qui iſta dicis, ſi verba videantur non manentia & ſtabilia, ſed ambul[antia], & mobilia, & criminaberis me ea facere ambulat[ia], cùm tu iis multo maior artifex, quàm Dædalus: circumque [illegible] in orbem circumeuntia facias? Propterea [illegible] Græci nominant verborum opifices quoſdam, & variandæ atque ornandæ orationis facultate inſtructos. Xenophon autem [illegible] cuius loc[o] in quo oſtendit, ſapie[ntiam] ſapientibus interdum eſſe inutilem, ac damnoſam, ſcribit Dædalum à Minoe captum eſſe propter ſapientiam, eique ſeruire coactum denique vno tempore & patria & libertate eſſe ſpoliatum: cùm aliquando autem aufugere cum filio conatus eſſet: filium qui[dem] amiſ[iſſe], ſibi autem ſalutem expedire non potuiſſe: ſed ad Barbaros delatum rurſus illic ſeruitutem, qui[a] cogebat, pertuliſſe. Pauſanias vero in Achaicis narrat Dædalum, ſe [illegible] ris filio interfecto, ſua voluntate ſe ad Minoem contuliſſe: deinde aliquanto pòſt in ſuſpicionem, crimenque neſcio quod vocatum, atque ab illo in carcerem vna cum filio coniectum eſſe: poſtremò è cuſtodia furtim elapſum ad Siculos confugiſſe.

VACVVM, inanem, ἀέρα μὴ ab hominibus infrequentem, vt Od. xxv. lib. 3. *[illegible]*

PERRVPIT ACHERONTA] Herculi duodecim illis annis totis laboribus perfuncto, decem & octo menſium ſpatio, Euryſtheus duos ex eis non probās: vnum, quem ille in expurgandis Augiæ ſtabulis, alterum quem in hydra conficienda ſuſceperat, ac pertulerat: decimum tertium impoſuit, vt Orci canem Cerberum ab inferis ad ſuperos protraheret. Cum igitur ad Tænarum veniſſet Hercules, per cuius fauces ad inferos deſcenſus patet, duce Mercurio deſcendit. Ac de hoc Herculis ad inferos deſcenſu, meminit duobus locis Homerus, ſemel in [illegible] vbi ſic loquitur Hercules, ſeu eius idōlū, [illegible] iterum ἰλιάδ. θ. vbi Pallas de Ioue queritur, eique exprobrat toties à ſe adiutum in periculis, & ſeruatum Herculem: at denique ſe, ſi Iouis in Græcos acerbitatem præſciuiſſet, nunquam fuiſſe paſſuram, vt Hercules ab inferis reuerteretur. ſic Homer. [illegible] Perrupit autem legendum ſine copulatione *que*, & ita cod. Don. Fæern. Vitini & vnus Vat. Torneſ.

ACHERVNTA] Pauſanias in Atticis ſcribit, in Theſprotide Acheruſiam paludem eſſe non longe à Cichyro, & fluuium Acherūtem, & Cocytum aquam omnium iniucundiſſimam: ſibique videri Homerum iis fluminibus viſis & cognitis, auſum eſſe demum illa de inferis fabulis confingere. Tum vero fluuiis infernis, ab iis, qui ſunt in Theſprotide, mutuatum, nomina impoſuiſſe.

NIL MORTALIBVS ARDVI EST] aliquot libri vet. habe[nt] *nil mortalibus arduum eſt.*

CAELVM IPSVM PETIMVS STVLTITIA] vel propter Phaetontem hoc dicit, de quo diximus annot. ad Oden. II. lib. 4. vel propter Gigantes: quod ego dubius eſt.

NEQVE PER NOSTRVM PATIMVR SCELVS] noſtris maleficiis, & ſceleribus, videmur quodammodo vim Iouis afferre, eumque engere, vt aſsiduè fulmen habeat in manibus. Nam improbitate & impietate noſtra Deum irritantes, non ſinimus eum erga nos æquum eſſe, aut placabilem: ſed contrà impellimus, vt nos ſuo fulmine exterreat, atque examinet.

IRACVNDA] quæ Iupiter efficit iracundus hominum impietate, ſæpe ſumit in manus. ſic Od. XXIII. lib. 2. [illegible] dixit, pauimentum domini ſuperbi, vt vult Porph. & reliq.

PONERE] de manibus. ſic dicimus ponere veſtem, ponere perſonam.

AD L. SEXTIVM CONſularem. Od. 4.

ARGVMENTVM.

Aduentu veris, & communi moriendi conditione propoſita, hortatur ad voluptates.

Soluitur acris hiems grata vice Veris, & Fauoni:
Trahuntq́; ſiccas machinæ carinas:
Ac neq; iam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni:
Nec prata canis albicant pruinis.
Iam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna:
Iunctæq́; Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede, dũ grauis Cyclopũ
Vulcanus ardens viſit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terra quem ferunt ſolutæ.
Nunc & in vmbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agnam, ſiue malit hædum.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumq́; turres. o beate Sexti,
Vitæ ſumma breuis ſpem nos vetat inchoare lõgam.
Iam te premet nox, fabulæq́; manes,
Et domus exilis Plutonia, quo ſimul meáris:
Nec regna vini ſortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet iuuentus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

SOLVITVR ACRIS] deſcriptio veris eſt, quo tempore maximè omne animantium genus hilaritati ac lætitiæ ſeſe dedere ſolet, omni triſtitia, quam affert hiemis deformitas, cælique grauitas, & diei obſcuritas, depulſa. Sed quid ſolui hiemem dicit veris aduentu, cum quicquid ſoluitur, aſtrictum, aut vinctum fuiſſe intelligatur: hiems autem non aſtringatur, neque vinciatur, ſed aſtringat potius & contrahat: perinde illud accipiemus, ac ſi dixiſſet, ſoluitur terra veris aduentu, quæ fuerat vi hiemis, & frigore aſtricta: quo quidem proximo modo infra locutus eſt eadem Ode. *Aut flore, terra quem ferunt ſolutæ.* id eſt, laxatæ, mollitæ.

VICE] viciſsitudine. ſic Ode 7. lib. 4. *Mutat terra vices.*

TRAHVNTQVE SICCAS MACHINAE] ſcribit Vegetius libro quarto de re militari, cap. XXXIX. ex die tertio iduum Nouemb. vſque ad diem ſextum id. Mart. maria claudi. Heſiod. [illegible] verat poſt [illegible] rum occaſum nauigare, propterea quod eo tempore mare tempeſtatibus maximis concitatur: iubet autem naues in litus ſubducere, ſaxiſque vndique communire, vt ventorum vim facilius perferre poſsint. ſic Heſiod. [illegible] Hoc igitur tempore naues in litus ſubductæ, trabibuſque, quibus fulciebantur, impoſitæ, tantiſper ibi continebantur, dum tempus ad nauigationem idoneum adueniret. tunc veris machinis, vt palangis, in mare retrahebantur. Palangæ enim, vt docet Nonius, fuſtes ſunt teretes, qui nauibus ſubiciuntur, cum attrahuntur ad pelagus, aut cùm ad littora ſubducuntur. Ita hæc huius loci ſententia eſt, naues ſiccæ, quæ menſibus hibernis in littore, lignis ſubiectis, à nauigatione conquieuerunt, nunc veris aduentu machinis in mare trahuntur. atque his ſignificatur veris aduentus. Solebant autem veteres, etiam cum per anni tempus nauigare licebat, naueis tamen hoc modo lignis ſubiectis in littore collocare, tantiſper ſcilicet dum in bello, aut alia in re occupati nauigatione ſuperſedebant: quod declarat Homerus [illegible] &c. Exemplum autem nauium è continente in mare deducendarum, extat ſecundo libro [illegible] Græci Agamemnonis oratione, qua eorum animos [illegible], decepti cupidi ſime ad naueis concurrunt, atque ad reditum omnes ſuum ſtudium conferunt. [illegible] id eſt, illi autem mutuo hortabantur [illegible] naues [illegible] dimouerent, & in mare [illegible] purgabant: clamor autem eorum ad cælum [illegible], domum redire cupientium [illegible] nauibus [illegible] ſubtrahebant. Adde [illegible], quod eſt apud Nonium, in voce *animæ* [illegible].

MACHINAE machinamenta definit Vitruuius: Eſt continens [illegible] materia coniunctio, maximas ad onerum motus habens virtutes. Ea mouetur [illegible] circulorum rotundationibus, quem motum Græci [illegible] appellant.

AVT ARATOR IGNI] Virg. Daphnide, *Ante focum* [illegible].

ALBICANT] [illegible]

IAM CYTHEREA CHOROS DVCIT VENVS] Venus, inquit, duce [illegible], iam cum Nymphis & Gratiis ad lunam ſaltat. [illegible] propinqua: ex quo intelligere [illegible]. Nam [illegible] propinquum eſſe [illegible] Vectum dicimus, mortem nobis quotidie imminere. Horat. Od. XXVII. lib. 3. *Imminentis* [illegible]. & Od. XII. huius lib. [illegible], id eſt animo & voluntate nocendi propinquus. & Od. [illegible] lib. [illegible]. Significat autem [illegible] & puellis, veris tempore, ad lunam ſaltare ſolere [illegible] Venere [illegible] ante, ac præeunte. Venus enim, Vere ineunte, & Aprili menſe, quem nonnulli [illegible], id eſt, à Venere, putant eſſe nominatum, teuerenter colebatur: ex quo Lucret. lib. 5. *It Ver, & Venus, & Veneris prænuntius antè Pennatus graditur. Zephyrus* [illegible]. & Horatius Aprilem, menſem Veneris [illegible] Oda XI. lib. 4. Neque temere Gratiæ commemorantur, & numerantur cum Venere. Nam ſcribit Plutarchus [illegible], Gratiam ab antiquis appellatam eſſe, mulieris conceſsionem, qua ſe ſummittit, & commodat viro, quemadmodum Pindarus ait, è Iunone ſine Gratiis natum eſſe Vulcanum, quia nondum erat matura cum à Ioue compreſſa eſt: & Sappho puellam nondum nubilem, paruam & Gratiæ expertem appellat. Poſtremò Seruius ad illum Virgilij verſum *Matris Acidaliæ, &c.* ſcribit Gratias Veneri ſacratas

gratas eſſe quia eius ipſius, & Liberi filiæ ſunt. nec immerito. Gratiæ enim per horum Deorum munera conciliantur.

GRATIAE DECENTES] Inter omneis conuenit tres eſſe Gratias: de nominibus autem non conuenit. Homerus quidem Iliad. σ. Vulcani vxorem, ſeu concubinam, facit vnam ex Gratiis, ſed eam communi nomine appellat χάριν [illegible] quis dicat eius nomen fuiſſe [illegible], [illegible] pulcram quod videtur probare [illegible] ſic Homer. [illegible] & Iliados [illegible] cùm Iuno Iouem ſopire ac fallere in animo haberet, vt eo dormiente Troianis minime negotium à Græcis [illegible] mereretur, Somno [illegible] ſe ei vnam ex Gratiis in matrimonium daturam, Paſitheam nomine [illegible] [illegible] Heſiodus autem in Theogon. tres Gratias, Iouis & Eurynomæ vult eſſe filias, earúmque nomina hæc commemorat, Aglaiam, Euphroſynam, Thaliam. ſic Heſiod. de Ioue [illegible] Pindarus quoque [illegible] tres facit Gratias iisdem nominibus, quibus eas aſſignat Heſiodus, appellatas [illegible] Plutarchus denique in lib. [illegible] hæc eadem Gratiarum nomina comprobat his verbis [illegible] id eſt [illegible] enim [illegible] gignendi tantam vim habet, quantam gratia. Quin ſæpe [illegible] qui Gratiis [illegible] impoſuit, Aglaiam, Euphroſynam, Thaliam. Iam Pau[illegible] in Bocon[illegible] Eteoclem primum omnium mortalium Gratias [illegible] ſcribit. [illegible] Antimachum, [illegible] numero Gratiarum de [illegible] neque etiam nominibus [illegible] Solis & Æglæ filias [illegible] Homerus [illegible] [illegible] Gratiis numerauit [illegible] in Heſiodum [illegible]. Sic autem [illegible] Strabo vero [illegible] Gratiarum [illegible] & [illegible] delectati [illegible] hæc [illegible] ſunt. [illegible] Deorum [illegible] [illegible] Gratiis [illegible] Dei [illegible] hic [illegible] & [illegible] Theocritus [illegible] & [illegible] dicemus ad illum locum, Ode xxx. huius lib. 1. [illegible] & [illegible]. & ad Od. [illegible] lib. [illegible] & Ode [illegible] lib. 4. [illegible] *cum nymphis geminis[illegible] Decens [illegible]*.

ALTERNO TERRAM QVATIVNT PEDE] ſaltantes nunc hoc, nunc illo pede terram pulſantes. ſic loquitur Od. 1. lib 4. *In morem [illegible] ter quatit [illegible]*. & Od. XVIII. lib. 3. *Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor Ter pede terram*. & huius lib. Od. XXVII. *Nunc eſt bibendum, nunc pede libero Pulſanda tellus*. ſic Apoll. 1. Argon. [illegible] & Catull. in nup. Iuliæ & Manlij *Pelle humum pedibus*. & Lucret. libr. 5. *[illegible] terram pede pellere matrem*. alterno pede autem licet etiam ita explicare: numeroſè.

DVM GRAVEIS CYCLOPVM] Horatius alios poëtas ſecutus Vulcani officinam vult in Ætna fuiſſe: ex qua ignes illi, omnibus notiſſimi, audiri quidem certè, erumpunt. Atque hinc fortaſſe nata eſt fabula, Vulcanum cum Cyclopibus maſſas illas ferreas tundere, Iouiſque fulmen quotidie aliud atque aliud cudere. Veriſimile hoc etiam eſt poëtas ad Vulcanias inſulas reſpicere, quas Vulcanus quondam dicitur tenuiſſe. quanquam Apollonius libr. 3. argon. Vulcanum facit fabricantem in Hiera inſula, quæ eſt vna ex Æoli inſulis. Sed quòd Cyclopum, non Vulcani dicit officinas, id eò pertinet, quòd Vulcanus eorum miniſterio & opera vtitur in fabricando. ſic apud Virg. Æn. VIII. in armis Æneæ cudendis Cyclopes Vulcano præſtò ſunt, ac ſubſeruiunt. & apud Apollon. argon. 1. Iouis fulmen cudunt. [illegible] &c. Homerus autem Iliad. σ. Vulcanum facit in cælo, non in Ætna, ſine Cyclopum opera Thetidis rogatu Achillis arma fabricantem, viginti follibus nunc vehementiorem, nunc remiſſiorem flatum, prout opus vel [illegible], vel neceſſitas poſtulat, mittentibus. Graues officinas Cyclopum ſic dixit, vt Tibull. opus ruſticum graue. ſic autem Tib. *Et graue [illegible]*.

VVLCANVS] cuius vxor eſt Venus. Quin etiam vna ex Gratiis Vulcani eſt amica, ſeu concubina, vt paullò ante oſtendimus. Interea (inquit) dum Vulcanus in officina Cyclopum fabricatur, Venus cum Nymphis & Gratiis [illegible], & choros ducit. [illegible] autem, vel ad ignis naturam [illegible], [illegible] deus eſt Vulcanus, vel, vt [illegible] Paſſerat [illegible], ad Vulcani operis intenti ſtudium vt apud Virg. Æn. lib. 1. *[illegible]*. & Georg. 4. *[illegible]*. Idem lib. 4. Æneid. [illegible] Propert. lib. 4. epiſt. Arethuſæ. [illegible]. Horat. epod. Od. ix. [illegible]. Vrere autem [illegible], ſic dictum eſſe putat idem Paſſerat. vt [illegible] Propert. [illegible] nonnulli libri veteres tamen habent, *viſit officinas*.

NVNC DECET AVT] nunc decet aut myrteam coronam capiti imponere, aut ex aliis floribus concinnatam, [illegible] terra [illegible] & ſoluta verni temporis tepore, [illegible] more in conuiuiis veteres vtebantur. [illegible] adoleſcens hoc loquendi genus: caput impedire myrto, pro eo quod eſt, coronas ex myrto capiti imponere non admodum diſſimilia ſunt illa, Ode VII. *[illegible]*. Ode xxv. lib. 3. *[illegible] tempora pampino*. Od. 1. lib. 4. *[illegible]*. aliter dixit Sat. VI. lib. 2. [illegible] pellibus impedire. *Nam vt [illegible] niger [illegible]*.

NITIDVM] [illegible], vnguentis delibutum, vt Od. [illegible] lib. [illegible] *[illegible]*. & M. Tull. Catil. II. *[illegible] qui fulgent purpura*. & Plaut. Truculento [illegible] & Virg. Æneid. [illegible] *[illegible]*.

FAVNO DECET IMMOLARE] Dionyſius Halicarn. [illegible] tradit Faunum Regem Aboriginum fuiſſe, à Marte prognatum, eum que à Romanis, tanquam aliquem patrium Deum, ſacrificiis & carminibus coli. Dionyſij verba ſunt hæc, [illegible]. Varr. lib. 6. de lingua Latina Faunos [illegible] Deos appellat. M. Tull. libr. 2. de natur. Deor. ſub perſona Balbi, ait ſæpe Faunorum voces exauditas: ſæpe viſas formas Deorum quemuis non hebetem, aut impium deos eſſe præſentes conſiteri coegiſſe. Faunum quidam volunt eundem eſſe, atque Pana, qui & Inuus dicitur, Græcè [illegible]. Fatidicum appellat Virg. lib. 7. *At rex ſollicitus monſtris oracula Fauni Fatidici genitoris adit*. Fauno autem rem diuinam faciebant, & ouilia luſtrabant Romani vere ineunte. Immolabant

tamen eidem edam nonis Decembris, vt Od. xviii. libr. 3. *Faune nympharum fugientum amator* [illegible].

SEV POSCAT AGNAM, &c. ſic ſe codex Iannoct. & ſuo Vaticani, non, vt vulgo, agna, hædo. Atque ita locutus eſt Od. xviii. lib. Epod. *Paratus extare* [illegible] *tum immo* [illegible] *ſiue mediae* [illegible]. Sic enim hic ſubintelligatur, *ſibi immolari*, ſiue nihil [illegible], tur, *agnam* [illegible] *hædo* videtur legendum, quam agna & hædo. Quod ſi quis dicet [illegible], & ita extingui poſſe lectionem vulgatam, [illegible] tamen neceſſe locutum. [illegible] ad eſt, aeri [illegible], agna, &c. quemadmodum Virg. Pal. [illegible] *frugibus*, & nimis erit [illegible] explicatio. Seruius tamen ad illum Virgilij verſum, nota hæc quæ ſequuntur, [illegible]. Horat. [illegible] vnde videatur nihil hic eſſe mutandum à lectione recepta, ſi Seruium credamus.

PALLIDA MORS] eadem figura loquendi mors dicitur pallida ab Homero, qua χλωρὸν [illegible] ab Homero, & [illegible] à Pindaro [illegible] & [illegible] ab Anacr. & [illegible] Apollon. lib. 2. Videtur autem hæc ſententia ex Pindaro expreſſa [illegible] Idem Horat. Od. xviii. lib. 2 [illegible] vide annot. ad Od. xxvii. huius lib.

AEQVO PVLSAT PEDE PAVP. TAB.] id eſt, æque fortiter, & libere pulſat diu tem fores atque pauperum, æque audet ingredi in ædes ſumtuoſas [illegible] & munitas regum ac principum, vt humiles & fragiles pauperum caſas. Nam qui domum aliquam ingredi volunt, inter ſuum pedibus & calcibus pulſant, & vt loquitur ille in Eunucho, inſultant fores. Sic & ille ſenex lautinus Moſtell. [illegible], inquit, omnes quidem, qui in clauſam domum intrare cupiunt, oſtium pulſant. [illegible] lib. 2. *Sub Galli cantum conſultor vbi oſtia pulſat*.

VITAE SVMMA BREVIS SPEM NOS VETAT] ſic Od. xi. huius libri, & *Spatio breui ſpem longam reſeces*. ſummam poſuit pro ſpatio. Et animaduerte in vtroque loco eſſe antitheſin, breue enim longo opponitur.

IAM TE PREMET NOX] noctis nomine mortem intellige ſic Catul. *O mala tenebræ Orci*, & infra Od. xxviii. *Omnes vna manet nox*. quanquam illo loco in quibuſdam exemplaribus ſcriptum eſt, [illegible].

FABVLAEQVE MANES] integra & emendata huius loci ſcriptura hæc eſt, fabulæque manes, neque eineſt hinc in loco vlla vel difficultas, vel obſcuritas. Et te (inquit) premet nox, manéſque, & inferi fabulæ ſi, id eſt, de quibus tam multa & Philoſophi fabulantur, & poetæ. Plato quidem omnem ferè, quem de inferis, pœnisque inferorum habet, ſermonem, μῦθον, id eſt fabulam appellat: vt in Phædone extremo. [illegible] & primo de republ. [illegible] & M. Tull. in Cluentiana. *Nam nunc quid* [illegible] *fabulas* [illegible] *ſi* [illegible] *& Tuſcul.* 1. *tricipitem apud inferos Cerberum, Cocyti fremitum* [illegible] *Acherontis*, mento ſummam aquam attingentem ſiti enectum Tantalum, & Siſyphum, poetarum portenta dicit eſſe. Idem in Catilinaria quarta: *Itaque vt* [illegible] *eſſe poſita, apud inferos* [illegible] *quadam illi antiqui ſuppli* [illegible] *impiis conſtituta eſſe voluerunt* [illegible] Ad hunc locum pertinet illud Callimachi, quod extat lib. epigr. Græc. [illegible] id eſt, O [illegible] *da, quid ſub abnox eſt, quid autem*? [illegible] *Quid vero ad operos tam* [illegible] *Mendaces* [illegible] *Orcus? Fabula*, [illegible] Homerus tamen, & tragici poetæ, & ceteri ferè tum Græci, tùm Latini inferos, & pœnas poſt mortem in improbos, & impios conſtitutas comprobant: de quibus dubitare nobis Chriſtianis eſt nefas.

ET DOMVS EXILIS PLVTONIA] exilis, id eſt, anguſta & parua, vt epiſt. lib. 1. ep. ad Mæc. [illegible] Exilis autem domus Plutonia [illegible] dicitur, quæ [illegible] & vmbræ, quæ habent domum inculta, exilis & tenuis, & aſpectum oculorum fugientes. ſic Virg. domos Ditis vacuas, & inania regna dixit lib. 6. Æneid. ſignificans fortaſſe vmbras & imagines mortuorum, et [illegible] inanes.

QVO SIMVL MEARIS] quo ſimul atque permeans, ac perueneris ſimul apud huos poetas plerumque in locis valere [illegible], & ſic apud Catull. M. Tul. [illegible] Od. ix. huius libr. [illegible] & [illegible] Od. viii. lib. [illegible] & Od. xvi. eiuſdem [illegible] & iv. eiuſdem [illegible] Od. vi. [illegible] lib. 4. Od. vii. [illegible] lib. 1. epiſt. [illegible] & lib. 2. epiſt. 2. [illegible] lib. ſerm. [illegible] Sic Catul. de Pel. & Thetidos nupt. [illegible] Attic. lib. 4. [illegible]

NEC REGNA VINI SORTIERE] regna vini ea appellat, quæ in conuiuiis conſtituebantur, in quibus is è conuiuis, cui tale regnum ſorte obtigiſſet, leges bibendi ferebat, quibus cæteros omnes parere neceſſe erat, huiuſmodi Regem, arbitrum bibendi nominat. Od. vii. lib. 2. *Quem Venus arbitrum Dicet bibendi*. Ad hunc morem [illegible] videtur illa dixiſſe M. Tull. lib. 5. Accu. *Iſte enim praetor* [illegible] *populi Rom. legibus* [illegible] Has autem leges poeta noſter inſanas appellat Sat. 6. lib. 2. [illegible] illud Catullianum ad puerum, *Ingere mi calices amariores*, [illegible] *ebrioſa acino ebrioſioris*, quo loco Poſtumiam bibendi arbitram, magiſtram nominat. ſic M. Tull. in Catone. *me vero & magiſteria delectant a maioribus inſtituta* [illegible] regna igitur vini ab Horatio dicuntur ea, quæ à M. Tull. magiſteria.

SORTIERE TALIS] Veneris iactus regem vini, ſeu magiſtrum efficiebat. Od. vii. li. 2. *Quem Venus arbitrum Dicet bibendi* quâ de re plura dicemus ad eum locum. Sed non eſt mihi ſilentio prætereundum, Luſinum, alioqui virum doctum, minùs rectè hunc locum ita explicaſſe: nec regna talis vini, id eſt, tam ſuauis & generoſi vini, ſortiere, vt talis, ſit patrij caſus à recto tale. cum ſit ſextæ caſus numeri multitudinis à recto talus.

NEC TENERVM LYCIDAM MIRABERE] puerum mollem, & impudicum, cuius nunc iuuenes ardent amore, dum imberbis eſt, & impubes: ſed vbi adoleuerit, nucibuſque (vt aiunt) ludere deſierit, quod non longum fiet: tum eius complexum virgines cupient potiri. Pero autem à verecundo lectore, vt, quoties tales loci occurrent, qui ad puerileis illos, & flagitioſos amores pertineant, dent mihi hanc veniam, vt vel ſtrictim attingam, vel omnino tacitus prætermittam.

ET MOX VIRGINES TEPEBVNT.] & quem mox virgines exoptabunt: cuius amore erunt incenſæ. totius igitur huius loci ab illis verbis, *Nunc decet aut viridi* [illegible] vſque

vſque ad extremum, hæc ſententia eſt. Tantiſper dum tempus anni patitur, & veris ſpirat, epulandum, & bibendum eſt, atque ex floribus confectæ corollæ capiti imponendæ ſunt. omnibus enim peræque moriendum eſt. & hæc vita breuiſſima eſt, iamiam tempus aduentat, cùm tibi ſit moriendum. quod quidem cum euenerit, neque amplius bibere, neque amare erit integrum. ſed hac de re alibi plura. eſt enim ſententia, tum ab hoc poeta, tum ab aliis multis ſæpe decantata. Vide Od. ix. huius libri. Sed fugerat me lectorem admonere, hunc L. Sextium, Bruti amiciſſimum fuiſſe: & nihilominus tamen ab Auguſto, cum eſſet conſul, & Calpurnium Piſonem collegam haberet, in ſuum locum eſſe ſubſtitutum, anno ab vrbe condita 730.

AD PYRRHAM Od. 5.

ARGVMENTVM.

Miſeros eſſe, qui illius amore teneantur. ſe ex eo, tanquam e naufragio, enataſſe.

12 *Quis multa gracilis te puer in roſa*
Perfuſus liquidis vrget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flauam religas comam
Simplex munditiis? heu, quoties fidem,
Mutatóſque deos flebit, & aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis! miſeri, quibus
Intentata nites. me tabula ſacer
Votiua paries indicat vuida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris deo.

QVIS MVLTA] quis puer, id eſt, quis adoleſcens, aut iuuenis tener, vnguento delibutus, ac perfuſus te tam molliter, arctéque amplectitur? de verbo vrgendi vide ad Oden. xviii. lib. 2. perfuſus liquidis odoribus propriè dixit, vt Cic. Verr. iii. *[illegible] Rubrio perfunditur.* Nam per liquidos odores, vnguenta ſignificat. alij autem ſunt aridi, quæ Græci *[illegible]* appellant.

CVI FLAVAM RELIGAS COMAM] vel cuius comam religas: vel cui, vt placeas comam religas nitidam.

SIMPLEX MVNDITIIS?] ſimpliciter culta atque ornata, non admodum exquiſito, neq; ſumptuoſo, ſed tamen corporis cultu adhibito?

HEV QVOTIES] tale eſt illud Od. xv. epod. *Ehei, tranſlatos alio mærebis amores.*

ET ASPERA NIGRIS AEQVORA VENTIS] tralatio perpetua eſt, ducta à mari vi ventorum agitato & concitato. Significat, hunc adoleſcentem, qui nunc Pyrrha vtitur, facillima ac liberaliſſima, valde miraturum, cùm illius leuitatem, mobilitatem, ſæuitiam, perfidiam cognouerit. hi enim ſunt venti, hæ tempeſtates, hæc denique naufragia, in quibus aſſiduè miſeri verſantur amatores.

NIGRIS VENTIS] cur nigris ventis? an quia tempeſtates, quæ à ventis excitantur, nigræ ſunt? ideirco tempeſtatibus, & hiemi nigra pecus immolatur. Virgil. lib. 3. AEneid. *Nigram hiemi pecudem, &c.* & lib. 5. *[illegible] tempeſtatibus agnam:* an quia Euri ſpluuias excitant: cælum autem imbribus, & nubibus nigreſcit? Itaque infra Od. x. epod. Eurum, nigrum appellauit. *Niger rudentes Eurus inuerſo mari, &c.* an quia nigra omnia, deformia, & iniucunda ſunt? epiſt. ad Piſon. *vt turpiter atrum Deſinat in piſcem, &c.* tempeſtates autem turbulentæ, & minùs ſerenæ, fœdæ, & informes dicuntur. Vir. Georg. 1. *[illegible] tempeſtatem imbribus atris.* Horat. Ode x. lib. 2. *informes hiemes reducit Iuppiter.* Sic autem Eurum, nigrum appellat Oda x. epod. *Niger rudentes Eurus inuerſo mari, fractóſque remos differat.*

INSOLENS] id eſt, inſuetus, qui tales in Pyrrha mores non ſit expertus. ſic dicimus inſolens belli, iniuriæ, &c. Cæſar lib. 2. de bell. ciuil. *Erat in oppido multitudo inſolens belli diuturnitate otij.* M. Tull. lib. 1. de orat. ad Q. Frat. *ea requiruntur à me, quorum ſim inſolens, atque ignarus.* Salluſt. in Proœmio hiſt. Catil. *qua tametſi animus aſpernabatur, inſolens malarum artium.* taliter Od. huius lib. xvi. exercitum inſolentem appellat. & Od. xv. lib. 2. Achillem inſolentem, & Od. xvi. epod. equitem inſolentem.

TE FRVITVR CREDVLVS AVREA] te experitur ad modum paratam, promtam, ac liberalem: non aſperam, non duram, neque ſæuam, neque ferream. Auream autem vel pulcram accipe & formoſam: vel optatam, caram, amabilem. Quid enim auro carius, aut amabilius eſt? Eadem fere ratione mediocritatem auream dixit Od. x. lib. 2. ſignificans nihil eſſe mediocritate melius, nihil optabilius, nihil amabilius.

QVI SEMPER VACVAM] id eſt, qui ſperat te vno ſemper amatore fore contentam, nulliſque aliis gratificaturam.

NESCIVS AVRAE FALLACIS] neſcius atque ignarus amoris muliebris, qui quouis vento mobilior, incertior, ac fallacior eſt. permanſit autem in tralatione, vt videatur *[illegible]* ab illo loco, *heu quoties fidem Mutatosque deos, &c.* vſque ad extremum.

MISERI QVIBVS] miſeri ſunt ij, quibus places, & quibus videris amabilis. intentata, id eſt, non ſpectata, inexperta, non perſpecta, neque vſu cognita. vtitur hoc nomine libr. de arte poet. *Nil intentatum noſtri liquere poetæ.*

ME TABVLA SACER] qui naufragium fecerant, ſolebant naufragij ſui caſum in tabula pingendum curare, eamque tabulam e pariete templi ſuſpenſam, vna cum veſtimentis, in quibus fuerant ſeruati, Neptuno conſecrare. quod idem & hodie fieri ſolet præterquam, quod hic honos, vel Diuæ Mariæ, vel alicui alij Diuo habetur. Significat igitur ſe, amores expertum eſſe non admodum lætos, neque dulces, neque ſecundos: atque in eis naufragium aliquando feciſſe, cùm Pyrrham amaret, ſéſque ab ea mutuò amari crederet. Nunc autem poſteaquam eius inconſtantiam, leuitatémque perſpexerit, & cognouerit, ſe iterum ad eundem ſcopulum ſuam nauim non appulſurum, id eſt, non amplius in eius amore mutuo ſpem habiturum. M. Tullius ad illum naufragorum morem alludens, ſic ad Attic. ſcribit libr. 4. *hac enim me vna ex hoc naufragio tabula delectat.*

VVIDA] ſecutus ſum aliquot lib. ſcriptos, qui ita habent, non vt vulgati, *humida*: in his Vatic. vnum Vrſ. Torneſ.

POTENTI VESTIMENTA MARIS DEO.] ordo eſt, Deo potenti maris, id eſt, imperium maris obtinenti, nempe Neptuno.

eacam sui, id eſt, patrem. *Pueri enim, inquit, paruuli, patres tatas, matres, mammas, appellant.* Varro Bimargo. *Aui & atavi noſtri cum allium ac cepe eorum verba olerent, tamen optimè animati erant.*

REGIBVS] Etruſcis. Od. xxix. lib. 3. *Tyrrhena Regum progenies.* & Satyr. 6. lib. 1. *Non, quia Mæcenas, Lydorum quicquid Etruſcos Incoluit fines, nemo generoſior eſt te &c.* & Od. xx. huius lib. *ut paterni Fluminis ripæ. &c.* & Proper. lib. 3. *Mæcenas eques Etruſco de ſanguine regum, Intra fortunam qui cupis eſſe tuam, &c.*

O ET PRAESIDIVM] ſic epiſt. 1. lib. 1. *rerum tutela mearum Cum ſis. &c.* Ponitur autem hoc loco præſidij nomen tranſlatè, vt & epiſto. 2. ad Loll. lib. 1. *Tuteſijque tuo fidentem præſidio &c.* & Od. 1. lib. 2. *Inſigne mæſtis præſidium reis.* & Od. 15. huius lib. *Nequicquam Veneris præſidio ferox.* & Od. XXIX. lib. 3. *Tunc me biremis præſidio ſcaphæ Tutum per Ægæos tumultus Aura feret.* propriè epiſt. 11. lib. 2. *Præſidium regale loco decet.*

DECVS) ornamentum. Nam & M. Tull. ſæpenumero hæc duo coniungit, præſidium, & ornamentum. ſic & Virg. ad Mæc. Georg. 2. *O decus, o famæ merito pars maxima noſtræ.* & Proper. lib. 3. *Mæcenas noſtræ pars inuidioſa iuuentæ: Et vitæ & morti gloria iuſta meæ.*

SVNT QVOS CVRRIC.] id eſt, ſunt qui delectantur equorum alendorum & certaminum curulium ſtudio ob victorias Olympicas, quæ omnium erant clariſſimæ. curriculi autem nomine, malim hoc loco currum ſignificari, quàm ſpatium, in quo curritur, Feſto auctore fretus, qui curriculum à curru diminutum eſſe ſcribit.

PVLVEREM OLYMP.] equorum curſu puluis excitatur. Itaque ex eo, quod ſubſequitur, id quod antecedit intelligere debemus. ſic. Il. ψ. in certamine illo equeſtri, quod inſtituit Achilles in funere Patrocli, magna vis pulueris attollitur. ὑπὸ δὲ στέρνοισι κονίη Ἵστατ' ἀειρομένη. id eſt, ſub pectoribus autem puluis ſublatus ſtabat & paullo pòſt vtitur Homer. verbo κονίοντες, quod idem ferè valet, quod puluerem colligentes. οἱ δ' ἐπέτοντο κονίοντες πεδίοιο. Sic Virg. lib. 3. Georg. *tum fulua humibus arena Tollitur.* Quidam hoc referunt ad puluerem corporibus aſperſum, ſeu corpora puluere inquinata, quale eſt illud Od. 1. lib. 2. *Audire magnos iam videor duces Non indecoro puluere ſordidos, &c.* Certamen porrò Olympicum ab Hercule fuiſſe inſtitutum poſt Augeam deuictum, Elida direptam ac vaſtatam, Phyleum reſtitutum, atque in patrio regno collocatum, cùm virorum penuriam, quam belli calamitas effecerat, eorũ, qui in acie ceciderant, vxoribus cum reliquis exercitus commiſcendis iuſſis expleuiſſet, ſcribunt Homeri interpretes . . . lam Pauſanias in Eliacis tradit XXVI. Olympiade cœptum eſſe Olympiæ equorum adultorum curſu certari, Thebanumque Pagondam primum renuntiatum eſſe victorem. Paterculus autem Olympicorum certaminum auctorem Iphitum quendam Eleum fuiſſe tradit. Qui equos hoc animo alebant, vt Olympiæ certarent, dicebantur à Græcis ἱπποτρόφοι, & ἀγωνιστικοὶ ἱππεῖς.

COLLEGISSE] Sic vtitur hoc verbo Saty. 4. lib. 1. *cum per media præceps Fertur, vti puluis collectus turbine* alibi aliter: vt epiſt. 2. lib. 1. *Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.* & x. *Imperat, aut ſeruit collecta pecunia cuique.* & xi. *nec qui frigus collegit furnos & balnea vitat. &c.* & xii. *Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis Icci. &c.* & xv. *collectoſne bibant imbres.* & 2. lib. 2. *collecta viatica multis Ærumnis* ſic Virg. Melib. *Aſt, ſi nox pluuiam ne colligat antè, veremur.* & Lucret. lib. 1. *Quòd calor à medio fugiens ſibi colligat intus.*

METAQVE FERVIDIS EVITATA ROTIS] eo ipſo Iliad. ψ. libro, quẽ modò teſtem produxi, Neſtor Antilocho filio quadrigarũ curriculũ agitaturo, tùm alia, tùm hæc in primis præcepit, vt equũ dexteriorẽ ſtimulet, eiq; habenas laxet: det operã, vt ſiniſterior ita metæ appropinquet, vt modiolus rotæ ſummã metã attingere quidẽ videatur: ſed nõ tangat tamen, ne & equos vulneret, & currum effringat. Verſus Homeri aſcribã nõ ſolùm vt quiuis intelligat, quàm fuerit curſoribus illis metæ tactus periculoſus ac fugiendus, verùm etiam vt hic locus aliquantum illuſtretur. τῷ σὺ μάλ' ἐγχρίμψας ἐλάαν σχεδὸν ἅρμα καὶ ἵππους. Αὐτὸς δὲ κλινθῆναι ἐϋπλέκτῳ ἐνὶ δίφρῳ. Ἦκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖιν· ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον Κένσαι ὁμοκλήσαντ'· εἶξαί τέ οἱ ἡνία χερσίν. Ἐν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω. Ὡς ἄν τοι πλήμνη γε δοάσσεται ἄκρον ἱκέσθαι Κύκλου ποιητοῖο. Λίθου δ' ἀλέασθαι ἐπαυρεῖν. Μή πως ἵππους τε τρώσῃς, κατὰ θ' ἅρματα ἄξῃς. id eſt. huic metæ valde appropinquans ad eam quàm proximè currum & equos impelle. Tu ipſe autem in curru bene compacto incumbito. paullum in partem ſiniſtram horum: at dexterum equum pungito vociferans, eique manibus laxato habenas. Metæ autem equus ſiniſterior ſic appropinquato, vt tibi rotæ modiolus ſummam quidem metam attigiſſe videatur, ſed lapidis tactum vites tamen: ne quo pacto & equos vulneres, & currum perfringas. Sophocles autem in Electra ſic deſcribit certamen equeſtre, ſeu curule, vt pæne oculis cernere videamur. Eo loco Pſeudoreſtes ille cum laxata læua habena alter ex equis curſum ſuum inflexiſſet, imprudens ad ſummam columnam offendit: quo facto modiolus rotarum, axémque perfregit, ipſe è curru excuſſus eſt. Equi autem eo collapſo, loriſque diruptis implicato, per medium Circum fugientes diuerſi abierunt, atque ita aurigã ſuum dilacerarunt, vt repreſſis tandem à cæteris aurigis equorum curſu, ſolutus & explicatus ille à nemine ſuorum agnoſceretur. Verſus eos duntaxat aſcribam, qui ad hunc locum pertinent: Ἔπειτα λύων ἡνίαν ἀριστερὰν Κάμπτοντος ἵππου λανθάνει στήλην ἄκραν Παίσας· ἔθραυσε δ' ἄξονος μέσας χνόας Κἀξ ἀντύγων ὤλισθε· σὺν δ' ἑλίσσεται Τμητοῖς ἱμᾶσι, τοῦ δὲ πίπτοντος πέδῳ Πῶλοι διεσπάρησαν εἰς μέσον δρόμον. eodem pertinent illa Theocriti εἰδ. κδ. Ἵππως δ' ἐξελάσαντ' ὑφ' ἅρματι, καὶ περὶ νύσσαν Ἀσφαλέως κάμπτοντα τροχῶ σύριγγα φυλάξαι Ἀμφιτρύων ὃν παῖδα φίλα φρονέων ἐδίδαξεν Αὐτός. docuerat (inquit) Amphytrio ipſe filium ſuum ita equos curru iunctos agitare, rotæque modiolum circum metam inflectere, vt eam vitaret. Videtur mihi etiam M. Tullius in orat. pro M. Cœlio, quo loco adoleſcentiæ voluptates, ac libidines extenuat, poſtulátque à iudicibus, ne vicinitas, & familiaritas Clodiæ, mulieris impudicæ, Cœlio fraudi ſit, ad hunc flexum tantopere in certaminibus illis periculoſum, reſpexiſſe. ſic enim ille, *In hoc flexu ætatis (nihil enim occultabo fretus humanitate ac ſapientia veſtra) fama adoleſcentis paululum hæſit ad metas, notitia noua mulieris & infelici vicinitate, & inſolentia voluptatum.* Et item Euripid. in Hippol. coron. Τέλος δὲ κάμψαιμ' ὥσπερ ἠρξάμην βίου, id eſt, detur mihi vitæ finẽ ita, vt cœpi, flectere. quod valet, contingat mihi mors vitæ conſentanea. metam in epiſt. de arte poet. pro calce ſtadij vſurpauit. *Qui ſtudet optatam curſu contingere metam, Multa tulit fecitque puer.*

FERVIDIS] ſic Virg. Æneid. 2. *Frenaque feruentéſque rotas.* Idem Georg. 3. *volat vi feruidus axis.*

HVNC SI MOBILIVM] en libentiùs *mobilium* lego, non *militum*, quòd hanc ſcripturam & Porphyr. agnoſcit, & noſtræ ætatis viri doctiſſimi probant. Mobiles autem, Quirites appellat Horatius propter comitiorum inconſtãtiam, & varietatem, populique Rom. in ſuffragijs ferendis leuitatem, quam pluribus locis declarat M. Tull. vt in orat. pro Murena his verbis, *Quod enim fretum, quem Euripum tot motus, tantas, tam varias habere putatis agitationes fluctuum, quantas perturbationes & quantos æſtus habet ratio comitiorum? Dies intermiſſus vnus, aut nox interpoſita ſæpe perturbat omnia, & totam opinionem parua nonnunquam commutat aura rumoris, &c.* & item pro Plancio. *Non enim comitiis iudicat ſemper populus, ſed mouetur plerumque gratia, cedit precibus, facit eos, à quibus eſt maximè ambitus: denique ſi iudicat, non delectu aut ſapientia ducitur ad iudicandum, ſed impetu nonnunquam, & quadam etiam temeritate &c.* quæ fuerant à M. Antonio Mureto annotata. ſed quod idem Muretus ſcripturam *nobilium* ſecutus retinet, quòd in mandandis honoribus non modò nobiles, ſed etiam humiles & obſcuri, & plebeij ius ſuffragij habebant, ea ratio apud me non admodum valeret. Nam Quiritum nobilitas, penditur & ſpectatur, non ex ordine, ſed ex vniuerſi populi antiquitate: quæ ſanè à Quirino, id eſt, Romulo Romani generis auctore ducitur. magis me mouet quòd epithetum *nobilium* hoc loco mihi videtur & otioſum, neque ſatis conſonum: otioſum, quia nobil-

nobilitatem populi Romani hic commemorare ſuperuacaneum eſt: non eſt autem conſonum, quia abſurdum videtur, cùm turbam dicat, nobilitatem aſcribere. Contrà cùm turba & mobilitas aptiſſimè vnà cohæreant: loquatur autem Horatius de ſuffragiis & comitiis, quibus nihil eſt incertius, nihil mutabilius, & in quibus magni corporum & animorum motus verſantur, vox *mobilium* mihi videtur huic loco valde conuenire. Nam nomen *mobile* non ad res inanimas tantum pertinet, vt Od. VII. lib. 1. *mobilibus pomaria riuis, &c.* & Od. XXIII. *Nam ſeu mobilibus veris inhorruit Ad ventum folijs, &* Satyr. VII. lib. 2. *vt neruis alienis mobile lignum.* & epiſt. ad Auguſt. *penitus mobilis hora:* verùm etiam ad animum, vt Q. Metell. ad Cicer. lib. 5. epiſto. *Te tam mobili in me, meoſque eſſe animo non ſperabam.* & Cicero ad Metell. ſecunda eius libri epiſt. *nec in te, vt ſcribis, animo fui mobili ſed ita ſtabili, vt in mea erga te voluntate, etiam deſertus ab officiis tuis permanerem.* Idem pro Qu. Roſcio Com. *quem hominem? leuem? imo grauiſſimum: mobilem? imo conſtantiſſimum.* Cæſar lib. 3. de bello Gall. *Itaque cùm intelligeret, omnes ferè Gallos nouis rebus ſtudere, & ad bellum mobiliter, celeriterque excitari, &c.* Idem lib. 4. mobileis in conſiliis capiendis appellat. Horat. lib. de arte poet. *Mobilibuſque decor maturis dandus & annis.*

TERGEMINIS TOLLERE HONORIBVS] Cogor hic ab iis diſſentire, qui tergeminos honores accipiunt quæſturam, tribunatum plebis, ædilitatem maiorem, præturam, conſulatum, cenſuram. Nam tergemini non ſex aut ſenos: ſed treis, aut ternos ſignificant, declarant tergemini Horatij, & tergemini Curiatij. adde Gerionem tergeminum, cui tria corpora fuiſſe confictum eſt à poetis: quem iccirco ter amplum idem Horat. appellat Od. XIIII. lib. 2. Lucret. li. 5. *Quidve tripectora tergemini vis Geryonai?* Virg. lib. 8. *Nam maximus vltor Tergemini nece Geryonis, &c.* Accedat triceps Cerberus, de quo ſic Tibullus eleg. III. li. 3. *Nec canis anguinea redimitus terga caterua, Cui tres ſunt linguæ, tergeminúmque caput.* Hoc igitur poſitum ſit per tergeminos honores vel treis magiſtratus ſignificari, non ſex: vel, quod magis probo, ampliſſimos & maximos honores. ſi treis, qui ſint hi, videamus. Honorum gradus ſunt hi, quæſtura, ædilitas maior, (niſi cùm tribunatus interponebatur,) prætura, conſulatus. quod & M. Tullius declarat in Lucullo. *In Aſia quæſtor pr. ... deinde ædilis fuit, ... prætor ... Africam, inde ad conſulatum.* & T. Liuius lib. 32 annalium. *Comitia per M. Fuluium, & M. Curium tribunos pl. impediebantur, quòd T. Quintium Flamininum conſulatum ex quæſtura petere non pateretur. Iam ædilitatem, præturámque faſtidiri, nec per honorum gradus documentum ſui dantes nobiles tendere ad conſulatum, ſed tranſilire media ſumma imis continuare.* De cenſura & dictatura quid attinet dicere, cùm dictatura quidem difficilibus tantùm, & turbulentis reipub. temporibus adhiberi ſolita ſit: cenſoria autem notatio, neque impedimento cuiquam fuerit vnquam, quo minus eius ratio haberetur in petendis honoribus, & nonnunquam de rep. ſublata ſit: cenſores denique ipſi ſubſcriptione cenſoria ſibi ſtãdum eſſe nunquam exiſtimarint, vt oſtendit M. Tull. in Cluentiana? Adde quòd ex cenſura nihil ad dignitatem hominis conſularis accedere poteſt, cùm ſcribat M. Tull. in Planciana, honorum populi finem eſſe conſulatum. His igitur poſitis exiſtimarim ternarium numerum hoc loco, vel ſimpliciter & litteratè & propriè accipiendum: vel tranſlatè & prouerbij loco. Si ſimpliciter & propriè placebit accipi, tergeminos honores intelligemus ædilitatem maiorem, præturam, conſulatum. Quòd ſi quis quærat quamobrem quæſturam è numero triũ honorum tollam, præſertim cùm primus magiſtratus vrbanus nominetur, & M. Tull. Verr. 7. honoris nomine afficiat his verbis, *ita ſum quæſtor factus, vt mihi hunc honorem non delatum, ſed commiſſum arbitrer:* reſpondebo, magiſtratum quidem fuiſſe, & honorem, ſed non curulem, & minimæ auctoritatis, nulliuſque ferè Imperij. Itaque idem M. Tull. lib. 2. accuſat. primum honoris gradum nominat, non honorem. deinde quæſtores dabantur prætoribus & conſulibus tanquam adiutores, & adminiſtri quidam. Præterea quæſtori prætor parentis erat loco, & quæſtor prætoris liberorum, vt ex multis M. Tullij locis intelligere licet. Tũ verò quæſtorem prætor poterat coërcere. quin etiam homini priuato licebat eum in ius vocare. Neque autem vocationem neque prehenſionem in vrbe habebat: ergo neque lictorem, neque viatorem, vt ſcribit A. Gell. ex Varrone: quod tamen verum non eſt. nam faſces & lictores habuiſſe perſpicuum eſt ex orat. pro Plancio. Poſtremò fortaſſe dici poteſt, quæſtorem non habuiſſe ſententiæ in ſenatu dicendæ poteſtatem: ſed tantummodo pedibus in aliorum ſententiam diſcedere ſolitum eſſe: qua de re tamẽ nihil affirmo: agere quidem cum populo, & contionem habere ſuo iure non poterat, neque eſt quòd quiſquam mihi dicat, ei, qui quæſtor non fuiſſet, non licuiſſe maiores petere magiſtratus: ergo quæſturam ſuum in honoribus locum debere obtinere. ad hoc enim reſpondebo tanto magis eam in enumerandis honoribus nobis prætermittere licere, propterea quòd etiamſi non numeretur, reliquos magiſtratus tamen anteceſſiſſe intelligatur. De ædilitate maiore autem cùm multa dici poſſint, quamobrem in honorum numero ſit habenda, tum ea multum valent quæ ſcribit M. Tull. lib. 5. accuſ. de ſua ædilitate verba faciens: *Ob earum rerum laborem & ſollicitudinem fructus illos datos, antiquiorem in ſenatu ſententiæ dicendæ locum, togam prætextam, ſellam curulem, ius imaginis ad memoriam poſteritatémque prodendam.* Nam ex illo loco perſpicuum eſſe poteſt, quantum dignitatis atque amplitudinis afferat ædilitas. Præterea ædili contionem aduocare, & cum populo agere licebat quod non niſi maiori magiſtratui licebat. Quamuis autem præturam & conſulatum obtinere poterat, qui ædilitatẽ non geſſiſſet: ſæpe tamen accidebat, vt offenderetur populus, ſi quis ædilitatem non petiuiſſet. Nã in ſuſpicionẽ illiberalitatis & auaritiæ veniebat: quod declarat locus ille Ciceronis lib. de off. 2. his verbis. *Vitanda tamen eſt ſuſpicio auaritiæ. Nam Mamerco, homini diti, ſi me prætermiſſio ædilitatis conſulatus repulſam attulit.* Ne illud quidem me moueat, quòd multi ædilitatis repulſam paſſi, prætores & conſules facti ſunt. Id enim comitiorum inconſtantiæ, populique leuitati aſcribendum eſt. Poſtremò M. Tull. oſtendit li. 3. de legib. ædilitatem, primum aſcenſum fuiſſe ad amplioris honoris gradum. Iam verò de prætura quin ea ſecundum locum ſuo quodammodo iure ſibi vendicet, nemo, opinor, dubitabit. Prætores enim abſentibus conſulibus conſulare munus obtinebant more maiorum, vt ſcribit M. Tull. epiſt. ad Plancum lib. 10. & T. Liu. lib. 7. tradit prætores dictos & habitos eſſe conſulum collegas. Sequitur conſulatus, quem honorum populi finem fuiſſe paulò antè ex M. Tullio diximus. Ex ſuperioribus igitur colligi poteſt per tergeminos honores ab Horatio ſignificari ædilitatem, præturam, conſulatum: vel, ſi quis ædilitatem prætermitti potuiſſe impune contendet, quæſturam, præturam, conſulatum. Tribunatus porrò quãuis fuerit magiſtratus ſacroſanctus, & auxilij cauſa ab initio comparatus, non erat tamen neceſſe, cum, qui præturam, aut conſulatum petiturus eſſet, tribunatum geſſiſſe. Præterea tribunatus multis annis poſt vrbem conditam, ex diſſenſione ſenatorum, & plebis natus, & ſæpe intermiſſus eſt, vt ex T. Liuio intelligere licet. Quod item oſtendit M. Tullius Verr. 2. vel potiùs pro. I. accuſ. Verr. his verbis, *Ipſe denique Pompeius cum primum contionem habuit: vbi (id quod maximè exſpectari videbatur) oſtendit ſe tribunitiam poteſtatem reſtituturum, factus eſt in eo ſtrepitus & grata contionis admurmuratio.* Deinde tribunatum nemini, niſi qui è plebeia eſſet familia, capere licebat. denique tribunatum petebant ferè homines populares, & ab optimatum conſilio & ſecta remoti. Si igitur propriè tergeminos accipiemus, treis eos, quos dixi, honores intelligemus: Sin tranſlatè & ... acceperimus per tergeminos honores, legitimum quendam, & iuſtum, & abſolutum honorum numerum intelligemus, vel potius, vt ſup. dixi, ſummos & ampliſſimos honores, vt ædilitatem maiorem, præturam, conſulatum, &c. quemadmodum ſæpe apud poetas Græcos & Latinos τρὶς. & ter, vſurpatum videmus pro multum, & ſæpè. Hom. Od. ... τρισμάκαρες καὶ τετράκις. quod Virgil. expreſſit primo AEneid. & Horat. Od. 13. huius libri, *felices ter & amplius, Quos irrupta tenet copula,*

& apud AEſchin. in Prometh. *κακῶν τρικυμία*. ſic Od. XXVIII. eiuſdem, *Iniecto ter puluere curras*. & Od. XVII. ſecundi, *Laetum theatris ter crepuit ſonum*. & Od. tertia, lib. 3. *Ter ſi reſurgat murus aheneus*. & Od. XVIII. *Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor Ter pede terram*. & Od. 22. *Quae laborantes vtero puellas Ter vocata audis*. & Od. 17. lib. 2. *Cum populus frequens Laetum theatris ter crepuit ſonum*. Atque hoc ex eo natum, quòd numero ternario in ſacris, in rebus diuinis, atque adeò in carminibus & excantationibus vtebantur, tanquam naturae diuinę accommodatiſſimo, & gratiſſimo. Theocr. *ἐς τρὶς ἀποσπένδω καὶ τρὶς τάδε, πότνια, φωνῶ*. quale eſt illud Virgilij in ſua pharmac. *Terna tibi haec primum triplici diuerſa colore Licia circumdo, &c.* ſic Tibul. eleg. 2. lib. 1. *Ter cane ter dictis deſpue carminibus*. Etiam oratores vſurpant, vt Demoſth. *ἄξιος τρὶς ἀποθανεῖν*. id eſt, dignus, qui ter, non ſemel moriatur. Errant autem vehementer qui tergeminos honores, maximos & ſaepius iteratos populi plauſus ſignificari putant.

TOLLERE HONORIB.] Vel dixit tollere honoribus pro eo quod eſt, tollere ad honores, vel ita, vt dicimus ferre & tollere laudibus. ſic enim Od. XXI. huius lib. Vos *Tempe totidem tollite laudibus*.

SI PROPRIO COND. HORR.] id eſt, ſi quamplurima fructuoſiſſimorum agrorum habet iugera, ſi copioſus & diues eſt arator. ita vtitur eodem verbo epiſt. ad Auguſt. lib. 2. *Condita poſt frumenta leuantes tempore feſto Corpus, & ipſum animum ſpe finis dura ferentem*.

QVICQVID DE LIBYCIS VER. AR.] Libyam ſeu Africam numerant ſcriptores in regionibus frumenti fertiliſſimis. eò reſpiciens, dixit Sat. 3. lib. 2. *Frumenti quantum metit Africa*. & Martial. lib. 6. *Poſſideat Libycas meſſes Hermumque Tagumque, &c.* Seneca Thyeſte, *Non quicquid Libycis terit Feruens area meſſibus*. Ennius Satyr. lib. tertio. *Lati campi, quos gerit Africa terra politos*.

ATTALICIS CONDICIONIBVS.] id eſt, opulentiſſimis atque ampliſſimis condicionibus, & vel regno Aſiae propoſito, vel Aſiaticis opibus oblatis, nunquam neque huic ambitioſo praeſertim apud populum gratioſo, neque illi aratori, praeſertim abundanti, & copioſo, perſuadeas vt ſuo ſtudio, vitaeque inſtituto relicto, nauigationis periculum quaeſtus cauſa ſubire velit. Fuit autem Attalus rex Pergami, & totius Aſiae, qui populum Rom. fecit heredem. de quo plura ad Od. XVIII. lib. 2.

NVMQVAM DIMOVEAS] ſic quidem ſcriptum reperi in libris omnibus manuſcript. ſed malim legi *demoueas*, vt haec ſit ſententia numquam eum de ſuo inſtituto ſententiave deducas, aut demoueas. Non dubium eſt autem, quin hoc verbum non apud hunc poetam ſolùm, verùm etiam apud M. Tull. permultis locis ita ſit emendandum. Vt in orat. contra Rull. *ex ea poſſeſſione rem p. demouere*. & paradox. *de ſententia demoueri*. & Philip. quarta, *Virtus eſt vna altiſſimis defixa radicibus, quae numquam vlla vi labefactari poteſt, numquam demoueri loco*.

TRABE CYPRIA] trabe, id eſt naui, hypallage, ſic Virg. AEne. 3. *Vela damus, vaſtumque caua trabe currimus aequor*. Sed quamobrem Cypria? quia Cyprus abundat materia opportuna atque vtili ad naues aedificandas vel à carina vſque ad ſummam mali partem. Quidam tamen nauem intelligunt, totam ex trabibus cypriis, id eſt, cypri arboris compactam.

MYRTOVM] mare Myrtoum à Myrtoo OEnomai aurigae nominatum eſſe traditum eſt. quem Pelops ab Hippodamia falsò apud ſe accuſatum, quaſi ei ſtuprum inferre conatus eſſet, cum illa abſente Pelope Myrtoi complexum & concubitum vltro appetiiſſet: in mare proximum è curru praecipitem deiecit. Verùm Pauſan. Arcadicis haec non probat. vult enim mare Myrtoum à muliere quadam Myrtone eſſe appellatum. Pauſaniae verba ſunt haec, *Οὐκ οὖν ἂν τὸ Μυρτῷον ἀπὸ Μυρτίλου τοῦ Ἑρμοῦ φαίνοιτο καλούμενον, ἀρχόμενόν τε ἀπὸ Εὐβοίας καὶ πρὸς Ἑλένην ἐρήμην νῆσον τῷ Αἰγαίῳ συμμισγόμενον. Εὐβοέων δὲ οἱ τὰ ἀρχαῖα μνημονεύοντες ἐοικότα εἰρήκασιν, λέγοντες ἀπὸ γυναικὸς Μυρτοῦς τῷ πελάγει γενέσθαι τὸ ὄνομα τῷ Μυρτῴῳ*. id eſt, non igitur mare Myrtoum à Myrtilo Mercurij filio videri debeat appellatum, quod initium capit ab Euboea & praeter Helenam, inſulam deſertam, ſinue ad mare AEgaeum pertinet: ſed mihi videntur Euboeorum ij, qui res antiquas memoriae prodiderunt, veriſimilia quaedam & probabilia dixiſſe, in eo quòd tradiderunt mari Myrtoo nomen eſſe impoſitum à muliere quadam Myrtone. eſt autem mare Myrtoum maris AEgaei pars, & ita vndoſum, procelloſum, & naufragiis infeſtum.

PAVIDVS NAVTA.] aptum epithetum. ſic Od. XXIII. huius lib. Ceruam pauidam: & O. II. epod. leporem pauidũ appellat. pauidum autem hoc loco nautam dixit propter aduerſas tempeſtates, & naufragij metum. alibi nautas auidos dicit, vt Oda XXVIII. eiuſdem libri, *Exitio eſt auidum mare nautis*.

LVCTANTEM ICARIIS.] participium luctantem cum dandi caſu coniunxit, vt Od. III. huius lib. dixit, decertantem Aquilonibus, & ita de ſimilibus ſentiendum. lege quae annotata ſunt ad O. I. VI. lib. 2. ibi, *vtrumque nostrum incredibili modo Conſentit aſtrum*. Daedalum & Icarum eius filium poſt Paſiphaae cum tauro concubitum, Minois iram fugientis ſeſe è Creta ſubduxiſſe, Icarumque Solis propinquitate alis colliquefactis, in mare ſubiectum decidiſſe, atque ab eo, mare Icarium eſſe nominatum, notius eſt, quàm vt inculcare debuerim. infra Od. II. lib. 4. *Ceratis ope Daedalea Nititur pennis*. Eſt autem etiam mare Icarium, maris AEgaei pars.

AFRICVM] ventum ab occaſu hiberno flantem: de quo Virg. libr. 1. AEn. *Creberque procellis Africus*.

INDOCILIS PAVP. PA.] id eſt, qui neque aduerſa tempeſtate neque naufragio, neque vllo alio nauigationis incommodo patienter pauperiem doceri poteſt. Haec quidem eſt nominis, *indocilis*, propria ſignificatio. ſed vſurpauit M. Tull. pro eo, quod Graeci *ἀδίδακτον* dicunt, in Lucullo, his verbis: *Sed incredibilis quaedam ingenii magnitudo non deſiderauit indocilem vſus diſciplinam*. diſciplinam vſus, indocilem dixit, quae nullis praeceptis contineatur, quae doceri non poſſit.

EST QVI NEC VETERIS] aliud hominum genus proponit, qui totam aetatem in compotationibus, in ſomno, in otio, & voluptatibus conſumunt.

MASSICI] vinum Maſſicum poſuit pro quouis vino generoſo. Naſcitur autem in Maſſicis montibus, qui ſunt in Campania, de quibus Plin. lib. 3. cap. 5. *Ab hoc ſinu incipiunt vitiferi colles, & temulentia nobilis ſucco per omnes terras inclyto atque (vt veteres dixere) ſummum Liberi patris cum Cerere certamen. Hinc Setini & Caecubi obtenduntur agri. His iunguntur Falerni, Caleni. Dein conſurgunt Maſſici, Gaurani, Surrentinique montes*. Oda XXI. lib. 3. *Quocunque lectum nomine Maſſicum, &c.* & Satyr. 4. lib. 2. *Maſſica ſi caelo ſuppones vina ſereno, &c.* addidit nomen *veteris* quia vetuſtas vinum commẽdat. qua de re alibi dicemus.

NEC PARTEM SOLIDO D.] demere partem de die ſolido idem valet, quod dicit Ode VII. lib. 2. frangere diem. & ſolidum diem, ſiue integrum appellare malis, hic nominat, quo die nihil quis edit, nec bibit: vt od. V. lib. 4. *dicimus integro Sicci mane die, &c.* Eſt autem frangere diem, opere & labore vſitato, & quaſi legitimo intermiſſo, atque interrupto, corpus cibo, & potione curare ac reficere, Genioque indulgere. Solebant enim magna ex parte Romani illi veteres totum ferè diem in rebus agendis ponere: ſub veſperum autem aut certè poſt meridiem corpora curare, vinoque & epulis operam dare. Significat igitur, nonnullos adeò non eſſe vel in rep. adminiſtranda, vel in re familiari tuenda, vel in aliis ſtudiis, & negotiis occupatos, vt multo malint magnam diei partem in conuiuiis, & compotationibus conſumere, quàm ſicci, & ieiuni vſque ad veſperum permanere. Eadem ratione videtur M. Tull. in epiſto. ad Papirium Paetum lib. 9 epiſt. integram famem appellare eam, quae ad cenae tempus perfertur, neque vel tantillo cibo ſedata, aut leuata eſt. *Integram* (inquit) *famem ad ouum affero. itaque ad aſſum vitulinum opera perducitur*. Quem igitur hic ſolidum diem nominat, O. d. V. lib. 4. integrũ appellat: & dies fractus opponitur integro, vt integer ſit, de quo nihil ſit detractum, quod in curado corpore ponatur

nat [illegible] ſ actus autem, qui totus in negotio nõ ſit poſitus, ſed diu [illegible] ſita, vt eius pars vel multo maxima, vel quantacũque ſit, ad vinum, atque epulas, ciuſmodiq́ue delicias, & voluptates ſiue neceſſarias, ſiue non neceſſarias, conferatur.

SPERNIT] videtur eſſe [illegible] ſeu [illegible], non ſpernit, pro exoptat, concupiſcit. ordo autem hic eſt, nec ſpernit pocula optimi vini veteris, nec ſpernit demere, id eſt, detrahere partem de die, & ad epulas ac voluptates conferre.

NVNC AD AQVAE LENE CAPVT SAC.] aquam ſacram, fontem intellige: qua de re mox dicemus. fontis caput autem, eſt fontis principium, & origo, vnde primùm erumpit & manat aqua. Ex quo à capite arceſſere, i. ab ipſo principio petere, ſeu repetere, & caput pro cuiuſq; rei principio, & origine. Cic. pro Plancio. *Sed ſi quid ſine capite manabit, aut ſi quid erit eiuſmodi, vt non extet auctor, qui audierit, &c.* & ib. caput & fontem coniungit *Etenim ad caput & ad fontem vtriuſque generis [illegible].* & pro C[illegible]lio: *ſit autem ve riuulus [illegible], & ductus ab ipſo capite accuſationis veſtræ, la[illegible].* &c. ibid *horum duorum criminum video fontem, video auctorem, video certum nomen & caput.* & lib. 2. de finibus. *Atque ab iſto capite fluere neceſſe eſt omnem rationem bonorum, & malorum.* Caput fluuij autem eſt, quo in mare influit, quod oſtium appellauit Virg. Georg. 4. *Triſtis ad extremi [illegible] caput aſtitit amnis.* & Cæſar lib. 4. de bello Gall. loquẽs de Rheno, *Multiſque capitibus in Oceanum influit.* Nam qui putant caput fluuij eſſe principium & originem fluuij, errant: neque rectè explicant locum illum Virg. AEneid. lib. 8. *Hic mihi magna domus celſis caput vrbibus exit.* Per caput enim Roma ſignificatur. Hoc modo autem Virgilij verſus explicandus eſt. Hic, id eſt, non longè ab exitu meo, & oſtio, quo in mare ingredior, *magna domus mihi erit.* id eſt, oriri incipit: *celſis caput vr[illegible].* i. quæ futura eſt aliarum magnarum vrbium caput & princeps. Quòd autem illi ex iis quæ paullò pòſt ſequuntur, ſententiam ſuam confirmari dicunt, *Qui te cursu [illegible] &c.* Nihil dicunt. nam planè & perſpicuè his verbis fons fluuij ſignificatur: quis neget? ſed cùm ſuprà dicat, *Hic mihi magna domus, &c.* Certum locum indicat Tiberis fluuius, vbi domus ſua futura ſit, & caput vrbium. AEneas autem cum ita loquitur *Qui te [illegible] &c.* incertum ſibi eſſe ſignificat vbi ſit origo Tiberis. Præterea cum AEneas longiſſimè abeſſet ab origine & fonte Tiberis, non poſſunt illa verba, *Hic mihi magna domus,* de fonte fluuij intelligi, vt pote quæ locum propinquum indicant.

MVLTOS CASTRA] multi caſtris, & ſtudio rei militaris delectantur.

ET LITVO TVBAE PERM. SON.] quemadmodum hic tubæ ſonitum cum lituo, ita Od. 1. lib. 2. lituorum ſtrepitum cum cornuum murmure coniungit in deſcribenda pugnæ imagine his verbis, *Iam nunc [illegible] Perſtringis aures, iam litui ſtrepunt,* ſolebant enim Romani non ſolùm tubis, verùm etiam lituis acuere militum animos, ex quo apud Tull. tuba belli ciuilis, & litu[illegible] profectionis ad Pompeium, pro impulſore poſita ſunt. Verba Ciceronis ſunt hæc in epiſt. ad Ampium Balb. lib. 6. epiſt. *qui [illegible] acerrimi [illegible] dari quem illi appellant tubam belli ciuilis.* Idem lib. 11. epiſt. Ad Attic. *Tolle atque, quàm mihi litera à B[illegible] bo Cornelio minorem [illegible] Quinctum fratrem lituum meæ profectionis fuiſſe[illegible].* eòdem pertinent illa Virg. Georg. 2. *Primus [illegible] labor eſt [illegible], atque [illegible] Bellantum, lituóque [illegible].* & AEneid. 6. de Miſeno, *[illegible] habebat, & haſta.* Vide Aul. Gell. lib. 1. cap. vj. Fuit autem & alius lituus inſigne auguratus: de quo ſic M. Tull. libr. 1. de diuinat. *Quid lituus iſte veſter, quod clariſſimum eſt inſigne auguratus? vnde vobis eſt traditus? nempe eo Romulus regiones direxit tum, cùm vrbem condidit: qui quidem Romuli lituus, id eſt, incuruum, & leuiter à ſummo inflexum bacillum, quod ab eius litui, quo canitur, ſimilitudine nomen inuenit, cum ſitus eſſet in curia Saliorum, quæ eſt in Palatio, eáque deflagraſſet, inuentus eſt integer.*

BELLAQVE MATRIBVS DETEST.] deteſtata poſuit [illegible], vt notat Priſcian. lib. 8. matribus autem deteſtata bella dixit, propterea quòd in eis matres plerumque filiis orbantur. ſic infr. Od. xvi. libr. epod. *Parentibuſue abominatus Annibal.* eòdem pertinet illud Eurip. in Hecuba, [illegible]. quorum verborum hæc ferè ſententia eſt. canóque capiti mater manum infert liberis in bello mortuis, genaſque lacerat vngue cruento. ſic & Virgil. lib. 11. AEneid. *Hic matres, miſeraque nurus, hic cara ſororum Pectora mœrentum puerique parentibus orbi Dirum exſecrantur bellum.*

MA ET SVB IOVE FRIGIDO] ſi dixiſſet, cubat ſub Ioue frigido, verbum Græcum expreſſiſſet [illegible]. Iam quòd Iouem pro cælo poſuit, vſitatum eſt omnibus poetis Græcis & Latinis. Theocr. [illegible]. *Nunc pluit & claro nunc Iupiter æthere fulget.* Virg. Georg. 1. *Iupiter humidus Auſtris Denſet erant quæ rara modò, & quæ denſa relaxat.* Idem ſecund. *Et iam maturis metuendus Iupiter vuis.* Horat. Od. xxii. huius libr. *Quod latus mundi nebulæ, maluſque Iupiter vrget.* & Od. x lib 3. *Puro numine Iupiter* Od xiii. epod. *Horrida tempeſtas cælum contraxit, & imbres, Niueſque deducunt Iouem.* Catullus autem pro vento poſuit. *ſiue vtrumque Iupiter Simul ſecundus incidiſſet in pedem.* Iam verò notum eſt ita loqui Latines, cælum graue, tenue, frigidum, caliginoſum, craſſum, humidũ potiùs quàm aer grauis, tenuis, &c. (Profert autem hunc locum Seruius ad illum Virgil. AEneid. 3. *modo Iupiter adſit,* & ſub Ioue interpretatur, [illegible], ſeu ſub diuo, profert & ad illum locum AEnei. 6. *primiſque in faucibus Orci:* vbi dicit deum eſſe poſitum pro loco: vt cùm Iouem dicimus, & aetherem ſignificamus.)

VENATOR ſic Hom. de venatorib. [illegible], id eſt, qui in ſilua dolores perferunt, dũ in ſummis montibus verſantur. & M. Tull. lib. 2. Tuſcul *Pernoctant venatores in niue, in montibus vri ſe patiuntur.* Horat. ſatyr. 2. lib. 1. *Leporem venator vt alta in niue ſectatur.*

CATVLIS FIDELIB.] canum fidelitatem, & ſtudium venandi, pluribus verbis declarat M. Tull. lib. 2. de nat. deorũ. *Canum verò tam fida cuſtodia, tamque amans dominorum adulatio, tantumque odium in externos, & tam incredibilis ad inueſtigandum ſagacitas narium, tanta alacritas in venando, quid ſignificat aliud, niſi ad hominum commoditates eſſe generatos?* vigiles appellat Horat. Od. xvj. lib. 3 *& vigilum canum Triſtes excubiæ.* Vtrunque coniunxit Lucret. lib. 5 *At leuiſomna canum fido cum pectore corda.* Theocrit. [illegible], hoc animal inprimis ad hominum coniunctum aptum ait eſſe, & prouidum, in eoque iudicium duntaxat deſiderat, qui diſcernat eos, in quos ſæuire debeat, ab iis, quibus cum parcere ac blandiri oporteat. ſic Theocr. [illegible], &c. quorum verſuum hæc ferè ſententia: O dii immortales Qualem hanc beſtiam dii finxerunt? quàm aptam ad hominum coniunctum? quàm prouidam, & ſagacem? Si ea in eo intelligentia eſſet, vt ſciret cui iraſci oporteat, cui non nulla cum ea de principatu, & honore certaret.

MARSVS APER. Marſi Apuliæ populi.

ME DOCTARVM EDERAE] ederæ præmia doctorum capitum, id eſt, doctorum virorum: nempe poetarum. nam poetæ victores coronis ederaceis donabantur. epiſt. ad Iulium Florum lib. 1. *ſeu condis amabile carmen, Prima feres ederæ victricis præmia.*

DIIS MISCENT SVPERIS] in Deorum me contubernio quodammodo collocant. Dii me parem efficiunt.

NYMPHARVMQVE LEVES] Nymphæ aliæ in nemoribus habitant: & hæ à Græcis [illegible], id eſt, nemorales appellantur: aliæ in aquis, quæ naides, ſeu naiades, & hydriades communi & generali nomine dicuntur. ſed harum aliæ ſunt [illegible] Græcè, Latinè (ſi placet) fontanæ nominentur: aliæ [illegible] liceat has fluuiatiles appellare. ſunt & aliquæ [illegible], ſeu [illegible] (vt Pauſan. in Arcad.) quibus pecora ſunt curæ: nonnullæ etiam [illegible]

quæ montes incolunt. Nymphas ita definit Theocriti interpres εἰδ. γ. Νύμφαι δ' εἰσὶ αἱ ἐν γυναικείῳ σχήματι ἐν τοῖς ὄρεσι φαινόμενα δαιμόνια. id eſt, Nymphæ autem ſunt, quæ muliebri figura in montibus conſpiciuntur dæmonia, ſeu deorum numina. Ac de Nymphis quidem ſic Hom. ιλ. υ. Οὔτ' ἄρα Νυμφάων, αἵ τ' ἄλσεα καλὰ νέμονται, καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεα ποιήεντα. Veteres autem cum omnium aquarum naturam, vt in qua præcipua vis inſit alendi, itque augendi, diuinam exiſtimabant, tùm fluuiorum, & perennium fontium maximè. Ex quo & Nymphis natalibus antra conſecrabant, & eas maxima religione venerabantur & colebant. Itaque Vlyſſem e [illegible] perrectum, & patriam ſuam agnoſcentem Homerus facit Nymphas manibus ad cælum ſublatis ad hunc modum precantem, αὐτίκα δὲ Νύμφῃς ἠρήσατο χεῖρας ἀνασχών· Νύμφαι Νηϊάδες, κοῦραι Διός, οὔ ποτ' ἐγώ γε ὄψεσθ' ὔμμ' ἐφάμην· νῦν δ' εὐχωλῇς ἀγανῇσι χαίρετ'· ἀτὰρ καὶ δῶρα διδώσομεν, ὡς τὸ πάρος περ. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt. ſtatim Nymphas manibus ſublatis veneratus eſt. Nymphæ Naiades Iouis filiæ, deſperabam me vmquam vos viſurum. At nunc blandis precibus à me veneratæ, ſaluete. Porrò etiam vobis dona largiemur, quēadmodū & antea. & Ὀδυσσ. ρ. Vlyſſe à Melanthio caprario calce percuſſo, Eumæus tametſi eum nondum agnoſceret, tamen tam improba & petulanti in hoſpitē egentē iniuria & cōtumelia cōmotus, Nymphas fōtiū præſides & cuſtodes precatur, vt, ſi vmquam eas Vlyſſes piè, religioſéque coluit ſaluus in patriam reuertatur, vt illius inſolentiam comprimat, iniuriamque hoſpitibus illatam vlciſcatur. ſic igitur Homer. Νύμφαι κρηναῖαι, κοῦραι Διός, εἴ ποτ' Ὀδυσσεὺς ὔμμ' ἐπὶ μηρί' ἔκηε &c. Theocritus autem Nymphas quaſdam facit Caſtalidas, tanquam Muſas. ſed nihil vetat, quo minus & fons Caſtalius ſuas Nymphas habeat. Ne hoc quidem prætеribo. Nymphas terrorem inicere interdum, non ſolum agricolis, ſed & quibuslibet alijs, eoſque de gradu mentis deturbare. Vnde νυμφόληπτοι dicti, quos Latini, Lymphatos appellant. qua de re dicemus ad Od. 37. huius lib.

SECERNVNT POPVLO] à vulgo ſeparant, vt ceteris hominibus præſtantem. Vtitur hoc verbo epiſtol. de arte poëtica. *Publica priuatis ſecernere.* & Ode III. libri tertij *Secernit Europen ab Afro.*

NEC POLYHYMNIA] apparet ex hoc loco Polyhymniæ nomen ab hymno dictū eſſe. ſed Lucianus lib. περὶ ὀρχήσεως vult ἀπὸ τοῦ μνημονεύειν, his verbis καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς Πολύμνιαν ἵλεων ἔχειν αὐτῷ πρόκειται, καὶ μεμνῆσθαι πειρᾶται ἁπάντων. & filiam eius Polymniam propitiam habere ei propoſitum eſt: & omnia memoria tenere conatur. Ex eo quidam cenſuerunt hoc loco legendum eſſe πολυμνία: quod nomen, quàmque lectionem probarem, niſi codices omnes reclamarent. huic alij agriculturam, alij bene dicendi facultatem, alij artem geſtu loquendi aſcribūt: Horat. ἔτυμον nominis ſecutus, lyram & cantum. Iam verò etiam Ouidius Polyhymniam dixit, vt annotat Muretus, *Diſſenſere Deæ, quarum Polyhymnia cœpit Prima,* & Virg. in Cyri *Nam verum fateamur, amat Polyhymnia verum.*

LESBOVM] propter Sapphonem & Alcæum.

QVOD SI ME LYRICIS] quòd ſi me ad poëtarum lyricorum numerum aſcribes, &c. Inſeres autem, ſcriptum reperi in tribus lib. Vaticanis. quam ſcripturam magnopere probo.

SVBLIMI FERIAM] non aſſentior iis, qui hoc loco legi volunt, *[illegible]*. Nam & reperi ſcriptum *ſublimi*, in omnibus fere codicibus manuſcript. & ſublimi vertice ita dictum eſſe puto, vt Od. xxvi. lib. 3. ſublimi flagello. Præterea, quòd Germano Valenti Pimpontio viro doctiſſ. videtur, fortaſſe loquendi figuram Homericam exprimere voluit, [illegible]: quod tamen Virgilius ſic videtur Latinè reddidiſſe: *[illegible]*. ſi quis tamen ſublimis malet, non pugnabo. ſic Terent. in Andr. *ſublimem medium arripe, [illegible]* id eſt, ita cum ſublatum rape, vt terram non tangat. & Virg. Æneid. 5. *quem [illegible] pedibus rapuit Iouis armiger uncis.* Illud autem, quod eſt Od. xv. huius lib. *ſublimi anhelitu*, tranſlatum eſt. ſignificat enim anhelitum ex alto pectoris receſſu ductum: quod contingit iis, qui longo curſu defatigati, ægrè animam recipiunt.

AD AVGVSTVM Cæſarem.

Ode II. Dicolos tetraſtrophos. Primi quiq; verſus ſunt Hendecaſyllabi Sapphici Pentametri Acatalectici. qui cōſtant è Trochæo, Spondeo, Dactylo & duobus Trochæis, vel Spondeo vltimo ſic.

Iam ſa-u tis ter—ris niui-uu atque-u dira—
Grandi-u nis mi—ſit pater-uu & ru-u bente-u
Dextera ſa—cras iacu-uu latus-u arces—

Quartus autem quiſque eſt Adonius dimeter catalecticus. ex Dactylo & Spondeo, vel Trochæo ſic:

Terruit-uu vrbem-u

-u — -uu -u-
-u — -uu -u u
-u- -uu -u-
-uu—

IAM ſatis terris niuis, atque diræ
Grandinis miſit pater, & rubente
Dextera ſacras iaculatus arces,
Terruit vrbem:
Terruit gentes, graue ne rediret
Sæculum Pyrrhæ noua monſtra queſtæ,
Omne cùm Proteus pecus egit altos
Viſere montes:
Piſcium & ſumma genus hæſit vlmo,
Nota quæ ſedes fuerat columbis:
Et ſuperiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus flauum Tiberim retortis
Littore Etruſco violenter vndis,
Ire deiectum monumenta regis,
Templaque Veſtæ:
Iliæ dum ſe nimium querenti
Iactat vltorem, vagus & ſiniſtra
Labitur ripa, Ioue non probante, vxorius amnis.
Audiet, ciues acuiſſe ferrum,
Quo graues Perſæ melius perirent:
Audiet pugnas vitio parentum
Rara iuuentus.
Quem vocet diuum populus ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctæ minùs audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur,
Nube candentes humeros amictus
Augur Apollo:
Siue tu mauis Erycina ridens,
Quam Iocus circumuolat, & Cupido,
Siue neglectum genus & nepotes
Reſpicis auctor.
Heu nimis longo ſatiate ludo:
Quem iuuat clamor, galeæq; leues,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem.

Siue mutata iuuenem figura,
Ales in terris imitaris, alma
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæſaris vltor:
Serus in cælum redeas, diuq;
Lætus interſis populo Quirini:
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat: hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater, atque princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos
Te duce Cæſar.

RVBENTE DEXTERA] per rubentem dexteram ſignificat Horatius fulmen, aut certè dextram, qua Iupiter fulmina mittit, vt apud Virg. Georg. 1. *Ipſe pater media in nocte nimborum in nocte coruſca Fulmina molitur dextra*: vbi tamen corruſca cohærere debet cum voce *fulmina* potiùs, quàm cum voce *dextra*. ſic Pindar. οἰδ. α. fulmen Iouis ... nominatur eſt, telum igneum dextra contortum: Et Heſiodus, ... id eſt, fulmen rubicundum. Non temerè autem dixit ſacras arceis fulmine eſſe percuſſas. hoc enim referendum eſt ad treis Iouis manubias: quarum maximæ ſunt ex, quæ cum igni veniunt. Dicuntur autem eſſe Iouis manubiæ tres, vt docet Feſtus. Vna minima, quæ monent tantum, placidæque ſunt: altera quæ maiores, & quæ veniunt cum fragore, diſcutiuntque aut diuellunt: tertiæ bis ampliores, quæ cum igne veniunt: & quamquam nullum ſine igne fulgur eſt, hæ tamen propriam differentiam habent, quòd aut adurant, aut fuligine deforment, aut accendant: quæ ſtatum mutant conſilio deorum ſuperorum.

IACVLATVS ARCEIS] iaculari arceis pro petere, & ferire cum Horatianum ſit, tùm minus eſt apud alios vſitatum. ſic idem Ode xij. lib. 3. ... & Od. xvj. libr. 2. multa iaculari dixit per tralationem pro multa petere, multáque ſibi proponere, quæ quis conſequi velit: quod Græci ... dicunt. neque verò dubium eſt, quin Græcos imitatus, qui dicunt ... iaculandi verbum cum quarto caſu rei, quæ petitur, iunxerit: quod item prior fecerat Lucret. libro quarto. *Sine per membra mutare tribus hunc iaculatur.* At Virgilius aliter AEneid. 1. *iaculata è nubibus ignem*. & it. *Vel Danaum Phrygiis iaculatur ...* & alibi *iaculari ...* Idem tamen in Moreto, ſi modò eius auctor Virgilius eſt, hoc verbum ita vſurpauit. ... Iam arceis ſacræ cælo tactæ funeſta & dira portendunt, Sic M. Tullius. *Nam pater altitonans ſtellanti nixus Olympo, Ipſe ſuos quondam tumulos, ac templa petiuit: Et Capitolinis iniecit ſedibus ignem.* & Hor. Od. xij. lib. 1. *Tu pacem ... mittes ...*

TERRVIT GENTEIS] proximum ... terruit vrbem, nempe Romam: nunc autem terruit genteis: quòd longè illo ſuperiore grauius & maius ſit. ...

SAECVLVM PYRRHAE] Pyrrham Epimethei & Pandoræ filiam, Deucalionisque vxorem fuiſſe, eosque eluuionis illius tempore Parnaſſum montem omnium altiſſimum, vel vt alij volunt Lycorim, conſcendiſſe, at que eò confugiſſe, ex interpretibus poetarum Græcorum, & Ouidio cognoſcere licet. Aiunt autem alij, eluuionem illam eſſe hominibus à Diis inuectam propter Tantalum ..., qui Pelopem filium in minutas parteis conciſum, ... coctum, eis comedendum appoſuit: alij propter Lycaonis ..., cùm vellet Iupiter omnem hominum impietatem è terrâ funditus delere, atque exſtinguere: qua de re Pindarus ... id eſt, aiunt porrò aquarum ... eſſe obrutam.

NOVA MONSTRA QVESTAE] etiam M. Tull. hoc verbum cum accuſandi caſu iunxit, vt pro Flacco ... eadem queri poſſimus, & epiſt. ad App. Pulchrum lib. 3. *Multa nos quidem queſti ſumus*. & hic poeta epiſt. ad Scæuam *Qui queritur ſalebras & acerbum frigus* & Cæſ. lib. 6. de bel. Gall. *Vnum queſtus.*

OMNE CVM PROTEVS] Protea Phocarum Neptuni cuſtodem fuiſſe ex Homer. Odyſſ. δ. & Georgic. iiii. notum eſt. qua de re nonnulla diximus ad illum locum, *Qui tenerum vultus mutat ...* epiſtola prima lib. 1. de Phocis autem, & Homerus eo, quem dixi, libro, & Oppianus, lib. 1. ... ...

PECVS] poteſt quidem dici, Phocas, cùm vituli marini ſint, non admodum nouè, pecus eſſe dictas: verumtamen ſi cui nouum hoc videbitur, quia piſces ſint, admonet Nonius, non ſolùm pecudem quadrupes animal, verùm etiam animal omne vocari. Plaut. Rud. *Non ... referre me ... pecudum ...* Næuius AEgiſt. *Tum autem laſciuum Nerei ſimum pecus Ludens ad cantum claſſem luſtrat.*

EGIT ALTOS VISERE] hoc loquendi genus merum Græcum eſt, id eſt, egit, vt viſeret: de quo plura dicemus ad Od. xxiii. huius libri. De his igitur monſtris queri poterat Pyrrha: Phocas, quæ ſolebant in littoribus paſcere, in montium culminibus eſſe viſas, propterea quòd aquæ terrarum planitiem operuerant: piſces in ſummis arborū ramis, in quibus aues ſidere, & nidos conſtruere ſolent, conſtitiſſe: damas, quæ vel in ſiluis vagari, vel in luſtris delitescere & quieſcere conſueuerunt, in mari ſuper terras effuſo, natare coactas eſſe.

NOTA QVAE SEDES FVER. COL.] columbas agreſteis intellige, quæ palumbes appellantur.

ET SVPERIECTO PAVIDAE N. AEQV. D.] profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Georg. 3. in extr. *Et mala damæ, cerui que fugaces.*

VIDIMVS FLAVVM TIBERIM] vidimus Tiberim reiectis ac repulſis vndis ab Etruſco littore: voluit enim in mare Tyrrhenum Tyberis, vel ab Etruriæ finibus, ita creuiſſe, vt ſiniſtra ripa effuſus, qua agrum Romanum alluit, vrbémque hodie attingit, Regum priſcorum monumenta, & templa Deorum deiecerit, atque euertere velle videretur. Vtitur autem hoc eodem epitheto, Od. iii. lib. 2. *Villaque flauus quam Tyberis lauit Cedes.*

VESTAE] Veſtam, quam ἑστίαν nominant Græci, Rheæ filiam facit Pindarus Nem. οἰδ. ια. Hæc dea, foci cuſtos & præſes habetur: ex quo etiam toti domui præſidere exiſtimatur. Vnde Veſta, & focum domus, & totam domum ſignificat. notum prouerbium ἀφ' ἑστίας ἄρχεσθαι quod eſt vel à propinquis & domeſticis: vel à melioribus & præſtantioribus initium ducere.

QVERENTI] de Iulij Cæſaris nece. Ab Ilia autem Martis, aut Tiberis, aut, vt alij volunt Anienis, vxore vult Iulium Cæſarem, ſeu gentem Iuliam ortum habuiſſe.

IACTAT] ſic vtitur hoc verbo Od. xiiii. huius libri. *Quamuis Pontica pinus Siluæ filia nobilis Iactes & genus & nomen inutile.*

IOVE NON PROBANTE] ſignificat Horatius gratificans Auguſto, & ut ita dicam, aſſentans illum terrorem, illamque eluuionem calamitatem, nullam aliam ob culpam Romanis eſſe illatam, quàm ob Cæſaris cædem: cuius rei argumentum eſt, quòd Iupiter non modò non fuit illius terroris atque eluuionis auctor, ſed ne approbator quidem: ſola Ilia à Tiberi viro ſuo ad vltionem, iuſto dolore excitata, iuſtoque odio incenſa, tam graueis pœnas à populo Romano expetiuit Ioue pene inuito.

VXORIVS AMNIS] qui nimiùm in ea re vxori gratificaretur, nimiumque indulgeret. Hoc nomine appellantur mariti, qui ſe totos ad vxorum arbitrium fingunt & accommodant, qui eis omnibus ferè in rebus obtemperant. Virg. AEn. iiii. *vxoriuſque pulchram Exſtruis.* Admonendus eſt lector minus in his litteris tritus, primam ſyllabam nominis *vxorius* pertinere ad verſum ſuperiorem: hoc modo, *Ioue non probante v-Xorius amnis.*

AVDIET CIVEIS AC] huius loci hæc ſententia eſt, Poſteri noſtri ex bellorum ciuilium calamitate reliqui, atque ideò rari, audient, ciueis in ciuium corpora exacuiſſe, &

ſtrinxiſſe ferrum: quo quidem longè æquius, ac reip. vtilius erat Perſas, ceteroſque populi Rom. hoſteis, interimi. acuere ferrum propriè dictum: illud tranſlatè epiſt. III. lib. I. *Seu linguam cauſis acuis* & illud lib. de arte poetica. *Tyrtæusque mares animos in Martia bella Verſibus exacuit.*

QVO GRAVES PERSAE] ſic Od. VII. lib. epod. *Quò quò ſcelesti ruitis? aut cur dexteris Aptantur enſes conditi? Parúmne campis atque Neptuno ſuper Fuſum eſt Latini ſanguinis? Non vt ſuperbas inuidæ Karthaginis Romanus arces vreret?* &c.

MELIVS] rectius, illuſtrius.

FATIGENT] aſſiduis precibus obſecrent, & tandem exorent. ſic loquitur T. Liuius lib. 23. *defatigatus Campanorum precibus ſequenti die cum* [illegible] *emanda verbis Cumana redit.* aliter hoc verbo vtitur Od. XIIII. lib. 4. *Spectandus in certamine Martio Deuota morti pectora liberæ. Quantis fatigaret ruinis.*

VIRGINES SANCTAE] Veſtales, virgines intactæ, & incorruptæ.

PARTEIS] munus. tralatio à partibus hiſtrionum, vt epiſt. de arte poetica. *Ne forte ſeniles Mandentur iuueni parteis.*

SCELVS EXPIANDI] reſpexit morem veterum, qui ſanguine humano contaminatos congreſſu & aditu prohibebant, donec expiati eſſent: & ipſi, qui manus habebant cruentas, & ſanguine innumatas, egebant aliquo maiore, à quo expiarentur: & quoad hoc impetraſſent, manus habebant impuras: lege annota. ad Od. [illegible] huius lib. ibi *ſceleſtique purus.* & ad Od. I. lib. 2. *Nondum expiatis vncta cruoribus.*

NVBE CANDENTEIS HVMEROS] in duob. lib. Vatican. & in Torneſ. ita ſcriptum reperi, *N*[illegible] *candenteis humeros amictus.* quam ſcripturam ſi quis probabit, non pugnabo. nam quòd vocis ſequentis initium vocalis eſt aſpirata, non eſt hoc nouum. ſic enim Od. XXVII. huius libr. [illegible] *& capitis inhumate.* Nube amictus autem, id eſt, à [illegible] & hominibus ſeſe conſpiciendum non præbens. Videtur expreſſiſſe illud Homericum [illegible]

AVGVR] augur ab auium garritu dictus eſt. ex quo augurium. Hoc loco augurem, [illegible] intellige, id eſt, rerum futurarum prouidum, qui præſentit ac diuinat futura eáque interpretatur. Sic Chiron apud Pindarum [illegible] ait, Apollini rerum omnium euentum certum, finem, notum eſſe, illum rerum progreſſiones & cauſas cernere: illum ſcire, quot frondes ineunte vere terra profundat, quot arenæ in mari, & fluminibus impetu ventorum, & fluctibus agitentur. Verba Pindari ſunt hæc, [illegible] Idem Horat. in Carm. ſæculari pro Imper. Ro. *Augur & fulgente decorus arcu Phœbus* cantorem appellat in lib. de arte poet. *ne forte pudori Sit tibi Muſa lyræ ſolers & cantor Apollo.* etiam augurem appellat Virgil. AEn. IIII. *nunc augur Apollo* &c. Imploratur autem primo loco Apollo, quia deus habebatur, Romanis maximè propitius, & beneuolus. atque ob hanc cauſam religioſiſſimè ab illis colebatur.

ERYCINA RIDENS] frequens eſt Veneris epithetum [illegible] apud Home. quod proculdubiò hic expreſſit Horat. [illegible] autem ſcriptum per [illegible] in tertia ſyllaba, aliud eſt ab illo. vult enim Heſiodus Venerem [illegible] appellatam, quia [illegible] id eſt, [illegible] Secundo loco Venus imploratur quia AEneæ mater: & ita Romani generis parens. Lucret. lib. I. *AEneadum genetrix hominum, diuúmque voluptas, Alma Venus.*

QVAM IOCVS CIRCVMVOLAT] vel circum quam Iocus volat, vel quam circumuolat, vt ſit verbum compoſitum, quomodo quibuſdam placet. qua de re alio loco dicemus.

AVCTOR] auctor: id eſt, progenitor Romanorum quia Mars, Romuli parens: Romulus vrbis Romæ conditor.

LVDO] bellis, quæ ſunt Martis deliciæ, & oblectamenta.

LAEVES.] expolitæ, non aſperæ. ſic Od. VII. lib. 2. *læuia ciboria* & Od. VII. eiuſd. lib. [illegible] & Od. VI. lib. 4 [illegible] i. imberbis. & Od. XVII. huius lib. *Læuia perſonuere ſaxa.* & Od XI lib. 2 *fugit retro Læuis iuuentas.* & epiſt. de arte poet. *ſectantem læuia neruis Deficiunt.* ibid. *aut læuis fernanda expreſſ.*

ACER ET MAVRI PEDITIS] per acrem Mauri peditis vultum, [illegible] id eſt virilem, & quaſi trucem ſignificat. Tales autem vultu atque aſpectu Mauros fuiſſe tradit AElianus his verbis: [illegible] quem locum mihi Io. Scaliger, iuuenis eruditiſſimus, indicauit.

SIVE MVTATA] vult Mercurium induta ſpecie humana, Auguſti nomine appellari, & Auguſtum eſſe Mercurium. Et ita Auguſto aſſentatur.

PATIENS VOCARI CAESARIS VLTOR] Græca planè eſt hæc loquendi figura, [illegible] Demoſt. [illegible] Latinè enim diceremus: patiens te vocari Cæſaris vltorem. ſic epiſtol. ad Quinctium lib. I. [illegible] ſic Od. XXVII. lib. 3. [illegible] & epiſt. ad Torquatum lib. I. [illegible] ſic Catullus: [illegible] & Virg. lib. 2. AEn. [illegible] & Proper. lib. I. eleg. 6. [illegible]

SERVS] ſerus redeas, pro, ſerò redeas: [illegible] hoc quoque Græcum quiddam. quo de genere diximus ad Od. XVII. epod. [illegible] autem [illegible] obſcurè, vt diu viuat Auguſtus. hoc enim valent illa, ſerò in cælum redire, quaſi Mercurius ſumta Auguſti ſpecie & figura e cælo in terras deuolarit, itque aliquando in cælum reuoluturus.

POPVLO QVIRINI] in membranis Dor. Iannectii, & vna Vatic. [illegible] ſcriptum [illegible] rectè, & Horatiano more. Nam & in carmine ſæculari ita locutus eſt: [illegible] & Od XII lib. 4. [illegible]

IN QVVM] [illegible] in ſenſum.

HIC AMES DICI [illegible] ATQVE PRINCEPS] hæc ad hiſtoriam pertinent. Nam Auguſtus [illegible] ſenatus conſulto parens patriæ appellatus eſt.

MEDOS] poteſt conſtare hic Medos dici, quos ſupra Perſas appellauit, vt Od. 37. [illegible] dixit gladium Perſicum. Et fortaſſe eodem [illegible] ſignificat. Nam Auguſtus hoc tempore Parthis bellum inferre cogitabat: quod cum illi ſenſiſſent, Auguſti fata permen[illegible], ſigna quæ Craſſus & M. Antonius amiſerant, vltrò ad Auguſtum remiſerunt: Od. [illegible] lib. 4. *ſigna noſtro reſtituit Ioui Derepta Parthorum ſuperbis Poſtibus. Horribilique Med.* & XVIII. lib. I. *Militiam [illegible] bella tuliſti Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refixit.*

EQVITARE] vel equitare poſuit tranſlatè pro Romanis inſultare, vel propriè [illegible] ex equo pugnare. Erant enim Parthi, equites. [Od. [illegible] lib. *Et verſis animoſum equis Parthum dicere.* &c.]

IN VERGILIVM
Athenas nauigantem.

Ode III Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Choriambicus Glyconius, trimeter Acatalecticus, conſtans è Spondeo Choriambo & Pyrrhichio, vel Iambo ſic.

Sic te diua potens Cypri

Secundus verò quiſq. Choriambicus Aſclepiadeus tetrameter Acatalect. ex Spondeo, duobus Choriambis & Pyrrhichio vel Iambo ſic:

Sic fratres Helenæ lucida ſidera

— — ∪∪ — ∪

— — ∪∪ — — ∪∪ — ∪∪

SIC te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorúmque regat pater,
Obſtrictis aliis præter Iapyga,
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Vergilium: finibus Atticis

Reddas

Reddas incolumem precor:
Et serues animæ dimidium meæ.
Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti:
Quo non arbiter Adriæ
Maior, tollere, ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infames ſcopulos [illegible]
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano [illegible]
Terras, ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem ætheria domo
Subductum, macies, & noua febrium
Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius tarda neceſſitas
Leti, corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Cælum ipſum petimus ſtultitia, neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Iouem ponere fulmina.

SIC] cùm aliquid a [illegible] petimus, ut ſic [illegible] bus impet[illegible]mus, [illegible] precati [illegible], quæ ſcimus ei eſſe [illegible]. Eſtque hoc genus om[illegible], C[illegible] & L[illegible], perquam uſitatum. Ac primum [illegible] ab h[illegible] diamur. inſra Od. xxviii. huius lib. [illegible] *Fluctibus Heſperiis* [illegible] & S[illegible] lib. 2. *Stoice, poſt damnum* [illegible], & [illegible] co. *Sic te diua potens Cypri* [illegible] Catullus ad Col[illegible]niam: [illegible] P[illegible]. & [illegible] coma Berenices: [illegible]. *Semper amor* [illegible]. Virg. in M[illegible] *Sic tua Cyrnæas,* [illegible] *verbera vocæ.* & in Gallo *Sic tibi cum* [illegible] *Doris amara* [illegible] Tibullus lib. 2. eleg. vi. *Annus* [illegible] *intonſi crines* [illegible] *Sic tua perpetuò ſit tibi* [illegible]. Apollon. lib. 2. Argon. [illegible], Aitr [illegible]: ubi omiſſa eſt, vox [illegible] quod valet, *ſic.* Illorum autē verſuum hæc ferè ſententia eſt: propitius ſis, ſic tibi ô Apollo, comæ ſint non præciſæ, id eſt, intonſæ. ſemper illeſæ. ita enim [illegible] & iuſtum eſt. Lucillius lib. 2. epigra. in quendam edacem, Dionyſium nomine. [illegible] &c. id eſt ſic tibi Dionyſi h[illegible] omnia quæ comediſti, corr[illegible] quere contingat. At legis certè gratia: ſeu quia lex poſtulat, etiam hic aliquid nos [illegible] ſine: neque omnia ſolus deuora.

POTENS CYPRI] Id eſt, domina Cypri: exemplo Græcorum, qui ita loquuntur [illegible] ſimile eſt illud Ode xxv. lib. 3. *O* [illegible] *potens, Baccharumque* [illegible] *vertere fraxinos.* & Ode v. huius libri [illegible] *maris Deo.* & Ode xxix. lib. 3. [illegible] *cui licet in diem, Dixiſſe* [illegible] quo loco vid[illegible] potens idem valere. quod apud Græcos, [illegible] & Ode vi. huius libri, [illegible] id eſt, muſa, quæ res ludicras & amatorias tantum canere poteſt: bellicas & grauiores non poteſt. & carmine ſæculari, Ode vltima, epod. [illegible] & Virgil. Æn. id. 1. [illegible] & iii. *Di maris* [illegible] *tempeſtatum* [illegible]. Sed cur nauigaturo Virgilio ſecundam nauigationem optans, Venerem aduocat? quia Venus ex mari nata eſt. Nota Venus [illegible] anadyomene, id eſt, ex mari exiens, ſeu ex alto caput, & reliquum corpus proferens, Apellis opus: de qua [illegible] lib. [illegible] cap. 10. Hinc marina dicta. idem Hor. Od. xxvi. lib. 3. *Et* [illegible] *bello Barbiton hic paries habebit,* [illegible] *marinæ qui Veneris latus Cuſtodit,* &c. & Od. [illegible] lib. 4. [illegible] *Veneris marinæ*

Finiſit Aprilem. [illegible]

FRATRES HELENAE] Caſtor & Pollux, de quibus v[illegible] de annot. in Od. iii. huius lib.

VENTORVMQVE REGAT PATER] Æolus, de quo Hom. [illegible] in principio libri [illegible] &c. quo loco appellat eum [illegible], id eſt, ventorum promum & condum, ut Plautino verbo vtar. de eode ſic Virgilius Æneid. 1. *Æole namque tibi Diuûm pater, atque hominum rex Et mulcere dedit fluctus, & tollere vento*, &c.

OBSTRICTIS ALIIS PRAETER] ſic & apud Homerum [illegible] Æolus ceteris ventis in vtre ill[illegible], quem Vlyſſi dederat, incluſis & conſtrictis, ſolùm Zephyrum, qui eum in patriam deferat, liberum, ac ſolutum relinquit, his verbis: [illegible] id eſt, hic mugientiū & rudentium ventorum vias vinculis cōſtrinxit. Illum enim promum & condum ventorum fecit Iupiter, ut eos poſſit [illegible] modò comprimere, modò excitare quemcumque velit.

PRAETER IAPYGA] ventum Calabriæ, ſeu Apuliæ iis vul[illegible], & ſecundum, qui ex Italia in Græciam nauigant: hinc album nominat Od. xxvii. lib. 3. *qui* [illegible] *albus* [illegible] *Iapyx.* Virg. lib. xj. [illegible] Apulū, [illegible] *equo* [illegible] *fertur.* & ibidem, Garganum Apuliæ montem, *Iapyga* [illegible] *Argyripam patriæ cognomine* [illegible] *Victor Gargani condebat Iapygis agris.* Idem lib. 8. per Iapygem, perſpicuè ventum Apulum ſignificat, [illegible] *& Iapyge* [illegible]. Eſt autem Iapygia vel Apulia ipſa, vel eius pars & fortaſſe ea quam h[illegible] appellant Itali [illegible] *di Bari.* [Profert hunc locum Seruius ad illum Virgilij locum ſed mendosè opinor. legitur enim *Ubi* [illegible] legendum putarim potiùs *ob*[illegible]

Q AE TIBI CREDITVM, &c.] tralatio ducta eſt à rebus creditis. quemadmodum igitur, quod mihi creditum eſt, id [illegible] eo ei, qui mihi crediderit: ita & Horatius ait nauem Virgilium ſibi commiſſum, Atticæ debere, id eſt æquum eſſe nauem, quæ Virgilium vehendum receperit, finibus Atticis reddere ſaluum & incolumem. de verbo credendi vide annot. ad Od. v. lib. 3.

REDDAS INCOLVMEM, animaduertat lector quàm ſign[illegible] cant hęc & ad rem accommodatis verbis vtatur Horatius. antecedit vox *creditum.* ſequitur deinceps *debes.* poſtremò *reddas.* neque vero nomen *incolumem* otioſum eſt. Nam quæ nobis credita ſunt, ea ſalua & integra reddere debemus; &, vt loquuntur Iuriſconſulti, in eadem cauſa. quod Iunius dicit *ſolle reddere.* [Seruius ad illum verſum Virg. Æneid. xi. *Redditus his primum terris,*

B

[illegible] hunc locum profert vbi neque hæc Horatij neque Virgilij verba rectè explicat.

ILLI ROBVR ET AES TRIPLEX] id eſt, erat ille animo pæne ferreo, atque aduerſus omnes terrores pectore maxime communito, qui primus nauigare auſus eſt: vel ſic, erat ille audax, & imperterritus, & impauidus, & ita rigido pectore, vt nullius periculi metu frangeretur, ſeu terreretur: erat immani audacia præditus. [illegible] vocant Græci virum ferreo pectore qui nō commouetur. AEſch. in Prometh. [illegible] &c. Primam autem nauem dicunt Argô fuiſſe, qua vecti ſunt Græciæ principes illi Argonautæ vellus aureum petentes, vide Plinium lib. 8. cap. 56. Catull. in carmine illo pulcherrimo de Pelei, & Thetidis nuptiis *Illa rudem curſu prima imbuit Amphitriten.* cū hoc loco congruunt illa Oppiani, lib. 1. [illegible] &c. quorum verſuum hæc ſere ſententia eſt O dij immortales, qui primus maris vehicula reperit, naues, ſiue quis deus ille fuerit, ſiue mortalis, primus omnium audaciſſimus gloriatus eſt ſe fluctus traiciſſe, &c.

(TRVCI) ſic Catull. *truculentum ponticum ſinum.*)

PRAECIPITEM AFRICVM] Africus, quem Græci [illegible] appellant, ab occaſu hiberno ſpirat, vt ſcribit Aristoteles [illegible] opponiturque Cæciæ linea recta, ab ortu æſtiuo flanti: Zephyroque ſeu Fauonio proximus eſt. Aquilo autem à Septentrione ſpirat, vt videatur Hor. non admodum accuratè in deſcribenda ventorum pugna & concertatione, ventos per lineam rectam oppoſitos exquiſiuiſſe. Præcipitem autem appellat, ab effectu, quia quicquid impellit, præceps agit, ſeu præcipitat.

DECERTANTEM AQVILONIBVS] participium decertantem iunxit cum dandi caſu, quo de genere, vide annot. ad Od. vi. lib. [illegible]

NEC TRISTES HYADAS] Atlantis & AEthræ duodecim fuerunt filiæ, & filius vnus Hyas nomine. Hunc, cum in Lybia venaretur, à ſerpente ictum, & interfectū ſorores [illegible], perditeque luxerunt, vt mærore, & lacrymis contabuerint. ſed ex illis, quinque, quæ immoderatius fratris mortem tulerunt, Iupiter in ſtellas vertit, eaſque in tauri fronte collocauit: reliquæ ſeptē, quæ [illegible] appellantur, mærore quinque illæ quidem confectæ ſunt, veruntamen & diutius reſtiterunt, & [illegible] ſunt. de quibus dicemus ad Od. XIII lib. 4. Hyades autem nominatas eſſe dicunt vel ab Hyante fratre, vel [illegible] id eſt à pluendo, quia his orientibus pluuiæ & tempeſtates ſoleant excitari, vel quia earum ſitus & ordo literæ ſimilitudinem præ ſe ferat. M. Tullius lib. 2. de natura Deorum: *Tauri caput ſtellis conſpersum [illegible] Hyadas [illegible] pluendo. [illegible]* triſtes autē dixit, quia pluuias denunciant, à quo adeo importunis vnde nomen ductum vt vult M. Tullius. itaque eas Virgil. pluuias appellat lib. 1. AEn. in extr. & lib. 3.

QVO NON ARBITER ADRIAE] quo nullus ventus maius, in mare Adriaticum, imperium obtinet, ſiue tempeſtates commouere, ſiue mare trāquillare velit. Itaque hic arbitrum, dominum, & eum, qui alteri ſuo arbitratu imperat intellige, vt Ode vii. lib. 2. bibendi arbitrum appellat, conuiuij regem, eum, qui leges bibendi in conuiuiu ponit. in epiſtola autem ad Bullatium *locum effuſi lati maris arbitrum*, mari vicinum intelligendum eſſe docebimus.

TOLLERE, SEV PONERE VVLT FRETA.] ſiue velit fluctus excitare, quibus mare attollitur: ſiue cōponere, [illegible] ſedare placare, atque ad æqualitatem redigere: à qua æquoris fluxit appellatio. Virgil. lib. 1. ponere vſurpauit abſolutè pro quieſcere, vt interpretatur Seruius: Cum venti poſuere, &c. omiſit autem alterum ſeu: vt & Saty. v. lib. 2. *turdus, ſiue aliud priuum dabitur tibi, deuolet illuc, &c.* & Ode vi. huius lib. *Cantamus vacui, ſiue* *quid vrimur, &c.* & Ode XV. *te Sthenelus ſciens Pugnæ, ſiue opus eſt imperitare equis, Non auriga piger.* ſic Catull. [illegible] dedicatione [illegible] caret [illegible] & idem Horat. Od. XXXII. huius lib. 1: *Qui ferox bello, tamen inter arma ſiue iactatam religarat vdo littore nauim, &c.* & Od. XXVII. lib. 3. *potes hac ab [illegible] Pendulum Zona bene te ſequente Lidere collum, Siue te rupes, & acuta leto Saxa delectant.* Et M. Tullius contra Rullum: *[illegible] Macedonia, qui Regis Perſei fuerunt, ſiue Perſis.* & ad Atticum lib. 8 *Nil perturbatius hoc ab vrbe diſceſſu, ſiue potius turpiſſima fuga* Terent. Andr. *Deum ne p[illegible] ſiue a [illegible] eſt, te oro Dauc.*

QVEM MORTIS TIMVIT GRADVM] id eſt, quod mortis periculum? aut quod mortis genus? aut quam mortis viā? aut, quem mortis aditum [illegible] eſt quaſi ad mortem gradibus deueniamus, aut deſcendamus. ſic Lucretius, [illegible] ianuam dixit.

SICCIS OCVLIS] [illegible]

MONSTRA NATANTIA] Oppian. lib. 2. [illegible] &c.

MARE TVRGIDVM] ſic Heſiod. [illegible] Aratus vnum ex ſignis inſurgentium ventorum ponit mare intumeſcens. [illegible] id eſt, ſignum autem tibi ſit venti orientis mare turgeſcens. præterea qui irati ſunt, iis cor turgere dicunt poetæ. Homer. [illegible] id eſt, At mihi cor penitus turgeſcit triſtibus iris.

ACROCERAVNIA] montes in Epiro ita dictos, quòd ea altitudine ſint, vt ſæpenumero fulmine petantur. Pauſanias diuiſit hoc nomen in Atticis [illegible] ſic Virg. Georg. 1. [illegible] *aut Rhodopen, aut alta Ceraunia [illegible] Deijcit* & 3. AEneid. *[illegible] pelago [illegible] Ceraunia iuxta.* Mela montes Ceraunios nominat, [illegible] eſt in Adriam. Infames autem propter naufragia, vel propter naufragij periculum, ac metum, vt alij [illegible] ego autem puto propter naufragia apud eos aliquando facta. nam ſi nullum vnquam ibi naufragium factum eſt, quid eſt quòd quiſquam naufragij periculum apud eos extimeſcat?

NEQVICQVAM DEVS ABSCIDIT, id eſt, fruſtra Deus terras à mari ſecluſit, ſi contra hanc Dei prouidentiam audent homines nauigare.

DISSOCIABILI] quem par erat à terris diſſociari, ac ſeparari.

IMPIAE] impias dicit hominum naues, quia Dei conſilium negligere, & aſpernari videantur. hanc autē hominum audaciam impiam etiam Sophocles inſectatur in Antigone: [illegible] &c. & Oppian. lib. quinto in principio [illegible] quem Oppiani locum annotauit Muretus.

VADA, maria [illegible] loq. Paſſeratius tamen non putat eſſe [illegible] ſed per vada ſignificari loca in mari periculoſiſſima, & in quibus hærentes naues ſæpe diſſoluuntur, & perfringuntur, vt apud Virgilium AEneid. 1. *illiditque vadis, &c.* ibid. *in vada caca illiſit* & lib. x. *Namque inflicta vadis dorſo dum pendet iniquo Anceps ſuſtentata diu, fluctuſque fatigat. Soluitur, atque viros medijs exponit in vndis.*

AVDAX OMNIA PERPETI] cur non dixit facere? culpam vel continuò, vel certè aliquando ſequitur pœna. ex conſequenti igitur, factum eſt intelligendum, quod antecedit. non enim paterentur, neque pœnas darent homines, niſi iniuſtè atque impiè facerent. Præterea ſic poteſt hic locus explicari: Gens humana propoſitis etiam ante oculos grauiſſimis pœnis, non deterretur tamen à maleficio: immò quemuis cruciatum ſubire ac perferre parata eſt, dummodo eò, quò cupiditas vocat, peruenire poſſit. ita eſt audax ad facinoris pœnam ſuſtinendam, vt ad res nefarias, & lege vetitas concitatiſſimè, & effrenatiſſimè ruat.

AVDAX IAPETI GENVS] Prometheus. Ex Heſiodo autem & Aeſchylo [illegible] eſt, Prometheum, [illegible] à Ioue occul[illegible], hominibus [illegible], atque o[illegible] [illegible] Iouem, viuendi [illegible] antea facilem, quietem [illegible] ac dolori [illegible] expertē hominibus abdidiſſe. [illegible] Heſiod. [illegible]. [illegible]
Euphorion autem ſcribit hanc cauſam Iouem impuliſſe, cur Prometheum [illegible] affigeret, quod cōperiſſet, eū ex furtiuo & violento [illegible] cū Iunone concubitu natum eſſe. Atque hanc [illegible] occaſionem nactū, Prometheum quidem in vincula coniecit. Fur[illegible] autem ad inferos de[illegible]. [illegible] quod [illegible] Prometheo [illegible] Pauſanias in Corinthiacis, Argiues eam laudem [illegible] ad Phoroneum Inachi [illegible].

FRAVDE MALA, mala, eſt [illegible] ne quis fortè ita accipiat quaſi [illegible] ſit bona. [illegible] lib. 1. dixit [illegible] quam [illegible] dicibus manuſer [illegible] leg[illegible] [illegible] loco; & *[illegible]* epiſt [illegible] & [illegible] lib. 1. & *[illegible]* [illegible]. & Hom. *[illegible]*

POST IGNEM AETHE. DOMO [illegible] profert hunc locum Seruius ad illud Virg. [illegible] *[illegible]*

TERRIS INCVBVIT terris occupauit [illegible] atque oppreſſit. tale illud Virg. Georg. 1. *[illegible]* alter dictum eſt ab eodem li. 3. *Condit [illegible]*, cui proximo ſimile illud eſt [illegible] in Cluentiana *qui illi [illegible]*, hac de re ſic Heſiod. [illegible] id eſt, Prometheu, gaudes, quod Iouem [illegible] ſis & me deceperis, quod quidem [illegible] & tibi & poſteris magno malo erit. Idē de Pādora, [illegible] id eſt, At mulier cum de dolio operculum [illegible] xiſſet, omnia quæ in eo erant, diſſipauit, hominibus autem triſtia mala molita eſt. Idem paullo poſt: [illegible] &c. Alia autem innumerabilia funeſta mala apud homines tumultuantur, ſeu tumultus excitant: plena eſt terra malorum, plenum mare.

SEMOTIQVE PRIVS TARDA NECESSITAS] hunc locum profert Seruius ad illum locum Virg. in Sileno, *[illegible]*

TARDA] viuebant enim diutius homines, tardiuſque moriebantur.

NECESSITAS LETHI] Quam hic lethi neceſſitatem nominat Horat. eam Ode [illegible] lib. 3. neceſſitatem ſimpliciter appellat Ode xxiv. eiuſd. diram neceſſitatem, id eſt, [illegible], quam dicunt Græci. Hom. autem [illegible] diem mortis [illegible] appellat: ſideinque, quam Horat. lethi neceſſitatem dicit, [illegible] nominat [illegible] Pindarus [illegible] ſententiam illam, quam ferunt Pluto & Aeacus aduerſus improbos, & ſceleratos, [illegible] vocat, quia iudicium illud nulla [illegible] nulla gratia inflecti, nullo denique pretio corrumpi poſſit. vide annot. ad Od. xxxv. huius lib. & xxiv. tertij.

CORRIPVIT GRADVM] celerius aduenit: celerauit gradum, vt Virg. loquitur, Aeneid. 4. *illa gradum ſtudio celebrabat anili.*

EXPERTVS VACVVM DAEDALVS] & ſupra de Dædalo diximus nōnulla, &, vt nihil dixiſſemus notiſſima omnibus eſt fabula: eamq; etiam Virg. tangit An. vi. *Dædalus, vt fama eſt, fugiens Minoia regna, [illegible]* Traditum eſt autem Dædalum præſtantem fabrum, atque architectum fuiſſe, eundemque ædificandarum nauium rationem, primum reperiſſe, atq; ex eo natam de eius pennis & volatu fabulam. Itaque Græci poetæ opera affabrè, & ſummo artificio elaborata, *[illegible]* nominant. Hom. [illegible] & ibidē. [illegible] & Apollon. lib. 1. argon. [illegible] & Lucr. lib. 4. linguam dædalam verborum appellat, propterea quod voces articulat, vt ille loquitur, & dædalam Tellurem: & Virgil. Georg. 4. *& munire fauos & dædala fingere tecta.* Plato in Menone quædam [illegible] id eſt, ſimulacra commemorat, quæ ſoluta aufugiunt, fugitiuorumque in morem dominum relinquunt: vincta autem manent: ad quæ reſpiciens ſcribit illa in Euthyphrone: [illegible] id eſt, miraberiſne igitur tu, qui iſta dicas, ſi [illegible] videantur non manentia & ſtabilia, ſed ambulantia & mobilia, & criminaberis me ea facere ambulantia, cùm tu iis multo maior artifex, quam Dædalus, ſis, inque ea in orbem circumeuntia facias? Præterea [illegible], vt Græci nominant verborum opifices quoſdam, & variandæ atque ornandæ orationis facultate inſtructos. Xenophon autem [illegible] eo in loco, in quo oſtendit, ſapientiam ſapientibus interdum eſſe inutilem, ac damnoſam, ſcribit Dædalum à Minoë captum eſſe propter ſapientiam, eiq; ſeruire coactum: denique vno tempore & patria & libertate eſſe ſpoliatum: cum aliquando autem aufugere cum filio conatus eſſet, & hunc quidem amiſiſſet, ſibi autem ſalutem expedire non potuiſſe: ſed ad Barbaros delatum rurſus illic ſeruitutem, quam fugiebat, pertuliſſe. Pauſanias verò in Achaicis narrat Dædalum, ſororis filio interfecto, ſua volūtate ſe ad Minoem contuliſſe: deinde aliquanto poſt in ſuſpicionem, crimēnque neſcio quod vocatum, atque ab illo in carcerem vna cum filio coniectum eſſe: poſtremò è cuſtodia furtim elapſum ad Siculos confugiſſe.

VACVVM inanem, [illegible] ab hominibus infrequentem, vt Od. xxv. lib. 3. *[illegible]*

PERRVPIT ACHERONTA, Herculi duodecim illis notiſſimis laboribus perfuncto, decem & octo menſium ſpatio, Euryſtheus duos ex eis non probās, vnum, quem ille in expurgando Augiæ ſtabulo, alterum quem in hydra conficienda ſuſceperat, ac pertulerat decimumtertium impoſuit, vt Orci canem Cerberum ab inferis ad ſuperos protraheret. Cum igitur ad Tænarum veniſſet Hercules, per cuius fauces ad inferos deſcenſus patet, duce Mercurio deſcendit. Ac de hoc Herculis ad inferos deſcenſu, meminit duobus locis Homerus, ſemel *Odyſſ.* λ. vbi ſic loquitur Hercules, ſeu eius idolū, [illegible] iterum *Iliad.* θ. vbi Pallas de Ioue queritur, eique exprobrat toties ſe adiutum in periculis, & ſeruatum Herculem: ſed denique ſe, ſi Iouis in Græcos acerbitatem præſciuiſſet, nunquam fuiſſe paſſuram, vt Hercules ab inferis reuerteretur. ſic Homer. [illegible] Perrupit autem legendum ſine copulatione *que*, & ita cod. Don. Faerni, Victor. & vnus Vat. Torneſ.

ACHERVNTA] Pauſanias in Atticis ſcribit, in Theſprotide Acheruſiam paludem eſſe non longe a Cichyro, & fluuium Acherontem, & Cocytum aquam omnium iniucundiſſimam: ſibique videri Homerum iis fluminibus viſis & cognitis, auſum eſſe demum illa de inferis fabuloſa confingere. Tum verò fluuiis infernis, ab iis, qui ſunt in Theſprotide, mutuatum, nomina impoſuiſſe.

NIL MORTALIBVS ARDVVM EST] aliquot libri vet. habent, *nil mortalibus arduum eſt.*

CAELVM IPSVM PETIMVS STVLTITIA] vel propter Phaetontem hoc dicit, de quo diximus annot. ad Od. [illegible] lib. 4. vel propter Gigantes: quod credibilius eſt.

NEQVE PER NOSTRVM PATIMVR SCELVS] noſtris maleficiis, & ſceleribus, videmur quodammodo vim Ioui afferre, eumque cogere, vt aſsiduè fulmen habeat in manibus. Nam improbitate & impietate noſtra Deum irritantes, non ſinimus eum erga nos æquum eſſe, aut placabilem: ſed contra impellimus, vt nos ſuo fulmine exterreat, atque exanimet.

IRACVNDA] quæ Iupiter effectus iracundus hominum impietate, ſæpe ſumit in manus. ſic Od. XXIII. libr. 2. [illegible] dixit, pauimentum domini ſuperbi, vt vult Porph. & rectè.

PONERE] de manibus. ſic dicimus ponere veſtem, ponere perſonam.

AD L. SEXTIVM CONſularem. Od. 4.

ARGVMENTVM.

Aduentu veris, & communi moriendi conditione propoſita, hortatur ad voluptates.

Soluitur acris hiems grata vice Veris, & Fauoni:
Trahuntq; ſiccas machinæ carinas:
Ac neq; iam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni:
Nec prata canis albicant pruinis.
Iam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna:
Iunctæq; Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede, dũ grauees Cyclopũ
Vulcanus ardens viſit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terra quem ferunt ſolutæ.
Nunc & in vmbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agnam, ſiue malit hædum.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumq; turres. o beate Sexti,
Vitæ ſumma breuis ſpem nos vetat inchoare lõgam.
Iam te premet nox, fabulæq; manes,
Et domus exilis Plutonia: quo ſimul meâris:
Nec regna vini ſortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet iuuentus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

SOLVITVR ACRIS] deſcriptio veris eſt, quo tempore maximè omne animantium genus hilaritati ac lætitiæ ſeſe dedere ſolet, omni triſtitia, quam affert hiemis deformitas, cælique grauitas, & dici obſcuritas, depulſa. Sed quid ſolui hiemem dicit veris aduentu, cum quicquid ſoluitur, aſtrictum, aut vinctum fuiſſe intelligatur: hiems autem non aſtringatur, neque vinciatur, ſed aſtringat potius & contrahat: perinde illud accipiemus, ac ſi dixiſſet, ſoluitur terra veris aduentu, quæ fuerat vi hiemis, & frigore aſtricta: quo quidem proximo modo infra locutus eſt eadem Ode. *Aut flore, terra quem ferunt ſolutæ.* id eſt, laxatæ, mollitæ.

VICE] viciſsitudine. ſic Ode 7. lib. 4. *Mutat terra vices.*

TRAHVNTQVE SICCAS MACHINAE] ſcribit Vegetius libro quarto de re militari, cap. XXXIX. ex die tertio idiuum Nouemb. vſque ad diem ſextum id. Mart. maria claudi. Heſiodus item [illegible]. vetat poſt Vergiliarum occaſum nauigare, propterea quòd eo tempore maris tempeſtatibus maximis [illegible]. iubet autem naues in littus ſubducere, ſaxiſque vndique com[illegible], vt ventorum vim facilius perferre poſſint. ſic Heſiod. [illegible Greek] Hoc igitur tempore naues in littus ſubductæ, trabibuſque, quibus fulciebantur, impoſitæ, [illegible] continebantur, dum tempus ad nauigationem idoneum adueniret. tunc veris machinis, vt palangis in mare retrahebantur. Palangæ enim, vt docet Nonius, fuſtes ſunt teretes, qui nauibus ſubiciuntur, cùm attrahuntur ad pelagus, aut cum ad littora ſubducuntur. Ita hæc huius loci ſententia eſt, naues ſiccæ, quæ menſibus hibernis in littore lignis ſubiectis, à nauigatione conquieuerunt, nunc veris aduentu machinis in mare trahuntur. atque his ſignificatur veris aduentus. Solebant autem veteres, etiam cùm per anni tempus nauigare licebat, naues tamen hoc modo lignis ſubiectis in littore collocare, tantiſper ſcilicet dùm in bello, aut alia in re occupati nauigatione ſuperſedebant: quod declarat Homerus Iliad. α. [illegible Greek], &c. Exemplum autem nauium è continente in mare deducendarum, extat ſecundo libr. cùm Græci Agamemnonis oratione, qua eorum animos [illegible], decepti [illegible] ad naues concurrunt, atque ad reditum omne ſuum ſtudium côferunt. [illegible Greek] id eſt, illi autem mutuo hortabantur, vt manus ad naues admouerent, & in mare [illegible]. [illegible] purgabant: clamor autem eorum ad cælum ibat, domum redire cupientium [illegible] autem nauibus [illegible] ſubtrahebant. Adde hoc [illegible], quod eſt apud [illegible], in voce, [illegible] ventorum anima [illegible].

MACHINAE] machinam ita definit Vitruuius: Eſt continens [illegible] materias ad [illegible] motu [illegible]. Ea mouetur ex arte: circulorum rotundationibus, quem motum Græci [illegible] appellant.

AVT ARATOR IGNI] Virg. Daphnide, *Ante focum ſi frigus erit.*

ALBICANT] albeſcunt.

IAM CYTHEREA CHOROS DVCIT VENVS] Venus, inquit [illegible], iam [illegible] Nymphis & Gratiis ad lunam ſaltat. [illegible] propinqua, ex quo intelligere [illegible]. Nam [illegible] valde propinquum eſt, non [illegible]. Vt cùm dicimus, mortem nobis quotidie imminere. ſic Ho[ratius] Od. XXVII. lib. 3. *Imbrium [illegible]*. & Od. XII. huius lib. *P[illegible]* [illegible] animo & voluntate nocendi propinquus. & Od. [illegible] libr. 2. [illegible] *illa tua ptima eſto.* Significat autem, mulieres & puellas, veris tempore, ad lunam ſaltare ſolere, idque Vere hortante, ac præeunte. Venus enim, Vere ineunte, & Aprili menſe, quem nonnulli *παρὰ τὴν Ἀφροδίτην*, id eſt, à Venere, putant eſſe nominatum, venerata colebatur: ex quo Lucret. lib. 5. *It Ver, & Venus. & Veneris prænuntius antè Pennatus graditur Zephyrus [illegible] propter.* & Horatius Aprilem, menſem Veneris dicit, Oda XI. lib. 4. Neque temerè Gratiæ commemorantur, & numerantur cum Venere. Nam ſcribit Plutarchus *ἐν Ἐρωτικῷ*, Gratiam ab antiquis appellatam eſſe, mulieris conceſsionem, qua ſe ſummittit, & commodat viro, quemadmodum Pindarus ait, e Iunone ſine Gratiis natum eſſe Vulcanum, quia nondum erat matura cùm à Ioue compreſſa eſt: & Sappho puellam nondum nubilem, paruam & Gratiæ expertem appellat. Poſtremò Seruius ad illum Virgilij locum *Matris Acidaliæ, &c.* ſcribit Gratias Veneri ſa-

gratas

gratas eſſe: quia eius ipſius, & Liberi filiæ ſunt. nec immeritò. Gratiæ enim per horum Deorum munera conciliantur.

GRATIAE DECENTES] Inter omneis conuenit treis eſſe Gratias: de nominibus autem non conuenit. Homeri ſquidem Iliad. σ. Vulcani vxorem, ſeu concubinam, facit vnam ex Gratiis, ſed eam communi nomine appellat χάριν, niſi quis dicat eius nomen fuiſſe C[illegible]am, [illegible] eſt pulcram: quod videtur probare E[illegible] ſic Homer. [illegible] & Iliados [illegible] cùm Iuno Iouem ſopire ac fallere in animo haberet, vt eo dormiente Troi[illegible] minore ne[illegible] a Gr[illegible] merentur, Somnn Deo pollicetur [illegible] ei vnam ex Gratiis in matrimonium daturam, Paſitheam nomine: [illegible] Heſiodus autem in Theogon. treis Gratias, Iouis & Eurynomæ vult eſſe filias, eárúmque nomina hæc commemorat, Aglaiam, Euphroſynam, Thaliam. ſic Heſiod. de Ioue, [illegible] Pind. rus quoque [illegible] treis facit Gratias iiſdem nominibus, quibus eas afficit Heſiodus, appellatas [illegible] Plutarchus denique in lib. [illegible] hæc eadem Gratiarum nomina comprobat his verbis, [illegible] &c. id eſt Nihil enim [illegible] tantam vim habet, [illegible] tia Quin ſapienter [illegible], qui Gratiis [illegible] impoſuit, Aglaiam, Euphroſynam, Thaliam. Iam Pau[illegible] Boeoticis [illegible] primum omnium [illegible] Gratiis [illegible] ſcribit. Idem tradit Anti[illegible]hum, [illegible] Gratiarum [illegible] eorum nom[illegible] & Al[illegible] Hermi[illegible] [illegible] ſpiorem [illegible] Gratiis [illegible] Heſiodum [illegible] Sic [illegible] Sic hoſce [illegible] Gra[illegible] tradit [illegible] Gratiarum [illegible] quippe [illegible] in acc[illegible] beneficio, ſiue in dand[illegible] has d[illegible] venerantur. Neceſſe [illegible] Deorum cultum [illegible] merendum de [illegible] & eodem [illegible] quia ad hunc [illegible] Gratias [illegible] De[illegible] quia [illegible] Gratia[illegible] Theo[illegible] [illegible] quæ [illegible] Gratiis dicemus ad illum [illegible] Ode xxx. huius lib. 1. [illegible] & cet. ad Od. [illegible] lib. 3. [illegible] & Ode [illegible] lib. 4. [illegible] *cum nymph[illegible] geminis que ſorori[illegible] audet Ducere nuda choros.*

ALTERNO TERRAM QVATIVNT PEDE] ſaltant nunc hoc, nunc illo pede terram pulſantes. ſic loquitur Od. 1. lib. 4. *In metrum alium te quat[illegible].* & Od. XVIII. lib. 3. *Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor Ter pede terram.* & huius lib. Od. XXVII. *Nunc eſt bibendum, nunc pede libero Pulſanda tellus.* ſic Apoll. 1. Argon. [illegible] & Catull. in nup. Iuliæ & Manlij: *Pelle humum pedibus.* & Lucret. lib. 5. *[illegible] terram pede pellere matrem.* alterno pede autem licet etiam [illegible] explicare: numeroſè.

DVM GRAVEIS CYCLOPVM] Horatius alios poëtas ſecutus Vulcani officinam vult in Aetna fuiſſe: ex qua ignes illi, omnibus notiſſimi, audiri quidem certè, erumpunt. Atque hinc fortaſſe nata eſt fabula, Vulcanum cum Cyclopibus maſſas [illegible] las ferreas tundere, Iouiſque fulmen quotidie aliud atque aliud cudere. Veriſimile hoc etiam eſt poëtas ad Vulcanias inſulas reſpicere, quas Vulcanus quondam dicitur tenuiſſe. quanquam Apollonius lib. 3. argon. Vulcanum facit fabricantem in Hiera inſula, quæ eſt vna ex Aeoliis inſulis. Sed quòd Cyclopum, non Vulcani dicit officinas, id eò pertinet, quòd Vulcanus eorum miniſterio & opera vtitur in fabricando. ſic apud Virg. Aen. VIII. in armis Aeneæ cudendis Cyclopes Vulcano præſtò ſunt, ac ſubſeruiunt. & apud Apollon. argon. 1. Iouis fulmen cudunt. [illegible] &c. Homerus autem Iliad. σ. Vulcanum facit in cælo, non in Aetna, ſine Cyclopum opera Thetidis rogatu Achillis arma fabricantem, viginti follibus nunc vehementiorem, nunc remiſſiorem flatum, pro vt operi vel [illegible], vel neceſſitas poſtulat, mittentibus. G[illegible] officinas Cyclopum ſic dixit, vt Tibull. opus ruſticum graue. ſic autem Tib. *Et graue [illegible] eſſet op[illegible].*

VVLCANVS, cuius vxor eſt Venus. Quin etiam vna ex Gratiis Vulcani eſt amica, ſeu concubina, vt paullò ante oſtendimus. Interea inquit, dum Vulcanus in officina Cyclopum fabricatur, Venus cum Nymphis & Gratiis [illegible] & choreas ducit. [illegible] autem, vel ad ignis [illegible] referendum, cuius deus eſt Vulcanus, vel, vt mauult Paſſeratius, ad Vulcani operis incenti ſtudium vt apud Virg. Aen. lib. 1. *[illegible] ant ardentes Tyrii.* & Georg. 4. *[illegible] thymo fragrantia mella.* Idem lib. 4. Aeneid. *[illegible]* Propert. lib. 4. epiſt. Arethuſæ. *[illegible]* Horat. epod. [illegible] Vrere autem eſſe [illegible], ſic dictum eſſe putat idem Paſſerat. vt illud à P[illegible] *[illegible]* nonnulli libri veteres tamen habent, *viſit officinas.*

NVNC DECET AVT] nunc decet aut myrteam coronam capiti imponere, aut ex aliis floribus concinnatam, quos [illegible] laxata & ſoluta verni temporis tepore, ex [illegible] more in conuiuiis veteres vtebantur. attendat [illegible] hoc loquendi genus: caput impedire myrto [illegible] quod eſt, corollas ex myrto capiti imponere non admodum diſſimilia ſunt illa, Ode VII. *[illegible]* Ode XXV. lib. 3. *[illegible] pampino.* Od. 1. lib. 4. *[illegible]* aliter dixit Sat. VI. lib. 2. [illegible] impedire. *Nam vt quisque inſanus nigris medio [illegible]*

NITIDVM] [illegible], vnguentis delibutum, vt Od. 7. lib. 2. *[illegible] capillos.* & M. Tull. Catil. II. *[illegible] fulgent purpura.* & Plaut. Truculento, *[illegible] flores, vt [illegible]* & Virg. Aeneid. V. *[illegible] oleo perfuſa niteſcit.*

FAVNO DECET IMMOLARE] Dionyſius Halicarn. [illegible] Faunum Regem Aboriginum fuiſſe, à Marte prognatum, eúmque à Romanis, tanquam aliquem patrium Deum, ſacrificiis & carminibus coli. Dionyſij verba ſunt hæc [illegible] Varr. lib. 6. de lingua Latina Faunos Latinorum Deos appellat. M. Tull. lib. 2. de natur. Deor. ſub perſona Balbi, ait ſæpe Faunorum voces exauditas: ſæpe viſas formas Deorum quemuis non hebetem, aut impium deos eſſe præſenteis confiteri coegiſſe. Faunum quidam volunt eundem eſſe, atque Pana, qui & Inuus dicitur, Græcè [illegible]. Faticanum appellat Virg. lib. 7. *At rex ſollicitus monſtris oracula Fauni fatidici genitoris adit.* Fauno autem rem diuinam faciebant, & ouilia luſtrabant Romani vere incunte, immolabant

tamen eidem edam nonis Decembris, vt Od.xviii.l br. 3. *Faune nympharum fugientum amator &c.*

SEV POSCAT AGNAM, &c.]ſic codd. Iannoct. & duo Vaticani, non, vt vulg[illegible], agna, hædo. A[illegible] ita locutus eſt Od.xviii.l b.Epod. *Paratus expiare,* [illegible] Sinc a[illegible] hic ſubintelligatur, *ſibi immolari,* [illegible] h intelligatur, [illegible] videtur legendum [illegible], quam [illegible] agna & hædo. Quòd ſi quis dicet [illegible], & natingi poſſe lectionem vulgatã, vt intelligamus eum ita eſſe locutum. [illegible] id eſt ſacrificar, agna, &c. quem[illegible] dm olum Virg. Pal[illegible] [illegible] nimis erit [illegible] explicatio. Seruius tamen ad illum Virgilij verſum [illegible] quæ ſequuntur, *Cum faciam vitula,* [illegible] Horat. a.carm. [illegible] vnde videatur nihil hic eſſe mutandum à lectione recepta, ſi Seruio credamus.

PALLIDA MORS] eadem figura loquendi mors dicitur pallida ab Horatio, qua χλωρὸς [illegible] ab Homero, & [illegible] à Pin[illegible] & [illegible] ab Anacr. & [illegible] Apollon. [illegible] Videtur autem hæc ſententia ex Pindaro expreſſa [illegible] Idem Horat. Od.xviii. lib. 2. *æqua tellus pauperi recluditur Regumque pueris.* vide annot. ad Od xxviii. huius lib.

AEQVO PVLSAT PEDE PAVP. TAB.] id eſt, æque fortiter, & libere pulſat diuitum foreis atque pauperum æque audet ingredi in ædes ſi mutuas, [illegible] & [illegible] tas regum ac principum, vt humiles & tegiles pauperum caſas. Nam qui domum aliquam ingredi volunt, interdum pedibus & calcibus pulſant, & vt loquitur ille in Eunucho, inſultant fores. Sic & illic Seneca [illegible] Muſſell. [illegible] inquit, omnes quidem, qui in clauſam domum intrare cupiunt, oſtium pulſant [illegible] lib. 2. *Sub Gallo cantu conſultor vbi oſtia pulſat.*

VITAE SVMMA BREVIS SPEM NOS VETAT] ſic Od. xi. huius libri, *& ſpatio breui ſpem longam reſeces,* ſummam poſuit pro ſpatio. Et animaduerte in vtroque loco eſſe antitheſin, breue enim longo opponitur.

IAM TE PREMET NOX] noctis nomine mortem intellige ſic Catul. *O malæ tenebræ Orci,* & infra Od.xxviii. *Omnes vna manet nox,* quanquam illo loco in quibuſdam exemplaribus ſcriptum eſt, *vna manet mors.*

FABVLAEQVE MANES] integra & emendata huius loci ſcriptura hæc eſt, fabulæque manes, neque ineſt huic in loco vlla vel difficultas, vel obſcuritas. Iſ te (inquit) premet nox, manéſque, & inferi fabulo ſi, id eſt, de quibus tam multa & Philoſophi fabulantur, & poetæ. Plato quidem omnem ferè, quem de inferis, pœnisque inferorum habet, ſermonem, μῦθον, id eſt fabulam appellat, vt in Phædone extremo. [illegible] & primo de republ. [illegible] & M.Tull. in Cluentiana. *Nam nunc quid ei quid illi tandem mali mors attulit? niſi forte ineptijs ac fabulis ducimur,* [illegible] & Tuſcul.1. tricipitem apud inferos Cerberum, Cocyti fremitum, tranſuectionemque Acherontis, mento ſummam aquam attingentem, ſiti enectum Tantalum, & Siſyphum, poetarum portenta dicit eſſe. Idem in Catilinaria quarta. *Itaque vt aliqua in vita formido improbis eſſet poſita, apud inferos eiuſmodi quadam illi antiqui ſupplicia impijs conſtituta eſſe voluerunt:* [illegible] Ad hunc locum pertinet illud Callimachi, quod extat lib. 3. epig. Græc. [illegible] id eſt, O[illegible] *quid ſtyx? nox eſt. quid autem? tenebra. Quid vero ad operos tam celebres redditus? Mendaces vatum voces. quid Pluto, vel Orcus? Fabula. nam ex nihilo puus* [illegible] Homerus tamen, & tragici poetæ, & cetera fere tum Græci, tùm Latini inferos, & pœnas poſt mortem in improbos, & impios conſtitutas comprobant de quibus dubitare nobis Chriſtianis eſt ne[illegible].

ET DOMVS EXILIS PLVTONIA] exilis, id eſt, anguſta & parua, vt epiſt. lib. 1. ep. ad Mæc. [illegible] Exilis autem domus Plutonia [illegible] dicitur, quod [illegible] & vmbræ, quæ hanc domum incolunt, exiles & tenues, & aſpectum oculorum fugientes. ſic Virg. domos Ditis vacuas, & inania regna dixit lib. vi. *Æneid.* [illegible] ne fortaſſe vmbras & imagines mortuorum, [illegible]

QVO SIMVL MEARIS] quo ſimul atque permeans, ac perueneris. ſimul apud hunc poetam plurimis in locis valet quamprimum, ſeu ſimulatque, itemque apud Catul. M. Tull. & alios. Od. ix. huius lib. [illegible] & Od.viii. lib 2. [illegible] & Od.xvi. eiuſdem [illegible] & iv. eiuſdem [illegible] & lib.4. Od. vii. [illegible] lib. 1. epiſt. [illegible] antecedit vltimam: [illegible] & lib. 2. epiſt. 2. [illegible] & lib. ſerm. [illegible] *Aquas ut autem* & lib. 2. [illegible] Sic Catull. in Peleo & Thetidos nupt. [illegible] & ad luentium. *Nam ſimul* [illegible] ſic M.Tull. eadem [illegible] & epiſt. ad Attic. lib. 2. *& ſimul à Cæſare ei litteræ, quas expectabam, redditæ eſſent,* [illegible]

NEC REGNA VINI SORTIERE] regna vini ea appellat, quæ in conuiuiis conſtituebantur, in quibus is è conuiuis, cui tale regnum ſorte obtigiſſet, leges bibendi ferebat, quibus cæteros omnes parere neceſſe erat, huiuſmodi Regem, arbitrum bibendi nominat. Od.vii. lib. 2. *Quem Venus arbitrum Dicet bibendi?* ad hunc morem ſpectaſſe videtur illa dixiſſe M. Tull. lib. 5. Accu. *Iſte enim præter ſeueras* [illegible] *quam* [illegible] *tur.* [illegible] His autem leges poeta noſter inſanas appellat Sat. 6. lib. 2. *Vt cuiuſque libet inſanis legibus* [illegible] eò pertinet illud Catullianum ad puerum, *Ingere mi calices amariores, Vt lex Poſthumiæ iubet magiſtræ, Ebrioſa acina ebrioſioris,* quo loco Poſthumiam bibendi arbitram, magiſtram nominat. ſic M. Tull. in Catone. *me vero & magiſteria delectant à maioribus inſtituta, & is ſermo, qui more maiorum à ſummo adhibetur in poculis.* regna igitur vini ab Horatio dicuntur ea, quæ à M.Tull. magiſteria.

SORTIERE TALIS] Veneris iactus regem vini, ſeu magiſtrum efficiebat. Od.vii. lib. 2. *Quem Venus arbitrum Dicet bibendi* qua de re plura dicemus ad eum locum. Sed non eſt nobis ſilentio prætereundum, Luſinum, aliòqui virum doctum, minus rectè hunc locum ita explicaſſe: nec regna talis vini, id eſt, tam ſuauis & generoſi vini, ſortiere, vt talis, ſit pat[illegible] caſus à recto tale. cum ſit ſextus caſus numeri multitudinis à recto talus.

NEC TENERVM LYCIDAM MIRABERE] puerum mollem, & impudicum, cuius nunc iuuenes ardent amore, dum imberbis eſt, & impubes, ſed vbi adoleuerit, nuſquam (vt aiunt) ludere deſierit, quod non longum fiet, tum eius complexu virgines cupient potiri. Peto autem à verecundo lectore, vt, quoties tales loci occurrent qui ad pueriles illos, & flagitioſos amores pertineant, dent mihi hanc veniam, vt vel ſtrictim attingam, vel omnino tacitus prætermittam.

ET MOX VIRGINES TEPEBVNT] & quem mox virgines expetabunt, cuius amore erunt incenſæ. totius igitur huius loci ab illis verbis, *Nunc decet aut viridi, &c.*

vſque ad extremum, hæc ſententia eſt. Tantiſper dum tempus annique patiuntur, & vita ſuppetit, pulandum, & bibendum eſt, atque ex floribus confectæ corollæ capiti imponendæ ſunt. omnibus enim peræque moriendum eſt. & hæc vita breuiſſima eſt, iamque in tempus aduentat, cùm tibi ſit moriendum. quod quidem cùm euenerit, neque amplius bibere, neque amare erit integrum. ſed hac de re alibi plura. eſt enim ſententia, tum ab hoc poeta, tum ab aliis multis ſæpe decantata. Vide Od. ix. huius libri. Sed fugerat me lectorem admonere, hunc L. Sextium, Bruti amiciſſimum fuiſſe. & nihilominus tamen ab Auguſto, cum eſſet conſul, & Calpurnium Piſonem collegam haberet, in ſuum locum eſſe ſubſtitutum, anno ab vrbe condita 730.

AD PYRRHAM Od. 5.

ARGVMENTVM.

Miſeros eſſe, qui illius amore tenentur. ſe ex eo, tanquam e naufragio, enataſſe.

12 *QVis multa gracilis te puer in roſa*
Perfuſus liquidis vrget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flauam religas comam
Simplex munditiis? heu, quoties fidem,
Mutatóſque deos flebit, & aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis! miſeri, quibus
Intentata nites. me tabula ſacer
Votiua paries indicat vuida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris deo.

QVIS MVLTA] quis puer, id eſt, quis adoleſcens, aut iuuenis tener, vnguento delibutus, ac perfuſus te tam molliter, arctéque amplectitur? de verbo vrgendi vide ad Oden xviii. lib. . perfuſus liquidis odoribus proprié dixit, vt Cic. Verr. iii. … *Rubrio perfunditur.* Nam per liquidos odores, vnguenta ſignificat. alij autem ſunt aridi, quæ Græci … appellant.

CVI FLAVAM RELIGAS COMAM] vel cuius comam religas: vel cui, vt placeas comam religas tuam.

SIMPLEX MVNDITIIS] ſimpliciter culta atque ornata? non admodum exquiſito, neq; ſumtuoſo, ſed tamen corporis cultu adhibito?

HEV QVOTIES] tale eſt illud Od. xv. epod. … *alio mea cluſa mores.*

ET ASPERA NIGRIS AEQVORA VENTIS] tralatio perpetua eſt, ducta à mari vi ventorum agitato & concitato. Significat, hunc adoleſcentem, qui nunc Pyrrha vtitur, facillima ac liberaliſſima, valde miraturum, cùm illius leuitatem, mobilitatem, fæminam perfidiam cognouerit. hi enim ſunt venti, hæ tempeſtates, hæc denique naufragia, in quibus aſſidue miſeri verſantur amatores.

NIGRIS VENTIS] cur nigris ventis? an quia tempeſtates, quæ à ventis excitantur, nigræ ſunt? ideirco tempeſtatibus, & hiemi nigra pecus immolatur. Virgil. lib. 3. Æneid. *Nigram hiemi pecudem,* &c. & lib. 5. *Tres Eryci vitulos, & tempeſtatibus agnam:* an quia Euri ſplurimis excitant: cælum autem imbribus, & nubibus nigreſcit. Itaque infra Od. x. epod. Eurum, nigrum appellauit. *Niger rudentes Eurus inuerſo mari* &c. an quia nigra omnia, deformia & iniucunda ſunt? epiſt. ad Piſon. … tempeſtates autem turbulentæ, & minùs ſerenæ, fœdæ, & informes dicuntur. Vir. Georg. 1. … *tempeſtatem imbribus atris.* Horat. Ode x. lib. 2. *informes hiemes reducit Iupiter.* Sic autem Eurum, nigrum appellat Oda x. epod. *Niger rudentes Eurus inuerſo mari, Fractóſque remos differat.*

INSOLENS] id eſt, inſuetus, qui tales in Pyrrha mores non ſit expertus. ſic dicimus inſolens belli, iniuriæ, &c. Cæſar lib. 3. de bell. ciuil. … *ipſo ens belli diuturnitate* … M. Tull. lib. 1. de orat. ad Q. Frat. *ea requiruntur a me quarum ſim inſolens, atque ignarus.* Salluſt. in Proœmio hiſt. Catil. *quia tametsi animus aſpernabatur, inſolens malarum artium* … aliter Od. huius lib. xvi. exercitum inſolentem appellat, & Od. xv. lib. 2. Achillem inſolentem, & Od. xvi. epod. equitem inſolentem.

TE FRVITVR CREDVLVS AVREA] te experitur admodum paratam, promtam, ac liberalem: non aſperam, non duram, neque ſæuam, neque ferream. Auream autem vel pulcram accipe & formoſam: vel optatam, caram, amabilem. Quid enim auro carius, aut amabilius eſt? Eadem fere ratione mediocritatem auream dixit Od. x. lib. 2. ſignificans nihil eſſe mediocritate melius, nihil optabilius, nihil amabilius.

QVI SEMPER VACVAM] id eſt, qui ſperat te vnico ſemper amatore fore contentam, nullisque aliis gratificaturam.

NESCIVS AVRAE FALLACIS] neſcius atque ignarus amoris mulichris, qui quouis vento mobilior, incertior, ac fallacior eſt. permanſit autem in tralatione, vt videatur … ab illo loco, *heu quoties fidem Mutatóſque* … vſque ad extremum.

MISERI QVIBVS] miſeri ſunt ij, quibus places, & quibus videris amabilis. intentata, id eſt, non ſpectata, inexperta, non perſpecta, neque vſu cognita. vtitur hoc nomine libr. de arte poet. *Nil intentatum noſtri liquere poetæ.*

ME TABVLA SACER] qui naufragium fecerant, ſolebant naufragij ſui caſum in tabula pingendum curare, eamque tabulam e pariete templi ſuſpenſam, vnà cum veſtimentis, in quibus fuerant ſeruati, Neptuno conſecrare. quod idem & hodie fieri ſolet præterquam, quod hic honos, vel Diuæ Mariæ, vel alicui alij Diuo habetur. Significat igitur ſe, amores expertum eſſe non admodum lætos, neque dulces, neque ſecundos: atque in eis naufragium aliquando feciſſe, cùm Pyrrham amaret, ſeſéque ab ea mutuò amari crederet. Nunc autem poſteaquam eius inconſtantiam, leuitatémque perſpexerit, & cognouerit, ſe iterum ad eundem ſcopulum ſuam nauem non appulſurum, id eſt, non amplius in eius amore mutuo ſpem habiturum. M. Tullius ad illum naufragorum morem alludens, ſic ad Attic. ſcribit libr. 4. *hæc enim me vna ex hoc naufragio tabula delectat.*

VVIDA] ſecutus ſum aliquot lib. ſcriptos, qui ita habent, non vt vulgati, *humida:* in his Vatic. vnum Veſ. Torneſ.

POTENTI VESTIMENTA MARIS DEO.] ordo eſt, Deo potenti maris, id eſt, imperium maris obtinenti, nempe Neptuno.

AD M. VIPSANIVM AGRIPPAM Od. 6.

ARGVMENTVM.

Bella ab eo geſta, à Vario cantatum iri: ſe conuiuiis tantùm, & amoribus deſcribendis aptum eſſe.

Scriberis Vario fortis, & hoſtium
Victor, Mæonij carminis alite,
Quam rem cunque ferox nauibus, aut equis
Miles te duce geſſerit.
Nos Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Pelidæ ſtomachum cedere neſcij,
Nec curſus duplicis per mare Vlyſſei,
Nec ſæuam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſq; lyræ muſa potens vetat
Laudes egregij Cæſaris, & tuas
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Dignè ſcripſerit? aut puluere Troico
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos conuiuia, nos prælia virginum
Sectis in iuuenes vnguibus acrium
Cantamus vacui, ſiue quid vrimur,
Non præter ſolitum leues.

SCRIBERIS VARIO] id eſt, Scriberis à Vario: ſic que [illegible] explicat Seruius, hunc locum pr[illegible] Virgilij verſum, Georg. [illegible] fuit eundem AEneid. [illegible] ibi, [illegible], atque vtrobique eſſe genus loquendi Græcum, [illegible] inquit id eſt, [illegible] de quo genere [illegible] dicemus. Varius [illegible] inquit Horat.) [illegible] ab te fortiſſime geſtas, tuaſque victorias [illegible] perſequetur, & [illegible] commendabit. Commemorat hunc Varium multis locis Horat. vt epiſt. [illegible] ad Auguſt. lib. 2. [illegible] & Satyr. 6. lib. 1. [illegible] & in epiſt. ad Piſones de arte poet. [illegible] Virgil. Varium nuſquam, quod [illegible], commemorat. Varum aliquot locis falluntur [illegible], qui [illegible] locis legendum putant Varum, quum [illegible] antiquitus ſcriptum habeant. [illegible] de Agrippa [illegible] Paterculus. M. [illegible] *gloria, ac periculis [illegible] parendique, ſed vni. [illegible] imperandi cupidus, & per omnia extra [illegible]*. Vipſanium autem nomen addidimus ex libro Rainutij Farneſ. Card.

MAEONII CARMINIS ALITE] ſic omnes quidem habent libri, ſed Ioann. Paſſeratius legendum exiſtimat [illegible], neque probat vulgatam interpretationem, ſeu explicationem huius loci, [illegible], auſpicio Homerici carminis, ſeu grauitate & maieſtate ſeu celeritate Heroici & Homerici carminis. ipſe ſic explicat, [illegible] id eſt, ſcriberis à Vario aut Mæonij carminis, hoc eſt poeta Heroico ſeu poeta res geſtas canente Homerico carmine, ſeu cantu præditus plane Mæonio, & Homerico [illegible] hac interpretatione nihil pronuntiare auſim, niſi quod [illegible] ingenioſa & acuta, & valde probabilis. [illegible] omnium librorum conſenſu [illegible] mutatio fuit [illegible]. [illegible] dicantur [illegible] dubium erit mediocriter in his literis verſato. Theocrit. [illegible] id eſt, [illegible] muſarum [illegible] omnes, quæ aduerſus Chium cantorem garrientes fruſtra laborant. Quòd ſi quis receptam ſcripturam tueri malet [illegible], putauerim per Mæonij carminis alitem ſignificari maieſtatem, granditatem, altitudinem, elationem Homerici carminis: vel, ſi quis probet magis, celeritatem, & pedes concitatos, & rapidos Homerici carminis. Guilelm. Canterus autem lib. 5. nouarum lectionum, cap. 12. alitem Mæonij carminis interpretatur pennam & ſtilum Homerici carminis quemadmodum (inquit ille) Propertius dixit cunera [illegible] pro felicibus auibus. Iudicent eruditi. Mihi durum videtur loquendi genus, *ſcriberis penna Homerica*, aut *Virgiliana* [illegible] vſitatum enim diceretur, penna Homeri. Virgilij &c. Placet [illegible] mihi magis Paſſeratij conſectura.

NEC GRAVEM PELIDAE STOMACHVM] nec iram Achillis implacabilem, id eſt, [illegible] quæ eſt argumentum Iliados.

CEDERE NESCII] nam ne Dijs quidem cedere in acie non longe dubitauit. Apollini qui Hectorem ſeruarat, atque è manibus [illegible] cruentis eripuerat, minatur ſupplicium ſi ſibi [illegible] potestas detur. [illegible] enim Achilles Apollini [illegible]. Iam Agamemnonem in iure [illegible] interfeciſſet, niſi à Pallade prohibitus, ac repreſſus eſſet. [illegible] Homerus [illegible] quodam loco. [illegible] Aiacem & Vlyſſem, & vna cum eis Phœnicem legatos ad eum miſiſſet vt eum placare [illegible].

NEC CVRSVS] nec errores Vlyſſis, nauigationes longas, vagas, incertas & periculoſas, quas Homerus in Odyſſ. perſequitur.

DVPLICIS] ſic habent codices Donati Faerni, & vnus Vatic. [illegible] autem coniungendum nomen duplicis cum voce Vlyſſei, vt duplicem Vlyſſem intelligamus ſubdolum, [illegible] aliud loquentem, aliud ſentientem, & (vt Græci [illegible]) [illegible]. ſic in epigrammate Græcis, [illegible] id eſt, Odi hominem duplicem natura, verbis probum, & liberalem: moribus inimicum ac malignum. & Eurip. in Rheſo. [illegible] & ita enim Mureto Canum locum illum intelligo, ad Manlium. *[illegible] quam dederis [illegible] mea curam. [illegible]*. ſic autem ſecundum verſum Turnebus [illegible] dauit, cum in vulgatis omnibus legatur [illegible] redeam ad Vlyſſem, epitheta [illegible] apud Homerum huic, quod etiam [illegible] Horatius, contentanea ſunt hæc, [illegible] Iam [illegible] ille [illegible] atque Orci portas cum odiſſe, qui [illegible] homines inſidioſa oratione inducat ac fallat, (ſic enim loquitur [illegible]) reſpondeo Vlyſſem in [illegible] ipſo, quod de ſe falsò prædicat, ſui ſimilem eſſe, id eſt, duplicem, fallacem, ac mendacem. Achilles autem [illegible] vere, [illegible] ingenio conuenit [illegible] ſe morte acerbius eum odiſſe, qui aliud loquatur, aliud in animo clauſum, & tectum habeat. [illegible] Priſcianus tamen lib. [illegible] vbi hunc verſum producit, legit duplices, niſi exemplaria ſint mendoſa. Præterea doctiſſimi quidam viri, in his Germanus Valens Pimpontius exiſtimat, lectionem vulgatam ferri poſſe, vt per curſus duplices intelligamus nauigationem ad vrbem Troiam, & inde

& inde laborioſum, & multis erroribus implicatum in patriam reditum, quem Græci vno verbo δίαυλον nominant. Nam δίαυλος non ſolùm in ſtadio locum habet, verùm etiam ad curſum marinum tranſfertur: vt Euripid. in Hecuba: πολλοῖς διαύλοις κυμάτων φερόμενος: id eſt, multis fluctuum anfractibus agitatus: ſic iidem Græci dicunt ἀμφοτέρωθεν ὅπλοισιν, & ἐπιπλέειν. & κατάπλεειν καὶ ἀνάπλεειν inquit ille.

NEC SAEVAM PELOPIS DOMVM] Notæ ſunt omnibus Atrei, & Thyeſtæ, Pelopidarum tragœdiæ. notum etiam eſt Pelopa à Tantalo patre primùm in fruſta diſſectum, atque in lebetem coniectum eſſe: deinde Diis epulantibus appoſitum. denique notum eſt Atreum & Agamemnonem ab Ægyſto & Clytæmneſtra occiſos eſſe, Clytemneſtram ab Oreſte filio. non immeritò igitur Pelopis domus ab Horatio ſæua nominatur, id eſt, iracunda, aſpera, horribilis, χαλεπή.

TENVES GRANDIA] nos, qui tenues, & humiles ſcriptores ſumus, non conamur illa dicere, quæ ſunt grandia, noſtriſque viribus ſuperiora, ac maiora. eſſet enim noſter omnis inanis & irritus conatus.

DVM PVDOR IMBELLISQVE] dum pudor, & lyra noſtra ad res bellicas ſcribendas inepta, vtpote quæ res imbelleis tantùm, leueiſque & amatorias ſcribere & poſſit & ſoleat, vetant me tuas, & Cæſaris laudes attingere, ne, cum eas velim amplificare, ornare, atque illuſtrare, mei ingenii culpa imminuam, extenuem, obſcurem. Oportet enim (vt ait Pind.) πρόσφορον ἐν χρέει κάμνειν πόνον.

IMBELLISQVE LYRAE MVSA POTENS] id eſt, Muſa, cuius in poteſtate ſita eſt imbellis lyra. quæ domina eſt Muſæ non bellicoſa, ſed imbellis. *lyræ potens* dictum, vt ſuprà, *potens Cypri*.

CVLPA DETERERE INGENI.] imminuere ingenij mei culpa, tralatio ducta eſt à ferro, vel ære, vel ſimili metallo, quod limando deteritur, atque extenuatur. ſic Od. iii. libr. 3. *deſine peruicax Referre ſermones Deorum, & Magna modis tenuare paruis*. Tale argumentum eſt Ode xii. lib. 2. *Nolis longa feræ bella Numantiæ, &c.*

TVNICA TECTVM ADAMANTINA] id eſt, armis adamante ſolidioribus tectum. χαλκοχίτωνα. expreſſit enim epitheton Homericum.

AVT PVLVERE TROICO NIGRVM] id eſt, qui prælij tempore ſemper inter medios hoſteis verſabatur, neque vulnera extimeſcebat. Extat autem luculentum Idomenei de Merionæ virtute teſtimonium Ἰλιάδ. ν. hunc enim ille (vt alia prætermittam) dicit numquam vulnerari in ceruicibus, aut à tergo ſolere: ſed ſemper in aduerſo pectore, aut ventre. & ibidem dicitur ab Homero θοῷ ἀτάλαντος Ἄρηϊ. Erat autem Meriones Idomenei comes, atque amicus. ἐν ἰλιάδ. π. ὁ θεράπων Ἰδομενῆος Μηριόνης ἀτάλαντος Ἐνυαλίῳ ἀνδρειφόντῃ. ἐκ ἰλιάδ. Μηριόνης ἀτάλαντος Ἐνυαλίῳ Ἀγαμένονος Ἰδομενῆος. de hoc autem loquendi genere, *niger puluere*, & *puluere ſordidus*, dicemus plura ad Od. xv. huius libri.

AVT OPE PALLADIS] Multis locis apud Homerum Pallas Diomedi præſtò eſt, opitulatur, conſulit, ac penè dicam, inſeruit: exempli cauſa, ἰλιάδ. ε. in principio Ἔνθ' αὖ Τυδεΐδῃ Διομήδεϊ Παλλὰς Ἀθήνη Δῶκε μένος καὶ θάρσος, ἵν' ἔκδηλος μετὰ πᾶσιν Ἀργείοισι γένοιτο, ἰδὲ κλέος ἐσθλὸν ἄροιτο. Ipſe etiam Pindarus Νεμ. ωδῇ ι ait Diomedem à Pallade Deum immortalem eſſe factum. Διομήδεα δ' ἄμβροτον ξανθά ποτε Γλαυκῶπις ἔθηκε θεόν.

SVPERIS PAREM] Homer. eodem lib. de Diomede Δαίμονι ἶσος. aut igitur expreſſit epitheta Homerica θεοείκελον, θεοῖς ἐναλίγκιον, aut rem ipſam ſpectauit, proptereà quòd Diomedes Venerem atque adeò Martem ipſum vulnerauit, Pandarum interfecit, equos Æneæ cepit, arma aurea à Glauco accepit, Idæo Troiæ præconi ſolus reclamauit, fulminibus reſtitit, fugit omnium poſtremus, prœlium redintegrauit primus. Hæc Euſtatius lib. x. Iliad.

NOS CONVIVIA, NOS PROELIA] profitetur Horatius ſe has res leuiores ſcribere poſſe, non illas Heroicas, & tragicas. non diſſimile eſt illud Anacreontis, Θέλω λέγειν Ἀτρείδας, Θέλω δὲ Κάδμον ᾄδειν. Ἁ βάρβιτος δὲ χορδαῖς Ἔρωτα μοῦνον ἠχεῖ, &c. id eſt, Volo referre Atridas, Volo referre Cadmum: Sed barbitus mihi vnum Chordis reſonat amorem. ſic & noſter Horat. Od. xv. libr. 4. ait ſe prælia, & vrbium expugnationes canere conantem ab Apolline eſſe reuocatum. *Phœbus volentem prælia me loqui, Victas & vrbes, increpuit lyra. Ne parua Tyrrhenum per æquor Vela darem.*

SECTIS IN IVVENES VNGVIBVS ACRIVM) iuuenum & puellarum pugna raró eſt cruenta, cum nec hæ acutis admodum vnguibus pugnent, immò verò eos ſtudioſe præſecent, ne aduerſarios lædant: nec illi eas ferro petant, ſed iis armis vtantur, quæ puellis non mortiferum, ſed optabile & iucundum vulnus infligũt. Ita igitur acres ſunt virgines in iuuenes, vt tamen vngueis ſuos ſectos habeant.

CANTAMVS VACVI, SIVE] abeſt alterum, ſiue, vt annotauimus ſuprà ad Oden iii. *Maior tollere, ſeu ponere vult freta*. cantamus igitur prœlia virginum, ſiue quòd otio abundamus, ſiue quòd ipſi amore vrimur noſtro more. nobis enim vſitatum eſt amare. quidam libri ſic habent: *ſiue quid vrimur*, quam ſcripturam ſi quis probabit, eius hæc erit ſententia. ſiue vacui, id eſt, otio abundantes: ſiue quid eſt, id eſt, aliqua ex parte vrimur, noſtro more leues. quid, τι, ἀντὶ τοῦ τι. ſed ſuperiorem ſcripturam plures libri confirmant, & ego eam magis probo: vt intelligamus in nomine *vacui*, ſubeſſe cauſam, hoc modo, Cantamus, quia vacui ſumus: ſiue quòd, &c.

AD NVMATIVM PLANCVM Conſularem: quòd Tyburtina regione præcipuè delectetur.

Ode VII. Dicolos diſtrophos. Primus cuiuſque verſus eſt heroicus, hexameter: catalecticus in duas ſyllabas, conſtãs ſex pedibus, dactylo & ſpondeo indifferenter in omnibus locis, quanquã in quinto aliquando ſpõdeus ponitur, & in ſexto dactylus: vbi etiam ſæpe pro ſpõdeo trochæus admittitur, & canitur autẽ ſic:

Lauda- -bunt ali-vv i cla- -ram Rhodon-vv aut Mity- -vv lenen--

Secundus autẽ quiſque eſt dactylicus Alcmanius, tetrameter, Catalecticus, habens quatuor vltimos pedes heroici verſus ſic:

Aut Ephe-vv ſum bima-vv ri ue Co- vv rinthi--

-- -vv -- -vv · vv --

- vv -vv -vv --

Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Inſigneis, aut Theſſala Tempe.
Sunt quibus vnum opus eſt, intactæ Palladis vrbem
Carmine perpetuo celebrare, &
Vndique decerptæ frondi præponere oliuam.
Plurimus in Iunonis honorem
Aptum dicet equis Argos, ditéiſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opimæ,
Quàm domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & vda
Mobilibus pomaria riuis,
Albus vt obſcuro deterget nubila cælo
Sæpe Notus, neque parturit imbreis
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæq; labores
Molli, Plance, mero, ſeu te fulgentia ſignis

C

Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis vmbra tui. Teucer Salamina, patrémque
Cùm fugeret: tamen vda Lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſteis affatus amicos.
Quò nos cumque feret melior fortuna parente,
Ibimus ò ſocij, comitéſque.
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro.
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure noua Salamina futuram.
O fortes, peioráq; paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus æquor.

CLARAM RHODON] cur claram? an propter inſulæ nobilitatem? vt Catull. ad Faſelum. *Rhodumque nobilem, horridámve Thraciam*: an propter ea, quæ poëtæ de hac memoriæ prodiderunt? Pindarus enim εἰδ. ζ. ὀλυμπ. ait, quo tempore Iupiter, & ceteri Dij terram inter ſe diuiſerunt, eo tempore Rhodum non fuiſſe in promtu poſitam, ſed in altiſſimo maris fundo reconditam, atque abſtruſam. Sole autem abſente, curſumque ſuum conficiente, cùm de portione orbis terrarum ei reſeruanda nullus Deorum Iouem admonuiſſet, factum eſſe vt ſua quaſi legitima terræ portione caruerit. Ea re cognita, Iouem nouam de integro ſortitionem, priore improbata, inire voluiſſe: Solem autem id recuſaſſe, Rhodumque, quam ceteris Dijs occultam & incognitam, ipſe cognitam, & perſpectã haberet, ſibi adoptaſſe: idque à Ioue & alijs Dijs immortalibus ei conceſſum eſſe, ſic Pindarus. φαντὶ δ' ἀνθρώπων παλαιαὶ ῥήσιες, οὔπω ὅτε χθόνα δατέοντο Ζεύς τε καὶ ἀθάνατοι φανερὰν ἐν πελάγει Ῥόδον ἔμμεν ποντίῳ. ἁλμυροῖς δ' ἐν βένθεσιν νᾶσον κεκρύφθαι. reliqua ex Pindaro requirat qui volet. Idem in eodem carmine ſupr dixerat, Rhodum Veneris eſſe filiam, Solis vxorem: mox τρίπολιν νᾶσον nominat, quia ſunt in ea tres vrbes. Lindus, Ialyſus, Camirus. quas commemorat Hom. in Bœot. οἳ Ῥόδον ἀμφενέμοντο διὰ τρίχα κοσμηθέντες. Λίνδον, Ἰηλυσόν τε καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον. Strabo autem lib. 14. cùm de Rhodi laudibus multa ſcribit, tum illud: λιμέσι δὲ καὶ ὁδοῖς καὶ τείχεσι καὶ τῇ ἄλλῃ κατασκευῇ τοσοῦτον διαφέρει τῶν ἄλλων πόλεων, ὥστ' οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν ἑτέραν, ἀλλ' οὐδὲ πάρισον, μή τί γε κρείττω ταύτης τῆς πόλεως. id eſt, portibus autem & vijs, & muris, & alia ſtructura ita præſtat alijs vrbibus, vt nullam aliam huic vrbi parem commemorare poſsimus, nedum meliorem. Profert ad hunc locum Porphirio illum verſum Lucilij. *Carpathium Rhodus in pelagus inclinat aperta.*

MITYLENEN] M. Tullius Mytilenas vſurpat numero multitudinis contra Rull. *Quid Mytilenæ? quæ certe veſtræ Quirites belli lege ac victoria iure facta ſunt, vrbs & natura, & deſcriptione ad ſitum, & pulchritudine imprimis nobilis.* Horat. autem ſemper numero ſingulari, vt & epiſt. ad Bullatium. *Incolumi Rhodos & Mytiléne pulchra facit quod Pænula ſolſtitio, &c.*

BIMARIS] διθάλαττον vel, vt quidam malunt, ἀμφιθάλαττον διαζώννυσο. id eſt, duabus ex partibus mari cincta.

BIMARISVE CORINTHI MOENIA] Homer in Catalogo, ſeu Bœotia Corinthum ἀφνειὸν appellat propter emporium (inquit Strabo) in Iſthmo poſitum: bimarem autem nominat Horat. quia duobus ſinibus cincta eſt: quorum alter Aſiam, alter Italiam ſpectat, quorúmque opportunitate efficitur, vt vtriuſque & illorum ad hos, & horum ad illos facilis ſit commeatus, rerumque omnium inuectio atque exportatio. vide Strabonem libr. 8. de Corintho: ſic M. Tull. in agraria contra Rull. ad Quir. *Corinthi veſtigium vix relictum eſt. Erat enim poſita in anguſtijs atque in faucibus Græciæ, ſic vt terra clauſtra locorum teneret, & duo maria maxime nauigationi diuerſa pæne coniungeret, cum pertenui diſcrimine ſepararentur* eadem ferè dicuntur offic. 1. *Corinthum funditus euertit* L. Mummius. ſcribit idem Paterc. lib. priore, & Florus lib. 52. epit.

VEL BACCHO THEBAS] Bacchi mater Semele, patria Thebæ. Semele enim Thebana fuit. & Pentheus Rex Thebanus ab Agaua, Inone, Autinoa, ceteriſque mulieribus Thebanis Baccho ſacrificantibus diſcerptus fuit, qua de re alibi dicemus. Ephippus autem lib. de Alexãdri & Epheſtionis ſepultura (vt ſcribit Athẽ. lib. 10.) mortẽ Alexãdri iræ Bacchi aſsignat. iniquo enim animo Bacchus tulerat, Thebas patriam ſuam ab illo eſſe oppugnatas, atque euerſas. Ephippi verba ſunt hæc ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐκ ποίας νόσου ἀπέθανεν τοῦ Διονύσου μηνίσαντος αὐτῷ, διότι τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὰς Θήβας ἐπολιόρκησε.

VEL APOLLINE DELPHOS INSIGNES.] Nam & fuit Delphis nobile Apollinis oraculum, & Apollo Delphicus à poetis nominari ſolet, & Horat Delphicam laurum dixit Od. xxx. lib. 3. & Delphos fortilegos lib. de arte poet.

ET THESSALA TEMPE] Tempe communi, & generali appellatione nemora ſignificant: propriè autem loca ſunt inter Oſſam & Olympum interiecta, amœniſſima. quæ appellantur Theſſalica τέμπη. [de quibus lege Ælianum ποικίλης ἱστορίας lib 3. princip.]

SVNT QVIBVS VNVM OPVS EST] ſunt qui in hoc vno ſunt occupati, vt Athenas carminibus ſuis nobilitent.

PALLADIS VRBEM] id eſt, Athenas. quod cur ita ſit, docet interpres Pindari ad εἰδ. ζ. Olymp. his verbis. Iouis capite, qua parte grauidus erat & parturiebat, à Vulcano, ſecto ac diuiſo, Mineruáque ex eo edita, præmonuit Sol Rhodios, vt primi omnium ei ſacra facerent, quòd eſſet neceſſarium, & fatale, illam apud eos habitare, domiciliúmque ſuum collocare, à quibus ei primis ſacrificatum eſſet. Cùm igitur Rhodij in arcem, vt Mineruæ ſacrificarent, aſcendiſſent, fugit eos cum ceteris rebus ad ſacra comparatis, ac neceſſarijs ignem capere. Ita ſine igni ſacra fecerunt. Athenienſes autem, qui primi igni adhibito ſacrificaſſent, digni ſunt habiti, in quorum vrbe Minerua habitaret. vide Pindarum εἰδ. ζ. ὀλυμπ. & interpr. Quidam libri veteres habent, *Palladis arcem.*

INTACTAE] virginis. Virg. ÆN. 5. *Cui pater intactam dederat.*

ET VNDIQVE DECERPTAE FRONDI PRAEPONERE] id eſt, & omnibus omnium locorum & terrarum frondibus, oliuam anteponere. Eſt autem oliua Palladis propria. quod cur ita ſit, docet interpres Homeri his verbis: Dicuntur olim Neptunus & Minerua diu inter ſe de Attica decertaſſe, & contendiſſe. Neptunus tandem (hæc enim controuerſiæ finiendæ ratio ab vtroque probata eſt) in arce Atticæ terra tridente pulſata, fluctum marinum excitauit: Minerua verò e terra oliuam extulit. Cecrops iudex vtrique datus, Atticam Mineruæ adiudicauit, cùm diceret mare multis alijs in locis eſſe, oliuam autem Athenarum eſſe propriam, Hic locus erat ita ſcriptus in omnibus codicibus calamo exaratis: *Vndique decerptam fronti præponere oliuam:* in vulgatis autem ferè omnibus, ſic legitur: *vndique decerptæ frondi præponere oliuam.* vt, ſi fortè hæc lectio minus probetur hominibus, non poſſim argui libros veteres corrupiſſe, ſed vulgatos ſecutus eſſe. hoc tantum. ſic igitur habent membranæ veteres: *vndique decerptam fronti præponere oliuam.* Atque hanc lectionem tuetur & retinet Turnebus lib. xi & xix. Aduerſar. & ita explicat: ex omni loco & materia, & argumento velut colligere oleagineum termitem & ex eo coronam nectere: quod eſt vbique & in omni argumento de Athenis & olea Mineruæ narrare: cuius felici, feſtáque fronde homines coronantur. Sed ego à Turnebo diſſentio. Nam primùm ſententia ipſa hanc lectionem refellit: deinde

potest

poëtæ opinor, non oleaginas, ſed ederaceas coronas ſuis capitibus imponebant: ſup. Ode 1. *Me doctarum ederæ præmia frontium, &c.* & epiſtol. 3. lib. 1. *Prima feres ederæ victricis præmia.* Aut ſi etiam ex oliua coronam ſibi imponebant: vt apud Papin. *Hunc geminæ vatis ſanctam canentis oliuæ Fronde comam, & munu ornati tempora vittis:* & ſi coronas ederaceas ij ſoli merebantur, qui vicerant, vt ego fateor: nihil tamen oleagina corona frons euincta, atque ornata pertinet ad id, quod ſentit Horatius. Nam non continuò qui coronam ex oliua concinnatam capiti ſuo impoſuerunt, Mineruam, aut vrbem Mineruæ laudant, neque eius ipſius coronæ ornatu Palladis vrbem laudare intelliguntur quod Horatius velle dicere videtur. Præterea quis mortalium ſic vnquam locutus eſt, *præponere oliuam fronti*, pro eo, quod eſt, frontem olea coronare, ſeu ornare? Poſtremò quod paullo antè ſignificaui, cùm hoc ſentiat Horatius, nonnullos eſſe, qui toti ſunt occupati in laudandis Athenis, vrbe Palladis, nonne aptius cohæret hoc ſtatim ſubiectum, *& vndique decerptæ fronti præponere oliuam* ... *& multa omnibus frondibus anteponenda*, quàm illud, *& in colligendo oleagine terminare ex omni argumento, & ex ea corona nectenda?* verumtamen ſi quis ſcripturam antiquam pluris faciet & hanc damnabit, non equidem reclamabo.

PLVRIMVS IN] id eſt, plurimi dum Iunoni gratificari, & honorem habere volunt. Argos dicunt eſſe magnis & latis ſpatiis explicatum, & ita ad equorum curſum aptum. Nam Græci poëtæ Ἄργος ἱππόβοτον nominant: vt Eurip. in Iphige. in Tauris. ὅταν ἐς ἱππ. εἰδ. ἵππειος τ' ἄργει ... & ἱππόβοτον. Homer. ἰλιάδ. γ. ἄργος ἐς ἱππόβοτον, & Theocr. εἰδ. κε. ἐπεὶ μάλα πολλὰ θεοὶ δοῖεν ἀγάγοιεν Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ κειμήλια. Iam ἰλιάδ. Iuno ait ſibi treis vrbeis eſſe cariſſimas: Argos, Spartã Mycenas. Ἄργος τε, Σπάρτη τε, καὶ εὐρυάγυια Μυκήνη. & Pindarus. Νεμ. εἰδ. Ἄργος Ἥρας δῶμα θεοπρεπὲς appellat, id eſt, domum Iunonis decoram, & dea dignam.

DITESQVE MYCENAS.] expreſſit Græcum epithetum πολυχρύσους, quod aſcribit Mycenis Sophocles in Electra φάσκειν Μυκήνας τὰς πολυχρύσους ὁρᾶν.

ME NEC TAM PATIENS LACEDAEMON] Homeri interpres, vt hoc quaſi præteriens annotem, ſcribit agrum Lacedæmonium, Lacedæmona appellari: Spartam, vrbem; nonnullos autem eſſe, qui ipſius vrbis partem Lacedæmona, partem Spartam nominent. Iam quòd Horatius patientem vocat, id ad publicam puerorum inſtitutionem referendum eſt, quæ tota erat poſita in patientiæ diſciplina. Plutarch. in Lucullo hac de re ſic ſcribit. γράμματα μὲν ἕνεκα τῆς χρείας ἐμάνθανον. τὴν δ' ἄλλην πᾶσαν παιδείαν πρὸς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς ἐγίνετο, καὶ καρτερεῖν πονοῦντα καὶ νικᾶν μαχόμενον, id eſt, litteras quidem vtilitatis cauſa diſcebant: Alia verò tota inſtitutio eò referebatur, benè vt quiſque pareret & vt laborem perferre fortiter, & pugnans vincere poſſet, & M. Tull. Tuſcul. 2. *Spartæ verò pueri ad aram ſic verberibus accipiuntur, vt multus è viſceribus ſanguis exeat, nonnumquam etiam, vt cum ibi eſſem audiebam, ad necem: quorum non modò nemo exclamauit vnquam, ſed ne ingemuit quidem.* quod item narrat Plutarchus loco ſuprà commemorato: τῶν ἐφήβων πολλοὺς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθίας ἑωράκαμεν ἀποθνήσκοντας ταῖς πληγαῖς.. id eſt, multos ephebos in ara Dianæ Orthiæ vidimus plagis morienteis. [Licet etiam hoc referre ad inſtitutorum Lacedæmoniorum ſeueritatem, victúſque duritiem, & totius vitæ labores. Ex quo Alcibiades dicere ſolebat non eſſe mirum Lacedæmonios libenter pugnantes mortem oppetere. Aerumnas enim & moleſtias ſibi à legibus impoſitas fugientes vitam laborioſam cum morte commutare & depeciſci, Aelianus libr. 13. Aemilius Probus in Alcibiade eundem apud Lacedæmonios, quorum moribus ſumma virtus in patientia ponebatur, ſic duritiæ ſe dediſſe, vt parſimoniæ victus atque cultus omneis Lacedæmonios vinceret.]

LARISSAE] Lariſſam Theſſalicam deſignat, quam condidit Acriſius, à Lariſſa Pelaſgi vrbe nominatam, vt ait Hellanicus. ſunt enim Lariſſæ tres, vt docet interpres Apollonij lib. 1.

PERCVSSIT] ſic legendum, non *perculſit*, vt habent vulgati, & nonnulli ſcripti cod. quod verbum ne Latinum quidem eſt. nam à verbo percello, præteritum vnum eſt, *perculi*. hanc ſcripturam confirmant cod. Iannoct. Fabr. Vrſini, duo Vaticani, Torneſ. *percuſſit* autem idem valet, quòd permouit, affecit. Cicer. ad Attic. lib. 4. *Audiui ex Gauio hoc Firmano Romæ eſſe hominem, & fuiſſe aſſiduum percuſſit animum: diceſi antulane cauſa* ſic Teren. Andr. *percuſſit illico animum.*

OPIMAE] Lariſſam opimam nominauit, Homerum ſecutus, qui ἐριβώλακα vocat. ἰλιάδ. β. οἳ ναῖον ... Λάρισαν ἐριβώλακα ... Ita idem Horat. infrà eodem lib. Od. xxxi. *Sardiniam opimam.*

ANIO] Anienem fluuium ſic deſcribit Dionyſ. Halic. lib. 5. οὐ μακρὰν δὲ ... ποταμὸν Ἀνίωνα. ὃς ἐκ πόλεως μὲν Τιβούρων κατ' ὑψηλοῦ πολὺ ἐκχεῖται σκοπέλου. φέρεται δὲ διὰ τῆς Σαβίνων καὶ Ῥωμαίων πεδιάδος ὅριζων τὴν ἑκατέρων χώραν. συνάπτει δὲ τὸ ῥεῦμα τῷ Τιβέρει ποταμῷ καλὸς μὲν ὀφθῆναι, γλυκὺς δὲ πιεῖν, id eſt, Valerius autem prope hoſteis ad fluuium Anienem, qui ex vrbe Tibure deorſum de celſo ſcopulo multam aquam effundit, labitur autem per Sabinorum & Romanorum campum, vtrorúmq; regionem definiens. Influit autem hic fluuius in Tiberim aſpectu quidem pulcher potu autem iucundus.

ALBVNEAE RESONANTIS] de qua Virg. AEn 7. *nemorum quæ maxima ſacro Fonte ſonat, &c.* fuit autem Albunea Nympha & Sybilla Italica, & ab ea fons & nemus appellatur.

TIBVRNI LVCVS] rectè admonet M. A. Muretus legendum eſſe hoc loco Tiburni, & ita excudendum curauimus: cùm præſertim ſic habeant nonnulli libri manuſcr. & ita legendum quoque eſt AEneid. VII *Fratris Tiburni dictam cognomine gentem*: non Tiburti. Quòd autem Adr. Turnebus *Tiburti*, legi poſſe putat, fallitur. Nam primùm Tiburis conditor dicebatur Tiburnus: deinde Tiburtinus non à Tiburto, ſed à Tiburte, cuius rectus caſus eſt Tiburs, formatur.

ALBVS VT OBSCVRO, &c.] albus Notus λευκόνοτος vide Ariſto. μετεωρ. 2. Homerus quidem ἰλιάδ. λ. Notum ἀργέστην appellat, quæ vox λευκὸν, id eſt, album valet. quamuis ταχὺν interdum ſignificet. [*Album autem*, id eſt, αἰθρηγενέτης: quod eſt, ſerenitatis affector, clarus. Itaque hic oppoſuit album obſcuro Horatius, non nomen, ſed rem ſpectans: atque ita interpretatur Seruius *claro* in verſu illo Virgil: Georg. 1. *Et claro ſiluas cernes Aquilone moueri. Claro* (inquit) id eſt, *ſerenifico, quia eſt & nubilus, ſicut omnes ferè venti.*] Deinde producit teſtem hunc Horatij verſum, his verbis, vt Horatius, *Albus vt obſcuro deterg. nub. cælo, &c.* Videtur autem Horat. totum hunc locum ex Pindaro expreſſiſſe, non ſeruato tamen ordine, & paucis quibuſdam immutatis. ſic Pindar. Νεμ. εἰδ. ζ. Εἰ δὲ νόῳ τις ἔχει θνατῶν ἀλαθείας ὁδόν, χρὴ πρὸς μακάρων τυγχάνοντ' εὖ πασχέμεν. ἄλλοτε δ' ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετᾶν ἀνέμων, id eſt, ſi quis mortalium veram vitæ rationem ac viam inſtituit, debet ille iis bonis, quæ a diis immortalibus conſecutus eſt, frui. alias enim alij flant venti. hæc Pindari, ſi ordinem immutes, videbuntur cum Horatianis ferè congruere. hoc modo Pindarus: Non ſemper iidem ſunt ventorum flatus, & ventis pluuialib. ac turbulentis ſuccedunt alij, qui ſerenitatem & tranquillitatem afferunt. Horat. *Albus, vt obſcuro, &c.* Pindarus: ſi quis mortalis veram vitæ traducendæ rationem animo comprehenſam habet. Horat. *ſapiens.* Pindarus: oportet eum cum ſinunt Dij immortales, bonis quæſitis frui, & iucundè viuere, ſibi denique benè facere. Horat. *finire memento Triſtitiam, vitæque labores.* Atque hæc quidem iccirco ita expoſui, & pæne oculis ſubieci, vt intelligat adoleſcens quemadmodum ſint nobis imitandi interdum veteres poetæ, & ceteri ſcriptores.

DETERGET] detergit quidem reperi ſcriptum in duob. libris calamo ſcriptis Donat. & Faër, ſed *deterget* tamen, repoſui, ſecutus lib. 2. Vaticanos, & Vrſini, & Torneſ. in eadem coniugatione hoc verbo vſus eſt Satyr. II. lib. 2. *Hoc potius, quàm gallina tergere palatum.* ſic Lucret. lib. 4. *Et quaſi perterget pupillas, atque ita tranſit.* & paulo pòſt. *Et noſtros oculos perterget longior aura.*

NEQVE PARTVRIT IMBREIS PERP.] tralatio à mulieribus grauidis, ad ventum pluuium, ſeu nubeis pluuia grauidas. alia tralatio eſt epiſtola ad Piſonem. *Parturiunt montes: naſcetur ridiculus mus.*

MOLLI MERO [Virg. Georg. 1. *Tunc agni pingues, tunc ſunt molliſſima vina.* Sic Græci vinum, quod ad potum maturum eſt, quodque gratum & mitem ſaporem ætate collegit, μαλακὸν appellant.

SEV TE FVLGENTIA SIGNIS] ſiue militiæ, ſiue domi tuæ eris, de ſignis militaribus dicemus fortaſſe alibi nonnulla.

TEVCER SALAMINA PATREMQVE] Teucer & Aiax Telamonius fratres fuerunt ὁμοπάτριοι, ſed non ex eadem matre. Nam Teucer ex Heſiona Laomedontis filia, Priami ſorore captiua ſuſceptus eſt: Aiax autem ex Peribœa. iam Telamon & Peleus AEaci, & Endeidos filij Phoco Pſamathis filio interfecto, AEgina profugere coacti ſunt, illéque Salamina, hic in Theſſaliam ſe contulit. Teucer igitur Troia euerſa cum in patriam reuerſus patri in ſuſpicionem de Aiacis morte veniſſet, à patris conſpectu ſeſe longè remouit, atque in Cyprum profectus eſt, vbi alteram Salamina condidit eiuſdem nominis, atque illam priorem in Attica ſitam quod & Iſocr. narrat in orat. ad Euagor. his verbis. Τεῦκρος ἐπειδὴ Τροίαν ἐξεπόρθησεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον, Σαλαμῖνά τε κατῴκισεν ὁμώνυμον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὔσης, &c. M. Tullius 2. de oratore profert aliquot Pacuuij verſus de hac Telamonis falſa in Teucrum ſuſpicione, ſeu ira quòd fratris mortem vltus non eſſet, *Segregare abs te auſus, aut ſine illo Salamina ingredi? Neque paternum aſpectum es veritus? quem ætate exacta indigum Liberum laceraſti, orbaſti, extinxiſti, neque fratris necis, Neque gnati eius parui, qui tibi in tutelam eſt traditus, &c.* hac eadem de re C. Velleius Paterculus lib. 2. quem locum quamuis proferat Muretus, adſcribam tamen. *Teucer non receptus à patre Telamone ob ſegnitiem non vindicatæ fratris iniuriæ Cyprum appulſus cognominem patriæ ſuæ Salamina conſtituit.*

CVM FVGERET] Plus eſt quàm ſi dixiſſet, eam relinqueret: id quod notat Seruius ad illud Virg. Tityro, *Nos patriam fugimus.*

POPVLEA CORONA] Hercules deuicto Cerbero, populum arborem ex Acheronte ſecum detulit, frondibúſque populeis coronatus, lætitiam, quam ex tot victoriis ceperat, declarauit. Itaque quam λεύκην Græci vulgò nominant, Hom. ιλιάδ. ν. ἀχερωΐδα ab Acheronte appellat. Exemplo Herculis omnes in certamine aliquo cum laude & gloria verſati, victoriamque conſecuti, populi fronde coronabantur. Theocr. εἰδ. β. κρατὶ δ' ἔχων λεύκαν, Ἡρακλέος ἱερὸν ἔρνος. quo loco interpres ſcribit, populum ſacram eſſe Herculi, propterea quod quàm plurimis laborib perfunctus erat, & quam plurima certamina obierat, & profligarat. Virg. AEn. 8. *Dixerat. Herculea bicolor cum populus vmbra Velauitque comas, foliíſque innexa pependit.* Pauſ. ſcribit in Eliac. populum apud Acherontem fluuium in Theſprotia ab Hercule eſſe repertam, atque ob eam cauſam ab Hom. Acheroida appellatam. Pauſ. verba ſunt hæc altius repetita: τῆς δὲ λεύκης μόνης τοῖς ξύλοις ἐς τοῦ Διὸς τὰς θυσίας χρῶνται, καὶ ἀπὸ ἑτέρου δένδρου τοῦ ἄλλου οἱ Ἠλεῖοι χρῆσθαι νομίζουσιν, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν προτιμῶντες, ἐμοὶ δοκεῖν, τὴν λεύκην· ὅτι δὲ Ἡρακλῆς ἐκόμισεν αὐτὴν ἐς Ἕλληνας ἐκ τῆς Θεσπρωτίδος χώρας. καί μοι καὶ αὐτὸς ὁ Ἡρακλῆς ἡνίκα ἔθυεν ἐν Ὀλυμπίᾳ τῷ Διί, ὁ θύων ἐν Ὀλυμπίᾳ, τὰ ἱερεῖα τὰ μηρία ἐπὶ λεύκης καῦσαι ξύλων. τὴν δὲ λεύκην ὁ Ἡρακλῆς πεφυκυῖαν εὗρε περὶ τὸν Ἀχέροντα ποταμὸν ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ, καὶ τοῦδε ἕνεκα καὶ αὐτὴν ἀχερωΐδα ὑπὸ Ὁμήρου καλοῦσθαι. id eſt, Solius autem populi lignis ad ſacrificia Iouis, & nullius alius arboris Elei vti in more poſitum habent, nullam aliam ob cauſam, mea quidem ſententia, populum cæteris arboribus anteponentes, niſi quòd Hercules eam ex Theſprotide regione ad Græcos deportauit. Quin etiam ipſe Hercules cùm Olympiæ Ioui ſacrificabat, victimarum coxas lignis populeis cremaſſe mihi videbatur. Populum autem natam circum Acheronta fluuium reperit in Theſprotia. Atque ob hanc cauſam aiunt eam Acheroidem ab Homero appellari. Iam de hoc loquendi genere, caput ſeu tempora corona vincire, diximus ad Odam III huius libri. ibi, *nitidum caput impedire myrto.* Quidam exiſtimant iccirco dici hìc ab Horatio Teucrū capiti coronam populeam poſitam, quàm ex alia arbore impoſuiſſe, quòd Bacchi ſacerdotes, & bacchātes hac fronde vti cōſueuerint: ex quo Demoſt. de corona, τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαράθῳ καὶ τῇ λεύκῃ. vbi grāmatici notāt ἐστεφανοῦντο οἱ τὰ βακχικὰ τελοῦντες τῇ λεύκῃ διὰ τὸ χθόνιον μὲν εἶναι τὸ φυτὸν· χθόνιον δὲ καὶ τὸν Διόνυσον· ἡ δὲ λεύκη ... id eſt, coronabantur populo ij, qui ſacris bacchi initiabantur, propterea quòd & hæc arbor inferna eſt, & Dionyſius Proſerpinę filius, infernus ac terreſtris. Populum autem natam eſſe dicunt ad fluuium Acherontem: vnde & Acheroidem ab Homero nominari.

ET AVSPICE TEVCRO] id eſt, auctore, hortatore. ductum ab auſpiciorum more. nihil enim publicè Romæ gerebatur, niſi auſpicatò. Erat autem magiſtratuum auſpicari, & conſulere auſpicia eorundémque obnuntiare. ſic locutus eſt epiſt. 3. lib. 1. *fidibúſne latinis Thebanos aptare modos ſtudet auſpice Muſa?* contrà epiſtol. 2. *cui ſi vitioſa libido Fecerit auſpicium.* propriè poſuit Od. XXVII. lib. 3. *ego cui timeo Prouidus auſpex?* & M. Tullius in Cluentiana, nullis auſpicibus, funeſtis omnibus omnium. eodem pertinet locus Od. XIIII. lib. 4. *immanéſque Rhætos Auſpiciis pepulit ſecundis.* & Ode VI. lib. 3. *Iam bis Monæſes, & Pacori manus Non auſpicatos contudit impetus noſtros.* & epiſt. ad Auguſt. lib. 1. *tuíſque Auſpiciis totum confecta duella per orbem.* Quidam per auſpicem Teucrum Apollinem ſignificari volunt. Sed facilius hoc obtinerent, ſi, *auſpice Teucri*, legeretur: quam ſcripturam reperi in duobus libris manuſcrip. Hac de re tota, iudicet lector. ego interea receptam tueor.

CERTVS ENIM PROMISIT] de hoc Apollinis oraculo ſibi edito ſic loquitur Teucer ipſe apud Eurip. in Helena, ἐς γῆν ἐναλίαν Κύπρον, οὗ μ' ἐθέσπισεν οἰκεῖν Ἀπόλλων, ὄνομα νησιωτικὸν Σαλαμῖνα θέμενον τῆς ἐκεῖ χάριν πάτρας. certum autem accipe non cuius oracula apertam & ſimplicem ſententiam habeant, (λοξίας enim propter obſcuritatem & ambiguitatem dicebatur) ſed verum, miniméque mentientem. Nam, vt eſt apud Pacuuium in Perib. *Flexa, non falſa, autumare dictio Delphis ſolet.*

AMBIGVAM TELLVRE NOVA] id eſt fore nobis alteram Salamina in Cypro, quæ cum illa priore, quæ eſt in Attica, comparari poſſit.

O FORTES PEIORAQVE PASSI] ſumtum ex Homero ὀδυσ. μ. ὦ φίλοι, οὐ γάρ πώ τι κακῶν ἀδαήμονές εἰμεν· οὐ μὲν δὴ τόδε μεῖζον ἔπι κακὸν ἢ ὅτε Κύκλωψ εἴλει ἐνὶ σπῆι γλαφυρῷ κρατερῆφι βίηφιν. quem quidem Homeri locum vberius atque ornatius expreſſit Virgil. AEneid. 1. *O ſocij, neque enim ignari ſumus ante malorum, O paſſi grauiora, &c.*

NVNC VINO PELLITE CVRAS] tale illud eſt Ode XI. libr. 2. *diſſipat Euius Curas edaces.* & IX. epod. *Curam, metúmque Cæſaris rerum iuuat Dulci Lyæo ſoluere.* ſic Anacreon. σκεδάσαι θέλω μερίμνας, volo diſſipare

curas.

curas. idem Ὅτ᾽ ἐγὼ πίω τὸν οἶνον, Εὕδουσιν αἱ μέριμναι, Bibente me Falernum, Curæ anxiæ quieſcunt. idem, ὅτ᾽ ἐγὼ πίω τὸν οἶνον. Ἀπορρίπτονται μέριμναι. Latices vbi Lyæos Bibo, curæ abiguntur atræ. & Theognis. Τοῦ πίνω ἄτη μὴ χαλεπῆς ἀπαλέξεται μελεδώνας. Θωρηχθεὶς δ᾽ ὄινῳ πολλὸν ἐλαφρότερος. id eſt, Vina bibens atras pelles è pectore curas: Et madidus Baccho ritè leuabis onus. Iterum Horat. epiſt. ad Vall. lib. 1. *generoſum & lene requiro, Quod curas abigat.*

Cras ingens iterabimvs aeqvor.] vel id mare, quod in patriam redeuntes, permenſi ſumus, iterum peragrabimus, patriam, patrémque fugientes: vel ſimpliciter iterum nauigabimus. ſic Od. xxxiiii huius lib. *atque iterare curſus Cogor relictos.* i. repetere curſus relictos. aliter hoc verbo vtitur Ode xix. lib. 2. *atque truncis Lapſa cauis iterare mella:* id eſt, iterum atque iterum canere, ſeu dicere. Od. xii. epod. *Muricibus Tyriis iterata vellera lanæ Cui properabantur?* per vellera iterata muricibus δίβαφα ſignificat, purpureas veſteis bis tinctas. Od. iii. lib. 3. *Troiæ renaſcens alite lugubri Fortuna triſti clade iterabitur.* id eſt, iterum expugnabitur, ac delebitur. epiſtol. ad Loll. lib. 1. *Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum*; ſic verba cadentia tollit. Cic. ad Attic. lib. 14. ex quodam poeta. *itera dum eadem iſtac mihi.* & Tuſcul. 2. *Itera dum eadem iſtac mihi. non enim intelligo.*

AD LYDIAM,

Ne ſæuiat in Sybarim.

Ode VIII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus Ariſtophanius Dimeter Acatalecticus, conſtans è Choriambo, & Bacchio, ſiue Amphimacro, hoc modo:

Lydia dic -uu- per omneis u--

Secundus autē quisq; eſt Choriambicus Alcaicus Tetrameter Acatalecticus, conſtans ex Epitrito ſecundo, duobus Choriambis & Bacchio ſiue Amphibrachio, hoc modo

Te deos -u -- oro, Sybarim -uu- cur properes -uu- amando u--

-uu- u- -

-u-- -uu- -uu- u--

Lydia dic, per omneis,
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere: cur apricum
Oderit campum patiens pulueris, atque ſolis:
Cur neque militaris
Inter æquales equitet. Gallica nec lupatis
Temperet ora frænis:
Cur timet flauum Tyberim tangere? cur oliuum
Sanguine viperino
Cautius vitat? neque iam liuida geſtat armis
Brachia: ſæpe diſco,
Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito.
Quid latet? vt marinæ
Filium dicunt Thetidis ſub lacrymoſa Troiæ
Funera, ne virilis
Cultus in cædem, & Lycias proriperet cateruas?

Amando] dum ab eo amaris. ſic Virg. *vritque videndo Fœmina* id eſt, dum videtur. vel dum te amat.

Cvr apricvm oderit campvm.] cur oderit campum Martium, non quòd puluerem, laborémve ferre non poſſit, neque propter vllam animi, aut corporis mollitiem, cùm ſit horum patientiſſimus: ſed propter tui amorem, quo miſerè torquetur.

Cvm neqve militaris inter aeqvaleis] cur Sybaris neque inter æqualeis equitet militaris, id eſt, militarem in morem. vel vt hominem militarem decet, vel cùm ſit militaris, vel qui militaris eſſet, ſi equitaret. & hoc poſtremo modo ſæpe loquitur Horat. vt Satyr. vi. lib. 2. *Si Veneror ſtultus nihil horum* id eſt, ſi nihil horum à Diis precor, quod ſi facerem, ſtultus eſſem. quo de genere dicemus ad Oden xxviii. huius libri, & ad oct. tertij. militaris autem eſt militiæ idoneus: in re militari exercitatus. Saluſt. coniurat. Catilin. de M. Petreio: *homo militaris, quod amplius annos triginta tribunus, aut præfectus, aut legatus, aut prætor cum magna gloria in exercitu fuerat. plerosque ipſos, factáque eorum fortia nouerat.* Tit. Liuius lib. 35. annalium. *Nihil ea res animum militaris viri, & multos experti caſus ommouit.*

Gallica nec lvpatis, &c.] nec ora equorum Gallicorum, ſeu equos ipſos Gallicos moderetur, & regat frenis lupinorum dentium in morem aſperis, atque inæqualibus: cur non flectat equos Gallicanos in campo Martio. Lupati freni, quibus equi ferocioresq; coercentur: à lupinorum dentium ſimilitudine, ſeu à lupo, inſtrumento ferreo, vnco, & tortuoſo inſtar dentium lupinorum, quod pro lupato freno vſurpatur. Ouid. *Duros accipit ore lupos* vnde equi præferoces, & ad tractandum difficiles λυκοσπάδες à Græcis nominantur. Extat Plutarchi diſputatio διὰ τί τοὺς λυκοσπάδας ἵππους θυμοειδεῖς εἶναι λέγουσι lib. 2. συμποσ. Virg. Georg lib. 3. *& duris parere lupatis* Græci poetæ lupos à dentium aſperitate. καρχαρόδοντας appellant. Oppianus lib. 2. de piſcib. καὶ ὀδοῦσι καρχαροῖσι.

Temperet] moderetur, coërceat, regat. Od xii. huius libri. *variiſque mundum Temperat horis.* Od. iiii. lib. 3. *Qui terram inertem, qui mare temperat* id eſt, regit, moderatur. Sic Saty. v. libr. 2. *mulier ſi forte doloſa, Libertuſue ſenem delirum temperet.* epiſt. ii. lib. 2. *Scit Genius, natale comes qui temperat aſtrum.* Od. xvi. epod. *Vtrumque rege temperante cælitum.* & fortaſſe Od. iii. lib. 4. *O teſtudinis aureæ. Dulcem quæ ſtrepitum Pieri temperas* aliis pro verbo abſtinendi. vt Od. xxiiii. lib. 3. *Illic matre carentibus Priuignis mulier temperat innocens.* quemadmodum & Virg. Georg. 1. *Iam ſibi tum curuis male temperat vnda carinis.* alias pro eo, quod eſt ad mediocritatem quandam redigere. vt Ode xix. lib. 3. *quis aquam temperet ignibus?* & epiſt. ad Mæcenat. tertia lib. 1. *Temperat Archilochi Muſam pede maſcula Sappho.* aliter Od. xx. huius lib *mea nec Falernæ Temperant vites, neque Formiani Pocula colles.* & Od. vii. epod. *Deſideriique temperare poculum.*

Cvr timet flavvm Tiberim tangere?] cur à natando, & à decurſione ſeu denatatione Tiberina abhorret? ſic Oda 7. lib. 3. vtrumque coniunxit, equitationem in campo Martio, & decurſionem Tiberinam. *Quamuis non alius Flectere equum ſciens Æquè conſpicitur gramine Martio: Nec quiſquam citus æque Tuſco denatat alueo.*

Cvr oliuvm, &c.] cur luctari deſiit? cur luctam horret? cur palæſtram fugit mortis inſtar Luctatores oleo vngebantur. idcircò palæſtras Græci λιπαρὰς nominant, id eſt, pingueis & veluti oleo nitenteis. Et Battus ille apud Theocritum cùm dixiſſet ei Corydon AEgônem vnà cum Milone ad Alphêum, id eſt, ad certamina Olympica eſſe profectum: quærit ex eo deridens, quando ille oleum oculis viderit, ſignificans illum numquam luctatum eſſe, quippe qui numquam oleo vnctus ſit. ſic Theocr. εἰδύλ. δ. καὶ πόκα τῆνος ἔλαιον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄπωπε; Marcus Tullius autem libro accuſat. iv. ſcribit, cùm à ſenatu arceſſitus in curiam Syracuſanam ideircò ſe antea non veniſſe dixiſſet, quod Syracuſanos amicos eſſe Verri ſuſpicaretur, neque ſe auſum eſſe poſtulare, vt quicquam contra Verrem decerneretur in ea curia, in qua inauratam C. Verris ſtatuam videret (fuerat autem hæc ſtatua ex Heraclij bonis poſita, quorum bonorum poſſeſſionem palæſtræ Syracuſa-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

porum Verres contra omnia iura tradiderat) maximo gemitu facto, aſpectu & commemoratione ſtatuæ, ſibi reſponſum eſſe, ex Heraclij hereditate, quam palæſtritis conceſsiſſet, multo maximam partem Verrem abſtuliſſe, neque poſtulandum fuiſſe, vt ille palæſtritas diligeret, qui etiam inuentorem olei ſuſtuliſſet. Catull. de Berecynthia & Attide. *Ego gymnaſij fui flos, ego eram decus olei.*

SAEPE DISCO] Saty. II. lib. 2. *Seu te diſcus agit pete cedentem aera diſco.* Proper. lib. 3. *Miſſile nunc diſci pondus in orbe rotat.* Hom. ἰλιάδ. θ. δίσκῳ δ' αὖ πάντων πολὺ προὔχεν Ἐλατρεύς. Diſco autem omnium præſtantiſsimus erat Elatreus. Idem ὀδυσ. ρ. Μνηστῆρες δὲ πάροιθεν ὀδυσσῆος μεγάροιο δίσκοισιν τέρποντο, καὶ αἰγανέῃσιν ἱέντες ἐν τυκτῷ δαπέδῳ. id eſt, Proci autem ante Vlyſsis ædeis diſcis delectabantur, & iaculis mittendis, in area ad cam rem facta. erat aut diſcus æneus, aut ferreus, aut etiam lapideus qui cùm medius eſſet loro, ſeu amento circumnexus, non modò viribus & lacertis, verùm etiam arte quadam adhibita ita in ſublime iaciebatur, vt intra certos fineis decideret. ſic enim deſcribit Euſt. δίσκος ἐκ σιδήρου ἐγίνετο ἢ ἐκ ξύλου, ἢ ἐκ χαλκοῦ· ἐκ λίθου δὲ τὸ πλεῖστον ἱμάντι περὶ τὸ μέσον στρεφόμενον ... id eſt, diſcus ex ferro fiebat, vel è ligno, vel ex ære: ſed plerumque è lapide, qui loro circumnectus medius contorquebatur, ac iaciebatur. Dictus eſt autem à verbo δικεῖν quod eſt βάλλειν, hoc eſt iacere. Itaq; ludus erat planè Græcus, & à Græcis ad Romanos manarat.

SAEPE TRANS FINEM IACVLO, &c.] ſæpe contorto & miſſo vltra finem conſtitutum, iaculo nobilitatus.

EXPEDITO] id eſt, expeditè, & validis lacertis emiſſo. de verbo *expediendi* vide annot. ad Oden XXII. huius libri.

FILIVM THETIDIS] Achillem marinæ autem, quia nymphę marinæ. Itaq; apud Hom. lib. α. ἰλιάδ. ab Achille vocata, & implorata exit è mari, vt craſſus quidam & caliginoſus halitus. ſic autem Hom. καρπαλίμως δ' ἀνέδυ πολιῆς ἁλὸς ἠΰτ' ὀμίχλη.

SVB LACRYMOSA TROIAE FVNERA] paullò ante euerſionem Troiæ. hanc fabulam ſic narrat interpres Hom ἰλιάδ. ι. & τ. Thetis ſciens Achillem ſi in Theſſalia remaneret, neque cum ceteris Græciæ principibus ad Troiam oppugnandam nauigaret, ſine gloria illum quidem, ſed diu tamen victurum: ſin vnà cum illis proficiſceretur, vitam eius breuem, gloriam immortalem futuram: eum in thalamo quodam cum puellis, & mulieribus apud Lycomedem collocarat in Scyro, vna ex Cycladibus. oraculo autem edito, Troiam ſine Achille capi non poſſe: miſsi ſunt à Græcis Neſtor, Phœnix, Vlyſſes ad Peleum Achillis patrem, rogatum, vt Achillem dimitteret. Peleo autem Achillem domi eſſe negante, id quod erat, Scyrum profecti ſunt. Ac ſuſpicati & ſubodorati cum virginibus Achillem educari, de Vlyſsis ſententia hinc arma, illinc quaſillos & fuſos, & cetera huius generis, ante oſtium cubiculi, in quo erant puellæ, & Achilles, expoſuerunt. ita puellæ quidem in calathos continuò impetum fecerunt. Achilles verò arma corripuit. quo facto eſt cognitus hæc interpres Homeri, vt dixi: & Euſtathius ἰλιάδ. τ. de præpoſitione *ſub*, hoc modo accepta dicemus ad Od. prox.

NE VIRILIS CVLTVS IN CAEDEM, &c.] ne veſtitus virilis eum protraheret ad bellum Troianum, id eſt, ne virili veſtitu agnoſceretur, & ita ad bellum Troianum proficiſci cogeretur. *Virilis cultus*, ſunt recti caſus, numeri ſingul. & ita ſubintelligendum, *eum*.

AD THALIARCHVM.

Ode IX. Tricolos tetraſtrophos. Primi quique duo verſus ſunt Dactylici Alcmanij Acatalectici: qui cõſtant penthemimere iambica, id eſt, ex Iãbo vel Spondeo, Iambo, & ſyllaba quæ dicitur cæſura: deinde duobus Dactylis, vel vltimo Amphimacro, hoc modo:

Vides υ– vt al υ–ta– ſtet niue–υ υ candidum– υ υ
Sora υ– cte nec υ– iam– ſuſtine– υ υ ant onus – υ υ

Tertius autem quiſq; eſt Iambicus Archilochius Dimeter Hypercatalectus, conſtans quatuor pedibus primo & tertio, Iambo vel Spondeo: ſecundo & quarto, Iambo duntaxat: deinde ſupereſt ſyllaba, hoc modo:

Syluæ– labo υ– rantes– – gelu υ–que υ

Quartus verò quiſq; eſt Dactylicus Alcmanius Acatalectus, conſtans ex dimetro heroico, & dimetro Trochaico, id eſt, e duobus Dactylis & duobus Trochæis, vltimo Spondeo, hoc modo:

Flumina – υ υ conſtite – υ υ rint a– υ cuto– –

υ– υ– – – υ υ – υ υ
υ– υ– – – υυ – υ υ
– – υ– – – υ– υ
– υ υ – υ υ – υ – –

VIdes vt alta ſtet niue candidum
Soracte, nec iam ſuſtineant onus
Syluæ laborantes, geluq;
Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
Large reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Taliarche merum dyota.
Permitte diuis cætera: qui ſimul
Strauere ventos æquore feruido
Deprœliantes: nec cupreſsi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere &
Quem ſors dierum cunq; dabit, lucro
Appone. nec dulceis amores
Sperne puer, neque tu choreas,
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. nunc & campus & areæ,
Leneſque ſub noctem ſuſurri,
Compoſita repetantur hora.
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo,
Pignuſq; dereptum lacertis,
Aut digito malè pertinaci.

VIDES, VT ALTA] expreſsit illos Alcæi verſus, qui apud Athen. leguntur lib. 10. ὕει μὲν ὁ Ζεύς, ἐκ δ' ὀράνω μέγας χειμών, πεπάγασιν δ' ὑδάτων ῥοαί. Κάββαλλε τὸν χειμῶν' ἐπὶ μὲν τίθεις πῦρ, ἐν δὲ κέρναις οἶνον ἀφειδέως, id eſt. Pluit quidem Iupiter, in cælo autem magna eſt hiems ſeu tempeſtas: aquarum autem fluxiones concretæ ſunt. hiemem depelle igne iniecto, vinoque largè infuſo.

NIVE CANDIDVM] ſic lib. 3. Od. XXV. *Hebrum proſpiciens, & niue candidã Thracen.* Quidã putant hæc ita eſſe coniungẽda, *ſtet niue*, pro eo quod eſt, horreat, & plenum ſit niue: quale eſt illud Virg. lib. 12. Æneid. *Iam puluere cælum Stare videt.* ſic & Cœcil. Siracuſ. *hic amet familia fame pereant: ager autem ſtet ſentibus.* & Siſenna, *Cælũ caligine ſtat.*

SORACTE] mons eſt in Sabinis, vel, vt alij voluut, Faliſcis quod nomen ferè hodie retinet. quanquam & à nõnullis mons Diui Silueſtri nominatur monte ſan Treſto. Vir. Æn. XI. *ſumme deûm ſancti cuſtos Soractis Apollo.*

SVSTINEANT ONVS] propriè dixit ſuſtinere onus.

GELVQVE FLVMINA CONSTITERINT ACVTO] flumina niſi vehementi frigore conglaciarint, liberè fluũt: vi frigoris autem quodam modo impedita, & conſtricta inſiſtunt. gelu autem acutum appellat, vt Pindarus χιόνα ὀξεῖαν: & Virg. *penetrabile frigus*, quia & qui niuem tractant, & qui à frigore offenduntur, ac læduntur, ſimili

[illegible]li quodam modo afficiuntur, atque ij, quos ferri acies pupugerit.

DISSOLVE FRIGVS] Alcæus κάββαλλε τὸν χείμωνα.

LIGNA SVPER FOCO, &c.] hæc reſpondent illis Alcæi ἐπὶ μὲν τίθεις πῦρ. ſic infra Od. 17. lib. 3. *dum potes, aridum Compone lignum.*

LARGE] Alcæus ἀφειδέως.

BENIGNIVS] liberaliùs, proliximùs, largiùs. de nomine *benignus*, vide, quæ ſunt annotata ad Od. 17. huius libri, ad illum locum, *benigne cornu*. vbi complura ex hoc poëta & aliis bonis ſcriptoribus collegimus exempla.

DEPROME] *deprome diota*, pro, prome de diota, Horatio vſitatiſſ. vt *deduxit corpore* epiſtol. ad Loll. & Od. 1. lib. 3. *Decedit arata triremis*, & ſimilia de quibus alibi.

QVADRIMVM] vinum commendat vetuſtas: non item cantilenas. Nam quo quæque recentior eſt, eo placet magis, inquit Pindarus. Horat. epiſt. ad Auguſt. lib. 2. *Si meliora dies, vt vina poemata reddit, &c.* Alcæus ἔγχεε. κίρνα παλαιόν, id eſt, infunde, miſce vinum vetus.

DIOTA] amphora duarum aurium, id eſt, duarum anſarum. aureis enim ὦτα nominant Græci. Eſt autem & amphora nomen Græcum. ἀμφορεὺς enim: & ἀμφιφορεὺς appellatur, & ita à Græcis Grammaticis explicatur, ac deſcribitur. ἀγγεῖον κεραμεοῦν ἀμφοτέρωθεν φερόμενον. ἢ τὸ δίωτον id eſt, vas fictile, quod vtrinque portatur, id eſt, duas anſas habens Latini hoc vas quadrantal appellant. quod octo & quadraginta ſextarios capit: vt docet Feſtus

PERMITTE DIVIS] videtur hoc loco Deorum prouidentiam, & procurationem rerum humanarum probare: non item Satyr. v. lib. 1 *credat Iudæus Apella. Non ego. namque Deos didici ſecurum agere æuum.* quem verſum à Lucretio mutuatus eſt lib. 5. 6 vt oſtendemus ſuo loco. Vult igitur hoc loco Horatius, dierum acceſsionem ad vitam ſuperiorem id eſt, vitæ longitudinem hominibus à fortuna donari.

SIMVL] id eſt, ſimulatque, vt annotauimus ad Od. LV.

STRAVERE VENTOS AEQVORE FERVIDO DEPRAELIANTEIS] id eſt, poſteaquam ventos inter ſe decertanteis in mari ſedauerunt, domuerunt, compreſſerunt, ἐστόρεσαν. ἐκοίμισαν.

QVID SIT FVTVRVM CRAS, FVGE] nam vt ait Od. 7. lib. 4. *Quis ſcit, an adiiciant hodiernæ tempora vitæ Craſtina Dij ſuperi?* Cùm igitur dies craſtinus nihil ad nos pertineat, neque in noſtra poteſtate ſitus ſit, ſtultum eſt, quid eo die ſit futurum, ſcire velle. ſed hac de re vide quæ annotauimus ad Oden illam ſeptimam. Iam Ode huius libri XI. tota in hoc argumento occupata eſt.

QVEM FORS DIERVM] id eſt, quemcumq; : tmeſis, vt Ode XVI. *Quem criminoſis cumque voles modum Pones iambis* & XXVII. *Quæ te cumque domat Venus, Non erubeſcendis adurit Ignibus.* & epiſt. 1 lib. 1. *Quo me cumque rapit tempeſtas. &c.* & ſupra Od. 7. *Quo nos cumque feret melior fortuna parente.* & Saty v. lib. 2. *Qui teſtamentum tradet tibi cumque legendum.* Secutus ſum autem hoc loco meliores codices: in his duos Vatic. Faer. Torneſ. in quibus ſcriptum eſt fors, non ſors. Iam verò fors idem, quod fortuna, quam Græci interdum [illegible] appellant. vide annota. ad ſatyr 1. lib. 1.

LVCRO APPONE] quiſquis dies tibi ad vitam acceſſerit, eum tibi deputato eſſe in lucro vt loquitur Ter. ſic M. Tullius epiſtol. lib. 9. ad Pætum: *quia de lucro propè iam quadriennium viuimus.*

SPERNE] aſpernare, reiice.

DONEC VIRENTI CANITIES AB.] ſic Od. III lib 2. Q. Dellio ſuadet, vt hilariter viuat, animo obſequatur, & voluptati operam det, *Dum res & ætas, & ſororum Fila trium patiuntur atra.* & Od. XIII. epod. *dumque virent genua. Et, decet, obducta ſoluatur fronte ſenectus.* & Od. XI. lib. 2. *Cur non ſub alta vel platano, vel hac Pinu iacentes ſic temerè, & roſa Canos odorati capillos, Dum licet, Aſſyriáque nardo Potamus vncti?* & Theogn. Ἥβῃ τερπόμενος παίζω. δηρὸν γὰρ ἔνερθεν γῆς ὀλέσας ψυχὴν κείσομαι ὥστε λίθος Ἄφθογγος: λείψω δ' ἐρατὸν φάος ἠελίοιο, id eſt, *Pubertate fruens ludo. nam multa iacebo Sæcula ſub terra, mortuus, exanimus, Voce carens inſtar ſaxi. tum tela diei Aſpicere, & ſolis lumina deſiero.* Idem præcipiẽs omnibus mortalibus, vt, dum ætas integra eſt, iucundè viuant, ſuiſque bonis vtantur, fruantur: hanc rationem ſubiungit, quia neque iterum pubeſcere, neque reuiuiſcere Dij immortales quemquam mortalem ſinunt. Verba autem illius hæc ſunt: [illegible] ἀνθρώποισι [illegible]. Simile eſt hoc Tibulli: *Interea dum fata ſinunt, iungamus amores, Iam veniet tenebris mors adoperta caput Iam ſubrepet iners ætas, nec amare decebit, Dicere nec cano blanditias capite.* ſic Plautus Bacchid. *Non tibi venit in mentem, amabo, ſi dum viuas, tibi bene facias: Iam pol id quidem eſſe haud perlonginquum? neque ſi hoc hodie amiſeris, Poſt in morte id euenturum eſſe vnquam?* ſic Lucret. lib. 3. *Hoc etiam faciunt, vbi diſcubuere, tenentque Pocula ſæpe homines, & inumbrant ora coronis. Ex animo vt dicant: breuis eſt hic fructus homullis Iam fuerit, neque poſt vmquam reuocare licebit.* ſic infra Od. XII. lib. 4. *Nigrorumque memor, dum licet, ignium. &c.* & Saty. VI. lib. 2. *Dum licet, in rebus iucundis viue beatus.*

CANITIES MOROSA) difficilis, & moroſa ſenectus.

CAMPVS] Martius, vt ſupr. *cur apricum Oderint campum.*

SVB NOCTEM) vel paullò ante noctem, vel paullò pòſt. Vtrumque enim ſignificat apud probatos auctores: ſed illud frequentius. vt ſup. Od proxima, *ſub lacrymoſa Troiæ funera.* & Od. XVIII. lib. 2. *Tu ſecanda marmora Locas ſub ipſum funus.* & Od. II. epod. *Laſſi ſub aduentum viri.* & Saty. 1. lib. 1. *Sub galli cantum conſultor vbi oſtia pulſat.* & epiſt. ad Quinctium lib. 1. *occultam febrem ſub tempus edendi Diſſimules.* & Sat. VII. lib. 2. *miſerit ad ſe Mæcenas ſerum ſub lumina prima venire.* & epiſt. II. lib. 2. *Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.* & Saty. VIII. lib 2. *an hic peccat, ſub noctem qui per vnam Furtiua mutat ſtrigilis?* & Virg. Georg. lib. 1. *Aut vbi ſub lucem denſa inter nubila ſeſe Diuerſi rumpent radij.* ibid *ſub ipſum Arcturum tenui ſat erit ſuſpendere ſulco.* iterum Horatius ſaty. 1. lib. 2. *Irriguúmque mero ſub noctem corpus habento.* Catull. de nuptiis Pelei & Thetidis: *Aurora exoriente vagi ſub lumina ſolis.* apud M. Tull valet paullò pòſt, lib. 10. epiſt. ad Plancum. *ſub litteras Lepidi ſtatim recitatæ ſunt tuæ.*

LENES SVSVRRI] quales edi ſolent ab amantibus, dum ſummiſſa voce vnà colloquuntur, ne ab aliis exaudiantur nonnulli ad ſuſurros rei venereæ referunt. ſic Theocr. εἰδ. λ'. ὣς οἱ μὲν χλοεροῖσιν ἰαινόμενοι μελέεσσιν Ἀλλάλοις ψιθύριζον. id eſt, ſic illi viridibus membris ſe oblectantes inter ſe ſuſurrabant.

COMPOSITA REPETANTVR HORA,] tempore conſtituto iterum atque iterum vſurpentur. T. Liuius dixit, ad compoſitam horam lib. 22. annalium: *Ad compoſitam eam iis horam excitatis puerorum cuſtodibus profecti. &c.*

NVNC ET LATENTIS PRODITOR] ſolet nonnumquam puella ſeſe in angulum aliquem abdere, non quòd amantem aſpernetur, ſed vt partim eius amorem exerceat, atque exacuat: partim maiorem & ſibi, & illi voluptatem pariat reperta nam non ita diu quæſita, ſtatim ſeipſa riſu prodit. iccircò hunc riſum proditorem appellat, id eſt, indicem puellæ delitеſcentis. repetatur igitur, id eſt, iterum atque iterum vſurpetur talis riſus repetatur etiam pignus è puellæ lacertis dereptũ, nempe armillæ, vel è digito, nempe annulus, è digito (inquam) non admodum pertinaci: quia ſibi facilè patitur puella ab amante pignus eripi. neque ſeſe præbet in eum nimis pugnacem, neque peruicacem. [Profert hunc locum Seruius ad illud Virg. Palam. *& ſe cupit ante videri*]

DEREPTVM] ſic legendum, non vt anteà, direptum. Eſt autem deripere de quouis loco rapere. ſed maximè de ſuperiore. Plautus in Menæchmis. *ſed quis hic eſt, qui capillo me hinc de curru deripit?* & apud

hunc poët. Od. xxviii. lib 3. *Parcis deripere horreo Cessantem bibuli consulis amphoram* & apud Virg. lib. 1. ÆEneid. *Tergora deripiunt costis.* & lib. 3. *tum litore funem Deripere, excussosque iubet laxare rudentes.* & apud eundem lib. 11. *Deripuitque ab equo dextra complexus ab ipsis hastam.* & M. Tull. in orat. pro Sulla in princip. *Sed vellem, iudices, quam nunc ad meam auctoritatem de pristina tantum de huius* [illegible] *sperarem, &c.* vbi in codicibus vulgatis corruptè legitur *diripuisset*, cùm diripere sit lacerare, ac discerpere: deripere autem, de aliquo loco per vim mouere, & rapere, vt diximus. Idem lib. accus. 4. *Atque tu de manu Cereris victor omnium deripere* [illegible] *deam dea* [illegible] *cenatus es:* vbi vulgati codices habent *dir pere.*

MALE PERTINACI] parum pertinaciter retinenti: male aliàs pro valde, vt annotatum est ad illum locum, *Cum male de luxu* [illegible], Sat. iii. lib. 1. quo loco tamen aduerbium male, cohærere debet cum verbo *haere*, vt dicemus suo loco.

IN MERCVRIVM.

Ode X. Dicolos tetrastrophos: vt, Iam satis terris.

- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - ∪
- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - ∪
- ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ - -
- ∪ ∪ - -

Mercuri facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, & decoræ
More palæstræ.
Te canam magni Iouis, & Deorum
Nuntium, curuæque lyræ parentem,
Callidum quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te, boues olim nisi reddidisses,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo.
Quin & Atridas duce te superbos
Ilio diues Priamus relicto,
Thessalosque ignes, & iniqua Troiæ
Castra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaque leuem coërces
Aurea turbam superis deorum
Gratus & imis.

MERCVRI FACVNDE] meritò *facunde*. Est enim orationis Deus, & hermes dicitur à Græcis ἀπὸ τοῦ ἑρμηνεύειν, id est, ab elocutione, qua animi sensa, & cogitata eloquimur, atque interpretamur. Profert hunc locum Ser. ad illum locum Virg. li. 4. ÆEn. *Omnia Mercurio similis, vocemque &c.*

NEPOS ATLANTIS] Maia Atlantis filia, Mercurij mater ex Ioue. vulgatissimum illud prætereo de Atlante cælum, totàmque hanc mundi fabricam humeris sustinente qua de re Homer. ὀδυσσ. α. Ἄτλαντος θυγάτηρ [illegible] ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς [illegible]. Plato in Phædone extremo eos reprehendit, qui alium Atlantem mente diuina robustiorem ac valentiorem, magisque immortalem se reperturos existimant. hæc Plato: [illegible] Ἄτλαντα [illegible]. M. Tullius poetarum fabulas, & famam secutus in oratione pro Sextio. Pisonem salse insectans, dicit in eius oculo tantam inesse grauitatem, tantam frontis contractionem, vt illo supercilio reip. seu annus ille, quo consulatum gerebat, tanquam Atlante cælum, niti videatur. Dionys. Halicarnass. Ῥωμαϊκ. ἀρχαιολ. α. Atlantem primum Arcadiæ Regem fuisse scribit. [illegible] (inquit) [illegible]. Iterum M. Tullius Tuscul. 5. ait Athlantem cælum sustinere ideò traditum esse, quòd rerum cælestium diuina cognitio nomen eius ad errorem fabulæ traduxisset. Ad hunc locum pertinent hi Virgilij versus lib. 8. ÆEneid. de Euandro, quos mihi indicauit vir doctiss. Germ. Valens. *Vobis Mercurius pater est, quem candida Maia Cyllenes gelido conceptum vertice fudit: At Maiam (auditis si quicquam credimus) Atlas, Idem Atlas generat, cæli qui sidera tollit.*

QVI FEROS CVLTVS] M. Tull. libr. 1. de inuentione, & 1. de oratore ad Quinct. fratrem, scribit, nullam aliam vim, quam sermonem, & eloquentiam, aut dispersos homines vnum in locum congregare, atque à fera, agrestique vita ad hunc humanum cultum, ciuilémque viuendi morem deducere: aut iam constitutis ciuitatibus leges iudicia, iura describere potuisse. Idem tamen in Sextiana, hominum à feritate ad iustitiam atque mansuetudinem, traductionem, prudentiæ, consilioque paucorum assignat. Verùm cùm prudentia sine oratione in se ipsa vertatur, vt idem scribit alibi, neque ad alios vim suam explicare possit: intelligendum est, primorum illorum hominum consilium, cum sermone & facundia coniunctum perfecisse, vt feritas illa è vita hominum tolleretur. Cùm igitur oratione & eloquentia plurimum exculta sit hominum vita, iisque rebus maximè homines à feris differant, non immeritò Mercurio, qui propterea quòd in eo præcipua vis eloquentiæ fuerit, Deorum interpres esse fingitur, hunc mansuetiorem, & ciuiliorem vitæ cultum vult Horatius acceptum referri. in epistola autem ad Pisoo. de arte poët. à poetis & musicis hæc tanta beneficia ad homines vult esse profecta. Non absurdum fortasse fuerit huc ascribere quod mihi indicauit Germ. Valens, seniores Mercurios ita fingi à veteribus esse solitos, sine manibus & pedibus membris virilibus arrectis, cùm significarent, senes à ceteris muneribus quæ corpore obeuntur immunes, eloquentia & prudentia, & consilio reip. prodesse, & ciuitatis commoda amplificare debere. Refert Plutarchus, lib. [illegible]. Verba Plutarc. sunt hæc in extr. si quis fortè desideret: [illegible].

FEROS CVLTVS] viuendi morem ferum, immanem, nullaque humanitate politum.

VOCE FORMASTI] oratione & eloquentia, vnde λόγιος dictus: seu (si quis malit) musica conformauisti, atque expoliuisti. sic vtitur hoc verbo lib. 3. Od. xxiv. *& tenerae nimis Mentes asperioribus Formandæ studiis.* & in epist. ad Pis. *Format enim natura prius nos intus ad omnem Fortunarum habitum, iuuat, aut impellit ad iram. &c.* & ibidem. *Vnde parentur opes, quid alat, formetque poëtam.* & epistol. ad August. *Mox etiam pectus præceptis format amicis.* Sat. iiii. lib. 1. *sic me Formabat puerum dictis* pro eodem vsurpatur verbum fingere. vt Od. 6. lib. 3. *& fingitur artubus Iam nunc, & incestos amores De tenero meditatur vngui.*

CATVS] id est, sollers, callidus consideratius, acutus, quo nomine ÆElius Sextus appellatus est, vt declarat versus Ennij, qui extat apud M. Tull. lib. 1. Tuscul. *Egregiè cordatus homo Catus ÆElius Sextus.* Idem de legib. 2. *Quis igitur prudentem, & (vt ita dicam) catum non ex ipsis habitu, sed ex aliqua vi externa iudicet?* Vtitur & noster Horat. Od. xii. lib. 3. *Catus idem per apertum fugientes Agitato grege ceruos iaculari.* & lib. 2. epist. ad Iul. Florum.

Poſt hæc ille catus, quantumuis ruſticus, ibit. &c. Plaut. Moſtell. *Hercle mihi cauendum eſt: nimis orator catus eſt.* idem in Menæchmis. *ſic decet dari facetè verba cuſtodi cato.* Terent. Andria, *Neſcio quis ſenex modò venit: ellum: confidens, catus.* Ennius: *Iam cata ſigna fera ſonitum dare voce parabant.* quem verſum producit Varro lib. 6. de lingua Latina, & interpretatur *cata*, acuta, aitque verbum eſſe Sabinum: eò catum Ælium Sextum eſſe nominatum: non (vt aiunt) ſapientem, ſed acutum: & cata dicta, accipienda pro acutis.

ET DECORE MORE PALAESTRAE.] feram, & agreſtem hominum vitam expoliuiſti non voce ſolum, & oratione: verùm etiam palæſtra, eáque decora, venuſta, & artificioſa. Itaque ἀγώνιος etiam dicitur.

DEORVM NVNTIVM.] expreſſit Homericum epithetum διάκτορον ſeu διάκτορα. & κήρυκα nuntius autem hoc loco ſignificat eum, qui nuntiat. ſic Od. 7. libr. 3. *Atqui ſollicitæ nuntius beſpita Suſpirans Chloen. &c.* Et Od. 3. lib. 4. *Karthagini iam non ego nuntios Mittam ſuperbos.* quanquam poteſt dici illo loco pro rebus, quæ nuntiantur, poni. Cicero in orat. pro Murena, *repentè eo accedat ipſe nuntius ſuæ calamitatis.* Idem in Vatinium. *adeóne tibi miſera & proſtrata reſp. viſa eſt, vt non nuntios pacis ac belli, non curatores, non interpretes, non bellici conſilij auctores, non miniſtros muneris prouincialis ſenatus more maiorum deligere poſſet?* Lucret. lib. 4. *Reſtrigiſcit enim cunctando plaga per auras, Nec calida ad ſenſus decurrit nuntia rerum* ſic enim legendum, non decurrunt. nuntia autem nomen eſt tanquam adiectiuum, vt grammatici appellant, quemadmodum in duobus ſubſequentibus exemplis ex eod. auctore, eod. lib. *Conueniunt ſimulacra ſo... corpore quoque, Nuntia præclari vultus, pulchrique coloris: Quæ ciet irritat... lactu gida ſi ... multa. Nuntia præclari vultus*, id eſt, quæ nuntiant & perferunt vultum præclarum. Idem lib. 6. *Nec, de corpore quæ ſancto ſimul... In mentes hominum diuina ... e forma ... ſpecie has aio ... tranquilla pace valebis.* falluntur igitur, qui ex his locis, & ex Tibulli verſibus, quos mox proferam, oſtendere conantur, nontium in neutro genere vſitatum eſſe pro re, quæ nuntiatur. ſic Tibull. eleg. 1. lib. 2. *Eueniat a precor ... vitam ... extis ... placidos nuntia fibra Deos.* Idem eleg. IIII. lib. 3. *Diui vera monent venturæ nuntia ... : Vera monent Tuſcis exta probata viris.* quorum verborum ordo eſt exta nuntia ſortis futuræ vera monent. ſic Virgil. Aen. 4. de fama. *Tam ficti, prauique tenax, quam nuntia veri.* Idem 6. *Infelix Dido, verus mihi nuntius ergo Venerat extinctam.* quanquam in hoc poſtremo exemplo nuntius accipi poteſt pro re nuntiata. Propert. eleg. 4. lib. 3. *Omnis enim debet ſine vano nuntius eſſe. Maioremque metu debet habere fidem.* Vſurpatur præterea pro re nuntiata in eodem genere, non in neutro: cuius rei extant exempla ſimiliter apud probatos linguæ Latinæ auctores. Virg. Aen. 9. *Turbatique viros perfertur nuntius, hoſtem Feruere caſtra noua.* Cæſar lib. 1. de bello ciuili: *Multi ex Italia ad Cn. Pompeium proficiſcebantur, alij vt primi eos talem nuntium attuliſſe, alij ne euentum belli expectaſſe, aut ex omnibus nouiſſimi veniſſe viderentur.* M. Tull. pro Corn. Balbo. *Nolite per deos immortales, iudices, huic illi acerbum nuntium velle deferri.* Idem ad Att. lib. 3. *Me & tua littera, & quidam boni nuntij, non optimis tamen auctoribus, & expectatio veſtrarum litterarum, & quòd tibi ita placuerat adhuc Theſſalonica tenebant* ibid. de Q. fratre: *nuntij nobis triſtes, nec varij venerant.* & Catull. ad Verann. *Veniſtine? ô mihi nuntij beati.* Idem de Arrio: *Cum ſubitò affertur nuntius horribilis.*

CALLIDVM, QVICQVID PLACVIT, IOCOSO CONDERE] callidum condere, genus eſt loquendi à Græcis ſumtum: de quo dicemus ad Odeo. oct. lib. 4. de huiuſmodi autem Mercurij ingenio hæc tradunt Græci. Iupiter Maiæ vnius Atlãtidũ amore captus Iunone inſciente cum illa concubuit. ea hoc concubitu grauida facta, Mercurium in Cyllene Arcadiæ monte peperit, incredibili furandi ſtudio deditum, nõ aliam (vt aiunt illi) ob cauſam, quàm quod Iupiter concubitum illum vxori ſuæ furatus ſit: quaſi verò omnes Iouis amores, & concubitus non ſint furtiui, & clandeſtini. Verum, vt redeam ad Græcorum fabulas, eo ingenio natus Mercurius, & (quod hic ei laudi aſcribit Horatius) boues Apollinis furtò auertit, eidemque malum minanti etiam arcum ſubduxit, & cùm Maia mater cum ſororibus ſuis lauaret, omnium veſtes clim ſuſtulit, ita vt illæ nudæ relictæ, quò ſe verterẽt, non haberent. ſed Homeri & Pindari interpretes tradunt, Mercurium pro bobus Apollini ſubreptis lyram ei repoſuiſſe. Itaque χέλυν chelyn, dictam eſſe λύσιν, quaſi λύτρον, quòd ea ſe redemerit. Idcirco Horatius Od. xxi. huius libri Apollinis humerum fraterna lyra inſignem dicit. Mercurius enim & Apollo fratres ſunt ὁμοπάτριοι.

VIDVVS PHARETRA RISIT APOLLO] id eſt, dum te voce territat, tibique malum minatur Apollo, niſi boues redderes: ſentit continuò te ſibi pharetram quoque furtim ademiſſe. Quibus rebus cognitis, ridendum ſibi, non te grauiore aliqua pœna dignum eſſe exiſtimauit. {Hanc fabulam ſic depingit Philoſtratus εἰκόνων lib. 1. Ἔτ' αὐτῷ αἱ παιδιαί ... ὁ Ἑρμῆς ... Ἀπόλλωνι ... ἀναπηδήσας ... τὰ τόξα ... Ἐνταῦθα ... Ἀπόλλωνα ... id eſt, Cum adhuc inter ſe verbis concertarent Maia & Apollo, qui apud eam queſtus erat, Mercurium boues eas, quibus maximè delectabatur, ſibi per dolum amouiſſe, atque abegiſſe, & in ſpeluncam quandam deieciſſe: Mercurius ſtans à tergo Apollinis, cùm admodum leuiter in eius humeros inſiluiſſet, ſine vllo ſtrepitu arcum & pharetrã ſolutã ei ita ademit, vt ille nõ animaduerteret, neque ſentiret: neq. tamen dubitabat Apollo quin arcũ ſibi & pharetrã ſuſtuliſſet. Atq. hic elucet pictoris artificiũ. Riſu enim diffundit Apollinem, cùmque eſſicit gaudentem: moderatus autem riſus eſt, & eiuſmodi duntaxat, vt eius veſtigia in vultu inſideant, iracundiam voluptate ſuperante.}

VIDVVS PHARETRA] ſpoliatus pharetra hoc nomine vtitur M. Tullius in iis, quæ de Aeſchylo vertit II. Tuſcul. *ſic me ipſi viduum peſtes excipio anxiæ.* Virg in Cyri. *Cogor adire lacus viduos à lumine Phœbi.* Immeritò autem reprehendit hic Horatium Seruius, quaſi minus propriè locutum, ad illum Virg. verſum 8. Aeneid. *mutis viduaſſet ciuibus vrbem*, his verbis: Propriè *viduaſſet* quia vrbs eſt generis fœminini. Horatius autem abuſiuè, & ſatis incongruè in maſculinum poſuit, cum dixit, *viduus pharetra*. Sed reſponderim Seruio, non eſſe verum viduare locum habere tantùm in fœminis. Nam viduare, eſt priuare, ſpoliare, aut ſeparare, & diſiungere. Itaque idem Horatius iterum dixit Ode 9. lib. 2. *Et foliis viduantur Orni.*

QVIN ET ATRIDAS] hæc ſunt petita ex Ἰλιάδ. ω. vbi Homerus Mercurium inducit adoleſcentis nunc primum pubeſcentis induta perſona, Priamo ſeſe ducem præbentem, ad Achillis naueis per media Græcorum caſtra eunti, & Hectoris corpus ſepeliendi cauſa ab Achille redimere cogitanti.

THESSALÓSQVE IGNEIS] vigilias Theſſalicas, quæ agebantur in caſtris, & nauibus Achillis.

INIQVA] inimica, infeſta. Quòd autem quidam libri MS. habent *immica*, id natum eſt ex gloſſa.

FEFELLIT] ἔλαθε, id eſt, latuit: quod perinde eſt, ac ſi diceret, ita per media Græcorum caſtra ad Achillis naues peruenit, vt à nemine cognitus, ac ne viſus quidem fuerit. atque eo ipſo verbo vtitur Ho-

merus: apud quem ſic Achilles, Καὶ δέ σε γιγνώσκω Πρίαμε φρεσὶν, οὐδέ με λήθεις, Ὅττι θεῶν τίς σ' ἦγε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν. οὐ γάρ κε τλαίη βροτὸς ἐλθέμεν, οὐδὲ μάλ' ἡβῶν ἐς στρατόν· οὐδὲ γὰρ ἂν φύλακας λάθοι, οὐδέ κ' ὀχῆας ῥεῖα μετοχλίσσειε θυράων ἡμετεράων. id eſt, Et te animo cognoſco, Priame, neq; me fallis, te à deorum aliquo ad celeres Græcorum naueis deductum eſſe. Non enim auſit quiſquam mortalis venire, ne valde iuuenis quidem, in exercitum Græcorum. neque enim cuſtodes latère poſsit, neque repagula & ſeras forium noſtrarum facilè conuellere, aut tranſmouere queat. Sed verbum fallere, apud Horatium pro Græco λανθάνειν, quod eſt latère, vſurpari, id exemplis oſtendere libet. Od. xi. li. 3. *Et ſceleſtas Falle ſorores* & Od. xiiii. eiuſdem. *Spartanum ſi qua potuit vagantem Fallere teſta.* & Od. xvi. *Et ſegetis certa fides mea Fulgentem imperio fertilis Africæ Fallit ſorte beatior.* quem locum ſuo loco explicabo. & Od. iiii. lib. 4. *quos opimus Fallere & effugere eſt triumphus* epiſt. ad Loll. li. 1. *An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitæ* & epiſt. ad Quinctium. *Et ſpes fallendi, miſcebis ſacra profanis.* ib. *Da mihi fallere, da iuſtum, ſanctúmque videri.* & epiſt. ad Scæuam *Nec vixit malè, qui natus, moriénſque fefellit.* idem epiſt. ad Iulium Florum lib. 2. *Dum mea delectent mala me, vel denique fallant.* epiſt. ad Piſon. de arte poëtica. *Numquam te fallant animi ſub vulpe latentes* & Od. xv. epod. *Nec te Pythagoræ fallant arcana renati.* & Od. iii. eiuſd. lib. *Num viperinus his cruor Incoctus herbis me fefellit?* Vſurpāt pro eodem & alij ſcriptores, vt Lucret. lib. 4. *Nec Veneris noſtras hoc fallit* idem lib. 5 *Et ſi fallit enim Diuûm genus, humanúmque Perpetuo tamen id fore clâm diffidere debet.* & Virg. li. 4. Æneid. *Nec me adeò fallit veritam te mœnia noſtra Suſpectas habuiſſe domos Karthaginis altæ.* Ter. Heautont. *num me fefellit hoſce id ſtruere?* Cic. pro Flacco: *multa nos fefellerunt.* Idem lib. 9. epiſt. ad Attic. *etiam illum ipſum, quem ſequimur, multa fefellerunt.* Tit. Liuius lib. 31. *non fefellit Achæos, quo ſpectaſſet tam benigna pollicitatio.* piget ex aliis exempla colligere.

TV PIAS LAETIS ANIMAS] idcircò πομπαῖος, & ψυχοπομπὸς dicitur à Græcis.

VIRGAQVE LEVEM] videtur exprimere voluiſſe Græcam vocē χρυσόρραπις. ſic enim dictus eſt à Græcis Mercurius, ab aurea virga, quam tenet, vt diximus ad Odam xxi. huius libri. de hac virga ſic Homer. Εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει, Ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. quem Virgilius imitatus eſt lib. 4. Æneid. *Tum virgam capit, hac animas ille euocat Orco, &c.* Odyſſ. ω. autem hac eadem virga animas deducit ad inferos. Τῇ ῥ' ἄγε κινήσας, αἱ δὲ τρίζουσαι ἕποντο. & ibid. Ἦρχε δ' ἄρα σφιν Ἑρμείας ἀκάκητα κατ' εὐρώεντα κέλευθα. ... Ἀργειφόντης Ψυχὰς μνηστήρων καλεῖτο Ὀδυσσῆος [illegible]. vnde ψυχοπομπὸς à Græcis appellatus eſt, vt paullò antè dixi. huc pertinet illud Od. 24. eiuſ. lib. *Non vanæ redeat ſanguis imagini, Quam virga ſemel horrida Nigro compulerit Mercurius gregi.* hanc Virgam κηρύκειον appellant Græci. Latini caduceum, ſeu caduceum potius, vt docti quidam malunt.

SVPERIS DEORVM GRATVS ET IMIS] id eſt, Diis & ſuperis & inferis gratus. notum prouerbium κοινὸς Ἑρμῆς. i. communis Mercurius. quanquam huius prouerbij vſus etiam ad aliud pertinet. ſciendum autem, hoc genus loquendi olere helleniſmum: vocantque grammatici partium caſum diuiſionis. Deorum alij ſuperi, alij inferi. Iſocrat. καὶ κακὰ τῶν ζώων. ſic Plaut. *nigra ouium.*

AD LEVCONOEN.

– – –∪∪– –∪∪– –∪∪– ∪–

Ne futura inquirat.

Ode XI. Monocolos. Sunt enim omnes verſus Choriambici Alcaici Pentametri Acatalectici, qui conſtant ſpondeo, tribus Choriambis, Pyrrhichio, vel Iambo, hoc modo:

Tu ne– – quæſieris–∪∪–ſcire nefas –∪∪– quem mihi quem –∪∪–tibi ∪∪

Finem– –dii dederint–∪∪–Leucone– ∪∪–nec Babylo– –∪∪–nios ∪–

– – –∪∪– –∪∪–∪∪– ∪∪

TVne quæſieris (ſcire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem dij dederint Leuconoë: nec Babilonios
Tentaris numeros, vt melius quicquid erit pati,
Seu plures hyemes ſeu tribuit Iuppiter vltimam:
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum ſapias, vina liques, & ſpatio breui
Spē longam reſeces: dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. carpe diem, quam minimū credula poſtero.

TV NE QVAESIERIS SCIRE (NEFAS.)] omnes, qui in hunc poëtam ſcripſerunt commentarios, coniunctè legunt, ſcire nefas: vt Ode xvi. lib. epod. *nefas videre*: & ita, nefas erit hoc loco idem, quod Græci dicunt ἀδύνατον. vt Ode xxiiii. *Durum, ſed leuius fit patientia, Quicquid corrigere eſt nefas.* quo modo etiam à M. Tull. vſurpatur in Timæo. *Atque illum quidem quaſi parentem huius vniuerſitatis inuenire difficile, & cum iam inueneris, indicare in vulgus, nefas.* Platonis verba, quæ interpretatur eo loco M. Tullius, ſunt hæc: τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον, καὶ εὑρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν. eadem ratione videtur Od. iiii. lib. 4. fas pro eo, quod δυνατὸν dicunt illi, poſuiſſe. *Nec ſcire fas eſt omnia.* quamuis ſciam aliter accipi poſſe, vt dicemus ſuo loco. iſte ergo hic locus explicandus eſt, ſi hoc modo diſtinguamus, ſcire nefas. ſed quid vetat, quo minus ita legamus? *Tu ne quæſieris ſcire (nefas) quem mihi, &c.* vt hoc, ſcire, cum verbo *quæſieris* coniungatur, & *nefas*, ſeparatim legatur. Nam nemo, opinor, negabit, æquè Latinè dici poſſe, quæro ſcire, vt quæro doceri: quo vſus eſt Virg. lib. 6. Æneid. *ne quære doceri, Quam pœnam, aut quæ forma viros, fortunáue merſit.* & M. Tull. lib. 4. de finibus. *Quæro, quærís (inquit) ſcire, quid ſentiam?* & hic idem Horat. Od. xxvii. libr. 3. *Specioſa quæro paſcere tigres.* & epiſtola prima ad Mæc. libr. 1. *quæris Mæcenas iterum antiquo me includere ludo.* Od. 1. lib. 4. *Si torrere iecur quæris idoneum.* & Ode xxiiii. lib. 3. *Si quæret pater vrbium Subſcribi ſtatuis.* & Ode xvi. huius libri. *nunc ego mitibus Mutare quæro triſtia.* Iam quòd ad genus carminis attinet, tale eſt illud Alcæi, apud Athen. lib. 10. Πίνωμεν· τί τὰ λύχνα ὀμμένομεν; δάκτυλος ἁμέρα. & Catull. *Alphene immemor, atque vnanimis falſe ſodalibus.* Extat autem ſimilis ſententia Od. xxix. lib. 3. *Prudens futuri temporis exitum Caliginoſa nocte premit Deus, &c.*

NEC BABYLONIOS TENT. NVM.] M. Tull. de Babylonijs lib. de diuin. 2. quædam ſcribit, quæ videntur ad hunc locum pertinere, his verbis: *Nam quòd aiunt quadraginta, & ſeptuaginta millia annorum in periclitandis, experiendíſque pueris, quicunque eſſent nati, Babylonios poſuiſſe, falluntur, &c.* eadémque reperiuntur lib. 1. *Contemnamus etiam (inquit) Babylonios, qui ex Caucaſo cœli ſigna ſeruantes, numeros, & motibus ſtellarum curſus perſequuntur, &c.* huc pertinent hi Lucretij verſus ex lib. v. *Vt Babylonica Chaldæum doctrina refutans, Aſtrologorum artem contrà conuincere tendit.*

VT MA-

VT MELIVS QVICQVID ERIT] merus eſt helleniſmus, ὥστε vel ὡς κρεῖ τὸ συμβαῖνον ὑπομένειν, id eſt, vt fortiùs, aut faciliùs quicquid acciderit, feras neque verò quicquam ſubaudiendum eſt. ſic enim loquuntur Græci, ὡς εἰπεῖν, id eſt, vt pati. & ita Linacer & Eraſmus. At Muretus legit cum interrogatione. &c. Vt melius quicquid erit pati? id eſt, quàm melius eſt pati, quicquid euenerit? quam explicationem non improbo: puto tamen ſic potiùs poſſe explicari, nec Babylonios tentaris numeros ὡς βέλτιον ὄν. id eſt, tanquam melius quiddam ſit, pati quicquid acciderit, quam futura præſcire velle. ſolet enim ita loqui Hor. vt Sat. vii. lib. 2. *E[...] vt multo ſuauius, armis* Atque hanc explicationem cùm hic legiſſet Adr. Turnebus, probatam in Aduerſaria ſua retulit.

SEV PLVREIS HIEMES] videtur *hiemis* nomen hoc loco non ſimpliciter, nec vno modo poni, ſed duobus. Nam hiemem, niſi fallor, hic intelligere debemus anni tempus, id eſt, brumam: vt pars anni totum annum ſignificet: & plureis hiemes, plureis annos. vt Ode xv, huius lib. *Poſt certas hiemes vret Achaicus Ignis Iliacas domos.* ſic Virgil in Tityr. *Poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas* ſed quæ ſequuntur deinceps, ſeruata eadem ſignificatione conſtare non poſſunt. Nam hæc verba, *Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare*, procul dubio ita intelligi non poſſunt, vt dicamus annum, qui nunc debilitat, &c. ſed hiemem, id eſt, χειμῶνα, vndam, fluctum, tempeſtatem, quibus mare debilitatur, ac frangitur ſaxis oppoſitis, vt apud Pindar. Ἰσθμ. εἰδ. δ. Ἀλλὰ νῦν μοι γαιάοχος [...] ἐκ χειμῶνος: id eſt, Sed nunc mihi Neptunus tranquillitatem obtulit ex tempeſtate, & hieme. Ad hunc locum pertinent illa Ciceronis, quæ ſunt in epiſt. ad Pætum lib. 9. *Quam exiſtimo lenem & imbecillam, ab animoſiſſimo & graui, tanquam fluctum à ſaxo frangi oportere.* Sic Lucretius littus fluctifragum dixit lib. 1. propterea quòd fluctus ad littus illiſi, ab eo franguntur, & debilitantur.

SAPIAS, VINA LIQVES] id eſt, fac ſapias, fac vina liques vult ſapientis eſſe in rebus ſeriis, ac ſeueris non multùm temporis ponere: in vino, epulis, & voluptatibus maximam vitæ partem conſumere, vt ſup. *ſic tu ſapiens finire memento, Triſtitiam, vitaque labores.* Priſcianus lib. 18. hunc locum producit, & *ſapias* vult eſſe poſitum pro *ſi ſapias* poteſt tamen ita explicari, vt ego paulò antè oſtendi. *vina liquare* autem poſitum pro, vina promere, & fundere, potare: vel referendum, ad veterum delicias, qui ſacculis & colis vinariis vina percolabant, & liquabant, vt eſſent liquidiora. quam explicationem probat Muretus.

ET SPATIO BREVI, &c.] quanto breuius eſt noſtræ vitæ ſpatium, tanto minus longæ noſtræ ſpes eſſe debent. Sunt autem eius ſpes longæ, exempli cauſa, qui iucundè viuendi conſilium in annum decimum differat, cùm ſit fortaſſe poſtridie, immo verò eo ipſo die moriturus quod vetat epiſt. ad Bullatium lib. 1. *Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam, Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.* ſimile eſt huic locus, qui eſt ſup. Od. iiii. *O beate Sexti, Vita ſumma breuis ſpem nos vetat inchoare longam.*

DVM LOQVIMVR FVGERIT] Suadet item Theognis, vt animum conuiuiis & epulis oblectemus, quia paupertas celeriter, & cogitationis in morem, prætereat, equorum curſum ac celeritatem ſuperans. Ἡμεῖς δ' ἐν θαλίῃσι φίλον καταθώμεθα θυμόν. Ὄφρ' ἔτι τερπωλῆς ἔργ' ἐρατεινὰ φέρῃ. Αἶψα γὰρ ὥστε νόημα παρέρχεται ἀγλαὸν ἥβη Οὐδ' ἵππων ὁρμὴ γίνεται ὠκυτέρη.

CARPE DIEM] tralatio aptiſſima vel à fructibus, & floribus carpendis, vel à lanificio. Quemadmodum igitur ij, qui vel flores, vel lanam carpunt, paullatim carpunt: ſic debent homines hodiernæ vitæ munere ac beneficio vti frui, non ſpe & cogitatione quidem multos annos præcipere, occaſionem autem, & facultatem iucundè viuendi oblatam negligere ac prætermittere, aut in longum tempus differre. libet autem mihi huius verbi vſum aliquot maximè huius poetæ, ſecundo loco aliorum exemplis oſtendere. Od. xxvii. libr 3. *[...] fluctus leprea longa fuit, an recentes Carpere flores?* & ibid. *niſi herile mauis Carpere penſum.* Od. ix. libr. 4. *Totve tuos patiar labores Impune Lolli carpere liuidas Obliuiones.* Satyr. vi. lib. 2. *Carpe viam (mihi crede) comes* & Sat. v. lib. 1. *Inde Rubos feſſi peruenimus, vt pote longum Carpentes iter.* Od. ii. lib. 4 *ego apis Matinæ More modóque Grata carpentis thyma, &c.* Plaut. in Menæchm. *Inter ancillas ſedere iubeas, lanam carpere.* Catull. ad Manl. *Illa mihi ſedes, illic mihi carpitur ætas*, id eſt, ſenſim ſeneſco. Virg l. Georg iiii. *tenuémque magis, magis aera carpunt.* id eſt, paulatim hauriunt. Idem iiii Æn. *Sola ne perpetua mærens carpere iuuenta?* id eſt, paulatim ſeneſces, minuêris, tabeſces, liqueſces? Georg. iii. *Inuiſo ſub faſce viam dum carpit.* Idem ibidem, *& aer Carpere prata fuga, Fluuioſque innare recentis* M. Tull. pro Cluent. *Vt non animaduertas in omnes, ſed ea pa[...] vt velis, & paucos ex multis ad ignominiam ſortiare.* carpere agmen apud Iulium Cæſ. lib. 1. de bello ciuili *Reiiq[...] Cæſaro nihil, niſi vti agmen aduerſariorum male haberet, & carperet.* & ita Liuius multis locis.

QVAM MINIMVM CRED. POST.] quàm maximè diffidens dici, ſeu tempori futuro.

DE LAVDIBVS DEORVM, & hominum.

Ode XII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris.

-0 — -vv -v —
-v — -vv -v —
-v — -vv -v -v
-vv —

Quem virum, aut heroa lyra, vel acri
Tibia ſumes celebrare Clio?
Quem deum? cuius recinet iocoſa
Nomen imago,
Aut in vmbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo, gelidóve in Hæmo?
Vnde vocalem temerè inſecutæ
Orphea ſilua,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapſus, celereiſque ventos
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam ſolitis parentis
Laudibus: qui res hominum, ac deorum:
Qui mare & terras, variiſque mundum
Temperat horis?
Vnde nil maius generatur ipſo:
Nec viget quicquam ſimile, aut ſecundum:
Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores.
Prœliis audax neque te ſilebo
Liber, & ſæuis inimica virgo
Belluis, nec te metuende certa
Phœbe ſagitta.
Dicam & Alciden, pueróſque Ledæ,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem: quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit:

Defluit ſaxis agitatus humor:
Concidunt venti, fugiúntque nubes:
Et minax, quod ſic voluere, ponto
Vnda recumbit.
Romulum poſt hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an ſuperbos
Tarquini faſces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum, & Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paullum ſuperante Pœno,
Gratus inſigni referam camœna,
Fabriciúmque:
Hunc, & incomtis Curium capillis
Vtilem bello tulit, & Camillum
Sæua paupertas, & auitus apto
Cum lare fundus.
Creſcit, occulto velut arbor æuo
Fama Marcelli: micat inter omnes
Iulium ſidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ pater, atque cuſtos
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæſaris fatis data: tu ſecundo
Cæſare regnes.
Ille, ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit iuſto domitos triumpho:
Siue ſubiectos Orientis oræ
Seras & Indos:
Te minor latum reget æquus orbem:
Tu graui curru quaties Olympum:
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

QVEM VIRVM, AVT HEROA] videntur hæc ex Pindaro expreſſa. ὠδ. β΄ ὀλυμπ. Ἀναξιφόρμιγγες ὕμνοι, τίνα θεὸν, τίν' ἥρωα, τίνα δ' ἄνδρα κελαδήσομεν; quod quidem & Muretus nuper, & alij iam pridem annotarunt. Iam quòd vel lyra, vel tibia vult homines, aut heroas laudari poſſe, Pind. item vtramque complectitur ὠδ. δ΄ ἰσθμ. κλέονται δ' ἔν τε φορμίγγεσσιν, ἐν αὐλῶν τε παμφώνοις ὁμοκλαῖς μυρίον χρόνον.

ACRI] ſonora, acriorem ſonitum edente, quàm lyra.

SVMES CELEBRARE] id eſt, ſuſcipies celebrandum, vel vt celebres: quo de genere dicemus ad Od. xxiii. huius lib. *ſumes* autem multo plures habent libri veteres, quam *ſumis*.

CVIVS RECINET IOCOSA, &c.] imago vocis & cantionis tuæ. *ſumes*, & *recinet* excudendum curaui, ſecutus cod. Vrſ. & Turneſ. Eſt autem ἠχὼ (vt Ariſtot. ſcribit in problem. τμημ. ιθ΄) ἁ [illegible] τῆς τελευταίας λέξεως, id eſt, echo tactio eſt nouiſſimæ, ſeu poſtremæ vocis deſinentis. Virg. l. Georg 4. *aut vbi concaua pulſu Saxa ſonant, vocisque offenſa reſultat imago.* poeta noſter Od. xx. huius libr. *vt iocoſa Redderet laudes tibi Vaticani Montis imago.* De ratione Echus ſeu Echonis lege pulcherrimos Lucretij verſus lib. 4. &, ſi vacas, quæ in eos annotauimus.

AVT IN VMBROSIS HELICÔNIS] de Helicône ſic Strabo lib. 9. ὁ δ' Ἑλικὼν συνεχὴς ὢν τῇ Φωκίδι ἐκ τῶν πρὸς ἄρκτον αὐτῆς μερῶν, id eſt, Helicon Phocidi eſt continens, ſeu continuus, quibus ex partibus Septentrionem ſpectat. commemorat Horat. & in epiſt. ad Piſon. *Excludit ſanos Helicone poetas Democritus.* & in epiſt. ad Auguſtum lib. 2. *Vt ſtudio maiore petant Helicona virentem.*

PINDO] Pindus, mons Arcadiæ. & fluuius. Alij autẽ volunt, Perrhebææ montẽ eſſe mari propinquũ: Interpres Theocriti Theſſaliæ fluuium, ſed hoc loco montis nomen eſt.

HAEMO] Hæmus & Rhodope montes ſunt Thraciæ, ſacris Liberi patris & Mænadum cœtu. Orphæo primum initiante, celebrati, ac nobilitati.

VNDE VOCALEM TEMERE INSEC.] quid illa de Orpheo fabula notius, eum cithara canentem etiam arbores ſecutas eſſe? quam quidem ſic interpretatur hic poeta in epiſtola ad Piſones: *Siluestres homines ſacer, interpresque Deorum Cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus, Dictus ob hoc lenire tigres, &c.* Apollon. libr. 1. Argonaut. Αὐτὰρ τόν γ' ἐνέπουσιν ἀτειρέας οὔρεσι πέτρας Θέλξαι ἀοιδάων ἐνοπῇ ποταμῶν τε ῥέεθρα· Φηγοὶ δ' ἀγριάδες κείνης ἔτι σήματα μολπῆς Ἀκτῆς Θρηικίης Ζώνης ἔπι τηλεθόωσαι Ἑξείης στιχόωσιν ἐπήτριμοι. Apud Euripidem Iphigenia negat ſibi Orphei eloquentiam datam eſſe, qua perſuadere poſſit ſaxis, vt ſe ſequantur: itaque lacrymas in ſubſidium adhibituram. εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον Πείθειν ἐπᾴδουσ', ὥσθ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας, Κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὓς ἐβουλόμην· μέλη, Ἐνταῦθ' αἱ [illegible] δάκρυα παρέξω. Philoſtratus iunior in imaginibus hæc de Orpheo: τολμᾷ δέ τι καὶ μεῖζον ὁ ζωγράφος. δένδρα γὰρ ἀνασπάσας τῶν ῥιζῶν ἀκροατὰς ἄγει ταῦτα τῷ Ὀρφεῖ καὶ περιίστησιν αὐτῷ· πεύκη γοῦν καὶ κυπάριττος καὶ κλήθρα καὶ αἴγειρος αὐτῷ, καὶ τὰ ἄλλα δένδρα συμβαλόντα τοὺς πτόρθους, οἷον χεῖρας, περὶ τὸν Ὀρφέα ἑστήκασιν; id eſt, audet autem etiam quiddam maius pictor. Nam radicitus euulſis arboribus eas ipſas ad Orpheum ducit auditrices, & circum eum conſtituit, vt coronæ ſpeciem præbeant. Pinus igitur & cupreſſus, & alnus, & nigra populus, & omnes aliæ arbores, quotquot ſunt, ramos conferentes, veluti manus, Orpheum circumſiſtunt. Pauſanias Ἠλιακῶν β narrat, Aegyptium quendam ſibi dixiſſe, Amphionem & Orphea magos fuiſſe, atque idcircò hunc feras & arbores: illum ſaxa quibuſdam vocibus, & carminibus, id eſt, ἐπῳδαῖς quoquò voluerint, ducere dictos eſſe. Vir. Georg. 4. *Mulcentem tigres, & agentem carmine quercus.* Propert. lib. 3. *Orphea te tenuiſſe feras, & concita dicunt Flumina Threicia ſuſtinuiſſe lyra.* De eodem plura lib. 3. epigrammat. Græc. quæ huc aſcribere ſuperuacaneum videtur.

TEMERE] ἀπροαιρέτως αὐτομάτως ſine ratione, ſua ſponte, & ita mirabiliter: alij paſſim, vulgò.

INSECVTAE] ſunt, ſubaud.

FLVMINVM LAPSVS] bene, fluminum lapſus. nam labi dicuntur flumina. epiſt. 2. lib. 1. *at ille Labitur & labetur in omne volubilis æuum.*

BLANDVM ET AVRITAS] blandum ducere dictum ab Horatio, vt alibi, *ponere. & catus iaculari:* quo de genere dicemus ad Od. viii. lib. 4.

AVRITAS] tralatio eſt ab animantis. auritus (inquit Feſtus) vel à magnis auribus dicitur, vel ab audiendi facultate. [Seruius ad illum Virgilij locum Georg. 1. *Auritosque ſequi lepores.* Profert hunc locum, hæc annotans, auritos, id eſt, maiores aures habentes aliter ait Horatius, *Doctum & auritas fidibus canoris Ducere quercus, ſenſum audiendi habentes.*]

QVID PRIVS DICAM] Cum M. Ant. Muretus hũc locum corruptum eſſe iudicaſſet, eum ita putauit emendandum: *Quid prius dicam ſolitis parentis laudibus qui res hominum &c.* vt Ionem ipſum parentem nominari intelligamus. quam quidem hominis eruditiſſ. coniecturam magnopere probo, eique vt ignoſcatur, vehementer ab omnibus harum litterarum ſtudioſis peto, qui locum perſpicuè corruptum, a libris veteribus deſtitutus iſta reſtituit, vt eius diuinationi, niſi ueteres libri calamo exarati ſubueniſſent, pro vera ſcriptura haberi poſſit. Ego autem ante quam veram ſcripturam in vno codice Vaticano reperiſſem, vulgatam ſic explicari poſſe putabam, *Quid prius dicam ſolitis parentum laudibus?* id eſt, quam ſolitas parentum noſtrorum laudes? laudes porro parentũ intelligebam, non eas, quibus aſſiciendi ſint parentes noſtri; ſed quibus illa

Iouem afficere ſolebãt, & quarum argumentum erat Iupiter, & eius laudes. Itaque Iouem parentum laudes eò appellari arbitrabar, quod veterum carmina magna ex parte è Iouis laudibus conſtabant proinde quaſi ita diceret Horat. *Quid prius dicam Ioue*, quem primo loco patres noſtri canere, & laudare ſolebant? vel hoc modo, *Quid prius dicam?* ſcripta hic interrogationis nota. *ſolitis parentum laudibus*, id eſt, quemadmodum parentes noſtri Iouem laudare conſueuerunt, dicam ſubaudi, eum, *Qui res hominum ac Deorum, &c.* Quæ idcircò aſcripſi, vt ſi quis fortè pertinaciùs contendet hunc locum non eſſe corruptum ei quoque ſatisfactum ſit. Nam ego quidem lectionem ex optimo cod. Vat. erutam ſequor: cuius mihi teſtes ſunt ipſe Muretus, & Federicus Brutius bibliothecæ Vaticanæ cuſtos. Eius autem ſententia perſpicua eſt: *Quid prius dicam ſolitis parentis Laudibus?* id eſt, Quid prius dicam, quàm ſolitas, & vſitatas parentis, nempe Iouis laudes? *Qui res hominum, ac, &c.* In nonnullis libris legitur, *Qui rex hominum, ac deorum.* quam ſcripturã equidem non damno: ſed alteram ſequor, præſertim ab optimis codic. Fact. Vrſ. vno Vatic. Torneſ. confirmatam.

QVI MARE, ET TERRAS,] huic loco ſimillimus ac planè geminus eſt ille ex li. 3. Od. IIII. *Qui terram inertem, qui mare temperat Ventoſum, & vrbes, regnaque triſtia, &c.* Quidam libri habent *& terram.*

TEMPERAT] moderatur, vel temperatum efficit, vid. annot. ad Od. VIII. ſupra de hoc verbo.

HORIS,] horas hoc loco quatuor anni partes diſſimileis intellige.

PROXIMOS ILLI TAMEN] nihil eſt Ioui ſecundum: eſt tamen ei Pallas proxima, ſed longo proxima interuallo, ſecundum enim intelligitur, quod ſtatim ſequitur, & adhæret: proximum verò, etiam quod longè remotum eſt, dummodo inter duo diſcreta nihil medium interiectum ſit, vt docet Nonius: & annotarat Muret. ſic Virg. lib. 4. Aen. *Proximus huic, longo ſed proximus interuallo.* & M. Tull. in Bruto: *L. Philippus Antonio proximus accedebat, ſed longo interuallo tamen proximus.* Ita autem proximos Phœbi carminibus eſſe veriſimile eſt, quantumuis magni poetæ mortalis verſus, cum Phœbi carminibus comparatos. Sic igitur Virgilianus ille Corydon in Melib. de Codro. *Nam proxima Phœbi verſibus ille facit.*

PRŒLIIS AVDAX] nota eſt omnibus illa Deorum & gigantum pugna, in qua Bacchus interfuiſſe, cuiuſque magna pars fuiſſe dicitur, vt eſt in Oda XIX. lib. 2. quo loco plura hac de re dicemus. Notæ ſunt præterea Bacchi de Indis victoriæ, ac triumphi. de quibus Diodorus Siculus lib. 5. & Lucianus in eo lib. qui inſcribitur περὶ Διονύσου.

ET SAEVIS INIMICA VIRGO] Diana venatrix: vt Od. VI. lib. 4. *Deliæ tutela Deæ fugaceis Lyncas, & ceruos cohibentis arcu.* Homerus ἰλιάδ. υ. Ἄρτεμις ἰοχέαιρα quo epitheto vtitur & Pind.

CERTA] quæ ſemper id ferit, quod petit, ſic Catul. ad Manlium. *Tempore quo certa Stymphalia monſtra ſagitta Perculit.*

PVEROSQVE LEDAE] pueros Græcorum more dixit, nam παῖς ſignificat filium & puerum. ſic Od. XIX. *Semeleïus puer.* & XII. lib. 3. *Cythereæ puer ales.* & de arte poët. *Nec pueros coram populo Medea trucidet.* Significat autem per Ledæ pueros Caſtorem & Pollucem. Amborum enim vnam eſſe matrem Ledam inter poetas conuenit: Sed idem Caſtoris Tyndareum, ſeu Tyndarum, Pollucis Iouem patrem eſſe volunt: vt Pindarus Νεμ. ᾠδῇ ι. apud quem ſic Iupiter Polluci, ἐσσί μοι υἱός· τόνδε δ᾽ ἔπειτα πόσις σπέρμα θνατὸν ματρὶ τεᾷ πελάσαις στάξεν ἥρως. id eſt, Tu mihi filius es: illum autem vir heros ſemen mortale cum matri tuæ admouiſſet, conſtituit. Iccircò illum mortalem hunc immortalem eſſe natum, vt Iouis filium. Caſtore autem ab Ida (vt ſcribit Pauſanias Meſſenicis, cum quo conſentit Theocrit. Διοσκούροις) vel, vt alij malunt, à Meleagro, vel, vt nonnulli, à Lynceo, interfecto, Pollux, cum ei liceret eſſe immortali, maluit cum fratre Caſtore immortalitatem ſuam cõmunicare, partémque viciſſim mortalis conditionis, quæ illius erat propria, ferre ac ſubire, quã ſolus immortalitate potiri. quod declarat Pindarus in eo carmine, quod ſuprà proximè commemoraui. μεταμειβόμενοι δ᾽ ἐναλλὰξ ἁμέραν τὰν μὲν παρὰ πατρὶ φίλῳ Διὶ νέμονται, τὰν δ᾽ ὑπὸ κεύθεσι γαίας ἐν γυάλοις Θεράπνας, πότμον ἀμφιπλάντες ὁμοῖον. ἐπεὶ τοῦτον ἢ πάμπαν θεὸς ἔμμεναι οἰκεῖν τ᾽ οὐρανῷ εἵλετ᾽ αἰῶνα φθιμένου Πολυδεύκης Κάστορος ἐν πολέμῳ. id eſt, Permutantes autem inter ſe alternis diem alium quidem apud carum patrem traducunt, alium ſub terræ latebris in Therapnæ cauitatibus ſortem ſimilem ſubeuntes. Nam hanc vitam maluit Pollux, fratre Caſtore in bello mortuo, quàm prorſus deus eſſe, & in cælo habitare. ſic & Homer. ὀδυσσ. λ. Κάστορά θ᾽ ἱππόδαμον καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα· Τοὺς ἄμφω ζωοὺς κατέχει φυσίζοος αἶα· Οἳ δὲ νέρθεν γῆς τιμὴν πρὸς Ζηνὸς ἔχοντες Ἄλλοτε μὲν ζώουσ᾽ ἑτερήμεροι, ἄλλοτε δ᾽ αὖτε Τεθνᾶσι. τιμὴν δὲ λελόγχασιν ἶσα θεοῖσι. Dicuntur autem ambo nihilominus Διόσκουροι. & in carmine illo Homerico in Διοσκούρους, perſpicuè vterque dicitur eſſe à Ioue procreatus: Τοὺς ὑπὸ Ταϋγέτου κορυφῇ ὄρεος μεγάλοιο Μιχθεῖσ᾽ ἐν φιλότητι κελαινεφέϊ Κρονίωνι Σωτῆρας τέκε παῖδας ἐπιχθονίων ἀνθρώπων. à quo nihil diſcrepat Theocritus Διοσκούροις.

HVNC EQVIS, ILLVM] hunc equitem nobilem & victorem, videlicet Caſtorem: illum pugilem præſtantiſſimum, nempe Pollucem. ſic Satyr. I. lib. 2. *Caſtor gaudet equis, ouo prognatus eodem Pugnis.* & Hom. vt ſup. diximus. Κάστορά θ᾽ ἱππόδαμον, καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα.

QVORVM SIMVL ALBA NAVTIS] id eſt ſimulatque Caſtoris & Pollucis ſidus nautis apparuit, &c. quod amicum appellat Ode X. epod. *Nec ſidus atra nocte amicum appareat*, propterea quòd ſit nautis ſalutare, periculúmque abeſſe ſignificet. & ſup. Od. 3. lucida ſidera nominat. *Sic te diua potens Cypri, Sic fratres Helenæ lucida ſidera, Ventorumque regat pater, &c.*

DE I. SAX. AGITATVS HVM. &c.] tale eſt illud Ode VIII. lib. 4. *Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis Quaſſas eripit æquoribus rateis.* ſic & Homer. vel aliquis alius in carmine illo εἰς Διοσκούρους· Αὐτίκα δ᾽ ἀργαλέων ἀνέμων κατέπαυσαν ἀέλλας, Κύματα δ᾽ ἐστόρεσαν λευκῆς ἁλὸς ἐν πελάγεσσι, Ναύταις σήματα καλὰ πόνου σφίσιν· οἱ δὲ ἰδόντες Γήθησαν, παύσαντο δ᾽ ὀϊζυροῖο πόνοιο. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt: Statim autem ſæuorum ventorum procellas compreſſerunt, fluctus maris ſtrauerunt, nautis ſigna læta laboris: illi autem vt viderunt, lætati ſunt, & finem metuendi ac laborandi fecerunt. & Pindarus Πυθ. ᾠδῇ ε. εὐδίαν ὃς μετὰ χειμέριον ὄμβρον τεὰν καταιθύσσει μάκαιραν ἑστίαν. Et Theocr. multo apertius, Διοσκούροις: Ἀλλ᾽ ἔμπης ὑμεῖς γε καὶ ἐκ βυθοῦ ἕλκετε νῆας Αὐτοῖσιν ναύτῃσιν ὀϊομένοις θανέεσθαι· Αἶψα δ᾽ ἀπολήγοντ᾽ ἄνεμοι, λιπαρὰ δὲ γαλήνα Ἀμ πέλαγος· νεφέλαι δὲ διέδραμον ἄλλυδις ἄλλαι. Ἐκ δ᾽ ἄρκτοι τ᾽ ἐφάνησαν, ὄνων τ᾽ ἀνὰ μέσσον ἀμαυρὴ Φάτνη σημαίνουσα τὰ πρὸς πλόον εὔδια πάντα. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt. Attamen vos ex imo maris fundo naueis trahitis vnà cum ipſis nautis iamiam ſeſe interituros putantibus. Statim autem quieſcunt venti, optata autem & nitida tranquillitas per totum mare permanat, nubes aliæ aliò diſſipantur. vrſæ ſeſe aperiunt, ac patefaciunt; & aſinorum præſepe obſcurum, ſignificat omnia ad nauigationem eſſe parata, atque expedita. *Defluit ſaxis* pro, *fluit de ſaxis*, Horatianum: de quo alibi.

CONCIDVNT VENTI] tale illud Virgilianum putat eſſe Germanus Valens, *Sic cunctus pelagi cecidit fragor.* Aen. I.

ET MINAX (QVOD SIC VOLVERE] ſic reperi ſcriptum in cod. Faerni, Vrſin. & duob. Vatic. Donati autẽ liber habet, quia ſic Torn. nã ſic: quæ idẽ valẽt.

RECVMBIT] ſternitur, exæquatur, ſedatur, quieſcit, ἀναζώννυται, ςορέννυται.

ROMVLVM POST HOS PRIVS] qui plura de Romulo & Numa Pompilio ſcire volet, legat Liuium lib. 1. & Plutarch. in Rom. Verumtamen hæc pauca ex Liuio huc aſcribam: *Ita duo deinceps reges alius alia via, ille bello, hic pace ciuitatem auxerunt: Romulus ſeptem & triginta regnauit annos: Numa tres & quadraginta. Tum valida, tum temperata & belli & pacis artibus erat ciuitas.*

AN SVPERBOS TARQVINI FASCEIS] id eſt, an Superbum Sext. Tarquinij imperium. Alij exiſtimant ſignificari Iunium Brutum, quia (vt loquitur) Tarquinio exacto cùm ſtatim L. Tarquinius ſe conſulatu abdicaſſet, faſces penes vnum Brutum remanſerunt. alij, vt Porph. & Acron, Tarquinium Priſcum: & ſuperbos faſceis interpretantur magnificos, glorioſos, & præſtanteis. ſic ſup. Od. xi. *Atrium ſuperbus* dixit: & infr. Od. xxxv. *ſuperbos triumphos.* & Od. 4. lib. 2. *pauimentum ſuperbum.* & Virg. Æn. 6. *animamque ſuperbam Vltoris Bruti.*

AN CATONIS NOBILE LETHVM] M. Tull. ep. ſt. ad Pap. Pætum, *Ceteri quidem, Pompeius, Lentulus tuus, Scipio, Afranius fœdè perierunt: at Cato præclarè.* Plutarch. ſcribit Catonem, cùm audiſſet, Scipionem, Afranium, Iubam à C. Cæſare, deuictos eſſe, ſeſe Vticæ gladio percuſſiſſe, & cùm filij interuentu prohibitus eſſet, vulnúſque curari cœptum eſſet, intereà dum curaretur, vulnus obligatum reſcidiſſe; atque ita animam efflaſſe. Laudat etiam offic. 1. genus hoc mortis M. Tull. & Horat. Od. 1. lib. 2. *& cuncta terrarum ſubacta, Præter atrocem animum Catonis.*

REGVLVM] de Regulo lege Oden. 5. lib. 3. & Offic. lib. 1. & 3. & orat. in Piſonem. quo loco ita de Regulo: *Nec mihi ille M. Regulus, quem Karthaginenſes reſectis palpebris illigatum in machina vigilando necauerant, ſupplicio videtur affectus, &c.* & pro Sextio: *Tu mihi etiam M. Attilium Regulum commemoras, qui redire ipſe Karthaginem ſua voluntate ad ſupplicium, quàm ſine iis captiuis, à quibus ad ſenatum miſſus erat, Romæ manere maluerit.*

SCAVROS] cùm Scaurorum inprimis nobilis & clara virtus in rep. adminiſtranda extiterit, tùm ſingularis fuit M. Scauri grauitas, & conſtantia. qui cum accuſaretur à Q. Vario Hiſpano, quòd ſocios ad arma concitaſſet, ita cauſam egit ſuam. *Q. Varius Hiſpanus M. Scaurum Principem ſenatus arguit ſocios ad arma concitaſſe: M. Scaurus princeps ſenatus negat: teſtis nemo: vtri vos Quirites credere debetis?* quibus auditis abſolutus eſt. hunc commemorat M. Tull. epiſt. lib. 1. ad App. cuius principium eſt *Periucunda*: & lib. 1. de orat. & in Bruto, & orat. pro Fonteio.

ANIMAEQVE MAGNAE PRODIGVM PAVLLVM] qui animam, i. vitam pro rep. profudit. Paullum igitur Aemilium ſignificat, Terentij Varronis collegam: quibus conſulibus, ac ducibus maximam cladem ad Cannas accepit ab Annibale populus Rom. eo enim prælio cæſa ſunt XLV Romanorũ millia cum Paullo conſule, & LXXX ſenatoribus: XXX partim conſularibus, partim prætoriis, partim ædilitiis. vide Liuium lib. 22. Quòd autem ad *magnam animam* attinet, magnorum virorum magnas animas eſſe credibibile eſt. Itaque per magnas animas, magnarum animarum, ſeu magnorum animorum viros intelligere debemus.

FABRICIVMQVE] M. Tull. offic. 3. tradit, perfugam quendam, qui à Pyrrho in caſtra Fabricij venerat, eique pollicitus erat, ſi præmium ſibi propoſuiſſet, ſe, vt clàm veniſſet, ſic clàm in Pyrrhi caſtra rediturum, & eum veneno necaturum, à Fabricio cum cuſtodia ad Pyrrhum eſſe remiſſum. Plutarchus autem in Pyrrho ſcribit, epiſtolam à medico ad Fabricium eſſe miſſam, in qua promitteret ſe veneno regem necaturum, ſi ſibi Romani ſui facinoris præmium pollicerentur: Fabricium autem offenſum hominis iniuſtitia, collega in eandem ſententiam adducto, ad Pyrrhum litteras miſiſſe, quibus eum moneret, vt ſibi caueret. Plutarchi verba ſunt hæc: Ἧκεν ἀνὴρ εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸς τὸν Φαβρίκιον ἐπιστολὴν κομίζων, ἣν ἔγραφεν ὁ τοῦ βασιλέως ἰατρὸς ... τὸν Πύρρον, χάριτας αὐτῷ παρ' ἐκείνων ὁμολογηθείη λύοντι τὸν πόλεμον ἀκινδύνως. Ὁ δὲ Φαβρίκιος δυσχεράνας πρὸς τὴν ἀδικίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸν συνάρχοντα διαθεὶς ὁμοίως, ἐπιστολὴν γράψαντες πρὸς τὸν Πύρρον ... φυλάττεσθαι τὴν ἐπιβουλὴν κελεύων. hunc eundem Fabricium ſcribit ibidem Plutarchus, aurum à Pyrrho oblatum accipere noluiſſe, & cum die poſtero Pyrrhus iuſſiſſet elephantum (quod animalis genus numquam ille antea viderat) à Fabricij tergo, aulæo interiecto collocari, deinde aulæo ſublato, elephantus ille ſupra Fabricij caput, immanem, atque horribilem vocem miſiſſet, dixiſſe neque heri ſe ab auro eſſe corruptum neque hodie à fera exterritum.

HVNC] Fabricium.

ET INCOMPTIS CVRIVM] M. Tullius ſcribit in Catone maiore, Curio ad focum ſedenti magnum auri pondus cum Samnites attuliſſent, ab eo repudiatos eſſe, non enim aurum habere præclarum ſibi videri dixit, ſed eis, qui haberent aurum, imperare. *Incomtis* autem laudis cauſa poſuit, quemadmodum contrà turpe habebatur calamiſtratam comam habere: vt notat Seruius ad illud Virg. Æn. XII. *crines Vibratos calido ferro* & profert hunc locum.

CAMILLVM] L. Furius Camillus, cum ei dies à L. Apuleio tribuno pl. dicta eſſet, in exſilium ſua voluntate abiit: idem Roma à Gallis capta, abſens & exſul conſul creatus, Gallis in auro appendendo iam occupatis, cum exercitu interuênit, eoſque ſexto poſt Romam captam menſe ex Italia expulit.

SAEVA PAVPERTAS] χαλεπὴ, ἀργαλέα, aſpera, & perpeſſu difficilis. ſic χαλεπότητα ſæuitiam Latinè reddimus apud Ariſt. in lib. de moribus, quos annis ſuperioribus in lucem edidimus. Heſiodus paupertatem, κακὴν appellat ἔργ. καὶ ἡμ. ἀλλὰ κακὴν πενίην idem ibidem. οὐλομένην θυμοφθόρον, ſine coniunctione: id eſt, perditam, ſeu peſtiferã, & animi corruptricem. & itẽ Theognis: θυμοφθόρον ſimpliciter. Horat. epiſt. 2. libr. 2. *audacem paupertas impulit audax, Vt verſus facerem.* Plutarchus lib. περὶ φιλοστοργ. quanta ſit paupertatis ſæuitia declarat his verbis: Οἱ μὲν γὰρ πένητες οὐ τρέφουσι τέκνα, δεδιότες μὴ χεῖρον ἢ προσήκει, τραφέντα δουλοπρεπῆ καὶ ἀπαίδευτα, καὶ τῶν καλῶν πάντων ἐνδεᾶ γένηται. τὴν γὰρ πενίαν ἔσχατον ἡγούμενοι κακὸν οὐχ ὑπομένουσι μεταδοῦναι τέκνοις, ὥσπερ τινὸς χαλεποῦ καὶ μεγάλου νοσήματος, id eſt, Nam pauperes, liberos à ſe procreatos non alunt, metuentes ne deterius quàm conuenit, educati, ſeruilem in modum humiles atque abiecti, & indocti, & rerum omnium honeſtarum expertes euadant. Paupertatem enim malorum omnium extremum arbitrantes, à ſe impetrare non poſſunt, vt eam filiis ſuis impertiantur, tãquam morbum quendam ſæuum, grauem ac difficilem. Hunc locum mihi indicauit Germ. Valens.

TVLIT] protulit, extulit.

ET AVITVS APTO CVM LARE FVNDVS,] fundus non emtus, ſed à maioribus acceptus, eum domo non ſumtuoſius, nec magnificentius, quàm fundi fructus ferrent, aut quàm fundũ deceret, extructa.

CRESCIT OCCVLTO VELVT, &c.] Hæc videntur eſſe ex Pindaro ſumta, & imitata, vt indicauit mihi Scaliger, Nem. εἰδ. η. Αὔξεται δ' ἀρετὰ, χλωραῖς ἐέρσαις ὡς ὅτε δένδρεον ἀίσσει, &c. id eſt, Creſcit autem virtus, vt cùm arbor recentibus & viridibus herbas elicientibus roribus, ſorgit, &c.

FAMA MARCELLI] M. Claudiũ Marcellum ſignificari vulgò exiſtimant, qui Gallos Inſubres Viridomaro cæ-

ro eorum duce ſuperauit: qui Syracuſas expugnauit: qui quinquies conſul fuit: poſtremo qui cum collega ſpeculandi cauſa è caſtris egreſſus ab equitatu Annibalis circumuentus, & occiſus eſt. Quem cùm interfectum eſſe audiſſet Annibal (vt ſcribit Plutarch. in eius vita) ipſe ad locum, in quo exanimis iacebat, accurrit, mortuo diu aſtitit: ſtaturam & formam corporis diligenter & attentè conſiderauit, neque hoſte tam infeſto ac moleſto ſublato, aut vocem arrogantiorem miſit, aut lætitiam immoderatam vultu ſignificauit: ſed mortis caſum inopinatum miratus, annulum quidem ei de digito detraxit, corpus autem honorifico & inſigni veſtitu ornatum, comburendum curauit, cineréſque in vrna argentea conditos, impoſita etiam aurea corona, ad eius filium miſit. De eodem M. Tull. lib. 4. accuſat. cùm alia multa, tum hæc quoque valde honorifica commemorat. *Nemo ferè veſtrum eſt, quin quemadmodum captæ ſint à M. Marcello Syracuſæ ſæpe audierit, nonnunquam etiam in annalibus legerit. Conferte hanc pacem cum illo bello, huius prætoris aduentum cum illius imperatoris victoria, huius cohortem impuram cum illius exercitu inuicto, huius libidines cum illius continentia: ab illo qui cepit, conditas ab hoc, qui conſtitutas accepit, captas dicetis Syracuſas.* Ego M. Marcellum Octauiæ filium ſignificari puto: & ita Porphir. de quo & Virg. lib. 6. *Tu Marcellus eris*, & Paterculus poſteriore volumine.

IVLIVM SIDVS] Iulium Cæſarem in Deorum numerum relatum accipe. Creditum eſt enim ſtellam illam comatam, quæ nocteis ſeptem fulſit, Cæſaris animum fuiſſe in cælum ſubuolantem, de qua ſic Plutarch. Ἐφάνη γὰρ ἐπὶ νύκτας ἑπτὰ μετ' τὴν σφαγὴν διαπρεπὴς μέγας κομήτης. id eſt viſus eſt enim nocteis ſeptem poſt Iulij Cæſaris cædem ſtella comata, illuſtris & magna. Virg. Mœr. *Ecce Dionæi proceſſit Cæſaris aſtrum.*

TV SECVNDO CAESARE REGNES] ita diuiſum ſit inter te, & Cæſarem Auguſtum mundi totius Imperium, vt tu in cælo regnes: Cæſar orbem terrarum & res humanas moderetur, & procuret

ILLE SEV PARTHOS] Parthos Auguſtus non domuit, ſed pacem cum iis fecit. Illi enim ſigna militaria tùm ea, quæ Craſſus, tùm ea, quæ Antonius amiſerat, Auguſto repoſcenti reddiderunt. vide annot. ad Od. xv. lib. 4.

LATIO IMMINENTEIS] Italiæ inſidianteis, & malè cogitanteis. Virg. lib. 10. AEneid. *muris iterum imminet hoſtis naſcentis Troiæ*

ORIENTIS ORAE] ſic habent cod. Iann. Fulu. Vrſini, duo Vatican. Torn. & Ruſſard. Nicot. Cleric.

EGERIT] duxerit. neque quicquam refert vtrùm Auguſtus ipſe de Parthis triumpharit, an eo vel imperante, & principatum obtinente, vel conſule, vel auſpice, alij Parthos in triumphum duxerint.

TE MINOR, &c.] quantumuis magnas res geſſerit, æquo animo tamen, te inferior terrarum, Imperium obtinebit: tu autem in cælo regnabis.

LATVM REGET] nonnulli veteres codices, & quidem non pauci, habent *latum*.

AEQVVS] æquo animo, vt Od. xxix. lib. 3. *quod adeſt, memento Componere æquus.*

TV GRAVI CVRRV QVATIES] tale illud eſt Ode xxxiiii. huius libri. namque *Dieſpiter Igni coruſco nubila diuidens Per purum tonanteis Egit equos, volucrémque currum.*

AD LYDIAM Amicam ſuam.

Ode XIII. Dicolos diſtrophos: vt, Sic te diua potens Cypri,

– – – ∪ ∪ – ∪ –

– – – ∪ ∪ – – ∪ ∪ – ∪ –

30 *CVm tu Lydia Telephi*
Ceruicem roſeam, cerea Telephi
Laudas brachia, væ, meum.
21 *Feruens difficili bile tumet iecur.*
Tunc nec mens mihi nec color
Certa ſede manent, humor & in genas
Furtim labitur arguens,
Quàm lentis penitus macerer ignibus.
Vror, ſeu tibi candidos
Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ, ſiue puer furens
Impreſſit memorem dente labris notam:
Non ſi me ſatis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbarè
Lædentem oſcula, quæ Venus
Quinta parte ſui nectaris imbuit.
Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Diuulſus querimoniis,
Supremâ citiùs ſoluet amor die.

CVM TV LYDIA] Hoc vnum eſt ex iis, quæ valdè mordent, & vrunt amantem, ſi amica vel illo audiente riualem laudet, vel eo excluſo, hunc intromittat, vel denique aliquam rem huic gratificetur, quam illi deneget, cuius rei elegans exemplum eſt id, quod in Eunucho paraſitus ſuadet militi: *Vbi tu nominabit Phædriam, tu Pamphilam Continuò. ſi quando illa dicet, Phædriam intromittamus comeſſatum. tu Pamphilam Cantatum prouocemus, &c.*

CERVICEM ROSEAM] ſic Virgil. lib. 1. AEneid. *Dixit & auertens roſea ceruice refulſit.*

CEREA] vel ſolida, vel polita & ſine rugis, vel flexibilia, vel candida, vel tenera, & ita pulchra. ductum fortaſſe à cereis imaginibus, quas habebant Romani veteres in atriis. [Seruius ad illud Virg. Alex. *Addam cerea pruna*: notat hæc, *aut cerei coloris, aut mollia.* Horat. *cerea Telephi Laudas brachia, &c.*]

BILE TVMET IECVR] iecur, ſedes eſt libidinis, non iræ. Idque ita volunt eſſe ij, qui animi parteis ſua quasque in ſede collocatas eſſe dicunt, vt Plato, quam ſententiam ſequitur & Horat. alio loco, vt Ode 1. lib. 4. *Si torrere iecur quæris idoneum*: ad quem locum plura dicemus. cur igitur hoc loco diſsidet à ſeipſo, neque ſibi conſtat? Poetæ ſunt liberiores, quàm Philoſophi, & maiore ex parte ſequuntur ſenſum vulgi, & opinionem popularem. Et fortaſſe hac in re Archilochū imitatus eſt, vt aliis in rebus, cuius extat hic verſiculus apud Athen. lib. 3. χολὴν γὰρ οὐκ ἔχεις ἐφ' ἥπατι. ſic Satyr. 11. lib. 1. *meum iecur vrere bilis*. Germanus Valens putabat hoc etiam dici poſſe, ad κύστιν χοληδόχον id eſt, fellis receptaculum, ſeu lienem, Horatium ſpectaſſe: qui ſine dubio hepati adiunctus eſt: & pro humoris copia, aut paucitate, intumeſcit, aut extenuatur, ac minuitur. Atque idcirco tumere bile iecur dixit Horatius: quemadmodum Iliad. 1. mentem etiam prudentium ira intumeſcere dicit, his verſibus, Ἀλλ' ὅτε δὴ Μελέαγρον ἔδυ χόλος, ὅς τε καὶ ἄλλων Οἰδάνει ἐν στήθεσσι νόον πύκα περ φρονεόντων: non quòd mens tumeat ira, ſed quòd fel, quod iecori proximum locatum eſt, vt ſanguinem impurum, & biliosum exciperet, immoderata bilis copia dilatetur, ac turgeſcat, Virgil. quidem AEneid. 8. perſpicuè iram in felle poſuit, ibi. *Alcidæ furiis exarſerat atro Felle dolor*: ſimulque qualis bilis ſit natura oſtendit, verbo, *exarſerat*. At Homerus eodem libro ſub perſona Achillis, cor, ſedem eſſe iracundiæ videtur ſentire. Ἀλλά μοι οἰδάνεται κραδίη χόλῳ, &c. id eſt, vt M. Tull. vertit. Tuſc. quæſt. libr. 3. *Corque meum penitus turgeſcit triſtibus iris.* ſic & Virg. lib. 6. AEneid. *tumida ex ira tum corda reſidunt.*

TVNC NEC MENS MIHI] hæc ſunt amoris indicia. quibus alia quædam adiicit Od. 1. lib. 4. *Sed cur, heu, Ligurine cur Manat rara meas lacryma per genas?*

Cur facunda parum decoro Inter verba cadit lingua ſilentio? & Od. XI. epod. *conuiuiorum & pœnitet: In quis amantem, & languor, & ſilentium Arguit, & latere petitus imo ſpiritus.* ſed longe plura, eaque certiora erudiτiſſima fœmina Sappho poſuit in molliſſimo illo, & politiſſimo carmine, quod Franciſcus Portus Græcorum hominum, qui hodie viuunt, mea quidem ſententia, longe doctiſſimus, emendauit. ὡς ἴδον γάρ σε βροχέως με φωνᾶς Οὐδὲν ἔτ' εἴκει· Ἀλλὰ κὰμ μὲν γλῶσσα ἔαγε, λεπτὸν δ' Αὔτικα χρῷ πῦρ ὑποδεδρόμακεν, Ὀππάτεσσι δ' οὐδὲν ὄρημ', ἐπιβρόμεισι δ' ἄκουαι. Κὰδ δ' ἱδρὼς ψυχρὸς χέεται, τρόμος δὲ Πᾶσαν ἀγρεῖ, χλωροτέρα δὲ ποίας Ἔμμι, τεθνάκην δ' ὀλίγου 'πιδεύσα Φαίνομαι ἄλλα. Quod totum expreſſit Catull. ad Leſbiam: *nam ſimul te, Leſbia, aſpexi, nihil eſt ſuper mi. Lingua ſed torpet, tenuis ſub artus Flamma demanat, ſonitu ſuopte Tinniunt aures, gemina teguntur Lumina nocte.* Plutarchus autem in Demetrio narrat, Eraſiſtratum medicum ex his amoris affectibus, & indicijs non ſolum collegiſſe, ac deprehendiſſe Antiochi morbum, qui ex amore natus erat: ſed etiam, cuius amore captus eſſet, cognouiſſe. Plutarchi verba ſunt hæc: τῆς δὲ Στρατονίκης καὶ κατ' ἰδίαν καὶ μετὰ τοῦ Σελεύκου φοιτώσης πολλάκις, ἐγίνετο τὰ τῆς Σαπφοῦς ἐκεῖνα περὶ αὐτὸν πάντα· φωνῆς ἐπίσχεσις, ἐρύθημα πυρῶδες, ὄψεως ὑποπτώσεις, ἱδρῶτες ὀξεῖς, ἀταξία καὶ θόρυβος ἐν τοῖς σφυγμοῖς, τέλος δὲ τῆς ψυχῆς κατὰ κράτος ἡττωμένης ἀπορία, καὶ θάμβος, καὶ ὠχρίασις: id eſt, Stratonica autem (hæc erat Antiochi nouerca, quam ille amabat) & ſola, & cum Seleuco ſæpe ad Antiochum eunte, exſiſtebant in eo omnia illa, quæ Sappho ponit, amoris indicia: vocis compreſſio, & hæſitantia linguæ. rubor igneus: oculi in terram defixi, ſudores acres & celeres, inæqualitas, & perturbatio in pulſibus, ad extremum animo oppreſſo, & ſuccumbente, conſilij inopia, & ſtupor, & pallor. [Sed non eſt ſilentio prætereundum, in verbis Plutarchi Gulielm. Canterum lib. nouarum lect. 5. cap. 28. pro ὑποπτώσεις quod feci ex corrupto ὑποδείξεις, conſtanter aſſeuerare (eius enim ſunt verba) ſcribendum ὑποδείξεις, id eſt quaſi detectiones. At ego ὑποπήξεις legendum arbitrabar, id eſt, ſtupor, ſeu torpor, vel ὑποτήξεις, id eſt, liquefactio ſeu tabes. Quod ſi neutrum horum placeat, malim ſcribi ὑπολείψεις, ſeu ὑπολείψεις, numero multitudinis.] Verumtamen iudicent eruditi. Nam quod ad me attinet, Canteri coniecturam, vt probabilem, & ingenioſam, valde laudo.] Simile illud eſt Simæthæ apud Theocritum Daphnidis amore captæ, eiuſque aſpectu perturbatæ, & perculſæ: πᾶσα μὲν ἐψύχθην χιόνος πλέον, ἐκ δὲ μετώπω ἱδρώς μευ κοχύεσκεν ἴσον νοτίαισιν ἐέρσαις. οὐδέ τι φωνῆσαι δυνάμαν, οὐδ' ὅσσον ἐν ὕπνῳ κνυζεῦνται φωνεῦντα φίλαν ποτὶ ματέρα τέκνα. Ἀλλ' ἐπάγην δαγῦδι καλὸν χρόα πάντοθεν ἴσα. quorum verſuum hæc fere ſententia eſt: tota quidem niue frigidior effecta ſum: ex fronte autem ſudor multus manabat roris auſtralis inſtar. Neque quicquam eloqui, immò ne vocẽ quidem mittere poteram, ne tantam quidem, quãtam pueri dormientes ad matrem optatam, quaſi gannientes, edere ſolent: ſed obrigui toto corpore, & congelaui, vt glacies. Lucianus quoque in eo dialogo, qui ζεὺς τραγῳδὸς inſcribitur, ſimilia quædam profert τὰ σημεῖα γὰρ ταῦτα, οἱ στεναγμοί, καὶ τὰ δάκρυα, καὶ τὸ ὠχρὸν εἶναι, οὐκ ἄλλου τινὸς ἢ ἔρωτός ἐστι. & Apollonius lib. 3. argonaut. de Medea τὴν δ' ἄχος ἀμφὶ περὶ κραδίην σμύχεσκεν ἰοῦσα, ὄμματα δ' αὐτως Ἤχλυσαν, θερμοὶ δὲ παρειάων εἷλεν ἐρευθος. Γούνατα δ' οὔτ' ὀπίσω, οὔτε προπάροιθεν ἀεῖραι Σθένεν, ἀλλ' ὑπένερθε πάγη πόδας. quorũ verſuũ hęc ferè ſententia eſt. Cor igitur ei ex præcordijs excidit, oculi caligarunt, rubor genas occupauit, genua neque in anticam, neque in poſticam partem attollere poterat, ſed prorſus ei pędes obriguerunt. Ne Valerij Æditui quidem poetæ veteris verſus, quos profert Aul. Gell. lib. 19. cap. 9 ab hoc loco, & hac ſententia alieni ſunt. *Dicere cum conor curam tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te quæram verba labris abeunt: Per pectus manat ſubitò mihi ſudor. ſic tacitus ſubitus, duplo ideo pereo.*

Certa sede manent] ſic cod. Doo. Faer. duo Vatic. Torneſ.

Argvens] indicans. Virg. Æneid. 4. *Degeneres animos timor arguit.* & Horat. epiſto. ad Mæcenat. 3. lib. 1. *laudibus arguitur vini vinoſus Homerus*, id eſt, eo ipſo, quòd Homerus multus eſt in vino laudando, indicat ſe vinoſum fuiſſe.

Qvam lentis penitvs macerer] quãto ſunt amoris flammæ lãguidiores, tanto & grauior morbus eſt, & longior. nam neque amans ita affectus conualeſcere poteſt, niſi re adamata potiatur: neq; vel metu, vel pudore deterritus, potiendi viam ſibi expedire, neque languens interire.

Macerer] tabeſcam, liqueſcam, conſumar: vt Od. XIIII. epod. *non vberiùs nec vno Contenta Phryne macerat.* Lucret. lib. 3. Proœm. *Macerat inuidia ante oculos illum eſſe potentem, &c.*

Immodicae mero rixae] rixæ ob vinum vltra modum progredientes.

Pver fvrens] ardens libidine, & ἐν τῇ ἀκμῇ ὤν.

Impressit memorem dente labris] labra tibi momordit: quale eſt illud Catulli. *Quem baſiabis? cui labella mordebis?* ſolent enim amantes inter baſia & amplexus mutuò labella mordere ita acriter interdum, vt morſiuncularum notæ impreſſæ maneant. quod declarat & M. Tullius Verr. VI. *... et eſt metuendum ne excitetur Verres, ne denudetur a pectore, ne cicatrices populus Rom. aſpiciat ex mulierum morſu veſtigia libidinis, atque nequitia.* Et Plautus in Pſeud. *Teneris labellis molles morſiunculæ papillarum horridularum.* & Lucret. lib. 4. *Quod petiere premunt arctè, faciuntque dolorem Corporis, & dentes illidunt ſæpe labellis* & ibid. *Affigunt auidè corpus, iunguntque ſaliuas oris, & inſpirant preſſantes dentibus ora Nequicquam, quoniam nihil inde abradere poſſunt.* & Tibull. lib. 1. eleg. VI. *Tunc ſuccos, herbaſque dedit, quem timor abiret. Quum facit impreſſa mutua dente Venus.* Idem VIII. *Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis Oſcula, & in collo figere dente notas.* Eodem pertinet id, quod narrat Plutarchus in Pomp. Floram meretricem commemorare ſolitam ſe è Pompeij complexu morſus expertem nunquam diſceſſiſſe. ὡς οὐκ ἦν αὐτῇ ἀδήκτῳ ἀπελθεῖν ἐκείνῳ συναναπαυσαμένην.

Non, si me satis avdias] hæc pertinent ad alienandam à riuali Lydiam, cum dicit credibile non eſſe eum conſtantem in amore fore, qui barbarum in morem acriore morſu lædat oſcula.

Speres perpetvvm] ſume negationis particulam, non, è ſuperiore verſu, hoc modo. *Non ſperes perpetuum.* &c. id eſt, non debes ſperare eum fore tibi amatorem perpetuum, qui, &c.

Oscvla, qvae Venvs] id eſt, oſcula, quæ rei Venereæ fructu cumulantur. quinque enim ſunt amoris partes, ſeu gradus, ſeu lineæ: aſpectus, collocutio, tactus, oſculum, concubitus. Terent. Eunuch. *eſt extrema linea amare haud nihil eſt.*

Felices ter, et amplivs] τρὶς μάκαρες. Homer. ὀδυσ. ε. vel τρισόλβιοι.

Qvos irrvpta tenet] quorum coniunctio & concordia nullis diſſidijs dirimi poſſit. irruptam copulam autem dixit, imitatus, vt mihi indicauit Germ. Valens, Homericum illud, ἄρρηκτον δεσμόν, id eſt, vinculum irruptum, ſic Homerus ἰλιάδ. ν. ὧς χειρὶ δεσμὸν ἄρρηκτον ἄλυτον.

Svprema] vltima. vt epiſt. ad Torq. lib. 1. *Supremo te ſole domi Torquate manebo.* & Od. XVII. lib. II. *ibimus, ibimus, Vtcunque præcedes, ſupremum Carpere iter comites parati.* Catullus in carmine de Thetidis & Pelei nupt. *& potius germanũ amitterer crevi, Quam tibi fallaci ſupremo in tempore deeſſe.* Varr. ex XII. tabul. *ſolis occaſus diei ſuprema tempeſtas eſto.*

IN

IN BRVTVM BELLVM ciuile reparantem.

Ode XIIII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Quis multa gracilis te puer in roſa.

-- -uu- -uu-u-
---uu- -uu- u-
---uu -u
---uu- uu

O Nauis, referent in mare te noui
Fluctus. ô quid agis? fortiter occupa
Portum. nónne vides, vt
Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæque gemant, ac ſine funibus
Vix durare carinæ
Poßint imperioſius
Æquor? non tibi ſunt integra lintea.
Non Dij, quos iterum preſſa voces malo:
Quamuis Pontica pinus,
Silua filia nobilis
Iactes & genus, & nomen inutile:
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, niſi ventis
Debes ludibrium, caue.
Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,
Nunc deſiderium, curáque non leuis,
Interfuſa nitentes
Vites æquora Cycladas.

O NAVIS, REFERENT IN MARE] Quintilianus ſcribit perpetuam in hac Ode eſſe allegoriam, & hoc rectè: tum nauis nomine remp. ſignificari: quod proximum non probant eruditiſſimi viri, multaque hic eſſe dicunt, quæ ad rempubl. accommodari non poſſint. ſed videamus verùm, quod Quintilianus ſcripſit, defendi poſſit, an ſine controuerſia ſit damnandum. Primùm igitur Cn. Pompeium Magnum aduerſus Iul. Cæſarem: deinde Brutum & Caſſium aduerſus M. Antonium, & Octauianum: poſtremò Sex. Pompeium Magni filium aduerſus Octauianum pro ſenatu populoque Rom. id eſt, pro libertate ferro decertaſſe omnibus notum eſt. fuerunt igitur Pompeius Magnus Brutus, Caſſius, Sext. Pompeius, & ceteri earundem partium reipub. ſcilicet & libertatis propugnatores, ac defenſores: atque, vt illis pugnantibus, de ſua libertate dimicauit populus Rom. ita deuictis ac ſuperatis, reſpubl. profligata, & ad vnius principatum, dominatúmque redacta eſt. Cum autem victa eſſet reipubl. cauſſa Pompeio duce, & penes vnum Iulium Cæſarem omnis poteſtas eſſet: eo idibus Martiis a Bruto & Caſſio, ceteriſque coniuratis interfecto, vita eſt reſp. reſpiraſſe. Nihil enim aliud agebant Brutus & Caſſius, quam vt populus Rom. non ſolum tyranno, verùm etiam tyrannide ſublata, liber eſſet. Verùm ne his quidē ducibus ſuum ius recuperauit: ſed illi duobus prœliis, in quibus interfuit Horatius, victi mortem ſibi conſciuerunt: & ita reſpub primum in trium, deinde in duorum, poſtremò in vnius poteſtatem venit. Succeſſit his Sextus Pompeius, conatus eſt rempub. totam iugulatam ac perditam, præſidiiſque, atque ornamentis ſuis omnibus ſpoliatam reſtituere, atque in libertatem priſtinam vindicare. Verum de Sexto Pompeio fortaſſe nihil hic dicere attinet.

M. Brutus igitur victo & mortuo Caſſio, de libertate altero prœlio decernere cogitat. diſſuadet Horatius. Quid agis M. Brute, ſeu tu popule Romane, cuius ſe vindicem ac propugnatorem M. Brutus profitetur? nónne vides Caſſio ſuperato, & extincto, tótque ampliſſimis, & clariſſimis viris eadem belli calamitate conſumtis tuas vires infirmas, & imbecillas eſſe? non vides te cum exercitum habeas mutilatum, paruáque belli ſubſidia: cum ciuitates olim populi Rom. amiciſſimæ vel abs te ſint alienatæ, vel ab aduerſariis tuis occupatæ, atque oppreſſæ, vel denique metu perculſæ, belli fortunam non ſatis tutò de integro tentare, neque poſſe aduerſariorum tuorum vires, potentiámque ſuſtinere? Nullæ tibi res integræ ſunt, nulla propugnacula, non aliа ſubſidia, non noua auxilia, non aliæ belli gerendi facultates ſuppetunt: ne Deos quidem vllos habes tibi propitios, quos accepta clade iterum implorare poſſis. Neque verò eſt, quòd vel ſenatus, populíque Rom. nobilitatem, vel tui generis antiquitatem, vel eorum, qui pro te propugnant, amplitudinem ac virtutem iactes, vel armorum pulchritudine, auróque glorieris. Quemadmodum enim nautis nihil proſunt ad tutius nauigandum nauis fractæ, & conquaſſatæ pigmenta, apluſtra, ceteráque ornamenta: ſic neque debes tuæ nobilitati nimium confidere. Quare niſi te mauis bellorum ciuilium calamitate funditus deleri, atque extingui: ne te toties prœliorum periculo committito. Siue illa ſuperiora, quæ hactenus hac de re expoſuimus, ad populum Romanum accommodentur, ſiue ad Brutum: non videntur omnino abſurda, aut inepta futura. Bruto tamen magis, quàm populo Rom videntur conuenire. Quòd autem nonnulli malunt, hanc oden ad Sext. Pompeium pertinere, libertatis, Caſſio & Bruto mortuis, defenſorē: planè ab iis diſſentio. Ad hunc locum pertinent, quæ ſcribit Plutarchus in Bruto, his verbis, Ἀλλ' ὥσπερ ἐν πλοίῳ πηδαλίου συντριβέντος ἕτερα ξύλα προσηλοῦν, καὶ προσαρμόττειν ἐπιχειροῦσιν, οὐκ εὖ μὲν, ἀναγκαίως δὲ μαχόμενοι πρὸς τὴν χρείαν· οὕτως ὁ Βροῦτος ἐν δυνάμει τοσαύτῃ, καὶ μετεώροις πράγμασιν, οὐκ ἔχων ἰσόῤῥοπον στρατηγὸν, ἠναγκάζετο χρῆσθαι τοῖς παροῦσι, &c. Id eſt, quemadmodum in nauigio, clauo comminuto nautæ alia ligna affigere, atque adiungere conantur, non rectè illi quidem, ſed neceſſitate coacti, & vtilitati ſeruientes: ſic Brutus in tanto exercitu, & in rebus arduis, incertis, ac perturbatis, cum ducem parē non haberet, cogebatur eo vti, quod fors obtulerat. Omnino ad Bruti potius, quàm ad Sexti Pompeij tempora videtur hæc Ode pertinere. Si quis autem nauis nomine remp. aut populum Rom. ſignificari exiſtimet, quod fecit Quintilianus, verba totius Odæ fortaſſe non inuita ſequentur. Nam ſic & M. Tull. nauis nomine rempub. aut certè reip. partem ſignificat epiſt. ad Q. Cornif. lib 12. *Quamobrem, mi Quincte, conſcende nobiſcum, & quidem ad puppim. Vna nauis eſt iam bonorum omnium quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus: vtinam proſpero curſu: ſed quicunque venti erunt, ars noſtra certè non deerit.* Sin Brutum malit: omnia magis quadrare videbuntur, vt multi exiſtimant, ſed Turnebus non item.

NONNE VIDES, VT] nónne vides Caſſium interiiſſe? exercitum tuum accepta clade in Philippis imminutum & fractum eſſe? animos reliquorum militum metu perculſos concidiſſe?

NVDVM REMIGIO] ſic dixit Satyr. 3. lib. 2. *Nudus agris, nudus nummis.*

ET MALVS CELERI SAVCIVS] malus Africo ſaucius, id eſt, ab Africo perfractus tranſlatio eſt. ſic Propertius de Ianua: *Nunc ego nocturnis potorum ſaucia rixis, Pulſata indignis ſæpe queror manibus.* quem locum mihi indicauit Paſſeratius: & præterea illum ex Liuij annal. lib. 37. *Contemplatus Eudamus hoſtem, e ſinistra mutilatam, quæ nauem remulco trahentem.* idem paullò poſt: *Ipſius Eudami multis ictibus vulnerata nauis erat.*

DVRARE] perferre, ὑπομένειν, καρτερεῖν, hoc loco

enim ſignificat actionem. ſed de hoc verbo alibi.

IMPERIOSIVS AEQVOR] tempeſtatem, & fluctus belli ciuilis: vim & potentiam aduerſariorum. Tranſlate autem dixit, imperioſum æquor. proprie Satyr. 5. lib. 2. *ſed me imperioſa trahit Proſerpina.*

NON DII, QVOS ITERVM PR. V. M.] Veteres habebant in puppi nauis quoddam veluti ſacrarium, in quo erant locati dij nauis præſides, cuſtodes, & quaſi tutelares, ſiue Apollo, ſiue Caſtor & Pollux, ſiue Minerua, ſeu quis alius Deus. Heſych. παταικοὶ θεοὶ φοίνικες, οὓς ἱστῶσι κατὰ τὰς πρύμνας τῆς νεὼς, id eſt, Patæci dij Phœnices, quos ponunt in puppibus nauium. huc pertinet illud Perſij, *iacet ipſe in littore, & vna Ingentes de puppe Dei.* appellabantur dij illi, tutela, & παράσημον τοῦ πλοίου, id eſt, inſigne nauis.

QVAMVIS PONTICA PINVS] quamuis generis nobilitate, & antiquitate glorieris, milites tamen ſpecioſis iſtis imaginibus nihilo fiunt ad pugnãdum alacriores, nihilóve pugnaciores. referri poſſunt hæc vel ad populi Rom. vel ad Bruti nobilitatem. ſed hoc magis verbis conuenit, quàm illud, vt ſæpe iam diximus.] quamquam Turnebo aliter videtur. Ponticam pinum autem dixit, quia in Ponto magna copia materiæ eſt, vnde naues fiunt. Catul. *Vbi iſte poſt phaſelus, antea fuit Comata ſilua. nam Cytorio in iugo Loquente ſæpe ſibilum edidit coma.*

NIL PICTIS TIMIDVS] naueis pictura illuſtrare ſolebant antiqui. Virg. l. Georg. IIII. *Et circum pictis vehitur ſua rura phaſelis.* ποικίλας νῆας dicunt Græci: quem morem etiam nunc retinemus.

TV NISI VENTIS DEBES LVDIBRIVM] id eſt, tu niſi vis tuarum fortunarum, libertatis, vitæ naufragium facere, noli amplius tentare belli fortunam. Virgil. lib. 6. Aeneid. *Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.* Genus autem hoc loquendi, *debes ludibrium ventis*, pro eo, quod eſt, ludibrio ventis futura es, planè Græcum eſt: ſic enim loquuntur illi, ὀφλισκάνειν γέλωτα id eſt, debere riſum, quod Latini dicunt, ludibrio eſſe. & ὀφλισκάνειν δίκην, condemnari. Plato in apolog. Socr. Νῦν δὲ ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλών· οὗτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. Idem in Sympoſ. ἵνα μὴ γέλωτα ὄφλω. Eurip. in Medea. Καί τοι τί πάσχω; βούλομαι γέλωτ' ὀφλεῖν Ἐχθροὺς μεθεῖσα τοὺς ἐμοὺς ἀζημίους; Idem Iphig. in Tauris, μωρίαν τ' ὀφλισκάνειν. Demoſt. Philippic. 1. ἐξ ἂν αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν. καὶ πάντα τὰ αἴσχιστα ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ. iiſdem ferè verbis vtitur Olynth. ſecunda. Et Plutarch. in Bruto. ἀπολισχύνειν οὖν τὰς δίκας ὀφλόντας. Dionyſ. Halicarnaſ. lib. 3. ἑκουσίως αἰσχρὰν . . . ὀφλεῖν αἰσχύνην ὀφλήσων.

NVPER SOLLICITVM] Tu reſpublica, quæ cùm te tribunus militum Bruto duce defendebam, mihi tædio fuiſti: nunc autem me abſentem deſiderio afficis, ac maceras, curaque recuperandæ libertatis torques, vita ſcopulos, & anguſtias belli ciuilis: vel quod magis probant alij, tu Brute, qui mihi ſe duce rempublicam defendenti magno tædio fuiſti: nunc autem, &c. vt ſuprà. Turnebus autem ſic hunc locum explicat, Me nuper iſtius reip. tædebat, & pigebat. & iniquo animo victores iſtos ferebam: nunc autem poſtquam periculum iteratur, ac renouatur: quod erat mihi tædio, nunc deſiderio eſſe incipit: vt magnopere metuam, ne ſtatus reipub. mutetur facto naufragio.

INTERFVSA NITENTEIS VITETS] Vites æquora effuſa inter Cycladas: vites freta, & maris anguſtias naufragiis infeſtas, vnde te explicare non facilè poſſis. Cyclades inſulæ ſunt in mare Aegæo, quas Virgilius ſparſas appellat lib. 3. Aeneid. *ſparſaſque per æquor Cycladas, & crebris legimus freta concita terris.* ad quem locum notat Seruius, ſparſas dici, quia nullo certo ordine conſtant: Cycladas autem appellari non à rotunditate, ſed quòd longo ordine, longoque flexu eas circumire neceſſe ſit, vel propter promontoria, vel quia natura fert, vt concitatiora ſint maria terris vicina. Dionyſ. περιηγ. Οὐ γάρ τι κείνῳ ἐναλίγκια κύματ' ὀφέλλει: id eſt, nullum mare fluctus attollit mari Aegæo ſimileis, aut æquales. Epigram. Græc. lib. 4. πᾶσαν θάλασσαν ἐκ δὲ ἀλάσσετε τὰς Κυκλάδας; &c. interfuſa nitenteis poſitum pro fuſa inter nitenteis, vt dicemus ad Oden VII. lib. 2. [Videtur autem Horatius magnam huius odæ partem ex illis Alcaicis expreſſiſſe (vt indicauit Erricus Steph. quæ extant apud Heraclidem Ponticum, τὸ μὲν γὰρ ἔνθεν κῦμα κυλίνδεται, τὸ δ' ἔνθεν· ἄμμες δ' ἂν τὸ μέσσον ναῒ φορήμεθα σὺν μελαίνᾳ Χειμῶνι μοχθεῦντες μεγάλῳ μάλα. Πὲρ μὲν γὰρ ἄντλος ἱστοπέδαν ἔχει. Λαῖφος δὲ πᾶν ζάδηλον ἤδη, Καὶ λακίδες μεγάλαι κατ' αὐτό, χαλῶσι δ' ἄγκυραι. id eſt, Alius enim hinc fluctus, alius illinc voluitur: nos autem in medio iactamur cum atra naue, Tempeſtate conflictati magna. Nam aqua marina ipſam mali partem infimam poſſidet: vela autem iam tota lacerata, & abſumpta ſunt, multaque in eo periculaméta trita & lacera ſunt: anchoræ autem laxantur.]

NEREI VATICINIVM,
De ruina Troiæ.

Ode XVI. Dicolos tetraſtrophos: vt, Scriberis Vario fortis & hoſtium.

```
-- -UU- -UU- UU
-- -UU- -UU- UU
-- -UU- -UU- U-
-- -UU- UU
```

PAſtor cùm traheret per freta nauibus
Idæas Helenam perfidus hoſpitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, vt caneret fera
Nereus fata. Mala ducis aui domum
Quam multo repetet Græcia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor: quanta moues funera Dardanæ
Genti. iam galeam Pallas, & ægida,
Curruſque & rabiem parat.
Nequicquam Veneris præſidio ferox
Pectes Cæſariem grataque fœminis
Imbelli cithara carmina diuides,
Nequicquam thalamo graueis
Haſtas & calami ſpicula Gnoſij
Vitabis, ſtrepitumque, & celerem ſequi
Aiacem. tamen heu ſerus adulteros
Crines puluere collines.
Non Laertiadem exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Vrgent impauidi te Salaminius,
Teucérque, & Sthenelus ſciens
Pugnæ: ſiue opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger: Merionem quoque
Noſces. ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre.
Quem tu, ceruus vti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.

Iracunda

Iracunda diem proferet Ilio,
Matronisque Phrygum claſsis Achillei.

Poſt certas hiemes vret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

PASTOR) Paris. fuerat enim in monte Ida expoſitus propter Hecubæ ſomnium, & à paſtore quodam educatus.

HELENAM) ſic habent cod. Ioann. Tornes. & vnus Varic. non vt vulg. *Helenen.*

HOSPITAM) Paridem duce Venere Lacedæmonem profectum eſſe, & à Menelao hoſpitio perhonorifico acceptum, eius vxori Helenæ incontinentius, quàm hoſpitem decebat, oculos adieciſſe, eámque raptam in vrbem Phœniciæ Sidonem primùm, deinde Troiam aduexiſſe cùm alij complures tradunt, tùm Homer. interpres ſcribit Iliad γ. apud Homerum autem ſic loquitur Paris eo, quem dixi, Iliad. libro οὐ γὰρ πώποτέ μ' ὧδέ γ' ἔρως φρένας ἀμφεκάλυψεν, Οὐδ' ὅτε σε πρῶτον Λακεδαίμονος ἐξ ἐρατεινῆς Ἔπλεον ἁρπάξας ἐν ποντοπόροισι νέεσσι quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt: Nonquam enim antea mihi amor ita mentem occupauit, ne tum quidem cùm te primùm è Lacedæmone raptam nauibus Troiam aduexi.

IN GRATO) non grato moleſto, cum ventorum naturæ nihil ſit accommodatius, atque optatius, quàm flare, ſeu ſpirare, vtpote qui ſint ſpiritus, otium illis eſſe moleſtiſsimum probabile eſt. *Ventos autem obruit otio,* id eſt, compreſsit, ne ſpirareot.

NEREVS Nereus Ponti filius, à mendacio alienus, & verax, vt vult Heſiodus in Theog. Νηρέα δ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος. Idem Thetidis pater: & deus marinus, propter has cauſas hic Nereus, nempe quia & Deus marinus eſt, & minimè mendax, fata Troiana canit. Nam quamuis etiam alij dij & futura præſciant, & vera loquantur, tamen magis erat conſentaneum & conſonum, deum marinum nauiganti Paridi vaticinari, quàm quemuis alium.

MALA AVI) ἀπαίσιῳ ὄρνιθι malis auſpiciis. vt Od. III lib. 3. *Troia renaſcens alite lugubri Fortuna triſti clade iterabitur.* & Od. x. epod. *Mala ſoluta nauis exit alite.* contrà Od. vi l. 4 *potiore ductos Alite muros.* & Od. xvi. epod. *ſecunda Ratem occupare quid moramur alite?* ſic Catull. in nuptiis Iuliæ: *bona cum bona Nubit alite virgo.* & Tibull. *Fulſerit hic niueis Delius alitibus.* & Sophoc. in Oedip. Tyranno ὄρνιθι αἰσίῳ. contrà κακοῖσιν ὄρνισι.

FERA FATA) translatio eſt à feris animantibus.

CONIVRATA TVAS RVMPERE) Euſtathius in illum locum Homeri Iliad. β. Πολλοὶ δὲ συνῆσαν τε καὶ ὅρκια ſυντεθήκασι, hæc tradit ex Steſichoro. Cum Græcorum fortiſsimus, & præſtantiſsimus quiſque Helenam ſibi vxorem expeteret, tùm propter generis ſplendorem, tum propter eximiam formam: pater Tyndareus, ſeu Tyndarus veritus ne vno delecto, & ceteris antepoſito, alios ſibi inimicos atque infenſos redderet: eos omneis ad iuſiurandum adegit, eis, cui filiam ſuam in matrimonium collocaret, ceteros opitulaturos, ſi qua in illum propter Helenam à quoquam inferretur iniuria. Quo iureiurando ab omnibus dato, & accepto, Helenam Menelao deſpondit: ita non multo pòſt tempore rapta Helena, principes Græcorum in ſocietatem belli venerunt iuriſiurandi religione obſtricti. Pauſanias Laconic. tradit, poſt iuſiurandum illud vltrò, citróque datum, & acceptum, Tyndarum, equum, quem eo ipſo tempore mactauerat, in eundem locum defodiſſe. errant autem qui hoc, *coniurata,* ad ſacramentum militiæ referunt.

RVMPERE NVPTIAS) dirimere, diſſoluere. Idem verbum etiam pertinet ad verſum qui ſequitur, *Et regnum Priami Vetus.* valebit autem ibi, euertere, diruere.

EHEV, QVANTVS EQVIS) ſic Homer. Iliad. ζ. ἴδρωσαν μὲν πολλὰ μὲν ἀμφὶ στήθεσφι τελαμὼν Ἀσπίδος ἀμφιβρότης, ἀμφὶ δ' ἐγχείῃ χεῖρα καμεῖται. ἴδρώσει δ' ἵππος ἐΰξοον ἅρμα τιταίνων. in vtroque enim loco eſt. ὑποσημαίνει προel orum, & cladis futuræ.

QVANTA MOVES FVNERA) quantam cladem quantas ſtrages Troianis excitare paras!

IAM GALEAM PALLAS) Pauſanias Elia c. in ornamentis, & donis Olympiacis numerat Palladis ſtatuam galea, & Aegide armatam, his verbis, Ἀθηνᾶ (inquit) ἔστι κράνος τε ἐπικειμένη καὶ αἰγίδα ἐνδεδυκυῖα. Ho. ſic de Pallade Iliad. ε. ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετ' αἰγίδα θυσσανόεσσαν Δεινὴν ἣν περὶ μὲν πάντῃ φόβος ἐστεφάνωται. ἐν δ' ἔρις, ἐν δ' ἀλκή, ἐν δὲ κρυόεσσα ἰωκή. id eſt, Humeris autem Aegida fimbriatam impoſuit, horribilem aſpectu, & vndiquè terrore coronatam: In ea erat contentio, in ea vires, in ea perſecutio, ſeu clamor bellicus. & Iliad. ζ. μετὰ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη Αἰγίδ' ἔχουσ' ἐρίτιμον, ἀγήρων, ἀθανάτην τε. id eſt, poſtea autem Pallas vultu horribili Aegida tenens valde honoratam, ſenij expertem, & immortalem. Non temerè autem Horatius in deſcribenda prælij imagine Palladem appellat. Ei enim Deæ, vt & Marti, res militaris, & belli gerendi partes datæ ſunt. Itaque Iupiter apud Homerum Iliad. ε Venerem ab omni ſtudio, & munere rerum bellicarum remouens, eas res Marti & Palladi curæ fore dicit. Οὔ τοι τέκνον ἐμὸν δέδοται πολεμήϊα ἔργα. Ἀλλὰ σύγ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο· Ταῦτα δ' Ἄρηϊ θοῷ καὶ Ἀθήνῃ πάντα μελήσει. Non tibi filia mea res bellicæ datæ ſunt At tu tracta & perſequere res nuptialeis, optabiles & amoris plenas. Hæc autem omnia Marti celeri, & Mineruæ curæ erunt. Pindarus item Palladi κεραυνίου ἐγχεϊβρόμον vocat ὀλυ. ζ. ὄβριμον. id eſt, haſta frementem ſeu, ſi dicere licet, haſtifremam.

NEQVICQVAM VENERIS) hoc ex Homeri Iliad. γ Οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης. Ἥ τε κόμη τό τε εἶδος ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης id eſt, non tibi profuerit, aut præſidio fuerit cithara, & Veneris munera, coma forma, cùm in terram deiectus fueris. & eod libro Venus Paridem cum Menelao ſingulari certamine decertantem, iam iamque pæne victum, è campo ſubducit, ac liberat, & in thalamo odorato collocat. τὸν δ' ἐξήρπαξ' Ἀφροδίτη Ῥεῖα μάλ', ὥστε θεός, ἐκάλυψε δ' ἄρ' ἠέρι πολλῇ. Κὰδ δ' εἷσ' ἐν θαλάμῳ εὐώδεϊ κηώεντι. aduerbium autem *nequicquam* vel cum nomine *ferox* coniungi poteſt hoc modo: nequicquam præſidio Veneris ferox, id eſt, fretus, confiſus, pectes Cæſariem, vel (quod minus probo) cum verbo pectes: alterum, *nequicquam* autem, quod ſequitur, cum verbo, *intabis*, cohærere omnino debet. non admodum huic diſsimile eſt illud Virgil. AEneid. XII. de AEnéa. *Longè illi Dea mater erit, quæ muliebri fuga cum Fœmina tegit.* Iam ferox, idem ferè valet, quod animoſus, elatus, ſuperbus: non vt vulgus putat, crudelis, aut inhumanus, aut ferus. idque exempla ex bonis auctoribus linguæ Latinæ declarabunt. Atque ab Horatio ordiamur. Od. XXXII. huius lib. de Alcæo: *Qui ferox bello tamen inter arma, &c.* & Od. XXXV. eiuſd. *Vagiſque, genteſque, & Latium ferox.* Od. XXXVII. eiuſd. *Deliberata morte ferocior.* cuius loci explicationem ſuo loco legito: & Od. v. libr. 2. *currit enim ferox Aetas.* Od. II. lib. 3. *& Parthos feroces Vexet eques metuendus haſta.* & III. *Roma ferox.* Od. II. lib. 4 *quandoque trahet feroces Per ſacrum cliuum merita decorus Fronde Sicambros.* & Od. IIII. eiuſd. *nec imbellem feroces Progenerant aquila columbam* & IX. eiuſd. *non ferox Hector, vel acer Deiphobus graues Excepit ictus pro pudicis Coniugibus, puerisque primus.* & de arte poet. *Sit Medéa ferox, inuictaque.* M. Tull. Philipp. II. *Appellatus es de pecunia, quam pro domo, pro hortis, pro ſectione debebas. Primo re-*

ſpondiſti planè ferociter,&c. ne omnia viderer contra te dicere, propemodum æqua,& iuſta dicebas. Idem Philipp. XIII. *Sunt autem fortes illi quidem: ſed propter memoriam rerum quas geſſerunt, pro populi Rom. libertate & ſalute reip. nimis feroces, & ad ſuam vim omnia noſtra conſilia reuocantes.* Idem ad Attic. lib. 10. epiſto. *indulſit illi quidem ſuus pater ſemper: ſed non facit indulgentia mendacem, aut auarum, aut non amantem ſuorum: ferocem fortaſſe, & arrogantem, & infeſtum facit.* Idem epiſt. ad M. Marcell. lib. 4. *ſed miſerius nihil, quàm ipſa victoria: quæ etiam ſi ad meliores venit, tamen eos ipſos ferociores, impotentioréſque reddit.* Virgil. ÆEneid. 1. *Bellum ingens geret Italia, populóſque feroces Contundet.* Idem. lib. 4. *Stat ſonipes, ac fræna ferox ſpumantia mandit.* Catull. de nupt. Thet. & Pel. *Morte ferox Theſeus*, id eſt, morte Minotauri elatus. T. Liuius lib. 24. *legatíſque Syracuſanorum de cæde ſtationis Rom. quærentibus, ferociter reſponſum eſt.* Idem lib. 1. *paſtor accola eius loci nomine Cacus, ferox viribus, &c.* ibidem. *In eum hac glorianté cum globo ferociſſimorum iuuenum Romulus impetum facit* apud eundem: *ferox reſponſum, & ferociter reſpondere* crebro leguntur. Salluſt. de bello Iugurth. *Sed Hiempſal, qui minimus ex illis erat natura ferox: & iam antea ignobilitatem Iugurthæ deſpiciens, &c.* Idem ibid. *vt ille, qui nunc ſceleribus ſuis ferox, atque præclarus eſt. &c.*

IMBELLI CITH. CARM. DIVIDES] non, diſtribues fœminis, vt nonnulli explicant: ſed grata fœminis carmina diſtinctè, aptè, accommodatè, diſpoſitè lyra canes: carmina aliis atque aliis neruis carptis ac percuſſis modulaberis. vt Prop. *Hac ederas legit in thyrſos, hæc carmina neruis aptat.*

IMBELLI CITHARA] minimè ad bellum apta otioſis, & pacem colentibus conuenienti. Itaque qui ad Achillem iratum miſſi ſunt Aiax & Achilles, vt eum placent, & molliant, reperiunt eum cithara canentem. Hom. ἰλιάδ. ι. τὸν δ' εὗρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ, &c. Hor. ep. 7. lib. 1. *Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.*

GNOSSII] Cretenſis. Cnoſſa vrbs Cretæ, de qua Hom. ὀδυσσ. τ. Cretenſem calamum autem poſuit propter Idomeneum Cretenſium ducem.

STREPITVMQVE] pugnantium: vt Tit. Liuius lib. 44. annalium. *& audit millibus prope clamorem, & ſtrepitum pugnantium audiret.*

CELEREM SEQVI] genus loquendi à Græcis ſumptum, Horatio vſitatum, vt aliis pluribus verbis oſtendemus.

SERVS] ſerò, vt Od. XVI. epod. *Nec veſpertinus circumgemit vrſus ouile.* & epiſto. ad Aug. *Serus enim Græcis admouit acumina chartis.*

CRINEIS PVLVERE COLLINES. occumbes, cades, mortuus trahêris. ſic ferè Od. VI. lib. 4. *proſtratus ille Puluere Teucro.* de quo genere dicemus ad Oden VII. lib. . quamquam qui puluere obliti ſunt, ac ſordidi, non ſemper victi, aut cæſi intelliguntur. Sunt enim nonnulli, *Non indecore puluere ſordidi*, vt Od. I. lib. 2. & Od. VI. lib. 1. *puluere Troico Nigrum Merionen.* niſi fortè intelligas, mortuos quidem eſſe illos ſed eam mortem eſſe laudabilem, & glorioſam, Pindarus ſanè perſpicuè hoc genere loquendi vtitur ad ſignificandum animum in ipſa acie fortem & inuictum, corpúſque ad omnia belli pericula, & vulnera excipienda promtum, ac paratum. ſic enim Tireſias apud eum multò antè prædicit, crineis Herculis in illa Deorum & Gigantum pugna luto & puluere inquinatum iri. καὶ γὰρ ὅταν θεοὶ ἐν πεδίῳ Φλέγρας γιγάντεσσιν μάχαν ἀντιάζωσιν, βελέων ὑπὸ ῥιπαῖσι κείνου φαιδίμαν γαίᾳ πεφύρσεσθαι κόμαν. ſed non mihi videtur tacendum, in cod. Torneſ. ita legi: *tamen, heu, ſerus adulteros Cultus puluere collines*, quam ſcripturam tametſi nuſquam alibi reperierim, damnare tamen non auſim. Verùm de ea iudicet lector emunctæ naris.

EXITIVM T. G.] Quidam libri veteres habent *exitium tuæ Gentis*. ſic autem locutus eſt apud M. Tull. lib. 1. de diuinat. neſcio quis poëta vetus, fortaſſe Pacuuius. hunc ſi tolleret, Eum eſſe exitium Troiæ, peſtem Pergamo.

VRGENT] inſequuntur.

TE SALAMINIVS TEVCER, TE STHENELVS] diſcrepant hic libri manuſcripti & à vulgatis, & inter ſe. Nam cùm vulgati omnes, quos quidem viderim, ſic habeant, *Teucérque, & Sthenelus*, ego copulationem *que* in nullo manu ſcripto reperi. habent autem ſcripti alij hoc modo, *Teucer, te Sthenelus ſciens*: in his duo Vatic. Iann. Faër. Ruſſard. Nicotiani. alij, *Teucer, & Sthenelus*: in his Vatic. vnus, & Torneſ. neque eſt quòd quemquam moueat ſyllaba poſterior in nomine *Teucer*, breuis. ſic enim ſæpe alibi, vt, *Perrupit Acheronta, &c.* & Od. 1. & *Cæca timet aliunde fata.* & Od. XIII. libr. 2. & vltimo verſu huius Od. *Ignis Iliacas domos.* ego hanc ſcripturam, vt ſimpliciorem, & veriorem olim ſecutus eram. Nunc alteram malo. vulgatam autem planè non probo.

SCIENS PVGNAE] hoc epitheto ſæpe vtitur Homerus, vt ἰλ. ε. ἔνθ' Ἐχέπωλον . . . εἰδότα χάρμης. & eod. lib. Κρήτων' Ὀρσίλοχόν τε μάχης εὖ εἰδότε πάσης & δ. πολέμου εὖ εἰδώς & ibidem. ὅν ῥα . . . τόξων εὖ εἰδώς. ſic infra Od. IX. lib. 3. *Dulceis docta modos, & citharæ ſciens.*

SIVE OPVS EST IMPERITARE] omiſſum alterum, ſiue eſſet autem integra loquendi ratio hoc modo: & Sthenelus, ſiue pugnandum ſit, pugnandi ſcientia inſtructus, & bonus παραιβάτης, ſeu παραιβάτης. id eſt, aurigæ ſocius ad pugnandum expeditus. ſiue equis moderandi, promtiſſimus auriga. erat autem Sthenelus Diomedis comes. Hom. ἰλιάδ. δ. & ε.

MERIONEN QVOQVE] Meriones Idomenei comes. Homer. ἰλιάδ. θ. καὶ τοῖσιν Ἰδομενεὺς καὶ ὀπάων Ἰδομενῆος Μηριόνης, ἀτάλαντος Ἐνυαλίῳ ἀνδρειφόντῃ. & ἰλιάδ. γ.

ECCE FVRIT TE REPERIRE ATROX] Vel furit te reperire atrox: id eſt, furenter perſequitur, vt te reperiat: vel atrox te reperire, id eſt, atrox in te reperiendo. nam vtrumque loquendi genus & à Græcis ductum, & Horatianum eſt. Prætereà illud *furit*, videtur, Horatius ex Homero expreſſiſſe ἰλιάδ. ζ. ἀλλ' ὅδε λίην μαίνεται, οὐδέ τίς οἱ δύναται μένος ἰσοφαρίζειν. id eſt At hic valde furit, neque ei quiſquam par eſſe poteſt.

TYDIDES MELIOR PATRE] cùm Agamemnon ἰλιάδ. δ. Græciæ principes ad fortiter pugnandum cohortans, & alios, vt ignauos, obiurgans: alios laudans, vt ſtrenuos, & acreis, & forteis, Diomedem ignauiæ argueret, dicens, patrem eius quidem Tydeum, fortiſſimum & pugnaciſſimum fuiſſe: ſed ex eo filium natum eſſe, oratione & lingua promtiorem, in pugna verò tardiorem, ac deteriorem: Diomedes pudore deterritus, regiſque maieſtatem reueritus, nihil reſpondet: Sthenelus autem, eius comes & familiaris, pro ſe & pro illo refert, ſe & Diomedem patribus eſſe meliores. Verba Hom. ſunt hæc. Τοῖος ἔην Τυδεὺς Αἰτώλιος· ἀλλὰ τὸν υἱὸν γείνατο εἷο χέρεια μάχῃ, ἀγορῇ δέ τ' ἀμείνω &c. reſponſum autem Steneli: ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι. Idem Homerus ὀδυσσ. β. at paucos admodum filios patribus virtute pares eſſe, plureis deteriores, raros meliores. ſic Hom. Παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται. Οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους.

MELIOR] fortior, valentior, ἀμείνων. κρείσσων. κρείττων. vt Od. VI. lib. 3. *ille Miſſilibus melior ſagittis.* & epiſt. 2. lib. 1. *Ceruus equum pugna melior communibus herbis pellebat.* ſic Virgil. lib. 3. Georg. *Deterior qui viſus, eum ne prodigus obſit, Dede neci, melior vacua ſine regnet in aula.* ſic ex Græci, vt declarant ſuperiora exempla ex Hom. & hoc ex Eurip. in Phœn. ἐν τοῖς δὲ κρεῖσσον τὸ κακὸν ἢ τ' ἀγαθοῦ. Non me pigebit occaſione oblata Plutarchi locum Pyrrho corruptum in omnibus exemplaribus etiam manoſcript. emendare, & explicare. Verba Plutarchi ſunt hæc: ὡς δὲ τῆς

[illegible] Legendum [illegible], id eſt, quidam ex iis qui aderant, Mandricida nomine, dixit Laconico ſermone: ſi tu quidem Deus es, non metuimus, ne quid abs te incōmodi nobis accidat: non enim te iniuria afficimus: ſin homo es, extiſtet etiā aliquis alius te melior. quā quidē emendationē cùm ego olim Amioto viro doctiſſ. qui nuper Plutarchi vitas in ſermonem Gallicum vertit, expoſuiſſem, ita probauit, vt eam ſecutus ſit.

QVEM TV CERVVS VTI] quem tu non aliter fugies, quàm lupum ceruus. [illegible] Ariſtoteles ceruum in timidis animantibus numerat. Tùm Homerus timidos homines, & fugaceis, cum ceruis comparare ſolet. [illegible] &c. & Achilles Agamemnonem in iurgio dicit cerui cor habere, notus eſt verſus ille [illegible] infrà Od. III. lib. 4. *Cerui luporum prædæ rapacium Sectamur vltro, quos opimus Fallere & effugere eſt triumphus.*

SVBLIMIS FVGIES MOLLIS ANHELITV] ſublimem anhelitum accipio, eum, qui multo extrinſecus hauſto aëre, & ita dilatatis, & diductis pulmonibus exſpiratur, & qui ex alto, imóque pectore ducitur: quod accidere ſolet in magno corporis labore, & longo curſu, vel grauiore aliqua animi cura. Virg. Geor. 3. *Tum verò ardentes oculi, atque attractus ab alto Spiritus.*

NON HOC POLLICITVS TVAE] Helenæ, multa enim de te magnificè prædicaras quod quidem ei exprobrat Helena [illegible] γ. his verbis, [illegible] &c. vel dic pollicitus [illegible] tuæ dixit, vt Od. XXV. *Me tuo longas pereunte noctes, &c.*

IRACVNDA DIEM PROFERET] diuturna illa & penè implacabilis Achillis ira bellum Troianum producet, Troiæque expugnationem, & euerſionem morabitur, ac retardabit. Hom. principio Iliad. [illegible]

POST CERTAS HIEMES] poſt annos nouem, anno decimo. quod item Chalcas auguratus fuerat ex paſſerum numero.

30 PALINODIA AD TYNdaridem amicam.

24 *Ode XVI. Tricolos tetraſtrophos, vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.*

– – ∪ – – ∪∪ – ∪ –
– – ∪ – – ∪∪ – ∪ –
– – ∪ – – ∪ – –
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

O Matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminoſis cumque voles modum
Pones iambis: ſiue flamma,
Siue mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem Sacerdotum incola Pythius:
Non liber aquè, non acuta
Sic geminant Corybantes æra,
Triſtes vt iræ: quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam vndique
Deſectam, & inſani leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten exitio graui
Strauere, & altis vrbibus vltimæ
Stetere cauſa, cur perirent
Funditus, imprimeretq́ue muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem: me quoque pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia: dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

QVE CRIMINOSIS CVMQVE] quemcumque ſic epiſt. 1. ad Mæcenat. *Quo me cumque rapit tempeſtas, &c.* & ſup. Od. 19. *Quem fors dierum cumque dabit.*

PONES IAMBIS] ſic loquitur Od. XV. lib. 3. *Vxor pauperis Ibici Tandem nequitiæ pone modum tuæ* ſic enim legitur in nonnullis membranis manuſcr. vbi libri vulg. habent. *fige modum.*

IAMBIS] quos in te ſcripſi & edidi.

NON DINDYMENE] Cum ſtudeat Horatius puellam offenſam verſibus maledictis, ſibi placare: primùm permittit ei vt verſus de medio tollat, ſiue exurere velit, ſiue in mare deiicere: Deinde quia vult videri iratus ſcripſiſſe, oſtendit quanta ſit iræ vis, quippe quæ vehementius commoueat hominum animos, quàm Cybele, Apollo, Liber mentem ſacerdotum: inter fratres implacabileis inimicitias concitet, vrbeis funditus euertat. Poſtremò fatetur ſe ira impulſum verſus olim iambicos ſcripſiſſe, cum iuuenis eſſet: ſed nunc ætatis maturitate mitigatum eſſe.

DINDYMENE] Cybele. Rhea. Dindymene autem à Dindymis, monte Phrygiæ: vt Berecinthia à Berecyntho, Peſſinuntia à Peſſinunte. Bonam Deam Romani appellabant, cuius ſacra oculis virinemine impru dentis quidem aſpici fas erat. vide Catulli Galliambum.

ADITIS] remotis & occultis templi, vt interpretatur Cæſ. libr. 3. de bello ciuili, his verbis: *Pergamique in occultis ac remotis templi, quò præter ſacerdotes adire fas non eſt, quæ Græci ἄδυτα appellant, tympana ſonuerunt.* Sic autem reſtitui hunc locum apud Cæſarem, vbi libri vulgati habent *ac remotis templis.* ἄδυτον (inquit Heſych.) [illegible] id eſt, adytum, eſt ſpelunca, aut intima, & abſtruſa pars templi.

MENTEM SACERDOTVM] ſic Virgil. Æneid. 6. mētem Sibyllæ ab Apolline concitatam deſcribit *Non cōmanſere comæ, ſed pectus anhelum, Et rabie fera corda tument, &c.* M. Tull. hanc concitationem mentis à quadam vi & poteſtate terræ effici ſolitam eſſe putat. ſic enim ſcribit de diuinat. lib. 1. *Poteſt autem vis illa terræ, quæ mentem Pythiæ diuino afflatu concitabat, euanuiſſe vetuſtate.*

INCOLA PYTHIVS] interpres Pindari, Pythia ſcribit à loco eſſe appellata: loco autem nomen fuiſſe Pythō. Iam Pythō tradit interpres Homeri fuiſſe vrbem Phocidis. Homer. [illegible] Idem [illegible] neque quàm multa lapideum limen, ſeu ſolum Phœbi oracula reddentis continet in vrbe Pythone lapidoſa. Incola igitur Pythius intelligitur

Apollo,quod Pythô,vel Pythôna incolit, vrbem ſibi ſacram. Eſt autem dicta vel ἀπὸ τοῦ πυνθάνεσθαι, quod eſt ſciſcitari, quærere: vel ab eo, quòd oraculi cuſtos draco ab Apolline ſagittis cõfixus ibidem computruerit, quòd Græci dicunt πύθεσθαι. lege quæ ſcripſimus ad illum locum, *qui Pythia cantat*, in epiſt. de arte Poet. ad Piſones.

NON LIBER AEQVE] Iram Bacchi ſenſerunt Pentheus & Lycurgus ſeuiunt eius ſacerdotes mænades: experti ſunt denique & Centauri. Virg. Georg. 2. *Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes Centauros letho domuit, Rhœtúmque Pholúmque. Et magno Hylæum Lapythis cratere minantem.*

CORYBANTES] Corybantes, Rheæ ſacerdotes ἀπὸ τοῦ κρύπτειν dicti, propterea, quòd cùm Rhea partum, partúſque dolores Saturnum filios ſuos deuorare ſolitum celare vellet, eos ad eam rem ad miniſtros, & adiutores adhibebat: illi autem tympanorum pulſu, cymbalorum ſonitu cornuum, & tibiarum cantu partim Saturnum terrebant, partim Iouis vagientis, & Rheæ parturientis vocem auertebant, quod declarat & Callim. hymno in Iouem Οὖλα δὲ κούρητές σε περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο Τεύχεα πεπλήγοντες. ἵνα Κρόνος οὔασιν ἠχὴν ἀσπίδος εἰσαΐοι, καὶ μή σεο κουρίζοντος. Et Lucretius lib. 2. *Hic armata manus (Curetas nomine Graij Quas memorant Phrygias) inter ſe fortè catenas Ludunt, in numerúmque exſultant ſanguine plecti, Terrificas capitum quatientes numine criſtas, Dictæos referunt Curetas: qui Iouis illum Vagitum in Creta quondam occultaſſe feruntur, Cùm pueri circum puerum pernice choréa Armati in numerum ſtarent: pernice chorea Armati in numerum pulſarent æribus æra, Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus Æternúmque daret matri ſub pectore vulnus.* Lege & Strab. lib. 10. vbi multa de Curetibus, quos eoſdem eſſe, atque Corybantas ait. Idem Strabo eodem libro principium cuiuſdam dithyrambi Pindarici profert, in quo Pindarus ritus ſacrorum Bacchi apud Græcos, & ceremonias ſacrorum matris Deorum, quę fiunt apud Phryges, communione quadam omnium rerum & ſimilitudine inter ſe coniungere videtur: quod item facit Horat. Od. xviii. huius libr. *ſæua tene cum Berecynthio Cornu tympana.* ſic Virgil. Æneid. 3. *Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiáque æra.* à Corybantibus manauit apud Græcos verbum κορυβαντιᾶν, quod valet Corybantum more inſanire ac furere diuino quodam ſpiritu afflari. Plato in Sympoſio: Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες, εἰ μὴ ἔμελλον κομιδῇ δόξειν μεθύειν, εἶπον ὀμόσας ἂν ὑμῖν οἷα δὴ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τούτου λόγων, καὶ πάσχω ἔτι καὶ νυνί. ὅταν γὰρ ἀκούω, πολύ μοι μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιώντων ἥ τε καρδία πηδᾷ, καὶ δάκρυα ἐκχεῖται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τούτου. Ego igitur, viri, niſi vererer ne valde ebrius viderer, dixiſſem vobis iuratus quomodo ab iſtius verbis affectus ſim, atque etiam nunc afficiar. Cum enim audio, mihi multo magis, quàm Corybantum in morem inſanientibus, & diuino quodam furore concitatis & cor ſalit, & lacrymæ excutiuntur vi verborum. & in Iône: καὶ οἱ μελοποιοὶ οἱ ἀγαθοὶ ὡσαύτως, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες οὐκ ἔμφρονες ὄντες ὀρχοῦνται. id eſt, & boni poetæ, qui mele faciunt, ſimiliter, vt diuino furore afflati, cum ſana mente non ſint, ſaltant. & ibid. οὐ γὰρ τέχνῃ οὐδ᾽ ἐπιστήμῃ περὶ Ὁμήρου λέγεις, ἃ λέγεις, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ, καὶ κατοκωχῇ, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες ἐκείνου μόνου αἰσθάνονται τοῦ μέλους ὀξέως, ὃ ἂν ᾖ τοῦ θεοῦ, ἐξ ὅτου ἂν κατέχωνται. id eſt, non enim arte, neque ſcientia de Homero loqueris, ſed diuino quodam numine atque afflatu, quemadmodum qui diuino quodam furore ſunt concitati, illud ſolum melos ſtatim intelligunt, atque arripiunt, quod ſit eius dei, cuius ſpiritu afflati ſint.

QVAS NORICVS DETERRET ENSIS] ſignificat, cum qui iratus eſt, neque enſeis, neque vllum denique periculum, aut cruciatum extimeſcere. Itaque rectè Ennius iram principium inſaniæ eſſe dixit: & Pindarus ὀλυμπ. ὠδ. ζ. αἱ δὲ φρενῶν ταραχαὶ παρέπλαγξαν καὶ σοφόν. id eſt, mentis perturbationes, etiã ſapientem à recta via deduxerũt. Et Eurip. in Med. Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων, ὅσπερ μεγίστων αἴτιος κακῶν βροτοῖς. id eſt, ira autem meis conſiliis potentior eſt: Quæ quidem hominibus magnorum malorum cauſas afferre ſolet. Noricus enſis à Noricis appellatus. ſic Od. xvii. epod. *Motò enſe pectus Norico recludere.*

FERTVR PROMETHEVS] Hæc de particulis vndique decerptis, & deſectis, hominíque illi primo adiunctis, aptiſſimè & elegantiſſimè ab Horatio ſunt excogitata. nullus enim alius horum auctor extat, quòd ſciam: niſi quis hæc ad fabulam illam Platonicam referat, quæ eſt in Protagora: vbi ſcribit, cum Epimetheus in fingendis animantibus rationis expertibus omneis naturæ facultates conſumſiſſet, & ita cùm genus humanum fingendum eſſet, nihil, vnde inſtrueretur, atque ornaretur, ſupereſſet: Prometheum coactum eſſe ſapientiam artificialem à Minerua, ignem à Vulcano ſuffurari: Mercurium poſteà Iouis mandatu iuſtitiam & pudorem hominibus impertiſſe, vt ciuilem inter ſe ſocietatem colere poſſent. huic igitur fabulæ hæc addit de ſuo Horat. Ac fuit Prometheus Iapeti & Clymenæ filius, vt ſcribit Heſiodus in Theogon. vide ſupr. Od. iii. Faciunt autem Prometheum poetæ prouidum, ſagacem, ac ſapientem, idque à Theophraſto ſcriptum eſſe refert interpres Apollon. lib. 2. argonaut. itaque & nomen ἀπὸ τῆς προμηθείας. vel ἀπὸ τοῦ προμηθεῖσθαι conſecutus eſt: contrà Epimetheum eius fratrem, imprudentem, atque inſipientem, & malo demum accepto, atque ex rerum euentu, quid expediret, quid non, intelligentem.

PRINCIPI] primò ſic Od. vlt. libr. 3. *Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos.* & Od. xvii. eiuſdem, *Qui Formiarum mœnia dicitur Princeps, &c.* ſic Cæſar libro primo de bello Gall. *cuius legationis Numorix. & Vero doctus principem locum obtinebant.* idem ibidem. *ea pars princeps pœnas perſoluit.* M. Tull. Accuſ. lib. 2. *Prima omnium, id quod omnium nationum princeps Sicilia ſe ad amicitiam & fidem populi Rom. applicuit: prima omnium, id quod ornamentum imperij eſt, prouincia eſt appellata.* & lib. 2. epiſt. ad Attic. *ego princeps in adiutoribus, ego ſecundus.*

LIMO] πηλῷ quomodo nati ſint primi homines ex eorum ſententia, quos hic ſequitur Horatius, lege Diodorum Siculum lib. 1. & Lucret. lib. 5. & Heſiod. interpretes non longè à principio. huc pertinet illud Varronis, Eumenid. *Empedocles natos homines ex terra ait, vti bitum.*

INSANI LEONIS] iracundi, rabidi tralatio eſt à ratione præditis. Lucretius lib. 3 de leonibus: *Sed calidi plus eſt illis, quibus acria corda, iracundaque mens facilè feruefcit in ira: Quo genere in primis vis eſt violenta leonum, Pectora qui fremitu rumpunt plerumque gementes. Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt*

STOMACHO] Hinc ſtomachum facere, & ſtomachari dicunt Latini, pro eo, quod eſt, iram commouere, & iraſci.

IRAE THYESTEN] quamuis hæc ſint omnibus nota ex tragicis poetis: tamen M. Tullium ad hunc locum explicandum adhibeamus. ſic igitur ille Tuſcula. 4. *Ira verò quamdiu perturbat animum, dubitationem inſaniæ non habet: cuius impulſu exiſtit etiam inter fratres tale iurgium. Quis te homo ſuperauit vnquam gentium impudentia? Quis autem malitia te? niſi quæ ſequuntur. alternis enim verſibus intorquentur inter fratres grauiſſima contumelia, vt facilè appareat, Atrei filios eſſe, eius, qui meditatur pœnam in fratrem nouam. Maior mihi moles, maius miſcendum malum, Qui illius acerbum cor contundam, & comprimam. Quæ igitur hæc erumpit moles? Audi Thyeſten ipſum. impius Hortatur frater, vt meos malis miſer Mandem natos: eorum apponit viſcera. Quid eſt enim quò non progrediatur ira? eodem*

quò

quò furor, &c. vbi vulgò mendosè legitur *manderem.* eadem ferè reperiuntur in tertio libro de orat. ad Q. fratrem.

VLTIMAE STETERE CAVSAE] vltimæ cauſæ ſunt, quibus nullæ aliæ ſunt propinquiores. verbum ſtetêre autem ſignificat eas eſſe certas, fixas, & pęnè neceſſarias: vel vltimas cauſas eadem ratione dixit, qua ſupplicium vltimum, ſeu extremum dicimus, vt vltimas intelligamus cauſas, quæ exitum habeant, quæ non ſint inanes. ſic Liuius libr. 7. *ea vltima fuit cauſa, cùm multa autè querimonia vltrò citróque iactata eſſent, cur per feciales rebus repetitis bellum Tiburti populo indiceretur.*

IMPRIMERETQVE MVRIS] Caius iuriſconſultus in Pandectis iuris ciuilis tit. de vſufructo, ait Karthagini euerſæ aratrum impreſſum eſſe, ex eoque probare, & colligere ſolent iuriſconſulti eum demum vrbem aliquam eſſe deſiiſſe, atque interiiſſe, cùm in ea aratrum circumductum ſit. Ad hanc rem pertinet locus ille M. Tullij Philipp. 2. *vt vexillum tolleres, vt aratrum circumduceres: cuius quidem vomere portam Capuæ pæne perſtrinxiſti, vt florentis Coloniæ territorium minueretur.*

INSOLENS] victoria elatus. vt Od. xvi. epod. *Oſſa Quirini (Nefas videre) diſſipat inſolens.* M. Tul. pro Marcell. *victoria natura eſt inſolens & ſuperba.*

COMPESCE MENTEM] Comprime animum. vt epiſt. ad Loll. libr. 1. *animum rege, qui niſi paret, Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce catena.* Od. xiiii. lib. 2. *Terque quaterque triſti Compeſce unda.*

ME QVOQVE PECTORIS] vtitur excuſatione ætatis, & perturbationis animi, quòd in eam olim ſcripſerit iambos.

NVNC EGO MITIBVS MVTARE] ſtudeo triſtem atque acerbam naturam meam lenire ac mitigare: ſtudeo triſtia relinquere, mitia autem perſequi, atque amplecti. hæc enim verbi *mutare.* vis eſt interdum: vt Od. xix huius libri. *Itraticam & domum mutare loricis Iberis Pollicitus meliora tendis.* & epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *nec Otia diuitiis Arabum liberrima muto.* ſic Salluſt. *Nemo niſi victor pace bellum mutauit.* & Propertius lib. 3. *Durus, qui potuit lecto mutare puellam.* ſic & verbum ἀλλάττειν apud Græcos nonnunquam. Euripid. in Hecu. λιποῦσ' Ἀσίας Εὐρώπης τ' ἐξ ἀγρίων, ἀλλά-ξασ' αἰθέρα θαλάμων. cõtrà Od. xxxiv. huius libr. *valet ima ſummis Mutare.* & Od. 1. epod. *Pecùſve Calabris ante ſidus feruidum Lucana mutet paſcuis.* ſic Od. xii. lib. 2. *Num tu, quæ tenuit diues Achæmenes Permutare velis crine Lycymnię?* & Od. 1 lib. 3. *Cur valle permutem Sabina diuitias operoſiores?* & Od. ix. epod. *Punico lugubre mutauit ſagum.* & Od. prox. *Velox amœnum ſæpe Lucretilem Mutat Lycæo Faunus.* ſciendum eſt autem, veteres *mutandi* verbo vſos eſſe pro eo, quod eſt emere aut vendere. vt Satyr. 4. lib. 2. *Hic mutat merces ſurgente a ſole ad eum, quo Veſpertina tepet regio.* cui ſimile eſt illud Virg. Pollione: *nec Nautica pinus Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.* & Georg. 3. *quamuis Mileſia magno Vellera mutentur Tyrios incocta rubores.* & Horat. Sermo. lib. 2. Satyr. 7. *an hic peccat, ſub noctem qui puer vuam Furtiua mutat ſtrigili:* id eſt, emit. ſed illud, quod eſt in principio primi libri Georg. *veſtro ſi munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit Ariſta:* ſimile eſt huic loco Horatiano. Catullus quoque *mutari*, videtur dixiſſe pro *emi*, in Aſinium: *crede Pollioni Fratri, qui tua furta vel talento Mutari velit.* Neque verò fit hoc temerè. veteres enim venditione & emptione non vtebantur ſed permutatione: in qua res pro re, non pretium dabatur. qua de re lege Ariſtot. libr 5. de morib. & Pandectas iuris ciuilis tit. de rerum permutatione. M. Tullius quoque (vt redeam ad id, quod initio dicebam) commutandi verbum in vtramque partem vſurpauit: vt pro Sextio, *vt cùm patriæ caritate conſtantiæ gloriam commutaret:* id eſt, vt patriæ caritati conſtantiæ gloriam anteponeret. & in Cluentiana, *Qui fidem ſuam ad perniciem innocentis pecunia commutarunt:* id eſt, qui fidem ſuam pecunia vendiderunt. quod Græci dicunt ἀντικαταλλάξασθαι, vel καταλλάξασθαι. Ex his, quid ſit apud M. Tullium *permutare pecuniam, & pecunia permutatio*, intelligere licet. qua de re tamen dicemus alio loco.

DVM MIHI FIAS RECANTATIS AMICA] id eſt, vſque eò dum & ego ſtilo verſo, iiſque maledictis, quæ in te cõieci, obliteratis, ac tuis laudibus ſcriptis, tecum in gratiam redeam, & tu placata me tua à me alienatione exanimatum, recrees, & in ſpem erigas meliorem.

ANIMVMQVE REDDAS] ſic loquitur Terent. Andr. *reddidiſti animum.*

AD TYNDARIDEM, DE laudibus agri Sabini, & montis Lucretilis.

Ode XVII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

- - ∪ - - - ∪∪ - ∪∪
- - ∪ - - - ∪∪ - ∪∪
- - ∪ - - - ∪ - -
- ∪∪ - ∪∪ - ∪ - -

VElox amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus: & igneam
Defendit æſtatem capellis
Vſque meis, pluuióſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma deuiæ
Olentis vxores mariti:
Nec virides metuunt colubras,
Nec Martiales hæduleæ lupos:
Vtcunque dulci Tyndari fiſtula
Valles, & Vſticæ cubantis
Læuia perſonuere ſaxa.
Dij me tuentur: Dis pietas mea,
Et Muſa cordi eſt. hinc tibi copia
Manabit ad plenum, benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, caniculæ
Vitabis æſtus: & fide Teia
Dices laborantes in vno
Penelopen, vitreámque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij
Duces ſub vmbra: nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia: nec metues proteruum
Suſpecta Cyrũ, ne malè diſpari
Incontinentes iniiciat manus,
Et ſcindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

VELOX AMOENVM] id eſt, Faunus ſæpe ex monte Lycæo in Lucretilem (qui mons eſt in Sabinis) demigrat. vide quæ annotauimus de verbo *mutandi*, ad Oden ſuperiorem. Sed non eſt omittendum,

merus: apud quem ſic Achilles, Καὶ δή σε γιγνώσκω, Πρίαμε, φρεσίν, οὐδέ με λήθεις, Ὅττι θεῶν τίς σ' ἦγε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν. οὐ γάρ κε τλαίη βροτὸς ἐλθέμεν, οὐδὲ μάλ' ἡβῶν, Ἐς στρατόν· οὐδὲ γὰρ ἂν φύλακας λάθοι, οὐδέ κ' ὀχῆα Ῥεῖα μετοχλίσσειε θυράων ἡμετεράων. id eſt, Ecce animo cognoſco, Pri[ame] me, neq; me fallis, te à deorum aliquo ad celeres Græcorum naucis deductum eſſe. Non enim auſit quiſquam mortalis venire, ne valde iuuenis quidem, in exercitum Græcorum. neque enim cuſtodes latêre poſsit, neque repagula & ſeras forium noſtrarum facile conuellere, aut tranſmouere queat. Sed verbum fallere, apud Horatium pro Græco λανθάνειν, quod eſt latêre, vſurpari, id exemplis oſtendere libet. Od. xi. li. 3. *& ſceleſtas Falle ſorores* & Od. xiiii. eiuſdem. *Spartacum ſi qua potuit vagantem Fallere teſta.* & Od. xvi. *& segetis certa fides meæ Fulgentem imperio fertilis Africæ Fallit ſorte beatior.* quem locum ſuo loco explicabo. & Od. iiii. lib. 4. *quos opimus Fallere & effugere eſt triumphus* epiſt. ad Loll. li. 1. *An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitæ* & epiſt. ad Quinctium. *Let ſpes fallendi. miſcebis ſacra profanis.* ib. *Da mihi fallere, da iuſtum, ſanctumque videri.* & epiſt. ad Scæuam *Nec vixit malè, qui natus, moriénſque ſefellit.* idem epiſt. ad Iulium Florum lib. 2. *Dum mea delectent mala me. vel denique fallant.* epiſt. ad Piſon. de arte poëtica. *Numquam te fallant animi ſub vulpe latentes* & Od. xv. epod. *Nec te Pythagoræ fallant arcana renati.* & Od. iii. eiuſd. lib. *Nam vipereus his cruor Incoctus herbis me fefellit?* Vſurpât pro eodem & alij ſcriptores, vt Lucret. lib. 4. *Nec Veneris fructu caret is, qui vitat amorem. Nec Veneris noſtra hoc fallit* idem lib. 5 *Et ſi fallit enim Diuinum genus, humanúmque Perpetuis tamen id fore clàm diffidere debet.* & Virg. li. 4. ÆEneid. *Nec me adeò fallit veritam te mœnia noſtra Suſpectas habuiſſe domos Karthaginis altæ.* Ter. Heautont. *num me fefellit hoſce id ſtruere?* Cic. pro Flacco: *multa nos fefellerunt.* Idem lib. 9. epiſt. ad Attic. *et am illum ipſum, quem ſequimur, multa fefellerunt.* Tit. Liuius lib. 31. *non fefellit Achæos, quum ſpectaſſet tam benignam pellicerâ.* piget ex aliis exempla colligere.

Tv pias laetis animas] icircò ψυχοπομπὸς, & ψυχοπομπὸς dicitur à Græcis.

Virgaqve levem] videtur exprimere voluiſſe Græcam vocē χρυσόρραπις. ſic enim dictus eſt à Græcis Mercurius, ab aurea virga, quam tenet, vt diximus ad Odam xxi. huius libri. de hac virga ſic Homer. εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει, Ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. quem Virgilius imitatus eſt lib. 4. ÆEneid. *Tum virgam capit, hac animas ille euocat Orco, Pallentes alias ſub triſtia tartara mittit.* au[t]em hac eadem virga animas deducit ad inferos. Τῇ ῥ' ἄγε κινήσας, αἱ δὲ τρίζουσαι ἕποντο. & ibid. ἦρχε δ' ἄρα σφιν Ἑρμείας ἀκάκητα κατ' εὐρώεντα κέλευθα. ... Ἀργειφόντης Ψυχὰς μνηστήρων καλεῖτο. ... vnde ψυχοπομπὸς à Græcis appellatus eſt, vt paulló ante dixi. huc pertinet illud Od. 24. eiuſ. lib. *Non vanæ redeat ſanguis imagini, Quam virga ſemel horrida Nigro compulerit Mercurius gregi.* hanc Virgam κηρύκειον appellant Græci. Latini caduceum, ſeu caruceum potius, vt docti quidam malunt.

Svperis Deorvm Gratvs et imis] id eſt, Dijs & ſuperis & inferis gratus. notum prouerbium κοινὸς Ἑρμῆς. i. communis Mercurius quanquam huius prouerbij vſus etiam ad aliud pertinet. ſciendum autem, hoc genus loquendi olere helleniſmum: vocantque grammatici partitum caſum diuiſionis. Deorum alij ſuperi, alij inferi. Iſocrat. καὶ κακῶν τῶν ζώων. ſic Plaut. nigra e[ri]num.

AD LEVCONOEN.

Ne futura inquirat.

Ode XI. Monocolos. Sunt enim omnes verſus Choriambici Alcaici Pentametri Acatalectici, qui conſtant ſpondeo, tribus Choriambis, Pyrrhichio, vel Iambo, hoc modo:

Tu ne-- quæſieris-vv-ſcire nefas -vv- quem mihi quem -vv-tibi vv

Finem--dii dederint-vv-Leuconoe-vv-nec Babylo- -vv-nios v-

- - -vv- -vv--vv- v v

- - -vv- -vv- -v v- v-

Tvne quæſieris (ſcire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem dij dederint Leuconoë; nec Babilonios
Tentaris numeros, vt melius quicquid erit pati,
Seu plures hyemes ſeu tribuit Iuppiter vltimam:
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum ſapias, vina liques, & ſpatio breui
Spē longam reſeces: dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. carpe diem, quam minimū credula poſtero.

Tv ne qvaesieris scire (nefas.)] omnes, qui in hunc poetam ſcripſerunt commentarios, coniunctè legunt, ſcire nefas: vt Ode xvi. lib. epod. *ne[f]as vi[]dere:* & ita, nefas erit hoc loco idem, quod Græci dicunt ἀδύνατον. vt Ode xxiiii. *Durum, ſed leuius fit patientia, Quicquid corrigere eſt nefas.* quo modo etiam à M. Tull. vſurpatur in Timæo. *Atque illum quidem quaſi parentem huius vniuerſitatis inuenire difficile, & cum iam inueneris, indicare in vulgus, nefas.* Platonis verba, quæ interpretatur eo loco M. Tullius, ſunt hæc: τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον, καὶ εὑρόντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν. eadem ratione videtur Od. IIII. lib. 4. fas pro eo, quod δυνατὸν dicunt illi, poſuiſſe. *Nec ſcire fas eſt omnia.* quamuis ſciam aliter accipi poſſe, vt dicemus ſuo loco. ſic ergo hic locus explicandus eſt, ſi hoc modo diſtinguamus, ſcire nefas. ſed quid vetat, quo minus ita legamus? *Tu ne quæſieris ſcire (nefas) quem mihi, &c.* vt hoc, ſcire, cum verbo *quæſieris* coniungatur, & *nefas*, ſeparatim legatur. Nam nemo, opinor, negabit, æquè Latinè dici poſſe, quæro ſcire, vt quæro doceri: quo vſus eſt Virg. lib. 6. ÆEneid. *ne quære doceri, Quam pœnam, aut quæ forma viros, fortunáue merſit.* & M. Tull. lib. 4. de finibus *bonorum, quæris (inquit) ſcire, quid ſentiam?* & hoc idem Horat. Od. xxvii. libr. 3. *Speciosa quæro paſcere tigres.* & epiſtola prima ad Mæc. libr. 1. *quæris Mæcenas iterum antiquo me includere ludo.* Od. 1. lib. 4. *Si torrere iecur quæris idoneum.* & Ode xxiiii. lib. 3. *Si quæret pater urbium Subſcribi ſtatuis.* & Ode xvi. huius libri. *nunc ego mitibus Mutare quæro triſtia.* Iam quòd ad genus carminis attinet, tale eſt illud Alcæi, apud Athen. lib. 10. Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ, τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται. & Catull. *Alphene immemor, atque vnanimis falſe ſodalibus.* Extat autem ſimilis ſententia Od. xxix. lib. 3. *Prudens futuri temporis exitum Caliginoſa nocte premit Deus, &c.*

Nec babylonios tent. nvm.] M. Tull. de Babylonijs lib. de diuin. 2. quædam ſcribit, quæ videntur ad hunc locum pertinere, his verbis: *Nam quòd aiunt quadraginta, & ſeptuaginta millia annorum in periclitandis, experiendíſque pueris, quicunque eſſent nati, Babylonios poſuiſſe, fallunt, &c.* eadémque reperiuntur lib. 1. *Contemnamus etiam (inquit) Babylonios, qui ex Caucaſo cœli ſigna ſeruantes, numeris, & motibus ſtellarum curſus perſequuntur, &c.* huc pertinent hi Lucretij verſus ex lib. v. *Vt Babylonica Chaldæum doctrina refutans, Aſtrologorum artem contrà conuincere tendit.*

VT MELIVS QVICQVID ERIT] merus eſt hellenismus, ὥστε vel ὡς ἄρα τὸ συμβαῖνον ἀφοβίᾳ (?) ὑποφέρειν, id eſt, vt fortius, aut facilius quicquid accidet, feras neque verò quicquam ſubaudiendum eſt. ſic enim loquuntur Græci, ὡς εἰπεῖν, id eſt, vt pati. & ita Linacer & Eraſmus. At Muretus legit cum interrogatione. de. Vt melius quicquid erit pati? id eſt, quàm melius eſt pati, quicquid euenerit? quam explicationem non improbo: puto tamen ſic potiùs poſſe explicari, nec Babylonios tentaris numeros ὡς βέλτιον ὄν. id eſt, tanquam melius quiddam ſit, pati quicquid acciderit, quam futura præſcire velle. ſolet enim ita loqui Hor. vt Sat. vii. lib. 2. *Et labrorum ac ulſus ut multo ſuauius, armis* Atque hanc explicationem cùm hic legiſſet Adr. Turnebus, probatam in Aduerſaria ſua retulit.

SEV PLVREIS HIEMES] videtur *hiemis* nomen hoc loco non ſimpliciter, nec vno modo poni, ſed duobus. Nam hiemem, niſi fallor, hic intelligere debêmus anni tempus, id eſt, brumam: vt pars anni totum annum ſignificet: & plureis hiemes, plureis annos. vt Ode xv, huius lib. *Poſt certas hiemes vret Achaicus Ignis Iliacas domos.* ſic Virgil in Tityr. *Poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas* ſed quæ ſequuntur deinceps, ſeruata eadem ſignificatione conſtare non poſſunt. Nam hæc verba, *Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare*, procul dubio ita intelligi non poſſunt, vt dicamus annum, qui nunc debilitat, &c. ſed hiemem, id eſt, χειμῶνα, vndam, fluctum, tempeſtatem, quibus mare debilitatur, ac frangitur ſaxis oppoſitis, vt apud Pindar. iſthm. eid. iv. ἀλλὰ νῦν μοι γαιάοχος εὐδίαν ὄπασεν ἐκ χειμῶνος: id eſt, Sed nunc mihi Neptunus tranquillitatem obtulit ex tempeſtate, & hieme. Ad hunc locum pertinent illa Ciceronis, quæ ſunt in epiſt. ad Pætum lib. 9. *Quam exiſtimo leuem & imbecillam, ab animo firmo & graui, tanquam fluctum à ſaxo frangi oportere.* Sic Lucretius littus fluctifragum dixit lib. 1. propterea quòd fluctus ad littus illiſi, ab eo frangantur, & debilitantur.

SAPIAS, VINA LIQVES] id eſt, fac ſapias, fac vina liques vult ſapientis eſſe in rebus ſeriis, ac ſeueris non multùm temporis ponere: in vino, epulis, & voluptatibus maximam vitæ partem conſumere, vt ſup. *ſic tu ſapiens finire memento, Triſtitiam, vitæque labores.* Priſcianus lib. 18. hunc locum producit, & *ſapias* vult eſſe poſitum pro *ſi ſapias* poteſt tamen ita explicari, vt ego paulò antè oſtēdi. *vina liquare* autē poſitū pro, vina promere, & fundere, potare: vel referendum, ad veterum delicias, qui ſacculis & colis vinariis vina percolabant, & liquabant, vt eſſent liquidiora. quam explicationem probat Muretus.

ET SPATIO BREVI, &c.] quanto breuius eſt noſtræ vitæ ſpatium, tanto minus longæ noſtra ſpes eſſe debent. Sunt autem eius ſpes longæ, exempli cauſa, qui iucundè viuendi conſilium in annum decimum differat, cùm ſit fortaſſe poſtridie, immo verò eo ipſo die moriturus quod vetat epiſt. ad Bullatium lib. 1. *Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam, Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.* ſimile eſt huic loco is, qui eſt ſup. Od. iiii. *O beate Sexti, Vita ſummæ breuis ſpem nos vetat inchoare longam.*

DVM LOQVIMVR FVGERIT] Suadet item Theognis, vt animum conuiuiis & epulis oblectemus, quia paupertas celeriter, & cogitationis in morem, prætereat, equorum curſum ac celeritatem ſuperans. Ἡμεῖς δ' ἐν θαλίῃσι φίλον καταθώμεθα θυμόν. Ὄφρ' ἔτι τερπωλῆς ἔργ' ἐρατεινὰ φέρη. Αἶψα γὰρ ὥστε νόημα παρέρχεται ἀγλαὸν ἥβη Οὐδ' ἵππων ὁρμὴ γίνεται ὠκυτέρη.

CARPE DIEM] tralatio aptiſſima vel à fructibus, & floribus carpendis, vel à lanificio. Quemadmodum igitur ij, qui vel flores, vel lanam carpunt, paullatim carpunt: ſic debent homines hodiernæ vitæ munere ac beneficio vti frui, non ſpe & cogitatione quidem multos annos præcipere, occaſionem autem, & facultatem iucundè viuendi oblatam negligere ac prætermittere, aut in longum tempus differre. libet autem mihi huius verbi vſum aliquot maximè huius poetæ, ſecundo loco aliorum exemplis oſtendere. Od. xxvii. libr 3. *meritæ ne fluctus Irepentes longè fuit, an recentes Carpere flores?* & ibid. *niſi herile mauis Carpere penſum.* Od. ix. libr. 4. *Totue tuos patiar labores Impune Lolli carpere liuidas Obliuiones.* Satyr. vi. lib. 2. *Carpe viam (mihi crede) omnes* & Sat. v. lib. 1. *Inde Rubos feſſi peruenimus, vt pote longum Carpentes iter.* Od. ii. lib. 4. *ego apis Matinæ More modóque Grata carpentis thyma,* &c. Plaut. in Menæchm. *Inter ancillas ſedere iubeas, lanam carpere.* Catull. ad Manl. *Illa mihi ſedes, illic mihi carpitur ætas,* id eſt, ſenſim ſeneſco. Virg. l. Georg. iiii. *tenuémque in ignis, magna aera carpunt,* id eſt, paulatim hauriunt. Idem iiii Æn. *Solàne perpetua mærens carpêre iuuenta?* id eſt, paulatim ſeneſces, minuêris, tabeſces, liqueſces? Georg. iii. *Infuſo ſub faſce viam dum carpit.* Idem ibidem, *& acer Carpere prata fuga. Fluuióſque innare recentes.* M. Tull. pro Cluent. *Vt non animaduertas in omneis, ſed ea paucis vt velis, & paucos ex multis ad ignominiam ſortiare.* carpere agmen apud Iulium Cæſ. lib. 1. de bello ciuili *Relinquebatur Cæſari nihil, niſi vti agmen aduerſariorum malè haberet, & carperet.* & ita Liuius multis locis.

QVAM MINIMVM CRED. POST.] quàm maximè diffidens diei, ſeu tempori futuro.

DE LAVDIBVS DEORVM, & hominum.

Ode XII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris.

-◡ — -◡◡ -◡ —
-◡ — -◡◡ -◡ —
-◡ — -◡◡ -◡ -◡
-◡◡ --

QVem virum, aut heroa lyra, vel acri
Tibia ſumes celebrare Clio?
Quem deum? cuius recinet iocoſa
Nomen imago,
Aut in vmbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo, gelidóve in Hæmo?
Vnde vocalem temerè inſecutæ
Orphea ſiluæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapſus, celereiſque ventos
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam ſolitis parentis
Laudibus: qui res hominum, ac deorum:
Qui mare & terras, variiſque mundum
Temperat horis?
Vnde nil maius generatur ipſo:
Nec viget quicquam ſimile, aut ſecundum:
Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores.
Prœliis audax neque te ſilebo
Liber, & ſæuis inimica virgo
Belluis, nec te metuende certa
Phœbe ſagitta.
Dicam & Alciden, puerôſque Ledæ,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem: quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit:

Deſluit ſaxis agitatus humor:
Concidunt venti, fugiuntque nubes:
Et minax, (quod ſic voluere) ponto
Vnda recumbit.
Romulum poſt hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an ſuperbos
Tarquini faſceis, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum, & Scauros, animaque magna
Prodigum Paullum ſuperante Pœno,
Gratus inſigni referam camœna,
Fabriciumque:
Hunc, & incomtis Curium capillis
Vtilem bello tulit, & Camillum
Sæua paupertas, & auitus apto
Cum lare fundus.
Creſcit, occulto velut arbor æuo
Fama Marcelli: micat inter omneis
Iulium ſidus, velut inter igneis
Luna minores.
Gentis humanæ pater, atque cuſtos
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæſaris fatis data: tu ſecundo
Cæſare regnes.
Ille, ſeu Parthos Latio imminenteis
Egerit iuſto domitos triumpho:
Siue ſubiectos Orientis oræ
Seras & Indos:
Te minor latum reget æquus orbem:
Tu graui curru quaties Olympum:
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

QVEM VIRVM, AVT HEROA] videntur hæc ex Pindaro expreſſa. εἰδ. β. ὀλυμπ. Ἀναξιφόρμιγγες ὕμνοι, τίνα θεὸν, τίν' ἥρωα, τίνα δ' ἄνδρα κελαδήσομεν; quod quidem & Muretus nuper, & alij iam pridem annotarunt. Iam quód vel lyra, vel tibia vult homines, aut heroas laudari poſſe, Pind. item vtramque complectitur εἰδ. [illegible] [illegible]

ACRI] ſonora, acriorem ſonitum edēte, quàm lyra.

SVMES CELEBRARE] id eſt, ſuſcipies celebrandum, vel vt celebres: quo de genere dicemus ad Od. XXIII. huius lib. *ſumes* autem multo plures habent libri veteres, quam *ſumis*.

CVIVS RECINET IOCOSA, &c.] imago vocis & cantionis tuæ. *ſumes*, & *recinet* excudendum curaui, ſecutus cod. Vrſ. & Turneſ. Eſt autem ἠχὼ (vt Ariſtot. ſcribit in problem. τμημ. ιϛ) [illegible], id eſt, echo tactio eſt nouiſſimæ, ſeu poſtremæ vocis deſinentis. Virgil. Georg 4. *aut vbi concaua pulſu Saxa ſonant, vocisque offenſa reſultat imago.* poeta noſter Od. XX. huius libr. *vt iocoſa Redderet laudes tibi Vaticani Montis imago.* De ratione Echus ſeu Echonis lege pulcherrimos Lucretij verſus lib. 4. &, ſi vacas, quæ in eos annotauimus.

AVT IN VMBROSIS HELICÔNIS] de Helicône ſic Strabo lib. 9. ὁ δ' Ἑλικὼν συνεχὴς [illegible] Ἄρκτον αὐτῆς μερῶν, id eſt, Helicon Phocidi eſt continens, ſeu continuus, quibus ex partibus Septentrionem ſpectat. commemorat Horat. & in epiſt. ad Piſon. *Excludit ſanos Helicone poetas Democritus.* & in epiſt. ad Auguſtum lib. 2. *Vt ſtudio maiore petant Heliconа virentem.*

PINDO] Pindus, mons Arcadiæ. & fluuius. Alij autē volunt, Perrhebææ montē eſſe mari propinquū: Interpres Theocriti Theſſaliæ fluuium, ſed hoc loco montis nomen eſt.

HAEMO] Hæmus & Rhodope montes ſunt Thraciæ, ſacris Liberi patris & Mænadum cœtu. Orpheo primum initiante, celebrati, ac nobilitati.

VNDE VOCAL. TEMERÈ INSEC.] quid illa de Orpheo fabula notius, cum cithara canentem etiam arbores ſecutas eſſe? quam quidem ſic interpretatur hic poeta in epiſtola ad Piſones: *Syluestres homines ſacer, interpresque Deorum Cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus, Dictus ob hoc lenire tigres, &c.* Apollon. libr. 1. Argonaut. [illegible] Apud Euripidem Iphigenia negat ſibi Orphei eloquentiam datam eſſe, qua perſuadere poſſit ſaxis, vt ſe ſequantur: itaque lacrymas in ſubſidium adhibituram. εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον Πείθειν ἐπᾴδουσ', ὥσθ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας, Κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὓς ἐβουλόμην, Ἐνταῦθ' ἂν ἦλθον· νῦν δὲ τἀπ' ἐμοῦ σοφὰ Δάκρυα παρέξω. Philoſtratus iunior in imaginibus hæc de Orpheo: [illegible] id eſt, audet autem etiam quiddam maius pictor. Nam radicitus euulſis arboribus cās ipſas ad Orpheum ducit auditrices, & circum eum conſtituit, vt coronæ ſpeciem præbeant. Pinus igitur & cupreſſus, & alnus, & nigra populus, & omnes aliæ arbores, quotquot ſunt, ramos conferentes, velut manus, Orpheum circumſiſtunt. Pauſanias Ἠλιακῶν β narrat, Ægyptium quendam ſibi dixiſſe, Amphionem & Orphea magos fuiſſe, atque ideircò hunc feras & arbores: illum ſaxa quibuſdam vocibus, & carminibus, id eſt, [illegible] quoquò voluerint, ducere dictus eſſe. Vir. Georg. 4. *Mulcentem tigres, & agentem carmine quercus* Propert. lib. 3. *Orphea te tenuiſſe feras, & concita dicunt Flumina Threicia ſuſtinuiſſe lyra.* De eodem plura lib. 3. epigrammat. Græc. quæ huc aſcribere ſuperuacaneum videtur.

TEMERE] [illegible] ſine ratione, ſua ſponte, & ita mirabiliter: alij paſſim, vulgò.

INSECVTAE] ſunt, ſubaud.

FLVMINVM LAPSVS] bene, fluminum lapſus. nam labi dicuntur flumina. epiſt. 2. lib. 1. *at ille Labitur & labetur in omne volubilis æuum.*

BLANDVM ET AVRITAS] blandum ducere dictum ab Horatio, vt alibi, *[illegible] ponere. & catus iaculari*: quo de genere dicemus ad Od. VIII. lib. 4.

AVRITAS] tralatio eſt ab animatis. auritus (inquit Feſtus) vel à magnis auribus dicitur, vel ab audiendi facultate. [Seruius ad illum Virgilij locum Georg. 1. *Auritos que ſequi lepores* Profert hunc locum, hæc annotans, auritos, id eſt, maiores aureis habentes aliter ait Horatius, *Doctum & auritas fidibus canoris Ducere quercus ſenſum audiendi habentes.*]

QVID PRIVS DICAM] Cum M. An. Muretus hūc locum corruptum eſſe iudicaſſet, eum ita putauit emendandum: *Quid prius dicam? ſolitis parentis laudibus qui res hominum &c.* vt Iouem ipſum parentem nominari intelligamus. quam quidem hominis eruditiſſ. coniecturam magnopere probo, eique vt ignoſcatur, vehementer ab omnibus harum literarum ſtudioſis peto, qui locum perſpicuè corruptum, à libris veteribus deſtitutus ita reſtituit, vt eius diuinatio, niſi nobis libri calamo exarati ſubueniſſent, pro vera ſcriptura haberi poſſit. Ego autem ante quam veram ſcripturam in vno codice Vaticano reperiſſem, vulgatam ſic explicari poſſe putabam, *Quid prius dicam ſolitis parentum laudibus?* id eſt, quam ſolitas parentum noſtrorum laudes? laudes porrò parentū intelligebam, non eas, quibus affici ij ſint parentes noſtri; ſed quibus illa

Iouem

Iouem afficere ſolebāt, & quarum argumentum erat Iupiter, & eius laudes. Itaque Iouem parentum laudes eò appellari arbitrabar, quod veterum carmina magna ex parte è Iouis laudibus conſtabant proinde quaſi ita diceret Horat. *Quid prius dicam Ioue*, quem primo loco patres noſtri canere, & laudare ſolebant? vel hoc modo, *Quid prius dicam?* ſcripta hic interrogationis nota. *ſolitis parentum laudibus*, id eſt, quemadmodum parentes noſtri Iouem laudare conſueuerunt, dicam ſubaudi, cum, *Qui res hominum ac Deorum, &c.* Quæ ideircò aſcripſi, vt ſi quis forte pertinacius contenderet hunc locum non eſſe corruptum ei quoque ſatisfactum ſit. Nam ego quidem lectionem ex optimo cod. Vat. erutam ſequor: cuius mihi teſtes ſunt ipſe Muretus, & Federicus Brutius bibliothecæ Vaticanæ cuſtos. Eius autem ſententia perſpicua eſt: *Quid prius dicam ſolitis parentis Laudibus?* id eſt, Quid prius dicam, quàm ſolitas, & vſitatas parentis, nempe Iouis laudes? *Qui res hominum, ac, &c.* In nonnullis libris legitur, *Qui rex hominum, ac deorum*, quam ſcripturā equidem non damno: ſed alteram ſequor, præſertim ab optimis codic. Fact. Vrſ. vno Vatic. Torneſ. confirmatam.

QVI MARE, ET TERRAS] huic loco ſimillimus ac plane geminus eſt ille ex li. 3. Od. IIII. *Qui terram inertem, qui mare temperat Ventoſum, & vrbes, regnáque triſtia, &c.* Quidam libri habent *& terram*.

TEMPERAT] moderatur, vel temperatum efficit, vid annot. ad Od. VII. ſupra de hoc verbo.

HORIS] horas hoc loco quatuor anni parteis di. ſimileis intellige.

PROXIMOS ILLI TAMEN] nihil eſt Ioui ſecundum: eſt tamen ei Pallas proxima, ſed longo proxima interuallo, ſecundum enim intelligitur, quod ſtatim ſequitur, & adhæret: proximum verò, etiam quod longè remotum eſt, dummodo inter duo diſcreta nihil medium interiectum ſit, vt docet Nonius: & annotarat Muret. ſic Virg. lib. 4. Aen. *Proximus huic, longo ſed proximus interuallo*, & M. Tull. in Bruto. *L. Philippus Antonio proximus accedebat, ſed longo interuallo tamen proximus.* Ita autem proximos Phœbi carminibus eſſe veriſimile eſt, quantumuis magni poetæ mori ſis verſus, cum Phœbi carminibus comparatos. Sic igitur Virgilianus ille Corydon in Melib. de Codro. *Nam proxima Phœbi verſibus ille facit.*

PRŒLIIS AVDAX] nota eſt omnibus illa Deorum & gigantum pugna, in qua Bacchus interfuiſſe, cuiusque magna pars fuiſſe dicitur, vt eſt in Oda XIX. lib. 2. quo loco plura hac de re dicemus. Notæ ſunt præterea Bacchi de Indis victoriæ, ac triumphi. de quibus Diodorus Siculus lib. 5. & Lucianus in eo lib. qui inſcribitur περὶ Διονύσου.

ET SAEVIS INIMICA VIRGO] Diana venatrix: vt Od. VI. lib. 4. *Deliæ tutela Deæ fugaces Lyncas, & ceruos cohibentis arcu.* Homerus Ἰλιάδ. φ. Ἄρτεμις ἰοχέαιρα quo epitheto vtitur & Pind.

CERTA] quæ ſemper id ferit, quod petit. ſic Catul. ad Manlium. *Tempore quo certa Stymphalia monſtra ſagitta Perculit.*

PVEROSQVE LEDAE] pueros Græcorum more dixit, nam παῖς ſignificat filium & puerum. ſic Od. XIX. *Semeles puer.* & XII. lib. 3. *Cythereæ puer ales.* & de arte poët. *Nec pueros coram populo Medea trucidet.* ſignificat autem per Ledæ pueros Caſtorem & Pollucem. Amborum enim vnam eſſe matrem Ledam inter poetas conuenit: Sed idem Caſtoris Tyndareum, ſeu Tyndarum, Pollucis Iouem patrem eſſe volunt: vt Pindarus Νεμ. εἰδ. ι. apud quem ſic Iupiter Polluci, Ἐσσί μοι υἱός, τόνδε δ' ἔπειτα πόσις σπέρμα θνατὸν ματρὶ τεᾷ πελάσαις στάξεν ἥρως id eſt, Tu mihi filius es: iſtum autem vir heros ſemen mortale cum matri tuæ admouiſſet, conſtituit. Ideircò illum mortalem hunc immortalem eſſe natum, vt Iouis filium. Caſtore autem ab Ida (vt ſcribit Pauſanias Meſſenicis, cum quo conſentit Theocrit. Διοσκούροι) vel, vt alij malunt, à Meleagro, vel, vt nonnulli, à Polynice, interfecto, Pollux, cum ei liceret eſſe immortali, maluit cum fratre Caſtore immortalitatem ſuam cōmunicare, partémque viciſſim mortalis conditionis, quæ illi iuerat propria, ferre ac ſubire, quā ſolus immortalitate potiri quod declarat Pindarus in eo carmine, quod ſuprà proximè commemoraui. μεταμειβόμενοι δ' ἐναλλὰξ ἁμέραν τὰν μὲν παρὰ πατρὶ φίλῳ Διὶ νέμονται, τὰν δ' ὑπὸ κεύθεσι γαίας ἐν γυάλοις Θεράπνας, πότμον ἀμπιπλάντες ὁμοῖον. ἐπεὶ τοῦτον ἢ πάμπαν θεὸς ἔμμεναι οἰκεῖν τ' οὐρανῷ εἵλετ' αἰῶνα φθιμένου Πολυδεύκης Κάστορος ἐν πολέμῳ. id eſt, Permutantes autem inter ſe alternis diem alium quidem apud carum patrem traducunt, alium ſub terræ latebris in Therapnæ cauitatibus ſortem ſimilem ſubeuntes. Nam hanc vitam maluit Pollux, fratre Caſtore in bello mortuo, quàm prorſus deus eſſe, & in cælo habitare. ſic & Homer. ὀδυσσ. λ. Κάστορά θ' ἱππόδαμον, καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα· Τοὺς ἄμφω ζωοὺς κατέχει φυσίζοος αἶα· Οἳ δὲ νέρθεν γῆς τιμὴν πρὸς Ζηνὸς ἔχοντες Ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἑτερήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖτε Τεθνᾶσι, τιμὴν δὲ λελόγχασιν ἶσα θεοῖσι. Dicuntur autem ambo nihilominus Διόσκουροι. & in carmine illo Homerico in Διοσκούρους, perſpicuè vterque dicitur eſſe à Ioue procreatus: Τοὺς ὑπὸ Ταϋγέτου κορυφῇ ὄρεος μεγάλοιο Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι κελαινεφέϊ Κρονίωνι Σωτῆρας τέκε παῖδας ἐπιχθονίων ἀνθρώπων. à quo nihil diſcrepat Theocritus Διοσκούροις.

HVNC EQVIS, ILLVM] hunc equitem nobilem & victorem, videlicet Caſtorem: illum pugilem præſtantiſſimum, nempe Pollucem. ſic Satyr. I. lib. 2. *Caſtor gaudet equis, ouo prognatus eodem Pugnis.* & Hom. vt ſup. diximus. Κάστορά θ' ἱππόδαμον, καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα.

QVORVM SIMVL ALBA NAVTIS] id eſt ſimulatque Caſtoris & Pollucis ſidus nautis apparuit, &c. quod amicum appellat Ode X. epod. *Nec ſit is atra nocte amicum appareat*, propterea quòd ſit nautis ſalutare, periculúmque abeſſe ſignificet. & ſup. Od. 3. lucida ſidera nominat. *Sic te diua potens Cypri, Sic fratres Helenæ lucida ſidera, Ventorúmque regat pater, &c.*

DE L. SAX. AGITATVS HVM. &c.] tale eſt illud Ode VIII. lib. 4. *Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis Quaſſas eripiunt æquoribus rateis.* ſic & Homer. vel aliquis alius in carmine illo εἰς Διοσκούρους· Αὐτίκα δ' ἀργαλέων ἀνέμων κατέπαυσαν ἀέλλας, Κύματα δ' ἐστόρεσαν λευκῆς ἁλὸς ἐν πελάγεσσι, Ναύταις σήματα καλὰ πόνου σφίσιν· οἱ δὲ ἰδόντες Γήθησαν, παύσαντο δ' ὀιζυροῖο πόνοιο. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt: Statim autem ſæuorum ventorum procellas compreſſerunt, fluctus maris ſtrauerunt, nautis ſigna læta laboris: illi autem vt viderunt, lætati ſunt, & finem metuendi ac laborandi fecerunt. & Pindarus Πυθ. εἰδ. ε. εὐδίαν ὃς μετὰ χειμέριον ὄμβρον τεὰν καταιθύσσει μάκαιραν ἑστίαν. Et Theocr. multo apertius, Διοσκούροις: Ἀλλ' ἔμπας ὑμεῖς γε καὶ ἐκ βυθοῦ ἕλκετε νᾶας Αὐτοῖσιν ναύτῃσιν ὀιομένοις θανέεσθαι. Αἶψα δ' ἀπολήγοντ' ἄνεμοι, λιπαρὰ δὲ γαλήνη Ἀμπέλαγος· νεφέλαι δὲ διέδραμον ἄλλυδις ἄλλαι. Ἐκ δ' ἄρκτοι τ' ἐφάνησαν, ὄνων τ' ἀνὰ μέσσον ἀμαυρὴ Φάτνη, σημαίνουσα τὰ πρὸς πλόον εὔδια πάντα. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt. Attamen vos ex imo maris fundo naueis trahitis vnà cum ipſis nautis iamiam ſeſe interituros putantibus. Statim autem quieſcunt venti, optata autem & nitida tranquillitas per totum mare permanat, nubes aliæ aliò diſſipantur. vrſæ ſeſe aperiunt, ac patefaciunt; & aſinorum præſepe obſcurum, ſignificat omnia ad nauigationem eſſe parata, atque expedita. *Defluit ſaxis* pro, *fluit de ſaxis*, Horatianum: de quo alibi.

CONCIDVNT VENTI] tale illud Virgilianum putat eſſe Germanus Valens, *Sic cunctus pelagi cecidit fragor. Aen. 1.*

Et minax (quód sic voluere)] ſic reperi ſcriptum in cod. Faerni, Vrſin. & duob. Vatic. Donati autē liber habet, quia ſic Torn. nā ſic: quæ idē valēt.

Recumbit] ſternitur, exæquatur, ſedatur, quieſcit, [illegible] κοιμᾶται.

Romulum post hos prius] qui plura de Romulo & Numa Pompilio ſcire volet, legat Liuium lib. 1. & Plutarch. in Rom. Verumtamen hæc pauca ex Liuio huc aſcribam: *Ita duo deinceps reges alius alia via ille bello, hic pace ciuitatem auxerunt: Romulus ſeptem & triginta regnauit annos: Numa tres & quadraginta. Tum valida, tum temperata & belli & pacis artibus erat ciuitas.*

An superbos Tarquini fasceis] id eſt, an Superbum Sext. Tarquinij imperium. Alij exiſtimant ſignificari Iunium Brutum, quia (inquiunt) Tarquinio exacto cùm ſtatim L. Tarquinius ſe conſulatu abdicaſſet, faſces penes vnum Brutum remanſerunt. alij, vt Porph. & Acron, Tarquinium Priſcum: & ſuperbos faſceis interpretantur magnificos, glorioſos, & præſtanteis. ſic ſup. Od. xi. *Arcitas ſuperbus* dixit: & infr. Od. xxxv. *ſuperbos triumphos.* & Od. 4. lib. 2. *pauimentum ſuperbum.* & Virg. Æn. 6. *animamque ſuperbam Vltoris Bruti.*

An Catonis nobile lethum] M. Tull. epiſt. ad Pap. Pætum, *Cæteri quidem, Pompeius, Lentulus tuus, Scipio, Afranius fœdè perierunt: at Cato præclarè.* Plutarch. ſcribit Catonem, cùm audiſſet, Scipionem, Afranium, Iubam à C. Cæſare, deuictos eſſe, ſeſe Vticæ gladio percuſſiſſe, & cùm filij interuentu prohibitus eſſet, vulnúſque curari cœptum eſſet, interea dum curaretur, vulnus obligatum reſcidiſſe; atque ita animam efflaſſe. Laudat etiam offic. 1. genus hoc mortis M. Tull. & Horat. Od. 1. lib. 2. *& cuncta terrarum ſubacta, Præter atrocem animum Catonis.*

Regulum] de Regulo lege Oden. 5. lib. 3. & Offic. lib. 1. & 3. & orat. in Piſonem. quo loco ita de Regulo: *Nec mihi ille M. Regulus, quem Karthaginenſes reſectis palpebris illigatum in machina vigilando necauerant, ſupplicio videtur affectus, &c.* & pro Sextio: *Tu mihi etiam M. Attilium Regulum commemoras, qui redire ipſe Karthaginem ſua voluntate ad ſupplicium, quàm ſine iis captiuis, à quibus ad ſenatum miſſus erat, Romæ manere maluerit.*

Scauros] cùm Scaurorum inprimis nobilis & clara virtus in rep. adminiſtranda extiterit, tùm ſingularis fuit M. Scauri grauitas, & conſtantia. qui cum accuſaretur à Q. Vario Hiſpano, quòd ſocios ad arma concitaſſet, ita cauſam egit ſuam. *Q. Varius Hiſpanus M. Scaurum Principem ſenatus arguit ſocios ad arma concitaſſe: M. Scaurus princeps ſenatus negat: teſtis nemo eſt: vtri vos Quirites credere debetis?* quibus auditis abſolutus eſt. hunc commemorat M. Tull. epiſt. lib. 1. ad App. cuius principium eſt *Periucunda*: & lib. 1. de orat. & in Bruto, & orat. pro Fonteio.

Animaeque magnae prodigum Paullum] qui animam, i. vitam pro rep. profudit. Paullum igitur Aemilium ſignificat, Terētij Varronis collegam: quibus conſulibus, ac ducibus maximam cladem ad Cannas accepit ab Annibale populus Rom. eo enim prælio cæſa ſunt xlv Romanorū millia cum Paullo conſule, & lxxx ſenatoribus: xxx partim conſularibus, partim prætoriis, partim ædilitiis. vide Liuium lib. 22. Quòd autem ad *magnam animam* attinet, magnorum virorum magnas animas eſſe credibibile eſt. Itaque per magnas animas, magnarum animarum, ſeu magnorum animorum viros intelligere debemus.

Fabriciumque] M. Tull. offic. 3. tradit, perfugam quendam, qui à Pyrrho in caſtra Fabricij venerat, eique pollicitus erat, ſi præmium ſibi propoſuiſſet, ſe, vt clam veniſſet, ſic clàm in Pyrrhi caſtra rediturum, & eum veneno necaturum, à Fabricio cum cuſtodia ad Pyrrhum eſſe remiſſum. Plutarchus autem in Pyrrho ſcribit, epiſtolam à medico ad Fabricium eſſe miſſam, in qua promitteret ſe veneno regem necaturum, ſi ſibi Romani ſui facinoris præmium pollicerentur: Fabricium autem offenſum hominis iniuſtitia, collega in eandem ſententiam adducto, ad Pyrrhum litteras miſiſſe, quibus eum moneret, vt ſibi caueret. Plutarchi verba ſunt hæc: Ἧκεν ἀνὴρ εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸς Φαβρίκιον ἐπιστολὴν κομίζων, ἣν ἔγραψεν ὁ τοῦ βασιλέως ἰατρός, ἐπαγγελλόμενος ἀναιρήσειν τὸν Πύῤῥον φαρμάκοις, ἂν χάρις αὐτῷ παρ' ἐκείνων ὁμολογηθῇ λύσαντι τὸν πόλεμον ἀκινδύνως. Ὁ δὲ Φαβρίκιος δυσχεράνας πρὸς τὴν ἀδικίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸν συνάρχοντα διαθεὶς ὁμοίως, ἐπιστολὴν γράψαντα πρὸς τὸν Πύῤῥον παραινεῖ φυλάττεσθαι τὴν ἐπιβουλήν. hunc eundem Fabricium ſcribit ibidem Plutarchus, aurum à Pyrrho oblatum accipere noluiſſe, & cum die poſtero Pyrrhus iuſſiſſet elephantum (quod animalis genus numquam ille antea viderat) à Fabricij tergo, aulæo interiecto collocari, deinde aulæo ſublato, elephantus ille ſupra Fabricij caput, immanem, atque horribilem vocem miſiſſet, dixiſſe neque heri ſe ab auro eſſe corruptum neque hodie à fera exterritum.

Hunc] Fabricium.

Et incomptis Curium] M. Tullius ſcribit in Catone maiore, Curio ad focum ſedenti magnum auri pondus cùm Samnites attuliſſent, ab eo repudiatos eſſe, non enim aurum habere præclarum ſibi videri dixit, ſed eis, qui haberent aurum, imperare. Incomtis autem laudis cauſa poſuit, quemadmodum contra turpe habebatur calamiſtratam comam habere: vt notat Seruius ad illud Virg. AEn. xii. *crines Vibratos calido ferro* & profert hunc locum.

Camillum] L. Furius Camillus, cum ei dies à L. Apuleio tribuno pl. dicta eſſet, in exſilium ſua voluntate abiit: idem Roma à Gallis capta, abiens & exſul conſul creatus, Gallis in auro appendendo iam occupatis, cum exercitu interuēnit, eoſque ſexto poſt Romam captam menſe ex Italia expulit.

Saeva paupertas] χαλεπὴ, ἀργαλέη aſpera, & perpeſſu difficilis. ſic χαλεπὴν πενίαν ſæuitiam Latinè reddimus apud Ariſt. in lib. de moribus, quos annis ſuperioribus in lucem edidimus. Heſiodus paupertatem, χαλεπὴν appellat ἔργ. καὶ ἡμ. ἀλλὰ χαλεπὴν πενίην idem ibidem. οὐλομένην θυμοφθόρον, ſine coniunctione: id eſt, perditam, ſeu peſtiferā, & animi corruptricem. & itē Theognis: θυμοφθόρον ſimpliciter. Horat. epiſt. 2. libr. 2. audacem *paupertas impulit audax, Vt verſus facerem.* Plutarchus lib. περὶ φιλοστοργίας. quanta ſit paupertatis ſæuitia declarat his verbis: Οἱ μὲν γὰρ πένητες οὐ τρέφουσι τέκνα, δεδιότες μὴ χεῖρον ἢ προσήκει τραφέντα δουλοπρεπῆ καὶ ἀπαίδευτα, καὶ τῶν καλῶν πάντων ἐνδεᾶ φύηται. τὴν γὰρ πενίαν ἔσχατον ἡγούμενοι κακὸν οὐχ ὑπομένουσι μεταδοῦναι τέκνοις, ὥσπερ τινὰ χαλεπὴν καὶ μεγάλην νόσον, id eſt, Nam pauperes, liberos à ſe procreatos non alunt, metuentes ne deterius quàm conuenit, educati, ſeruilem in modum humiles atque abiecti, & indocti, & rerum omnium honeſtarum expertes euadant. Paupertatem enim malorum omnium extremum arbitrantes, à ſe impetrare non poſſunt, vt eam filiis ſuis impertiantur, tāquam morbum quendam ſæuum, grauem ac difficilem. Hunc locum mihi indicauit Germ. Valens.

Tulit] protulit, extulit.

Et avitus apto cum lare fundus,] fundus non emtus, ſed à maioribus acceptus, cum domo non ſumtuoſius, nec magnificentius, quàm fundi fructus ferrent, aut quàm fundū deceret, exſtructa.

Crescit occulto velut, &c.] Hæc videntur eſſe ex Pindaro ſumta, & imitata, vt indicauit mihi Scaliger, Nem. ᾠδ. η. αὔξεται δ' ἀρετά, χλωραῖς ἐέρσαις ὡς ὅτε δένδρον ἀίσσει, &c. id eſt, Creſcit autem virtus, vt cùm arbor recentibus & viridibus herbas elicientibus roribus, ſurgit, &c.

Fama Marcelli] M. Claudiū Marcellum ſignificari vulgò exiſtimant, qui Gallos Inſubres Viridomaro ca-

ſo eorum duce ſuperauit: qui Syracuſas expugnauit: qui quinquies conſul fuit: poſtremo qui cum collega ſpeculandi cauſa e caſtris egreſſus ab equitatu Annibalis circumuentus, & occiſus eſt. Quem cùm interfectum eſſe audiſſet Annibal (vt ſcribit Plutarch. in eius vita) ipſe ad locum, in quo exanimis iacebat, accurrit, mortuo diu aſtitit: ſtaturam & formam corporis diligenter & attentè conſiderauit, neque hoſte tam infeſto ac moleſto ſublato, aut vocem arrogantiorem miſit, aut lætitiam immoderatam vultu ſignificauit: ſed mortis caſum inopinatum miratus, annulum quidem ei de digito detraxit, corpus autem honorifico & inſigni veſtitu ornatum, comburendum curauit, cineréſque in vrna argentea conditos, impoſita etiam aurea corona, ad eius filium miſit. De eodem M. Tull. lib. 4. accuſat. cùm alia multa, tum hæc quoque valde honorifica commemorat. *Nemo ferè veſtrûm eſt, qui quemadmodum capta ſint à M. Marcello Syracuſæ ſæpe audierit, nonnunquam etiam in annalibus legerit. Conferte hanc pacem cum illo bello, huius prætoris aduentum cum illius imperatoris victoria, huius cohortem impuram cum illius exercitu inuicto, huius libidines cum illius continentia: ab illo qui cepit, conditas ab hoc, qui conſtitutas accepit, captas dicetis Syracuſas.* Ego M. Marcellum Octauiæ filium ſignificari puto: & ita Porphir. de quo & Virg. lib. 3. *Tu Marcellus eris*, & Paterculus poſteriore volumine.

IVLIVM SIDVS] Iulium Cæſarem in Deorum numerum relatum accipe. Creditum eſt enim ſtellam illam comatam, quæ nocteis ſeptem fulſit, Cæſaris animum fuiſſe in cælum ſubuolantem, de qua ſic Plutarch. Ἐφάνη γὰρ ἐπὶ νύκτας ἑπτὰ μετ' τὴν σφαγὴν διαπρεπὴς μέγας κομήτης id eſt viſus eſt e-

AD LYDIAM A-
micam ſuam.

Ode XIII. Dicolos diſtrophos: vt, Sic te diua potens Cypri,

-- -UU- U-
-- -UU- -UU- U-

30 *Cvm tu Lydia Telephi*
Ceruicem roſeam, cerea Telephi
Laudas brachia, væ, meum
31 *Feruens difficili bile tumet iecur.*
Tunc nec mens mihi nec color
Certa ſede manent, humor & in genas
Furtim labitur arguens,
Quàm lentis penitus macerer ignibus.

CVM TV LYDIA] Hoc vnum eſt ex iis, quæ valdè mordent, & vrunt amantem, ſi amica vel illo audiente, riualem laudet, vel eo excluſo, hunc intromittat, vel denique aliquam rem huic gratificetur, quam illi deneget, cuius rei elegans exemplum eſt id, quod in Eunucho paraſitus ſuadet militi: *Vbi nominabit Phædriam, tu Pamphilam Continuo. ſi quando illa dicet, Phædriam intromittamus comeſſatum, tu Pamphilam Cantatum prouocemus, &c.*

CERVICEM ROSEAM] ſic Virgil. lib. 1. AEneid. *Dixit & auertens roſea ceruice refulſit.*

CEREA] vel ſolida, vel polita & ſine rugis, vel flexibilia, vel candida, vel tenera, & ita pulchra. ductum fortaſſe à cereis imaginibus, quas habebant Romani veteres in atriis. [Seruius ad illud Virg. Alex. *Addam cerea pruna:* notat hæc, *aut ceres coloris, aut mollia.* Horat. *cerea Telephi Laudas brachia, &c.*]

BILE TVMET IECVR] iecur, ſedes eſt libidinis, non iræ. Idque ita volunt eſſe ij, qui animi parteis ſua quaſque in ſede collocatas eſſe dicunt, vt Plato, quam ſententiam ſequitur & Horat. alio loco, vt Ode 1. lib. 4. *Si torrere iecur quæris idoneum:* ad quem locum plura dicemus. cur igitur hoc loco diſſidet à ſeipſo, neque ſibi conſtat? Poetæ ſunt liberiores, quàm Philoſophi, & maiore ex parte ſequuntur ſenſum vulgi, & opinionem popularem. Et fortaſſe hac in re Archilo-

nim nocteis ſeptem poſt Iulij Cæſaris cædem ſtella comata, illuſtris & magna. Virg. Mœr. *Ecce Dionæi proceſſit Cæſaris aſtrum.*

TV SECVNDO CAESARE REGNES] ita diuiſum ſit inter te, & Cæſarem Auguſtum mundi totius Imperium, vt tu in cælo regnes: Cæſar orbem terrarum & res humanas moderetur, & procuret

ILLE SEV PARTHOS] Parthos Auguſtus non domuit, ſed pacem cum iis fecit. Illi enim ſigna militaria tùm ea, quæ Craſſus, tùm ea, quæ Antonius amiſerat, Auguſto repoſcenti reddiderunt. vide annot. ad Od. xv. lib. 4.

LATIO IMMINENTEIS] Italiæ inſidianteis, & malè cogitanteis. Virg. lib. 10. AEneid. *muris iterum imminet hoſtis naſcentis Troiæ*

ORIENTIS ORAE] ſic habent cod. Iann. Fulu. Vrſini, duo Vatican. Torn. & Ruſſard. Nicot. Cleric.

EGERIT] duxerit. neque quicquam refert vtrùm Auguſtus ipſe de Parthis triumpharit, an eo vel imperante, & principatum obtinente, vel conſule, vel auſpice, alij Parthos in triumphum duxerint.

TE MINOR, &c.] quantumuis magnas res geſſerit, æquo animo tamen, te inferior terrarum, Imperium obtinebit: tu autem in cælo regnabis.

LATVM REGET] nonnulli veteres codices, & quidem non pauci, habent *latum.*

AEQVVS] æquo animo, vt Od. xxix. lib. 3. *Quod adeſt memento Componere æquus.*

TV GRAVI CVRRV QVATIES] tale illud eſt Ode xxxiiii. huius libri. *namque Dieſpiter Igni coruſco nubila diuidens Plerunque per purum tonanteis Egit equos, volucrémque currum.*

Vror, ſeu tibi candidos
Turparunt humeros immodica mero
Rixæ, ſiue puer furens
Impreſſit memorem dente labris notam:
Non, ſi me ſatis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbarè
Lædentem oſcula, quæ Venus
Quinta parte ſui nectaris imbuit.
Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Diuulſus querimoniis,
Suprema citius ſoluet amor die.

chū imitatus eſt, vt aliis in rebus, cuius extat hic verſiculus apud Athen. lib. 3. χολὴν γὰρ οὐκ ἔχεις ἐφ' ἥπατι ſic Satyr. 11. lib. 1. *meum iecur vrere bilis.* Germanus Valens putabat hoc etiam dici poſſe, ad κύστιν χοληδόχον id eſt, fellis receptaculum, ſeu lienem, Horatium ſpectaſſe: qui ſine dubio hepati adiunctus eſt: & pro humoris copia, aut paucitate, intumeſcit, aut extenuatur, ac minuitur. Atque idcirco tumere bile iecur dixit Horatius: quemadmodum Iliad. 9. mentem etiam prudentium ira intumeſcere dicit, his verſibus, Ἀλλ' ὅτε δὴ Μελέαγρον ἔδυ χόλος, ὅς τε καὶ ἄλλων Οἰδάνει ἐν στήθεσσι νόον, πύκα περ φρονεόντων: non quòd mens tumeat ira, ſed quòd fel, quod iecori proximum locatum eſt, vt ſanguinem impurum, & biliosum exciperet, immoderati bilis copia dilatetur, ac turgeſcat. Virgil. quidem AEneid. 8. perſpicuè iram in felle poſuit, ibi. *Alcidæ furiis exarſerat atro Felle dolor.* ſimúlque qualis bilis ſit natura oſtendit, verbo, *exarſerat.* At Homerus eodem libro ſub perſona Achillis, cor, ſedem eſſe iracundiæ videtur ſentire. Ἀλλά μοι οἰδάνεται κραδίη χόλῳ, &c. id eſt, vt M. Tull. vertit. Tuſc. quæſt libr. 3. *Corque meum penitus turgeſcit triſtibus iris.* ſic & Virg. lib. 6. AEneid. *tumida ex ira tum corda reſidunt.*

TVNC NEC MENS MIHI] hæc ſunt amoris indicia. quibus alia quædam adiicit Od. 1. lib. 4. *Sed cur, heu, Ligurine cur Manat rara meas lacryma per genas*

IN BRVTVM BELLVM
ciuile reparantem.

Ode XIIII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Quis multa gracilis te puer in roſa.

-- -uu- -uu-u-
---uu- -uu- u-
---uu-u
---uu- uu

O Nauis, referent in mare te noui
Fluctus. ô quid agis? fortiter occupa
Portum. nónne vides, vt
Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæque gemant, ac ſine funibus
Vix durare carinæ
Poßint imperioſius
Æquor? non tibi ſunt integra lintea.
Non Dij, quos iterum preßa voces malo:
Quamuis Pontica pinus,
Silua filia nobilis
Iactes & genus, & nomen inutile:
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, niſi ventis
Debes ludibrium, caue.
Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,
Nunc deſiderium, curáque non leuis,
Interfuſa nitentes
Vites æquora Cycladas.

O NAVIS, REFERENT IN MARE] Quintilianus ſcribit perpetuam in hac Ode eſſe allegoriam, & hoc ſecto totum nauis nomine remp. ſignificari: quod proximum non probant eruditiſſimi viri, multaque hic eſſe dicunt, quæ ad rempubl. accommodari non poſſint. ſed videamus vtrùm, quod Quintilianus ſcripſit, defendi poſſit, an ſine controuerſia ſit damnandum. Primùm igitur Cn. Pompeium Magnum aduerſus Iul. Cæſarem: deinde Brutum & Caſſium aduerſus M. Antonium, & Octauianum: poſtremò Sex. Pompeium Magni filium aduerſus Octauianum pro ſenatu populoque Rom. id eſt, pro libertate ferro decertaſſe omnibus notum eſt. fuerunt igitur Pompeius Magnus Brutus, Caſſius, Sext. Pompeius, & ceteri earundem partium reipub. ſcilicet & libertatis propugnatores, ac defenſores: atque, vt illis pugnantibus, de ſua libertate dimicauit populus Rom. ita deuictis ac ſuperatis, reſpubl. profligata, & ad vnius principatum, dominatúmque redacta eſt. Cum autem victa eſſet reipubl. cauſſa Pompeio duce, & penes vnum Iulium Cæſarem omnis poteſtas eſſet: eo idibus Martiis a Bruto & Caſſio, ceteriſque coniuratis interfecto, viſa eſt reſp. reſpiraſſe. Nihil enim aliud agebant Brutus & Caſſius, quam vt populus Rom. non ſolùm tyranno, verùm etiam tyrannide ſublata, liber eſſet. Verùm ne his quidē ducibus ſuum ius recuperauit: ſed illi duobus prœliis, in quibus interfuit Horatius, victi mortem ſibi conſciuerunt: & ita reſpub primùm in trium, deinde in duorum, poſtremò in vnius poteſtatem venit. Succeſſit his Sextus Pompeius, conatus eſt rempub. totius iugulatam ac perditam, proſtratámque, atque ornamentis ſuis omnibus ſpoliatam reſtituere, atque in libertatem priſtinam vindicare. Verum de Sexto Pompeio fortaſſe nihil hic dicere attinet.
M. Brutus igitur victo & mortuo Caſſio, de libertate altero prœlio decernere cogitat. diſſuadet Horatius. Quid agis M. Brute, ſeu tu popule Romane, cuius ſe vindicem ac propugnatorem M. Brutus profitetur? nónne vides Caſſio ſuperato, & extincto, tótque ampliſſimis, & clariſſimis viris eadem belli calamitate conſumptis tuas vires infirmas, & imbecillas eſſe? non vides te cum exercitum habeas mutilatum, paruaque belli ſubſidia: cum ciuitates olim populi Rom. amiciſſimæ vel abs te ſint alienatæ, vel ab aduerſariis tuis occupatæ, atque oppreſſæ, vel denique metu perculſæ, belli fortunam non ſatis tutò de integro tentare, neque poſſe aduerſariorum tuorum vires, potentiámque ſuſtinere? Nullæ tibi res integræ ſunt, nulla propugnacula, non alia ſubſidia, non noua auxilia, non aliæ belli gerendi facultates ſuppetunt: ne Deos quidem vllos habes tibi propitios, quos accepta clade iterum implorare poſſis. Neque verò eſt, quòd vel ſenàtus, populíque Rom. nobilitatem, vel tui generis antiquitatem, vel eorum, qui pro te propugnant, amplitudinem ac virtutem iactes, vel armorum pulchritudine, auróque glorieris. Quemadmodum enim nautis nihil proſunt ad tutius nauigandum nauis fractæ, & conquaſſatæ pigmenta, apluſtra, ceteráque ornamenta: ſic neque debes tuæ nobilitati nimium confidere. Quare niſi te mauis bellorum ciuilium calamitate funditus deleri, atque extingui: ne te toties prœliorum periculo committito. Siue illa ſuperiora, quæ hactenus hac de re expoſuimus, ad populum Romanum accommodentur, ſiue ad Brutum: non videntur omnino abſurda, aut inepta futura. Bruto tamen magis, quàm populo Rom videntur conuenire. Quòd autem nonnulli malunt, hanc oden ad Sext. Pompeium pertinere, libertatis, Caſſio & Bruto mortuis, defenſorē: planè ab iis diſſentio. Ad hunc locum pertinent, quæ ſcribit Plutarchus in Bruto, his verbis, Ἀλλ' ὥσπερ ἐν πλοίῳ πηδαλίου συντριβέντος ἕτερα ξύλα προσηλοῦσι, καὶ προσαρμόττειν ἐπιχειροῦσιν, οὐκ εὖ μὲν, ἀναγκαίως δὲ μηχανώμενοι πρὸς τὴν χρείαν· οὕτω τὸν Βροῦτον ἐν δυνάμει τοσαύτῃ, καὶ μετεώροις πράγμασιν, οὐκ ὄντος ἰσορρόπου στρατηγοῦ, ἠνάγκαζε χρῆσθαι τοῖς παροῦσι, &c. Id eſt, quemadmodum in nauigio, clauo comminuto nautæ alia ligna affigere, atque adiungere conantur, non rectè illi quidem, ſed neceſſitate coacti, & vtilitati ſeruientes: ſic Brutus in tanto exercitu, & in rebus arduis, incertis, ac perturbatis, cum ducem parē non haberet, cogebatur eo vti, quod fors obtulerat. Omnino ad Bruti potius, quàm ad Sexti Pompeij tempora videtur hæc Ode pertinere. Si quis autem nauis nomine remp. aut populum Rom. ſignificari exiſtimet, quod fecit Quintilianus, verba totius Odæ fortaſſe non inuita ſequentur. Nam ſic & M. Tull. nauis nomine rempub. aut certè reip. partem ſignificat epiſt. ad Q. Cornif. lib 12. *Quamobrem, mi Quincte, conſcende nobiſcum, & quidem ad puppim. Vna nauis eſt iam bonorum omnium quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus: vtinam proſpero curſu: ſed quicunque venti erunt, ars noſtra certè non deerit.* Sin Brutum malit: omnia magis quadrare videbuntur, vt multi exiſtimant, ſed Turnebus non item.

NONNE VIDES, VT] nónne vides Caſſium interiſſe? exercitum tuum accepta clade in Philippis imminutum & fractum eſſe? animos reliquorum militum metu perculſos concidiſſe?

NVDVM REMIGIO] ſic dixit Satyr. 3. lib. 2. *Nudus agris, nudus nummis.*

ET MALVS CELERI SAVCIVS] malus Africo ſaucius, id eſt, ab Africo perfractus. tranſlatio eſt. ſic Propertius de Ianua: *Nunc ego nocturnis potorum ſaucia rixis, Pulſata indignis ſæpe queror manibus.* quem locum mihi indicauit Paſſeratius: & præterea illum ex Liuij annal. lib. 37. *Contemplatus Eudamus hoſtem, e altera mutilatamque nauem remulco trahentem.* idem paullò poſt: *Ipſius Eudami multis ictibus vulnerata nauis erat.*

DVRARE] perferre, ὑπομένειν, καρτερεῖν, hoc loco

enim ſignificat actionem. ſed de hoc verbo alibi.

IMPERIOSIVS AEQVOR] tempeſtatem, & fluctus belli ciuilis: vim & potentiam aduerſariorum. Tranſlatè autem dixit, imperioſum æquor. propriè Satyr. 5. lib. 2. *ſed me imperioſa trahit Proſerpina.*

NON DII, QVOS ITERVM PR. V. M.] Veteres habebant in puppi nauis quoddam veluti ſacrarium, in quo erant locati dij nauis præſides, cuſtodes, & quaſi tutelares, ſiue Apollo, ſiue Caſtor & Pollux, ſiue Minerua, ſeu quis alius Deus. Heſych. πάταικοι θεοὶ φοινίκων, οὓς ἱστᾶσι κατὰ τὰς πρύμνας τῶν νεῶν, id eſt, Patæci dij Phœnices, quos ponunt in puppibus nauium. huc pertinet illud Perſij, *iacet ipſe in littore, & una Ingentes de puppe Dei.* appellabantur dij illi, tutela, & τὸ παράσημον τοῦ πλοίου, id eſt, inſigne nauis.

QVAMVIS PONTICA PINVS] quamuis generis nobilitate, & antiquitate glorieris, milites tamen ſpecioſis iſtis imaginibus nihilo fiunt ad pugnãdum alacriores, nihilóve pugnaciores. referri poſſunt hæc vel ad populi Rom. vel ad Bruti nobilitatem. ſed hoc magis verbis conuenit, quàm illud, vt ſæpe iam diximus.] quamquam Turnebo aliter videtur. Ponticam pinum autem dixit], quia in Ponto magna copia materiæ eſt, vnde naues fiunt. Catul. *Vbi iſte poſt phaſelus, antea fuit Comata ſilua. nam Citorio in iugo Loquente ſæpe ſibilum edidit coma.*

NIL PICTIS TIMIDVS] naueis pictura illuſtrare ſolebant antiqui. Virgil. Georg. IIII. *Et circum pictis vehitur ſua rura phaſelis.* ποικίλας νῆας dicunt Græci: quem morem etiam nunc retinemus.

TV NISI VENTIS DEBES LVDIBRIVM] id eſt, tu niſi vis tuarum fortunarum, libertatis, vitæ naufragium facere, noli ampliùs tentare belli fortunam. Virgil. lib. 6. Aeneid. *Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.* Genus autem hoc loquendi, *debes ludibrium ventis*, pro eo, quod eſt, ludibriũ ventis futura es, planè Græcum eſt: ſic enim loquuntur illi, ὀφλισκάνειν γέλωτα id eſt, debere riſum, quod Latini dicunt, ludibrio eſſe. & ὀφλισκάνειν δίκην, condemnari. Plato in apolog. Socr. Νῦν δὲ ἐγὼ μὲν ἄπειμι ἀφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλών· οὗτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. Idem in Sympoſ. ἵνα μὴ γέλωτα ὄφλω. Eurip. in Medea. Καὶ πῶς τί πάσχω; βούλομαι γέλωτ' ὀφλεῖν ἐχθροὺς μεθεῖσα τοὺς ἐμοὺς ἀζημίους; Idem Iphig. in Tauris, μωρίαν τ' ὀφλισκάνειν. Demoſt. Philippic. ἐξ ὧν αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν· καὶ πάντα τὰ αἴσχιστα ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ. iiſdem ferè verbis vtitur Olynth. ſecunda. Et Plutarch. in Bruto. ὠφληκότες οὖν τὰς δίκας ἐρήμας. Dionyſ. Halicarnaſ. lib. 3. ὠφλήκαμεν αἰσχύνην. πολλὴν ὀφείλοντες αἰσχύνην ἀπῆλθον.

NVPER SOLLICITVM] Tu reſpublica, quæ cùm te tribunus militum Bruto duce defendebam, mihi tædio fuiſti: nunc autem me abſentem deſiderio afficis, ac maceras, curaque recuperandæ libertatis torques, vita ſcopulos, & anguſtias belli ciuilis: vel quod magis probant alij, tu Brute, qui mihi ſe duce rempublicam defendenti magno tædio fuiſti: nunc autem, &c. vt ſuprà. Turnebus autem ſic hunc locum explicat, Me nuper iſtius reip. tædebat, & pigebat, & iniquo animo victores iſtos ferebam: nunc autem poſtquam periculum iteratur, ac renouatur: quod erat mihi tædio, nunc deſiderio eſſe incipit: vt magnopere metuam, ne ſtatus reipub. mutetur facto naufragio.

INTERFVSA NITENTEIS VITETS] Vites æquora effuſa inter Cycladas: vites freta, & maris anguſtias naufragiis infeſtas, vnde te explicare non facilè poſſis. Cyclades inſulæ ſunt in mare Aegæo, quas Virgilius ſparſas appellat lib. 3. Aeneid. *ſparſaſque per æquor Cycladas, & crebris legimus freta concita terris.* ad quem locum notat Seruius, ſparſas dici, quia nullo certo ordine conſtant: Cycladas autem appellari non à rotunditate, ſed quòd longo ordine, longoque flexu eas circumire neceſſe ſit, vel propter promontoria, vel quia natura fert, vt concitatiora ſint maria terris vicina. Dionyſ. Οὐ γάρ τι κείνῳ ἐναλίγκια κύματ' ὀφέλλει: id eſt, nullum mare fluctus attollit mari Aegæo ſimileis, aut æqualeis. Epigram. Græc. lib. 4. πῶς σε θεὸς ἀντιθάλασσαι τὰς Κυκλάδας; &c. *interfuſa nitentes* poſitum pro fuſa inter nitenteis, vt dicemus ad Oden VII. lib. 2. [Videtur autem Horatius magnam huius odæ partem ex illis Alcaicis expreſſiſſe (vt indicauit Erricus Steph. quæ extant apud Heraclidem Ponticum, τὸ μὲν γὰρ ἔνθεν κῦμα κυλίνδεται, τὸ δ' ἔνθεν· ἄμμες δ' ἂν τὸ μέσσον ναῒ φορήμεθα σὺν μελαίνᾳ χειμῶνι μοχθεῦντες μεγάλῳ μάλα· πὲρ μὲν γὰρ ἄντλος ἱστοπέδαν ἔχει. λαῖφος δὲ πᾶν ζάδηλον ἤδη, καὶ λάκιδες μεγάλαι κατ' αὐτό, χαλῶσι δ' ἄγκυραι id eſt, Alius enim hinc fluctus, alius illinc voluitur: nos autem in medio iactamur cum atra naue, Tempeſtate conflictati magna. Nam aqua marina ipſam mali partem infimam poſſidet: vela autem iam tota lacerata, & abſumpta ſunt, multaque in eo periculamẽta trita & lacera ſunt: anchoræ autem laxantur.]

NEREI VATICINIVM, De ruina Troiæ.

Ode XVI. Dicolos tetraſtrophos: vt, Scriberis Vario fortis & hoſtium.

```
-- -uu- -uu- uu
-- -uu- -uu- u
-- -uu- -uu- u-
-- -uu- u
```

PAſtor cùm traheret per freta nauibus
Idæis Helenam perfidus hoſpitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, vt caneret fera
Nereus fata. Mala ducis aui domum
Quam multo repetet Græcia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor: quanta moues funera Dardanæ
Genti? iam galeam Pallas, & ægida,
Curruſque, & rabiem parat.
Nequicquam Veneris præſidio ferox
Pectes Cæſariem, grataque fœminis
Imbelli cithara carmina diuides,
Nequicquam thalamo graueis
Haſtas & calami ſpicula Gnoſij
Vitabis, ſtrepitumque, & celerem ſequi
Aiacem. tamen heu ſerus adulteros
Crineis puluere collines.
Non Laertiadem exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Vrgent impauidi te Salaminius,
Teucérque, & Sthelenus ſciens
Pugnæ: ſiue opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger: Merionem quoque
Noſces. ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre.
Quem tu, ceruus vti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.

Iracunda

Iracunda diem proferet Ilio,
Matronisque Phrygum claſſis Achillei.

Poſt certas hiemes vret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

PASTOR) Paris. fuerat enim in monte Ida expoſitus propter Hecubæ ſomnium, & à paſtore quodam educatus.

HELENAM) ſic habent cod. Ioann. Tornesi & vnus Vatic. non vt vulg. *Helenen.*

HOSPITAM) Paridem duce Venere Lacedæmonem profectum eſſe, & à Menelao hoſpitio perhonorifico acceptum, eius vxori Helenæ incontinentius, quàm hoſpitem decebat, oculos adieciſſe, eámque raptam in vrbem Phœniciæ Sidonem primùm, deinde Troiam aduexiſſe cùm alij complures tradunt, tùm Homer. interpres ſcribit Iliad. γ. apud Homerum autem ſic loquitur Paris eo, quem dixi, Iliad. libro γ. οὐ γάρ πώποτέ μ' ὧδέ γ' ἔρως φρένας ἀμφεκάλυψεν, Οὐδ' ὅτε σε πρῶτον Λακεδαίμονος ἐξ ἐρατεινῆς Ἔπλεον ἁρπάξας ἐν ποντοπόροισι νέεσσι. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt: Nonquam enim antea mihi amor ita mentem occupauit, ne tum quidem cùm te primùm è Lacedæmone raptam nauibus Troiam aduexi.

IN GRATO) non grato moleſto, cùm ventorum naturæ nihil ſit accommodatius, atque optatius, quàm flare, ſeu ſpirare, vtpote qui ſint ſpiritus, otium illis eſſe moleſtiſſimum probabile eſt. *Ventos autem obruit otio*, id eſt, compreſſit, ne ſpirarent.

NEREVS Nereus Ponti filius, à mendacio alienus, & verax, vt vult Heſiodus in Theog. Νηρέα δ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος. Idem Thetidis pater. & deus marinus, propter has cauſas hic Nereus, nempe quia & Deus marinus eſt & minimè mendax, fata Troiana canit. Nam quamuis etiam alij dij & futura præſciant, & vera loquantur, tamen magis erat conſentaneum & conſonum, deum marinum nauiganti Paridi vaticinari, quàm quemuis alium

MALA AVI) ἀπαισίοις ὄρνισι malis auſpiciis. vt Od. III. lib. 3. *Troia renaſcens alite lugubri Fortuna triſti clade iterabitur.* & Od. x. epod. *Mala ſoluta nauis exit alite.* contrà Od. vi. l. 4 *potiore ductos Alite muros.* & Od. xvi. epod. *ſecunda Ratem occupare quid moramur alite?* ſic Catull. in nuptias Iuliæ: *bona cum bona Nubit alite virgo.* & Tibull. *Fulſerit hic niueis Del us alitibus.* & Sophoc. in Oedip. Tyranno ὄρνιθι αἰσίῳ. contrà ἀπαισίοις ὄρνισι.

FERA FATA) translatio eſt à feris animantibus.

CONIVRATA TVAS RVMPERE) Euſtathius in illum locum Homeri Ιλιάδ. β. Τισασθαι Ἑλένης ὁρμήματά τε στοναχάς τε, hæc tradit ex Steſichoro. Cum Græcorum fortiſsimus, & præſtantiſsimus quiſque Helenam ſibi vxorem expeteret, tùm propter generis ſplendorem, tum propter eximiam formam: pater Tyndareus, ſeu Tyndarus veritus ne vno delecto, & ceteris antepoſito, alios ſibi inimicos atque infenſos redderet: eos omneis ad iuſiurandum adegit, ei, cui filiam ſuam in matrimonium collocaret, ceteros opitulaturos, ſi qua in illum propter Helenam à quoquam inferretur iniuria. Quo iureiurando ab omnibus dato, & accepto, Helenam Menelao deſpondit: ita non multo poſt tempore rapta Helena, principes Græcorum in ſocietatem belli venerunt iuriſiurandi religione obſtricti. Pauſanias Laconic. tradit, poſt iuſiurandum illud vltrò, citróque datum, & acceptum, Tyndarum, equum, quem eo ipſo tempore mactauerat, in eundem locum defodiſſe. errant autem qui hoc, *coniurata*, ad ſacramentum militiæ referunt.

RVMPERE NVPTIAS) dirimere, diſſoluere. Idem verbum etiam pertinet ad verſum qui ſequitur, *Et regnum Priami Vetus.* valebit autem ibi, euertere, diruere.

EHEV, QVANTVS EQVIS) ſic Homer. Ιλιάδ. Z. Ἰδεῖν ὅσσοι μὲν πόνοι ἀμφὶ... ... in vtroque enim loco eſt. ὑποτύπωσις proeliorum, & cladis futuræ.

QVANTA MOVES FVNERA) quantam cladem quantas ſtrages Troianis excitare paras?

IAM GALEAM PALLAS) Pauſanias Eliac. I. in ornamentis, & donis Olympiacis numerat Palladis ſtatuam galea, & AEgide armatam, his verbis, Ἀθηνᾶ (inquit) ἐστιν κράνος ἐπικειμένη, καὶ αἰγίδα ἐνδεδυκυῖα. Ho. ſic de Pallade Ιλιάδ. ε. Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετ' αἰγίδα θυσσανόεσσαν Δεινήν, ἣν περὶ μὲν πάντη φόβος ἐστεφάνωται. Ἐν δ' ἔρις, ἐν δ' ἀλκή, ἐν δὲ κρυόεσσα ἰωκή. id eſt, Humeris autem AEgida fimbriatam impoſuit, horribilem aſpectu, & vndiquè terrore coronatam: In ea erat contentio, in ea vires, in ea perſecutio, ſeu clamor bellicus. & Ιλιάδ. ζ. ὣς ἡ γλαυκῶπις Ἀθήνη Αἰγίδ' ἔχουσ' ἐρίτιμον, ἀγήρων, ἀθανάτην τε. id eſt, poſtea autem Pallas vultu horribili AEgida tenens valde honoratam, ſenij expertem, & immortalem. Non temerè autem Horatius in deſcribenda proelij imagine Palladem appellat. Ei enim Deæ, vt & Marti, rei militaris, & belli gerendi partes datæ ſunt. Itaque Iupiter apud Homerum Ιλιάδ. ε. Venerem ab omni ſtudio & munere rerum bellicarum remouens, eas res Marti & Palladi curæ fore dicit. Οὔ τοι τέκνον ἐμὸν δέδοται πολεμήϊα ἔργα. Ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο. Ταῦτα δ' Ἄρηϊ θοῷ, καὶ Ἀθήνῃ πάντα μελήσει. Non tibi filia mea res bellicæ datæ ſunt At tu tracta & perſequere res nuptialeis, nptabileis & amoris plenas. Hæc autem omnia Marti celeri, & Mineruæ curæ erunt. Pindarus item Pallada κόραν ἐγχειβρόμαν vocat Ολ. ζ. ἐγχειβρόμαν. id eſt, haſta fremcatem ſeu, ſi dicere licet, haſtifremam.

NEQVICQVAM VENERIS) hoc ex Homeri Ιλιάδ. γ. Οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης, Ἥ τε κόμη, τό τε εἶδος ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης id eſt, non tibi profuerit, aut præſidio fuerit cithara, & Veneris munera, coma forma, cùm in terram deiectus fueris. & eod libro Venus Paridem cum Menelao ſingulari certamine decertantem, iam iamque pæne victum, e campo ſubducit, & liberat, & in thalamo odorato collocat. τὸν δ' ἐξήρπαξ' Ἀφροδίτη Ῥεῖα μάλ', ὥστε θεός, ἐκάλυψε δ' ἄρ' ἠέρι πολλῇ. Κὰδ δ' εἷσ' ἐν θαλάμῳ εὐώδεϊ κηώεντι. aduerbium autem *nequicquam* vel cum nomine *ferox* coniungi poteſt hoc modo: nequicquam præſidio Veneris ferox, id eſt, fretus, confiſus, pectes Cæſariem, vel (quod minus probo) cum verbo pectes: alterum, *nequicquam* autem, quod ſequitur, cum verbo, *vitabis*, cohærere omnino debet. non admodum huic diſſimile eſt illud Virgil. AEneid. XII. de AEnéa. *Longe illi Dea mater erit, quæ nube fugacem Feminea teget.* Iam ferox, idem ferè valet, quod animoſus, elatus, ſuperbus: non vt vulgus putat, crudelis, aut inhumanus, aut ferus. idque exempla ex bonis auctoribus linguæ Latinæ declarabunt. Atque ab Horatio ordiamur. Od. XXXII. huius lib. de Alcæo: *Qui ferox bello, tamen inter arma, &c.* & Od. XXXV. eiuſd. *Vìſque, genteſque, & Latium ferox.* Od. XXXVII. eiuſd. *Deliberata morte ferocior.* cuius loci explicationem ſuo loco legito: & Od. v. libr. 2. *currit enim ferox Aetas.* Od. II. lib. 3. *& Parthos feroces Vexet eques metuendus haſta.* & III. *Roma ferox.* Od. II. lib. 4 *quandoque trahet feroces Per ſacrum cliuum merita decorus Fronde Sicambros.* & Od. IIII. eiuſd. *nec imbellem feroces Progenerant aquilæ columbam* & IX. eiuſd. *non ferox Hector, vel acer Deiphobus grauis Excepit ictus pro pudicis Coniugibus, puerìſque primus.* & de arte poet. *Sit Medea ferox, inuictaque.* M. Tull. Philipp. II. *Appellatus es de pecunia, quam pro domo, pro hortis, pro ſectione debebas. Primò re-*

ſpondiſti planè ferociter, &c. ne omnia videar contra te dicere, propemodum aqua, & iuſta dicebar. Idem Philipp. XII. *ſunt autem fortes illi quidem: ſed propter memoriam rerum quas geſſerunt pro popul. Rom. libertate & ſalute reip. nimis feroces, & ad ſuam vim omnia noſtra conſilia reuocantes.* Idem ad Attic. lib. 10. epiſto. *indulſit illi quidem ſuus pater ſemper: ſed non facit indulgentia mendacem, aut auarum, aut non amantem ſuorum: ferocem fortaſſe, & arrogantem, & infeſtum facit.* Idem epiſt. ad M. Marcell. lib. 4. *ſed miſerius nihil, quàm ipſa victoria: quæ etiam ſi ad meliores venit, tamen eos ipſos ferociores, impotentioréſque reddit.* Virgil. AEneid. 1. *Bellum ingens geret Italia, populóſque feroces Contundet.* Idem lib. 4. *Stat ſonipes ac frena ferox ſpumantia mandit.* Catull. de nupt. Thet. & Pel. *Morte ferox Theſeus*, id eſt, morte Minotauri elatus. T. Liuius lib. 24. *legatiſque Syracuſanorum de caede ſtationis Rom. quærentibus, ferociter reſponſum eſt.* Idem lib. 1. *paſtor accola eius loci nomine Cacus, ferox viribus, &c.* ibidem. *In eum hæc glorianté, cũ globoſe nobiliſsimorum iuuenum Romanus impetum facit* apud eundem: *ferox reſponſum, & ferociter reſpondere* crebro leguntur. Salluſt. de bello Iugurth *Sed Hiempſal, qui minimus ex illis erat natura ferox: & iam antea ignobilitatem Iugurthæ deſpiciens, &c.* Idem ibid. *vt ille, qui nunc ſceleribus ſuis ferox, atque præclarus eſt &c.*

IMBELLI CITH. CARM. DIVIDES] non, diſtribues fœminis, vt nonnulli explicant: ſed grata fœminis carmina diſtinctè, aptè, accommodatè, diſpoſite lyra canes: carmina aliis atque aliis neruis carptis ac percuſſis modulaberis. vt Prop. *Hac ederas legit in thyrſos, hæc carmina neruis aptat.*

IMBELLI CITHARA] minimè ad bellum apta otioſis, & pacem colentibus conuenienti. Itaque qui ad Achillem iratum miſsi ſunt Aiax & Achilles, vt eum placent, & molliant, reperiunt eum cithara canentem. Hom ἰλιάδ. ι. τὸν δ' εὗρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ, &c. Hor. ep. 7. lib. 1 *Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.*

GNOSSII] Cretenſis. Cnoſſa vrbs Cretæ, de qua Hom. ὀδυσσ. τ. Cretenſem calamum autem poſuit propter Idomeneum Cretenſium ducem.

STREPITVMQVE] pugnantium: vt Tit. Liuius lib. 44. annalium. *& ab XII millibus prope clamorem, & ſtrepitum pugnantium audiret.*

CELEREM SEQVI] genus loquendi à Græcis ſumtum, Horatio vſitatum, vt aliis pluribus verbis oſtendemus.

SERVS] ſerò, vt Od. XVI. epod *Nec veſpertinus circumgemit vrſus ouile.* & epiſto. ad Aug. *Serus enim Græcis admouit acumina chartis.*

CRINEIS PVLVERE COLLINES. occumbes, cades, mortuus trahêris. ſic ferè Od. VI. lib. 4. *proſtrauit collum in puluere Teucro.* de quo genere dicemus ad Oden VII. lib. . quanquam qui puluere obliti ſunt, ac ſordidi, non ſemper victi, aut cæſi intelliguntur. Sunt enim nonnulli, *Non indecoro puluere ſordidi*, vt Od. 1. lib. 2. & Od. VI. lib 1. *puluere Troico Nigrum Merionen.* niſi fortè intelligas, mortuos quidem eſſe illos ſed eam mortem eſſe laudabilem, & glorioſam, Pindarus ſanè perſpicuè hoc genere loquendi vtitur ad ſignificandum animum in ipſa acie fortem & inuictum, corpúſque ad omnia belli pericula, & vulnera excipienda promtum, ac paratum. ſic enim Tireſias apud eum multò antè prædicit, crineis Herculis in illa Deorum & Gigantum pugna luto & puluere inquinatum iri. καὶ γὰρ ὅταν θεοὶ ἐν πεδίῳ Φλέγρας γιγάντεσσιν μάχαν ἀντιάζωσιν, βελέων ὑπὸ ῥιπαῖσι κείνου φαιδίμαν γαίᾳ πεφύρσεσθαι κόμαν. ſed non mihi videtur tacendum, in eod. Torneſ. ita legi: *amen, heu, ſerus adulteros Cultus puluere collin.* quam ſcripturam tametſi nuſquam alibi repererim, damnare tamen non auſim. Verùm de ea iudicet lector emunctæ naris.

EXITIVM T. G.] Quidam libri veteres habent *exitium tuæ Genti.* ſic autem locutus eſt apud M. Tull. lib. 1. de diuinat. neſcio quis poëta vetus, fortaſſe Pacuuius. hunc ſi tolleret, Eum eſſe exitium Troiæ, peſtem Pergamo.

VRGENT] inſequuntur.

TE SALAMINIVS TEVCER, TE STHENELVS] diſcrepant hic libri manu ſcripti & à vulgatis, & inter ſe. Nam cùm vulgati omnes, quos quidem viderim, ſic habeant, *Teucérque, & Sthenelus*, ego copulationem *que* in nullo manu ſcripto reperi. habent autem ſcripti alij hoc modo, *Teucer, te Sthenelus ſciens*: in his duo Vatic. Iann. Faër. Ruſſard. Nicotiani. alij. *Teucer, & Sthenelus*: in his Vatic. vnus, & Torneſ. neque eſt quòd quemquam moueat ſyllaba poſterior in nomine *Teucer*, breuis. ſic enim ſæpe alibi, vt, *Perrupit Acheronta, &c.* & Od. 1. & *Cacatimet alium te fata.* & Od. XIII. libr. 2. & vltimo verſu huius Od. *Ignis Iliacas domos.* ego hanc ſcripturam, vt ſimpliciorem, & veriorem olim ſecutus eram. Nunc alteram malo. vulgatam autem planè non probo.

SCIENS PVGNAE] hoc epitheto ſæpe vtitur Homerus, vt ἰλ. ε. ἐν δ' Ἐπίστροφον ... μάχης εὖ εἰδότα χάρμης. & eod. lib. Κρέτων Ὀρσίλοχόν τε μάχης εὖ εἰδότε πάσης & ὁ ... εὖ εἰδώς & ibidem. ... εὖ εἰδώς. ſic infra Od. IX. lib. 3. *Dulceis docta modos, & citharæ ſciens.*

SIVE OPVS EST IMPERITARE] omiſſum alterum, ſiue eſſet autem integra loquendi ratio hoc modo: & Sthenelus, ſiue pugnandum ſit, pugnandi ſcientia inſtructus, & bonus παραιβάτης, ſeu παραιβάτης. id eſt, aurigæ ſocius ad pugnandum expeditus. ſiue equis moderandi, promtiſsimus auriga. erat autem Sthenelus Diomedis comes. Hom. ἰλιάδ. δ. & ε.

MERIONEN QVOQVE] Meriones Idomenei comes. Homer. ἰλιάδ. θ. καὶ ... Ἰδομενῆος Μηριόνης, ἀτάλαντος Ἐνυαλίῳ ἀνδρειφόντῃ & ἰλιάδ. γ.

ECCE FVRIT TE REPERIRE ATROX] Vel furit te reperire atrox: id eſt, furenter perſequitur, vt te reperiat: vel atrox te reperire, id eſt, atrox in te reperiendo. nam vtrumque loquendi genus & à Græcis ductum, & Horatianum eſt. Præterea illud *furit*, videtur, Horatius ex Homero expreſsiſſe ἰλιάδ. ζ ἀλλ' ὅδε λίην Μαίνεται, οὐδέ τίς οἱ δύναται μένος ἰσοφαρίζειν. id eſt At hic valde furit, neque ei quiſquam par eſſe poteſt.

TYDIDES MELIOR PATRE] cùm Agamemnon ἰλιάδ. δ. Græciæ principes ad fortiter pugnandum cohortans, & alios, vt ignauos, obiurgans: alios laudans, vt ſtrenuos, & acreis, & forteis, Diomedem ignauiæ argueret, dicens, patrem eius quidem Tydeum, fortiſsimum & pugnaciſsimum fuiſſe: ſed ex eo filium natum eſſe, oratione & lingua promtiorem, in pugna verò tardiorem, ac deteriorem: Diomedes pudore deterritus, regiſque maieſtatem reueritus, nihil reſpondet: Sthenelus autem, eius comes & familiaris, pro ſe & pro illo refert, ſe & Diomedem patribus eſſe meliores. Verba Hom. ſunt hæc. Τοῖος ἔην Τυδεὺς Αἰτώλιος· ἀλλὰ τὸν υἱὸν Γείνατο εἷο χέρεια μάχῃ, ἀγορῇ δέ τ' ἀμείνω &c. reſponſum autem Steneli: ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι. Idem Homerus ὀδυσσ. β. ait paucos admodum filios patribus virtute pares eſſe, plureis deteriores, raros meliores. ſic Hom. Παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται. Οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους.

MELIOR] fortior, valentior, ἀμείνων. κρείσσων. κρείσσων. vt Od. VI. lib. 3. *ille Miſsilibus melior ſagittis.* & epiſt. 2. lib. 1. *Ceruus equum pugna melior communibus herbis pellebat.* ſic Virgil. lib. 3. Georg. *Deterior qui viſus, eum ne prodigus obſit, Dede neci, melior vacua ſine regnet in aula.* ſic ex Græci, vt declarant ſuperiora exempla ex Hom. & hoc ex Eurip. in Phæn. Ἐπεὶ δὲ κρεῖσσον τὸ κακὸν ἦν τ' ἀγαθοῦ Non me pigebit occaſione oblata Plutarchi locum Pyrrho corruptum in omnibus exemplaribus etiam manuſcript. emendare, & explicare. Verba Plutarchi ſunt hæc: οὐ δὲ τῆς

δ' ἐπὶ παρόντων ὄνομα μανδροκλείδας εἶπε τῇ λακωνικῷ· αἰ μὲν θεὸς ἐσσὶ τύχα θεὸς, οὐδὲν μὴ παίδωμέν τι· γὰρ ἀδικοῦντες αὐτὸν. εἰ δ' ἄνθρωπος, ἴσως καὶ ... Legendum ... καὶ ... ἄλλος, id eſt, quidam ex iis qui aderant, Mandricida nomine, dixit Laconico ſermone: ſi tu quidem Deus es, non metuimus, ne quid abs te incōmodi nobis accidat: non enim te iniuria afficimus: ſin homo es, extiſtet etiã aliquis alius te melior. quã quidẽ emendationẽ cùm ego olim Amioto viro doctiſſ. qui nuper Plutarchi vitas in ſermonem Gallicum vertit, expoſuiſſem, ita probauit, vt eam ſecutus ſit.

Qvem tv cervvs vti] quem tu non aliter fugies, quàm lupum ceruus. ἐλαφὸς. Ariſtoteles ceruum in timidis animantibus numerat. Tùm Homerus timidos homines, & fugaceis, cum ceruis comparare ſolet. ἰλ. χ. ... &c. & Achilles Agamemnonem in iurgio dicit cerui cor habere, notus eſt verſus ille Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο. infrà Od. iiii. lib. 4. *Ceruos luporum præda rapacium Sectamur vltro, quos opimus Fallere effugere eſt triumphus.*

Sublimi fvgies mollis anhelitv] ſublimem anhelitum accipio, eum, qui multo extrinſecus hauſto aere, & ita dilatatis, & diductis pulmonibus exſpiratur, & qui ex alto, imóque pectore ducitur: quod accidere ſolet in magno corporis labore, & longo curſu, vel grauiore aliqua animi cura. Virg. Geor. 3. *Tum verò ardentes oculi, atque attractus ab alto Spiritus.*

Non hoc pollicitvs tvae] Helenæ, multa enim de te magnificè prædicaras quod quidem ei exprobrat Helena ἰλιάδ. γ. his verbis, ἦ μήν δὴ ... &c. vel die pollicitus ... tuæ dixit, vt Od. xxv. *Me tuo longas pereunte noctes, &c.*

Iracvnda diem proferet] diuturna illa & penè implacabilis Achillis ira bellum Troianum producet, Troiæque expugnationem, & euerſionem morabitur, ac retardabit. Hom. principio Iliad. Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω Ἀχιλῆος.

Post certas hiemes] poſt annos nouem: anno decimo. quod item Chalcas auguratus fuerat ex paſſerum numero.

PALINODIA AD TYNdaridem amicam.

Ode XVI. Tricolos tetraſtrophos, vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

24

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – – ∪ – –
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

O Matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminoſis cumque volet modum
Pones Iambis: ſiue flamma,
Siue mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem Sacerdotum incola Pythius:
Non liber æquè, non acuta
Sic geminant Corybantes æra,
Triſtes vt iræ: quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam vndique
Deſectam, & inſani leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten exitio graui
Strauere, & altis vrbibus vltimæ
Stetere cauſæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem: me quoque pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia: dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

Qve criminosis cvmqve] quemcumque ſic epiſt. 1. ad Mæcenat. *Quo me cumque rapit tempeſtas, &c.* & ſup. Od. 19. *Quem fors dierum cumque dabit.*

Pones iambis] ſic loquitur Od. xv. lib. 3. *Vxor pauperis Ibici Tandem nequitiæ pone modum tuæ* ſic enim legitur in nonnullis membranis manuſcr. vbi libri vulg. habent *fige modum.*

Iambis] quos in te ſcripſi & edidi.

Non dindymene] Cum ſtudeat Horatius puellam offenſam verſibus maledicis, ſibi placare: primùm permittit ei vt verſus de medio tollat, ſiue exurere velit, ſiue in mare deiicere: Deinde quia vult videri iratus ſcripſiſſe, oſtendit quanta ſit iræ vis, quippe quæ vehementius commoueat hominum animos, quam Cybele, Apollo, Liber mentem ſacerdotum: inter fratres implacableis inimicitias concitet, vrbeis funditus euertat. Poſtremò fatetur ſe ira impulſum verſus olim iambicos ſcripſiſſe, cum iuuenis eſſet: ſed nunc ætatis maturitate mitigatum eſſe.

Dindymene] Cybele. Rhea. Dindymene autem à Dindymis, monte Phrygiæ: vt Berecinthia à Berecyntho, Peſsinuntia à Peſsinunte. Bonam Deam Romani appellabant, cuius ſacra oculis viri ne imprudentis quidem aſpici fas erat. vide Catulli Galliambum.

Aditis] remotis & occultis templi, vt interpretatur Cæſ. libr. 3. de bello ciuili, his verbis: *Pergamique in occultis ac remotis templi, quò præter ſacerdotes adire fas non eſt, quæ Græci ἄδυτα appellant, tympana ſonuerunt.* Sic autem reſtitui hunc locum apud Cæſarem, vbi libri vulgati habent *ac remotis templis.* ἄδυτον (inquit Heſych.) σπήλαιον, ἢ τὸ ἀπόκρυφον μέρος τοῦ ἱεροῦ. id eſt, adytum, eſt ſpelunca, aut intima, & abſtruſa pars templi.

Mentem sacerdotvm] ſic Virgil. Æneid. 6. mẽtem Sibyllæ ab Apolline concitatam deſcribit *Non comptæ manſere comæ, ſed pectus anhelum, Et rabie fera corda tument,* &c. M. Tull. hanc concitationem mentis à quadam vi & poteſtate terræ effici ſolitam eſſe putat. ſic enim ſcribit de diuinat. lib. 1. *Potest autem vis illa terræ, quæ mentem Pythiæ diuino afflatu concitabat, euanuiſſe vetuſtate.*

Incola Pythivs] interpres Pindari, Pythia ſcribit à loco eſſe appellata: loco autem nomen fuiſſe Pythô. Iam Pythô tradit interpres Homeri fuiſſe vrbem Phocidis. Homer. ὀδυσσ. θ. Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ, ὅθ' ὑπέρβη λάϊνον οὐδὸν Χρησόμενος. Idem ἰλιάδ. ι. Οὐδ' ὅσα λάϊνος οὐδὸς ἀφήτορος ἐντὸς ἐέργει Φοίβου Ἀπόλλωνος Πυθοῖ ἔνι πετρηέσσῃ: id eſt, neque quàm multa ſaxeum limen, ſeu ſolum Phœbi oracula reddentis continet in vrbe Pythone lapidoſa. Incola igitur Pythius intelligitur

Apollo, quod Pythô, vel Pythôna incolit, vrbem ſibi ſacram. Eſt autem dicta vel ἀπὸ τοῦ πυνθάνεσθαι, quod eſt ſciſcitari, quærere: vel ab eo, quòd oraculi cuſtos draco ab Apolline ſagittis cõfixus ibidem computruerit, quòd Græci dicunt πύθεσθαι. lege quæ ſcripſimus ad illum locum, *qui Pythia cantat*, in epiſt. de arte Poet. ad Piſones.

NON LIBER AEQVE] Iram Bacchi ſenſerunt Pentheus & Lycurgus: ſentiunt eius ſacerdotes mænades: experti ſunt denique & Centauri. Virg. Georg. 2. *Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes Centauros letho domuit, Rhœtúmque Pholúmque, Et magno Hylæum Lapythis cratere minantem.*

CORYBANTES] Corybantes, Rheæ ſacerdotes ἀπὸ τοῦ κρύβειν dicti, propterea, quòd cùm Rhea partum, partúſque dolores Saturnum filios ſuos deuorare ſolitum celare vellet, eos ad eam rem ad miniſtros, & adiutores adhibebat: illi autem tympanorum pulſu, cymbalorum ſonitu cornuum, & tibiarum cantu partim Saturnum terrebant, partim Iouis vagientis, & Rheæ parturientis vocem auertebant, quod declarat & Callim. hymno in Iouem Οὖλα δὲ κουρῆτές σε περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο Τεύχεα πεπλήγοντες. ἵνα κρόνος οὔασιν ἠχὴν ἀσπίδος εἰσαΐοι, καὶ μή σεο κουρίζοντος. Et Lucretius lib. 2. *Hic armata manus (Curetas nomine Graij Quos memorant Phrygios) inter ſe fortè catenas Ludunt, in numerúmque exſultant ſanguine pleſti. Terrificas capitum quatientes numine criſtas, Dictæos referunt Curetas: qui Iouis illum Vagitum in Creta quondam occultaſſe feruntur, Cùm pueri circum puerum pernice choréa Armati in numerum pulſarent æribus æra, Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus, Æternúmque daret matri ſub pectore vulnus.* Lege & Strab. lib. 10. vbi multa de Curetibus, quos eoſdem eſſe, atque Corybantas ait. Idem Strabo eodem libro principium cuiuſdam dithyrambi Pindarici profert, in quo Pindarus ritus ſacrorum Bacchi apud Græcos, & ceremonias ſacrorum matris Deorum, quæ fiunt apud Phryges, communione quadam omnium rerum & ſimilitudine inter ſe coniungere videtur: quod item facit Horat. Od. XVIII. huius libr. *ſæua tene cum Berecynthio Cornu tympana.* ſic Virgil. Æneid. 3. *Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiáque æra.* à Corybantibus manauit apud Græcos verbum κορυβαντιᾶν, quod valet Corybantum more inſanire ac furere diuino quodam ſpiritu afflari. Plato in Sympoſio: ἐγὼ γοῦν, ὦ ἄνδρες, εἰ μὴ ἔμελλον κομιδῇ δόξειν μεθύειν, εἶπον ὀμόσας ἂν ὑμῖν οἷα δὴ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τούτου λόγων, καὶ πάσχω ἔτι καὶ νυνί. ὅταν γὰρ ἀκούω, πολύ μοι μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιώντων ἥ τε καρδία πηδᾷ, καὶ δάκρυα ἐκχεῖται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τούτου. i. Ego igitur, viri, niſi vererer ne valde ebrius viderer, dixiſſem vobis iuratus quomodo ab iſtius verbis affectus ſim, atque etiam nunc afficiar. Cum enim audio, mihi multo magis, quàm Corybantum in morem inſanientibus, & diuino quodam furore concitatis & cor ſalit, & lacrymæ excutiuntur vi verborum. & in Ione: καὶ οἱ μελοποιοὶ οἱ ἀγαθοὶ ὡσαύτως, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες οὐκ ἔμφρονες ὄντες ὀρχοῦνται. id eſt, & boni poetæ, qui mele faciunt, ſimiliter, vt diuino furore afflati, cùm ſana mente non ſint, ſaltant. & ibid. οὐ γὰρ τέχνῃ οὐδ᾽ ἐπιστήμῃ περὶ Ὁμήρου λέγεις ἃ λέγεις, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ καὶ κατοκωχῇ, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες ἐκείνου μόνου αἰσθάνονται τοῦ μέλους ὀξέως, ὃ ἂν ᾖ τοῦ θεοῦ, ἐξ ὅτου ἂν κατέχωνται. id eſt, non enim arte, neque ſcientia de Homero loqueris, ſed diuino quodam numine atque afflatu, quemadmodum qui diuino quodam furore ſunt concitati, illud ſolum melos ſtatim intelligunt, atque arripiunt, quod ſit eius dei, cuius ſpiritu afflati ſint.

QVAS NORICVS DETERRET ENSIS] ſignificat, eum qui iratus eſt, neque enſem, neque vllum denique periculum, aut cruciatum extimeſcere. Itaque rectè Ennius iram principium inſaniæ eſſe dixit: & Pindarus ὀλυμπ. ᾠδ. ζ. ταὶ δὲ φρενῶν ταραχαὶ παρέπλαγξαν καὶ σοφόν. id eſt, mentis perturbationes, etiã ſapientem à recta via deduxerũt. Et Eurip. in Med. Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων, ὅσπερ μεγίστων αἴτιος βροτοῖς κακῶν. id eſt, ira autem meis conſiliis potentior eſt: Quæ quidem hominibus magnorum malorum cauſas afferre ſolet. Noricus enſis à Noricis appellatus. ſic Od. XVII. epod. *Mota enſe pectus Norico recludere.*

FERTVR PROMETHEVS] Hæc de particulis vndique decerptis, & deſectis, hominique illi primo adiunctis, aptiſſimè & elegantiſſimè ab Horatio ſunt excogitata. nullus enim alius horum auctor extat, quòd ſciam: niſi quis hæc ad fabulam illam Platonicam referat, quæ eſt in Protagora: vbi ſcribit, cùm Epimetheus in fingendis animantibus rationis expertibus omneis naturæ facultates conſumſiſſet, & ita cùm genus humanum fingendum eſſet, nihil, vnde inſtrueretur, atque ornaretur, ſupereſſet: Prometheum coactum eſſe ſapientiam artificialem à Minerua, ignem à Vulcano ſuffurari: Mercurium poſteà Iouis mandatu iuſtitiam & pudorem hominibus impertiſſe, vt ciuilem inter ſe ſocietatem colere poſſent. huic igitur fabulæ hæc addit de ſuo Horat. Ac fuit Prometheus Iapeti & Clymenæ filius, vt ſcribit Heſiodus in Theogon. vide ſupr. Od. III. Faciunt autem Prometheum poetæ prouidum, ſagacem, ac ſapientem, idque à Theophraſto ſcriptum eſſe refert interpres Apollon. lib. 2. argonaut. itaque & nomen ἀπὸ τῆς προμηθείας. vel ἀπὸ τοῦ προμανθάνειν, conſecutus eſt: contrà Epimetheum eius fratrem, imprudentem, atque inſipientem, & malo demum accepto, atque ex rerum euentu, quid expediret, quid non, intelligentem.

PRINCIPI] primò ſic Od. vlt. libr. 3. *Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos.* & Od. XVII. eiuſdem, *Qui Formiarum mœnia dicitur Princeps, &c.* ſic Cæſar libro primo de bello Gall. *cuius legationis Numeius, & Vero doctius principem locum obtinebant.* idem ibidem. *ea pars princeps pœnas perſoluit.* M. Tull. Accuſ. lib. 2. *Prima omnium, id quod omnium nationum princeps Sicilia ſe ad amicitiam & fidem populi Rom. applicuit: prima omnium, id quod ornamentum imperij eſt, prouincia eſt appellata.* & lib. 2. epiſt. ad Attic. *ego princeps in adiutoribus, ego ſecundus.*

LIMO] πηλῷ. quomodo nati ſint primi homines ex eorum ſententia, quos hic ſequitur Horatius, lege Diodorum Siculum lib. 1. & Lucret. lib. 5. & Heſiod. interpretes non longè à principio. huc pertinet illud Varronis, Eumenid. *Empedocles natos homines ex terra ait, vti blitum.*

INSANI LEONIS] iracundi, rabidi tralatio eſt à ratione præditis. Lucretius lib. 3 de leonibus: *Sed calidi plus eſt illis, quibus acria corda, Iracundáque mens facilè feruefcit in ira: Quo genere in primis vis eſt violenta leonum, Pectora qui fremitu rumpunt plerumque gementes, Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.*

STOMACHO] Hinc ſtomachum facere, & ſtomachari dicunt Latini, pro eo, quod eſt, iram commouere, & iraſci.

IRAE THYESTEN] quamuis hæc ſint omnibus nota ex tragicis poetis: tamen M. Tullium ad hunc locum explicandum adhibeamus. ſic igitur ille Tuſcula. 4. *Ira verò quamdiu perturbat animum, dubitationem inſaniæ non habet: cuius impulſu exiſtit etiam inter fratres tale iurgium. Quis te homo ſuperauit vnquam gentium impudentia? Quis autem malitia te? noſti quæ ſequuntur. alternis enim verſibus intorquentur inter fratres grauiſſima contumeliæ, vt facilè appareat, Atrei filios eſſe, eius, qui meditatur pœnam in fratrem nouam. Maior mihi moles, maius miſcendum malum, Qui illius acerbum cor contundam, & comprimam. Quo igitur hæc erumpit moles? Audi Thyeſten ipſum. impius Hortatur frater, vt meos malis miſer Manderem natos. eorum apponit viſcera. Quid eſt enim quò non progrediatur ira? eadem*

quò

quò furor, &c. vbi vulgò mendoſè legitur *manderem.* eadem fere reperiuntur in tertio libro de orat. ad Q. fratrem.

VLTIMAE STETERE CAVSAE] vltimæ cauſæ ſunt, quibus nullæ aliæ ſunt propinquiores. verbum ſtetére autem ſignificat eas eſſe certas, fixas, & pęnè neceſſarias: vel vltimas cauſas eadem ratione dixit, qua ſupplicium vltimum, ſeu extremum dicimus, vt vltimas intelligamus cauſas, quæ exitum habeant, quæ non ſint inanes. ſic Liuius libr. 7. *ea vltima fuit cauſa, cum multa antè querimonia vltro citròque iactata eſſent, cur per feciales rebus repetitis bellum Tiburti populo indiceretur.*

IMPRIMERETQVE MVRIS] Caius iuriſconſultus in Pandectis iuris ciuilis tit. de vſufructu, ait Karthagini euerſæ aratrum impreſſum eſſe, ex eoque probare, & colligere ſolent iuriſconſulti tum demum vrbem aliquam eſſe deſiiſſe, atque interiiſſe, cùm in ea aratrum circumductum ſit. Ad hanc rem pertinet locus ille M. Tullij Philipp. 2. *vt vexillum tolleres, vt aratrum circumduceres: cuius quidem vomere portam Capuæ pene perſtrinxiſti, vt florentis Coloniæ territorium minueretur.*

INSOLENS] victoria elatus. vt Od. xvi. epod. *eſſe Quirini (Nefas videre) diſſipat inſolens* M. Tul. pro Marcell. *victoria natura eſt inſolens & ſuperba.*

COMPESCE MENTEM] Comprime animum. vt epiſt. ad Loll. libr. 1. *animum rege, qui niſi paret, imperat: hunc frænis, hunc tu compeſce catena.* Od. xiiii. lib. 2. *Triſtem qui triſti compeſcit vnda.*

ME QVOQVE PECTORIS] vtitur excuſatione ætatis, & perturbationis animi, quòd in eam olim ſcripſerit iambos.

NVNC EGO MITIBVS MVTARE] ſtudeo triſtem atque acerbam naturam meam lenire ac mitigare: ſtudeo triſtia relinquere, mitia autem perſequi, atque amplecti. hæc enim verbi *mutare,* vis eſt interdum: vt Od. xix huius libri. *Veraticam & domum mutare ſortes liberum Pollicitus meliora tendit.* & epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *nec Otia diuitiis Arabum liberrima muto.* ſic Salluſt. *Nemo niſi victor pace bellum mutauit.* & Propertius lib. 3 *Durus, qui potuit libro mutare puellam* ſic & verbum ἀλλάττειν apud Græcos nonnumquam. Euripid. in Hecu. Λευκὸν δ' Ἀιδας Εὐρώπης τε γῆς ταγὰς, ἀλλάξαι' ἄιδα θανάτου. cõtra Od. xxiv. huius libr. *velut vna ſummus Mutare.* & Od. 1. epod. *Pecúſve Calabris ante ſidus feruidum Lucana mutet paſcuis.* ſic Od. xii. lib. 2. *Num tu, quæ tenuit diues Achæmenes Permutare velis crine Licymniæ?* & Od. 1 lib. 3. *Cur valle permutem Sabina diuitias operoſiores?* & Od. ix. epod. *Punico lugubre mutauit ſagum.* & Od. prox. *Velox amœnum ſæpe Lucretilem Mutat Lycæo Faunus.* ſciendum eſt autem, veteres *mutandi* verbo vſos eſſe pro eo, quod eſt emere aut vendere. vt Satyr. 4. lib. 2. *Hic mutat merces ſurgente a ſole ad eum, quo Veſpertina tepet regio.* cui ſimile eſt illud Virg. Pollione: *nec Nautica pinus Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.* & Georg. 3. *quamuis Mileſia magno Vellera mutentur Tyrios incocta rubores.* & Horat. Sermo. lib. 2. Satyr. 7. *an hic peccat, ſub noctem qui puer vuam Furtiua mutat ſtrigili:* id eſt, emit. ſed illud, quod eſt in principio primi libri Georg. *vt liber ſi munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit Ariſta;* ſimile eſt huic loco Horatiano. Catullus quoque *mutari,* videtur dixiſſe pro *emi,* in Aſinium: *credo Pollioni Fratri, qui tua furta vel talento Mutari velit.* Neque verò fit hoc temerè. veteres enim venditione & emptione non vtebantur ſed permutatione: in qua res pro re, non pretium dabatur. qua de re lege Ariſtot. libr 5. de morib. & Pandectas iuris ciuilis tit. de rerum permutatione. M. Tullius quoque (vt redeam ad id, quod initio dicebam) commutandi verbum in vtramque partem vſurpauit: vt pro Sextio, *vt cum patriæ caritate conſtantiæ gloriam commutaret:* id eſt, vt patriæ caritati conſtantiæ gloriam anteponeret. & in Cluentiana, *Qui fidem ſuam ad perniciem innocentis pecunia commutarunt:* id eſt, qui fidem ſuam pecunia vendiderunt. quod Græci dicunt ἀντικαταλλάξασθαι, vel καταλλάξασθαι. Ex his, quid ſit apud M. Tullium *permutare pecuniam. & pecuniæ permutatio,* intelligere licet. qua de re tamen dicemus alio loco.

DVM MIHI FIAS RECANTATIS AMICA] id eſt, vſque eò dum & ego ſtilo verſo, iiſque maledictis, quæ in te cõieci, obliteratis, ac tuis laudibus ſcriptis, tecum in gratiam redeam, & tu placata me tua à me alienatione exanimatum, recrees, & in ſpem erigas meliorem.

ANIMVMQVE REDDAS] ſic loquitur Terent. Andr. *reddidiſti animum.*

AD TYNDARIDEM, DE laudibus agri Sabini, & montis Lucretilis.

Ode XVII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – – ∪ – –
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

VElox amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus: & igneam
Defendit æſtatem capellis
Vſque meis, pluuióſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma deuiæ
Olentis vxores mariti:
Nec virideis metuunt colubras,
Nec Martialeis hædiliæ lupos:
Vtcumque dulci Tyndari fiſtula
Valles, & Vſticæ cubantis
Læuia perſonuere ſaxa.
Dij me tuentur: Dis pietas mea,
Et Muſa cordi eſt. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, caniculæ
Vitabis æſtus: & fide Teia
Dices laborantes in vno
Penelopen, vitreámque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij
Duces ſub vmbra: nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia: nec metues proteruum
Suſpecta Cyrũ, ne malè diſpari
Incontinenteis iniiciat manus,
Et ſcindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

VELOX AMOENVM] id eſt, Faunus ſæpe ex monte Lycæo in Lucretilem (qui mons eſt in Sabinis) demigrat. vide quæ annotauimus de verbo *mutandi,* ad Oden ſuperiorem. Sed non eſt omittendum,

Priſcianum libro 18. hunc locum ita explicare, Lucretilem mutat Lycæo, id eſt, Lycæum mutat Lucretili. de Fauno autem. vide quæ ſuprà ad Oden IIII. annotauı.

DEFENDIT AESTATEM] id eſt, propulſat æſtatem à capellis. ſic Virgil. Melibœo, *Solſtitium pecori defendite.* Plautus rudente: *vt illas ſerues, vim defendas, dum ego herum adduco meum.* M. Tull. in Catone maiore: *& nimios ſolis defendit ardores.* Idem pro Roſcio Amer. *iam iniuriam nouo ſcelere conflatam putant oportere defendi.* Idem Offic. 3. *etenim ſi is, qui non defendit iniuriam, neque propulſat à ſuis cum poteſt, iniuſtè facit, &c.* Cæſar libr. 1. de bello Gall. *& quòd non bellum intulerit, ſed defenderit,* & Hor. Sat. 3. libr. 1. *& toga, quæ defendere frigus, Quamuis craſſa queat.* [Sic Græci dicunt ἀμύνειν pro, opem ferre & arcere.]

PLVVIOSQVE VENTOS] ventos, qui pluuiam pariunt. epiſt. de arte poët. *aut pluuius deſcribitur arcus.*

IMPVNE TVTVM, &c.] quidam libri veteres habēt *Impune totum per nemus, &c.*

DEVIAE] quæ ſæpe à recta via, ſeu regione decrrāt. paullò aliter dixit *deuium ſcortum.* Ode. XI. lib. 2.

OLENTIS VXORES] hirci vxores, videlicet capellę. ἄκυρον vt Saty. 3. lib. 2. *Bellua cognatos eliſerit.* & Virgil. Melib. *Vir gregis ipſe caper.* & Georg. 3. *Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.*

COLVBRAS] ſic habent cod. 2. Vatican. & Faër. neq; verò refert vtrum legamus, *colubros*, an *colubras*. vtrumque enim vſu receptum eſt. Nonius.

NEC MARTIALEIS HAEDILIAE LVPOS] nec hædorum ſepta, id eſt, greges metuunt lupos. hędilia autem pes eſt Ionicus pro choriambo qui pedes tempore sūt inter ſe pares. ſic Hom. ὀδυσ. δ. Ἔνθ' οὔτ' ἄρ τι θεοὶ ... Ἠλύσιον ... & Cat. ad Cinnam: *Conſule Pompeio primum duo Cinna ſolebant Mæchilia: facto conſule nunc iterum, &c.* vbi anapæſtus pro ſpondæo poſitus eſt. ductum eſt autem mœchile à mœcho, vt hædile ab hædo. Et puto. ... duob. mœchilibus ſignificari à Catullo domum Luculli, cuius vxorem Clodiam, Clodij ſororem, Clodius ipſe adulteraſſe dictus eſt, vt ſcribit Plut. in Cæſare, & domum Lepidi, quem dolore periſſe, vxoris adulterio ex quadam epiſt. cognito, Pompeio primum conſule, ſcribit Plutarchus in Pompeio. ſed Auratus & apud Catullum, non *mœchilia*, ſed *mœchiſſos* legendum putat: & hic *haſulei*. hædulcos autem idem vult valere quod hædulos. ego *hædilia*, malim legi, vt per hædilias intelligamus hædilia. Et verò liquidò confirmare poſſum, in libris veteribus fere omnibus ſcriptum eſſe *haedilia*.

VTCVMQVE] id eſt, quandocunque, ſeu vbicumque. Nam *vt*, quidem apud bonos ſcriptores valet interdum vbi, qua parte, quo tempore, cum, ſimulatq;. Catull. ad Fur. & Aurel. *Littus vt longè reſonante Eoa Tunditur Vnda.* Idem ad Coloniam: *Verum totius vt lacus, putidæque paludis, Liuidiſſima, maximéque eſt profunda vorago,* id eſt, vbi. & ad Licinium: *Vt conuenerat eſſe.* id eſt, ſimul vt, vel vbi. & Virgil. AEneid. 5. *caſu vt forte iuuencus Fuſus humum, viridesque ſuper madefecerat herbas*: id eſt, vbi, ſeu quo loco: ſic Terent. *mater conſequitur iam vt limen exirem, ad genua accidit.* id eſt, cum limen exirem. Horat. Od. III. epod. *Vt Argonautas præter omnes candidum Medea mirata eſt ducem, Perunxit hoc Iaſonem* & Satyr. 9. *vt illi Nil reſpondebam, miſerè cupis (inquit) abire.* M. Tull. offic. 3. *vt ille, vt ingreſſus eſt, confeſtim gladium deſtrinxit.* addatur igitur particula, *cumque*, tantundem valebit, aut etiam amplius. ſic Ode XXXV. huius libri: *vtcumque mutata potentes Veſte domos inimica linquis.* & Od. IIII. lib. 4. *Vtcumque defecere mores, Dedecorant bene nata culpæ* & Od. XVII. lib. 2. *ibimus, ibimus, Vtcumque præcedes, ſupremum Carpere iter comites parati.* & Od. XVII. epod. *Vtcumque fortiter exſilit puerpera.* & Od. III. lib. 3. *Vtcumque mecum vos eritis, libens inſanientem nauita Boſphorum Tentabo.* ſic Terent. in Heautont. *ſed noſtrum eſt intelligere vtcumque, atque vbicumque opus ſit, obſequi,* id eſt, quandocumque, & quocumque loco: & Plaut. in Epidico. *Vtcumque in alto ventus eſt, Epidice, exim velum vortitur.*

DVLCI FISTVLA] fiſtula Panos ſcilicet, aut Fauni. Pan enim fiſtulæ inuentor. Virg. Alexi. *Pan primus calamos cera coniungere plures Inſtituit: Pan curat oues, ouiúmque magiſtros.* Idem pharmaceu. *ſemper paſtorum ille audit amores, Panaque, qui primus calamos non paſſus inertes.* Pan deus paſtorum eſt: atque iccircò monteis, ſiluas, valleis, & ſolitudines colit. Idem Virgil. ibidē. *Mecum etiam in ſiluis imitabere Pana canendo.* idem Georg. 2. *Fortunatus & ille, deos qui nouit agreſtis, Panaque, Siluanúmque ſenem, Nymphaſque ſorores.* & Lucret. lib. 4. *Sex etiam aut ſeptem loca vidi reddere voces, Vnam cum iaceres: ita colles collibus ipſis Verba repulſantes iterabant dicta referre. Hæc loca capripedes Satyros, Nymphaſque tenere Finitimi fingunt, & Faunos eſſe loquuntur: Quorum noctiuago ſtrepitu, ludoque iocanti Affirmant vulgo taciturna ſilentia rumpi: Chordarúmque ſonos fieri, dulceisque querelas, Tibia quas fundit digitis pulſata canentū: Et genus agricolum latè ſentiſcere cum Pan Pinea ſemiferi capitis velamina quaſſans, Vnco ſæpe labro calamos percurrit hianteis, Fiſtula ſiluestrem ne ceſſet fundere muſam.*

VSTICAE CVBANTIS] montis in Sabinis: *cubantis*, leuiter decliuis, vt cubantis hominis ſpeciem præ ſe, ferre videatur.

LAEVIA] læuia ſaxa, aſſiduo aquarum curſu attrita, & expolita. Virgil. Georg. 2. *Nec tiliæ læues.* & ibid. *Tum læues calamos, &c.* vide ſup. quæ annotauimus ad Oden II.

PERSONVERE] propriè, & vſitatè, id eſt, ſonitum acceptum reddidere: vel ſonitu completæ fuerunt. ſic Saty. 6. lib. 2. *ſimul domus alta Moloſſis Perſonuit canibus.* & M. Tull. ad Lepi. libr. 6. *& ſi abeſt maturitas ætatis, iam tamen perſonat aures eius huiuſmodi vocibus non eſt inutile.* & pro Roſcio Amerino. *animi & aurium cauſa tot homines habet, vt quotidiano cantu vicinitas & neruorum, tota vicinitas perſonet.* alia huius verbi vis eſt, epiſt. 1. lib. 1. *eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem.* ſic Virgil. AEneid. 6. *Cerberus hæc ingens latratu regna trifauci Perſonat.* & ibid. *Sed tum forte caua dum perſonat æquora concha.*

HINC] ex meo fundo.

AD PLENVM] Ita loquitur Virg. Georg 2. *Hic ager ille malus, dulceſque a fontibus vndæ Ad plenum calcentur.*

BENIGNO CORNV.] pleno & largo cornu, vt in carmine ſæculari ad Deos: *apparetque beata pleno Copia cornu.* & epiſt. ad Iccium: *aurea fruges Italiæ pleno defundit copia cornu.* ordo eſt, hinc, id eſt, ex agro meo opulenta ruris honorum copia tibi manabit ad plenum, benigno cornu, ruris honores appellat ea omnia, quę ruri naſcuntur. *benignus* autem valet idem, quòd largus, liberalis, munificus: propriè qui bonis & dignis largitur, interdum etiam qui indignis, tum apud M. Tullium apud hunc poetam, & ceteros bonos latinitatis auctores: ex quo benignitas, quæ idē valet, quòd beneficentia & liberalitas. M. Tull. frumentaria. *qui benignitate adducti per beneficium & gratiam ciuitatibus conceſſerunt, vt nummos pro frumento darent:* & Offic. 1. *videndum eſt, ne obſit benignitas & iis ipſis, quibus benignè videbitur fieri, & ceteris.* Idem pro Deiotaro, *Deiotarus dicere eſt ſolitus benignius ſibi a populo Rom. eſſe factū, & iterum Frumentaria, vt ambitioſi homines, & benigne, cum pluris ſenatus æſtimaſſet, quam quanti eſſet annona ex ſenatus æſtimatione, non ex annonæ ratione ſoluiſſes.* ibid. *benignè ac liberaliter.* orat. contra Rullum ad pop. *Gracchorum benignitas.* de orat. lib. 2. *raro datur, vt poſſit liberalitatem ac benignitatem ab amicitia, atque largitione ſeiungere.* Teren. in Hecyra. *nihil tuos apud me reſciſci patiar, quin, quod opus ſit, benignè præbeatur.* Plaut. Menæch.

nach. *Tanta ad narrandum argumentum eſt benignitas.* T. Liuius lib. 9. *præda erat largior, & benignitatem per ſe gratam comitate adiuuabat.* Horat. Od. xxix. lib. 3. de fortuna. *Nunc mihi, nunc alij benigna* & Od. xviii. lib. 2. *At fides, & ingeni Benigna vena eſt.* & Od. 1. epod. *Satis, ſuperque me benignitas tua Ditauit.* & Saty. 2. lib. 1. *Quippe benignus erat: contrà hic ne prodigus eſſe Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, Frigus quo, duràmque famem depellere poſſit.* ibid. *at hic ſi. Quà res, quà ratio ſuaderet, quàque Modeſtè Munifico eſſe licet, vellet bonus atque benignus Eſſe, daret quantum ſatis eſſet.* & Satyr. 3. lib. 2. *vini ſomnique benignus.* & Od. 11 lib. 4. *dabitmiſque Diuis Tura benignis.* & Od xvii. epod. *Egens benignæ Tantalus ſemper dapis* & epiſt. ad Sexuam lib 1. *Si prodeſſe tuis pauloque benignius ipſum Te tractare voles.* & epiſtol. ad Mæcenat. 7. lib. 1. *benignè, Reſpondet.* Feſtus vult eſſe compoſitum ex bono & gignendo, notiſſimum eſt prouerbium ἀμαλθείας κέρας, id eſt, capræ Amaltheæ cornu: quo ſignificatur omnium rerum vbertas & copia.

Hic in redvcta valle] vallem reductam appellat (opinor) quæ ſinus quoſdam flexuoſos, & receſſus habeat: in quibus quis à ventis, & iniuria cæli tutus eſſe queat. ſic Virgil. Georg. 4. *inque ſinus ſcindit ſeſe vnda reductos.* eadémque repetita ſunt Aeneid. 1. & Aeneid. 6. *Intereà videt Æneas in valle reducta ſeclusum nemus* & Horat. Od. 11. epod. *Aut in reducta valle mugientium Proſpectat errantes greges.*

Canicvlae vitabis aestvs] Caniculæ nimios ardores vitabis. ſed de Canicula dicemus nonnulla ad Od. xiii. lib. 3. ibi, *Te flagrantis atrox hora Caniculæ Neſcit tangere.*

Et fide Teia] Lyra Anacreontis Teij, id eſt, modis & cantibus, qui Anacreontis verſibus ſint pares. *Anacreontis* (vt ſcribit M. Tull. Tuſcul. quæſt. lib. 4) *tota poeſis eſt amatoria* de eodem ſic Pauſanias Atticis. Anacreontis Teij, qui maiore ex parte res amatorias ſcripſit, ſtatua in arce Athenienſium prima poſt Sapphonem locata eſt, eo habitu, & ſtatu corporis, cuiuſmodi credibile eſt eſſe hominis ebrij canentis. ſed de Anacreonte plura dicemus ad Od. 14. lib. epod.

Dices laborantes in vno Penelopen] canes Penelopen, & Circen vtramque vnius Vlyſſis amore ardentem. Vlyſſem autẽ ex Penelope Telemachũ, ex Circe Telegonũ parricidã ſuſcepiſſe traditũ eſt.

Vitream] vel ſplendidam inſtar vitri, & ita formoſam: vel pellucidam, quales ab Epicuro Deos inductos eſſe ſcribit M. Tull. de diuin. 2. his verbis: *Deos enim ipſos iocandi cauſa induxit Epicurus pellucidos, & perflabiles, &c.* quos alibi μονογράμμους appellat: vel marinam, quod magis probo. aqua enim, corpus eſt διαφανὲς, vt vitrum. Atque ideirco aqua, vitrea dicitur: & color aquæ, vitreus, quaſi pellucidus ac cæruleus. Itaque Nymphæ marinæ apud Virg. 4 Georg. vellera carpunt vitreo colore fucata. ſic Virgil. *eam circum Mileſia vellera Nymphæ Carpebant hyali ſaturo fucata colore.* & Horat. pontum, vitreum appellat lib. 4. Od. 11. *vitreo daturus Nomina ponto.* Iam cæruleus, ſeu glaucus color dijs & deabus marinis, & fluuijs tribuitur. idem Od. xiii. epod. de Thetyde: *vnde mater domum Cærulea te reuehet.* Virgil. lib. 8. Aen. de Tiberi. *eum tenuis glauco velabat amictu, Carbaſus & crines vmbroſa tegebat arundo* Idem 12. *& quæ cærulea ſunt numina ponti.* Idem 5. de Neptuno, *Cæruleo per ſumma leuis volat æquora curru.* Idem viii. extr. de Nilo: *& tota veſte vocantem Cæruleum in gremium.* alia ratione dixit famam vitream Satyr 3. lib. 2. *quem cepit vitrea fama.* per vitream enim, fragilem ſignificari voluit, vt famam popularem. Apud Varronem vitreum pellucidum ſignificat. *Quondam vitrea toga oſtentant tunicæ clauos.* Nonius in nomine *Vitreum.*

Hic innocentis pocvla] vinum Leſbium innocens appellat, id eſt, innoxium, quòd, qui eo vtatur, nihil intemperanter, nihil iracunde, nihil furioſè agat: vel refer ad moderatum, ac temperatum eius vſum. quod idem tamen de ceteris vinis dici poteſt.

Dvces] bibes, hauries. ſic Plautus Amphit. *eam ego, vt matre fuerat natum, vini eduxi meri:* id eſt, ebibi. ſic Horat. Od. xii. lib. 4 *Sed preſſum Calibus ducere Liberum ſi geſtis.* & Od. 3. lib. 3. *lucidas Inire ſedes, ducere nectaris Succos.* non diſſimile eſt illud Od. 1. lib. 4. *Illic plurima naribus Duces thura.* & verbum compoſitum obducere. Cice. Tuſcul. 1. de Theramene, *qui cum coniectus in carcerem triginta iuſſu tyrannorum venenum, vt ſitiens, obduxiſſet, reliquum ſic è poculo eiecit, vt id reſonaret* & ita quidam intelligendum putant locum illum 1. epiſt. lib. 1. ad Attic. *qui ſic inopes & ab amicis, & ab exiſtimatione ſunt, vt mihi videatur non eſſe ἀδύνατον Curium obducere.* id eſt, non videatur eſſe ἀδύνατον æquo animo ferre etiã Curium competitorem. ſic P. Victorius Florentinus explicat. tralatio ducta eſt à medicamentis liquidis, quæ ægri exſorbere ſolent, vt conualeſcant. vnde nata ſunt illa genera loquendi, exſorbere & deuorare moleſtiam.

Nec Semeleivs cvm Marte] non confundit Bacchus cum Marte prælia, tùm à vino & poculis, ad ferrum & arma venitur: vel cum vino ſimul, & ferro certatur, quale fuit Lapitharum, & Centaurorum conuiuium [Profert hunc locum Seruius ad illum Virgil. Georg. 2. *furentis Centauros &c.*]

Thyonevs] ſic dictus eſt Bacchus ἀπὸ τῆς θυώνης τῆς Σεμέλης. Nam Semelen Pindarus Thyonen appellat. [Greek passage, partly illegible] Θυώνα Verum Thyonen rurſus dici volunt ἀπὸ τοῦ θύειν, quia Bacchus in choris concitatus feratur, & furat. Interpret. Apollon. argon. 1. τὴν Σεμέλην Θυώνην καλοῦσιν, ἐπειδὴ Αἰσχύλος ἐγκύμονα αὐτὴν παρεισήγαγεν οὕτως καὶ ἐνθεαζομένην id eſt, Semelen, Thyonen nominant, quoniam Aeſchylus prægnantem, ſeu grauidam eam induxit, & diuino numine afflatam.

Svspecta] tu ſuſpecta Cyro, videlicet ſuſpicanti alium abs te amari.

Ne male dispari] ne tibi tuo malo, diſpari, vel miſerè & valde diſpari viribus, id eſt inferiori, imbecilliori, &c. Alij ſic: non reſpondenti in amore. vel coniunge *male*, cum verbo *iniiciat*, vt paullò pòſt dicemus.

Iniiciat manvs] iniicere manus non eſt inferre. hoc enim ſemper cum vi intelligitur: illud autem etiam ſine vi eſſe, & intelligi poteſt. vt M. Tull. pro Q. Roſcio Com. *hic mihi veritas manum iniecit, & paulliſper conſiſtere, & commorari coegit.* Et dominus apud Iuriſconſultos, rei ſuæ manus iniicere dicitur, cùm eam apud alium poſſeſſorem repertam apprehendit, & vendicat. ex quo manus iniectio apud eoſdem. Paterculus lib. poſteriore. *ſecutus eſt deinde conſulatus C. Cæſaris, qui ſcribenti manum iniecit, & quamlibet feſtinantem in ſe morari coegit.* hoc loco autem nomen, *incontinentis*, adiectum, videtur augere vim verbi. Quin mihi magis placet quod Paſſeratius nuper mihi dixit in ſermone, videri *male* coniunctum eſſe intelligendum cum verbo *iniiciat*: vt male iniiciat intelligamus, immaniter, & ſceleratè iniiciat. quàm ſententiam adiuuant hi Tibulli verſus. *Non ego te pulſare velim: ſed venerit iſte Si furor, optarim non habuiſſe manus.* Idem. *Ah, lapis eſt, ferrúmque, ſuam quicumque puellam verberat: è cælo deripit ille deos.* ſic alibi malum pro ſcelerato & impio vſurpatur. Horat. Od. xii. lib. 4. *quod male barbarus Regum eſt vlta libidines.*

Coronam] corollam è floribus. ſolebant enim vti coronis in conuiuijs antiqui qua de re & ſuprà diximus, & dicemus plura ad Od. 11. lib. 4. verumtamen etiam ex Lucretio, hoc intelligere licet lib. 3. *Hoc etiam faciunt, vbi diſcubuere, tenentque Pocula ſæpe homines, & inumbrant ora coronis* quod item declarat verſus ille, quem citat Athen lib. 3. ex Archeſtrato. [Greek line, partly illegible]

IMMERITAMQVE VESTEM] quæ nihil commeruit, quamobrem ab amante Cyro irato ſcindatur. Satyr.3. lib.2. *Culpantur fruſtra calami, immeritúſque laborat Iratus natus paries dis atque poëtis.* Virg. moreto. *Immeritóque furens dicit conuicia fumo.* Terent. Adelph. *Diſcidit veſtem: reſarcietur.*

AD VARVM, LAVDANS Tyburtinum vinum.

Ode XVIII. Monocolos: vt, Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quem tibi.

– – -vv- -vv- -vv- vv

NVllam, Vare, ſacra vite prius ſeueris arborē
Circa mite ſolū Tiburis, & mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina grauē militiā, aut pauperiē crepat
Quis non te potius Bacche pater, téque decens
Venus?
At, ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurêa monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithoniis non leuis Euius:
Cùm fas, atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt auidi. non ego te candide Baſſareu
Inuitum quatiam: nec variis obſita frondibus
Sub diuum rapiam. ſæua tene cum Berecynthio
Cornu tympana: quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

NVLLAM VARE SACRA] hic verſus ex Alcæo expreſſus eſt. Μηδὲν ἄλλο φυτεύσῃς πρότερον δένδρεον ἀμπέλω.

MITE SOLVM] mite, quia vuæ in eo natæ mites ſunt, ſeu quia miteis vuas effert. Virgil Georg. 1. *Heu male tum miteis defendet Pampinus vuas.* ab eodem mitis vindemia dicta, lib. 2. extr. *Mitis in apricis coquitur vindemia ſaxis.*

CATILI] Virgilius geminat literam l. *Tum gemini fratres Tiburtia mœnia linquunt, Fratris Tiburti dictam cognomine gentem, Catillúſque, Acérque Coras.* ſic Horat. inf. Od. xxii lib. 3. in nomine Apullicum geminat l.

SICCIS] ſobriis, vino nequaquam madidis. vt Od. v. libr. 4. *Dicimus integro Sicci manè die.* & epiſt. ad Mæcenat. 3. lib. 1. *Forum puteálque Libonis mandabo ſiccis, adimam cantare ſeueris.* & M. Tull. contra Rullum in Senatu, *Vtrum eſſe vobis conſilia ſiccorum, an vinolentorū ſomnia videntur?* & Academ. quæſt. lib. 4. *dormientium, & vinolentorum, & furioſorum viſa imbecilliora eſſe dicebas, quàm vigilantium, ſiccorum, ſanorum.* & Plaut. in Perſa, *Iamdiu factum eſt, cum bibimus, nimis ſicci ſumus.*

MORDACES] ſic curas edaceis appellat Od. 11. lib. 2. *diſſipat Euius Curas edaceis.* Græci γυιοβόρους & θυμοδακεῖς μελεδῶνας nominant, quaſi membra rodēteis, & ánimum mordenteis: & θυμαλγῆ &c. & θυμοβόρους.

GRAVEM MILIT. AVT PAVPER. CREPAT?] id eſt, quis potus militiæ, aut paupertatis incommoda queritur? quis de militia & paupertate loquitur, vt oneribus grauibus, & non ferendis? duobus codicibus calamo ſcriptis reclamantibus, qui habent, *increpat, crepat* excudendum curaui, vnum Vaticanum ſecutus, in quo ſcriptum eſt, increpat, alia manu, vt facilè appareat initio, *crepat*, ſcriptum fuiſſe. Præterea Nonius Marcellus docet, *crepare* hoc loco valere, queri, & dolere, citátque & hunc verſum Horatij, & alterum Lucret. lib. 2. *Et crepat, antiquum genus vt pietate repletum Perfacilè anguſtis tolerarit finibus æuum.* ſed ſimpliciter dici poteſt, crepare, per tranſlationem quandam ſermonis, eſſe aſſiduè aliqua de re loqui, ſempérque eam in ore habere. quemadmodum in epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Sulcos & vineta crepat mera.* & in epiſt ad Piſones de arte. *Aut immunda crepent, ignominioſáque verba.* & Satyr. 3. lib. 2. *Si quid Stertinius veri crepat.* & ita verſus qui deinceps ſequitur, *Quis non te potius, &c.* facillimè poterit explicari, hoc modo, Quis poſt vina militiam, aut paupertatem habet in ore? quis non potius Bacchum & Venerem crebris vſurpat vocibus, ac ſermonibus? Tale eſt illud Theognidis: Ἐμπίομαι πενίης θυμοφθόρου οὐ μελεδαίνων, Οὐδ' ἀνδρῶν ἐχθρῶν, οἵ με λέγουσι κακῶς. id eſt, ſi bibero, paupertatem animorum peſtem non curo: neque inimicos & maleuolos homines, qui mihi maledicunt.

AT, NE QVIS MODICI] At, ne quis ſupra modum bibat, monet Centaurorum, & Lapitharum pugna in poculis orta, & commiſſa, &c. ſic Theognis, Ὃς δ' ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκέτι κεῖνος τῆς αὐτοῦ γλώσσης καρτερὸς οὐδὲ νόου. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt, Qui autem bibendi modum ſuperarit, neque ille iam linguæ ſuæ, neque mentis compos eſt. idem, Ἄφρονος ἀνδρὸς ὁμῶς καὶ σώφρονος οἶνος, ὅταν δὴ Πίνῃ ὑπὲρ τὸ μέτρον, κοῦφον ἔθηκε νόον, id eſt, Cùm vinum ſupra modum hauſtum fuerit, ſtulti peræquè & intelligentis mentem leuem ac mobilem reddidit. citantur & hi verſus ab Athen. lib. 2. Πάσας δ' ἐκ κραδίης ἀνίας ἀνδρῶν ἀλαπάζει Πινόμενος κατὰ μέτρον, ὑπὲρ μέτρον δ' ὁ χερείων, id eſt, Vinum modicè potum omneis ex animo moleſtias abigit, ac diſſipat: ſin immodicè hauriatur, malum eſt. huc pertinent & verſus Anacreon. qui citantur item ab Athen. lib 14. Οὐ φιλέω, ὃς κρητῆρι παρὰ πλέῳ οἰνοποτάζων Νείκεα καὶ πόλεμον δακρυόεντα λέγει. Ἀλλ' ὅστις Μουσέων τε καὶ ἀγλαὰ δῶρ' Ἀφροδίτης Συμμίσγων ἐρατῆς μνήσκεται εὐφροσύνης, id eſt, non eſt mihi gratus, qui ex pleno cratere vinum immoderatè hauriens contentiones & bellum lacrymoſum narrat: ſed qui Muſarum & Veneris munera temperans, & commiſcens, nihil præter lætitiam, & hilaritatem in ore habet.

CENTAVRÊA MONET CVM LAPITHIS] Pirithous Ixionis, & Diæ filius, epulum nuptiale Centauris, vt ſibi neceſſitudine coniunctis, præbuit. Cum fugiſſet autem eum Marti ſacrificare, Deum illum irritauit, ſibique infenſum, atque inimicum reddidit. Ita Centauri plus nimio poti ſibi ipſi temperare non potuerunt, quin ingenio ſuo indulgentes Lapitharū vxoribus vim inferre conarentur. Lapithæ autem hāc tam atrocem iniuriam, & contumeliam iniquo animo ferentes, atque vlciſci volētes, magnas Centaurorum strages ediderunt. Antinous apud Hom. ὀδυσ. φ. malus auctor quidem ille, ſed tamen hac parte verus, deterrere Vlyſſem volens, ne arcum illum difficillimum ad inflectendum, intendere conaretur: hanc Lapitharum & Centaurorum hiſtoriam profert, dicens, Vlyſſem immodico vini potu impulſum, & mente captum, vt illos, rem ſuis viribus imparem ſuſcipere, ac tentare. Οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους βλάπτει, ὃς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ. Οἶνος καὶ Κένταυρον ἀγακλυτὸν Εὐρυτίωνα Ἄασ' ἐνὶ μεγάρῳ μεγαθύμου Πειριθόοιο Ἐς Λαπίθας ἐλθόνθ'· ὁ δ' ἐπεὶ φρένας ἄασεν οἴνῳ, &c. M. Tullius oratione in Piſonem, conſulum perpotationem cum Lapitharum & Centaurorum conuiuio comparat. ſic ille, *Quod quidem iſtius in illis reip. luctibus ſymp ſium, quaſi aliquod Lapitharum aut Centaurorum conuiuium ferebatur.* Centaurum Pindarus ex Ixione & nube Iunonis ſimilitudinem gerēte natum facit: eóque loco hanc Cētaurorum & Lapitharum pugnam multis verbis perſequitur interpres: quam in templo Theſei depictam fuiſſe ſcribit Plutarc. in Theſeo. lege & de eadē Heſiodi Aſpidem.

Rixa ſuper mero debellata]rixa in conuiuio armis & ferro diiudicata. Verbo *debellandi* crebro vtitur T. Liuius, ſed imperſonaliter, vt loquuntur Grãmatici: & interdum abſolutè.

Monet Sithonijs non leuis Euius.]monet & Bacchus, qui à Thracibus ſumma religione colitur: quem non contemnunt Thraces Lycurgi exitio docti, vel, quem ſæpe ſibi habent iratum, cum plus æquò pon, quicquid ſibi libet, etiam licere potant.

Sithonijs]id eſt, Thracibus. Od. xxvi. lib. 3. *Memphim carentem Sithonia niue.* Euium autem Bacchum eſſe appellatum à voce bacchantium *εὐοῖ*, cùm ſit notum, de ea re non dicam plura.

Cum fas, atque nefas.] cum fas, & nefas non iure, nec ratione, nec honeſtate, ſed ſua libidine diſcernere, ac metiri volũt: quod cùm fit, res inter ſe maximè diſsimiles, ac contrariæ facilè miſcentur, & confunduntur. Libido enim omnium rerum diſcrimen, ac delectum tollit, réſque maximè inter ſe disiunctas, ac diuerſas coniungit, & exæquat, nedum tamquam finis, ac terminus fas. & nefas diſcernere, aut diſtinguere queat.

Avidi] libidine inflammati. aliter *auidos nautas* dixit Od. xxviii. huius lib. & ſat. 3. lib. 2. *auidum heredem* & *conuiuas auidos* ſaty. 5 lib. 1.

Non ego te candide]candide, liber, ſimplex, aperte, verax, ſincere, Od. ii. epod. *candidum Pauperis ingenium.* & ſat. 5. lib. 1 *animæ, quales neque candidiores Terra tulit.* & Od. xiii. epod. *candide Mecœnas.* & epiſt. 6. lib. 1. epiſt. *ſi quid nouiſti rectius iſtis, Candidus imperti: ſi non, his vtere mecum.*

Invitum qvatiam]ſacra Bacchi maxima, occultiſsimáque religione contineri, reconditiſsimáque in eis myſteria ſubeſſe ſcribunt boni auctores. huius igitur loci hæc ſententia eſt. te inuitum non commouebo, non te exagitabo. (nemo enim te laceſsit impune) neque tu ſacra pampinis inoluta proferam in lucem, aut diuulgabo: neque res vllas arcanas, & reconditas enuntiabo. quod valet, non progrediar bibendo vſque ab ebrietatem. nam qui immoderatè bibunt, & nimio vini potu fiunt ebrij. res arcanas & reconditas ac tacendas enuntiare ac vulgare ſolent. *inuitum* autem dixit, quia quamuis Bacchus non inuitus munera ſua largiatur hominibus, inuitus tamen eos vino obrui, & ebrios fieri videt [Licet etiam hæc ad ſacrorum Bacchi conſuetudinem referre, quam exponit Seruius ad illum locum Virgil. AEn. lib 4. *qualis commotis excita ſacris Thyas, &c.* his verbis. *Commotis ſacris ideo dixit, quia in ſacrorum renouatione commouebantur ſimulacra.* vnde Horatius, *non ego te candide Baſſareu, Inuitum quatiam.* Baſſareum autem Bacchum dictum volunt à Baſſaris: de quibus magna quæſtio eſt. Alij enim eas Bacchi nutrices fuiſſe dicunt, dictas *παρὰ τὸ βάζειν καὶ αἴρειν*, propter inſaniam ſcilicet eaſdemque Lydas, Macetas, & Mimallonas eſſe nominatas: alij baſſaras, calceos fuiſſe voluor, alij veſtimenti genus, vt dicemus ad Od. xxv. lib. 3.]

Nec variis obsita.]id eſt, obducta, operta. obſerere enim hoc ſignificat per tralationem. Plautus in Trinummo. *hem iſtic oportet obſeri mores malos, ſi in obſerendo poſſint interfieri.* Orgia autem ſignificat.

Svb divvm rapiam] diuulgabo, aperiam. ordo, nec ſub diuum rapiam tua ſacra varijs frondibus obducta.

Saeva tene cvm Berecynthio]diximus ſuprà ad Od. xvi. tympana, cymbala, cornua in ſacris Cybeles, & Bacchi adhiberi ſolita, eadémque ferè religione, & eodem ritu vtraque culta eſſe. qua de re, qui plura ſcire volet, legat Clementis Alexandrini *προτρεπτικόν*. Tu igitur Bacche. tympana, & cornua tua quæ impios ad inſaniam adigunt, contine, & comprime: ne patere, me ad inſaniam immoderato vini potu adigi, quemadmódum tuæ Bacchæ, audito tuo tympano & Berecynthio cornu, furore præcipites aguntur.

Qvae svbseqvitvr caecvs amor.]hi ſunt vini intemperantiùs poti comites: cæcus amor ſui, quẽ Græci *φιλαυτίαν* nominant: arrogantia, atque inſolentia caput altius, quàm par eſt, attollens: linguæ incontinentia, ſeu lingua ſoluta, atque expedita ad res arcanas, fidéique commiſſas, enuntiandas ac diuulgandas.

[Et tollens vacvvm]profert hunc locum Seruius ad illum Virg. AEneid. 9. *Et ſi que caput Romanis venit, &c.* vbi tamen legitur *Attollens* mendosè, opinor.]

Arcaniqve fides prodiga.]fides parùm certa, & conſtans in tacendis conſilijs occultis, atque arcanis: fides effuſa in efferendis, & prodendis rebus tacendis. ſic locutus eſt ſuprà Od. xii. *animæque Prodigum Paullum.* & epiſtola 2. ad Mæcenatem lib. 1. *neque multa prodigus herba.*

Perlvcidior vitro.]idem dicit, quod iam ſatis ſignificarat: *fide perlucidior vitro*: id eſt, fides non continens clauſa conſilia ſibi commiſſa. ſed ea omnibus aperiens, & indicans. aptiſsima autem vitri ſimilitudine vſus eſt ad ſignificandam eorum leuitatem, ac perfidiam, qui conſilium aliquod occultum ſibi commiſſum continere. & tegere non poſſunt. Quemadmodùm enim vitri natura, quæ perlucida eſt, nihil earum rerum, quibus imponitur, occultare, aut tegere ſolet: immò eas perſpicuas, & aſpectabileis, omniúmque oculis expoſitas relinquit. ſic ingenia vana, & futilia, nihil rerum occultarum clauſum habere poſſunt, ſed eas non ſolùm lingua, verùm etiam fronte & vultu aperiunt ac declarant. Ad hunc locũ pertinet illud Od. ii. epod. *Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.* ... *Deus Arcana promorat loco.* & Sat. 4. lib. 1. *Condita cum verax aperit præcordia Liber.*

32 DE GLYCERA.

Quòd eius amore vratur.

Ode XIX. Dicolos diſtrophos: vt, Sic te diua potens Cypri.

27

-υ -υυ- υυ

- - -υυ- -υυ- υυ

Mater ſæua Cupidinum,
  Thebanæque iubet me Semelæ puer,
Et laſciua licentia
  Finitis animum reddere amoribus.
Vrit me Glyceræ nitor
  Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata proteruitas,
  Et vultus nimium lubricus aſpici.
In me tota ruens Venus
  Cyprum deſeruit: nec patitur Scythas,
Et verſis animoſum equis
  Parthum dicere: nec quæ nil attinent.
Hic viuum mihi caeſpitem hic
  Verbenas pueri ponite, thuráque
Bimi cum patera meri.
  Mactata veniet lenior hoſtia.

Mater saeva Cvpidinvm] multos eſſe vnius Veneris Cupidines à nemine (quod ſciam)

traditum eſt. Philoſtratus autem multitudinem illam Cupidinum mala carpentium (ne quis fortè miretur) Nympharum ſobolem eſſe dicit his verbis: [illegible] (inquit) μὴ θαυμάσῃς Νυμφῶν γὰρ δὴ παῖδες [illegible]. Quamobrem autem Lucianus dialogum quendam inſcripſerit, Ἔρωτες, ex eius dialogi lectione intelligi, quàm à me doceri, malo. hic verſus iteratur Od. I. lib. 4.

THEBANAEQVE IVBET] Cadmus Rex Thebarum: eius filia Semele. Heſiod. in Theog. Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱὸν Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διώνυσον πολυγηθέα. id eſt, Cadméa autem peperit clarum filium Dionyſum valde hilarum congreſſa cum Ioue. Iam Semelen complexu Iouis grauidam, & ad pariendum vicinam, dolis Iunonis circumuentam, atque inductam petiiſſe à Ioue, vt ea ad ſe ſpecie, eóque habitu ventitaret, quo fuerat tùm, cum primùm Iunonis nuptias expetiuerat: Iouem autem, qui ei pollicitus erat, ſe, quicquid illa peteret conceſſurum, in currú ad eam veniſſe cum fulgure, & fulmine, illámque metu exanimatam eſſe, vel (vt alij volunt) fulmine conflagraſſe: Bacchum verò è flamma ereptum, in Iouis femur coniectum, & inſitum eſſe, docet Euripides in Bacchis. aliquot libri veteres habent *iubent*. paullò pòſt omnes ferè *Semeli*, non vt vulg. *Semeles*.

FINITIS ANIMVM REDDERE AMORIBVS] id eſt, referre animum ad amores, quibus finem conſtitueram. aliter dictum eſt illud ſuprà, *animúmque reddas*, Od. xvi.

SPLENDENTIS PARIO MARMORE] de Pario marmore ſic Strabo lib. 10. ἐν δὲ τῇ Πάρῳ ἡ Παρία λίθος λεγομένη ἀρίστη πρὸς τὴν μαρμαρογλυφίαν. In Paro eſt Parius lapis, qui dicitur eſſe optimus ad marmoris cælaturam.

GRATA PROTERVITAS] qui ſint exercitati in rebus amatoriis, dicunt ingenij ferocitatem, feruórem, & proteruitatem in puella, modeſtia, & pudore, & taciturnitate gratiorem eſſe. ſic Od. v. lib. 2. *Iam proterua Fronte petet Lalage maritum.* Od. xxv. huius libri, *iuuenes proterui*. per tranſlationem autem Od. xxvi. huius lib. *ventos proteruos* nominat. & Od. xvi. epod. *proteruum Africum* [Seruius ad illum Virg. locum Alex. *triſteis Amaryllidis iras*. hunc locum profert, & videtur proteruitatem, interpretari iram non veram: quę aliquid gratiæ (inquit) habere conſueuit.]

LVBRICVS ASPICI] lubricus ad aſpiciendum. quem difficile ſit ita conſtanter, & continenter aſpicere, vt Glyceræ complexum non expetas. qui aſpicientē percellere ſolet. & tralatio ducta eſt à via lubrica, in qua inſiſtere, aut ingredi ſine caſu aliquo, vel prolapſione ægrè quiſquam poteſt. nonnulli ſic: cuius ſplendorem oculi ferre non poſſunt. quod non diſplicet: alij vultum aſpici lubricum, politiſsimum, nitidiſsimum, & pulcherrimum interpretantur. nihil præterea. animaduertendum autem hoc loquendi genus *lubricus aſpici*, à Græcorum conſuetudine ductum, de quo ad Od. viii. libr. 4 dicemus.

CYPRVM DESERVIT.] Cyprum, vbi religioſiſsimè colitur, & cuius eſt præſes, cuſtos & domina, vt ſupra & Od. 11 s. hoc loco autem ſtudioſum adoleſcentem admonere volo de eo, quod tradit interpres Homeri Iliad. ε. cur Venus Cypris dicatur, recentioribus hominibus non eſſe notum. Ait enim ille Cyprin dictam ab Homero, quaſi κυΐπορις, propterea quòd ſine Venere, id eſt, ſine concubitu, & complexu venereo mulieres grauidæ non fiant. Induxit autem (inquit ille) & decepit Heſiodum, ceteróſque poetas Homero poſteriores, id, quod ait Homerus. Iliad. ε. ὁ δὲ Κύπριν ἐπῴχετο νηλέϊ χαλκῷ [illegible] Κύπρογενὴς φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη. ex illis verbis enim exiſtimarunt Venerem in Cypro eſſe natam. ſed eò (inquit) profecta eſt, quia ibi colitur. non continuò autem ſi quis Deus aliquo in loco colitur, in eo quoque natus eſt. Ita nunquam ab Homero Apollinem Delium, aut Pythium eſſe appellatum, quamuis ſciat Homerus vtroque in loco eum ſanctiſsimè coli, templáque ei religioſiſsima eſſe conſecrata. Omnia autem ferè deorum epitheta apud Homer. vel ab animi affectibus, vel ab actionibus, vel ab iis, quæ ad corpus pertinent, deducta ſunt: vt Ἀπόλλων ἑκηβόλος [illegible] & ἑκάεργος. γλαυκῶπις Ἀθήνη. λευκώλενος Ἥρη. ῥοδοδάκτυλος ἠώς. λευκόσφυρος Ἥβη. νεφεληγερέτα Ζεύς. Ἄρης βροτολοιγός. Ποσειδῶν ἐννοσίγαιος καὶ κυανοχαίτης. id eſt, Apollo iaculator, & longè iaciens, & procul à ſe arcens: Pallas glaucis oculis, ſeu horribili aſpectu: Iuno candidis vlnis: Aurora roſeis digitis: Hebe candidis talis, ſeu calcaneis: Iupiter nubium congregator: Mars mortalium peſtis ac pernicies: Neptunus terræ concuſſor, & glauca cæſarie.

ET VERSIS ANIMOSVM EQVIS PARHTVM] Parthos fugienteis ex equis pugnare traditum eſt: ſic Od. xiii. lib. 2. *Miles ſagittas, & celerem fugam Parthi, catenas Parthus, & Italum Robur.* repetendum verbum, perhorreſcit ἀπὸ κοινοῦ. & epiſtola ad Auguſt. lib. 2. *Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus, Inuenior Parthis mendacior.* de quo loco ſuo loco. Virg. Georg. 3. *Fidentémque fuga Parthum, verſis que ſagittis.* Cicero ad Papir. Pætum iocans, *Itaque obtemperare cogito præceptis tuis. hoc amplius, nauicularum habere aliquid in ora maritima. contra equitem Parthum negant vllam armaturam meliorem inueniri poſſe.* Quidam legunt hoc loco, *Nec verſis.* quam ſcripturam quamuis nuſquam repererim, non improbo tamen. Sed receptam ſequor. nam copulatio, Et pertinet ad nomen *Scythas*, non ad verbum *patitur*. ſic Od. xii. lib. 2. *Nec ſæuos Lapithas, & nimium mero Hylæum.*

NEC QVAE NIHIL ATTINET] Venus non patitur me bella ſcribere, nec Scythas, nec alia id genus, quæ nihil ad amorem attinent.

HIC VIVVM MIHI CAESPITEM] aggreditur ad Venerem ſacrificio placandam, vt faciliùs eius puellæ, cuius amore vritur, complexu potiatur. viuus cæſpes autem interdum aræ locum obtinet, maximè in rebus ſubitis, & longiorem moram non ferentibus vt Od. viii, lib. 3. *poſitúſque carbo in Cæſpite viuo.* Verbenarum quoque in ſacrificiis vſus erat, & ad aras adhibebantur. Terent. in Andr. *ex ara ſume verbenas*. & Od. II. lib. 4. *ara caſtis Vincta verbenis.* *Sagmina* (inquit Feſtus) *vocantur verbenæ, id eſt, herba pura, quia ex loco ſancto arceſſebantur à conſule, prætoréve, legatis proficiſcentibus ad fœdus faciendum.* Quin etiam frondeis felices, vt laurum, myrtum, oliuam, verbenas appellabant veteres, & his aras coronabant: Præterea thus adolebant, & vinum è patera libabant, quæ omnia hic enumerantur. Viuum autem cæſpitem intellige virentem: ſeu cuius herba adhuc viridis eſt, & terræ humore alitur. Contrà Homerus Iliad. ι. Flammam arefactam ſeu marceſactam eſſe dicit, quæ extincta eſt, αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ πῦρ ἐκάη καὶ φλὸξ ἐμαράνθη.

MACTATA HOSTIA] id eſt, poſtea quàm mactata fuerit hoſtia. Scio aliter explicare Eraſmum, & referre hoc in prouerbiorum numerum, *lenior mactata hoſtia*, pro homine facili & manſueto, ſed errat.

VENIET] Glycera.

30 AD MECOENATEM,

Inuitans eum ad cœnam.

-υ---υυ-υ-υ
-υ---υυ-υ-
-υ---υυ-υ-- 27
-υυ--

Ode X X. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis atque diræ.

Mæcen

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipſe teſta
Conditum leui, datus in theatro
Cùm tibi plauſus,
Care Mæcenas eques: vt paterni
Fluminis ripæ, ſimul & iocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes vuam: mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

VILE SABINVM] vinum Sabinum, id eſt, non admodum magni pretij. epiſtol. 12. lib. 1. Vilem amicorum annonam eſſe dicit, vbi quid deeſt viris bonis. epiſt. 15. *emaſum vile* & 1. *Vilius argentum eſt auro.* Satyr. 1. lib. 1. *vilem aſſem.* Satyr. 11. lib. 2. *vilibus omis.*

GRAECA TESTA] condebant vinum in teſtis, id eſt, amphoris, ſeu cadis fictilibus, antiquitus: quarum optimæ erant, quæ fingebantur in Græcia. propterea Græcam teſtam dixit, Græcam autem vel Cumanam, vel Samiam intellige huc pertinet illud Od. xiii. lib. 3. *Spartanum ſi qua potuit vagantem Fallere teſta.* & Od. xxi. eiuſdem. *O nata mecum conſule Manlio, &c* Falluntur autem qui teſtam, dolium interpretantur, quamuis dolia, fictilia fuiſſe, non negem.

LEVI] leui à verbo lino, id eſt, picaui, vel gypſo obduxi hinc relino. Terent. in Heaut. *releui dolia omnia, omnes ſerias.*

DATVS IN THEATRO CVM, &c.] tempus notat. notum eſt autem, claros, & grauioſos, & bene de rep. meritos viros, niſi fortè aliqua inuidia laborarent, à populo ludos ſpectante ſolitos eſſe plauſu excipi: factioſos contrà, & inuidioſos ſibilis. M. Tull. pro Sextio. *In hunc conſeſſum P. Sextius tribunus pl. cum ageret nihil aliud in eo magiſtratu, niſi meam cauſam, venit, ac ſe populo dedit, non plauſus cupiditate: ſed vt ipſi inimici noſtri voluntatem vniuerſi populi viderent. Venit (vt ſcitis) ad columnam Meniam. tantus eſt ex omnibus ſpectaculis vſque à Capitolio, tantus ex fori cancellis plauſus excitatus. vt numquam maior conſenſio, aut apertior populi Rom. vniuerſi fuiſſe vlla in cauſa diceretur.* ad quem morem referendum eſt illud Satyr. 1. lib. 1. *populus me ſibilat: at mihi plaudo Ipſe domi, ſimulac nummos contemplor in arca.*

VT PATERNI FLVMINIS] Etruſci fluminis, id eſt Tiberis: Mæcenas enim Etruſcus erat origine, & à regibus Etruſcis prognatus, vt diximus ſuprà ad Oden primam, *Mæcenas atauis edite Regibus*: quod & Prop. docet. lib. 3. *Mæcenas eques Etruſco de ſanguine Regum.* Tiberis autem ab Etruria fluit.

IOCOSA IMAGO] echo, vt ſup. Od. xii.

CAECVBVM] vinum ſubintell. vinum Cæcubum etiam ab Athenæo commendatur libr. 1. his verbis: ἀγλαὸς δὲ καὶ ὁ Καίκουβος πλευρίτης. ... ἐστι. id eſt, generoſum autem etiam eſt Cæcubum ſenſum pungens, ac feriens, vehemens. colligit autem vetuſtatem poſt aliquam multos annos. ſcriptum eſt etiam in nonnullis codicibus Cæcubam, vt pertineat ad nomen, vuam.

ET PRAELO DOMITAM CALENO] de vino Caleno idem Athen. eod. lib. ὁ Καληνὸς κοῦφος ... εὐστομαχώτερος, id eſt, vinum Calenum, ventriculo vtilius, quàm Falernum. Od. xxxi. huius lib. *Premant Calena falce, quibus dedit Fortuna vitem.* Calenum autem à Calibus dictum, quòd deducta eſt Colonia à Romanis, vt ſcribit Paterculus lib. 1. Vuam pro vino poſuit, vt docet Seruius, ad illum Virgilij verſum, Georg. 2. *Et turpes auibus prædam fert vua racemos.*

MEA NEC FALERNAE TEMPERANT] nec Falernæ vites, nec Formiani colles mea pocula temperant: id eſt, pocula mea non ſunt temperata vino Falerno, neque Formiano. lege quæ annot. ad Od. viii. ſupr.

IN DIANAM, ET APOLLINEM.

Ode XXI Tricolos tetraſtrophos. vt, Quis multa gracilis te puer in roſa.

– – ∪∪ – ∪∪ – ∪ –
– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪ ∪
– – – ∪ ∪ – –
– – – ∪∪ – ∪ –

Dianam teneræ dicite virgines:
Intonſum pueri, dicite Cynthium.
Latonámque ſupremo
Dilectam penitus Ioui.
Vos lætam fluuiis, & nemorum coma,
Quæcumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalémque, mares, Delon Apollinis,
Inſignémque pharetra,
Fraternáque humerum lyra.
Hic bellum lacrymoſum, hic miſeram famem,
Peſtémque a populo, & principe Cæſare in
Perſas, atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

DIANAM] carmen eſt ſæculare ἀποτρόπαιον, id eſt, comparatum ad mala impendentia, ſeu alioqui timenda auertenda: ad Apollinem & Dianam. Hi autem dij offenſi & irati, horribiles & formidoloſi ſunt. exanimant enim & interimunt: Exemplo eſt Niobe, cuius liberos mares quidē Apollo, fœminas autē interfecit Diana. Homer. Iliad. ω. ... Præterea Apollo, qui idem Phœbus eſt, & ſol, annum metitur: Diana, quæ eadem eſt luna, menſtruum ſpatium conficit. & ita hi dij temporum omnium æternitatem regunt & continent. Hoc igitur carmine puellæ Dianam, pueri mares Apollinem placare ab Horatio iubentur, vt bello compoſito, & ſedato, pacem atque otium: fame diſcuſſa, & profligata, frugum vbertatem & rerum omnium copiam: peſte depulſa, cæli ſalubritatem, & corporum valetudinem populo Rom. impetrent. Denique ſi cui huius carminis ſententia videbitur obſcurior, legat aliud carmen ſæculare, quod eſt poſt epod. Confirmo, illius carminis lectionem multum ad hoc, lucis allaturam. Verùm non eſt omittendum Apollinem apud Homerū ſemper fauere Troianis. Itaque Paridis ſagittam in Achillis eam corporis partem, quæ vulnerabilis eſſet, direxit. Virg. lib. Æneid. 6. princip. *Phœbe graues Troiæ ſemper miſerate labores, Dardana qui Paridis direxti tela, manúſque Corpus in Æacidæ.* Meritò igitur orant eum Romani, qui ab Ænea orti ſunt.

INTONSVM] ἀκερσεκόμην Od. xv. epod *Intonſóſq; agitaret Apollinis aura capillos.* Tibull. lib. 3. *Annues ſic tibi ſint intonſi Phœbe capilli.*

LATONAMQVE SVPREMO] Heſiodus Latonam quartam numerat Deam cum qua Iupiter Titanibus deuictis, regnoque pacato, concubuerit. Λητὼ δ᾽ Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων οὐρανιώνων γείνατ᾽ ἄρ αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.

VOS LAETAM FLVVIIS, ET NEMORVM] id eſt, vos virgines dicite Dianam *lætam fluuiis* . &c. id eſt, quæ fluuiis delectatur, & arborum frondibus. *coma* autem lego, non *comam* . veterum codicum auctoritatem ſecutus, duorum Vatic. Iannoct. Vrſini, Faer. Torneſ. Nicotian.

NEMORVM COMA] arborum frondibus, vt Od. iii. libr 4. *Et ſpiſſa nemorum coma.* & Od. vii. *redeunt iam gramina campis, Arboribúſque coma.* & Catull. de faſelo: *nam Cytorio in iugo Loquente ſæpe ſibilum edidit coma.*

ALGIDO] Algidum (inquit Strabo) πολίχνιον, id eſt, vrbs parua eſt inter Tuſculum, & mõtem Albanum: & mons eiuſdem nominis. vide Od. iiii. libr. 4. & xxiii. lib. 3.

ERIMANTHI] Erimanthus Arcadiæ fluuius, vt ſcribit Mela & mons eiuſdem nominis.

CRAGI] ſeu Gragi: nihil refert. eſt autem Cragus (inquit Strabo 14. lib.) mons, & oppidum in Lycia.

VOS] mares quod ſequitur verſu proximo.

TEMPE] Tempe Theſſalica, de quibus ſup. Od. 1. & inf. Od. 1. lib. 3. *Non Zephyris agitata tempe.*

TOLLITE LAVD.] ferte laudibus, laudate.

NATALEMQVE DELON.] in qua nati ſunt Apollo & Diana: qua de re ſic M. Tullius lib. Accuſat. 3. *ne poſteà quidem potuiſti accipere id, quod eſt proditum memoria, ac litteris? Latonam ex longo errore & fuga grauidam, & iam ad pariendum vicinam, temporibus exactis fugiſſe Delum, atque ibi Apollinem, Dianámque peperiſſe, &c.*

VFRATERNAQVE] & tollite laudibus Apollinis humerum inſignem lyra fraterna, id eſt, quam à Mercurio fratre accepit, vt ſuprà diximus ad Od. x. Mercurius enim fratri Apollini pro bobus ab eo furtum ablatis lyram repoſuit: ex quo χελυοῦχος Apollo dictus Χωὶ τὸ ἐπὶ τῆς κιθάρας ἀρμοττ. ſed rurſus Apollo Mercurio virgam dedit ad vaticinandum magnam vim habentem. Vnde χρυσόῤῥαπις eſt nominatus. [Profert hunc locum Seruius ad illum Virgil. AEneid. 4. *Tum virgam capit.*]

BELLVM LACRYMOSVM] πόλεμον δακρυόεντα. vel πολυδάκρυον. Homer. Iliad. γ πολυδάκρυον Ἄρης, lacrymoſum Martem, id eſt, bellum. hic enumerantur tria horribilia mala, bellum, fames, peſtis, quæ placatum & propitium Apollinem confirmat Horatius à populo Rom. depulſurum. neque verò hoc incredibile aut abſurdum eſt. Apellatur enim etiam hic deus ἀλεξίκακος: id eſt, malorum depulſor.

ET MISERAM FAMEM] rectè miſeram. Nam famê nihil miſerius. M. Tull. ad Attic. lib. 5. *iter igitur ita per Aſiam feci, vt etiam fames, qua nihil miſerius eſt, quæ tum erat in hac mea Aſia (meſſis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit.* Homer. ὀδύσσ. μ. ait morteis omneis eſſe hominibus triſteis, atque acerbas: ſed omnium miſerrimum eſſe fame mori. verba Homeri ſunt hæc: Πάντες μὲν στυγεροὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι. Λιμῷ δ᾽ οἴκτιστον θανέειν, καὶ πότμον ἐπισπεῖν.

PESTEMQVE] peſtem immittit, & calamitatem importat Apollo iratus, vt lib. α Iliad. Νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὦρσε κακήν. Eſt ergo eiuſdem etiam depellere.

AGET] à populo Rom. in hoſteis eius transferet: cùm præſertim ſua ſponte Romanis amicus ſit ac propitius, vt Troianorum nepotibus. depellet (inquit à populo Rom. mala veſtris precib. adductus, nempe bellum, & famem, & peſtem.

AD ARISTIVM, INDICANS VBIQUE ESSE TUTAM INNOCENTIAM.

29

Ode XXII. Dicolos tetraſtrophos: vt, iam ſatis terris niuis atque diræ.

```
‒ᴗ‒ ‒ ‒ ᴗᴗ ‒ ᴗ ‒ ᴗ
‒ᴗ‒ ‒ ‒ ᴗᴗ ‒ ᴗ ‒ ‒
‒ᴗ ‒ ‒ ‒ ᴗᴗ ‒ ᴗ ‒ ‒
‒ᴗᴗ ‒ ‒
```

INteger vitæ ſcelerisq; purus
Non eget Mauris iaculis, neque arcu
Nec venenatis grauida ſagittis
Fuſce pharetra.
Siue per Syrteis iter æſtuoſas,
Siue facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Namque me ſylua lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen & vltra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit æſculetis:
Nec Iubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me pigris vbi nulla campis
Arbor æſtiua recreatur aura
Quod latus mundi nebulæ, malúſque
Iuppiter vrget
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis in terra domibus negata,
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

INTEGER VITAE] ſic dictum *integer vitæ*, vt illud Satyr. 3. lib. 2. *Integer animi. Quòd ſi quis natam pro cara deuouet agna, Integer eſt animi?* & ibidem, *Integer eſt mentis Damaſippi cerebri?* & Satyr. 9. libr. 1. *ò te Bolane cerebri Felicem.* ſimile illud Virgilij AEneid. 2. *vos ò, quibus integer æui ſanguis, ait.* & lib. 9. *atque integer æui Aſcanius.* ibid. *Hic annis grauis, atque animi maturus Alethes.* & lib. 12. *O præſtans animi iuuenis.* & lib. 5. *Hoc Hebrius facit, hoc æui maturus Aceſtes.* & lib. 4. *Iſque amens animi.* & lib 11. *fortunatúſque laborum, Egregiúſque animi iuuenis.* & Catull. in Galliambo, *Vagus animi.* & Plautus Trinummo. *ſatin tu ſanus mentis, aut animi tui, qui conditionem hanc repudies?*

SCELERISQVE PVRVS] ſceleris purum accipio cum, qui caſtas, & puras à ſanguine manus habet: quales Hyppoliti dicit eſſe Phædræ nutrix apud Euripid. Ἁγνὰς μὲν ὦ παῖ χεῖρας αἵματος φορεῖς. contrà Adraſtus ille apud Herodot. Clioneus, qui fratre ſuo interfecto ſeſe ad Crœſum contulerat, nõn habebat puras manus. ſic Herod. ἀπικόμενος εἰς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐών, &c. ſic Horat. Satyr. I. lib. 2. filij dexteram, quæ à matris cæde temperet, ridiculè, & diſſimulanter *piam* vocat, quamuis ille matrem veneno ſit necaturus. Od. xvii. epod. *Tibi hoſpitale pectus, & pura manus* & Satyr. 4. lib. 1. *at bene ſi quis. Et vinas puris manibus.* M. Tull. purus à ſanguine ciuili. Liuius lib. 45. *cum omnia præfatio ſacrorum eos, quibus non ſint puræ manus, ſacris arceat, vos penetralia veſtra*

conta-

contaminari cruento latronis corpore ſinetis. Sic loquuntur & Græci. Plato lib. ſex. de Rep. *καθαρὸς ἀδικίας, καὶ ἀσεβειῶν ἔργων*, id eſt, purus iniuſtitiæ, & impiorum facinorum. & vſquequaque apud eundem *ἁγνὸς φόνου*. id eſt, purus à cæde, hoc idem nomen iunxit, cum auferendi caſu Sat. 3. lib. 2. *ſi ... & purum eſt vitio tibi, cum tumidum eſt cor.* eadem ſatyra cruentum ſanguine paterno dixit, qui manus habet impuras ſanguine paterno, id eſt, qui parentem interfecit.

NON EGET MAVRIS IACVLIS] hanc eſſe germanam ſcripturam teſtantur aliquot antiqui codices, atque huius generis geminum eſt illud Od. vi. libr. 2. *vbi Maura ſemper Æſtuat vnda.* & Od. v. lib. 3. *Nec Mauris animum mitior anguibus.* in eod. Turn. deletum erat à ab aliquo imperito, & arrogante lectore. Maura autem iacula dixit quia Mauri optimi erant iaculatores.

SIVE PER SYRTEIS ITER] ſiue iter facturus per Syrteis, ſiue per Caucaſum. Duæ Syrtes in mari Lybico a ſcriptoribus commemorantur, magna & parua. de quibus cum alia multa ad hunc locum accommodata Strabo lib. 17. tum hæc in primis: *ἡ χαλεπότης δὲ ταύτης τῆς Σύρτεως καὶ τῆς μικρᾶς, ὅτι πολλαχοῦ τενάγη ἐστὶν ὁ βυθὸς κατὰ τὰς ἀμπώτεις καὶ τὰς πλημμυρίδας. συμβαίνει δή τισι συμπίπτειν εἰς τὰ βράχη, καὶ ἐγκαθίζειν· σπάνιον δ' εἶναι τὸ σωζόμενον σκάφος. δι' ὅπερ τὸν παράπλουν ποιοῦνται φυλαττόμενοι μὴ ἐμπέσωσιν εἰς τοὺς κόλπους ὑπ' ἀνέμων ἀφύλακτοι ληφθέντες.* &c. id eſt, huius autem Syrtis, & alterius, quæ minor appellatur, difficultas eſt, quòd multis locis fundus, paludoſus ac limoſus eſt ſub æſtus maritimos recedenteis, & accedenteis. Euenit igitur nonnullis, vt in breuia incidant, & conſidant: raraque fit ea nauis, quæ ſeruatur. Quocirca longe ab his nauigationis ſuæ curſum remouent, cauentes, ne, cum in ſinus inciderint, à ventis occupentur imparati. Quibus conſentanea ſunt, quæ de iis ſcribit Apollon. lib. 4. Argon. *πάντῃ γὰρ τέναγος, πάντῃ μνιόεντα βυθοῖο Τάρφεα, κωφὴ δὲ σφιν ἐπιβλύει ὕδατος ἄχνη, Ἠερίη δ' ἄμαθος παρακέκλιται*. id eſt, vſquequaque enim lacunæ limoſæ, vſquequaque foſſitio fundo alga refertæ ſurda in eis ſcatet aquæ ſpuma. Obſcura autem & denſa arena adiacet. Dicta autem Syrtis eſt, *παρὰ τὸ σύρεσθαι, ὅτι κατὰ καιρούς τινας πολὺ ὕδωρ ἐπισύρεται* De his Syrtibus ita ſcribit Dionyſius Alexand. *Ἔνθεν δ' ἐπὶ Σύρτεις ἀγχοῦ ἐόντας ...* Et Salluſtius de iiſdem ſic bello Iugurt. *Nam duo ſunt ſinus prope in extrema Africa, impares magnitudine, pari natura, quorum proxima terra præalta ſunt: cetera vti fors tulit, alta ſunt aliàs in tempeſtate vadoſa. Nam vbi mare magnum eſſe, & ſæuire cæpit ventis, limum, arenamque, & ſaxa ingentia fluctus trahunt: ita facies locorum cum ventis ſimul mutatur. Syrtes ab tractu nominatæ.* Horatius Od. vi. lib. 2. Syrteis barbaras appellat: *vbi Maura ſemper Æſtuat vnda.* Sed cùm Horat. hic loquatur non de eo qui nauigat, ſed de eo, qui pedibus iter facit, & qui per loca belluis immanibus infeſta ambulans iaculis & ſagittis eget: non ſunt intelligendæ ſyrtes illæ in mari Lybico, ſed per [illegible] Lybiæ ſolitudines mediterraneæ arenoſæ, puluerulentæ, & ſabuloſæ: ſeu, ſi quis malit, littora talibus marinis ſyrtibus propinqua tales ſunt ſyrtes illæ Getulæ, quas ait ſe aditurum auem canoram factum, Od. vltim. libr. 2. *Viſam gementis littora Boſphori, Syrteſque Getulas canorus ales, Hyperboreoſque campos.*

AESTVOSAS.] æſtuoſas vocat non propter æſtus maris accedenteis, & recedenteis: vt Od. vii. libr. 2. *Te rurſus in bellum reſorbens vnda fretis tulit æſtuoſis*, cùm hæ Syrtes ſint Mediterraneæ: ſed propter cæli, aut arenarum calorem: quemadmodum Od. xxxi. Calabriã æſtuoſam dicit.

INHOSPITALEM] *ἄξενον. ἀπαίδευτον* appellat Aeſchylus: quod annotauit Muretus. Idem Aeſ. *...*

VEL, QVAE LOCA FABVLOSVS] vel per ea loca, quæ Hydaſpes Indiæ fluuius præterlabitur, & alluit: de quo multa fabuloſa ſcribuntur ab hiſtoricis.

CVRIS VAGOR EXPEDITIS] ſecutus ſum omnium veterum librorum fidem, atque auctoritatem: in quibus ſine vlla varietate, excepto Fauerni codice, reperi ſcriptum *curis expeditis*. non, *expeditus*. quam quidem ſcripturam agnoſcit Porphyr. Quamuis autem ſciam, Latinè dici poſſe, *curis expeditus*. tamen neſcio quo modo hoc alterum eſt venuſtius, & magis Horatianum. ſic dixit Catullus *curis ſolutis*, ad Sirmionem peninſulam: *O quid ſolutis eſt beatius curis?* quemadmodum enim vſitatè dicunt Latini, ſoluere animum cura, metu, & ſimilibus: & item ſoluere curam, & metum, Hora. Od. ix. epod. *metumque Cæſaris rerum Iuuat Dulci Lyæo ſoluere.* Virgil. Æneid. 1. *ſoluite corde metum Teucri* Lucret. lib. 4. *atque animi curas è pectore ſoluas.* & Græci, vt Euripid. in Oreſte, *...* : ſic expedire animum curis, & expedire curas. Prioris generis exempla ex Horatio petere licet. Od. xxiii. lib. 3. *Non animum metu, Non mortis laqueis expedies caput.* Od. xxvii huius libri, *vix illigatum te triformi Pegaſus expediet Chimæra*: quamquam ſcio nonnullis in libris legi *Chimæra*: quæ ſcriptura ſi placet, ſubaudiendum, amore, aut ſeruitute, aut Chimæra ipſa, aut quippiam aliud ſimile. & Od. xi. epod. *Amor Lyciſci me tenet, Vnde expedire non amicorum queant Libera conſilia, Nec contumeliæ graues.* Iam apud M. Tull. crebra ſunt hæc loquendi genera: *expedire ſe ab occupationibus, expedire ſe ex laqueis, expedire ſalutem.* pro Rabir. Poſt. *Si quis etiam tam non ſemper ſtulti, quam ſerò ſapientis eſt, cùm ſtultitia ſua impeditus ſit, quoquo modo poſſit ſe expedire.* Idem ad Attic. *nos expedies omni moleſtia.* Terent. Hecyra. *At ſic eſt: ius, qui te expectat his ærumnis, reperias.* alterius exempla ſunt, expedire negotia, expedire exitum, expedire nodum. & Horat. Od. iii. huius libri, *iaculo nobilis expedito.* ſic Terent. Hecyra. *Rem cognoſces, iram expedies.* Virg. Æneid. 4. *Non arma expedient?*

FVGIT INERMEM] vox, *inermem*. non eſt otioſa. videtur enim lupus ille tam ferus, & immanis, Horatium inermem diuinitus fugiſſe. quòd ſi iaculis inſtructum, atque armatum fugiſſet: neque ita mirum eſſet, neque integritati & innocentiæ vitæ aſſignandum videretur.

MILITARIS DAVNIA) ad militiam apta. ſupra Od. viii. *cur neque militaris Inter æquales equitet.* vel militaris, quæ milites efferet ſtrenuos, ac forteis. Apulos Strabo libro quinto tradit Daunos à Græcis appellatos eſſe.

ESCVLETIS) ab eſculo eſculetum, vt à frutice fruticetum, à ſalice ſalicetum, à dumo dumetum.

NEC IVBAE TELLVS) Mauritania, ſeu Numidia potiùs: cuius rex Iuba. ab hoc C. Curio legatus Cæſaris in Africa cum exercitu cæſus eſt. qua de re Iulius Florus lib. iiii. & C. Cæſar libro ſecũdo de bello ciuili.

PIGR. VBI NVLLA CAMP.) pone me in campis incultis, & ſterilibus, & horridis propter immoderatum frigus, in quibus denique (vt ait ille) *nullæ arbores frondeſcunt, nullæ vites pampinis pubeſcunt, nulli rami baccarum vbertate incurueſcunt, &c.* Hæ ſunt igitur oræ duæ inhabitabiles, quæ obriguerunt pruina. tertia eſt, quæ maximo ſolis ardore torretur, vt ait M. Tull. libro ſexto de rep. quam Horatius his verbis deſcribit infrà deinceps. *Pone ſub curru nimium propinqui Solis.* Atqui hanc eſſe temperatam, & habitabilem, qui noſtra & auorum noſtrorum ætate nauigarunt, comperierunt. huc pertinet ille locus lib. 3. Od. iii. *Qua parte debacchentur ignes, Qua nebulæ pluuiique rores.* & Od. xxiiii. eiuſdem libri. *ſi neque feruidis Pars incluſa caloribus Mundi, nec Boreæ finitimum latus, Durataque ſolo niues Mercatorem abigunt.* has eaſdem oras ſignificat & deſcribit Virgil. Geor. 1. *Quinque tenent cælum zonæ, quarum vna coruſco Semper ſole rubens, &c.* notiſſimi.n. ſunt

verſus:& M.Tull.lib.ſexto de rep. vt paullò antè diximus. & lib.1.Tuſcul. *ceteras parteu incultas, quòd aut frigore rigeant, aut vrantur calore.* & Lucretius libr. 5. ſed paullò aliter. *Inde duas porrò prope partem feruidus ardor, Aſſiduúſque geli caſus mortalibus aufert* & Tib.libr.4.ad Meſſalam pluribus verſibus, nomine autem Latino, *pigris*, videtur Græcum nomen ἀργῇσι exprimere voluiſſe.

Malvsqve Ivpiter] graue, caliginoſum, inſalubre cælum. vide ſuprà ad Od.1. *manet ſub Ioue frigido.*

Vrget] premit, occupat, perpetuò tegit.

Svb cvrrv nim. prop. Solis] hanc vrbis terrarum partem exiſtimabant veteres Solis ardore torreri: quæ tamen eſt temperata, vt dixi, eiúſque temperationis rationem iam anteà docuerat Albertus Magnus.

AD CHLOEN,
Quòd ſe fugiat.

Ode XXIII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Quis multa gracilis te puer in roſa.

– – ∪∪ – – ∪∪ – ∪ –
– – ∪∪ – ∪∪ – ∪ –
– – – ∪∪ – –
– – – ∪∪ – ∪ –

Vitas inuleo me ſimilis Chloe,
Quærenti pauidam montibus auiis

Vitas invleo me simil.] Videtur Horatius hæc ex Anacreonte expreſsiſſe, vt iam pridem indicauit Erricus Stephanus vir doctiſſ. verſus autem Anacr. aliquantum deprauatos, ſic emendaui: Ἀτε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν, ὅς ἐν ὕλῃ κεροέσσης ἀπολειφθεὶς ἀπὸ μητρὸς ἐπτοήθη. Iam verò, *inuleo* habent libri veteres complures ſine aſpirationis nota quos ſecutus ſum.

Et silve.] ſylleptice eſt, vt Od.XIII. epod. *Niuéſque deducunt Iouem, Nunc mare nunc ſiluæ Threicio Aquilone ſonant.* Sic Catullus de coma Berenices, *Priſtina vota nouo munere diſſoluo.* ibid. *Condita quin verò pectoris euoluam.* & de poemate Smyrna, *Smyrnam incana diu ſecula peruoluent.* & Lucretius libr. 1. *Materies igitur, ſolida qua corpore conſtat, Eſſe æterna poteſt, cum cetera diſſoluantur.* & eod. libr. *Atque in eas rurſum res omnia diſſoluantur.* & libr. 3. *Quò quæres poſſint diſcedere, diſſoluique:* niſi quis contendat verſus eſſe ſpondaicos. & Tibull. eleg. 7. libr. 1. *Hunc cecinere diem Parca fatalia nentes Stamina non vlli diſſoluenda Deo.* & 10. *Sit ſatis ornatas diſſoluiſſe comas.*

Non sine vano, &c.] Virgil. Georg.3. *Nec vanos horret ſtrepitus.*

Nam sev mob. veris inh.] cùm hæc ſcriptura optimorum codicum manu ſcriptorum auctoritate nitatur, ex eáque optima ſententia ducatur, non video, cur debeat mutari, eáque probari, quam quidam viri docti dicunt in antiquis nonnullis libris reperiri, *Nam ſeu mobilibus vitis inhorruit Aduentum folijs.* per veris aduentū autē Fauoniū ſignificari puto, veris comitē.

Et corde et genibvs trem.] Virg. lib.2. AEneid. *Nunc omnes terrent auræ, ſonus excitat omnis Suſpenſum, &c.*

Matrem, non ſine vano
Aurarum, & ſyluæ metu.
Nam ſeu mobilibus veris inhorruit
Aduentus folijs, ſeu virides rubum
Dimouere lacertæ,
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te tigris vt aſpera,
Getuluſve leo, frangere perſequor,
Tandem deſine matrem
Tempeſtiua ſequi viro.

Tigris vt asp.] epiſtol. ad Piſ. *Serpentes auibus geminentur, tigribus agni* Virgil. Aeneid. 4. *Hyrcanæque admorunt vbera tigres.*

Getvlvsve leo] Virg. AEneid. 5. *tergum Getuli immane leonis.*

Frangere pers.] perſequor vt frangam, & dilacerem. placet hoc loco colligere aliquot huiuſmodi loquendi genera Horatiana à Græcis ſumta. ſupr. Od. XII. *ſumis celebrare Clio.* Od. XVIII lib.2. *hic leuare functum pauperem laboribus Vocatus, atque non vocatus audit.* ſuprà Od.XV. *ecce furit te reperire.* infr. Od.XXVI. *Muſis amicus triſtitiam, & metus Tradam proteruis in mare Creticum Portare ventis.* & Od. XXXVII. *Sæuis liburnis ſcilicet inuidens Priuata deduci ſuperbo Non humilis mulier triumpho.* & Od.III. lib.2. *qua obliquo laborat Lympha fugax trepidare riuo.*

Tempest. viro.] Virgil. lib.7. *Iam matura viro, iam plenis nubilis annis.* Eſt autem fæmina viro tempeſtiua, ſententia iuriſconſultorum, anno duodecimo: Xenophontis in œconom. XV. Plato ſcribit, ἀκμὴν χρόνου id eſt tempus floris in fæmina eſſe annum XX. Heſiodus autem vult annos quatuor virginem pubeſcere: anno à pubertate quinto nubere. Sic enim intelligendus verſus iſte Heſiodi eſt, ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώοι, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο: id eſt, fæmina quatuor annis pubeſcat, quinto nubat. Itaque ſi pubertas, vt iuris multi cenſent, anno duodecimo incipit, anno XVII. erit nubilis: ſi anno XIIII. (vt mauult Proculus) XIX. erit viro tēpeſtiua.

AD VIRGILIVM.
Quintilij mortem immoderatè ferentem.

Ode XXIIII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Scriberis Vario fortis & hoſtium.

– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪∪
– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪ –
– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪∪
– – – ∪∪ – ∪∪

Qvis deſiderio ſit pudor, aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus Melpomene: cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quinctilium perpetuus ſopor
Vrget? cui pudor & iuſtitiæ ſoror
Incorrupta fides, nudáque veritas.
Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.

Tu fruſtrà

Tu fruſtra pius, heu, non ita creditum,
Poſcis Quinctilium deos.
Quid ſi Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem?
Num vana redeat ſanguis imagini:

Quam Virga ſemel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi?
Durum, ſed levius fit patientia,
Quicquid corrigere eſt nefas.

QVIS DESIDERIO, &c.] id eſt, quid eſt, cur quemquam pudeat deſiderio tam cari hominis affici? aut quid eſt, cur quiſquam eius deſiderij finem facere debeat?

CARI CAPITIS.] ſic loquuntur Græci φίλη κεφαλὴ, μιαρὰ κεφαλή. vnde hæc Latinis vſitatiſſima: *feſtiuum caput, lepidum caput, ridiculum caput.* ex nobiliſſima corporis ſcilicet parte, totum intelligimus.

PRAECIPE LVGVBR. CANT.] Hortatur, & orat Muſam, vt ſibi ſuggerat, & ſubminiſtret cantus lugubreis, & funebreis, & ad deplorandam Quinctilij mortem accommodatos. non eſt autem *præcipere* idem, quod iubere, aut imperare, vt vulgus putat: ſed præmonſtrare potius, & docere vt Satyr. 2. lib. 2. *Nec meus hic ſermo eſt, ſed quem præcepit Ofellus.* & in epiſt. de art. Poet. *Quicquid præcipies, eſto breuis.* vnde præcepta, quæ Græci vocant ὑποθήκας epiſtol. ad Auguſt. *Mox etiam pectus præceptis format amicis.* M. Tull. Catilinaria 3. *orare, vt item illi facerent, quæ ſibi legati eorum præcepiſſent.* Idem pro Murena. *Quod ſi e portu ſoluentibus ij, qui iam in portum ex alto inuehuntur, præcipere ſummo ſtudio ſolent & tempeſtatum rationem, & prædonum, & locorum. &c.* Idem Catilin. 2. ad Quirit. *quibus hoc præcipiendum videtur, vnum ſcilicet, & idem, quod ceteris omnibus, vt deſperent ſe id, quod conantur, conſequi poſſe.* Terent. Adelph. *Denique, moneo, bene præcipis ſemper, quæ potes, omnia.* ibid. *& quod queo. Conſeruis ad eundem iſtunc præcipio modum. Hoc ſalſum eſt, hoc aduſtum eſt, hoc lautum eſt parum.*

ERGO QVINCTILIVM] hi ſunt cantus lugubres, quos fingit Horatius à Muſa ſibi eſſe præmonſtratos, præceptos & traditos. Non ſine artificio autem Horatius Virgilium magno animi dolore ex Quinctilij Vari morte affectum conſolaturus, ſenſim & cautè ægro, ſauciòque animo medicinam adhibet, ne ad vulnus recens illidat manus, vt ait ille apud Aeſchylum. Videtur enim primùm aſſentiri, atque indulgere lugenti, eiúſque fletum & lacrymas approbare, qui talis amici iacturam fecerit: Itaque eum Dijs immortalibus de hac Quinctilij morte quodammodo expoſtulat: Deinde poſteaquam ſeſe Virgilio lacrymarum & luctus quodammodo ſocium adiunxit, aggreditur paullo maiore fiducia ad eius ægritudinem minuendam, ac leuandam commemorationem conditionis humanæ: quę eſt, vt ſemel omnibus moriendum ſit. poſtremò oſtendit nihil eum lugendo aſſecuturum, neque vlla vmquam ratione effecturum, vt Quinctilius reuiuiſcat.

PERPETVVS SOPOR.] mors. Longum ſomnum appellat Od 2. lib. 3. *ne longus tibi ſomnus, vnde Non times, detur.* Græci χάλκεον ὕπνον, νήγρετον, νήδυμον vocant ferreum ſomnum: ſomnum, vnde nemo expergiſcitur: ſomnum, quem numquam quiſquam exuere poteſt, vel à quo nemo (vt ita dicam) egredi, aut exire poteſt: quamquam νήδυμος ὕπνος interdum vſurpatur pro dulci, aut alto ſomno: Virg. l. ferreum ſomnum, & duram quietem. Somnum autem mortis fratrem dici à poetis vel pueri norunt. Homerus Iliad. ξ. ἔνθ᾽ ὕπνῳ ξύμβλητο κασιγνήτῳ θανάτοιο Heſiodus Theog. ſomnum & mortem noctis eſſe filios tradit. ἔνθα δὲ νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί᾽ ἔχουσιν Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί, οὐδέ ποτ᾽ αὐτοὺς Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν. Οὐρανὸν εἰσανιών. Pauſanias Eliacor. 1. narrat ſe inter ceteras ſtatuas, quæ erant Olympiæ, Noctem vidiſſe in muliebrem figuram, habitumque formatam, quæ manu dextera puerum album dormientem teneret, læua nigrum dormienti ſimilem: vtrumque diſtortis pedibus: eſſe autem θάνατον, alterum: alterum, ſomnum, & vtriuſque Noctem eſſe nutricem. De ſomno & morte & eorum cauſis poſt Ariſtot. lege Plutarchum περὶ τῶν τ. στα. ουρ. αἰτιῶν.

VRGET] occupat, opprimit, conſtrictum tenet?

IVSTITIAE SOROR, &c.] fidem appellatam eſſe ab eo, quòd fiat, quod dictum eſt, ſcribit M. Tull Offic. 1. & in epiſt. quadam ad Tiron. & epiſt. ad Att. lib. 12. quæ res maximè eſt iuſtitiæ conſentanea. Nam vt qui fidem fallit, iuſtus nullo modo dicendus eſt ita qui iuſtus eſt, is maximè fidem præſtat. verba autem Ciceronis in epiſt ad Att. ſunt hęc. *Cœre vm velim appelles. quod enim dixerat, non facit.* id eſt, nõ præſtat fidẽ.

INCORRVPTA.] quæ neque pretio, neque gratia violatur. ἀδιαφθόρητος. vel ἀδιάφθορος. vel ἀφθαρτος. vt virgo. Raram appellat Od. xxxv. eiuſdem lib.

NVDAQVE VERITAS.] cur nuda? an quòd qui eam colunt, aperti ſunt, ac ſimplices, minimè omnium tecti, aut inſidioſi, aut fraudulenti? an quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debet, neque vllum verborum ornamentum, neque artificium, neque fucum aliumve cultum deſiderat? an quòd vult in luce, & in omnium oculis collocari: fugit latebras ac tenebras? non ſemper tamen nuda debet eſſe veritas, vt ait Pindarus qua de re vide Oden 11. lib. 3.

MVLTIS ILLE BONIS] ſic habent libri manuſcr. 2. Vatic. Don. Faer. Vrſin. Torneſ. Nicotian. Ruſſard. Sententia aperta eſt. Subintelligendum enim, *viris*.

FLEBILIS.] deflendus, deplorandus. non idem valet Od. 11. lib. 4. *Flebili ſponſæ iuuenémve raptum Plorat:* neque Od. ix. lib. 2. *Tu ſemper vrges flebilibus modis Myſten ademptum.*

NON ITA CREDITVM] non enim ita tibi creditus eſt Quinctilius à Dijs immortalibus, vt ſibi eum numquam abs te repetere liceret. immò verò ea lege in lucem editus fuit, vt aliquando, & cùm ita eis videretur, moreretur. iniquus es igitur, qui quaſi eo repetito, aut erepto tibi facta ſit iniuria, ita cum illis expoſtules, petaſque vt eum tibi ab inferis excitatum reſtituant, quod numquam obtinebis, etiam ſi blandius Orpheo cithara canas.

QVID SI THREICIO.] de Orpheo ſuprà diximus Ode xii. Threicio autem dictum more Græcorum Θρηϊκίῳ. ſic Od. xiii. epod. *Nunc mare, nunc ſiluæ Threicio Aquilone ſonant.* ſecutus ſum hoc loco ſcripturam cod. duorum Vatic Faern. Vrſin. cum quibus in eo conſentit cod. Iannoct. quòd habet, *Num*: diſſentit in eo, quòd habet, *Quod ſi*. Torneſianus contrà congruit, quòd habet, *Quid ſi* diſcrepat, quòd habet, *Non* vulgati autem codices ſic habent, *Quod ſi Threicio bland. Orph. &c. Non vana redeat ſanguis imagini.*

AVD. MODER. ARB.] ſup. Od. xii. *Blandum & auritas fidibus canoris Ducere quercus.*

VANAE IMAGINI.] τῷ εἰδώλῳ. ſic Virgil. Æneid. 4. *Et nunc magna mei ſub terras ibit imago* ſic Vlyſſ. εἴδωλον quidem Herculis apud inferos eſſe narrat: ipſum autem in cælo cum ceteris Dijs immortalibus oblectari. qua de re extat apud Lucianum facetiſſimus & elegantiſſimus dialogus.

VIRGA HORRIDA.] de hac virga diximus ſup. Od. x.

NON LEN. PREC. FATA RECL.] qui non eſt ea lenitate, vt precibus fati nexus, & neceſſitatem reſoluat ac reſcindat. *lenis recludere* genus loquendi Græcum, de quo aliàs.

NIGRO COMPVLERIT] compulerit in animarum, ſeu vmbrarum gregem.

QVICQ. CORR. EST NEF.] ἀδυνάτου, non pote, vt ſuprà Od. II. ad hanc ſententiam pertinet illud Euripid. Med. Κούφως φέρειν χρὴ θνητὸν ὄντα συμφοράς. id eſt, oportet eum, qui mortalis ſit, calamitates leniter ferre. Idem in Hippolyt. coron. Ῥᾷον δὲ νόσον μεθ' ἡσυχίας, Καὶ γενναίου λήματος οἴσεις: id eſt, quieſcendo, ſeu patiendo, & animo generoſo facilius morbum feres.

AD LYDIAM, iam vetulam.

Ode XXV. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ -- -υυ -υ -υ
-υ -- -υυ -υ --
-υ -- -υυ -υ -υ
-υυ --

Parcius iunctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris iuuenes proterui:
Nec tibi ſomnos adimunt, amatque
Ianua limen:
Quæ prius multum faciles mouebat
Cardines. audis minus & minus iam;
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
In vicem mœchos anus arroganteis
Flebis in ſolo leuis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
Lunia vento.
Cùm tibi flagrans amor, & libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur vlceroſum,
Non ſine queſtu.
Læta quòd pubes edera virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrto:
Aridas frondeis hiemis ſodali
Dedicet Hebro.

PARCIVS IVNCTAS] dicit Horatius, Lydiæ feneſtras ab adoleſcentibus rarius, quàm antea, lapidum iactu verberari, neque iam eam nocturno amatorum aduentu e ſomno excitari: quibus verbis ſignificat, priſtinam eius formam, qua incendebantur amantes, tempore defloruiſſe. codices Donati & Faerni, & quidam alij, diſcordant hic à vulgatis. *iactibus* enim in eis legitur, non *ictibus* cum quibus conſentit Torneſ. atque hæc lectio fortaſſe eſt verior. Præterea in quibuſdam libris veteribus ſcriptum reperi, *vnctas*: quos non ſequor.

AMATQVE IAN. LIM.] ianua tua, quæ crebrò aperiebatur propter multitudinem eorum, qui tuum complexum expetebant, nunc perpetuò clauſa & obſerata eſt.

MVLTVM FACILES] multùm faciles erant cardines, quia ianua crebrò aperiebatur. quidam legunt *facilis*, vt ſit recti caſus, numeri ſingularis.

AVDIS MIN. ET MIN. IAM;] minùs ſæpe audiuntur à te illæ miſerabiles amatorum voces, quos tu ætatis flore, & oris pulchritudine ferox excludebas ſic loquitur Sat. 5. lib. 2. *quarta ſit partis Vlyſſes. Audieris, heres.* & Satyr. lib. 1. *Audit continuo, quis homo hic eſt? quo patre natus?* & Homer. iliad. φ. ὣς ἄρα μιν Πριάμοιο προσηύδα φαίδιμος υἱὸς Λισσόμενος ἐπέεσσιν· ἀμείλικτον δ' ὄπ' ἄκουσε. Νήπιε, μή μοι ἄποινα πιφαύσκεο, μηδ' ἀγόρευε. id eſt, ſic eum affatus eſt Priami filius ſuppliciter orans. At hic vocem duram, & immitem audiuit, Stulte, ne mihi munera fare, neque narra & M. Tull. Tuſcul. 3. *Aſſiſtit ... lamentabili voce plorans audit, O virum fortem?* idem fragmen. Academ. ad Varr. *Et quare quem me ... nominatus, an Arceſilam. a quo audit, Tu fortaſſe verum ... ſed requiram diligentius.*

ME TVO LONG. PERE. NOCT.] hæc erat amoris excluſi vox. poſt verbum dormis, in codice Faerni ſcripta eſt interrogationis nota: quem ſecutus ſum.

LONGAS NOCTES] epiſt. 1. lib. 1. *Vt nox longa quibus mentitur amica, &c.*

INVICEM MOECHOS] tu nunc viciſſim anus facta tuæ præteritæ arrogantiæ, atque intolerantiæ pœnas dabis, complexumque iuuenum exoptans, illorum faſtidium, ferociam, & ſuperbiam experieris. Mœchos autem appellat, corruptores, & amatores, vt infra Od. XXXIII. *Quam turpi Pholoe peccet adultero*, & XXXVI. *Nec Damalis nouo Diuelletur adultero.* & Od. XVI. lib. 3. *Nocturnis ab adulteris.*

IN SOLO ANGIP.] deſerto, vt Catull. de nupt. Pel. *ſola ſub rupe.* Et Lucret. lib. 4. *quo pacto per loca ſola, Saxa pares formas verborum ex ordine reddant.* & Virg. lib. 11. *Paſtorum & ſola exegit montibus æuum.* angiportus & angiportũ, vtrũque eſt in vſu. Catul. *Nunc in quadriuiis & angiportis Glubit magnanimos Remi nepotes.* Terent. Adelph. *id quidem angiportum non eſt peruium* Eſt autem angiportus iter compendiarium in oppido, inde dictus, quòd ſit anguſtus in portum aditus. Feſtus. [In angiportis proſtabant vulgata ſcorta, vt etiam ex verſib. Catulli quos modo protuli, intelligere licet.]

LEVIS) amans præſertim anus. nam ſi amare leue eſt etiam in iuuenibus, & puellis: quanto magis in ſenibus, & vetulis? vel leuis, id eſt, vilis & contempta, & nullius pretij.

THRACIO.) Thracio vento, Aquilone. de quo ſic Heſiodus: Ὅς τε διὰ Θρῄκης ἱπποτρόφου εὐρέι πόντῳ Ἐμπνεύσας ὤρινε idem, Πνοιαὶ Θρηικίου Βορέω νέφεα κλονέοντος. Theocrit. εἰδ. κβ Ἠὲ Νότοιο βίη, ἢ Θρηικίου Βορέαο. Aratus de Andromeda. Ἡ αὐτὴ γὰρ Θρηικίου ἀπὸ πνοιῆς Βορέαο. &c. Homer. autem iliad. ι Boream & Zephyrum facit è Thracia ſpiranteis. Βορέης καὶ Ζέφυρος, τώ τε Θρῄκηθεν ἄητον. Horat. infrà Od. XIII. epod. *Nunc mare, nunc ſiluæ Threicio Aquilone ſonant.* Appellata autem eſt à nonnullis Thracia ἀνέμων οἰκητήριον, ἢ οἰκητήριον: id eſt, ventorum officina, ſeu domicilium, propterea, quòd eſt frigidiſſima. Itaque Euripid. in Hecuba: Θρῄκην χιονώδη appellat, & item Apollon. lib. 1. argonaut. id eſt, Thraciam niuoſam. vide annotat. ad Od. XII. lib. 4.

BACCHANTE] vehementer, & pene dicam, furenter flante. ducta tralatio eſt à ſacerdotibus Bacchi bacchantibus.

SVB INTERLVN.] amplificatio eſt. Eſt enim grauiſſimum, noctu, flante Aquilone, & interlunij tempore, ſub dio pernoctare. & attende, verſum non eſſe nomine integro clauſum, quod vitioſum eſſe docet Hephæſtion in Enchiridio, profertque verſus hos Simonidis, [illegible] ſed fortaſſe in Lyrico, & maxime Sapphico carmine licentia maior eſt. itaque vtitur ea interdum Sappho: exempli cauſa, [illegible] Et Horat. item Od. XVI. lib. 2. *non gemmis, neque purpura venale, nec auro.* Idem tamen crebrò diuidit nomina compoſita in hexametris. vt Satyr. 9. lib. 1. *eſt locus vnicuique ſuus.* Satyr. 3. lib. 2. *ſi ſtramentis incubet vnde-Octoginta annos natus.* ibidem, *Præterea ne vos titillet gloria, iure-iurando obſtringam ambo.* epiſt. ad Iulium Florum lib. 2. *Quanto cum faſtu, quanto molimine*

circum-

circum. Spectemus vatem Romanis vatibus adem. epiſt. ad Piſon. de Arte poët. *ſi non offenderet vnum-Quemque poetarum limæ labor.* Eſt autem *interlunium*, tempus illud, quo Sol cum Luna coniungitur, quo tempore maximæ ſunt noctis tenebræ: Varro vocat *intermeſtrium*: Plinius lunam ſilentem, aut ſilentium lunæ. vide inf. ad Od. 8. lib. 2.

SVB] paullò antè, vel circiter. vt ſup. Od. x.

QVAE SOLET MATR. &c.] quæ ſolet equas concitare, & ad furorem adigere. Virgilius Georg 3. *Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum: Illas ducit amor trans Gargara, tranſque ſonantem Aſcanium, ſuperant montes, & flumina tranant.* vnde dicuntur [illegible], id eſt, equire, quod valet libidine maris ardere, [illegible]. Et mulieres libidinoſæ, & libidine ardentes dicuntur [illegible] & [illegible]: quamuis aliàs [illegible] ſignificet eum, qui immoderato equorum ſtudio teneatur: & [illegible] immoderatum equorum ſtudium. Hæc à Germ. Valente. lege Plin. de equarum libidine.

FVRIARE] Virg. Æneid. 2. *furiata mente Chorœbus.*

CIRCA IECVR] iecur ſedes eſt libidinis, vt oſtendemus lib. 4. ad Od. 1. Plato quidem cupiditatem in iecore locat.

VLCEROSVM] vlceribus madens propter ardorem libidinis. Itaque Virgil. & ante eum ceteri, Tityri iecur fingūt à vulture depaſtum, perpetuò renaſci, ſic Virg. lib. 6 *roſtroque immanis vultur adunco Immortale iecur tundens, fœcundáque pœnis Viſcera, rimatúrque epulis, habitatque ſub alto Pectore, nec requies fibris datur vlla renatis.* & Homer. *od.* λ. [illegible] &c. id eſt, vultures autem duo ei vtrinque aſſidentes iecur tondebant.

NON SINE QV.] quereris, quòd iuuentus hilara magis delectetur edera virenti, & myrto, quàm frondibus aridis, id eſt, quòd puellas vetulis anteponat. Ederam Feſtus ais eſſe dictam vel quòd hæreat, vel quòd edita petat, vel quòd id, cui adhæſerit, edat. reliqua lege apud Feſtum.

PVLLA MAG. ATQVE MYRTO) magiſque gaudeat pulla, id eſt, ſubuiridi myrto ſubaud. quàm frondibus aridis. falluntur autem, qui *atque* poſitum putant hoc loco pro, *quàm*. Nam & ſuprà myrtum viridem nominauit Od. iiii. & fiebant ex myrto corollæ, vt intelligere licet ex eadem Ode, & ex vii. lib. 2. *quis vdo Deproperare apio coronas, Curatve myrto?* & Ode xv. eiuſdem libri, myrtum numerat in iis floribus, ſeu frōdibus, è quibus ſuaues odores efflantur. *tum violaria, & Myrtus, & omnis copia narium Spargent oliuetis odorem Fertilibus domino priori.* & Od. vltima huius libri, ſolam myrtum in conuiuij apparatu vult adhiberi. *Simplici myrto nihil allabores.* & Catull. in carm. in nupt. Iuliæ & Manlij. virginem Iuliam cum myrto comparat his verbis: *Floridis velut enitens Myrtus Aſia ramulis.* Eſt autem myrtus ſacra Veneri, eadémque gratiſſima, vt Oliua Palladi Populus Herculi, Laurus Apollini. Virgil. in Melibœo, *Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Iaccho: Formoſa myrtus Veneri, ſua laurea Phœbo.* & Georg. 1. de Cæſare Aug. loquens. *cingens materna tempora myrto.* Itaque nonnulli Venerem Murtiam à myrto dicunt eſſe nominatam, vt ſcribit Varro lib. 4. de ling. Latina. Præterea myrtus memoratur in frondibus felicibus, vt laurus, oliua, &c.

HIEMIS SODALI.] ſic Od. xviii. lib. 3. *craterem Veneris ſodalem* appella: & Homer. [illegible]. Id eſt, fugam timoris horribilis ſodalem.

HEBRO.] Thraciæ fluuio. Eſt autem Thracia orbis terrarum pars frigidiſſima, ſententia veterum, vt paullo antè diximus.

DE ÆLIO LAMIA SIgnificans virum doctum ſollicitudine & metu carere.

Ode XXVI. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

- - v - - - vv - v -
- - v - - . vv - vv
- - v . - v - -
- vv - vv - - -

M*Vſis amicus, triſtitiam, & metus*
Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis, quis ſub arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem terreat, vnicè
Securus. ô, quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores:
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimplea dulcis. nil ſine te mei
Proſunt honores. hunc fidibus nouis,
Hunc Leſbio ſacrare plectro,
Téque, tuaſque decet ſorores.

MVSIS AMICVS] ſignificat, eum, qui Muſas colat, non facilè à cura, metu, moleſtia, ægritudine, & ceteris animi peſtibus inuadi ſolere. Heſiodus quoque ait in Theogonia, ſi quis mærore affectus, poetam, aut cantorem aliquem audierit vel Deorum vel ſuperioris ætatis hominum laudes canentem, ſtatim omnem ex animo moleſtiam, luctúmque deponere, his verbis: [illegible]. Theocritus autem Muſas dicit optimum eſſe ad amoris vulnus ſanandum, remedium ac medicamentum, in Cyclope. [illegible].

TRISTITIAM ET MET. TRAD. PROT.] id eſt, triſtitiam, & metum ex animo eiiciam: ægritudines, & curas omneis pellam. ſic loquuntur poetæ, cum ſignificare volunt aliquid ſe obliuiſci, aut negligere, aut deponere, ac delere ex animo velle Homer. [illegible]. id eſt ſi quid autem graue ac moleſtum dictum eſt, id ablatum diripiant & diſſipent venti, ſeu procellæ Anacreon. [illegible] id eſt, abiiciuntur ac diſſipantur curæ, & ſollicitæ cogitationes in ventos mare verberanteis, ſeu maris murmur excitanteis. Idem. [illegible] id eſt, animi mei ægritudines auris dedi diſſerendas. Theocr. [illegible] habebam talia multa: ſed hæc in fluctum maris abſtulit venti flatus. Apollon. lib. argon. [illegible]. id eſt, at peccatū præteritum ventis tradamus, &, vt antea, beneuolentiam inter nos colamus. Catull. ad Ortalum. *Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis Effluxiſſe meo forte putes animo.* Idem de nuptiis Pelei, *Irrita ventoſæ linquens promiſſa procellæ.* Idem ad Alphenum. *Idem nūc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaque Ventos irrita ferre ad nebulas aereas ſinis.* Tibul. eleg. 5. lib. 1. *Hæc mihi fingebam, quæ nunc Eurúſque Notúſque Iactat odoratos vota per Armenios.* & Horat. Ode 11. epod. *Vt hæc ingrata ventis diuidat Fomenta.* Lucret lib. 4. *ne faciat ne ventis verba profundam.* Virg. AEn. 9. *ed auras Omnia diſcerpunt, & nubibus irrita donant.* [Idem *Nō desunt, omnemque notos vicem verte procella.*]

PROTERVIS] ſic Lucretius petulanteis Euros, ſeu, vt habent alij libri, auras, dixit lib. 6. *Inter cum* [illegible] *ſurſum petulantibus Euris.*

Apollo, quod Pythô, vel Pythôna incolit, vrbem ſibi ſacram. Eſt autem dicta vel ἀπὸ τοῦ πυνθάνεσθαι, quod eſt ſciſcitari, quærere: vel ab eo, quòd oraculi cuſtos draco ab Apolline ſagittis cõfixus ibidem computruerit, quòd Græci dicunt πύθεσθαι. lege quæ ſcripſimus ad illum locum, *qui Pythia cantat*, in epiſt. de arte Poet. ad Piſones.

NON LIBER AEQVE] Iram Bacchi ſenſerunt Pentheus & Lycurgus: ſentiunt eius ſacerdotes mænades: experti ſunt denique & Centauri. Virg. Georg. 2. *Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes Centauros letho domuit, Rhœcúmque Pholúmque, Et magno Hylæum Lapythis cratere minantem.*

CORYBANTES] Corybantes, Rheæ ſacerdotes ἀπὸ τοῦ κορύπτειν dicti, propterea, quòd cùm Rhea partum, partúsque dolores Saturnum filios ſuos deuorare ſolitum celare vellet, eos ad eam rem ad miniſtros, & adiutores adhibebat: illi autem tympanorum pulſu, cymbalorum ſonitu cornuum, & tibiarum cantu partim Saturnum terrebant, partim Iouis vagientis, & Rheæ parturientis vocem auertebant, quod declarat & Callim. hymno in Iouem Οὖλα δὲ κουρῆτές σε περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο Τεύχεα πεπλήγοντες. ἵνα κρόνος οὔασιν ἠχὴν Ἀσπίδος εἰσαΐοι, καὶ μή σεο κουρίζοντος. Et Lucretius lib. 2. *Hic armata manus (Curetas nomine Graij Quas memorant Phrygios) inter ſe fortè catenas Ludunt, innumerúmque exſultant ſanguine pleſti. Terrificas capitum quatientes numine criſtas, Dictæos referunt Curetas: qui Iouis illum Vagitum in Creta quondam occultaſſe feruntur, Cùm pueri circum puerum pernice choréa Armati in numerum ſtarent: pernice chorea Armati in numerum pulſarent æribus æra, Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus Æternúmque daret matri ſub pectore vulnus.* Lege & Strab. lib. 10. vbi multa de Curetibus, quos eoſdem eſſe, atque Corybantas ait. Idem Strabo eodem libro principium cuiuſdam dithyrambi Pindarici profert, in quo Pindarus ritus ſacrorum Bacchi apud Græcos, & ceremonias ſacrorum matris Deorum, quę fiunt apud Phryges, communione quadam omnium rerum & ſimilitudine inter ſe coniungere videtur: quod item facit Horat. Od xviii. huius libr. *ſaua tene cum Berecynthio Cornu tympana.* ſic Virgil. AEneid. 3. *Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaque æra.* à Corybantibus manauit apud Græcos verbum κορυβαντιᾶν, quod valet Corybantum more inſanire ac furere diuino quodam ſpiritu afflari. Plato in Sympoſio: Ἐγὼ γοῦν, ὦ ἄνδρες, εἰ μὴ ἔμελλον κομιδῇ δόξειν μεθύειν, εἶπον ὀμόσας ἂν ὑμῖν οἷα δὴ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τούτου λόγων, καὶ πάσχω ἔτι καὶ νυνί. ὅταν γὰρ ἀκούω, πολύ μοι μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιώντων ἥ τε καρδία πηδᾷ, καὶ δάκρυα ἐκχεῖται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τούτου. i. Ego igitur, viri, niſi vererer ne valde ebrius viderer, dixiſſem vobis iuratus quomodo ab iſtius verbis affectus ſim, atque etiam nunc afficiar. Cùm enim audio, mihi multo magis, quàm Corybantum in morem inſanientibus, & diuino quodam furore concitatis & cor ſalit, & lacrymæ excutiuntur vi verborum. & in Ione: καὶ οἱ μελοποιοὶ οἱ ἀγαθοὶ ὡσαύτως, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες οὐκ ἔμφρονες ὄντες ὀρχοῦνται. id eſt, & boni poetæ, qui mele faciunt, ſimiliter, vt diuino furore afflati, cum ſana mente non ſint, ſaltant. & ibid. οὐ γὰρ τέχνῃ οὐδ᾽ ἐπιστήμῃ περὶ Ὁμήρου λέγεις ἃ λέγεις, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ καὶ κατοκωχῇ, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες ἐκείνου μόνου αἰσθάνονται τοῦ μέλους ὀξέως, ὃ ἂν ᾖ τοῦ θεοῦ, ἐξ ὅτου ἂν κατέχωνται. id eſt, non enim arte, neque ſcientia de Homero loqueris, ſed diuino quodam numine atque afflatu, quemadmodum qui diuino quodam furore ſunt concitati, illud ſolum melos ſtatim intelligunt, atque arripiunt, quod ſit eius dei, cuius ſpiritu afflati ſint.

QVAS NORICVS DETERRET ENSIS] ſignificat, eum qui iratus eſt, neque enſes, neque vllum denique periculum, aut cruciatum extimeſcere. Itaque rectè Ennius iram principium inſaniæ eſſe dixit: & Pindarus ἀλύμων. εἰδ. ζ. καὶ δὲ φρενῶν ταραχαὶ παρέπλαγξαν καὶ σοφόν id eſt, mentis perturbationes, etiã ſapientem à recta via deduxerũt. Et Eurip. in Med. Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων. Ὅσπερ μεγίστων αἴτιος βροτοῖς κακῶν. id eſt, ira autem meis conſiliis potentior eſt: Quæ quidem hominibus magnorum malorum cauſas afferre ſolet. Noricus enſis à Noricis appellatus. ſic Od. xvii. epod. *Mucrone pectus Norico recludere.*

FERTVR PROMETHEVS] Hæc de particulis vndique decerptis, & deſectis, hominíque illi primo adiunctis, aptiſſimè & elegantiſſimè ab Horatio ſunt excogitata. nullus enim alius horum auctor extat, quòd ſciam: niſi quis hæc ad fabulam illam Platonicam referat, quæ eſt in Protagora: vbi ſcribit, cum Epimetheus in fingendis animantibus rationis expertibus omneis naturæ facultates conſumſiſſet, & ita cùm genus humanum fingendum eſſet, nihil, vnde inſtrueretur, atque ornaretur, ſupereſſet: Prometheum coactum eſſe ſapientiam artificialem à Minerua, ignem à Vulcano ſuffuratu, Mercurium poſteà Iouis mandatu iuſtitiam & pudorem hominibus impertiſſe, vt ciuilem inter ſe ſocietatem colere poſſent. huic igitur fabulæ hæc addit de ſuo Horat. Ac fuit Prometheus Iapeti & Clymenæ filius, vt ſcribit Heſiodus in Theogon. vide ſupr. Od. iii. Faciunt autem Prometheum poetæ prouidum, ſagacem, ac ſapientem, idque à Theophraſto ſcriptum eſſe refert interpres Apollon. lib. 2. argonaut. itaque & nomen ἀπὸ τοῦ προμηθεῖσθαι. vel ἀπὸ τῆς προμηθείας. conſecutus eſt: contrà Epimetheum eius fratrem, imprudentem, atque inſipientem, & malo demum accepto, atque ex rerum euentu, quid expediret, quid non, intelligentem.

PRINCIPI] primò ſic Od. vlt. libr. 3. *Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos.* & Od. xvii. eiuſdem, *Qui Formiarum mœnia dicitur Princeps, &c.* ſic Cæſar libro primo de bello Gall. *cuius legationis Nummius, & Vero doſt. ii principem locum obtinebant.* idem ibidem. *ea pars princeps pœnas perſoluit.* M. Tull. Accuſ. lib. 2. *Prima omnium quod omnium nationum princeps Sicilia ſe ad amicitiam & fidem populi Rom. applicuit: prima omnium id quod ornamentum imperij eſt, prouincia eſt appellata.* & lib. 2. epiſt. ad Attic. *ego princeps in adiutoribus, ego ſecundus.*

LIMO] πηλῷ quomodo nati ſint primi homines ex eorum ſententia, quos hic ſequitur Horatius, lege Diodorum Siculum lib. 1. & Lucret. lib. 5. & Heſiod. interpretes non longè à principio. huc pertinet illud Varronis, Eumenid. *Empedocles natos homines ex terra ait, vt blitum.*

INSANI LEONIS] iracundi, rabidi: tralatio eſt à ratione præditis. Lucretius lib. 3 de leonibus: *Sunt calidi pium eſt iiis, quibus acria corda, iracundaque mens facilè feruefcit in ira: Quo genere in primis vis eſt violenta leonum, Pectora qui fremitu rumpunt plerumque gementes. Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.*

STOMACHO] Hinc ſtomachum facere, & ſtomachari dicunt Latini, pro eo, quod eſt, iram commouere, & iraſci.

IRAE THYESTEN] quamuis hæc ſint omnibus nota ex tragicis poetis: tamen M. Tullium ad hunc locum explicandum adhibeamus. ſic igitur ille Tuſcula. 4. *Ira verò quamdiu perturbat animum, dubitationem inſaniæ non habet: cuius impulſu exiſtit etiam inter fratres tale iurgium. Quis te homo ſuperauit vnquam gentium impudentia? Quis autem malitia te? noſti quæ ſequuntur. alternis enim verſibus intorquentur inter fratres grauiſſima contumeliæ, vt facilè appareat, Atrei filios eſſe, eius, qui meditatur pœnam in fratrem nouam. Maior mihi moles, maius miſcendum malum, Qui illius acerbum cor contundam, & comprimam. Quæ igitur hæ erunt moles? Audi Thyeſten ipſum. impius Hortatur frater, vt meos malis miſer Manderem natos: eorum appoſuit viſcera. Quid eſt enim quò non progrediatur ira? eodem*

quò

quò furor. &c. vbi vulgò mendoſè legitur *manderem.* eadem ferè reperiuntur in tertio libro de orat. ad Q. fratrem.

VLTIMÆ STETERE CAVSAE] vltimæ cauſæ ſunt, quibus nullæ aliæ ſunt propinquiores. verbum ſtetêre autem ſignificat eas eſſe certas, fixas, & penè neceſſarias: vel vltimas cauſas eadem ratione dixit, qua ſupplicium vltimum, ſeu extremum dicimus, vt vltimas intelligamus cauſas, quæ exitum habeant, quæ non ſint inanes. ſic Liuius libr. 7. *ea vltima fuit cauſa, cùm multa antè querimonia vltrò citróque iactata eſſent, cur per feciales rebus repetitis bellum Tiburti populo indiceretur.*

IMPRIMERETQVE MVRIS] Caius iuriſconſultus in Pandectis iuris ciuilis tit. de vſufructu, ait Karthagini euerſæ aratrum impreſſum eſſe, ex eoque probare, & colligere ſolent iuriſconſulti tum demum vrbem aliquam eſſe deſiiſſe, atque interiiſſe, cùm in ea aratrum circumductum ſit. Ad hanc rem pertinet locus ille M. Tullij Philipp. 2. *vt vexillum tolleres, vt aratrum circumduceres: cuius quidem vomere portam Capuæ pene perſtrinxiſti, vt florentis Coloniæ territorium minueretur.*

INSOLENS] victoria elatus. vt Od. xvi. epod. *oſſa Quirini (Nefas videre) diſſipat inſolens.* M. Tul. pro Marcell. *victoria natura eſt inſolens & ſuperba.*

COMPESCE MENTEM] Comprime animum. vt epiſt. ad Loll. libr. 1. *animum rege, qui niſi paret, imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce catena.* Od. xiiii. lib. 2. *Tricorpori triſti Compeſcit vnda.*

ME QVOQVE PECTORIS] vtitur excuſatione ætatis, & perturbationis animi, quòd in eam olim ſcripſerit iambos.

NVNC EGO MITIBVS MVTARE] ſtudeo triſtem atque acerbam naturam meam lenire ac mitigare: ſtudeo triſtia relinquere, mitia autem perſequi, atque amplecti. hæc enim verbi *mutare.* vis eſt interdum: vt Od. xix huius libri. *&* ...*caricam & domum mutare loricis Iberis Pollicitus meliora tendis.* & epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *nec Otia diuitiis Arabum liberrima muto.* ſic Salluſt. *Nemo niſi victor pace bellum mutauit.* & Propertius lib. 3. *Durus, qui potuit lictra mutare puellam* ſic & verbum ἀλλάττειν apud Græcos nonnumquam. Euripid. in Hecu. Ἀσιάδος Εὐρώπης θεράπναν ἀλλά-ξασ' ἀΐδα θαλάμους. cõtrà Od. xxxv. huius libr. *valet ima ſummis Mutare.* & Od. 1. epod. *Pecúſve Calabris ante ſidus feruidum Lucana mutet paſcuis.* ſic Od. xii. lib. 2. *Num tu, quæ tenuit diues Achæmenes Permutare velis crine Licymniæ* & Od. 1 lib. 3. *Cur valle permutem Sabina diuitias operoſiores?* & Od. ix. epod. *Punico lugubre mutauit ſagum.* & Od. prox. *Velox amœnum ſæpe Lucretilem Mutat Lycæo Faunus.* ſciendum eſt autem, veteres *mutandi* verbo vſos eſſe pro eo, quod eſt emere aut vendere. vt Satyr. 4. lib. 2. *Hic mutat merces ſurgente a ſole ad eum, quo Veſpertina tepet regio.* cui ſimile eſt illud Virg. Pollione: *nec Nautica pinus Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.* & Georg. 3. *quamuis Mileſia magno Vellera mutentur Tyrios incocta rubores.* & Horat. Sermo. lib. 2. Satyr. 7. *an hic peccat, ſub noctem qui puer vuam Furtiua mutat ſtrigili:* id eſt, emit. ſed illud, quod eſt in principio primi libri Georg. *vt ſtreſi munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit Ariſta.* ſimile eſt huic loco Horatiano. Catullus quoque *mutari*, videtur dixiſſe pro *emi*, in Aſinium: *crede Pollioni Fratri, qui tua furta vel talento Mutari velit.* Neque verò fit hoc temerè. veteres enim venditione & emptione non vtebantur ſed permutatione: in qua res pro re, non pretium dabatur. qua de re lege Ariſtot. libr. 5. de morib. & Pandectas iuris ciuilis tit. de rerum permutatione. M. Tullius quoque (vt redeam ad id, quod initio dicebam) commutandi verbum in vtramque partem vſurpauit: vt pro Sextio, *vt cùm patriæ caritate conſtantiæ gloriam commutaret:* id eſt, vt patriæ caritati conſtantiæ gloriam anteponeret. & in Cluentiana, *Qui fidem ſuam ad perniciem innocentis pecunia commutarunt:* id eſt, qui fidem ſuam pecunia vendiderunt. quod Græci dicunt ἀντηλλάξαντο, vel κατηλλάξαντο. Ex his, quid ſit apud M. Tullium *permutare pecuniam. & pecunia permutatio*, intelligere licet. qua de re tamen dicemus alio loco.

DVM MIHI FIAS RECANTATIS AMICA] id eſt, vſque eò dum & ego ſtilo verſo, iiſque maledictis, quæ in te cõieci, obliteratis, ac tuis laudibus ſcriptis, tecum in gratiam redeam, & tu placata me tua à me alienatione exanimatum, recrees, & in ſpem erigas meliorem.

ANIMVMQVE REDDAS] ſic loquitur Terent. Andr. *reddidiſti animum.*

AD TYNDARIDEM, DE laudibus agri Sabini, & montis Lucretilis.

Ode XVII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

−− ∪ −−− ∪∪ − ∪∪
−− ∪ −−− ∪∪ − ∪∪
−− ∪ −−− ∪ −−
− ∪∪ − ∪∪ − ∪ −−

VElox amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus: & igneam
Defendit æſtatem capellis
Vſque meis, pluuióſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma deuiæ
Olentis vxores mariti:
Nec virides metuunt colubras,
Nec Martiales hæduleæ lupos:
Vtcumque dulci Tyndari fiſtula
Valles, & Vſticæ cubantis
Læuia perſonuere ſaxa.
Dij me tuentur: Dis pietas mea,
Et Muſa cordi eſt. hinc tibi copia
Manabit ad plenum, benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, caniculæ
Vitabis æſtus: & fide Teia
Dices laborantes in vno
Penelopen, vitreámque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij
Duces ſub vmbra: nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia: nec metues proteruum
Suſpecta Cyrũ, ne malè diſpari
Incontinentes iniiciat manus,
Et ſcindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

VELOX AMOENVM] id eſt, Faunus ſæpe ex monte Lycæo in Lucretilem (qui mons eſt in Sabinis) demigrat. vide quæ annotauimus de verbo *mutandi*, ad Oden ſuperiorem. Sed non eſt omittendum,

Priſcianum libro 18. hunc locum ita explicare, Lucretilem mutat Lycæo, id eſt, Lycæum mutat Lucretili. de Fauno autem. vide quæ ſupra ad Oden IIII. annotaui.

DEFENDIT AESTATEM] id eſt, propulſat æſtatem à capellis. ſic Virgil. Melib. *ſolſtitium pecori defendite.* Plautus rudente: *vt illas ſerues, vim defendas, dum ego herum adduco meum.* M. Tull. in Catone maiore: *& nimios ſolis defendit ardores.* Idem pro Roſcio Amer. *iniuriam nouo ſcelere conflatam putant oportere defendi.* Idem Offic. 3. *etenim ſi is, qui non defendit iniuriam, neque propulſat à ſuis cum poteſt, iniuſtè facit, &c.* Cæſar libr. 1. de bello Gall. *& quòd non bellum intulerit, ſed defenderit,* & Hor. Sat. 3. libr. 1. *& toga, quæ defendere frigus, Quamuis craſſa queat* [Sic Græci dicunt ἀμύνειν, pro, opem ferre & arcere.]

PLVVIOSQVE VENTOS] ventos, qui pluuiam pariunt. epiſt. de arte poet. *aut pluuius deſcribitur arcus.*

IMPVNE TVTVM, &c.] quidam libri veteres habẽt *Impune totum per nemus, &c.*

DEVIAE] quæ ſæpe à recta via, ſeu regione deerrãt. paullò aliter dixit *deuium ſcortum.* Ode. XI. lib. 2.

OLENTIS VXORES] hirci vxores, videlicet capellæ. ἄκυρον vt Saty. 3. lib. 2. *Bellua cognatos eliſerit.* & Virgil. Melib. *Vir gregis ipſe caper.* & Georg. 3. *Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.*

COLVBRAS] ſic habent cod. 2. Vatican. & Faër. neq; verò refert vtrùm legamus, *colubros,* an *colubras.* vtrumque enim vſu receptum eſt. Nonius.

NEC MARTIALEIS HAEDILIAE LVPOS] nec hædorum ſepta, id eſt, greges metuunt lupos. hędilia autem pes eſt Ionicus pro choriambo qui pedes tempore ſũt inter ſe pares. ſic Hom. ὀδυσ. δ. Εἴ οἱ ἐγὼ νιεῖ κεῖνα πολλὰ βίοτον συναγείρας Ἡλαιῶν. & Cat. ad Cinnam: *Conſule Pompeio primum duo Cinna ſolebant Mæchilia: facto conſule nunc iterum, &c.* vbi anapæſtus pro ſpondæo poſitus eſt. ductum eſt autem mæchile à mœcho, vt hædile ab hædo. Et puto. ὑπὸ [illegible]. duob. mæchilibus ſignificari à Catullo domum Luculli, cuius vxorem Clodiam, Clodij ſororem, Clodius ipſe adulteraſſe dictus eſt, vt ſcribit Plut. in Cæſare, & domum Lepidi, quem dolore periſſe, vxoris adulterio ex quadam epiſt. cognito, Pompeio primum conſule, ſcribit Plutarchus in Pompeio. ſed Auratus & apud Catullum, non *mæchilia,* ſed *mæchotia* legendum putat: & hic *haedilei.* hæduleos autem idem vult valere quod hædulos. ego *haeduliae,* malim legi, vt per hædulias intelligamus hædilia. Et verò liquidò confirmare poſſum, in libris veteribus ferè omnibus ſcriptum eſſe *hadilia.*

VTCVMQVE] id eſt, quandocunque, ſeu vbicumque. Nam *vt,* quidem apud bonos ſcriptores valet interdum vbi, qua parte, quo tempore, cùm, ſimulatq;. Catull. ad Fur. & Aurel. *Littus vt longè reſonante Eoa Tunditur Unda.* Idem ad Coloniam: *Verum totius vt lacus, putidæque paludis, Liuidiſſima, maximeque eſt profunda vorago,* id eſt, vbi. & ad Licinium: *Ut conuenerat eſſe.* id eſt, ſimul vt, vel vbi. & Virgil. AEneid. 5. *caſis vt forte iuuencus Fuſus humum, viridesque ſuper madefecerat herbas:* id eſt, vbi, ſeu quo loco. ſic Terent. *mater conſequitur: iam vt limen exirem, ad genua accidit.* id eſt, cum limen exirem. Horat. Od. III. epod. *Vt Argonautas præter omnes candidum Medea mirata eſt ducem, Ignota tauris illigaturum iuga, Perunxit hoc Iaſonem.* & Satyr. 9. *vt illi Nil reſpondebam, miſerè cupis (inquit) abire.* M. Tull. offic. 3. *vt ille, vt ingreſſus eſt, confeſtim gladium deſtrinxit.* addatur igitur particula, *cumque,* tantundem valebit, aut etiam amplius. ſic Ode XXXV. huius libri: *vtcumque mutata potentes Veſte domos inimica linquis.* & Od. IIII. lib. 4. *Vtcumque defecere mores, Dedecorant bene nata culpæ.* & Od. XVII. lib. 2. *ibimus, ibimus, Vtcumque præcedes, ſupremum Carpere iter comites parati.* & Od. XVII. epod. *Vtcumque fortem exſilit puerpera.* & Od. III. lib. 3. *Vtcumque mecum vos eritis, libens inſanientem nauita Boſphorum Tentabo.* ſic Terent. in Heautont. *ſed noſtrum eſt intelligere vtcumque, atque vbicumque opus ſit, obſequi,* id eſt, quandocumque, & quocumque loco: & Plaut. in Epidico. *Vtcumque in alto ventus eſt, Epidice, exinde velum vertitur.*

DVLCI FISTVLA] fiſtula Panos ſcilicet, aut Fauni. Pan enim fiſtulæ inuentor. Virg. Alexi. *Pan primus calamos cera coniungere pluris Inſtituit. Pan curat oues, ouiumque magiſtros.* Idem pharmaceu. *ſemper paſtorum ille audit amores, Panaque, qui primus calamos non paſſus inertes.* Pan deus paſtorum eſt: atque iccircò monteis, ſiluas, valleis, & ſolitudines colit. Idem Virgil. ibidẽ. *Mecum etiam in ſiluis imitabere Pana canendo.* idem Georg. 2. *Fortunatus & ille, deos qui nouit agreſteis, Panaque, Siluanúmque ſenem, Nymphaſque ſorores.* & Lucret. lib. 4. *Sex etiam aut ſeptem loca vidi reddere voces, Unam cum iaceres: ita colles collibus ipſi Verba repulſantes iterabant dicta referre. Hæc loca capripedes ſatyros, Nymphaſque tenere Finitimi fingunt, & Faunos eſſe loquuntur: Quorum noctiuago ſtrepitu, ludoque iocanti Affirmant vulgo taciturna ſilentia rumpi: Chordarúmque ſonos fieri, dulceisque querelas, Tibia quas fundit digitis pulſata canentũ: Et genus agricolum latè ſentiſcere cum Pan Pinea ſemiferi capitis velamina quaſſans, Unco ſæpe labro calamos percurrit hianteis, Fiſtula ſiluestrem ne ceſſet fundere muſam.*

VSTICAE CVBANTIS] montis in Sabinis: *cubantis,* leuiter decliuis, vt cubantis hominis ſpeciem præ ſe ferre videatur.

LAEVIA] læuia ſaxa, aſſiduo aquarum curſu attrita, & expolita. Virgil. Georg. 2. *Nec [illegible] læues.* & ibid. *Tum læues calamos,* &c. vide ſup. quæ annotauimus ad Oden II.

PERSONVERE] propriè, & vſitatè, id eſt, ſonitum acceptum reddidere: vel ſonitu completæ fuerunt. ſic Saty. 6. lib. 2. *ſimul domus alta Moloſſis Perſonuit canibus.* & M. Tull. ad Lept. libr. 6. *& ſi abeſt maturitas ætatis, iam tamen perſonat aures eius huiuſmodi vocibus non eſt inutile.* & pro Roſcio Amerino. *animi & aurium cauſa tot homines habet, ut quotidiano cantu [illegible] & nocturnorum tota vicinitas perſonet.* alia huius verbi vis eſt, epiſt. 1. lib. 1. *eſt mihi purgatam crebrò qui perſonet aurem.* ſic Virgil. AEneid. 6. *Cerberus hæc ingens latratu regna trifauci Perſonat.* & ibid. *ſed tum forte caua dum perſonat æquora concha.*

HINC] ex meo fundo.

AD PLENVM] Ita loquitur Virg. Georg 2. *Hic ager ille malus, dulciſque a fontibus vndæ Ad plenum calcentur.*

BENIGNO CORNV.] pleno & largo cornu, vt in carmine ſæculari ad Deos: *apparetque beata pleno Copia cornu.* & epiſt. ad Iccium. *aurea fruges Italiæ pleno defundit copia cornu.* ordo eſt, hinc, id eſt, ex agro meo opulenta ruris honorum copia tibi manabit ad plenum, benigno cornu, ruris honores appellat ea omnia, quę ruri naſcuntur. *benignus* autem valet idem, quòd largus, liberalis, munificus: propriè qui bonis & dignis largitur, interdum etiam qui indignis, tum apud M. Tullium apud hunc poetam, & ceteros bonos latinitatis auctores: ex quo benignitas, quæ idẽ valet, quòd beneficentia & liberalitas. M. Tull. frumentaria. *quę benignitate adducti per beneficium & gratiam ciuitatibus conceſſerunt, vt nummos pro frumento darent:* & Offic. 1. *videndum eſt, ne obſit benignitas & iis ipſis, quibus benignè videbitur fieri, & cæteris.* Idem pro Deiotaro, *Deiotarus decreto eſt ſolitus benignis ſimus à populo Rom. eſſe ſaltem, & iterum* Frumentaria, *ut ambitioſi homines, & benigni, cum plurisSenatus æſtimaſſet, quam quanti eſſet annona ex ſenatus æſtimatione, non ex annona ratione ſoluiſſes.* ibid. *benigne ac liberaliter* orat. contra Rullum ad pop. *Gracchorum benignitas,* de orat lib. 2. *raro datur, vt poſſis liberalitatem ac benignitatem ab ambitu, atque largitione ſeiungere.* Teren. in Hecyra. *nihil tibi apud me defieri patiar, quin, quod opus ſit, benignè præbeatur.* Plaut. Mænech.

næch. *Tanta ad narrandum argumentum eſt benignitas.* T. Liuius lib. 9. *prædæ erat largitor: & benignitatem per ſe gratam comitate adiuuabat.* Horat. Od. xxix. lib. 3. de fortuna. *Nunc mihi, nunc alij benigna* & Od. xviii. lib. 2. *At fides, & ingeni Benigna vena eſt.* & Od. 1. epod. *Satis ſuperque me benignitas tua Ditauit.* & Saty. 2. lib. 1. *Quippe benignus erat: contrà hic ne prodigus eſſe Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, Frigus quo, duramque famem depellere poſſit.* ibid. at hic ſi. *Quà res, quà ratio ſuaderet, quaque Modeſtè Munifico eſſe licet, vellet bonus atque benignus Eſſe, daret quantum ſatis eſſet.* & Satyr. 3. lib. 2. *vini, ſomnique benignus.* & Od. 11 lib. 4. *dabimuſque Diuis Tura benignis.* & Od xvii. epod. *Egens benigna Tantalus ſemper dapis* & epiſt. ad Scæuam lib 1. *Si prodeſſe tuis pauloque benignius ipſum Te tractare voles.* & epiſtol. ad Mæcenat. 2. lib. 1. *benignè, Reſpondet.* Feſtus vult eſſe compoſitum ex bono & gignendo, notiſſimum eſt prouerbium Ἀμαλθείας κέρας, id eſt, capræ Amaltheæ cornu: quo ſignificatur omnium rerum vbertas & copia.

HIC IN REDVCTA VALLE] vallem reductam appellat (opinor) quæ ſinus quoſdam flexuoſos, & receſſus habeat: in quibus quis à ventis, & iniuria cæli tutus eſſe queat. ſic Virgil. Georg. 4. *inque ſinus ſcindit ſeſe vnda reductos.* eadẽque repetita ſunt Aeneid. 1. & Aeneid. 6. *Interea videt Æneas in valle reducta Seclusum nemus* & Horat. Od. 11. epod. *Aut in reducta valle mugientium Proſpectat errantes greges.*

CANICVLAE VITABIS AESTVS] Caniculæ nimios ardores vitabis. ſed de Canicula dicemus nonnulla ad Od. xiii. lib. 3. ibi, *Te flagrantis atrox hora Caniculæ Neſcit tangere.*

ET FIDE TEIA] Lyra Anacreontis Teij, id eſt, modis & cantibus, qui Anacreontis verſibus ſint pares. *Anacreontis* (vt ſcribit M. Tull. Tuſcul. quæſt. lib. 4) *tota poëſis eſt amatoria* de eodem ſic Pauſanias Atticis. Anacreontis Teij, qui maiore ex parte res amatorias ſcripſit, ſtatua in arce Athenienſium prima poſt Sapphonem locata eſt, eo habitu, & ſtatu corporis, cuiuſmodi credibile eſt eſſe hominis ebrij canentis. ſed de Anacreonte plura dicemus ad Od. 14. lib. epod.

DICES LABORANTEIS IN VNO PENELOPEN] canes Penelopen, & Circen vtramque vnius Vlyſſis amore ardentem. Vlyſſem autẽ ex Penelope Telemachũ, ex Circe Telegonũ patricidã ſuſcepiſſe traditũ eſt.

VITREAM] vel ſplendidam inſtar vitri, & ita formoſam: vel pellucidam, quales ab Epicuro Deos inductos eſſe ſcribit M. Tull. de diuin. 2. his verbis: *Deos enim ipſos iocandi cauſa induxit Epicurus pellucidos, & perflabiles, &c.* quos alibi μονογράμμους appellat: vel marinam, quod magis probo. aqua enim, corpus eſt διαφανές, vt vitrum. Atque iccircò aqua, vitrea dicitur & color aquæ, vitreus, quaſi pellucidus ac cæruleus. Itaque Nymphæ marinæ apud Virg. 4 Georg. vellera carpunt vitreo colore fucata. ſic Virgil. *eam circum Mileſia vellera Nymphæ Carpebant hyali ſaturo fucata colore.* & Horat. pontum, vitreum appellat lib. 4. Od. 11. *vitreo daturus Nomina ponto.* Iam cæruleus, ſeu glaucus color diis & deabus marinis, & fluuiis tribuitur. idem Od. xiii. epod. de Thetyde: *nec mater domum Cærulea te reuehet.* Virgil. lib. 8. Aen. de Tiberi. *eum tenuis glauco velabat amictu Carbaſus & crines vmbroſa tegebat arundo* Idem 12. *& quæ cærulea ſunt numina ponti.* Idem 5. de Neptuno, *Cæruleo per ſumma leuis volat æquora curru.* Idem viii. extr. de Nilo: *& tota veſte vocantem Cæruleum in gremium.* alia ratione dixit famam vitream Satyr 3. lib. 2. *quem cepit vitrea fama.* per vitream enim, fragilem ſignificari voluit, vt famam popularem. Apud Varronem vitreum pellucidum ſignificat. *Quorundam vitrea toga oſtentant tunicæ clauos.* Nonius in nomine *Vitreum.*

HIC INNOCENTIS POCVLA] vinum Lesbium innocens appellat, id eſt, innoxium, quòd, qui eo vtatur, nihil intemperanter, nihil iracunde, nihil furioſè agat: vel refer ad moderatum, ac temperatum eius vſum, quod idem tamen de ceteris vinis dici poteſt.

DVCES] bibes, hauries. ſic Plautus Amphit. *eam ego vt matre fuerat natum, vini eduxi meri*: id eſt, ebibi. ſic Horat. Od. xii. lib. 4 *Sed preſſum Calibus ducere Liberum Si geſtis.* & Od. 3. lib. 3. *quos inter Auguſtus recumbens Purpureo bibit ore nectar* ... *ducere nectaris ſuccos.* non diſſimile eſt illud Od. 1. lib. 4. *Illic plurima naribus Duces thura.* & verbum compoſitum obducere. Cice. Tuſcul. 1. de Theramene, *qui cum coniectus in carcerem triginta iuſſu tyrannorum venenum, vt ſitiens, obduxiſſet, reliquum ſic è poculo eiecit, vt id reſonaret* & ita quidam intelligendum putant locum illum 1. epiſt. lib. 1. ad Attic. *quis ſic inopes & ab amicis, & ab exiſtimatione ſunt, vt mihi videatur non eſſe ἀδύνατον Curium obducere.* id eſt, non videatur eſſe ἀδύνατον æquo animo ferre etiã Curium competitorem. ſic P. Victorius Florentinus explicat. tralatio docta eſt à medicamentis liquidis, quæ ægri exſorbere ſolent, vt conualeſcant. vnde nata ſunt illa genera loquendi, exſorbere & deuorare moleſtiam.

NEC SEMELEIVS CVM MARTE] tum confundit Bacchus cum Marte prælia, cùm à vino & poculis, ad ferrum & arma venitur: vel cum vino ſimul, & ferro certatur, quale fuit Lapitharum, & Centaurorum conuiuium [Profert hunc locum Seruius ad illum Virgil. Georg. 2. *ut furenteis Centauros &c.*]

THYONEVS] ſic dictus eſt Bacchus ἀπὸ τῆς Θυώνης τῆς Σεμέλης. Nam Semelen Pindarus Thyonen appellat. Πυθ. ελδ. ... ἀνὰ παιδὶ ... γαῖ' ... ἄλλαν Θυώνα. Verum Thyonen rurſus dici volunt ἀπὸ τοῦ θύειν. quia Bacchus in choris concitatus feratur, & furat. Interpret. Apollon. argon. 1. τὴν Σεμέλην Θυώνην καλοῦσιν, ἐπειδὴ Αἰσχύλος ἔγκυον αὐτὴν παρεισήγαγεν οὖσαν καὶ ἐνθεαζομένην id eſt, Semelen, Thyonen nominant, quoniam Aeſchylus prægnantem, ſeu grauidam eam induxit, & diuino numine afflatam.

SVSPECTA] tu ſuſpecta Cyrò, videlicet ſuſpicanti alium abs te amari.

NE MALE DISPARI] ne tibi tuo malo, diſpari, vel miſerè & valde diſpari viribus, id eſt inferiori, imbecilliori, &c. Alij ſic: non reſpondenti in amore. vel coniunge *male*, cum verbo *iniciat*, vt paullò pòſt dicemus.

INICIAT MANVS] inijcere manus non eſt inferre. hoc enim ſemper cum vi intelligitur: illud autem etiam ſine vi eſſe, & intelligi poteſt. vt M. Tull. pro Q. Roſcio Com. *hic mihi veritas manum iniecit, & paullisper conſiſtere, & commorari coegit.* Et dominus apud Iuriſconſultos, rei ſuæ manus inijcere dicitur, cùm eam apud alium poſſeſſorem repertam apprehendit, & vendicat. ex quo manus iniectio apud eoſdem. Paterculus lib. poſteriore. *ſecutus eſt deinde conſulatus C. Cæſaris, qui ſcribenti manum inijcit, & quamlibet feſtinantem in ſe morari cogit.* hoc loco autem nomen, *incontinentes*, adiectum, videtur augere vim verbi. Quin mihi magis placet quod Paſſeratius nuper mihi dixit in ſermone, videri *male* coniunctum eſſe intelligendum cum verbo *iniciat*: vt malè iniciat intelligamus, immaniter, & ſceleratè iniciat. quam ſententiam adiuuant hi Tibulli verſus. *Non ego te pulſare velim: ſed venerit iſte Si furor, optarim non habuiſſe manus.* Idem. *Ah, lapis eſt, ferrumque, ſuam quicumque puellam verberat. è cælo deripit ille deos.* ſic alibi malum pro ſcelerato & impio vſurpatur. Horat. Od. xii. lib. 4. *quod eſt male barbaras Regum eſt vlta libidines.*

CORONAM] corollam è floribus. ſolebant enim vti coronis in conuiuiis antiqui qua de re & ſuprà diximus, & dicemus plura ad Od. 11. lib. 4. verum tamen etiam ex Lucretio, hoc intelligere licet lib. 3. *Hoc etiam faciunt, vbi diſcubuere, tenentque Pocula ſæpe homines, & inumbrant ora coronis* quod item declarat verſus ille, quem citat Athen lib. 3. ex Archeſtrato. Ἀεὶ δὲ ... κρατὶ ... ἄνθεσι ... στεφάνοις.

IMMERITAMQVE VESTEM] quæ nihil commeruit, quamobrem ab amante Cyro irato ſcindatur. Satyr.3. lib.2. *Culpantur fruſtra calami, immeritúſque laborat Iratis natus paries diis atque poëtis.* Virg. moreto. *Immeritóque furens dicit conuicia fumo.* Terent. Adelph. *Diſcidit veſtem: reſarcietur.*

AD VARVM, LAVDANS Tyburtinum vinum.

Ode XVIII. Monocolos: vt, Tu ne quæſieris, ſcire nefas, quem mihi, quem tibi.

\- - -υυ- -υυ- -υυ- υυ

NVllam, Vare, ſacra vite prius ſeueris arborem
Circa mite ſolum Tiburis, & mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina grauem militiam, aut pauperiem crepat?
Quis non te potius Bacche pater, téque decens Venus?
At, ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithoniis non leuis Euius:
Cùm fas, atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt auidi. non ego te candide Baſſareu
Inuitum quatiam: nec variis obſita frondibus
Sub diuum rapiam. ſæua tene cum Berecynthio
Cornu tympana: quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

NVLLAM VARE SACRA] hic verſus ex Alcæo expreſſus eſt. Μηδὲν ἄλλο φυτεύσῃς πρότερον δένδρεον ἀμπέλω.

MITE SOLVM] mite, quia vuæ in eo natæ mites ſunt, ſeu quia miteis vuas effert. Virgil Georg. 1. *Heu male tum miteis defendet Pampinus vuas.* ab eodem mitis vindemia dicta, lib. 2. extr. *Mitis in apricis coquitur vindemia ſaxis.*

CATILI] Virgilius geminat literam l. *Tum gemini fratres Tiburtia mœnia linquunt, Fratris Tiburti dictam cognomine gentem, Catillúſque, Acérque Coras.* ſic Horat. inf. Od. xxii lib. 3. in nomine Apullicum geminat l.

SICCIS] ſobriis, vino nequaquam madidis. vt Od. v. libr. 4. *dicimus integro Sicci mane die.* & epiſt. ad Mæcenat. 19. lib. 1. *Forum putealque Libonis mandabo ſiccis, adimam cantare ſeueris.* & M. Tull. contra Rullum in Senatu, *Vtrum eſſe vobis conſilia ſiccorum, an vinolentorum ſomnia videntur?* & Academ. quæſt. lib. 4. *dormientium, & vinolentorum, & furioſorum viſa imbecilliora eſſe dicebas, quàm vigilantium, ſiccorum, ſanorum.* & Plaut. in Perſa, *Iamdiu factum eſt, cum bibimus, nimis ſicci ſumus.*

MORDACES] ſic curas edaceis appellat Od. 11. lib. 2. *diſſipat Euius Curas edaces.* Græci γυιοβόρους, & θυμοδακεῖς μελεδῶνας nominant, quaſi membra rodenteis, & animum mordenteis: & θυμαλγεῖς. & θυμοβόρους.

GRAVEM MILIT. AVT PAVPER. CREPAT?] id eſt, quis potus militiæ, aut paupertatis incommoda queritur? quis de militia & paupertate loquitur, vt oneribus grauibus, & non ferendis? duobus codicibus calamo ſcriptis reclamantibus, qui habent, *increpat, crepat* excudendum curaui, vnum Vaticanum ſecutus, in quo ſcriptum eſt, increpat, alia manu, vt facilè appareat initio, *crepat*, ſcriptum fuiſſe. Præterea Nonius Marcellus docet, *crepare* hoc loco valere, queri, & dolere, citátque & hunc verſum Horatij, & alterum Lucret lib. 2. *Et crepat antiquum genus vt pietate repletum Perfacilè anguſtis tolerarit finibus æuum.* ſed ſimpliciter dici poteſt, crepare, per tranſlationem quandam ſermonis, eſſe aſſiduè aliqua de re loqui, ſempérque eam in ore habere. quemadmodum in epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Sulcos & vineta crepat mera.* & in epiſt. ad Piſones de arte. *Aut immunda crepent ignominioſaque verba.* & Satyr. 3. lib. 2. *Si quid Stertinius veri crepat.* & ita verſus qui deinceps ſequitur, *Quis non te potius, &c.* facillimè poterit explicari, hoc modo, Quis poſt vina militiam, aut paupertatem habet in ore? quis non potius Bacchum & Venerem crebris vſurpat vocibus, ac ſermonibus? Tale eſt illud Theognidis: Ἐμπίομαι, πενίης θυμοφθόρου οὐ μελεδαίνων, Οὐδ' ἀνδρῶν ἐχθρῶν, οἵ με λέγουσι κακῶς, id eſt, ſi bibero, paupertatem animorum peſtem non curo: neque inimicos & maleuolos homines, qui mihi maledicunt.

AT, NE QVIS MODICI] At, ne quis ſupra modum bibat, monet Centaurorum, & Lapitharum pugna in poculis orta, & commiſſa, &c. ſic Theognis, Ὃς δ' ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκέτι κεῖνος Τῆς αὐτοῦ γλώσσης κρατερὸς οὐδὲ νόου. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt, Qui autem bibendi modum ſuperarit, neque ille iam linguæ ſuæ, neque mentis compos eſt. idem, Ἄφρονος ἀνδρὸς ὁμῶς καὶ σώφρονος οἶνος, ὅταν δὴ Πίνῃ ὑπὲρ τὸ μέτρον, κοῦφον ἔθηκε νόον, id eſt, Cùm vinum ſupra modum hauſtum fuerit, ſtulti peræque & intelligentis mentem leuem ac mobilem reddidit. citantur & hi verſus ab Athen. lib. 2. Πάσας δ' ἐκ κραδίας ἀνίας ἀνδρῶν ἀλαπάζει Πινόμενος κατὰ μέτρον, ὑπὲρ μέτρον δὲ χερείων, id eſt, Vinum modicè potum omneis ex animo moleſtias abigit, ac diſſipat: ſin immodicè hauriatur, malum eſt. huc pertinent & verſus Anacreon. qui citantur item ab Athen. lib 14. Οὐ φιλέω, ὃς κρητῆρι παρὰ πλέῳ οἰνοποτάζων Νείκεα καὶ πόλεμον δακρυόεντα λέγει· Ἀλλ' ὅστις Μουσέων τε καὶ ἀγλαὰ δῶρ' Ἀφροδίτης Συμμίσγων ἐρατῆς μνήσκεται εὐφροσύνης, id eſt, non eſt mihi gratus, qui ex pleno cratere vinum immoderatè hauriens contentiones & bellum lacrymoſum narrat: ſed qui Muſarum & Veneris munera temperans, & commiſcens, nihil præter lætitiam, & hilaritatem in ore habet.

CENTAVREA MONET CVM LAPITHIS] Pirithous Ixionis, & Diæ filius, epulum nuptiale Centauris, vt ſibi neceſſitudine coniunctis, præbuit. Cum fugiſſet autem eum Marti ſacrificare, Deum illum irritauit, ſibique infenſum, atque inimicum reddidit. Ita Centauri plus nimio poti ſibi ipſi temperare non potuerunt, quin ingenio ſuo indulgentes Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. Lapithæ autem hanc tam atrocem iniuriam, & contumeliam iniquo animo ferentes, atque vlciſci volentes, magnas Centaurorum ſtrages ediderunt. Antinous apud Hom. Ὀδυσσ. φ. malus auctor quidem ille, ſed tamen hac parte verus, deterrere Vlyſſem volens, ne arcum illum difficillimum ad inflectendum, intendere conaretur. hanc Lapitharum & Centaurorum hiſtoriam profert, dicens, Vlyſſem immodico vini potu impulſum, & mente captum, vt illos, rem ſuis viribus imparem ſuſcipere, ac tentare. Οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους Βλάπτει, ὃς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ. Οἶνος καὶ Κένταυρον ἀγακλυτὸν Εὐρυτίωνα Ἄασ' ἐνὶ μεγάρῳ μεγαθύμου Πειριθόοιο Ἐς Λαπίθας ἐλθόνθ'· ὁ δ' ἐπεὶ φρένας ἄασεν οἴνῳ, &c. M. Tullius oratione in Piſonem, conſulum perpotationem cum Lapitharum & Centaurorum conuiuio comparat. ſic ille, *quod quidem iſtius in illis reip. luctibus ſymp ſium . quaſi aliquod Lapitharum aut Centaurorum conuiuium ferebatur.* Centaurum Pindarus ex Ixione & nube Iunonis ſimilitudinem gerente natum facit: eoque loco hanc Centaurorum & Lapitharum pugnam multis verbis perſequitur interpres: quam in templo Theſei depictam fuiſſe ſcribit Plutarc. in Theſeo, lege & de eadem Heſiodi Aſpidem.

Rixa ſuper mero debellata]rixa in conuiuio armis & ferro diiudicata. Verbo *debellandi* crebro vtitur T. Liuius, ſed imperſonaliter, vt loquuntur Grãmatici: & interdum abſolutè.

Monet Sithoniis non levis Evius.]monet & Bacchus, qui à Thracibus ſumma religione colitur: quem non contemnunt Thraces Lycurgi exitio docti, vel, quem ſæpe ſibi habent iratum, cùm plus æquò poti, quicquid ſibi libet, etiam licere putant.

Sithoniis]id eſt, Thracibus. Od. xxvi. lib. 3. *Memphim carentem Sithonia niue.* Euium autem Bacchum eſſe appellatum à voce bacchantium *εὐοῖ*, cùm ſit notum, de ea re non dicam plura.

Cvm fas, atqve nefas.] cùm fas, & nefas non iure, nec ratione, nec honeſtate, ſed ſua libidine diſcernere, ac metiri volũt: quod cùm fit, res inter ſe maximè diſsimiles, ac contrariæ facilè miſceantur, & confunduntur. Libido enim omnium rerum diſcrimen, ac delectum tollit, réſque maximè inter ſe diſiunctas, ac diuerſas coniungit, & exæquat, nedum tamquam finis, ac terminus fas, & nefas diſcernere, aut diſtinguere queat.

Avidi] libidine inflammati. aliter *auidos nautas* dixit Od. xxviii. huius lib. & ſat. 3. lib. 2. *auidum heredem* & *conuiuas auidos* ſaty. 5 lib. 1.

Non ego te candide]candide, liber, ſimplex, aperte, verax, ſincere, Od. 11. epod. *candidum Pauperis ingenium.* & ſat. 5. lib. 1 *animæ, quales neque candidiores Terra tulit.* & Od. xiiii. epod. *candide Mæcenas.* & epiſt. 6. lib. 1. epiſt. *ſi quid nouiſti rectius iſtis, Candidus imperti: ſi non, his vtere mecum.*

Invitvm qvatiam]ſacra Bacchi maxima, occultiſsimáque religione contineri, reconditiſsimáque in eis myſteria ſubeſſe ſcribunt boni auctores. huius igitur loci hæc ſententia eſt. te inuitum non commouebo, non te exagitabo. (nemo enim te laceſsit impune) neque tua ſacra pampinis inoluta proferam in lucem, aut diuulgabo: neque res vllas arcanas, & reconditas enuntiabo. quod valet, non progrediar bibendo vſque ad ebrietatem. nam qui immoderatè bibunt, & nimio vini potu fiunt ebrij, res arcanas & reconditas ac tacendas enuntiare ac vulgare ſolent. *inuitum* autem dixit, quia quamuis Bacchus non inuitus munera ſua largiatur hominibus, inuitus tamen eos vino obrui, & ebrios fieri videt [Licet etiam hæc ad ſacrorum Bacchi conſuetudinem referre, quam exponit Seruius ad illum locum Virgil. AEn. lib 4. *qualis commotis excita ſacris Thyas, &c.* his verbis. *Commotis ſacris ideo dixit, quia in ſacrorum renouatione commouebantur ſimulacra.* vnde Horatius, *non ego te candide Baſſareu, Inuitum quatiam.* Baſſareum autem Bacchum dictum volunt à Baſſaris. de quibus magna quæſtio eſt. Alij enim eas Bacchi nutrices fuiſſe dicunt, dictas *παρὰ τὸ βάζειν ἢ ἀέξειν*, propter inſaniam ſcilicet eaſdémque Lydas, Macetas, & Mimallonas eſſe nominatas: alij baſſaras, calceos fuiſſe volunt, alij veſtimenti genus, vt dicemus ad Od xxv. lib. 3.]

Nec variis obsita.]id eſt, obducta, operta. obſerere enim hoc ſignificat per tralationem. Plautus in Trinummo. *hem iſtic oportet obſeri mores malos, ſi in obſerendo poſſint interfieri.* Orgia autem ſignificat.

Svb divvm rapiam] diuulgabo, aperiam. ordo, nec ſub diuum rapiam tua ſacra variis frondibus obducta.

Saeva tene cvm Berecynthio]diximus ſuprà ad Od. xvi. tympana, cymbala, cornua in ſacris Cybeles, & Bacchi adhiberi ſolita, eadémque ferè religione, & eodem ritu vtraque culta eſſe. qua de re, qui plura ſcire volet, legat Clementis Alexandrini *στρώματα*. Tu igitur Bacche. tympana, & cornua tua quæ impios ad inſaniam adigunt, contine, & comprime: ne pátere, me ad inſaniam immoderato vini potu adigi, quemadmodum tuæ Bacchæ audito tuo tympano & Berecynthio cornu, furore præcipites aguntur.

Qvae svbseqvitvr caecvs amor.]hi ſunt vini intemperantiùs poti comites: cæcus amor ſui, quẽ Græci *φιλαυτίαν* nominant: arrogantia, atque inſolentia caput altius, quam par eſt, attollens: linguæ incontinentia, ſeu lingua ſoluta, atque expedita ad res arcanas, fideíque commiſſas, enuntiandas ac diuulgandas.

[Et tollens vacvvm]profert hunc locum Seruius ad illum Virg. AEneid. 9. *Et que caput Romus vomit, &c.* vbi tamen legitur *Attollens* mendosè, opinor.]

Arcaniqve fides prodiga.]fides parùm certa, & conſtans in tacendis conſiliis occultis, atque arcanis: fides effuſa in efferendis, & prodendis rebus tacendis. ſic locutus eſt ſuprà Od. xii. *animaque Prodigum Paullum.* & epiſtola 1. ad Mæcenatem lib. 1. *neque multa prodigus herba.*

Perlvcidior vitro.]idem dicit, quod iam ſatis ſignificarat: *fides perlucidior vitro*: id eſt, fides non continens clauſa conſilia ſibi commiſſa ſed ea omnibus aperiens, & indicans. aptiſsima autem vitri ſimilitudine vſus eſt ad ſignificandam eorum leuitatem, ac perfidiam, qui conſilium aliquod occultum ſibi commiſſum continere. & tegere non poſſunt. Quemadmodùm enim vitri natura, quæ perlucida eſt, nihil earum rerum, quibus imponitur, occultare, aut tegere ſolet: immò eas perſpicuas, & aſpectabiles, omniúmque oculis expoſitas relinquit. ſic ingenia vana, & futilia, nihil rerum occultarum clauſum habere poſſunt, ſed eas non ſolùm lingua, verùm etiam fronte & vultu aperiunt ac declarant. Ad hunc locũ pertinet illud Od. 11. epod. *ò nil calentis inuerecundus Deus Arcana promorat loco.* & Sat. 4. lib. 1. *Condita cum verax aperit præcordia Liber.*

32 DE GLYCERA.

Quòd eius amore vratũr.

Ode XIX. Dicolos diſtrophos: vt, Sic te diua potens Cypri.

-u -uu- uu

- - -uu- -uu- uu

Mater ſæua Cupidinum,
Thebanæq; iubet me Semelæ puer,
Et laſciua licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Vrit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata proteruitas,
Et vultus nimium lubricus aſpici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deſeruit: nec patitur Scythas,
Et verſis animoſum equis
Parthum dicere: nec quæ nil attinent.
Hic viuum mihi ceſpitem hic
Verbenas pueri ponite, thuráq;
Bimi cum patera meri.
Mactata veniet lenior hoſtia.

Mater saeva Cvpidinvm] multos eſſe vnius Veneris Cupidines à nemine (quod ſciam)

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipſe teſta
Conditum leui, datus in theatro
Cum tibi plauſus,
Care Mæcenas eques: vt paterni
Fluminis ripæ, ſimul & iocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum & prælo domitam Caleno
Tu bibes vuam. mea nec Falernæ
Temperant vites. neque Formiani
Pocula colles.

Vile Sabinvm] vinum Sabinum, id eſt, non admodum magni precij. epiſtol. 12. lib. 1. Vilem amicorum annonam eſſe dicit, vbi quid deeſt viris bonis. epiſt. 15. *emaſum vile* & 1. *Vilius argentum eſt auro.* Satyr. 1. lib. 1. *vilem aſſem.* Satyr. 11. lib. 2. *vilibus omnis.*

Graeca testa] condebant vinum in teſtis, id eſt, amphoris, ſeu cadis fictilibus, antiquitus: quarum optimæ erant, quæ fingebantur in Græcia. propterea Græcam teſtam dixit, Græcam autem vel Cumanam, vel Samiam intellige huc pertinet illud Od. xiiii. lib. 3. *Spartacum ſi qua potuit vagantem Fallere teſta.* & Od. xxi. eiuſdem. *O nata mecum conſule Manlio, &c.* Falluntur autem qui teſtam, dolium interpretantur, quamuis dolia, fictilia fuiſſe, non negem.

Levi] leui à verbo lino, id eſt, picaui, vel gypſo obduxi hinc relino. Terent. in Heaut. *releui dolia omnia, omnes ſerias.*

Datvs in theatro cvm, &c.] tempus notat. notum eſt autem, claros, & gratioſos, & bene de rep. meritos viros, niſi fortè aliqua inuidia laborarent, à populo ludos ſpectante ſolitos eſſe plauſu excipi: factioſos contrà, & inuidioſos ſibilis. M. Tull. pro Sextio. *In hunc conſeſſum P. Sextius tribunus pl. cum ageret nihil aliud in eo magiſtratu, niſi meam cauſam, venit, ac ſe populo dedit, non plauſus cupiditate: ſed vt ipſi inimici noſtri voluntatem vniuerſi populi viderent. Venit (vt ſcitis) ad columnam Meniam. tantus eſt ex omnibus ſpectaculis vſque à Capitolio, tantus ex fori cancellis plauſus excitatus, vt numquam maior conſenſio, aut apertior populi Rom. vniuerſi fuiſſe vlla in cauſa diceretur.* ad quem morem referendum eſt illud Satyr. 1. lib. 1. *populus me ſibilat: at mihi plaudo Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.*

Vt paterni flvminis] Etruſci fluminis, id eſt Tiberis: Mæcenas enim Etruſcus erat origine, & à regibus Etruſcis prognatus, vt diximus ſuprà ad Oden primam, *Mæcenas atauis edite Regibus*: quod & Prop. docet. lib. 3. *Mæcenas eques Etruſco de ſanguine Regum.* Tiberis autem ab Etruria fluit.

Iocosa imago] echo, vt ſup. Od. xii.

Caecvbvm] vinum ſubintell. vinum Cæcubum etiam ab Athenæo commendatur libr. 1. his verbis: ὁ Καικουβος δὲ καὶ ὁ χρόνιος πλήκτης, εὔτονος, πολυετὴς δὲ μετ' ἐπιεικῶς ἐστι. id eſt, generoſum autem etiam eſt Cæcubum ſenſum pungens, ac feriens, vehemens. colligit autem vetuſtatem poſt aliquam multos annos. ſcriptum eſt etiam in nonnullis codicibus Cæcubam, vt pertineat ad nomen, vuam.

Et praelo domitam Caleno] de vino Caleno idem Athen. eod. lib. ὁ Καληνὸς κοῦφος τοῦ φαλερίνου εὐστομαχώτερος, id eſt, vinum Calenum, ventriculo vtilius. quàm Falernum. Od. xxxi. huius lib. *Premant Calena falce, quibus dedit Fortuna vitem.* Calenum autem à Calibus dictum, quòd deducta eſt Colonia à Romanis, vt ſcribit Paterculus lib. 1. Vuam pro vino poſuit, vt docet Seruius, ad illum Virgilij verſum, Georg. 2. *Et turpes auibus prædam fert vua racemos.*

Mea nec falernae temperant] nec Falernæ vites, nec Formiani colles mea pocula temperant: id eſt, pocula mea non ſunt temperata vino Falerno, neque Formiano. lege quæ annot. ad Od. viii. ſupr.

IN DIANAM, ET APOLLINEM.

Ode XXI Tricolos tetraſtrophos: vt, Quis multa gracilis te puer in roſa.

— ‿‿ — ‿‿ — ‿ —
— — ‿‿ — — ‿‿ — ‿ ‿
— — — ‿ ‿ — —
— — — ‿‿ — ‿ —

Dianam teneræ dicite virgines:
Intonſum pueri, dicite Cynthium.
Latonámque ſupremo
Dilectam penitus Ioui.
Vos lætam fluuiis, & nemorum coma,
Quæcumque aut gelido prominet Algido.
Nigris aut Erymanthi
Siluis, aut viridis Cragi:
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalémque, mares, Delon Apollinis,
Inſignémque pharetra,
Fraternáque humerum lyra.
Hic bellum lacrymoſum, hic miſeram famem,
Peſtémque a populo, & principe Cæſare in
Perſas, atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

Dianam] carmen eſt ſeculare ἀποτρόπαιον, id eſt, comparatum ad mala impendentia, ſeu alioqui timenda auertenda: ad Apollinem & Dianam. Hi autem dij offenſi & irati, horribiles & formidoloſi ſunt. exanimant enim & interimunt: exemplo eſt Niobe, cuius liberos mares quidē Apollo, fœminas autē interfecit Diana. Homer. Odyſſ. λ. Ἀλλ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξὺν οἷς ἀγανοῖς βελέεσσιν ἐποιχόμενος κατέπεφνεν. Præterea Apollo, qui idem Phœbus eſt, & ſol, annum metitur: Diana, quæ eadem eſt luna, menſtruum ſpatium conficit. & ita hi dij temporum omnium æternitatem regunt & continent. Hoc igitur carmine puellæ Dianam, pueri mares Apollinem placare ab Horatio iubentur, vt bello compoſito, & ſedato, pacem atque otium: fame diſcuſſa, & profligata, frugum vbertatem & rerum omnium copiam: peſte depulſa, cæli ſalubritatem, & corporum valetudinem populo Rom. impetrent. Denique ſi cui huius carminis ſententia videbitur obſcurior, legat aliud carmen ſeculare, quod eſt poſt epod. Confirmo, illius carminis lectionem multum ad hoc, lucis allaturam. Verùm non eſt omittendum Apollinem apud Homerū ſemper fauere Troianis. Itaque Paridis ſagittam in Achillis eam corporis partem, quæ vulnerabilis eſſet, direxit. Virg. lib. AEnei. 6. princip. *Phœbe graues Troiæ ſemper miſerate labores, Dardana qui Paridis direxti tela, manúſque Corpus in Æacidæ.* Meritò igitur orant eum Romani, qui ab AEnéa orti ſunt.

INTONSVM] ἀκερσεκόμην Od. xv. epod. *Intonsóſq; agitaret Apollinis aura capillos*. Tibull. lib. 3. *Annues ſic tibi ſint intonſi Phœbe capilli*.

LATONAMQVE SVPREMO] Heſiodus Latonam quartam numerat Deam cum qua Iupiter Titanibus deuictis, regnoque pacato, concubuerit. Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων οὐρανιώνων Γείνατ' ἄρ' Αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.

VOS LAETAM FLVVIIS, ET NEMORVM] id eſt, vos virgines dicite Dianam *latam fluuiis*. &c. id eſt, quæ fluuiis delectatur, & arborum frondibus. *coma* autem lego, non *comam*, veterum codicum auctoritatem ſecutus, duorum Vatic. Iannoct. Vrſini, Faer. Torneſ. Nicotian.

NEMORVM COMA] arborum frondibus, vt Od. iii. libr 4. *Et ſpiſſa nemorum coma* & Od. vii. *redeunt iam gramina campis, Arboribúſque coma*. & Catull. de faſelo: *nam Cytorio in iugo Loquente ſæpe ſibilum edidit coma*.

ALGIDO] Algidum (inquit Strabo) πολίχνιον, id eſt, vrbs parua eſt inter Tuſculum, & mōtem Albanum: & mons eiuſdem nominis. vide Od. iiii. libr. 4. & xxiii. lib. 3.

ERIMANTHI] Erimanthus Arcadiæ flouius, vt ſcribit Mela & mons eiuſdem nominis.

CRAGI] ſeu Gragi: nihil refert. eſt autem Cragus (inquit Strabo 14. lib.) mons, & oppidum in Lycia.

VOS] mares quod ſequitur verſu proximo.

TEMPE] Tempe Theſſalica, de quibus ſup. Od. i. & inf. Od. i. lib. 3. *Non Zephyris agitata tempe*.

TOLLITE LAVD.] ferte laudibus, laudate.

NATALEMQVE DELON.] in qua nati ſunt Apollo & Diana: qua de re ſic M. Tullius lib. Accuſat. 3. *ne poſteà quidem potuiſti accipere id, quod eſt proditum memoria, ac litteris? Latonam ex longo errore & fuga grauidam, & iam ad pariendum vicinam, temporibus exactis fugiſſe Delum, atque ibi Apollinem, Dianámque peperiſſe, &c.*

FRATERNAQVE] & tollite laudibus Apollinis humerum inſignem lyra fraterna, id eſt, quam à Mercurio fratre accepit, vt ſuprà diximus ad Od. x. Mercurius enim fratri Apollini pro bobus ab eo furtim ablatis lyram repoſuit: ex quo χρυσοκόμης Apollo dictus. ... ſed rurſus Apollo Mercurio virgam dedit ad vaticinandum magnam vim habentem. Vnde χρυσόρραπις eſt nominatus. [Profert hunc locum Seruius ad illum Virgil. AEneid. 4. *Tum virgam capit*.]

BELLVM LACRYMOSVM] πόλεμον δακρυόεντα, vel πολυδάκρυον. Homer. Iliad. γ. πολύδακρυν Ἄρηα, lacrymoſum Martem, id eſt, bellum. hic enumerantur tria horribilia mala, bellum, fames, peſtis, quæ placatum & propitium Apollinem confirmat Horatius à populo Rom. depulſurum. neque verò hoc incredibile aut abſurdum eſt. Apellatur enim etiam hic deus ἀλεξίκακος, id eſt, malorum depulſor.

ET MISERAM FAMEM] rectè miſeram. Nam fame nihil miſerius. M. Tull. ad Attic. lib. 5. *iter igitur ita per Aſiam feci, vt etiam fames, qua nihil miſerius eſt, qua tum erat in hac mea Aſia (meſſis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit*. Homer. Odyſſ. μ. ait morteis omneis eſſe hominibus triſteis, atque acerbas: ſed omnium miſerrimum eſſe fame mori. verba Homeri ſunt hæc: Πάντες μὲν στυγεροὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι. Λιμῷ δ' οἴκτιστον θανέειν, καὶ πότμον ἐπισπεῖν.

PESTEMQVE] peſtem immittit, & calamitatem importat Apollo iratus, vt lib. Iliad. Νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὦρσε κακήν. Eſt ergo eiuſdem etiam depellere.

AGET] à populo Rom. in hoſteis eius transferet: cùm præſertim ſua ſponte Romanis amicus ſit ac propitius, vt Troianorum nepotibus. depellet (inquit) à populo Rom. mala veſtris precib. adductus, nempe bellum, & famem, & peſtem.

AD ARISTIVM, INDI-

29 cans vbique eſſe tutam innocentiam.

Ode XXII. Dicolos tetraſtrophos: vt, iam ſatis terris niuis atque diræ.

-υ- - -υυ -υ -υ
-υ -- -υυ -υ --
-υ - - -υυ -υ --
-υυ --

INteger vitæ ſceleriſq; purus
Non eget Mauris iaculis, neque arcu
Nec venenatis grauida ſagittis
Fuſce pharetra.
Siue per Syrteis iter æſtuoſas,
Siue facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Nanque me ſylua lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen & vltra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit æſculetis:
Nec Iubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me pigris vbi nulla campis
Arbor æſtiua recreatur aura
Quod latus mundi nebulæ, maluſque
Iuppiter vrget
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis in terra domibus negata,
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

INTEGER VITAE] ſic dictum *integer vitæ*, vt illud Satyr. 3. lib. 2. *Integer animi. Quòd ſi quis natam pro cara deuouet agna, Integer eſt animi? & ibidem, Integer eſt mentis Damaſippi creditor?* & Satyr. 9. libr. 1. *ò te Bolane cerebri Felicem.* ſimile illud Virgilij AEneid. 2. *vos ò, quibus integer æui Sanguis, ait.* & lib. 9. *atque integer æui Aſcanius.* ibid. *Hic annis grauis, atque animi maturus Alethes.* & lib. 12. *O præſtans animi iuuenis.* & lib. 5. *Hæc Helymus facit, hæc æui maturus Aceſtes.* & lib. 4. *Iſque amens animi.* & lib. 11. *Fortunatúſque laborum, Egregiúſque animi iuuenis.* & Catull. in Galliambo, *Vagus animi.* & Plautus Trinummo. *ſatin tu ſanus mentis, aut animi tui, qui conditionem hanc repudies?*

SCELERISQVE PVRVS] ſceleris purum accipio eum, qui caſtas, & puras à ſanguine manus habet: qualeis Hyppoliti dicit eſſe Phædræ nutrix apud Euripid. Ἁγνὰς μὲν, ὦ παῖ, χεῖρας αἵματος φέρεις. contra Adraſtus ille apud Herodot. Cliorecus, qui fratre ſuo interfecto ſeſe ad Crœſum contulerat, nōn habebat puras manus. ſic Herod. ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐών, &c. ſic Horat. Satyr. 1. lib. 2. filij dexteram, quæ à matris cæde temperet, ridiculè, & diſſimulanter *piam* vocat, quamuis ille matrem veneno ſit necaturus. Od. xvii. epod. *Tibi hoſpitale pectus, & puræ manus* & Satyr. 4. lib. 2. *at bene ſi quis, Et viuat puris manibus.* M. Tull. purus à ſanguine ciuili. Liuius lib. 45. *cum omnis præfatio ſacrorum eos, quibus non ſint puræ manus, ſacris arceat, vos penetralia veſtra conta-*

contaminari cruento latronis corpore ſinetis? Sic loquuntur & Græci. Plato lib. ſex. de Rep. [illegible] id eſt, purus iniuſtitię, & impiorum facinorum. & vſquequaque apud eoſdem ἁγνὸς φόνου. id eſt, purus à cæde, hoc idem nomen iunxit, cum auferendi caſu Sat. 3. lib. 2. *Sanus animo, & purum eſt vitio tibi, cum tumidum eſt cor.* eadem ſatyra cruentum ſanguine paterno dixit, qui manus habet impuras ſanguine paterno, id eſt, qui parentem interfecit.

NON EGET MAVRIS IACVLIS] hanc eſſe germanam ſcripturam teſtantur aliquot antiqui codices, atque huic generi geminum eſt illud Od. vi. libr. 2. *vbi Maura ſemper Æſtuat vnda.* & Od. v. lib. 3. *Nec Mauris animum mitior anguibus.* in cod. Turn. deletum erat i. ab aliquo imperito, & arrogante lectore. Maura autem iacula dixit, quia Mauri optimi erant iaculatores.

SIVE PER SYRTEIS ITER] ſiue iter facturus per Syrteis, ſiue per Caucaſum. Duæ Syrtes in mari Lybico à ſcriptoribus commemorantur, magna & parua. de quibus cum alia multa ad hunc locum accommodata Strabo lib. 17. tum hæc in primis: [illegible] &c. id eſt, huius autem Syrtis, & alterius, quæ maior appellatur, difficultas eſt, quòd multis locis fundus, paludoſus ac limoſus eſt ſub æſtus maritimos recedenteis, & accedenteis. Euenit igitur nonnullis, vt in breuia incidant, & conſidant: raraque fit ea nauis, quæ ſeruetur. Quocirca longè ab his nauigationis ſuæ curſum remouent, cauentes, ne, cum in ſinus inciderint, à ventis occupentur imparati. Quibus conſentanea ſunt, quæ de iis ſcribit Apollon. lib. 4. Argon. [illegible] id eſt, vſquequaque enim lacunæ limoſæ, vſquequaque foſſæ in fundo alga refertæ: ſurda in eis ſcatet aquæ ſpuma. Obſcura autem & denſa arena adiacet. Dicta autem Syrtis eſt, [illegible] De his Syrtibus ita ſcribit Dionyſius Alexand. [illegible] Et Salluſtius de iiſdem ſic bello Iugurt. *Nam duo ſunt ſinus propè in extrema Africa, impares magnitudine, pari natura, quorum proxima terræ præalta ſunt: cætera vti fors tulit, alta ſunt aliàs in tempeſtate vadoſa. Nam vbi mare magnum eſſe, & ſæuire cœpit ventis, limum, arenamque, & ſaxa ingentia fluctus trahunt: ita facies locorum cum ventis ſimul mutatur. Syrtes ab tractu nominatæ.* Horatius Od. vi. lib. 2. Syrteis barbaras appellat: *vbi Maura ſemper Æſtuat vnda.* Sed cùm Horat. hic loquatur non de eo, qui nauigat, ſed de eo, qui pedibus iter facit, & qui per loca belluis imma[illegible]bus infeſta ambulans iaculis & ſagittis eget: non ſu[illegible] intelligendæ ſyrtes illæ in mari Lybico, ſed p[illegible]biæ ſolitudines mediterraneæ arenoſæ, puluerulentæ, & ſabuloſæ: ſeu, ſi quis malit, litora talibus marinis ſyrtibus propinqua tales ſunt ſyrtes illæ G[illegible]læ, quas ait ſe aditurum auem canoram factum, Od. vltim. libr. 2. *Viſam gementis littora Boſphori, Syrteſque Getulas canorus ales, Hyperboreoſque campos.*

AESTVOSAS.] æſtuoſas vocat non propter æſtus maris accedenteis, & recedenteis: vt Od. vii. libr. 2. *Te rurſus in bellum reſorbens vnda fretis tulit æſtuoſis*, cùm hæ Syrtes ſint Mediterraneæ: ſed propter cæli, aut arenarum calorem: quemadmodum Od. xxxi. Calabriã æſtuoſam dicit.

INHOSPITALEM] ἄξενον. [illegible] appellat Æſchylus: quod annotauit Muretus. Idem Æſ. [illegible]

VEL, QVAE LOCA FABVLOSVS] vel per ea loca, quæ Hydaſpes Indiæ fluuius præterlabitur, & alluit: de quo multa fabuloſa ſcribuntur ab hiſtoricis.

CVRIS VAGOR EXPEDITIS] ſecutus ſum omnium veterum librorum fidem, atque auctoritatem: in quibus ſine vlla varietate, excepto Faerni codice, reperi ſcriptum *curis expeditis* non, *expeditus*. quam quidem ſcripturam agnoſcit Porphyr. Quamuis autem ſciam, Latinè dici poſſe, *curis expeditus* tamen neſcio quo modo hoc alterum eſt venuſtius, & magis Horatianum. ſic dixit Catullus *curis ſolutis* ad Sirmionem peninſulam: *O quid ſolutis eſt beatius curis?* quemadmodum enim vſitatè dicunt Latini, ſoluere animum cura, metu, & ſimilibus: & item ſoluere curam, & metum, Hora. Od. ix. epod. *Curam, metumque Cæſaris rerum iuuat Dulci Lyæo ſoluere.* Virgil. Aeneid. 1. *Soluite corde metum Teucri* Lucret. lib. 4. *atque animi curas è pectore ſoluat.* & Græci, vt Euripid. in Oreſte, [illegible]: ſic expedire animum curis, & expedire curas. Prioris generis exempla ex Horatio petere licet. Od. xxiii. lib. 3. *Non animum metu, Non mortis laqueis expedies caput* Od. xxvii huius libri, *vix illigatum te triformi Pegaſus expediet Chimæra* quamquam ſció nonnullis in libris legi *Chimæra*: quæ ſcriptura ſi placet, ſubaudiendum, amore, aut ſeruitute, aut Chimæra ipſa, aut quippiam aliud ſimile. & Od. ii. epod. *Amor Lyciſci me tenet, Vnde expedire non amicorum queant Libera conſilia, Nec contumeliæ graues.* Iam apud M. Tull. crebra ſunt hæc loquendi genera: *expedire ſe ab occupationibus, expedire ſe ex laqueis, expedire ſalutem.* pro Rabir. Poſt. *Siquidem tam non ſemper ſtultis, quam ſerò ſapientis eſt, cum ſtultitia ſua impeditus ſit, quoquo modo poſſit ſe expedire.* Idem ad Attic. *nos expedies omni moleſtia.* Terent. Hecyra. *At ſic citius, qui te expedias his ærumnis, reperias.* alterius exempla ſunt, expedire negotia, expedire exitum, expedire nodum. & Horat. Od. iii. huius libri, *sacculo nobilis expedito.* ſic Terent. Hecyra. *Rem cognoſces, iram expedies.* Virg. Aeneid. 4. *Non arma expedient?*

FVGIT INERMEM] vox, *inermem*. non eſt otioſa. videtur enim lupus ille tam ferus, & immanis, Horatium inermem diuinitus fugiſſe. quòd ſi iaculis inſtructum, atque armatum fugiſſet: neque ita mirum eſſet, neque integritati & innocentiæ vitæ aſſignandum videretur.

MILITARIS DAVNIA) ad militiam apta. ſupra Od. viii. *cur neque militaris Inter æquales equitet.* vel militaris, quæ milites effert ſtrenuos, ac forteis. Apulos Strabo libro quinto tradit Daunos à Græcis appellatos eſſe.

ESCVLETIS) ab eſculo eſculetum, vt à frutice fruticetum, à ſalice ſalicetum, à dumo dumetum.

NEC IVBAE TELLVS) Mauritania, ſeu Numidia potiùs: cuius rex Iuba. ab hoc C. Curio legatus, Cæſaris in Africa cum exercitu cæſus eſt. qua de re Iulius Florus lib. iiii. & C. Cæſar libro ſecũdo de bello ciuili.

PIGR. VBI NVLLA CAMP.) pone me in campis incultis, & ſterilibus, & horridis propter immoderatum frigus, in quibus denique (vt ait ille) *nulla arbores frondeſcunt, nullæ vites pampinis pubeſcunt, nulli rami baccarum vbertate incuruescunt, &c.* Hæ ſunt igitur oræ duæ inhabitabiles, quæ obriguerunt pruina. tertia eſt, quæ maximo ſolis ardore torretur, vt ait M. Tull. libro ſexto de rep. quam Horatius his verbis deſcribit infrà deinceps. *Pone ſub curru nimium propinqui Solis.* Atqui hanc eſſe temperatam, & habitabilem, qui noſtra & auorum noſtrorum ætate nauigarunt, comperrerunt. huc pertinet ille locus lib. 3. Od. iii. *Qua parte debacchentur ignes, Qua nebulæ pluuiique rores.* & Od. xxiiii. eiuſdem libri. *ſi neque feruidis Pars incluſa caloribus Mundi, nec Boreæ finitimum latus, Durataque ſolo niues Mercatorem abigunt.* has eaſdem oras ſignificat & deſcribit Virgil. Geor. 1. *Quinque tenent cælum zonæ, quarũ vna coruſco Semper ſole rubẽs, &c.* notiſſima. n. ſunt

Tu fruſtra pius, heu, non ita creditum,
Poſcis Quinctilium deos.
Quid ſi Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem?
Num vana redeat ſanguis imagini:
Quam virga ſemel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi?
Durum, ſed leuius fit patientia,
Quicquid corrigere eſt nefas.

QVIS DESIDERIO, &c.] id eſt, quid eſt, cur quemquam pudeat deſiderio tam cari hominis affici? aut quid eſt, cur quiſquam eius deſiderij finem facere debeat?

CARI CAPITIS.] ſic loquuntur Græci φίλη κεφαλὴ, μεγάλη κεφαλή. vnde hæc Latinis vſitatiſſima: *ſceleratum caput, lepidum caput, ridiculum caput.* ex nobiliſſima corporis ſcilicet parte, totum intelligimus.

PRAECIPE LVGVBR. CANT.] Hortatur, & orat Muſam, vt ſibi ſuggerat, & ſubminiſtret cantus lugubreis, & funebreis, & ad deplorandam Quinctilij mortem accommodatos. non eſt autem *præcipere* idem, quod iubere, aut imperare, vt vulgus putat: ſed præmonſtrare potius, & docere vt Satyr. 2. lib. 2. *Nec meus hic ſermo eſt. ſed quem præcepit Ofellus.* & in epiſt. de art. Poet. *Quicquid præcipies, eſto breuis.* vnde præcepta, quæ Græci vocant ὑποθήκας epiſtol. ad Auguſt. *Mox etiam pectus præceptis format amicis.* M. Tull. Catilinaria 3. *orare, vt item illi facerent, quæ ſibi legati eorum præcepiſſent.* Idem pro Murena. *Quòd ſi è portu ſoluentibus ij, qui iam in portum ex alto inuehuntur præcipere ſummo ſtudio ſolent & tempeſtatum rationem, & prædonum, & locorum. &c.* Idem Catilin. 2 ad Quirit. *quibus hoc præcipiendum videtur, vnum ſcilicet, & idem, quod ceteris omnibus. vt deſperent ſe id, quod conantur, conſequi poſſe.* Terent. Adelph. *Doceo, moneo, bene præcipio ſemper, quæ potis, omnia.* ibid. *& quod queo. Conſeruis ad eundem iſtunc præcipio modum. Hoc ſalſum eſt, hoc aduſtum eſt, hoc lautum eſt parum.*

ERGO QVINCTILIVM] hi ſunt cantus lugubres quos fingit Horatius a Muſa ſibi eſſe præmonſtratos, præceptos & traditos. Non ſine artificio autem Horatius Virgilium magno animi dolore ex Quinctilij Vari morte affectum conſolaturus, ſenſim & cautè ægro, ſauciòque animo medicinam adhibet, ne ad vulnus recens illidat manus, vt ait ille apud Æſchylum. Videtur enim primùm aſſentiri, atque indulgere lugenti, eiúſque fletum & lacrymas approbare, qui talis amici iacturam fecerit: Itaque cum Dijs immortalibus de hac Quinctilij morte quodammodo expoſt[illegible]. Deinde poſteaquam ſeſe Virgilio lacrymarum & luctus quodammodo ſocium adiunxit, aggreditur paullo maiore fiducia ad eius ægritudinem minuendam, ac leuandam commemorationem conditionis humanæ: quę eſt, vt ſemel omnibus moriendum ſit. poſtremò oſtendit nihil eum lugendo aſſecuturum, neque vlla vmquam ratione effecturum, vt Quinctilius reuiuiſcat.

PERPETVVS SOPOR.] mors. Longum ſomnum appellat Od. 2. lib. 3. *ne longus tibi ſomnus, vnde Non timeres, detur.* Græci χάλκεον ὕπνον, νήγρετον, νήδυμον vocant ferreum ſomnum: ſomnum, vnde nemo expergiſcitur: ſomnum, quem numquam quiſquam exuere poteſt, vel à quo nemo (vt ita dicam) egredi, aut exire poteſt: quamquam νήδυμος ὕπνος interdum vſurpatur pro dulci, aut alto ſomno: Virg. l. ferreum ſomnum, & duram quietem. Somnum autem mortis fratrem dici à poetis vel pueri norunt. Homerus ἰλιάδ. ξ. ἔνθ' ὕπνῳ ξύμβλητο κασιγνήτῳ θανάτοιο Heſiodus Theog. ſomnum & mortem noctis eſſe filios tradit. ἔνθα δὲ νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί, οὐδέ ποτ' αὐτοὺς Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν. Οὐρανὸν εἰσανιών. Pauſanias Eliacor. 1. narrat ſe inter ceteras ſtatuas, quæ erant Olympiæ, Noctem vidiſſe in muliebrem figuram, habitùmque formatam, quæ manu dextera puerum album dormientem teneret, læua nigrum dormienti ſimilem: vtrumque diſtortis pedibus: eſſe autem θάνατον, alterum: alterum, ſomnum, & vtriuſque Noctem eſſe nutricem. De ſomno & morte & eorum cauſis poſt Ariſtot. lege Plutarchum περὶ τῶν τῇ σελήνῃ φαινομένων.

VRGET?] occupat, opprimit, conſtrictum tenet?

IVSTITIAE SOROR, &c.] fidem appellatam eſſe ab eo, quòd fiat, quod dictum eſt, ſcribit M. Tull. Offic. 1. & in epiſt. quadam ad Tiron. & epiſt. ad Att. lib. 12. quæ res maxime eſt iuſtitiæ conſentanea. Nam vt qui fidem fallit, iuſtus nullo modo dicendus eſt: ita qui iuſtus eſt, is maximè fidem præſtat. verba autem Ciceronis in epiſt ad Att. ſunt hęc. *Curio vnum velim appelles. quod enim dixerat, non facit* id eſt, nō præſtat fidē.

INCORRVPTA.] quæ neque pretio, neque gratia violatur. ἀδιαφθόρητος. vel ἀδέκαστος. vel ἀδιάφθορος. vt virgo. Raram appellat Od. xxxv. eiuſdem lib.

NVDAQVE VERITAS.] cur nuda? an quòd qui eam colunt, aperti ſunt, ac ſimplices, minimè omnium tecti, aut inſidioſi, aut fraudulenti? an quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debet, neque vllum verborum ornamentum, neque artificium, neque fucum aliumve cultum deſiderat? an quòd vult in luce, & in omnium oculis collocari: fugit latebras ac tenebras? non ſemper tamen nuda debet eſſe veritas, vt ait Pindarus qua de re vide Oden 11. lib. 3.

MVLTIS ILLE BONIS] ſic habent libri manuſcr. 2. Vatic. Don. Faer. Vrſin. Torneſ. Nicotian. Ruſſard. Sententia aperta eſt. Subintelligendum enim, *viris.*

FLEBILIS.] deflendus, deplorandus. non idem valet Od. 11. lib. 4. *Et ... ſponſæ iuuenémve raptum Plorat:* neque Od. 1x. lib. 2. *Tu ſemper vrges flebilibus modis Myſten ademptum.*

NON ITA CREDITVM] non enim ita tibi creditus eſt Quinctilius à Dijs immortalibus, vt ſibi eum numquam abs te repetere liceret. immò verò ea lege in lucem editus fuit. vt aliquando, & cùm ita eis videretur, moreretur. iniquus es igitur, qui quaſi eo repetito, aut erepto tibi facta ſit iniuria, ita cum illis expoſtules, petáſque vt eum tibi ab inferis excitatum reſtituant, quod numquam obtinebis, etiam ſi blandius Orpheo cithara canas.

QVID SI THREICIO.] de Orpheo ſuprà diximus Ode xii. Threicio autem dictum more Græcorum Θρηΐκιος. ſic Od. xiii. epod. *Nunc mare, nunc ſiluæ Threicio Aquilone ſonant.* ſecutus ſum hoc loco ſcripturam cod. duorum Vatic Faern. Vrſin. cum quibus in eo conſentit cod. Iannoct. quòd habet, *Num:* diſſentit in eo, quòd habet, *Quod ſi.* Torneſianus contrà congruit, quòd habet, *Quid ſi* diſcrepat, quòd habet, *Non* vulgati autem codices ſic habent, *Quod ſi Threicio bland. Orph. &c Non vana redeat ſanguis imagini.*

AVD. MODER. ARB.] ſup. Od. xii. *Blandum & auritas fidibus canoris Ducere quercus.*

VANAE IMAGINI.] τῷ εἰδώλῳ. ſic Virgil. Æneid. 4. *Et nunc magna mei ſub terras ibit imago* ſic Vlyſſ. ὀδ. λ. εἴδωλον quidem Herculis apud inferos eſſe narrat: ipſum autem in cælo cum ceteris Dijs immortalibus oblectari. qua de re extat apud Lucianum faceti ſſimus & elegantiſſimus dialogus.

VIRGA HORRIDA.] de hac virga diximus ſup. Od. x.

NON LEN. PREC. FATA RECL.] qui non eſt ea lenitate, vt precibus fati nexus, & neceſſitatem reſoluat ac reſcindat. *lenis recludere* genus loquendi Græcum, de quo alias.

NIGRO COMPVLERIT] compulerit in animarum, ſeu vmbrarum gregem.

virtum Epi. Bemnus vatuam Romanis vatibus adem. epiſt. ad Piſon.de Arte poët. *ſi non offenderet vnum-Quemque poëtarum limæ labor.* Eſt autem *interlunium*, tempus illud, quo Sol cum Luna coniungitur, quo tempore maximæ ſunt noctis tenebræ: Varro vocat *intermenſtruum*: Plinius lunam ſilentem, aut ſilentium lunæ. vide inf. ad Od.8.lib.4.

SVB]paullò antè, vel circiter. vt ſup.Od.x.

QVAE SOLET MATR.&c] quæ ſolet equas concitare, & ad furorem adigere. Virgilius Georg 3. *Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum: Illas ducit amor trans Gargara, transque ſonantem. Aſcanium, ſuperant montes, & flumina tranant.* vnde dicuntur ἱππομανεῖν, id eſt, equire, quod valet libidine maris ardere, ὀργᾶν εἰς ὀχείας. Et mulieres libidinoſæ, & libidine ardentes dicuntur ἱππομανεῖς & ἱππομανοῦσι: quamuis aliàs ἱππομανὴς ſignificet eum, qui immoderato equorum ſtudio teneatur: & ἱππομανία immoderatum equorum ſtudium. Hæc à Germ. Valente. lege Plin. de equarum libidine.

FVRIARE] Virg. Æneid. 2. *furiata mente Chorœbus.*

CIRCA IECVR]iecur ſedes eſt libidinis, vt oſtendemus lib.4.ad Od.1. Plato quidem cupiditatem in iecore locat.

VLCEROSVM] vlceribus madens propter ardorem libidinis: Itaque Virgil. & ante eum ceteri, Tityi iecur fingūt à vulture depaſtum, perpetuò renaſci, ſic Virg. lib.6 *roſtroque immanis vultur adunco Immortale iecur tundens, fœcundáque pœnis Viſcera, rimatúrque epulis, habitatque ſub alto Pectore, nec requies fibris datur vlla renatis.* & Homer. ὀδ. λ. γῦπε δέ μιν ἑκάτερθε παρημένω ἧπαρ ἔκειρον, &c. id eſt, vultures autem duo ei vtrinque aſsidentes iecur tondebant.

NON SINE QV.] quereris, quòd iuuentus hilara magis delectetur edera virenti, & myrto, quàm frondibus aridis, id eſt, quòd puellas vetulis anteponat. Ederam Feſtus ait eſſe dictam vel quòd hæreat, vel quòd edita petat, vel quòd id, cui adhæſerit, edat. reliqua lege apud Feſtum.

PVLLA MAG. ATQVE MYRTO) magiſque gaudeat pulla, id eſt, ſubuiridi myrto ſubaud. quàm frondibus aridis. falluntur autem, qui *atque* poſitum putant hoc loco pro, *quam*, Nam & ſuprà myrtūm viridem nominauit Od. IIII. & fiebant ex myrto corollæ, vt intelligere licet ex eadem Ode, & ex VII. lib. 2. *quis vdo Deproperare apio coronas, Curatve myrto?* & Ode XV. eiuſdem libri, myrtum numerat in iis floribus, ſeu frōdibus, è quibus ſuaues odores efflantur. *tum violaria, & Myrtus. & omnis copia narium Spargent oliuetis odorem Fertilibus domino priori.* & Od. vltima huius libri, ſolam myrtum in conuiuij apparatu vult adhiberi. *Simplici myrto nihil allabores.* & Catull. in carm. in nupt. Iuliæ & Manlij. virginem Iuliam cum myrto comparat his verbis: *Floridis velut enitens Myrtus Aſia ramulis.* Eſt autem myrtus ſacra Veneri, eadémque gratiſsima, vt Oliua Palladi Populus Herculi, Laurus Apollini. Virgil. in Melibœo, *Populus Alcidæ gratiſsima, vitis Iaccho: Formoſæ myrtus Veneri, ſua laurea Phœbo.* & Georg. 1. de Cæſare Aug. loquens. *cingens materna tempora myrto.* Itaque nonnulli Venerem Murtiam à myrto dicunt eſſe nominatam, vt ſcribit Varro lib. 4. de ling. Latina. Præterea myrtus memoratur in frondibus felicibus, vt laurus, oliua, &c.

HIEMIS SODALI.]ſic Od. XVIII. lib. 3. *crateram Veneris ſodalem* appellat. & Homer. ἰλιάδ. ι. φύζαν φόβου κρυόεντος ἑταίρην. Id eſt, fugam timoris horribilis ſodalem.

HEBRO.]Thraciæ fluuio. Eſt autem Thracia orbis terrarum pars frigidiſsima, ſententia veterum, vt paullo antè diximus.

DE ÆLIO LAMIA SIgnificans virum doctum ſollicitudine & metu carere.

Ode XXVI. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

- - ∪ - - ∪∪ - ∪ -
- - ∪ - - ∪∪ - ∪ ∪
- - ∪ - - ∪ - -
- ∪∪ - ∪∪ - ∪ - -

MVſis amicus, triſtitiam, & metus
Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis, quis ſub arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Teridatem terreat, vnicè
Securus. ô, quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores:
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimplea dulcis, nil ſine te mei
Proſunt honores. hunc fidibus nouis,
Hunc Leſbio ſacrare plectro,
Téque, tuaſque decet ſorores.

MVSIS AMICVS] ſignificat, eum, qui Muſas colat, non facilè à cura, metu, moleſtia, ægritudine, & ceteris animi peſtibus inuadi ſolere. Heſiodus quoque ait in Theogonia, ſi quis mærore affectus, poëtam, aut cantorem aliquem audierit vel Deorum vel ſuperioris ætatis hominum laudes canentem, ſtatim omnem ex animo moleſtiam, luctúmque deponere, his verbis: Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεούς, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν, αἶψ' ὅγε δυσφροσυνέων ἐπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων Μέμνηται. Theocritus autem Muſas dicit optimum eſſe ad amoris vulnus ſanandum, remedium ac medicamentum, in Cyclope. Οὐδὲν ποττὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο, Νικία, οὔτ' ἔγχριστον ἐμὶν δοκεῖ, οὔτ' ἐπίπαστον, Ἢ ταὶ Πιερίδες.

TRISTITIAM ET MET. TRAD. PROT.] id eſt, triſtitiam, & metum ex animo eiiciam: ægritudines, & curas omneis pellam. ſic loquuntur poëtæ, cum ſignificare volunt aliquid ſe obliuiſci, aut negligere, aut deponere, ac delere ex animo velle Homer. ὀδυσ. θ. [illegible] id eſt ſi quid autem graue ac moleſtum dictum eſt, id ablatum diripiant & diſsipent venti, ſeu procellæ Anacreon. Ἀπορριπτομένων Πολυφρόντιδες τε λύπαι Ἐς ἁλικτύπους ἀήτας. id eſt, abducuntur ac diſsipantur curæ, & ſollicitæ cogitationes in ventos mare verberanteis, ſeu maris murmur excitanteis. Idem. Ἐμῶν φρενῶν ἀπ' αὔραις Φέρειν ἔδωκα λύπας id eſt, animi mei ægritudines auris dedi differendas. Theocr. [illegible] habebam talia multa. ſed hæc in fluctum maris abſtulit ventus flatus. Apollon. lib. argon. ἀλλ' ἀμπλακίην μὲν ἐμὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι Δώομεν, [illegible] id eſt, at peccatū præteritum ventis tradamus, &, vt antea, beneuolentiam inter nos colamus. Catull. ad Ortalum. *Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis Effluxiſſe meo forte putes animo.* Idem de nuptiis Pelei, *Irrita ventoſæ linquens promiſſa procellæ.* Idem ad Alphenum. *Idem nūc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaque Ventos irrita ferre ad nebulas aëreas ſinis.* Tibul. eleg. 5. lib. 1. *Hæc mihi fingebam, quæ nunc Eurúſque Notúſque iactat odoratos vota per Armenios.* & Horat. Od. 11. epod. *Vt hæc ingrata ventis diuidat Fomenta.* Lucret lib. 4. *in face ne ventis verba profundam.* Virg. AEn. 9. *ſed aura Omnia diſcerpunt, & nubibus irrita donant.* [Idem Nō de hoc ſed de [illegible].]

PROTERVIS] ſic Lucretius petulanteis Euros, ſ. ii, vt habent alij libri, auras, dixit lib. 6. *Inter* [illegible] *petulantibus Euris.*

SVB ARCTO] duæ vrſæ in regione Aquilonari elucent, altera maior, quæ & Ἑλίκη & ἅμαξα, id eſt, currus, quia currus ſimilitudinem gerat, appellatur: altera ei propinqua, minor, quæ Cynoſura, ſi- dicta, quòd canis caudæ inflexæ ſimilis ſit. Calliſtonem autem Lycaonis filiam à Ioue amatam, & compreſſam eſſe: deinde à Iunone re cognita in vrſam conuerſam, & Dianæ, inſtar feræ, ſagittis configendam eſſe traditam: poſtremò à Ioue in cælo collocatam, poetæ fabulantur. Aratus paullo aliter hanc fabulam narrat, aitque ab his duabus vrſis Iouem, cùm puer eſſet, & cùm à Corybantibus cuſtodiretur, educatum eſſe.

GELIDAE MET. ORAE] vel ab ora gelida metuatur: vel dic, à quibus Rex oræ gelidæ metuatur.

QVID TIRID. TERR.] non admodum ſollicitus, quid Tiridates extimeſcat, aut quis ei bellum inferre cogitet. ſic Od. XI. libr. 2. *Quid bellicoſus Cantaber & Scythes Hirpine Quincti cogitet, &c.* quidam libri ſcripti habent, *Mithridatem*, ſed cum litura.

FONTIBVS INTEG.] puris, ſinceris, ἀκηράτοις. ſic Lucr. lib. 4. *iuuat integros accedere fonteis, Atque haurire, iuuatque nouos decerpere flores.*

PIMPLEA DVLCIS.] Muſa Pimpléa à Pimpléo monte & fonte ſic appellata: de quo Strabo lib. 9. Θρᾷκας τὴν Πιερίαν καὶ τὸ Λείβηθρον, καὶ τὸ Πίμπλειον ὄρος [illegible] Μούσαις ἀνιδρῦσαι. Ex [illegible] Μακεδόνες [illegible]. Catull. *Mentula conatur Pimpleum ſcandere montem: Muſæ furcillis præcipitem eiciunt.* Callimach. in hymno ad Delum. [illegible]

NIL SINE TE MEI PROS.] codex Donati & nonnulli alij habent, *Nil ſine te mei Poſſunt honores*: quæ lectio non eſt re icienda, immò verò fortaſſe vulgatæ anteponenda.

HVNC] Lamiam.

LESBIO SACRARE] decet te & tuas ſorores hunc immortalitati conſecrare fidibus Latinis, & carmine Sapphico, vel Alcaico.

AD SODALES NE IMItentur Thracas in conuiuiis pugnantes.

Ode XXVII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – ∪∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – ∪ ∪
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

NAtis in vſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt: tollite barbarum
Morem: verecundúmque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino, & lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat: impium
Lenite clamorem ſodales:
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeueri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.
Ceſſat voluntas? non alia bibam
Mercede. quæ te cumque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuóque ſemper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miſer,
Quanta laboras in Charybdi
Digne puer meliore flamma. 34
Quæ ſaga quis te ſoluere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimæra. 5

NATIS IN VSVM] Natis, id eſt, natura factis, [illegible] alioqui ſcyphi fiunt ab artifice, non naſcuntur. ſic Lucilius, *Ind[e] [illegible] Hortenſi, [illegible] eam rem nata pa[illegible]* profert Porphyr. hoc igitur dicit. Ad compotationem, & hilaritatem ſcyphi comparati ſunt natura, iis abuti ad pugnas, & prælia, & Thracum eſt, & ſimilium barbarorum, non humanitate politorum, & exultorum hominum. Thracum, & Scytharum ebrietatem notat Plato libr. 1. de legibus, his verbis: Σκύθαι δὲ καὶ Θρᾷκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναῖκές τε καὶ αὐτοί, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι, καλὸν καὶ εὔδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι, id eſt, Scythæ autem, & Thraces vino mero prorſus vtentes, & ipſi & mulieres, perfuſaſque & madefactis vino veſtibus habentes, præclarum, & beatum ſtudium eſſe exiſtimant, idque ad illis more & conſuetudine receptum eſt. Concinit his Horatianis illud Anacreontis: [illegible] quorum verſuum hæc fere ſententia eſt: (Nam mihi properanti, & aliud, quod magis ad rem attinet, agenti, numeros verſuum reddere non licet) Age, date, vt bibam, neque ita ſtrepitu, & clamore omnia miſcentes in vino Scythicam compotationem meditemur: ſed carminibus potiùs concinnis ac iucundis pocula temperemus. [AEmylius Probus in Alcib apud Thraces homines vinolentos.

VERECVNDVM] id eſt, verecundè tractandum, eundem inuerecundum nominat Od. 11. epod. *Simul calentis inuerecundus Deus Feruidiore mero arcana promorat loco.* alia ſcilicet ratione, nempe quia qui vinum intemperantius biberint, inuerecundi ſint, nihilque neque vereantur, neque extimeſcant.

SANG. PROH. RIXIS.] vel prohibete rixas à Bacho, vt ſit hypallage: vel proprie, & vſitato more locutus eſt. ſic enim Marc. Tull, pro leg: Manil. *Erit igitur humanitatis veſtræ tantum ciuium Rom. numerum calamitate prohibere.* Idem Horat. de arte poet. *Concubitu prohibere vago.* vſitatiora ſunt illa, *prohibere iniuria, prohibere damno.* Cæſ. & Terent.

VINO ET LVCERN. MED. ACIN. IMM. &c.] id eſt, longiſsimè diſtat, ac magnopere diſcrepat ferrum à vino & conuiuiis lucernas autem cum vino coniungit, quia olim noctu potiſsimùm conuiuia agitabantur. Od. 8. libr. 3. *& vigiles lucernas Perfer in lucem.* ad quem locum plura.

MEDVS ACINACES] acinaces nomen eſt peregrinum quod genus γλωττῶν appellat Ariſtot. lib. περὶ ποιητικῆς. Eſt autem gladius Perſicus. Plato lib. 8. de Republ. en loco, vbi oſtendit, quemadmodum rerum publ ſtatus, homineſque, qui in eis verſantur, commutentur, Perſarum regis gladium, acinacen oſtendit appellari his verbis. [illegible] & Dionyſ. lib. 50. de Antonio. [illegible] id eſt, & acinacen interdum accingebat: & veſtitu alienoó patriis inſtitutis vtebatur. Medum autem appellat quia Medorum imperium ad Perſas translatum fuit, Medique, & Perſæ vni Cyro paruerunt. ſic ſupr. Od. 2. *Medos* pro *Perſis* poſuit, vt ann[o]tauimus.

Stratis & Catull. de coma Berenices. *Cum Medi irrupere nouum mare*. Atque hæc à M. Ant. Mureto fuerant iam pluribus verbis explicata.

IMMANE QVANT. DISCR.] ſummopere diſcrepat. Eſt autem hoc genus loquendi Græcorum proprium. ſic enim loquuntur illi θαυμαστὸν ὅσον. mirabile quantum, id eſt, mirificè, & mirû in modum. ἀμήχανον ὅσον ἀμήχανον ὅσον. Ariſt. ... id eſt, præterea dici non poteſt, quantum referat ad voluptatem, exiſtimare aliquid ſuum eſſe & proprium. Demoſth. ... id eſt, tamquam mirabilibus quantis per hos bonis abundaturi. Plato Polit. ... Idem ... Si igitur vir bonus & iuſtus tanto improbum & iniuſtum hominem voluptate & iucunditate vitæ ſuperat, inexplicabili quanto ſuperabit vitæ elegantia, decôre, & pulchritudine. Idem in Alcibiade. θαυμαστὸν ὅσον ... Tale illud Ariſtoph. in Ranis. ... id eſt, ſtatim enim aberrauit cæleſte quantum: id eſt, ſpatium ingens, quantum ſcilicet cælum à terris diſtat. Atque ad eundem modum M. Tullius loquitur lib. de finib. 4. *ſed differre inter honeſtum, & turpe, nimium quantum, neſcio quid immenſum* idem orat. perſ. *huic generi orationis aſpergentur etiam ſales, qui in dicendo nimium quantum valent.* id eſt θαυμαστὸν ὅσον. non diſsimile exemplum eſt, quod è ſecundo hiſtoriarum Salluſtij libro producit Nonius Marcellus. *immane quantum animi exarſere.* nam immanis ponitur interdum pro magno, vt docet Feſtus. ſic & Cornel. Tacitus, lib. 19. *Et Flauianus exercitus immane quantum animo, exitium Valenti, vt finem belli, accepit.*

LENITE CLAM. SOD. ſic Od. 8. libr. 3 *procul omnis eſto Clamor & ira* notum eſt illud Pind. ... id eſt ſilentium conuiuio earum eſt hortatur autem ſiue Hor. ſiue quis alius ſodalis ſuos, vt vociferari & contendere inter ſe deſinant, ſeſéque in lectis eo corporis ſitu contineant, quo eſſe & bibere, non autem pugnare poſſint.

ET CVBITO REM. PR.] hoc corporis habitu ac ſitu cenabant Græci ferè omnes, & Romani illi veteres, accumbentes ſcilicet, & cubito innitentes, non ſedentes: cuius rei complura in ruinis & parietinis Italiæ, veſtigia ac monumenta vidi. ad hunc locum pertinet ille qui eſt Sat. 4. lib. 2. *Nec ſatis eſt cara piſces auerrere menſa ignarum, quibus eſt ius aptius, & quibus aſſis Languidus in cubitum ieſe conuiua reponat.* quos verſus ſuo loco explicabimus: hoc tantùm dicemus in præſentia, ex his duobus locis perſpicuum eſſe ita compoſito corpore cenaſſe veteres, vt modice inflexa, & incuruata ſuperiore corporis parte, reliqua iacerent: quod eſt accubare. Nam ridiculum eſt, quod ſcribit Acron, deorum eſſe accumbere, virorum diſcumbere, ferarum recumbere. eum ita loquatur M. Tull. orat. de ſupplicijs: *vt muliebria quotidie conuiuia eſſent, vir accumberet nemo præter ipſum & prætextatum filium.* Idem epiſt. ad Pap. Pætum, lib. 9: *A cubueram hora nona cum ad te harum exemplum in codicillis exaraui.* & pro Deiot. *hunc tu e balneo, prius quàm accumberes, ducere volebas.* & in Catil. 2. ad Quint. *qui mihi accubantes in conuiuiis complexi mulieres impudicas, vino languidi, conferti cibo, &c.* & Terent. Eunucho. *At dum accubabam, quàm videbar mihi eſſe pulchre ſcribens?* Itaque hoc tantum intereſſe puto inter illa duo priora, accumbere & diſcumbere, quòd diſcumbere ſemper de pluribus dicitur: vt M. Tull. ad Attic. lib. 13. epiſt. 1: *accumbentium omnes præter illam:* accumbere autem, & de vno, & de pluribus ſiue hominibus, ſiue diis. Qui autem recubare putat ad feras duntaxat pertinere, legat primum verſum Virg. in Tityro: & illum locum M. Tull. pro Deiot. *Cùm in lectulo recubuiſſes* & 2. de orat. *cùm ceteri in campo ſe exercentibus, in herba ipſe recubuiſſet.* & de diuinat. 2. *deinde cùm ſe collegiſſet, idque viſum pro nihilo habendum eſſe duxiſſet, recubuiſſe.* Nam ex illis locis intelligere licet, recubare, ſeu recumbere, non eſſe ferarum proprium. Eſt autem *recumbere* toto corpore iacêre, ita ſcilicet compoſito, vt facilè ſomnum capere poſsis. interdum tamen pro accumbendi verbo vſurpatur vt epiſtol. ad Torquat. lib. 1. *Si potes archaicis conuiua recumbere lectis.* Herôas porrò, & primos illos homines ſediſſe inter cenandum, non accubuiſſe, ex Homero perſpici poteſt. vno aut altero exemplo contenti erimus. Iliad. λ. ... &c. id eſt, Poſtea porrò cùm in tabernaculum veniſſent, in ſedibus ſedebant. & Odyſſ. υ. ... Conuiuæ autem in ædibus audiant cantorem ordine ſedentes. quod item ſcribit Athen. libr. 7. his verbis: ... id eſt, moderatè, & temperanter dies feſtos agitabant antiqui. Itaque neque ſolebant accumbere, ſed epulabantur ſedentes. Iterum Hom. ... Idem alibi: ... Catullus etiam Deos ſedenteis, non accumbenteis facit in carmine de Pelei & Thet. nuptiis *Qui poſtquàm niueis flexerunt ſedibus artus, &c.* Et Apollon. argon. 3. ... id eſt, Poſteaquam autem magnam & copioſam cenam in amplis ædibus appoſuerunt. Tum epulari cœperunt ſedentes. Quod autem Germanus Valens indicauit mihi Seruium notare ad illum locum Virg. lib. 7 AEneid. *hi, ariete caeſo Perpetuis ſoliti patres conſidere menſis*: *maiores enim noſtri ſedentes epulabantur, quem morem habuerunt à Laconibus & Cretenſibus, vt Varro docet lib. de populi R man.* nihil hoc valet ad refellendum quod dicebamus initio, Romanos illos veteres, cubanteis cenaſſe. Nam hæc verba Seruij, quæ ſumta ſunt ex Varrone, & Virgilij, referenda ſunt ad primos illos & antiquiſſimos Romanos, qui ſeueriores & duriores, & continentiores erant. poſteriores enim mollius & remiſsius vixerunt antiquis, quemadmodum oſtendimus ex Athenæo & Homero Heroas ſedentes corpora cibo curaſſe, non accumbentes. Quin ſi res egeret pluribus argumentis, aut ampliore auctoritate, Plutarch. accedat, qui libr. ... vſquequaque his vocibus vtitur κατακλίνεσθαι, κατακεῖσθαι ... & Plato lib. 2. de rep. de epulis loquens: ... id eſt, in lectis cubare. Ibid. ... id eſt, diſcumbentes in lectis gramineis edera & myrto ſtratis. Ariſt. Pluto ... id eſt, modeſte diſcumbebamus. idem Veſp. ... id eſt, & accumbentes in lectis, quæ poſtrema exempla ſuppeditauit mihi Germanus Valens. De triclinus verò, in quibus diſcumbere ſolebant, dicemus ad illum locum Sat. li. 1. *Sæpe tribus lectis videas cenare quaternos.*

VVLTVS SEVERI] inuitatus ad combibendum, id ſe alia condicione facturum negat, quàm ſi frater Megillæ vnus e conuiuis, amicæ ſuæ nomen edat, & pronuntiet, & ſiue ſibi in aurem dicat.

SEVERI FALERNI) auſteri. fortè appellat Satyr. 4. libr. 2. *At fidum forti miſcebat melle Falernum, Mendosè.* Athen. libr. 1. ſcribit, vinum Falernum aliud auſterum eſſe, aliud dulce. dulce autem fieri, cùm ſub vindemiæ tempus Noti flauerint &c. verba Athen. ſunt hæc, ...

OPVNTIAE] à nomine Opus fit Opuntius. Eſt autẽ Opus vrbs Locridis.

QVO BEATVS VVLNERE, QVA PEREAT] id eſt, cuius puellæ amore ſaucius ſit. ſed quomodo quiſquam vno tempore, & beatus, & ſaucius eſſe, atque adeò perire poteſt? amor eſt varium quiddam & multiplex. noti ſunt *[illegible]*. notum illud γλυκύπικρον: notum illud Terent. Eun. *in amore hæc omnia inſunt vitia, iniuriæ, ſuſpiciones, &c.* Poſtremò notum illud Anacreontis, χαλεπὸν τὸ μὴ φιλῆσαι, Χαλεπὸν δὲ καὶ φιλῆσαι, Χαλεπώτερον δὲ πάντων Ἀποτυγχάνειν φιλοῦντα. id eſt, Et non amare durum, Et verò amare durum, Duriſſima omnium res Amare, nec potiri. quibus conſentaneum eſt hoc Tibull. libr. 2. *Ah miſeri, quos hic grauiter Deus vrget, at ille Felix, cui placidus leniter afflat amor.* in ſumma, amans eo, quòd potitur, beatus dici poteſt: quòd ſeruiat autem, & quòd ſemper ſollicitus ſit, perit, & miſer eſt. [His conſentaneum eſt illud Catull. de Venere, *Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.* & illud Plaut. in Ciſtel. *Namque ecaſtor amor & melle & felle eſt fœcundiſſimus. Guſtu dat dulce, amarum vſque ad ſatietatem aggerat*]

SAGITTA] noti ſunt Cupidinis arcus, notæ ſagittæ. nihil tritius eſt apud poetas, tum Græcos, tum Latinos. Vnus Propertius nobis erit nunc inſtar omnium lib. 2. *Et meritò hamata manus eſt armata ſagitta. Et pharetra ex humero Gnoſia vtroque iacet.* Lege & Philoſtratum in imaginib. & infrà Ode 8. lib. 2. *Semper ardenteis acuens ſagittas Cote cruenta.* Xenophõ autem Sympoſ. ait iccircò Cupidines ſagittarios fingi, quòd formoſi & formoſæ etiam è longinquo loco vulnerant. verba illius hæc ſunt ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι.

CESSAT VOLVNTAS NON ALIA BIB. &c.] id eſt, negas te mihi eius puellę, quam amas, nomen editurum, aut in aurem dicturum? at nihil aliud mereri velim, vt bibam: nulla alia mercede, nullove alio pretio adducar ad bibendum. *voluptas* habent codices Iann. Vrſin. Vatican. Torneſ. Ruſſard. & nonnulli alij, non, *voluntas*: quam ſcripturam non ſum ſecutus tamen.

QVAE TE CVMQ. DOM. VEN.] blanditur ei nunc, vt nomen amicæ ab eo eliciat, atque exprimat hoc modo: quamcumque puellam amas, quocumque amorem tuum contuliſti, eam tibi amicam quæſiſti, & comparaſti, cuius te neque pudere, neque pœnitere debeat. amas aliquam honeſto loco natam, & forma præſtantem puellam. amorem tuum honeſto aliquo, & gloriatione potiùs, quam pudore digno loco collocaſti. *Quæ te cumque*, pro *Quæcumque te*.

INGENVOQVE SEMP. AM. PECC.] non aliquam ignobilem, & generis ſeruilis, ſed liberam, & ingenuam amas.

QVICQVID HAB. AGE, DEP.] quæcumque ea ſit, age, committe mihi tacituro: dic mihi in aurem non vulgaturo.

TVTIS AVRIBVS] non perfluentibus, neque rimoſis: ſed vndique ſeptis & clauſis ad continendam rem arcanam creditam.

AH MISER] audito tandem puellæ illius nomine immitis fortaſſe, & illiberalis, & ſæuo ingenio prædità, ita exclamat.

QVANTA LAB. IN CHAR.] quàm ſæuam, difficilem, improbam, rapacem, auaram puellam nactus es? Proculdubiò tibi res eſt cum illiberali, & immiti puella, quæ te ſit excruciatura: qua nunquam ſis potiturus. Non diſſimulabo, in tribus libris manuſcriptis ſcriptum eſſe, *Quanta laborabas Charybdi.*

CHARYBDI] Charybdin aquarum dicunt eſſe voraginem inter Adriaticum, & Tyrrhenum mare, quæ vim quandam abſorbendi habeat, Scyllæ maxime geminam, quam Scyllam credibilius eſt ſcopulum aliquem fuiſſe, idque ex Homero ipſo colligere licet, cuius hi ſunt verſus. [illegible] Τῷ δ' ἐν ἐρινεὸς ἔστι μέγας φύλλοισι τεθηλώς. Τῷ δ' ὑπὸ δῖα χάρυβδις ἀναρροιβδεῖ μέλαν ὕδωρ. Τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ Δεινόν, μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις, ὅτε ῥοιβδήσειεν. eodem libro ἔνθεν μὲν γὰρ Σκύλλ', ἑτέρωθι δὲ δῖα χάρυβδις Δεινὸν ἀνερροίβδησε θαλάσσης ἁλμυρὸν ὕδωρ. Idem videtur ſenſiſſe Virg. AEneid. 3. *Dextrum Scylla latus, læuum implacata Charybdis Obſidet, atque imo barathri ter gurgite vaſtos Sorbet in abruptum fluctus, ruſuſque ſub auras Erigit alternos, & ſidera verberat vnda.* M. Tull. orat. de haruſp. reſponſis: *quam deni que tam immanem Charybdim poeta fingendo exprimere potuerunt, quæ tantos exhaurire gurgites poſſet, quantas iſte Byzantiorum, & Gallogræcorumque prædas exſorbuit?* Idem de orat. 3. *Charybdin bonorum, voraginem potius dixerim, faciunt enim ad ea, quæ viſa, quàm ad illa, quæ audita ſunt, mentis oculi feruntur.* Idem Phil. 2. *Quæ Charybdis tam vorax? Charybdin dico? quæ ſi fuit, fuit animal vnum. Oceanus medius fidius vix videtur tot res, tam diſſipatas, tam diſtantibus in locis poſitas, tam cito abſorbere potuiſſe.* Tibull. ad Meſſ. libr. 4. *Nec violenta ſuo conſurgit more Charybdis. Vel ſi ſub imo fluctu conſurgeret imo, Vel ſi interrupto nudaret gurgite pontum.* iam admonui, me in tribus exemplaribus antiquis ſcriptum reperiſſe *Quanta laborabas Charybdi.* quam ſcripturam tamen non ſum ſecutus. ſic enim loquitur Ode 17. ſup. *& fide Teia Dices laborantes in vno Penelopen, vitreamque Circen.*

FLAMMA] Virg. AEneid. 4. *eſt mollis flamma medullas.*

QVAE SAGA] quæ te ſaga cantionibus, & carminibus amore poterit liberare? *Sagire* (inquit M. Tull. de diuinat. lib. 1.) *ſentire acutè eſt. ex quo ſagæ anus, quia multa ſcire volunt.*

THESSALIS] Theſſali potionibus & venenis, id eſt, medicamentis, & poculis quibuſdam partim bonam mentem hominibus adimebant, partim contrariis reſtituebant. Plaut. Amphit. *Ego pol illum vlciſcar hodie Theſſalum veneficum qui peruerſè adeò perturbauit familiæ mentem meæ.* Tibull. libr. 2. eleg. 4. *Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni: Quicquid & herbarum Theſſala terra gerit.* gradatio eſt, *ſaga, magus, Deus*

VIX ILLIG. TE TRIF.] puellam illam cum Charybdi paullò antè comparauit: nunc cum Chimæra: quam triformem fuiſſe ex vulgatiſſimo Homeri verſu notum eſt, πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα. atque idem verſus apud Heſiodum quoque reperitur in Theogn. vt neceſſe ſit vel Heſiodum ab Homero mutuatum eſſe, vel vtrumque ab aliquo ſuperioris ætatis poeta, ſi quis Homero antiquior poeta fuit. Iam Chimæra ex Thiphône & Echidna nata eſt. ſoror eius fuit Hydra, fratres Orthus, & Cerberus, vt ſcribit Heſiod. in Theog. Chimæram interfecit Bellerophon equo Pegaſo vectus. qua de re ſic Heſiod. τὴν μὲν Πήγασος εἷλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης.

PEGASVS] equum Pegaſum Meduſæ filium nominat Pindarus, quia ex Gorgonis capite, quod ei abſcidit Perſeus, exſilierit, vt ſcribit Heſiod in Theog. τῆς ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν, ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος. Quantas autem, & quàm multas ad res fortiter & præclarè gerendas hic equus Bellerophonti fuerit vtilis atque opportunus, & quẽadmodũ eidẽ Bellerophõti Pallas in ſomnis frenum dederit quo equum anteà ferũ, indomitũ, indocilẽ regeret, ac moderaretur, & quẽadmodũ eius opportunitate fretus Amazonas, Chimæramque flammas ex ore euomentem, & Solymos deuicerit, copioſe narrat Pindarus Olymp. [illegible] (Pegaſo) [illegible] &c. Hon erunt autem in hanc de Pegaſo & Bellerophonte fabulam omn. vna plenitudinè

niſſimè narrat, ἰλιάδ. ς. Aratus quoque de Pegaſo ſcribit nonnulla. ex eis petat, qui volet.

EXPEDIET] illigatum, & impeditū expediet, id eſt, ſoluet. Chimæræ, quidam habent libri vulgati & nonnulli ſcripti: Chimæra autem Donati, Faerni, Vrſini, vnus Vatic. Torneſ. vt *triformis Chimæra*, cohæreat cum verbo *expediet*.

AD ARCHITAM, QVOD licet eſſet Mathematicus, tamen interierit: & illius ex protopopœia reſponſio, omnibus moriendum eſſe.

Ode XXVIII. Dicolos diſtrophos, ut, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mytilenen.

-∪∪- -∪∪-∪∪ -∪∪-
-- ∪∪--

TE maris, & terræ numeróque carentis arenæ
Menſorem cohibent Archyta
Pulueris exigui prope littus parua Matinum
Munera: nec quicquam tibi prodeſt
Aërias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum morituro.
Occidit & Pelopis genitor conuiua deorum:
Tithonúſque remotus in auras:
Et Iouis arcanis Minos admiſſus: habéntque
Tartara Panthoiden iterum Orco
Demiſſum, quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora teſtatus, nihil vltra
Neruos, atque cutem morti conceſſerat atræ,
Iudice te, non ſordidus autor
Naturæ, veríque. Sed omnes vna manet nox:
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios Furiæ toruo ſpectacula Marti:
Exitio eſt auidum mare nautis.
Miſta ſenū, ac iuuenū denſentur funera. nullum
Sæua caput Proſerpina fugit.
Me quoque deuexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit vndis.
At tu nauta vaga ne parce malignus, arenæ
Oſſibus, & capiti inhumato
Particulā dare. ſic, quodcūque minabitur Eurus
Fluctibus Heſperiis, Venuſinæ
Plectantur ſiluæ te ſoſpite: multáque merces
Vnde poteſt, tibi defluat æquo
Ab Ioue, Neptunóque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram.
Poſtmodò te natis fraudem committere forſan.
Debita iura, vicéſque ſuperbæ
Te maneant ipſum: precibus non linquar inultis:
Téque piacula nulla reſoluent.
Quamquam feſtinas, non eſt mora longa: licebit
Iniecto ter puluere curras.

TE MARIS, ET TERRAE] Archytas Tarentinus ita fuit philoſophus, & geometra, vt à reip. adminiſtratione tamen non abſtinuerit, quemadmodum declarat pulcherrima illa Platonis ad eum epiſtola.

COHIBENT] continent & coercent te, qui viuus maria & terras dimenſus es, cælumque adeò ipſum mente & animo percurriſti.

PVLVERIS EXIGVI PARVA MVNERA] paulùm pulueris: non tantùm terræ, quantum ſatis ſit ad totum corpus tuum contegendum.

PROPE LITTVS MAT.] In Apulia. Od. 2. l. 4. *ego apud Matinum* [illegible].

NEC QVICQ. TIBI PROD. &c.] nec quicquam tibi adiumenti attulit ad mortem effugiendam, quod in rerum cæleſtium cognitionem plurimum ſtudij, operæque contuliſti, cælique magnitudinem mente peragraſti, cum eſſes omnino moriturus. Phauorinus apud Aulum Gellium libr. 10. hæc de Archyta, Ἀρχύτας Ταραντῖνος φιλόσοφος ἅμα καὶ μηχανικὸς ὢν ἐποίησε περιστερὰν ξυλίνην πετομένην. ἥτις εἴποτε καθίσειεν, οὐκέτι ἀνίστατο. μέχρι γὰρ τούτου cætera deſunt apud Aulum Gellium, id eſt, Archytas Tarentinus cùm philoſophus ſimul & machinarum opifex eſſet, columbam ligneam effecit volantem: quæ ſiquando conſideret, non amplius ſurgebat.

OCCIDIT ET PELOPIS] reſponſio eſt Archytæ. Pelopis genitor eſt Tantalus, de quo plura lib. 1. Satyr. 1. Quid mirum eſt (inquit Archytas) me mathematicum, & philoſophum, mortuum eſſe? mortuus eſt & Tantalus conuiua Deorum. Tithonus quoque Auroræ coniux ex hominum numero ſublatus eſt, aliique præſtantiſſimi viri mortem obierunt. Plutarch. ἐν τῷ παραμυθητ. πρὸς Ἀπολλ. ſcribit, Antimachum poetam mortua ſibi vxore Lyda, quam vehementer amabat, ſcripſiſſe elegiam quandam ad conſolandum, & leniendum mærorem ſuum: in qua calamitates Heroicas colligebat, malis alienis ſuum ſtium, ac dolorem leuare ac minuere ſtudens. Eſt autem vnum hoc quoque ex iis, quæ in conſolationibus adhibere & vſurpare ſolemus, ſi quem magnum & præſtantem virum, cui ſimilis calamitas, atque ei, quem conſolari volumus, acciderit, proferre poſſimus. Eo argu. vſus eſt Ser. Sulp. ad conſolandum M. Tull. Cic. de obitu filiæ. Primum enim oſtendit, vrbes antiquiſſ. & florentiſſ. funditus eſſe deletas, deinde viros clariſſ. interiiſſe ſic Seruius. *Quæ res mihi non mediocrem conſolationem attulit, volo tibi commemorare, ſi fortè eadem res tibi minuere dolorem poſſit. Ex Aſia rediens, cum ab Ægina Megaram verſus nauigarem, cœpi regiones circumcirca proſpicere. poſt me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræeus, ſiniſtra Corinthus: quæ oppida quodam tempore floreniſſima fuerunt, nunc proſtrata, & diruta ante oculos iacent. Cœpi egomet mecum cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, ſi quis noſtrûm interijt, aut occiſus eſt, quorum vita breuior eſſe debet, cum vno loco tot oppidorū cadauera proiecta iaceant,* &c. & M. Tul. ad Torquatum lib. 7. *Poſtremo ii quæ, vel etiam ij viri hoc bello amiſerunt, vt impudentes videantur eandem fortunam, ſi res cogat, recuſare.* ſic & Achill. ἰλιάδ. φ. Lycaonem vnum è filiis Priami mortem deprecātem pretiumque ſalutis & vitæ promittentem, hortatur, vt æquo animo mortem ferat: cæſum eſſe Patroclum illo multo meliorem: ſe quoque eximia corporis ſtatura, & pulchritudine præditum, Pelei & Thetidis filium, vel manè, vel meridie, vel veſperi moriturū. ſic ille. ἀλλὰ φίλος θάνε καὶ σύ. τίη ὀλοφύρεαι οὕτως; κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων. Οὐχ ὁράᾳς οἷος καὶ ἐγὼ καλός τε μέγας τε, Πατρὸς δ' εἴμ' ἀγαθοῖο, θεὰ δέ με γείνατο μήτηρ. Ἀλλ' ἔπι τοι καὶ ἐμοὶ θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Ἔσσεται ἢ ἠὼς ἢ δείλη ἢ μέσον ἦμαρ &c. Idem, ἰλιάδ. σ. accepto de Patrocli hominis ſibi cariſſimi obitu nuntio, ægre ferens ſe non interfuiſſe in prælio, neque ei ſaluti fuiſſe, poſteaquam in animum duxit, amici mortē vlciſci, etiam ſi mors ſibi ſit oppetenda: ita ſe ſolatur, ne Herculem quidem mortem effugiſſe, quamuis Ioui cariſſimus eſſet, ſed eum quoque à Iouis & Iunonis ira perculſum ac ſubiectum eſſe, ſic Achilles. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε κῆρα, ὅσπερ φίλτατος ἔσκε Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι, Ἀλλά ἑ μοῖρ' ἐδάμασσε καὶ ἀργαλέος χόλος Ἥρης.] Atque hoc eodem mortis ſolatio nos vti iubet

Lucret.lib.3.oſtendens,AEneam, Xerxem,Scipiones. Homerum, & innumerabileis alios clariſſimos viros de vita deceſſiſſe. *Hoc etiam tibi tute interdum dicere poſſis, Lumina ſis oculis etiam bonus Ancu' reliquit: Qui melior, quàm tu, multis fuit improbe rebus: Inde alij multi reges, rerúmque potentes, Occiderunt, magnis qui gentibus imperitarunt.* & apud Virg.lib.10. AEneid. Iupiter Herculem ob imminentem, & propinquum Pallantis interitum, ingemiſcentem, his verbis ſolatur. *Stat ſua cuique dies: breue, & irreparabile tempus Omnibus eſt vitæ: ſed famam extendere factis, Hoc virtutis opus. Troiæ ſub mœnibus altis Tot nati cecidere Deûm: quin occidit vnà Sarpedon, mea progenies. etiam ſua Turnum Fata vocant, metáſque dati peruenit ad æui.* Poſtremò Horatius duobus locis pro eo, quod eſt, mori, poſuit, ire, aut decidere, quò AEneas, quò Numa, quò Ancus, & cæteri, Ode 7.lib.4. *Nos, vbi decidimus Quò pius AEneas, quò Tullus diues, & Ancus, &c.* & epiſt.ad Numicium lib.1. *cùm bene notum Porticus Agrippæ, & via te conſpexerit Appi: Ire tamen reſtat, Numa quò deuenit, & Ancus.*

TITHONVSQVE REMOTVS] Ode 16. libr.2. *Longa Tithonum minuit ſenectus.*

ET IOVIS ARCANIS MINOS] Hom.ὀδ.τ. de Minoë. Τῇσι δ᾽ ἐνὶ Κνωσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα τε Μίνως ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστὴς id eſt, in his autem Cnoſſus, vrbs magna, in qua Minos regnauit, qui cum magno Ioue ſermones habere ſolebat. & Plato in Min. cum multa alia de hoc tradat, qualia ſunt, Minoëm fuiſſe à Ioue eruditum atque inſtitutū, & nono quoque anno cum eo verſari & ſermones conferre ſolitum: tùm illos Homeri verſus profert, eorúmque ſententiam explicat.

PANTHOIDEN.] Pythagoram ſignificat, qui παλιγγενεσίαν illam, & μετεμψύχωσιν in ſeipſo confirmans, dicebat ſe Euphorbum fuiſſe Panthoi filium: de quo Hom.ἰλιάδ.π. Πανθοΐδης Εὔφορβος, ὃς ἡλικίην ἐκέκαστο ἔγχεΐ θ᾽ ἱπποσύνῃ τε, πόδεσσί τε καρπαλίμοισι. Nã Pythagoras quidē (vt ſcribit Pauſan. Corinth.) Mneſarchi fuit filius, Euphronis nepos, Hippaſi pronepos.

QVAMVIS CLYPEO TROIANA, &c.] id eſt, quamuis detracto è poſte templi Euphorbi clypeo teſtatus ſe Troianis temporibus Euphorbum fuiſſe, nihil præter corpus interire ſibi perſuaſerat. Diogenes Laertius hos verſus ait ſe in hanc de Pythagora fabulam luſiſſe.

Τὰς φρένας ἢν ἐθέλῃς τὰς Πυθαγόρεω νοῆσαι,
Ἀσπίδα τὴν Εὐφόρβου βλέψον ὀμφαλόεσσαν.
Φησὶ γὰρ, οὗτος ἐγὼν ἤμην πρόσθεν βροτὸς. ὃς δ᾽,
Ὅτ᾽ οὐκ ἦν, φάσκων ὅστις ἔην, οὔτ᾽ ἦν, id eſt,

Pythagoræ penitus ſi vis cognoſcere mentem,
Euphorbi ſcutum conſpice Panthoidæ.
Quondã, inquit, fui homo hic. qui cùm haud erat ipſe fuiſſe
Se dicit: viuus, dic mihi, qualis erat?

Interpres autem Sophoclis de Pythagora mihi videtur quædam ſcripſiſſe digna, quæ huc aſcribantur. Πυθαγόρας καθείρξας ἑαυτὸν ἐν ὑπογαίῳ, λογοποιεῖν ἐκέλευσε τὴν μητέρα, ὡς τεθνηκὼς εἴη, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιφανεὶς περὶ παλιγγενεσίας, καὶ τῶν καθ᾽ ᾅδου τινὰ ἐτερατεύετο, διηγούμενος περὶ τῶν ζώντων περὶ τῶν οἰκείων οἷς ἐν ᾅδου συντετυχηκέναι ἔλεγεν. ἐξ ὧν τοιαύτην ἑαυτοῦ δόξαν κατεσκεύασεν, ὡς πρὸ μὲν τῶν Τρωικῶν Αἰθαλίδης ἦν ὁ Ἑρμοῦ, εἶτα Εὔφορβος, εἶτα Ἑρμότιμος, εἶτα Πύθιος ὁ Δήλιος, εἶτ᾽ ἐπὶ πᾶσι Πυθαγόρας. i. Pythagoras cùm ſe in loco quodã ſubterraneo cõcluſiſſet. iuſſit matrem hunc de ſe ſermonem vulgare, ſe mortuum eſſe, Poſteà autem cùm ſeſe in conſpectum hominum retuliſſet, quædam de palingeneſia, id eſt, iterata quadam origine, & de iis rebus, quæ ſunt apud inferos monſtri ſimilia, prædicabat: verba faciens apud eos, qui viuebant de eorum propinquis: quibuſcum ſe apud inferos locutum & congreſſum eſſe dicebat. ex quibus hanc ſibi hominum de ipſo opinionem comparauit, ſe fuiſſe ante Troiana tempora AEthalidem Mercurij filium, deinde Euphorbum, deinde Hermotimum, deinde Pythium Delium, poſtremo Pythagoram. ſimilia quædam ſcribit interpres Apollon. in argonau. libr.1. Πυθαγόρας δὲ ἐν τῷ μετεμψυχοῦσθαι τὰς ψυχὰς, καὶ παρεισδύεσθαι εἰς ἕτερα σώματα φησὶν ὅτι γέγονεν ὁ Ἑρμοῦ υἱὸς, καὶ Σαμίας ἑταίρας καὶ Πυθαγόρας. Pythagoras in eo quòd animę immutētur, & migrēt in alia corpora, dicit ſe fuiſſe Mercurij & meretricis cuiuſdam Samiæ filium, & Pythagoram.

REFIXO] id eſt, detracto. vt epiſt. ad Loll 2. libr.1. *Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refixit.* & Od. 7. epod. *Refixa cœlo deuocare ſidera.*

NON SORDIDVS AVCTOR NATVRAE, &c.] id eſt, qui rerum omnium occultarum naturas, & cauſas ſtudioſiſſime exquiſierat, quique in vero inueniendo plurimum ſtudij poſuerat, ex iiſque rebus magnam ſibi auctoritatem compararat. ſcripſerat autem libr. de natura, vt tradit Laërt. ſic infra Od.15. epod. *Nec te Pythagoræ fallant arcana renati.*

SED OMNEIS VNA MANET NOX.] vt ſententia hæc veriſſima eſt, ita à ſcriptoribus admodum frequentata. Horat. ſuprà Od. 4. *Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regumque turreis.* & Od.14. lib. 2. *Eheu fugaces Poſthume, Poſthume, Labuntur anni, nec pietas moram, &c.* quæ ſequuntur. & Od.3. eiuſd. *Omnes eodem cogimur: omnium verſatur vrna.* & Od.18. eiuſdē: *æqua tellus Pauperi recluditur, Regúmque pueris.* & Od.3. lib.2. *Diuéſne priſco natus ab Inacho, Nil intereſt, an pauper & infima De gente ſub dio moreris Victima nil miſerantis Orci.* & Od.1. libr.3. *æqua lege neceſſitas Sortitur inſigneis & imos.* & Hom ἰλιάδ.ζ. Μοῖραν δ᾽ οὔτινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται. Parcam autem neminem effugere poſſe dico, neque malum, neque bonum, poſtquam ſemel natus ſit: & Pindar. ἰσθμ. εἰδ. ἑπτ. θνάσκομεν γὰρ ὁμῶς ἅπαντες, δαίμων δ᾽ ἄσκοπος. id eſt, Omnes enim ſimiliter morimur; Parca autem non cernitur. & Lyſias in ἐπιταφίῳ τοῖς κορινθίων βοηθοῖς. ὥστε τὰ δεινὰ πάλαι προσδοκῶμεν πάσχειν, νῦν ἐπὶ τούτοις λυπεῖσθαι ἄγαν, οὕτω βαρέως φέρειν ἐπὶ τοῖς τῆς φύσεως συμφοραῖς, ἐπιστάμενος τὸν θάνατον κοινὸν καὶ τοῖς χειρίστοις καὶ τοῖς βελτίστοις. οὔτε γὰρ τοὺς πονηροὺς ὑπερορᾷ, οὔτε τοὺς ἀγαθοὺς θαυμάζει, ἀλλ᾽ ἴσον ἑαυτὸν παρέχει πᾶσι. i. Quare quid oportet quæ nos olim mala exſpectabamus, vt nobis euentura, iis nunc angi, aut ita grauiter ferre naturæ caſus aduerſos, cùm ſciamus, mortem eſſe deterrimis, & præſtantiſſ. communem? Nam neque improbos deſpicit, neque bonos admiratur: ſed ſeſe omnibus æqualem præbet, Item Horat Sat.6. lib. 2. *neque vlla eſt Aut magno, aut paruo leti fuga.* & Propert.libr.3.eleg. 16. *Sed tamen huc omnes, huc primus, & vltimus ordo. Eſt mala, ſed cunctis iſta terenda via eſt.*

NOX] id eſt, mors. ſic Catul. *Nobis cùm ſemel occidit breuis lux, Nox eſt perpetua vna dormienda.* Nam vt lux pro vita à ſcriptoribus vſurpatur (M. Tull. pro Roſc. Amer. *propter quos hanc ſuauiſſimam lucem aſpexeris, eos indigniſſimè luce priuare?* & lib 4. accuſ. de ſignis, *cur pluratis lucis vſuram tam diu, quàm dediſti?*) ita nox, & tenebræ pro morte. iterum Catull. *At vobis malè ſit malæ tenebræ Orci, quæ omnia bella deuoratis* & ſuprà Hor. Ode 4. *Iam te premet nox, fabulæque manes.* in tribus libris antiq. reperi ſcriptum, *ſed omneis vna manet mors.*

MANET] id eſt, vna omnibus nox imminet, vna mortis neceſſitas omneis exſpectat, omneis exceptura eſt.

DANT ALIOS FVRIAE] ſignificat à furiis bella conflari, & furioſorum eſſe armis decertare. Itaque apud Virg.lib.7. AEn. Iuno bellum conflare inter Latinos & Troianos cogitans, Alecto ab inferis euocat, vt hoc negotium conficiat. ſic Virg. *Hæc vbi dicta dedit, terras horrenda petiuit: Luctificam Alecto dirarum ab ſede ſororum, Infer-*

rum Inferni, quæ ciet tenebris: cui triſtia bella, Iraque, inſidiaque, & crimina noxia cordi. hoc igitur dicit non obſcurè, alij in acie occidunt, alij naufragio pereunt. cod. Torneſ. habet, *Exitio eſt auidum mare nautis.* fortaſſe non malè. vt Od. 29. lib. 3. *Addant auaro diuitias mari.* ego tamen ſequor alteram ſcripturã, & vulgatã.

DENSENTVR] ſic in cod. Torneſ. & tribus aliis ſcriptum eſt, *denſentur*, inquam, non vt in vulgatis *denſantur*. quo verbo vſus eſt Lucret. non ſemel. *denſentur* autem, id eſt, cumulentur, exaggerentur. ἐπωρσὶ τύμβοι κεῖνται οἱ γέροντες καὶ οἱ νέοι.

NVLLVM SAEVA CAPVT PROSERPINA] Proſerpina mortis & vitæ arbitra eſt. Mart. ad Lucinum quendam. *Non omnem fallis: ſcit te Proſerpina canum: Perſonam capiti detrahet illa tuo.* Et apud Virgil. lib. 4. Æneid. ext. Cùm Dido magno cum cruciatu, & longo tractu temporis moreretur, quia ei, vtpote ante diem morienti, Proſerpina nondum *flauum vertice crinem Abſtulerat, Stygioque caput damnauerat Orco*, deuolat Iris è cælo, quæ eam corpore exſoluat. & Sat. 5. lib. 2. Tireſias cum Vlyſſ. pauca locutus à Proſerpina retrahitur, *ſed me* (inquit ille) *Imperioſa trahit Proſerpina, viue, valeque.* fugit autem hoc loco, cùm priorem ſyllabam habeat productã, temporis præteriti eſt.

RAPIDVS] liber Faerni, habet *rabidus*. non probo.

ORIONIS] Hyrieus Neptuni & Alcyonæ filius Tanagræ, quæ vrbs eſt Bœotiæ, habitabat: hic cùm eſſet hoſpitaliſſimus, Deóſque liberaliter aliquando hoſpitio accepiſſet, Iupiter, Neptunus, Mercurius ob eam hoſpitalitatem, gratiam ei referre volentes, iuſſerunt, vt, quod ei commodum eſſet, abs ſe peteret. Ille autem cùm liberis careret, neque vxorem ducere vellet, tamen conſilium petiuit. Tum Dij pellem bouis ſibi ab illo immolati comminxerunt, & ſemine conſperſerunt. quo facto, monuerunt, vt eam pellem in terra conderet, ac defoderet, & decem pòſt menſibus effoderet. Intereà natus eſt Orion, ducto nomine ἀπὸ τοῦ οὐρεῖν, id eſt, à meiendo. qui paullùm immutatis literis ὠρίων Orion ſpecioſioris & honeſtioris appellationis gratia poſteà dictus eſt is Dianæ, cum qua venabatur, ſtuprum inferre conatus eſt. qua de re dea irritata ſcorpium e terra extulit, à quo Orion in talo ictus interiit. Iupiter autem, eum miſeratus, in aſtra retulit. eò fit, vt Oriente Scorpio occidat Orion. Verùm Homerus Ὀδυσσ. ε. dicit eum à Diana ſagittis eſſe confixum. Εἷος μιν ἐν Ὀρτυγίῃ χρυσόθρονος ἄρτεμις ἁγνὴ Οἷς ἀγανοῖς βελέεσσιν ἐποιχομένη κατέπεφνεν. Lege Aratum de Orione. & Diana. Horat. Od 3. lib. 4. *Tentator Orion Dianæ.* & 13. lib. 2. *Nec curat Orion leones, Aut timidos agitare lyncas.* deuexum autem intellige, vel qui ad occaſum vergit, vel qui in decliui cæli parte ſitus eſt. Siue autem oriatur, ſiue occidat, tempeſtates excitat. icircò Virg. nimboſum vocat.

AT TV NAVTA VAGAE] At tu nauta ne parce malignus particulam arenæ dare oſſibus, & capiti inhumato, terram oſſibus & capiti inhumato benignè inijce.

MALIGNVS] malignus eſſes ſi parceres: vel ne te in eo malignum præbe, vt parcas. ſic loquitur Satyr. 6. lib. 2. *Si veneror ſtultus nihil horum*, id eſt, ſi non ſum ita ſtultus, vt aliquid horum venerer, ſeu precer, & optẽ. vide annot. ad Od. 13. li. 3 iã illud *parce dare* huic poetæ vſitatũ eſt: exẽpli cauſa, Od. 28. lib. 3. *Parcis deripere horreo Ceſſantẽ, &c.* & Sat. 2. lib. 2. *Et niſi mutatum parcit diffundere vinum*, id eſt, non vult. ſic Catullus de nuptiis Pelei. *Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt.* id eſt, nihil eſt, quod promittere non audeant. & Titus Liuius lib. 34. *Proinde parce ſis fidem ac iura ſocietatis iactare* iterum Horat. Od. 8. *Parce priuatus nimium cauere.* Malignus idem ferè valet, quod anguſtus: opponitúrque benigno, vt annotatum eſt ad illum locum epiſt. ad Auguſt. lib. 2. *laudare malignè.*

SIC] lege, quæ ſuprà diximus de hac particula Od. 3.

QVODCVMQVE MINAB.] verbum minandi iunxit caſui accuſandi, vt epiſt. ad Celſum. *dic pulchra & multa minantem, Viuere nec rectè, nec ſuauiter.* & Od. 19. epod. *Minatus vrbi vincla.* ſic ſæpe M. Tullius vt Tuſc. 1. *Theodoro cùm Lyſimachus Rex crucem minaretur, iſtis quæſo* (inquit) *iſta horribilia minitare purpuratis tuis.*

VENVSI. PLEC. SILVAE] in Venuſinas ſiluas recidat: ſiluæ Venuſinæ luant, &c. ſic loquitur epiſt. 2. lib. 1. *Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui.*

TE SOSPITE.] te ſaluo, te incolumi.

AEQVO AB IOVE.] æquo, id eſt, tibi placato, ſeu fauente, ſeu non irato. ſic epiſt. ad Auguſt. lib 2. *& mecum facis, & Ioue iudicat æquo.*

NEGL. IMMER. NOC. POST. N. &c.] hunc locum in omnibus libris corruptum non leui coniectura ductus emendaui. Nam cùm in vno codice Vaticano & in Iannoct. & in Clerico Ruſſard. Nicot. *forſan* pro *fors &*. in nonnullis aliis *forſit*, repeririſſem: facilè mihi perſuaſi, illud *forſan* principio fuiſſe aſcriptum ad explicandam vocem obſcuriorem *forſit*, ſeu *forſet*, quod idem valet: deinde deleto *forſit*, quo & alibi vtitur Horat. in eius locum fuiſſe ſubſtitutum *fors &*, veruntamen ne quis religioſior me paullò audaciorem eſſe diceret, *forſan* quod reperitur in quoque lib. antiq. pro meo iure arripui, ita tamen vt *forſit* multo malim: ſententia autem huius loci ſic reſtituti non eſt obſcura *forſit*. ſeu forſan non dubitas, aut non vereris religioni culpam admittere, quæ ſit etiam tuis liberis immerentibus nocitura. ſi ita eſt, debita iura, id eſt, Iuſtitia, quæ aliqua ex parte in reciproca perpeſſione conſiſtit, & viciſſitudo mali, te maneant, id eſt, tibi impendeant & inſtent, te excipiant, pœnas denique abs te repetant: vel ſic, Hoc idem malum, nempe Inſepultum eſſe, tibi eueniat.

[IMMERITIS] quia pœna non debet alium quemquam attingere, quàm eum, qui culpam commiſit. Veruntamen ſæpe aliter fit: vt Georg. 1. *Laomedonteæ luimus periuria Troiæ*: ad quem Virg. locum, hunc Horatij profert Seruius. Tale & illud Oda 6. lib. 3. *Delicta maiorum immeritus lues Romane.* & illud epiſt. 2. lib. 1. *Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui.*]

POSTMODO) paullò pòſt.

TE NATIS) ex te natis

FRAVDEM) culpam, noxam.

DEBITA IVRA, VIC. SVP.) nunc his, quæ ſequuntur, ei male precatur, ſi ſe inſepultum relinquat.

VICESQVE SVPERBAE) pœnæ reciprocæ, graues, & acerbæ, ἀμοιβαί, τὸ ἀντιπεπονθὸς, talio, pœnæ vltrices: vel pœnæ ſuperbis factis dignæ. Sed Paſſeratius mauult legi *ſuperbe* in vocandi caſu adiuuat eum codex vnus manuſcrip. quem domi habeo, in cuius ora aſcriptum eſt ad hunc locum, *ſuperbe*, quia me inhumatum eſſe ſiuiſti.

TE MANEANT IPSVM) tibi ſint paratæ, te exſpectent. M. Tull. cum dandi caſu coniunxit Philipp. 2. *cuius quidem tibi fatum, ſicut C. Curioni manet.* ſic enim ſcriptum eſt in antiq. codice, & Catullus. *Scelesta, tenẽ, quæ tibi manet vita?* cum accuſ. Plaut. Moſtell. *Meum bonum me, te tuum maneat malum.* & Horat. Od. 13. epod. *Te manet Aſſaraci tellus*, id eſt, tibi parata, & reſeruata eſt, te exſpectat. & Od 16 epod. *Nos manet Oceanus circumuagus.* & Ode 17. *O tardiora fata te votis manent.* & epiſt ad Torquat lib 1 *Supremo te ſole domi Torquate manebo.* & epiſt. ad librum ſuum lib 1. *Hoc quoque te manet, vt pueros elementa docentem Occupet extremis in vicis balba ſenectus.* id eſt, hoc tibi impendet, hoc tibi euenturum eſt & hac Ode paullò antè, *ſed omnes vna manet nox.* & Ode 18. lib 2. *Nulla certior tamen R. pacis Orci fine deſtinata Aula diuitem manet Herum.* Terent Phorm. *Simul autem non manebat ætas virginis Meam negligentiam.* & ita loquuntur Græci: vt Pindarus ἰσθμιονίκ. ε. τὸ γὰρ πὰρ δίκαν γλυκὺ πικροτάτα μένει τελευτά. conuerſa ratione dixit Hora Od. 11 lib. 3. *Quæ manent culpæ etiam ſub Orco*, id eſt, quæ etiam apud inferos, vbi pœnas ſuarum culparum ſufferunt,

nondum tamen culpis liberantur: vel ita luunt pœnas, vt culpæ inexpugnabiles maneant.

PRECIBVS NON LINQVAR] preces appellat, exſecrationes *ἀρὰς* vt Ode 5. epod. vel ſimpliciter accipito. ſignificat autem deos ſuis precibus adductos pœnas inhumanitatis ab hoc mutua repetituros, proinde ac ſi diceret, euentura precatus ſum.

PRECIBVS NON LINQVAR INVLTIS] Paſſeratius putabat *inultus* eſſe reponendum, vt ſit hæc ſententia: non linquar inultus: ob eas preces, quibus te deuoui.

TEQVE PLAC. NVLLA RES.] nullæ victimæ, nulla ſacrificia, nullæ denique placationes te culpa ſoluent, nec liberabunt, niſi meis oſſibus terram inieceris. ſignificat, ſcelus admiſſurum nefarium, atque inexpiabile, niſi cadauer ſuum inſepultum repertum, terra iniecta tegat: quod ſepulturæ genus erat omnium poſtremum. Verumtamen qui corpus inſepultum reliquerat, neque ſaltem iniecta gleba ſepelierat, hoc nefas à ſe admiſſum, porca præcidanea immolata expiare aut luere poterat, vt docet Feſtus in voce *præcidanea, ſeu præcidaria agna & porca.*

QVAMQVAM FEST.] iterum ſtudet ei blandiendo perſuadere, vt humo iniecta corpus ſuū contegat.

INIECTO TER PVLV. CVR.] tradit M. Tull. libr. 2. de legibus, *humatos propriè dictos eſſe eos, quos humus iniecta contegeret* eumque morem à iure pontificali confirmari, quòd priuſquam in os iniecta gleba ſit, locus ille, vbi crematum corpus eſt, nihil habeat religionis. Et Varr. lib. 4. de lingua Latina ſcribit, quoad quis inhumatus ſit, qui Romæ combuſtus non eſt, aut cuius in ſepulchrum iniecta gleba non eſt, eius familiam funeſtam manere. Et Seru. ad hunc locum Virg. lib. 6. Æneid. vbi Muſenus ſepelitur, *Præcipuè pius Æneas, &c.* hæc aſcribit. Qui de pietatis generibus ſcripſerunt, primum locum in ſepultura eſſe voluerunt. Vnde cum Pontificibus nefas eſſet cadauer videre, magis tamen nefas fuerat, ſi viſum inſepultum relinquerent. Genus autem ſepulturæ fuerat, iniectio pulueris: vnde eſt, *aut tu mihi terram Iniice.* & Horat. *non eſt mora longa: licebit Iniecto ter puluere curras.* Idem Seruius ad illum locum eiuſdem eod. lib. inops, inhumataque turba, inopem (inquit) intelligit ſine pulueris iactu. Nam Ops terra eſt. Iniectio autem fieri poterat etiam ſine cadauere, nempe quibuſdam ſacris ſolennibus ex ritu Pontificali & ſepultura inanis tantundem valebat, quantum plena, vt intelligere licet ex ea, qua Deiphobus affectus eſt. Nam nihilominus eius vmbra traiecta eſt, quamuis ei Æneas cenotaphium dumtaxat fecerit, id eſt, tumulum inanem, vt lib. 5. Æneid. *Tunc egomet tumulum Rhœteo in littore inanem Conſtitui, & magna manes ter voce vocaui, &c.* Horribile autem & formidoloſum fuiſſe veteribus illis iacêre inhumatos, cum alij ſcriptores, tum maximè poetæ declarant. Hector quidem apud Hom. in χ. iamiam moriturus in magni beneficij loco ab Achille petit, ne ſe canibus dilacerandum relinquat: ſed patri Priamo potius, matrique Hecubæ ſepeliendum, atque humandum reddat. Apud eundem Patroclus Achilli in ſomnis obiectus eum orat, vt ſe quàm primum ſepultura afficiat, ne ab introitu, & oſtio inferorum excludatur. vmbras enim ſibi obſtare, quominus fluuium traiicere poſſit: ideoque ſe vagari, & errare per vaſtas Orci ſolitudines. verba Patrocli ſunt hæc in ψ. *Θάπτε με ὅττι τάχιστα, πύλας Ἀΐδαο περήσω. Τῆλέ με εἴργουσι ψυχαὶ, εἴδωλα καμόντων, Οὐδέ μέ πω μίσγεσθαι ὑπὲρ ποταμοῖο ἐῶσιν, Ἀλλ' αὔτως ἀλάλημαι ἀν' εὐρυπυλὲς Ἄϊδος δῶ.* Ariadna quoque apud Catullum queritur, ſe pro tot in Theſea officiis, ac beneficiis, dilacerandam feris relictum iri, neque iniecta terra tumulatum iri. ſic illa: *Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibuſque Præda, nec iniecta tumulabor mortua terra.* & apud Virgil. Palinurus Æneam orat, vt aut ſibi terram iniiciat, aut corpus ſuum ſecum tollat per vndas: *Da dextram miſero, & tecum me tolle per vndas, Sedibus vt ſaltem placidis in morte quieſcam, &c.* (inquit ille.) Denique totum Antigonæ Sophoclis argumentum in eo vertitur, quòd Creon Polynicen vetuit ſepeliri. ſoror Antigona eum clam humo contexit: quo in facto deprehenſa, ſuóque ipſius indicio prodita, viua in terram defoſſa eſt. & in γ. Telemacho de Agamemnonis nece quærenti inter alia multa tum hoc reſpondet Neſtor, ſi Menelaus Troia reuerſus Ægiſtum Agamĕnonis percuſſorem domi viuum offendiſſet, neminem illi fuiſſe mortuo terram iniecturum: ſed eum canes & volucres fuiſſe diſcerpturos, ac dilaceraturos: neque vllam è Græciæ mulieribus mortem eius fuiſſe defleturā. ſic Homer. *εἰ ζωόν γ' Αἴγισθον ἐνὶ μεγάροισιν ἔτετμεν Ἀτρεΐδης Τροίηθεν ἰὼν ξανθὸς Μενέλαος. Τῷ κέ οἱ οὐδὲ θανόντι χυτὴν ἐπὶ γαῖαν ἔχευαν. Ἀλλ' ἄρα τόν γε κύνες τε καὶ οἰωνοὶ κατέδαψαν Κείμενον ἐν πεδίῳ ἑκὰς ἄστεος, οὐδέ κέ τίς μιν Κλαῦσεν Ἀχαιϊάδων.* qua de re plura dicemus ad Od. 5. epod.

TER] hic numerus non ſolùm perfectionem quandam ſignificat, ſed etiam *μυστηριώδης τίς ἐστι*, vt diximus ſupra ad Oden primam.

CVRRAS] nauiges. ex quo curſum etiam in nauigatione vſurpant Latini per tranſlationem. M. Tull. offic. 3. *ſi idem ſciat complures mercatores ab Alexandria ſoluiſſe, nauesque in curſu frumento onuſtas petentes Rhodum viderit.* Idem de nat. deorum lib. 3 *Dionyſius cum fanum Proſerpinæ Locris expilauiſſet, nauigabat Syracuſas: iſque cum ſecundiſſimo curſum teneret, Videtiſne (inquit) amici, quàm bona a Diis immortalibus nauigatio ſacrilegis detur.* Idem ad Brutum epiſt. cuius initium eſt *Meſſalam habes. Itaque in medio Aetiaco curſu, cum Eteſiarum diebus Auſter me in Italiam, quaſi diſſuaſor mei conſilij retuliſſet, te vidi Veliæ.* Horat. Od. 34. huius lib. *nunc retrorſum Vela dare atque iterare curſus Cogor relictos.* Catul. de nupt. Pel. & Thet. *Illa rudem curſu prima imbuit Amphitriten.* & crebrò Virg.

AD ICCIVM, QVOD à philoſophia ad militiam ſe contulerit.

Ode XXIX. Tricolos tetraſtrophos, Vides vt alta ſtet niue candidum.

- - υ - - υυ - υ -
- - υ - - υυ - υ -
- - υ - - υ - -
- υυ - υυ - υ - -

ICCi beatis nunc Arabum inuides
Gazis, & acrem militiam paras
Non antè deuictis Sabææ
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas. quæ tibi virginum
Sponſo necato barbara ſeruiet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum ſtatuetur vnctis,
Doctus ſagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi poſſe riuos
Montibus, & Tyberim reuerti:
Cùm tu coemptos vndique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum
Mutare loricis Hiberis
Pollicitus meliora tendis?

BEATIS] opulentis.

NVNC ARAB. INVID.] Arabia [illegible], cinnamomi, thuriſque feraciſsima. infrà Ode 24. lib. 3. *Intactis opulentior Theſauris Arabum, &c.* & epiſt 7. ad Mæc libr. 1. *Nec Otia diuitiis Arabum liberrima muto.* Conſtat autem Auguſtum hoc tempore Parthis & Arabibus bellum inferre cogitaſſe, eòque referendum eſt id, quod eſt infrà Od. 35. huius lib. *& nunc oriens recens Examen Eois timendum Partibus, Oceanoque rubro.*

GAZIS] Γάζα (inquit Heſych.) [illegible] M. Tull. *qui ab aurum Gazáque regia manus abſtinuiſſet.* & Offic. 2. *omni Macedonum Gaza, quæ fuit maxima, potitus eſt Paullus.* Horat. infrà Od. 16. lib. 2. *Non enim Gazæ, neque conſularis Summouet lictor miſeros tumultus Mentis.* Pompon. Mela. *Ceterum in Palæſtina eſt ingens & munita admodum Gaza (ſic Perſæ ærarium vocant) & inde nomen eſt, quòd cum Cambyſes armis Ægyptum peteret, huc belli opes, & pecuniam congeſſerat.*

HORRIBILIQVE MEDO] Medis & Perſis, & Parthis, vt ſup. Od. 2. *Neu ſinas Medos equitare inultos Te duce Cæſar.* quibuſcum bellum gerere populus Rom. ſeu potius Auguſtus populi Rom. nomine cogitabat.

NECTIS CATENAS] ſeruitutem meditaris, & comparas. nam bello capti, eorum, qui vicerunt, ſerui fiunt, iure gentium.

EX AVLA] vel puer aliquis, qui regi ſeruierit, vel puer nobili genere natus à te bello captus. T. Liuius lib. 45. annal. *Pueri Regii apud Macedonas vocabantur principum liberi ad miniſterium regis electi.*

CAPILLIS VNCTIS] vnguento delibutis.

AD CYATHVM STATVETVR] pocula tibi miniſtrabit in conuiuio.

SAGITTAS TENDERE, &c.] Od. 2. lib. 2. *arcum tendere* dixit magis propriè. Verum tamen etiam Virg. ita locutus eſt lib. 9. AEneid. *& ſpicula tendere cornu.*

QVIS NEGET ARDVIS] quis neget, fluuios ſurſum relabi & refluere poſſe, cum tu libros Platonis, Panætij, Xenop. Ariſt. quos tu legendi cauſa coemeras, armis commutes, philoſophiæque ſtudio relicto, te ad rem militarem conferas? Sunt autem hæc ex Euripidis Medea ſumpta, vbi ſic chorus [illegible] id eſt, ſurſum fluuiorum ſacrorum eunt fontes: & iuſtitia, & omnia retrò vertuntur. & prouerbij ſpeciem quandam obtinent. vtitur M. Tull. ad Atticum lib. 15. *de Lentulo rem ſcio ... etiam Carſuleium,* [illegible] Vſurpauit & Demoſth. in orat. [illegible] id eſt, ſed plane ſcilicet fluuiorum inſtar ſurſum relabentium illo die omnia, quæ de impudentia facta ſunt, verba fluxerunt. non diſsimile eſt illud eiuſdem Eurip. [illegible] id eſt, ſurſum enim fluere res videbuntur, ſi nobis alterius imperio parendum.

RELABI] id eſt, lapſos è montibus in montes reuerti.

PANAETI] Panætij, philoſophi Stoici, quem ſæpè commemorat M. Tullius, quemque imitatus eſt in libris de officiis.

SOCRATICAM ET DOMVM] id eſt, Socraticam familiam, Platonem, Aeſchinē Socraticum, Xenophontem, denique Academicos veteres. vide annot. ad illum locum epiſt. 1. lib. 1. *quo me ... ſeruare tuter.*

MVTARE LORICIS IBERIS, &c.] id eſt, loricas Iberas Philoſophiæ anteponere, vel Philoſophiæ ſtudio omiſſo, militiam perſequi, & arma capere. de verbi *mutare* ſtructura lege quæ annotata ſunt ad Od. 10. huius lib.

TENDIS] in quibuſdam libris ſcriptum eſt *temnis* quam ſcripturam ſi probamus, idem ferè valet, quod, non dubitas, non vereris religioni, audes. vt ſup. Od. prox. *neglegis fraudem committere forſi.* ſed plures, iique manuſcripti: in his cod. Don. Farneſ. Torn. tres Vaticani, habent *tendis* quam ſcripturam ſecutus ſum *tendis* autem poſitum eſſe intelligemus pro, contendis, ſeu cogitas, & in animo hab.

POLLICITVS MEL.] quam rei militari operam dare. longè enim præſtat philoſophari, quam militare.

AD VENEREM.

Ode XXX. Dicolos tetraſtrophos ... Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ - - -υυ - υ -υ
-υ - - -υυ -υ -υ
-υ - - -υυ -υ -υ
-υυ -υ

O Venus regina Cnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem:
Feruidus tecum puer, & ſolutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphæ
Et parum comis ſine te Iuuentas,
Mercuriúſque.

REGINA CNIDI] Venerem Cnidi ſanctiſsimè coli tradunt boni auctores in his Pauſa. Attic. [illegible] &c. de Cypro ſuprà diximus Od 19.

ET VOC. THVRE TE MVLTO] tibi ſacrificantis.

AEDEM] cur non dixit ad ædes decoras: cùm *ædes* numero ſingulari ſignificet templū, & locum, in quo Deus aliquis colitur? dicendum, per ædem Glyceræ ſignificari ſacellum à Glycera Veneri conſecratum. colebat enim domi ſuos quiſque Deos, qui dicebantur Lares familiares & penates.

FERVIDVS PVER] Cupido.

ET SOLVT. GRAT. ZON.] cur Gratiarum zonæ ſolutæ ſunt? an quod munifici & liberales homines, qui ſunt omnibus gratiſsimi, omnia habent aperta ac ſoluta? & ob eandem cauſam nudæ dicuntur ab eodē Od lib. 4. *Gratia cum Nymphis geminiſque ſororibus audet Ducere nuda choros.* & 9. lib. 3 *Gratia Nudis iuncta ſororibus.* an quòd Gratiæ quæ Veneris comites, [illegible] id eſt zonam ſoluunt (ſi quis autē neſcit quid ſit zonam ſoluere, diſcat ex Homer. [illegible] & Theocr [illegible] & Catull. ad Ian. *Ne quæreret aliunde foret ... quod zonam ſoluit ... virgineam.* an quòd etiam pauperes, & qui nullis diuitiis, aut facultatibus inſtructi ſunt, poſſunt ab altero gratiam inire, & in eum beneficium aliquod conferre, puta opera, & arte, & virtute? an quod inter amicos omnia ſunt nuda, ſoluta, & aperta? quod poſtremum eſt Porphyr. ita autē pingi ſolebant Gratiæ tres, vt teſtatur Seneca, manibus implexis, ridentes, iuuenes virgines ſolutis ac perlucidis veſtibus. Adde huic Seruii, qui hæc notat ad illum Virg. locum AEn. 1 *Matris Acidaliæ:* In monte Acidalio lauant ſe Gratiæ, quas Veneri conſtat eſſe ſacratas. Ipſius enim & Liberi filiæ ſunt. nec immeritò. Gratiæ enim per horum ferè numinū munera conciliantur. Ideo autem nudæ ſunt, quod Gratiæ ſine fuco eſſe debent: ideò cōnexæ, quia eas inſolubiles eſſe decet. Horat. *Segnes nodum ſoluere Gratiæ,* hæc ſunt ex Od. 21 lib 3. Quod verò

vna auerſa pingitur, duæ nos aſpicientes, hæc ratio eſt, quia profecta à nobis gratia, duplex ſolet reuerti. alij ſic, in quibus Michael Epheſius in lib. 5. de moribus ad Nicom. διὰ τοῦτο καὶ τριῶν οὐσῶν ἐν τῷ ναῷ χαρίτων ἡ μέση οὖσα τὴν ἄνοδον, ὑμνοῦσιν ἐστράφθαι πρὸς τὸν χαρισάμενον, καὶ δεξιοῦσθαι: καὶ μὴν ἐπιστρέφεσθαι πρὸς τὸν εὖ πεποιηκότα, ἐστὶ σύμβολον ἀντιποιήσεως. τὸ δὲ δεξιοῦσθαι τὸ πάλιν αἰσχύνην ταύτην τοσοῦτο τῷ αὐτῷ εὐεργετεῖν, id eſt, iccircò media trium Gratiarum, quæ in tẽplo ſunt poſitæ, retrò verſa eſt in eum, qui beneficium cõtulit, & dextram ei porrigit benignéque eum accipit. Ac quòd in eum, qui bene meritus eſt, ſit conuerſa, ſignum eſt officij, atque obſequij: quòd autem manu porrecta eum accipiat, ſignificat, eã non ſatis habere gratiam referre, ſed etiam nouum beneficij conferendi initium facere.

Et parvm com. sine te tvv.] ſignificat, iuuenes ſine rebus Venereis, & amatoriis ſeueriores ac triſtiores eſſe, quàm ætatem deceat. eſt autem Iuuentas, iuuentę Dea, Iouis & Iunonis filia, quam læuem, id eſt, imberbem appellat Od. 11. libr. 2. *fugit retrò Leuis Iuuentas.* De ea M. Tullius lib. 1. de natura deorum ſic ſcribit. *At perita quidem nectar, ambroſiam, epulas comparãt, & aut Iuuentatem, aut Ganymedem pocula miniſtrantem.* & Tuſc. lib. 1. *non enim ambroſia Deos, aut nectare, aut Iuuentate pocula miniſtrante lætari arbitror.* Appellatur autem hæc à Græcis Hebe, id eſt, pubertas: quam Homerus Herculis vxorem facit.

QVID PETENDVM ab Apolline.

Ode XXXI. *Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet*
30 *niue candidum.*
37

— — ᴗ — — — ᴗ ᴗ — ᴗ ᴗ
— — ᴗ — — — ᴗ ᴗ — ᴗ ᴗ
— — ᴗ — — — ᴗ — —
— ᴗ ᴗ — ᴗ ᴗ — ᴗ — ᴗ

QVid dedicatum poſcit Apollinem
Vates? quid orat, de patera nouum
Fundens liquorem? non opima
Sardiniæ ſegetes feraces.
Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum
Non rura, quæ Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.
Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna vitem: diues & aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce,
Dijs carus ipſis: quippe ter, & quater
Anno reuiſens æquor Atlanticum
Impune. me paſcunt oliuæ:
Me cichorea, leueſque maluæ.
Frui paratis & valido mihi
Latoe dones, &, precor, integra
Cum mente: nec turpem ſenectam
Degere, nec cithara carentem.

Qvid dedic. posc. Apoll.] Apollinem, cui templum excitauit, dedicauitque Cæſar Auguſtus in palatio, vt ſcribit Sueton. eodémque loco bibliothecam libris omnibus inſtructam. Horat. epiſt. ad Iul. Flor. lib. 1. *& tangere vitet ſcripta, palatinus quæcunque recepit Apollo.* & lib. 2. ad Auguſt. *ſi munus Apolline dignum Vis complere libris.*

De patera nov. fvnd. liqv.] vini primitias libans & offerens Dijs immortalibus. ſic Od. 5. lib. 4. *te proſequitur mero Defuſo pateris.*

Non op. Sardiniæ segetes feraces] ſic habent libri veteres Donati, Faerni, Vrſ. Torneſ. Vatic. non admodum diſsimile eſt illud, quod optat Pindarus εἰς θ. Νεμ. Alij (inquit) aurum optant, alij poſſeſsiones, fundos, & prædia. mihi autem detur poſteaquàm meis ciuibus placuerim, res laudabileis laudibus affecerim, iniuſtas & improbas vituperarim, oſſa terræ mandare. Verba Græca petat ex Pindaro, qui volet. nos locum indicauimus.

Opimae] pinguis & vberis, ſed tamen inſalubris, & peſtilentis. M. Tull. epiſt. libr. 7. ad Fab. Gallum, *Hic ego in turris pono natione hominem peſtilentiorem patria ſua.* Idem ad Q. Frat. libr. 2. *Cura mi frater, vt valeas, & quamquam eſt hiems, tamen Sardiniam eſſe cogites.* Opimum Varro, & Feſtus ab Ope deducunt Saturni vxore, quòd ipſe agrorum cultor habetur, à ſatu nominatus, tenénſque falcem effingitur: quod eſt inſigne agricolæ. Vnde ſpolia quoque, quæ dux populi Rom. duci hoſtium detraxit, opima dicuntur. Hæc Feſtus. ſic ſuprà idem Horat. *Laeſſam opimam* dixit.

Segetes feracis] agros fertileis. ſeges pars agri, quæ arata & conſita eſt. Feſtus. Horatius tranſlatè poſuit epiſt. 7. lib. 1. *Hac ſeges ingratos tulit & feret omnibus annis.*

Aestvosae] ſolis ardore torridæ. ſic ſuprà Od. 22. *Syrtes æſtuoſas appellat.*

Ebvr Indicvm] Virg. Georg. lib. 1. *India mittit ebur.* ſed cui ſunt inaudita elephantis Indica?

Liris] Campaniæ fluuius. mendosè autem ſcribitur per y in quibuſdam. de quo plura ad illum locum, & innantem Maricæ littoribus tenditrum. Od. 17. lib. 3.

Mordet] alluit. tralatio eſt. *Lambit.* ſup. Od. 22. alia tralatione ſic Lucret. libr. 5. *& ripas radentia flumina rodunt.* & Virg. lib. 8. AEn. *ego ſum, pleno quem flumine cernis Stringentem ripas & pinguia culta ſecantem.*

Premant] amputent preſſo pollice, vel vuas cultello abſciſſas in torculari calcent, & premant. ſic ferè Virg. 2. Georg. dixit falce vmbras premere. *& ruris opaci Falce premes vmbras.*

Calena falce] cultello falcis inſtar incuruo. Calena autem à Calibus, vt ſup. Od. 20. *Vinum Calenum.* falce autem Calena, qua vitem premant domini, vinum Calenum vult ſignificari, vt Od. 20. per vuam prælo domitam Caleno vinum Calenum. ſic Proper. *Vinaque fundatur prælis eliſa Falernis.* Idem Horat. per amphoram Læſtrygoniam vinum Formianum vult intelligi Od. 16. lib. 3. *Nec Læſtrygonia Bacchus in amphora Langueſcit mihi.* quæ ſunt obſeruata à Palſerano.

Exsiccet] exhauriat, ebibat, hypallage. dicimus enim exſiccare culullos, & pocula. vt ſatyr. 6. lib. 2. *ſiccat inæquales calices conuiua ſolutus.* Q. Cicero ad Tiron. lib. 16. epiſt. *lagenas etiam inanes obſignabat, ne dicerentur inanes aliquæ fuiſſe, quæ furtim eſſent exſiccatæ.* Priſcianus lib. 2. ſcribit, ex ante C. P. Q. S. manere integrum: verumtamen, ne offendantur aures, S. elidi. quod ſeuerum eſt, ſcribendum *exiccet.* ego tamen *exſiccet* ſcribendum cenſeo: & cur cenſeam, cauſam afferre poſſum.

Cvlvllis] Poculis, calicibus. epiſt. ad Piſ. *Reges dicuntur multis vrgere culullis, Et torquere mero, &c.* ſed cululli erant initiò fictiles, & in ſacris pontificum ac virginum veſtalium. Iunius aduerſ. lib. 2. cap. 2. tantùm vtiles, vt vult Acron. Alij volunt culullos, à culleis dictos per diminutionem: neque tamen pocula, quibus in conuiuiis vterentur, fuiſſe negant.

Vina Syra reparata] Franc. Duarenus, iuriſconſultus clariſsimus, qui nuper morte immatura nobis ereptus eſt, libr. 1. anniuerſ. diſputation. hunc locum ſic explicat: *vina, quæ ſint empta nummis ex venditione Syra mercis refectis:* idque confirmat teſtimonio

veterum

veterum Iuriſconſultorum: apud quos *parare* pro emendo verbo in vſu eſt. ſic & M. Tull. vſurpat cùm alibi, tùm in or. pro Flacco. *Si tam te Craſſe agri delectabant, hic alicubi in Cruſtumie, aut in Capenati paruiſſes.* & Hor. ſatyr. 3. lib. 2. *ſeruóſque tuos, quos are pararis.* quemadmodum autem redimere pro eo, quod eſt emere, ponere ſolemus: ita & reparare, pro parandi verbo ab Horatio vſurpatum eſt. vel reparata dictum eſt pro, permutatas, quod idẽ valet, vt ſuprà docuimus alter vſurpauit Ode 37. huius lib. ibi, *nec latentes Claſſe ita reparauit oras*, vt ſuo loco dicemus.

Diis carvs ipse] argumentum eſt à conſequẽtibus. ter, & quater in anno mare Atlanticum ſaluus nauigat: ergo Diis carus eſt. fieri enim non poteſt, vt quiſquam tam ſecunda nauigatione vtatur ſine Deorum immortalium beneficio ac benignitate. quemadmodum neque cuiquam res aduerſæ ſine eorundem ira, aut certe voluntate accidunt. quod ita eſſe Theognis oſtendit. Οὐδείς ἀνθρώπων οὔτ' ὄλβιος, οὔτε πενιχρός, Οὔτε κακὸς νόσφιν δαίμονος, οὔτ' ἀγαθός. id eſt, Nullus mortalis, neque diues, neque pauper: neque malus, neque bonus, ſine deo eſt

Impvne] ſine vlla iactura, ſine naufragio ſup. Od. 17. *Impunè tutum per nemus arbutos Quærunt latentes. &c.*

De pasc. olivae] ſic Od. 2. epod. *Non attagen Ionicus iucundior, Quàm lecta de pinguiſſimis Oliua ramis arborum.*

Cichorea] cichoréa eſt numeri multitudinis κιχώρεια à ſingulari κιχώριον. e, autem ex diphth. ει longum eſt. vide Priſc lib. 2.

Leves] quæ ventrem grauem leuant: non vt quidam. inemtæ, aut contemtæ: quamquam iudicet lector.

Malvae] ſic Ode 2. epod. *aut graui Malua ſalubres corpori.*

Frvi paratis] ſemper Hor. vſum bonorum partorum commendat: quod pluribus verbis alibi oſtendemus.

Valido] omnium enim rerum humanarum optimum eſt valere, proximum pulchritudo, tertium vires corporis, quartũ diuitiæ. Vulgatiſſimus eſt apud Græcos hic ſenarius οὐκ ἔσθ' ὑγιείας κρεῖττον οὐδὲν ἐν βίῳ id eſt, Bona valetudine nihil eſt in vita melius.

Latoe] ô Apollo, da mihi, vt poſſim firmus & validus bonis quæſitis & partis frui. Latoum dixit à Græco Λητῷος.

Integra cvm mente] humanitatem ex homine exuit, homóque eſſe deſiit, tametſi hominis figuram, & ſpeciem gerat, qui ſanæ mentis non eſt. Nam neque homo quicquam in ſeipſo mente melius habet, & vnuſquiſque noſtrûm mens eſt, vt docet Ariſtot. in lib. de morib. ad Nicomachum. Theognis autem nihil in nobis eſſe mente melius, nihil contrà amentia grauius, aut moleſtius, ita declarat: Γνώμην δ' οὐδὲν ἄμεινον ἀνὴρ ἔχει αὐτὸς ἑαυτῷ, Οὐδ' ἀγνωμοσύνης Κύρν' ὀδυνηρότερον. legendum autem *& precor integra*, non, *at precor.*

Tvrpem] inertem, vel inhonoratam, atque ingloriam.

AD LYRAM,

ne deſiſtat canere.

Ode XXXII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-v-- vv-v--

-v---vv-v-v

-v-- -vv-v -v

-vv-v

Poſcimus ſi quid vacui ſub vmbra
Luſimus tecum quod & hunc in annum
Viuat, & plures: age dic Latinum
Barbite carmen,

Leſbio primùm modulate ciui:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Siue iactatam religarat vdo
Littore nauim:
Liberum & muſas, Veneremq́ue, & illi
Semper hærentem puerum canebat:
Et Lycum nigris oculis, nigroq́ue
Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus ſupremi
Grata teſtudo Iouis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi cumq́ue ſalue
Rite vocanti

[Poscimvs] non eſt diſsimulandum, in omnibus ſetè libris manu ſcriptis, eſſe, *Poſcimur.*]

Vacvi] otioſi, feriati, σχολάζοντες.

[Lvsimvs] cecinimus, vel (vt Seruius ad illum Vir. verſum in Tityro, *Ludere quæ vellem, &c.*) ſcripſimus quòd minùs placet.]

Latinvm] cuius ego ſum auctor, & princeps.

Lesbio primvm modvlate] id eſt, qui primùm modulatis, & diſtinctis ſonis temperatus es ab Alcæo. vel quo primùm Alcæus vſus eſt. ſup. Od. 26, *Hunc Leſbio ſacrare plectro Teque, tuaſque decet ſorores.* & Ode 6. lib. 4. *Leſbium ſeruate pedem, meique Pollicis ictum.* vocem *modulatè* ita accipio, vt ſit participium μελῳδηθείς. cuius contrar. immodulatus. de arte poet. *Non quiuis videt immodulata poemata iudex.* vel ſic, *modulate*, id eſt, qui Alcæo obſecutus, & gratificatus, cantus modulatos edidiſti: qui ab Alcæo ſumtus, vſurpatus, adhibitus es ad modulandos & canendos verſus lyricos.

Tamen inter arma] omiſit alterum, ſiue, vt ſupr. Od. 3. *tollere ſeu ponere vult freta.* hoc modo. ſiue inter arma, id eſt, ſiue eſſet in caſtris, ſiue in aliquo portu conſtiterat à longa, & difficili nauigatione conquieſcens. Conſtat autem Alcæum virum militarem, & bellicoſum fuiſſe: Geſsit enim bellum cum Athenienſibus, & maximè cum tyrannis. nam Pitaccum tyrannum Mitylenis expulit Od. 13. lib. 2. *Vtrumque ſacro digna ſilentio Mirantur vmbræ dicere, ſed magis Pugnas, & exactos tyrannos, &c.*

Religarat] apto & vſitato verbo vſus eſt. ſic Sat. 5. lib. 1. *ac miſſæ paſtum retinacula mulæ Nauta piger ſaxo religat.* & Catull. in nupt. Pelei, & Thet *Perfidus in Cretam religaſſet nauita funem.* diſſimile eſt illud ſupr. Od. 5 *Cui flauam religas comam.* Iam quod ait Horat. hoc loco Alcæum virum militarem interdum res amatorias cecinisse, id teſtatur Cice. lib. 4. Tuſc. his verbis. *Fortis vir in ſua rep. cognitus, quæ de iuuenum amore ſcripſit Alcæus?*

Et illi semp. haer.] Cupidinem. Neque ab hoc loco aliena, neque fortaſſe omnibus nota illa eſt fabula apud Platonem in Sympoſio, quæ nouam rationem affert, cur Veneri ſemper adhæreat Cupido. Scribit igitur Plato, nata Venere Iouem natalitia Diis præbuiſſe, atque in eo conuiuio cùm ceteros Deos, tùm Porum Metidis filium interfuiſſe: Illum autem largius æquo potum, nectaréque ebrium, in Iouis hortos introiuiſſe, ibíque obdormiuiſſe: Peniam verò (paupertatem Latini dicunt) quæ ad illud conuiuium mendicandi gratia venerat, inſidias Poro egeſtate coactam ſtruxiſſe, & propter illum cubuiſſe, vt ab eo (ſi modo id conſequi poſſet) grauida facta filium pareret: illam igitur a Poro compreſſam eſſe, atque ex eo concubitu grauidam factam, Cupidinem peperiſſe: Inde eueniſſe, vt Cupido Venerem potiùs, quàm matrem, ſequatur. illique miniſtret. Iam cùm omnes ferè Cupidinem Veneris filiũ faciant,

Sappha ab aliis diſſidens è cælo & terra natum fingit, vt ſcribit Interpr. Apollon. in lib. 3. Argon.

ET LYC. NIGR. OC. NIGROQVE] nigros oculos laudabant veteres illi in pueris, & puellis. Catull. in Acmen. *Salue nec minimo puella naſo. Nec bello pede, nec nigris ocellis.* & Horat. epiſtol. ad Piſones. *Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.* Anacreon talis ſuo Bathyllo oculos, & capillos depingi iubet. [illegible] deinde paucis verſibus interpoſitis, [illegible] talem & ſuæ puellæ comam eſſe vult. [illegible] id eſt, *Mihi pinge meam puellam, Primum comas tenellas, Nigraſque pinge pulchre.* Itaque quibus natura nigri non erant oculi, ſiue fœminis, ſiue maribus, fœmina cum ſimilibus, iij fuligine ſupercilia denigrabant. Arnob. lib. 2. aduerſ. Genteis: *Lumina pertunderent aurium, lineamenterent frontem limbis, fuligine oculos obumbrarent, nec in formis erubeſcerent maſculorum calam. tris vibrare cæſariem.* Humer. [illegible] Græcos appellat, id eſt, [illegible], ſeu nigris oculis, quamuis ſciam etiam aliter accipi.

ET DAPIBVS SVPR GR. TEST. Itaque apud Homerum [illegible] Apollo cithara canit, cui Muſæ voce reſpondent. [illegible] id eſt, Epulabantur, neque quicquam eis deerat, quod comeſſe vellent: neq; cithara, quam tenebat Apollo, neque Muſæ, quæ ei viciſſim voce reſpondebant.

DVLCE LEN. MIHI CVMQ.] cumque, & quandoque idem valent. quandoque autem apud hunc poetam ſæpe pro quandocumque ponitur, vt alibi dicemus. vno nunc exemplo contentus ero. Od. 1. lib. 4. *Hic quandoque potint ve Largis muneribus riſerit æmuli, Albanos prope te lacus. Ponet Marmoream.* ſic igitur hunc locum explicat Porph. ô barbite, mearum curarum, ac moleſtiarum lenimen mihi ſuaue, ac iucundum, quotieſcumque te euoco, ſalue. alij ſalue mihi, &c. ego, cumque, puto accipiendum pro quouis tempore, hoc modo: ſalue dulce lenimen mihi quouis tempore te vocanti.

AD ALBIVM TIBVLlum Poetam.

Ode XXXIII. Dicolos tetraſtrophos. vt, Scribêris Vario fortis & hoſtium.

- - - v v - - v v - v v
- - - v v - - v v v -
- - - v v - - v v - v v
- - - v v - v v

ALbi ne doleas plus nimio memor
Immitis Glyceræ, neu miſerabileis
Decantes elegos, cur tibi iunior
Læſa pœniteat fide:
Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor. Cyrus in aſperam
Declinat Pholoen: ſed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis
Quam turpi Pholoe peccet adultero.
Sic viſum Veneri: cui placet impares
Formas, atque animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.
Ipſum me melior cùm peteret Venus:
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ,
Curuantis Calabros ſinus.

ALBI NE DOLEAS] Albi ne fortè doleas, &c. hoc te ſcire volo, *Inſignem tenui, &c.* hæc aſcripſi, ne quis putet, *ne* hic eſſe prohibentis particulam. nam hic valet, ne forte, vel vt ne: vt Od. 4. libr. 4. *Ne forte credas,*

PLVS NIMIO MEMOR IMM.] plus nimio, id eſt, plus multo. idem epiſt. 10. lib. 1. *Quem res plus nimio delectauere ſecunda, &c.* ſic Lucret. libr. 5. *Nec nimio ſolis maior rota, nec minor ardor.* Idem ibid. *Nec nimio tum plus, quàm nunc, mortalia ſecla Dulcia linquebant labentis lumina vitæ.* Anton. ad Cic. lib. 10. epiſt. ad Attic. *Sed quia te nimio plus diligo, ne poſſim diſſimulare, &c.* Plaut. Bacch. *Vixiſſe nimio ſatius eſt, quam viuere.* Idem ibid. *Nimio es tu ad iſtas res diſcipulus docilior, Quam ad illa, quæ te docui, tibi operam perdidi.*

CVR TIBI] ne ſupra modum doleas, quòd tibi riualis iunior anteponatur, (hæc enim verbi *pœniteat*, vis eſt) ſeu quòd pluris fiat à Glycera quàm tu: id eſt, quòd ei carior ſit, & gratior. Inſignem tenui fronte, &c. ſic ſupra verbo ſimplici viſus eſt, Od. 5. *miſeri, quibus intentata nites.* i. grata es, places. cur, autem eleganter poſitum pro, eo quòd, vt epiſt. ad Celſum Albinoua. libr. 1. *Fidis offendar medicis, iraſcar amicis. Cur me funeſto properent arcere veterno?* & ita ferè ſemper loquitur Horat. paullò aliter M. Tull. vt Verr. de iure dicundo. *tamen digna cauſa eſſet, cur ſummo ſtudio hominem improbiſſimum ſuperem.* cuius rei plura exempla legito ad illum locum, *Cur me funeſto, &c.*

IN IGNEM TENVI FRONTE LYCORIDA] oſtendit, quam miſera ſit amantium conditio qui raró admodum pari voluntate, mutuoque amore inter ſe reſpondent. Lycoris inquit Cyri amore incenditur: Cyrus à Lycoride abhorret, in Pholoen, à ſe alienam, propenſior. quæ eò tibi dico, ne forte doleas, &c. Nam hęc precedent & apta ſunt ex ſuperioribus, vt diximus, hanc animorum & voluntatum in amantibus diſſenſionem ac diſcordiam pulcherrime deſcribit Lodoicus Arioſtus, poeta Italus, verſibus Italico ſermone ſcriptis: quo, quia in his commentariis alium ſermonẽ, quam, quo olim Latini vtebantur, inculcare, indecorum eſſe puto, verti hoc modo: *Improbe amor quæ inuiſiſſime cur ita raro Noſtra a te efficitur vota ſententia comp... ut ita delectat te, perfide, corda duorum cernere Diſſidium inter ſe inſcitia ſuperbu? Arces me liquidiſque vadis, & gurgite tuo Pertrahis in rapidoſque amnes, cæcaſque lacunas. Quæ me vltrò petit, hinc reuocas, aliòque retorques: Quæ fugit, hanc me tabeſcere cogis amore.* Ad eandem ſententiam pertinent hi Moſchi verſus, [illegible] i. *Echonem ardebat vicinam Pan, ſatyrum Echo Laſciuum, ſatyrus Lyda flagrabat amore. Quantum Echo Panem, Pan tantum Echona coquebat. Tam Lyde ſatyrum perdebat, tandem amorem.* [illegible]

TENVI FRONTE] ſic epiſt. 7. ad Mæcen. libr. 1. *reddes Forte latus, nigros anguſta fronte capillos.*

SED PRIVS APPVLIS] ſic Ode 16. Epod. *Nouaque monſtra iunxerit libidine Mirus amor, iuuet vt tigres ſubſidere ceruis. Adulteretur & columba miluo.* ſignificat autem, Cyrum numquam Pholoa potiturum.

QVAM TVRPI] quam Cyro amatori Pholoe gratificetur, & morem gerat. ſic infra amatorem, adulterum appellat, Ode 36. *nec Damalis nouo diuelletur adultero* ſic Catull. ad Furium & Aurel. *Cum ſuis viuat, valeatque mœchis* & Plaut. in Mil. glor. *herus meus ita magnus mœchus eſt mulierum, vt neminem fuiſſe, neque futurum credo.* turpem autem accipe, non quòd reuera ſit turpis, ſed quod ei talis videatur: vel refer ad animi turpitudinem.

SIC VISVM VENERI] ſic loquebantur veteres in rebus pa-

bus parùm ſecundis, & caſibus aduerſis. Virg. lib. 3. *Poſtquam res Aſiæ, Priamique euertere gentem Immeritam viſum ſuperis.* Idem 2. *Dis aliter viſum.* Idem ibidem, *Si nihil ex tanta ſuperis placet vrbe relinqui.* Homer. ιλ. β. οὕτω που διὶ μέλλει ὑπερμενέϊ φίλον εἶναι, qui verſus iteratur & ιλ. ι. & alibi. [Idem ιλ. ν. ἀλλ᾽ ἄρα που μέλλει φίλον ἔμμεναι ὑπερμενεῖ Κρονίωνι. Et Plaut. Amphit. *Ita diis eſt placitum, voluptatem vt mæror comes conſequatur.*

CVI PLACET IMP. FORMAS, ATQVE] ſine dubio ex formarũ, aut animarũ diſſimilitudine naſcitur amoris inæqualitas atq; adeò alienatio ac diſſenſio: cum vel deformis formoſam, vel ſenex puellã, vel quis alius ingenio & morib. diſparẽ amat. Quoniã autẽ non ſæpe contingit, vt pares ætates, formæ, naturæ, mores, ingenia copulentur inter ſe, & ad amandũ ſeſe applicent: idcirco quamplurimi exſiſtunt in amore naufragi, & calamitoſi, & vt Græci appellant, δυσέρωτες: pauci ad modum, quibus omnia ex animi ſententia procedant.

SVB IVGA AENEA, ſub coniunctionem inæqualem, ac diſparem, duramque ſeruitutem. Eſt enim duriſſimum ſeruitutis genus eam amare, quæ aſpernetur amantem. *aenea* autem ſcriptum reperi in cod. Donati & Faerni ſine aſpirationis nota in ſecunda ſyllaba: quam ſcripturã ſecutus ſum. nam & Aulus Gell. libr. 2. capit. 4. teſtatur nomen *aera* in libro mirandæ vetuſtatis 2. AEneid. ſcriptum fuiſſe ſine aſpiratione. Idem tamẽ aſcribit aſpirationis notam poſtea eſſe appoſitã.

SAEVO] σχετλίῳ, difficili inimico, vt ſupra Od. 19. *Mater ſæua Cupidinum.* hæc enim vis eſt nominis, ſæuus. ſic & Ode 29. lib. 3. *Fortuna ſæuo læta negotio.* & epiſt. ad Iul. Florum libr. 2. *ne mea ſæuus Iurgares, ad te quod epiſtola nulla veniret* & Saty. 2. libr. 2. *hic neque ſeruum A bucis ſerui exemplo, dum munia didit, ſæuus erit.* Sup. Od. 12. *Sæua paupertas.* infrà Od. 35. *ſæua neceſſitas.* epiſt. ad Lollium lib. 1. *Vt puerum credas ſæuo dictata magiſtro Reddere.* Lucret. libr. 3. *ſæuas tolerare procellas* Terent. Phorm. *Commodam hic habeo vxorem ſæuam.* Ex quo ſæuitia aſperitas quædam, & iracundia, χαλεπότης. Od. 12. libr. 2. *dum fragrantia detorquet ad oſcula Ceruicem, aut facili ſæuitia negat.* Virgil. AEneid 1. *ſæuumque ambobus Achillem.* & 2. *hic ſæuus tendebat Achilles.* & verbum ſæuire χαλεπαίνειν. Satyr. 2. libr. 2. *Sæuiat atque nouos moueat fortuna tumultus.* &c. & Od. 3. lib. 3. *Dum longus inter ſæuiat Ilium, Romámque Pontus.* Plautus Epidico: *ſed memini ſi quid ſæuiunt ſenes, Stimulorum mihi cenſorem ferre.* Virg. AEn. 6. *ne ſæui magna ſacerdo.*

IOCO] iocum, Deum hoc loco accipio. vt ſuprà Od. 2. *Quam iocus circumuolat, & Cupido.* vt ſit, cui Veneri, vna cum ſæuo Cupidine, placet impares & diſcordeis formas inter ſe iungere. Sed Paſſeratius mauult iocum hic poni pro re ludicra & oblectamento Veneris. vt od. 2. huius libri, bellum Martis ludum appellauit: *Heu nimis longo ſatiate ludo.* ſimilia ſunt illa: Od. 29 lib 3. *Fortuna ſæuo læta negotio, Ludum inſolentem ludere pertinax* & Od. 1. lib. 2. *Ludumque fortunæ.* &c. & Od 2. huius lib. *Dum iuuat ſæua ſpectacula Martis.*

IPSVM ME MELIOR] cùm ego ipſe ab elegantiore & commodiòre puella vltro expeterer, Myrtale tamen difficili, ſæuæ, iracundæ, à me alienæ ſeruiebam: quæ mihi ſeruitus erat iucunda.

GRATA DETINVIT COMP. MYRT.] id eſt, grata ſeruitute. duo inter ſe coniunxit propemodum repugnantia. nam vix credibile eſt cuiquam ſeruitutem & compedes eſſe gratas. Et tamen hoc in amore éuenit, quale eſt illud γλυκύπικρον. Ita autem gratæ ſunt amantibus compedes, vt ſeruis dulcis eſt ſeruitus ſub eo domino, vnde aliquid emolumenti ſperant. Nam vt hi emolumenti ſpe capti dominorum ſæuitiam perferunt. ſic illi dominarum ſuarum amore irretiti vnde ſibi incredibileis voluptates promittunt, earum aſperitatem æquo animo ferunt. hic igitur nomen *compedis* ſeruitutem ſignificat: epithetum autem *grata* ei adiunctum declarat, amanteis libenter, & iucunde puellis iis, quarum amore deuincti ſunt, ſeruire, quantumuis difficiles ſint, atque illiberales. ſic Oda 11. lib. 4 *tenet que grata Compede vinctum.* Verbis propriis amantium ſeruitutem, & puellarum dominationem demonſtrauit Oda 8. lib. 2. *Adde quod pubes tibi creſcit omnis, Seruitus creſcit noua, nec priores Impia tectum dominæ relinquunt ſæpe minati.* alia tranſlatione dixit epiſt. ad Iul. Flor. lib. 1. *Thracane vos, Hebruſque niuali Compede vinctus,* &c.

ACRIOR] iracundior, vt Ode 9. lib. 3. *& improbo Iracundior Adria* ὀξυχολώτερα.

CVRVANTIS CALAB. SINVS] id eſt, ſeſe in Calabriam inſinuantis.

POENITERE SE IRRELIGIOſum exſtitiſſe, dum Epicureos ſectaretur.

Ode XXXIIII. Tricolos tetraſtrophos. vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

‒ ‒ ∪ ‒ ‒ ‒ ∪∪ ‒ ∪ ‒
‒ ‒ ∪ ‒ ‒ ‒ ∪∪ ‒ ∪ ‒
‒ ‒ ∪ ‒ ‒ ‒ ∪ ‒ ∪
‒ ∪∪ ‒ ∪∪ ‒ ∪ ‒ ‒

PArcus deorum cultor, & infrequens,
Inſanientis dum ſapientiæ
Conſultus erro, nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos. namque Dieſpiter
Igni coruſco nubila diuidens,
Plerumque per purum tonanteis
Egit equos, volucrémque currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & inuiſi horrida Tænari
Sedes, Atlantéuſque finis
Concutitur. valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit. hic poſuiſſe gaudet.

PARCVS DEORVM] Dicit ſe, qui anteà non ſatis piè, neque religiosè deos immortaleis coluerit, Cyrenaicæ & Epicureæ ſectæ præceptis ac decretis imbutus, ſententiam, conſiliumque nunc neceſſariò mutare, Deorum metu non inani perterritum.

INSAN. DVM SAP.] *conſultus ſapientia* ſic dictum, vt dicimus, iuriſconſultus. *Sapientiam* autem *inſanientem* intelligit Epicuréam, aut Cyrenaicam, quæ præter cetera, docet contemnere omneis religiones. venuſte autem *inſanientem ſapientiam* dixit Græcorum exemplo: apud quos crebrum eſt hoc genus loquendi. Euripides in Hecuba, νύμφην ἄνυμφον, παρθένον τ᾽ ἀπάρθενον. Sophocles in Aiace: ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. Oppianus. ἄπολιν. ἄοικον. δῶρα δ᾽ ἄδωρα. Iterum Sophoc. γάμους ἀγάμους. Idem in Electra: μήτηρ ἀμήτωρ. Ariſtoph. βίος ἀβίωτος. & Homer. Odyſſ. σ. Ἶρος ἄϊρος ἐπίσπαστον κακὸν ἕξεις, & Odyſſ. ψ. μῆτερ δύσμητερ. & illud: χάρις ἄχαρις. & ſimiles ἄχαρις χάρις. quæ cùm alij Latini ſcriptores, tum Horatius noſter multis locis eſt imitatus M. Tull. Philipp. *etiámque buſtum in foro fecerunt, qua illam inſepultam ſepulturam effecerant.* & vetus quidam poeta apud M. Tull lib. 3. de or. *Qua tempeſtate Paris Helenam innuptis iunxit nuptiis.* Catull. de nuptiis Pelei, *funera nec funera.* (quo loco admonitum lectorem velim, *necfunera,* vnum nomen eſſe: qualia ſunt illa necinopinatò, & apud Iuriſconſ. res nec mancipi, furtum nec manifeſtum.) Idem in Lucullo: *ſine diſciplina indoctis.* Ennius *artem inertem.* Horat. Od. 12. lib. 2. *facili ſæuitia.* (nam ſuprà oſtendimus, ſæuum idem valere, quod χαλεπόν, id eſt, difficile.) his feré ſimilia ſunt illa, epiſt. ad Bullatium.

ac ſtrepitum ſignificat, non clamorem. quamquam ſi quis hoc malit, pugnare nolo, cùm præſertim ſic explicet Porphyr.

AD FORTVNAM.

Ode XXXV. Dicolos tetraſtrophos: vt præcedens.

-u u— -uu -uu
— u— -uu -uu
—u— u—u —
-uu -uu -u —

O Diua, gratum quæ regis Antium,
Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
Quicunque Bythina laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Vrbéſque, gentéſque, & Latium ferox,
Regúmque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni,
Iniurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma ceſſanteis ad arma
Concitet, imperiúmque frangat.
Te ſemper anteit ſæua neceſſitas,
Clauos trabaleis, & cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeuerus
Vncus abeſt, liquidúmque plumbum.
Te ſpes, & albo rara fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat,
Vtcumque mutata potenteis
Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre iugum pariter doloſi.
Serues iturum Cæſarem in vltimos
Orbis Britannos, & iuuenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanóque rubro.
Eheu, cicatricum, & ſceleris pudet,
Fratrúmque. quid nos dura refugimus
Aetas? quid intactum nefaſti
Liquimus? vnde manus iuuentus
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? ô vtinam noua
Incude defigas recuſum in
Maſſagetas, Arabáſque ferrum.

O DIVA] M. Tul. de nat. Deor. 3. ſub perſona Cottæ ea, quæ a Balbo de dijs fuerant diſputata, refellẽs, & contrà diſſerens, vt Dijs reiectis, qui à vetere Græcia conficti ſunt, diúque habiti, ea quoque, quæ rerum vim habent, non Deorum è numero, &, pæne dicam, è concilio Deorum tollit, qualia ſunt, mens, fides, ſpes, victoria, ſalus, concordia: *Aut enim illa* (inquit) *in nobiſmet ipſis ſunt ipſis, vt mens, vt ſpes, vt virtus, vt concordia: aut optanda nobis ſunt, vt honos, vt ſalus, vt victoria: quarum rerum vtilitatem video: etiam conſecrata ſimulacra: Quare autem in his vis Deorum inſit, tum intelligam, cum cognouero: quo in genere maximè eſt fortuna numeranda, quam nemo ab inconſtantia & temeritate ſeiunget: quæ digna certè non ſunt Deo.* Pindarus autem Fortunam Iouis liberatoris filiam, & ſeruatricem vrbium appellans, eius opera naueis in mari, in terra bellum, hominúmque conuentus, & conciones gubernari dicit, atque ita duodecimum carmẽ Olymp. orditur. Λίσσομαι παῖ Ζηνὸς Ἐλευθερίου, Ἱμέραν εὐρυσθενέ᾽ ἀμφιπόλει σώτειρα τύχα: τὶν γὰρ ἐν πόντῳ κυβερνῶνται θοαὶ νᾶες, ἐν χέρσῳ τε λαιψηροὶ πόλεμοι, κἀγοραὶ βουλαφόροι. Non eſt porrò dubium, quin fortunam in Deorum cœtu homines collocarint ea, quorum cauſas ignorarent, fortuitò fieri magnámque partem rerum humanarum nutu, & arbitrio fortunæ gubernari exiſtimantes. Pauſanias ſcribit in Meſſenicis, Bupalum quendam præſtantem templorum ædificandorum, fingendorúmque animaliũ artificem, primùm Smyrnæis Fortunæ ſtatuam feciſſe, polum in capite ſuſtinentem, & altera manu Amaltheæ cornu tenentem. Idem Achaicis admonet, Pindarum Fortunam vnam è Parcis facere, eámque omnium ſororum potentiſſimam: qua in re ſe illi aſſentiri dicit. Pauſan. verba ſunt: ἐγὼ μὲν οὖν Πινδάρῳ τά τ᾽ ἄλλα πείθομαι καὶ Μοιρῶν τε εἶναι μίαν τὴν τύχην, καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφάς τι ἰσχύειν.

QVAE REGIS ANTIVM] quemadmodum ſuprà Od. 28. Neptunum Tarenti cuſtodem dixit non aliam ob cauſam, quàm quod illi ea in vrbe templum erat conſecratum: ſic & hoc loco Antium, ait à fortuna regi: proinde ac ſi diceret, fortunam Antio præeſſe, ac præſidere: hoc eſt, Antij coli, ſacrificijſque ſolennibus placari, vt vrbis cuſtodem. & ita ſæpe M. Tull. loquitur, non longè abiero. pro lege Man. *teſtorque omneis Deos, & eos maximè qui huic loco, temploque præſident* appellant autem Græci Deum, qui aliquo in loco præcipuè colitur, & in quo maximè toti ciuitati præſidium eſt conſtitutum, πολιοῦχον.

PRAESENS, VEL IMO, &c.] id eſt, quæ potes etiam ex infimo gradu, & loco hominem ad ſummum extollere, & contrà è faſtigio rerum humanarum, & maxima gloria, ad interitum, præcipitem agere. iam hoc genus, *præſens tollere*, tale eſt, qualia ſunt illa, *pertinax vadere, durus componere verſus, nobilis ſuperare*, &c. de quibus dicemus Od. 18. lib. 4. iccircò autem præſens pro potente poſitum eſt, vel quòd is, qui præſtò eſt, maiorem vim habet, quàm qui abeſt: vel quòd vſitato loquẽdi more Deos præſenteis appellamus qui in noſtris dubiis, ac difficilibus temporibus ſtatim nobis auxilium ferunt, aut, qui à nobis coluntur, & oculis cernuntur, vt Sol, & Luna. M. Tull. Tuſcul. 1. *& vſque ad Oceanum Hercules tantus, & tam præſens habetur Deus.* Terent. in Phor. *non tu hunc habeas plane præſentem Deum?* Virg. in Tityro: *Nec tam præſentes alibi cognoſcere Diuos.* & iterum M. Tull. Cat. 3. de Dijs: *cùm verò ita præſentes his temporibus opem & auxilium nobis tulerunt, vt eos pæne oculis videre poſſemus.* ex eodem fonte manarunt illa, *præſens animus, præſens venenum, præſens auxilium, præſens poſtu.* & fortaſſe aſſentans Auguſto Horatius ambiguè dixit illud epiſt. 1. li. 2. *Præſenti tibi maturos largimur honores*, vt dicemus ſuo loco. Idẽ Od. 5. lib. 3. *præſens Diuus habebitur Auguſtus.* & Satyr. 4. lib. 2. *Reiecta præda, quam præſens Mercurius fert.*

VERTERE FVNERIBVS] vertere in funera. ſimilia ſunt his illa, quæ ſunt in Od. ſuperiore de deo & fortuna: *Valet ima ſummis mutare*, &c. & quæ Ode 29. lib. 3. *Fortuna ſæuo læta negotio*, &c.

TE PAVPER AMB. SOLL. P. RVR. COLONVS] Ode 14. lib. 2. *Siue inopes erimus coloni.*

LACESSIT CARP. PEL.] remis impellit, in Car-

pathio mari nauigat è Bithynia profectus : vel quod magis probo, ſpeciem pro genere poſitam intelligito.

PROFVGI SCYTHAE] eadem ratione hic profugos Scythas appellas, qua Od. 24. lib. 3. *campeſtres. Campeſtres* (inquit) *melius Scythæ, Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos.*

PVRPVREI] id eſt, purpurati, purpura enllucentes. itaque plus dixit, quàm ſi purpuratos dixiſſet.

PRORVAS] percellas, euertas. Vtitur hoc verbo & Od. 4. li. 4. *multa proruet integrum Cum laude victorem.*

STANTEM COLVMN.] ſtatum, & incolumitatem imperij. Donat. in Phor. *columnam* hic poſitum dicit eſſe pro columine imperij.

NEV POP. FREQ.] néve populus congregatus ſeditionem concitet; & quietos ad arma capienda in tyrannum hortetur. hæc autem repetitio *ad arma, ad arma*, populi concitati impetum, & furorem declarat, & penè dicam, oculis ſubijcit. ὑποτύπωσιν vocant Græci.

TE SEMPER ANTEIT SAEVA] primùm mendosè legitur in quibuſdam libris, *ſeua neceſſitas* cùm *ſæua* legendum ſit, vt habent libri manuſc. Deinde Ariſtoteles libr. 3. de moribus ad Nicomach. quatuor rerum cauſſas enumerat φύσιν, ἀνάγκην, τύχην, νοῦν: id eſt, naturam, neceſſitatem, fortunam, mentem. Earum igitur rerum dominam eſſe fortunam, eáſque res eſſe fortuitas arbitramur, quæ neque ſemper, neque plerumque, neque alicuius rei gratia fiunt, & quarum cauſæ non ſunt terminatæ vel quarum cauſas ignoramus, cùm ex cauſæ non ſint neceſſariæ, & cùm earum effecta poſſint eſſe, vel non eſſe, quarum autem rerum cauſæ ſunt nobis quidem incognitæ, & occultæ, ſed neceſſariæ: earum cauſas neceſſitati aſcribimus. Propterea autem, quòd quæ neceſſariò fiunt, exploratiora, certiora, ſtabiliora denique ſunt, quàm quæ fortuitò, idcircò fortunam anteit neceſſitas. neceſſitatis autem firmitatem, àc ſtabilitatem, declarant claui trabales, cunei, vncus, plumbum. hæc enim omnia ad colligandum, firmiterque continendum valent. Appellant porrò Græci neceſſitatem ἀνάγκην, eámque nonnulli eandem eſſe volunt, atque εἱμαρμένην, id eſt, fatum. Itaque & ſuprà Hor. *lethi neceſſitatem* nominat mortem, ſeu Parcam, & multis alijs locis. vt ad Oden 3. annotauimus. alij neceſſitatem Parcarum matrem faciunt. Plato quidem libro vltimo de Rep neceſſitati, vt Parcæ, fuſum attribuit, colum, vncum, verticillum. Idem in Timæo mundi principium, & originem à neceſſitatis & mentis conſpiratione ducit, mentémque neceſſitati imperantem dicit plurima eorũ, quæ fiunt, modificare, & in quàm optimum habitum fingere, & conformare. Intelligendũ eſt autẽ hæc fuiſſe Antij in tabula, depicta: quæ nunc Horatius nobis pulcherrimis verſibus expreſſa proponit.

CLAVOS TRABALES] claui trabales, vncus, & cetera, quæ neceſſitati tribuuntur, pertinent vel ad exprimendam neceſſitatis vim ac potentiam, vel potiùs ad ſignificandam firmitatem, ac ſtabilitatem. Quemadmodum enim hæc omnia vel vim afferunt, & adhibentur ad torquendum, & cruciandum : vel valent ad continendum, vinciendum, ac firmandum: ſic neceſſitas primùm quouis impellit inuitos, neque quiſquam eam effugere, neque domare, neque flectere poteſt: deinde ad perpetuitatem fixa & ſtabilis eſt, adeò vt neque labefactari, neque moueri, neque refigi poſſit. Sunt autem claui trabales, quibus trabes coniunguntur: quos neceſſe eſt magnitudine præſtare. vnde prouerbium, *clauo trabali figere.* M. Tull. Verrina de ſupplicijs *vt hoc beneficium (quemadmodum dicitur) clauo trabali figeret*, id eſt, confirmaret, & conſtabiliret. [Arnob. lib. 2. aduerſ. Genteis, *metus ille vos habet, ne veluti trabalibus clauis affixi, corporibus hæreatis*] clauos adamantinos attribuit neceſſitati Od. 24. lib. 3 noſter Hor. *Si figit adamantinos Summis verticibus dira neceſſitas Clauos: non animum metu, Non mortis laqueis expedies caput.* neceſſitati autem nihil eſſe potentius cum alij multi, tùm Euripides ait in Helena his verbis. λέγουσι γὰρ οὐκ ἐμὸς, σοφοὶ δ' ἄνδρες, δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον.

ET CVNEOS MANV GEST.] cuneis inſertis non ſolùm res perrumpuntur, & finduntur, vt li. 1. Georg. *Nam primi cuneis ſcindebant fiſſile lignum* & Theſc. 2 *Hos ille cuneos fabrica crudelis inſerens, Perrupit artus*: ſed etiã continentur, vt intelligere licet ex Vitruuij li. 10. c. 10.

VNCVS] vnco vtebantur antiqui ad cruciatus, & maleficiorum pœnas. M. Tull. Philip. 1. *vncus impactus eſt fugitiuo illi.* Sueto. in Tiber. *Putaat Neronem ad voluntariam mortem coactum, cum ei carnifex, quaſi ex Senatus authoritate miſſus, laqueos, & vncos oſtentaret.* Iterum M. Tull. in orat pro C. Rabirio. *nos à verberibus, ab vnco, à crucis denique terrore neque res geſta, neque acta ætas, neque noſtri honores vindicabant?* [Arnobius lib. 1. aduerſus gẽteis: *carnifices, vnci*, aliíque innumeri cruciatus.] vtebantur olim vncis etiam ad aſtringendum & continendum plumbo liquido addito itemque nos hodie vtimur ſunt autem tales vnci, hami quidam ferrei, quibus ſaxa & cementa firmiſſimè inter ſe deuinciuntur & continentur, præſertim plumbo adiecto. Vitruuius anſas appellat lib. 2 cap. 8. *Quòd ſi quis voluerit in id vitium incidere, medio cauo ſeruato ſecundum orthoſtratas vtriaſecus ex rubro ſaxo quadrato, aut ex teſta, aut ſilicibus ordinarijs ſtruat bipedales parietes, & cum anſis ferreis & plumbo frontes vincta ſint.* Arnob. lib. 6. *Quid miſerius his eſſe, aut quid infelicius poterit, quam ſi ... vt ita vinci retinent, & plumbea vinctiones.* [Idem eod. lib. ſuprà, non longè à ruinorum caſibus & diſſolutionis metu ſubſcudibus & catenis, vncis, atque anſulis retentari.] liquidum autem plumbum ad tenacitatem, & vinctionem plurimum valere declarat etiam Eurip. his verſibus. Κάθησ' ἑδραία, καὶ γὰρ εἰ πέριξ σ' ἔχει Τηκτὸς μόλυβδος, ἐξαναστήσω σ' ἐγώ: id eſt, ſedeto ſtabilis & firma. Nam etiam ſi te circum deuinctam continebit liquidum plumbum, ego te è loco excitabo & emouebo.

TE SPES] Nota eſt illa Heſiodi de Pandóra, eiúſque dolio fabula: quam cùm Epimetheus domum recepiſſet, dolíique operculum remouiſſet, innumerabilis illa malorum colluuio, quæ in dolio incluſa continebatur, erupit, & ab eo vſque tempore in omneis terrarum parteis diſperſa, ac diſſipata, homines aſſiduè exagitat, vexat, excruciat. ſpes ſola dolio, priuſquam & ipſa cum alijs euolaret, obturato, remanſit, vt hæc eſſet humanarum miſeriarum ſolatium, & lenimen. Itaque non temerè cum Fortuna in illa tabula, pingebatur. ſignificabat enim pictura, homines in aduerſa fortuna, ſpe ſola ſuſtentari, tanquam maximo, & vnico incommodorum, & dolorum ſuorum alleuamento. Verſus Heſiodi ſunt hi: Μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισιν Ἔνδον ἔμιμνε, πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε Ἐξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο, &c: Atque ad hanc, opinor, fabulam reſpiciens Theognis, ſpem ſolam in terris cum hominibus remanſiſſe deam præſentem, & propitiam : ceteros Deos, ac Deas in cælum abiiſſe dicit, Ἐλπὶς ἐν ἀνθρώποισι μόνη θεὸς ἐσθλὴ ἔνεστιν, Ἄλλοι δ' Οὔλυμπόνδ' ἐκπρολιπόντες ἔβαν. hoc igitur ſignificat Horat. ſpem & fidẽ aſſiduas aduerſæ fortunæ comites, ac ſocias eſſe: ſpẽ, quia fortis, & animoſi eſt in rebus afflictis ſperare: nã (vt ait Theocr.) viuorũ eſt ſperare, mortuis autẽ nihil reliquũ eſt, quod ſperẽt: ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες: fidẽ, quia veri, & fideles amici nunquã, ne fortuna quidẽ aduerſante, ac reflãte, deſerũt: ſed vel amici opitulantur, vel eorũ miſeriã, propè æquè dolẽdo, faciũt leuiorẽ: aſſentatores autẽ, paraſiti, ſcurræ, lenones, meretrices ſtatim, vt aliquid aduerſi incidit, diffugiunt, neque à ſe impetrare poſſunt, vt rerum aduerſarum onus pro ſua parte ferant.

ET ALBO RARA FIDES, &c.] Seruius in illum

Virg.

Virg. verſ. AEneid. 1. *Cana fides & Veſta Remo cum fr.* Quir. hæc annotat: *Cana fides vel quòd in canis hominibus inuenitur, vel quòd ei albo panno inuoluta: manu ſacrificatur, per quod ſignificatur, fidem oportere eſſe arcanam, tectā & celatam.* vnde & Horat. *Te ſpes & albo rara fides.* &c. Idem ferè notat ad illum locum, *raptas fine iure Sabinas Confeſſa eaverat magis ... ſi ... actu* &c.

Nec com. abn. vtcvmqve, &c.] id eſt, nec te comitem aſpernatur, vel nec ipſa tibi comes eſſe recuſat, quandocumque tu fugis & deſeris eos, quos antea coluiſti ac beaſti, id eſt, cùm tu commutaris & ex amica & ſecunda, fis inimica, & aduerſa. ſignificat, viros bonos & fideleis amicos non deſerere amicum olim florentem, nunc miſerum fortuna commutata, & rebus conuerſis. per *fortunam abeuntem*, & aufugientem, ſignificatur aduerſa: per *manentem*, ſecunda, vt Od. 29. lib. 3. *Laudo manentem, ſi celeres quatit Pennas, reſigno quæ dedit*: ad quem locum plura exempla afferemus.

At vvlg. inf. et meretr.] At vulgus, & infideles amici diffugiunt, te mutata. Bonfinis autem omnium, qui vmquam fuerunt, corrector & ineptiſſ. & audaciſſ. male hic, & pro *at*, reponit.

Diffvg. cadis cvm faece] ἀνακολουθία eſt. ſignificat autem Horat. infideleis amicos, & eos, qui emolumentum ſequuntur in amicitia, rebus amicorum acciſis, & afflictis, diuitiiſque vel conſumtis, atque exhauſtis, vel caſu aliquo amiſsis, atque ereptis, diffugere. Huc pertinet Græcorum prouerbium ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία, id eſt, feruet olla, viuit amicitia. eodem Petronij Arbitri verſus: *Cùm fortuna manet, vultum ſeruatis amici: Cùm cecidit, turpi vertitis ora fuga. Grex agit in ſcena mimum, pater ille vocatur: Filius hic, nomen diuitis ille gerit. Mox vbi ridendas inclusit pagina parteis, Vera redit facies, diſſimulata perit.* [Porrò autem Xenoph. libr. 4. de rebus Græcorum, Non eſt mirum (inquit) in rebus ſecundis aliquos fideleis reperiri: at vbi aliqui in eorum rebus aduerſis conſtantes & firmi reperti fuerint, qui antea fuerint amici, hoc in perpetuum hominum ſermone celebratur, & memoriæ hominum ſempiternæ mandatur. ſic Xenophon. καὶ γὰρ τὸ μὲν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ... εὑρίσκειν, οὐδὲν θαυμαστόν. ὅταν δέ τινες ἐν συμφοραῖς ... βέβαιοι φανῶσι, τοῦτο εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονεύεσθαι.]

Ferre ivg. pariter dol.] *doloſi ferre* iugum, vnum eſt ex iis loquendi generibus, quæ à Græcis mutuatus eſt Horatius: de quibus alibi doloſi igitur ferre, id eſt, doloſi in ferendo pariter cum amicis calamitate affectis, iugo. quod ſimile eſt, ac ſi diceret: in ſecunda amicorum fortuna ſuperiora omnia habere, aut omnium commodorum participes eſſe volunt: in aduerſa autem, calamitatis partem ſubire nolunt. translatio eſt à bobus iunctis. non vacat autem dolo is, qui in ſocietate, lucri partem æqualem, aut etiam maiorem ſibi depoſcit: damni verò ſi quid incidat, id ne minima quidem ex parte ad ſe pertinere velit. Sed verum eſt, quod & hic ait Hor. & Nem. ode i. . Pind. paucos reperiri in laborib. & periculis fideleis. verba Pin. ſunt hæc, quib. conſentanea ſunt hæc Horatiana: Παῦροι δ' ἐν τῷ φόνῳ ... μεταλαμβάνειν. Nā quale eſt hoc, quod dixit Hor. *doloſi ferre*, tale eſt illud Pindaricum, παῦροι ... μεταλαμβάνειν. Hor. iugum, Pind. σώματα. Theognis hanc eandem ſententiam ſæpe iterat Vno & altero exemplo erimus contenti Εὖ μὲν ἔχοντος ἐμοῦ πολλοὶ φίλοι ἢν δέ τι δεινὸν ἐγκύρσῃ, παῦροι πιστὸν ἔχουσι νόον & alibi, Παῦρους εὑρήσεις ... ἄνδρας ἑταίρους Πιστοὺς ἐν χαλεποῖς πράγμασι γιγνομένους, Οἵ τινες ἂν τολμῷεν ὁμόφρονα θυμὸν ἔχοντες Ἴσον τῶν ἀγαθῶν τῶν τε κακῶν μετέχειν. Πολλοί τοι πόσιος καὶ βρώσιος εἰσιν ἑταῖροι, ἐν δὲ σπουδαίῳ πράγματι παυρότεροι.

In vltimos orbis Brit.] Virg. Tit. *Et penitus toto diuiſos orbe Britannos.*

Et ivvenvm recens examen] exercitum ex iuuenibus conflatum. Examen de apibus propriè dicitur. transfertur autem ad alia, vt hic, & Ode 2. epod. *Piſtoſque ternas ditis examen domus.*

Eois timend. partib. oceanoqve] ſerua (loquitur) exercitum populi Ro. formidoloſum partibus ſolis orientis eique mari, quod ad orientem ſpectat. nonnulli Oceanum rubrum poſitum eſſe volunt, ad ſignificandam eam mundi partem, quæ ſita eſt ad ſolem occidentem: à quibus diſſentio. hoc enim ſignificat Horat. ſe precari, vt, quemadmodum hic exercitus metuendus eſt partibus & mari ſolis orientis: puta Perſis, Medis, Parthis, Arabibus: ita ſit horribilis Britannis, qui oram mundi ſoli occidenti propinquam incolunt: aduerſus quos hunc exercitum ducturus ſit Auguſtus.

Ehev cicatricvm, &c.] cur pudet? quia turpia ſunt vulnera in bello ciuili accepta. Qui hic tuentur neſcio quam ſcripturam antiquam, *Heu. Heu, cicatr. & ſcel. p.* nihil de iis grauius dicam, quàm quòd in ſole caligantes oculos habent.

Et sceleris] ſcelus eſt enim ciuem interficere, & bellis ciuilibus intereſſe.

Fratrvmqve] ciuium, vel dic propriè, conſanguineorum, & germanorum. eueniebat enim interdum, vt duo fratres contrariarum eſſent partium.

Qvid nos dvra refvg. aetas?] ætas annorum triginta ſpatium continet, vt infrà dicemus. Bella autem ciuilia à Sylla, Mario, Octauio, Cinna, iterum Sylla & Mario, Carbone, Pompeio, Cæſare geſta in triginta annorum ſpatio vertuntur. Conſecuta ſunt Octauiani, M. Antonij, Bruti & Caſsij tempora: Itaque bella ciuilia ad alteram ætatem peruenerunt ac permanarunt vt idem ait Od. 16. epod. *Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas.* hoc igitur dicit Horatius. A quo maleficio aut ſcelere refugerunt huius ætatis homines? quid eſt tam nefarium, quod non admiſerint? quas aras non violarunt?

Metv deorvm] metum deorum hîc pro cultu deorum ſeu pietate, & religione aduerſus deos, quam εὐσέβειαν Græci appellant, poſuiſſe videtur. nam propriè metus deorum in vitio locum habet, & vituperatur. Eſt enim ſuperſtitio, & vitioſa religio, quam δεισιδαιμονίαν appellant Græci, id eſt metum ſeu timorem deor. vt Saty. 3. lib 3. *Quone malo mentem concuſſa? timore deorum.*

O vtinam nova incvde defigas recvsvm] ego hunc locum in omnibus libr. & impreſsis & manuſcriptis corruptum, litteris leuiter immutatis, olim ſic reſtituendum putaueram, *O vtinam noua incude deſtringas recuſum in Maſſ.* &c. Vulgata enim lectio *diffingas*, planè corrupta erat. nam diffingere eſt diſſoluere & demoliri, vt Od. 29. lib 3. *neque diffinget, infectúmque reddet, Quod fugiens ſemel hora vexit.* quod huic loco non conuenit. diſtringere autem ferrum cùm aliis optimis linguæ Latinæ auctoribus valdè vſitatum eſt, tùm Horatio M. Tull. offic. 2. *At ille, vt ingreſſus eſt, confeſtim gladium deſtrinxit.* Idem in Catil. 3. *iidemque gladios in remp. deſtrictos retudimus.* Horat. Ode 1. lib. 3. *Deſtrictus enſis cui ſuper impia Ceruice pendet.* &c. & ſaty. 1. libr. 2. *quem* (enſem) *cur deſtringere coner?* &c. præterea illud alterum verbum, *retuſum*, quod erat etiam corruptum, emendauimus & *recuſum*, ſubſtituimus. Erat igitur huiuſmodi horum verborum ſententia. O vtinam deſtringas ferrum in Maſſagetas & Arabas, & ceteros hoſteis populi Romani noua incude recuſum, id eſt, poſteaquam noua incude fuerit recuſum. eſt enim bellis ciuilibus, & corporibus ciuium Rom. retuſum. Sed nunc poſteaquam aduerſaria mea relegi, in quibus notatum mea manu reperi, in codice Ful. Vrſini ſcriptum fuiſſe *defigas*, eodémque modo Canterum in alio codice item manuſcripto, legiſſe audiui: ſcripturam

veterem coniecturæ meæ antepono, & ſic in omnibus exemplis reponendum cenſeo. quod ad vocem *recuſum* attinet, ſententiam non muto. Nam *retuſum* nullo modo ferri poteſt. Iam quòd Adr. Turneb. vulgatam lectionē *diffingas* tueri conatur, & *diffingas* ita explicat, aliter fingas, nō probo. Nihilominus quòd Pſeudoporphyrio, *diffingas* interpretatur, *redacuas*. Nam neque Porphyrioni hoc venit vnquam in mentem, neque à quoquo emunctæ naris homine ferri poteſt: cùm *diffingere*, vt dixi, ſit id, quod cuſum, fictum, & fabricatum eſt, deformare, corrumpere, atque interimere: qui deintegro autem enſem acuat, nōn perimat, ſed reparet, ac reſtituat. Prætereà ſi daremus (quod tamen non poſſumus) diffingere, eſſe reparare, reficere, atque vt ita dicam, refabricari, nònne ineptiſsimus eſſet hic ſermo: ô vtinam reficias enſem, ſeu redacuas ferrum, quod cæde ciuium retuſum eſt, in Maſſagetas & Arabas? nònne elegantia Horatiana indigniſsimus. Poſtremò quid ſibi vult illud reacuere, ſeu redacuere ferrum noua incude? noua cote diceret potius. Omnino nihil hac explicatione pinguius fingi poteſt.

IN HONOREM
Pomponij Numidæ.

Ode XXXVI. Dicolos diſtrophos: : t, Sic te diua potens Cypri.

- - - ᴗᴗ - ᴗᴗ

- - ᴗᴗ - - ᴗᴗ - ᴗ -

ET thure, & fidibus iuuat
Placare, & vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidæ deos:
Qui nunc Heſperia ſoſpes ab vltima
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oſcula
Quàm dulci Lamiæ, memor
Actæ non alio rege puertiæ,
Mutatæq; ſimul togæ
Creſſa ne careat pulchra dies nota:
Neu promtæ modus amphoræ,
Neu morem in Salium ſit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Baſſum Threicia vincat amyſtide:
Neu deſint epulis roſæ:
Neu viuax apium, neu breue lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos. nec Damalis nouo
Diuelletur adultero.
Laſciuis ederis ambitioſior.

ET THVRE] thus ſemper adhibetur in ſacrificiis, vt ſuprà, Od. 19. *Verbenas pueri ponite, thuráque, &c.* & 30. *Et vocantis Thure te multo Glyceræ decoram Transfer in ædem.*

PLACARE] placare deos, iratos futuros, niſi eis ſacrificia promiſſa perſoluantur. de art. poet. *vinoq; diurno Placari Genius feſtis impunè diebus.*

SANGVINE DEBITO] debito vel voti, vel officij cauſa. vt Od. 6. libr. 2. *ibi tu calentem Debita ſparges lacryma fauillam Vatis amici.*

HESPERIA VLTIMA] epithetum, vltima, diſtinguit eam Heſperiam, quæ pro Italia ponitur, ab Heſperia, quæ eſt ad Occidentem verſa. Nam aliàs per Heſperiam etiam apud hunc poëtam, Italia ſignificatur, vt Od. 6. lib. 3. *Dij multa neglecti dederunt Heſperiæ mala luctuoſæ.* & Od. 5. lib. 4. *Longas ô vtinam dux bone ferias Præſtes Heſperiæ.*

SOSPES] ſaluus, & incolumis.

NVLLI PLVRA TAMEN, &c.) Nulli tamen plura tribuit, aut impertit oſcula, quàm Lamiæ.

ACTAE NON ALIO REGE.) memor pueritiæ eodem rege traductæ. id eſt, eodem magiſtro, ac doctore. ſeu eodem & communi amico potentiore: vt epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *réxque paterque Audiſti coram.* & ad Scæuam: *Coram rege ſuo de paupertate tacentes Plus poſcente ferent.* Idem valet potens amicus, vt epiſt. ad Loll. libr. 1. *tu cede potentis amici Lenibus imperiis.* & Od. 18. *nec potentem amicum Largiora flagito.* ſic paraſitus apud Plautum in Aſinaria regem eum appellat, à quo alitur, *Nam ni impetro, regem perdidi ex amore tantum eſt homini incendium*, itémque in Menæchmis. Ego igitur hæc verba, *non alio*, ſic accipio, vt ſignificent, Pompeium Numidam & Lamiam eodem & communi rege, id eſt, potenti, ſeu magno amico, qui hic non nominatur, vſos eſſe, ſeu eodem magiſtro ac doctore: quod probabilius eſt, atque ita Turnebo videtur: alij, vt dicat Horat. Lamiam Numidæ regem fuiſſe, à quibus diſſentio.

MVTATAEQVE SIMVL TOGAE.] cùm eſſent æquales, eodem tempore togam virilem ſumſerunt.

CRESSA NE CAREAT] Creſſa nota, id eſt, alba, à Creta inſula ex quo nomine, Creſſus. Cretenſis, Creticus. Neque verò referendum eſt hoc ad Gretenſium morem, quo Acro & Porphyrio eos ſolitos ait dies lætos albis lapillis notare, & contrà, &c. Thracū enim fuit hæc conſuetudo, qui (vt ſcribit Plinius lib. 7.) eos dies, quibus ſecunda fortuna eſſent vſi, iucundéque & beati vixiſſent, albo lapillo notabant, nigro contrarios: ſed Creſſa idem valet, quod alba, ſeu candida, vt dixi: & Creta non ſolùm inſulæ nomen eſt: ſed etiam lutum illud album ſignificat, quo vtebantur ceræ loco Græci Aſiatici ad obſignandas literas & priuatas, & publicas, propterea quòd in Creta magna eſt talis luti copia. Cic. pro Flacco: *Hac qua eſt à nobis prolata laudatio, obſignata erat creta illa Aſiatica; qua vtuntur omnes in publicis & priuatis literis.* Hoc igitur dicit Horat. notetur hic dies candida nota, vt verè felix & fauſtus. ſic Catull. ad Lesbiam. *O lucem dignam candidiore nota.* & fortaſſe idem Catull. *ſoles candidos* appellat dies candida nota notandos, vt Horatius contrà ſaty. 9. libr. 1. *nigrum ſolem.* niſi fortè alia ratione dictum eſt *nigrum ſolem*, vt videbimus ſuo loco.

NEV PROMTAE MODVS, &c.] néve modus adhibeatur in bibendo, promere & depromere vinum, & vini amphoras, Latinis ſcriptoribus vſitatum eſt loquendi genus. Od. 21. libr. 3. *Deſcende Coruino iubente Promere languidiora vina.* & 28. eiuſdem libri *prome reconditum Lyde ſtrenua Cæcubum.* & infr. Od. prox. *Antehac nefas depromere Cæcubum.* & Plaut. in milit. glor. *Promiſiſti tu illi vinum?* LVC. *non promiſi.* Quidam libri habent vbique *Nec*, pro *Neu*.

NEV MOREM IN SALIVM) neu ceſſemus Saliorum more ſalire, ſeu potiùs ſaltare. Od. 1. lib. 4. *In morem Salium ter quatient humum.* Virgil. lib. 8. *Hinc exſultantes Salios, nudoſque Lupercos.* Erant autem Salij, Martis Gradiui ſacerdotes à Numa Pompilio inſtituti, qui certis anni temporibus carmina canebant cum tripudiis & ſaltibus ſolennibus: de quibus qui plura ſcire volet, legat Dionyſ. Halicar. lib. 2. Salium autem quam caſus eſſe numeri ſingularis, non patrij in numero multitudinis eſſe puto, ab adiectiuo (vt grammatici vocant) Salius a, um: vt à Sulpicio ſubſt. adiectiuum facit Od. 12. lib. 4. *Qui nunc Sulpiciis accubat horreis.*

NEV MVLTI DAM. MERI) i. néve Damalis puella bibaciſsima, certantibus inter ſe vino conuiuis, Baſſum vincere contendat bibendo, aut magnitudine poculorum, ſed cum Numida certet potius. ſic

dictum

dictum eſt autem ab Horat. *Damalis multi meri*, vt à M Tull. *in me non mi... citi, ſed multis ioci*. in epiſt. vltima lib 9 ad Papyr. Pætum De huiuſmodi certamine facetè in quendam Faleidium Cicer. pro Flacco. *Magnum erat ei certamen propoſitum, magna cum Græcis contentio: qui tamen (vt opinor) iacent victi. Nam iſte vnus totam Aſiam magnitudine poculorum, bibendóque ſuperauit.*

Bassvm Threicia vincat Amystide.] Amyſtidem poculi genus fuiſſe quidam dicunt ἀπὸ τοῦ ἀμυστὶ πίνειν, id eſt, ab eo, quod eſt, hauſtim, & labris non clauſis bibere. μύζειν enim eſt muſſare, ſugere, os & labra claudere quòd ſi quis ἀμυστὶ, ſeu ἀμυστὶ talem compotationem intemperatam, & barbaram intelligi malit, ei libentius aſſentiar. vtitur hoc nomine Anacr. ἄγε δὴ φέρ' ἡμῖν ὦ παῖ κελέβην, ὅπως ἄμυστιν προπίω. & Euripid ſeu Ariſt. in Cyclope δέξατ', ἐπ' αὖ τὴν ἄμυστιν ἑλκύσας: [id eſt, accepit, hauſit poculum illud Thracium, & ebibit. & Callimachus apud Macrob lib. 5. cap. 21 καὶ γὰρ ὁ Θρηΐκιον μὲν ἀπέστυγε χανδὸν ἄμυστιν ζωροποτεῖν, ὀλίγῳ δ' ἥδετο κισσυβίῳ. id eſt, Ille enim Thracium poculum patenti ore ebibere recuſauit, paruo autem poculo delectabatur.] Ex quo fit ἀμυστίζειν quod valet ſine reſpiratione, & vno quaſi ſpiritu bibere. Plutarc. συμποσ. lib. γ. προβ. ε. Τοὺς γὰρ ἄκρατον καὶ ἀπνευστὶ πίνοντας, ὅπερ ἀμυστίζειν ὀνομάζουσιν, οἱ παλαιοὶ ἥκιστα φασὶ μεθύσκεσθαι. eos enim, qui vno hauſtu & ſine reſpiratione bibunt, quod ἀμυστίζειν nominatur, veteres aiunt minimè eſſe ebrietati opportunum. [Threicia autem, quia vtebantur Thraces homines vinoſi & vinolenti, ſuprà Od. 27.]

Nev desint ep. rosae, nev vivax ap.] ſic & Od 3. lib. 2. roſæ & vnguenta in conuiuio adhibentur. *Huc vina & vnguenta, & nimium breues Flores amœna ferre iube roſæ*

vivax] quod diu viret. Theocr. εἰδυλ. ι. θάλλοντα ὀξύνεται. verborum gratiam viuacem dixit epiſt. ad Piſones: *Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia viuax*. contrà *breue lilium* idem Horat.

pvtreis Dep. oc.] id eſt, omnes alij præter Numidam, putres in Damalio oculos declinabunt, & claudent ſomno occupati, & obdormiſcent, neque quantumuis eius amplexum concupiſcant, ea potientur, ſed eos Veneri intentos ſomnus auferet. *deponent oculos*, id eſt, demittent & declinabunt palpebras ſomno oppreſſi: *putres in Damalin* autem, id eſt, vel amore & cupiditate Damalis fractos, vel ebrios. licet etiam coniungere verbum *deponent* cum hoc, *in Damalin*: vt ſit *deponent oculos in Damalin* tanquam onus. putreis autem, id eſt, libidine fractos, libidine natanteis, ſeu colliqueſactos, vt apud Theocr. οἱ δ' ἄρα τῆνοι ἐσδερκόμενοί τοι ὀ... χορδίοντι. id eſt, colliqueſiunt tibi oculi, quia cum eis non ſaltas Sic Plaut. Curgul. *Propino magnum poculum. ille ebibit, caput deponit, condormiſcit.* Idem Moſtell. *Ecce autem hic depoſuit caput, & dormit: ſuſcita.* Iam iis, quibus ſomnus obrepit, *Brachia palpebraque cadunt, poplitéſque procumbunt*, vt ait Lucret. lib. 4. Licet etiam interpretari *deponent*, condent, & quaſi ſepelient Nam depoſiti dicuntur, deplorati, & quaſi deſperati. Cæcilius, *Depoſitus modo ſum anima. vita ſepultus ſum.* Virg. libr. 12. *Ille vt depoſitis proferret fata parentis* ſic depoſitam rempubl. dixit M Tull. actione 1. notant Aſconius, & Nonius. Sic & Arnobius vſurpat depoſitum corpus lib. 1. aduerſ. genteis. *Vnus ſuit è nobis, qui depoſito corpore innumeris ſe hominum pro vita in luce detexit.*]

adulteroı] amatore, vt ſuprà diximus Od. 33. nouo autem, videlicet Pomponio Numida.

Lascivis eder. amb.] ambitioſam hoc loco accipe, brachiis, collo implicantem, complectentem. ſic Ode 15. Epod. *Artius atque hedera procera adſtringitur ilex Lentis adhærens brachiis*, & Catull. de Iuliæ & Manl. nuptiis, *tenax hedera huc & huc arborem implicat errans.* Sic contrà ambitioſi homines dicuntur omnis amplexi plebem, qui plebem largitionibus corrumpunt, & qui regnum appetunt. M. Tull. in orat. pro Milone de Sp. Melio.

AD SODALES,
ob Actiacam Auguſti victoriam bibendum eſſe.

Ode XXXVII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

- - ⏑ - - ⏑⏑ - ⏑ -
- - ⏑ - - ⏑⏑ - ⏑⏑
- - ⏑ - - ⏑ - -
- ⏑⏑ - ⏑⏑ - ⏑ - -

Nunc eſt bibendum: nunc pede libero
Pulſanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis auitis dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum quidlibet impotens.
Sperare fortunáque dulci
Ebria. ſed minuit furorem
Vix vna ſoſpes nauis ab ignibus:
Mentémque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæſar, ab Italia volantem
Remis adurgens, accipiter velut
Molleis columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
Æmoniæ, daret vt catenis
Fatale monſtrum: quæ generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
Expauit enſem, nec latenteis
Claſſe cita reparauit oras.
Auſa & iacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas
Tractare ſerpenteis, vt atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior:
Sæuis Liburnis ſcilicet inuidens
Priuata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

Nvnc est bibendvm] videtur hæc ab Alcæo eſſe mutuatus: cuius hi verſus reperiuntur apud Athenæū libro decimo Νῦν χρὴ μεθύσθην, καί τινα πρὸς βίαν πίνην.

saliaribvs] opiparis, & ſumtuoſis. M. Tull. *Saliarem in modum.* Salios eoſdem fuiſſe apud Romanos atque Curetas apud Græcos narrat Dionyſ. Halycarnaſſ. lib. 2. antiq. Roman. de quibus ille multa ſub extrem. lib. ab illo loco: ἔστι δὲ μοῖρα τῶν περὶ τὰ θεῖα νομοθετημάτων ... προσαποδοθεῖσα τοῖς καλουμένοις ὑπὸ Ῥωμαίων Σαλίοις, &c.

Ornare pvlv. Deor.] ſolebant Rom. vel de-

victis hoſtibus,vel quouis alio modo Rep.bene geſta, & periculo communi propulſato, ad omnia puluinaria Deorum ſupplicationem decernere,atque aliquot dies feſtos lætitia publica celebrandos indicere. Sic Cic.Cat.3. *Quamobrem Quirites quoniam ad omnia puluinaria ſupplicatio decreta eſt.celebratote illos dies cum coniugibus & liberis veſtris.* Habebant autem ſinguli dij ſuos lectos & puluinos, quibus imponebantur: quam ſuperſtitionem Romanorum inſectatur & irridet Arnob.libr.7.aduerſus genteis, his verbis, *Lectiſternium Cereris erit idibus proximis.habent enim dij lectos: atque, vt ſtratis poſsint mollioribus incubare, puluinorum tollitur, atque excitatur impreſſio.* Hac oda autem Horatius ſodaleis ſuos ad lætitiam exhortatur ob victoriam Actiacam.

TEMPVS ERAT] ſic ſcriptum reperi in libr. Donati,Faerni,Torneſ. Vaticanis duobus: alij corrumpentes,*erit* reponunt:alij *erat* poſitum volunt pro eſt.Ego puto proprie lo.utum eſſe Horatium, longéque adeò ſignificantius, quàm ſi verbo præſentis temporis vſus eſſet:hoc modo: non erat fas ante hac è cellis auitis vinum depromere,conuiuiaque agitare Sed nunc deuicto M.Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus,in quo decebat epulari,& conuiuari. ſic loquitur Ælian.var.hiſt.lib.1. Σοφὸν τι ἄρα χρῆμα [illegible] Αἰγυπτίων & Oppian.libr.3. [illegible] ἰχθύσιν [illegible] &c. & Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμέρ. Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν εἰσὶ δύω. Theocr. εἰδ. [illegible] & ita loquitur epiſt. ad Scæuam lib.1. *atqui rerum caput hoc erat,hic fons.* & Saty.10.lib.1. *Hoc erat excepti,fruſtrà Varrone Atacino,Atque quibuſdam alijs,melius quod ſcribere poſſem*

DVM CAPITOLIO] intereà dum Cleopatra, & M. Antonius ea moliebantur,quibus Capitolium, imperiúmque populi Rom.euerterent.

DEMENTEIS RVINAS] à demente Cleopatra cogitatas,& comparatas. Fortaſſe hic locus verſuum Ennian.qui ſunt in Catone Ciceroni corrumpendorum occaſionem dedit.Sic enim vulgò leguntur.*Quo vobis mentes,recta quæ ſtare ſolebant Ante hac dementi ſeſe flexere ruina?* cùm ita ſint legendi.*Quò vobis mentes,rectæ q.ſt.ſol.Antehac dem.viæ ſeſe flexere viaï?*

CONTAMINATO CVM GREGE TVRPIVM.] cum eunuchis turpi morbo laborantibus, viris effæminatis & impudicis.Eunuchos igitur viros appellat non ſimpliciter, ſed viros morbo illo corporis & animi turpeis, & fœdos, propter quem ad patiendum, quam ad agendum ſunt aptiores, ac propenſiores. vide annot. ad illum locum Saty.6.lib.1. *vt ſi quis ægrotet, quo morbo Barrus.* Gregorius Nazianzenus ἐπιταφ. Baſilij magni,ſic de Eunuchis: τοὺς ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος, τοὺς ἐν γυναιξὶν ἄνδρας, ἐν ἀνδράσι γυναῖκας, τοὺς τοῦτο μόνον [illegible] id eſt, Viros ex mulierum cubiculo egreſſos, atque ad eas cuſtodiendas & oblectandas accommodatos: inter mulieres viros,inter viros mulieres, atque ad omnia obſcæna patienda promtos ac paratos, vna re dumtaxat vírileis & forteis,quòd impij ac ſcelerati ſiot qui quoniam iis membris, quæ ad procreandum à natura viris data ſunt, libidini obſequi nequeunt,lingua impura atque impudica, qua poſſunt tantùm ſcortantur, Hæc Nazianzenus. Traditum eſt prætereà ab iis, qui ex figuræ inſpectione de ingenio faciunt coniecturam, eos magnam partem immites eſſe ingenio,fraudulentos,facinoroſos,audaceis,maleficos, ac ſceleratos.

QVIDLIB.IMP SPER.] impotens ſperare, id eſt, in eo impotens, quòd quidlibet ſperare auderet. impotens ſperare autem à Græcis ſumtum, de quo genere vide ad Od. 8.lib. 4. Iam impotens valet apud bonos ſcriptores idem ferè, quod apud Græcos ἀκρατὴς, incontinens, effrenatus, non rationi obediens, ſed affectibus.& perturbationibus animi ſeruiens. M. Tull. epiſt. ad M. Marcell. *Victoria etiamſi ad meliores venit, tamen eos ipſos ferociores,impotentioréſque reddit.* Idem de haruſp.reſponſ. *nihil feci iratus, nihil impotenti animo.* Idem Philip.5. Antonium impotentem, iracundum, contumelioſum,ſuperbum,&c.nominat.ſic Catul de faſelo, *freta impotentia*,id eſt, impotentium hominum more æſtuantia, & ſæuientia.idem ad Papyrium, vt Cæcilium arceſſat.*Illum deperit impotente amore*, id eſt, immodico.& immoderato & Hor. Ode 5.libr 1. *Iuno impotens*,id eſt,ira & odio elata,ira inflammata,ab ira victa,quę iram continere non poterat,vel quę odium ſuum exſaturare non potuerat.& Od.vij. lib.3. *Aquilo impotens*, ſupra modum ſæuiens,vehemens,vt ſit tralatio à rebus animatis,vt *freta impotentia*. impotens igitur ſperare id eſt,quæ ſeſe continere nõ poterat,quin quidlibet ſperaret.

FORTVNAQVE DVLCI EBRIA] rebus ſecundis elata,& impos mentis.ſic Demoſthenes Philip. prima, Philippum dicit magnitudine rerum geſtarum ebrium eſſe.Ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς, ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων. &c. & Anacreon. ἔρωτι μεθύοντα id eſt, amore ebrium dixit. & Theocr.in Dioſcuris πληγαῖσι μεθύων, id eſt, plagis ebrius.idem apud Hephæſtionem. [illegible] πολυμβῷ μεθύων [illegible]

SED MINVIT FVR.] ſed eius dementiam, inſolentiam,atque impotentiam compreſſit tanta, in pugna Actiaca,clades accepta,vt vix vna nauis ſalua ei reſtiterit. Itaque eius animum rebus proſperis ferocem, impotentem, inſolentem, res aduerſæ ἐσωφρόνισαν, i. caſtigarunt,& ad ſanitatem mentis reuocarunt.

MENTÉMQVE LYMH.] Lymphatos appellant Latini,quos Græci νυμφολήπτους, vt ſuprà diximus. quam vocem videtur vſurpaſſe Plato in Phædro pro furioſo,& mente concitato. ὥστε ἐὰν ἄρα πολλάκις νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γένωμαι, μὴ θαυμάσῃς. Sextus Pompeius Feſtus ſcribit lymphas dictas eſſe à Nymhis, vulgoque memoriæ proditum eſſe, quicumque ſpeciem è fonte, id eſt, effigiem Nymphæ viderint,furendi finem non facere:quos Græci νυμφολήπτους, Latini Lymphatos appellant. Alij lymphatos dici exiſtimant eos,qui metu & horrore quodam aquæ afficiuntur, adeò vt ſæpe in aquas præcipiteis agantur: quos Græci ὑδροφόβους appellant, morbo à canis rabioſi morſu contracto, quem ὑδροφοβικὸν πάθος vocat Dioſcorides,& ὑδροφοβίαν, quo morbo tentati aquam horrent ceu canes ipſi,& aquæ metu ſimul & deſiderio,ſitíque excruciantur. dicũtur autem νυμφόληπτοι eadem ratione qua μουσόληπτοι. vt ſi latinè dicantur illi à nymphis:hi à muſis capti.

MAREOTICO] vino, quod ad Mareotidem Ægypti paludem naſcitur. Virg. Georg. 2. *ſunt & Mareotides albæ.* Athen.lib.1.Δειπνοσοφ. ſcribit vinum Marenticum eſſe Alexandrinum, à Marea fonte, qui in Alexandria eſt,& ab vrbe ei fonti vicina eiuſdem nominis,appellatum:eámque vrbem fuiſſe olim maximam nunc eſſe vicum: paucis verbis pòſt, à Marone quodam vno ex iis, qui cum Baccho militarunt, eſſe nominatam.Multas autem huius Mareotici vini laudes commemorat ibidem Athen Florem Libycum appellat Plautus Caſina.*Niſi hac meraclo ſe vſpiam percuſſit flore Libyco.*

REDEGIT IN VER. TIM.] qui rebus ſecundis inſolentes fiunt, & quibus vinum bonam mentem ademit, aut corrupit, ij periculi, in quo fortè verſantur, magnitudinem neque attendunt, neque ſentiunt, quamdiu ita ſunt affecti: poſteà autem, quàm ad ſe redierunt,tum demùm timere incipiunt,tum demùm periculo ſcilicet edocti ad ſe redeunt,& ſe colligunt. videtur igitur Horatius ſignificare,Cleopatrã quãuis

ob res

ob res ſecundas furore, amentiáque præcipitem, & temulentam, veris tamen timoribus tum affectam fuiſſe, cùm eam Cæſar victor inſequebatur. dixit autem *veros timores*, quia ſuot & alij vani timores, maximè in bello. notum illud κενὰ τοῦ πολέμου.

VEROS TIMORES] ſic epiſt. 17. libr. primi. *Vti mox Nulla fides damnis, verisque doloribus adſit.*

VOLANTEM] quàm celerrimè poterat fugientem.

MOLLEIS COLVMBAS] imbelleis appellat Od. 4. libr. 4. *nec imbellem feroces Progenerant aquilæ columbam.*

ADVRGENS] perſequens, proximè ioſequent.

DARET VT CATENIS, &c.] vt viuam caperet. Quòd Auguſtum duas ob cauſas vehementer exoptaſſe, primùm quòd verebatur, ne illa pecuniam, quam penes ſe habebat, corrúperet ac diſſiparet: deinde quòd eam exiſtimaret magnum momentum ad triumphi decus & gloriam allaturam, ſi viua Romam deportaretur, ſcribit Plutarc. in Antonio, his verbis: Ἐν δὲ τούτῳ τὸν Προκουλήϊον ἔπεμψε κελεύσας, εἰ δύναιτο, μάλιστα τὴν Κλεοπάτραν ζῶσαν κρατῆσαι· καὶ γὰρ ἐφοβεῖτο περὶ τῶν χρημάτων, καὶ μέγα πρὸς δόξαν ἡγεῖτο τοῦ θριάμβου καταγαγεῖν ἐκείνην.

NEC MVLIEBR. EXP. ENS.] quemadmodum verè dicere licet eam non extimuiſſe ferrum: ita cōſtat enſe non percuſſe ſed duntaxat conatam eſſe ſibi manus afferre: à Proculeio autem eſſe prohibitam. expauit autem, id eſt extimuit.

MVLIEBRITER] Od. 6. epod. *Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum.*

NEC LAT. CLASSE CITA, &c. id eſt nec ſeſe contulit in abditas, & abſtruſas ÆEgypti latebras, in quib. vel delitesceret, vel nouum exercitum aduerſus Cæſarem compararet. Ad hunc locum pertinent hi Virgilij verſus libro octauo AEneidos *Contra autem magno mœrentem corpore Nilum, Pandentemque ſinus, & tota veſte vocantem. Cæruleum in gremium, latebroſaque flumina victos.* ad quos notat Seruius, Cleopatram præſagio mortis futuræ, & metu perturbatam, tuti receſſus immemorem fuiſſe, vbi facilè poterat bellum reparare de qua re ſe moriens dicitur accuſaſſe: ex quibus & Seruij verbis, & Virgilij verſibus poſſum rectè videri huoc locum Horatium explicaſſe, cum ita dixi, *Nec Cleopatra ſeſe contulit in abditas AEgypti latebras, in quibus vel latitaret, vel nouum exercitum compararet, ſeſeque aduerſus Cæſarem nouo bello opponere tueretur.* Alij tamen ſic malunt, nec ſe in AEgyptum contolit, vbi latitaret cum quibus pugnare nolo.

FORTIS ET ASPERAS TRACT. SERP.] Plutarchus ſcribit in Antonio, de genere mortis Cleopatræ nihil vnquam certi ſciri potuiſſe: nullum veneni veſtigium in eius corpore apparuiſſe: duas tantùm cicatrices eſſe repertas, exiles & obſcuras, quibus adductum Cæſarem fictam eius imaginem in triumphum deportaſſe, cui aſpis affixa adhæreret. Propert. libr. 3. Fœminas imperare amantibus. *Brachia ſpectaui ſacris admorſa colubris, Et trahere occultum membra ſoporis iter.*

CORPORE COMBIB.] conciperet, admitteret. & ita M. Tul. lib. 3. de finibus: *ſed iuſti tamen iam debet us artibus, quas ſi, dum tener eſt, combiberit, ad maiora veniet paratior.* Idem in Hortenſ. *Vti qui combibi purpuram volunt, ſufficiunt prius lanam medicamentis quibuſdam.*

DELIBERATA MORTE, &c.] Pet. Victorius vir optimè de litteris ac litteratis meritus, lib. x. variar. lection. hunc locum ſic eſſe diſtinguendum docet, *Deliberata morte ferocior, ſæuis Liburnis ſcilicet inuidens, &c.* & ſæuis Liburnis naueis ſignificari, non Liburnos populos. cui prorſus aſſetior. præſertim cùm faciat cum eo Plut. in Antoo. his verbis, ἐν τούτῳ Λιβυρνίδας ὁρᾷ διώκουσας παρὰ Καίσαρος. Præterea Vegetius lib. 4. de re militari, ſcribit Actiaco prœlio Liburnorum auxiliis præcipuè victum eſſe Antonium, atque icciredò experimento tanti certaminis patuiſſe, Libernorum naueis ceteris aptiores eſſe. Erit igitur hæc ſeotentia: Cleopatra deliberata morte, id eſt, cùm moriendi conſilium cepiſſet, ſeu cùm mori decreuiſſet ferocior, id eſt, animoſior, quàm anteà, auſa eſt venenum bibere, & ſerpenteis tractare, quarum contactu & morſu venenum toto corpore conciperet, ſcilicet Auguſto eam laudem, gloriámque inuidens, vt capta per triumphum duceretur. Præterea Lucianus, bonus auctor, Liburnos & Liburnorum naueis commemorat in eo dialogo, qui inſcribitur πλοῖον. Ἐπεὶ ἔπλεον μετὰ πλοῦν εἰς Ἰταλίαν, παρεσκεύαστο μοι ἀκάτιον δικρότων τι τῶν τῆς θαλάσσης, οἷς μάλιστα χρῶνται Λιβυρνοὶ ..., id eſt, in Italiam nauigare cogitaoti ſcapha mihi parata fuerat, ex iis, quæ duobus remis impelluntur. Quòd ſi quis volet ſecuta eadem, quam P. Victorio auctore, adhibeo, diſtinctione, nomine *Liburnis* populos, non eorum naueis intelligere, non admodum improbabo, vt ſic explicetur hic locus. Cleopatra deliberata morte, ferocior effecta, quàm priùs fuerat, ſcilicet inuidens ſæuis Liburnis populis illis, quorum nauibus magna ex parte parta fuerat Auguſto victoria, &c. vt ſup. ego tamen explicationem priorem malo.

INVIDENS DEDVCI] tale eſt hoc, qualia ſunt illa, quæ collegimus ad Od 23. Iam, quòd ad verbum *inuidens* attinet, ita Homer. loquitur ὀδ. λ. vbi Vlyſſes ab Alcinoo oratus, vt reliqua de ſuis erroribus, laboribus, incommodis perſequatur, ſic reſpondet: Εἰ δ' ἔτ' ἀκουέμεναί γε λιλαίεαι, οὐκ ἂν ἔγωγε Τούτων σοι φθονέοιμι, καὶ οἰκτρότερ' ἄλλ' ἀγορεύειν. id eſt, non inuidebo tibi his & alia miſerabiliora narrare, &c.

PRIVATA] non iam regina, vt ſatyr 3. lib. 1. *Priuatúſque magis viuam te rege beatus.* alij ineptè ſubintelligunt, regno.

SVPERBO] ſuprà Od. 35 *ſuperbos Vertere funeribus triumphos.*

NON HVM. MVL.] non abiecta, non contemta, immo ſummo loco oata ac generoſiſſima. M. Tull. in Lælio: *humilem ſanè & minimè generoſum (vt ita dicam) relinquunt ortum amicitia:* vel non fracto & paruo, ſed excelſo & magno animo.

AD PVERVM.

Non eſſe opus ſibi magno apparatu.

Ode XXXVIII. Dicolos tetraſtrophos. vt, Iam ſatis terrarum, atque diræ.

-υ--υυ-υ--
-υ--υυ-υ-
υ--υυ-υ-υ
-υυ-υυ

Perſicos odi, puer, apparatus:
Diſplicent nexæ philyra coronæ:
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo. neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arcta
Vite bibentem.

PERSICOS ODI, PVER] id eſt, O puer, nolo in conuiuio adhiberi vnguenta, odores, coronas operoſas, & ſimileis delicias, quibus Medi & Perſæ vti ſolebant. Perſarum ſumtuoſum & luxurioſum apparatũ paucis verbis declarat Herodotus Καλλιόπῃ, quo loco Pauſanias victoria potitus contra Perſas, & ſupellectile Mardonij Perſarum, ducis viſa, multo auro atque argento, & peripetaſmatis variè depictis, iubet piſtores, & coquos Mardonij

eodem modo, eodémque ornatu cenam ſibi apparare, quomodo Mardonio ſolebant. Quód cùm illi feciſſent, hic Pauſanias cùm aſpexiſſet lectos aureos & argẽteos, & magnificum illum cenæ apparatum, obſtupefactus epularum appoſitarum & ceterarum rerum expoſitarum copia, iuſſit ridens ſuos miniſtros ſibi cenam Laconicam parare: quo facto cum magnum inter hos duos apparatus interuallum eſſet interiectum, tum ridens Græcorum duces euocari iuſſit, &c. Intelligendum eſt autem, luxuriem, & ſumtuoſum apparatum apud Perſas increbuiſſe, poſteaquam rerum potiti ſunt, Medorumque imperium ſubegerunt. Nam antea tenuiſſimum eorũ victum fuiſſe tradit Xenoph. Κύρου παιδ. princ. his verbis, *φέρονται δ' οἴκοθεν σῖτον μὲν ἄρτους, ὄψον δὲ κάρδαμον· πιεῖν δὲ ἤν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι*. i. nam domo afferunt, in cibum quidem, panes: in obſonium autem naſturtium, in potum autem, ſi quis ſitiat, poculum fictile, vt aquam de quouis flumine hauriant. Quem Xenophontis locum ſpectans M. Tull. lib. 5. quæſt. Tuſcul. *Perſarum victus* (inquit) *à Xenophonte exponitur: quos negat ad panem adhibere quicquam præter naſturtium*

NEXAE PHIL. COR.] de coronis in conuiuio adhiberi ſolitis cùm aliquid ſupra dixerimus ad Od. 17. tum plura dicemus ad Od. 11. libr. 4. Huc autem libet aſcribere quæ tradita ſunt ab Athenæo lib. vlt. *Δειπνοσοφιστ.* vbi loquitur de coronis & vnguentis: qui locus non reperitur in libris vulgatis. Docet igitur ille, multorum antiquorum poetarum, philoſophorum, aliorúmque ſcriptorum teſtimoniis collectis, initiò reperta eſſe vincula forte fortuna oblata, quibus in conuiuiis & poculis capita religarent, propter dolorum capitis ex vino liberalius poto grauitatem & intentionem, cum capitis & temporum vinctionem ad illos dolores ſedandos valere exiſtimarent: poſterius verò ornatum etiam ad hæc vincula acceſſiſſe, a conuiuiis non alienum, coronis floreis concinnatis, & connexis. Capiti autem coronas imponi ſolitas ad arcendos, (vt diximus) capitis dolores ex immoderato vini potu conflatos, quia in capite ſenſus omnes ineſſe videantur, & quia vtile ſit, in potu caput eſſe tectum, & tempora reuincta: quamquam etiam pectus coronare ſolerent, vt cordis & vitæ ſedem. Vincula autem capitis paratiſſima, & vſitatiſſima fuiſſe, hederacea, quia hedera & vbiuis locorum, vulgoque naſcatur, & aſpectum præbeat non iniucundum ob viriditatem innatam, & latitudine frondium, ac magnitudine corymborum faciliimè frontem opacare poſſit, & contentionem in conſtringendo ac vinciendo ſine periculo ferre queat, & refrigerandi vim habeat ſine odoris grauitate. Cum igitur coronæ primùm ad prohibendum immoderati potus incommodum, & valetudinis cauſa eſſent excogitatæ, deinde etiam voluptatis ratio eſſet habita: ita connecti cœptæ ſunt ex roſa, viola, lauro, amaraco, lilio, narciſſo, myrto, & ſimilibus floribus: de quorum florum ſingulorum natura & virtute multa ibidem Athenæus. philyra autem, tenuiſſima & ſubtiliſſima eſt tiliæ membrana, qua accuratius, & operoſius coronæ nectebãtur. Plin. li. 16. cap. 14. *Inter corticem & lignum tenues tunicas multiplices membranas, è quibus vincula tiliæ vocantur: tenuiſſima earum philyræ coronarum lemniſcis celebres, antiquorumque honore.*

SERA] quæ in longinquis terrarum oris tardius naſcitur.

SIMPLICI MYRTO, &c.] nihil te adhibere volo ad conuiuij apparatum præter myrtum, cuius odor & gratiſſimus eſt, & minimè ſumtuoſius. Myrtum myrrhinam appellant Græci: de qua multa Athen. lib. illo vlt. Frons & Veneri gratiſſima, & ad diſcutiendum vini vaporem vtiliſſima. de ea diximus nonnulla ſup. ad Od. 25.

NIHIL ALLABORES] nihil addas ſed allaborare eſt *ἐμφανῶς ποιεῖν*. Valet enim, laborioſè aliquid alteri addere. vtitur eod. verbo Od. 8. lib. epod. *Vt allaborandum eſt tibi.*

SEDVLVS CVRO] Ordo eſt, ſedulò curo, ne quid addas myrto. Ex myrto autem fiebant etiam coronæ, quibus in vino, & epulis vtebantur, vt Od. 7. lib. 2. *Quis vdo Deproperare apio coronas, Curat ve myrto?*

SVB ARCTA VITE] ſub anguſta pergula, ex vite ad vmbram comparata.

Q. HORATII FLACCI CARMINVM LIBER SECVNDVS.

AD ASINIVM POLLIONEM.

Commendat ſcripta illius, quibus bella ciuilia complectebatur.

Ode I. Tricolos tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

- - ∪ - - ∪ ∪ - ∪ ∪
- - ∪ - - ∪ ∪ - ∪ ∪
- - ∪ - - ∪ - -
- ∪ ∪ - ∪ ∪ - ∪ - ∪

MOTVM ex Metello conſule ciuicum,
Belliq; cauſas, & vitia, & modos,
Laudúmque Fortunæ, grauéiſque
Principũ amicitias, & arma
Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculoſæ plenum opus aleæ
Tractas, & incedis per igneis
Suppoſitos cineri doloſo.
Paullum ſeueræ Muſa tragœdiæ
Deſit theatris: mox, vbi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Inſigne mæſtis præſidium reis,
Et conſulenti, Pollio, curiæ:
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Iam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aureis: iam litui ſtrepunt:
Iam fulgor armorum fugaceis
Terret equos: equitúmque vultus.
Audire magnos iam videor duces
Non indecoro puluere ſordidos,
Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quiſquis amicior
Afris, inulta ceſſerat impotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Iugurthæ.
Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulcris impia prœlia
Teſtatur, auditúmque Medis
Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decolorauêre cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
Sed ne, relictis Muſa procax iocis,
Ceæ retractes munera næniæ,
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leuiore plectro.

MOTVM CIVICVM] bellum ciuile. ſed aptius eſt nomen motus, & ſignificantius. Pollionem, qui tragœdias, ſeu prætextas potius ſcribebat, de bellis ciuilibus, monet Hor. vt hanc ſcripturam tantiſper intermittat, dum reſtituatur in ordinem, atque in ſuum ſtatum Reſp. vel, vt alij malunt, dum hiſtoriam de eodem bello ciuili, ordine perſcripſerit. Erat enim Pollio & tragœdiarum, & hiſtoriarum ſcriptor. Pollionem autem tragœdiarum, ſeu prætextorum fuiſſe ſcriptorem declarant illa Horatiana ſat. x. lib. 1. *Pollio Regum Facta canit pede ter percuſſo.* idem infrà hac eadẽ Oda, *Paullũ ſeueræ muſa tragœdiæ Deſit theatris, &c.* Quod autem quidam alioqui docti, exiſtimant, principium huius Od. *Motum ex Metell. &c.* intelligẽdum eſſe de ſcriptione hiſtoriæ: mihi vehementer errare videntur, & miror, hoc eis vnquam in mentem venire potuiſſe. Nam & verborum ſtructura, & orationis ſeries, & ſententia ipſa perſpicue declarãt, hoc totum ad tragœdiæ ſcriptorem pertinere. Sic enim Horat. Tu Pollio tractas motum ciuilem à Metello conſule, bellíque cauſas, &c. periculoſæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte (inquit Horatius) iſtam ſcriptionem, & ſiue muſam tragicam paullisper deſiderari à theatris: mox vbi cum aliis ſenatoribus rempublicam in

ſuum ſtatum reſtitueris, ſeu in ordinem redegeris, atque ordinaris, grande munus ſcriptionis tragicæ repetes. hæc mihi videtur eſſe huius loci ſententia, quam maleuoli quidam homines, & inuidia obæcati non viderunt. Seruius profert hunc locum ad illum Virg. lib 6. Æn. *Ciuilis tempora quercu.*

Ex Metello consvle] L. Afranij collega, de quo ſic M. Tull epiſt. ad Attic. lib. 1. *Metellus tuus eſt egregius conſul. vnum reprehendo, quod otium è Gallia non magnopere nuntiari gaudet.*

Belliqve cavsas] belli cauſæ. verbo erant (vt ipſe Cæſar dicebat) quòd intercesſio ſublata, ius tribunitium ſublatum, circumſcriptus eſſet Antonius, reuera dominandi cupiditas, & πλεονεξία.

Lvdvmqve fortvnae] ſic ſup. Od. 2. lib. 1. bellum, ludum Martis appellauit. Iam quis neſcit fortunam in bello plurimum poſſe? Ex quo dicunt Latini, belli fortunam experiri, ſeu tentari, & apud Ennium: *quorum virtuti belli fortuna pepercit, &c.*

Gravesqve Principvm amic.] primùm L. Craſſi, Cn. Pompeij, C. Cæſaris: deinde Octauiani, M. Lepidi M. Antonij.

Nondm exp. vncta] arma ſanguine ciuili, cuius nondum pœnas meritas luimus, óblita: arma adhuc cruenta ſanguine ciuili, neque dum aliqua expiatione, pura effecta. videtur ſpectare ad morem veterum Græcorum, qui ſi cædem aliquam extra bellum admiſiſſent, tamdiu manus habebant cruentas atque impuras, donec ab aliquo rege expiati atque abluti eſſent. annot. ſup. Od. 2. lib. 1. *Cui dabit partes ſcelus expiandi Iuppiter?*

Pericvlosae plen. op. al.] propter incertum belli euentum. nam cum ſit neceſſe in ſcribendis his prætextis, multorum vitia notare multorúmque voluntates offendere, veriſimile eſt, eos, quos ſcriptis offenderis, ſi vicerint, grauiter laturos. [Licet etiam hoc referre ad hiſtoriarum ſcriptionem, ex ſententia Seruij. Sic enim ille annotat ad illum Virgilij verſum. Palæm. *Pollio amat noſtram, &c.* Blanditur iam Pollioni patrono: quem tragœdiarum & hiſtoriarum ſcriptorem Hor. fuiſſe teſtatur. Nam in ſecundo carmin[um] dicit de hiſtorijs, *Periculoſæ plenum opus aleæ Tractas, &c.* Idem paullò pòſt, *Paullum ſeueræ muſa tragœdiæ, &c.*

Et incedis per igneis] allegoria eſt, quàm obſcurè ſignificat idem, quod proximè dixerat, periculoſam eſſe illorum temporum tragœdiam ſcribere, ſeu tragœdiæ ſcribendæ ex bellis ciuilibus argumentum ſumere. [Videtur autem ad illud prouerbium Græcum alludere, quod commemorat Suidas, ἐν πυρὶ βαίνεις.

Cineri doloso] cineri, qui celat, & tegit igneis ſubiectos. ſic infrà Od. 27. lib. 3. *Taurum doloſum* appellat, qui deum celat.

Pavllvm severae] ſine vt theatra tantiſper tuis tragœdiis careant, dum hi motus ciuiles conquieſcunt, perinde ac ſi diceret, intermitte vſque eò ſcriptionem tragicam quoad remp. diſſipatam ac afflictam ordinaris: vel intermitte tragœdiæ ſcribendæ ſtudium: néve tragœdias tuas, quæ tali argumento conſtant, ſcenæ committe hoc tempore rebus videlicet nondum compoſitis, neque ordinatis.

Mox, vbi pvblicas r. ord.] id eſt, vbi ea, quæ ſunt in republica turbata, diſſipata, diſiecta digeſſeris, diſpoſueris, in ſuum ordinem reſtitueris: munus ſcribendi abs te ſuſceptum repetes: vel vbi hiſtoriam belli ciuilis oratione ſoluta conſcripſeris: vt alij volunt.

Cecropio] Attico, ſeu Athenienſi. Theſpis enim, Æſchylus, Sophocles, Euripides tragœdiarum ſcriptores, Athenienſes fuerunt, ſuáſque tragœdias Athenis docuerunt. Fuit autem Cecrops Actæi gener, eius quem primum in Attica regnaſſe ſcribit Pauſanias Atticis, his verbis: Ἀκταῖον λέγουσιν ἐν τῇ νῦν Ἀττικῇ βασιλεῦσαι πρῶτον· ἀποθανόντος δὲ Ἀκταίου Κέκροψ ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν θυγατρὶ συνοικῶν Ἀκταίου.

Insigne maest. praes. reis et consvlenti] id eſt, qui & cauſis agendis, reiſque defendendis, & conſilio dando, ſententiáque dicenda, cùm in ſenatu magnis de rebus conſultatur, multum vales.

Cvi lavrvs] ſignificat eum de Dalmatis triumphum egiſſe. [Vicerat autem Salonam Dalmatiæ ciuitatem, vt notat Seruius ad illum Virgil. locum, Palæm. *quo te quoque gaudet,* vbi hos verſus Horatius profert.]

[Iam nvnc minaci] oſtendit Pollionem ita ſubijcere oculis præliorum imaginem, vt ij, qui legant, ſpectare, atque iis, quæ narrantur, intereſſe ſibi videantur. & eſt elegans ὑποτύπωσις in prœliis autem ad exacuendos & excitandos militum animos, cornua, litui, tubæ adhibebantur, vt ex hoc loco, & Ode prima libri primi colligitur. & *lituo tubæ Permiſtus ſonitus.* Erat autem lituus genus buccinæ incuruæ. Ennius: *Inde loci lituus ſonitus effudit acutos.* Feſtus.

Non indec. pvl. sord.] qui pro patriæ libertate fortiter pugnantes occubuerunt. vide ſuprà Ode decimaquinta libri primi *puluere Troico Nigrum Merionen.*

Et cvncta terr.] & omneis terrarum parteis. Similia ſunt illa, quæ alibi annotabimus, *anguſta viarum ext ema ſi..um amara curarum, &c.*

Praeter atr. an. Cat.) ſuprà Od. 12. *& Catonis Nobile lethum.* Plutarchus in Catone, ſcribit populum Vticenſem ſtatim audita Catonis morte, ad eius fores concurriſſe, atque vna voce conclamãtem, illum ſolum ſeruatorem, ac beneficum, ſolum liberum, ſolum inuictum appellaſſe, his verbis: καὶ μικρὸν ὕστερον ... ἀνεβόησαν μιᾷ φωνῇ τὸν εὐεργέτην, καὶ σωτῆρα καὶ μόνον ἐλεύθερον, καὶ μόνον ἀήττητον ἀνακαλοῦντες. Ipſe Cæſar verò accepto de eiuſdem morte nũtio dixiſſe fertur: Cato inuideo tibi mortẽ. tu. n. mihi tuã ſalutẽ inuidiſti. atrocẽ igitur animũ intellige, conſtantẽ, imperterritũ, ἄτρεστον. nam aſſentior iis, qui hoc nomen à verbo Græco deductum volunt, τρεῖν. quod valet tremere, vt ſit atrox is, qui non timeat: quamquam ſcio atrocem interdum aliud ſignificare

Ivno, et Deorvm) Iuno, & alij Dij, qui Numidis fauerant in bello Iugurthino Numidarum, & Afrorum calamitate, necéque Iugurthæ (fuit enim ille Romæ in carcere necatus) offenſi, victores ipſos, nempe Romanos, eorúmque poſteros Iugurthæ manibus tanquam victimas mactarunt, ac parentarunt.

Invicta tellvre.) Africa.

Impotens) vel ἀκρατὴς τοῦ θυμοῦ. vt ſuprà Od. 37. id eſt, irata, vel non potens, id eſt, quæ non potuerat odium ſuum explere.

Victorvm nepotes) poſteros Romanorum, qui fuerant victoria potiti.

Inferias) victimas, quæ manibus immolantur, ſeu mactantur de Iugurtha autem lege Salluſt.

Impia) ſcelerata, patriæ pernicioſa, in quibus ciuis ciuem trucidat

Hesperiae) Italicæ, vt Od. 36 lib. 1. Dionyſ. Halicar. ... Græci, Italiam, Heſperiam & Auſoniam appellabant: Incolæ autem Saturniam.

Davniae caedes) Appulorum, & Italorum cædes.

Sed ne relictis Mvsa) ſic Muſam reprimit Od. 3. lib 3. *non hoc iocoſæ conueniet lyræ. Quo Muſa tendis? deſine peruicax Referre ſermones Deorum.* ſic Pindarus in medio carmine, ipſum ab eo, quod inſtituerat aberrantem, aut ad ea, quæ ad rem ſuſceptam minus pertinebãt, digredientem reprimit, & reuocat, Olymp. 9. Νεμ. ... ἀλλ' ...

ἀλλ' ἐμὲ πεῖν ἄνωγε ἐμὸν περὶ καὶ παραμυθεῖ; & Olym. εἰδ. ϑ. cùm Herculem tribus diis, quos eo l. eo nominat, præſtantiorem eſſe oſtendiſſet, ſeipſum reprimens, taléſque orationem abominans odioſam, atque inuiſam ſapientiam eſſe dicit diis maledicere. ἀπό μοι λόγον τοῦτον, στόμα, ῥῖψον· ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς ἐχθρὰ σοφία. & paullò poſt μὴ νῦν λαλάγει τὰ, &c.

CEAE NAENIAE] Simonidei carminis: fuit enim Simonidis (vt ſcribit Quinct.) virtus mirifica in commiſeratione commouenda, & in tractandis rerum triſtium argumentis. Ideóque Catul. *Paullum quidlibet allocutionis Mæſtius lacrymis Simonideis.* Cêæ ſine diphthongo in priore ſyllaba ſcriptum eſt in omnibus libris veterib. Theocr. εἰδ. ξ. Εἰ μὴ Κεῖος ἀοιδὸς ἐν ἄλλοις ... ἄνδρας, &c. aptiſſimo autem vocabulo vſus eſt *nænia*, quod eſt carmen funebre, & lugubre. vt Ode vltima huius libri. *Abſint inani funere næniæ.* quamuis pro quouis carmine ab eodem vſurpetur: vt Ode 28. lib. 3. *Dicetur merita nox quoque nænia.* & epiſt. 1. lib. 1. *an puerorum Nænia, quæ regnum recte facientibus offert.*

RETRACTES] iterum tractes. ſic Virg. lib. 7. AEneid. *Agmina in arma vocat ſubito, ferrúmque retractat.*

DIONAEO SVB ANTRO] Dionen Veneris matrem eſſe etiam Homerus teſtatur ιλ. ε. quo in loco ait Venerem à Diomede vulneratam, atque in cælum reuerſam ſtatim in ſinum, & complexum matris Dionæ concidiſſe. Ἡ δ' ἐν γούνασι πῖπτε Διώνης δῖ' Ἀφροδίτη Μητρὸς ἑῆς· ἡ δ' ἀγκὰς ἐλάζετο θυγατέρα ἥν. & Eurip. Hel. Κύπρι Διώνης κύρη, μὴ μ' ἐξεργάσῃ. Theocr. autem εἰδ. ιε. Venerem Dionæam appellat Κύπρι Διωναία, & Virgil. in Mœride, Auguſtum Cæſarem tamquam ab Iulo & Venere prognatum, Dionæum vocat. *Ecce Dionæi proceſſit Cæſaris aſtrum.* Hoc igitur loco antrum Dionæum, Venereum intelligemus, in quo ſint canendæ res leues, & amatoriæ, & Venereæ.

PROCAX] Saty. 6 lib. 2. *vernáſque procaces Paſco libatis dapibus.*

QVAERE MODOS] verſus, cantus. vt Od. 3. lib. 3. *Magna modis tenuare paruis.* & huius lib. Od. 12. *nec Siculum mare Pœno purpureum ſanguine mollibus Aptari citharæ modis.* & 9. lib. 3. *Dulces docta modos.* & de arte poët. *Acceſſit numeríſque, modíſque licentia maior.*

30 AD CRISPVM SALLVSTIVM, Vituperans auaritiam, & extollens liberalitatem.

Ode II. Dicolos tetraſtrophos, vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

46

-υ - - -υυ -υ - -
-υ - - -υυ -υ - -
-υ - - -υυ -υ - -
-υυ - -

N*Vllus argento color eſt, auaris*
Abdita terris inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.
Viuet extento Proculeius æuo,
Notus in fratres animi paterni.
Illum aget penna metuente ſolui
Fama ſuperſtes.
Latius regnes auidum domando
Spiritum, quam ſi Libyam remotis
Gadibus iungas, & vterq; Pœnus
Seruiat vni.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops:
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, & aquoſus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri ſolio Phraaten
Diſſidens plebi, numero beato-
rum eximit virtus: populúmque falſis
Dedocet vti
Vocibus, regnum, & diadema tutum
Deferens vni, propriamq; laurum,
Quiſquis ingenteis oculo irretorto
Spectat aceruos.

NVLLVS ARGENTO COLOR EST, &c.] Horum verborum hæc ſententia eſt, Nihil habet nitoris argentum, nihil ſplendoris, nihil pulchritudinis, niſi vſu modico ac moderato. id eſt, neque nimiùm profuſo, neque nimiùm parco ſplendorem, & nitorem acquirat.

ABDITAE TERRIS INIMICE LAMNAE] O Criſpe Salluſti inimice laminis, id eſt, cruſtis tenuibus aureis, ſeu argenteis in terram defoſsis: qui odiſti nimiã pecuniæ cuſtodiam; liberalitatem autem & munificẽtiam diligis. *lamna* poſitum pro laminæ. vt epiſt. ad Vall. *ventres lamna candente nepotum Diceret vrendos.* falluntur autem, qui pertinaciter contendunt hic eſſe legendum *Abditæ*. Nam planè hic eſt ordo verborum, O Criſpe Salluſti, inimice lamnę, ſeu laminæ terris abditæ, id eſt, in terras defoſſæ, Nullus eſt color argento, &c. Quòd ſi ita locutus eſſet Horatius, vt quidam eum locutum eſſe volunt, Nullus eſt color argento abdito terris, niſi ſplendeat vſu temperato, nónne eſſet ineptiſsimè locutus? Quid enim ineptius, atque abſurdius, quam ita loqui, nullus eſt nitor argento in terras abdito, & ita deformi, & rubiginoſo, niſi niteat? &c. Eſt enim ſimile ac ſi quis ita dicat, Nulla eſt mulieris deformis gratia aut venuſtas, niſi formoſa ſit.

EXTENTO] longo, producto. tranſlatum propriè dixit epiſt. ad Auguſt. *Ille per extentum funem mihi poſſe videtur Ire poeta*, & Od. 15. huius lib. *vndique latius Extenta viſentur Lucrino Stagna lacu.*

ILLVM AGET PENNA MET. SOLVI] Omninò ſic eſt legẽdum: & ita reperi ſcriptum in omnibus codicibus manuſcriptis. denique hanc lectionem agnoſcit Porphyr. Corruperunt autem hunc locum arrogantes quidam, & indocti homines, qui cùm facilè animaduerterent hoc ſentire Horatium, Proculei nomen propter eius eximiam in fratres ſuos liberalitatem, immortale futurum, exiſtimaréntque, ſi *metuente* legeretur, planè aliam & contrariam huius loci ſententiam futuram, quaſi penna metuens ſolui, ſit ea, quam dies, aut vis aliqua ſit ſolutura, negationem, *haud*, addiderunt. Sed quamuis nemo mediocriter doctus dubitet, quin hæc ſit vera, & germana ſcriptura, conſtitui tamen, vt adoleſcentibus conſulam, eius rationem explicare. Penna igitur metuens ſolui ea eſt, cuius nulla vmquam diſſolutio eſt futura. Atque ita loquitur Virg. Georg 1. *Arctos Oceani metuentes æquore tingi.* quibus verbis nihil aliud ſignificat Virg. quàm arctos numquam occidere. *metuentes*, valet εὐλαβουμένας. id eſt, cauentes. Eſt enim verſus ille ex Arato ad verbum ferè expreſſus. Ἄρκτοι κυανέου πεφυλαγμέναι ὠκεανοῖο. quod idem eſt apud Hom. ιλ. σ. de vrſa maiore. Οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο. Sed cuius teſtimonium grauius nobis eſſe debet, quàm ipſius Horatij, qui frequentiſsimus eſt in huiuſmodi loquẽdi generibus? ſic loquitur Sat. quinta libro ſecundo, *ferris nubes pretera, Cr...a Eſtia N. ſica metuentis red-*

dere ſlſum. nam *metuentis* hoc loco nihil aliud eſſe puto, quàm nolentis. & lib. 3. Od. 11. *metuitque tangi Nuptiarum expers*, id eſt, non vult tangi. & Od. 5. lib. 4. *Culpari metuit fides*, id eſt, nemo eſt, qui violare fidem velit. & Od. 24. lib. 3. *& metuens alterius viri Certo fœdere caſtitas*, id eſt, caſtitas ab altero viro abhorrens: & epiſt. 1. lib. 2. *Sed turpem putat in ſcriptis, metuitque lituram*. & epiſt. ad Quinctium, lib. 1. *Libera monet metuens audiri*, id eſt, nolens audiri. & ad Loll. 18. eod. lib. *Si benè te noui metues liberrime Lolli Scurrantis ſpeciem præbere profeſſus amicum*. Sic & Perſius Saty. 1. *Non ego cùm ſcribo ſi fortè quid aptius exit, Quando hæc rara auis eſt, ſi quid tamen aptius exit. Laudari metuam*. Tralationem autem ductam eſſe ex eo puto, quod qui metuunt quippiam, id ipſum fugiunt, & vitant, quàm maximè poſſunt. Itaque Virg. hæc verba Arati, *μαυλκε ἐχθούσας ὠκεανοῖο* ita vertit, *Oceani metuentem æquore tingi*: cùm verbum Græcum *δεδιέναι*, idem quod cauere, & vitare ſignificet. Sic igitur hic locus eſt legendus. neque exſiſtat poſthac quiſquam vſque adeò audax, atque impudens, vt quæ apud bonus ſcriptores non intelligit, audeat corrumpere. Hæc ego cùm M. Mureto Venetiis demonſtraſſem quin ita eſſet, vt ſentio, ne dubitandum quidem eſſe dixit: ſed cùm in iis exemplis, quæ ſunt ab eo (vt dicebat) aliquot locis emendata hoc mendum hærere vidiſſet, huius errati culpam in operas typographi contulit, & paucis pòſt menſibus, cum libros variarum lectionum ederet, magnam partem eorum, quæ ad hunc locum in meis commentariis legerat, in ſept. caput primi libri me conniuente & permittente retulit.

LATIVS REGN. AVID &c.] ſententia generalis eſt. hoc enim ſignificat, latiores vnumquemque regni fineis habiturum, ſi ſuas cupiditates reprimat ac refrênet, quàm ſi diſiunctiſſimas terrarum parteis poſſeſſionibus contineat, & coniungat.

SPIRITVM] *θράσος*.

CRESCIT INDVLGENS] ſignificat, auarum non ſanari pecuniæ acceſſione, quemadmodum neque hydropicum conualeſcere aquæ potu. ſic Bion apud Teletem lib. de comparatione diuitiar. & paup. *Καὶ εἴτε ζουλομαι ὁ αὐτὸς ἐνδείας ἢ σπάνιος ἀπολυθῆναι ἢ ἄλλον παραλῦσαι, μὴ χρήματα αὐτῷ ζητείτω. ὅμοιον γάρ φησιν ὁ Βίων ὡς εἴ τις τὸν ὑδρωπικὸν βουλόμενος παῦσαι τῆς δίψης, τὸν μὲν ὕδρωπα μὴ θεραπεύοι, κρήνας δὲ καὶ ποταμοὺς αὐτῷ παρασκευάζοι. ἐκεῖνός τε γὰρ πρότερον πίνων διαρραγείη ἢ παύσαιτο διψῶν. οὔτε οὗτος ἀποπληρωθείη, οὔτω ὁ ἄπληστος*. id eſt, & ſi quis vuleaut ipſe indigentia, & inopia liberari, aut alium liberare, ne pecunias ſibi, aut illi quærat. Simile enim fuerit, inquit Bion, vt ſi quis hydropicum ſiti liberare volens, hydropa quidem non curet fonteis autem & fluuios ei appareet atque apponat. Nam & ille prius bibendo rumpatur; quam morbo leuetur, & hic numquam ſatis habuerit, cùm ſit inſatiabilis.

DIRVS HYDROPS] Hydrops, morbus eſt notiſſimus, & generis feminei eſt apud Græcos *ὁ ὕδρωψ*. Hydropicū nominant, qui eo morbo laborat. vide Corn. Celſum lib. 3. Videtur tamen hoc loco poni morbus pro ægro. Quidam libri veter. habent, *dirus*: quos non ſequor.

FVGERIT VENIS] fugerit è venis.

ET AQVOSVS ALBO CORP. LANG.] albo corpore, id eſt, pigro, languido, & inerti, *ἀργῷ*. ſic Satyr. 2. libr. *pinguem vitiis, albumque neque oſtrea, Nec ſcarus, aut poterit peregrina iuuare lagois*. & Perſ. *Turgidus hic epulis, atque albo ventre lauatur*. Iam per hæc duo aquoſum languorem morbum ſignificauit *ὕδρωπος*.

PHRAATEN] Fuit hic Phraates rex Parthorum. Iul. Flor. epit. 100. Corn. Tacit. libr. 2. Strabo lib. 6. Hor. de eod. epiſt. ad Iccium lib. 1. *ius, imperiumque Phraates Cæſaris accepit genibus minor*. fuit & Phraortes (aduerſus quem pugnauit M. Antonius) rex Parthorum, Medorum, Perſarum: de quo Plutarch. in Antonio. ideircò quidam hoc loco legi volunt *Phraortem*: à quibus diſſentio. nihil enim vetat, quo minus Phraates idem & Parthorum, & Perſarum regnum obtinuerit, vt Ode 5. libr. 3. Præterea Priſcian. libr. 18. hunc locum teſtem producens, vulgatam ſcripturam agnoſcit.

REDDITVM CYRI SOLIO] in Cyri ſedem & locum, id eſt, in regnum imperiúmque Perſarum reſtitutum. Eſt autem hæc huius loci ſententia quam quidam indignis modis deprauant. Virtus igitur (inquit Horat.) à plebe diſſidens, Phraatem regem in numero beatorum non habet, populumque & multitudinem imperitam, quæ ſolet reges & dynaſtas in beatis numerare, immò verò eos ſolos beatos prædicare, dedocet his vocibus vti, falſis præſertim, dum ipſa eum ſolum verè beatum, ac verè regem iudicat, qui pecuniam contemnit, qui auri ſplendore non capitur, neque commouetur. hunc Phraaten commemorat epiſtol. 12. libr. 1. *ius imperiumque Phraates Cæſaris accepit genibus minor*. Eſt autem hic verſus *Diſſidens plebi numero beatorum*, hypermeter, & ſyllaba eius vltima pertinet ad verſum ſequentem. cuius generis exempla alibi colligemus. Iam hoc *diſſidens plebi*, pro illo *diſſidens à plebe*, Horatianum eſt. vt ſupr. lib. 1. Od. 27. *Vino & lucernis Medus acinaces Immane quantum diſcrepat*, pro diſcrepat à vino & lucernis. & epiſtol. 2. lib. 2. in extr. *& tamen idem Scire volam, quantum ſimplex, hilariſque nepoti Diſcrepet*. & Satyr. 8. lib. 1. *longe mea diſcrepat iſtis, Et vox, & ratio* & Sat. 3. lib. 2. *quid diſcrepat iſtis, Qui nummos aurúmque recondit neſcius vti Compoſitis?* & de arte poet. *Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum*. ibid. *& diuina futuri Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis* ſic apud eundem *diſtare* & *differre*, cum caſu dandi coniunguntur. Od. 9. lib. 4. *Paullum ſepultæ diſtat inertiæ Celata virtus*. & epiſt. ad Mæcen. lib. 1. *quid diſtent æra lupinis*. & epiſt. ad Loll. 18. eod. lib. *infido ſcurra diſtabit amicus*. de arte poet. *Nec ſic enitar tragico differre colori, &c.* & Saty. 4. lib. 1. *niſi quod pede certo Differt ſermoni, ſermo merus*.

PROPRIAMQVE LAVRVM] i. perpetuam, & quæ amitti aut eripi non poſſit, vt Sat. 6. lib. 2. *nihil amplius oro, Maia nate, niſi vt propria hæc mihi munera faxis*.

QVISQVIS INGEN. OC. IRR. &c.] Nemo mihi videtur hunc locum rectè explicare. Nam alij *oculo irretorto*, interpretantur *ſine cupiditate*, & *ſine inuidia*: alij, *non reſpiciens ad cupiditatem*: alij, *non inuidenter*: alij aliter, quæ omnia mihi ſunt tenebræ. Ego verò huic pulcherrimæ ſententiæ ab illis obſeuratæ potiùs, quàm declaratæ lucem ex aliis ſcriptoribus afferre volo. Pindarus igitur *πυθ. ὠδ. γ* de Æſculapio loquēs, non diſſimili dicendi figura ait eum auri aſpectu, ac ſplendore captum, Hippolytum mortuum ab inferis reuocaſſe, his verbis: *ἀλλὰ κέρδει καὶ σοφία δέδεται. ἔτραπεν καὶ κεῖνον ἀγάνορι μισθῷ, χρυσὸς ἐν χερσὶ φανείς*. id eſt, ſed illius oculos reflexit, ac retorſit aurum ſplendens in alterius manibus conſpectum: victa eſt oculorum eius acies auri ſplendore. Itaque ex his Pindari verbis, ſic hunc Horatij locum explico: Virtus Phraatem è numero beatorum eximit, vni regnum deferens, qui ingenteis auri aceruos ita ſpectat, vt oculos ſuos nullam in aliam partem reflectat, aut retorqueat: qui aurum rectis oculis intueri poteſt: cuius ea eſt oculorum animi acies, vt auri ſplendore non offendatur, neque præſtinguatur, id eſt, qui ita aſpicit, vt non concupiſcat, aut corrumpatur. Eſt autem metaphora ducta ab iis, qui oculorum vitio lucem aſpicere non poſſunt: ſed oculos ab ea demouere, atque in aliam partem reflectere coguntur. vnde natæ ſunt hæ & apud Græcos, & apud Latinos loquendi figuræ.

figurę: ἐμ τοῖς ὄμμασι προσβλέπειν, ἀσκαρδαμυκτεῖ ἀτενίζειν, id eſt, rectis, fixis, immotis, non reflexis oculis intueri, id eſt, ſine dubitatione, & ſine metu aſpicere. Theocr. id. ἀχθομένα δ' ἀκούομες, εἰ τύ με ὄρθοῖς ὄμμασι ... ἰδεῖν, id eſt, moleſtè autem fero, ſi tu me audes rectis oculis intueri: ſi aſpectus mei ſplendor & dignitas, meáque præſtantia non te deterret, quo minus aduerſum aſpicere audeas. Suet. in Auguſto, *cum è prælio ... Antonio materiam putem exprobrandi, ne rectis quidem oculis eum aſpicere potuiſſe inſtructam aciem.* Ariſtoph. in ... βλέψον εἰς ἐμὲ ἀσκαρδαμυκτί. Oppian. lib. 2. ... ἀσκαρδαμυκτεῖ ... Καὶ ... dicunt & ... Græci, & ...] Huc pertinet Plutarchi locus in Cicerone, quo loco eum cum Demoſthene comparat, oſtenditque, illum aduerſus munera, & corruptelas integrum, ſanctum, caſtum, atque vndique ſeptum fuiſſe: hunc contra ad corrumpendum tenerum, ac facilem, Sic autem loquitur Plutarch. πρὸς τὰς δωροδοκίας ... Δημοσθένης οὐκ ἂν ἀντιβλέψειε, id eſt, non auſus eſſet Demoſthenes regum munera aduerſis & irretortis oculis intueri: erat illi ita tenera & imbecilla oculorum acies, vt auri ſplendore præſtingueretur. Quemadmodum igitur ait Plutarchus Demoſthenem non fuiſſe auſurum regum munera irretortis oculis intueri: quibus verbis ſignificat, illum fuiſſe δωροδόκον, id eſt, ad capienda munera facilem, promtum ac procliuem: ſic hoc loco Horat. dicit eum verè regnare, veróſque triumphos agere, qui magnam vim auri & argenti ſpectare poſſit oculis irretortis, id eſt, qui pecuniæ magnitudine de conſilio ſuſcepto ac propoſito non deducatur: qui pecuniam contemnat: qui habeat animum à pecunia incorruptum, integrum, inuictum. Eſt enim (vt dixi) tralatio ab oculorum ſanitate, & integritate, ad animi magnitudinem & caſtitatem. Vtitur eadem ſimilitudine M. Tull. in epiſtol. quadam in Brutum, cuius initium eſt, *Cum ſæpe te litteris*, &c. ſignificans periculum eſſe, ne animus Octauiani vincatur à ſpecie honoris falſa, his verbis, *videtur enim mihi eſſe indoles, ſed flexibilis ætas: multique ad deprauandum parati, qui ſplendore falſi honoris obiecto, aciem boni ingenij præſtingui poſſe confidunt.* Quamobrem autem oculi ſplendore offendantur, elegantem reddit rationem Lucretius libr. 4. *Splendida porro oculi fugitant, vitántque tueri Sol etiam cæcat, contrà ſi tendere pergas: Propterea, quia vis magna eſt ipſius, & alte Aëra per purum grauiter ſimulacra feruntur, Et feriunt oculos turbantia compoſituras. Præterea ſplendor quicúmque eſt acer, adurit Sæpe oculos ideo quod ſemina poſſidet ignis Multa, dolorem oculis quæ gignunt inſinuando.* Quòd autem Turnebus ita hunc locum explicat, ... id eſt, quiſquis non eſt auarus, nec aſpectu pecuniæ mouetur: planè idem atque ego ſentit, nihilque à me in eo diſcrepat, ſed cùm addit: *nam qui pecuniæ eſt auidus, & ſtudioſus, ad eius aceruos ſubinde retorquet oculos, & pæne ſtrabus efficitur: nec ſic ab ea auelli poteſt, quin oculos ſæpe in mero reflectat, vt eam aſpiciat*; tùm, inquam, hæc addit, à mea ſententia longiſsimè diſcedit, & in communem aliorum multorum errorem reuoluitur. Ita enim dicunt eum, qui aliquid inuitus relinquit, aut aliquid vehementer concupiſcit, identidem ad illud oculos retorquere. Eſto. Sed quid hoc ad huius loci explicationem pertinet? Nihilo plus, quàm exempla, quæ colligunt. nihil enim in eis eſt, quod ad hunc locum accommodari poſsit. Alij enim Orphei exemplum afferunt, cui cùm hac lege eſſet vxor reddita, vt ſequeretur illa à tergo, præiret ipſe neque oculos ad eam retorqueret, id eſt, neque eam reſpiceret: *Ille Reſtitit, Eurydicénque ſuam iam luce ſub ipſa Immemor, heu, victúſque animi reſpexit: ibi omnis Effuſus labor, atque immitis rupta tyranni Fœdera, terque fragor ſtagnis auditus Auernis, &c.* Alij Catilinæ exemplum proferunt, qui cùm ex vrbe eiectus eſſet, oculos ſæpe ad eam vrbem quam inuitus reliquerat reflectebat, ac retorquebat, eamque ex ſuis faucibus ereptam eſſe lugebat. Addunt & Ouidij verſum neſcio quo ex libro, *Ille dolore ferox caput in ſua terga retorſit.* Sed hæc exempla nihil habent, quod huic loco conueniat. Nam neque Orpheus vxorem ſuam Eurydicen ſpectabat antè quàm ad eam oculos retorſit, ſed cùm antecederet, oculóſque ad ea, quæ ante pedes erant, verſos haberet, immemor conditionis, & legis, ſub qua fuerat ſibi vxor reddita, in vxorem ponè ſequentem caput, & oculos retorſit. Sic Catilina cùm vrbem inuitus reliquiſſet, viáque Aurelia in caſtra Manliana proficiſceretur, quæ Fæſulis erant oculos in Etruriam verſos habebat, vrbem à tergo relinquebat: in quam propterea quòd eam, vt cupierat, non incenderat, ſæpe oculos retorquebat. idem de illo Ouidiano, caput in ſua terga retorquente, dici poteſt. At hic, quem Horatius noſter vult verè regem eſſe, veréque triumphare, ſpectat auri aceruos oculo irretorto, id eſt, ita ſpectat aceruos, vt oculos aliò non retorqueat, ſed eos in aceruis defixos habeat: iſti autem ita dicunt, aut certè ita debent dicere, ſi volunt exempla, quæ afferunt, ad hæc accommodare, non retorquere oculum ad aceruos. At quomodo quis poteſt oculum retorquere ad id, quod ſpectat? hoc enim natura & ratio poſtulant, vt qui retorquet oculos, alio retorqueat, quàm quò os verſum habet, & quò intuetur, & ſpectat, vt Orpheus & Catilina aliò retorquent oculos, quàm quò oculos aduerſos habent: eò autem oculos aduerſos habent quò verſus iter faciunt: Orpheus in eorum, qui viuunt, ſedem, & lucem verſus: Catilina in Etruriam. non enim Orpheus ab inferis ad ſuperos & ad hominum ſedem vxore ponè ſequente, rediens oculos ad Orcum & inferos verſos habebat nam inſtar nepæ retrogrederetur: neque Catilina ex vrbe in Etruriam proficiſcens, vrbem aſpicit: ſed & ille aſpiciens quæ ante oculos, & ante pedes ſunt, inferorum Proſerpinæ immemor in vxorem retorquet oculos: & Catilina via Aurelia iter faciens, & in Etruriam aſpectum & faciem directam habens, dolore affectus ob id quòd conſilium vrbis incendendæ ad exitum non perduxit, ſubinde ad vrbem reflectit oculos. At hic noſter beatus, qui ab Horatio deſcribitur, quíque ingenteis auri aceruos ſpectans oculo irretorto inducitur, ſi oculum retorqueret, nònne ab aceruis in aliam partem retorqueret? Cùm igitur aceruos oculo irreflexo, atque irretorto ſpectat, rectos, ac defixos in aceruis oculos habere intelligitur, & ita ſanos, & acreis, & integros & incolumeis, qualis eſt Aquilarum acies, quæ fulgore ſolis non læditur, neque obtunditur: non teneros, & imbecillos, quales ſunt lipporum oculi, qui quouis ſplendore offenduntur, ita vt lucem ferre non poſſint, ſed à re ſplendida, & lucida, vel in aliam partem reflectendi, vel claudendi ſint: quod niſi faciant, totam oculorum aciem corrumpunt, & vel ſtrabones, vel cæci fiunt. Atque hoc modo conuenit ad hanc ſententiam illud Varronis, quod profert Turnebus: ſed ille aliter intelligit. *Multi enim, qui lumina intearunt ... oculis, ſtrabones facti ſunt. Habet enim quiddam* ἑλκυστικὸν, id eſt, ad trahendum valens, *prouinciales formoſula uxor.* ſignificat enim Varro, multos eſſe magiſtratus, qui ſi quam in prouincia mulierem forma præſtantem aſpexerint, ſtatim libidine incenſi, ea potiri velint: quia non habent oculos ſanos, continentes, & rectos, ſed imbecillos, prauos, & peruerſos. Eos enim mulieris formoſæ aſpectus corrumpit ac deprauat, quemadmodum nimius fulgor oculorum noſtrorum aciem præſtinguit, hebetat,

& corrumpit. eſt enim allegoria quædam, vt dixi. & tranſlatio ab oculis corporis ad oculos animi. Poteſt tamen etiam hoc dici, tranſlationem eſſe ab iis, qui iter facientes, atque ambulantes, retorquent oculos ad dexteram, aut læuam, ita vt ſtrabi fieri videantur: Cuiuſmodi illud quoque eſt ex Lucilio: *Nulli me inuidere: non ſtrabonem fieri ſæpius deleciat me illorum.* Nimis fortaſſe longus fui: ſed refellenda fuit quorumdam hominum pertinacia: qui eo ingenio ſunt, vt quiduis, quantumuis ineptum, effutire, quàm alterius inuenta approbare malint. Huc pertinent Laberij verſus, quos profert Gellius lib. 10. c. 17. *Democritus Abderites phyſicus, philoſophus. Clypeum conſtituit contra exortum Hyperionis. Oculos effodere vt poſſet ſplendore æreo Radiis ſolis aciem effodit luminis. Malis bene eſſe ne videret ciuibus: Sic ego ſplendore fulgentis pecuniæ Volo elucificare exitum ætatis meæ, Ne in re bona videam eſſe nequam filium.* Hos autem verſus ſic in ſuum modum, numerúmq; reſtitui.

AD Q. DELLIVM,

ſubitis bonis non eſſe gaudendum, nec deſperandum malis, ſed medium tenorem ſequendum eſſe.

Ode III. Tetracolos tetraſtrophos, vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

— ∪ — — — ∪ ∪ — ∪ —
— ∪ — — — ∪ ∪ — ∪ —
— ∪ — — — ∪ — ∪
— ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪ —

AEquam memento rebus in arduis
Seruare mentem: non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitia, moriture Delli
Seu mæſtus omni tempore vixeris:
Seu te in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.
Quà pinus ingens, albáque populus
Vmbram hoſpitalem conſociare amant.
Ramis, quà obliquo laborat
Lympha fugax trepidare riuo:
Huc vina, & vnguenta, & nimiùm breues
Flores amœnæ ferre iube roſæ:
Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coemptis ſaltibus, & domo,
Villáque, flauus quam Tiberis lauit
Cedes: & exſtructis in altum
Diuitiis potietur heres.
Diués ne priſco natus ab Inacho
Nil intereſt, an pauper, & infima
De gente ſub diuo moreris
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eòdem cogimur: omnium
Verſatur vrna ſerius, ocyus,
Sors exitura & nos in æter-
Num exſilium impoſitura cymbæ.

AEQVAM MEMENTO] æquam, id eſt, æquabilem, non contractam, aut demiſſam, aut fractam rebus aduerſis atque aſperis: memento æquo animo ferre res aduerſas. Sic Plaut. Aulul. *Pol ſi eſt animus æquus tibi ſatis habes, qui bene vitam colas* Idem in Ruden. *ergo animus æquus optimum eſt ærumnæ condimentum.* Terent. Adelph. *ne nimium modò Bona tua iſta nos ratio nec Mitio, & tuus iſte animus æquus ſubuertat.* Lucret. lib. 5. *Diuitiæ grandes homini ſunt viuere parcè AEquo animo.* animus æquus. his locis valet, tranquillus, ſedatus, non commotus, non perturbatus. ſic Horatius epiſtol. ad Loll. libr. 1. *Det vitam, det opes: æquum mi animum ipſe parabo.* Idem Satyr. 5. libr. 1. *cenantes haud animo æquo Exſpectans comites* Idem epiſt. ad Bullat. *Eſt Vlubris, animus ſi te non deficit æquus.* Idem ſatyr. 3. libr. 2. *Accipe, quid contrà iuuenis reſponderit æquum.* interdum non iratus, neque offenſus Cic. pro Roſc. Amer. *Concedo, & quod animus æquus eſt. & quia neceſſe eſt.* idem in orat. perfect. *Conſequeris tamen, vt eos ipſos, quos contrà ſtatuas, æquos, placatoſque dimittas.* Horat. Od. XVIII. libr. 3. *abeaſque paruis AEquus alumnis.* & Od. XXIX. eiuſd libr. *quod adeſt, memento Componere æquus.* & carmine ſæculari ad Deos: *ſi palatinas videt æquus arces.* Idem epiſt. ad Scæuam libr 1. *Tentantem maiora, ferè præſentibus æquum.* & Od. XII. lib. 1. *Te minor latum reget æquus orbem.* & æquitas animi, eſt tranquillitas quædam, & placabilitas. M. Tull. in Agrar. *Quantum ſibi agri veneat ſortitus ſit: ego eius æquitatem animi non, vendet non inuitus.* Idem ad Attic. lib. 4. vlt epiſt. *perſpice æquitatem animi mei, & ludum & contentionem Cilicianæ prouinciæ.*

REBVS IN ARDVIS] in rebus aſperis, & aduerſis. ἐν τοῖς δεινοῖς. ἐν τοῖς ἐσχάτοις.

NON SECVS IN BONIS] in ſecundis. in libro Donati, & Faerni ſcriptum eſt *non ſecus ac bonis.* ſed in libro Faerni ineſt litura.

SEV MAESTVS OMNI, &c. hæc cohærent cum ſuperioribus illis, *moriture Delli,* hoc modo, Delli. qui omninò moriturus es, ſiue te per omnem ætatem mærori, & ægritudini dediderìs, ſiue hilariter, & iucundè vixeris.

IN REMOTO GRAMINE] in loco aliquo viridi, & herboſo, ab arbitris remoto, ac libero, in quo otioſus recubes, animúmque relaxes.

TE BEARIS] te hilariter, & beatorum in morem curaris: te vino præſtantiſſimo inuitaris: tibi bene feceris, vt loquitur Plautus. Vtitur eodem verbo Od. VIII. libr. 4. *Cælo Muſa beat.* & epiſt. ad Loll. 2. lib. 1. *Munere te paruo beet.* & epiſt. 2. lib. 2. *Lac nunquæ iocabit diurnæ lingua.*

INTERIORE NOTA FALERNI] vino optimo & vetuſtiſſimo, & propter eximiam bonitatem in intima cellæ vinariæ parte recondito, & notam inſignem, quæ ætatem ſignificet, nempe conſulum nominibus inſcriptis, præ ſe ferente: vel interiorem notam dixit pro meliore. Solebant autem veteres illi (qui mos etiam ad noſtra tempora permanſit) vini cados, teſtas, amphoras, in cellis condere, notatas, id eſt, inſignibus quibuſdam litteris aut aliis notis, ſed maximé conſulum nominibus diſtinctas, ad tempus, ac præſtantiam vini ſignificandam. quo ex more natum illud eſt loquendi genus. *meliora nota.* Curius ad Cicer. libr. 7. *Quare Cicero mi, perſeuera conſtanter nos conſeruare, & Sulpicij ſucceſſori nos de meliore nota commenda, &c.* Catull. ad Manlium. *Quare quod ſcribis Veronæ turpe Catullo Eſſe, quòd hic quiſquam de meliore nota. Frigida deſerto tepefecit membra cubili, &c.* Horatius autem propriè Satyr. 10. libr. 1. *vt Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.* M. Tull. in Bruto de Thucydide. *Orationes autem quas interpoſuit, (multa enim ſunt) eas ego laudare ſoleo: imitari neque poſſum ſi velim, nec velim fortaſſe, ſi poſſim. vt ſi quis Falerno vino delectetur, ſed eo nec ita nouo, vt proximis conſulibus natum: etiam nec rurſus ita vetere, vt Opimium, aut Anicium conſulem quærat. Atqui eæ notæ ſunt optimæ: credo: ſed nimia vetuſtas nec habet eam, quam quærimus, ſuauitatem, nec eſt iam ſanè tolerabilis.*

QVA PINVS INGENS, &c.] nunc locum deſcribit, vbi Dellius iucunde & beatè viuere poſſit: vmbroſum videlicet, amœnum, fonti perenni vicinum. ſic Lucret libr. 2. *Tum tamen inter ſe proſtrati in gramine molli Propter aquæ riuum ſub ramis arboris altæ, Non magnis*

opibus

ſibus iucundè corpora habebant. In nonnullis lib. antiquis ſcriptum eſt: *Quà pinus.* quam ſcripturam ſecutus ſum. ſic enim loquuntur boni ſcriptores. Tibull. lib. 2. *Tunc operata Deo pubes diſcumbet in herba, Arboris antiquæ quà leuis umbra cadet.*

PINVS INGENS) Od. x. huius lib. *Sæpius ventis agitatur ingens Pinus.*

QVA OBLIQVO) Codices quidem veteres Iannoct. Faer. Torn. & vulgati habent, *Quo obliquo.* ſed ſecutus ſum rationem ac veritatem, præſertim aliorum librorum auctoritate confirmatam.

AMANT] ἐθέλουσι id eſt, ſolent, more Græco. vt Od. 16. lib. 3. *Aurum per medios ire ſatellites. Et perrumpere amat ſaxa, potentius Ictu fulmineo.* & Od. viii. epod. *Quid, quòd libelli Stoici inter Sericos iacére puluillos amãt.* ſic loquitur Plato πολιτ. ε. οἷα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ, id eſt, qualia in bello amant. Idem καὶ τῷ ὄντι τὸ ἄγαν τι ποιεῖν, μεγάλην φιλεῖ εἰς τὸ ἐναντίον μεταβολὴν ἀνταποδιδόναι: id eſt, & reuera ſupra modum aliquid facere magnam amat in contrarium mutationem reponere. ſic item alij, vt Dionyſ. Halicar. οἷα φιλεῖ ... ſτρατιᾷ νεοσυλλέκτῳ, &c. id eſt, qualia accidere amant exercitui recens collecto.

LYMPHA FVGAX] mirus, ac pæne dicam, diuinus Horatius eſt, in epithetis inueniendis. *Lympha fugax* à curſu: alibi *Lymphæ loquaces* à ſtrepitu & murmure. vt Od 13. lib. 3.

TREPIDARE] aptiſſimum verbum ad ſignificãdum riui tremulè, trepidéque fluentis curſum. eſt enim *trepidare* poſitum, pro trepidè fluere. Iam verò, hoc totum *laborat trepidare* idem valet, quòd laborioſè fluit, laborat in fluendo, propter lapillos ſubiectos: & tralatio eſt à rebus animatis. trepidandi verbo autem ſic vſus eſt epiſt. ad Fuſcum Ariſtot. libro 1. *Quam quæ per pronum trepidat cum murmure riuum.*

HVC VINA, ET VNG. &c.] præter vina, adhibebant veteres in conuiuiis ad luxum & delicias, roſas, & vnguenta. ſic Od 29 lib. 3. *Tyrrhena regum progenies*, ibi: *Non antè verſo lene merum cado Cum flore Mæcenas roſarum* & *Preſſa tuis balanus capillis Iamdudum apud me eſt* ſic Anacreon. Ἐμοὶ μέλει μύροισι Καταβρέχειν ὑπήνην, Ἐμοὶ μέλει ῥόδοισι Καταστέφειν κάρηνα, id eſt. Mihi curæ eſt vnguentis madeſacere cæſariem: Mihi curæ eſt roſis coronare verticem. In hunc igitur locum, quem modò deſcripſi, iube vina, & ceteras delicias ferri.

ET NIMIVM BREVES, &c.] qui citò deflorecũt.

DVM RES, ET ÆT. ET SOR.] ſic ſup. Od. 9 li. 1. *Donec virenti canities abeſt Moroſa* &c. res, id eſt τὰ ὑπάρχοντα, bona, facultates, vt ſæpe alibi apud eundẽ.

SORORVM TRIVM] Parcarum: quas noctis filias facit Heſiod. in Theogon. earum autem nomina ſunt è re ficta. Κλωθὼ παρὰ τὸ συγκλώθειν τὰ ἀνθρώπινα, quia res humanas cõnectat: ἡ δὲ Λάχεσις παρὰ τὸ λαγχάνειν: cuius opera ſuã quiſque fortunã ſortiatur: tertia Ἄτροπος παρὰ τὸ ἀμετάτροπον τῆς εἱμαρμένης ἀνάγκης: id eſt, propterea, quòd neceſſitas illa fatalis nullo modo flecti, aut immutari poſſit, vt ſuprà diximus

LAVIT] ſemper ferè hoc verbo in tertia inflexione vtitur: numquam in prima Od 4. lib. 3. *Qui rore puro Caſtaliæ lauit Crines ſolutos* & Od. 12. einſd. *Neque dulci mala vino lauere* & Od. 6. lib 4. *Phœbe, qui Xantho lauis amne crines* & Satyr. 5. lib. 1. *Ora, manuſque tua lauimus Feronia lympha.* ſic & Cat. in Egnatium. *Aut quilibet, qui puriter lauit dentes* Virgil. Georg. 3. *nec cùm Præcipitem Oceani rubro lauit æquore currum* & Æneid. III *Lauimus eſſiſſſ fluidum lauit inde cruorem.* Accius Medéa *Lauere ſalſis* (al. *ſalſis*) *vultum lacrymis.*

FLAVVS TIBERIS) ſic Od. 1. lib. 1. *Vidimus flauum Tiberim.*

ET EXSTRVCTIS IN AL. DIVI, &c.) & diuitiis coaceruatis, atque exaggeratis ſic loquitur Lucret. lib. 6. *Scilicet hoc denſis fit nubibus, & ſimul altè Exſtructis* inſignis autem dementiæ eſt, incerti fortaſſe, aut certè ignoti heredis cauſa aſſiduè ſollicitum, & anxium viuere, neque bonis vel quæſitis, vel à patre, aut aliquo propinquo acceptis vti animum inducere, multis locis oſtendit Horatius, eúmque animi morbum grauiſſimè inſectatur epiſtol. ad Torquat. *Parcus ob heredis curam nimiúmque ſeuerus Aſſidet inſano.* epiſtola vltima lib. 2. *Vtar, & ex modico, quantum res poſcet, aceruo, Tollam, nec metuam, quid de me iudicet heres.* & Od. vii. lib. 4. *Cuncta manus auidas fugient heredis, amico Quæ dederis animo.* & Satyr. 3. lib. 2. *Ni tua cuſtodis auidus iam hæc auferet heres.*

DIVESNE PRISCO NATVS AB, &c.] quia *Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regúmque turres.* Od. iiii. lib. 1. *neque vlla Aut magno, aut paruo lethi fuga.* Satyr. 6. lib. 2. lege, quæ collegimus ad Od. 28. lib. 1.

INACHO, Rege Argiuorũ, de quo & Od. xix. lib. 3.

SVB DIO MOR.] ſub cælo viuas, ſine tecto. ſub dio eſt, qui non eſt ſub tecto (inquit Feſtus.) Od. II. lib. 3. *Vitámque ſub dio & trepidis agat In rebus* nihil autem refert ſub diuo, an ſub dio ſcriptum ſit. [Seruius tamen *ſub diuo* legiſſe videtur: qui profert hunc locum ad illud Vergil. lib. 12. *Diua deam*: & interpretatur ſub aere.]

VICTIMA NIL MIS. ORCI] videtur Græcum epithetum exprimere voluiſſe, quod Orco attribuit Heſiod. in Theog. νηλεὲς ἦτορ ἔχοντα, quia ſcilicet nullius eum miſereſcat. *Orci igitur victima*, id eſt, tu mortalis, ſeu moriturus.

OMNIVM VERS. VRNA] ſic Od. 1. lib. 3. *Omne capax mouet vrna nomen.* Virgil. lib. Æneid. 6. *Quæſitor Minos vrnam mouet.* Porrò hæc de vrna, & ſortibus fabula ex veterum more nata eſt: qui pleraque ſortibus decernebant, ac iudicabãt. Apud Homerum ἰλιάδ. γ. cum quæreretur vter prior in aduerſarium haſtam iaceret, Pariſne, an Agamemnon, res ſorti permiſſa eſt. Itaque cùm vterque ſortem ſuam diſſimilem, aut aliqua nota diſtinctam in galeam conieciſſet, Hectorque ſorteis, agitando confudiſſet, Paridis ſors prior è galea exiuit. verba Homeri ſunt hæc: Κὰδ δ' ἐν κυνέῃ χαλκήρεϊ βάλλον ἑλόντες, Ὁππότερος δὴ πρόσθεν ἀφείη χάλκεον ἔγχος &c. ſequitur deinceps, Ὣς ἄρ' ἔφαν, πάλλεν δὲ μέγας κορυθαίολος Ἕκτωρ Ἂψ ὁρόων, Πάριος δὲ θοῶς ἐκ κλῆρος ὄρουσεν. & ἰλ. η. vbi Hector, & Aiax ſingulare certamen ineunt, Ὣς ἔφαθ', οἱ δὲ κλῆρον ἐσημήναντο ἕκαστος. Ἐν δ' ἔβαλον κυνέῃ Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο. &c. id eſt, ſic locutus eſt. illi autem ſorteis ſinguli ſuas notarunt, Tum in caſſidem Agamemnonis coniecerunt. Quin etiam in iudiciis, & actionibus, & quæſtionibus ſortes locum habebant. M. Tull. Verr. de iure dicundo. *Quod ab eo prætor, cum multis lacrymis cum oraret, atque obſecraret Heraclius, impetrare non potuerat, id ei poſtero die voluit ſua mentem, è lege Rupilia ſortiri dicas oportere: educit ex vrna tres iudices, vt abſentem Heracliam condemnent, imperat: itaque condemnant* Horat. ſatyr. 1. lib. 2. *Cerunus iratus leges minatur, & vrnam* Atque huc referendus eſt hic locus & tota illa de vrna Minois fabula. Tum ſacerdotia in Græcia ſortito capiebantur, vt & in Sicilia. M. Tull eadem Verr. *Syracuſis lex eſt de religione, quæ in annos ſingulos Iouis ſacerdotem ſortito capi iubeat: quod apud illos ampliſſimum ſacerdotium putatur, cum ſuffragiis tres ex tribus generibus creati ſunt, res reuocatur ad ſortem, &c.* ibi iubet ille ſibi legem legi, recitatur: ita quæ ſcriptam erat, vt, quot eſſent renuntiati, tot in hydriam ſortes conicerentur. cuius nomen exiſſet, vt is haberet ſacerdotium.*

OMNES EODEM COGIMVR) compellimur. ſic ſuprà, *Omnes vna manet nox*, Od. XXVIII. libro primo.

SERIVS, OCYVS, &c.) ſiue tardiùs, ſiue celeriùs aut citiùs, moriendum eſt. Sic Archinus πάντες ἄνθρωποι ὀφείλετον ἀποθανεῖν ἢ πρότερον, ἢ ὕστερον: i. Omnes

homines morti debentur, ſiue prius, ſiue poſterius. Propertius libro ſecundo, ad Iouem pro amica ægrotante. *Longius, aut propius, mors ſua quemque manet.*

ET NOS IN AETER. EXS. IMP. CYMBAE] Charontis. Theocr. εἰδ. ιϛ. ἐς κἰρῶαν χεδῖαν ςυγνοῦ Ἀχέροντος. quo loco fortaſſe legendum ςυγνᾶς Χάρωνος, id eſt, in amplam cymbam triſtis Charontis. Sed non diſſimulabo me ſcriptum reperiſſe in duob. lib. Vatic. & Torneſ. *aeternum exitium impoſ. &c.* de qua ſcriptura iudicabit lector eruditus. Ego autem *ſ* ... Latinos dixiſſe, non *exſilium*, ab exſule. quod nomen à ſolo ductum eſt, non ab exſiliendo, vt vulgus putat. Solum (inquit Feſtus) quis dubitet, quin locum ſignificet, cum exſules quoque dicantur loco pulſi?

AD XANTHIAM PHOceum, ancillæ amorem non eſſe erubeſcendum, ducum exemplo.

Ode IIII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

∪ – – ∪∪ – ∪ –
– ∪ – – – ∪∪ – ∪ – ∪
– ∪ – – ∪∪ – ∪ – ∪
– ∪∪ – ∪

NE ſit ancillæ tibi amor pudori
Xanthia Phoceu, prius inſolentem
Serua Briſeis niueo colore
Mouit Achillem.
Mouit Aiacem Telamone natum
Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ:
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta:
Barbaræ poſtquàm cecidere turmæ
Theſſalo victore: & ademtus Hector
Tradidit feſſis leuiora tolli
Pergama Graiis.
Neſcias, an te generum beati
Phyllidis flauæ decorent parentes:
Regium certè genus, & penates
Maret iniquos.
Crede non illam tibi de ſcelesta
Plebe dilectam: neque ſic fidelem,
Sic lucro auerſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia, & vultum, tereteiſque ſuras
Integer laudo, fuge ſuſpicari,
Cuius octauum trepidauit ætas
Claudere luſtrum.

NE SIT ANCILLAE TIBI AMOR PVDORI] ſic in libro de Arte poet. *ne forte pudori ſit tibi Muſa lyræ ſollers.* ne enim hic non habet vim vetandi, ſed negandi finem, vt ſuprà Od. XXXIII. libr. I. *Albi ne doleas, &c.*

INSOLENTEM] an qui non erat ſolitus amare? vt Od. V. libro primo. *& aſpera Nigris æquora ventis Emirabitur inſolens.* an elatum, & ferocem? vt Od. XVI. eiuſdē libri. *imprimeretque muris Hoſtile aratrū exercitus inſolens.*

SERVA BRISEIS] δορικτήτη. Homer. δουρικτήτην de qua ſic Achilles ἰλ. ι. ἦ μοῦνοι φιλέουσ' ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων Ἀτρεΐδαι, ἐπεὶ ὅς τις ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἐχέφρων, &c. quos verſus mox teſtes producemus, eorumque ſententiam priore loco ponemus.

TECMESSAE] in voce Tecmeſſæ liqueſcit *m.* vt in illo verſu Catull. Galliamb. in voce gymnaſiis. *Ego foro, palæſtra, ſtadio, atque gymnaſiis.*

MOVIT ACHILLEM] ita mouit, vt ea ſibi ab Agamemnone erepta, tantiſper bello abſtinuerit, donec Patroclum ab Hectore interfectum viderit: neque prius muneribus ab Agamemnone ſibi promiſſis, ac delatis placari potuerit. Homer. ἰλιάδ. ι. Eodem loco ſic loquitur Achilles: Agamemnonem exercitum comparaſſe, bellumque Troianis intuliſſe non aliam ob cauſam quam ob ereptam Menelao fratri Helenam: non ſolos Atridas ſuas vxores amare: ſed vt quiſque vir eſt optimus & prudentiſſimus, ita ei ſuam vxorem eſſe cariſſimam: ſe item Briſeida ex animo amauiſſe, quamuis bello partam, & ſeruam. verba Homer. ſunt hæc: τί δὲ λαὸν ἀνήγαγεν ἐνθάδ' ἀγείρας Ἀτρεΐδης, ἦ οὐχ Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο; Ἦ μοῦνοι φιλέουσ' ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων Ἀτρεΐδαι; ἐπεὶ ὅς τις ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἐχέφρων, Τὴν αὐτοῦ φιλέει, καὶ κήδεται, ὡς καὶ ἐγὼ τὴν Ἐκ θυμοῦ φίλεον, δουρικτήτην περ ἐοῦσαν. quem Hom. locum expreſſit Virg. ÆEneid. 9.

TELAMONE NATVM] Aiacem Telamonium. ἐμφατικῶς. multo enim præſtabat Aiax Telamonius Oileo. Homer. ἰλ. β. ἐκ δὲ Σαλαμῖνος Αἴας ἄγε δυοκαίδεκα νῆας. Telamonius ... & ibid. ſup. Oileum cum Telamonio conferens, illum aſt lōgè hoc fuiſſe minorem his verbis: Λοκρῶν δ' ἡγεμόνευεν Ὀϊλῆος ταχὺς Αἴας Μείων, οὔτι τόσος γε, ὅσος Τελαμώνιος Αἴας, Ἀλλὰ πολὺ μείων.

ATRIDES] Agamemnon.

VIRGINE RAPTA] Caſſandra, Priami filia. *Arſit virgine* autem dixit, vt Od. IX. lib. 3. *Donec non alia magis Arſiſti.* Quamquam *Virgine rapta* dici poteſt eſſe abſolutè poſitum.

THESSALO VICTORE] Achille, vel Neoptolemo eius filio, vt quidam malunt, à quibus diſſentio.

ET ADEMTVS HECTOR] quemadmodum Hectorem interfecerit Achilles, narrat Homer. Iliad. χ.

TRAD. FESSIS LEVIORA TOLLI] multis locis declarat Homerus, maximum fuiſſe Troianis in Hectore præſidium poſitum non longè abiero. Andromacha ἰλιάδ. χ. in extrem. Οἶος γάρ σφιν ἔρυσο πύλας, καὶ τείχεα μακρά. Solus enim cuſtodiebas ac ſeruabas portas, & mœnia vrbis Troiæ. ſed ſine dubio reſpexit Horatius ad eum locum, qui eſt ἰλιάδ. ω. vbi Homer. occiſo Hectore Priamum facit Troianos obiurgantem & increpantem, quòd illos ſuſpicaretur ſuis miſeriis lætari, ſibique in ſuo luctu inſultare: ipſos, quantam iacturam mortuo Hectore fecerint, propediem ſenſuros. eorum enim cædem & cladem eo mortuo Græcis multo faciliorem futuram. ſic Homer. ... καὶ ὔμμιν, ῥηΐτεροι γὰρ μᾶλλον Ἀχαιοῖσιν δὴ ἔσεσθε Κείνου τεθνηῶτος ἐναιρέμεν, &c. cui non diſſimile eſt illud eod. lib. vbi Andromacha, Hectoris cadauere Troiam aducto, ſe ab Hectore viduam relictam eſſe querens, ſic loquitur: puerum Aſtyanactem ad pubertatem non eſſe peruenturum: prius enim Troiam funditus deletum iri, cum interierit eius cuſtos & propugnator οὐδέ μιν οἴω Ἥβην ἵξεσθαι. πρὶν γὰρ πόλις ἥδε κατ' ἄκρης Πέρσεται. ἦ γὰρ ὄλωλας ἐπίσκοπος, ὅς τέ μιν αὐτὴν Ῥύσκευ, ἔχες δ' ἀλόχους κεδνὰς, καὶ νήπια τέκνα. eodem pertinet illud Virg. ÆEneid. 9. *Haud ſibi cum Danais rem faxo, & pube Pelaſga Eſſe putent, decimum quos diſtulit Hector in annum.* Horat. lib. 3. Od. III. *nec Priami domus Periura pugnaces Achiuos Hectoreis opibus refringit.* Ex his perſpicuum eſt, quamobrem ſupra per Theſſalum victorem, Achillē ſignificari exiſtimemus.

LEVIORA

LevIORA TOLLI] id eſt, faciliora ad euertendum, & delendum. olet helleniſmum. videtur ſpectare illud Homericum *ιλιάδ.* π. quod ſuprà retulimus, *Ρεῖτεροι γὰρ μᾶλλον Ἀχαιοῖσιν δὴ ἔσεσθε* &c.

NESCIAS AN.] id eſt. incertum eſt, an te generum, &c. vel hoc modo, fortaſſe tali loco nata Phyllis eſt, vt tibi honeſtum ſit eam amare.

PENATEIS MAERET INIQVOS] deos familiareis mærens accuſat, vt parum ſibi propitios, vt ſibi inimicos, & præter meritum iratos, quòd honeſtiſſimo & ſummo loco nata, nunc in alterius poteſtatem venerit, perpetuò ſeruitura.

DILECTAM] dilectam habent libri ſcripti Donati, Faern. Vrſin. Torn. fortaſſe non male. Feſtus ita ſcripſit. *Dilectus militum, & is, qui ſignificatur amatus, a legendo dicti ſunt.*

SIC LVCRO AVERSAM] abhorrentem à lucro, quam lucrũ ad impudicitiã nõ facilè impellere poteſt. pecuniam contemnere, & lucrum aſpernari, in muliere magnum pudicitiæ argumentum, atque adeò propugnaculum eſt. quemadmodum contrà, lucri ſtudium, & pecuniæ cupiditas omnium mulierum pudicitiam expugnat. *οἱ πολλοὶ γὰρ ἀεὶ τοῦ κέρδους ἥσσονες.* vulgus enim à lucro vincitur, ſed maximè mulierum genus. *auerſam* autem habent lib. Faerni, vnus Vatican. Vrſin. Torn. non *aduerſam*. & ita locutus eſt Satyr. 3. lib. 2. *Auerſus mercaturæ.* quam ſcripturam, reiecta altera, probaui.

REVOCANDAM ESSE MENtem à deſiderio virginis immaturæ.

Ode V. Tricolos tetraſtrophos ἐ... Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ ∪
– – ∪ – – ∪ – –
– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ – –

NOndum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice: nondum munia comparis
Aequare: nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virenteis eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuiis grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. tolle cupidinem
Immitis vuæ: iam tibi liuidos
Diſtinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Iam te ſequetur: currit enim ferox
Aetas: & illi, quos tibi dempſerit,
Apponet annos. iam proterua
Fronte petet Lalage maritum,
Dilecta, quantùm non Pholoe fugax,
Non Chloris: albo ſic humero nitens,
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiúſve Gyges:
Quem ſi puellarum insereres choro:
Mirè ſagaces falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguóque vultu.

TERETEIS'QVE SVRAS] longas & rotundas. Od. 15. epod. *Aut teretem puerì longam renodantis comam.*

CVIVS OCTAVVM] noli ſuſpicari me Phyllidis tuæ brachia, faciem, ſuras idcircò laudare, quòd eius amore captus ſim, cùm annum quadrageſimum natus ſim. Sed quis credat, quod dicitur ab Horatio. ſiquidem hoc dicitur, virum annos quadraginta natum, ineptum iam eſſe ad res Venereas, languidum, atque inertem? an hoc non dicitur, ſed virum ea ætate minus eſſe incontinentem aut libidinoſum, minúſque ad res Venereas propenſum ac præcipitem, quam adoleſcentem aliquem annos xx. natum? Vſus eſt autem verbo ad ſignificandum celerrimum ætatis noſtræ curſum aptiſſimo. fluit enim & labitur ætas riui aut fluminis inſtar, vt ſup. Od. 15. *qua obliquo laborat Lympha fugax trepidare riuo.* trepidare igitur hoc loco valet celeriter labi & fluere. nam & Virgilio *trepidare*, feſtinare eſt, vt Æneid. 9. *Ne trepidate meas Teucri defendere naues.* Quod notat Nonius. ſic & T. Liuius lib. 23. Annal. *Mox que dum in ſua quiſque miniſteria diſcurſu trepidat ad prima ſigna ſuccedit que ad muros acies, &c.* alter ponitur ode 11. huius lib. *nec trepides in vſum Poſcentis æui pauca.* & Od. xix. lib. eiuſd. *Euœ recenti mens trepidat metu.* & Od. xxvii lib. 3. *Non vides, quanto trepidet tumultu Pronus Orion?* & Od. xxix. lib. eiuſd. *ſi mortalis vltra Fas trepidat.* de quibus dicemus ſuis locis. Od. 11. autẽ lib. 4. hoc verbo vtitur ad exprimendum flãmæ celerẽ motũ. *flãmæ trepidãt rotãtes Vertice fumũ.*

NONDVM SVBACTA FERRE, &c] Allegoria eſt, & tranſlatio perpetua, ducta à iuuenca, ſeu boue, quæ nondum ſubiit iugum, qualis illa, quam apud Homerum *ιλιάδ.* κ. pollicetur ſe immolaturum Palladi Diomedes. *Σοὶ δ' αὖ ἐγὼ ῥέξω βοῦν ἦνιν, εὐρυμέτωπον, ἀδμήτην, ἣν οὔπω ὑπὸ ζυγὸν ἤγαγεν ἀνήρ*, & quos verſus mihi indicauit Germanus Valens ſignificat igitur Horat. hanc puellam nondum eſſe ad concubitum maturam: nondum ad rem Veneream, tempeſtiuam. Libet huc annotare, quàm verecundè, quàm tectis verbis ſoleant poetæ rei venereæ turpitudinem ſignificare. Atque ab Homero omnium principe initium ſumamus. ſic igitur ille *ὀδυσ.* ψ. de Vlyſſe in patriam reduce, & Penelope. *Τὼ δ' ἐπεὶ οὖν φιλότητος ἐταρπήτην ἐρατεινῆς*: id eſt, poſteaquam illi amicitia illa iucundiore, & complexu amatorio ſatis ſe mutuò oblectarunt. idem ibidem de Telemacho & Euriel *ἶσα δέ μιν κεδνῇ ἀλόχῳ τίεν ἐν μεγάροισιν. εὐνῇ δ' οὔ ποτ' ἔμικτο* id eſt, eam colebat tamquam vxorem: ſed lecto cum ea numquam cõmiſcebatur: & *ὀδυσ.* ε. de Iaſione & Cerere, *ὡς δ' ὁπότ' Ἰασίωνι ἐϋπλόκαμος Δημήτηρ ὧ θυμῷ εἴξασα μίγη φιλότητι καὶ εὐνῇ*, id eſt, ſuo animo obtemperans & indulgens cum eo lectum habuit communem. & *ὀδυσ.* ο. ſic Eumæus de ſua matre à Phœnicibus decepta. *Πλυνούσῃ τις πρῶτα μίγη κοίλῃ παρὰ νηΐ Εὐνῇ καὶ φιλότητι, τά τε φρένας ἠπεροπεύει* &c. idem *ὀδυσ.* λ. de Neptuno & Tyron. *Λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην, κατὰ δ' ὕπνον ἔχευεν.* quod vltimũ genus ſuprà expoſuimus Od. xxx. lib. 1. alias verbum, in quo turpitudo & obſcænitas ineſt, tacetur. vt epod. Od. 12. *Inachiam ter nocte potes.* Terent. Eunuch. *Ego illum Eunuchum ſi ſit opus, vel ſobrius.* Cat paullò apertiùs atque improbiùs. *Qui ipſe ſui nati minxerit in gremium.* ſic & Horat ſed in ſatyris, in quibus licentia maior eſt. ſic inquam, ille ſat. 7. lib. 2. *neque ſollicitum, ne Ditior, aut forma melior meiat eodem.* & ſatyr. 2. lib. 1 *non alienas Permolere vxores.* & iterum ſatyr. 7. lib. 2 *Quæcumque excepit turgentis verbera caudæ* & ſat. 2. lib. 1. in re turpiſſima & flagitioſiſſima: *Hunc permінxerunt calones.* abeo igitur ab his flagitiis, & ad genera verecundiora redeo. Pindarus Apollinis cum Cyrena concubitum narrans, ita tectis verbis vtitur, vt ne virginales quidem aures eis offendi poſſe videantur hoc modo, *ἔν τ' ἄρα νιν ἀρχέδικον λέκτρον εὐνάσαι* &c. id eſt, liceſ-

ne ex eius cubili ſuauem herbam tondêre? & ibid. de Antei filia, quam pater optimè currenti præmium propoſuerat. [illegible] id eſt, curſores autem florentem ei pubertatis aureæ fructũ decerpere volebant. Lucret. lib. 4 in extr. de muliere motum adhibente in concubitu. *Eicit enim ſulci recta regione viaque Vomerem, atque locis auertit ſeminis ictum.* ſic enim hos verſus emendauimus, vt & compluresis alios: quem quidem elegantiſſimum & puriſs poëtam propediem edemus in lucem longè, quàm antea, emẽdatiorem. Virg. de Vulcani & Veneris concubitu lib. 8. *Optatos dedit amplexus, placidũque petiuit Coniugis infuſus gremio per membra ſoporem.* Idem de re flagitioſa, Palæm. *Nouimus & qui te transuersa tuentibus hircis. Et quo, ſed faciles Nymphæ riſere, ſacello.* & Sileno, *Carmina, quæ vultis, cognoſcite: carmina vobis. Huic aliud mercedis erit.* Iam quòd ad hunc Horatij locum attinet, Plautus eadem tranſlatione vſus eſt in Curculione. *Iamne ea fert iugum? Tam à me pudica eſt, quam ſoror ſit.*

NONDVM MVN. COMP.] nondum eius cum quo forte coniungatur, munus exæquare poteſt: nondum viro patrãti, accipiẽdo ſeu potiùs (vt ita dicam) patiendo reſpondere poteſt.

NEC TAVRI RV. IN VEN.] tauri, id eſt, iuuenis firmi, validi, vegeti, ad concubitum prompti. ſic Od. 12. epod. *petere ma e q. ate, Leſbia, quæ mihi taurũ monſtrauit inertē* aliàs taurus pars eſt maris obſcœnę.

CIRCA VIRENTEIS, &c.] totus hic locus allegoricus eſt, ita tamen, vt à quouis homine non tardiſſimo facilè intelligi poſſit.

SOLANTIS] leuantis. ſic dixit Virg. ſolari famem Georg. 1. *Concuſſaque famem in ſyluis ſolabere quercu.*

PRAEGESTIENTIS] magnopere cupiẽtis, valdè geſtientis. ſic Priſcian. declarat lib. 15. vbi hunc locum teſtem producit. Vtitur & Catull. in carm. de Pelei & Thet. nupt. *Quæ dum aliquid cupiens animus prægeſtit apiſci, Nil metuunt iurare.* Feſtus autem geſtire eum dicit, qui ſubita felicitate exhilaratus, nimio corporis motu præter conſuetudinem exſultat.

TOLLE CVPIDINEM] alia allegoria animum contine & comprime à cupiditate vuæ immaturæ, id eſt, puellæ impuberis, & ad concubitum, propter teneriorem ætatem ineptæ auctumnus, quo anni tempore fructus omnes maturantur, racemos tibi cæruleo colore depinget, id eſt, tempus ſubſequens, vnus & item alter annus, puellam iſtam tibi maturabit. fortaſſe autem ad nomen Græcum reſpex [illegible], quod apud Græcos tum auctumnum, tum ætatem illam puellarum ad Venerem, & coniugium maturam ſignificat. ſic & Pindarus [illegible] puerorum ætatem teneram, & ad pueriles illos amores, quibus flagitioſè ardebant veteres, maturam, [illegible] appellat.

PVRPVREO VARIVS COLORE] id eſt, diſtinctus, & ornatus purpureo colore, id eſt, pomis & vuis purpurei coloris. varius, niſi fallor, idem ferè valet, quod [illegible]: id eſt, diſtinctus ac depictus huc pertinet illud Od. xi. epod. *Certantem & vuam purpura.* Sed non celabo lectorem libros nonnullos veteres habere, *Purpureus vario colore.* quos non ſequor: neque tamen damno, ſi quis fortè hac lectione magis delectetur.

CVRRIT ENIM FEROX AETAS] ſic Ode 11. lib. 2 *fugit retro Leuis iuuentas* & Od. xiiii. *Eheu fugaces Poſthume, Poſthume Labuntur anni,* verùm non hoc ſolum ſignificat Horatius, annos labi, & fluere: ſed puerilem ætatem ad maturitatem, ac pubertatem celeriter peruenire: quemadmodum, & adoleſcentiam, ætatemque mediam ad ſenectutem vergere.

ET ILLI, QVOS TIBI DEMS.] quos tibi annos detraxerit, videlicet florenteis, & integros, eos illi adijciet: illa mature ſcet, floreſcet, & corroborabitur: tu ætate ingraueſces, & ſeneſces. epiſt. ad Piſon. de arte poët. *Multa ferunt anni venientes commoda ſecum, Multa recedentes adimunt.*

PROTERVA FRONTE] ore duriore, & pæne inuerecundo, id eſt, non pudebit eam maritum petere.

VT PVRA NOCTE REN.] ſplendet, quandam puro lumine hilaritatem præ ſe fert. hæc enim vis eſt verbi *renidere*, vt diceemus Od. xviii. huius libri.

GYGES] pueri formoſi nomen.

QVEM SI PVELL. INSER. CHORO] ſi Gygem inter puellas collocares. de verbo inſerendi, vide Satyr. 4. lib 1.

MIRE SAGACEIS FALL.] ſignificat hunc Gygem ita mollem, tenerum, delicatum, ita facie, & crinibus, puellarum eſſe ſimilem, vt, ſi quis eius ille ſit ignotus, eum aſpiciat, puellam eſſe exiſtimet, neque eum à puella facilè internoſcere queat.

SAGACEIS] quantumuis acutos & perſpicaceis.

FALLERET] lateret hoſpites, ab hoſpitibus ignoraretur.

DISCRIMEN OBSC.] parua admodum differẽtia.

SOLVTIS CRINIBVS] alebant enim comam pueri molles, & impudici: vt Od. x. lib. 4. *Et, quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ.*

AMBIGVÓQVE VVLTV] id eſt, vultu candido, venuſto, tenero, læui, polito, atque imberbi, ita vt incertum ſit ei, qui aſpiciat, ſitne mas, an fœmina. ſic ſupra lib. 1. Od. vii. *ambiguam Salamina* dixit.

AD SEPTIMVM,

Hortans eum ad Tyburis, & Tarenti amœnitatem.

Ode VI: Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-u — -uu -u -u

-u — -uu -u —

-u — -uu -u -u

-uu -—

SEptimi Gadeis aditure mecum, &
Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra, &
Barbaras Syrteis, vbi Maura ſemper
Æſtuat vnda,
Tibur Argéo poſitum colono
Sit meæ ſedes vtinam ſenectæ:
Sit modus laſſo maris, & viarum,
Militiæque.
Vnde ſi Parcæ prohibent iniquæ:
Dulce pellitis ouibus Galeſi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omneis,
Angulus ridet, vbi non Hymetto
Mella decedunt, viridíque certat
Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidaſque præbet
Iupiter brumas: & amicus Aulon
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
Ille te mecum locus, & beatæ
Poſtulant arces: ibi tu calentem
Debita ſparges lacryma fauillam
Vatis amici.

ADITVRE

Aditvre] qui ſis aditurus, ſi opus ſit: aut, ſi velis.

Indoctvm ivga ferre noſtra] qui nondum didicit imperio populi Rom. parere. ſic ferè loquitur Od. 1. lib. 1. *indoc. paupericm pati.* deuicti ſunt tandem Cantabri ab Agrippa. vt declarat epiſt. ad Iccium libr. 1. *Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis Armenius cecidit.* cum hoc loco congruit ille Od. viii. lib. 3. *Cantaber ſera domitus catena.* & ille Od. xiiii. lib. 4. *Te cantaber non antè domabilis, &c.*

Barbaras syrteis] de Syrtibus ſuprà Od. xxi. lib. 1. ſatis multa diximus.

Tibvr argeo poſitvm] conditum à Tiburno Arguo.

Sit mod. laſſo maris, et viarvm] Tibur nauigationum, & itinerum noſtrorum, & militiæ finem laſſis nobis afferat: Tibure nos laſſi à peregrinationibus noſtris, & militia conquieſcamus. poteſt & ita dici. *laſſo maris.* vt Virg AEnei. 1. *Cerealiaque arma Expediunt feſſi rerum.*

Dvlce pell. ovib. Galeſi flvmen] quidam legunt, *Galeſum* vt infra *Rhenum flumen.* eſt autem Calabr fluuius, de quo Virgil. libr. 5. AEneid. *Quà niger humectat flauentia culta Galeſus.*

[Pellitis ovib.] Pellitas oueis appellat Tarentinas, ex re ipſa & hiſtoria. nam vt earum lanæ eſſent molliores, pellibus operiebantur Laertius, ...]

Et regnata petam Laconi] regnata Laconi, id eſt, in quibus regnauit Phalanthus Lacon. Tarentina ſignificat. ſic loquitur Od. xxix. lib. 3. *Quid Seres, & regnata Cyro Bactra parent.* & Od. iii eiuſd. *Medis triumphatis.* & Od xix. *Et pugnata ſacro bella ſub Ilio.* & epiſt. ad Quinct. lib. 1. *Si quis bella tibi terra pugnata, marique* Od. 1. epod. *bellum militabitur.* & Catull ad contubernaleis, *... quæ mihi ſunt magna bella pugnata.* Plaut Amph. *Hac illic eſt pugnata pugna ab vſque manè ad veſperum* M. Tull pro Murena. *pugna cum Rege commiſſa, & ſumma contentione pugnata.* & T. Liuius lib 6. *inclytamque in ponte pugnam tum pugnatam.* Idem ſub finem lib. 8. *Hoc bellum à C. Cæſ. bella tum quidam auctores ſunt.* ad idem genus pertinet illud Od. ix. lib. 4. *non pugnauit ingens Idomeneus, Sthenelusue ſolus Dicenda Muſis prælia.* & Satyr 5. lib. 2. *Magna, minórue foro ſi res certabitur olim.*

Phalantho] de Phalantho ſic Pauſanias Phocaic. ... icrircò Horat. Od v. libr. 3. Tarentum, Lacedæmonium appellat. At Virgil. AEneid. 3. Herculeum propterea quòd Phalanthus fuit ab Hercule octauus.

Ridet] renidet, ..., amœnus, lætus, & gratus eſt. vide annot. ad Od xviii. huius lib.

Vbi non hym. mella deced.] id eſt, vbi mella non ſunt melle Hymettio deteriora. tralatio eſt. decedere enim eſt locum ſuperiori, & honoratiori dare. epiſt 2. lib. 2. *Ludere ſi rectè neſcis, decede peritis.* Cicer. in Catone, *ſalutari appeti, decedi, aſſurgi.* Virgil. Georg 4. *Vicina inuitet decedere ripa calori,* id eſt, quod Græci dicunt ...... idem Pharmac. *Propter aquæ riuum viridi procumbit in herba Perdita, nec ſera meminit decedere nocti.* Plautus Amphitr. *Nam mihi quidem herclè qui minus liceat deo, minitarier populo, ni decedat mihi, quàm ſeruulo in comœdiis?* propriè Lucret. lib. 2. de ſimplicibus illis & ſolidiſsimis corporibus. *Incertiſque locis ſpatio decedere paullum, Tantum quod momen mutatum dicere poſſis.* alia tralatione vtitur Virgilius, cùm idem ſignificet tamen. Georg. 2. *Tmolus & aſſurgit quibus, & rex ipſe Phanæus.* tractus igitur Tarentinus mihi præter omneis ridet, cuius mella non ſunt Hymettio melle inferiora aut deteriora.

Viridiqve certat B. V.] & cuius oliuæ conferri poſſunt cum oliuis Venafranis. Eſt autem Venafrum Minturnis, & Fregellis, & Liri fluuio vicinum, in Campaniæ littore ſitum ... (inquit Strabo) ... Certat *Venafro* autem Græcorum more dixit pro eo, quod eſt, certat cum Venafro. Nam ita loquuntur ...... quod genus & Catullus imitatus eſt, *noli pugnare duobus.* Horatius autem non ſemel vt Od. 1. libr. 1. *luctantem Icariis fluctibus Africum, &c.* & Od. iii. eiuſd. *nec timuit præcipitem Africum Decertantem Aquilonibus.* & Od. ii. epod. *Certantem & vuam purpuræ.* & vndecima. *Vt ſineret impari bus certare ſummotus pudor.* & Satyr. 5. lib 2. *haud ita Troia Me geſſi certans ſemper melioribus.* & vii. eiuſdem, *Altercante libidinibus tremis oſſa pauore.* ſic Virgil Georg ii. *Nec pulcher Ganges, atque auro turbidus Hermus Laudibus Italiæ certent.* Idem in Daphnide, *Montibus in noſtris certet tibi ſolus Amyntas.* Lucret. libr 3. *quid enim contendat hirundo Cycnis?* Horat. epiſt. 10. lib. 1. *Non qui Sidonio contendere callidus oſtro Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum, &c.* & epiſt 18. eiuſd. *mihi contendere noli.*

[Ver vbi longvm.] Ver aſsiduum dixit Virg. Georg. 2. ...... *Hic ver aſsiduum, atque alienis menſibus æſtas* ad quem verſum profert hunc locum Seruius.]

Et amicvs Avlon] credibile eſt collem, aut montem aliquem eſſe Tarento propinquum. alioqui eius commemoratio, nihil ad Tarenti laudes pertineret.

Fertili Baccho] ſic dixit, *amicus Aulon Fertilis Baccho,* id eſt gratus, ſed potiùs carus, vt Od. iiii lib. 3. *Veſtris amicum fontibus & choris, &c.* & Od. ii. eiuſd. *Nec loquax olim, neque grata: nunc & Diuitum menſis & amica templis, &c.* & Od. vi. lib. 4. *ego dis amicum Sæculo feſtas referente luces. Reddidi carmen.* aliis verbis, eadem ſententia dixit Tibullus. *Bacchi cura Falernus ager.* ſed Paſſeratius putat legendum, *Fertilis Baccho,* vt ſit vtrumque Aulon *& amicus Baccho, & fertilis Baccho.* ſic Martialis. *Nobilis & lanis, & Baccho fertilis Aulon.* Paſſeratium adiuuat codex vnus manuſcr. in quo ita ſcriptum reperi.

Minimvm Falernis] habet vuas Falernis non deteriores. inuidemus enim eiuſdem generis melioribus ac præſtantioribus: quod docet Ariſtot. rhet. 2. Horat. Satyr. 3. lib. 2. *Inuidiam placare paras virtute relicta.*

Debita ſparges lacryma meos cineres lacrymis conſperges: me mortuum flebis. meliùs Ennius *Nemo me lacrymis decoret, neque funera fletu Faxit. cur? volito viuus' per ora virûm:* quamuis Solon vnus è ſeptem, mortem ſuam lacrymis carere nolit. Homerus autem hoc munus, atque hunc honorem ait mortuis deberi, ſub perſona Achillis, mortuum Patroclum deflentis. ...... & ...... Piſiſtratus negat ſe reprehêdere, ſi quis mortuos lugeat, ac defleat: nullum enim alium honorem illis tribui poſſe, quàm vt tondeatur, coma, genæq; lacrymis perfundantur. lugebantur autem mortui in ipſo funere, & cùm ſepeliebatur corpus vide Od. xvii. epod. *Luxere matres Iliæ addictum feris, &c.* vbi nonnulli legunt, *Vnxere.*

AD POMPEIVM VARVM, gaudens de eius in patriam reditu.

10 *Ode VII. Tricolos tetraſtrophos. Vides vt alta ſtet niue candidum.*

— — ∪ — — — ∪∪ — ∪∪
— — ∪ — — — ∪∪ — ∪∪
— — ∪ — — — ∪ — ∪
— ∪∪ — ∪∪ — ∪ — —

O ſæpe mecum tempus in vltimum
Deducte Bruto militia duce,
Quis te redonauit Quiritem
Dis patriis, Italóque cælo.
Pompei meorum prime ſodalium?
Cum quo morantem ſæpe diem mero
Fregi coronatus nitenteis
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Senſi relicta non benè parmula,
Cùm fracta virtus, & minaces
Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſteis Mercurius celer
Denſo pauentem ſuſtulit aere:
Te rurſus in bellum reſorbens
Vnda fretis tulit æſtuoſis.
Ergo obligatam redde Ioui dapem, 52
Longáq; feſſum militia latus
Depone ſub lauru mea: nec
Parce cadis tibi deſtinatis.
Obliuioſo leuia Maſſico
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de Conchis. quis vdo
Deproperare apio coronas,
Curátve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego ſanius
Bacchabor Edonis. recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

TEMPVS IN VLTIMVM] id eſt, vſque ad extremum vitæ diem ſi ſors ita tuliſſet.

REDONAVIT] reſtituit. vtitur etiam hoc verbo Od. III. lib. 3. *& inuiſum nepotem, Troica quem peperit ſacerdos, Marti redonabo.*

CVM QVO MOR. SAEPE DIEM] morantem, ſignificatione (vt loquuntur Grammatici) abſoluta, intellige longum, tardum ponit & Catull. abſolutè, carmine in nuptias Iuliæ: *Sed moraris, abit dies.* & Horat. Od. III. ſup. *an pauper, & infima De gente ſub dio moreris.* & XX. *neque in terris morabor Longius.* & XVII. *quid moror altera?* Aliàs actionem ſignificat apud hunc poëtam. Od. v. lib. 3. *Et populum reditus morantem.* & epiſt. ad Iul. Florum lib. I. *An pingues Aſiæ campi, colleſque morantur?* & Epiſt. ad Auguſt. *Si longo ſermone morer tua tempora Cæſar* & epiſt. 13. lib. 1. *Carmina, quæ poſſint oculos, aureiſque morari Cæſaris.* & Od. II. libr. 3. *& riuos celereis morari.* & epod. Od. IX. *Io triumphe, tu moraris aureos Currus.* & epiſtola ad Mæcenatem 2. lib. 1. *ne te longis ambagibus vltra, Quam ſatis eſt, morer*

MERO FREGI] non totum diem ſiccus traduxi, ſed diuiſi, partémque in vino & poculis poſui. vide quæ annotauimus ad Od. I. lib. 1. ibi: *Nec partem ſolido demere de die.*

CORON. CAPILLI.] Helleniſmus, id eſt, coronatis capillis.

NITENTEIS MALOBATHRO] vnguento Syrio delibutos, *ex nepod.* vt ſuprà Od. IIII. lib. I. *nitidum caput.* Solebant autem elegantiores & lautiores homines capillum vnguento perungere. Cicer. pro Roſc. Amer. de Chryſogono Syllæ liberto: *ipſe vero quemadmodum compoſito, & delibuto capillo paſſim per forum volitet cum magna caterua togatorum, videtis iudices.* Catullus. *Reſpondi id quod erat, nihil neque ipſis. Nec quæſtoribus eſſe, nec cohorti, Cur quiſquam caput vnctius referret.* Archeſtratus apud Athen. li. 2. ἀεὶ δὲ ϛεφάνοισιν κάρα πυκάζου ... quibus verſibus hortatur ille ſui ſimileis, vt ſemper habeant caput floribus omnis generis, quos terra ferat, redimitum, & vnguentis liquidis ac ſuauibus comam delibutam. Iterum Horat. epiſt. ad villicum, *Quem tenues decuere togæ, nitidique capilli.*

NON BENE] turpiter. turpe eſt enim clypeum abiicere. notum illud de Epaminonda, tum denique ſibi auelli ſpiculum iubente, poſteà quàm ei percontanti dictum eſt, clypeum eſſe ſaluum, vt etiam in vulneris dolore æquo animo cum laude moreretur. ῥίψασπιδες à Græcis appellantur, qui abiecto clypeo fugiunt è prælio. Itaque Ariſtot. lib. 2. rhetor. de pudore diſſerens, poſteaquàm docuit, pudorem exſiſtere ob ea mala, quæ turpia videri ſolent, inter cetera turpitudinis exempla, hoc quoque ponit, ἀποβάλλειν ἀσπίδα, ἢ φυγεῖν, id eſt, abiicere, ſeu amittere clypeum, vel fugere.

ET MINACES TVRPE SOL. TETIG.] id eſt, occubuerunt, ceciderunt ſic Virg. AEneid. II. *Procubuit moriens, & humum ſimul ore momordit.* ibid. *cruentam Mandit humum.* Ouid. Metamorph. 9 *& arenam ore momordit.* Homerus ιλ. β. πολέες δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι Πρηνέες ἐν κονίῃσιν ὀδὰξ λαζοίατο γαῖαν. id eſt, multi autem circum eum amici proni humi dentibus terram mordeant. & ιλ. ω. ὀδὰξ ἕλον ἄσπετον οὖδας id eſt, dentibus autem prehenderunt magnum, ſoli ſpatiũ. & ιλ. χ. ἦ τ' ἂν πολλοὶ Ἀχαιῶν ὀδὰξ ἕλον ἄσπετον οὖδας ..., id eſt, Profectò præterea multi terram dentibus prehenderunt, priùs quàm Troiam peruenerunt. Eurip. Phœniſ. Γαῖαν δ' ὀδὰξ ἑλόντες ἀλλήλων πέλας Πίπτουσιν ἄμφω, id eſt, terram autem dentibus vbi momorderunt, alter propè alterum ceciderunt. tale eſt illud iterum ex Homero ιλ. λ. Αὐτὸς δ' ἐν κονίῃσι πεσὼν ἕλε γαῖαν ἀγοστῷ, id eſt, ipſe autẽ in pulueres collapſus prehendit terram cubito, vel, vt alij interpretantur, palma. quale eſt illud Ennianum 10. Annal. *Pinſebant terram genibus.*

SED ME PER HOSTEIS, &c.] Sic apud Homer. ιλιάδ. γ. Venus Paridem nube tectum è certamine eripit. ſic ιλιάδ. ε. Phageum Vulcanus. ἀλλ' Ἥφαιστος ἔρυτο, σάωσε δὲ νυκτὶ καλύψας, id eſt, At Vulcanus eripuit, ac ſeruauit, nocte opertum. ſic AEneam Venus, eáque à Diomede vulnerata, & fugiente in eius locum ſuccedens Phœbus. Ἡ δὲ μέγ' ἰάχουσα ἀπὸ ἕο κάββαλεν υἱόν, Καὶ τὸν μὲν μετὰ χερσὶν ἐρύσατο Φοῖβος Ἀπόλλων Κυανέῃ νεφέλῃ id eſt, illa autem magno clamore ſublato à ſe filium AEneam deiecit: Atque eum quidem inter manus ſuas ſeruauit Apollo nigra nube tectum Horat. infr. Satyr. 9. lib. 1. *ſic me ſeruauit Apollo.* quamquam hoc Horatianum quidam aliter dictum volunt.

DENSO AERE] nube, vt Hom. κυανέῃ νεφέλῃ.

FRETIS AESTVOSIS] æſtus marinos appellant boni ſcriptores, maris acceſſus & receſſus: maris feruorem. Cic. de natura deor. lib. 2. *æſtus marini tum accedentes, tum recedentes.* Idem de diuinatio. libr. 2. *Quid de fretis, aut marinis æſtibus dicam?* vndam autem reſorbentem dixit, vt exprimeret vim nominis Græci ἀνάπωτις eſt enim ἀνάπωτις quaſi ὕδατος ἀνάποσις id eſt, aquæ (vt ita dicam) reſorptio, aut repotio, ſic ferè locutus eſt M. Tull. in Bruto de Curione à Iuba interfecto, *ſed hunc quoque abſorbuit æſtus quidam non inſolitus adoleſcentibus gloriæ.* & Catul. ad Manlium, *tanto te abſorbens vertice amoris Æſtus in abruptum detulerat barathrum.*

OBLIGATAM] promiſſam, votam, debitam. Itaque ſubiunxit *redde.* ſic Catull. de coma Beren. *Quæ cum ego pro factis cœleſti reddita cœtu Priſtina vota nouo munere diſſoluo.* Priſcianus lib. 7. hunc verſum teſtem producit.

[DEPONE SVB LAVR. MEA] Seruius notat ad illud Virg. Alex. *Et vos, ô lauri carpam.* licet Horatius dixerit, *ſub lauru mea.*]

Beat[illegible]

Destinatis] tibi reſeruatis, tibi addictis, & quaſi deſponſis: vel ad te tanquam ad ſcopum relatis. hæc enim vis eſt verbi *deſtinandi*. M. Tull. ad Treb. *Quod tibi deſtinaras trapezophoron: ſi te delectat habebis.* & Philip. 5. *qui ne ſorti quidem fortunas noſtras deſtinauit.* Hor. Od. xviii. huius lib. *Nulla certior tamen Rapacis Orci fine deſtinata, Aula diuitem manet Herum.* & Satyr. 3. lib. 2. *Neſcio, an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.* & ibid. *fortique marito Deſtinet vxorem.* Virgil. AEneid. 2. *& me deſtinat aræ.* videtur nonnunquam idem valere, quod conſtitutum in animo habere, vt Ode xiii. lib. 3. *cornibus Primis & Venerem, & prælia deſtinat.* Cæſar lib. 1. de bello ciuili *agere deſtinaueras*. Idem lib. 7. de bello Gall. *milites operi deſtinatos* appellat eos, quibus opus faciendum mandauerat.

Oblivioso] quod ægritudinum & moleſtiarum obliuionem affert, ἀμνηστικόν: aliter dixit M. Tull. in Cat. Maiore *obliuioſos ſenes*. ſed quod ad ſententiam attinet, de obliuione malorum, quam ſignificat à vino oriri, ſiue per ſe vinum hanc obliuionem gignat, ſiue propter ſomnum, qui liberaliorem potum ſubſequitur: eum his conſentanea maximè ſunt illa Euripidis in Bacchis, ὁ Σεμέλης γόνος βότρυος ὑγρὸν πῶμ' ηὗρε, κ' εἰσηνέγκατο Θνητοῖς, ὃ παύει τοὺς ταλαιπώρους βροτοὺς Λύπης, ὅταν πλησθῶσιν ἀμπέλου ῥοῆς, Ὕπνον τε λήθην τῶν καθ' ἡμέραν κακῶν Δίδωσιν, οὐδ' ἔστ' ἄλλο φάρμακον πόνων, id eſt, Semelæ filius potionem humidam reperit, & impertiuit mortalibus, quæ homines calamitoſos mœrore liberat, cùm impleti fuerint vitis ſucco: Et ſomnum, quotidianorum malorum obliuionem, confert, neque vllum aliud eſt laborum ac dolorum medicamentum. Vinum Maſſicum autem laudat Plin. lib. 14. cap. 6. Naſcitur in iis Campaniæ montibus, qui Maſſici nominantur, commemorat & Athen. lib. 1. eum ceteris vinis Italicis, atque eſſe auſterum quidem illud, ſed ſtomacho vtile ætate matureſcebat, auſteritatémque mouebat. Horatius Od. 1. lib. 1. *Eſt qui nec veteris pocula Maſſici, &c.* & Satyr. 4. lib. 2. *Maſſica ſi cælo ſuppones vina ſereno, Nocturna, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aura.*

Laevia] expolita, vt ſupr. Od. ii. lib. 1.

Ciboria] vaſa fabarum AEgyptiarum, quæ ciboria appellantur, in modum, ab inferiore parte in anguſtum contracta, vt docet Athen. lib. 11. his verbis: τὸ δὲ κιβώριον ἐν ἀρχῇ μὲν κυρίως λέγεσθαι τὸ τῆς Αἰγυπτίας κυάμου ... id eſt, cùm potu liberaliore, quem Græci πότον appellant, longius procederet, ille capto poculo quodam, quod ciborium nominant Græci, eò immunxit tamquam bacchans & ebrius. Didymus ait hoc eſſe poculi genus. Et fortaſſe ſunt ea, quæ σκύφια appellantur, propterea quòd in anguſtum pars infima contracta eſt, vt ciboria AEgyptia. vide Dioſcorid. lib. 2. de faba AEgyptia. appellantur & κιβώρια. [Vide de ciborijs Adr. Turneb. animaduerſ. lib. 2. cap. 10.]

Exple] Faerni lib. habet *imple*. fortaſſe rectè. ſequor tamen alteram lectionem: præſertim plurium codicum auctoritate confirmatam, interpretórque ebibe, exhauri, & (vt idem alibi loquitur) ſicca: vel, ſi quis mallet, imple: vt Lucret. lib. 6. in princip. de vaſe: *Vt nulla poſſet ratione expleri vnquam.*

Conchis] ex quibus fiebant vaſa vnguentaria, quæ propterea conchæ appellantur: nam & onyches tales erant conchyliorum de quibus diecmus ad Od. iii. lib. 4.

Quis vdo deprop. &c.] id eſt, quis ex vdo apio curat coronas deproperare? quod eſt valde properando efficere, & nectere? eſt autem frequens huius verbi vſus in voce *agendo*, vt Od. xxiii. lib. 3. *Indigneque potionam Herodi properet*, id eſt, properè quærat, ſeu properet quærere. & Od. iii. epod. *Muricibus Tyriis iterata vellera lanæ Cui properabantur?* id eſt properè, & ſummo ſtudio texebantur? ſic Virg. AEnei. 9. *& pulchram properat per vulnera mortem.* idem Georg. 4. *Ac veluti lentis Cyclopes fulmina maſſis. Cùm properant*, id eſt, properè cudunt, & Georg. 1. *Multa, forent quæ mox properanda ſereno, Matura datur.* Idem ibid. *Et quamuis igni exiguo properata maderent, &c.* Propert. lib. 2. *Quòd ſi forte tibi properarint fata quietem.* & iterum Horat. epiſtol. ad Iul. Flor. lib. 1. *Hoc opus, hoc ſtudium parui properemus & ampli.* ſic & Pindarus Pyth. carm. 3. verbum σπεύδειν iunxit eum quarto caſu, μὴ φίλα ψυχὰ βίον ἀθάνατον σπεῦδε id eſt, ne care animæ vitam immortalem propera. Quòd ſi quis illud, *deproperare apio*, dictum velit, pro de apio properare, vt ſit ἀπὸ σελίνων, non refellam: qualia ſunt illa apud hunc eundem ſatyr. 2. lib. 2. *cum improbe cara Non aliquid patria tanto emetiris aceruo?* id eſt, è tanto aceruo metiris. & epiſt. ad Albium Tibullum lib. 1. *An tacitum ſiluas interreptare ſalubres?* & de arte poet. *ne quid medios intercinat actus.* & epiſt. ad Iul. Flor. *An ſtrata viciniæ intercurrentia turres?* & Satyr. 5. lib. 1. *Hinc nos Coccei recipit pleniſſima villa, Quæ ſuper eſt Claudi cauponas.* & Satyr. 2. lib. 2. *vides, vt pallidus omnis Cœna deſurgat dubia.* epiſt. 1. lib. 1. *Eſt, mihi purgatam crebro qui perſonet aurem.* ad Iulium Florum, *Quæ circumuolitas agilis thyma?* ad Vallam, *Dictaque ceſſantem neruis elidere morbum Sulfura contemni.* ad Numicium, *Ne pluris frumenti dotalibus emetat agris Mutus.* Od. 11. lib. 1. *Quam locus circumuolat & Cupido.* Od. xiiii. eiuſd. *Interfuſa nitentes vites æquora Cycladas.* Od. xv. lib. 3. *Maturo propior deſine funeri Inter ludere virgines.* Od. xxvi. ei. eiuſdem libr. *vtinam interterrem Nuda leones.* Od. xvi. epod. *Nec veſpertinus circumgemit vrſus ouile.* & Od. v. lib. 4. *te proſequitur mero Defuſo pateris.* Nam Od. xxxi. lib. 1. perſpicuè diuiſit hoc verbum, *de patera nouum Fundens liquorem.* ſic Lucret. lib. 2. *& altis Interdum ramos egigni corpore viuo.* idem lib. 3. *atque vnde animantum copia tanta Exos & exſanguis tumidos perfluctuat artus.* Idem libr. 1. *Permanat calor argentum, penetraléque frigus.* idem libr. 6. *Quæ faciant ſolem certa deſurgere parte.* ibidem, *Glandiferas intercurabant corpora quercus.* ibidem, *Et ſimul interſcindebant ſqualida membra.* ſic Virgil. in Mœride, *ſed argutos interſtrepere anſer olores.* & Tibull lib. 4. ad Meſſ. *Fe tibi ſum mihi ſ ſita eſt, interque rigentem.* & Cat. in carm. de Iuliæ & Manlij nupt. *Transfer omine cum bono Limina aureos pedes.* Accius, *Pernade polum.* quæ ſic interpretatur Varro lib. 6. de ling. Lat. *vnde perpolum.* Omnino verbo *deproperandi* compoſito vtitur Plautus in Pœnulo, *deproperant ſedulò ſacrificare*, id eſt, valde properant: vel hoc loco *deproperare coronas*, valde propere nectere & concinnare coronas, interpretari poſſimus. Placet tamen altera explicatio, vt ſit ἀπὸ σελίνου, & vt ſe iungatur eum voce *apio*.

Coronas] quæ ſolebant in conuiuijs adhiberi, vt ſuprà oſtendimus, ſiebántque ex apio, myrto, & ſimilibus. Theoc. εἰδ' ζ. πλεκτὸν ἐπ' ἀνήτῳ τὸ ἢ στεφάνῳ ἢ ἐ εἰδ' ... ἢ δὲ λευκοῖον στέφος.

Quem Venus, &c.] Venus, id eſt, talorum iactus Venereus, qui tùm erat, cùm omnes tali iacti diſſimiliter cadebant. Nam Veneris iactus regem, ſeu magiſtrum conuiuij efficiebat. Vide ſupr. Od. iiii. lib. 1. *Nec regna vini ſortiere talis.* de Venere autem, ſeu iactu talorum Venereo ſic M. Tull. de diuinat lib. 1. *Quatuor tali iacti caſu venereum efficiunt. Nam etiam centum venereos ſi CCCC. talos iaceris, caſu futuros putas?* Huc pertinet illud Plutarchi de Catone maiore in eius vita, ἐν δὲ ταῖς διατριβαῖς ἐν τοῖς δείπνοις ... id eſt, in conuiuium autem tempeſtiuis de portionibus rem ſorti permittebat. Quòd ſi ſors non reſpondiſſet, hortantibus amicis vt primus tolleret, dicebat non decere inuita

Venere. Denique Veneris iactus felix erat atque optatus. Plautus in Aſin. ARGY. *Iace pater talos, vt porrò nos iaciamus.* DEM. *maximè. Te Philænium mihi atque vxoris mortem hoc venereũ eſt. pueri plaudite.* Sueto. in Aug. *talis enim iactis, vt quiſque canem, aut ſenionem miſerat in ſingulos talos, ſingulos denarios: in medium conferebat: quos tollebat vniuerſos, qui Venerem iecerat.* eſt igitur hæc horum verborum ſententia: Cui regnum bibendi obueniet venereo iactu? quis regnum vini ſortitò capiet? [Profert hunc locum Seruius ad illum Virgil. Georg. 3. *Quem legère ducem. & pecori dixere maritum,* vbi *lixère* interpretatur deſignauerunt, vt hic *dicet* deſignabit: quamquam videtur legiſſe, *dicit*: quod fortaſſe rectum eſt.]

NON EGO SANIVS BACCH.] id eſt, libet mihi Edonos illos Thraciæ populos bibaciſſimos intemperanter bibendo imitari. *Inſanire iuuat*, vt Od. xix. lib. 3. de Thracibus autem diximus ſupr. ad Od. xxvii. lib. 1. Edonos commemorat Theocrit. eid. ζ. Ἐν δ' Ἠδωνῶν ὤρεσι χείματι μέσσῳ, id eſt, ſis bruma media Edonorum in montibus altis. [Edonas tamen appellat Thucyd. lib. 4.]

RECEPTO] recuperato. Od. II. lib. 4. *O ſol Pulcher, ô laudande canam recepto Cæſare Felix.*

FVRERE] inſanire, bacchari, furenter potare.

IN BARINEN MERETRICEM.

Ode VIIII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

‒∪ ‒ ‒ ‒ ∪∪ ‒ ∪ ‒
‒∪ ‒ ‒ ‒ ∪∪ ‒ ∪ ‒ ∪
‒∪ ‒ ‒ ‒ ∪∪ ‒ ∪ ‒ ∪
‒∪∪ ‒ ‒

VLla ſi iuris tibi peierati
Pœna Barine, nocuiſſet vnquam:
Dente ſi nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
Crederem, ſed tu, ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchrior multo, iuuenúmque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum cælo, gelidâque diuos
Morte carenteis.
Ridet hoc inquam, Venus ipſa: rident
Simplices nymphæ ferus & Cupido,
Semper ardenteis acuens ſagittas
Cote cruenta.
Adde, quòd pubes tibi creſcit omnis:
Seruitus creſcit noua: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt iuuencis:
Te ſenes parci: miſeræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos

VLLA SI IVRIS TIBI, &c.] Iuris peierati, id eſt, periurij, hoc igitur dicit, ſi periurio fieres vel minima corporis parte deformior, crederem tibi iuranti: ſed hoc video tibi euenire, vt quo improbius peieras, eo pulchrior exoriaris. Protagoras apud Platonem in Philebo, ait dici ſolere, Deos immortaleis iis ignoſcere, qui in rebus amatoriis, & venereis peierant, quaſi voluptates, vt pueri, minimum mentis habeant. ſic ille, ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια (αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι) καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὡς καθάπερ παίδων τῶν ἡδονῶν, νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων. Callimachus hoc idem ſic, Ὤμοσεν, ἀλλὰ λέγουσιν ἀληθέα, τοὺς ἐν ἔρωτι Ὅρκους μὴ δύνειν οὔατ' ἐς ἀθανάτων. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt, quantumuis iurent amantes deos id negligere quia verum ſit prouerbium, iuſiurandum, quod concipitur in amore, non peruenire ad aures deorum.

IVRIS TIBI PEIERATI] iuris iurandi abs te violati. *tibi* pro, abs te, huic poetæ vſitatiſſimum.

SED TV SIMVL] ſimul vt ſimulatque, vt ſup. Od. IIII. lib. 1. *quæ ſimul mearo.*

SIMVL OBLIG PERFID. &c. ſimulatq; caput tuum obſtrinxiſti votis ac promiſſis, iuris iurandi religione confirmatis: quæ tamen non exſoluis neque præſtas: ſimulatque per caput tuum iuraſti, te amanti gratificaturum, neque fidem liberas tamẽ, multo pulchrior, quàm anteà exſiſtis. poteſt & ita accipi nomen, *votis*, vt poſitum ſit, pro precibus, id eſt, ἀραῖς, exſecrationibus. vt Od. xxviii. libr. 1. *precibus non linquar inultis.* quales ſunt, *ne viuam*: ἐμοὶ χαίνοι εὐρεῖα χθών. *mihi tellus ima dehiſcat: & pater omnipotens adigat me fulmine ad vmbras.* Veteres autem caput, ſacrum eſſe exiſtimabãt: cuius rei hęc argumẽta ſunt, quòd per caput iurare ſolebant, quod ſternutamenta, quæ e capite ortum habẽt, bonis ominibus, & amicis apprecationibus proſequebantur, quòd aſſenſiones, capitis nutu declarabant. vide Athen. lib. 2.

IVVENVMQVE PRODIS] ita pulchra exoreris poſt periurium, vt te vnam iuuenes expetant: tui vnius amore flagrent: tu vna, vel certè tu in primis eos ſollicites, ac maceres. nulla enim grauior cura eſt, quàm quæ ab amore proficiſcitur.

EXPEDIT, &c.] ſi verum eſt, vt res ipſa declarat eſſe verum, te periurus, & fraudibus formoſiorem effici: expedit, id eſt, vtile eſt tibi, & cuiuis alij, parenteis ſepultos fallere, neque ea, quæ illis promiſſa ſint, perſoluere, neque, ſi per eorum manes iurauerıs, iuſiurandum ſeruare. ſic verbo *expedit*, vſus eſt Od. xvi. libr. epod. *Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars Malis carere quæritis laboribus.* vt ſæpe & M. Tull. Vno, & altero exemplo contenti ſimus. epiſt. ad Rufum. lib. 5. *quid rectum ſit, apparet: quid expediat, obſcurum eſt.* & lib. 3. ad Seruium. *ſi, quid rectiſſimum ſit, quærimus, perſpicuum eſt: ſi, quid maximè expediat, obſcurum.*

MATR. CIN. OPERT.] id eſt, matrem mortuam. ſic in epiſt ad Piſon. de arte poet. vtrùm *Minxerit in patrios cineres.* ſic Virgil. dixit *cinerem, & manes ſepultos.* AEn. 4. *Id cinerem, & manes credis curare ſepultos?* natum ex veterum conſuetudine, qui mortuorum corpora cremabant, cineréſque in vrnis conſeruabant. M. Tullius Verr. 3. *ut hunc dolorem cineri eius, atque oſſibus inuſſiſti, vt liberis eius bona patria, voluntate patris, iure, legibus tradita eriperes, & cui tibi eſſet commodum, condonares?* Idem ibid. *obſecrauit per fratris ſui mortui cinerem, &c.* Idem 7. *Non ex liſtibus æſtimato tuis pecuniam domũ: ſed ex tua calamitate cineri, atque oſſibus filij ſui ſolatium vult aliquod reportare.*

TACITVRNA NOCTIS SIGNA] crebra ſunt hæc apud poëtas, *nocte ſilenti: ſilentia noctis.* Virgil. AEneid. lib. 7. *Hac reſponſa patris Fauni, monitúſque ſilenti Nocte datos, &c.* ibid. *Cæſarum ouium, ſub nocte ſilenti Pellibus incubuit ſtratis.* Tibull. libr. 1. *Vota nouem Veneri nocte ſilente dedi.* Catull. ad Lesb. *Aut, quàm ſidera multa, cum tacet nox, Furtiuos hominum vident amores.* Cæſar libr. 7. de bello Gallic. *tamen ſilentio noctis Cæſar egreſſus.* Lucret. lib. 4. *Et ſonitus audire, ſeuera ſilentia noctis Vndique cum conſtat.* neque ab his alienum eſt illud Od. v. epod. *Nox & Diana, quæ ſilentium regis. Nocturna cum fiunt ſacra, &c.* aliud eſt autem *ſilente no-*

ctis,

ſte. aliud *luna ſilente*, vt docet Plinius lib. 28. capite 7. nam ſilentium lunæ, *interlunium* intelligitur, id eſt, tempus id, quo luna non lucet. Virg. Æneid. libro 2. *tacita per amica ſilentia Lunæ*.

Gelidaqve divos morte carenteis] ἀθανάτους.

Ridet hoc, &c.] Quinetiam ipſe (vt ait Tibullus) *periuria videt amantum Iupiter, & ventos irrita ferre iubet*. qua de re ſuprà.

Semper ard. acvens sag.] de ſagittis & arcu Cupidinis diximus ad Od. xxvii. lib. 1. nonnullas ad quæ non me pigebit addere id, quod eſt apud Euripid. Iphig. in Aul. Vbi chorus ait, Cupidinē duos arcus intendere ſolere: vnum proſperum, & vitæ beatæ effectorem: alterum vitæ perturbatorem, & corruptorem. ſic Eurip. ἔνθα δὴ δίδυμ' Ἔρως χρυσοκόμας τόξ' ἐντείνεται χαρίτων, τὸ μὲν ἐπ' εὐαίωνι πότμῳ, τὸ δ' ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς.

Cote crventa.] cur cruenta? an propter opus rei venereæ, quod cruentum eſt? ſemen enim genitale cruor eſt, ſiue ſanguis. non placet. an propter cædes ex amore orienteis? quod veriſimilius eſt.

Servitvs crescit nova] creſcunt noui amatores, qui tibi ſeruiunt, tuam perfidiam, & impietatem non experti.

Nec priores, &c. neque veteres tamen, quibus tui mores perſpecti ſunt, & cogniti, qui tuorum periuriorum teſtes ſunt, in quos tu te ſæuam & immitem, & perfidam præbuiſti, quamuis ſæpe minati ſint, ſe tibi ſeruire deſituros, à tuis ædibus, ac foribus diſcedere queunt.

Saepe minati] vt ille apud Terent. *excluſit, reuocat: redeam? non, ſi me obſecret.*

Svis ivvencis] ſuis filiis adoleſcentulis.

Miseraeqve nvper, &c. nouæ nuptæ te quoque metuunt, ne tua venuſtas, & oris pulchritudo & flagrantia oculorum ſuos maritos efficiat in ſe tardiores, aut etiam abs ſeſe alienet. aura hoc loco, ducta translatione à ventis, qui nauem quò lubet, impellūt, oris nitorē, venuſtatē, elegātiā ſignificat. Virg. ad auri ſplendorē tranſtulit Æn. ſexto. *Diſcolor vnde auri per ramos aura refulſit* propriè dixit Lucret. libr. 2. *cū primis quærere par eſt, Quo ad licet ac poſſis reperire inolentis olim Naturam, nullam quæ mittat naribus auram.*

AD VALGIVM,

Vt iam deſinat queri de morte Myſtæ pueri, indicās mala hominibus nō eſſe cōtinua.

Ode IX. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

- - ∪ - - - ∪ ∪ - ∪ -
- - ∪ - - ∪ ∪ - ∪ -
- - ∪ - - ∪ - -
- ∪ ∪ - ∪ ∪ ∪ - -

NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
Vſque: nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſeis per omneis, aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademptum: nec tibi Veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non ter æuo functus amabilem
Plorauit omneis Antilochum ſenex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ ſorores
Fleuere ſemper. deſine mollium
Tandem querelarum. & potiùs noua
Cantemus Auguſti tropæa
Cæſaris, & rigidum Niphaten
Medúmque flumen gentibus additum
Victis, minores voluere vortices:
Intráque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

Hispidos] horridos, deformeis propter hiemem.

Mare Caspivm] quod eſt in Scythia

Inaeqvales procellae.] quæ mare (quod ſua ſponte trāquillum atque æquale eſt, vnde æquor appellatur) inæquale reddunt. Nam mare nulla ventorum vi agitatum, nullis procellis concitatum, æquale eſt: tempeſtate autem coorta, & procellis excitatis, tum fit inæquale. M. Tull. de natura deorum, lib. 3. hæc quatuor coniungit, imbreis, nimbos, procellas, turbines. ſic & Philip. 5. *hac cauſa cur lex tam præclara, maximo imbri, tempeſtate, ventis, procellis, turbinibus, inter fulmina, & tonitrua ferretur?*

Glacies iners.] quæ & fluuios, & agros, inerteis quodammodo efficit; illos ad nauigationem ineptos: hos ſterileis & incultos. aliter terram inertem nominat Od. iiii. lib. 3.

Qverceta Gargani] Garganus mons Apuliæ, ſeu Iapygiæ. Idem epiſt. ad Auguſt. *Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum.* Virg. lib. xi. Æneid. *Ille urbem Argyripam patriæ cognomine gentis Victor Gargani condebat Iapygis arvis.*

Vidvantvr] ſpoliantur. vide annot. ad illum locum *viduus pharetra*, Od. x. lib. 1.

Orni] ſupr. Od. ix. lib. 1. *Nec cupreſſi nec veteres agitantur orni.*

Vrges flebilibus mod.] inſequeris carminibus ad flendum accommodatis, ſeu potiùs ad flendum prouocantibus. ſic M. Tull. Tuſcul. quæſt. 1. *Hac cum pressu & flebilibus modis, qui totis theatris maeſtitiam inferant, concinuntur, &c.* aliter ſupr. Od. xxiiii. libr. 1. *Multis ille bonis flebilis occidit.* valet enim illo loco, deflendus, deplorandus, vt diximus. dicimus autem Latinè, vrgere opus, vrgere forum pro eo, quod eſt, aſſiduè in opere, & in foro verſari. ſic dictum hoc loco ab Horatio *vrges flebilibus modis Myſten*, puerum tibi ereptum, pro eo, quod eſt, Myſten mortuum aſſiduè deploras, ac defles. in eod. Donati ſcriptum eſt *vrgues*, vt ſæpe alibi.

Nec tibi vesp. svrg. deced. amores, nec rap. fvg.] id eſt, nec veſperi, nec manè. ſic Virgil. lib. 4. Georg. *Te dulcis coniux, te ſolo in littore ſecum, Te veniente die, te decedente canebat.* ſic Cinna, *Te matutinus flentem conſpexit Eous, Et flentem paullo vidit poſt Heſperus idem*: ex Seruio. quos verſus mihi indicauit Paſſeratius. Stella Veneris ἑωσφόρος ſeu φωσφόρος à Græcis, lucifer à Latinis appellatur, cùm ſolem antegreditur orientem: eadem ἕσπερος, id eſt, veſperus dicitur, cùm ſolem occidentem ſubſequitur, quam ἰσόδρομον ἡλίῳ ait eſſe Plato in Timæo, id eſt, curſum conficere Solis celeritati parem: idémque de Mercurio: ſed eos vim quandam adeptos eſſe Soli contrariam: ex quo fieri, vt hi tres, Lucifer, Sol, Mercurius ſua conuerſione alii alios ſuperent, viciſsimque ſuperentur.

At non ter aevo fvnct.] Neſtorem ſignificat: de quo ſic M. Tull. in Catone maiore: *Videtiſne, vt apud Homerum ſæpiſſimè Neſtor de virtutibus ſuis prædicet? tertiam enim iam ætatem hominum viuebat, &c.* quæ ſunt ex Homero ſumta Iliad. α. τῷ δ' ἤδη δύο...

μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων ἐφθίαθ', οἵ οἱ πρόσθεν ἅμα τράφεν ἠδ' ἐγένοντο Ἐν Πύλῳ ἠγαθέῃ, μετὰ δὲ τριτάτοισιν ἄνασσεν. Sciendum eſt autem, ætatis appellatione annos triginta intelligi, vt hoc dicam ex τριγονίᾳ, quod declarat locus apud Plutarchum in Catone maiore, vbi tradit, illum ſex, & octoginta annos natum in iudicium adductum fuiſſe, atque hanc nominis delationem propemodum fuiſſe quinquageſimam. quatuor autem annis pòſt, nempe annos nonaginta natum, Ser. Galbam accuſaſſe. ex quo dici poſſe Catonẽ, vt Neſtorem, ad treis hominum ætates & vita, & rebus geſtis perueniſſe. Verba Plutarchi ſunt hæc: Σερούιον Γάλβαν κατηγορῶν ἐνενήκοντα γεγονὼς ἔτη. κινδυνεύει γὰρ, ὡς ὁ Νέστωρ, εἰς τριγονίαν τῷ βίῳ καὶ ταῖς πράξεσι κατελθεῖν. cum Plutarcho congruit T. Liuius libr. 9. annal. his verbis: *Qui* (Catonem deſcribit) *ſextum & octogeſimum annum agens cauſam dixerit, ipſe pro ſe orauerit ſcripſeritque: nonageſimo anno Ser. Galbam ad populi iud. cium adduxerit.* Quod item ex Dionyſ. Halicar probari poteſt Herodotus autem in Euterpe, ætatem treis & triginta annos vult continere, his verbis: Καίτοι τριηκόσιαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέαται μύρια ἔτεα· γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν ἑκατὸν ἔτεά ἐστι. id eſt, atqui trecentæ hominum ætates, annorum decem millia valent. nam tres ætates hominum, centum anni ſunt.

AMABILEM] ἀγαπητὸν, τηλύγετον, vel natu minimum, vel in extrema ſenectute natum, & ita cariſſimum: vel dic vnicum, ceteris extinctis, ac de medio ſublatis.

ANTILOCHVM] Hom. in Iliade, mortem Antilochi non narrat, quemadmodum neque Achillis. tantummodo ὀδυσ. γ. Neſtor Telemacho de patre Vlyſſe percunctanti, filium ſuum Antilochum inter eos, qui ad Troiam occubuerint, numerat his verbis, Ἔνθα μὲν Αἴας κεῖται ἀρήϊος, ἔνθα δ' Ἀχιλλεύς, Ἔνθα δ' ἐμὸς φίλος υἱὸς ἅμα κρατερὸς καὶ ἀμύμων Ἀντίλοχος. & ὀδυσ. δ. à Memnone interfectum eſſe ait. Τὸν ῥ' Ἠοῦς ἔκτεινε φαεινῆς ἀγλαὸς υἱός. Iam verò Pindarus Πυθ. εἰδ. ϛ. ſcribit, Antilochum, dum patrem ſeruare cupit, Memnoniſque vim, atque impetum ſuſtinet, ab eo cæſum eſſe, de pietate in parentes loquens: ἔγεντο καὶ πρότερον Ἀντίλοχος βιατάς, νόημα τοῦτο φέρων, ὃς ὑπερέφθιτο πατρὸς ἐναρίμβροτον ἀναμείναις στράταρχον Αἰθιόπων Μέμνονα. Νεστόρειον γὰρ ἵππος ἅρμ' ἐπέδα Πάριος ἐκ βελέων δαϊχθείς· ὁ δ' ἔφεπεν κραταιὸν ἔγχος· Μεσσανίου δὲ γέροντος δονηθεῖσα φρὴν βόασε παῖδα ὅν. Χαμαιπετὲς δ' ἄρ' ἔπος οὐκ ἀπέριψεν αὐτοῦ. Μένων δ' ὁ θεῖος ἀνὴρ πρίατο μὲν θανάτοιο κομιδὰν πατρός· &c. id eſt, Fuit & anteà Antilochus violentus ac fortis, hac mente præditus, qui pro patre mortem oppetiuit, cum virorum interfectorem ac ſpoliatorem ſuſtinuiſſet ducem Æthiopum Memnonem. Neſtoris enim currum equus impediebat ac morabatur, Paridis telis vulneratus. Ille autem haſtam validam geſtabat. Senex porrò Meſſenius conturbatus, filium euocauit. Vocem autem inanem non miſit, neque ſermonem inutilem habuit: ſed manens ille, planè diuinus vir, ſalutem patris à ſe recuperatam morte ſua redemit.

NEC IMPVB. PAREN. TROILON.] Troilus Priami filius. de quo Virgil. Æneid. 1. *Infelix puer, atque impar congreſſus Achilli.* & M. Tull. Tuſcul. 1. *Quanquam non male ait Callimachus, multo ſæpius lacrymaſſe Priamum, quàm Troilum.*

DESINE MOLLIVM, &c.] omitte querelas muliebreis, virúmque minimè decenteis. Græcorum more autẽ locutus eſt, vt ſolet. illi enim cũ verbo παύομαι, quod valet deſinere ac finẽ facere, patriũ caſum iungũt. Euripid. in Hippolyt. λήγω μὲν κακῶν ἐγώ. Idem Phœniſſ. παῦσαι, ... Theocrit. εἰδ. α. Λήγετε βουκολικᾶς, Μοῖσαι, ἴτε λήγετ' ἀοιδᾶς. Heſiod. ἐργ. καὶ ἡμ. ... Homer. ἰλιάδ. α. Ἀλλ' ἄγε λῆγ' ἔριδος, μηδὲ ξίφος ἕλκεο χειρί. id eſt, Verùm age, fac finem contentionis, neq; enſem manu è vagina extrahe.

ET RIGID. NIPH. MEDV'MQVE, &c.] hunc locum ſic explico, & cantemus hæc, videlicet Niphatem Armeniæ, & Medum Mediæ fluuios, quaſi victos cum Armeniis & Medis, acceptæque cladis ſenſu ac dolore affectos, anguſtius, ac lenius fluere. Eſt autem Medus proprium fluuij nomen, non Araxes, aut Tigris, aut Euphrates, vt alij arbitrantur, intelligendus. Idque ex Strabone cognoſcere licet lib. 15. vbi commemorat, quos fluuios traiecerit Alexander Magnus, cùm Perſidem peragraret, ferroque vaſtaret. eius verba ſunt hæc, περὶ αὐτὴν δὲ τὴν Περσέπολιν τὸν Ἀράξην διέβη. ἦν δ' ἡ Περσέπολις ἔχουσα βασίλεια ἐκπρεπῆ καὶ μάλιστα τῇ πολυτελείᾳ τῶν ἀποκειμένων. ῥεῖ δ' ὁ Ἀράξης ἐκ τῶν Παραιτακηνῶν. συμβάλλει δ' εἰς αὐτὸν ὁ Μῆδος ἐκ Μηδείας ὁρμηθείς, &c. id eſt, Ad ipſam autem Perſepolim tranſiit Araxem. Habebat porrò Perſepolis baſilicas magnificas & præclaras, maximeque excellebat ſumptu & precio rerum in ea reconditarum. Fluit autem Araxes ex Pæretacis, influit autem in eum Medus è Medea ortus. Neque verò eſt, quòd quiſquam miretur, Horatium ita locutum eſſe *Medumque flumen*, ſi Medus proprium fluuij nomen eſt. Nam ſic eum reperimus duobus locis eſſe locutum, vno libr. 4 Ode 4. *Quid debeas o Roma Neronibus, Teſtis Metaurum flumen:* altero in epiſt. ad Piſon. *Aut flumen Rhenum, aut pluuius deſcribitur arcus.* licet & addere tertium, qui eſt ſup. Od. vi. huius lib. *Dulce pellitis ouibus Galeſi Flumen.* ſic enim ſcriptum eſt in quibuſdam libris calamo exaratis. Atqui Metaurus, Rhenus, Galeſus, propria ſunt fluuiorum nomina.

VOLVERE] ἐλίσσεσθαι. ſic enim Homer. ἰλιάδ. λ. ... ποταμὸς ...

INTRAQVE PRÆSCRIPTVM GELONOS, &c.] & cantemus hoc, nempe Gelonos intra fineis anguſtiores, & à victoribus præſcriptos æquitare. ſunt autem Geloni Scythiæ Europææ populi.

AD LYCINIVM,
Seruandam eſſe mediocritatem.

Ode X. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ — -υυ -υ -υ
-υ- -υυ -υυ υ—
-υ — υυ -υ —
-υυ —

RECTIUS viues Licini, neque altum
Semper vrgendo: neque dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Littus iniquum.

Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius aula.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus: & celſæ grauiore caſu
Decidunt turres: feriuntque ſummos
Fulmina montes.

Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus. informes hiemes reducit
Iupiter, idem

Summouet. non ſi malè nunc, & olim
Sic erit. quondam cithara tacentem

Suſci-

Suſcitat Muſam,neque ſemper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

Neqve altvm semper vrg.] id eſt, neque ſemper in alto mari nauigando. vrgere enim eſt aſſiduè perſequi, occupare, premere, vt diximus ad Od. xxii.lib 1. Od. xxiii. eiuſd. *Ergo Quinctilium perpetuus ſopor Vrget.* Od. xvii. epod. *Vrget diem nox, & dies noctem.*

Horrescis] reformidas, fugis, pertimeſcis.

Nimivm premendo] nimium vrgendo. nimium inſiſtendo.

Littvs iniqvvm] iniquum vel inæquale accipe, id eſt, curuum, & flexuoſum: vel nauibus iniquum, id eſt, inimicum, atque infeſtum, vt epiſt. ad Piſon. *Seu curſum mutauit iniquum frugibus amnis.*

Avream] omnibus rebus anteponendam: maximi pretij. ſic Pindarus ὑγιηρὰν χρυσέαν appellat, id eſt, vt Græci interpretantur, τιμίαν. Idem Pindarus Pith. ᾠδῇ ια. ait, ſe cùm intelligat mediocreis ciuium fortunas diutius florere, ſtabilioréſque permanere, tyrannidum ſortem, & exitum deteſtari. τῶν γὰρ ἀνὰ πόλιν εὑρίσκων τὰ μέσα μακροτέρῳ σὺν ὄλβῳ τεθαλότα, μέμφομ' αἶσαν τυραννίδων.

Invidenda) nimis magnificè, & ſumtuosè ædificata. ſic enim dicimus opes inuidioſas, & inuidioſam potentiam, propterea quòd inuidia cadit in ea, quæ maxime excellunt, ſi modò ſint eiuſdem generis, vt diximus ſuprà ad Od. vi. huius lib ſic Od. 1 lib. 3. *poſtes inuidendos* dicit nimis ſumtuoſos. Græci, domum ſumtuoſam, & magnificè ædificatam, & ita inuidioſam, μέγαρον, à verbo μεγαίρω, quod valet inuideo. vel à μέγα αἴρω id eſt, magnum attollo.

Ferivntqve svmmos fvlmina monteis] ſic Lucret. lib. 6. de fulmine. *Altaque cur plerumque petit loca, plurimaque huius Montibus in ſummis veſtigia cernimus ignis?* & lib 5. *Inuidia quoniam, ceu fulmine ſumma vaporant Plerumque, & quæ ſunt aliis magis edita cumque.* in omnibus ferè libris manuſcript. duob. Vatic. Torneſ. Nicotianis, Ruſſardinis, Cleric. *fulgura* legitur. Atque ita cenſeo reponendum. quamquam lectio vulgata ferri poteſt. à *fulgure* autem dictum *fulguritum*. quod eſt fulmine ictum: *qui locus* (inquit Feſtus) *ſtatim fieri putabatur religioſus, quòd eum ſibi Deus dicaſſe videretur.*

(Sperat infestis, met.) Cùm ea ſit fortunæ mobilitas, inconſtantia, & varietas, vt numquam eodem vultu, ſtatuque maneat, ſemper voluatur, & circumagatur, non eſt homini, neque in rebus ſecundis nimis confidendum, neque in aduerſis, deſperandum. Diodor. Sicul.

Alteram sortem] alteram vitæ conditionem.

Bene praeparatvm pectvs] animus bene inſtitutus, & ad omnem euentum præmunitus.

Informeis hiemes] informeis hiemes dixit ab effectu, quia terram informem efficiunt. Virg. Georg. 3. *Sed iacet aggeribus niueis informis, & alto Terra gelu.*

Svmmovet] Od. xvi. eiuſd lib *Non enim Gazæ, neque conſularis Summouet lictor miſeros tumultus Mentis.* & Satyr. 9. lib. 1. *diſcere amouit Summouet omnes.*

Olim] poſt hac. vt Satyr. 5. lib. 2. *Magna, minórve foro ſi res certabitur olim.*

Qvondam] interdum.

Neqve semper arcvm tendit] id eſt, non ſemper hominibus peſtem immittit: non ſemper iratus eſt. Homer. ἰλιάδ. α. ὁ γὰρ βασιλῆϊ χολωθεὶς Νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὦρσε κακήν, ὀλέκοντο δὲ λαοί. Nam etiam Feſtus tradit Apollinem Pæana dictum, ἀπὸ τοῦ παίειν, quod valet ferire, quòd eum ſagittarum ictu nocere putabant. Vt igitur arcus Apollinis intentus ſignificat, eum eſſe iratum: ſic remiſſus, propitium & placatum. huc pertinet illud carmine ſæcul. poſt epod. *Condito mitis placidúſque telo, &c.* lege quæ annotata ſunt ſupr. ad Od. xxi. lib. 1.

Rebvs angvstis anim. &c.] in rebus tenuibus, humilíque & aduerſa fortuna, fortem oportet animum præſtare: in ſecundis animum contrahere, & ſummittere. nihil hac ſententia tritius, nihil eadem vtilius. eam ſic exprimit Iſocrates ad Demonicum. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσῃ περιχαρής, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. id eſt, Exiſtima nullam eſſe rerum humanarum, ſtabilem ac firmam. ſic enim neque rebus ſecundis lætitia efferêre: neque aduerſis mærore contabeſces. Theogn. autem hoc modo. Μηδὲ ἄγαν χαλεποῖσιν ἄσαι φρένα, μηδ' ἀγαθοῖσιν Χαῖρ' ἐπεί ἐστ' ἀνδρὸς πάντα φέρειν ἀγαθοῦ. Neque rebus difficilibus & aſperis animum tuum nimis excrucia, neque bonis nimiùm lætare. Eſt enim viri boni omnia ferre. Idem. Μήτε κακοῖσιν τρύχε τεὸν φρένα, μήτ' ἀγαθοῖσιν Τέρφθητ' ἐξαπίνης, πρὶν τέλος ἄκρον ἰδεῖν. id eſt, neque malis fractus mentem tuam macera, neque bonis nimiùm citò lætare priùs, quàm euentum vltimum videris.

Contrahes vento nimivm sec.) ſic habét omnes noſtri libri veteres, & item vulgati. Quòd autem quidam teſtantur ſe ſcriptum reperiſſe in vno vetere, *continues*: non placet. Nam nullo modo neque hæc ſcriptura, neque *continues*, vt emendant, ferri poteſt. dicimus n. Latinè contrahere vela, nó coñuere.

AD Q. HIRPINVM,

vt omiſſis negotiis ſenectuti conſulat.

Ode XI. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

— υ - — - υυ - υ -
— υ - — - υυ - υ -
- υ - — - υ - υ
- υυ - υυ - υ — —

Qvid bellicoſus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Adria
Diuiſus obiecto, remittas
Quærere: nec trepides in vſum
Poſcentis æui pauca: fugit retro
Leuis iuuentas, & decor, arida
Pellente laſciuos amores
Canitie, facilémque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis: neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis minorem
Conſiliis animum fatigas?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes ſic temere, & roſa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriaque nardo,
Potamus vncti? diſſipat Euius
Curas edaceis. quis puer ocyus
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
Quis deuium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
Maturet incomtum Lacænæ
More comam religata nodum.

Cantaber] ſupr. Od. vi. *Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra.* Cantabri ab Agrippa deuicti. epiſt. ad Iccium lib. 1. *Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis Armenius cecidit.* & Od. viii. lib. 3. *Cantaber ſera domitus catena.*

Remittas quaerere] omittas quærere, ſeu potius remiſſius quæras.

Nec trepides in vsvm poscentis] nec labores, néve ſollicitus & anxius ſis in vſum, id eſt, propter vſum vitæ: quæ cùm breuis ſit, pauca deſiderat, bonorúmque mediocritate contenta eſt. tale eſt illud Od. xxix. lib. 3. *Ridétque ſi mortalis vltra Fas trepidat.*

Fvgit retro] quia iuuenes fiunt ſenes: meliores anni abeunt. ſubeunt curæ, cani, rugæ, morbi, ſenectus.

Laevis Ivventas] imberbis. vt epiſt. ad Piſones, *Imberbis iuuenis tandem cuſtode remoto Gaudet equis.* de Iuuentate iuuentæ dea, diximus ad Od. xxx. lib. 1.

Decor] forma, pulchritudo.

Arida canitie] epithetum accommodatiſſimum. canities enim ex ſiccitate naſcitur vt docet Ariſtot. Præterea ſenectus arida eſt, & ſenes aridi. At per canitiem, ſignificatur ſenectus. Horat. Od. ix. lib. 1. *Donec virenti canities abeſt Moroſa.*

Pellente lascivos amores, &c.] ſenectus & ad amores inepta eſt, & inſomnia, vigiliíſque maximè vexatur, & conflictatur

Facilemqve somnvm] eodem epitheto vſus eſt lib. 3. Od. xxi. *ſiue geris iocos, Seu facilem pia teſta ſomnum.* alibi leuis ſomnos appellas, vt infrà Od. xvi. *Nec leues ſomnos timor aut Cupido ſordidus aufert.* eundem autem ſignificari puto, quem Theocr. γλυκερόν, καὶ ἐγέρσιμον nominat: contrà χάλκεον & νήγρετον, Homerus autem mortem appellat: id eſt, ſomnum, è quo nemo expergiſcitur. idem interdum valet νήδυμος ὕπνος. ſed ſæpius pro ſuaui & longo, & alto, & tranquillo ſomno ponitur, vt & νήγρετος.

Neqve vno lvna rvbens nitet] Nam (vt eſt Od. xviii. huius libri) *Truditur dies die, Nouaque pergunt interire Lunæ.* rubens autem hoc loco eſt epithetum ad commendationem nitóris Lunæ pertinens. idem valet apud Propertium lib. 1. verbum, *ruberet. Et mediis cælo luna ruberet aquis.* ne quis fortè ruborem hic accipiat, quemadmodum Virg. vſurpat Georg. 1. *At ſi virgineum ſuffuderit ore ruborem, Ventus erit: vento ſemper rubet aurea Phœbe.* varij autem ſunt lunæ vultus, variæ figuræ: vide annot ad Od. ii. lib. 4. ibi: *Fronte curuatos imitatus ignes.*

Qvid aeternis minorem, &c.] quid tu animum cogitationibus longiſſimis, ac pæne dicam, ſempiternis, id eſt, quæ ad longiſſimi temporis curam pertinent, conficis, quibus par eſſe nequeat? animi enim noſtri cogitationes debent breuiſſimo tempore terminari, cùm vitæ noſtræ ſpatium anguſtiſſimis finibus circumſcribatur. Hæc autem loquor ex Horatij ſententia, cui animorum immortalitas non probatur. eodem pertinet ſententia illa quam profert Ariſtot. lib. 2. de arte dicendi, incerto auctore. Θνατὰ χρὴ τὸν θνατόν, οὐκ ἀθάνατα τὸν θνατὸν φρονεῖν. id eſt, mortalia oportet mortalem, non immortalia mortalem ſentire, aut cogitare? aut ſpirare.

Vel platano, vel hac pinv] platanus & pinus arbores ſunt ad vmbram præbendam natæ, vt ſuprà Od. iii. *Qua pinus ingens, &c.* & infr. 15. *platanúſque cælebs Euincet vlmos.*

Temere] ὡς ἂν τύχῃ. vt fors tulerit: membris non ordine, aut arte compoſitis, ſed ita, vt caſus tulerit, & qualibet ſtrati.

Et rosa canos odorati capil.] id eſt, odoratis capillis. nam ſic loquuntur Græci. iam odorati nomen eſt ab odore, non participium ab odorando. ſic inf. Od xx. lib. 3. *Sparſum odoratis humerum capillis.* ſic Virg. Georg. 3. *Diſce & odoratam ſtabulis accendere cedrum.* Seruius huiuſmodi nomina, participia appellat ſine origine verbi, quale eſt *picturatas.* Virg. Æneid. 3. *Fert picturatas auri ſubtegmine veſtes* & *virgatus.* Idem Æn. 8. *Virgatis lucent ſagulis.* & *bacatus.* Idem lib. 1. *colloque monile Bacatum.* & *ſtellatus.* Idem lib. 4. *atque illi ſtellatus iaſpide fulua Enſis erat.* Catul. de nupt. Pelei. *Ante pedes autem candentis mollia lana Vellera virgati cuſtodibant calathiſci.*

Assyriaqve nar. pot. vncti] vncti oleo, ſeu vnguento nardino. ſup. Od. vii. *nitentes Malobathro Syrio capillos.*

Dvm licet] vt ſupr. Od 3. *Dum res, & ætas, & ſororum Fila trium patiuntur atra.* & Od. xvii. lib. 3. *dum poteſt, aridum Compone lignum*

Dissipat Evivs] Anacreon, Σκιδνᾶνται δ' αἱ μέριμναι vide ſupr. Od 7. lib. 1. *mero vino pellite curas.* Xenophon in Sympoſio vtitur verbo κοιμίζειν, quod valet, ſopire. apud quẽ ſic loquitur Socrates: Ἀλλὰ πίνειν μὲν ὦ ἄνδρες, καὶ ἐμοὶ πάνυ δοκεῖ. τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς τὰς μὲν λύπας, ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὥσπερ ἔλαιον φλόγα ἐγείρει. At bibere quidem, viri, mihi videtur oportere. Nam planè vinum animos irrigans, dolores quidem veluti mandragoras homines, ſopit: hilaritates autem vt oleum flammam excitat. fortaſſe autem, *ceſſatum ducere curam,* epiſt. 2. lib. 1. idem valet, quod κοιμίζειν. qua de re vide ſuo loco. ſed admonendus eſt lector nondum multa lectione perpolitus, nomen *Euius* ſcribendum ſine aſpirationis nota, & i Latino. ſic enim Euripid. Bacch βαρυβρόμων ὑπὸ τυμπάνων Εὔια τὸν Εὔιον ἀγαλλόμεναι θεόν id eſt, grauifremis ſub tympanis Euium cantu hilaro canentes deum.

Cvras edaceis] Heſiod. γυιοβόρους μελεδῶνας vide annot. ad Od. 18. lib. 1.

Praetereunte lympha?] aqua è riuo, aut fluuio potius petita? aqua profluente? ſic Tibul. lib. 1. eleg. 1. *Sed canis æſtiuos ortus vitare ſub vmbra Arboris, ad riuos prætereuntis aquæ.* Horat. Od. 7. lib. 4. *Mutat terra vices, & decreſcentia ripas Flumina prætereunt.*

Devivm] quod non proſtat in via publica, cuius domus à via publica remota eſt. & ita quod minus eſt vulgare, minuſque omnium libidini expoſitum. vtitur hoc nomine & Od. xxv. lib 3. *vt mihi deuio Ripas, & vacuum nemus Mirari libet?*

Dic age cvm lyra, &c.) licet quidem hunc locum ſic explicare: dic age, ô puer, Lydæ, maturet cum lyra venire, comã religata in nodum, more Lacænæ comtum, id eſt, negligenter & ſimpliciter compoſitum, non ceterarum mulierum in morem concinnatũ, vel religata coma more Lacænæ: parũ refert. quod ſi probabimus, verbum *maturare,* hoc loco idem valebit, quod properare, & ſubaudiendum erit, venire, aut aliquid ſimile. quibus verbis ſignificabit Horatius ſe nolle, Lyden nimiam curam in comendo capillo, ceteróque corporis cultu ponere: ſed Lacænarum mulierum more compoſito capillo, quamprimùm venire. dixit autem *religata in nodum,* vt Virgil. Æn. 11. *in nodum collegerat. tum croceam chlamydémque, ſinúſque crepantes Carbaſeos fuluo in nodum collegerat auro.* qui tamen lib. 4. pæne contrario modo, dixit, *crines nodantur in aurum.* Verùm cum videam in pleriſque codicibus & calamo ſcriptis, & excuſis *incomtum* vno vocabulo ſcriptum eſſe: videtur hoc modo potiùs hic locus explicandus: *dic maturet in incomtum nodum* id eſt, dic maturè nodum incomtum faciat coma religata more puellarum Lacedæmoniarum: dic propere comam nodo incomto colligat. Adiuuat hanc explicationem, quòd puellæ Lacænæ non ſolebant comam in nodum colligere, ſed paſſam, & diffuſam ventis iactandam permittere. Virgilius Æneid. primo, *Virginis os habitúmque gerens, & virginis arma Spartanæ. vel, &c. Nãque humeris de more habilẽ ſuſpenderat arcum Venatrix, dederátq; comas diffundere ventis.* Quòd ſi cui hæc explicatio placeat, verbum *maturet,* intelligendũ

eſſe

ris habere ſignificationem agentem: quod non eſt Horatio nouum, neque inuſitatum ſic enim infrà lib. 3 Od. vii dixit: *nimis Caſto B. Teruſphorts Moturare neck.* & ſuprà, *properare coronas*, Od vii & epiſt. ad Loll 2. lib. 1. *pœnas feſtinas* huic loco ſimilis eſt ille lib 3. Od. xiiii. *Dic & argutæ properet Neæræ Myrrheum nodo cohibere crinem*: niſi quòd in eo loco verbum, *propere*, cum infinitiuo coniungitur. Omnino prior & explicatio, & lectio ferri poteſt, vt intelligamus, Nææram paſſo, & ſoluto capillo nunc quidem eſſe domi, vt fortaſſe ſolebāt eſſe puellæ, & ita eſt puella illa apud Terent. in Andria: ſed iuberi venire religata & collecta coma in nodum, more Lacænarum puellarum comtum ſed huic explicationi obſtat, quòd puellę Spartanæ ſolutis, & paſſis crinibus eſſe ſolebant. ſequamur igitur codices veteres, & explicationem poſteriorem.

AD MÆCENATEM, non conuenire res graues lyrico carmini.

Ode XII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Scriberis Vario fortis, & hoſtium.

- ⏑ - ⏑⏑ - - ⏑⏑ - ⏑
- - - ⏑⏑ - - ⏑⏑ - ⏑⏑
- - - ⏑⏑ - - ⏑⏑ - ⏑⏑
- - - ⏑⏑ - ⏑

Nolis longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Annibalem, nec Siculũ mare
Pœno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari citharæ modis:
Nec ſæuos Lapithas, & nimium mero
Hylæum, domitoſque Herculea manu
Telluris iuuenes, vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuq; pedeſtribus
Dices hiſtoriis prælia Cæſaris
Mæcenas melius, ductaq; per vias
Regum colla minacium.
Me dulces dominæ Muſa Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris:
Nec certare ioco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro
Dianæ celebris die.
Num tu quæ tenuit diues Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ,
Plenas aut Arabum domos.
Cùm flagrantia detorquet ad oſcula
Ceruicem: aut facili ſæuitia negat
Quæ poſcente magis gaudeat eripi:
Interdum rapere occupet.

NOLIS LONGA] Tale ferè argumentum eſt odæ ſextæ lib 1 *Scriberis Vario fortis, & hoſtium Victor Mæonij, &c.* ſignificat, res grauiores & bellicas verſibus lyricis non conuenire.

NVMANTIAE] quam deleuit Scipio Africanus anno poſt Karthaginē euerſam decimo quarto. de quibus ſic M Tull Offic 1. *Maiores noſtri Karthaginem, Numantiámque funditus ſuſtulerunt, &c.*

NEC DIRVM ANNIB] nonnulli codices habent *durum*, quos non ſum ſecutus. nam & infra Od. vi. lib 3. *Annibalemque dirum* dixit.

NEC SICVLVM MARE] primus Cn. Duilius cos. Pœnorum claſſem deuicit, primuſque omnium Rom. victoriæ naualis triumphum egit. ſcribit Liuius lib 17. & M. Tull. in Catone maiore, his verbis: C. *Duilium* M. F. *qui primus Pœnos claſſe deuicerat: redeuntem à cœna ſæpe videbam puer. delectabatur crebro (aliâs cereo) funali, & tibicine: quæ ſibi nullo exemplo priuatus ſumſerat. tantum licentia dabat gloria.* Polybius hiſt. lib 1. ſcribit, bellum inter Romanos & Karth. de Sicilia geſtum, anno xxiiii denique eſſe finitum, omniumque bellorum, de quibus audierit, & longiſsimum fuiſſe, & maximum.

NIMIVM MERO] intemperanter & immoderatè ſe vino inuitantem. ſic ſup. *iras immodicas mero* appellauit, ex immodico vini potu natas, Od 13 lib. 1.

HYLEVM] vnum è Centauris.

TELLVRIS IVVENES] γηγενεῖς, terræ filios, Gigantes, quos ope & ſubſidio Herculis, & Bacchi ſuperatos eſſe annotabimus ad Od. 19. huius lib. ſciendum eſt autem cùm ſignificare volunt ſcriptores, aliquem obſcuro loco eſſe natū, Terræ filium appellare ſolere. M Tull epiſtol. ad Trebat *Cn. Octauius tuus familiaris ſummo genere natus, terræ filius, is me, quia ſcit tuũ familiarem eſſe, crebro ad cœnā inuitat: adhuc non potuit perducere.*

VNDE] à quibus. ſic ſæpe aliàs.

PEDESTRIBVS] ſoluta & proſa oratione ſcriptis. ſic Græci πεζὸν λόγον nominant Plato in ſophiſta πεζῇ ... λόγων, ... ad eſt, & pedeſtri ſermone aſsiduè dicens, & verſibus. [Fuiſſe autem Mæcenatem eruditum cum ex multis aliorum teſtimoniis cognoſcere licet, tum accedit non leuis teſtis Seruius: qui ad hunc Virgilij verſum Georg. ſecundo. *Non ego cuncta meis amplecti verſibus opto.* hunc locum profert, & teſtatur eum res geſtas Auguſti ſcripſiſſe. Accedat & Horatius & hic, & Ode 8 libri tertij. *Docte ſermones vtriuſque linguæ*, & item alibi.

DVCTAQVE PER VIAS) ducta in triumphum.

MINACIVM) lib. Donati & Vrſin. habent *minantium*: at Faer. duo Vatic & Torn Nicot Ruſſ *minacium*: quos ſecutus ſum. [Et verò ita legit Seruius ad eum, quem dixi locum.]

DVLCEIS MOD.) dulceis cantus, vt Ode 9. lib. 3. *dulceis docta modos.* & ita ſcriptum eſt in lib Don. & Vrſini & Vatic. duobus.

DOMINAE) amicæ tuæ. ſolebant enim amantes amicas ſuas, dominas appellare. Tibull. eleg. 5. lib 1. *Sæpe aliam tenui, ſed iam cum gaudia adirem, Admonuit dominæ, deſeruitque Venus.* Idem nomen & vxoribus tribuebant. Ouid. lib. 3 de triſtibus: *Nuntiet huc aliquis dominam veniſſe, reſurgam.* Virg. lib. 6. AEn. *Hi dominam Ditis thalamo deducere adorti.*

LYCYMNIAE) Licinniæ habet liber Don. vt & vulgati; at Faern. & Torn. *Lycimnia*: alij *Lycymnia*, quos ſequor.

LVCIDVM FVLGENTEIS OCVLOS) *lucidum fulgentes*, ex illo genere eſt, quod ſuprà annotauimus ad Od. 22. lib. 1. ibi, *Dulce ridentem.*

QVAM NEC FERRE PED. DEDEC.) non dedecuit inferre pedem in choros. non dedecuit ſaltare: non dedecuit autem, quia nec extra numerum mouetur, & puella eſt eximia forma. dedeceret, ſi anus eſſet, qualem Chloridā deſcribit Od. 15. lib 3. quam hortatur, vt ad moriendum vicina, ludere inter virgines, *Et ſtellis nebulam ſpargere candidis* deſinat.

SACRO DIANE) die feſto Dianæ, qui colitur à virginibus.

NVM TV, QVAE TENVIT) num tu velis, quicquid vnquam poſſedit Achæmenes Perſarum rex aut Mygdonis opes, aut Arabum domos, omnium rerum copia inſtructas ac refertas, crine Lycymniæ redimere? Num tu Perſarum gazas, aut Phrygias opes, aut Arabum theſauros mereri velis, vt Lycymniæ complexibus & oſculis careas? de verbo *mutandi*, vide quæ annotauimus ad Od. 16. Lib 1.

ACHAEMENES)Plato in Alcib. 1. ſcribit Perſarum reges ab Achæmene originem ducere, οἱ Περσῶν βασιλεῖς Ἀχαιμένους ἔκγονοι.

AVT PINGVIS PHRYGIAE MYGD. OP.)Sic omnes quidem habent libri & vulg. & manuſcr. Sed Seruius ad illum Virgil. verſum Æn. 2 *Troianas vt opes, &c.* hunc locum proferens, ſic videtur legiſſe, *Aut pinguis Phrygiae, aut Mygdonias op.* Ego tamen nihil mutandum cenſeo. Scribit enim Stephanus, Μυγδονία μοῖρα Μακεδονίας, καὶ ἑτέρα Φρυγίας τῆς μεγάλης. ἀπὸ Μύγδονος. i. Mygdonia pars Macedoniæ, & alter Phrygiæ eius, quæ magna eſt a Mygdone, ſeu Mygdono Thrace infrà Od. 17. lib. 3. *Quam ſi Mygdoniis regnum Halyattici Campis continuem.*

DVM FRAGRANTIA] *flagrantia* quidem ſcriptum eſt in quattuor codicibus manuſcriptis: ſed *fragrantia* excudendum curaui, partim ratione adductus: partim quòd in vno cod. aſcriptum reperi, *aliàs fragrantia*: in vno ad oram lib. annotatum, i. *bene olentia.* Catull. *Amabile Sertis, & Syrio fragrans olivo.* *Flagrantia* tamen non damno, quod valet, ardentia.

AVT FACILI SAEV. NEG.] ſæuitia ſimulata: quod ſimile eſt, ac ſi diceret, facili difficultate, vt declarant ea verba quæ deinceps ſequuntur: *Quæ poſcente magis gaudeat eripi,* id eſt, quæ oſcula puellæ erepta maiore voluptate eam afficiant, quàm eum ipſum, qui poſcit atque eripit, videlicet amantem. Oſtendit autem artem, aſtúmq; puellarum, quæ ſæpenumero diſſimulāt id ſe cupere quod vehementer exoptant: quod quidē faciunt, vel vt deſiderium amantium magis exacuant, atque incendant: vel pudore deterritæ. Quemadmodum autem Hor. hic dixit *eripere oſculum*, ſic Catul. *ſurripere ſuauium.* Sic ille ad Iuuentium: *Surripui tibi, dum ludis, mellite Iuuenti, Suauiolum dulci dulcius ambroſia.*

INTERDVM RAP. OCC.] interdum anteuertat, & prior oſculetur.

IN ARBOREM, CVIVS caſu in agro ſuo Sabino pæne oppreſſus eſt.

Ode XIII. Tricolos tetraſtrophos, vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪ – –
– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ – –

ILle & nefaſto te poſuit die,
Quicumq; primùm, & ſacrilega manu
58 *Produxit arbos in nepotum*
Perniciem, opprobriúmque pagi.
Illum & parentis crediderim ſui
Fregiſſe ceruicem, & penetralia
Sparſiſſe nocturno cruore
Hoſpitis: ille venena Colchi-
Ca, & quicquid vſquam concipitur nefas
Tractauit, agro qui ſtatuit meo
Te triſte lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet numquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. nauita Boſporum
Pœnus perhorreſcit, neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
Miles ſagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur ſed improuiſa lethi
Vis rapuit, rapiétque genteis.
Quàm pæne furua regna Proſerpinæ,
Et iudicantem vidimus Æacum,
Sedeſq; diſcriptas piorum, &
Æoliis fidibus querentem
Sapphò puellis de popularibus?
Et te ſonantem pleniùs aureo,
Alcæe, plectro dura nauis,
Dura fugæ mala, dura belli?
Vtrumq; ſacro digna ſilentio
Mirantur vmbræ dicere: ſed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum, vbi illis carminibus ſtupens
59 *Demittit atras bellua centiceps*
Aureis? & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus, & Pelopis parens
Dulci laborem decipitur ſono;
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

NEFASTO DIE] Ἀποφράδι ἡμέρᾳ. dies nefaſtus, infelix, infauſtus, ad omneis res gerendas ineptus habebatur. quin nec eo die lege agere licebat. quod declarat vulgatiſſimus ille Ouid. verſus, *Ille nefaſtus erit, per quem tria verba ſilentur.* tria verba ſunt, do, dico, addico quæ ſunt prætoris. eius enim eſt actionem & iudicium dare: ius dicere: rem. de qua controuerſia eſt, addicere, aut poſſeſſionem alteri ex litigatoribus dare. Plutarchus in Camillo ſcribit, ab Heraclito rectè reprehenſum eſſe Heſiodum quòd alios dies fauſtos, alios infauſtos, & infeliceis ſtatuerit, tanquam ignorans vnam dierum omnium eſſe naturam: his verbis, ὀρθῶς Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας ἡμέρας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν. hanc arborem autem, quam dicit die nefaſto eſſe ſatam, iterum commemorat Od. 17. *Me truncus illapſus cerebro Suſtulerat, &c.*

SACRILEGA MANV] impia.

PRODVXIT IN NEP &c.] producere eſt, vel in longum tempus, vel foras, & in locum publicum ac propatulum ducere. ſic dicimus producere conuiuium in multam noctem, & producere teſteis. ſic hoc loco in nepot. pernic &c producťam arborem intellige arborem ſatione & cultura è terra prolatam & propagatam in poſterorum perniciem, & totius vici infamiam.

FREGISSE CERV.]frangere ceruices apud M. Tullium vſitatum: vt orat. in Vatin. *Fregeriſne ceruices in carcere illi ipſi Vettio, ne quod iudicium corrupti iudicij extaret.* Hor. autem infrà Od. 3. Epod. *impia manu ſenile guttur fregerit.*

ET PENETRALIA SPARS.] id eſt, & in intima ædium parte noctu hoſpitem interfeciſſe

VENENA COLCHICA] venena præſentiſſima, venena venenis Medéæ, quæ venefica fuit nobiliſſima, potentiora. Od. 17. epod *Cales venenis officina Colchicis.* Admonendi autem ſunt adoleſcentes, tertiam ſyllabam nominis *Colchica*, pertinere ad principium verſus conſequentis. eſt enim hic verſus hypermeter. Sed tamen non diſſimulabo, me in aliquot libr. manuſcriptis, vno Ruſſardino, & duobus Nicotianis, & nonnullis aliis reperiſſe ſcriptum, *ille venena Colcha.* quæ ſcriptura non eſt fortaſſe reiicienda; immò ve-

ro, vt

rò, vt Horatio vſitata, receptæ anteponenda. talia enim ſunt Od.22.lib.1. *Miramur aciem.* & Od.12.lib.4. *Sub pieciu horren* & epiſt.12. lib.1. *Stertinium acumen* & ſimil.

CADVCVM] te lignum, quod incidiſti in meum caput

IMMERENTIS] qui nihil commerueram quam ob rem in caput meum irrueres. Od. 6. Epod. *imme entem hoſpites.* & 7. *immerentis Remi ſacer nepotibus cruor.*

QVID QVISQVE VITET, &c.] In duob. codic. calamo exaratis, Iannoct. & Faern. ſcriptum eſt, *Quod quiſque vitet, &c.* de qua ſcriptura lector eruditus iudicabit. Degreditur ad ſententiam generalem & vniuerſam, neminem ſibi in poſterum ita cauere poſſe, vt non improuiſo genere mortis extinguatur: quam & Pindarus poſuit Olymp. ὠδ. β. Ἤτοι βροτῶν κέκριται πεῖρας οὔτι θανάτου, οὐδ' ἁσύχιμον ἁμέραν ὁπότε παῖδ' ἀελίου ἀτειρεῖ σὺν ἀγαθῷ τελευτάσομεν. id eſt, nullis mortalium certus conſtitutus eſt mortis terminus & incertum eſt quando quietum, & præſentem diem, ſolis filium, ſtabili cum bono finituri ſimus.

BOSPORVM] Thracium, Ponti fretum, in quo eſt Byzantium. Boſporum autem, non Boſphorum imprimendum curaui, quòd Græci Βόσπορον dicunt. à nominibus βοῦς & πόρος, non βόσφορον. præterea in libro Faerni, Boſporum ſcriptum reperi, & vno Vatic. De Boſporo ſic interpres Apollon. lib.2. Ἀργοναυτ. Βόσπορος ὀνομάζεται διὰ τὸ διαπερᾶσαι τὴν Ἰὼ βοῦν οὖσαν διαπορθμεύειν τὸ ἀπὸ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνος διάστημα &c. ἢ διὰ τὸ πάντας τοὺς στενοὺς πορθμούς, Βοσπόρους καλεῖσθαι reliqua vide ſuo loco. id eſt, Buſporos nominatur propterea quia Io, cùm vacca eſſet videatur ſpatium illud, quod eſt inter Byzantium & Chalcedonem, tranſiuiſſe, &c. aut propterea quòd omnia anguſta freta, Boſpori appellantur.

NEQVE VLTRA CAECA TIMET] neque ab alio periculo ſibi metuit, quàm à Boſporo. Cæca autem ſunt, quorum cauſæ ignorantur. Præterea animaduerte hic poni tribrachyn pro dactylo: *met ali*, vt ſæpe aliàs.

ET CELEREM FVGAM PARTHI] quia fugiens pugnat, vt ſupr. Od.19. lib.1. *& verſis animoſum equis Parthum dicere.*

SED IMPROVISA LETHI VIS] epiſt.6 lib.1. *Improuiſa ſimul ſpecies exterret vtrumque.*

QVAM PAENE FVRVAE] quantulum afui ab inferis, id eſt, à morte? *Furuum* (inquit Feſtus) *nigrum, vel atrum, hinc dicta ſunt furuae, furnus, furia, fuligo, &c.*

PROSERPINAE] quæ Orci vxor eſt, vitæ, & mortis arbitra. vide ſuprà ad Od. 28. lib. 1. *nullum ſæua caput Proſerpina fugit.*

ET IVDICANTEM VIDIMVS AEACVM] Plato in Gorgia de Æaco. & Rhadamantho, ἑκάτερος δὲ ῥάβδον ἔχων δικάζει. i. vterque virgam tenens ius dicit. vide Od.7. libr. 4. *& de te ſplendida Minos Fecerit arbitria.*

SEDESQVE DISCRIPTAS PIOR.] campum Elyſium: de quo ſic Homer. Ὀδυσσ. δ. Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης Ἀθάνατοι πέμψουσιν. ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς. & Virg.5. ÆEneid. *non me impia namque Tartara habent, triſteſque umbræ, ſed amœna piorum Concilia.* *diſcriptas* autem excudendum curaui libros ſeptem veteres ſecutus: in quibus omnibus ita legitur; niſi quòd in vno, & altero legitur *deſcriptas diſcriptas* autem id eſt, διατεταγμένας. diſpoſitas, digeſtas, diſtributas. ſic epiſt. ad Piſon. *Diſcriptas ſeruare vices operúmque colores. Cur ego ſic nequeo. &c.* Putant tamen quidam ferri poſſe *diſcretas.* Eſt enim vox Latina & bonis ſcriptoribus vſitata. Lucret. lib.5. *Et diuiſa colebatur, diſcretaque tellus*, quamquam ibi legendum potius eſt, *diſcriptaque tellus*, vt habent libri nonnulli veteres.

QVERENTEM SAPPHO] querentem de puellis Lesbiis, vel quòd illæ ſe ad turpem amorem impuliſſent, vel quòd ſibi in amore non reſponderent

SONANTEM] lyra canentem. *ſonantem* enim agendi ſignificationem habet, & coniungitur cum vocibus, quæ ſequuntur, *dura fuga mala.*

FVGAE] exſulii, τῆς φυγῆς. nam Græci exſulium φυγὴν appellant, & exſulare φεύγειν dicunt. vel fugam intellige eorum, qui clade accepta è prœlio fugiunt.

VTRVMQVE] Alcæum & Sapphonem.

SACRO SILENTIO] cur ſacro? an quòd in rebus diuinis, quæ publicè fiebant, imperabatur, vt linguis fauerent? id eſt, vel bona verba loquerentur, vel ſilerent? quod ſcribit M. Tull. de diuinat. lib. 2. & item ſcribunt Græci. hinc illa, *fauete linguis.* Od. 1. lib. 3 & *male nominatis Parcite verbis*, Od 14. lib 4. an propter Bacchi, & Cereris myſteria, quæ religioſiſſimo ſilentio conſtabant? an quòd Pythagorei ſilentium, diuinum quiddam eſſe exiſtimabant, atque ob eam cauſam eius vſus in ſacris erat maximus Oda 2. lib. 3. fidele appellat, *Eſt & fideli tuta ſilentio Merces. &c.* Itaque Seruius ad verſum illum Virgil. lib. 5 ÆEneid. annotat, in ſacris taciturnitatem, in ludis plauſum, clamorem, ſtrepitúmque ac tumultuationem requiri.

MIRANTVR VMBR DICERE] tale eſt illud Georg. 4. de Orph. *At cantu commotæ Erebi de ſedibus imis Vmbræ ibant tenues, ſimulacraque luce carentum.* idem ibidem, *Quin ipſæ ſtupuere domus, atque intima lethi Tartara, cæruleoſque implexæ crinibus angues Eumenides, tenuítque inhians tria Cerberus ora. Atque Ixionei vento rota conſtitit orbis.*

SED MAGIS, &c.] id eſt, ſed attentius audit vulgus pugnas, & tyrannorum exactiones, quæ canuntur ab Alcæo, quàm res amatorias, quas Sappho ſuis verſibus perſequitur. canebat tamen & Alcæus res amatorias, vt didicimus ex Ode 32. lib 1. quamuis eſſet vir militaris, vt ſuprà diximus

DENSVM HVMERIS] frequens, confertum, ſpiſſum, ὁμαλὸν πυκνόν.

BIBIT AVRE] audit cupidiſſimè. ſic Propert. lib.3. *Incipe, ſuſpenſis auribus iſta bibam.*

QVID MIRVM, &c.] Quid mirum, vmbras mortuorum, Alcæi & Sapphonis cantu teneri, ac delectari, cum carminibus illis delectatos, ac, pęne dicam, ſtupefactus Cerberus aureis demittat?

DEMITTIT ATRAS B. C.] aliter dixit Sat. 9. lib 1. *Demitto auriculas, vt iniquæ mentis aſellus.* atras, vel quia quæ ſunt apud inferos omnia, nigra ſunt, vt infrà annotatum eſt ad illum locum Od. prox. *Viſendus ater, &c.* vel intellige turpeis, vt epiſt. ad Piſon. *atrum Deſinat in piſcem.*

BELLVA CENTICEPS.] Cerberum ſignificat, fortaſſe propter centum angueis, qui eius caput communiunt, vt ait Od 11. libr 3 *quamuis furiale centum Muniant angues caput eius.* Heſiodus autem in Theog. Cerberum πεντηκοντακέφαλον, i. quinquaginta capitũ, eodémque loco Echidnæ filium facit ſed præſtat Heſiodi verba aſcribere ſic enim ille de Echidna, Δεύτερον αὖτις ἔτικτεν ἀμήχανον, οὔτι φατειὸν Κέρβερον ὠμηστὴν Ἀΐδεω κύνα χαλκεόφωνον, Πεντηκοντακέφαλον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε. Secundo loco autem peperit ingẽtem, & ineuitabilem, & nefandum Cerberum, crudelem Orci canem, voce ferrea, quinquaginta capitibus præditum, impudentem & validum. Pauſanias autem in Laconicis ſcribit Hecateum Mileſium probabilem quendam de Cerberó ſermonem excogitaſſe. qui huiuſmodi eſt: horribilem in Tænaro ſerpentem fuiſſe, eumque Orci canem ideò eſſe nominatum, quia, quemcumque ille momordiſſet, eum neceſſe eſſet interire: tanta erat veneni pernicies ac diritas: atque hunc ſerpentem ad Euryſteum ab Hercule eſſe

deductum. Iam primus Homerus eum Ditis, ſeu Orci canem appellauit, neque aliud ei nomen impoſuit, neque vlla eum ſpecie conformauit: Poſteriores autem Cerberum appellarunt, eique canis ſimilitudinem, ac figuram affinxerunt, triáque capita, nonnulli etiam quinquaginta attribuerunt vt Heſiodus.

EVMENIDVM] furiarum. appellatæ autem ſunt Eumenides ab Athenienſibus, [illegible], vel vt præbeant ſe [illegible]: i. placidas, placatas, propitias. Deæ ſunt cædis, & impietatis vltrices, eædem dicũtur à Græcis [illegible] id eſt, graues ſeu venerandæ, horribiles, horribili aſpéctu, terrificæ, vltrices, æreis pedibus, abſtemiæ.

RECREANTVR ANGVES] vel furiarum crines, angues erant: vel furiarum crinibus angues erant implexi atque implicati. Virgil. Georg. 4. *caeruleóſque implexa crinibus angues.* Idem lib. 7. AEneid. *Huic dea cæruleis vnum de crinibus anguem Conijcit, inque ſinum præcordia ad intima ſubdit.* Catull. de nuptiis Pelei & Thet. *Eumenides, quibus anguineo redimita capillo Frons exſpirantis præportat pectoris iras.*

QVIN ET PROMETHEVS] De Prometheo diximus ad Od. 3. & 16. lib. 1.

ET PELOPIS PARENS.] Tantalus. de quo dicemus ad Od. 19. huius libri, & Satyr. 1. libri primi: ſed de eius ſupplicio, reiicio lectorem ad Aeſchylum: cuius extat tragœdia, Prometheus nomine.

LABOREM DECIPITVR] Si legamus *laborum*, vt habent omnes libri vulgati, & aliquot manuſcrip. exiſtimo ab Horat. dictum eſſe *decipitur laborum* exemplo Græcorum, qui ita loquuntur, [illegible], i. decipitur, vel fallitur, vel obliuiſcitur laborum. de verbo autem [illegible], quod valet latêre, ſeu fallere, diximus ad Od. 10. lib. 1. notiſſimum enim eſt iis, qui hũc poetam terunt, *fallere* apud eum, idem valere, quod *latêre*, obſcurum, & incognitum eſſe. qualia ſunt illa, *Da mihi fallere, da iuſtum ſanctumque videri.* & *fallentis ſemita vitæ.* & illud, *ſocerum & ſic eſtis Falle ſorores.* quo ſenſu & Verbum *decipio* vſurpauit ſat. 3 lib. 2. *amatorem quòd amicæ Turpia decipiunt cæcum vitia*, id eſt, quòd amicæ vitia ab amatore ignorantur, vel non animaduertuntur. non diſſimile eſt illud Plautinum in Epid. *nec ſatis exaudibam, nec ſermonis fallebar tamen.* & ita Virg. AEn. 4. dixit *infandum ſi fallere poſſit amorem.*

quod etiam Græci dicunt [illegible], id eſt, ſolatia quædam, & oblectamenta adhibere, quibus animi ægritudinem ex amore natam leuare poſſimus, aut quibus animum ab amoris cogitatione auocemus. ſic Horat. Satyr. 7. libr. 2. *fallere curam* dixit. *Iam vino quærens, iam ſomno fallere curam* hoc igitur totum, *decipitur laborum* coniunctè legendum, vt rectè annotauit Porphyr. valétque, obliuiſcitur laborum ſuorum dulci ſono, id eſt, carminibus Alcæi delectatus, ſuorum laborum ſenſu leuatur. Sed & Porphyrio videtur legiſſe *laborem*, & ita habent nonnulli veteres codices. Atque hanc puto rectam eſſe ſcripturam. Genus autem loquendi à Græcis ſumtum eſt. Sic enim dicunt illi, [illegible] ſeu [illegible]: id eſt, non ſentit laborem. non ſentit dolorem. Iam cum hoc loco congruit ille, qui eſt Od. 11. lib. 3. *Quin & Ixion Tityóſque vultu riſit inuito, &c.*

NEC CVRAT ORION, &c.] de Orione diximus ſup. ad Od. 28. lib. 1. ſed quòd hic dicit Hor. non curare eum apud inferos leones agitare, &c. id eſt, ſtudium venationis intermittere, dum Alcæum, & Sapphonem canentes audit, ſumtum eſt ex Homero [illegible]. vbi Vlyſſes narrat Alcinoo ſe illum vidiſſe apud inferos in prato Aſphodelo, quas feras in deſertis montibus interfecit, eas vnum in locum cogentem. ſic Homer. [illegible] Videtur autem Horatius toto hoc loco Pindarum æmulatus eſſe [illegible]. apud quem, aquila illa, quæ ſceptro Iouis inſidet, Apollinis cantu delectata primum ſenſim vtramque alam remittit, ac relaxat: deinde palpebris tenebroſo vapore perfuſis (ſic enim loquitur Pindarus) obdormiſcit. Itemque Martis animus alioqui ferox, armis relictis, ferroque poſito, eodem cantu permulcetur. verba Pindar. non aſcribam, ne ſim longior.

TIMIDOS] *timidas* habet Faerni codex, ſic Virgil. pharmaceu. *quorum ſtupefacta carmine lynces.* alij ferè omnes, *timidos*, quos ſecutus ſum.

AGITARE] [illegible], perſequi.

LYNCAS] Virgil. Georg. 3. *Quid lynces Bacchi variæ?* Hor. Od. 6. lib. 4. *Deliæ tutela deæ fugaces Lyncas, & ceruos cohibentis arcu, &c.*

AD POSTHVMVM,
De vitæ breuitate.

Ode XIIII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – ∪ – –
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

EHeu, fugaces, Poſthume, Poſthume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſenectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non ſi trecentis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris: qui ter amplum
Geryonem, Tityónque triſti
Compeſcit vnda, ſcilicet omnibus
Quicumque terræ munere veſcimur,
Enauiganda, ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractíſque rauci fluctibus Adriæ.
Fruſtra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatúſque longi
Siſyphus AEolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: neque harum, quas colis, arborum
Te, præter inuiſas cupreſſos,
Vlla breuem dominum ſequetur.
Abſumet heres Cæcuba dignior
Seruata centum clauibus: & mero
Tinguet pauimentum ſuperbum
Pontificum potiore cœnis.

EHEV, FVGACES, &c.] videntur hæc ex Anacreonte expreſſa, ſi modò ſunt Anacreontis. [illegible] id eſt, Cana iam nobis ſunt tempora, caput albeſcit: venuſta paupertas defluxit, &c.

POSTVME, POSTVME] [illegible], ſeu reduplicatio ad maiorem acrimoniam comparata: ſic Od. 17. eiuſd. lib. *ibimus, ibimus, &* ſic Sappho, [illegible] id eſt, Parthenia, Parthenia, quò, me relicta, abis?

NEC

NEC PIETAS MORAM, &c.) i. ob pietatem neque tardiùs ſeneſces neque tardius morieris. ſic Od. 7. lib. 4. dicit, Torquatum, cùm ſemel diem ſuum obierit, neque propter genus, neque propter facũdiam, neque propter pietatem reuicturum. *Cùm ſemel occideris, & de te ſplendida Minos Fecerit arbitria, Non, Torquate genus, non te facundia, non te Reſtituet pietas.*

INDOMITAE) ἀμαιμάκῳ ſeu potiùs [illegible], ſeu [illegible], ſeu [illegible].

NON, SI TRECEN. QVOTQ. EVNT DIES] id eſt, non ſi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles. ſic Theognis: Οὐδ' ἂν ἄποινα διδοὺς θάνατον φύγοι, οὐδὲ βαρείας νούσους, οὐδὲ κακὸν γῆρας ἐπερχόμενον. id eſt, ne pretio quidem ad ſe redimendum dato, mortem quiſquam effugiat, neque graueis morbos, neque malam ſenectutem aduenientem. & Sophocles Electra: Ἀλλ' οὔτοι τόν γ' ἐξ Ἀΐδα παγκοίνου λίμνας πατέρ' ἀνστάσεις οὔτε γόοις οὔτ' εὐχαῖς. id eſt, ſed ex Orco & palude omnium communi patrem neque lacrymis, neque precibus excitabis. Et AEſch. Μόνος θεῶν γὰρ θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ. Sola Dearum mors muneribus nõ delectatur. quem verſum vſurpat Ariſtoph. βατράχ. ſic epiſt. 2. lib. 2. *Si metit Orcus grandia cum paruis non exorabilis auro.* trecenis autem habent duo cod. Vatic. & Don. quos ſecutus ſum.

ILLACRYMABILEM] id eſt, qui lacrymis neque mouetur neque flectitur. Virg. Georg. 4 de dijs inferis, *Neſciaque humanis precibus manſueſcere corda.* Od. 9. autem lib. 4. *illacrymabiles* ſignificat, qui lacrymis ab inferis reuocari, vel redimi non poſſunt. Germanus Valens, quem ſemper honoris cauſa nominatum velim, putabat hoc loco *illacrymabilem* [illegible] poſitum pro eo, qui non lacrymatur, aut qui lacrymari non ſoleat, vt Græci interdum ἀκλαύστους vſurpant pro eo, qui non plorat. Homerus ὀδ. δ. Ἀτρείδη, μή με ταῦτα διείρεαι· οὐδέ τί σε χρὴ ἴδμεναι, οὐδὲ δαῆναι ἐμὸν νόον· οὐδέ σέ φημι δὴν ἄκλαυτον ἔσεσθαι, ἐπεί κ' εὖ πάντα πύθηαι. id eſt, Atride, ne me iſta percunctare. non eſt opus ea te ſcire, neque meam mentem cognouiſſe. & verò te nego diu ſine fletu futurum, vbi probè omnia audieris. & item ἀδάκρυτος ab eodem vſurpatur pro eo, qui non lacrymatur. ιλ. [illegible] [illegible] ἀδάκρυτος καὶ ἀπήμων [illegible], quorum duorum verſuũ explicationem reperies annot. ad Odam 16. eiuſdem libr. ibi *Abſtulit clarum,* &c. idem ὀδ. ω. Μοῦσαι δ' ἐννέα πᾶσαι ἀμειβόμεναι ὀπὶ καλῇ Θρήνεον· ἔνθα κεν οὔ τιν' ἀδάκρυτόν γ' ἐνόησας Ἀργείων· τοῖον γὰρ ὑπώρορε Μοῦσα λίγεια, id eſt, Muſæ autem nouem omnes alternis canentes voce ſuaui lugebant, ſeu lamentabantur. vbi neminem lacrymarum expertẽ animaduertiſſes Argiuorum, talem luctum excitauit muſa vocem claram edens. Sic & lib. epigr. Græc. Pluto dicitur ἀμείλικτος id eſt, qui minimè rideat. Tale eſt & illud Euripid. πολυδάκρυτος quod ſignificat multum lacrymantem. Sic ille in Alceſt. [illegible] [illegible] [illegible], i. Gemit autem & aliqua circum Eurotam liquidè fluentem Lacæna lacrymoſa domi puella.

TER AMPLVM GERYONEM] ter amplum vel tricipitem, vt vult Heſiodus: vel trium corporum, vt alij. Itaque Virgilius tergeminum appellat Æneid. 8. & Lucret. lib. 5. Eum interfecit Hercules boues ſuas ſuffurantem. Heſiod. in Theogn. Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικέφαλον Γηρυονῆα. Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίη Ἡρακληείη Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι περιρρύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ &c. id eſt, Cryſaor autem genuit tricipitem Geryonem. hunc autem interfecit per vim virtus Herculea iuxta boues pedibus incuruis in Erythea circumflua. De Geryone Pauſanias in Atticis ita ſcribit: [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]. Γηρυόνου τοῦ Χρυσάορος [illegible] [illegible], &c. id eſt hic effracto colle vi tempeſtatis oſſa extiterunt figuram & habitum præbentia, quoad credere licet, hominis. nam propter magnitudinem, non poterant oſſa hominis videri. Statim rumor vulgò diſſipatus eſt, Geryonis Chryſaoris filij & cadauer eſſe, & ſedem. Idem Eliacor. primo, [illegible] [illegible] [illegible], i. & Herculis eſt cum Geryonis certamen. Tres autem viri ſunt Geryo, inter ſe coniuncti, & continentes.

TITYVMQVE] Iupiter Elora potitus Iunonis ſuſpicionem, dolorémque illum muliebrem veritus, eam in terra defodit. Terra ingenti ſtatura filium edidit, qui Tityus nominatus eſt. Hunc Latonæ amore captum, eíque vim afferre conatum Apollo ſagittis confodit, vt tradunt multi. Pindarus autem Πυθ. εἰδ. δ. eum Dianæ ſagittis confixum eſſe ſcribit his verbis, καὶ μὰν Τιτυὸν βέλος Ἀρτέμιδος θήρευσε κραιπνὸν ἐξ ἀνικάτου φαρέτρας ὀρνύμενον, ὄφρα τις ἐν δυνατῷ φιλοτάτων ἐπιψαύειν ἔραται, id eſt, Tityum porrò celere Apollinis iaculum confodit, ex inuicta pharetra erumpens, vt amet quis ſequi voluptates cõceſſas & permiſſas. De Tityo plura ad Od. 4. lib 3.

VNDA SCILICET OMNIBVS, &c.] Soph. in Electra λίμναν πάγκοινον. id eſt, paludẽ omnib. comunẽ vocat.

QVICVMQVE TERR. MVN.] videtur expreſſiſſe illud Homericum [illegible] καρπόν, id eſt, terræ fructum comedentes. & illud neſcio cuius poetæ, quod profert Plutarch lib. [illegible] [illegible], id eſt, Quicumque latæ fructum terræ ſumimus. & illud Phanoclis, Ἀλλὰ τὸ μοιράων νῆμ' ἄλυτον [illegible] [illegible] [illegible], id eſt, Sed Parcarum filia ſolui non poſſunt. nec quicumque terræ munere veſcimur, effugere mortem poterimus. Sic iterum Homerus ἰλιάδ. ν. Ο. θνητός τ' εἴη καὶ ἔδοι Δημήτερος ἀκτήν i. qui ſit mortalis, & Cereris munere veſcatur.

SIVE REGES, SIVE INOPES ERIMVS COLONI] ſic ſupr. Od 3. *Diueſque priſco natus ab Inacho,* &c. & Od. 4. lib. 1. *Pallida mors æquo pulſat pede,* &c. & ſimilia, quæ collegimus ad Od 28. lib. 1.

INOPES COLONI] ſupr. Od. 35. lib. 1. *Te pauper ambit ſollicita prece Ruris colonus,* Colonus, qui agrum alienum mercede colit: vt ſat. 2. lib. 2. *videas metato in agello Cum pecore & gnatis fortem mercede colonum,* &c.

FRVSTRA CRVENTO MARTE, &c.] fruſtrà periculum hoc, vel illud vitabimus: fruſtrà omnem diligentiam, cautionémque adhibebimus, vt vitam quàm longiſſime producamus. nam, quod genus mortis non timebamus, eo nobis erit fortaſſe moriendum. huic loco ſimilis eſt ille Od. ſuperiore. *Quid quiſque vitet nunquã homini ſatis Cautũ eſt in horas* tale eſt & illud Hom. ὀδυσσ. π. [illegible] [illegible] [illegible] id eſt, neq; cum hortor, vt mortem à Procis extimeſcat: à deo verò non licet effugere.

CRVENTO MARTE] μιαιφόνῳ, βροτολοιγῷ, αἱματόεντι.

FRACTIS] à ſcopulis & littoribus franguntur fluctus, vt ſup. Od. 11. annotauimus ad illum locum, *Seu plures hyemes,* &c.

AVSTRVM] Satyr. 6. lib. 2. *nec plumbeus Auſter, Autumnuſque grauis, Libitinæ quæſtus acerbæ.*

VISENDVS ATER, &c.] moriendum. ater autem Cocytus, vel quia triſtis & horribilis. vel quia fluuius infernus: vt ſuprà annot. ad illum locum Od. proxima, *Demittit atras bellua centiceps.*

FLVMINE LANG. COC. ERR.] i. aqua languida, vel agmine languido, vt Virgil. *leni fluit agmine Tibris.* & Horatius alibi, *Galeſi flumen.* Ordo verborum hic eſt, *Cocytus errans flumine languido,* &c.

COCYTVS] Homer. ὀδυσσ. κ. Cocytum fluuium facit, è Styge deriuatũ, & cum Phlegetonte in Acherũtẽ cõfluentẽ ἔνθα μὲν εἰς Ἀχέροντα Πυριφλεγέθων τε ῥέουσι Κώκυτός θ', ὃς δὴ Στυγὸς ὕδατός ἐστιν ἀπορρώξ. i. hic

quidem in Acheruntem Phlegeton fluit, & Cocytus: qui oritur & manat ab aqua Stygia. Pauſanias autem in Atticis (vt ſuprà diximus) ſcribit, Cocytum, & Phlegetontem fluuios eſſe Theſprotiæ: cuius verba ſunt hæc, περὶ δὲ τῇ Κιχύρῳ λίμνη τέ ἐστιν Ἀχερουσία καλουμένη, καὶ ποταμὸς Ἀχέρων. ῥεῖ δὲ καὶ Κωκυτὸς, ὕδωρ ἀτερπέστατον.

ET DANAI GENVS] Danai filiæ, de quibus dicemus ad Odam 11 lib. 3.

DAMNATVSQVE LONGI SISYPHVS AEOL. LAB.] hunc laborem narrat apud Homer. Vlyſſes, ὀδυσσ. λ. Καὶ μὴν Σίσυφον εἰσεῖδον κρατέρ' ἄλγε' ἔχοντα, λᾶαν βαστάζοντα πελώριον ἀμφοτέρῃσιν. Ἤτοι ὁ μὲν σκηριπτόμενος χερσίν τε ποσίν τε λᾶαν ἄνω ὤθεσκε ποτὶ λόφον· ἀλλ' ὅτε μέλλοι ἄκρον ὑπερβαλέειν, τότ' ἀποστρέψασκε κραταιΐς. Αὖτις ἔπειτα πέδονδε κυλίνδετο λᾶας ἀναιδής. Αὐτὰρ ὅγ' ἂψ ὤσασκε τιταινόμενος, κατὰ δ' ἱδρὼς ἔρρεεν ἐκ μελέων· κονίη δ' ἐκ κρατὸς ὀρώρει quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt. Et verò Siſyphum vidi magnis doloribus affectum, ingens ſaxum portantem vtraque manu. Atque ille quidem manibus & pedibus nixus, ſaxum ſurſum trudebat in montis verticem: ſed cùm iam non lõgè abeſſet, quin cacumen montis ſuperaret, tum vis quædam valida ſaxum repellebat, & ita in planitiem reuoluebatur. Ille autem denuò connitens & contendens ſurſum trudebat. ſudor autem ex omnibus membris manabat. Huc pertinent hi Lucr. verſus ex lib. 3. in extrem. *Nam petere imperium, quod inane'ſt, nec datur vmquam, Atque in eo ſemper durum ſufferre laborem: Hoc eſt aduerſo nixantem trudere monte Saxum, quod tamen à ſummo iam vertice rurſum Voluitur, & plani raptim petit æquora campi.* & illud ex vetere poeta *illud quod Siſyphus verſat Saxum ſudans nitendo, neque proficit hilum*, profert M. Tull. Tuſcul. quæſt. lib. 1. Huius autem laboris talem cauſam afferunt: Cum Iuppiter AEginam Aſopi filiam ex Phliunte in Oenônen per Corinthum tranſtuliſſet: Siſyphum Aſopo filiam ſuam inueſtiganti, eam à Ioue eſſe raptam enuntiauit, locúmque, quò delata eſſet, indicauit: ex quo Iouis in ſe odium grauiſſimum concitauit. Quare mortem in illum vt eum exanimaret, immiſit. Ille mortem duriſſimis, & ſoliſſimis vinculis conſtrinxit. morte à Siſypho victa, eueniebat, vt nemo moreretur, donec morte ſoluta, Siſyphum ei vicissim conſtringendum, domandúmque tradidit. Ille autem prius quàm moritur, vxori mãdat, vt ſibi parentalia celebret, inferias ad inferos mittat. id non præſtat vxor. Ille Orcum orat, vt ſibi ad vxorem reuerti liceat, hanc iniuriam expoſtulatum. impetrat. Corinthum proficiſcitur: cum vxore, & ſuis, vt olim ſolebat, ſeſe oblectat, neque iam de reditu ad inferos cogitat. Vix tandem ſenio confectus eò ingratiis retrahitur. ibi ſaxum voluere iubetur, ne ſe ſubducat, iterumque ad ſuperos profugiat. Hæc Euſtat. ιλ. ζ. Plato quoque, ſeu Xenocrates ſiue AEſchines Platonicus potiùs in dial. περὶ θανάτου hæc omnia, atque etiam plura enumerat, quæ hic Horat. Χώρους ἀσεβῶν καὶ Δαναΐδων ὑδρείας ἀτελεῖς, καὶ Ταντάλου δίψος, καὶ Τιτυοῦ σπλάγχνα, καὶ Σισύφου πέτρον. Alij autem ſcribunt, iique boni auctores, Siſyphum multarum rerum cognitione præſtitiſſe, eâque fretum, immortalitatem ſibi cõmparare ſtuduiſſe. quod confirmat Theognis, cum oſtendit, rebus omnibus diuitias anteponi, ceteras res omnes præ diuitiis pro nihilo putari, etiam ſi quis plura (inquit) Siſypho ſciat. πλείονα δ' εἰδείη Αἰολίδεω Σισύφου. Hom. ιλ. ζ ἔνθα δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὃ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν. id eſt, hic autem Siſyphus erat, qui aſtutiſſimus hominum fuit. vnde prouerbium, Σισύφου μηχαναί quod vſurpat Ariſtoph. Ἀχαρν. AEſchines oratione περὶ παραπρεσβ. [Demoſthenẽ Siſyphũ appellat maledicti loco, vt callidũ & verſutũ.] de hoc etiã Hor. Od. 17. epod. *Optat ſupremo collocare Siſyphus In monte ſaxum.*

NEQVE HAR. QV. COL. ARB.] ſiue fertilium, ſiue fructuum, ſiue ſterilium, & tantummodò ad voluptatem, & delicias comparatarum, quales ſunt platanus, pinus, laurus, & ſimiles.

CVPRESSOS] quas appellat funebreis Od. 1. epod. *Iubet ſepulcris caprificos erutas, Iubet cupreſſos funebres*, &c. Virg. AEn. 6. feraleis *cui frondibus atris Intexunt latera, & ferales ante cupreſſos.* & AEn. 3. atram cupreſſum. *Stant manibus aræ Cæruleis mæſtæ vittis, atraque cupreſſo*. Cur autem cupreſſus adhibeatur in funerib. hanc vulgò cauſam afferunt, quòd ſemel exciſa, numquam renaſcitur: & ita Sex. Pompeius. ego exiſtimarim potiùs initiò idcircò adhiberi cœptam eſſe, vt corpus humanum ab anima, animoque iam derelictum, diutiùs ſeruaretur, ac maneret incorruptum. Varro quidem putat idcircò cupreſſos in rogis adhiberi ſolitas eſſe, ne cadauerum, intereà dum vrerentur, odor nareis offenderet. Plinius præterea eam arborem Diti ſacram eſſe ſcribit. Seruius item notat, cupreſſum, Proſerpinæ, dicatam eſſe. cod. Iann. & duo Vatican. habent *cupreſſus*.

BREVEM DOMINVM] te dominum non diu victurum, non diu arboribus tuis, & ceteris deliciis fruiturum: δεσπότην ὀλιγοχρόνιον.

DIGNIOR] dignior te, quia vtetur, fruetur, cùm tu parcas, vt ſacri. Euenit autem hoc ferè, vt, quæ ſumma cura, omnique ſtudio quæſierunt, & cuſtodierunt homines, ea effuſiſſimè largiantur, & conſumant heredes. Theocr. εἰδ. ς. Χρήματα δὲ ζώοντες ἀμοιβαδὶς ... id eſt, pecunias autem mortuorum viui conſumunt. & Satyr. 3. libr. 2. *Filius, aut etiam libertus vt ebibat heres Dis inimice ſenex cuſtodis.*

SERVATA CENTVM CLAVIBVS] quibus parcis, & quæ cuſtodis accuratiſſimè.

ET MERO TINGVET PAVIM.] ita vino non parcet, vt etiam eo ſolum reſpergat: vel tantum bibet, vt ſtatim effundat, atque euomat. M. Tull. Philipp. 2. *At verò te inquilino (non enim domino) perſonabant omnia vocibus ebriorum, natabant pauimenta vino, madebant parietes.* Athenæus ſcribit Lib. 15. Alexãdrum magnum ſolitum fuiſſe vnguento præſtantiſſimo, vinoque fragrantiſſimo ſolum reſpergere. Poteſt & ad veterem conuiuiorum morem referri, in quibus ſolebant puerorum aut puellarum, quas amabant, aut amicorum ſuorum nominibus commemoratis, ac prolatis, vinum in humum fundere quod declarat verſus Theoc. εἰδ. ιδ. Ἤδη δὲ προϊόντος ἔδοξ' ἐπιχεῖσθαι ἄκρατον. id eſt, iam autem progrediente conuiuio, viſum eſt merum infundere. Neque verò mihi diſpliceat, ſi quis dicat, hic ſignificari ab Horatio illum Græcorum morem, qui ceras huiuſmodi, vt is, qui prior bibebat, cùm aliquantum hauſiſſet, reliquum ſic è poculo effunderet, vt id reſonaret, quod dicebãt ἀποκοτταβίζειν. Xenop. ἑλλην. β. de Socrate, καὶ ἐπεί γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν, Κριτίᾳ τοῦτ' ἔστω, τῷ καλῷ quæ verba vertit M. Tullius Tuſc. 1. ſed more ſuo, id eſt, paulò liberiùs, quàm audeat religioſus interpres, hoc modo: *qui, cum coniectus in carcerem triginta iuſſu tyrannorum, venenum, vt ſitiens, obbibiſſet*, (vel, vt doctiſſimi viri legunt, *ebibiſſet*) *reliquum ſic è poculo eiecit, vt id reſonaret.* Docet autem Athenæus libr. 11. cottabum à Siculis primùm introductum eſſe in conuiuio. tantũmque ſtudij in eo ludo veteres poſuiſſe, vt etiam præmia, quæ κοτταβεῖα dicebantur, proponerent. & calices (inquit) qui ad eam rem maximè vtiles, & idonei eſſe viderentur, conficiebantur. [Vide apud Suidam de cottabo plura.] Tum rotunda domicilia ædificabantur, vt omnes cottabo in medio locato, ex æquo interuallo & locis ſimilibus, ac paribus de victoria certarent. non enim ſolum magno ſtudio contendebant, vt ad ſignum propoſitum poculi reliquias eiicerent: ſed etiam vt ſingula, quæ in eo ludo intercedebant, venuſtè, ac decenter efficerent. Oportebat enim læuo cubito innitentem, & latraga, id eſt, reliquum, quod

eiiciebat, ſ

eſciebatur è calice, dextera manu circumagentem, molliter eucere. Vide apud eundem Athenæum plura de cottabo lib 15. ego tamen ſimpliciter de ſolo reſperſo hunc locum intelligendum eſſe puto. Non eſt porrò omittendum, in codic. Iann. Vrſ. tribus Vatican. Torn. ſcriptum eſſe, *Tinguet.* quos ſecutus ſum.

SVPERBVM]ſic legendum eſſe arbitror, nõ *ſuperbis,* nonnullorum veterum codicum auctoritate fretus. pauimentum ſuperbum autem intellige marmoreũ. M. Tull. de leg. 2. *pauimenta marmorea, laqueata tecta.* Tibull. lib. 3. eleg 3. *Aurataque trabes marmoreúmque ſolum.* vel pauimentum domini ſuperbi, vt Porph. & ita Lucret. lib. 4. *Poſteſque ſuperbos Vnguit amaracino.* id eſt, poſteis puellæ ſuperbæ & amatorem faſtidientis ac ſpernentis.

PONTIF. POTIORE CENIS] vino meliore, quàm quod adhibetur in cenis põtificiis, quæ ſolent eſſe magnificẽtiſſimæ, atq. apparatiſſimæ. ἀρχιερατικῶν dictũ.

IN SVI SECVLI LVXVRIAM.

Ode XV. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – ⏑ – – ⏑⏑ – ⏑ –
– – ⏑ – – ⏑⏑ – ⏑⏑
– ⏑ – – ⏑ – –
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑ – –

IAm pauca aratro iugera regiæ
Moles relinquent: vndique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu: platanúſque cælebs
Euincet vlmos. tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea feruidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Præſcriptum, & intonſi Catonis
Auſpiciis, veterumque norma.
Priuatus illis cenſus erat breuis:
Commune magnum: nulla decempedis
Metata, priuatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum ſpernere caſpitem
Leges ſinebant, oppida publico
Sumtu iubentes, & deorum
Templa nouo decorare ſaxo.

REGIAE MOLES] ædificia ſumtuoſa & regibus conuenientia, molis inſtar. ſic M. Tull. pro Milone *ſubſtructionum inſanas moles* appellat, ædificia illa Clodiana: addit ei epithetum *regia*, vt ſignificantius declaret ſuæ ætatis hominum in ædificando inſolentiam, luxuriam, inſaniam.

EXTENTA] extenta latius, id eſt, porrecta & producta latius. quamuis Acron, & Porph. aliter ſentiant.

STAGNA] *à agnum, quod Græcè* στεγνὸν *(ſiue* στεγανὸν*)* inquit Varro. Et Feſtus *Stagnum, quòd in eo aqua perpetuò ſtet: alij quòd is locus à Græcis* στεγνὸς *dicitur, quia bene contineat aquam.*

LVCRINO LACV] Cæſar Auguſtus portum Iulium ad Baias effecit, immiſſo in lacum Lucrinum, & Auernum mari. Suet. in Auguſto. Virg. Georg. 2. *An memorem portus, Lucrinoque addita clauſtra? Atque indignatum magnis ſtridoribus æquor, Iulia qua ponto longè ſonat vnda refuſo?* &c. *Lucrina Peloris* ab Hor. dicta, in lacu Lucrino capta. Sat. 4 lib. 2.

PLATANVSQVE CAELEBS] quæ non ſolet adhiberi ad viteis ſuſtentandas, vt vlmus, ſed ad vmbram comparandam, vt ſup. Od. 11. *Cur non ſub alta vel platano, vel hac Pinu iacentes,* &c. *Potamus vncti?* & M. Tul. de Orat. lib. 1. *Nam me hæc tua platanus admonuit, quæ non minus ad opacandum hunc locum patulis eſt diffuſa ramis, quàm illa, cuius vmbram ſecutus eſt Socrates.* & Virg. Georg. 4. *Iámque miniſtrantem platanum potantibus vmbram.* ἀμφιλαφῆ πλάτανον appellant Græci, ramoſam, & latè explicatam.

VLMOS] & populos. vt Od. 2. epod. *Altas maritat populos.*

TVM VIOLARIA, ET MYRTVS, &c.] nihil eſt hoc loco corrigendum, vt quidam volunt: neque choréus erit *myrtus* ſed ſpondéus, numero multitudinis. violaria autem ſunt loca, in quibus violæ naſcuntur. de myrto diximus ſuprà ad Od. 30. lib. 1.

OMNIS COPIA NARIVM] omnes flores, omniáque virgulta, ex quibus odor ſuauis naribus afflatur. eadem autem ratione ea omnia, quæ ad narium delectationem nata ſunt, narium copiam appellat Horatius, qua hircum Catull. id. quod nares offendit, *naſ vum peſtem.*

SPARGENT OLIVETIS, &c.] id eſt, ex oliuetis fient violaria, myrteta, roſeta, &c. & quibus in locis oliuæ naſcebantur, in iis myrti, violæ, & ſuauiſſimi flores decerpentur.

TVM SPISSA RAM. LAVR.] lauri non numerantur in arboribus vmbriferis, neque vel ramos habent ita explicatos, vel frondeis ita denſas, vt earum vmbra ſolis ardorem arcere poſſit. verumtamen tantus eſt (inquit Hor.) hominũ luxus, tam inuſitatæ deliciæ, tantum denique nouarum, & exquiſitarum voluptatum ſtudium, vt etiam lauri arte adhibita frondibus ſilueſcant, latiſſiméque ramos ſuos diffundant ad excludendos ſolis ardores.

FERVIDOS EXCLVDET ICTVS] ſic legendum, & ita habent emendatiores libri & veteres, & impreſſi. Nam quòd in quibuſdã legitur *Excludet æſtus,* nata hæc ſcriptura eſt ex annotatione, & declaratione verborum *feruidos ictus*, cùm ad ea aſcripſiſſet ſtudioſus aliquis bonarum litterarum, *id eſt, ſolis æſtus.* Eleganter enim & eruditè dixit Horat. *feruidos ictus,* pro caloribus ſolis. ſic Lucret. lib. 2. luminis ictum dixit. *Qui quoniam quondam gignuntur luminis ictu.* & paullò antè de colore. *Recta, aut obliqua percuſſus luce refulget.* & lib. 5. *Luna poteſt ſolis radiis percuſſa nitere.* Itaque apud eundem *ictus diei* ſæpe vſurpatur pro luce diei & lumine ſolis. & radiorum ictus, pro ſolis calore. eod. libro quinto. *Et radiis ſolis cogebant vndique terram Verberibus crebris extrema ad limina apertam,* &c. ibid. *Vt queat accendi paruus arboribus ictus.* ibidem paullò pòſt, *Æſtiferum vt tantum radiorum exaugeat ictum.* & lib 6. *Aut diſſoluuntur ſolis ſuper icta calore.*

NON ITA ROM. PRAESCR. &c.] ordo & ſtructura hæc eſt non ita præſcriptum eſt auſpiciis Romuli, & Catonis, veterúmque norma

CENSVS] cenſus eſt, tota rei familiaris æſtimatio: lege annotation. ad illum locum, *Præconem tenui cenſu,* epiſt. 7 lib. 1.

COMMVNE MAGNVM] commune, τὸ κοινὸν. quo Latino vtitur M. Tull non vno loco.

NVLLA DECEMPED. MET. &c.] nulla illis erat priuata porticus obiecta ſeptemtrionibus, in qua inambularent æſtiuo tempore, ita lata, vt decempedis eam commetirentur. vide Vitruuium. *metata* autem poſitum videtur pro *menſa*, idque παθητικῶς quod probat Priſcian. lib 8. Natum ex veterum more, qui in agrorum diuiſione atque aſſignatione perticis ac decempedis agrorum modum exquirebant quod erat metiri, & metari. ſolebant autem limitibus &

metis agrorũ modos & formas circũſcribere atque includere. Virg. di .1. *Pertica, qua noſtros metata eſt impia agellos.* & Hor. ſat 2 lib. 2. *videas metato in agello Cum pecore & natis fortem mercede colonum.*

EXCIPIEBAT] Sat. 4 lib. 1. *Neque enim cum lectulus, aut me Porticus excepit, deſum mihi.*

NEC FORTVITVM SPERN.] vetabant leges, nè quis locum rurè forte fortuna oblatum ſperneret, in quo iacerent: quia non ſinebant villas ſumtuoſas, & porticus ædificare. ita neceſſe erat in fortuito cæſpite recumbere, vel ex cæſpitibus & luto domunculas ædificare.

CAESPITEM) agellum ... vel cæſpitem cum intellige, in quo negotijs ſoluti quieſcerent ac recumberent, vel lateres à cæſpite, vnde ædificarent.

NOVO SAXO] non rediuiuo lapide, ſed nouo, & viuo. vt apud Virg. ... *dilia ſaxe.* De templis Deorum conficiendis Od. 6. lib 3. *Delicta maiorum immeritus lues, Romane, donec templa refeceris Ædeſque labentes Deorum* & Sat. 2 lib. 2 *quare Templa ruunt antiqua Deûm.*

AD GROSPHVM,

nemini non otiũ gratũ eſſe, atque optabile.

Ode XVI. Dicolos tetraſtrophos, vt & Iam ſatis terris niuis, atque di a.

— ∪ — — — ∪ ∪ — ∪ — —
— ∪ — — — ∪ ∪ — ∪ — —
— ∪ — — — ∪ ∪ — ∪ — —
— ∪ ∪ — —

Otium diuos rogat in patenti
Prenſus AEgæo ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpura ve-
Nale, neque auro.
Non enim Gazæ, neque conſularis
Summouet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volantes.
Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leues ſomnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.

OTIVM) otium hoc loco accipe vitam tranquillam, pacatam, & quietam, vt apud M. Tull in Rull ad Quirit. *ita iucundum eſt otium, vt & vos, & maiores veſtri, & fortiſſimus quiſque vir maximos labores ſuſcipiendos putet, vt aliquando in otio poſſit eſſe, præſertim in imperio ac dignitate.* aliud otium deſcribit Catullus ad Lesbiam, iners videlicet & ignauum. *Otium Catulle tibi moleſtum eſt: Otio exſultas, nimiùmque geſtis: Otium & reges prius, & beatas Perdidit vrbes.*

PRENSVS AEGAEO) is qui in medio mari AEgæo nauigat. AEgæum mare ab inſulis appellatum eſt, quæ in eo mari caprarum ſimilitudinem præ ſe ferunt: ſeu quòd in AEgæa Amazonum regina perierit ſiue quòd eò AEgæus Theſei pater ſe præcipitauerit, Feſtus. vide & quæ annotaui ad epiſt. 11. lib. 1. Quidam libri veteres habent *Preſſus.*

ATRA NVBES) Virg lib. 10 AEn. *Sed ſublime volans nubi ſe immiſcuit atra.*

CONDIDIT) texit, obduxit, & quaſi ſepeliuit.

NEQVE CERTA FVLGENT) ſic Virgilius AEne 1. *Eripiunt ſubitò nubes, cœlúmque, polumque.*

THRACE) Græcum eſt Θρᾴκη ſic Od. 25. lib. 3. *Hebrum proſpiciens, & niue candidam Thracen.* alibi Thraca vt epiſtol. ad Quinctium: *vt nec Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus.* & ad Iul Florum, *Thracáne vos, Hebrúſque niuali compede vinctus, &c.*

GAZAE) diuitiæ immenſæ, vt ſupra Od. 29 libr 1. *Icci beatis nunc Arabum inuides Gazis* ſimilis ſententia eſt epiſt. 18 lib. 1. *Non domus, aut fundus, non æris aceruus & auri Ægroto domini deduxit corpore febres, Non animo curas.* ſic Lucret, lib. 2. *Quapropter, quoniam nil noſtro in corpore Gazæ Proficiunt, neque nobilitas, neque gloria regni: Quod ſupereſt, animo quoque nil prodeſſe putãdum eſt. Si non forte, tuas legiones per loca campi Feruere cum videas belli ſimulacra cientes, His tibi tum rebus timefactæ religiones Effugiunt animo pauidæ, mortiſque timores.*

Quid breui fortes iaculamur æuo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exſul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naueis
Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præſens animus, quod vltra eſt
Oderit curare. & amara lento
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum Siculæque circum
Mugiunt vaccæ, tibi tollit hinni-
Tum apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ: mihi parua rura, &
Spiritum Graiæ tenuem camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

CONSVLARIS LICTOR) conſulatus, ſeu conſularis poteſtas. Venuſte autem conſularem lictorem dixit potiùs, quàm conſulatum, ſignificans, conſulareis lictores non habere poteſtatem ſummouẽdarum curarum, & aliarum mentis perturbationum, quemadmodum turbam ſummouere ſolent ante incedẽtem conſulem. ſic fere Plin. libr 9. cap 34. vnionem dicit à fœminis in publico lictorem dictitari, quia, quemadmodum lictor ante magiſtratus, ita vnio ante fœminas, turbam ſummouet. Dicti autem lictores à ligando, vt docet Nonius. Hi ante prætorem & conſulem faſces & ſecures præferebant. ... appellant Græci ſcriptores habebat autem & prætor ſuos lictores. Cicer in Rullum, *Deinde anteibant lictores, non cum bacillis: ſed vt hic prætoribus anteeunt, cum faſcibus duobus.* conſulatum autem poſuit pro quouis alio ampliſſimo magiſtratu Iam vnde ſint dicti lictores, docet Plutarchus quæſt Rom.

MISEROS TVMVLTVS MENTIS) animi perturbationes, curas, angores, timores ægritudines quibus concitatus tumultuatur ac trepidat.

CVRAS LAQ. CIR. &c.) curas, quæ in domibus locupletum, & potentium, ac beatorum iſtorum, tum crebriores, cum moleſtiores ſolent eſſe. *laqueata tecta*, autem, laquearibus ornata. M. Tull. de leg. 2. *Magnifica quæ villas, & pauimenta marmorea, & laqueata tecta contemno.* Lucret. lib 2. *laqueata, aurataque templa.*

VOLANTES) tralatio. ſic Satyr, 6. lib. 2 *ſimul atras*

Venturo

Verum eſt eſ[illegible], aliena [illegible] centum Per caput & circa ſaliunt latus. poteſt etiam dici eſſe [illegible], ſeu [illegible], poetis valde [illegible]ſitatam.

VIVITVR PARVO BENE) ſubaudi ab eo *cui paternũ, &c.* id eſt viuit is paruo bene, qui cõtẽtus eſt re ſua familiari, & ſupellectili paterna, modicóque apparatu. Veteres ſalinorum appoſitu menſas ſacras faciebant, vt declarat illud Arnobij libr. 2. *in penetralibus Veſtæ ignis perpetuos fouetis focos? ſacras facitis menſas ſalinorum, & ſimulacrorum appoſitu?* Præterea ſal condimentum eſt ciborum, immò verò obſonium tenuiorum. Nam cùm prę̨ter panem & ſalem nihil habeant quod ſibi apponant, pane, & ſale famem explere coguntur, vt Satyr. 2. lib. 2. *Cum labor extuderit faſtidia ſiccus, inanis Sperne cibum vilem: niſi Hymettia mella Falerni Ne biberis diluta. foris eſt, promus, &c.* Itaque per ſalinum, (id eſt, vas, quo ſal continetur) ſalem, vt primum omnium, quæ in menſa apponuntur: & per ſalem, tenuem, & communem omnium hominum apparatum, miniméque ſumtuoſum victum ſignificari puto. Adiuuat me quòd vulgò dicitur, *multos modios ſalis ſimul edendos eſſe, vt amicitiæ munus expletum ſit,* quod eſt apud M. Tullium in Lælio: & apud Ariſt. lib. 8. de mor. ad Nicom. [illegible] id eſt, Verum enim illud prouerbium eſt, Multos modios ſalis ſimul edendos eſſe, vt homines inter ſe norint. Et Demoſthenes, vt eſt in Oratione AEſchinis [illegible]. inſimulatus ab AEſchine hoſpitem ſuum necandum curauiſſe, reſpondit audiente populo ſe [illegible], id eſt, ciuitatis ſalem pluris feciſſe hoſpitali menſa. ad hunc locum pertinet illud ex Saty. 3. lib. 1. *modo ſit mihi menſa tripes, & Concha ſalis puri.* & illud Perſij Saty. 5. *Vare reguſtatum digito terebrare ſalinum Contentus perges, ſi viuere cum Ioue tendis.* Idem Saty. 4. *Ingemit, hoc bene ſit, tunicatum cum ſale mordens Cepe & farratam pueris plaudentibus ollam.* & illud Diogenis Cynici, quem cùm Craterus rex ad ſe inuitaret: [illegible] id eſt, malo, inquit, Athenis ſalem lingere, quàm apud Craterum menſa ſumtuoſa perfrui. & illud Plautinum ex Rudente, *Sed hic rex cum aceto pranſurus eſt, & ſale, ſine bono pulmento.*

CVPIDO SORDIDVS) cupiditas ſordida, id eſt, amor, ſeu cupiditas pecuniæ: quæ in hominem verè magni & excelſi animi cadere non ſolet. Et animaduertat adoleſcens harum litterarum ſtudioſus, Cupidinis nomen etiam pro cupiditate apud hunc poetam ſemper eſſe generis maſculini vt Od. 16. lib. 3. *Contracto melius paruo Cupidine Vectigalia porrigam* & epiſt. 1. lib. 1. *Feruet auaritia, miſeróque Cupidine pectus.* & Satyr. 1. lib. 1. *At bona pars hominum decepta Cupidine falſo.* & Od. 24. lib. 3. *Eradenda Cupidinis Praui ſunt elementa.* Atque hæc, quamuis non ita magni ponderis, quidam, cùm ſcirent à me eſſe occupata, ſibi iniuſtiſſimè arrogarunt, neque tamen viderunt, hic Cupidinem eſſe Dei nomen. Cupido enim omnium rerũ amoris & cupiditatis auctor eſt [illegible].

QVID BREVI FORTES. &c.) id eſt, quid nos, qui ad breue tempus floremus, valemus, & viuimus, multa nobis proponimus, multaque deſideramus? *iaculamur*, id eſt, quaſi iaculando petimus, deſtinamus. & eſt tralatio à ſagittariis. [illegible]. Illa autem *breui aeuo fortes*, coniunctè ſunt legenda, id eſt [illegible], & (vt Homeri verbo vtar) [illegible], i. breuis vitæ, ſeu breui tempore morituri: exiguum tempus victuri.

QVID TERR. ALIO CAL. SOLE) quid proficiſcimur in terras longinquas, & peregrinas patria relicta? non diſsimile eſt illud Pindari: [illegible] id eſt, Genus eſt hominum vaniſsimum, quod deſpiciens domeſtica, & patria, longinqua circumſpicit, & perſequitur, res inanes fallaci ſpe captans. Sed Virg. Georg. 2. magis ad rem, *Exilióque domos, & dulcia limina mutant. Atque alio patriam quærunt ſub ſole iacentem.* *Alio ſole*, carmine ſæculari ad Deos, *alius, que & idem naſceris.*

PATRIAE QVIS EXSVL. &c.) ſi hæc Græcè exprimantur, magis appareat totius ſententiæ venuſtas, hoc modo, [illegible]; Nam exulẽ Græci [illegible] nominant, & exſulare [illegible] dicunt, id eſt, fugere. Itaq; hanc paronomaſiã lingua Latina imitari nõ poteſt: ſed is tamen, qui Græcè ſciat, facilè eam agnoſcat. Iam exſulem à ſolo Nonius ait eſſe nominatum, vt extorrem à terra: vnde mirum eſt ab exſule vulgò exſilium, non exſulium dici. hanc ſententiam autem copioſè perſequitur Lucret. lib. 3. in extremo. *Exit ſæpe foras magnis ex ædibus ille; Eſſe domi quem pertæſum eſt, ſubitoque reuertit: Quippe foris nihilo melius qui ſentiat eſſe. Currit agens mannos ad villam hic præcipitanter, Auxilium tectis, quaſi ferre ardentibus inſtans: Oſcitat extemplo, tetigit cum limina villæ, Aut abit in ſomnum grauis, atque obliuia quærit. Aut etiam properans vrbem petit atque reuiſit. Hoc ſe quiſque modo fugit: at, quod ſcilicet (vt fit) Effugere haud potis eſt, ingratis hæret, & angit, &c.* Eod. pertinet illud Saty. 7. lib. 2. *Non horam tecum eſſe potes, non otia recte Ponere, téque ipſum vitas fugitiuus & erro.* Ad hunc locum pertinet etiam illud Ariſt. lib. 9. de mor. ad Nicom. [illegible], &c. nam ea reperies annot. ſatyr. illa 7 ad illum verſ. *Non horam tecum, &c.*

SCANDIT AERATAS) ead. ferè Od 1. lib. 3. *ſed timor & minæ Scandunt eòdem, quo dominus, neque Decedit ærata triremi, & Poſt equitem ſedet atra cura.* Vberius autem Lucr. libr. 2 *Quòd ſi ridicula hæc, ludibriaque eſſe videmus, Reuera; metus hominũ, curæque ſequaces Nec metuũt ſonitus armorum, nec fera tela, Audacterque inter Reges, rerumque potentes Verſantur, neque fulgorem reuerentur ab auro, Nec clarum veſtis ſplendorem purpureai: Quid dubitas, quin omne ſit hoc rationis egeſtas? &c.*

EX AGENTE N. OCYOR) Virg. lib 11. AEn. *Niſi fuga ſe ſubeat, fugit ocyor Euro.*

IN PRAESENS) non in poſterum, aut futurum tempus. Suadet enim vt in diem viuamus: vt Od. 8. lib. 3. *Dona præſentis cape lætus horæ.* & 29. lib. eod. *Ille potens ſui, Lætúſque deget, cui licet, in diem Dixiſſe, vixi: cras vel atra Nube polum pater occupato* & epiſt. ad Bull. lib. 1. *Tu, quamcumque Deus tibi fortunauerit horam, Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.* Nam (vt idem ait Od. 7 lib. 4.) *Quis ſcit, an adiiciant hodiernæ craſtina ſummæ Tempora dij ſuperi?* Quin Pindarus, qui multo ſeuerior Horatio eſt, multóque grauiora tractat argumenta, ait ſe diurnam oblectationem perſequentem, ſenſim ſeneſcere, atque ad mortem progredi. eius verba ſunt hæc, [illegible] id eſt apertius: quicquid ante pedes eſt, eſſe melius, eóque eſſe fruendum, cum dies is, qui vitæ noſtræ curſum terminat, capitibus noſtris ſemper impendeat. ſic Pindar. [illegible]. Denique Theognis monet, vt conuiuiis & ſermonibus honeſtis in præſentia oblectemur: futura autem Diis curanda relinquamus. ſic Theogn. [illegible], i. *Nunc oblectemur potantes, ſuauia loquentes. Sunt autem [illegible] cura dijs ſuperis.* quibus concinunt illa Eurip. in Alceſt. [illegible]. His igitur auditis, & ex me cognitis, Teipſum oblecta, bibe: diurnam vitam, tuam eſſe deputa: cetera fortunæ.

QVOD VLTRA EST] i. quod futurum eſt. nam præſentia dumtaxat nos attingunt: futura autem nõdum ad nos pertinent. Quemadmodum hic futurum per id, quod vltra nos eſt, ſignificatur: quia nondum ad illa peruenimus: ita Od. 29. lib. 3. per id, quod retrò eſt, præteritum, quia illa præteriimus, *non tamen irritum Quodcumque retro eſt Efficiet, &c.*

LENTO TEMP. RIS.] ſic reperi ſcriptum in ſex libris calamo exaratis, Don. Faern. Vrſini, Tornæſ. Ruſſard. Nicotiano, cùm libri vulgati habeant *lato*. quam tamen ſcripturam, ſi quis malet, non refello, neque admodum improbo. ſed *lento* magis probo: idque interpretor: moderato, non profuſo.

NIHIL EST AB O. P. BEATVM] Pulchrè Pindar. Pyth. ὠδ. γ ostendens idem, quod hic Hor. nihil eſſe ab omni parte beatum, ait, Deos immortaleis vni bono hominibus dato, duo mala admiſcere ſolere: hæc autem mala inſipienteis moderatè ferre non poſſe, ſuámque aduerſam fortunam fronte & vultu declarare & prodere: &, ſi quid boni habeant, ſtultitia ſua obruere, atque extinguere: ſapienteis contrà diſſimulando ſua quidem mala occultare: bona autem ſemper in promtu habere, & his ſuas moleſtias conſolari ac leuare: ſic Pind. [illegible] ἀλλ᾽ ἀγαθοὶ τὰ καλὰ τρέψαντες ἔξω. adde cet. quæ deinceps ſequũtur de Peleo, Cadmo, Achille illũ autẽ Pin. locum videtur Theognis expreſſiſſe his verſib. [illegible] id eſt, Nullus eſt omni ex parte beatus: ſed vir bonus quidem audet fortunam aduerſam excipere & ſubire: neque tamen præ ſe fert ægritudinem, aut caſum ſuum aduerſum. At improbus & ignauus neque in malis, neque in bonis conſtantem animum retinens manere poteſt. Rurſus Pind. Nem. ὠδ. ζ. diſertè negat fieri omnino poſſe, vt aliquis vnus vniuerſam beatitudinem ſit conſecutus. [illegible] Eodẽ pertinẽt tres Eurip. ſenarij in Steneb. [illegible] i. nõ eſt quiſquam qui omni ex parte beatus ſit. Nam aut bonus natura factus viuendi facultatibus caret: aut ignobilis & humilis natus, agros fertileis & opimos arat.

ABSTVLIT CLAR. CITA MORS ACH) apud Hom. Achilles ſe μινυνθάδιον à matre editum eſſe i. vitæ breuis hominem, dicit: [illegible] i. Mater quandoquidem me peperiſti breuis vitæ hominem, At certè Deus mihi honorem & gloriam tribuere debebat cui ſic reſpondet Thetis, [illegible] i. Hei mihi, fili mi, quamobrem te ſuſtuli & alui, poſteaquàm cum dolore peperi? Vtinam expers lacrymarum, & malorum ad naueis ſederes: quandoquidem breuis tibi vita à dijs conceſſa eſt, neque admodum diu victurus es. & eadem pro filio Iouem orans, [illegible] i. filium meum honore afficito, qui breuiſſimæ inter alios homines vitæ natus eſt, & ιλ. ι. ipſe Achilles narrat ſe de matre audiuiſſe, ſi gloriæ ſtudeat, ſibi breui eſſe moriendum. [illegible] &c.

LONGA TITHONVM) immortalitatem quidem Tithonus, quam optauerat, conſecutus eſt: ſed eam ſenectus inſuauem, atque amaram reddidit, cùm ſe omnibus prorſus voluptatibus atque oblectationibus, ætatis culpa, priuatam eſſe ſentiret: quem ob id in cicadam verſum eſſe aiunt. Narrant Tithonum ab Aurora immortalitatem quidem impetraſſe quam petiuerat, ſed non ἀγήρω, i. vitam ſenectutis expertem, & perpetuam iuuentam, quam petere eum fugerat. Ita factum eſt, vt in cicadam verſus ſit, animal aridiſſimum & ſicciſſimum, & canorum & garrulum: quæ ſenectuti conueniunt. [Senectus enim natura eſt loquacior, vt ſcribit M. Tull. in Catone Maiore, & ſola vox ferè in ſenibus remanet. quod notat Seruius hunc verſum proferens, ad illum Virg. lib. AEn. 4. *Tithoni croceum linquens, &c.*] Admonet autem Euſt. ad primum verſum ιλ. λ. Tithoni nomen vſurpari ſolere de ſenibus infelicibus, & laborioſis. Supr. Od. 28. libr. 1. *Tithonúſque remotus in auras.*

PORRIGET] producet, prorogabit: ſeu, ſi quis malet, præbebit.

TE GREGES CENTVM, &c.) circum te greges centum, & Siculæ vaccæ mugiunt. Diuitiæ olim in boum armentis, & pecudũ gregibus erant poſitæ. Hom. ιλ. ι. [illegible] i. in ea autem vrbe habitant viri agnis & bobus abundantes. & Heſiod. [illegible] i. viri omnibus & diuitiis affluentes. & Herod. [illegible] i. hic etiam hi tres fratres mercede conducti regi ſeruiebant: alius equos paſcens, alius boues, alius, qui erat natu minimus, Perdicca, oueis. Erant enim olim reges pecunia tenues & infirmi, non ſolùm populus.

TOLLIT HINNITVM) edit hinnitum. vltima ſyllaba nominis hinnitum pertinet ad principium verſus deinceps ſubſequentis, hoc modo: *tibi tollit hinni T' apta quadrigis equa.* vt ſup. Od. 13. *ille venena Colchica, & quicquid, &c.* tollere hinnitum autem ſic dictum, vt tollere cachinnum, riſum, clamorem lib. de arte poet. *Romani tollent equites, peditéſque cachinnum.* & ibidẽ, *Ne ſiſſe riſum tollant impune caterua.* & M. Tull. libr. 2. ad Qu. Fratrem epiſtol. 1. *deinde eius opera repente a Græcoſtaſi & gradibus clamorem ſatis magnum ſuſtulerunt.* & epiſt. 3. *opera Clodiana clamorem ſuſtulerunt.* & Lucr. lib. 3. *Tollunt clamores, quaſi ſi iugulentur ibidem.* & Vir. AEn. 4. *Clamorem immenſum tollit.*

APTA QVADRIGIS EQVA) etiam hoc loco refelli, & coargui poſſunt ij, qui quadrigas, quatuor equos eſſe ſine curru putant. Nam ſi hoc ita ſit, quomodo hic locus explicari poſſit, non video. ſed res eſt ita in promtu poſita, vt ſilentio potiùs prætereunda, aut riſu eludenda, quàm argumentis aut exemplis ſit refellenda.

TE BIS AFRO MVRICE TINCTAE,] lanas bis tinctas murice, ſeu purpura, διβαφῆ Græci vocant. ex quo M. Tullius purpuram bis tinctam dibaphum nominat epiſtol. ad M. Cælium, lib. 2. epiſt. *Curtius noſter dibaphũ cogitat, ſed eum infector moratur.* Murex autem piſcis è genere teſtaceorum, ex cuius ſanguine conficiebatur color purpureus. Hor. epiſt. 2. lib. 2. *Argentum, veſtes Getulo murice tinctas.*

SPIR. GRAIAE TEN. CAM.] ſic Pind. ὠδ. 9. Olymp. ait ſe Parcæ beneficio & benignitate eximiarum gratiarũ hortum depaſcere, i. ex art. poet. ſtudio flores lectiſſimos carpere. [illegible] Significat autẽ Hor. ſibi à Parca aut à fatis tributam eſſe vim & facultatem poeticam ex Græcis poetis expreſſam. ſic Od. 30. lib. 3. *Dicar quà violens obſtrepit Aufidus, Et qua pauper aquæ, &c. ex humili potens Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos.* Tenuem autem camœnæ ſpiritum dicit, vt Od. 6. lib. 1. *Imbellíſque lyræ muſa potens vetat Laudes egregii Cæſaris & tuas Culpa deterere ingeni.*

PARCA NON MENDAX] ſic Parcas *veraces* appellat in carmine ſæculari, poſt epod.

MALIGNVM] illiberale, inuidũ, iniquũ ſup. Od. 29. li. 1. *ſupparce malignus.* & epiſt. ad Auguſt. *laudare maligne.*

AD MAE-

AD MÆCENATEM

ægrotum: negans velle ſe ei ſuperſtitem.

Ode XVII. Tricolos tetraſtrophos ꝛ ut, Vides ut alta ſtet niue candidum.

- -u- - -uu -u-
- -u- - -uu -uu
- -u- - -u- u
-uu -uu -u -u

63 CVr me querelis exanimas tuis?
Nec Dis amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus columenque rerum.
Ah, te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æquè, nec ſuperſtes
Integer? ille dies vtramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Vtcumque præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ ſpiritus igneæ,
Nec, ſi reſurgat centimanus Gyas,
Diuellet vnquam. ſic potenti
Iuſtitiæ, placitumq; Parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu tyrannus
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardauit alas, cùm populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum:
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextra leuaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. reddere victimas,
AEdemq; votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

EXANIMAS] occidis, interimis, ſeu conturbas, & mærore afficis M. Tull. pro Milone. *Me quidem, iudices, exanimant & interimunt hæ voces Milonis, quas audio aſſiduè, &c.* Horat. Satyr. 4. libr. 1. *auidos vicinum funus vt ægros Exanimat: mortiſque metu ſibi parcere cogit.*

NEC DIIS AMICVM EST] à Græcis ſumſit hoc loquendi genus. ſic enim illi, οὐ θεοῖς φίλον, id eſt, non eſt diis amicū: quod Latine redderemus, non placet Diis. Hom. Iλ. α. εἰ κεν τόδ' ὑμῖν φίλον καὶ ἡδὺ γένοιτο, id eſt, ſiquidem vobis amicum & iucundum fuerit. idem Iλ. ... οὕτω που Διὶ μέλλει ὑπερμενέϊ φίλον εἶναι, id eſt, ſic vtique videtur Ioui potentiſsimo amicū eſſe. & Theognis, Ζεῦ πάτερ, εἴθε γένοιτο θεοῖς φίλον. ô Iupiter pater, vtinam hoc fit diis amicum. rurſum Hom. Iλ. α. Αἰεί τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι, id eſt, ſemper tibi amicum eſt mala vaticinari. Plato in Theæteto ἀλλ' οὕτως, ὦ Θεόδωρε, σοὶ φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρόν, φασὶν οἱ παροιμιαζόμενοι id eſt, At ſi ſic, ô Theodore, tibi amicum eſt, nec mihi inimicum eſt, vt eſt in prouerbio. Callimachus in Delū, ἤν τοι τοῦτο μὲν φίλον, ἔστω φίλον. Eurip. Phœniſſ. ἃ γὰρ σὺ βούλει ταῦτ' ἐμοὶ, μῆτερ, φίλα, id eſt, Nā quæ tu vis, ea mihi mater ſunt amica. Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμερ. σοὶ δ' ἔργ' ἔστω φίλα μέτρια κοσμεῖν. id eſt, tibi autem amicum eſto res modeſtas, & temperatas ornare & adminiſtrare.

MEARVM GRANDE DEC. COL.] *decus*, hoc eſt ornamentum: *columen*: hoc eſt præſidium, & robur. Od. 1. lib 1. *O & præſidium, & dulce decus meum.*

AH TE MEAE SI PARTEM ANIMAE) Pithagoricum eſt hoc, σώματα μὲν δύο, ψυχὴ δὲ μία, i. corpora quidem duo, animus autem vnus.

RAPIT) epiſt. 14. *rapto de fratre dolentis Inſolabiliter.*

MATVRIOR VIS) mors immatura: vel maturior, i. celerior quàm natura fert.

NEC CARVS AEQVE NEC, &c] ſenſus eſt: ego nec carus mihi æquè futurus, nec integer, ſi tibi, qui meæ animæ pars vna es, ſim ſuperſtes, quid moror alterā?

ILLE DIES VTRAMQVE DVCET) non occides, aut morieris quin ego eadem fati neceſsitate domitus atque oppreſſus extinguar. eodem, quo tu morieris die, moriar: qui dies te eripiet, ille vtrumque eripiet: tuque autem mori non potes, quin ego eodem caſu labefactatus concidam.

NON EGO PERFID. DIXI) i. non ego peieraui. tranſlatio ducta à militari ſacramento. ſic enim loquitur Cæſar lib. 1. de bello ciuili. *Milites Domitianus ſacramentum apud ſe dicere iubet.*

IBIMVS, IBIMVS] concinna ἀναδίπλωσις, id eſt, reduplicatio. ſic Alcæus, Δέξαι με κωμάζοντα, δέξαι, λίσσομαί σε, λίσσομαι, id eſt, recipe me commiſſantem recipe: obſecro te, obſecro. ſic Oda 20 eiuſd. libr. *non ego pauperum Sanguis parentum: non ego, quem vocas, Dilecte Mæcenas obibo.*

VTCVMQVE PRAECEDES] vbicumque vel quandocumque præcedes. vt annotauimus ad Od. 16. lib. 1.

SVPREMVM CARPERE ITER) extremum vitæ diem tecum obire parati. *ſupremum* valet extremum vt epiſt. ad Torq. *Supremo te ſole domi Torquate manebo.* carpere iter autem etiam vſurpauit Sat. 5. lib. 1. *vt pote longum Carpentes iter factum corruptius imbri.*

CHIMERAE SPIRITVS IGNEAE] Pind. Chimæram appellat πῦρ πνέοισαν, i. ignem ſpirantem, vt diximus ſuprà ad Od. 27. lib. 1. vbi plura de Chimæra.

RESVRGAT) qui nunc iacet à Ioue proſtratus. vſurpauit hoc verbum etiam lib. 3. Od. 3. *Ter ſi reſurgat murus aheneus, &c.* & Virg. lib. 1. AEn. *illic fas regna reſurgere Troiæ.*

CENTIMANVS GYAS] & hoc loco, & Od. 4. lib. 3. ibi *Teſtis mearum &c.* ſecutus eram initio ſcripturam, quæ in quibuſdam libris calamo deſcriptis reperitur, & quam Priſcian. lib. 6. & 17. agnoſcit, *centimanus Gyges.* Præterea Heſiodus Cottum, Briareum, Gygen fratres centimanos facit in Thegon. Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο Τρεῖς παῖδες μεγάλοι τε καὶ ὄβριμοι, οὐκ ὀνομαστοὶ Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ', ὑπερήφανα τέκνα, Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο. i. Alij autem ex Terra & Cælo nati ſunt tres filij magni & validi, non nominandi Cottus & Briareus & Gyges, ſuperbi fœtus: è quorum humeris centum manus aſſurgebant, &c. Præterea interpres Apollonij lib. 1. ſcribit Briareum, AEgæona, Gygen vnum & eundem eſſe diſsimilibus nominibus idem ſignificantibus illius verba ſunt hæc, Βριάρεως δὲ καὶ Αἰγαίων καὶ Γύγης, ὁ αὐτὸς λέγεται συνωνύμως. Homerus autem in Iλιάδ. α. ſub Achillis perſona narrat,

Briareum centimanum à Thetide euocatum Ioui, cùm eum ceteri Dij vincire vellent aduerſus illos opem tuliſſe: ſic Achilles Thetidi. [illegible Greek] At tu Dea illum (Iouem) profecta vinculis ſoluiſti, celeriter Centimano euocato in longum Olympum, quem Dij Briareum appellant. Sed cum hos commentarios iamiam typis, operiſque permittere cogitarem, iniectus mihi ſcrupulus eſt, ex duobus locis Hor. in quibus nomen *Gyges*, quamuis gigas in iis non deſignetur, producitur, Od. 5. lib. 2. *Cnidiuſve Gyges.* & Od. 7 lib. 3. *Conſtantis iuuenem fide Gygen.* & ex vno Ouidiano. in quo gigas idem, qui hoc loco deſcribitur, *Centimanumque Gygen, ſemibouemque virum* Non eſſe enim veriſimile alibi produci idem nomen, alibi corripi: quamuis in non nullis nominibus proprijs hoc vſu venire ſciam. Monuit me præterea Apollodôrus, cuius hæc ſunt verba in principio. [illegible Greek] Cælum ſeu Cælus primus totius mundi imperium obtinuit. cùm autem Terram vxorem duxiſſet, ſuſcepit ex ea liberos primos. Bryareum, Gyam, Cœum: qui centimani ſunt appellati. His teſtimonijs, & argum. adductus, ſententiam priorē mutaui, & apud Hor. vtrobiq; *centimanus Gyas* legendum eſſe exiſtimaui: quam ſcripturam probat item M. Antonius Muretus, eámque ſe in quibuſdam veteribus libris reperiſſe teſtatur. ego ne mentiar, nuſquam eam reperi, niſi quòd in libr. Faer. & vno Vatic. hoc nomen in litura, tamquam in luto demerſum eſt. ex qua ſuſpicari licèt initio ſcriptū fuiſſe *Gyas*, & poſteà ab ignaris litterarum deprauatum. Hanc igitur ſcripturam ſi recipimus, emendandi ſunt Heſiodus, & Apollonij ſcholiaſtes, & vbi vulgò legitur Γύγης. ſcribendum Γύης. eademque opera puto apud Heſiod. non Κόττον, ſed Κοῖ. legendum eſſe. Quòd autem libri plerique veteres habent *Gygas*, ego hanc ſcripturam ex deprauata antiqua Gyas natam eſſe puto: quamquam ſi quis eam ſequi volet, non repugnabo.

Sev libra, sev me. &c.]Mathematici, & Aſtrologi ab aſpiciendo, quo verbo hic vtitur Horatius aſpectus appellant: ſed ij aſpectus intelliguntur ſtellarum errantium, inter ſe: non ad homines referuntur: quo modo velle videtur Horat. Ad hunc locum pertinere videntur quæ ſcribit M. Tullius de diuinat. lib. 2. *Sed vt ratione vtamur omiſſis teſtibus, ſic iſti diſputant, qui hæc Chaldæorum natalitia prædicta defendunt. vim quandam eſſe aiunt ſignifero in orbe, qui Græcè Zodiacus dicitur, talem, vt eius orbis vnaquæque pars alia alio modo moueat, immutétque cælum, perinde vt quæque ſtella in iis finitimiſque partibus ſit quoque tempore: eamque vim variè moueri ab iis ſideribus, quæ vocantur errantia. Cum autem in eam ipſam partem orbis venerint, in qua ſit ortus eius, qui naſcatur, aut in eam, quæ coniunctum aliquid habeat, aut conſentiens: ea triangula illi & quadrata nominant. &c.* Seu me igitur (inquit Hor.) Venus, cui Taurus, & Libra attribuuntur, aſpicit: ſeu Mars: cui Scorpius, & Aries. ſeu Saturnus, cui Capricornus: noſtra aſtra incredibiliter conſentiunt & conſpirant.

Formidolosvs]horribilis, metuendus.

Pars violentior natalis horae] ſignificat, ſe eo temporis momento natum eſſe, quo Mars in orbis ſigniferi parte ſibi imminente, & propinqua fuerit. Eſt autē Martis ſtella, vt & Saturni, malefica, & inclemens, Aſtrologorum ſententia.

Sev tyrannvs Hesperiae] id eſt, qui tempeſtates in Oceano occidentali, & quouis alio mari, excitat ortens. Capricornus autem Saturno aſcribitur. Aiunt quidam tyrannos, & eos, qui patriam ſuam anteà liberam ſibi ſeruire coegerunt, Capricornum pro natalitio ſigno habere ſolere: idcircò Capricornum tyrannum ab Horatio appellari, quaſi naſcentibus ortu ſuo regnum & tyrannidem promittentem, ac præparantem. Immò Capricornum idcircò Heſperiæ, id eſt, Italiæ, tyrannum dicit, quia Saturnus in Capricorno grauiſſimas pluuias excitat, vt notat Seruius commentarior. in libro primo Georgic. ibi, *Frigida Saturni ſeſe quo ſtella receptet* & maximè, inquit ille, in Italia: Vnde & Horatius ait, *ſeu tyrannus Heſp. Capri.*)

Te Iovis impio, &c.] Iupiter proſper, & ſalutaris eſt: Saturnus maleficus, pernicioſus, peſtilens. ſignificat igitur, cùm Mæcenatis ortus, diéſque natalis Iouis, & Saturni ſit particeps, Iouis ſtellam proſperam ac ſalutarem, Saturni inclementiam contudiſſe, ac diſcuſſiſſe: à Mæcenate denique perniciem ei imminentem, ac præſentem auertiſſe. Iouis tutela igitur, id eſt, Iouis ſtella, quæ te tuetur. Oſtendit autem etiam M. Tull. epiſt. ad Fab. Gallum libr. 7. Saturnum eſſe pernicioſum & inclementem. ſic enim ille, *Martis vero ſignum quo mihi pacis auctori? Gaudeo nullum Saturni ſignum fuiſſe. hæc enim duo ſigna putarem mihi aut alienum attuliſſe:* contra Iouem, ſalutarem, libr. 6. de rep. *Deinde eſt hominum generi proſper, & ſalutaris ille fulgor, qui dicitur Iouis* ſic Virg. Georg. 1 *Frigida Saturni ſeſe quo ſtella receptet.* Iterum M. Tull. lib. 1. de diuin. *Quid habet aſtrologus, cur ſtella Iouis, aut Veneris coniuncta cum Luna ad ortus puerorum ſalutaris ſit, Martis, vel contra?* (Denique Mars & Saturnus Dij ſunt [illegible]: id eſt, qui habent vim de medio tollendi, quíque intercidere ſolent vitæ rationem ſi aſpectu ſuo, aut radijs ſuis ortum geniture attigerint. notat Seruius ad illum Virgilij locum AEneid. 4. *& dij morientis Eliſſæ* & hunc locum profert.)

Volvcrisqve fati tard. al.] & mortis celeritatem, ac propinquitatem retardauit: mortem impendentem & iamiam aduentantem repreſſit. Quidam libri manuſcr. habent, [illegible] (Rectè [illegible] quia neceſſitas fati impediri quidem poteſt, & retardari: ſed non prorſus elidi, aut præcidi, notat ibidem Seruius.)

Refvlgens]ſuo fulgore contrario fulgens, & Saturno repugnans.

Laetvm theatr. ter crep.] ter tibi applauſit, vt ſupr. Od. 20. libr 1. *datus in theatro Cum tibi plauſus* Propert. eleg. 8 libr. 3. *Et manibus fauſtos ter crepuere ſonos.* Virgil. lib. 2. Georg. *Hunc plauſus hiantem Per cuneos geminatus enim plebiſque patrumque Corripuit* ter autem valet, ſæpius. vt Od. 3. lib. 3. *Ter ſi reſurgat murus aeneus.* vide quæ annotaui ad Od. 1. lib. 1. ſi plura exempla requiris.

Me trvncvs] de hoc trunco, aut de hac arbore, vide ſup. Od. 13. *Ille & nefaſto te poſuit die, &c.*

Illapsvs cerebro]in Oda ſuprà dicta, *te caducum In domini caput immerentis.*

Svstvlerat]ſuſtuliſſet de medio, interemiſſet. ſic Od. 1. lib. 3. *Fulmine ſuſtulerit caduco.*

Nisi Favnvs ict.]ſignificat, Martis maleficentiam, & iniuriam cui erat maximè opportunus, atque expoſitus, à Fauno, ac Mercurio eſſe repreſſam a. propulſatam: quemadmodum & Saturni peſtilentiam, quæ Mæcenatis ceruicibus impendebat, Iupiter ſua præſentia diſcuſſit.

Mercvrialivm)ingenioſorum, quales ſunt poëtæ: qui ſunt ſub tutela Mercurij.

Redd. victimas,]reddere maiores hoſtias: reddere autem dixit, quia eas vouerat morbo affectus, ſi conualeſceret. Admonet igitur Mæcenatem Horat. vt voti damnatus, nempe recuperata valetudine, voti ſe obligatione exſoluat.

Aedemqve vot.)Magni, & clari, & potentes viri, in rebus aduerſis, & periculoſis ædes ſacras vouebant, ſi ſalui euaderent, cuius rei innumerabilia ſunt exempla.

PERIEMVS AGNAM] vt ſupra Od. 4. lib. 1. *Seu poſcat agnam, ſiue malit hœdum.* humilem autẽ, i. paruam, & quaſi humo propinquam, ſeu humi repentem: nobis conuenientem ſcilicet, qui humiles ſumus.

IN EVM QVI OBLITVS BREuis vitæ, cupiditatibus & diuitiis ſtudet.

64

Ode XVIII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt trochaicus dimeter catalecticus, conſtans ex tribus trochæis & ſyllaba, hoc modo:

Non e-u bur ne-u que aure-u umu

Secundus quiſque verſus eſt Iambicus Archilochius, trimeter catalecticus, conſtans è quinque iambis, & ſyllaba, recepto tamen in locis imparibus etiam ſpondeo, hoc modo:

Mea u-ren u-det in u- domo u- lacu u- nar u

-u -u -u u

v- u- u- u- u

NOn ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas vltima recíſas
Africa: neque Attali,
Ignotus heres, regiam occupaui:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.
At fides, & ingeni
Benigna vena eſt. pauperémque diues
Me petit. nihil ſuprà
Deos laceſſo: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus vnicis Sabinis.
Truditur dies die:
Nouæq́; pergunt interire Lunæ.
Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus: & ſepulcri
Immemor ſtruis domos:
Mariſq́; Baiis obſtrepentis vrges
Summouere littora,
Parum locuples continente ripa. 65
Quid, quod vſque proximos
Reuellis agri terminos? & vltra
Limites clientium
Salis auarus? pellitur paternos
In ſinu ferens deos
Et vxor & vir, ſordidoſq́; natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine deſtinata
Aula diuitem manet
Herum. quid vltra tendis? æqua tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris. nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit auro captus. hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coercet. hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus audit.

RENIDET] quandam hilaritatem præ ſe fert, vt ſupra Ode quinta, *Vt pura nocturno renidet Luna mari.* & epod. Ode ſecunda, *Circum renidentes Lares.* & libro tertio, Ode ſexta *& adiecíſſe prædam Torquibus exiguis renidet* id eſt, lætatur, gloriatur. Catullus transfert ad animata, atque adeò ad homines. *Egnatius quòd candidos habet dentes, Renidet vſquequaque* id eſt, ridet. quemadmodum & ridere transfertur ad inanima. Idem Catullus de nuptiis Pelei. *cui permulſa domus iucundo riſit odore*, ſic Lucretius libro primo, *tibi rident æquora ponti.* & libro quarto, *Vnguis tamen & pulchra in pedibus Sicyonia rident.* Idem ad idem ſignificandum vtitur verbo renidendi. libro ſecundo. *Nec domus argento fulget, auroque renidet.* & Virgilius Georg. 2. *ac latè fluctuet omnis Ære renidenti tellus.* Horatius libro quarto, Ode vndecima, *Ridet argento domus.* & Ode quarta, *& pulchræ fugatis Ille dies Latio tenebris: Qui primus alma riſit adorea.* Talis eſt vſus apud Græcos verbi γελᾶν Heſiod. Theog. [illegible] Rident autem domus, patris Iouis grauiter crepantis, deorum voce candida diffuſa. Theognis, [illegible] i. riſit autem ingens terra. Virg. in Melibœo, [illegible].

LACVNAR] laquear. vtitur M. Tull. Tuſcul. 5. *in hoc medio apparatu fulgentem gladium è lacunari, ſeta equina appenſum demitti iuſſit.* Virg. lib. 8. Æneid. *Exiguum fumique ſurit lignea ſub tecti.* ad quem locum Seruius hunc locum profert.

NON TRABES HYMETTIÆ PREMVNT] id eſt, non trabes ex monte Hymetto petitæ, columnis è lapide Numidico ab vltima Africa deuectis innituntur. trabes autem Hymettias vel ligneas intellige, puta abiegnas: vel marmoreas, vt alij volunt, quod ego magis probo. Plin. quidem lib. 36. cap. 3. columnas Hymettias marmoreas commemorat ne cui fortè hoc mirum, aut incredibile videatur. quod cum apud me Turnebus collega meus vir doctiſſimus legiſſet, retulit in Aduerſaria ſua, &, vt aliquid amplius dixiſſe videretur, locum Plinij commemorauit, quem ſatis habui lectori indicare.

NEC ATTALI IGN. HER.] ſignificat, ſe neque vi, neque blanditiis neque aliis malis artibus, ac rationibus cuiuſquam diuitis hereditatem expugnaſſe quemadmodum populus Rom. Attali regis Pergami hereditatem ſibi vendicauit, vt ſcribit Iul. Florus lib. 58. & ſimul auaritiam populi Rom. obſcurè notat, qui reges non ſolùm armis & ferro, & aperto Marte, verùm etiam ſimulatione iuris, & fraude, regnis auitis euerterit, ac ſpoliarit. non diſſimile eſt quod ait M. Tull. de regno Alexandrino in orat. Agr. contra Rull. quę verba libet hoc loco aſcribere, vt quiuis ex iis intelligat, multa regna non teſtamenti, aut victoriæ iure ad populum Rom veniſſe, ſed populum Romanum quoi, iure, qua iniuria, omnium regum, ac liberorum populorum bona appetiuiſſe, & conciliaſſe. ſic igitur M. Tull. *Quis enim veſtrûm hoc ignorat, dici illud regnum teſtamento regis Alexandrini populi Rom. eſſe factum? hic ego conſul populi Romani non modò nihil iudico, ſed ne quid ſentiam quidem, profero. Magna enim mihi res non modò ad ſtatuendum, ſed etiam ad dicendum videtur eſſe. Video, qui teſtamentum factum eſſe confirmet: auctoritatem ſenatus extare hereditatis aditæ ſentio, tum quando Alexandro mortuo legatos Tyrum miſimus, qui ab illo pecuniã depoſitã noſtris recuperarent, &c.* mox ſequitur. *Dicitur*

contrà, nullum eſſe teſtamentum: non oportere populum Romanum omnium regnorum appetentem videri: demigraturos in illa loca noſtros homines propter agrorum bonitatem, & omnium rerum copiam.

NEC LACONICAS MIHI] ſic habent omnes noſtri libri vet. nullus, *Laconias.*

TRAHVNT] nent. ex quo per tranſlationem *tracta oratio* appellatur, id eſt, non vehemens, non contorta, non interrupta: neque concisa ſed fluens, & continēs, & fuſa. Cic. de Orat. 2. *verborum autem ratio, & genus orationis fuſum, & cum lenitate quadam æquabili profluēs.* Idem in perfect. orat. *ſed in his tracta quædam, & fluens expetitur, non hæc contorta, & acris oratio.* & tractus verborum apud eundem libr. 2. de orat. ad Qu. Fratrem. *quis timor, quæ dubitatio, tractúſque verborum.* ſententia autem huius loci hæc eſt meorum clientium, vxores lanas mihi non carpunt, neque nent, ex quibus mihi conficiantur togæ prætextæ cùm obiuerim magiſtratum.

CLIENTAE] ita admonet eſſe legendum Cariſius lib. 1. his verbis, *Cliens communia eſt. Inuenimus tamen & clientam apud Afranium in Pompa, interim tua clienta: & apud Horatium. Nec Laconicas mihi trahunt honeſtæ purpuras clientæ.* Atque hæc ſunt annotata à M. Antonio Mureto. Verùm quod ad hāc ſcripturam attinet, eam in vno dumtaxat libr. vetere reperi, eoque Vaticano: quem tamen corruperat neſcio quis imperitus litterarum, adiecta s. Plaut. quoque vtitur hoc nomine in Rudente, *Bene factum, & volupe eſt mihi, hodie his mulierculis Tetuliſſe auxilium: iam clientas reperi.* & in Mil. glor. *habeo eccillam clientam meam.* Denique ita legit Porphir. ſiue quis alius Pſeudoporph.

BENIGNA] larga, affluens, abundans. vide quæ diximus ad Od. 17. lib. 1.

VENA] epiſt. de arte poet. *ego nec ſtudium ſine diuite vena, Nec rude quid proſit video, ingenium.*

NIHIL SVPRA DEOS LACESSO] non fatigo deos precibus, vt plura donent. ſic enim ſuprà locutus eſt, Od. 2. lib. 1. *prece qua fatigent, &c.*

NEC POTENTEM AMIC.] potentem amicum ὁ ὑπερέχοντα φίλον appellat. ſic autem licet eos hodie appellare, qui coluntur à tenuioribus ſpe vtilitatis alicuius: non autem dominos, cum his temporibus ſeruorū vſus ſublatus ſit. ſic idem epiſt. ad Loll. 2. lib. 1. *Tu cede potentis amici Lenibus imperiis.* idem appellatur rex, & ab ipſo Hor. & à Plauto. nempe qui alit inferiorem. fortaſſe autem Mæcenatem ſignificat.

SATIS BEATVS] agro Sabino contentus, & ita beatus.

TRVDITVR DIES DIE] id eſt, diem dies excipit: diem heſternum hodiernus expulit, hodiernum viciſſim craſtinus exturbabit. ſignificat vitæ noſtræ curriculum eſſe breuiſſimum, & temporis curſum celerrimum.

NOVAEQVE PERGVNT INTERIRE LVNAE] nouæ lunæ primùm complentur: deinde decreſcunt, atque intereunt, & rurſus oriuntur nouæ menſtruo ſpatio confecto. vt Od. 7. libr. 4. *Damna tamen celeres reparant cæleſtia lunæ.*

TV SECANDA MARMORA LOCAS] i. tu conducis operas mercenariorum hominum, qui tibi marmora cædant ad ædificandum: vel cum redemtore aliquo paciſceris certa mercede, qui ſecanda curet ſuo periculo. ſic loquuntur Latini: *loco opus faciendum*, i. conduco eius operas, qui faciat opus: vel redemtori negotiū do operis faciendi.

SVB IPSVM FVNVS] paullò antè funus: vt ſup. Od. 9. lib. 1. *Lenéſque ſub noctem ſuſurri.*

ET SEPVLCRI IMM.] i. & oblitus breui eſſe moriendum, & ita cogitandum eſſe de ſepulcro excitando, ædificas domos, quaſi immortalis futurus.

BAIIS OBSTREPENTIS] ſic Od. 14. lib. 4. *qui remotis Obſtrepit Oceanus Britannis.*

VRGES SVMMOVERE] i. in eo occupatus es, eique operi inſtas, in eam curam totus incumbis, vt ſummoueas maris littora, quia iactis vltra littus in mare molibus, ædificas. Varius eſt autem verbi *urgeo* vſus apud hunc poetam. Od. 5. lib. 1. *Quis multa gracilis te puer in roſa, Perfuſus liquidis urget odoribus?* vrget, i. arctè amplectitur. Od. 22. eiuſdem, *Quod latus mundi nebulæ, maluſque Iuppiter vrget*, i. occupat circumfundit. & Od. 9. huius libri, *Tu ſemper vrges flebilibus modis Myſten ademtum*, i. inſequeris quod perinde eſt, ac ſi diceret tu aſſiduè eius mortem luges, ac deploras. & Od. 24. libr. 1. *Ergo Quinctilium perpetuus ſopor vrget?* i. opprimit, occupat, detinet. aliter Saty. 3. lib. 2. *pudor te quia te malus vrget.* ibid. *& medicum vrget.* & Satyr. 3. lib. 1. *optimus ille eſt, Qui minimis vrgetur.* & epiſt. ad villicum libr. 1. *& tamen vrges Iampridem non tacta ligonibus arua.* & Saty. 7. lib. 2. *Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, & vrget Propoſitum.* i. perſeuerat in ſuſcepto, & propoſito conſilio: & Od. 17. epod. *Vrget diem nox, & dies noctem.* i. ſine vlla intermiſſione excipit, ac ſubſequitur. Germanus Valens, vt Horatij Flacci, aliorumque elegantium & politorum ſcriptorum, ita & Virgilij ſtudioſiſſimus, indicauit mihi, cùm forte hunc locum vnà legeremus, etiam apud Virgil. huius verbi vſum eſſe varium ac multiplicem. Sic 9 AEneid. *Veſte tegens, tibi quam noctes feſtina, diéſque Vrgebam, & tela curas ſolabar aniles.* Idem 7. *aeriam ſed gurgite ab alto Vrgeri volucrum raucarum ad littora nubem.* Georg. 2. *namque vrget ab alto Arboribúſque, ſatiſque Notus pecorique ſiniſter.* & lib. 4. *Cecropias innatus apes amor vrget habendi.* & 3. *oculos ſtupor vrget inertes.* AEneid. 10. *Olli dura quies oculos, & ferreus vrget Somnus.* ibi *ferro rumpenda per hoſtes Eſt via, quà globus ille virûm denſiſſimus vrget.*

PARVM LOCVPL. CONT. RIPA] terra continente non contentus, in mari ædificas, & mari ipſi littus adimis, vt Od. 1. lib. 3. *Contracta piſces æquora ſentiunt, Iactis in altum molibus.* eandem cupiditatē reprehendit Od. 24. lib. 3. *Cæmentis licet occupes Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum, &c.*

QVID, QVÒD VSQVE] Quid quòd aſſiduè vicinorum tuorum poſſeſſiones, & agellos reuulſis terminis occupas? (Quod vetat Phocyl. hoc verſu, Ἀγρὸν γείτονος ἴσχου· Ἀπίχεο, μὴ τ' ἄρ' ὑπερβῇς)

ET VLTRA LIM. CLIEN.] cùm eos defendere, ac tueri debeas. lege annot. ad illum locum, *p. ſtice falle clientem*, epiſt. ad Torquatum. *Si potes Archaicis.* libr. 1. epiſt.

PELLITVR PATERNOS] ſic Salluſt. bello Iugurth. *Interea parentes, aut parui liberi militum, vt quiſque potentiori affinis erat, ſedibus pellebantur.*

R. O. E. D. A. D. MANET) diuiti imminet, parata eſt. lege annot. ad Od. 28. libr. 1. licet (inquit Hor.) in mari, & in alieno ſolo, iuſtis, & veris dominis eiectis, atque exturbatis, ædifices: nulla tibi tamen certior domus parata, ac reſeruata eſt, quàm inferorū ſedes. per verba illa *fine Orci deſtinata*, intelligo domicilium vltimum diuiti paratum. finem vſurpauit in genere fæminino, vt Od. 17. epod. *quæ finis, aut quod me manet ſtipendium?* Sed lectorē celare nō debeo, Seruium ad illum locum Virg. AEneid. 6. *Sedibus hunc refer ante ſuis*, videri legiſſe hoc loco *ſede deſtinata*, non vt habent omnes libri. *fine.* ſic enim ille: aut dicit, refer hunc naturalibus ſedibus terræ. Nam in aqua perierat. verum tamen illud eſt, vt intelligamus, eam dicere, Sepeli eum. Nam ſepulcrum ſedes vocatur. Horat. *Nulla certior tamen Rapacis Orci ſede deſtinata aula diuitem manet Herum.* Iam Orcum, rapacem appellat vel quia Proſerpinam rapuit, vel quia mortales omnes rapit. Nam *metit Orcus Grandia cum paruis non exorabilis auro*, vt eſt in epiſt. 2. lib. 2. in extr.

AEQVA TELLVS PAVPERI) ſic ſuprà Od. 37. lib. 1. *Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, &c.*

REGVMQVE PVERIS) i. & regum filiis: vt Od. 12. lib. 1. *Dicam & Alciden, puerosque Ledæ.* & eiuſd. Od.

19. Thes-

ep. *Thebanaque iubet me Semeles puer.* (Sed non celabo lectorem, meminiſſe me, in duobus codicibus Vatic. & in Faer. ſcriptum videre, *Regumque natis.* quomodo & poſtea ſcriptum reperi in vno Nicotiano, Cleric. Ruſſardino, meo.)

SATELLES ORCI] Charon, Orci miniſter epiſt. 1. lib. 1. *Virtutis veræ cuſtos, rigidúſque ſatelles.* Alij tamen Cerberum ſignificari volunt: à quibus diſſentio, adiuuat me verbũ *reuexit*, quod ſtatim ſequitur, quamquam (ne quid diſſimulem) in quibuſdam libris veteribus ſcriptum reperi *Renuerit*.

CALLIDVM PROMETHEA] Heſiodi epitheta expreſſit ποικίλον, id eſt, varium, ποικιλομῆτιν. & mox ποικιλόβουλον: id eſt, varia conſilia capientem, & variè conſultantem, ſeu varium in conſultando. (Fertur Prometheus, vir prudentiſſimus, & conſultiſſimus fuiſſe. Quapropter etiã dictus eſt ἀπὸ τῆς προμηθείας. id eſt, à prouidentia, vel ἀπὸ τοῦ προμανθάνειν. à prædiſcendo, ſeu præintelligendo, vt notauimus ad Od. 16. lib. 1. Idem primus Aſtrologiam Aſſyriis indicauit: quam reſidens in monte altiſſimo, Caucaſo, magno ſtudio, magnaque cura, & ſollicitudine deprehendit: deprehendit & fulminum rationem, hominibuſque aperuit, vnde ignem cæleſtem furatus eſſe dicitur. de eodem plura ad Od. 3. lib. 1.

AVRO CAPTVS.] nec orcus ipſe auro capitur: vt epiſt. ad Iul. Flor. lib. 2. *ſi metit Orcus Grandia cum paruis non exorabilis auro.* vid. annot. ad Od. 14. huius lib. *Non ſi trecenis quotquot eunt dies, &c.*

TANTALVM] Vlyſ. ὀδυσ. λ. narrat Alcinoo ſe Tantalum vidiſſe apud inferos iis pœnis affectum, quibus omnes auaros plecti ſcribit Horat. Sat. 1. videto quæ annotauimus ad illum locum.

TANTALI GENVS] Penelopem, Atreum, Agamemnonem, Oreſtem.

HIC LEVARE FVNCTVM, &c.] *audit leuare*, id eſt, audit vt leuet. Siue mortem optet, ſiue extimeſcat, & horreat pauper aliquis, & calamitoſus, continuò aderit illa, vt eum calamitate leuet, ac liberet. *omnium enim rerum mors eſt extremum*, vt ait M. Tull. epiſt. ad Toranium lib. 6. Et Demoſth. orat. περὶ στεφάνου. πέρας ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, id eſt, extremum omnibus hominibus eſt mors. quem locum mox integrum afferemus. & M. Tull. Catil. 4. *mors eſt aut neceſſitas naturæ, aut miſeriarum quies.* Et Euripid. τὸ γὰρ θανεῖν, κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται. i. mori enim maximum malorum medicamentum exiſtimatur.

VOCATVS, ATQVE NON VOC.] natum ex Apollinis oraculo Lacedæmoniis reddito. καλούμενός τε κ' ἄκλητος θεὸς παρέσεται. vocatus, & non vocatus, Deus aderit.

IN BACCHVM CARMINA in ſecretis nemoribus docentem.

Ode XIX. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

— υ - - - υυ - υ -
- υ - - - υυ - υ -
- υ - - - υ - υ
- υυ - υυ - υ -

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem: credite poſteri:
Nymphaſque diſcentes, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas.
Euæ, recenti mens trepidat metu:
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur. euæ, parce Liber,
Parce graui metuende thyrſo.
Fas peruicaces eſt mihi thyadas,
Vinique fontem, lactis & vberes
Cantare riuos: atque truncis
Lapſa cauis iterare mella.
Fas & beatæ coniugis additum
Stellis honorem, tectáque Penthei
Disiecta non leui ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amneis, tu mare barbarum:
Tu ſeparatis vuidus in iugis
Nodo coerces viperino
Biſtonidum ſine fraude crineis:
Tu, cùm parentis regna per arduum
Cohors gigantum ſcanderet impia,
Rhœcum retorſiſti leonis
Vnguibus, horribilique mala:
Quamquam choreis aptior, & iocis,
Ludóque dictus. non ſat idoneus
Pugnæ ferebaris. ſed idem
Pacis eras, mediúſque belli.
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis, trilingui
Ore pedes, tetigitque crura,

BACCH. IN REM. CARM.] poëtæ, vates, ebrij, ebrij, amantes, & ſimiles multa ſibi videre videntur, quæ reuera non vident. Sic igitur Horat. Bacchum carminum doctorem, & ſatyros cum Nymphis auditores & diſcipulos vidit.

CREDITE POSTERI] *credat Iudæus Apella, Nõ ego.*

CAPRIPEDVM SATYRI] lubet ad hunc locum ea aſcribere, quæ Pauſanias in Atticis narrat ſe à quodam Euphemo Care de ſatyris accepiſſe. Dicebat igitur Euphemus (inquit Pauſanias) cùm in Italiam nauigaret, ſe vi ventorum, & tempeſtate abreptum, à recto curſu longè admodum aberraſſe, atque in mare peregrinum, & inauditum, in quo denique nauigari non ſolet, delatum eſſe: in eo mari inſulas eſſe multas deſertas atque incultas, in quibus habitarent tamen homines feri, & agreſtes, & rufi: quibus caudæ non multo caudis equinis minores ad coxas vſque propenderent: inſulas autem illas appellari Satyridas. Hæc Pauſanias. reliqua de ſatyrorum profuſa libidine, turpiſſimáque contumelia, & petulantia in mulierem illam barbaram illis traditam ac permiſſam, pudore reuocatus non perſequar. Nonnulli ſcriptores, Satyros dicũt eſſe tamquam Silenos & Panas, eóſque ad libidinem & rem Veneream admodũ propenſos eſſe: ſatyróſque ἀπὸ τῆς σάθης eſſe appellatos, quæ vel eſt inflammata rei venereæ cupiditas, vel πόσθη, id eſt, τὸ ἄρρενος μόριον: membrum virile. Battus quidem ille apud Theocritum εἰδ. δ. caprarium quendam libidinoſiorem, dicit genere & cognatione cum ſatyris, aut Panibus eſſe coniunctum, atque etiã cum illis libidine certare poſſe. [Greek quotation, best reading] ... Σατυρίσκοις ... κακοπραγμοσύνᾳ ἐρίσδει. Capripedes autem etiam Lucretius appellat lib. 4. *Hæc loca capripedes Satyros Nymphaſque tenere Finitimi fingunt.* vterque expreſſit epithetum Græcum αἰγίποδας. ſeu τραγόποδας. ſeu τραγοσκελεῖς: quamquam hoc poſtremum. non capripedes, ſed capricruros ſignificat.

ACVTAS] attentas, ad audiendum erectas. hic ſatyri, Bacchi ſunt auditores. Bacchus doctor: alii is iiſdem

audientibus Silenus doctor: vt apud Virgil. in Sileno. vel dic proprie acutas ... Nam Satyri ὀξυῶτα etiam à Luciano dicuntur.

EVOE] εὐοῖ vox eſt Bacchantium mulierum. Pauſ. in Meſſenic. ſcribit, montem quendam Ithonïæ vrbi vicinum Euan appellatum ab ea voce Bacchica, quā Bacchus ipſe, & mulieres cum eo bacchantes illo primùm loco ediderunt.

TREPIDAT] tremit, conturbata eſt.

PLENÓQVE BACCHI PECT.] concitato, commoto. Od. 15. lib. 3. *Pulſo thyas uti concita tympano.*

TVRBIDVM LAETATVR] lætitia afficitur turbida, minimeque liquida. huic ſimilia multa loquendi genera collegimus ſuprà ad Od. 22. lib. 1.

PARCE GRAVI MET. TH.] metuendus eſt Bacchus, quia offenſus, furore menteis concitat ac perturbat, placatus autem, lætitia & voluptate afficit. notat Seruius ad illum Virg. locum, Aen. 1. *Adſit lætitiæ Bacchus dator.*

THYRSO] à thyrſo, quæ erat virga ſeu haſta Bacchica, thyrſigeri dicti: ναρθηκοφόροι appellant Græci. thyrſos pampineas haſtas vocat Virg. Aen. 7.

FAS PERVICACEIS] fas eſt, δυνατόν ἐστι, vt Od. xi. lib. 1. Vult autem, ex eo, quòd poſſit Bacchi Thiadas, & myſteria cantare, ſe poëtam Deo dignum exiſtimari: & ita ſentit Porphyr. alij (quos non refello) *fas eſt* hoc loco, valere volunt idem, quod, *licet.*

PERVICACEIS] proteruas, pertinaceis, impudēteis. Nonius autem *peruicax* ait eſſe laudi, pertinax *probro.* lib. 3. Od. 3. Muſam ſuam *peruicacem* nominat. *Deſine peruicax Referre ſermones Deorum.*

ITERARE] iterum atque iterum cantare, vt ſuprà dixi annot. ad Od. 7. lib. 1.

VINIQVE FONTEM, LACT. ET] videtur planè Horatius, cùm hæc de fontibus vini, lactis, mellis, ſcriberet, locum illum Eurip. in Bacch. habuiſſe ſibi ante oculos propoſitum, vbi Baccharum alia ſaxum thyrſo pulſante fons aquæ proſilit, alia in terram thyrſum deiiciente, fons vini promanat: aliæ lactis cupidæ ſummis digitis terram ſcindentes, lactis copiam habebant: ex thyrſis autem ederaceis mellis riui fluebant. Sic Eurip. Θύρσον δέ τις λαβοῦσ' ἔπαισεν εἰς πέτραν, Ὅθεν δροσώδης ὕδατος ἐκπηδᾷ νοτίς. Ἄλλη δὲ νάρθηκ' ἐς πέδον καθῆκε γῆς· Καὶ τῇδε κρήνην ἐξανῆκ' οἴνου θεός. Ὅσαις δὲ λευκοῦ πώματος πόθος παρῆν, Ἄκροισι δακτύλοισι διαμῶσαι χθόνα, Γάλακτος ἑσμοὺς εἶχον· ἐκ δὲ κισσίνων Θύρσων γλυκεῖαι μέλιτος ἔσταζον ῥοαί.

BEATAE CONIVGIS] Ariadnæ, quæ quemadmodum Theſei amore capta, Minotauri fratris interficiendi rationem ac viam ei oſtenderit, ab eóque poſteà Athenas reuertente relicta ſit: quas, & quàm lugubreis querelas effuderit: poſtremò, vt eam ſibi Bacchus vxorem adoptarit, elegantiſſimis verſibus explicat venuſtiſſimus poeta Catullus: quamquam hoc vltimū de Baccho copioſius perſequitur Ouid. metamorpho. 8. & Euſtath. ceterique Homeri interpretes. Heſiodus item eandem fabulam tangit in Theogonia: χρυσοκόμης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην Κούρην Μίνωος θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν. Τὴν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε Κρονίων. id eſt, Dionyſius autem aurea coma flauam Ariadnam Minois filiam teneram ſib. ſumſit vxorem. Hanc autem ei immortalem, & ſenectutis expertem fecit Iupiter. Homerus autem ὀδυσσ. λ. longè alia narrat de Ariadna: nempe eam à Theſeo quidem eſſe è Creta Athenas auectam: verum nullum fructum, nullámque voluptatem illū ex eo facto eſſe conſecutum: propterea quòd eam Diana impietatis apud ſe à Baccho accuſatam, quia in eius templo rem cum Theſeo habuiſſet, interemit. Homeri verſus ſunt hi, καλήν τ' Ἀριάδνην Κούρην Μίνωος ὀλοόφρονος, ἥν ποτε Θησεὺς Ἐκ Κρήτης ἐς γουνὸν Ἀθηνάων ἱεράων Ἦγε μὲν, οὐδ' ἀπόνητο, πάρος δέ μιν Ἄρτεμις ἔκτα Δίῃ ἐν ἀμφιρύτῃ Διονύσου μαρτυρίῃσιν, &c.

ADDITVM STELLIS HON.] coronam, quam Bacchus Ariadnæ a ſe raptæ donauit, quamq; poſtea ceteri dij Baccho gratificari cupientes, inter ſidera collocarunt. de qua ſic Arat. Αὐτοῦ κἀκεῖνος Στέφανος, τὸν ἀγαυὸν ἔθηκε Σῆμ' ἔμεναι Διόνυσος ἀποιχομένης Ἀριάδνης, Νώτῳ ὑποστρέφεται κεκμηότος εἰδώλοιο. ibi & illa corona quam Dionyſus admiratione dignus, ſeu admirandus, ſignum fecit ſui in Ariadnam mortuam amoris, vertitur in tergo laborantis imaginis.

TECTÁQVE PENTH. DIS] Pauſanias hæc de Pētheo ſcribit in Corinthiacis: illum tum alia in Bacchum auſum eſſe, atque admiſiſſe per contumeliam, tum ad extremum in Citheronem aſcendiſſe vt mulieres Bacchāteis, in quibus erat mater, vxor, & ſoror, ſpectaret. ita arbore conſcenſa, quæ ab illis fiebant, proſpexiſſe: illas autem ſimulatque eum viderunt, Pentheum diſcerpſiſſe, & viuentis adhuc ac ſpirantis membra alia aliò diſtraxiſſe. Plautus in Mercat. *Pentheum diripuiſſe aiunt Bacchas: nugas maximas Fuiſſe credo, præut, quo pacto ego diuorſus diſtrahor.* lege eadem de re Philoſtratum in Imaginibus & Euripidis Bacchas, & Ouid. Metamorph. 3. Dicemus & nonnulla ad Sat. 3. lib. 2. Fuit autem Pentheus rex Thebarum epiſt. ad Quinct. lib. 1. *Vir bonus & ſapiens audeat dicere, Penthea Rector Thebarum, &c.* dementem appellat Virg. lib. 4. Aen. *Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus, & ſolem geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas.*

NON LENI RVINA] ſic legendum, & ita habent aliquot lib. MS. non lenis ruina autem intelligenda aſpera, ſæua, χαλεπή, & ab irato atque adeò iracundo deo illata: quemadmodum ſup. Od. 37. lib. 1. demēteis ruinas appellauit, quas demens Cleopatra minabatur vrbi & ibid. pauimentum ſuperbum, pauimentum domini ſuperbi

THRACIS ET EXIT. LYC.] Homerus ἰλιάδ. ζ. Diomedem facit à Glauco quærētem qui ſit, Deuſne aliquis è cælo delapſus, an mortalis, nolle ſe cum Dijs immortalibus decertare. non enim Lycurgo Dryāntis filio ſuam amentiam bene proceſſiſſe, qui cum Dijs contenderit, eorumque inimicitias ſibi conflauerit, Bacchi nutricibus in fugam verſis, Bacchóque ipſo perterrito, atque in mare compulſo. Lege Homerum & Euſtathium ad eum locum.

EXITIVM] peſſimum exitum. Feſtus. Has ſuæ impietatis pœnas dedit Lycurgus, quòd oculis à Ioue priuatus eſt, atque etiam vita. Homerus ἰλιάδ. eodē lib. Τῷ μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ ῥεῖα ζώοντες· Καί μιν τυφλὸν ἔθηκε Κρόνου πάϊς, οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν Ἦν, ἐπεὶ ἀθανάτοισιν ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσιν: id eſt, ei poſtea irati fuerunt dij facile, & placidè viuentes: Eúmque cæcum fecit Iupiter Saturni filius, neque ille diu vixit, quoniam dijs omnibus immortalibus inuiſus fuit. alij dicunt ab ipſo Baccho fuiſſe interfectum.

TV FLECTIS AMN.] *tu vertis flumina retro:* vt loquitur Virg. lib. 4. Aeneid.

VVIDVS] vino madidus, βεβρεγμένος. Od. 5. lib. 4. *dicimus vuidi, cum ſol Oceano ſubeſt.*

NODO COER. VIPER. BISTON.] colligis in nodum, Thraciarū mulierum bacchantium comas, earúmque capitibus ſerpēteis coronarū inſtar imponis.

SINE FRAVDE] i. ſine vllo dāno, impunè. ſic carm. ſæcul. *Cùm per ardentem ſine fraude Troiam Caſtus Aeneas patriæ ſuperſtes Liberum muniuit iter.* Tit. Liu. lib. 24. *nihil præterea cum conſule pacti, quàm vt ſine fraude Punicum emitti liceret præſidium, ad conſulē transfugiunt.* Sed quòd ad Baccharum crineis attinet, Euripid. in Bacchis ait Bacchum ipſum ſtatim vt è femore Iouis editus eſt, ſerpentibus fuiſſe coronatum. στεφάνωσέν τε δρακόντων στεφάνοις, ἔνθεν ἄγραν θηροτρόφον μαινάδες ἀμφιβάλλονται πλοκάμοις. i. Et coronauit eum ſerpentium coronis. hinc agram Mænades ferarū nutrices crinibus ſuis implicāt. eſt autem ἀργᾶ ſerpētis genus: quo nomine Demoſthenem aiunt eſſe appellatum.

TV, CVM PARENTIS, &c.] Cùm in Phlegra Dij

cum

cum Gigantibus ancipiti prœlio diu decertaſſent, aiũt Terram Ioui dixiſſe, non aliter Deos Gigantibus ſuperiores futuros, niſi duos ſemideos ſibi belli ſocios & adiutores adiungerent. Ita Bacchus & Hercules arceſsiti ſunt: quorum opera & virtute Dij immortales victoria ſunt potiti. De Hercule autem ſuprà Od. xii. *& Domitos Herculea manu Telluris iuuenes.*

Cohors gigantvm scand. impia] eò impia, quòd cum diis pugnarit. ex quo θεομαχεῖν, id eſt, cum Diis pugnare.

Rhoecvm] de quo Od. iiii. lib. 3.

Leonis vng. horr.] aiunt enim Bacchum ſpecie leonis induta, cum Gigantibus decertaſſe, eóſque vnguibus & dentibus, tanquam leonem, deuiciſſe.

Qvamqvam choreis] Lucianus in eo dialogo, qui inſcribitur προλαλιὰ ἢ Διόνυσος, ſcribit, Bacchum, bello aduerſus Indos ſuſcepto, exercitu iam in Indiam adducto, ab illis initiò contemtum, ac deriſum eſſe, quia totus ille exercitus partim ex mulieribus bacchantibus, partim ex iuuenibus ruſticis, nudis, cordaca ſaltantibus (eſt autem cordax mollis & laſciuæ ſaltationis genus) edera coronatis, furioſis, atque inſanis conſtare videretur: ſed ad extremum illos vim, & potentiam Bacchi ſuo magno malo ſenſiſſe.

Pacis eras, med. qve belli] id eſt, vtilis eras ad bellum, & ad pacem: ad vtrumque aptus & paratus eras. ſiue pax colenda, ſiue bellum gerendum eſſet. vel hoc ſignificat, vinum modò hominem ad arma, & pugnam excitare: modò etiam feros & immiteis animos domare, lenire, & mitigare.

Te vidit insons] ita te vidit, vt tibi nulla ex parte nocuerit ad inferos deſcendenti. [Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Æneid. 4 *Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.*]

Cornv decorvm] Baccho cornu tribuunt poëtæ, quòd ij, qui liberaliùs biberint, ad vim & pugnam parati ſint, atque inſtructi: ob eandémque rationem Bacchum tauro, & pardalo ſimulem faciunt, vt ſcribit Athen. libr. 2. his verbis. καὶ ταύρῳ παρεικάζουσι τὸν Διόνυσον, καὶ παρδάλει, διὰ τὸ πρὸς βίαν τρέπεσθαι τοὺς οἰνωθέντας. οἱ δ' εἰς θυμικοὶ γίνονται. τοιοῦτος δ' ὁ ταῦρος. Εὐριπίδης, ταῦρος δ' ὑβριστὴς κἀκ κέρως θυμούμενος, &c. id eſt, Tauro ſimulem faciunt Dionyſum, & pardali, ſeu pardo, propterea quòd qui ſupra modum vinum biberunt, ad vim ſe conferre ſoleant. ſunt & qui iracundiores euadant. talis autem taurus. Euripides, Tauri autem proterui & petulantes, & cornu intentato iracundi. Propert. lib. 3. *Quod ſupereſt vitæ per te & tua cornua viuam, Virtutiſque tuæ, Bacche, poeta ferar.* Feſtus item ſcribit, cornua, Liberi patris ſimulacro adüci, quòd homines nimio vino truces fiant, vt belluæ. Euripides Bacchis, Bacchum ταυρόκερων θεὸν, id eſt, taurinis cornibus præditum appellat & Euſtathius ad hunc locum ἰλιάδ. ζ. Ἵνα ξυνάγωσιν ἀγυιάς, &c. notat, Bacchum cognomento dictum eſſe ταῦρον κερασφόρον, id eſt, taurum cornigerum, quia vino madidi ad arma capienda ſint promti & parati. Idem ad alium locum ἰλιάδ. υ. ſub principium, admonet, Bacchi ſtatuam apud Cyzicenos ſpecie tauri poſitam eſſe, & κερασφόρον, id eſt, cornutum fingi, eundémque taurum appellari, vel quòd ebrij ſint pugnaces, & ad pugnandum expediti, vel quòd veteres cornibus pro poculis vti ſolebant. huc pertinet illud, quod eſt Od. xxi. lib. 3. *& addis cornua pauperi, Poſt te neque iratos trementi Regum apices, neque militum arma.*

Leniter atterens cavd.] id eſt, adulans. *Adulatio* (inquit Feſtus) *propriè blandimentum canum eſt.* Accius Prometh. *ſublimè auolans Pennata cauda noſtrum adulat ſanguinem.*

Et recedentis, trilingvi ore pedes] & ore ſuo trilingui tuos pedes; tuáque crura redeuntis ad ſuperos demulſit: quod eſt in cane amoris & gratulationis argumentum: neque hoc niſi dominis, aut certè notis facere ſolet, vt ſcribit Plato politic. lib. 2. & M. Tull. de nat. deorum lib. 2. *canum tam fida cuſtodia, támque amans dominorum adulatio.* Bacchum autem etiam ad inferos deſcendiſſe, vt vxorem Ariadnen reduceret, fabulantur poetæ. Et Pauſanias in Corinthia, ſcribit, ſe Alcyoniam paludem vidiſſe, per quam ille deſcendiſſe dicitur: de cuius immenſa altitudine vide apud eundem ibidem.

AD MAECENATEM,

quòd in cycni formam ſit tranſiturus, cantúque impleturus orbem.

67 *Ode XX. Tricolos tetraſtrophos, vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.*

\- - u - - -uu -u -
\- - u - - -uu -u -
\- - u - - -u -u
-uu -uu -u -u

NOn vſitata nec tenui ferar
    Penna biformis per liquidum æthera
  Vates: neque in terris morabor
  Longius: inuidiáque maior
Vrbes relinquam. non ego pauperum
  Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
    Dilecte Mæcenas, obibo:
    Nec Stygia cohibebor vnda.
Iam iam reſidunt cruribus aſperæ
  Pelles: & album mutor in alitem
  Supernè: naſcunturq́ue leues
  Per digitos, humerosq́ue plumæ.
Iam Dædalêo ocyor Icaro,
  Viſam gementis littora Boſpori,
  Syrteiſque Getulas canorus
  Ales, Hyperboreóſque campos.
Me Colchus, &, qui diſsimulat metum
  Marſæ cohortis, Dacus, & vltimi
  Noſcent Geloni. me peritus
  Diſcet Iber, Rhodaniq́ue potor.
Abſint inani funere næniæ,
  Luctúſque turpes, & querimoniæ.
  Compeſce clamorem, ac ſepulchri
  Mitte ſuperuacuos honores.

Non vsitata] ſignificat Horatius, ſibi ſuos verſus, ſuáque poemata nomen immortale peperiſſe, ſeſéque exteris, atque adeò barbaris nationibus nobilem & clarum futurum, nomen denique ſuum toto orbe terrarum celebre & glorioſum fore. ſic Theognis ſignificans ſuis verſibus Cyrno nominis immortalitatem eſſe comparatam, dicit ſe taleis ei alas dediſſe, quibus auium in morem ſublimis totum orbem terrarum peragrare, & mare immenſum atque infinitum peruolare poſsit, &c. Σοὶ μὲν ἐγὼ πτέρ' ἔδωκα, σὺν οἷς ἐπ' ἀπείρονα πόντον πωτήσῃ, κατὰ γῆν πᾶσαν ἀειρόμενος ῥηϊδίως. θοίνῃς δὲ καὶ εἰλαπίνῃσι παρέσσῃ ἐν πάσαις, πολλῶν κείμενος ἐν στόμασιν. id eſt

Donaui tibi ego pennas, quibus æquora velles,
  Et terras omneis peruolitare queas:
Et cunctis epulis interſis perpete fama
  Multorum aſsiduus pulſus in ore virûm.

Iam Plato in Phædro ſcribit, τῶν περὶ τὸ σῶμα κεκοινώνηκε μάλιστα τοῦ θεοῦ, id eſt, alæ naturam commune aliquid habere cum Deo.

BIFORMIS) vates lyricus, & ſatyrus. alij quia nuper homo, nunc ales. à quibus diſſentio.

PER LIQVIDVM AETH.] Virg. ÆNeid. 7 *Stridore ingenti: ſiquidem trans æthera vecta, &c.*

INVIDIAQVE MAIOR] ſuperior. ſic Od. III. libr. 4. *Et iam dente minus mordeor inuido.* nam inuidia in eos, qui multo ceteris antecellunt ac præſtant, imbecilla eſt. & intellige tum demum inuidia maiorem futurũ, cùm exceſſerit è vita vt epiſt. ad Auguſt. lib 2. *comperit inuidiam ſupremo fine domari:* quod & Plutarchus præclarè oſtendit libro περὶ φθόνου καὶ μίσους his verbis, Αἱ δὲ τῶν εὐτυχημάτων ὑπεροχαὶ καὶ λαμπρότητες πολλάκις τὸν φθόνον κατασβεννύουσιν. οὐ γὰρ εἰκὸς Ἀλεξάνδρῳ τινὰ φθονεῖν, οὐδὲ Κύρῳ κρατήσασι, καὶ γενομένοις κυρίοις ἁπάντων, ἀλλ᾽ ὥσπερ ὁ ἥλιος ὅπου ἂν ὑπὲρ κορυφῆς γένηται καταχέων τὸ φῶς, ἢ παντάπασιν τὴν σκιὰν ἀνεῖλεν, ἢ μικρὰν ἐποίησεν, οὕτω τῶν εὐτυχημάτων ὕψος λαβόντων, καὶ γενομένων κατὰ κεφαλὴν τοῦ φθόνου, συστέλλεται, καὶ ἀποχωρεῖ καταλαμπόμενος. id eſt, rerum ſecundarum præſtantiæ & exſuperantiæ, & fulgores ſæpe inuidiam extinguunt non eſt enim probabile quemquam Alexandro inuidere, neque Cyro, rerum potitis, & omnium nationum dominationem conſecutis. Sed quemadmodum ſol, quorum ſuper verticem verſatur, lumen ſuum iaculans, aut prorſus eis vmbram adimit, aut paruam efficit: ita poſtquàm res ſecundæ ad magnam altitudinem peruenerunt, & aſcenderunt ad inuidiæ verticem, comprimitur, & coercetur illa, & ſummouetur, à ſplendore rerum ſecundarum illuſtrata. quem locum mihi Germ. Valens indicauit.

PAVPERVM SANGVIS] obſcuro loco natus: libertini hominis filius. contrà Od. XXVII. lib 3. *Si ſeruile manu Carpere penſum Regius ſanguis.*

DILECTE MAECENAS] fortaſſe coniunctè hæc ſunt legenda, non, vt alij diſtinguunt, *quem vocas Dilecte.* ſic ſupr Od XX. lib. 1. *Care Mæcenas eques.* niſi fortè illo loco legendum eſt *Clare Mæcenas.* de vtroque iudicet lector.

OBIBO.) obibo mortem, vel obibo diem meum.

NEC STYG. COHIB. VNDA] De Styge diximus ſup. ad Od. XXXIIII lib. 1.

ALBVM MVTOR IN ALITEM] cycnum quem ſtatim *canorum* appellabit. Cycni autem in tutela ſunt Apollinis, vt oſtendemus ex Platone ad Od. III. lib 4. Et poetæ, cycni appellantur: vt Od. II lib. 4. *Multa Dircæum leuat aura cycnum.*

SVPERNAE] ἐκ τῶν ἄνω. mutor à partibus ſuperioribus. ſic enim legendum, non *ſuperne* & ita habent ſine vlla varietate omnes libri manuſcripti. quibus vſus ſum, neque verò dubium eſt, quin vltima ſyllaba vocis, *ſuperne*, breuis ſit, vt docuimus in ſcholiis Lucretianis.

LAEVES] non aſperæ, vt *galeaque leues*, Od. II. lib. 2. *& laeua ſaxa* Od. XVII. eiuſdem.

DAEDALEO] Icaro Dædali filio. De Dædalo & Icaro ſatis multa dicta ſunt ſuprà ad Od III. lib. 1.

OCYOR] ſuprà Od. XVI. *& agente nimbos Ocyor Euro.* Quidam libri veteres habent, ocyórque, vnde ſuſpicantur quidam legendum eſſe, *Iam Dædaleóque ocyor Icaro.* Ego tamen nihil muto.

GEMENTIS BOSPORI] gementis, id eſt, murmur edentis gemitus ſimile de Boſporo diximus ſupr. ad Od XIII.

SYRTESQVE GETVLAS] de Syrtibus diximus ad Od XXII lib 1.

CANORVS ALES] cycnus. Od. III. lib 4 *ô mutis quoque piſcibus Donatura Cycni, ſi libeat, ſonum.*

HYPERB. CAMP.] campos ſupra Aquilonẽ & Rhipæos montes, vbi ſol non quotidie, vt nobis, ſed æquinoctio verno exortus, autumnali occidit: ideóque ſex menſium, dies: & totidem, nox vna perpetua eſt apud eos. Herodotus lib. 4 videtur negare eſſe Hyperboreos, quia ſi eſſent (inquit) Hyperborei, eſſent & Hypernotei. Poſsidonius ait eſſe, & Alpes, Italiæ montes, incolere. Feſtus Hyperboreos ſupra Aquilonis flatum habere ſcribit dictos, quòd humanæ vitæ modum ſuperent, viuendo vltra centeſimum annum. ὑπερβαίνειν (inquit) ὅρον ſæculi humani.

GELONI] populi in Scythia Europea. Od. IIII. lib. 3. *Viſam pharetratos Gelonos.*

IBER] Hiſpanus. Virgil. Georg. 3. *Aut impacatos à tergo horrebis Iberos.* Sed cur ab Horatio peritus dicitur? Fortaſſe vſu peritus intelligendus, idque propter longas & aſsiduas nauigationes. his enim multorum morum, multarúmque rerum cognitio comparatur.

RHODANIQVE POTOR] Gallus, ſeu Celta.

ABSINT INANI FVN. NAEN.] primum vult abeſſe nænias à ſuo funere: deinde: funus, id eſt, omnem pompam, & ſumtum funebrem, inanem fore dicit, quia ſcilicet non ſit moriturus, nec ſepulcro poſsit contineri, ſed immortalis ſit futurus, & in cycnum canorum mutandus: qui cantu totum orbem terrarum completurus eſt.

NAENIAE] carmina lugubria, vt ſuprà diximus ad Od I. huius libri.

AC SEP. MITTE SVPERVAC. HON.] omitte mihi ſepulchrum ſumtuoſum, & magnificum extruere. nam ſine ſepulchro ſatis honoratus ſum gloria ingenio parta. Pauſan. Arcad duo ſepulcra admirabili pulchritudine, & magnificentia commemorat: vnum Mauſoli in vrbe Halicarnaſſo, ſtructura & magnitudine viſendum: alterum mulieris cuiuſdam, Helenæ nomine, Solymis.

MITTE] *mitte*, poſitum pro *omitte*: vt epiſt. 5. lib. 1. *Mitte leues ſpes, & certamina diuitiarum:* & epiſt ad Piſon. extr. *Non miſſura cutem niſi plena cruoris.* & Virg. ÆNeid. 1. *mæſtúmque timorem Mittite.* & Terent. Adelph. *Hera, lacrymas mitte.*

SVPERVACVOS] epiſt. ad Piſon. *Omne ſuperuacuum pleno de pectore manat.*

Q. HO.

Q. HORATII FLACCI CARMINVM LIBER TERTIVS.

VARIA ESSE HOMINVM ingenia, variáſque fortunas.

Ode I. Tricolos tetraſtrophos: Vt, Vides, Vt alta ſtet niue candidum.

- ∪- - -∪∪ -∪-
- - ∪- - -∪∪ -∪∪
- - ∪- - -∪- -
-∪∪ -∪∪ -∪ - -

ODI profanum vulgus, & arceo.
Fauete linguis. carmina non prius
Audita, muſarum ſacerdos,
Virginibus, pueriſq; canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Iouis,
Clari giganteó triumpho,
Cuncta ſupercilio mouentis.
Eſt vt viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:
Moribus hic, melioráq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior. æqua lege neceſsitas
Sortitur inſigneis, & imos:
Omne capax mouet vrna nomen.
Deſtrictus enſis cui ſuper impia
Ceruice pendet, non Sicula dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem:
Non auium, citharæq; cantus
Somnum reducent. ſomnus agreſtium
Lenis virorum non humileis domos
Faſtidit, vmbroſamq; ripam:
Non zephyris agitata Tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſollicitat mare,
Nec ſæuus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hædi.
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundúsq; mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas,
Contracta piſces æquora ſentiunt,
Iactis in altum molibus. huc frequens
Cæmenta demittit redemtor
Cum famulis, dominúſque, terræ
Faſtidioſus. ſed timor, & minæ
Scandunt eódem, quò dominus: neque
Decedit ærata triremi: &
Poſt equitem ſedet atra cura.
Quòd ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit vſus: nec Falerna
Vitis, Achæmeniúmque coſtum:
Cur inuidendis poſtibus & nouo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Diuitias operoſiores?

ODI PROFANVM VVLGVS] arcebantur non initiati, & profani à ſacris, quos Græci βεβήλους, καὶ ἀμυήτους appellant Plato θεάσαι, τότε ἀθρῶν μή τις τῶν ἀμυήτων ἐπακούῃ: id eſt, contemplare igitur circumſpiciens ne quis profanorum, & non initiatorum exaudiat. Theocr. in Amaryllide ζαλῶ δὲ φίλα γυναὶ Ἰασίων. ὅς τόσσων ἐκύρησεν, ὅσ' οὐ πευσεῖσθε βέβαλοι id eſt, fortunatum Iaſionem exiſtimo, qui ea conſecutus eſt, quæ non audieris vos profani. Res graueis & ſerias, atque è media philoſophia petitas, myſteriorum denique quodammodo ſimileis, non ludicras, neque amatorias cantaturus, homines prauis opinionibus imbutos & corruptos, atque iccircò vtiliſſima ad vitam bene inſtituendam præcepta reſpuenteis, ab his carminibus, tanquam profanos à ſacris & myſteriis, arcet.

FAVETE LINGVIS] εὐφημεῖτε, bona verba dicite: *malè ominatis Parcite verbis*, vt loquitur Od. xxvii. huius lib. Tibull. eleg. ii. lib. 2. *Dicamus bona verba (venit natalis) ad aras. Quiſquis ades, lingua vir, mulierque faue.* Virg. lib. 5. Æneid. *Ore fauete omnes, & cingite tempora ramis.* Euripid. Iphigen. ϛὰς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβιος ᾧ τόδ' ἦν μέλον εὐφημίαν ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῷ. id eſt. Cùm autem in medio ſtetiſſet Talthybius, cui hoc erat curæ, bona verba, & ſilentium exercitus prædicauit. *Fauentia* (inquit Feſtus) *bonam ominationem ſignificant. Nam præcones clamantes populum ſacrificiis fauere iubebant. fauere enim eſt bona fari.* Propert. lib. 4. de pugna nauali Actiaca, *Sacra facit vates, ſint ora fauentia ſacris* & bene ominari dicuntur, qui bona verba loquuntur. Cic. in Bruto. *Hortenſii vox extincta fato ſuo eſt, noſtra publico. Melius, quæſo, ominare, inquit Brutus.* Idem lib. 1. de diuinat. *hominum voces vocant omina: quæ maiores noſtri, quia valere cenſebant, iccirco omnibus rebus agendis, quod bonũ, fauſtum, fortunatúmque eſſet, præfabantur: rebúſque diuinis, quæ publicè fierent, vt fauerent linguis, imperabatur: inque feriis imperandis vt litibus & iurgiis ſe abſtinerent.*

MVSARVM SACERDOS] ego Horatius vates, & qui muſarum ſacra tracto. ſic Virgilius Georg. 2. *Me verò primùm dulces ante omnia muſæ, Quarum ſacra fero ingenti percuſſus amore, Accipiant, &c.*

VIRGINIB. PVERISQVE] vt caſtis integris, incorruptis, & ab omni flagitij & ſceleris macula puris.

CLARI GIG. TRIVMPHO] de quo Heſiod. in Theogonia. & diximus ſuprà ad Od. xix. lib. 2. & idem Horat. Od. iiii. huius lib. *Scimus vt impios Titanas, immanémque turmam Fulmine ſuſtulerit caduco.*

CVNCTA SVPERC. MOV.] Homer. ἰλιάδ. α. ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων. id eſt, dixit, & nigris ſuperciliis annuit Iupiter. ſequitur paullò pòſt. μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον, id eſt, magnum autem commouit Olympum, & Virgil. 9. *totum nutu tremefecit Olympum.*

EST VT VIRO VIR] ſic loquuntur Græci: ἔστιν ὡς, vel ἔστιν ὅπως. id eſt, fieri, vel euenire poteſt, vt. rurſum, nõ eſt, vt: οὐκ ἔστιν ὅπως. epiſt. ad Iccium lib. 1. *non eſt vt copia maior Ab Ioue donari poſſit tibi.* Oſtendit, varia hominum eſſe ingenia ac ſtudia. Fieri, inquit, poteſt, vt alius alio plus agri habeat, quod arboribus ordinatim conſerat: alij ſe ad honorum petitionem cõferant, atque horum rurſus alius nobilitate fretus petat: alius moribus & bona exiſtimatione ſit ſuperior: alius plureis habeat clienteis.

IN CAMPVM] Martium, in quo comitia habebãtur. verbo autem *deſcendendi* vſus eſt, quia ex vrbe Roma antiqua in campum Martium venienti deſcendendum erat. M. Cœlius epiſt. 4. ad Cicer. lib. 8. *At quã ſpe, quam certa opinione deſcenderat.*

NECESSITAS] ἀνάγκη, eadem, (vt quidam volunt) quæ εἱμαρμένη, id eſt, Parca. vide annot. ad Od. xxxv. lib. 1. Plutarchus tamen neceſſitatem diſtinguit à Parca, ſeu fato.

SORTITVR] λαγχάνει, ſorte ducta capit. ex quo Adraſtea. quæ temeritate quadam, & ſine delectu homines vita ſpoliat: & qua arbitra, alia alij viuendi & moriendi condicio (quam Horatius ſortem nominare ſolet) contingit.

INSIGNEIS ET IMOS] *Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regúmque turres.* Od. iiii. libr. 1. vide ad Od. xxviii. lib. 2. inſigneis autem, id eſt, ἐπισήμους, ἐπιφανεῖς claros, & nobileis, & in ſummo honoris gradu conſtitutos: ſupr. Od. xxxiiii. libr. 1. *& inſignem attenuat Deus.*

IMOS] infimos, humileis, obſcuros.

OMNE CAP. MOV. VRNA NOM.] vide quæ de vrna & ſortibus diximus ſup. ad Od. iii. lib. 2.

DESTRICTVS ENSIS CVI] ei, cuius ceruicibus impendet enſis deſtrictus, nullæ quantumuis apparatæ, & opiparæ epulæ, ſuaues, aut gratæ poterunt eſſe. reſpicit autem notiſſimam de Damocle Dionyſij aſſentatore hiſtoriam: *qui cum in ſermone copias, opes, maieſtatem illius dominatus commemoraret, ac prædicaret, negarétque vmquam quemquam beatiorem fuiſſe: viſne enim Dionyſius fortunam experiri ſuam: collocari iuſſit hominem in aureo lecto ſtrato pulcherrimo textili ſtragulo, magnificis operibus picto, abacóſque complureis ornauit argento, auróque cælato: tum ad menſam eximia forma pueros delectos iuſſit conſiſtere. aderant vnguenta, coronæ: incendebantur odores, menſæ conquiſitiſſimis epulis exſtruebantur. fortunatus ſibi Damocles videbatur. In hoc medio apparatu fulgentem gladium è lacunari ſeta equina appenſum demitti iuſſit, vt impenderet illius beati ceruicibus. Ita nec pulchros illos adminiſtratores aſpiciebat, nec plenũ artis argentũ, nec manum porrigebat in menſam: iam ipſa defluebant coronæ: denique exorauit tyrannum, vt abire liceret, quod iam beatus nollet eſſe.* Hæc ſunt M. Tull. Tuſcul. libr. 5. *declarabat autem Dionyſius* (inquit idem Tullius) *nihil eſſe ei beatum, cui ſemper aliquis terror impendeat.*

SICVLAE DAPES] Siculæ dapes, & Syracuſanæ menſæ prouerbij locum obtinent. lege Athen. lib. 12. Plato lib 3. de republ. Συρακουσίαν δὲ ὦ φίλε τράπεζαν, καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, ὡς ἔοικας, οὐκ αἰνεῖς. M. Tull. lib. 2. de finib. *ſit voluptas non minor in naſturtio illo, quo veſci Perſas eſſe ſolitos ſcribit Xenophon, quam in Syracuſanis menſis, quæ à Platone grauiter vituperantur.* Idem libr. 5. Tuſcul. *Quo cum veniſſem, vita illa beata, quæ ferebatur, plena Italicarum, Syracuſanarúmque menſarum, nullo modo mihi placuit, bis in die ſaturum fieri, &c.*

DVLCEM ELAB. SAP.] id eſt, exquiſitiſſimæ, ſummoque artificio, & ſtudio conditæ, & apparatæ epulæ, ei videbuntur inſuaues, cuius in animo curæ graues, & terrores, & angores cæteræque animorum peſtes inſideant. *elaborabunt* autem ſcriptum eſt in cod. Don. Faër. Vatic. 2. Torn. non, *elaborarunt*, vt habent vulgati.

SOMNVM REDVCENT] in nonnullis veterib. cod. ſcriptum eſt *reducet*: ſed ſecutus ſum cod. Don. Faër. 2. Vatic. Torn. & vulg.

SOMNVS AGREST. LENIS] ſomnus leuis non ſpernit humileis agreſtium hominum domos, neque vmbroſam ripam, id eſt, dormiunt plerumque ſuauiùs in ſuis tuguriolis ruſtici, & tenues homines, quàm reges & dynaſtæ in ſuis ædibus ſumptuoſiſſimis, atque inſtructiſſimis.

FASTIDIT] ſpernit. Semper Horatius hoc verbum cum accuſandi caſu coniungit: quod non item ſolet M. Tull. exempli cauſa, epiſt. 3. lib. 1. *Faſtidire lacus & riuos auſus apertos.*

TEMPE] ſupr. Od. vii. lib. 1. *Theſſala Tempe.*

DESIDER. QVOD SATIS EST] qui quãtum ſatis eſt, deſiderat, non nauigat, neque ſe maris periculo committit, vt mercibus commutandis rem faciat, atque augeat. ſic Od. xxix. huius lib. *Non eſt meum ſi mugiat Africis Malus procellis, ad miſeras preces Decurrere.* ſic Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμ. de iis, qui iuſtitiam colunt. θάλλουσι δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές, οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νίσσονται· καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

TVMVLTVOSVM] quod timorem multum incutit. *Tumultus enim eſt perturbatio tanta, vt maior timor oriatur. vnde etiam nomen ductum eſt, tumultus.* Cic Philip. 8.

SOLLICITAT] ſollicitum reddit, & quaſi è ſede mouet.

NEC SAEVVS ARC. CAD.] Plaut. in Rudente, *Arcturus ſignum ſum omnium quam acerrimum: vehemens ſum exoriens, cum occido, vehementior.*

AVT ORIENTIS HAEDI] oriuntur hædi ſtatim poſt Capram, ſole Sagittarium permeante. Virg. Georg. 1. *Præterea tam ſunt Arcturi ſidera nobis, Hædorumque dies ſeruandi, & lucidus anguis. Quàm quibus in patriam ventoſa per æquora vectis Pontus, & oſtriferi fauces tentantur.*

tentantur Ἀβυδηνῶν ἀνεπλήσαντο οἱ ἔριφοι (inquit interpres Theocrit.) χειμάζονται ἡ θάλασσα i. orientibus hædis ſæuit mare.

NON VERB. GRAND.] epiſt. ad Albiouan. lib. 1. *non quia grando Contuderit viteis.* χαλαζοκοπεῖν nominant Græci.

FVNDVSQVE MENDAX] γῆ ἄπιςος. fundus infidelis, fundus qui non reſpondet votis, aut exſpectationi agricolæ. epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *ſpem mentita ſeges.* contrà Od. 16. huius lib. *& ſegetis Certa fides meæ.* videtur autem hoc loco ſterilitatis agrorum cauſas enumeraſſe, nimiam ſiccitatem, imbreis immoderatos, incendium, hiemis præter modum frigidæ iniuriam: quæ omnia ponit & Xenocrat. in Axiocho, his verbis: νῦν μὲν αὐχμὸν, νυνὶ δὲ ἐπομβρίας, νυνὶ δὲ ἐπίκαυσιν, νυνὶ δὲ ἐρυσίβην, νυνὶ δὲ θάλπος ἄκαιρον, ἢ κρύος. i. nunc enim ſiccitatem, nunc imbreis immoderatos, nunc rubiginem, nunc calorem intempeſtiuum, aut frigus: & Xenoph. in Oeconomico: ἔτι δὲ τῆς γεωργικῆς τὰ πλεῖςα ἔςιν ἀδύνατα ἀνθρώπῳ προνοῆσαι. καὶ γὰρ χάλαζαι, καὶ πάχναι ἐνίοτε, καὶ αὐχμοὶ, καὶ ὄμβροι ἐξαίσιοι, καὶ ἐρυσίβαι, καὶ ἄλλα πολλάκις τὰ καλῶς ἐγνωσμένα καὶ πεποιημένα ἀφαιροῦνται. id eſt, Præterea plurimæ res artis agri colendi eiuſmodi ſunt, vt eas homo prouidere non poſſit. Nam & grandines, pruinæ, & ſiccitates, & imbres immoderati, & rubigines, & alia quædam ſæpenumerò, quæ pulchrè ſunt cogitata, prouiſa, & effecta, de manibus eripiunt. & Lucret. lib. 5. *Et tamen interdum magno quæſita labore, Cum iam per terras frondent, atque omnia florent, Aut nimiis torret feruoribus æthereus ſol: Aut ſubiti perimunt imbres, gelidæque pruinæ, Flabráque ventorum violento turbine vexant.*

NVNC TORR. AGR SID.] ἀςροβολεῖσθαι & σφακελισμὸν putabat ſignificari Germanus Valens: id eſt, ſiderationem, quæ tum euenit, cùm arbores peſtifero aliquo ſidere afflantur, atque adeò percutiuntur. ex quo ἀςροβόλητοι ſeu ἀςερόβλητοι dicuntur. ego putabam vel ἐπίκαυσιν deſcribi, id eſt, incendium, ſeu æſtum immoderatum, ex quo rubigo oritur: vel vredinem. tale fere illud eſt Od. 16. epod. *nullius aſtri Gregem æſtuoſa torret impotentia.*

CONTRACTA PISCES AEQVORA] poſtea quàm immodicum pecuniæ quærendæ ſtudium reprehendit, atque inſectatus eſt, incipit nunc ſuæ ætatis hominum luxuriam, atque ædificandi inſolentiam exagitare, qui terra continere non contenti in mari ædificant. eleganter autem, & venuſtè piſceis ait ſentire maria fieri contractiora ædificiorum magnitudine, & fundamentorum, quæ in mare iaciuntur, molibus. vide Od. 15. lib. 2. *Iam pauca aratro iugera Regiæ Moles relinquent.*

CAEMENTA] cæmenta dicta ſunt à cædendo: itaque appellantur lapides cæſi. Od. XXIIII. huius libri. *Cæmentis licet occupes Tyrrhenum omne tuis & mare Apulicum.*

DIMITTIT] ſic habent libri vet. vulg. *Demittit.*

REDEMTOR] redemtores dicuntur, qui opus aliquod faciendum ſuo periculo, certa mercede pacta conduxerunt: ἐργολάβοι dicuntur à Græcis. epiſt. ad Iul. Florum lib. 2. *Feſtinat calidus mulis, gerulisque redemtor.* Redimere enim interdum idem valet, quod conducere. ex quo redemtor idem, quod conductor.

TERRAE FASTIDIOSVS] qui terra ſpreta in mari ædificat.

NEQVE DECEDIT AER. TRIR.] ſic ſupr. Od. XVI. lib. 2. *Scandit æratas vitioſa naueis Cura.*

POST EQVIT. SEDET ATRA C.] ſimilis ſententia eſt apud Lucret. lib. 2. in princ. *Quod ſi ridicula hæc, ludibriaque eſſe videmus, &c.*

ATRA CVRA] atra, id eſt, triſtis. ſic Od. XI. lib. 4. *minuentur atræ Carmine curæ.*

QVOD SI DOL. NEC PHRYG. LAP.] vide quæ annotauimus ad Oden illam XVI. lib. 2. ita igitur concludit hunc locum. Si neque ædificia magnifica, neque purpureæ veſtes, neque Falerna vina, neque vnguenta Perſica morbis animi medentur, cur me meæ fortunæ pœniteat, diuitiáſque conſecter, & concupiſcam ampliores? *Delinit* habent 2 Vatic. cod. & Torneſ. congruit cum hoc loco ille, epiſt. ad Loll. 2. lib. 1. *Non domus, aut fundus, non æris aceruus, & auri Ægroto domini deduxit corpore febres, Non animo curas.* per Phrygium autem lapidem columnas Phrygias ſignificat, quibus fulciebantur & ornabantur atria domorum ſumtuoſarum. Tibull. lib. 3. eleg. 3. *Quidve domus prodeſt Phrygiis innixa columnis, Tænare ſiue tuis, ſiue Caryſte tuis?*

FALERNA VITIS] ſic habent libri Iann. & 2 Vatic. quam ſcripturam probo. nam in Vulgatis impreſſum eſt *Falerna Vitis*: quam lectionem qui recipiunt, ſubintelligunt ἀπὸ κοινοῦ *vſus*.

ACHAEMENIVMQVE COSTVM] Perſicum vnguentum ab Achæmene Perſarum rege. ſuprà Od. XII. lib. 2. & Od. XIII. epod. *nardum Achæmenium.* de coſto vide Plinium lib. 12. cap. 12.

INVIDEND. POSTIB.] ſumtuoſis, magno pretio emtis. ſupr. Od. X. lib. 2. *aulam inuidendam* dixit. poſtibus autem, id eſt, oſtiis, ſeu foribus: vel ſimpliciter trabibus.

CVR VALLE PERM. SABINA] id eſt, cur ſpreto, & reiecto meo fundo Sabino, in quo vallis eſt peramœna, diuitias curarum, & moleſtiarum plenas, & pluſimo labore partas, & quæſitas amplectar? de verbo *mutandi* vide annot. ad Od. XVI. lib. 1.

DIVITIAS OPEROS.] id eſt, laborioſiores, vel maiores & ampliores, vel in quibus & parandis magno labore, magnáque opera, & cuſtodiendis magna cura opus eſt. Od. II. libr. 4. *operoſa paruus Carmina fingo.*

AD AMICOS,

ſuadens adoleſcenteis debere, vt paupertate & exercitio ad militiam firmentur.

Ode II. Tricolos tetraſtrophos. vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪ ∪

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪ ∪

– – ∪ – – – ∪ – –

– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

ANguſtam, amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militia puer
Condiſcat: & Parthos feroceis
Vexet eques metuendus haſta:
Vitámque ſub diuo, & trepidis agat
In rebus: illum ex mœnibus hoſticis
Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo,
Suſpiret: eheu, ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem: quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce, & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem perſequitur virum:
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidóque tergo.
Virtus repulſæ neſcia ſordidæ
Intaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit, aut ponit ſecureis
Arbitrio popularis auræ.
Virtus recludens immeritis mori
Cælum, negata tentat iter via:

O 4

metis agrorũ modos & formas circũſcribere atque includere. Virg. di. 1. *Pertica, quæ noſtros metata eſt impia agellos.* & Hor. ſat 2 lib. 2. *videas metate in agello Cum pecore & natis fortem mercede colonum.*

EXCIPIEBAT] Sat. 4 lib. 2. *Niquis enim cum lectulus, aut me Porticus excepit, deſum mihi.*

NEC FORTVITVM SPERN.] vetabant leges, nequis locum ruri forte fortuna oblatum ſperneret, in quo iacèrent, quia non ſinebant villas ſumtuoſas, & porticus ædificare. ita neceſſe erat in fortuito cæſpite recumbere, vel ex cæſpitibus & luto domunculas ædificare.

CÆSPITEM) agellum *ſiue domum*, vel cæſpitem, locum intellige, in quo negotiis ſoluti quieſcerent ac recumberent, vel lateres à cæſpite, vnde ædificarent.

NOVO SAXO] non rediuiuo lapide, ſed nouo, & viuo. vt apud Virg. *Æn. 1. In medio ... ſaxo.* De templis Deorum conficiendis Od. 6. lib 3. *Delicta maiorum immeritus lues, Romane, donec templa refeceris Ædeſque labentes Deorum.* & Sat. 2 lib. 2 *quare Templa ruunt antiqua Deûm.*

AD GROSPHVM,

memini non otiũ gratũ eſſe, atque optabile.

Ode XVI. Dicolos tetraſtrophos; ut, Iam ſatis terris niuis, atque di. &c.

*O*tium diuos rogat in patenti
Prenſus Ægæo ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpura venale, neque auro.
Non enim Gazæ neque conſularis
Summouet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volantes.
Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leues ſomnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.
Quid breui fortes iaculamur æuo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exſul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocior ceruis, & agente nimbos
Ocior Euro.
Lætus in præſens animus, quod vltra eſt
Oderit curare, & amara lento
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum Siculæque circum
Mugiunt vaccæ tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ: mihi parua rura, &
Spiritum Graiæ tenuem camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

OTIVM) otium hoc loco accipe vitam tranquillam, pacatam, & quietam, vt apud M. Tull in Rull ad Quirit. *ita iucundum eſt otium, vt & vos, & maiores veſtri, & fortiſſimus quiſque vir maximos labores ſuſcipiendos putet, vt aliquando in otio poſſit eſſe. præſertim in imperio ac dignitate.* aliud otium deſcribit Catullus ad Leſbiam, inert videlicet & ignauum. *Otium Catulle tibi moleſtum eſt: Otio exſultas, nimiumque geſtis: Otium & reges prius, & beatas Perdidit vrbes.*

PRENSVS ÆGAEO) is, qui in medio mari Ægæo nauigat. Ægæum mare ab inſulis appellatum eſt, quæ in eo mari caprarum ſimilitudinem præ ſe ferunt ſeu quòd in Ægæa Amazonum regina perierit ſiue quòd eò Ægæus Theſei pater ſe præcipitauerit, Feſtus vide & quæ annotaui ad epiſt. 11. lib. 1. Quidam libri veteres habent *Preſſus.*

ATRA NVBES) Virg lib. 10 Æn. *Sed ſublime volans nubi ſe immiſcuit atræ*

CONDIDIT) texit, obduxit, & quaſi ſepeliuit.

NEQVE CERTA FVLGENT) ſic Virgilius Æne 1. *Eripiunt ſubitò nubes, cœlúmque, polumque.*

THRACE) Græcum eſt Θρᾴκη ſic Od. 25. lib. 3. *Hebrum proſpiciens, & niue candidam Thracen.* alibi Thraca vt epiſtol. ad Quinctium: *vt nec Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus.* & ad Iul Florum, *Thraca ne vos, Hebrúſque niuali compede vinctus, &c.*

GAZAE) diuitiæ immenſæ, vt ſupra Od. 29 libr 1. *Icci beatis nunc Arabum inuides Gazis* ſimilis ſententia eſt epiſt. 18 lib. 1. *Non domus, aut fundus, non æris aceruus & auri Ægroto domini deduxit corpore febres, Non animo curas.* ſic Lucret. lib. 2. *Quapropter, quoniam nil noſtro in corpore Gazæ Proficiunt, neque nobilitas, neque gloria regni Quod ſupereſt, animo quoque nil prodeſſe putandum eſt. Si non forte, tuas legiones per loca campi Feruere cum videas belli ſimulacra cientes, His tibi tum rebus timefactæ relligiones Effugiunt animo pauidæ, mortiſque timores.*

CONSVLARIS LICTOR) conſulatus, ſeu conſularis poteſtas Venuſte autem conſularem lictorem dixit potius, quàm conſulatum, ſignificans, conſulares lictores non habere poteſtatem ſummouẽdarum curarum, & aliarum mentis perturbationum, quemadmodum turbam ſummouere ſolent ante incedẽtem conſulem. ſic fere Plin. libr 9. cap 34. vnionem dici à fœminis in publico lictorem dictitari, quia, quemadmodum lictor ante magiſtratus, ita vnio ante fœminas, turbam ſummouet. Dicti autem lictores à ligando. vt docet Nonius. Hi ante prætorem & conſulem faſces & ſecures præferebant. ῥαβδοῦχους appellant Græci ſcriptores habebat autem & prætor ſuos lictores. Cicer in Rullum. *Deinde antecedebant lictores, non cum bacillis, ſed vt hic prætoribus anteeunt, cum faſcibus duobus.* conſulatum autem poſuit pro quouis alio ampliſſimo magiſtratu Iam vnde ſint dicti lictores, docet Plutarchus quæſt Rom.

MISEROS TVMVLTVS MENTIS) animi perturbationes, curas, angores, timores ægritudines quibus concitatus tumultuatur ac trepidat.

CVRAS LAQ. CIR. &c.) curas, quæ in domibus locupletum, & potentium, ac beatorum iſtorum, tum crebriores, tum moleſtiores ſolent eſſe. *Laqueata tecta.* autem, laquearibus ornata. M. Tull. de leg. 2. *Magnifica, quæ villas, & pauimenta marmorea, & laqueata tecta contemno.* Lucret. lib 2. *laqueata, aurataque templa.*

VOLANTES) tralatio. ſic Satyr. 6. lib. 2 *ſimul atras Ventura.*

Ventum eſt eſquiliis, aliena negotia centum Per caput & circa ſaliunt latus. poteſt etiam dici eſſe [illegible], ſeu [illegible], poetis valde vſitatam.

VIVITVR PARVO BENE] ſubaudi ab eo *cui paternum*, &c. id eſt viuit is paruo bene, qui contentus eſt re ſua familiari, & ſupellectili paterna, modicóque apparatu. Veteres ſalinorum appoſitu menſas ſacras faciebant, vt declarat illud Arnobij libr. 2. *in apenetralibus Veſtæ ignes perpetuos fouetis ſacroſ [illegible] menſas ſacras [illegible], & ſimulacrorum appoſitu?* Præterea ſal condimentum eſt ciborum, immò verò obſonium tenuiorum. Nam cùm præter panem & ſalem nihil habeant quod ſibi apponant, pane, & ſale famem explere coguntur, vt Satyr. 2. lib. 2. *Cum labor extuderit faſtidia ſiccus, & inanis Sperne cibum vilem: niſi Hymettia mella Falerno Ne biberis diluta: foris eſt, promus, &c.* Itaque per ſalinum, (id eſt, vas, quo ſal continetur) ſalem, vt primum omnium, quæ in menſa apponuntur: & per ſalem, tenuem, & communem omnium hominum apparatum, miniméque ſumtuoſum victum ſignificari puto. Adiuuat me quòd vulgò dicitur, *multos modios ſalis ſimul edendos eſſe, vt amicitia munus expletum ſit.* quod eſt apud M. Tullium in Lælio: & apud Ariſt. lib. 8. de mor. ad Nicom. [illegible] id eſt, Verum enim illud prouerbium eſt, Multos modios ſalis ſimul edendos eſſe, vt homines inter ſe norint. Et Demoſthenes, vt eſt in Oratione AEſchinis [illegible]. inſimulatus ab AEſchine hoſpitem ſuum necandum curauiſſe, reſpondit audiente populo ſe [illegible], id eſt, ciuitatis ſalem pluris feciſſe hoſpitali menſa. ad hunc locum pertinet illud ex Saty. 3. lib. 1. *mundæ ſit [illegible] menſæ tripes, & Concha ſalis puri.* & illud Perſij Saty. 5. *et non Vare reguſtatum digito terebrare ſalinum Contentus perges, ſi viuere cum Ioue tendis.* Idem Saty. 4. *Ingemit, hoc bene ſit, tunicatum cum ſale mordens Cepe & farratam pueris plaudentibus ollam.* & illud Diogenis Cynici, quem cum Craterus rex ad ſe inuitaret: [illegible], id eſt, malo, inquit, Athenis ſalem lingere, quàm apud Craterum menſa ſumtuoſa perfrui. & illud Plautinum ex Rudente, *Sed hic rex cum aceto pranſurus eſt, & ſale, ſine bono pulmento.*

CVPIDO SORDIDVS) cupiditas ſordida, id eſt, amor, ſeu cupiditas pecuniæ: quæ in hominem verè magni & excelſi animi cadere non ſolet. Et animaduertat adoleſcens harum litterarum ſtudioſus, Cupidinis nomen etiam pro cupiditate apud hunc poetam ſemper eſſe generis maſculini. vt Od. 16. lib. 3. *Contracto melius parua Cupidine Vectigalia porrigam.* & epiſt. 1. lib. 1. *Feruet auaritia, miſeróque Cupidine pectus.* & Satyr. 1. lib. 1. *At bona pars hominum decepta Cupidine falſo.* & Od. 24. lib. 3. *Eradenda Cupidinis Praui ſunt elementa.* Atque hæc, quamuis non ita magni ponderis, quidam, cum ſcirent à me eſſe occupata, ſibi iniuſtiſſimè arrogarunt, neque tamen viderunt, hic Cupidinem eſſe Dei nomen. Cupido enim omnium rerum amoris & cupiditatis auctor eſt [illegible].

QVID BREVI FORTES. &c.] id eſt, quid nos, qui ad breue tempus floremus, valemus, & viuimus, multa nobis proponimus, multaque deſideramus? *iaculamur*, id eſt, quaſi iaculando petimus, deſtinamus. & eſt tralatio à ſagittariis. [illegible]. Illa autem *breui aeuo fortes*, coniunctè ſunt legenda, id eſt [illegible], & (vt Homeri verbo vtar) [illegible] breuis vitæ, ſeu breui tempore morituri: exiguum tempus victuri.

QVID TERR. ALIO CAL. SOLE) quid proficiſcimur in terras longinquas, & peregrinas patria relicta? non diſſimile eſt illud Pindari [illegible] ὀλιγωτάτων, id eſt, Genus eſt hominum vaniſſimum, quod deſpiciens domeſtica, & patria, longinqua circumſpicit, & perſequitur, res inanes fallaci ſpe captans. Sed Virg. Georg. 2. magis ad rem, *Exilioque domos, & dulcia limina mutant. Atque alio patriam quærunt ſub ſole iacentem.* *Alio ſole*, carmine ſeculari ad Deos, *aliuſque, & idem naſceris.*

PATRIAE QVIS EXSVL. &c.) ſi hæc Græcè exprimantur, magis appareat totius ſententiæ venuſtas, hoc modo, [illegible]; Nam exulē Græci φυγάδα nominant, & exſulare [illegible] dicunt, id eſt, fugere. Itaq; hanc paronomaſiā lingua Latina imitari nō poteſt. ſed is tamen, qui Græcè ſciat, facile eam agnoſcat. Iam exſulem à ſolo Nonius ait eſſe nominatum, vt extorrem à terra: vnde mirum eſt ab exſule vulgò exſilium, non exſulium dici. hanc ſententiam autem copioſè perſequitur Lucret. lib. 3. in extremo. *Exit ſæpe foras magnis ex ædibus ille; Eſſe domi quem pertæſum eſt, ſubitoque reuertit: Quippe foris nihilo melius qui ſentiat eſſe: Currit agens mannos ad villam hic præcipitanter, Auxilium tectis, quaſi ferre ardentibus inſtans: Oſcitat extemplò, tetigit cum limina villæ, Aut abit in ſomnum grauis, atque obliuia quærit Aut etiam properans vrbem petit atque reuiſit. Hoc ſe quiſque modo fugit: at, quod ſcilicet (vt fit) Effugere haud potis eſt, ingratis hæret, & angit, &c.* Eod. pertinet illud Saty. 7. lib. 2. *Non horam tecum eſſe potes, non otia recte Ponere, teque ipſum vitas fugitiuus & erro.* Ad hunc locum pertinet etiam illud Ariſt. lib. 9. de mor. ad Nicom. [illegible], &c. nam ea reperies annot. ſatyr. illa 7 ad illum verſ. *Non horam tecum, &c.*

SCANDIT AERATAS] ead. ferè Od. 1. lib. 3. *ſed timor & minæ Scandunt eòdem, quo dominus, neque Decedit ærata triremi, & Poſt equitem ſedet atra cura.* Vberius autem Lucr. lib. 2. *Quòd ſi ridicula hæc, ludibriaque eſſe videmus, Reueraq; metus hominū, curæque ſequaces Nec metuūt ſonitus armorum, nec fera tela, Audacterque inter Reges, rerumque potentes Verſantur, neque fulgorem reuerentur ab auro, Nec clarum veſtis ſplendorem purpureai: Quid dubitas, quin omne ſit hoc rationis egeſtas? &c.*

EX AGENTE N. OCYOR) Virg. lib. 12. AEn. *Niſi fuga ſi[illegible] ſubeat, fugit ocyor Euro.*

IN PRAESENS] non in poſterum, aut futurum tempus. Suadet enim vt in diem viuamus: vt Od. 8. lib. 3. *Dona præſentis cape lætus horæ.* & 29. lib. eod. *Ille potens ſui, Lætuſque deget, cui licet, in diem Dixiſſe, vixi: cras vel atra Nube polum pater occupato* & epiſt. ad Bull. lib. 1. *Tu, quamcunque Deus tibi fortunauerit horam, Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.* Nam (vt idem ait Od. 7. lib. 4.) *Quis ſcit, an adijciant hodiernæ craſtina ſummæ Tempora Dij ſuperi?* Quin Pindarus, qui multo ſeuerior Horatio eſt, multóque grauiora tractat argumenta, ait ſe diurnam oblectationem perſequentem, ſenſim ſeneſcere, atque ad mortem progredi. eius verba ſunt hæc, [illegible] id eſt apertius: quicquid ante pedes eſt, eſſe melius, eóque eſſe fruendum, cum dies is, qui vitæ noſtræ curſum terminat, capitibus noſtris ſemper impendeat. ſic Pindar. [illegible]. Denique Theognis monet, vt conuiuiis & ſermonibus honeſtis in præſentia oblectemur: futura autem Dijs curanda relinquamus. ſic Theogn. [illegible] Nunc oblectemur potantes, ſcita loquentes. [illegible] dijs ſuperis. quibus concinunt illa Eurip. in Alceſt. [illegible]. His igitur auditis, & ex me cognitis, Teipſum oblecta, bibe: diurnam vitam, tuam eſſe deputa: cetera fortunæ.

Qvod vltra est] i. quod futurum eſt. nam præſentia dumtaxat nos attingunt: futura autem nõdum ad nos perueniunt. Quemadmodum hic futurum per id, quod vltra nos eſt ſignificatur: quia nondum ad illa peruenimus: ita Od. 29. lib. 3. per id, quod retrò eſt, præteritum, quia illa præterijmus, *non tamen irritum Quodcumque retro eſt Efficiet, &c.*

Lento temp. ris.] ſic reperi ſcriptum in ſex libris calamo exaratis, Don. Faern. Vrſini, Torneſ. Ruſtard. Nicotiano, cùm libri vulgati habeant *lato.* quam tamen ſcripturam, ſi quis malet, non refello, neque admodum improbo. ſed *lento* magis probo: idque interpretor: moderato, non profuſo.

Nihil est ab o. p. beatvm] Pulchrè Pindar. Πυθ. ᾠδ. γ ostendens idem, quod hic Hor nihil eſſe ab omni parte beatum, ait, Deos immortaleis vni bono hominibus dato, duo mala admiſcere ſolere: hæc autem mala inſipienteis moderatè ferre non poſſe, ſuámque aduerſam fortunam fronte & vultu declarare & prodere &, ſi quid boni habeant, ſtultitia ſua obruere, atque extinguere: ſapienteis contrà diſſimulando ſua quidem mala occultare: bona autem ſemper in promtu habere, & his ſuas moleſtias conſolari ac leuare: ſic Pind. *τὰ μὲν ὦν οὐ δύνανται νήπιοι κόσμῳ φέρειν· ἀλλ' ἀγαθοὶ τὰ καλὰ τρέψαντες ἔξω.* adde cet. quæ deinceps ſequũtur de Peleo, Cadmo, Achille illũ autẽ Pin. locum videtur Theognis expreſſiſſe his verſib. *οὐδείς τοι πάντ' ἐστὶ πανόλβιος, ἀλλ' ὁ μὲν ἐσθλὸς Τολμᾷ ἔχων τὸ κακὸν, κοὐκ ἐπίδηλος ὅμως· Δειλὸς δ' οὔτ' ἀγαθοῖσιν θυμὸν ἔχων μίμνειν,* id eſt, Nullus eſt omni ex parte beatus: ſed vir bonus quidem audet fortunam aduerſam excipere & ſubire: neque tamen præ ſe fert ægritudinem, aut caſum ſuum aduerſum. At improbus & ignauus neque in malis, neque in bonis conſtantem animum retinens manere poteſt. Rurſus Pind. Νεμ. ᾠδ. ζ. diſertè negat fieri omnino poſſe, vt aliquis vnus vniuerſam beatitudinem ſit conſecutus. *τυχεῖν δ' ἓν ἀδύνατον εὐδαιμονίαν ἅπασαν ἀνελόμενον.* Eodẽ pertinẽt tres Eurip. ſenarij in Steneb. *οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. Ἢ γὰρ πεφυκὼς ἐσθλὸς οὐκ ἔχει βίον· Ἢ δυσγενὴς ὢν πλουσίαν ἀροῖ πλάκα.* i. nõ eſt quiſquam qui omni ex parte beatus ſit. Nam aut bonus natura factus viuendi facultatibus caret: aut ignobilis & humilis natus, agros fertileis & opimos arat.

Abstvlit clar. cita mors Ach.) apud Hom. Achilles ſe *μινυνθάδιον* à matre editum eſſe i. vitæ breuis hominem, dicit: *Μῆτερ, ἐπεί μ' ἔτεκές γε μινυνθάδιόν περ ἐόντα, Τιμήν πέρ μοι ὄφελλεν Ὀλύμπιος ἐγγυαλίξαι,* i. Mater quandoquidem me peperiſti breuis vitæ hominem, At certè Deus mihi honorem & gloriam tribuere debebat cui ſic reſpondet Thetis, *ὤ μοι τέκνον ἐμόν, τί νύ σ' ἔτρεφον αἰνὰ τεκοῦσα; Αἴθ' ὄφελες παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος καὶ ἀπήμων Ἧσθαι, ἐπεί νύ τοι αἶσα μίνυνθά περ οὔ τι μάλα δήν.* i. Hei mihi, fili mi, quamobrem te ſuſtuli & alui, poſteaquàm cum dolore peperi? Vtinam expers lacrymarum, & malorum ad naueis ſederes: quandoquidem breuis tibi vita à diis conceſſa eſt, neque admodum diu victurus es. & eadem pro filio Iouem orans, *Τίμησόν μοι υἱόν, ὃς ὠκυμορώτατος ἄλλων Ἔπλετ'.* i. filium meum honore afficito, qui breuiſſimæ inter alios homines vitæ natus eſt, & ἰλ. ι. ipſe Achilles narrat ſe de matre audiuiſſe, ſi gloriæ ſtudeat, ſibi breui eſſe moriendum. *Μήτηρ γάρ τέ μέ φησι.* &c.

Longa tithonvm) immortalitatem quidem Tithonus, quam optauerat conſecutus eſt: ſed eam ſenectus inſuauem, atque amaram reddidit, cum ſe omnibus prorſus voluptatibus atque oblectationibus, ætatis culpa, priuatum eſſe ſentiret: quem ob id in cicadam verſum eſſe aiunt. Narrant Tithonum ab Aurora immortalitatem quidem impetraſſe, quam petiuerat, ſed non *ἀγήρατον,* i. vitam ſenectutis expertem, & perpetuam iuuentam, quam petere cum ſugerat. Ita factum eſt, vt in cicadam verſus ſit, animal aridiſſimum & ſiccisſimum, & canorum & garrulum: quæ ſenectuti conueniunt. [Senectus enim natura eſt loquacior, vt ſcribit M. Tull. in Catone Maiore, & ſola vox ferè in ſenibus remanet. quod notat Seruius hunc verſum proferens, ad illum Virg. lib. Æn. 4. *Tithoni croceum linquens, &c.*] Admonet autem Euſt. ad primum verſum ἰλ. λ. Tithoni nomen vſurpari ſolere de ſenibus infelicibus, & laborioſis. Supr. Od. 28. libr. 1. *Tithonúſque remotus in auras.*

Porriget] producet, prorogabit: ſeu, ſi quis malet, præbebit.

Te greges centvm, &c.) circum te greges cẽtum, & Siculæ vaccæ mugiunt. Diuitiæ olim in boum armentis, & pecudũ gregibus erant poſitæ. Hom. ἰλ. ι. *Ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύρρηνες, πολυβοῦται,* i. in ea autem vrbe habitant viri agnis & bobus abundantes. & Heſiod. ἔργ. κ. ἡμ. *ἄνδρες πολύμηλοι τ' ἀφνειοί τε.* i. viri ouibus & diuitiis affluentes. & Herod. οὐραν. *ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτευον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλέϊ· ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. ἦσαν γὰρ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μοῦνον ὁ δῆμος.* i. hîc etiam hi tres fratres mercede conducti regi ſeruiebant: alius equos paſcens, alius boues, alius, qui erat natu minimus, Perdicca, oueis. Erant enim olim reges pecunia tenues & infirmi, non ſolùm populus.

Tollit hinnitvm) edit hinnitum. vltima ſyllaba nominis hinnitum pertinet ad principium verſus deinceps ſubſequentis, hoc modo: *tibi tollit hinni T' apta quadrigis equa.* vt ſup. Od. 13. *ille venena Colchica, & quicquid, &c.* tollere hinnitum autem ſic dictum, vt tollere cachinnum, riſum, clamorem lib. de arte poet. *Romani tollent equites, peditéſque cachinnum.* & ibidẽ, *Ne ſi fiſſe riſum tollant impune caterua.* & M. Tull. libr. 2. ad Qu. Fratrem epiſtol. 2. *deinde eius opera repente à Græcoſtaſi, & gradibus clamorem ſatis magnum ſuſtulerunt.* & eo epiſt. 3. *operæ Clodianæ clamorem ſuſtulerunt.* & Lucr lib. 3. *Tollunt clamores, quaſi ſi iugulentur ibidem.* & Vir. Æn. 3. *Clam rem immenſum tollit.*

Apta qvadrigis eqva) etiam hoc loco refelli, & coargui poſſunt ij, qui quadrigas, quattuor equos eſſe ſine curru putant. Nam ſi hoc ita ſit, quomodo hic locus explicari poſſit, non video. ſed res eſt ita in prõtu poſita, vt ſilentio potiùs prætereunda, aut riſu eludenda, quàm argumentis aut exemplis ſit refellenda.

Te bis afro mvrice tinctae,] lanas bis tinctas murice ſeu purpura, *διβάφου* Græci vocant. ex quo M. Tullius purpuram bis tinctam dibaphum nominat epiſtol. ad M. Cælium, lib. 2. epiſt. *Curtius noſter dibaphũ cogitat, ſed eum infector moratur.* Murex autem piſcis è genere teſtaceorum, ex cuius ſanguine conficiebatur color purpureus. Hor. epiſt. 2. lib. 2. *Argentum, veſtes Getulo murice tinctas.*

Spir. graiae ten. cam.] ſic Pind. ᾠδ. θ. Olymp. ait ſe Parcæ beneficio & benignitate eximiarum gratiarũ hortum depaſcere, i. ex art. poet. ſtudio flores lectiſſimos carpere. *εἰ σύν τινι μοιριδίῳ παλάμᾳ ἐξαίρετον Χαρίτων νέμομαι κᾶπον.* Significat autẽ Hor. ſibi à Parca aut à fatis tributam eſſe vim & facultatem poeticam ex Græcis poetis expreſſam. ſic Od. 30. lib. 3. *Dicar quà violens obſtrepit Aufidus, Et quà pauper aquæ Daunus agreſtium Regnauit populorum, ex humili potens Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos.* Tenuem autem camanæ ſpiritum dicit, vt Od. 6. lib. 1. *Imbelliſque lyræ muſa potens vetat Laudes egregii Cæſaris & tuas Culpa deterere ingeni.*

Parca non mendax] ſic Parcas veraces appellat in carmine ſæculari, poſt epod.

Malignvm] illiberale, inuidũ, iniquũ. ſup. Od. 29. lib. *Nunc mihi nunc alii benigna.* ſæpe parca malignis. & epiſt. ad Auguſt. *laudare maligne.*

A D. MAE.

AD MÆCENATEM

ægrotum: negans velle ſe ei viuere ſuperſtitem.

Ode XVII. Tricolos tetraſtrophos vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – v – – vv – v –
– – v – – vv – vv
– – v – – v – v
– vv – vv – v – v

63

CVr me querelis exanimas tuis?
Nec Dis amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus columénque rerum.
Ah, te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æquè, nec ſuperſtes
Integer? ille dies vtramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Vtcumque præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ ſpiritus ignea,
Nec, ſi reſurgat centimanus Gyas,
Diuellet vnquam. ſic potenti
Iuſtitiæ, placitumq́; Parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu tyrannus
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardauit alas, cùm populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum:
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextra leuaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. reddere victimas,
Aedemq́; votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

EXANIMAS] occidis, interimis, ſeu conturbas, & mærore afficis M. Tull. pro Milone. *Me quidem, iudices, exanimant & interimunt hæ voces Milonis, quas audio aſſiduè, &c.* Horat. Satyr. 4. libr. 1. *auidos vicinum funus vt ægros Exanimat: mortiſque metu ſibi parcere cogit.*

NEC DIIS AMICVM EST] à Græcis ſumſit hoc loquendi genus. ſic enim illi, οὐ θεοῖς φίλον, id eſt, non eſt diis amicũ: quod Latine redderemus, non placet Diis: Hom. ιλ. δ. εἰ καὶ τῷ ὑμῖν φίλον καὶ ἡδὺ γένοιτο, id eſt, ſiquidem vobis amicum & iucundum fuerit. idem ιλ. β. οὕτω που Διὶ μέλλει ὑπερμενέϊ φίλον εἶναι, id eſt, ſic vtique videtur Ioui potentiſſimo amicũ eſſe. & Theognis, Ζεῦ πάτερ, εἴθε γένοιτο θεοῖς φίλον. ô Iupiter pater, vtinam hoc ſit diis amicum. rurſum Hom. ιλ. α. Αἰεί τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι id eſt, ſemper tibi amicum eſt mala vaticinari. Plato in Theæteto ἀλλ' οὕτως, ὦ Θεόδωρε, σοὶ φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρόν, φασὶν αἱ παροιμίαι ἐξιδεῖν id eſt, At ſi ſic, ô Theodore, tibi amicum eſt, nec mihi inimicum eſt, vt eſt in prouerbio. Callimachus in Delũ, ἤν τοῦτό με ῥέζειν, εἴ τοι φίλον. Eurip. Phœniſſ. ἃ γὰρ σὺ βούλει ταῦτ' ἐμοὶ μῆτερ φίλα, id eſt, Nã quæ tu vis, ea mihi mater ſunt amica. Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμερ. σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν. id eſt, tibi autem amicum eſto res modeſtas, & temperatas ornare & adminiſtrare.

MEARVM GRANDE DEC. COL.] *decus*, hoc eſt ornamentum: *columen*: hoc eſt præſidium, & robur. Od. 1. lib. 1. *O & præſidium, & dulce decus meum.*

AH TE MEAE SI PARTEM ANIMAE) Pithagoricum eſt hoc, σώματα μὲν δύο, ψυχὴ δὲ μία, i. corpora quidem duo, animus autem vnus.

RAPIT) epiſt. 14. *rapto de fratre dolentis Inſolabiliter.*

MATVRIOR VIS) mors immatura: vel maturior, i. celerior quàm natura fert.

NEC CARVS AEQVE NEC, &c] ſenſus eſt: ego nec carus mihi æquè futurus, nec integer, ſi tibi, qui meæ animæ pars vna es, ſim ſuperſtes, quid moror alteras?

ILLE DIES VTRAMQVE DVCET] non occides, aut morieris quin ego eadem fati neceſſitate domitus atque oppreſſus extinguar. eodem, quo tu morieris die, moriar. qui dies te eripiet, ille vtrumque eripiet: nece aut mori non potes, quin ego eodem caſu labefactatus concidam.

NON EGO PERFID. DIXI) i. non ego peieraui. tranſlatio ducta à militari ſacramento. ſic enim loquitur Cæſar lib. 1. de bello ciuili. *Milites Domitianus ſacramentum apud ſe dicere iubet.*

IBIMVS, IBIMVS] concinna ἀναδίπλωσις, id eſt, reduplicatio. ſic Alcæus, Δέξαι με κωμάζοντα, δέξαι, λίσσομαί σε, λίσσομαι, id eſt, recipe me commiſſantem recipe: obſecro te, obſecro. ſic Oda 20 eiuſd. libr. *non ego pauperum Sanguis parentum: non ego, quem vocas, Dilecte Mæcenas obibo.*

VTCVMQVE PRAECEDES] vbicumque vel quandocumque præcedes. vt annotauimus ad Od. 16. lib. 1.

SVPREMVM CARPERE ITER) extremum vitæ diem tecum obire parati. *ſupremum* valet extremum vt epiſt. ad Torq. *Supremo te ſole domi Torquate manebo.* carpere iter autem etiam vſurpauit Sat. 5. lib. 1. *vt pote longum Carpentes iter factum corruptius imbri.*

CHIMERAE SPIRITVS IGNEAE] Pind. Chimæram appellat πῦρ πνέουσαν, i. ignem ſpirantem, vt diximus ſuprà ad Od. 27. lib. 1. vbi plura de Chimæra.

RESVRGAT) qui nunc iacet à Ioue proſtratus. vſurpauit hoc verbum etiam lib. 3. Od. 3. *Ter ſi reſurgat murus aheneus. &c.* & Virg. lib. 1. AEn. *illic fas regna reſurgere Troiæ.*

CENTIMANVS GYAS] & hoc loco, & Od. 4. lib. 3. ibi *Teſtis mearum &c.* ſecutus eram initio ſcripturam, quæ in quibuſdam libris calamo deſcriptis reperitur, & quam Priſcian. lib. 6. & 17. agnoſcit, *centimanus Gyges.* Præterea Heſiodus Cottum, Briareum, Gygen fratres centimanos facit in Thégon. Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο Τρεῖς παῖδες μεγάλοι τε καὶ ὄβριμοι, οὐκ ὀνομαστοί, Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ' ὑπερήφανα τέκνα, Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο. i. Alij autem ex Terra & Cælo nati ſunt tres filij magni & validi, non nominandi Cottus & Briareus & Gyges, ſuperbi fœtus: è quorum humeris centum manus aſſurgebant, &c. Præterea interpres Apollonij lib. 1. ſcribit Briareum, AEgæona, Gygen vnum & eundem eſſe diſſimilibus nominibus idem ſignificantibus illius verba ſunt hæc, Βριάρεων δὲ καὶ Αἰγαίωνα καὶ Γύγην, ὁ αὐτὸς ἔχουσι συνωνύμως. Homerus autem ιλιάδ. α. ſub Achillis perſona narrat,

Briareum centimanum à Thetide euocatum Ioui, cùm eum ceteri Dij vincire vellent aduerſus illos opem tuliſſe: ſic Achilles Thetidi. Ἀλλὰ σὺ τόν γ᾽ ἐλθοῦσα θεὰ ὑπελύσαο δεσμῶν, ὦχ᾽ ἑκατόγχειρον καλέσασ᾽ ἐς μακρὸν Ὄλυμπον, Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί. At tu Dea illum (Iouem) proſecta vinculis ſoluiſti, celeriter Centimano euocato in longum Olympum, quem Dij Briareum appellant. Sed cum hos commentarios iamiam typis, operiſque permittere cogitarem, iniectus mihi ſcrupulus eſt, ex duobus locis Hor. in quibus nomen *Gyges*, quamuis gigas in iis non deſignetur, producitur, Od. 5. lib. 2. *Cnidiusue Gyges*. & Od. 7 lib. 3. *Conſtantis iuuenem fide Gygen*. & ex vno Ouidiano. in quo gigas idem, qui hoc loco deſcribitur, *Centimanumque Gygen ſemibouemque virum*. Non eſſe enim veriſimile alibi produci idem nomen, alibi corripi: quamuis in non nullis nominibus proprijs hoc vſu venire ſciam. Monuit me præterea Apollodorus, cuius hæc ſunt verba in principio. Οὐρανὸς πρῶτος τοῦ παντὸς [illegible] κόσμου. Γήμας δὲ Γῆν ἐτέκνωσε [illegible] ἑκατόγχειρας [illegible] Βριάρεων, Γύην, Κοῖον i. Cælum ſeu Cælus primus totius mundi imperium obtinuit. cùm autem Terram vxorem duxiſſet, ſuſcepit ex ea liberos primos. Bryareum, Gyam, Cœum: qui centimani ſunt appellati. His teſtimoniis, & argum. adductus, ſententiam priorē mutaui, & apud Hor. vtrobiq; *centimanus Gyas* legendum eſſe exiſtimaui: quam ſcripturam probat item M. Antonius Muretus, eámque ſe in quibuſdam veteribus libris reperiſſe teſtatur. ego ne mentiar, nuſquam eam repeti, niſi quòd in libr. Faer. & vno Vatic. hoc nomen in litura, tamquam in luto demerſum eſt. ex qua ſuſpicari licet initio ſcriptū fuiſſe *Gyas*, & poſteà ab ignaris litterarum deprauatum. Hanc igitur ſcripturam ſi recipimus, emendandi ſunt Heſiodus, & Apollonij ſcholiaſtes, & vbi vulgò legitur Γύγης. ſcribendum Γύης. eademque opera puto apud Heſiod. non Κόττον, ſed Κοῖον legendum eſſe. Quòd autem libri plerique veteres habent *Gyas*, ego hanc ſcripturam ex deprauata antiqua Gyas natam eſſe puto: quamquam ſi quis eam ſequi volet, non repugnabo.

SEV LIBRA, SEV ME. &c.] Mathematici, & Aſtrologi ab aſpiciendo, quo verbo hic vtitur Horatius aſpectus appellant: ſed ij aſpectus intelliguntur ſtellarum errantium, inter ſe: non ad homines referuntur: quo modo velle videtur Horat. Ad hunc locum pertinere videntur quæ ſcribit M. Tullius de diuinat. lib. 2. *Sed vt ratione vtamur omiſſis teſtibus, ſic iſti diſputant, qui hac Chaldæorum natalitia prædicta defendunt. vim quandam eſſe aiunt ſignifero in orbe, qui Græcè ζωδιακὸς dicitur, talem, vt eius orbis vnaquæque pars alia alio modo moueat, immutétque cælum perinde, vt quæque ſtellæ in iis finitimiſque partibus ſint quoque tempore: eámque vim varie moueri ab iis ſideribus, quæ vocantur errantia. Cum autem in eam ipſam partem orbis venerint, in qua ſit ortus eius, qui naſcatur, aut in eam, quæ coniunctum aliquid habeat, aut conſentiens: ea triangula illi & quadrata nominant.* ſeu me igitur (inquit Hor.) Venus, cui Taurus, & Libra attribuuntur, aſpicit: ſeu Mars: cui Scorpius, & Aries: ſeu Saturnus, cui Capricornus. noſtra aſtra incredibiliter conſentiunt & conſpirant.

FORMIDOLOSVS] horribilis, metuendus.

PARS VIOLENTIOR NATALIS HORAE] ſignificat, ſe eo temporis momento natum eſſe, quo Mars in orbis ſigniferi parte ſibi imminente, & propinqua fuerit. Eſt autē Martis ſtella, vt & Saturni, malefica, & inclemens, Aſtrologorum ſententia.

SEV TYRANNVS HESPERIAE] id eſt, qui tempeſtates in Oceano occidentali, & quouis alio mari, excitat otioſus: Capricornus autem Saturno aſcribitur. Aiunt quidam tyrannos, & eos, qui patriam ſuam antea liberam ſibi ſeruire coegerunt, Capricornum pro natalitio ſigno habere ſolere: idcircò Capricornum tyrannum ab Horatio appellari, quaſi naſcentibus ortu ſuo regnum & tyrannidem promittentem, ac præparantem. (Immò Capricornum idcircò Heſperiæ, id eſt, Italiæ, tyrannum dicit, quia Saturnus in Capricorno grauiſſimas pluuias excitat, vt notat Seruius commentarior. in libro primo Georgic. ibi, *Frigida Saturni ſeſe quo ſtella receptet* & maximè, inquit ille, in Italia: Vnde & Horatius ait, *ſeu tyrannus Heſp. Capri.*)

TE IOVIS IMPIO, &c.] Iupiter proſper, & ſalutaris eſt: Saturnus maleficus, perniecioſus, peſtilens. ſignificat igitur, cum Mæcenatis ortus, diéſque natalis Iouis, & Saturni ſit particeps, Iouis ſtellam proſperam ac ſalutarem, Saturni inclementiam contudiſſe, ac diſcuſſiſſe: à Mæcenate denique perniciem ei imminentem, ac præſentem auertiſſe. Iouis tutela igitur, id eſt, Iouis ſtella, quæ te tuetur. Oſtendit autem etiam M. Tull. epiſt. ad Fab. Gallum libr. 7 Saturnum eſſe pernicioſum & inclementem. ſic enim ille, *Martis vero ſignum quo mihi pacis auctori? Gauderem nullum Saturni ſignum fuiſſe. hæc enim duo ſigna putarem mihi æs alienum attuliſſe*: contrà Iouem, ſalutarem, libr. 6. de rep. *Deinde eſt hominum generi proſper, & ſalutaris ille fulgor, qui dicitur Iouis* ſic Virg. Georg. 1 *Frigida Saturni ſeſe quo ſtella receptet*. Iterum M. Tull. lib. 1. de diuin. *Quid habeat aſtrologus, cur ſtella Iouis, aut Veneris coniuncta cum Luna ad ortus puerorum ſalutaris ſit, Martis, vel Saturni contraria.* (Denique Mars & Saturnus Dij ſunt *ἀναιρέται*, id eſt, qui habent vim de medio tollendi, quique intercidere ſolent vitæ rationem ſi aſpectu ſuo, aut radiis ſuis ortum genituræ attigerint. notat Seruius ad illum Virgilij locum AEneid. 4. *& dij morientis Eliſſa* & hunc locum profert.)

VOLVCRISQVE FATI TARD. AL.] & mortis celeritatem, ac propinquitatem retardauit: mortem impendentem & iamiam aduentantem repreſſit. Quidam libri manuſcr. habent, [illegible] (Rectè [illegible] quia neceſſitas fati impediri quidem poteſt, & retardari: ſed non prorſus elidi, aut præcidi. notat ibidem Seruius.)

REFVLGENS] ſuo fulgore contrario fulgens, & Saturno repugnans.

LAETVM THEATR. TER CREP.] ter tibi applauſit, vt ſupr. Od. 20. libr 1. *datus in theatro Cum tibi plauſus* Propert. eleg 8 libr. 3. *Et manibus fauſtos ter crepuere ſonos.* Virgil. lib. 2. Georg. *hunc plauſus hiantem Per cuneos geminatus enim plebiſque patrúmque Corripuit.* ter autem valet, ſæpius. vt Od. 3. lib. 3. *Ter ſi reſurgat murus aeneus.* vide quæ annotaui ad Od. 1. lib. 1. ſi plura exempla requiris.

ME TRVNCVS] de hoc trunco, aut de hac arbore, vide ſup. Od. 13. *Ille & nefaſto te poſuit die, &c.*

ILLAPSVS CEREBRO] in Oda ſuprà dicta, *te caducum in domini caput immerentis.*

SVSTVLERAT] ſuſtuliſſet de medio, interemiſſet. ſic Od. 1. lib. 3. *Fulmine* [illegible]

NISI FAVNVS ICT.] ſignificat, Martis maleficentiam, & iniuriam cui erat maximè opportunus, atque expoſitus, à Fauno, à Mercurio eſſe repreſſam ac propulſatam: quemadmodum & Saturni peſtilentiam, quæ Mæcenatis ceruicibus impendebat, Iupiter ſua præſentia diſcuſſit.

MERCVRIALIVM] ingenioſorum, quales ſunt poëtæ: qui ſunt ſub tutela Mercurij.

REDD. VICTIMAS,] reddere maiores hoſtias: *reddere* autem dixit, quia eas vouerat morbo affectus, ſi cōualeſceret. Admonet igitur Mæcenatem Horat. vt voti damnatus, nempe recuperata valetudine, voti ſe obligatione exſoluat.

AEDEMQVE VOT.] Magni, & clari, & potentes viri, in rebus aduerſis, & periculoſis ædes ſacras vouebant, ſi ſalui euaderent. cuius rei innumerabilia ſunt exempla.

[illegible]

FERIEMVS AGNAM] vt ſuprà Od. 4. lib. 1. *Seu poſcat agnam, ſiue malit hædum.* humilem autẽ, i. paruam, & quaſi humo propinquam, ſeu humi repentem: nobis conuenientem ſcilicet, qui humiles ſumus.

IN EVM QVI OBLITVS BREuis vitæ, cupiditatibus & diuitiis ſtudet.

64

Ode XVIII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt trochaicus dimeter catalecticus, conſtans ex tribus trochæis, & ſyllaba, hoc modo:

Non e-v bur ne-v que aure-v um

Secundus quiſque verſus eſt Iambicus Archilochius, trimeter, catalecticus, conſtans è quinque iambis, & ſyllaba, recepto tamen in locis imparibus etiam ſpondeo. hoc modo:

Mea v- reni v- det in v- domo v- lacu v- nar v

-v -v -v v

v- v- v- v- v- v

NOn ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas vltima recisas
Africa: neque Attali,
Ignotus heres, regiam occupaui:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.
At fides, & ingeni
Benigna vena eſt, pauperémque diues
Me petit. nihil ſuprà
Deos laceſſo: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus vnicis Sabinis.
Truditur dies die:
Nouæque pergunt interire Lunæ.
Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus: & ſepulcri
Immemor ſtruis domos:
Mariſque Baiis obſtrepentis vrges
Summouere littora, 65
Parum locuples continente ripa.
Quid, quòd vſque proximos
Reuellis agri terminos? & vltra
Limites clientium
Salis auarus? pellitur paternos
In ſinu ferens deos
Et vxor & vir, ſordidoſque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine deſtinata
Aula diuitem manet
Herum quid vltra tendis? æqua tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris. nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit auro captus. hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coercet. hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus audit.

RENIDET] quandam hilaritatem præ ſe fert, vt ſuprà Ode quinta, *Vt pura nocturno renidet Luna mari.* & epod. Ode ſecunda, *Circum renidentes Lares.* & libro tertio, Ode ſexta *& adiecit prædam Torquatus exiguus renidet.* id eſt, lætatur, gloriatur. Catullus transfert ad animata, atque adeò ad homines. *Egnatius quòd candidos habet dentes, Renidet vſquequaque* id eſt, ridet. quemadmodum & ridere transfertur ad inanima. Idem Catullus de nuptiis Pelei. *vt permulſa domus iucundo riſit odore*, ſic Lucretius libro primo, *tibi rident æquora ponti.* & libro quarto, *Vngue ita & pulchra in pedibus Sicyonia rident.* Idem ad idem ſignificandum vtitur verbo renidendi. libro ſecundo. *Nec domus argento fulget, auroque renidet.* & Virgilius Georg. 2. *ac latè fluctuat omnis Aere renidenti tellus.* Horatius libro quarto, Ode vndecima, *Ridet argento domus.* & Ode quarta, *& pulcher fugatis Ille dies Latio tenebris: Qui primus alma riſit adorea.* Talis eſt vſus apud Græcos verbi γελᾶν. Heſiod. Theog. γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς Ζηνὸς ἐριγδούποιο θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ σκιδναμένῃ. Rident autem domus, patris Iouis grauiter crepantis, deorum voce candida diffuſa. Theognis, ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη. i. riſit autem ingens terra. Virg in Melibœo, *nunc omnis ridet ager.*

LACVNAR] laquear vtitur M. Tull. Tuſcul. 5. *in hoc medio apparatu fulgentem gladium è lacunari, ſeta equina appenſum demitti iuſſit.* Virg lib. 8. Æneid *Et ignarus ſummique furit laquearia tecti.* ad quem locum Seruius hunc locum profert.

NON TRABES HYMETTIAE PREMVNT] id eſt, non trabes ex monte Hymetto petitæ, colomnis è lapide Numidico ab vltima Africa deuectis imminuntur. trabes autem Hymettias vel ligneas intellige, puta abiegnas: vel marmoreas, vt alij volunt, quod ego magis probo. Plin. quidem lib. 36. cap. 3. columnas Hymettias marmoreas commemorat ne cui fortè hoc mirum, aut incredibile videatur. quod cum apud me Turnebus collega meus vir doctiſſimus legiſſet, retulit in Aduerſaria ſua, &, vt aliquid amplius dixiſſe videretur, locum Plinij commemorauit, quem ſatis habeo lectori indicare.

NEC ATTALI IGN. HER.] ſignificat, ſe neque vi, neque blanditiis neque aliis malis artibus, ac rationibus cuiuſquam diuitis hereditatem expugnaſſe, quemadmodum populus Rom. Attali regis Pergami hereditatem ſibi vendicauit, vt ſcribit Iul. Florus lib. 58. & ſimul auaritiam populi Rom. obſcurè notat, qui reges non ſolùm armis & ferro, & aperto Marte, verùm etiam ſimulatione iuris, & fraude, regnis auitis euerterit, ac ſpoliarit. non diſſimile eſt quod ait M. Toll. de regno Alexandrino in orat. Agr. contra Rull. quæ verba libet hoc loco aſcribere, vt quiuis ex iis intelligat, multa regna non teſtamenti, aut victoriæ iure ad populum Rom veniſſe, ſed populum Romanum quouis uſe, qua iniuria, omnium regum, ac liberorum populorum bona appetiuiſſe, & conciliaſſe. ſic igitur M. Tull. *Quis enim veſtrûm hoc ignorat, dici illud regnum teſtamento regis Alexandrini populi Rom. eſſe factum? hic ego conſul populi Romani non modò nihil iudico, ſed ne quid ſentiam quidem, profero. Magna enim mihi res non modò ad ſtatuendum, ſed etiam ad dicendum videtur eſſe. Video, qui teſtamentum factum eſſe confirmet: auctoritatem ſenatus extare hereditatis aditæ ſentio, tum, quando Alexandro mortuo legatos Tyrum miſimus, qui ab illo pecuniã depoſitã noſtris recuperarent, &c.* mox ſequitur. *Dii im-*

19. *Thebanaque iubet me Semeles puer.* (Sed non celabo lectorem, meminiſſe me, in duobus codicibus Vatic. & in Faer. ſcriptum videre, *Regúmque natu.* quomodo & poſtea ſcriptum reperi in vno Nicotiano, Cleric. Ruſſardino. meo.)

SATELLES ORCI] Charon, Orci miniſter epiſt. 1. lib. 1. *Virtutis vera cuſtos, rigidúſque ſatelles.* Alij tamen Cerberum ſignificari volunt: à quibus diſſentio, adiuuat me verbũ *reuexit*, quod ſtatim ſequitur, quamquam (ne quid diſſimulem) in quibuſdam libris veteribus ſcriptum reperi *Renuxit.*

CALLIDVM PROMETHEA] Heſiodi epitheta expreſſit ποικίλον, id eſt, varium, ποικιλομῆτιν. & mox ποικιλόβουλον: id eſt, varia conſilia capientem, & variè conſultantem, ſeu varium in conſultando. (Fertur Prometheus, vir prudentiſſimus, & conſultiſſimus fuiſſe. Quapropter etiã dictus eſt ἀπὸ τῆς προμηθείας, id eſt, à prouidentia, vel ἀπὸ τοῦ προμηθεῖν. à prædiſcendo, ſeu præintelligendo, vt notauimus ad Od. 16. lib. 1. Idem primus Aſtrologiam Aſſyriis indicauit: quam reſidens in monte altiſſimo, Caucaſo, magno ſtudio, magnaque cura, & ſollicitudine deprehendit: deprehendit & fulminum rationem, hominibuſque aperuit, vnde ignem cæleſtem furatus eſſe dicitur. de eodem plura ad Od. 3. lib. 1.

AVRO CAPTVS.] nec orcus ipſe auro capitur: vt epiſt. ad Iul. Flor. lib. 2. *ſi metit Orcus Grandia cum paruis non exorabilis auro.* vid. annot. ad Od. 14. huius lib. *Non ſi trecenis quotquot eunt dies &c.*

TANTALVM] Vlyſ. ὀδυσ. λ. narrat Alcinoo ſe Tantalum vidiſſe apud inferos iis pœnis affectum, quibus omneis auaros plecti ſcribit Horat. Sat. 1. videto quæ annotauimus ad illum locum.

TANTALI GENVS] Penelopem, Atreum, Agamemnonem, Oreſtem.

HIC LEVARE FVNCTVM, &c.] *audit leuare*, id eſt, audit vt leuet. Siue mortem optet, ſiue extimeſcat, & horreat pauper aliquis, & calamitoſus, continuò aderit illa, vt eum calamitate leuet, ac liberet. *omnium enim rerum mors eſt extremum*, vt ait M. Tull. epiſt. ad Toranium lib. 6. Et Demoſth. orat. περὶ στεφάνου. πέρας ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, id eſt, extremum omnibus hominibus eſt mors. quem locum mox integrum afferemus. & M. Tull. Catil. 4. *mors eſt aut neceſſitas naturæ, aut miſeriarum quies.* Et Euripid. τὸ γὰρ θανεῖν, κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται. i. mori enim maximum malorum medicamentum exiſtimatur.

VOCATVS, ATQVE NON VOC.] natum ex Apollinis oraculo Lacedæmoniis reddito. καλούμενός τε κ' οὐ καλούμενος θεὸς παρέσεται. vocatus, & non vocatus, Deus aderit.

IN BACCHVM CARMINA in ſecretis nemoribus docentem.

Ode XIX. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

— ∪ - - — ∪∪ - ∪ -
- ∪ - - - ∪∪ - ∪ -
- ∪ - - - ∪ - ∪
- ∪∪ - ∪∪ - ∪ —

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem: credite poſteri:
Nymphaſque diſcentes, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas.
66 *Euœ, recenti mens trepidat metu:*
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur. euœ, parce Liber,
Parce graui metuende thyrſo.
Fas peruicaceis eſt mihi thyadas,
Vinique fontem, lactis & vberes
Cantare riuos: atque truncis
Lapſa cauis iterare mella.
Fas & beatæ coniugis additum
Stellis honorem, tectáque Penthei
Diſiecta non leui ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amneis, tu mare barbarum:
Tu ſeparatis vuidus in iugis
Nodo coerces viperino
Biſtonidum ſine fraude crineis:
Tu, cùm parentis regna per arduum
Cohors gigantum ſcanderet impia,
Rhœcum retorſiſti leonis
Vnguibus, horribilique mala:
Quamquam choréis aptior, & iocis,
Ludóque dictus. non ſat idoneus
Pugnæ ferebaris. ſed idem
Pacis eras, mediuſque belli.
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decòrum, leniter atterens
Caudam, & recedentis, trilingui
Ore pedes, tetigitque crura.

BACCH. IN REM. CARM.] poëtæ, vates, ebrij, ebrij, amantes, & ſimiles multa ſibi videre videntur, quæ reuera non vident. Sic igitur Horat. Bacchum carminum doctorem, & ſatyros cum Nymphis auditores & diſcipulos vidit.

CREDITE POSTERI] *credat Iudæus Apella, Nõ ego.*

CAPRIPEDVM SATYRI] lubet ad hunc locum ea aſcribere, quæ Pauſanias in Atticis narrat ſe à quodam Euphemo Care de ſatyris accepiſſe. Dicebat igitur Euphemus (inquit Pauſanias) cum in Italiam nauigaret, ſe vi ventorum, & tempeſtate abreptum, à recto curſu longè admodum aberraſſe, atque in mare peregrinum, & inauditum, in quo denique nauigari non ſolet, delatum eſſe: in eo mari inſulas eſſe multas deſertas atque incultas, in quibus habitarent tamen homines feri, & agreſtes, & rufi: quibus caudæ non multo caudis equinis minores ad coxas vſque propenderent: inſulas autem illas appellari Satyridas. Hæc Pauſanias. reliqua de ſatyrorum profuſa libidine, turpiſſimáque contumelia, & petulantia in mulierem illam barbaram illis traditam ac permiſſam, pudore reuocatus non perſequar. Nonnulli ſcriptores, Satyros dicũt eſſe tamquam Silenos & Panas, eóſque ad libidinem & rem Veneream admodũ propenſos eſſe: ſatyróſque ἀπὸ τῆς σάθης eſſe appellatos, quæ vel eſt inflammata rei venereæ cupiditas, vel πόσθη id eſt, τὸ ἄρρεν μόριον: membrum virile. Battus quidem ille apud Theocritum εἰδ. δ caprarium quendam libidinoſiorem, dicit genere & cognatione cum ſatyris, aut Panibus eſſe coniunctum, atque etiã cum illis libidine certare poſſe. [illegible] Caprípedes autem etiam Lucretius appellat lib. 4. *Hæc loca capripedes Satyros, Nymphaſque tenere Finitimi fingunt.* vterque expreſſit epithetum Græcum αἰγιπόδας, ſeu τραγόποδας. ſeu τραγοσκελεῖς: quamquam hoc poſtremum. non capripedes, ſed capricruros ſignificat.

ACVTAS] attentas, ad audiendum erectas. hic ſatyri, Bacchi ſunt auditores: Bacchus doctor: aliis iiſdem

auditoribus Silenus doctor: vt apud Virgil. in Sileno. vel dit proprie acuras [illegible] Nani Satyri. [illegible] etiam à Luciano dicuntur.

EVOE] Εὐοῖ vox eſt Bacchantium mulierum. Pauſ. in Meſſenic. ſcribit, montem quendam Ithoniæ vrbi vicinum Euan appellatum ab ea voce Bacchica, quã Bacchus ipſe, & mulieres cum eo bacchantes illo primùm loco ediderunt.

TREPIDAT] tremit, conturbatus eſt.

PLENÓQVE BACCHI PECT.] concitato, commoto. Od. 15. lib. 3. *Pulſo thyas vti concita tympano.*

TVRBIDVM LAETATVR] lætitia afficitur turbida, minimeque liquida. huic ſimilia multa loquendi genera collegimus ſuprà ad Od. 32. lib. 1.

PARCE GRAVI MET. TH.] metuendus eſt Bacchus, quia offenſus, furore menteis concitat ac perturbat, placatus autem, lætitia & voluptate afficit. notat Seruius ad illum Virg. locum, Aen. 1. *Adſit lætitiæ Bacchus dator.*

THYRSO] à thyrſo, quæ erat virga, ſeu haſta Bacchica, thyrſigeri dicti: θυρσοφόρους appellant Græci. thyrſos *pineas haſtas* vocat Virg. Aen. 7.

FAS PERVICACEIS] fas eſt. δυνατόν ἐστι, vt Od. 11. lib. 1. Vult autem, ex eo, quòd poſſit Bacchi Thiadas, & myſteria cantare, ſe poëtam Deo dignum exiſtimari: & ita ſentit Porphyr. alij (quos non refello) *fas eſt* hoc loco, valere volunt idem, quod, *licet*.

PERVICACEIS] proteruas, pertinaceis, impudẽteis. Nonius autem *peruicax* ait eſſe laudi, pertinax *probro*. lib. 3. Od. 3. Muſam ſuam *peruicacem* nominat. *Deſine peruicax Referre ſermones Deorum.*

ITERARE] iterum atque iterum cantare, vt ſuprà dixi annot. ad Od. 7. lib. 1.

VINIQVE FONTEM, LACT. ET] videtur planè Horatius, cùm hæc de fontibus vini, lactis, mellis, ſcriberet, locum illum Eurip. in Bacch. habuiſſe ſibi ante oculos propoſitum, vbi Baccharum alia ſaxum thyrſo pulſante fons aquæ proſilit, alia in terram thyrſum deiiciente, fons vini promanat: aliæ lactis cupidæ ſummis digitis terram ſcindentes, lactis copiam habebant: ex thyrſis autem ederaceis mellis riui fluebant. Sic Eurip. Θύρσον δέ τις λαβοῦσ' ἔπαισεν εἰς πέτραν, Ὅθεν δροσώδης ὕδατος ἐκπηδᾷ νοτίς. Ἄλλη δὲ νάρθηκ' ἐς πέδον καθῆκε γῆς· Καὶ τῇδε κρήνην ἐξανῆκ' οἴνου θεός. Ὅσαις δὲ λευκοῦ πώματος πόθος παρῆν, Ἄκροισι δακτύλοισι διαμῶσαι χθόνα, Γάλακτος ἑσμοὺς εἶχον· ἐκ δὲ κισσίνων Θύρσων γλυκεῖαι μέλιτος ἔσταζον ῥοαί.

BEATAE CONIVGIS] Ariadnæ, quæ quemadmodum Theſei amore capta, Minotauri fratris interficiendi rationem ac viam ei oſtenderit, ab eóque poſteà Athenas reuertente relicta ſit: quas, & quàm lugubreis querelas effuderit: poſtremò, vt eam ſibi Bacchus vxorem adoptarit, elegantiſſimis verſibus explicat venuſtiſſimus poeta Catullus: quamquam hoc vltimũ de Baccho copioſius perſequitur Ouid. metamorpho. 8. & Euſtath. ceteríque Homeri interpretes. Heſiodus item eandem fabulam tangit in Theogonia: χρυσοκόμης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην Κούρην Μίνωος θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν. Τὴν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρων θῆκε Κρονίων. id eſt, Dionyſius autem aurea coma flauam Ariadnam Minois filiam teneram ſib. ſumſit vxorem. Hanc autem ei immortalem, & ſenectutis expertem fecit Iupiter. Homerus autem ὀδυσσ. λ. longè alia narrat de Ariadna: nempe eam à Theſeo quidem eſſe è Creta Athenas auectam: verum nullum fructum, nullámque voluptatem illũ ex eo facto eſſe conſecutum: propterea quòd eam Diana impietatis apud ſe à Baccho accuſatam, quia in eius templo rem cum Theſeo habuiſſet, interemit. Homeri verſus ſunt hi, καλήν τ' Ἀριάδνην Κούρην Μίνωος ὀλοόφρονος, ἥν ποτε Θησεὺς Ἐκ Κρήτης ἐς γουνὸν Ἀθηνάων ἱεράων Ἦγε μέν, οὐδ' ἀπόνητο· πάρος δέ μιν Ἄρτεμις ἔκτα Δίῃ ἐν ἀμφιρύτῃ Διονύσου μαρτυρίῃσιν, &c.

ADDITVM STELLIS HON.] coronam, quam Bacchus Ariadnæ a ſe raptæ donauit, quamq; poſtea ceteri dij Baccho gratificari cupientes, inter ſidera collocarunt. de qua ſic Arat. Αὐτοῦ κἀκεῖνος Στέφανος, τὸν ἀγαυὸν ἔθηκε Σῆμ' ἔμεναι Διόνυσος ἀποιχομένης Ἀριάδνης Νώτῳ ὑποστρέφεται κεκμηότος εἰδώλοιο. i. ibi & illa corona quam Dionyſus admiratione dignus, ſeu admirandus, ſignum fecit ſui in Ariadnam mortuam amoris, vertitur in tergo laborantis imaginis.

TECTÁQVE PENTH. DIS] Pauſanias hæc de Pẽtheo ſcribit in Corinthiacis: illum tum alia in Bacchum auſum eſſe, atque admiſiſſe per contumeliam, tum ad extremum in Citheronem aſcendiſſe vt mulieres Bacchãteis, in quibus erat mater. vxor, & ſoror, ſpectaret. ita arbore conſceoſa, quæ ab illis fiebant, proſpexiſſe: illas autem ſimulatque eum viderunt, Pentheum diſcerpſiſſe, & viuentis adhuc ac ſpirantis membra alia aliò diſtraxiſſe. Plautus in Mercat. *Pentheum diripuiſſe aiunt Bacchas. nugas maximas Fuiſſe credo, præut, quo pacto ego diuorſus diſtrahor.* lege eadem de re Philoſtratum in Imaginibus & Euripidis Bacchas. & Ouid. Metamorph. 3. Dicemus & nonnulla ad Sat. 3. lib. 2. Fuit autem Pentheus rex Thebarum epiſt. ad Quinct. lib. 1. *Vir bonus & ſapiens audebit dicere. Pentheu Rector Thebarum, &c.* dementem appellat Virg. lib. 4. Aen. *Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus. & ſolem geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas.*

NON LENI RVINA] ſic legendum, & ita habent aliquot lib. MS. non lenis ruina autem intelligenda aſpera, ſæua, χαλεπή. & ab irato atque adeò iracundo deo illata: quemadmodum ſup Od 37. lib 1. demẽteis ruinas appellauit, quas demens Cleopatra minabatur vrbi & ibid. pauimentum ſuperbum, pauimentum domini ſuperbi

THRACIS ET EXIT. LYC] Homerus ἰλιάδ. ζ. Diomedem facit à Glauco quærẽtem qui ſit, Deuſne aliquis è cælo delapſus, an mortalis, nolle ſe cum Dijs immortalibus decertare. non enim Lycurgo Dryãtis filio ſuam amentiam bene proceſſiſſe, qui cum Dijs contenderit, eorumque inimicitias ſibi conflauerit, Bacchi nutricibus in fugam verſis, Bacchóque ipſo perterrito, atque in mare compulſo. Lege Homerum & Euſtathium ad eum locum.

EXITIVM] peſſimum exitum. Feſtus. Has ſuæ impietatis pœnas dedit Lycurgus, quòd oculis à Ioue priuatus eſt, atque etiam vita. Homerus ἰλιάδ. eodẽ lib. Τῷ μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ ῥεῖα ζώοντες· Καί μιν τυφλὸν ἔθηκε Κρόνου πάϊς· οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν Ἦν, ἐπεὶ ἀθανάτοισιν ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσιν: id eſt, ei poſtea irati fuerunt dij facilè, & placidè viuentes: Eúmque cæcum fecit Iupiter Saturni filius. neque ille diu vixit, quoniam dijs omnibus immortalibus inuiſus fuit. alij dicunt ab ipſo Baccho fuiſſe interfectum.

TV FLECTIS AMN.] *tu vertis flumina retro*: vt loquitur Virg. lib. 4. Aeneid.

VVIDVS] vino madidus, βεβρεγμένος. Od. 5. lib 4. *dicimus vuidi, cum ſol Oceano ſubeſt.*

NODO COER. VIPER. BISTON.] colligis in nodum, Thraciarũ mulierum bacchantium comas, earúmque capitibus ſerpẽteis coronarũ inſtar imponis.

SINE FRAVDE] i. ſine vllo dãno, impunè. ſic carm. ſæcul *Cum per ardentem ſine fraude Troiam Caſtus Aeneas patriæ ſuperſtes Liberum muniuit iter.* Tit. Liu. lib. 34. *nihil præterea cum conſule pacti, quàm vt ſine fraude Punicum emitteretur præſidium. ad conſulẽ tranſfuli cũ fiducia.* Sed quòd ad Baccharum crineis attinet, Euripid. in Bacchis ait Bacchum ipſum ſtatim vt è femore Iouis editus eſt, ſerpentibus fuiſſe coronatum. στεφάνωσέ τε δρακόντων στεφάνοις· ἔνθεν ἄγραν θηροτρόφον μαινάδες ἀμφιβάλλονται πλοκάμοις. i. Et coronauit eum ſerpentium coronis. hinc agram Mænades ferarũ nutricem crinibus ſuis implicãt. eſt autem ἄγρα ſerpẽtis genus: quo nomine Demoſthenem aiunt eſſe appellatum.

TV, CVM PARENTIS, &c.] Cùm in Phlegra Dij

cum

eum Gigantibus ancipiti prœlio diu decertaſſent, aiũt Terram Ioui dixiſſe, non aliter Deos Gigantibus ſuperiores futuros, niſi duos ſemideos ſibi belli ſocios & adiutores adiungerent. Ita Bacchus & Hercules arceſsiti ſunt: quorum opera & virtute Dij immortales victoria ſunt potiti. De Hercule autem ſuprà Od. xii. *& Domitos Herculea manu Telluris iuuenes.*

COHORS GIGANTVM SCAND. IMPIA] eò impia, quòd cum diis pugnarit. ex quo θεομαχεῖν, id eſt, cum Diis pugnare.

RHOECVM] de quo Od. iiii. lib. 3.

LEONIS VNG. HORR.] aiunt enim Bacchum ſpecie leonis induta, cum Gigantibus decertaſſe, eóſque vnguibus & dentibus, tanquam leonem, deuiciſſe.

QVAMQVAM CHOREIS] Lucianus in eo dialogo, qui inſcribitur προλαλιὰ ἢ Διόνυσος, ſcribit, Bacchum, bello aduerſus Indos ſuſcepto, exercitu iam in Indiam adducto, ab illis initiò contemtum, ac deriſum eſſe, quia totus ille exercitus partim ex mulieribus bacchantibus, partim ex iuuenibus ruſticis, nudis, córdaca ſaltantibus (eſt autem cordax mollis & laſciuæ ſaltationis genus) edera coronatis, furioſis, atque inſanis conſtare videretur: ſed ad extremum illos vim, & potentiam Bacchi ſuo magno malo ſenſiſſe.

PACIS ERAS, MED. QVE BELLI] id eſt, vtilis eras ad bellum, & ad pacem: ad vtrumque aptus & paratus eras. ſiue pax colenda, ſiue bellum gerendum eſſet. vel hoc ſignificat. vinum modò homines ad arma, & pugnam excitare: modò etiam feros & immiteis animos domare, lenire. & mitigare.

TE VIDIT INSONS] ita te vidit, vt tibi nulla ex parte nocuerit ad inferos deſcendenti. [Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Æneid. 4 *Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.*]

CORNV DECORVM] Baccho cornu tribuunt poëtæ, quòd ij, qui liberaliùs biberint, ad vim & pugnam parati ſint, atque inſtructi: ob eandémque rationem Bacchum tauro, & pardalo ſimilem faciunt, vt ſcribit Athen. libe. 2. his verbis. *καὶ ταύρῳ παρεικάζουσι τὸν Διόνυσον, καὶ παρδάλει, διὰ τὸ πρὸς βίαν τρέπεσθαι τοὺς ἐξοινωθέντας. εἰσὶ δ' οἳ καὶ θυμικοὶ γίνονται. τοιοῦτος δ' ὁ ταῦρος. Εὐριπίδης, ταύρου δ' ὑβρισταί, κ' ἐν κέρᾳ θυμούμενοι,* &c. id eſt, Tauro ſimilem faciunt Dionyſum, & pardali, ſeu pardo, propterea quòd qui ſupra modum vinum biberunt, ad vim ſe conferre ſoleant. ſunt & qui iracundiores euadant. talis autem taurus. Euripides, Tauri autem proterui & petulantes, & cornu intentato iracundi. Propert. lib. 3. *Quod ſupereſt vitæ per te & tua cornua viuam, Virtutiſque tuæ, Bacche, poëta ferar.* Feſtus item ſcribit, cornua, Liberi patris ſimulacro adiici, quòd homines nimio vino truces fiant, vt belluæ. Euripides Bacchis, Bacchum ταυρόκερων θεὸν, id eſt, taurinis cornibus prædıtum appellat. & Euſtachius ad hunc locum ἰλιάδ. ζ. *ἵνα ξυνάγωσι μὲν ὄρεα,* &c. notat, Bacchum cognomento dictum eſſe ταῦρον κερασφόρον, id eſt, taurum cornigerum, quia vino madidi ad arma capienda ſint promti & parati. Idem ad alium locum ἰλιάδ. ν. ſub principium, admonet, Bacchi ſtatuam apud Cyzicenos ſpecie tauri poſitam eſſe, & κερασφόρον, id eſt, cornutum fingi, eundémque taurum appellari, vel quòd ebrij ſint pugnaces, & ad pugnandum expediti, vel quòd veteres cornibus pro poculis vti ſolebant. huc pertinet illud, quod eſt Od. xxi. lib. 3. *& addis cornua pauperi, Poſt te neque iratos trementi Regum apices, neque militum arma.*

LENITER ATTERENS CAVD.] id eſt, adulans. *Adulatio* (inquit Feſtus) *proprie blandimentum canum eſt.* Accius Prometh. *ſublimè auolans Pennata cauda noſtrum adulat ſanguinem.*

ET RECEDENTIS, TRILINGVI ORE PEDES] & ore ſuo trilingui tuos pedes, tuáque crura redeuntis ad ſuperos demulſit: quod eſt in cane amoris & gratulationis argumentum: neque hoc niſi dominis, aut certè notis facere ſolet, vt ſcribit Plato politic. lib. 2. & M. Tull. de nat. deorum lib. 2. *canum tam fida cuſtodia, támque amans dominorum adulatio.* Bacchum autem etiam ad inferos deſcendiſſe, vt vxorem Ariadnen reduceret, fabulantur poetæ. Et Pauſanias in Corinthia, ſcribit, ſe Alcyoniam paludem vidiſſe, per quam ille deſcendiſſe dicitur: de cuius immenſa altitudine vide apud eundem ibidem.

AD MAECENATEM,

30 quòd in cycni formam ſit tranſiturus, cantúque impleturus orbem.

67 *Ode XX. Tricolos tetraſtrophos, vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.*

‑ ‑ ᴗ ‑ ‑ ‑ᴗᴗ ‑ᴗ ‑
‑ ‑ ᴗ ‑ ‑ ‑ᴗᴗ ‑ᴗ ‑
‑ ‑ ᴗ ‑ ‑ ‑ ᴗ ‑ ᴗ
‑ᴗᴗ ‑ᴗᴗ ‑ᴗ ‑ ᴗ

NOn vſitata nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor
Longius: inuidiáque maior
Vrbes relinquam. non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo:
Nec Stygia cohibebor vnda.
Iam iam reſidunt cruribus aſperæ
Pelles: & album mutor in alitem
Supernè: naſcunturq́ue leues
Per digitos, humerosq́ue plumæ.
Iam Dædaléo ocyor Icaro,
Viſam gementis littora Boſpori,
Syrteíſque Getulas canorus
Ales, Hyperboreóſque campos.
Me Colchus, & qui diſſimulat metum
Marſæ cohortis, Dacus, & vltimi
Noſcent Geloni. me peritus
Diſcet Iber, Rhodaniq́ue potor.
Abſint inani funere næniæ,
Luctúſque turpes, & querimoniæ.
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
Mitte ſuperuacuos honores.

NON VSITATA] ſignificat Horatius, ſibi ſuos verſus, ſuáque poemata nomen immortale peperiſſe, ſeſéque exteris, atque adeò barbaris nationibus nobilem & clarum futurum, nomen denique ſuum toto orbe terrarum celebre & glorioſum fore. ſic Theognis ſignificans ſuis verſibus Cyrno nominis immortalitatem eſſe comparatam, dicit ſe taleis ei alas dediſſe, quibus auium in morem ſublimis totum orbem terrarum peragrare, & mare immenſum atque infinitum peruolare poſsit, &c. *Σοὶ μὲν ἐγὼ πτέρ' ἔδωκα, σὺν οἷς ἐπ' ἀπείρονα πόντον Πωτήσῃ, καὶ γῆν πᾶσαν ἀειρόμενος Ῥηϊδίως. θοίνῃς δὲ καὶ εἰλαπίνῃσι παρέσσῃ ἐν πάσαις, πολλῶν κείμενος ἐν στόμασιν.* id eſt

Donaui tibi ego pennas, quibus æquora vectus,
Et terras omneis peruolitare queas:
Et cunctis epulis interſis perpete fama
Multorum aſsiduè poſitus in ore virûm.

Iam Plato in Phædro ſcribit, [illegible] τοῦ θεοῦ, id eſt, alæ naturam commune aliquid habere cum Deo.

BIFORMIS) vates lyricus, & ſatyrus. alij quia nuper homo, nonc ales. à quibus diſſentio.

PER LIQVIDVM AETH.] Virg. AEneid. 7 *Stridore ingens: ſiquidem trans athera vecta, &c.*

INVIDIAQVE MAIOR] ſuperior. ſic Od. III. libr. 4. *Et iam dente minus mordeor inuido.* nam inuidia in eos, qui multo ceteris antecellunt ac præſtant, imbecilla eſt. & intellige tum demum inuidia maiorem futurũ, cùm exceſſerit è vita vt epiſt. ad Auguſt. lib 2. *Comperit* [illegible] *fine domari:* quod & Plutarchus præclarè oſtendit libro περὶ φθόνου καὶ μίσους his verbis, [illegible] id eſt, verum ſecundarum præſtantiæ & exſuperantiæ, & fulgores ſæpe inuidiam extinguunt non eſt enim probabile quemquam Alexandro inuidere, neque Cyro, verum potitis, & omnium nationum dominationem conſecutis. Sed quemadmodum ſol, quorum ſuper verticem verſatur, lumen ſuum iaculans, aut prorſus eis vmbram adimit, aut paruam efficit: ita poſtquàm res ſecundæ ad magnam altitudinem peruenerunt, & aſcenderunt ad inuidiæ verticem, comprimitur, & coercetur illa, & ſummouetur, à ſplendore rerum ſecundarum illuſtrata. quem locum mihi Geem. Valens indicauit.

PAVPERVM SANGVIS] obſcuro loco natus: libertini hominis filius. contrà Od. XXVII. lib 3. *n ſi herilis maun Carpere penſum Regius ſanguis.*

DILECTE MAECENAS] fortaſſe coniunctè hęc ſunt legenda, non, vt alij diſtinguunt, *quem vocas Dilecte.* ſic ſupr Od XX. lib. I. *Care Mæcenas eques.* niſi fortè illo loco legendum eſt *Clare Mæcenas.* de vtroque iudicet lector.

OBIBO.] obibo noctem, vel obibo diem meum.

NEC STYG. COHIB VNDA] De Styge diximus ſup. ad Od. XXXIIII lib. I.

ALBVM MVTOR IN ALITEM] cycnum quem ſtatim *canorum* appellabit. Cycni autem in tutela ſunt Apollinis, vt oſtendemus ex Platone ad Od. III. lib 4. Et poetæ, cycni appellantur: vt Od. II lib. 4. *Multa Dircæum leuat aura cycnum.*

SVPERNAE] ἐκ τῶν ἄνω. mutor à partibus ſuperioribus, ſic enim legendum. non *ſuperna* & ita habent ſine vlla varietate omnes libri manuſcripti. quibus vſus ſum, neque verò dubium eſt, quin vltima ſyllaba vocis, *ſuperne*, breuis ſit, vt docuimus in ſcholiis Lucretianis.

LAEVES] non aſperæ, vt *galeaque leues*, Od. II. lib. 2. & *læuia ſaxa* Od. XVII. eiuſdem.

DAEDALEO] Icaro Dædali filio. De Dædalo & Icaro ſatis multa dicta ſunt ſuprà ad Od III. lib. I.

OCYOR] ſuprà Od. XVI. *& agente nimbos Ocyor Euro.* Quidam libri veteres habent, ocyórque, vnde ſuſpicantur quidam legendum eſſe, *Iam Dædaleóque ocyor Icaro.* Ego tamen nihil muto.

GEMENTIS BOSPORI] gementis, id eſt, murmur edentis gemitus ſimile de Boſporo diximus ſupr. ad Od XIII.

SYRTEISQVE GETVLAS] de Syrtibus diximus ad Od XXII lib I.

CANORVS ALES] cycnus. Od. III. lib 4. *ò mutis quoque piſcibus Donatura Cycni, ſi libeat, ſonum.*

HYPERB CAMP.] campos ſupra Aquilonẽ & Rhipæos montes, vbi ſol non quotidie, vt nobis, ſed æquinoctio verno exortus, autumnali occidit: ideóque ſex menſium, dies. & totidem, nox vna perpetua eſt apud eos. Herodotus lib. 4 videtur negare eſſe Hyperboreos, quia ſi eſſent (inquit) Hyperborei, eſſent & Hypernotei. Poſſidonius ait eſſe, & Alpes, Italiæ montes, incolere. Feſtus Hyperboreos ſupra Aquilonis flatum habere ſcribit dictos, quòd humanę vitę modum ſuperent, viuendo vltra centeſimum annum. ὑπερβαίνειν (inquit) ὅρον ſæculi humani.

GELONI] populi in Scythia Europea. Od. IIII. lib. 3. *Viſam pharetratos Gelonos.*

IBER] Hiſpanus. Virgil. Georg. 3. *Aut impacatos à tergo horribis Iberos.* Sed cur ab Horatio peritus dicitur? Fortaſſe vſu peritus intelligendus, idque propter longas & aſsiduas nauigationes. his enim multorum morum, multarúmque rerum cognitio comparatur.

RHODANIQVE POTOR] Gallus, ſeu Celta.

ABSINT INANI FVN. NAEN.] primum vult abeſſe nænias à ſuo funere: deinde: funus, id eſt, omnem pompam, & ſumtum funebrem, inanem fore dicit, quia ſcilicet non ſit moriturus, nec ſepulcro poſsit contineri, ſed immortalis ſit futurus, & in cycnum canorum mutandus: qui cantu totum orbem terrarum completurus eſt.

NAENIAE] carmina lugubria, vt ſuprà diximus ad Od I. huius libri.

AC SEP. MITTE SVPERVAC. HON.] omitte mihi ſepulchrum ſumtuoſum, & magnificum exſtruere. nam ſine ſepulchro ſatis honoratus ſum gloria ingenio parta. Pauſan. Arcad duo ſepulcra admirabilis pulchritudine, & magnificentia commemorat: vnum Mauſoli in vrbe Halicarnaſſo, ſtructura & magnitudine viſendum: alterum mulieris cuiuſdam, Helenæ nomine, Solymis.

MITTE] *mitte*, poſitum pro *omitte*: vt epiſt. 5. lib. I. *Mitte leues ſpes, & certamina diuitiarum*: & epiſt ad Piſon. extr. *Non miſſura cutem niſi plena cruoris.* & Virg. AEneid. I. *mæſtúmque timorem Mittite.* & Terent. Adelph. *Hera, lacrymas mitte.*

SVPERVACVOS] epiſt. ad Piſon. *Omne ſuperuacuum pleno de pectore manat.*

Q. H O.

Q. HORATII FLACCI CARMINVM LIBER TERTIVS.

VARIA ESSE HOMINVM ingenia, variáſque fortunas.

Ode I. Tricolos tetraſtrophos: Vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

- ∪ - - - ∪∪ - ∪ -
- - ∪ - - - ∪∪ - ∪∪
- - ∪ - - ∪ - -
- ∪∪ - ∪∪ - ∪ - -

ODI profanum vulgus, & arceo.
Fauete linguis. carmina non prius
Audita, muſarum ſacerdos,
Virginibus, puerisq; canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Iouis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio mouentis.
Eſt vt viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:
Moribus hic, meliorq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior. aqua lege neceſſitas
Sortitur inſignes, & imos:
Omne capax mouet vrna nomen.
Deſtrictus enſis cui ſuper impia
Ceruice pendet, non Sicula dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem:
Non auium, citharaq; cantus
Somnum reducent. ſomnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, vmbroſamq; ripam:
Non zephyris agitata Tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſollicitat mare,
Nec ſauus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hadi.
Non verberata grandine vinea,
Fundusq; mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas,
Contracta piſces aquora ſentiunt,
Iactis in altum molibus. huc frequens
Camenta demittit redemtor
Cum famulis, dominúſque terra
Faſtidioſus. ſed timor, & mina
Scandunt eodem, quo dominus: neque
Decedit arata triremi: &
Poſt equitem ſedet atra cura.
Quod ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit vſus: nec Falerna
Vitis, Achaemeniúmque coſtum:
Cur inuidendis poſtibus, & nouo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Diuitias operoſiores?

ODI PROFANVM VVLGVS] arcebantur non initiati, & profani à ſacris, quos Græci βεβήλους, καὶ ἀμυήτους appellant Plato θεαιτήτῳ ἄθρει δὴ περισκοπῶν μή τις τῶν ἀμυήτων ἐπακούῃ: id eſt, contemplare igitur circumſpiciens nequis profanorum, & non initiatorum exaudiat. Theocr. in Amaryllide. ζαλῶ δὲ φίλα γύναι Ἰασίωνα, ὃς τόσσων ἐκύρησεν, ὅσ' οὐ πευσεῖσθε βέβαλοι id eſt, fortunatum Iaſionem exiſtimo, qui ea conſecutus eſt, quæ non audietis vos profani. Res graueis & ſerias, atque è media philoſophia petitas, myſteriorum denique quodammodo ſimileis, non ludicras, neque amatorias cantaturus, homines prauis opinionibus imbutos & corruptos, atque idcircò vtiliſſima ad vitam bene inſtituendam præcepta reſpuenteis, ab his carminibus, tanquam profanos à ſacris & myſteriis, arcet.

FAVETE LINGVIS] εὐφημεῖτε, bona verba dicite: *malè ominata Parcite verba*, vt loquitur Od. xiiii. huius lib. Tibull. eleg. ii. lib. 2. *Dicamus bona verba (venit nata-lis) ad aras. Quiſquis ades, linguá vir, mulierque faue.* Virg. lib. 5. Æneid. *Ore fauete omnes, & cingite tempora ramis.* Euripid. Iphigen. στὰς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβιος ᾧ τόδ' ἦν μέλον εὐφημίαν ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῷ. id eſt, Cùm autem in medio ſteuiſſet Talthybius, cui hoc erat curæ, bona verba, & ſilentium exercitui prædicauit. *Fauentia* (inquit Feſtus) *bonam ominationem ſignificant. Nam præcones clamantes populum ſacrificiis fauere iubebant. fauere enim eſt bona fari.* Propert. lib. 4. de pugna nauali Actiaca, *Sacra facit vates, ſint ora fauentia ſacris* & bene ominari dicuntur, qui bona verba loquuntur. Cic. in Bruto. *Hortenſii vox extincta fato ſuo eſt, noſtra publico. Melius, quæſo, ominare, inquit Brutus.* Idem lib. 1. de diuinat. *hominum voces vocant omina: quæ maiores noſtri, quia valere cenſebant, idcirco omnibus rebus agendis, quod bonū fauſtum, fortunatúmque eſſet, præfabantur: rebúſque diuinis, quæ publicè fierent, vt fauerent linguis, imperabatur: inque feriis imperandis vt litibus & iurgiis ſe abſtinerent.*

MVSARVM SACERDOS] ego Horatius vates, & qui muſarum ſacra tracto. ſic Virgilius Georg. 2. *Me verò primùm dulces ante omnia muſæ, Quarum ſacra fero ingenti percuſſus amore, Accipiant, &c.*

VIRGINIBVS PVERISQVE] vt caſtis integris, incorruptis, & ab omni flagitij & ſceleris macula puris.

CLARI GIG. TRIVMPHO] de quo Heſiod. in Theogonia. & diximus ſuprà ad Od. xix. lib. 2. & idem Horat. Od. iiii. huius lib. *Scimus vt impios Titanas, immanémque turmam Fulmine ſuſtulerit caduco.*

CVNCTA SVPERC. MOV.] Homer. Iliad. α. ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων. id eſt, dixit, & nigris ſuperciliis annuit Iupiter. ſequitur paullò pòſt. μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον, id eſt, magnum autem commouit Olympum, & Virgil. 9. *totum nutu tremefecit Olympum.*

EST VT VIRO VIR] ſic loquuntur Græci: ἔστιν ὡς, vel ἔστιν ὅπως. id eſt, fieri, vel euenire poteſt, vt: rurſum, nō eſt, vt: οὐκ ἔστιν ὅπως. epiſt. ad Iccium lib. 1. *non eſt vt copia maior Ab Ioue donari poſſit tibi.* Oſtendit, varia hominum eſſe ingenia ac ſtudia. Fieri, inquit, poteſt, vt alius alio plus agri habeat, quod arboribus ordinatim conſerat: alij ſe ad honorum petitionem cōferant, atque horum rurſus alius nobilitate fretus petat: alius moribus & bona exiſtimatione ſit ſuperior: alius pluris habeat clienteis.

IN CAMPVM] Martium, in quo comitia habebātur. verbo autem *deſcendendi* vſus eſt, quia ex vrbe Roma antiqua in campum Martium venienti deſcendendum erat. M. Cœlius epiſt. 4. ad Cicer. lib. 8. *At quæ ſpe, quam certa opinione deſcenderat!*

NECESSITAS] ἀνάγκη, eadem, (vt quidam volunt) quæ εἱμαρμένη, id eſt, Parca. vide annot. ad Od. xxxv. lib. 1. Plutarchus tamen neceſſitatem diſtinguit à Parca, ſeu fato.

SORTITVR] λαγχάνει, ſorte ducta capit. ex quo Adrasteia. quæ temeritate quadam, & ſine delectu homines vita ſpoliat: & quæ arbitra, alia alij viuendi & moriendi condicio (quam Horatius ſortem nominare ſolet) contingit.

INSIGNEIS ET IMOS] *Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regumque turreis.* Od. iiii. libr. 1. vide ad Od. xxviii. lib. 2. inſigneis autem, id eſt, ἐπισήμους, ἐπιφανεῖς claros, & nobileis, & in ſummo honoris gradu conſtitutos: ſupr. Od. xxxiiii. libr. 1. *& inſignem attenuat Deus.*

IMOS] infimos, humileis, obſcuros.

OMNE CAP. MOV. VRNA NOM.] vide quæ de vrna & ſortibus diximus ſup. ad Od. iii. lib. 2.

DESTRICTVS ENSIS CVI] ei, cuius ceruicibus impendet enſis deſtrictus, nullæ quantumuis apparatæ, & opiparæ epulæ, ſuaues, aut gratæ poterunt eſſe. reſpicit autem notiſſimam de Damocle Dionyſij aſſentatore hiſtoriam: *qui cum in ſermone copias, opes, maieſtatem illius dominatus commemoraret, ac prædicaret, negarétque vmquam quemquam beatiorem fuiſſe. iuſſit eum Dionyſius fortunam experiri ſuam: collocari iuſſit hominem in aureo lecto ſtrato pulcherrimo textili ſtragulo, magnificis operibus picto, abacóſque compluris ornauit argento, auróque cælato: tum ad menſam eximia forma pueros delectos iuſſit conſiſtere. aderant vnguenta, coronæ: incendebantur odores, menſæ conquiſitiſſimis epulis extruebantur. fortunatus ſibi Damocles videbatur. In hoc medio apparatu fulgentem gladium è lacunari ſeta equina appenſum demitti iuſſit, vt impenderet illius beati ceruicibus. Itaque nec pulchros illos adminiſtratores aſpiciebat, nec plenū artis argentū, nec manum porrigebat in menſam: iam ipſæ defluebant coronæ: denique exorauit tyrannum, vt abire liceret, quod iam beatus nollet eſſe.* Hæc ſunt M. Tull. Tuſcul. libr. 5. *declarabat autem Dionyſius* (inquit idem Tullius) *nihil eſſe ei beatum, cui ſemper aliquis terror impendeat.*

SICVLAE DAPES] Siculæ dapes, & Syracuſanæ menſæ prouerbij locum obtinent. lege Athen. lib. 12. Plato lib. 3. de republ. Συρακουσίαν δὲ σοί, ὦ φίλε, τράπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, ὡς ἔοικας, οὐκ αἰνεῖς. M. Tull. lib. 2. de finib. *ſit voluptas non minor in naſturtio illo, quo veſci Perſas eſſe ſolitos ſcribit Xenophon, quam in Syracuſanis menſis, quæ à Platone grauiter vituperantur.* Idem libr. 5. Tuſcul. *Quo cum veniſſem, vita illa beata, quæ ferebatur, plena Italicarum, Syracuſanarumque menſarum, nullo modo mihi placuit, bis in die ſaturum fieri, &c.*

DVLCEM ELAB. SAP.] id eſt, exquiſitiſſimæ, ſummoque artificio, & ſtudio conditæ, & apparatæ epulæ, ei videbuntur inſuaues, cuius in animo curæ graues, & terrores, & angores ceteræque animorum peſtes inſideant. *elaborabunt* autem ſcriptum eſt in cod. Don. Faër. Vatic. 2. Torn. non, *elaborarunt*, vt habent vulgati.

SOMNVM REDVCENT] in nonnullis veterib. cod. ſcriptum eſt *reducet*: ſed ſecutus ſum cod. Don. Faer. 2. Vatic. Torn. & vulg.

SOMNVS AGREST. LENIS] ſomnus lenis non ſpernit humileis agreſtium hominum domos, neque vmbroſam ripam, id eſt, dormiunt plerumque ſuauiùs in ſuis tuguriolis ruſtici, & tenues homines, quàm reges & dynaſtæ in ſuis ædibus ſumptuoſiſſimis, atque inſtructiſſimis.

FASTIDIT] ſpernit. Semper Horatius hoc verbum cum accuſandi caſu coniungit: quod non item ſolet M. Tull. exempli cauſa, epiſt. 3. lib. 1. *Faſtidire lacus & riuos auſus apertos.*

TEMPE] ſupr. Od. vii. lib. 1. *Theſſala Tempe.*

DESIDER. QVOD SATIS EST] qui quātum ſatis eſt, deſiderat, non nauigat, neque ſe maris periculo committit, vt mercibus commutandis rem faciat, atque augeat. ſic Od. xxix. huius lib. *Non eſt meum, ſi mugiat Africis Malus procellis, ad miſeras preces Decurrere.* ſic Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμ. de iis, qui iuſtitiam colunt. θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές, οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νίσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

TVMVLTVOSVM] quod timorem multum incutit. *Tumultus enim eſt perturbatio tanta, vt maior timor oriatur. vnde etiam nomen ductum eſt, tumultus.* Cic Philip. 8.

SOLLICITAT] ſollicitum reddit, & quaſi è ſede mouet.

NEC SAEVVS ARC. CAD.] Plaut. in Rudente, *Arcturus ſignum ſum omnium quam acerrimum: vehemens ſum exoriens, cum occido, vehementior.*

AVT ORIENTIS HAEDI] oriuntur hædi ſtatim poſt Capram, ſole Sagittarium permeante. Virg. Georg. 1. *Præterea tam ſunt arcturi ſidera nobis, Hædorumque dies ſeruandi, & lucidus anguis. Quàm quibus in patriam ventoſa per æquora vectis Pontus, & oſtriferi fauces tentan-*

tentantur Ἀβυδηνῶν ... (inquit interpres Theocrit.) ἐχειμάζετο ἡ θάλασσα. Loricentibus hædis ſæuit mare.

Non verb. grand.] epiſt. ad Albinouan. lib. 1. *non quia grando Contuderit vites.* χαλαζοκοπίαν nominant Græci.

Fvndvsqve mendax] γῆ ἄπιστος. fundus infidelis, fundus qui non reſpondet votis, aut exſpectationi agricolæ. epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Spem mentita ſeges.* contrà Od. 16. huius lib. *& ſegetis Certa fides meæ.* videtur autem hoc loco ſterilitatis agrorum cauſas enumeraſſe, nimiam ſiccitatem, imbreis immoderatos, incendium, hiemis præter modum frigidæ iniuriam: quæ omnia ponit & Xenocrat. in Axiocho, his verbis: νυνὶ μὲν αὐχμὸς. νυνὶ δὲ ἐπομβρίαι, νυνὶ δὲ ἐπιφλογισμοὶ, νυνὶ δὲ ἐρυσίβη, τοτὲ δὲ καῦμα ἄκαιρον, ἢ κρύος. i. nunc enim ſiccitatem, nunc imbreis immoderatos, nunc rubiginem, nunc calorem intempeſtiuum, aut frigus: & Xenoph. in Oeconomico: ... [illegible] ... id eſt, Præterea plurimæ res artis agri colendi eiuſmodi ſunt, vt eas homo prouidere non poſſit. Nam & grandines, pruinæ, & ſiccitates, & imbres immoderati, & rubigines, & alia quædam ſæpenumerò, quæ pulchrè ſunt cogitata, prouiſa, & effecta, de manibus eripiunt. & Lucret. lib 5. *Et tamen interdum magno quæſita labore, Cum iam per terras frondent, atque omnia florent, Aut nimiis torret feruoribus æthereus ſol: Aut ſubiti perimunt imbres, gelidæque pruinæ. Flabráque ventorum violento turbine vexant.*

Nvnc torr. agr sid.] ἀστροβολουμένων & σφακελιζομένων putabat ſignificari Germanus Valens: id eſt, ſiderationem, quæ tum euenit, cùm arbores peſtifero aliquo ſidere afflantur, atque adeò percutiuntur. ex quo ἀστρόβλητοι ſeu ἀστεροβλῆτοι dicuntur. ego putabam vel φλογμὸν deſcribi, id eſt, incendium, ſeu æſtum immoderatum, ex quo rubigo oritur: vel vredinem. tale ferè illud eſt Od. 16. epod. *nullius aſtri Gregem æſtuoſa torret impotentia.*

Contracta pisces aeqvora] poſtea quàm immodicum pecuniæ quærendæ ſtudium reprehendit, atque inſectatus eſt, incipit nunc ſuæ ætatis hominum luxuriam, atque ædificandi inſolentiam exagitare, qui terra continente non contenti in mari ædificant. eleganter autem, & venuſte piſceis ait ſentire maria fieri contractiora ædificiorum magnitudine, & fundamentorum, quæ in mare iaciuntur, molibus. vide Od. 15. lib. 2. *Iam pauca aratro iugera Regiæ Moles relinquent.*

Caementa] cæmenta dicta ſunt à cædendo: itaque appellantur lapides cæſi. Od. xxiiii. huius libri. *Cæmentis licet occupes Tyrrhenum omne tuis &* *mare Apulicum.*

Dimittit] ſic habent libri vet vulg. *Demittit.*

Redemtor] redemtores dicuntur, qui opus aliquod faciendum ſuo periculo, certa mercede pacta conduxerunt: ἐργολάβοι dicuntur à Græcis. epiſt. ad Iul. Florum lib 2. *Feſtinat calidus mulis, Gerulisque redemtor.* Redimere enim interdum idem valet, quod conducere ex quo redemtor idem, quod conductor.

Terrae fastidiosvs] qui terra ſpreta in mari ædificat.

Neqve decedit aer. trir.] ſic ſupr. Od. xvi. lib. 2. *Scandit æratas vitioſa naueis Cura.*

Post eqvit. sedet atra c.] ſimilis ſententia eſt apud Lucret lib. 2. in princ. *Quod ſi ridicula hæc, ludibriáque eſſe videmus, &c.*

Atra cvra] atra, id eſt, triſtis. ſic Od. xi. lib. 4. *minuentur atræ Carmine curæ.*

Qvod si dol. nec phryg. lap.] vide quæ annotauimus ad Oden illam xvi. lib. 2. ita igitur concludit hunc locum. Si neque ædificia magnifica, neque purpureæ veſtes, neque Falerna vina, neque vnguenta Perſica morbis animi medentur, cur me meæ fortunæ pœniteat, diuitiáſque conſecter, & concupiſcam ampliores? *Delenit* habent 2 Vatic cod. & Torneſ. congruit cum hoc loco ille, epiſt. ad Loll 2. lib. 1. *Non domus, aut fundus, non æris aceruus, & auri Ægroto domini deduxit corpore febres, Non animo curas.* per Phrygium autem lapidem columnas Phrygias ſignificat, quibus fulciebantur & ornabantur atria domorum ſumtuoſarum. Tibull. lib. 3. eleg. 3 *Quidve domus prodeſt Phrygiis innixa columnis, Tænare ſiue tuis, ſiue Caryſte tuis?*

Falerna vitis] ſic habent libri Iann & 2 Vatic. quam ſcripturam probo. nam in Vulgatis impreſſum eſt *Falerna Vitis*: quam lectionem qui recipiunt, ſubintelligunt χάριν κατὰ τὸ [illegible].

Achaemeniumqve costvm] Perſicum vnguentum ab Achæmene Perſarum rege. ſuprà Od. xii. lib. 2. & Od. xiii. epod. *nardum Achæmenium.* de coſto vide Plinium lib 12. cap. 12.

Invidend postib.] ſumtuoſis, magno pretio emtis. ſupr. Od. x. lib. 2. *aulam inuidendam* dixit. poſtibus autem, id eſt, oſtiis, ſeu foribus: vel ſimpliciter trabibus.

Cvr valle perm. Sabina] id eſt, cur ſpreto, & reiecto meo fundo Sabino, in quo vallis eſt peramœna, diuitias curarum, & moleſtiarum plenas, & pluſimo labore partas, & quæſitas amplectari? de verbo *mutandi* vide annot. ad Od. xvi. lib. 1.

Divitias operos.] id eſt, laborioſiores, vel maiores & ampliores, vel in quibus & parandis magno labore, magnáque opera, & cuſtodiendis magna cura opus eſt. Od. ii. libr. 4. *operoſa paruus Carmina fingo.*

AD AMICOS,

suadens adoleſcenteis debere, vt paupertate & exercitio ad militiam firmentur.

Ode II. Tricolos tetraſtrophos. vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

‒ ‒ ‿ ‒ ‒ ‒‿‿ ‒ ‿‿

‒ ‒ ‿ ‒ ‒ ‒‿‿ ‒ ‿‿

‒ ‒ ‿ ‒ ‒ ‒ ‿ ‒ ‒

‒ ‿‿ ‒ ‿‿ ‒ ‿ ‒ ‒

Anguſtam, amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militia puer
Condiſcat: & Parthos feroceis
Vexet eques metuendus haſta:
Vitámque ſub dio, & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hoſticis
Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo,
Suſpiret: eheu, ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem: quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce, & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem perſequitur virum:
Neb parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidóque tergo.
Virtus repulſæ neſcia ſordidæ
Intaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit, aut ponit ſecureis
Arbitrio popularis auræ.
Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:

Cætúſque vulgareis, & vdam
Spernit humum fugiente penna.
Eſt & fideli tuta ſilentio
Merces vetabo, qui Cereris ſacrum
71 *Vulgarit arcana, ſub iiſdem*
Sit trabibus, fragilémq́ue mecum
Soluat faſelum ſæpe Dieſpiter
Neglectus, inceſto addidit integrum.
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo.

ANGVSTAM, AMICI, PAVPERIEM] Suadens Horatius vt in exercitatione fortitudinis, & patientiæ pueri verſentur, non temere paupertatem ſumit, vt vnum è malis humanis, in quo perferendo, & inſignis patientia deſideretur, & animi fortitudo magnopere acuatur. Od. ix lib. 4. *rectius occupat Nomen beati, qui deorum Muneribus ſapienter vti, Duramque callet pauperiem pati.* M. Tull. in Rullum, veteres quoſdã Romanos commemorat non ſolùm populi honoribus, rebuſque geſtis, verùm etiam patientia paupertatis ornatos. Tùm Ariſtoteles libr. 3. de moribus ad Nicomach. τὴν πενίαν id eſt, paupertatem in rebus malis, & formidoloſis numerat: & pater Ennius ita ferebat duo, quæ maxima putantur, onera, vt eis pæne delectari videretur. ſæuam appellat Horat. Od. xii. lib. 1. Duram Od. ix. lib. 4.

ET PARTH. FER.] qui ipſi ſunt equites.

VITAMQVE SVB DIVO] omnes ferè libri calamo exarati habent, *ſub diuo*, quos ſequor, quamquã etiam *ſub dio* ferri poteſt.

ET TREPIDIS AGAT IN REBVS] Ariſt. ἐν τοῖς φοβεροῖς, id eſt, in rebus formidoloſis, & horribilibus. Idem lib. 2. de morib. ad Nicom. ait nos, dum aſſueſcimus res formidoloſas contemnere, eaſque perferre, & perpeti, forteis fieri. ſic locutus eſt T. Liuius libr. 4. *Et ſenatus, vt in trepidis rebus, dictatorem dici Mamercum AEmilium iuſſit.* Idem libr. 34. *orant, ne ſe in rebus tam trepidis deſerat.*

ILLVM EX MOENIBVS HOSTICIS] illum, nempe militem Rom. proſpiciens ex mœnibus hoſtilibus vxor Regis alicuius barbari, cum quo bellum gerat populus Rom. ſuſpiret hoc modo, atque hæc queribunda voce loquatur.

MATRONA BELL. T.] i. vxor tyranni bellum gerentis. quid interſit inter matronam, & matremfamiliàs, docent Feſtus, & Nonius, & Seruius ad illum locum Virgil. AEneid. 11. *tum muros varia cinxere corona Matrena puerique.*

RVDIS AGMINVM SPONSVS] non exercitatus in prœliis: imperitus rei militaris.

ASPERVM TACTV LEONEM.] militem Rom. ſæuũ, & formidoloſum in congreſſu, ſeu conflictu. ἀναφορὰ, translatio eſt.

QVEM CRVENTA PER MED. RAP.] manſit in tranſlatione. leones autem maximè eſſe iracundos teſtatur his grauiſſimis verſibus Lucretius lib. 3. *Sed validis plus eſt illis, quibus acria corda, Iracundaque mens facilè efferueſcit in ira. Quo genere in primis vis eſt violenta leonum, Pectora qui fremitu rumpunt plerunque gementes: Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.*

DVLCE ET DECORVM EST, &c.] hanc ſententiam paullò vberiùs exprimit Pind. ἰσθμ. ὠδ. ε. ἴστω γὰρ σαφὲς, ὅστις ἐν ταύτᾳ νεφέλᾳ χάλαζαν αἵματος πρὸ φίλας πάτρας ἀμύνεται, λοιγὸν ἀμύνων ἐναντίῳ στρατῷ. ἀστῶν γενεᾷ μέγιστον κλέος αὔξων, ζώων τε καὶ θανών. ſciat enim, qui in hac nube grandinem ſanguinis pro patria pugnans, & exitium propulſat aduerſario ciuium exercitu, ſe ſuis poſteris, ſuoque generi maximam gloriam relinquere, & viuentem, & mortuum. Lucianus in encomio patriæ ſcribit hanc in prœliis cohortationem plurimùm valere, ſi quis dicat bellum eſſe pro patria ſuſceptum: neminémque eſſe, qui hac voce audita mortem extimeſcat, aut periculum metuat. Efficit enim (inquit) nomen & commemoratio ipſa patriæ, vt qui eſt alioqui timidiſſimus, ignauiſſimúſque natura, fortiſſimus exiſtat. Tyrtæus autem, qui *mareis animos in* Martia bella Verſibus exacuit, (ait Horat. lib. de arte poët.) *Verſibus exacuit*, hanc eandem ſententiam duobus verſiculis ita complexus eſt. Τεθνάμεναι γὰρ καλὸν ἐπὶ προμάχοισι πεσόντα Ἄνδρ' ἀγαθὸν περὶ ᾗ πατρίδι μαρνάμενον quorum verſuum hęc ferè ſententia eſt, Pulchrum eſt virum fortem pro patria pugnantem & cadentem inter eos, qui in primo ordine dimicant mori. Accedat his Homerus. εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. id eſt, optimum eſt auſpicium pugnare pro patria. Et M. Tull. offic. 1. *Sed omnes omnium caritates patria vna complexa eſt, pro qua quis bonus dubitet mortem oppetere?*

MORS ET FVG. PERSEQ.] immò verò ſæpius ſeruantur è prœlio, qui fortiter pugnant, quam qui in fuga ſpem ſalutis conſtituunt. quod declarat Homer. ἰλιάδ. ε. Αἰδομένων δ' ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἠὲ πέφανται· Φευγόντων δ' οὔτ' ἂρ κλέος ὄρνυται οὔτε τις ἀλκή. Hæc igitur huius loci ſententia eſt, Si immortales eſſent futuri, qui pro patria cum vitæ periculo armis decertare nolunt, turpis eſſet quidem illa, ſed eſſet aliqua tamen ignauiorum cauſa, ac defenſio, cùm dicerent ſe fugiendo ſaluti conſulere maluiſſe, quàm contrà nitendo, & repugnando occumbere. Nunc autem cum belli periculo vitato, ſexcenta nobis alia mortis genera impendeant longè pulchrius, ac laudabilius eſt pro patria fortiter pugnantem, mortem oppetere, quàm vitam naturæ, aut neceſſitati reſeruare. quod item M. Tull. Philipp. 10. ornatiſſimis verbis perſequitur. *Ita præclara eſt recuperatio libertatis, vt ne mors quidem ſit in repetenda libertate, fugienda. Quòd ſi immortalitas ſequeretur periculi fugam, tamen eo magis ea non fugienda videretur, quò diuturnior eſſet ſeruitus. Cùm verò dies, & noctes omnia nos vndique fata circumſtent, non eſt vestri, Romanique nominis dubitare eum ſpiritum, quem natura quis debeat, patriæ reddere.* in illis autem verbis Ciceronis, *ea non fugienda videretur* (vt dicam ἐν παρόδῳ) ſubaudiendum eſt *mors*. Nam ſi ſine negatione legas, vt in vulgatis, ſubintelligetur *immortalitas*. ſed priorem lectionem magis probo. Sarpedon prætereà apud Homerum ἰλιάδ. μ. verbis idem planè ſignificantibus Glaucum ad fortiter pugnandum excitat. Ὦ πέπον, εἰ μὲν γὰρ πόλεμον περὶ τόνδε φυγόντε αἰεὶ δὴ μέλλοιμεν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε ἔσσεσθ', οὔτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην Οὔτε κε σὲ στέλλοιμι μάχην ἐς κυδιάνειραν. Νῦν δ' ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο Μυρίαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν οὐδ' ὑπαλύξαι. id eſt, *O mollis, ſi ex hoc bello numquam ægra ſenectus ſaluos, pallida mors numquam nolle integat atra. Non equidem primos inter pugnare cruentis Suſtineam, neque te ad pugnam, aut ad vulnera mittam: At nunc circumſtant nos mille pericula leti, Quæ effugere haud vmquam liceat mortalibus ægris.* Sic & Theopompus. Εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸν κίνδυνον τὸν παρόντα διαφυγόντας ἀδεῶς διάγειν τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, οὐκ ἂν ἦν θαυμαστὸν φιλοψυχεῖν· νῦν δὲ τοσαύτας κῆρας τῷ βίῳ παρεστάναι συμβαίνει, ὥστε τὸν ἐν ταῖς μάχαις θάνατον αἱρετώτερον εἶναι δοκεῖν. id eſt, Nam ſi fas eſſet præſenti periculo declinato, ac vitato, reliquum vitæ tempus ſecurè & ſine metu traducere, non eſſet mirum, ſi quis retinendæ vitæ ſtudio teneretur. Nunc tem tot vitam humanã fata circumuallant, vt mors in prœlio oppetita longè optabilior eſſe videatur. huc eodem pertinet illud AEſchyli. Ἀλλ' οὔτε πολλὰ τραύματ' εἰς στέρνον λαβὼν Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα συντρέχοι βίου. Οὔτ' ἐν στέγῃ τις ἥμενος παρ' ἑστίᾳ Φεύγει τι μᾶλλον τὸν πεπρωμένον μόρον. id eſt, At neq; quiſquam multis in pectore vulneribus acceptis moritur, niſi vitæ terminus adſit: neque domi ſuæ aliquis ſedens ad

foſam eo magis mortem naturalem, & fato deſtinatam effugit. Demoſthenes item in oratione περὶ στεφάνου quam dudum Latinam fecimus, propè diem edemus, eandem ferè ſententiam ponit: πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὑτὸν καθείρξας τηρῇ· δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, φέρειν δ᾽ ὅ,τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενναίως: id eſt omnium, inquit, hominum vitæ mors eſt extremum, etiam ſi quis ſe domi ſuæ incluſum contineat, omnéque belli periculum fugiat, ac declinet: ſed oportet viros forteis ſemper egregia, & præclara facinora conari bona ſpe fretos in poſterum: quicquid autem Deorum voluntate euenerit, generoſo, fortique animo ferre. [Lyſias Ἐπιταφίῳ τοῖς [illegible] in extrem. Εἰ μὲν γὰρ οἷόν τε ἦν τοῖς ἐν τῷ πολέμῳ κινδύνους διαφυγοῦσιν ἀθανάτοις εἶναι τὸν λοιπὸν χρόνον, ἄξιον τοῖς ζῶσι τὸν ἅπαντα χρόνον πενθεῖν τοὺς τεθνεῶτας, νῦν δὲ ἥ τε φύσις, καὶ νόσων ἥττων καὶ γήρως, ὅ τε δαίμων ὁ τὴν ἡμετέραν μοῖραν εἰληχὼς ἀπαραίτητος.] Accedat ad ſuperiores illos oratores, & poetas, lyricorum princeps Pindarus, cuius ſunt hæc Ὀλυμπ. θανεῖν δ᾽ οἷσιν ἀνάγκα, τί κέ τις ἀνώνυμον γῆρας ἐν σκότῳ καθήμενος ἕψοι μάταν, ἁπάντων καλῶν ἄμμορος: id eſt, cùm ſit omnibus mortalibus neceſſe mori, quid eſt, quòd quiſquam in tenebris reſidens ſenectutem ignobilem, & ingloriam fruſtrà producat, omnium rerum honeſtarum ac præclararum expers? Sed videtur Horatius Simonidis verſum ad verbum ferè expreſſiſſe, ὁ δ᾽ αὖ θάνατος ἔκιχε καὶ τὸν φυγόμαχον. quem M Anton Muretus annotauit. in cod. Iann. & 2. Vat. *perſequitur virum* ſcriptum eſt.

IMBELLIS IVVENTAE] ἀπτολέμου.

POPLITIBVS] per poplites iuuentæ imbellis, ſignificat iuuenes ignauos atque ad fugiendum quàm ad pugnandum, expeditiores. poplites enim cernuntur eorum, qui fugiunt, quemadmodum & terga, hoc intereſt, quòd ignauorum fugientium terga plerumque inhoneſtis vulneribus locum præbent: poplites celeriter explicati, ſalutem expediunt.

TIMIDOQVE TERGO] homines ignaui, ac timidi, cùm fugere, quàm pugnare malint, ſi fortè vulnus accipiant, à tergo vulnerantur: Contrà fortes, aduerſo pectore. Catullus Carm. de Pelei nupt. Parcas canenteis, & Peleo, ac Thetidi prædicenteis facit, Achillem eis naſciturum, *Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notum.* Ita M. Ant. orator (vt ſcribit M. Tull. lib. 2 de orat. ad Qu. Fratr. & act. 5. in Verr de ſuppliciis) M. Aquilium multis auaritiæ criminibus, teſtimoniiſque conuictum, cauſa propè perorata, ipſe arripuit, conſtituitque in conſpectu omnium, tunicámque eius à pectore abſcidit, vt cicatrices populus Rom. iudicéſque aſpicerẽt aduerſo corpore acceptas. in cod. Rainutij, Farneſ. Card. & in vno Vat. & Torn. ſcriptum eſt, *timidóue tergo.*

VIRTVS REPVLSAE NESC.] cur repulſæ neſcia? quia virtute præſtantes viri à populo, aut à regibus honores non petunt, neque ſe ei periculo cõmittunt, vt repulſam ferre poſſint: ſed honore proprio, ſolido, fixo, ac ſtabili contenti ſunt, qui virtuti debetur, atque adeò defertur, etiam ſi eam Reges, & populi inornatam atque inhonoratam iacere patiantur. huic loco ſimilis ille eſt Ode 11. lib. 2. *Redditum Cyri ſolio Phraaten Diſſidens plebi, numero beatorum Eximit virtus, populúmque falſis Dedocet vti Vocibus, regnum, & diadema tutum Deferens vni, propriámque laurum. Quiſquis, &c.* Itaque vir bonus & ſapiens non eſt conſul *vnius anni, Sed quoties bonus atque fidus Iudex honeſtum prætulit vtili, &c.* quæ ſunt Od. IX lib. 4.

INTAMINATIS] puris, liquidis, non contaminatis. Sic autem habent omnes libri veteres, & quos in Italia vidi, & quos hic in Gallia. Cleric. Nicot. Ruſſard. cæteri præter vnum: quod iccircò admonui, ne quis hic legendum pertinaciter contendat, fretus ſola auctoritate codicum antiquorum, *incontaminatis*, vt ſyllaba prima huius nominis pertineat ad verſus ſuperioris ſyllabam vltimam, quale eſt illud *uxorius amnis* Od. II. lib. 1. quam ſcripturam tamen non improbo, neque damno, ſi doctis probatur. quin receptæ antepono.

NEC PONIT, AVT SVMIT] id eſt, nec deponit, aut capit honores arbitrio popularis leuitatis: & meritò. Nam qui virtuti debentur honores, debent eſſe certi, proprij, & ſtabiles at honores à populo delati, incerti, breues, & fluxi ſunt, & ab eodem, qui dedit, eripi poſſunt: vt epiſt. ad Quint. lib. 1. *Qui dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet: vt ſi Detulerit faſces indigno, detrahet idem. Pone: meum eſt, inquit. pono, triſtiſque recedo.* ſic autem hoc loco ſecureis pro conſulatu, ſeu prætura poſuit, vt Od. 16. lib. 2. *lictorem conſularem* pro conſulatu. ſolebant enim, & conſulibus Romæ, & prætoribus in prouincia faſces, & ſecures præferri: niſi quòd in Oda illa 16. lictorum conſularium munus ſpectauit, quod erat, turbam ſummouere ante conſules: qui tamen curas ſummouere non poſſunt: hic conſularem poteſtatem ſimpliciter. Cicer. oratione in Verr. de ſupplicijs. quærit *quamobrem faſces prætoribus præferantur: cur ſecures data.*

SECVREIS] præturas, conſulatus, denique honores & magiſtratus, Lucretius lib. 3. *Qui petere a populo faſceis ſæuaſque ſecureis Imbibit, & ſemper victus, triſtiſque recedit.* vide annot. ad Satyr 6. lib. 1.

ARBITR. POPVL. AVRAE] popularis auræ nomine populi leuitatem ac mobilitatem ſignificat in mandandis magiſtratibus, in ferendis ſuffragijs, in contionibus, & ſimilibus. Eodem pertinent illa apud M. Tull. *Ventus popularis, & concionum venti.* epiſt. ad Curium. *eorum ventorum, quos propoſui, moderator quidam, & quaſi gubernator.* idem orat de Haruſp. reſp. *Suſpiciũ longius, quàm volo, popularis aura prouexit.* pro Muren. *totã opinionẽ parua nonnumquã cõmutat aura rumoris* T. Liuius lib. 42. annalium. *Perſeus magis aura popularis erat.* Virg. lib. 6 Aeneid. *quem iuxta ſequitur iactantior Ancus, Nunc quoque iam nimium gaudens popularibus auris.* ad quem locum ſic Seruius, *auris*, id eſt, *fauoribus. vnde etiam auraria dicuntur fauores.*

VIRTVS RECLVD. IMMER. MO. CAEL. &c.] virtus, quæ cælum aperit laude præſtantibus viris, quales ſunt ij, qui ab omni cupiditate remoti ſunt ac liberi (iis enim gloria debetur immortalis, neque iiſdem terminis eorum fama, quibus vita, circumſcribitur.) vias difficileis & impeditas indagat, & humilium hominum ſpreto contubernio in cælum euolat.

RECLVDENS] aperiens. vtitur hoc verbo ſuprà Od. 18 lib. 2. *æqua tellus Pauperi recluditur.* & Od. 24. lib. 1. *Non lenis precibus fata recludere.* & epiſt. ad Torquat. lib. 1. *& operta recludit.* & ad Auguſt. lib. 2. *recluſa Manè domo vigilare.*

IMMERITIS MORI] iis, qui non meruerunt mori, qui meriti ſunt immortalitatem. ſuprà Od. 17. libr. 1. *immeritamque veſtem.* & Od. 28. *Negligis immeritis nocituram Poſtmodo te natis fraudem committere forſit.* & infra Od. 6 *Delicta maiorum immeritus lues.* & Satyr. 3. lib. 2. *immeritúſque laborat Iratis natus paries Dis, atque poetis.* & epiſt. ad Villic. lib. 1. *Stultus vterque locum immeritum cauſatur inique.*

NEG. TENT. ITER VIA] iter ſibi, & ſuis patefacit per vias deſertas, incultas, intercluſas, inuſitatas, neque ab aliis tritas

TENTAT ITER] Od. 4. eiuſdem lib. *Inſanientem nauita Boſporum Tentabo, &c.*

VDAM SPERNIT HVMVM] ſic ſæpe loquuntur poetæ. idem in epiſt. ad Piſon. *Aut dum vitat humum, nubes & inania captet.* Virgil. Georg. 3. *tentanda via eſt, qua me quoque poſſim Tollere humo.* contrà idem Horat epiſt. ad Piſon. *Serpit humi tutus nimium, timiduſque procellæ.*

Eſt et fidei] laudata abſtinentia, & animo ab omni cupiditate libero, ac ſoluto, rerúmque humanarum contemtore, degreditur. ac, pæne dicam, aberrat ad laudem ſilentij: neque poſtea reuertitur ad ſermonem inſtitutum. Eſt enim poetarum, tanquam ſpiritu diuino afflatorum, & mentis agitatione concitatorum, non ſemper in propoſito ſermone hærere: ſed ad alia nonnunquam aberrare, ſententiaque longè à principio diuerſa carmen concludere, cuius rei exempla ſunt in Od.13. lib 2 & Od. 7. lib 1. & Od.3. eiuſd & alia multa. apud Pindarum autem quàm plurima.

Silentio] Pindarus [illegible] ait non ſemper eſſe laudabilem, neque vtilem orationis veritatem, quæ os ſuum (vt loquitur ill[e]) nudet, ac retegat: ſed ſæpe prudentis hominis eſſe ſcire tacere. Pindari verba ſunt hæc: [illegible]

Vetabo] vetabo, inquit, qui Cereris ſacrum enuntiarit, mecum habitet, & mecum nauiget.

Qui Cereris sacrum, &c.] quod religioſiſſimo ſilentio continebatur. cum cymbalis autem & tympanis etiam fiebat, quaſi ea, cùm filiam ſuam Proſerpinam ab Orco raptam quæreret, ab omnibus ſciri vellet quid quæreret. Quam cùm inueſtigare, & conquirere vellet, dicitur inflammaſſe tædas iis ignibus, qui ex Ætnæ vertice erumpunt: quas ſibi cum ipſa præferret, orbem omnium peragraſſe terrarum, vt ſcribit M. Tull. actione in Verr. 4 de ſignis. Heſiod. in Theogon. pauciſſimis verbis hanc fabulam tangit. H(de Cerere loquitur) [illegible] Interpres Theocriti annotat ad illum locum [illegible] amorem & concubitum Cereris cum Iaſione Minois filio etiam ad myſteria Cereris pertinuiſſe. M. Tull. ead orat narrat, ad ſacrarium Cereris aditum non paruiſſe viris: ſacra autem per mulieres & virgines adminiſtrari & confici ſolita. vide ad Satyr. vltim. lib. 2. de canephoris. Per eum igitur, qui Cereris ſacrum vulgarit, intellige hominem linguæ incontinentis, futilem, ac rimarum plenum, qui conſilia arcana, & recondita tacere aut non poſſit, aut nõ velit. cod Faër habet *Cereris ſacra*.

Svb iisdem sit trabibus] ſub eodem tecto. iiſdem parietibus contineatur: in eodem domicilio maneat: ſit mihi contubernalis: [illegible]

Fragilemque mecum solvat] & in eadem naui nauiget.

Saepe Diesp. Negl. &c.] ſæpe Deus vnius impii ſcelus, piorum, & innocentium pœnis luit. ſæpe caſti, & integri viri cum ſceleratis, & inceſtis plectuntur. ſic Euripid. [illegible] i. cõmunes enim deus fortunas ducens eius, qui ægrotat morbis & malis, eum, qui non ægrotat & qui nihil peccauit, perdere ſolet. & Heſiod. [illegible] id eſt, *Sed ſæpe vniuerſi ciues plectuntur ob vnum, Qui ſcelera admittit, qui res molitur iniquas. His autem exitium cælo demittit ab alto Iupiter, & lethale malum, peſtémque, faméinque: Non pariunt nuptæ, minuũtur tecta, domuſq. Cõſilio & mẽte Iouis patris altitonantis: Nunc pereunt miſeri ciues: ſæpe ille cohortes Interimit totas: ſæpe altas diruit vrbes. Et rapidis naues tactatas obruit vndis.* [ſic Phocylides, [illegible]] Iupiter (inquit Varro lib. 4 de ling. Lat.) Diouis & Dieſpiter dictus, hoc eſt, aer, & dies, id eſt, diei & lucis pater.

Neglectvs] non cultus, aut etiam offenſus facto aliquo improbo, & impio.

Rarò antec. scel.) rarò ſceleſtum admiſſi facinoris, aut culpæ commiſſæ pœnam effugit, culpam enim conſequitur pœna, ſi non ſtatim neque pari celeritate, at aliquando. Plato lib 5. de leg. [illegible] id eſt, pœna iniuſtitiæ omnis comes eſt, quam & qui luit, & qui non luit, miſer eſt: hic quidem, quia non ſanatur, ille autem quia, vt alij multi ſaluſ ſint, interit. Sententia igitur huius loci hæc eſt. rarò ita tarda fuit pœna, vt ſceleſtum aſſequi non potuerit & de manibus amiſerit: & ita nomen *tarda* intelligetur adiuuare vim verbi *deſeruit*. poteſt & hoc modo explicari. quamuis pœna tarda ſit, aſſequitur tamen & comprehendit aliquando nocentem, tarda quidem eſt pœna, & [illegible], id eſt, tardo inceſſu: verumtamen ſceleſtum hominem effugere non patitur, ſed aliquando eum aſſequitur. ſic Eurip [illegible] id eſt, tacite, & tardo pede incedens, pœna improbos comprehendet, cum ſors tulerit. & Tibull. eleg. 9. *Ah miſer: & ſi quis primo periuria celat: Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.* lege Plutarch. [illegible]

IVSTVM, ET HONESTI propoſiti virum, nullo modo induci poſſe ad male agendum.

Ode III. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

- - ∪ - - - ∪∪ - ∪ -
- - ∪ - - - ∪∪ - ∪∪
- - ∪ - - - ∪ - -
- ∪∪ - ∪∪ - ∪ - -

IVſtum, & tenacem propoſiti virum
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida, neque Auſter,
Dux inquieti turbidus Adriæ:
Nec fulminantis magna Iouis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus, arces attigit igneas:
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili iugum
Collo trahentes. hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,
Gratum elocuta conſiliantibus
Iunone diuis. Ilion, Ilion 72
Fatalis, inceſtúſque iudex,
Et mulier peregrina vertit
In puluerem, ex quo deſtituit deos
Mercede pacta Laomedon, mihi,
Caſtaque damnatum Mineruæ
Cum populo, & duce fraudulento,

Iam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
Famoſus hoſpes: nec Priami domus
Periura pugnaces Achiuos
Hectoreis opibus refringit:
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit: protinus & graueis
Iras, & inuiſum nepotem,
Troica quem peperit ſacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire ſedes, ducere nectaris
Succos, & aſcribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
Dum longus inter ſæuiat Ilion,
Romamque pontus: qualibet exſules
In parte regnanto beati.
Dum Priami, Paridiſque buſto
Inſultet armentum, & catulos feræ
Celent inultæ: ſtet Capitolium
Fulgens, triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare iura Medis.
Horrenda latè nomen in vltimas
Extendat oras, quà medius liquor
Secernit Europen ab Afro:
Quà tumidus rigat arua Nilus.
Aurum irrepertum, & ſic melius ſitum,
Cùm terra celat, ſpernere fortior,
Quàm cogere humanos in vſus,
Omne ſacrum rapiente dextra.
Quicumque mundi terminus obſtitit,
Hunc tangat armis, viſere geſtiens,
Qua parte debacchentur ignes:
Qua nebulæ, pluuiique rores.
Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pij:
Rebuſque fidentes, auitæ
Tecta velint reparare Troiæ.
Troiæ renaſcens alite lugubri
Fortuna, triſti clade iterabitur,
Ducente victriceis cateruas
Coniuge me Iouis & ſorore.
Ter ſi reſurgat murus aeneus
Auctore Phœbo, ter pereat meis
Exſciſſus Argiuis, ter vxor
Capta virum pueroſque ploret.
Non hæc iocoſæ conuenient lyræ.
Quò Muſa tendis? deſine peruicax
Referre ſermones deorum, &
Magna modis tenuare paruis.

ET TENACEM PROPOSITI] conſtantem in propoſito, ſuſceptóque conſilio, non quouis tamen, ſed recto.

NON CIVIVM ARDOR] non ciues irati, ira ardentes. hæc ſunt referenda ad democratiam: in qua populus reip. præeſt vt olim Athenis. Quinetiam Romæ, vbi optimates cum populo reip. præerant, ita loquebantur. *populus iuſſit* & *: vel ita, iubeatis Quirites.* praua iubẽtium igitur vel ſic explica, prauas leges ferentium, ſeu ponentium potiùs & condentium: vel res prauas volentium atque imperantium.

NON VVLTVS INST. TYR.] non præſens tyrannus imperans quippiam minùs rectum. hæc ad tyrannidem pertinent.

MENTE QVATIT SOLIDA] de ſententia demouet, ac deturbat, id eſt, non habet eam vim, vt eum ſententiam mutare cogat.

NEQVE AVST. DVX INQ. TVRB. ADR.] etiam ſuprà Notum, id eſt, Auſtrum, arbitrum Adriæ dixit, Ode III. lib. I.

NEC FVLMINANTIS] nec Iouis fulmina. ſic rubentem dexteram dixit ſupr. lib. I Od. II. Hoc igitur dicit: non populus ira incenſus, non tyrannus præſens, & vrgens, vt aliquid faciat minùs rectum: non venti, non fulmen, virum iuſtum ac ſapientem, atque in ſententia permanentem, commouent, neque conturbant, neque inducunt, vt à propoſito, ſuſceptóque conſilio deſciſcat.

SI FRACT. ILLAB. ORB.] denique ſi cælum ruat, non terrebitur ruinis. Non defuerunt, qui cælum ex lapidibus conſtare, atque aliquando collapſurum decerent: quorum princeps fuit Anaxagoras: de quo vide apud Diogenem Laërt.

HAC ARTE] his artibus, id eſt, his virtutibus, vel his viis ac rationibus, iuſtitia ſcilicet & propoſiti conſtantia dicit Pollucem, Herculem, Bacchum, Romulum ex mortalibus immortaleis eſſe factos. Congruunt cum his ea, quæ ſcribit Pauſan. Arcadicis, primos illos homines propter iuſtitiam & pietatem dignos eſſe habitos, à quibus Dij immortales hoſpitio acciperentur, & quorum menſis accumberent. Atque fiebat (inquit) vt & bonis rectè factorum præmium ſtatim perſoluerent, & de improbis ac ſceleratis pœnas ſumerent. Nam & Dij fiebant ex hominibus: qui etiam ad hunc diem diuinis honoribus afficiuntur, vt Ariſteus Cyrenes, & Liber Semeles, & Hercules Alcmenæ, & Amphiaraus Oilei, denique Pollux & Caſtor Clytemneſtræ filij: contrà credibile eſt Lycaonem feram eſſe factum, & Nioben in ſaxum verſam propter impietatem. mea autem ætate (latè enim patebat hoc tempore improbitas, atque orbem terrarum, vrbeiſque omneis occuparat) nemo Deus ex homine effectus eſt niſi ſi qui verborum ornamentis, & orationis amplificatione, & aſſentatorum artificio, in Deorum numerum aſcripti ſunt. Hæc Pauſanias: vt quidem verimus. Catullus quoque in carmine illo pulcherrimo de Pelei & Thet. nupt. deos immortaleis olim cum hominibus verſatos & congreſſos eſſe fatetur his verbis: *Præſentes namque ante domos inuiſere caſtas Sæpius, & ſeſe mortali oſtendere cœtu Cælicolæ, nondum ſpreta pietate, ſolebant. Sæpe pater diuûm fulgentia templa reuiſens, Annua cùm feſtis veniſſent ſacra diebus, Conſpexit terra Cretam procurrere currus, &c.* Ne illa quidem, quæ ſcribit Themiſt. iunior, Euphrades ab eloquentia cognomento dictus, ab his aliena ſunt his verbis: [illegible Greek] &c. id eſt, *Iuſte autem fecerunt etiam veteres in eo quòd Herculem Iouis & Alcmenæ filium in numerum deorum retulerunt, eique templa propria conſtruxerunt, & ſacrificia inſtituerunt, non ea ſolùm, quæ heroe digna ſunt, verum etiam quæ ipſi deo, quoniam Hercules ſpecimen & exemplum virtutis fuit, & totam terram à ſe peragratam, tyrannorum crudelitate, & ferarum ac monſtrorum immanitate purgauit, ac liberauit.* Sic M. Tullius lib. 3. de offic. *Itemque magis eſt ſecundum naturam, pro omnibus gentibus (ſi fieri poſſit) conſeruandis, aut iuuandis maximos labores, moleſtiaſque ſuſcipere, imitantem Herculem illum, quem hominum fama beneficiorum memor in concilio cœleſtium collocauit, quàm viuere in ſolitudine, &c.* Strabo autem lib. Geogr. primo oſtendens, veteres longius ac latius nauigaſſe, pluriſque

terrarum regiones pedibus peragraſſe, quàm poſteriores, ſcribit, Caſtorem & Pollucem, icci rcò maris procuratores ac tutores quoſdam, nauigantiumq; ſeruatores ac liberatores eſſe dictos, quòd longiſsimè, latiſsiméque nauigarint, & mari longinquo ac remoto bella geſſerint: Bacchum verò, Herculem, Theſeũ, Pirithoum propter eandem cauſam ad inferos deſcendiſſe creditos. De Caſtore & Polluce plura diximus ſuprà ad Od xii. lib 1

VAGVS HERCVLES] vagus, qui multa maria, multáſque & longinquas terras peragrauit, πολύπλαγκτος quam de Hercule famam confirmat & Pindarus, ἰσθμ. ὠδ. δ. ὅς Οὐλυμπόνδ' ἔβα, γαίας τε πάσας, καὶ βαθυκρήμνου πολιᾶς ἁλὸς ἐξευρὼν θέναρ, ναυτιλίαισί τε πορθμὸν ἁμερώσαις. νῦν δὲ παρ' Αἰγιόχῳ κάλλιστον ὄλβον ἀμφέπων ναίει, τετίματαί τε πρὸς ἀθανάτων φίλος, Ἥβαν τ' ὀπυίει χρυσέων οἴκων ἄναξ, καὶ γαμβρὸς Ἥρας, id eſt, qui in Olympum aſcendit, cum terras omneis, cúmque maris profundi altitudinem reperiſſet, & nauigationibus fretum manſuetum reddidiſſet. nunc autem apud Iouem vita beatiſsima perfruens habitat, atque à diis immortalibus in honore habetur, & amatur: Tum Heben, ſeu Iuuentatem habet in matrimonio, ædiumque aurearum dominus eſt, & Iunonis gener. ſic Horat de Romulo, Baccho, Caſtore, & Polluce, Hercule. epiſt. ad Auguſtum lib. 2. *Romulus, & Liber pater, & cum Caſtore Pollux Poſt ingentia facta, deorum in templa recepti.* & Od. viii. lib 4. *ſic Iouis intereſt Optatis epulis impiger Hercules: Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis, &c.* Virg. lib. 6. AEneid. *nec tantum Alcides telluris obiuit, &c.*

INNIXVS] quidam libri veteres, & ij ſane non pauci, habent, *innixus*: nonnulli *enixus*.

RECVMBENS) immò accumbens potiùs. nam recumbere eſt toto corpore cubare & iacere, vt diximus ad Od. xxvii. lib. 1.

BIBET] lib. Iannoct. & vnus Vatic. habent *bibet*: quam ſcripturam ſi probabimus, intelligemus, hoc dici ab Horatio, Auguſtum poſt mortem, in deorum numerum aſcriptum iri. Sin, vt eſt in ceteris libris & manuſcrip. & vulg. *bibit*, legemus: vel dicendum erit hanc Odam Auguſto mortuo ſcriptam eſſe: quod mihi quidem non eſt veriſimile: vel eò confugiendum, vt dicamus, ſignificari ab Horatio. Auguſto viuo, & videnti tribui diuinos honores: cumque deum præſentem haberi: quod Paſſeratio placebat. ſic epiſt. ad Auguſt. *Præſenti tibi maturos largimur honores: Iurandaſque tuum per nomen ponimus aras.* & Od. v. huius libr. *præſens diuus habebitur Auguſtus, &c.*

HAC TE MERENTEM] hac te arte merentem præmium, nempe immortalitatem, & honores diuinos: vel *merentem* accipe abſolutè pro *militantem*: vt ſit tralatio à militibus: quos merere dicimus.

TVAE VEXERE TIGRES] icci rcò Bacchi currum tigres trahere finguntur, quia nullum eſt tam ferum, neque tam immane ingenium, quin vino manſueſcere, & cicurari poſsit: vt Od. xxi. huius libri *Tu lene tormentum ingenio admoues Plerúmque duro: &c.* adiunguntur & lynces, quæ ſignificant, varias, & multum diſsimileis inter ſe hominum naturas, ac menteis vino aperiri: immò fortaſſe vnius & eiuſdem hominis ingenium varium, multiplex, ſubdolum vino domitum, ſimpliciſsimum, & veriſsimum fieri. Propertius libr. 3. *Lyncibus in cælum vecta Ariadna tuis.* eadem ratione iunguntur & Pardi.

MARTIS EQVIS] id eſt, bellis gerendis, ſeu arte militari.

ACHERONTA FVGIT] immortalitatem conſecutus eſt.

GRATVM ELOCVTA CONSILIANTIBVS, &c.] Iunone placata: oratione liberali, & leni à Iunone habita, qua ſignificaret, ſe præteritas offenſiones, atque inimicitias ex animo deponere: Romulum in ordinem ac cœtum Deorum admittere: Romanis in poſterum fauturam, aut certè non obſtituram, quo minus imperij ſui fineis quàm latiſsime proferant, ac propagent, dummodo ne Troiam de integro condere, & reparare conentur.

CONSILIANTIBVS DIVIS) conſultantibus, conſilium habentibus. Vſus eſt hoc verbo & epiſt. ad Piſones: *Ille bonis faueatque, & conſilietur amice.* & M. Tull. lib. 15. epiſt. ad Attic. epiſt. 10. *difficilis ad conſiliandum legatio est.*

ILION, ILION] ab hoc loco Iunonis oratio initium capit. Hæc autem nominis iteratio affectum animi declarat, atque exprimit.

FATALIS, INCESTVSQVE IVDEX. ET MVL. PEREG. V] Paris & Helena exſcidij Troiani cauſam ſuſtinent. fatalis autem, id eſt, à fatis datus ſic ſupr. Od. xxxvii. lib. 1. *daret vt catenis Fatale monſtrum.*

VERTIT IN PVLVEREM] ἠμάθυνε: quo verbo vſus eſt Homer. ἰλ. ι. πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει, id eſt. vrbem autem ignis in puluerem & cinerem vertit. Horat. epiſt. 15. lib. 1. *Quicquid erat nactus prædæ maioris, vbi omne Verterat in fumum, & cinerem.*

EX QVO DESTITVIT DEOS MERCEDE] ab eo tempore, quo Laomedon Deos fraudauit, pacta, id eſt, promiſſa mercede: ſeu non perſoluit pactam mercedem: & ita fidem fefellit. Nam hæc vis eſt verbi *deſtituit*. Sed quos Deos deſtituit Laomedon? Neptunum, & Apollinem. Hi enim Iouis iuſſu Laomedonti ſuas operas mercede locarant, ad muros Troianos exſtruendos. At Laomedon perfecto opere, muriſque Troianis ad iuſtam altitudinem perductis, fidem non ſeruauit, neque pactam mercedem perſoluit: quin eos ita fraudatos Troia expulit. qua de re Homer. ἰλιάδ. φ. vbi ſic Neptunus Apollini: Νήπιε, ὅσσα δὴ πάθομεν κακὰ Ἴλιον ἀμφὶ, Μοῦνοι νῶϊ θεῶν, ὅτ' ἀγήνορι Λαομέδοντι Πὰρ Διὸς ἐλθόντες θητεύσαμεν εἰς ἐνιαυτὸν Μισθῷ ἔπι ῥητῷ. Quamquam ex iis, quæ deinceps ſequuntur apud Homerum, appâret, ſolum Neptunum in muris Troianis ducendis operam Laomedonti nauaſſe: Apollinem autem eius boues cuſtodiſſe. ſic enim Homerus ibidem: Ἤτοι ἐγὼ Τρώεσσι πόλιν, καὶ τεῖχος ἔδειμα Εὐρύ τε, καὶ μάλα καλὸν, ἵν' ἄρρηκτος πόλις εἴη· Φοῖβε σὺ δ' εἰλίποδας ἕλικας βοῦς βουκολέεσκες Ἴδης ἐν κνημοῖσι πολυπτύχου ὑληέσσης, id eſt, Ego quidem Troianis vrbem, & murum ſtruxi, latum, & præclarum, vt vrbs nulla vi frangi poſſet. Tu verò Phœbe, boues paſcebas in collibus Idæ. Verùm Pindarus ὀλυμπ. ὠδ. η. vtrumque Apollinem (inquam) & Neptunum Laomedonti operas locaſſe ad murorum Troianorum exſtructionem, narrat: AEacum etiam adhibuiſſe ſibi ſocium & adiutorem. ſic Pind. Τὸν (AEacum) ὁ Λατοΐδας, εὐρυμέδων τε Ποσειδᾶν Ἰλίῳ μέλλοντες ἐπὶ στέφανον τεῦξαι, καλέσαντο συνεργὸν τείχεος. Hac pœna autem eos affecerat Iupiter propterea, quòd cum Iunone conſpirauerant ad illum è cælo regnóque deturbandum, vt ait Homer. ἰλιάδ. α ὁππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι, Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων. ſic enim legendum in ſecundo verſu: non Παλλὰς Ἀθήνη, vt habent codices vulgati. Horatius quoque ipſe Pindarum ſecutus, Apollinem vnà cũ Neptuno muros Troianos exſtruxiſſe ſignificat infrà hac eadem Ode. *Ter ſi reſurgat murus aeneus Auctore Phœbo.* & Euripid. in Oreſte, pergama, Apollinea vocat: ξεστῶν περγάμων Ἀπολλωνίων ἐρειπίων ἔπι. aliter Catullus in carmine de nuptiis Pelei & Thet. *Vrbis Dardaniæ Neptunia ſoluere vincla.* & Virg. AEn. 5. *cuperem cum vertere ab imo Structa meis manibus periuræ mœnia Troiæ.* & 2. *Neptunia Troia.*

MIHI, CASTAEQVE DAMN. MIN.] Iuno & Minerua Troianos implacabili odio perſequebantur. Itaque apud Virgil. AEneid. 2. parum hoſteis arceſſunt,

ceſſunt,

ceſſunt, partim ipſæ vrbem incendunt, & apud Homerum Menelao fauent. Homer. ἰλιάδ. δ. *Δοιαὶ μὲν Μενελάῳ ἀρηγόνες εἰσὶ θεάων Ἥρη τ' Ἀργείη, καὶ Ἀλαλκομενηῒς Ἀθήνη.* Ac Iunonis quidem in Priamum odium declarant ea, quæ loquutur Iupiter eod. lib. *Δαιμονίη· τί νύ σε Πρίαμος, Πριάμοιό τε παῖδες Τόσσα κακὰ ῥέζουσιν ὅτ' ἀσπερχὲς μενεαίνεις Ἰλίου ἐξαλαπάξαι ἐϋκτίμενον πτολίεθρον; Εἰ δὲ σύ γ' εἰσελθοῦσα πύλας, καὶ τείχεα μακρὰ, Ὠμὸν βεβρώθοις Πρίαμον, Πριάμοιό τε παῖδας, Ἄλλους τε Τρῶας, τότε κεν χόλον ἐξακέσαιο.* quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt. Infelix, quid in te tantum Priamus, & Priami filij commeruerunt, quarè perpetuò vrbem Troiam euertere ſtudeas? At ſi tu Troiam ingreſſa Priamum crudum, & eius filios, aliósque Troianos deuorares tum iram tuam expleres ac ſedares. Rurſus Palladis in Græcos ſtudium ex illo loco intelligi poteſt, ἰλ. ε. *ἐπεὶ ἴδε Παλλάδ' Ἀθήνην Οἰχομένην· ἡ γάρ ῥα πέλεν Δαναοῖσιν ἀρηγών*, i. poſtquàm Mineruam diſcedentem vidit. hæc enim Græcis auxiliabatur.

DVCE FRAVDVLENTO] Laomedonte, qui fraudauit Apollinem & Neptunum mercede promiſſa.

HECTOREIS OPIBVS] huc pertinet locus ille Od 4. lib. 2. *& ademtus Hector Tradidit feſſis leuiora tolli Pergama Grais.* ad quem annotauimus pauca quædam ex Homer. quæ ad eandem rem pertinere videbantur.

FAMOSVS] ſemper hoc nomen in vitio locum habet: vt Od. 15. huius libri, *Tandem nequitiæ fige modum tuæ, Famoſiſque laboribus.* Sat. 4. lib. 1. *ſicarius, aut alioqui Famoſus.* Sat 1. lib. 2 *Famoſiſque Lupo cooperto verſibus.* & de arte poet. *famoſa mortis amorem.* & Sat. 7. lib. 2. *Dimittit neque famoſum, neque ſollicitum, ne Ditior, aut forma melioris meiat eòdem.*

HOSPES] ſic contrà ſup. Od 15 lib. 1. Helenam Paridis hoſpitam dixit.

NOSTRISQVE DVCT. SEDITION.] notum eſt ex Hom. ἰλ. υ. Deos inter ſe diſſidenteis alios Troianis, alios Græcis fauiſſe, & conſuluiſſe: Apollinem, Dianam, Latonam, Xanthum Troianis: Neptunum, Mineruam, Iunonem, Mercurium, Vulcanum Græcis. qua de re ſic Hom. *Ἤτοι μὲν γὰρ ἄνακτα Ποσειδάωνα ἐνοσίχθονα ἀνέστη Φοῖβος Ἀπόλλων ἔχων ἰὰ πτερόεντα*, &c. *ductum* autem idem, quod productum. ſic M. Tull. lib. 7. epiſt. *Suadere inſtitui, vt bellum duceret.* Idem Offic. 3. *C. Marius Q. Metellum criminatus eſt apud populum Rom. bellum illum producere*: vbi libri aliquot vet. habent, *ducere.* idem valet *bellum trahere.* Cicero ad Att. libr 10. epiſt. cuius init. *Et res ipſa monebat, &c.*

RESEDIT] compoſitum, & ſedatum eſt.

PROTINVS ET GR.] & protinus. i. porrotenus, deinceps.

INVISVM NEPOTEM] Romulum. ſuprà Od. 2. lib. 1. *Siue neglectum genus, & nepotes Reſpicis auctor.*

TROICA] Ilia. vt Od. 8. lib. 4. *Quid foret Iliæ Mauortiſque puer.*

MARTI REDONABO] condonabo, & remittam, vel etiam reſtituam, vt Od. 7. lib. 2. *Quis te redonauit Quiritem Dijs patrijs, Italóque cælo?*

LVCIDAS INIRE SEDES] in cælum aſcendere. Lucidas autē ſedes, quas Homerus dicit *δώματα αἰγλήεντα*, ſeu *ἀστερόεντα.*

DVCERE] haurire, vt Od. 12. libr. 4. *Sed preſſum Calibus ducere Liberum Si geſtis, &c.* ducere autem nectaris ſuccos, idem valet, quod *lucidas inire ſedes*, & item illud, quod ſequitur, *aſcribi quietis Ordinibus deorum.*

DVM] dummodo. modò vt.

SAEVIAT] *μαίνηται*, æſtuet tralatio eſt ab animatis. Ordo & ſententia horum verborum eſt, dum longus pontus, ſeu longum mare interiectum ſit inter Troiam & Romam: quibuſlibet in terris regnanto Troiani, exſules & patria profugi regnanto, inquam, beati ac fortunati.

DVM PRIAMI] dummodo Troia ita deſerta & inculta ſit, vt in ea & armenta paſcere, & feræ ſuos catulos occultare poſsint

INSVLTET] *ἐνάλλεσθαι*. hoc enim verbo vtitur Eurip. in Electra, quo loco ait Aigiſtum Agamemnonis buſto inſultare.

TRIVMPHATIS] per triumphum ductis. ſic Virg. Georg 3 *Biſque triumphatas vtroque ab littore genteis.* vide annot. ad Od 6. lib. 2.

HORRENDA LATE NOMEN] Roma exteris gentibus horribilis, longe, latéque potentiæ ſuæ famam & gloriam porrigat ac proferat.

QVA MEDIVS LIQVOR] qua parte fretum interiectum diuidit Europam ab Africa eſt autem fretum illud Gaditanum: de quo ſic M. Tull lib, 3 de nat. deor. *Quid freto Siciliensi, Quid Oceano feruore illis in locis conſtantius, Europam, Libyamque rapax vbi diuidit vnda?*

QVA TVM RIG. AVRA NILVS] AEgyptum ſignificat. M Tull. lib. de nat. deor. 2: *Ægyptum Nilus irrigat, & cum tota æſtate obrutam, oppletámque tenuerit, tum recedit, mollitoſque, & oblimatos agros ad ſerendum relinquit:* Διονύσ. Ἀλεξ. *Οὐ γάρ τις ποταμῶν ἐναλίγκιος ἔπλετο Νείλῳ Οὔτ' ἰλὺν βάλλοντι, οὔτε χθονὶ ὄλβον ἀέξειν*, id eſt, Non enim vllus fluuius Nilo ſimilis eſt neque in adiiciendo limo, neque in augenda terræ fertilitate. Seruius ad illum Virg. locum, *Et viridem Ægyptū nigra fecundat arena*, Georgicorum quarto, hæc, quæ ſequuntur, aſcribit. nouum enim limū ſemper trahit, qui efficit fœcunditatē. vnde & Nilus dictus eſt, quaſi νέαν ἰλὺν trahens, id eſt, nouum limum Herod. lib. 2. Nilum ἐργατικὸν appellat, id eſt, propemodum, aratorem. aut agricultorem. Pomponius Mela. *Non pererrat autem tantum Ægyptum, ſed æſtiuo ſidere exūdans etiam irrigat, adeò efficacibus aquis ad generandum, alendumq; vt præter id, quòd ſcatet piſcibus, quòd hippopotamos, crocodilóſque vaſtas belluas gignit, glebis etiam infundat animas, ex ipſaque humo vitalia effingat.*

AVRVM IRREPERTVM ET SIC, &c.] Ordo verborum hic, & hæc ſententia eſt. Roma nomen ſuum in omneis oras terrarum proferat, Roma (inquam) fortior ad aurum ſpernendum, nondum repertum, id eſt, nondum ex auri fodinis effoſſum, aut erutum, & ſic melius ſitum, quamdiu eſt in terræ latebris retruſum, quàm ad vtendum aut profundendum. Piget aſcribere hoc loco, quæ de malis ab auro in hominum vitam illatis, ſcriptores litteris & memoriæ prodiderunt. Athen lib. 6. ſcribit, apud veteres illos Græcos aurum vſque adeò rarum fuiſſe, vt Anaximenes Lampſacenus ſcriptum reliquerit, monile illud aureum, quo accepto Eriphyla ſalutem viri ſui prodidit, nullam aliam ob cauſam tam celebre fuiſſe, quàm propter auri illo tempore pænuriam. ad Romanos autem multis poſt Romam conditam ſæculis auri ſtudium irrepſiſſe: diuque anteà à principibus reip. aurum ſpretum & contemtum eſſe: paupertatem verò maiori laudi, quàm diuitias fuiſſe, teſtimonio ſunt Fabricij, Curij, Coruncanij, Luſcinij. Atilini, Calatini, Piſones, frugi homines; (vt ait M. Tull.) non ſolùm honoribus populi, rebuſque geſtis, verumetiam patientia paupertatis ornati. Pindarus ᾠδ. 9. Νεμ. Siculos laudans, ait apud eos eſſe nonnullos, qui & equorum ſtudio ducantur, & pecuniam ſpernere eíſque imperare poſsint. *Ἔντι τοι φίλιπποι τ' αὐτόθι, καὶ κτεάνων ψυχὰς ἔχοντες κρέσσονας ἀφειδεῖς.* huc pertinet illud, quod eſt Od. 9. lib. 4. *Non poſſidentem multa vocaueris Recte beatum: rectius occupat Nomen beati, qui deorum Muneribus ſapienter vti, Duramque callet pauperiem pati, &c.*

COGERE HVMANOS IN VSVS] conferre ad res neceſſarias ac voluptarias.

QVICVMQVE MVNDI TERMINVS OBST.] ſecutus ſum aliquot libros manuſcriptos qui habent, *Quicumque mundi termin. obſtet.* cùm vulgati habeant *mundo.*

HVNC TANGAT ARMIS] tangat, ἐλάττωσις, ſeu μείωσις, quam Latini extenuationem appellant: pro, perrumpat ac perſtringat. vel tangere armis dictum pro eo, quod eſt, arma vſque eò inferre. ſic ferè loquitur infrà Od.26. *ſublimi flagello Tange Chloen ſemel arrogantem* Lucret.lib.1. de nat.diuina, *Ipſa ſuis pollens opibus, nihil indiga noſtri, Nec bene promeritis capitur, nec tangitur ira.* aliter Od.xx.lib 3. *& recedentis trilinguis Ore pedes, tetigitque crura.* Ad hunc locum pertinet illud Ciceronis de L.Craſſo, oratione in Piſonem, *L.Craſſus, homo ſapientiſsimus noſtra ciuitatis, ſpiculis propè ſcrutatus eſt Alpeis, vt vbi hoſtis non erat, ibi triumphi cauſam aliquam quæreret*

VISERE GEST. QVA PARTE DEBACCH.IG. QVA NEB.&c.] viſere cupiens, qua parte mundus ſolis ardore torreatur, qua nubibus, & frigoribus immoderatis obrigeſcat, vt ſup.Od.22.lib.1.

SED BELL.FAT.QVIR.HAC.L.D.] quæ fata eos belli gloria ceteris gentibus præſtituros, imperiique ſui fineis latiſſime prolaturos.

NIMIVM PII) eſſent in eo nimiùm pij, ſi quòd à Troianis ſe profectos & oriundos eſſe ſciant, Troiam inſtaurare, ac reficere conarentur. nimiùm pij, i. nimiùm amantes patriæ, nempe Troiæ.

ALITE LVGVBRI) malis auibus, malis auſpiciis, ſup. Od.15.lib.1. *mala ducis aui.*

TRISTI CLADE ITERABITVR) iterũ ferro & flammis vaſtabitur, vt ſup.dixi ad Od.7.lib.1.

CONIVGE ME IOVIS ET SOR.) Virg.lib.1. *Aſt ego, quæ diuûm incedo regina, Iouiſque Et ſoror, & coniux.*

MVRVS AËNEVS) murus firmiſſimus ac ſolidiſſimus, vt Od.16. huius lib. *turris aenea.* & epiſt.1.lib.1. *hic murus aeneus eſto.*

AVCTORE PHOEBO) quidam teſtantur ſcriptum eſſe in antiquo codice neſcio quo, *Ductore Phœbo* Ego cùm libris nouem manu ſcriptis perantiquis olim in Italia vſus ſim, & in Gallia poſteà præterea quinque aliis, in nullo eam ſcripturam reperi. ſed vulgatam, & receptam. Neque verò hanc puto altera deteriorem eſſe, præſertim cùm ita locutus ſit Virgil. Georg.3. *Et Troiæ Cynthius auctor* Iam quòd aiunt Latinis vſitatum eſſe *ducere muros*, vt & Horatio noſtro infra Od. 6.lib. 4. *potiore ductos Alite muros.* & Græcis ἐλαύνειν τεῖχος: non continuò mihi probant, hunc locum eſſe corruptum, & *ductore*, pro *auctore* eſſe reponendum. Vtatur tamen ſuo quiſque iudicio: ſi quis malet legi *ductore Phœbo*, contendere cum peruicacibus non eſt meum.

VICTRICES) vtitur hoc nomine epiſt. ad Iul. Florum libro primo paullò aliter, *Prima feres hederæ victricis præmia.*

TER PEREAT M.EXSCIS.ARG. TER VXOR) ex iis, quæ vrbis expugnationem conſequuntur, vrbem expugnatam & captam vult intelligi. Liber autem mihi hoc loco vrbis captæ imaginem à duobus bonis auctoribus, altero omnium poëtarum principe Homero, altero claro oratore Æſchine depictam proponere. Apud Hom. igitur ἰλ. ι. vxor Meleagri Cleopatra, virum ſuum orans ne Calydoniorum vrbem a Pleuroniis capi, atque euerti ſinat, ſic loquitur: Καὶ τότε δὴ μελέαγρον ἐΰζωνος παράκοιτις Λίσσετ' ὀδυρομένη· καί οἱ κατέλεξεν ἅπαντα Κήδε', ὅσ' ἀνθρώποισι πέλει, τῶν ἄστυ ἁλώῃ· Ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει. Τέκνα δέ τ' ἄλλοι ἄγουσι, βαθυζώνους τε γυναῖκας, Τοῦ δ' ὠρίνετο θυμὸς ἀκούοντος κακὰ ἔργα quorum verſuum hęc fere ſententia eſt. Tunc igitur Meleagrum vxor Cleopatra ſupplex lamentabili voce orabat, eique mala omnia enumerabat, quæ iis accidunt, quorum vrbs capta ſit. Hoſtes viros, capiunt, vrbis ædificia incendio vaſtant, atque in cinerem vertunt: liberos & mulieres alij in ſeruitutem abducunt. Eius autem animus commotus eſt, vbi hæc atrocia facinora audiſſet. Æſchines autem in orat. κατὰ Κτησιφῶντ. hoc modo de Thebis ab Alexandro Macedone vi expugnatis ac direptis. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς σώμασιν οὐ παρεγένεσθε, ταῖς γε διανοίαις ἀποβλέψατ' αὐτῶν εἰς τὰς συμφοράς, καὶ νομίσατε ὁρᾶν ἁλισκομένην τὴν πόλιν, τειχῶν κατασκαφάς, ἐμπρήσεις οἰκιῶν, ἀγομένας γυναῖκας, καὶ παῖδας εἰς δουλείαν, πρεσβύτας ἀνθρώπους, καὶ πρεσβύτιδας γυναῖκας ὀψὲ μεταμανθάνοντας τὴν ἐλευθερίαν, κλαίοντας, ἱκετεύοντας ὑμᾶς, ὀργιζομένους οὐ τοῖς τιμωρουμένοις. ἀλλὰ τοῖς τούτων αἰτίοις. quorum interpretationem, quamquam eam orationem à me in Latinum ſermonem conuerſam propediem ſum editurus, ſubſcribam tamen. *Verum quandoquidem corporibus præſto non fuiſtis, ſaltem animis adeſte, & cogitationibus veſtris calamitates eorum contemplamini. Fingite vos videre vrbem capi, muros ſuffodi, ac funditus euerti, domos incendi, mulieres & pueros in ſeruitutem abduci, ſenes, & anus libertatem ſerò dediſcentes, plorantes, vobis ſupplicantes, iraſcentes non iis, qui tam crudeles ab ipſis pœnas exegerunt. ſed iis, quorum opera, & culpa in has miſerias inciderunt.* Non admodum diſſimile eſt illud ex Cornificio lib 4. rhetoric. ad Herennium, *O feros animos, ò crudeles cogitationes! O derelictos ab humanitate homines! qui agere auſi ſunt, aut qui cogitare potuerunt, quo pacto hoſtes reuulſis maiorum ſepulcris, deiectis mœnibus ouantes irruerent in ciuitatem quom deûm templis ſpoliatis, optimatibus trucidatis, aliis abreptis in ſeruitutem, virginibus, matribuſfamiliâs, ingenuis pueris ſub hoſtilem libidinem ſubiectis vrbs acerbiſſimo concidat incendio conflagrata.* & illud alterum ex eodem libr. infrà. *Nam neminem veſtrum fugit, Quirites, capta vrbe quæ miſeria conſequi ſoleant. arma qui contrà tulerunt, ſtatim crudeliſſime trucidantur: ceteri qui poſſunt per ætatem & vires laborem ferre, rapiuntur in ſeruitutem: qui non poſſunt, vita priuantur. vno denique atque eodem tempore domus hoſtili flagrant incendio, & quos natura, aut voluntas neceſſitudine aut beneuolentia coniunxit, diſtrahuntur: liberi partim è gremiis parentum diripiuntur, partim in ſinu iugulantur, partim ante pedes conſtuprantur: nemo, iudices, eſt, qui poſſit ſatis rem conſequi verbis, nec referre oratione magnitudinem calamitatis.* Eodem pertinent ea, quæ Cæſar apud Sall. ait eſſe ab iis, qui ante ſe ſententias dixerant, de belli ſæuitia, diſputata his verbis. *Pleraque eorum, qui ante me ſententias dixerunt, compoſitè, ac magnificè caſum reip. miſerati ſunt: quæ belli ſæuitia eſſet, quæ victis acciderent, enumerauere: rapi virgines, pueros: diuelli liberos à complexu parentum: matres familiarum pati, quæ victoribus collibuiſſent: fana atque domos ſpoliari: cædem, incendia fieri: poſtremo armis, cadaueribus, cruore atque luctu omnia compleri* Accedat his Cremonæ exſcidium apud Cornelium Tacitum lib.19. *Non dignitas, non ætas protegebat, quominus ſtupra cædibus, cædes ſtupris miſcerentur. Grandæuos ſenes, exacta ætate fœminas, viles ad prædam in ludibrium trahebant. Vbi adulta virgo, aut quis forma conſpicuus incidiſſet, vi, manibuſque rapientium diuulſus, ipſos poſtremò direptores in mutuam perniciem agebat. Dum pecuniam vel grauia auro templorum dona ſibi quiſque trahunt, maiore aliorum vi truncabantur, &c. &c.* (Quintilianus lib.8.cap 3. *Sine dubio enim, qui dicit expugnatam eſſe ciuitatem, complectitur omnia, quæcumq; talis fortuna recipit: ſed in affectus minus penetrat breuis hic velut nuntius. At ſi aperias hæc, quæ verbo vno incluſa erant, apparebunt & fuſa per domos ac templa flamma, &c.*) *Exſciſſus* autem legẽdum, ab exſcindo. qua de re alibi.

NON HAEC IOC. CONVENIENT) ſic habent libri ferè omnes veteres: pauci quidam, vt vulgati, *Non hoc ioc. conuenit, &c.* Nonnulli etiam, *Non hæc iocoſa conueniunt lyra, &c.*

QVO MVSA TENDIS?) ſic ſup.Od.1.lib.2. *Sed ne relictis Muſa procax iocis, &c.*

Magna mod. ten. parvis] deſine res magnas & graueis carmin humili imminuere quodammodo, atque extenuare. ſumus enim tenues: ſermones autem deorũ, res magnæ atq. amplæ ſunt. Od. 6. lib. 1. *Nec ſæuam Pelopis domum* (dicere) *Conamur tenues grandia.* ſequitur deinceps ibid. quod cum hoc loco congruit, *cum pud. imbelliſque lyra. m p. v. Laudes egregij Cæſaris, & tuas Culpa deterere ingeni.*

AD CALLIOPEN,
vt ſit adiumento in carminibus.

Ode IV. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

— u – — uu —u—
— u — — uu — u—
— u — — u — u
— uu — uy — u —

74 D*Eſcende cælo, & dic, age, tibia*
Regina, longum, Calliope, melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáve Phœbi.
Auditis? an me ludit amab. lis
Inſania? audire, & videor pios
Errare per lucos, amœna
Quos & aquæ ſubeunt, & auræ.
Me fabuloſæ Vulture in Appulo
Altricis extra limen Apuliæ
Ludo fatigatúmque ſomno,
Fronde noua puerum palumbes
Texêre: mirum quod foret omnibus,
Quicunque celſæ nidum Acherontiæ,
Saltúſque Bantinos, & aruum
Pingue tenent humilis Ferenti,
Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & vrſis: vt premerer ſacra
Lauróque, collatáque myrto,
Non ſine Dis animoſus infans.
Veſter, Camœnæ, veſter in arduos
Tollor Sabinos: ſeu mihi frigidum
Præneſte, ſeu Tybur ſupinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.
Veſtris amicum fontibus, & choris,
Non me Philippis verſa acies retrò,
Deuota non extinxit arbor,
Nec Sicula Palinurus vnda.
Vtcunque mecum vos eritis, libens
Inſanientem nauita Boſporum
Tentabo, & arenteis arenas
75 *Littoris Aſſyrij viator*
Viſam Britannos hoſpitibus feros,
Et lætum equino ſanguine Concanum.
Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inuiolatus amnem.
Vos Cæſarem altum, militia ſimul
Feſſas cohorteis abdidit oppidis,
Finire quærentem labores
Pierio recreatis antro.
Vos lene conſilium & datis, & dato
Gaudetis almæ ſcimus vt impios
Titanas, immanemq; turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, & vrbeis, regnaq; triſtia:
Diuoſq; mortaleiſque turbas
Imperio regit vnus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Ioui,
Fidens, iuuentus horrida, brachiis,
Fratreſque tendentes opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid Typhoeus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœcus, euulſiſq; truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra ſonantem Palladis ægida
Poſſent ruentes? hinc auidus ſtetit
Vulcanus: hinc matrona Iuno, &
Numquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliæ lauit
Crineis ſolutos: qui Lyciæ tenet
76 *Dumeta, natalemq; ſyluam,*
Delius, & Patareus Apollo.
Vis conſili expers mole ruit ſua:
Vim temperatam dij quoque prouehunt
In maius, idem odere vires
Omne nefas animo mouentes.
Teſtis mearum centimanus Gyas
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ
Virginea domitus ſagitta.
Iniecta monſtris terra dolet ſuis:
Mæretq; partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis Ætnam:
Incontinentis nec Tityi iecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Cuſtos. amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

Descende caelo, et] habent enim etiam Muſæ ſuam in cælo ſedem, vt Iouis filiæ. Itaque dicuntur ab Homero & aliis poëtis etiam ὀλυμπιάδες, non ſolum Pierides, aut Heliconiades, aut Lebethrides &c. Et lib. 1. in Apollini cithara canenti, voce reſpondent Μοῦσαι θ᾽, αἳ ἄειδον ἀμειβόμεναι ὀπὶ καλῇ. Recte igitur Ennius. *Muſæ, quæ pedibus magnum pulſatis Olympum.* Videtur autem Alcmanem exprimere, aut certè adumbrare voluiſſe, cuius extant hi verſus apud Hephæſtionem. Μῶσ᾽ ἄγε Καλλιόπα θύγατερ Διὸς ἄρχ᾽ ἐρατῶν ἐπέων, ἐπὶ δ᾽ ἵμερον ὕμνῳ καὶ χαρίεντα τίθει χορόν: id eſt, O muſa, Calliopa, Iouis filia, age, incipe verſus amabileis. Optabilem autem hymno, & lepidum chorum aduce.) Quot ſint porrò Muſæ magna controuerſia eſt. Ephorus (inquit Arnobius libr. 3. aduerſus genteis) has numero eſſe treis effert: Mnaſeas, quem diximus quattuor: Myrtilus inducit ſeptem: octo aſſeuerat Crates: ad extremum Heſiodus nouem cum nominibus prodit. diis cælum & ſidera locupletans)

Auditis?) è ſodalibus ſuis quærit audiántne Calliopen canentem, quam paullò antè è cælo deuocarat, quaſi ipſe, vtpote poëta, eius cantum exaudiat: an inſaniat, & erret. Errant autem, atque adeò deſipiunt, qui putãt Horatium etiã hic verba facere cũ Calliope, & ex ea quærere num vocẽ ſuã audiat: vti autẽ verbo

numeri multitudinis, quia Calliope ſit muſarum regina: vt Vir. *Vos ò Calliope, &c.* Cur igitur Horatius non dixit *Deſcendite*? Præterea ineptiſſima futura ſententia eſt, ſi hæc verba ad Calliopen, & muſas referantur.

AN ME LVDIT AMAB. INSAN.] an me fallit, ac decipit inſania optabilis, nempe poetica? de qua ſic Plat. in Phæd. τρίτη δ' ἀπὸ Μουσῶν κατοκωχή τε καὶ μανία λαβοῦσα ἁπαλὴν καὶ ἄβατον ψυχὴν, ἐγείρουσα, καὶ ἐκβακχεύουσα κατά τ' ᾠδὰς, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ποίησιν μυρία τῶν παλαιῶν ἔργα κοσμοῦσα, τοὺς ἐπιγιγνομένους παιδεύει. ὃς δ' ἂν ἄνευ μανίας μουσῶν ἐπὶ ποιητικὰς θύρας ἀφίκηται πεισθεὶς, ὡς ἄρα ἐκ τέχνης ἱκανὸς ποιητὴς ἐσόμενος. ἀτελὴς αὐτός τε, καὶ ἡ ποίησις ὑπὸ τῆς τῶν μαινομένων ἡ τοῦ σωφρονοῦντος ἠφανίσθη, id eſt, Tertia autem mentis concitatio & inſania, quæ à muſis proficiſcitur, nacta animum tenerum, & recentem, nondùmque vllo quaſi fuco tinctũ, eúmque excitans, & Bacchico quodam furore afficiens, cantibus & hymnis, & cetera poeſi innumerabilia antiquorum facta exornans, poſteros inſtituit. Qui verò ſine Muſarum furore ad poëticas foreis adierit, ſibi perſuadens, ſe arte bonum & probabilem poetam euaſurum, & is ipſe, & eius ſapientis & ſani ſcripta imperfecta ab operibus furentium obſcurantur Sed plura hac de re alibi. vel ſimpliciter inſaniam accipe, id eſt, μανίαν, qualis erat illius, qui ſe putabat *miros audire tr gœdos: In vacuo lætus ſeſſor, plauſorque theatro.* epiſt. 2. libr. 2.

ET PIOS ERR. P. L.] pios id eſt, in quibus dij verſantur: vel qui à diis incoluntur: vel quos violare impium & nefas eſt.

AMOENAE QVOS ET AQ. SVB.] in quibus & auræ gratæ ſpirant, & aquæ iucundę è fontibus manant. *amœna*, i. quaſi ad ſe amandum, ſeu ad ſe amandas allicientes. Feſtus.

ME FABVLOSAE, &c.] hæc ſunt ita coniungenda, & hoc ordine collocanda, mea quidem ſententia. fabuloſæ palumbes me puerum fronde noua texere: nõ vt alij, extra limen Apuliæ, altricis fabuloſæ. Iam cur palumbeis fabuloſas dicat ſi quis ex me quærat, reſponderem, eadem ratione dici fabuloſas palumbeis, qua ratione *fabuloſus Hydaſpes* appellatur, & *fabulæ manes*. nempe quia de iis multa fabulantur poetę. Veneri autem ſacræ, & dicatæ ſunt columbæ. Virg. AEneid. 6. *Vix ea fatus erat, geminæ cum fortè columbæ Ipſa ſub ora viri cælo venêre volantes: Et viridi ſedêre ſolo: tum maximus heros Maternas Agnoſcit aues, lætúſque precatur. Eſte duces. &c.* Tùm Veneris currum trahere dicuntur, vt & paſſeres, propter incredibilem in eis dn- natam libidinem, ac ſalacitatem. Pherecrates ἐν τῇ Πετάλῃ. Ἀλλ' ὦ φιλέταιρ' ἔρπετον ὅμοιον Καλλισθένει. πέτου. καλλιποῦσά μ' ἐς Κύθηρα καὶ Κύπρον. id eſt, At ô columbula Calliſtheni ſimilis vola: deſerto me in Cythera & Cyprũ. Quamobrem verò ſe dicat lauro, & myrto à palumbis eſſe tectum, ne obſcura quidem cauſa eſt. Primùm enim laurus, quæ Apollinis eſt, ſignificabat, eum poëtam futurum: deinde myrtus, quæ Veneris, res amatorias, & (vt ait ipſe) prœlia virginum, & iuuenum curas cantaturum.

ALTRICIS] id eſt, nutricis. codex quidem Rainutij Card. habet, *nutricis*: cum quo & alij duo congruunt. ego nihil muto. M. Tull. in Timæo. *Iam verò terram altricem noſtram, quæ traiecto axe ſuſtinetur, diei, noctiſque effectricem.*

VOLTVRE IN APPVLO.] monte Apuliæ. falluntur qui hic legi volunt, *littore in Appulo*, libris omnib. reclamantibus, nulla ratione ſuffragante.

LVDO, FATIG. QVE SOMNO] ludo fatigatum, ſomno oppreſſum. Satyr. 2. libr. 2. *equóve Laſſus ab indomito: vel ſi Romana fatigat Militia, aſſuetum græcari.*

FRONDE NOVA] id eſt recenti, & viridi aliter dixit Virg. libr. 2. Georg. *Miratúrque nouas frondes, & non ſua poma.*

QVICVNQVE CELSAE NID. ACHERONT.] nidum Acherontiæ ideò dixit, quia Acherontia ſita erat in monte. erat autem oppidum in Lucania. ſic M. Tull. Ithacam, *nidulum* appellat lib. 1. de orat. his verbis. *tanta vis patriæ eſt, vt Ithacam illam in aſperrimis ſaxulis, tanquam nidulum, affixam, ſapientiſſimus vir immortalitati anteponeret.* epiſt. ad Fuſcum Ariſt. libr. 1. per nidum, domum propriam ſignificat. *Tu nidum ſeruas: ego laudo ruris amœni riuos, &c.* ſic Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμ. Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς. ductum ab auibus.

SALTÚSQVE BANTINOS] ſic eſſe legendum, & veteres codices peruincunt, & Plin. confirmat libr. 3. cap. 11.

HVMILIS FERENTI] in valle poſiti. vnde dicti Ferentani, ſeu Frentani potiùs. Plin. eod. lib. eod. cap.

VT] mirum vt: mirum quo pacto.

SACRA] Apollini ſacra, Od. 30. huius libr. *Delphica lauro.* & Od 3. lib. 4. *Deliis Ornatum folijs ducem* ſunt autem hæ frondes, laurus, oliua, myrtus, felices: & ita ſolent appellari.

COLLATA] congeſta, comportata. epiſt. de arte poët. *Vndique collatis membris.*

NON SINE DIIS) non ſine diuino numine, σὺν θεῷ. οὐκ ἄθεοι. quo vtitur Theocr. Europa. Οὐκ ἄθεοι γὰρ ταῦτα διέρχομαι ὑγρὰ κέλευθα i. non ſine deo has tranſeo humidas vias. Salluſt. *vt tanta repente mutatio non ſine Deo videretur.*

ANIMOSVS INFANS) qui non terreret neq; ab vrſis, neque à viperis.

VESTER, CAMOENAE) ſiue me contulero in Sabinos, ſiue Præneſte, ſiue Tibur, ſiue Baias, veſter ſum: vbicumque fuero, veſter ſum.

TOLLOR) conſcendo, ſeu vehor potiùs.

TIBVR SVPINVM) alibi vdum appellat, vt Od. 29. huius libr. *Ne ſemper vdum Tibur, & Æſulæ Decliue contempleris aruum:* & in epiſt. ad Mæc. 2. libr. 1. *vacuum. ſed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.*

SEV LIQVIDAE) epiſt. lib. 1. *Nullus in orbe locus Baiis prælucet amœnis.* liquidas autẽ appellat propter aquas calidas.

NON ME PHILIPP. VERSA ACIES) non fuſus & verſus in fugam Bruti, & Caſſij exercitus: quo in prœlio Caſſius ſua ſe manu interfecit: deindę & Brutus paucis poſt diebus. vide Od. 14. lib. 1 & 7. libr. 2. *Tecum Philippos, & celerem fugam Senſi relicta non bene parmula.* & epiſt. ad Iul. Flor lib. 2. *Vnde ſimul primùm me dimiſere Philippi Deciſis humilem pennis, &c.* Erat autem in eo bello Horat. tribunus militum. Sat. 6 lib. 1. *Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.* Philippi vrbs in Thracia, ſeu Theſſalia (his autem verbis *verſa acies retro*, expreſſit Græcum nomen παλίωξιν. quamquam παλίωξις ſignificat propriè perſecutionem, & conuerſionem, quæ fit ab iis, qui antea fugiebant, qualis deſcribitur ιλ. ξ)

DEVOTA NON EXSTINXIT ARB.) ſacra, exſecrabilis, ſcelerata. Od. 23. huius libr. *Deuota victima.* Od. 1 . epod. *deuoti ſanguinis aras.* Od. 14. lib. 4. *Deuota morti pectora libera.* Catull. de nuptiis Pelei. *deuota periuria.* Propert. Lib. 2. eleg. 28. *Andromede monſtris fuerat deuota marinis.* Tibull. libr. 1. eleg. 5. *Tunc me diſcedens deuotum fœmina dixit.* de hac arbore vid. Od. 17. libr. 2. *Me truncus illapſus cerebro Suſtulerat, &c.* & 8. huius. *prope funeratus Arboris ictu.* & totam 13. lib 2. *Ille & nefaſto te poſuit die.*

PALINVRVS) promontorium Lucaniæ non longè à Velia, à Palinuro AEneæ gubernatore dictum, circa quod cùm Hor. nauigaret, atque è Macedonia in Italiam rediret, magno in periculo verſatus eſt. Virgil. AEN. 6. *Nam tua finitimi longe latéque per vrbes Prodigiis acti cæleſtibus oſſa piabunt, &c.*

VTCVMQVE) quandocumque. vid. ann. ad Od. 35. libr. 1.

INSANIENTEM) æſtuoſum, impotentem, ſic Virgil.

Mœrid. *Hinc ades: inſani feriant ſine littore fluctus.* ſuprà Od. vlt. lib. 2. *gementem* appellauit.

TENTABO] ſuprà Od. 2. huius lib. *negata tentat iter via*

ARENTEIS ARENAS] aptiſſimum epithetum. Lucret. lib. 2. *[illegible] lauit æquor arenas*: Non diſſimulabo tamen, in quibuſdam exempl. antiquis ſcriptum eſſe, *vrentes*: quam ſcripturam non minùs probo, quàm receptam

CONCANVM] Concani Cantabriæ populi. Concana enim nominat Ptolemæus in Cantabriæ vrbibus, libr. 2. in deſcriptione Hiſpaniæ Tarraconenſis: & quidem eam primam locat. Quòd autem Horat. Cõcanos equino ſanguine lætos ait, nihil tale neque de Concanis, neque de vniuerſis Cantabris vnquam legi: ne ipſe quidem Strabo, qui lib. 3. multa de Cantabrorum victu, cultuque planè barbaro, agreſti, atque immani memoriæ prodidit, quicquam tale commemorauit. At de Biſaltis & Gelon. Sic Virg. Georg. 3. *Biſaltæ quo more ſolent, acerque Gelonus, Cùm fugit in Rhodopen, atque in deſerta Getarum, Et lac concretum cum ſanguine potat equino.* & item Martialis de Sarmatis: *Venit & epoto Sarmata paſtus equo*: de quibus eadem Plinius narrat lib. 18. cap. 10. *Sarmatarum quoque gentes hac maximè pulte aluntur: & cruda etiam farina equino lacte, vel ſanguine è cruris venis admiſto.* Vnde exiſtimarunt quidam, in his Nicolaus Montanus, iuuenis in primis doctus: qui ſuperiores Virgilij verſus ad huius Horatiani loci ſcripturam oppugnandam mihi proferebat, vel Concanum, ſicubi terrarum reperitur (de hoc enim dubitabat ille) eſſe Scythiæ populum non Cantabriæ; vel hic legẽdum eſſe *[illegible]*. Cuius ſententiam non ſum ſecutus. Nam primùm Concana, Cantabriæ vrbem eſſe conſtat, ſi Ptolemæo credimus cuius ciuis, dicitur Concanus. deinde non ſi Sarmatæ, vel Geloni & ſimiles Thraciæ populi, ſanguine equino veſcuntur, continuò ſequitur nullas alias eſſe nationes quæ ſimili victu vtantur. Poſtremò ſi non eſſet verum Concanos tali potu vſos eſſe: neque vlli ſcriptores hoc tradidiſſent, tamen Horatij teſtimonium ad fidem huius rei faciendam ſatis apud nos valere deberet, vt omittam quòd poetis licet de gentibus longinquis, & barbaris, & immanibus multa ab hiſtoricis non teſtata, aut minus quæſita, pro ſuo iure confingere, & comminiſci. De veritate autem huius ſcripturæ non eſt dubitandum, cùm omnes libri & manuſcripti, & vulgati ſinè vlla varietate ita habeant.

VISAM PHARETRATOS GELONOS.] Virgil. Georg. 2. *Et gens illa quidem ſumptis non tarda pharetris.* Idem libro tertio, *Quàque pharetratæ vicinia Perſidis vrget.*

ET SCYTHICVM AMNEM] Tanaim, de quo Od. 10. huius lib. *Extremum Tanaim ſi biberes Lyce*: & Od. 29. *Tanais [illegible] diſcors.*

INVIOLATVS] incolumis, ſaluus.

ALTVM] magnum, egregium, principem.

SIMVL] ſimul, vt ſimulatque. vide annot. ad Od. 4. lib. 1. ibi, *quo ſimul mearis.*

FESSAS COHORTEIS ABD. OPP.] feſſas militia cohorteis abdidit in oppida, propter anni tempus ad bellum gerendum, & ad caſtra ineptum, in hibernis collocauit. Atque hanc ſcripturam ita probo, vt tamẽ illa altera, quæ reperitur in codice Achillis Statij, Donati, atque etiam Rainu. Card. mihi non diſpliceat: quæ eſt, *Feſſas [illegible] oppidis*. Iam hanc receptam codices item manuſcripti optimæ notæ cõfirmant, in his duo Vatic. Farn. Vrſ. Torn. Adde complura ſimilia loquendi genera apud bonos ſcriptores non longè abiero. M. Tull pro Arch. poet. *ſi qui [illegible] ſe [illegible]*. & Horat. ſic epiſt. 1. lib. 1. *[illegible] abditus agro*. Iam in voce *feſſas* aliquid ineſt ſcrupuli. nam propter verbum, *[illegible]*, quod ſequitur, videtur legendum, *[illegible]* vt ſit hæc ſententia, vos Cæſarem altum, feſſum militia, ſimulatque cohorteis in hibernis collocauit, Muſarum ſtudio recreatis ac reficitis.

PIERIO RECREATIS ANTRO.] reficitis & oblectatis ſtudio litterarum, lectione, & ſcriptione, & arte poet. Per antrum Pierium, muſarum receſſus, & poetarum ſeceſſum ſignificat.

VOS LENE CONSILIVM] *ſili* duæ breues pro vna longa. Nam cùm poſt ſpondeum & iambum, vnam ſyllabam longam lex carminis poſtularet, duas breueis in locum vnius longæ poſuit. *[illegible] lene conſilium.* ſic infr. Od. 6. *Hinc omne principium, huc refer exitum.* Significat, ex ſtudio litterarum conſilium & prudentiam manare, quæ plus valent in re militari, quàm vires immanes.

IMPIOS TITANAS.] qui cum Dijs pugnarunt. vide Heſiod. in Theog. M. Tull. de leg. *[illegible] verò Plato Titanum è genere ſtatuit eos, qui, vt illi cæleſtibus, ſic hi aduerſentur magiſtratibus.* Arrepta hinc occaſione incipit oſtendere, vireis, & potentiam ſine ſapientiæ præſidio non admodum prodeſſe, immo obeſſe potius.

CADVCO] ita in caput Titanum, & gigantum immiſſo a Ioue, & contorto, vt è cælo cadere videretur. ſic ſuprà arborem illam, cuius caſu pæne oppreſſus fuerat, lignum nominat *caducum In domini caput.* Od. 13. lib. 2.

INERTEM] i. immobilem. ſic ſupr. Od. 34. lib. 1. *bruta tellus*. alioqui iners meritò dici non poſſit, quæ tot flores, herbas, fruges, atque arbores ex ſe pariat ac profundat.

TEMPERAT] regit, gubernat. annot. ad Od. 8 lib. 1.

VENTOSVM] à ventis concitatum. aliter epiſt. 8. lib 1. *Romæ Tibur amem ventoſus, Tibure Romam.* & epiſt. ad Mæcen. tertia, lib 1. *Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor* & epiſt. ad Auguſt. *Quem tulit ad ſcenam ventoſo gloria curru, exanimat lentus ſpectator, &c.*

REGNAQVE TRISTIA] inferorum ſedem. ſic Virgil. Æn. 4. *[illegible] ſub triſtia tartara mittit.* Idem lib. 6 *Vt te viſeris ſine ſole domos, loca turbida adires?* Itaque mortuus Achilles apud Home. ὀδυσ. λ. dicit ſe malle apud ſuperos, hoc eſt, in terris, homini non admodum diuiti mercede conductum ſeruire, quàm in omneis mortuos regnum obtinere. ſic Homer. *[illegible Greek]*

MORTALEISQVE TVRBAS] corrupti ſunt hoc loco omnes vulgati codd. qui habent *turmas* legendum eſt enim *turbas* vt eſt ſcriptum in antiquis.

FIDENS IVV. HORR. BR.] ſic verba coniunge, iuuentus horrida, fidens brachiis. ſic loquitur Home. ἰλιαδ. μ. *[illegible Greek]* id eſt, ſic hi manibus fidentes & viribus. & ita Porphyr.

FRATRESQVE TEND. OP. PEL. &c.] Virgil. Georg. *Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam* *[illegible]*, id eſt, contendentes, conantes, ſic epiſt. 2. lib. 2. *Tendunt extorquere poemata.*

SED QVID TYPHOEVS.] Pindarus *[illegible]* nominauit, pro eo, quod eſt *[illegible]*, vel pro *[illegible]* à tecto *[illegible]*, quem olim (inquit ille) Cilicium antrum educauit: nunc autem hirſutum eius pectus Cumarum littora, & Sicilia oppreſſum tenent. Pindari verba ſunt hæc: *[illegible Greek]* De eodem ſic Apoll. lib. ſecundo Argon. *[illegible Greek]*, id eſt, hic Typhonem aiunt Iouis Saturnij fulmine percuſſum, cùm ei validas manus admouit, calidam a capite manauiſſe cædem. ad quem locum lege interpretem. Typhoeum igitur ſeu Typhonem, Tartari & Terræ filium in cælo regnare conatum fulmine deturbauit Iupiter. cuius minus fuiſſe ad res magnas, & arduas conandas expeditas,

Quamlibet immani proiectu corporis extet, Qui non ſola nouem diſperſis iugera membris Obtineat, ſed qui terras totius orbem: Non tamen æternum poterit perferre dolorem, Nec præbere cibum proprio de corpore ſemper. Sed Tityus nobis hic eſt, in amore iacentem, Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor, Aut aliæ quauis ſcindunt torpedine curæ. Pindarus autem Πυθ. ειδ. δ. hoc tantum de Tityo, illum Latonæ ſtuprum inferre conatum eſſe, atque iccirco ab ea telis confixum: vt annotauimus ad Od. 14 libr. 2 Commemorat Horatius Tityum etiam Od. 11. huius lib. *Tityóſque vultu Riſit inuito.*

NEQVITIAE] intemperantiam quandam, & libidinem rerum Venerearum ſignificat hoc nomen. vtitur Od. 15 huius lib. *Tandem nequitiæ fige modum tuæ.* & Saty. 3. lib. 2. *par nobile fratrum Nequitia & nugis, prauorum, & amore gemellum.* & Satyr. 2. eiuſd. *nos expulit ille: Illum aut nequities, aut vafri inſcitia iuris.*

NEQ. ADDITVS CVSTOS] id eſt, nequitiæ appoſitus cuſtos. ſic enim loquitur M. Tull. diuinatione in L. Cæcilium: *C. Verrem* (inquit) *Tullio me appoſuit.* ſed licet etiam dicere, maiorem vim hic eſſe in voce *additus*, quàm vulgò putant: nempe additum valere idem ferè, quod inimicum, atque infeſtum: ſeu affixum, atque ita infeſtum: quod notatum eſt a Macrobio lib. 6. Sat. cap. 4. ad illum locum Virg. AEn. 6. *nec Teucris addita Iuno Vſquam aberit.* quomodo locutum antè fuiſſe Lucilium lib. 14. oſtendit ille ibid. Sic Lucilius, *Si mihi non prætor ſiet additus, atque agitet me: Non male ſic ille, vt dico, me extenderet vnus.* In quorum verſuum poſteriore, vt dicam ὡς ἐν παρόδῳ, mendum ineſſe puto: eumque ſic emendandum, *Non male ſi ille, vt dico, me excantaret vnus.* & ſubintelligendum, ſeu repetendum ἀπὸ κοινοῦ, *ſi*, hoc modo *ſi non, &c.*

AMATOREM TREC. PIRITH.] Pirithous Ixionis & Diæ filius. is (vt eſt in fabulis) Proſerpinam amauit, qua vt potiretur, cùm ad inferos ſocio & adiutore Theſeo deſcẽdiſſet, a Cerbero diſcerptus eſt. Plutarc. in Theſeo ſcribit, illum Aidonei Moloſſorum regis filiam amaſſe, quam pater Proſerpinæ nomine appellarat: canì autem ſuo Aidoneum nomen Cerbero impoſuiſſe, cum quo filiæ ſuæ procos decertare cogebat: Regem autem, cum audiſſet veniſſe Pirithoum, non vt filiam ſuam vxorem duceret, ſed vt raperet, cũ cani illi dilacerandum ac dilaniandum obieciſſe: Theſeum in vincula conieciſſe. Horat. & hic opinionem vulgi ſecutus eſt, & Od 7. lib. 4. *Nec lethæa valet Theſeus abrumpere caro Vincula Pirithoo.* ſic & Virg. lib. 6. AEnei. *Hi dominam Ditis thalamo deducere adorti, &c.*

AVGVSTI LAVDES.

Ode V. Tricolos tetraſtrophos, vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

-- ∪- - -∪∪ -∪∪
-- ∪- - -∪∪ -∪∪
- - ∪- - ∪- -
-∪∪ -∪∪ -∪ - -

CAElo tonantem credidimus Iouem
Regnare, præſens diuus habebitur
Auguſtus, adiectis Britannis
Imperio, grauibuſq; Perſis.
Miléſne Craſſi coniuge barbara
Turpis maritus vixit? & hoſtium
(Pro curia, inuerſique mores)
77 *Conſenuit ſocerorum in armis,*
Sub rege Medo, Marſus, & Appulus,
Anciliorum, & nominis, & togæ
Oblitus, æternæq; Veſtæ,
Incolumi Ioue, & Vrbe Roma?
Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Diſſentientis conditionibus
Fœdis, & exempli trahentis
Perniciem venienti in æuum,
Si non periret immiſerabilis
Captiua pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde, dixit,
Derepta vidi. vidi ego ciuium
Retorta tergo brachia libero,
Portaſq; non clauſas, & arua
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit: flagitio additis
Damnum: neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco:
Nec vera virtus, cùm ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerua plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus:
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hic, vnde vitam ſumeret, inſcius,
Pacem duello miſcuit. O pudor, 78
O magna Karthago probroſis
Altior Italiæ ruinis.
Fertur pudicæ coniugis oſculum,
Paruóſque natos, vt capitis minor,
A ſe remouiſſe, & virilem
Toruus humi poſuiſſe vultum
Donec labantes conſilio patres
Firmaret auctor numquam aliàs dato:
Interque mærentes amicos
Egregius properaret exſul.
Atqui ſciebat, quæ ſibi barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen
Dimouit obſtantes propinquos,
Et populum reditus morantem,
Quàm ſi clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

PRAESENS DIVVS HABEBITVR] Præſens diuus ambiguè dictum: vel vt præſens intelligatur, qui cernitur oculis, & qui adeſt, cùm Iupiter contra ex tonitru & ceteris ſimilibus credatur in cœlo eſſe. vel vt præſens ſignificet eum, qui vim ac potentiam ſuam expromit ac declarat. Nam vt tonitrua, & fulmina, Iouem præſentẽ ac potentem eſſe docent: atque admonent: ſic victoriæ Cæſaris potentiã & diuinitatem eius arguũt. vide annot. ad Od 35. lib. 1. Non admodũ diſſimile eſt illud in principio ferè epiſtolæ ad Auguſt. lib. 2 Romulũ, Bacchum, Caſtorem & Pollucem, Herculẽ poſt præclara in homines merita vita functos Deo-

rum honorem eſſe conſecutos, atque in cælum ſublatos. Augusto autem etiam viuo, ac videntibus diuinos honores tribui. *Præſenti* (inquit) *tibi maturos largimur honores.*

GRAVIBVSQVE PERSIS] vt Od. 9. lib. 1. *Quo graues Perſæ melius perirent.*

TVRPIS] refertur ad animum, vt Od. 31 libr. 1. *nec turpem ſenectam Degere* & Od. 37. eiuſd. *Cum contaminato cum grege turpium Morbo virorum.* & Od. 35. eiuſd. *Quam turpes Pl... peteret adultero.* epiſt. 2 lib 1. *Sub domina meretrice fuiſſet turpis, & excors.* epiſt. ad Quinctium, *Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora.*

SVB REGE MEDO.] ſub rege Perſa, & Partho, vt ſæpe alias.

ANCILIORVM, ET NOM.] ancilium à recto ancile, erat vſitatum & verum. Notum eſt autem, ancilia (quæ erant ſcuta quædam breuia, numero duodecim) fuiſſe in æde Martis ſeruata: ex quibus vnum de cælo lapſum eſſe credebatur: vt ſcribit Liuius lib. 1. At Virg. omnia Æneid 8. *Et lapſa ancilia cælo Extuderat* vbi tamen Seruius notat, Virgilium numero multitudinis vſum eſſe pro ſingulari. De his vide Dionyſium Halic. Βιβ. β. ἱσομ. αἰχ. & Sext Pomp. in nomine *Mamurius*, Dictum eſt autem ancile ab am, quod id .m valebat, quod circum, & cædo, idque confirmant & Sext. Pompeius eo, quem dixi loco, & Varro lib. 6. de ling Lat. his verbis, *ancilia dicta ab ambecīſu, quod ea arma ex vtraque parte, vt pelta Thracum, inciſa.* nam amcidere, ſeu ancidere circumcidere eſt. eoque verbo vtitur Lucretius lib. 3. vt quidem legitur in quibuſdam exemplaribus. *Omnia ... ſi ... m ... ernet ancisa recens Vulcani ...* alij ancylia volunt eſſe dicta à Græco nomine ἀγκύλον: quod ſignificat curuum, rotundum: quod ſi probabimus, ancylia ſcribendum erit per y. Aliqui quibus eſt Seruius, *ancile* dictum putant, quaſi ἀμφίχειλον, id eſt, vndique labrum habens: alij quaſi ἀμφίκοιλον, id eſt, vndique cauum. Is, quem iam commemoraui, Seruius ad illum locum Virg Æneid. 7. *laua que ancile gerebat*, cum multa tradat de Ancili Numa regnante è cælo delapſo, tum huhc locum Horatij profert. & Macrob. libr. 1. Saturn. cap. 4. *Sed cum legamus, la aque ancile gerebat, tamen anciliorum ab Horat. relatum eſt. Et nominis* autem adrecta copulatione, & excudendum curaui auctoritate fretus codic. Rainut. Card. Faern. Iannoct. trium Vatic. Torneſ.

ÆTERNÆQVE VESTÆ] cuius in æde ſeruabatur ignis æternus: & icciró cuſtodiebatur à virginibus (vt tradit Dionyſ. Halic. lib. 2. ἱσομ. αἰχ.) ... id eſt, quia ignis quidem impollutum quiddam eſt: virgo autem incorruptum. Quód ſi ignis ille aliquando interſtinctus eſſet, virgines à pontifice verberibus afficiebantur. Virgilius libr. 4. Æneid. *Centum aras poſuit, vigilemque ſacrauerat ignem, Excubias diuum æternas.* per æternam Veſtam igitur, ignis æternus intelligendus eſt. ...: quem vigilem appellat Virg. Vbi notat hæc Seruius. *Quia eſt ignis perpetuus, excubiæ deorum. Et ſciendum non vacare ratione, vt in aliquibus templis ſit ignis perpetuus, nam poteſtates aut terrenæ ſunt, aut aereæ, aut ætheriæ. Sed quia æther ignis eſt, ideo in ætherearum potestatum templis ignis eſt, vt reddatur eis imago ſui elementi. Eſt autem in templo Iouis, qui æther eſt: & Mineruæ, quæ ſupra æthera est. Vnde de patris capite procreata dicitur.* Ad hunc locum pertinet illud M. Tull. ex lib. 2. de legibus. *Virgines veſtales in vrbe cuſtodiunto ignem foci publici ſempiternum.* ſequitur aliquanto pòſt: *Cumque veſta quaſi focum vrbis, vt Græco nomine eſt appellata, quod nos propè idem Græco interpretatum nomen tenemus, complexa ſit: ei colendæ virgines præſint, vt aduigilet facilius ad cuſtodiam ignis, & ſentiant mulieres in natura fæminarum omnium deum caſtitatem pati.*

INCOLVMI IOVE] incolumi Capitolio; quæ Iouis erat ſedes.

MENS PROVIDA REGVLI] mens Reguli: vel ſimpliciter, conſilium Reguli, vel περίφρασις, Regulus. quod loquendi genus Græcis & Latinis poetis valde vſitatum eſt. Homer. ἰλ. β. ... Idem ἰλ. η. ... Heſiod. Theogon. ... Pind. ὀλ. ς. ... Eurip. Phœniſſ. ... Apollon. ... Catull de Pel. & Thet nupt ... *tuum ... decus ...* i. innuptas. Lucret. lib. 3. *Democriti quod ſancta viri ſententia ponit.* Ibid. *Ne ... equi ... quàm fortis equi vis.* Horat. Od. 12. huius libr. *... Hebri ...* Od. 21. eiuſd. *Narratur & priſci Catonis Sæpe mero caluiſſe virtus.* Od. 3. 1. *Perrupit Acheronta Herculeus labor.* epiſt. ad Iccium lib. 1. *Empedocles, an Stertinij deliret acumen.* Sat. 1. lib. 2. *... uirtus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli.* Sat. 2. lib 1. *macte Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis* eodem fortaſſe pertinet illud Satyr. 7. libr 1. *... ſi ... Regis Rupili pus atque venenum*, id eſt, Rupilium Regem, hominem purulentum, & fugiendum. Iam de M. Attilio Regulo hæc M. Tull. offic. 3. *M. Attilius Regulus cum conſul iterum in Africa ex inſidiis captus eſſet duce Xanthippo Lacedæmonio, imperatore autem patre Annibalis Amilcare: iuratus miſſus eſt ad ſenatum, vt niſi redditi eſſent Pœnis captiui nobiles quidam, rediret ipſe Karthaginem. Is cùm Romam veniſſet, vtilitatis ſpeciem videbat: ſed eam, vt res declarat, falſam iudicauit: quæ erat talis, manere in patria, eſſe domi ſuæ cum vxore, cum liberis: quam calamitatem accepiſſet in bello, communem fortunæ bellicæ iudicantem, tenere conſularis dignitatis gradum. In ſenatum venit mandata expoſuit: ſententiam ne diceret, recuſauit: quamdiu iureiurando hoſtium teneretur, non eſſe ſe ſenatorem. atque etiam reddi captiuos negauit eſſe vtile: illos enim adoleſcentes eſſe, & bonos duces: ſe iam conſectum ſenectute. cuius cum valuiſſet auctoritas, captiui retenti ſunt: ipſe Karthaginem rediit, neque eum caritas patriæ retinuit, nec ſuorum. neque vero tum ignorabat, ſe ad crudeliſſimum hoſtem, & ad exquiſita ſupplicia proficiſci: ſed iuſiurandum conſeruandum putabat.* Hactenus M. Tull. quibus verbis nihil ſignificatur de captiuis Rom. quibuſcum Carthaginienſ s voluerint ſuos permutari, quoſve Regulus vetuerit redimi, cum oſtenderet eos, qui ſeſe capi viuos & integros paſſi eſſent, numquam bonos milites, poſteaquam auro redempti eſſent, futuros. At in primo diſerte de commutandis captiuis ſcribitur. Sic enim Cicero, *Regulus primo bello Punico captus a Pœnis cùm de captiuis commutandis Romam miſſus eſſet, iuraſſetque ſe rediturum: primum vt venit, captiuos reddendos in ſenatu non cenſuit: deinde cùm retineretur a propinquis & amicis, ad ſupplicium redire maluit, quàm fidem hoſti datam fallere.* Idem lib 3 *Itaque quid fecit? in ſenatum venit, mandata expoſuit: ſententiam ne diceret, recuſauit: quamdiu iureiurando hoſtium teneretur, non eſſe ſe conſulem, non eſſe ſenatorem, atque illud etiam (o ſtultum hominem dixerit quiſpiam, & repugnantem vtilitati ſuæ) reddi captiuos negauit eſſe vtile. illos enim adoleſcentes eſſe, & bonos duces: ſe iam conſectum ſenectute. &c.*

DISSENTIENTIS COND. FŒTEXT. TR.] id eſt, diſſentientis à condicionibus fœdis, & ab exemplo trahente perniciem, &c. participium *diſſentientis* iunxit cum dandi caſu, quemadmodum verba pugnandi, & certandi, more ſuo *trahenti* autem legendum eſſe ſententia ipſa declarat (quam tamen quidam ...) idque aliquanto poſt editionem primam, iudicaram. Sed animaduertit homo candidiſſimus Gul. Canterus, & priora admonuit libri omnibus inuitis ſic eſſe ſcribendum, non (vt vulgò legitur) *trahentiſ*]

COND.

Cond. foedis] de permutatione & redemtione captiuorum. attende autem particip. *diſſentientis*, iunctum eſſe cum dandi caſu, vt Od.2. lib.2. *Diſſidens plebi*.

Et exemplo trahenti] hæc eſt verborum & ſtructura & ſententia: Hoc cauerat mens prouida Reguli, diſſentientis à condicionibus fœdis ac turpibus, & ab exemplo trahenti, i. quod traheret perniciem in poſterum tempus. dicebat Regulus in ſenatu, redemtionem ac permutationem illam captiuorum non ſolùm re, & in præſenti, ſed etiam exemplo & in poſterum turpem & pernicioſam eſſe. tali enim exemplo prodito multò poſthac ignauius milites eſſe pugnaturos, ſeſeque hoſtium poteſtati viuos tradituros potius, ſperantes futurum, vt redimantur, quàm fortiter pugnando morituros. Dicebat exemplum redemtorum captiuorum perniciem ſecum tracturum in poſteram ætatem. Hortabatur, ne periculoſam imitationem exempli in poſterum proderent. Tale exemplum, quod ſecum perniciem in poſterum tempus traheret non probabat, ſed vehementer improbabat.

Si non periret immiſer.] ſi non periret iuuentus illa Romana captiua potius quàm militibus karthaginienſibus redditis, redimeretur, indigna, cuius quiſquam miſereretur. vel, vt alij malunt, niſi iuuenes karthaginienſes necarentur, atque ita non redderentur.

Signa ego Punicis] vidi (inquit Regulus) arma, quæ militibus noſtris ſine cæde fuerunt adenita, delubris affixa. Eſt autem flagitium inſigne arma abiicere, aut amittere ſua propemodum voluntate, nullóque vulnere nec accepto, nec illato, vt ſupr. ad Od.7. lib.2.

Derepta] i. detracta libr. Iann. habet *arrepta*. fortaſſe legendum *erepta*. vulgata autem ſcriptura. *derepta*, mendoſa eſt.

Vidi ego civium] ſolent captiuorum manus & brachia a tergo reuinciri, vt epiſt.1. lib.2. *Mox trahit manus regnum fortuna retor*... Homerus ἰλ. ε. τοὺς ἐξήγαγε θύραζε τεθηπότας ἠΰτε νεβρούς· δῆσε δ᾽ ὀπίσσω χεῖρας ἐϋτμήτοισι ἱμᾶσι. id eſt, eos autem foras eduxit, expaueſactos, tamquam hinulos. Manus autem in tergum loris reuinxit. & Demoſt. orat. περὶ παραπρεσβ. οὐδὲν ἄλλο φανήσονται, πλὴν παραδόντες Φιλίππῳ καὶ Θηβαίοις Φωκέας αὐτοὶ τὼ χεῖρε δήσαντες. i. Nihil aliud videbuntur quàm Philippo & Thebanis Phocenſes tradidiſſe, tantùm non manus in tergum vincientes. Virg AEn.2. *Ecce manus iuuenem interea poſt terga reuinctum*, &c. Ait igitur ſe ciues Romanos karthagine vidiſſe manibus in tergum liberum retortis reuinctis. tergum autem liberum intellige ciuium Romanorum, qui ſeſe karthaginienſibus vltrò dediderant. ſic verò hunc locum eſſe intelligendum argumento ſunt illa, quæ paullò pòſt ſequuntur, *Quis lora reſtrictis lacertis ſenſit inerſ*, &c.

Portasque non clausas] Hæc eò pertinent, vt oſtendat karthaginienſium ſecuritatem à Romanis, vt & ea quæ deinceps ſequuntur. hoc enim fit ſublato hoſtium metu: vt *P... panduntur portæ*, &c. Virg. AEneid. 2. & Horat. de art. poet. & *apertis otia portis*.

Et arva Marte coli] & vidi ea arua coli, quæ fuerant iam à nobis populata ac vaſtata. populata παθητικῶς, cuius ἐνεργητικόν, populo. Propert. lib.3 *Hic olim ignaros luctus populauit Achiuos*. Virg. Georg.1. *populatque ingentem farris aceruum Curculio, atque inopi metuens formica ſenectæ*. Idem lib.1. AEn. *Non nos aut ferro Libycos populare penates Venimus, aut raptas ad litora vertere prædas*. Idem 12. & *litora veſtra Vi populat*.

Avro repensus scilicet] auro repenſus, i. auro redemtus. Nam pendebantur olim nummi, non numerabantur: & in emtionibus adhibebatur libra, & pondus, & libripens. Eſt autem ironia: quemadmodum in illo Terent. And. *id populus curat ſcilicet*. & Virg. AEn. 4 *Scilicet is ſuperis labor eſt, ea cura quietos ſollicitat*. non eſt (inquit) veriſimile, militem auro redemtum, acriter aut fortiter pro patria pugnaturum.

Flagitio additis damnum] flagitium, peccatum eſt ab aliqua animi mollitia, aut ignauia profectum, quod dedecus ac turpitudinem affert: ſcelus autem, vel cum aliqua crudelitate & cæde, vel cum impietate coniunctum eſt. Itaque libidines flagitioſas dicimus: & flagitioſam vitam: & militem flagitium admiſiſſe, qui locum non tenuit, qui hoſtem extimuit, qui fugit. ſic M. Tull. lib.2 de Finib. *Quis ſine ergo pudore conſulat, ſi quis ſine teſte libidini pareat? an eſt aliquid per ſe ipſum flagitioſum, etiam ſi nulla comitetur infamia?* Idem pro Cluent. *Statuerunt enim ita maiores noſtri, vt ſi a multis eſſet flagitium rei militaris admiſſum, ſortitione in quoſdam animaduerteretur, vt metus videlicet ad omnes, pœna ad paucos perueniret*. Idem ad Attic. lib. 9. *Spes me ſuſtentabat fore, vt aliquid conueniret potius, quam aut hic tantum ſceleris, aut ille tantum flagitii admitteret*. ſceleratum Cæſarem flagitioſum Pompeium eſſe ſignificat. T. Liuius libr. 44 annalium. *nam neque manere in iniquo loco, neque regredi ſine flagitio poterat*. Hor. Od. 9. lib. 4. *Peiusque letho flagitium timet*. Milites igitur ignauos, & qui propter timiditatem, hoſti ſeſe tradiderunt: auro redimere, eſt turpitudinem damno cumulare. hic de commutatione captiuorum nullum verbum: immo quæ hic dicuntur, non commutationem captiuorum non eſſe vtrinque faciendam, ſed redemtionem captiuorum. Roman. eſſe turpem atque inutilem ſignificant.

Neque amissos colores] quemadmodum (inquit) lana, quæ prius erat candida, poſteaquam aliquo alio colore tincta & infecta eſt, numquam ſuum candorem priſtinum ſemel amiſſum recuperare poteſt: ſic vera virtus vbi ſemel vitiis ei contrariis inquinata, atque ex animo deleta eſt, numquam poſtea reparari ab iis qui corrupti iam, ac deprauati ſunt, vllo pacto poteſt. hoc etiam pertinet ad ſignificandum, non eſſe redimendos captiuos Roman. Animaduertendum eſt autem, eum, nomen *medicata* poſuiſſe ſignificatione patiendi à verbo medico, as: quo & Virg. vtitur Georg. 1. *Semina vidi equidem multos medicare ſerentes*. & 4. *ipſa corſi ſent medicatis ſedibus*.

Curat rep. det] id eſt, ſolet, vel poteſt. tribuit ſenſum rei inanimæ. ſignificat autem, virtutem vbi ſemel amiſſa eſt, ſi virtus amitti poteſt, numquam poſſe recuperari, numquamque ad eos poſſe reuerti, qui ea amiſſa facti ſunt deteriores.

Deterioribus] deprauatis, & corruptis.

Si pugnat extricata] talis argumentatio eſt, qualis illa: ſi cælum ruet, aut ſi meridie non lucebit, reperietur mulier pudica. ſic M. Tull. 1 epiſt. lib.1. ad Attic. *Catilina, ſi iudicatum erit meridie non lucere, certus erit competitor*. quamquam illo loco legendum puto hoc modo, *ſi iudicatum erit, rationem eius haberi licere*. corruptè autem ſcriptum eſt in quibuſdam libris, *Sic pugnat extricata*, &c. cum interpunctione poſt vocem *plagis*. Hæc enim horum verborum ſententia eſt: ſi fieri poteſt, vt cerua, fugaciſſimum animal ac timidiſſimum natura, e plagis elapſa, ac tendiculis explicata, pugnare audeat: euenire etiam poterit, vt ille fortis ſit, qui ſeſe hoſtibus metu mortis coactus tradiderit, & commiſerit: atque vt is, qui in hoſtium poteſtatem venerit, loraque & vincula ſenſerit, denuò ſit ad pugnandum alacrior, hoſtémque in fugam vertat.

Qui perfid. se cred. host.] qui ſe permiſit hoſtium poteſtati. hæc enim vis eſt verbi, *credere* hoc loco. aliâs fidei committere ſignificat,

aut cōmittere ſimpliciter. quorum omnium exempla reperiuntur apud bonos ſcriptores. M. Tull. epiſtol. ad Marcell. lib. 4. *qui enim renouare bellum conati ſunt & hi ſe in Africam contulerunt: aut, quem admodum nos, victori ſe crediderunt.* pro lege Manilia *Quare nolite dubitare, quin huic vni credatis omnia, &c.* Teren Eunuch. *credere exercitum, &c.* Idem Adelph. *Illi credunt concilia omnia.* Idem Porph. *Cuius tu fidem in pecunia perſpexeris, ei verere pecuniam credere?* & Virg. Georg. 1. *Inuita properes anni ſpem credere terræ.* & ÆEneid. 5. *Nate Dea, ſi nemo audet ſe credere pugnæ.* Idem lib 4. *ſolam nam perfidus ille Te colere, arcanos etiam tibi credere ſenſus, &c.* Idem 5. *Æneam credam quid enim fallacibus auſtris &c.* & 6. *A ſeſe credere cælo.* Idem 11. *Cautius vt ſaeuo velles te credere Marti.* Tibul. lib. 2. eleg 6. *ſpes ſulcis credit aratis Semina, quæ magno fœnore reddat ager.* & Hor. od. 27. huius lib. *Sic & Europe niueum doloſo Credidit tauro latus* & ib. *age, te procellæ Crede veloci.* Idem Sat 1. lib. 2. *Ille velut fidis arcana ſodalibus olim Credebat Chartis.* ibid. *Scæua viuacem crede nepoti Matrem.* ſic & Græci loquuntur ἐπιστεύσεν ἑαυτὸν τοῖς ἐχθροῖς ſic Inquitur Plut. in Cat. Vtic. ὅτι μὲν ὁ τῷ ξίφει … χρ… τὸ αὐτοδίκαιον … ſic enim legendum eſt eo loco, non vt in vulgatis, … loquitur autem de Cæſare Cat. acerbiſſimo inimico, qui, cum Cato fratrem Cæpionem magnificentiſſima ſepultura affeciſſet, neque ſumtus tamen, quos in ea re fecerat, coheredibus ſuis reputaſſet, nihílque repetiuiſſet: ſcripſit tamen in Anticatonibus, illum mortui fratris cineres cribro percolaſſe, vt aurum in rogum a ſe coniectum colligeret ac recuperaret. ſequuntur iam illa Plut. verba, ὅτι οὐ τῷ ξίφει &c. id eſt, vt ego interpretor, ita auctoritatē illam ſuam ac licentiam a rationibus referendis ac iudiciis omnibus liberam ac ſolutam, non gladio ſolum, verùm etiam ſtilo credebat, ac permittebat. quod perinde eſt ac ſi diceret Plut. Cæſar ſua illa regia poteſtate abutebatur non ſolum ad occidendos homines verùm etiam ad criminandos, & ſcripto maledico inſectandos. eſtque, meo quidem iudicio, in illis Plut verbis tralatio perelegans. quemadmodum enim, quod alteri creditum eſt, eo ille ſuo arbitratu vti & abuti poteſt, quamuis interdum iure nō faciat: quia eius eſt fidei commiſſum, poteſtatique permiſſum: ſic auctoritas, nullis legibus, nulliſque iudiciis alligata, eleganter & venuſtè dicitur a Plutar. ſtilo & gladio credita, quam quis vſurpat ad alterum ſcripto acerbo & famoſo lacerandum, gladioque occidendum: qui locus ab aliis interpretibus eſt prętermiſſus: ab aliis perperam e Græco conuerſus. ſed, ne virum doctiſs. eundémque mihi amiciſſimum Gulier. Sirletum merita laude fraudem ac ſpoliem, is hunc Plutarchi locum ſic ſcriptum in codice manuſcripto mihi Romæ oſtendit. quam ſcripturam poſtea mihi confirmauit codex Donati, Iannoctij manuſcriptus.

ET MARTE POENOS PROT. ALT.] & altero prœlio Pœnos ſuperabit, ac ſubigetis, qui lora, &c. proteret progrediendo, ſeu porrò teret, paullo aliter vſurpauit Od. 7. lib. 4. *ver proterit æſtas.*

QVI LORA RESTRICTIS LACERTIS] ex hoc loco perſpicuum eſt, ciuium Roman. captiuorum lacertos loris vinctos & aſtrictos fuiſſe, non, vt quidam putant, animi cauſa in tergum reiectos.

INERS] ignauus. aliter Oda ſuperiore, *Qui terram inertem.*

HIC, VNDE VITAM SVM INSC. &c. huius loci hæc ſententia eſt. Hic miles neſciens, vitam ac ſalutem nō eſſe ab hoſte petendam, ſed manu & victoria eſſe retinendam, &, ſi belli fortuna victoriam hoſtibus adiudicet, pro libertate, & in libertate cadendum eſſe potiùs quam hoſtis beneficio in ſeruitute viuendum: pacem quæ nulla debet eſſe cum hoſte, quamdiu vita ſuppetit, niſi armis aut victoria ereptis, aut conditione poſitis, cum bello confudit.

PACEM DVELLO MISC.] quod non fuit faciendum. Nam in bello, cum hoſte acriter, & implacabiliter pugnandum: in pace, ab armis recedendum

PROBROSIS] flagitioſis, turpibus, v. ſuperabilibus.

VT CAPITIS MINOR] vt capite minutus. dictum eſt autem *capitis minor* eadem ratione, qua *integer vitæ*, & ſimilia, de quibus vide annot. ad Od. 22. lib. 1. Germanus Valens dicebat, intelligendum hic ſibi videri capitis minutionem, qua libertas quidem & ciuitas retinentur, ſtatus verò mutatur: qua de re conſulendæ ſunt inſtitutiones iuris ciuilis. Germanum Valentem adiuuat illud, quod ſcribit M. Tull. libr. 3. de offic. *ſententiam in ſenatu dicere recuſauit, quod, quamdiu iureiurando hoſtium teneretur, non eſſe ſe ſenatorem.*

ET VIRILEM TORVVS HVMI POS. &c.] & vultu toruum oculos in terra defixos habuiſſe. hoc loco geſtus eſt conſtantis, vt alibi dicemus, toruus: … epiſt. ad Mæcen. 3. *Quid? ſi quis toruo vultu ferus, & pede nud., &c.*

DONEC LABANTEIS CONSILIO] ordo eſt donec conſilio numquam alias dato firmaret patres labanteis, id eſt, nutanteis, & in certa ſententia non conſtanteis, ſeu dubitanteis: vel non ſatis firmos, non ſatis rectè ſentienteis huc pertinet illud Ennianum. *Quo vobis mentes, rectæ quæ ſtare ſolebant Antehac, dementes ſeſe flexere via?* ſic autem poſtremum verſum reſtitui, qui ſic vulgò legitur, *dementes ſeſe flexere ruina?*

ATQVI SCIEBAT, QVE SIBI] *M. Regulum illigatum in machina reſectis palpebris Carthaginienſes vigilando necauerunt.* M. Tull. in Piſon. Idem de offic. 3. *neque tamen ignorabat, ſe ad crudeliſſimum hoſtem, & ad exquiſita ſupplicia proficiſci. ſed iuſiurandum conſeruandum putabat.*

DIMO. OBST. PROP.] liber Rain. Card. habet *amicos.*

MORANTEM] tardantem, impedientem. ſignificat actionem. aliter in Od. 7. libr. 2. *morantem diem* dixit.

DIIVDICATA LITE] tranſacta, deciſa.

TENDENS] meditans ire: iter habens, vt epiſtol. ad Valam. libr. 1. *quò tendas? non mihi Cumæ, eſt iter.*

VENAFRANOS] Venafrum, oppidum in Campania. vt ſupr. diximus ad Od 6. libr 2. *Viridique certat, &c.*

LACEDAEMONIVM] à Phalantho Lacedæmonio conditum. Od. 6 lib. .

AD ROMANOS.

quòd ſæpe poſteri pœnas luant, quas maiores effugerint.

Ode VI. Tricolos tetraſtrophos, vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

-- υ- - -υυ -υυ

-- υ- - -υυ -υυ

-- υ-- υ- -

-υυ -υυ -υ --

Delicta maiorum immeritus lues
Romane, donec templa refeceris,
Aedeiſque labenteis deorum, &
Fœda nigro ſimulacra fumo.
Diis te minorem quòd geris, imperas:
Hinc omne principium: huc refer exitum.
Dij multa neglecti dederunt 79
Heſperiæ mala luctuoſa.
Iam bis Moneſis, & Pacori manus
Non auſpicatos contudit impetus

Noſtros:

Noſtros:& adiecisſe prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pæne occupatam ſeditionibus
Deleuit Vrbem Dacus & Æthiops,
Hic claſſe formidatus, ille
Miſſilibus melior ſagittis.
Fæcunda culpæ ſæcula nuptias
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
Hoc fonte deriuata clades
In patriam, populúmque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo: & fingitur artibus
Iam nunc, & inceſtos amores
De tenero meditatur vngui.
Mox iuniores quærit adulteros
Inter mariti vina, neq; eligit,
Cui donet impermiſſa raptim
Gaudia luminibus remotis:
Sed iuſſa coram non ſine conſcio
Surgit marito, ſeu vocat inſtitor,
Seu nauis Hiſpanæ magiſter,
Dedecorum pretioſus emtor,
Non his iuuentus orta parentibus
Infecit æquor ſanguine Punico:
Pyrrhúmque, & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalémque dirum:
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas: & ſeueræ
Matris ad arbitrium recisſos
Portare fuſtes, ſol vbi montium
Mutaret vmbras, & iuga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
AEtas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

IMMERITVS.] immerens, non meritus, vt ſup. Od. 2. eod lib. *Virtus recludens immeritis mori Calum.* & Satyr. 3. lib. 2. *immeritiſque laborat Iratis, &c.* Immeritò autem dant pœnas poſteri ob culpam maiorum ſuorum. pœna enim iure ciuili non debet prodire extra eos, qui culpam commiſerunt. quamquam Plato quodam loco peccatorum pœnas vſque ad quartam prolem produci, & porrigi, atque in quartum gradus poſteros interdum à Diis reſeruari exiſtimat, [tale illud Od. 28 lib. 1. *Immeritis nocituram, &c.*]

DONEC TEMPLA REFECERIS] ſic ſuprà Od. 15. lib. 2. *& deorum Templa nouo decorare ſaxo.*

DIIS TE MIN. QVÒD GERIS] ſignificat, imperij Romani perpetuitatem cæremoniis, religione, auſpiciis, & ſolennium ſacrorum ritu maximè contineri: populumque Rom. propter auſpicia neglecta, religionemque contemtam maximis eſſe calamitatibus affectum.

HINC] à cultu deorum, & pietate in deos.

NEGLECTI] vel contemti, vel minùs diligenter, aut ſtudioſè culti. vt ſuprà Od. 2. huius lib *ſæpe Diſpiter Neglectus inceſto addidit integrum.*

HESPERIAE] Italiæ, vt ſup Od. 1. lib. 2. *auditúmque Medis Heſperiæ ſonitum ruinæ.*

BIS] ſemel Craſſo: iterum imperatore Antonio, vel eius legato Didio Saxa.

MONAESIS] Parthorum & Perſarum regis. in cod. Iannoct. Faern. duobus Vauc. *Monaſis* in patrio caſu ſcriptum eſt, quos ſecutus ſum, Aldo Manutio reclamante.

ET PACORI MANVS.] M. Tull. epiſt. ad Atticum lib. 5. Pacorum quendam Parthorum Regis filium commemorat.

NON AVSPIC. CONTVD. IMP.] conatus noſtros non auſpicatos, inaneis reddidit tralatio eſt. propriè dixit epiſt. 8. lib. 1. *haud quia grando Contuderit vites.* Inſignem auſpiciorum contemtorem fuiſſe Claudium Pulchrum traditum eſt, qui non paſcentibus in Sicilia pullis, ac per contemtum religionis demergi iuſſis, vt biberent, quando eſſe nollent, prœlium nauale iniit, &c. vide Sueton. in Tib. M. Tull. autem libro primo de diuinatione, multis exemplis collectis oſtendit, non ſolùm auſpicia, verum etiam ſigna rerũ futurarũ neglecta, magnarum cladium Reip. cauſas fuiſſe: Claudium Appij Cæci filium, eiúſque collegam L. Iunium claſſeis maximas perdidiſſe quòd vitio nauigauiſſet. *Sed quid vetera?* (inquit ille) *M. Craſſo quid acciderit videmus, dirarũ obnuntiationes neglecta.* Idẽ lib. 2. *Flaminius non paruit auſpiciis. Itaque perijt cum exercitu.* Sed hac de re vide plura apud Dionyſium Halicarnaſſ. lib. 3. ἀρχ. Ῥωμ. [Quidam libr. vet. habent, *Inauſpicatos contudit, &c.*

ET ADIEC. PRAED. TORQVIB. EXIG. RENID.] renidere valet, vt ſuprà diximus ad Od. 18. lib. 2 quandam hilaritatem præ ſe ferre, lætari, gaudere. renidet igitur adiecisſe, &c. id eſt, lætatur ſe adiecisſe prædam torquibus exiguis. quod perinde eſt, ac ſi diceret, lætatur, vel gloriatur, ſe noſtris ſpoliis ornatiorem eſſe quàm anteà. nam cùm paullò antè torquibus aureis, ceteriſque ornamentis pareiùs vteretur. nunc noſtris cladibus ornatior incedit, prædáque ex noſtris exuuiis facta, & ſuis torquibus adiecta, auro iam totus collucet. & fortaſſe Græcorum more locutus eſt. ſic enim illi dicerent γελᾷ τῷ προςτεθεικέναι, &c.

SEDITIONIBVS] diſſenſionibus & bellis ciuilibus. Plato lib. 5. de Rep. in extr. ſeditionem, morbum grauiſſimum ciuitatis appellat.

DACVS ET AETHIOPS] duce Antonio cum Cleopatra.

MELIOR] κρείττων, vt ſup. Od. 15. lib. 1. *Tydides melior patre.*

FAECVNDA CVLPAE SAECVLA] vult ex matrimoniorum corruptela, & adulteriis omnia reip. mala manaſſe. Notat hæc tempora & Catullus. *Conſule Pompeio primùm duo Cinna ſedebant Mœchilia.* (vel vt legit Auratus, *Mœchidia*) *facto conſule nunc iterum, Manſerunt duo: ſed creuerunt millia in vnum ſingula. fœcundum ſemen adulterio.* quos verſus ſuprà explicauimus ad Od. 17. lib. 1. Fæcunda culpæ, id eſt, in quibus homines aſſiduè peccant, crebroque culpam committunt.

HOC FONTE] ex nuptiarum maculis, & adulteriis.

MOTVS DOC. GAVD. IONIC.] molleis, & impudicos, quales ſunt Ionici. Plaut. in Sticho in extremo. *Qui Ionicus, aut cinædicus, qui hoc tale facere poſſiet?* Athen. libr. 14. ἦν δὲ καὶ Ἰωνικὴ ὄρχησις πάροινος. Itaque libro tertio, de republ. Ionicam harmoniam, vt nimis mollem, parúmque virilem è ſua ciuitate exigit Plato: ſic ille. τίνες οὖν μαλακαί τε καὶ συμποτικαὶ τῶν ἁρμονιῶν. ἰαστὶ ἦν δ' ὃς καὶ λυδιστὶ αἵτινες χαλαραὶ καλοῦνται. id eſt, quæ ſunt igitur molles & conuiuio conuenientes harmoniæ? Ionica (inquit ille) & Lydia: quæ remiſſæ, molles & laxæ nominantur. (Et Harpocration docet ἰωνικῶς vſurpari interdum pro ἁβρῶς & τρυφερῶς, id eſt, molliter, tenerè, delicatè.

Ariſtoph. [illegible].]

ET FINGITVR ARTVBVS) Varia eſt huius loci ſcriptura in veteribus cod. Alij enim habent *frangitur artubus*, quæ reperitur etiam in lib. Achillis Statij: alij *fingitur artubus*: cum quibus congruunt vulgati: alij, in quibus eſt Iannoct. & Vatican. & aliquot alij, *fingitur artubus*. quam ſcripturam exiſtimo eſſe veram, aut certè omnium probabiliſſimam, fingere enim per tranſlationem eſt docere, atque inſtruere epiſtol. 2. libr. 1. *Fingit equum tenera docilem ceruice magiſter Ire viam, quam monſtrat eques.* Idem de arte poet. *Os tenerum, quamuis & voce paterna Fingeris ad rectum.* Sic igitur hunc locum explico. *Fingitur artubus*, id eſt, diſcit malas arteis: diſcit membra mo[illegible]ter mouere, & ſaltare, docetur membra ad quemuis motum conformare, quòd ſi quis putet hanc ſententiam magis exprimi poſſe illa ſcriptura *frangitur artubus* non pugnabo: hoc vnum dicam, mihi videri ita potius Horat. fuiſſe locuturum, *Fingitur artus*.

ET INCESTOS AMORES DE TEN. MED.] ab ineunte ætate: [illegible]: amores flagitioſos diſcit, atque exercet, meditatur, [illegible].

MOX] marita, ſeu nupta.

IVNIORES] viro ſuo.

QVAERIT] quærit ipſa amatores, neque exſpectat dum rogetur.

ADVLTEROS] amatores, vt ſuprà admonuimus. vel dic propriè, nuptiarum corruptores.

NEQVE ELIGIT] quærit viro ſuo iuniores amatores: non eſt ſatis: nullum adhibet delectum, ſed cuiuis ſui corporis copiam præbet.

CVI DONET IMPERMISSA] quidam ait in libro ſuo vetere ſcriptum eſſe *improuiſa* quam ſcripturam ſi probemus, intelligemus ſignificari ab Horatio inſignem muliebris impudicitiam, quæ cuiuis homini, & prorſus ignoto, neque diu rogata, ac ne ſperanti quidem, gratificetur. *impermiſſa* tamen magis placet.

GAVDIA] incidi nuper hic in Gallia in codices duos manuſcr. in quibus ſcriptum erat *Oſcula* pro eo quod eſt in alijs, *Gaudia*.

SED IVSSA, &c.] puto hanc totius huius loci ſententiam eſſe. non deligit ſibi amatorem aliquem, cui furtim, & raptim, & luminibus remotis, miſcioque ma[illegible] morem gerat, quod faciunt paulum quæ ſunt tolerabiles mulieres. ſed à quouis inſtitore, aut mercatore arceſſita, etiam audiente, & vidente marito, ſurgit è lecto, atque ad illum liberalem flagitiorum emtorem properat.

INSTITOR] *inſtitor appellatus eſt* (vt ſcribit Vlpian. lib. 39. ad edictum) *ex eo quod negotio gerendo inſtet: nec multum facit, tabernæ ſit præpoſitus, an cuilibet alij negotiationi.*

SEV NAVIS HISP. MAGIST.] idem Vlpian. ib. *Magiſtrum nauis accipere debemus eum, cui totius nauis cura mandata eſt.*

DEDECOR. PRET. EMTOR.] qui magno redimit turpem, & ab adulterio profectam voluptatem.

NON HIS IVVENT. ORTA PARENT.] ſed iis, qui ius matrimonij caſtum & ſanctum ſeruarent: ipſi autem filij aſſiduo labori, & agriculturæ aſſueti eſſent.

INFECIT AEQVOR SANG. PVN.] ſuprà Od. 12. lib. 2. *nec Siculum mare Pœno purpureum ſanguine.*

PYRRHVM] Epirotarum regem: cuius vitam ſcripſit Plutarchus.

ANTIOCHVM] Syriæ regem, quem vicit M. Acilius Glabrio.

ANNIBALEMQVE DIRVM] Sic Od. 12. lib. 2. *Nec dirum A[illegible]* [illegible] autem, id eſt, truculentum, infeſtum, & quaſi deorum ira immiſſum: & ita Nonius.

MASCVLA] non mollis, nec fracta voluptatibus, nec impudica.

SOL VBI MONTIVM, &c.] veſperi Virg. in Tityro, *Maioreſque cadunt altis de montibus vmbræ.* Idem Alex. *Et ſol creſcentes decedens duplicat vmbras.*

ET IVGA DEMERET BOBVS) *demeret*, id eſt, detraheret. idem tempus ſignificat, quod idcirco à Græcis βουλυτὸς appellatur. Heſych. [illegible], id eſt, Bulyton tempus ſerotinũ, quo aratro ſoluuntur boues. Hom. Il. π. [illegible], id eſt, Cum autem ſol tranſibat ad id tempus, quo tempore diſiunguntur boues, ſeu ſoluuntur. Cicero ad Attic. lib. 15. *Aduentabat autem* βουλυτὸς, cenantibus nobis. Et Aratus, [illegible], id eſt, Euntes ait ſtabulum boues eo tempore, quo tempore ſoluuntur ac diſiunguntur. Nonnulli libri manuſc. habent *Bobus fatigatis*.

AMICVM TEMPVS AGENS) id eſt, gratum, φίλον, vt Græci loquuntur, tempus adducens.

ABEVNTE CVRRV) fingunt poetæ, ſolem conuerſionem annuam, & diurnam conficientem curru vehi. Theoc. in φαρμακευτρίᾳ [illegible], &c. h[illegible] die eum in cælum currebant equi. vbi ſic interpr. [illegible] Pind. Olymp. ode ζ. de ſole. [illegible] id eſt, Genitalis radiorum pater ignem ſpirantium dux equorum. Virgil. Georg. 1. *Noſque vbi primus equis* [illegible]. eodem pertinet principium Phœniſſarum Euripid. [illegible] ὁ ſol, qui viam in [illegible] cæli fr[illegible]ng[illegible]s, quique ſedens in [illegible] curru aureo, celeribus equis [illegible] velocis. [illegible] Sophoclis in [illegible] Meleagro de Solis curru hæc ſcribit: [illegible] id eſt, ſolem, qui diem efficit, aiunt in curru vehi duos equos habentem albos, Chiaropontem, & Phaethontem. Horat. carmine ſæculari ad deos, *Alme Sol curru nitido diem qui Promis & celas.* Idem epiſt. ad Quinct. lib. 1. [illegible] Plautus autem in Amphit. quadrigas ſoli attribuit. [illegible]. & Accius Meleagr. [illegible] *quis me autem candido curru, atque equis Flammam citatis feruido ardore explicas, Quianam aduerſo augurio & inimico omine Thebis radiatum lumen oſtentas tuum!* qui verſus expreſſi ſunt ex illis Eurip. Phœniſſ. princip. [illegible] &c. quos modò protuli.

DAMN. QVID NON IMMIN.) Ariſtot. lib 4. Phyſic. audit. de princip. uſte[illegible]du, omnia, quæ ſunt in tempore, non ſolum tempore contineri neceſſariò, quemadmodum & cetera, quæ ſunt in ſe aliqua: verbi gratia, quæ ſunt in loco, loco continentur: ſed etiam à tempore affici. ſolemus enim (inquit) dicere: tempus conſumit, & liquefacit: & omnia tempore conſeneſcunt, & tempore obliuiſcuntur homines, quæ ſciunt, potius, quam diſcunt. denique nihil tempore fit recentius, aut pulchrius. Tempus enim per ſe rebus omnibus affert interitum. verba Ariſt. ſunt hæc ſi quis forte magis delectatur Græcis, quam Latinis, præſertim noſtris: [illegible].

AETAS PARENT.) ſic Aratus, [illegible]. & Lucret. lib. 2. in extr. *Iamque adeo affecta eſt ætas: effœtaque tellus Vix animalia parua creat, quæ cuncta creauit Sæcla, deditque ferarum ingentia corpora partu.* & Hom. non vno loco videtur ſignificare, ſuæ ætatis homines

miſit. at hic ſublato brachio intorſit, &c. Piget aſcribere verſus illos Heſiod. vulgatiſſ. de ætatibus: quarum primam facit auream, vltimam ferream. Platonis autem diſtichum non prætеribo. *Αἰὼν πάντα φέρει· δολιχὸς χρόνος οἶδεν ἀμείβειν Οὔνομα, καὶ μορφὴν, καὶ φύσιν ἠδὲ τύχην* quod ego ſic verti. *Omnia fert ætas: mutatur tempore longo Fortuna, & forma & nomen, & ingenium.* quod fortaſſe adumbrare voluit Virg. Gallo. *Omnia fert ætas: animum quoque*, hic eſt vnus ex iis locis (ſunt enim complures) quos, cùm quidam ſciret à me in his comment. tractatos eſſe: neſcio quibus inanis gloriæ ſtimulis excitatus, in commentarios quoſdam à ſe editos retulit. De qua iniuria & per litteras, & coràm cum eo expoſtulaui. queſtus ſum etiã apud clariſſ. quẽdam virũ de me, ac de illo optimè meritũ.

MOX DATVROS PROGENIEM VITIOS.] mox, i. paullò pòſt. profert hunc locum Seruius ad illum Virg Gallo. *Teque adeo, quem mox quæ ſint habitura deûm in Concilia, &c.* Obſerua autem hic bellam & venuſtam gradationem, vt appellant rhetorici magiſtri, à præterito tempore in futurum progredientem, hoc modo: parentes noſtri ſuis auis ſunt peiores, nos parentibus ſumus nequiores, progenies noſtra nobis deterior futura eſt.

AD ASTERIEN. DESIDERIO Mariti mœſtam, ſolans eam. monénſque ne cuiuſquam blanditiis, ſpeciéve capiatur.

Ode VII. Tricolos tetraſtrophos ut, Quis multa gracilis te puer in roſa.

– –∪∪– –∪∪– ∪–
– –∪∪– –∪∪– ∪–
– –∪∪ ∪
– –∪∪– ∪–

QVid fles, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Fauonij,
Thyna merce beatum,
Conſtantis iuuenem fide
Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
Poſt inſana Capræ ſidera, frigidas
Noctes, non ſine multis
Inſomnis lacrymis agit.
At qui ſollicitæ nuntius hoſpitæ
Suſpirare Chloen, & miſeram tuis
Dicens ignibus vri,
Tendat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falſis impulerit criminibus, nimis
Caſto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat pæne datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
Et peccare docentes
Fallax hiſtorias monet,
Fruſtrà. nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit adhuc integer. at, tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus iuſto placeat, caue:
Quamuis non alius flectere equum ſciens
Æquè conſpicitur gramine Martio:
Nec quiſquam citus æquè
Tuſco denatat alueo.
Prima nocte domum claude: neque in vias
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ:
Et te ſæpe vocanti
Duram difficilis mane.

QVID FLES] quid flendo deſideras abſentem amicum, quem, &c. Ex ipſo nomine, quod non eſt Romanum, hãc puellam eſſe meretricem, non matremfamiliâs perſpicuum eſt. In quibuſdam ſanè libris manuſc. talis inſcriptio eſt, *Ad aſterien meretricem.*

CANDIDI) vel eò candidos dixit, quia veris ſunt nuntij: vel quia virum deſideranti vxori ſunt reſtituturi: vt Catullus *candidos ſoles* dixit, id eſt, iucundos. *Fulſere quondam candidi tibi ſoles.* Vide quæ annotaui ad Satyr. 9. lib. 1. ad illum locum. *hunccine Solem Tam nigrum. &c.* vel quia ſerenitatis effectores. aut ſereni, quaſi *αἰθρηγενέται*. quod tamen minùs probarit aliquis, propterea quod epitheton *αἰθρηγενέτης*, Boreæ tribuitur ab Homero Dicamus igitur, candidos eſſe dictos Fauonios, quia ver, cuius ſunt nuntij, & quaſi *ὀπωρινόν*, tepidum eſt. & quia *Frigora mitaſcunt Zephyris*, vt eſt in Od. 7. lib. 4. ſic Virg Georg 2. *Parturit almus ager, Zephyrique tepentibus auris, Laxant arua ſinus.* vel candidos intellige lætos, & iucundos, vt nigra ferè omnia, triſtia ſunt.

THYNA) i. Bithyna, ſeu Bithynica. Cat. ad Sirmionem. *Vix mi ipſe credens Thyniam, atque Bithynos Liquiſſe campos.*

THYNA MER. BEATVM) locupletatum mercibus è Bithynia aduectis.

CONSTANTIS IVVENEM FIDE) cod. manuſcripti Iann. Vrſ. duo Vatic. cum quibus congruit Tornæſian. niſi quòd in eo ſcriptum erat, *fide*, non ſine litura, habent *fidei*: alij duo Vaticani, Clerica, Ruſſardinus vnus, Nicot. vnus, *fides.* vtraque lectio probabilis eſt. Nam ſi *fidei* probabimus, erit diſſyllabum: ſi *fide*, patrius caſus erit, antiquus: non ſextus aut ſeptimus: qua de re aliàs. conſtantis autem fidei Gygen dixit, id eſt, in amore mutuo perſeuerantem.

ILLE NOTIS ACT.) ille (inquit) notis, ſeu auſtris pulſus ad Oricum, noctes frigidas traducit, ipſe inſomnis, id eſt, ſomni expers, non ſine lacrymis. ſignificat autem Gygen non ſua ſponte tamdiu abeſſe à patria & à ſuis. ſed tempeſtate retentum, atque à reditu prohibitum, magno huius puellæ deſiderio affici noctéſque inſomnes curis ſomnum adimentibus, traducere, ſiue ſit vxor, ſiue amica.

ORICVM) portum, & oppidum in Epiro: de quo Cæſ. lib. 3. de bello ciuil. *At ille expoſitis militibus, eodẽ die ad Oricũ proficiſcitur: quò cũ veniſſet L. Torquat. &c.*

POST INS. CAP. SID.) poſteaquam Capra, & Hædi occiderunt. *inſana* autem appellat, quia eorum ortus magnas tempeſtates excitat. ſic Od 30. huius lib. *Aquilo impotens* dixit. & Catull. *impotentia freta.* Oritur autem Capra ortu (vt loquuntur) matutino, ſole Capricornum prætereunte circiter ſolſtitium brumale De capra & hædis ſic Aratus. *Εἰ δέ τοι ἡνιοχῆα ... καὶ ἀστέρας ... Ἀἰγὸς ... οὐκ ὀλίγον ... Ἔριφοι ... ἀνθρώποις*, &c. quorum verſuum hæc ſententia eſt. *At vero tibi aurigam, & aurigæ ſidera contemplari libet: & ſi ad tuas aures Capræ & hædorum fama peruenit, qui ſæpe in mari vaſto iactatas vidêre rates hominéſque pauentes, &c.*

ATQVIN SOLLICITAE NVNTIVS) Atqui nuntius (inquit) à Cloe ad virum, ſeu amicum tuum miſſus narrans et illam eius amore perire, conatur eum varijs modis corrumpere, & labefactare: affert exempla Bellerophontis & Pelei, qui dum mulieres amantes ſpernunt, ac repudiant, in maximum vitæ diſcrimen adducti ſunt. *Atqui* habent omnes ferè libri

veteres:eos ſequor. Vulgati, *Atqui.*

HOSPITAE]Chloes,quæ tuum virum amat.

TVIS IGNIBVS]id eſt,eo amore, quo tu virum, ſeu potiùs amicum tuum compléćteris. igneis autem pro amore poni non eſt nouum ſupr. Od.27.lib.1. *Non erubeſcendis adurit Ignibus.* & Od. 13. eiuſdem, *urguens. Quàm lentis penitus macerer ignibus.* Virg. in Palæm. *meus ignis Amyntas.* Idem Daphnid. *Incipe Mopſe prior, ſi quos aut Phyllidis ignes &c.*

VRI] Od 1..ad Mæcenat.epod *Vre te ipſe miſer* & Od.11.ad Pectium. *Amore, qui me præter omnes expetit Mollibus in pueris, Aut in puellis vrere.* Virgil.Alexand. *Me tamen vrit amor.*

VAFER]callidus,aſtutus,vt Sat 3. lib.2 *Quo vafer ille pedes lauiſſet è ſiphus aere.* & Sat.2. lib.1. *Illum aut nequities, aut vafri inſcitia iuris.*

VT PROETUM MVLIER] Bellerophon cùm priùs Hipponus appellaretur, poſteà Bell ro Corinthiorum principe interfecto, ab euentu Bellerophon, ſeu Bellerophontes dictus eſt. Erat autem re, & natura, Neptuni : verbo, & opinione hominum Glauci filius. Accepto igitur à Neptuno, Pegaſo equo alis prædito, qui ex eo appellationem traxerat, quòd è collo Meduſæ exſilierat, eo ſublimis per medium aera vehebatur Atque interfecto quidem Bellero, cùm Argos profugiſſet, vbi regnum Prœtus obtinebat, ab eo cædis à ſe admiſſæ expiationem conſecutus, & apud eum aliquandiu commoratus eſt. Intereà Antêa Prœti vxor Bellerophontis amore capta, eius complexum, & concubitum exoptabat, eóque potiri magnopere cupiebat. Is ab hoc flagitio auerſus negabat ſe vlla conditione adduci poſſe, vt tantum dedecus admitteret. Antêa verita,ne ille ſuum amorem Prœto indicaret, ac renuntiaret, præoccupatis Prœti auribus, queſta eſt illum ſibi ſtuprum inferre eſſe conatum. Qua re audita, & credita, Prœtus eum ſua manu quidem interficere noluit, ſed in Lyciam ad ſocerum Iobatum miſit eum litteris in eius perniciem ſcriptis. cetera quæ ad hunc locum non pertinent, ſuo loco dicentur ad Od. 11.lib 4. verſus autem Homeri,qui hanc ſiue hiſtoriam, ſiue fabulam exponũt, ſunt ἰλιάδ. ζ. Τῷ δὲ γυνὴ Προίτου ἐπεμήνατο δῖ᾽ Ἄντεια Κρυπταδίῃ φιλότητι μιγήμεναι. ἀλλὰ τὸν οὔτι Πεῖθ᾽ ἀγαθὰ φρονέοντα δαΐφρονα Βελλεροφόντην. Ἡ δὲ ψευσαμένη Προῖτον βασιλῆα προσηύδα· Τεθναίης ὦ Προῖτ᾽ ἢ κάκτανε Βελλεροφόντην Ὅς μ᾽ ἔθελεν φιλότητι μιγήμεναι οὐκ ἐθελούσῃ &c. id eſt, Eum autem Prœti vxor nobiliſſima fœmina Antêa ita inſanè & perditè amauit, vt cum eo commiſceri concupierit: ſed Bellerophonti, vtpote cordato, & prudenti perſuadere. vt tantum flagitium admitteret,non potuit. Illa autem mentiens ita cum Prœto locuta eſt, Aut morere Prœte, aut Bellerophontem occide, qui mecum per vim rem habere conatus eſt.

CRIMINIBVS]criminationibus, vt Sat.3. lib. 1.*ubi acer Inuidia.atque vigent vbi crimina.* & epiſt. ad Loll. lib.1. *Vt, penitus notum ſi tentent crimina, ſerues.* Varro lib.8. de lingua Latina *ac ſingula crimina,quæ dicunt in an. … .*

MATVRARE NECEM] accelerare. ſic Virg.lib. 1. *Maturate fugam,regíque hæc dicite veſtro,&c.*

PAENE DATVM PEL. TART] Cretheis, ſeu Hippolyta Hippolyti filia. Acaſti vxor Pelei amore capta, cùm eum ad ſtuprum ſollicitaſſet, neque ei perſuadere potuiſſet: dolore, odióque incenſa, prior eum apud Acaſtum criminata eſt, vt improbum, & vim ſibi inferre conatum Ille autem his auditis, ſuóque conſilio celato,ac diſſimulato, eum in Pelij montis ſolitudines quaſi aliud agens,deduxit quo dormiente inter Centauros relicto, domum reuerſus eſt. Dij autem Pelei miſerti, eíſque ſuam integritatem,ac temperantiam pernicioſam eſſe iniquum arbitrati, Vulcanum ad eum miſerunt Hic ei gladium donauit quo Centauros in ſe irruenteis perculit, atque interfecit: reuerſúſque in Theſſaliam Acaſto bellum intulit,& Iolcum expugnauit. hæc Pindari interpres, & Pindar. ipſe Nem. carmine quarto, & quinto: quibus duobus in locis hanc hiſtoriam perſequitur, ſed multò fuſius quinto. verba Pindari ſunt hæc, Αἱ δὲ (de Muſis loquitur) πρώτιστον μὲν ὕμνησαν Διὸς ἀρχόμεναι σεμνὰν Θέτιν, Πηλέα θ᾽, ὥς τέ νιν ἁβρὰ Κρηθεῒς Ἱππολύτα δόλῳ πεδᾶσαι ἤθελε ξυνᾶνα Μαγνήτων σκοπὸν πείσαισ᾽ ἀκοίταν ποικίλοις βουλεύμασι. ψεύσταν δὲ ποιητὸν συνέπαξε λόγον ὡς ἄρα νυμφείας ἐπείρα κεῖνος ἐν λέκτροις Ἀκάστου εὐνᾶς. τὸ δ᾽ ἐναντίον ἔσκεν. πολλὰ γάρ νιν παντὶ θυμῷ παρφαμένα λιτάνευεν. τοῦ δ᾽ ὀργὰν κνίζον αἰπεινοὶ λόγοι. εὐθὺς δ᾽ ἀπανάνατο νύμφαν, ξεινίου πατρὸς χόλον δείσαις id eſt, illæ autem primùm cantu ſuo laudarunt, principio à Ioue ducto, venerandam Thetin & Peleum: quemadmodum eum tenera Hippolyta Cretheis dolo illaqueare ſtuduerit, cùm ipſa vxor virum ſuum Magnetum regem callidis conſiliis induxiſſet. Mendacem autem & fictum coagmentauit ſermonem, illum Acaſti cubile,vt cum eius ſpõſa rem haberet,inire voluiſſe. At longè aliter erat. ipſa enim ſæpe cum blandis verbis, toto pectore ſupplex exorauerat. At illius animum offendebant difficiles & ardui ſermones & continuò aſpernatus eſt fœminam maritam, Iouis hoſpitalis iram veritus. eadem ferè leguntur apud Apollonij interpr. lib.1. in quarto porrò carmine ait Acaſtum Peleo dormienti inſidias gladio ſumma arte fabricato, ſtruxiſſe:Chironem autem ei ſubueniſſe, eaúmque mortiferum à Ioue cogitatum ab eo depuliſſe. verba Pindari ſunt hæc, Τᾷ Δαιδάλου δὲ μαχαίρᾳ φύτευέ οἱ θάνατον ἐκ λόχου Πελίαο παῖς. ἄλαλκε δὲ Χείρων, καὶ τὸ μόρσιμον Διόθεν πεπρωμένον ἔκφερεν.

ET PECCARE DOCENTEIS, &c.] monet eam hiſtorias id eſt, redigit ei in memoriam, vel proponit hiſtorias, quæ peccandi rationem ac viam oſtendũt. Lege Eurip. Hippolytum coronatum, & annot. ad Od 7 lib.4. de Hippolyto.

NAM SCOPVLIS SVRDIOR] ſignificat, eum non moueri,neque flecti verbis nuntij illius à Chloa miſſi. Sed quo modo audit, ſi ſurdior eſt Icarei maris ſcopulis:audit ille quidem:ſed audit integer. ita audit,vt non commoueatur,neque det manus. non adductum eius oratione, vt tui oblitus amorem ſuum in Chloen transferat. Non temere autem, neque ſine arte Horatius Aſterien in officio continere, & ab amore alterius viri deterrere volens, commemorat ei ſui viri conſtantiam,& continentiam,& fidem. Nam ſi contrà credat illa, Gygen virum ſuum aliò animum appuliſſe:facile ſit ei perſuadere, vt alterius viri libidini obtemperet. Nihil eſt enim quod mulieri nuptæ acriorem dolorem inurat, quódque magis eam à viro alienet,quàm pellex. Teſtem citabo Eurip. Androm. κἀγὼ θυγατρί, μεγάλα γὰρ κρίνω τάδε λέκτρων στερεῖσθαι, σύμμαχος καθίσταμαι. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δεύτερ᾽ ἂν πάσχοι γυνὴ, ἀνδρὸς δ᾽ ἁμαρτάνουσα, ἁμαρτάνει βίου. id eſt, & ego filiæ (graue enim eſſe exiſtimo, lecto priuari) adiutricem me præbeo. Nam ceteros caſus moderatè ferre debet mulier, ſed viro orbata, orbatur vita. Quemadmodum autem Homerus dicere ſolet κῦμα κωφὸν id eſt, fluctum ſurdum, qui non edit ſonitum, ſeu qui non auditur, & βέλος κωφὸν dixit ἰλ. λ. telum, quod haud magno admodum impetu vênit. ſic & Horatius ſcopulos ſurdos, qui nullum ſonitum edũt: niſi dicamus ſurdos eò eſſe dictos ſcopulos, quia nautis tempeſtate iactatis & opem implorantibus non reſpondeant, & quia vota facienteis non audiant: quale illud Od. 17. epod. *Non ſaxa nudis ſurdiora nautis.*

INTEGER]incorruptus, vt Od.4 lib. 2. *Brachia,& vultum,tereteſque ſuras integer laudo.* & ſup. Od. 4. huius libri *& integra Tentator Orion Dianæ.*

AT TIBI NE VICINVS] virum habes tu ſuo erga te amore obfirmatiſſimũ, & conſtantiſſimũ: ſed tu vide,

vide, ne te Enipeus vicinus quantumuis equitandi, & natandi, & ceterarum artium peritiſsimus, labefactet, & percellat.

FLECTERE EQVVM SCIENS] in eo equitandi ſcientia maximè vertitur, vt equus ſeſſori frenum moderanti pareat, & quamcumque in partem velit ille, ſequatur. quod declarat locus Cæſaris lib. 4. de bello Gallico, vbi & eodem verbo vſus eſt, loquens de eſſedariis Britannicis *ac tantum vſu quotidiano, & exercitatione efficiunt, vt in decliui, ac præcipiti loco incitatos equos ſuſtinere, & breui moderari & flectere, & per temonem percurrere, & in iugo inſiſtere, & inde ſe in currus citiſſimè recipere poſſint.* ſic Virg. Georg. 1. *caloque ſub ictus aperto Flectit equos.* & 9. *Flectere ludus equos, & ſpicula tendere cornu.*

GRAMINE MARTIO] campo Martio. Od. 1. libr. 4. *iam volucrem ſequor Te per gramina Martij Campi, &c.*

TVSCO DENATAT ALVEO] ſecundo fluuio natat. decurſionem Tiberinam ſignificat. vide annotation. ad illum locum, *Cur timet flauum Tiberim Tangere?* &c. Od. 8. lib. 1.

PRIMA NOCTE] prima noctis parte.

QVERVLAE TIBIAE] cuius cantu Enipeus, aut quiuis alius amator, ſe amore tui perire ſignificet, queratúrque ſe immeritò abs te ſperni. Lucret. lib. 4. *Chordarumque ſonos fieri, dul. ciſque querelas, Tibia quas fundit digitis pulſata canentum.* Idem lib. 5. *Inde minutatim dulces didicere querelas, Tibia quas fundit digitis pulſ. can.* ſic Hor. Od. 2. epod. *Queruntur in ſiluis aues.* μινυρίζειν dicunt Græci, ita canere, & taleis querelas μινυρισμοὺς appellant. [Profert hunc locum Seruius ad illum Vir. verſum Georg. 3. *Et cantu querula rumpent arbuſta cicadæ.* & *querula* interpretatur *canora.*]

DESPICE] deorſum aſpice.

DVRAM] i. ſæuam, & difficilem, & inexorabilem, ſeu illiberalem. Sic patres ſeueriores, duri, & ferrei appellantur: ex quo *duritas.* Cicero in Catone. *quanta in altero duritas?* Sic enim legi mallo, reclamante & inuito Nonio, quàm *diritas.*

DIFFICILIS] ſæua & inexorabilis, & inexpugnabilis χαλεπή. ſic Od. 10. eiuſd. li. *Non te Penelopen difficilem procis Tyrrhenus genuit parens.* Iam hoc totum *difficilis manet* Græcorum more dictum χαλεπή ἐστι διαμένει.

AD MÆCENATEM,

ne miretur quòd Kalendis Martiis, cum ſit ſine vxore, ſacrificet: nam eo die maximè effugit periculum, arbore fracta pæne eliſus.

Ode VIII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-u -- -uu -u --
-u -- -uu -u -u
-u -- -uu -u -u
-uu --

MArtiis cælebs quid agam Calendis:
Quid velint flores, & acerra turis
Plena, miraris, poſitúſque carbo in
Ceſpite viuo
Docte ſermones vtriuſque linguæ,
Voueram dulces epulas, & album
Libero caprum propè funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte feſtus,
Corticem aſtrictum pice demouebit
Amphoræ fumum bibere inſtitutæ
Conſule Tullo.
Sume Mæcenas cyathos amici
Soſpitis centum: & vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis eſto
Clamor, & ira:
Mitte ciuiles ſuper vrbe curas,
Occidit Daci Cotiſonis agmen:
Medus infeſtus ſibi luctuoſis
Diſsidet armis:
Seruit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
Cantaber, ſera domitus catena:
Iam Scytha laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne quà populus laboret,
Parce priuatus nimium cauere.
Dona præſentis rape lætus horæ.
Linque ſeuera.

MARTIIS CAELEBS QVID AGAM] kalendas Martias & amantes, & mariti religiosè colebant: illi, vt à puellis ſuis, hi vt ab vxoribus gratiam inirent: illi, vt omnia ſibi læta & ſecunda in amore euenirent: hi, vt vxores caſtas & pudicas haberent domi. Itaque ſolebant vtrique ad matronas & ad amicas munera mittere. Atque iccircò Iuuenal. Kal. Martias *fœmineas* appellat: & Martialis eaſdem, *Saturnalia muliebria. ô is certe, puto, veſtra iam venere Saturnalia Martias Kalendas: Tum reddam tibi Galla, quod dediſti.* Tibull. libr. 3. *Martis Romani feſta venere Kalendæ. Exoriens noſtris hic fuit annus auis: Et vaga nunc certa diſcurrunt vndique pompa, Pérque vias vrbis, munera, pérque domos. Dicite Pierides, quonam donetur honore Seu mea, ſeu fallor, cara Neæra tamen.* colebant eundem diem & puellæ. Idem Tibull. lib. 4. *Sulpicia eſt tibi culta tuis Mars magne Kalendis: Spectatum è cælo (ſi ſapis) ipſe veni.* mittebant & ſua matronæ munera. Plaut. in Milite glor. *Da mihi vir, Kalendis quæ mittam, quam Martia venerint, &c.* Martias autem Kalendas matronæ celebrabant, (inquit Feſtus) quòd eo die Iunonis Lucinæ ædes coli cœpta eſt. Seruius autem ad eum Virg. locum AEneid. 8. *Tatióque ſeni, Curibúſque ſeueris: bene, inquit, dixit ſeueris. Cum enim filias perdidiſſent Ceninenſes, Antemnates, Cruſtumij, Sabini, ceteris quieſcentibus, ſoli Sabini bellum ſuſceperunt: qui interuenientibus triginta fœminis iam enixis, de illis, quæ raptæ fuerant, pacem fecerunt: ex quarum nominibus curiæ dictæ ſunt. Prætereà in communem mulierum honorem Kalendæ Martiæ fœminis dicatæ ſunt. Horatius. Martiis cælebs quid agam Kalendis. Iuuenal. Munera fœminea tractat ſecreta Kalendis. Nec enim aliter congruit Kalendas Martias eſſe fœminarum, niſi quia fœminæ, vt diximus, bella ſedarunt.* Hactenus Seruius, quæ mihi indicauit Germ. Valens Pimpuntius. Nomen *Kalendarum*, ſecutus & nobilium grammaticorum auctoritatem, & veterum marmorum, ac lib. teſtimonium, & doctorum virorum vſum, per k, excudendum curaui.

CAELEBS] qui nec vxorem, nec vllam fœminam, quæ mihi vxoris loco ſit domi habeam.

IN CAESPITE VIVO] ſuprà Od. xix. lib. 1. *Hic viuum mihi cæſpitem hic Verbenas pueri ponite.*

ET ALB. LIBERO CAPR.] cur Baccho caper immoletur, omnibus notiſsimum eſt. Virg. Georg. 2. *Non aliam ob cauſam Baccho caper omnibus aris Cæditur.* notum eſt illud epigramma, quod extat epigrammatum Græcorum libr. 1. cuius hæc ſententia eſt,

Etiam ſi radicitus caper vitem depaſcat, tantum tamen vini prolaturam, quantum ſatis ſit ad libandum, dum immolatur. Κἤν με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω, Ὅσσον ἐπισπεῖσαι σοὶ, τράγε, θυομένῳ. Album autem dixit, quia diis ſuperis albæ hoſtiæ immolantur: inferis, nigræ. [Arnobius libr. 7. quæ in coloribus ratio eſt, cur meritò his albas, illis atras conueniat nigerrimáſque mactari? Quia ſuperis diis (inquit) atque hominum dexteritate pollentibus, color lætus acceptus eſt, ac felis hilaritate candoris. At verò diis lævis, ſedéſque habitantibus inferas, color furuus eſt gratior & triſtibus ſuffuſus è fucis. Valerius Max. lib. 2. cap. 5. *præcipere vt ad Ditis patris & Proſerpinæ aram, à qua iurat pot[…] ipſis allata furua hoſtia immolarentur, &c.* ibid. paullò pòſt, *Hoc poſtquam Valeſius nuntiante ſeruo accepit, omiſſo emeſtata a apr poſit, hoſtias integeas, quæ antiquitus furuæ ducebantur, Tarenti immolauit ibidem infrà apud eandem aram publicè nuncupatu votis, cæſiſque atris bubus Diti maribus, fœminis Proſerpinæ, &c.*]

Prope fvneratvs Arb. ictv] de hac arbore lege Od. xiii. lib. 2 *Ille & nefaſto te poſuit die.* & xvii. *Me truncus illapſus cerebro Suſtulerat, &c.* Funeratus autem id eſt, funere elatus, & ira exanimatus.

Docte sermones] ita legendum non *docte ſermonis.* Ita enim ſcriptum eſt in cod. Faer. & vno Vatic. ad te quòd ita loquitur Oda proxima. *Dulces docta modos, & citharæ ſciens.* Denique ita legit Donat. producens teſtem hunc locum comment in Eunuch.

Hic dies anno redevnte] dies feſtus anniuerſarius *anno redeunte*, anno vertente: ἀνακυκλουμένου ἐνιαυτοῦ. Horat. Satyr. 2. lib. 2. *ſiue diem feſtum rediens aduexerit annus.* ἐνιαυτὸς Græci nominis ἐνιαυτὸς, quaſi in ſeipſum reuolutus.

Corticem astrictvm pice] hoc die feſto relinentur dolia, & amphoræ picato cortice obturatæ.

Demovebit] *demouebit*, excudendum curaui, non, vt vulgò legitur, *dimouebit*, quòd ita ſcriptum reperirem in tribus lib. calamo exaratis. amphoræ autem dictum pro ab amphora, vt & Priſcian. docet libr. 17. Amphora porrò, ſeu quadrantal vini ſextarios octo & quadraginta continebat, vt ſuprà ex Feſto admonuimus.

Fvm. bib. instit.] quæ didicit, vel cœpit fumum bibere. Ariſtot. lib. 4. μετεωρ. ſcribit in Arcadia vinum in vtribus à fumo ita exſiccari, vt bibatur abraſum ac deſectum. Quod igitur hic de fumo dicitur, non eſt referendum ad vini vaporem, quem fumum Gallica lingua appellamus, qui tempore extenuatur: ſed ad eum, quem propriè fumum appellant Latini, quo, vinum maturatur, denſúmque ac ſpiſſum efficitur. cuiuſmodi ego nouem ab hinc annos in Rhœtia vidi, cum ex Italia per Rhœtorum fineis in comitatu clariſſ. viri, Franciſci Turnonij Cardinalis in Galliam reuerterer. id erat annorum quadraginta, vt mihi affirmabat is, apud quem deuerſabar. ita dura & alta cruſta obductum, vt non niſi ca ferro reſciſſa, vinum depromi poſſet. atque id ita craſſum erat, vt, niſi multa aqua dilutum, ac temperatum, neque liqueſceret neque bibi poſſet. Amphoram igitur fumum bibere inſtitutam intellige, quæ cœpta eſt fieri fumoſa: quemadmodum Tibullus cados Falernos fumoſos appellat libr. 2. his verſibus, *Nunc mihi fumoſos veteris proferte Falernos Conſulis, & Chio ſoluite vincla cado.* fiunt enim non vina, ſed vaſa fumoſa. M. Tull. in Piſo. *fumoſæ imagines*: & Horat. Sat. 2 lib. 2. *pernam fumoſam* dicunt: ex quo veteres intelligimus. vide hac de re plura annotat. ad Od. xxviii. huius libri.

Consvle Tvllo] L. Volcatius Tullus deſignatur qui fuit conſul cum M. AEmilio Lepido, anno ab vrbe condita, ID.C. LXXXVII. Significatur huius vini ætas.

Sospitis] ſalui, & ſeruati ab arboris illius caſu. Od. xxxvi. lib. 1. *Qui nunc Heſperia ſoſpes ab vltima, &c.*

Et vigiles lvcer. Perfer] compotationes & cenas ſumtuoſiores, ac liberaliores noctu fieri ſolitas eſſe cùm ex hoc poeta. tùm ex multis aliis ſcriptoribus intelligere licet. Od. xxi lib 3. ad amphoram *Te liber, & ſi læta aderit, Venus. Viuæque producent lucernæ, Dum rediens fugat aſtra Phœbus.* epiſt ad Torqu. lib. 1. *Supremo te ſole domi Torquate manebo.* epiſt. ad Mæcenatem 1. lib. 1. *Hoc ſimul edixit, non ceſſaui ore poeta Nocturno certare mero, putere diurno.* Theognis. Τῷ πίνειν δ' ἐθέλοντι παρασταδὸν οἰνοχοείτω. Οὐ πάσας νύκτας γίγνεται ἁβρὰ παθεῖν. quibus verſibus hoc ferè ſignificatur: Ei, qui bibere velit, miniſtrum ſemper aſtare debere, qui vinum fundat, & pocula miniſtret: non enim dari hominibus, vt nocteis omneis iucundè & hilariter traducant. Lucretius libr. 2. *lumina nocturnis epulis vt ſuppeditentur.* Athenæus autem libr. 7 oſtendere volens, cenas nocturnas cuiuis corpori viliores eſſe, quàm diurnas, medicum quemdam Daphnum nomine inducit ita loquentem, [Greek text illegible] &c. id eſt, viliores ſunt omni corpori nocturnæ cenæ. Nam Lunæ aſtrum ad cibum concoquendum valde accommodatum eſt, cùm vim habeat putrefaciendi. Concoctio autem putrefactione conſtat. eodem pertinet locus ille Horat. Od. xxvii. lib. 1. *Vino & lucernis Medus acinaces Immane quantum diſcrepat.* Quin veteribus non fuiſſe in vſu prandia, teſtatur Seruius ad illum locum libr. AEneid. 4 *Nunc eadem labente die conuiuia quærit.* Ex quo Iuuenalis in Marium illum, *Exſul ab octaua Marius bibit.*

Procvl om. esto clam. et ira] ſic Ode ſuprà dicta lib. 1. *Lenite clamorem ſodales, Et cubito remanete preſſo.*

Cotisonis] ſic reperi ſcriptum in duobus Vatic. codicibus & in Iannoct. Faer. Torneſ. Nicot. Ruſſ. Clerie. nam vulg. habent, *Cotiſonis* antiquam ſcripturam confirmat Suetonius in Auguſto, his verbis, *M. Antonius ſcribit, primùm eum* [Auguſtum] *Antonio filio ſuo deſpondiſſe Iuliam, Dein Cotiſoni Getarum Regi, quo tempore ſibi quoque inuicem filiam regis in matrimonium petiiſſet.*

Medvs infestvs sibi] Medi ſeditionibus inter ſe concitantur.

Cantaber sera domitvs] Od. xiiii. libr. 4. *Te cantaber non antè domabilis, Meduſque, &c.* & vi. libr. 2. *Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra.* Cantabros deuicit Agrippa Auguſti auſpiciis. epiſtola ad Iccium lib. 1. *Cantaber Agrippæ Claudi virtute Neronis Auſpicio cecidit.*

Laxo arcv] id eſt abiecto pugnandi conſilio, armis poſitis, aut conditis. ſic Od. xxvii. eodem libr. *Et remiſſo Filius arcu.* & carmine ſæculari poſt epod. *Condito mitis, placidúſque telo.*

Negligens, ne qva pop.] videtur aliquanto difficilior atque impeditior eſſe horum verborum ſtructura. *Parce* (inquit) cùm ſis priuatus, id eſt, cùm magiſtratum non geras, *nimium cauere*, quod valet, noli nimis ſollicitus eſſe, ne qua parte populus Rom. laboret. ita (inquam) parce, vt in eo ſis negligens. eſt autem vſitatum Horatio cum verbo nomen aliquod epithetum coniungere, quod verbi ſignificationem augeat, aut certe adiuuet, vt Od. xxviii. lib. 1. *At tu nauta vagæ ne parce malignus arenæ Particulam dare.* quem locum explicauimus ſuo loco. ſimile exemplum eſt ſupr. Od. vii. huius lib. *Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens.* & infrà hoc eodem lib. Od. xxiiii. *Illic matre carentibus Priuignis mulier temperat innocens*, id eſt. in eo ſe præbet innocentem, quòd priuignis temperat: vel eo ipſo, quòd priuignis temperat innocens habenda eſt. & Od. xxi. eiuſdem libri 1 *Non ille, quanquam Socraticis madet Sermonibus, te negliget horridus.* & Od. ii. eiuſd. libr.

Quid.

Quòd viro clemens miſero peperci, id eſt, quòd clementem me in virum præbui, dum ei pareo. & Saty. 6. lib. 2. *Si veneror ſtultus nihil horum, o ſi angulus ille*, &c. quorum verborum explicationem ad ſuum locum reſeruare malo. & Od. XIII. lib. 4. *Ludiſque & bibis impudens.* & Od. XVI. epod. *Credula nec flauos timeant armenta leones.* & epiſt. 2. lib. 1. *Ruſticus expectat dum defluat amnis.* & epiſt. ad Iulium Flor. lib. 2. quod *Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.* & epiſt. de arte poëtic. *an omneis Viſuros peccata putem mea tutus, & intra Spem veniæ cautus?* & Satyr. 6 lib. 2. laudat *Arelli Sollicitas ignarus opes.* & Od. VIII. lib. 4. *Donarem pateras gratáque commodus Cenſorine meis æra ſodalibus.*

ET DONA PRAESENTIS] ſuadet his verbis, vt in diem viuat, vt Od. XVI. lib. 2. *Lætus in præſens animus, quod vltrà eſt, Oderit curare.* ad quem locum plura hac de re diximus.

RAPE] ſic habent quatuor libri manuſcripti, non vt vulg. *cape.* ſic locutus eſt Od. XIII. epod. *rapiamus amici Occaſionem de die*, &c. ad quem locum vide quæ ſunt à nobis annotata.

LINQVE SEVERA] omitte res ſerias, & nimiam curam, cogitationémque requirenteis.

AD LYDIAM.

inducens eam ſingulis quatuor verſibus reſpondentem.

Ode IX. Dicolos diſtrophos, vt Sic te diua potens Cypri.

‒ ‒ ‒ ∪ ∪ ‒ ∪‒

‒ ‒ ‒ ∪∪ ‒ ∪∪ ∪‒

HO. DOnec gratus eram tibi,
Nec quiſquam potior brachia candidæ
Ceruice iuuenis dabat:
Perſarum vigui rege beatior.
LY. *Donec non alia magis*
Arſiſti, neque erat Lydia poſt Chloen,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HO. *Me nunc Threſſa Chloe regit,*
Dulceis docta modos, & citharæ ſciens,
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animæ fata ſuperſtiti.
LY. *Me torret face mutua*
Thurini Calais filius Ornithi:
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata ſuperſtiti.
HO. *Quid ſi priſca redit Venus?*
Diductoſq; iugo cogit aeneo?
Si flaua excutitur Chloë?
Reiectæq; patet ianua Lydiæ?
LY. *Quamquam ſidere pulchrior*
Ille eſt tu leuior cortice, & improbo
Iracundior Adria:
Tecum viuere amem: tecum obeam libens.

DONEC GRATVS ERAM] hæc Oda eſt ἀμοιβαία, id eſt, conſtat mutua reſponſione.

NEC QVISQVAM POTIOR] quem pluris faceres, vt infr. Od. XV. epod. *Nec ferret aſſiduas potiori te dare noctes.* & Sat. 5. libr. 2. *vltro Penelopen facilis potiori trade.*

NON ALIA MAGIS ARSISTI] ſic habent codices antiqui, Faerni, Vrſini, Torn. duo Vatic. Ruſſ. vnus Cleric. Nicot. & ita loquitur Od. XIIII. epod. *Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo Anacreonta Teium.* Idem Od. XI. lib. 4. *Non enim poſthac alia calebo Fœmina.* & Od. II. lib. 4. ſine vllo caſu. alij ita vt vulg. *Non aliam*, &c. quomodo & Virg. loquitur, Alex. *Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexin.*

NEQVE ERAT LYDIA POST] neque ego poſteriore eram loco apud te, quàm Chloe: vel, neque Chloën mihi anteponas.

ILIA] Numitoris filia, Romuli matre: vt Od. VIII. lib. 4. *Quid foret Ilia, Mauortiſque puer*, &c. commemorat & Od. II. lib. 1. *Iliæ dum ſe nimium querenti*, &c. & Satyr. 3. lib. 1. *Ilia & Egeria eſt.*

REGIT] mihi imperat. ego ei ſeruio tanquam dominæ. ſic Od. XXIIII. eiuſd. lib. *Nec dotata regit virum Coniux.*

ET CITHARAE SCIENS] ſic loquitur Od. XV lib. 1. *Sthenelus ſciens Pugnæ.*

PRO QVA NON METVAM MORI] pro qua libenter mortem oppetam: pro qua, quin moriar, non recuſabo. de verbo metuendi lege annot. ad Od. II. lib. 2.

SI PARCENT ANIMAE] ſi modò mea morte aſſequar, vt ſit mihi ſuperſtes, & immortalis.

ME TORRET FACE MVTVA] amore mutuo. nemini autem ſunt inaudita Cupidinis faces torret autem, id eſt, vrit. ſic Od. XIX. eiuſd. lib. *Me lentus Glyceræ torret amor meæ.* & Od. I lib. 4. *torrere iecur quæris idoneum.*

PRO QVO BIS PATIAR MORI] his verbis ſui in Calaim amoris magnitudinem declarat, cùm bis mori tamen poſsit nemo. Nam (vt eſt apud Athen. lib. 8.) δὶς ἀποθανεῖν οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται, id eſt, immortalis mors eſt ſi quis ſemel mortuus fuerit. [Sic Plato Apolog. Socr. οὐ γὰρ δή που μή τις ἐμοῦ γε ... ἀλλὰ ... οἱ μόνοι ... Et Lyſias oratione κατ' Ἐρατοσθένους ... & Euripid. Oreſt. Καὶ μὴν τὸ δ' ... χάζομαι.

DEDVCTOSQVE] diuulſos, diremptos, disiunctos, diſcordeis.

IVGO COGIT AENEO] in firmiſſimam concordiam ducit. Suprà Od. XXXIII. lib. 1. *iuga aenea* poſuit in malum pro coniunctione amantium inæquali ac diſpari, atq; ingrata ſeruitute: in qua mutuus amor non intercedit hic autem iugũ aeneũ accipe pro concordia amantium eiuſmodi, quam nullum interueniens diſſidium ſit diſſoluturum. copulam irruptam dixit Od. XIII. lib. 1. *Felices ter & amplius, Quos irrupta tenet copula, nec malis Diuulſus querimoniis Suprema citius ſoluet amor die.* ahenum igitur accipere hic debemus pro firmo, & ſolido & quod frangi non poſsit, vt *murum aeneum* dixit, epiſt. 1. lib. 1. & *turrem aheneam* Od. XVI. huius libr. Sic Apollonius non ſemel taurorum Colchicorum iuga χάλκεα appellat, & fortaſſe Homerus cælum eadem ratione deorum χαλκοβατὲς δῶ, id eſt, domum pauimento, ſeu ſolo firmiſſimo ſubſtratam, ac ſuffultam nominat. Iugum autem fortaſſe icciceò poſuit Horatius, quia in amantium concordia, & coniunctione multæ inſunt ſeruitutis ſimilitudines.

EXCVTITVR] eiicitur tanquam iugum, vel onus. Terent. Eunucho: *homo quatietur certè cum dono foras.*

LEVIOR CORTICE] Saty. 4 lib. 1. *nabis ſine cortice.*

ET IMPROBO IRAC. ADR.] Adriaticum mare ſæpe vi ventorum agitari, & tempeſtatibus concitari conſtat. icciceò improbum & iracundum dixit tranſlatè. ſic Od. II. epod. *Nec horret iratum mare.* & Od. III. lib. 1. *Quo non arbiter Hadriæ maior, tollere ſeu ponere vult freta.* huc pertinet illud ex Od. XXXIII. lib. 1. *Libertina fretis acrior Adriæ Curuantis Calabros ſinus.* & Od. XXVII. huius libri, Adriæ ſinum atrum appellat.

domo exiens, amantémque ſuſpenſum, ac mortuum cernens, nihil commotus eſſet, neque condoluiſſet, neque ingemuiſſet: ſed rectà ad gymnaſium (vt ſolebat) in quo balneum, ſtatuáque Cupidinis erat, iuiſſet: accidit vt ſtatua dum lauat adoleſcens in eius caput decideret, eúmque interimeret. Carmen Theocriti inſcribitur ἐραστής. ſed hæc poſteriora duo exempla cùm ad flagitioſos illos, & nefarios pueriles amores pertineant, à noſtris auribus reſpuantur. *Pone* autem, id eſt, aduce ac depone, vt epiſt. 16. lib. 1. *Pone: meum eſt. pone. … ſi, que recedo.*

Ne cvrrente retro] ne nimia iſta ſæuitia in caput tuum récidat, tibique ipſi calamitatem, & perniciem afferat: vel ne idem tibi eueniat, quod in amanteis vſurpas & exerces: & fortuna, quam nunc experiris valde ſecundam tibi aduerſari ac reflare incipiat. ducta ſimilitudo eſt, à rotis fune circumactis, quo rupto, illæ in contrariam partem voluuntur. (ſic Ariſtides Sophiſta in Panathen. loquens de Amazonib. ἐπειδὴ δὲ ἅπαντα πάντα … ἐχόμενον ἐπίσω … ἀμαξῶν … τὰ ἄχη, ὁ δρόμος. Tibullus lib. 1. eleg. 5. *At tu, qui potior nunc es, mea furta caueto: Verſatur celeri fors leuis orbe rota.* Iterum dixit Horatius: *currente rota* epiſt. ad Piſones: non longè à principio. alij dicunt ductam eſſe ſimilitudinem ab equo funali, retrò currente, & in contrariam partem currum trahente.

Non te Penel. diffic] Non tu es Penelope à patre tuo procreata, ſed Lyce. Fuit autem Penelope eo in procos difficilior ac ſæuior, quo blandior. eorum enim animos verbis mulcebat, & ſpe lactabat. alia mens erat. nota ſunt illa Homerica ὀδυσσ. β. θέλγει ἐνὶ θυμὸν Μειλιχίοις ἐπέεσσι, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοινᾷ, id eſt, animum autem procorum blandis verbis mulcebat, mens eius aliud cogitabat. & ὀδυσσ. β. ἤδη γὰρ τρίτον ἐστὶν ἔτος, τάχα δ' εἶσι τέταρτον, Ἐξ οὗ ἀτέμβει θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν Ἀχαιῶν. Πάντας μέν ῥ' ἔλπει, καὶ ὑπίσχεται ἀνδρὶ ἑκάστῳ Ἀγγελίας προϊεῖσα, νόος δέ οἱ ἄλλα μενοινᾷ: id eſt, Tertius enim iam annus abiit, agitur nunc & quartus, ex quo Penelope Græcorum animos decipit, damnóque afficit. Omnibus enim ſpem inanem oſtentat & vnicuique pollicetur, miſſis etiam ad quemque nuntiis: ſed aliud animo molitur. nota eſt denique illa Penelopæ tela, quæ interdiu texebatur, noctu retexebatur. de qua ὀδυσσ. β & τ.

Nec tinct. viola pall.] nec pallor amantium violacei coloris particeps: luridus, & pallidus color. (Seruius ad illum Virgilij locum, Alexide, *Pallentes violas* annotat. *Pallenteis, id eſt, amantium colore tinctas.* Horat. *Nec tinctus viola pallor amantium.*)

Nec vir Pieria pell. savc.] & quamuis non te flectat viri tui iniuria, qui Pieriam amat, eiuſque amore ſaucius eſt, &c. Nihil eſt autē, quod matronam magis vrat, faciliuſque ad adulterium impellat, quàm dolor ex tali viri libidine ſuſceptus: & eùm acerrimè ad pœnas ſui doloris repetendas mulieres extimulentur, tum virorum ſuorum incontinentiam ſimili facto libenter vlciſcuntur. qua de re vide quæ ſuprà annotauimus ad illum locum, *Nam ſcopulis ſurdior Icari Voces audit adhuc integer.* Od. VII. huius lib.

Cvrvat] flectit, ab inſtituto tuo detorquet.

Pieria pellice] pellicem appellant Latini eam, quam maritus amat, ſempérque refertur ad vxorem, vt pater ad filium. Cic. in Cluent. *Vxor generi, nouerca filij, filia pellex.* Horatius infr. Od. XXVII. eod. lib. *dominæque tradi Barbara pellex.* & Od. III. epod. *Hoc delibutis vlta donis pellicem Serpente fugit alite.* & Od. V. *Quibus ſuperbam fugit vlta pellicem.*

Svpplicibvs tvis Parcas] quamuis tu neq; muneribus, neque precibus, neque pallore, & languore meo, neque viri tui contumelia, atque iniuria inflectaris: miſerere tamen ſupplicis tui, qui omnem ſalutis ſuæ rationem in tua lenitate, & clementia collocatam habet.

Nec rigida mollior Aescvlo] tu quæ neque æſculo mollior es, nec mitiore animo, quàm Mauritaniæ ſerpentes, &c.

Nec Mavris anim. mitior] nec mitiore animo, quàm angues Mauritaniæ. *mitis animum* helleniſmus eſt. *Mauris anguibus* autem ſic dictum, vt *Mauris iaculis* ſuprà Oda XXII. libr. 1. & *venena Colcha.* Od. XIII. libr. 2. ſic enim habent aliquot libri veteres. vbi vulg. *Colchica.*

Liminis] Od. III. epod. *Limina dura, quibus lumbos & infregi latus.*

Aqvae caelestis] epiſt. ad Auguſt. *Caleſteis implorat aquas docta prece blandus.* ſignificat ſe non ſemper iuuenem, eáque ætate futurum, vt ſemper limen ianuæ huius puellæ, & ſub diuo, idque cælo nubilo & imbrifero, cubare poſſit.

AD MERCVRIVM, VT INSPIRET ſibi modos, quibus Lyde amica aureis obſtinatas applicet.

Ode XI. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ--- υυ- υ--
-υ---υυ -υ-
-υ---υυ -υ- υ
-υυ --

*M*ercuri: nam te docilis magiſtro
Mouit Amphion lapides, canendo
Tuque teſtudo reſonare ſeptem
Callida neruis:
Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum menſis, & amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
Applicet aureis.
Quæ velut latis equa trima campis
Ludit exſultim, metuítque tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
Cruda marito.
Tu potes tigreis, comiteſq; ſiluas
Ducere: & riuos celereis morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus, quamuis furiale centum
Muniant angues caput eius, atq;
Spiritus teter, ſanieſque manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion, Tityóſq; vultu
Riſit inuito. ſtetit vrna paullùm
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus, atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seráq; fata:
Quæ manent culpas etiam ſub Orco.
Impiæ: nam quid potuere maius?
Impiæ ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Vna de multis face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem,

Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis æuum:
Surge, quæ dixit iuueni marito:
Surge: ne longus tibi ſomnus, vnde
Non times, detur: ſacerum, & ſceleſtas
Falle ſorores.
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos, eheu, lacerant. ego illis
Mollior, nec te feriam: nec intra
Clauſtra tenebo.
Me pater ſæuis oneret catenis
Quòd viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quò te rapiunt, & auræ,
Dum fauet nox, & Venus: i ſecundo
Omine. & noſtri memorem ſepulcro
Sculpe querelam.

MERCVRI: NAM TE DOCILIS MAGIST.) Lyræ enim inuentor Mercurius eſt: ſuprà Od. x. libr. 1. *Te canam magni Iouis, & deorum Nuntium, curuæque lyræ parentem.* Hæc Ode autem eſt [illegible].

MOVIT AMPHION) hac de re vide annot. ad epiſt. ad Piſones. ibi. *Dictus & Amphion.*

TV'QVE TESTVDO RESON. SEPTEM CALLIDA) callida reſonare, id eſt, quæ ſcis reſonare, quæ ſcitè reſonas. *ſeptem neruis*, id eſt, ſeptem chordis. ideò Pindarus φόρμιγγα ἑπτάγλωσσον, id eſt, ἑπτάφθογγον nominat.

NEC LOQVAX OLIM) antequàm Mercurius te neruis inſtruxiſſet.

NVNC ET DIVITVM MENSIS, &c.) Vlyſſes in patriam iam ille quidem reuerſus, nondum tamen à ſuis agnitus, ſpecie, & ornatu ſenili, ab Eumæo ad ædes ſuas deductus citharam conuiuiorum ſodalem appellat. ἐν δέ τε φόρμιγξ Ἠπύει, ἣν ἄρα δαιτὶ θεοὶ ποίησαν ἑταίρην. id eſt, in eis ædibus autem cithara reſonabat: quam dij conuiuij ſodalem fecerunt.

OBSTINATAS) obfirmatas, & à me auerſas: ſiue duras, & rigidas.

APPLICET) aduertat, admoueat: mihi ſcilicet.

QVAE VELVT LATIS, &c.) Hic locus ex Anacreonte eſt expreſſus. ſunt autem Anacreontis verſus hi: Πῶλε Θρηκίη, τί δή με λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα Νηλεῶς φεύγεις, δοκεῖς δέ μ' οὐδὲν εἰδέναι σοφόν. Ἴσθι τοι καλῶς μὲν ἄν τοι Τὸν χαλινὸν ἐμβάλοιμι. Ἡνίας δ' ἔχων στρέφοιμί ἀμφὶ τέρματα δρόμου. Νῦν δὲ λειμῶνάς τε βόσκεαι, Κοῦφά τε σκιρτῶσα παίζεις. quod quidem nuper notauit Erricus Stephanus. horum autem verſuum hæc propemodum ſententia eſt: Pulla, ſeu equulea Thracia, quid me obliquis oculis aſpiciens miſericorditer fugis, videriſque nihil ſapere? Atqui ſcito, me tibi pulchre frenum iniecturum: &, ſi habenas teneam, ad curſus metam te flexurum, ac perducturum. Nunc autem in pratis paſceris & ludis leuiter exſiliens: ſeu ludis exultim.

METVITQVE TANGI) id eſt, non vult ſe tangi. vt ſuprà diximus ad Od. 11. libr. 2. φυλάττεται: cauet ne tangatur.

NVPTIAR. EXP.) ἄγαμος, ἀδμήτη, ἀνύμφευτος.

CRVDA) immatura: nondum viri potens.

TV POTES TIGREIS, &c.) vt epiſtol. de arte poët. de Orpheo, *Dictus ob hoc lenire tigreis, rabidoſque leones.*

ET RIVOS CELEREIS MORARI) Od. xii. libr. 1. *Arte materna rapidos morantem Fluminum lapſus.*

CESSIT IMMANIS TIBI BLANDIENTI) Orpheo Eurydicen ſuam repetente. qua de re. Virg. Georg. 4. *Quin ipſa ſtupuere domus, atque intima Lethi Tartara, cæruleoſque implexæ crinibus angues Eumenides, tenuitque inhians tria Cerberus ora, Atque Ixionei venti rota conſtitit orbis.*

IMMANIS) coniunge cum voce *aula*, vt ſit, immanis aulæ, id eſt, ingentis & vaſtæ: propterea ſcilicet quòd omnium mortalium eſt capax: contrà ſuprà Od. iiii. libr. 1. *Et domus exilis Plutonia*, propter aliam rationem. poteſt tamen vox *immanis* cohærere cum voce *ianitor*, aut *Cerberus*: ſed minùs aptè, minúſque commodè.

BLANDIENTI) blandè canenti, vt Od. xii. libr. 1. *Blandum & auritas fidibus canoris Ducere quercus.*

QVAMVIS FVR. CENT. MVN. ANGVES, &c.) ſic ſupr. Od. xiii lib. 2. *Quid mirum vbi illis carminibus ſtupens Demittit atras bellua centiceps Aureis, &c.* [cum hoc loco congruit illud ex Od. xix. eiuſd. lib. *Te vidit inſons Cerberus aureo Cornu decorum.*]

QVIN ET IXION) de Ixione notiſſima fabula eſt, illum Iunonem perſequentem, eíque ſtuprum inferre conãtem, in nube libidinem ſuam exprompſiſſe, ſpecie deceptum. Tibull. lib. 1. *Illic Iunonem tentare Ixionis auſi Verſantur celeri Noxia membra rota.* Quòd ſi quis plura de Ixione ſcire velet, legat Pindarum Pyth. ᾠδ. β. & interpretem. quem locum aliàs attingemus.

TITYOSQVE) de Tityo ſuprà Od. iiii. huius lib.

VVLTV RIS. INVITO) riſit: id eſt, hilaritatem quandam animi vultu ſignificauit, cantus dulcedine delectatus ſcilicet: ſed vultu inuito, quia mæſtum vultum eius eſſe conſentaneum eſt, cuius membra per iugera nouem porriguntur, iecúrque à vulture aſſiduè tondeatur ac depaſcatur.

STET. VRNA PAVLL.) id eſt, Danai puellæ laborem ſuum tantiſper intermiſerunt, atque aquam haurire dolio pertuſo deſtiterunt, dum eas grato carmine oblectas.

DANAI PVELLAS) Cùm cognouiſſet Danaus ex oraculo quodam, vnum è filiis Ægypti quinquaginta, quibus totidem ſuæ filiæ nupſerant, ſibi necem illaturum, iuſſit vt ſuum vnaquæque virum interficeret. Qua in re patris imperio omnes præter vnam, paruerunt, & propter tam immane facinus iis pœnis, quas hic commemorat Horat. & quæ ſunt omnibus notiſſimæ, apud inferos plectuntur. Idem Od. xiiii. libr. 2. *Cocytus errans & Danai genus Infame*. Cum his Lucret. libr. 3 in extrem. elegantiſſimè eos homines confert, qui numquam hac lucis vſura explentur, his verbis: *Hoc (vt opinor) id eſt, æuo florente puellas, Quod memorant laticem pertuſum congerere in vas, Quod tamen expleri nulla ratione poteſtur* ad hoc dolium alludit Plaut. in Pſeud. *in pertuſum ingerimus dicta dolium. operam ludimus.*

AVDIAT LYDE SCELVS. &c) Commemorata de Danai filiarum ſupplicio fabula, hinc arripit occaſionem Horat. huius puellæ, quam amat, à ſæuitia. & contumacia deterrendæ: & ad facilitatem, ac benignitatem reuocandæ. Quemadmodum enim illæ omnes, quæ ſe in ſponſos ſuos præbuerunt inhumanas atque immaneis pœnas luunt apud inferos ſuæ impietatis ſempiternas: ea verò, quæ ſponſum ſuum ſeruauit, meritis & ſempiternis laudibus effertur: ita ſi Lyde contumacia & duritia ſua exanimabit amantem, dabit pœnas: ſi miſerebitur, laudem immortalem comparabit.

ET INANE LYMPHAE) & dolium aqua vacuum, quamuis aſſiduè impleatur, propterea ſcilicet quod pertuſum eſt, & fundum non habet.

SERA'QVE FATA) vel pœnas fataleis, ſempiternas, & quas nulla mors ſit terminatura: vel dic propriè *fata*. ſera autem propter ea, quæ deinceps ſequuntur, vt iam iam dicemus.

QVAE MANENT CVLPAS ETIAM) quò referatur, & quò pertineat, hoc *quæ*, ad puellaſne an ad fata, non cuiuis notum eſt. Si ad puellas, ſic videntur hæc verba ex-

ba explicanda, & declaranda: quæ puellæ Danai manent culpas etiam ſub Orco: id eſt, culpas ſuſtinent ſempiternas: nondum ſunt culpa liberatæ, ſeu numquam culpa liberantur, vt pœnas ſufferant ſempiternas. Sin ad fata quod Porphyrio innuit, idque indicauit mihi Paſſeratius, & ego magis probo, ſententia erit aperta. hoc enim ſignificat Horatius, Fata etiam ſub Orco culpas manere: id eſt, poſt mortem culpas exſpectare, ne quis ſe morte, culpa ſimul & pœna liberatum iri confidat. Atque hoc modo locutum eſſe Ciceronem ille oſtendebat, Philip. 2. *Cuius quæ tem... fatum fuit C. Curionis, man... quoniam domi tua eſt, quod fuit illorum vtriq. quæ fatale.* & M. Antonium in epiſtola quadam ad Hirt. & Cæſar. *Si me rectu, vt ſpero, ſenſiſtis, eumtem dij immortales adiuuerunt: viuam libenter: ſi nne aliud fatum manet, præcipio gaudia ſuppliciorum veſtrorũ.* Huius igitur loci hæc ſententia videtur eſſe. Quæ fata manent culpas; &c. id eſt, ſequuntur, & excipiunt, & exſpectant eculpas etiam apud inferos. vide quæ annotat ad Od. 18. lib. 1.

VNA DE MVLTIS] Atqui duæ viros ſuos ſeruaſſe dicuntur, Hypermneſtra, & Bebryce, vt ſcribit Euſtathius in commentariis ad Dionyſ. Alexand. Pindarus autem vnam Hypermneſtram nominat. ᾠδ. ι. Nem. Neque verò Hypermneſtra (inquit) mentem à recta ratione auerſam habuit, quæ à ſororibus ſuis diſſentiens, ſola gladium vagina tectum, clauſumque continuerit. verba Pindari ſunt hæc, οὐδ᾽ ἐσφαλεν ... μονόψαφον ἐν κολεῷ κατασχοῖσα ξίφος. Quòd autem Pindarus idem εἰς ... quadraginta octo dumtaxat Danai filias numerat, cùm fuerint quinquaginta non eſt ea cauſa, quam affert Euſtathius, quia duæ viris ſuis pepercerint: ſed illa, quam affert interpres Pindari, quia cùm eo loco Pindarus de filiarum collocandarum ratione & via, quam ſecutus eſſet Danaus, loquatur, duæ iam quodammodo viros erant nactæ. Amymone enim fuerat à Neptuno corrupta: Hypermneſtram autem Lynceus amabat, illaque Lynceum: quam ei cauſam iuſtam viſam eſſe aiunt, quamobrem viro ſuo parceret, cùm exiſtimaret, ſibi in eo viro patris imperium negligere licere, quem ſibi ſua ipſa ſponte legiſſet, non à patre quæſitum haberet. Etiam hoc traditum eſt, iccircò illam manus à viro ſuo abſtinuiſſe, quòd ſuæ virginitatis florem ab eo illibatum, atque intactum retinuiſſet. Pauſanias autem Corinthiacis narrat, illam à patre in iudicium eſſe vocatã: partim quòd exiſtimaret Lyncei ſalutatẽ ſibi periculoſam eſſe: partim quòd illa ſocietatem facinoris aſpernata ſibi, qui ſuaſor, auctórque necis fuiſſet, inuidiam, infamiámque iam conflatam auxiſſet: ſed re diligenter, diúque vtrinque diſceptata, fuiſſe abſolutam.

FACE NVPTIALI] facibus nuptialibus. quinque enim faces ſponſæ præferebantur, vt ſcribit Plutarch. ῥωμαϊκοῖς: & quam ob rem quinque, præferrentur, rationes aliquot probabileis affert. Et M. Tull. in Cluentiana, quo loco Saſiæ effrenatam libidinem exagitat, quæ genero ſuo nupſiſſet, numero multitudinis vtitur, his verbis: *o audaciam ſingularem! non timuiſſe, ſi minus vim Deorum, hominúmque famam, at illam ipſam noctem, facéſque illas nuptialeis, non limen cubiculi. &c.* Et Catull. in carmine de Iuliæ & Manlij nuptiis. *viden vt faces ſplendidas quatiunt comas?* Tum Iulius Pollux commemorat, δᾷδας νυμφικὰς, id eſt, faceis nuptialeis, quas qui præferebant, δᾳδούχους appellabantur. Æneas apud Virg. Æneid. 4. ſignificans ſe eo animo non veniſſe, vt cum Didone matrimonio coniungeretur, ſic loquitur. *nec coniugis vmquam Prætendi tædas, aut hæc in fœdera veni.* Mater autem apud Græcos præferebat faceis in nuptiis filiæ, vt ex Iphigen. in Taur. Eurip. cognoſcere licet, Αγα. Χώρει ... ἄργος ... τ᾽ ... ... τίς δ᾽ ἀνασχήσει φλόγα; Αγα. ἐγὼ ... ΚΛυτ. Οὐχ ὁ νόμος οὗτος. id eſt, Agam. proficiſcere Argos, & virgines adorna. Clyt. relictane filia? at quis facem tollet? Ag. ego lumen præbebo, quod ſponſos decet. Clyt. non eſt inſtitutum Græciæ. Feſtus *Facem in nuptiis in honorem Cereris præferebant, aquaque aſpergebatur noua nupta, ſiue vt caſta, puráque ad virum veniret, ſiue vt ignem atque aquam cum viro communicaret.*

SPLENDIDE MEND.] laudabiliter, magnificè, glorioſè mendax. Nam interdum mentiri laudabile & honeſtum eſt.

NE LONGVS TIBI SOMNVS] longum ſomnum, mortem intellige, vt ſupr. diximus ad Od. 24 lib. 1. ibi, *perpetuus ſop.* Atque iccircò mors ab Homero τανηλεγὴς dicitur, hoc eſt, longum cubandi & quieſcendi tempus præbens, ὅσσας γ᾽ Μοῖρ᾽ ὀλοὴ καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο id eſt, quem Parca mortis diu cubare ſinentis, aut facientis corripuerit. quod epithetum expreſſit Ouidius, *Longa quieſcendi tempora fata dabũt.*

SCELESTAS] ſanguine contaminatas μιαιφόνους.

FALLE] λάθε late effuge, ſupr. Od. x. lib 1.

SINGVLOS] ſeparatim ſuum quæque lacerat.

MOLLIOR] mitior, humanior.

NEC INTRA CL. TEN.] neque te clauſum tenebo, ſed euadere, & periculum effugere ſinam.

CLEMENS PEPERCI] id eſt, clementem me præbui in eo, quòd tibi peperci. notauimus hoc loquẽdi genus ad Od. 8. huius lib. ibi. *Negligẽs, ne qua populus, &c.*

NVMIDARVM] *Numidas dicimus (inquit Feſtus) quos Græci Nomadas: ſiue quòd id genus hominum pecoribus negotiatur, ſiue quod herbis, vt pecora, aluntur.* Plinius lib. 5. cap. 3. *Numidia Maſſiniſſa clara nomine, Metagonitis terra a Græcis appellata: Numidæ verò Nomades à permutandis pabulis, mapalia ſua, hoc eſt, domus plauſtris circumferentes.*

RELEGET] longè à patria remoueat. M. Tul. orat. poſt reditum *acerbiſſimi alij compellebantur, alij reuocabantur, alij relegabantur.* tranſlatè dixit Satyr. vlt. lib. 2. *Ambitione relegata te dicere poſſum Pollio.*

I, PED. QVO TE RAP. ET AVRAE] ſiue terra, ſiue mari iter facere voles, propera, quantum potes. ὅσον τάχος ... ſic Eurip. Med. φεῦγε ... ... id eſt, fuge, fuge. neque naualem currum omittens, neque vehiculum pedeſtre.

MEMOREM] ſculus memoria ſit diuturna, ac ſempiterna, vt ſup. Od. 13. lib. 1. *memorem notam.*

SCVLPE QVEREL.] ita reperi ſcriptum in aliquot cod. manuſcript. Vatic. & item Don. Faern. Ruſſardinis, Cleric. Nicot. non *ſcalpe* quos ſecutus ſum nam *ſcalpere*, fodere eſt: quod ad hunc locum non ſatis quadrat: niſi tralationem eſſe dicamus.

AD NEOBVLEN AMICAM, INſuauem eſſe vitam ſine hilaritate, amarique ab ea Hebrum fortiſſimum adoleſcentem.

Ode XII. Dicolos triſtrophos. Primi quidem duo verſus ſunt Ionici à minore Sapphici trimetri acatalectici, qui conſtant è tribus Ionicis à minore, vel vltimo Pæone tertio, hoc modo:

Miſerarum eſt uu--neque amori uu--dare ludum uu--
Neque dulci uu--mala vino uu--lauere aut exuu--

Tertius item verſus eſt Ionicus à minore Sapphicus acatalecticus, ſed tetrameter, conſtans è quatuor Ionicis à minore, hoc modo:

animari uu--metuentes uu--patrua verbe--
bera lingua uu--

uu--uu--uu-u
uu--uu--uu--
uu--uu--uu--uu--

Miſerarum eſt neque amori dare ludum
Neque dulci mala vino lauere: aut ex-
animari metuenteis patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cytherea puer ales,
Tibi telas, operoſæque Mineruæ
Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri,
Eques ipſo melior Bellerophonte:
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis
Catus idem per apertum fugienteis
Agitato grege ceruos iaculari: &
Celer arcto latitantem fruticeto excipere aprũ.

MISERARVM EST] hæc ode eſt παραινετικὴ, ſeu προτρεπτικὴ. id eſt, ad ſuadendum & exhortandum comparata.

NEQVE AM. DA. LVD.] neque amori indulgere. ſic loquitur Plaut. Barrhid. *ego dare me ludum meo gnato inſtitui.* ibid. *ſed nimium dolo deſidia ei dare ludum.*

LAVERE] à verbo lauo, is. ſupr. annot. ad Od. 3. lib. 2. ſic Lucret. vſurpauit ſonere à ſono, is lib. 3. *ſcire licet non ſincerum ſonere. atque ſubeſſe cæcum aliquem corde ſtimulum* & item feruere, fulgere, &c. Elegant autem & concinna tralatione vſus dixit *mala lauere vino*, quaſi de ſordibus quibuſdam loqueretur. tale eſt *diluere metum, dolorem, curam, ægritudinem animi.* Supra item Od. 7. lib. 1. *vino pellite curas* ab eodem dictum eſt alia tràſlatione ſic vini cadum dixit, *amara curarum eluere efficacem*, Od. 12. lib. 4.

AVT EXANIMARI] exanimari. metu ſcilicet. ſequitur enim *metuenteis pat. verb.* ſic Sat. 4. lib. 1. *auidos vicinum funus vt ægros Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit, &c.* ex quo exanimatus participium, ſemper pro conturbato vſurpatur, vt notat Donatus ad illud Terent. in Andr. *ibi tum exanimatus Pamphylus, &c.* & ad illud Hecyra. *Quæ me propter exanimatum citiùs eduxiſſet.*

METVENTEIS PATR. VERB.] *lingua patrua* pro lingua patrui. Horatianum. Sed cur metuitur lingua patrua, aut cur patruus ponitur pro obiurgatore acri & aſpero? paucis expediam. Sciunt omnes, quanta vis ſit τῆς φυσικῆς στοργῆς, quæ proculdubio in patre erga filium multo maior eſt, quàm in filio erga patrem, vt docet Ariſtot. lib. 8. de morib. ad Nicomach. patruus autem, quamuis etiam ipſe amet fratris filios: patrio illo, & immoderato affectu caret tamen. Itaque cùm *malè verum examinet omnis Corruptus iudex* (vt ait Horatius) veriſimile eſt patrem incredibili illo in filium amore impeditum, multa errata filij præterire, ac diſſimulare, atque adeò probare: quæ ſi quis alius cernat, valde improbet, ac reprehendat: tanta eſt oculorum paternorum in filiis lippitudo, ſeu potiùs cæcitas. At patruos, vt dixi, ab hoc impotente affectu liber, ac ſolutus, de fratris filiorum peccatis iudicat incorruptè. Ita ſiquid delinquunt, id acriter, & ſeuerè reprehendit, coercet, & caſtigat, neque à ſe impetrare poteſt, vt vel mediocribus illorum peccatis facilè concedat. Ex eo natum eſt, vt patruus pro ſæuo, & aſpero reprehenſore, ſeu caſtigatore ponatur. M. Tull. pro Cœlio. *Qui in reliqua vita mitis eſſet, ſit in hac cauſa pertriſtis quidam patruus, cenſor magiſter.* Idem ad Attic. lib. 2. *Cura, amabo te, Ciceronem noſtrum. et nos θεῖοι videmur.* id eſt, patrui. & Catull. in Gellium. *Gellius audierat, patruum obiurgare ſolere. Si quis delicias diceret, aut faceret, &c.* & Horat. Satyr. 3. lib. 2. *ſiue ego prauè, Seu rectè: ne ſis patruus mihi.* & Satyr. 2. eiuſdem libri, *adde Iratum patruum, vicinos.* Mitionem illum Terentianum Æſchini patruum excipio, leniſſimum, & placatiſſimum: contrà patrem Demeam duriſſimum, atque acerbiſſimum.

QVALVM] id eſt, calathum, ex quo quaſillus: quo nomine eſt vſus M. Tull. Philipp. 2. Petrus Victorius lib. varia. lect. nono, cap. 17. admonet, hos verſus treis, qui deinceps ſequuntur, ex Sapphone eſſe expreſſos, cuius hi ſunt verſus. Γλυκεῖα μᾶτερ, οὔτοι δύναμαι κρέκην τὸν ἴστον Πόθῳ δάμεισα παιδὸς, Βραδινὰν δι' Ἀφροδίταν. Nam ſic emendo poſtremum. quorum hæc ſententia eſt, Iucunda mater, non poſſum ordiri telam, aut texere, amore pueri capta, Veneris teneræ opera, ſeu culpa.

PVER ALES] Cupido, quem poetæ pennigerum, aliſque inſtructum fingunt, taléque pingunt & pictores. libet autem mihi ad hunc locum, Eubuli cuiuſdam verſus aſcribere de pennigero Cupidine venuſtiſſimos, ac facetiſſimos. quos profert Athen. lib. 13. Τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα Ἢ κηροπλαστήσας Ἔρωθ' ὑπόπτερον; Ὡς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν, Ἀλλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ. Ἔστι γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥᾴδιος Ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον, Βαρὺς δὲ κομιδῆ. πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά; Ληρος τοσοῦτο, κἂν λέγῃ τις ἐκεῖνον τις. quorum hæc fere ſententia eſt. *Quis hominum primus Cupidinem pennigerum pinxit, aut cera finxit? Vt nihil ille præter hirundines pingere didicerat! ſed erat planè huius dei morum imperitus! Nam neque leuis eſt, neque ad excutiẽdum facilis ei, qui hoc morbo affectus ſit. Qui fieri igitur poteſt, vt alas habeat? mera nuga.* Pinnatum Cupidinem Mercurio & Diana prima natum eſſe refert M. Tull. lib. 3. de nat. deorum. ſic pinnigerum amorem appellat Lucretius lib. 5. *Deníque non biiuntus item differre videtur, Inter equas vbi equus florenti ætate iuuencus Pinnigeri ſæuit calcaribus ictus amoris &c.*

OPEROSAEQVE MINERVAE STVD.] id eſt, ſtudium lanificij Nam cùm omnibus artibus, atque operibus præſit Minerua, tum maximè lanificio. Oppianus lib. β ἁλιευτ. ad princ. Δοῦρα δὲ τεκτήνασθαι, ἀγαστῆσαι τε μέλαθρα, Φᾶρεά τ' ἀσκῆσαι μέτα δ' ἴχνεσι καλὰ διῆξαι Κρατερῶν Ἀθήνη ἐδίδαξε. id eſt, ligna autem fabricari, & ædeis excitare & veſteis nouis filo, ſeu lana conficere, Pallas homines docuit. & Homer. ὀδυσσ. η. de Phæacibus, ὣς δὲ γυναῖκες Ἱστὸν τεχνῆσσαι· περὶ γάρ σφισι δῶκεν Ἀθήνη Ἔργα τ' ἐπίστασθαι περικαλλέα, καὶ φρένας ἐσθλάς. id eſt, vt mulieres autem ſciunt Phæaces telam texere egregiè enim eis dedit Minerua pulchrorum operum ſcientiam, & bonam mentem, ſeu prudentiam, ſeu bonitatem. & Virg. de Camilla lib. 7. Æneid. *Bellatrix non illa colo, calathiſue Mineruæ Fœmineas aſſueta manus.* Idem lib. 5. *Olli ſerua datur operũ haud ignara Mineruæ.* Tibul. lib. 2. *Atque aliqua aſſiduè textrix operata Mineruã Cantat, & appulſo tela ſonat latere.* ÆLianus lib. 1. περὶ ζώων ἱστῶν δὲ φαλάγγια ὑφαντικὴν καὶ ταλασίαν καὶ δῶρα ἐργάνης δαίμονος οὔτε ἴσασιν, οὔτε ὀρέγονται εἰδέναι ἀλλ' ὄντως. id eſt, texendi autem artem, & munera deæ operoſæ, ſeu opificæ, neque ſciunt eæ beſtiolæ, quæ phalanges nominantur, araneæ ſimiles, neque ſcire volunt. Propert. lib. 2. de Penelope, *Coniugium poterat falſa differre Minerua, Nocturno ſoluens texta diurna dolo.* Expreſſit autem Horatius Græcum ephthetum ἐργάνην. Palladem enim ἐργάνην δαίμονα appellans.

LIPARAEI NITOR HEBRI] ex bona valetudine, & maximè ex bona corporis habitudine exiſtit nitor: quamuis interdum etiam nitêre dicantur ij, qui vnguentis delibuti ſunt, vt ſuprà diximus ad Odam quartam libri primi. *nitidum caput* nitor Hebri autem poſitum pro Hebro ipſo κατὰ περίφρασιν, vt annotauimus ſupra Ode quinta huius libri. quod non videntes quidam, ordinem horum verſuum temerè peruertere conati ſunt. ſic Hom. ἰλιάδ. λ. βίη Ἡρακληείη pro Hercule. ſic ἱερὴ ἲς Τηλεμάχοιο. 1. proſodiam autẽ eũ male accepit,

ſeu

ſeu vexauit virtus Herculis. & Odyſſ. lib. neſcio quoto, ψυχὴ Θηβαίου Τειρεσίαο χρύσεον σκῆπτρον ἔχων. id eſt, anima Tireſiæ, qui habebat aureum ſceptrum.

BELLEROPHONTE] de Bellerophonte ſuprà diximus ad Od. VII. huius lib. & XXVII lib. 1. dicemus & ad Od. II. lib. 4. nonnulla. is equo pegaſo vectus Chimæram ſuperauit.

NEQVE PVGNO, NEQVE SEGNI] præſtantiſſimus & pugil, & curſor.

NEQVE SEGNI P. V] ſegni pede eſſet, ſi à quoquam curſu vinceretur.

SIMVL] ſimulátque, vt ſæpe aliàs.

CATVS] catus iaculari, peritus iaculandi, ſeu acutus & ingenioſus in iaculandis, & configendis ceruis fugientibus. annotabitur hoc loquendi genus ad Od. VIII. libr. 4. tam iaculari ceruos, pro configere ceruos iaculis, Horatio familiare, vt annotauimus ſupr. ad Od. II. libr. 1 ibi *iaculatus arces*. Catus autem idem ferè valet, quod doctus ſeu potius acutus. vt vult Varro. lege annot. ad Od. X. lib. 1. ibi, *Te formaſti catus*. ſignificat Horatius, hunc iuuenem eſſe etiam præſtantem venatorem.

PER APERTVM FVGIENTEIS] per liquidum & purum campum, non ſiluis interſeptum, aut arboribus conſitum. ſic autem hic dictum eſt *per apertum*, vt Od. XXXIII. lib. 1. *per purum*: quamquam ibi ſubintelligatur, *caelum*.

CEL. ARCTO LAT. FR. EXCIP.] celer ad excipiendum. excipere hic propriè poſitum. Nam hoc verbum venatorum eſt proprium δέχεσθαι dicunt Græc. Homer. Iliad. δ. δεδεγμένος ἐν προδοκῇσι. Virgil. in Palæmone, *Non ego te vidi Damonis peſſime caprum Excipere inſidiis?* Idem lib. 6. Æneid. *Æmulus exceptum Triton (ſi credere dignum eſt) Inter ſaxa virum ſpumoſa immerſerat vnda*. tranſlatum illud Ciceronis pro Roſcio Amer. *Nimirum ſimiliter arbitrantur iſti bonorum emtores, vos hîc taleis viros ſedere, qui excipiatis eos, qui è ſuis manibus effugerint*: tale illud eiuſdem, Catil. 3. *praſto eſſet ille, qui & fugienteis exciperet, & ſe cum his vrbanis ducibus coniungeret*. Horatius epiſt. 1. lib. 1. *Excipiántque ſenes, quos in viuaria mittant*. Cæſar lib. 6. de vris, *ſed aſſueſcere ad homines, & manſuefieri, ne paruuli quidem excepti poſſunt*. *arcto* autem aut certè ne mentiar, partim *arcto*, partim *arto* ſcriptum reperimus in cod. Ianoct. Faern., tribus Vatic. ceteris omnibus, quos ſecuti ſumus. nam vulg. habent *alto*: quod tamen non damno. videtur enim exprimere illud Homericum, βαθείης ξυλόχοιο, ſic Homer. Iliad. λ. de apro. ὁ δέ τ' εἶσι βαθείης ἐκ ξυλόχοιο: ille autem exit ex alto fruticeto, ſeu loco dumoſo, & arbuſculis denſo.

AD FONTEM BLANDVSIANVM,

quòd magis perſpicuus ſit, quàm vitrum.

Ode XIII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Quis multa gracilis te puer in roſa.

```
-- -vv- -vv- v-
---vv- -vv- vv
--vv--
v--vv- vv
```

O Fons Blanduſia ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus:
Cras donaberis hædo:
Cui frons turgida cornibus
Primis & Venerem, & prælia deſtinat,
Fruſtra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine riuos,
Laſciui ſuboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Neſcit tangere. tu frigus amabile
Feſſis vomere tauris
Prabes, & pecori vago,
Fies nobilium tu quoque fontium
Me dicente cauis impoſitam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lympha deſiliunt tua.

O FONS BLANDVSIAE] Blanduſia eſt in Sabinis. quidam libri habent & hic, *O fons Banduſiæ*, & in inſcriptione, *Ad fontem Banduſinum*.

SPLENDIDIOR VITRO] purior, liquidior, vel διαφανέστερος, ἢ διαυγέστερος, id eſt, perlucidior. ſupr. Od. XVIII. lib. 1. *ſi les perlucidior vitro*.

DVLCI DIGNE MERO] diximus ad Od. 1. lib. 1. veteres exiſtimaſſe in omnibus aquis, fontibus, fluuiis, aliquid numinis ineſſe. eàcircò etiam fontibus ſacrificabant, tamquam Diis, quod hic ſe facturum oſtendit Horatius. Iam in ſacris præter cetera adhibebatur & vinum. Quidam tamen hunc locum aliter explicant: Putant enim ſignificare Horatium vel aquam Blanduſiæ fontis dignam eſſe, quæ cum vino miſceatur, vel fontem Blanduſiæ dignum eſſe, qui vinum fundat pro aqua: vt apud Ouid. libr. 1. Metamorph. *Flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant*. vel aquam ex hoc fonte manantem tantidem eſſe quanti vinum, & quaſi ἀντάξιον τῷ οἴνῳ, pretio & dignitate vino parem eſſe: hoc eſt eſſe ſaluberrimam. Ego autem nihil iſtorum probo.

NON SINE FLORIBVS] vel ad morem veterum refer, quo fonteis floribus inſpergebant. Virgil. Daphnide *Spargite humum foliis: inducite fontibus vmbras, Paſtores, mandat fieri ſibi talia Daphnis*, ibid. *Quis caneret nymphas, quis humum florentibus herbis Spargeret, aut viridi fonteis induceret vmbra?* vel ad alium, quo hoſtias floribus & ſertis coronabant

VENEREM, ET PROEL. DEST. FRVSTRA] conſtituit apud ſe quodammodo Veneri operam dare, & præliari cum aliis hædis, vt qui ſit iam adultus. Fruſtrà autem prælia & Venerem meditatur, quia ſanguine ſuos riuos tibi inficiet.

INFICIET] tinget, vt ſupr. Od. VI. *Infecit æquor ſanguine Punico*.

RVBRO SANGVINE] epithetum perpetuum, vt apud Homer. λευκὸν γάλακτος, mel flauum, & ſimilia. Idem Homerus tamen ferè ſemper αἷμα κελαινὸν & μέλαν αἷμα dicit, id eſt, nigrum ſanguinem.

SVBOLES] ſic legendum non *ſoboles*. & ita habent libri manuſcripti, idémq; docent. Feſtus, & Nonius Marcellus. laſciui autem gregis ſuboles, id eſt, hœdus. Virg. Alex. *Florentem cytiſum ſequitur laſciua capella* Horat. Od. XV. huius lib. *Laſciuæ ſimilem ludere capreæ*.

TE FLAGR. ATROX HORA CANICVL.] *Canicula* (inquit M. Tull. de diuinatione lib 2.) *nihil ſcio, quæ nos incolumus, poſt ſolſtitium exoritur, & quidem aliquot diebus apud Troglodytas (vt ſcribitur) ante ſolſtitium*. Sirium Græci nominant de ea ſic Arat. Τοῖός οἱ καὶ ἔπειτα ... Σείριον, id eſt (vt M. Tullius vertit) *Namque pedes ſubter rutilo cum lumine claret Feruidus ille canis ſtellarum luce refulgens: Hunc tegit obſcurus ſubter præcordia vepres, Nec into ſpirans rabido de corpore flammam, Æſtiferos validis erumpit flatibus ignes. Totus ab ore micans iacitur mortalibus ardor*. Apud Homer. Iliad. χ. Priamus Achillem cum hoc aſtro comparat,

Idque pulcherrimè deſcribit his verbis: Τὸν δ' ὁ γέρων Πρίαμος πρῶτος ἴδεν ὀφθαλμοῖσι Παμφαίνονθ', ὥς τ' ἀστέρ' ἐπεσσύμενον πεδίοιο, Ὅς ῥά τ' ὀπώρης εἶσιν, ἀρίζηλοι δέ οἱ αὐγαὶ φαίνονται πολλοῖσι μετ' ἀστράσι νυκτὸς ἀμολγῷ, Ὅν τε κύν' Ὠρίωνος ἐπίκλησιν καλέουσι. Λαμπρότατος μὲν ὅ γ' ἐστί, κακὸν δέ τε σῆμα τέτυκται, Καί τε φέρει πολλὸν πυρετὸν δειλοῖσι βροτοῖσιν. Ὣς τοῦ χαλκὸς ἔλαμπε, id eſt, eum autem primus ſenex Priamus vidit vndique collucentem, vt ſidus, in campum irruentem quod autumno exſiſtit: valde autem clarum eius fulgor inter alia ſidera videtur nocte obſcura: Quem Orionis canem cognomento nominant. Atque hoc quidem aſtrum clariſsimum eſt. mala autem hominibus portendit, & morbos complureis mortalibus importat. Sic illius arma ærea fulgebant. Quos Homeri verſus videtur his ſuis adumbraſſe Virgilius lib. 10 Æneid. *Ardet apex capiti, criſtiſque à vertice flamma Funditur, & vaſtos vmbo vomit aureus ignes: Non ſecus, ac liquida ſiquando nocte cometæ Sanguinei lugubre rubent, aut Sirius ardor. Ille ſitim, morboſque ferens mortalibus ægris Naſcitur, & læuo contriſtat lumine cælum.* Vult igitur Homerus canem eſſe Orionis. alij autem non Orionis, ſed Icari, aut Erigonæ aiunt eſſe, eumque inter aſtra locatum propter hanc cauſam Icarus Athenienſis genere, filiam habuit Erigonam nomine. hæc catulum alebat. Ille cùm Bacchum aliquando hoſpitio accepiſſet, pro ſua in eum liberalitate vino donatus ab eo eſt, & vite. Iuſſerat autem Deus, cùm illũ hoc munere remuneraretur, vt beneficium acceptum cum aliis hominibus communicaret. Itaque cum terras obire ac peragrare, Dei erga ſe beneficium prædicans incepiſſet, ac iam ex vrbe exiſſet, canémque Erigonæ vnà ſecum haberet: bubulcis quibuſdam, qui primi ei in agro occurrerant, vinum dedit, quo illi immoderatè hauſto, altiſsimo ſomno oppreſsi ſunt. Experrecti autem cùm arbitrarentur ſibi ab Icaro venenum eſſe datum, eum interemerunt. Canis ad Erigonem reuerſus, voce & latratu, quæ accidiſſent, ei indicauit. Illa, re comperta, ſuſpendio vitam finiit. Morbo autem tæterrimo & peſtilenti Athenis orto, Athenienſes ab oraculo admoniti Icarum & Erigonam diuinis, iiſque ſollemnibus atque anniuerſariis honoribus affecerunt & venerati ſunt: atque ita illi in cælo locati, & in aſtrorum numerum aſcripti ſunt: Icaruſque, Boötes: Erigona, Virgò ſunt appellati: Canis nomen ſuum retinuit. Neque verò me fugit, Canem Icari à nonnullis προκύνα exiſtimari, eundémque Sirium. Atque ita M. Tull. in Arato Horat. ad Od. xxvii. lib. 1. *Hic in reducta valle Caniculæ Vitabis æſtus.*

Nescit tangere] neſcit, id eſt, nequit, ſeu non poteſt tangere: propterea ſcilicet quòd ilex iis ſaxis, vnde naſceris, inſita, ſuis frondibus, ac ramis feruidos abs te ſolis excludit ictus, vt idem alibi loquitur.

Frigvs amabile] ἀπεῖρον. eſt enim aliquod frigus naturæ inimicum & mortiferum vt Satyr. 1. libr. 2. *o puer, vt ſis Vitalis metuo, & maiorum ne quis amicus Frigore te feriat.* Præbes igitur frigus am. pec. vago, id eſt, vt loquitur Od. xvii. libr. 1. Defendis æſtatem pecori vago, nempe ouibus & capellis. ſic enim de Lucretili: *& igneas Defendit æſtatem capellis Vſque meis.* Sic & Virgilius Me. lib. *Muſcoſi fontes, & ſomno mollior herba, Et quæ vos rara viridis tegit arbutus vmbra, Solſtitium pecori defendite: iam venit æſtas Torrida.* idem Alex. *Nunc etiam pecudes vmbras, & frigora captant.*

Praebes] ſuppeditas, ſufficis, παρέχεις. hoc enim ſignificat verbum præbeo. vſus eſt ſuprà Od. vi. lib. 2. *Ver vbi longum, tepidaſque præbet Iupiter brumas.* & Od. xiiii. lib. 4. *Te copias, te conſilium, & tuos præbente Diuos.* & Sat. 1 lib. 1. *Neſcis, quid valeat nummus? quem præbeat vſum?* Od. xi. lib. 4. *& exemplum graue præbet ales Pegaſus.* epiſt. ad Numicium libr. 1. *chlamydes Lucullus, vt aiunt, Si poſſet centum ſcenæ præbere, rogatus, Qui poſſum tot? ait,* Sat. 6. lib. 1. *amita Ex re præberi ſumtus mihi crederet illos,* epiſt. ad Vill. lib. 1. *Ne vicina ſubeſt, vinum præbere taberna Quæ poſſit tibi.* ſic Lucret. lib. 5. *Dædala tellus Vnde alit atque auget, generatim pabula præbens.* Idem lib. 5. *Pabula viua feris præbebat dentibus hauſtus.* & lib. 6. *Et multis aliis præbet regionibus æquor Vtilitatem opportunam ſitientibus nautis.* Plaut. Rud. *Ne thermopolium quidem vllum inſtructum ludos ita ſalſam præbet potionem, & frigidam.* idem in Menæchm. *quando ego tibi ancillas, penum, lanam, aurum, veſtem, purpuram bene præbeo.* idem Curgul. *Nam & operam mihi, & pecuniam bene præbuiſti.* & Terent. Heauton. *nolunt crebrò commutarier: præbent exiguè ſumtum.* Idem in Phorm. *ea quæ præbet, non tu hunc habeas plane præſentem Deum?* in Hecyra. *Nihil apud me tibi fieri patiar, quin, quod par ſit, benigne præbeatur.* Tibull. lib. 2. *Illa ſelectos certent præbere colores: Africa Puniceum, purpureùmque Tyros.* ibid. *præbebat aperte Mitis in vmbroſa gramina valle Venus.* Salluſt. coniur. Catil. *Nam vt cuiuſque ſtudium ex ætate flagrabat, aliis ſcorta præbere, aliis canes atque equos mercari.* ibid. *ſi voluptatibus veſtris otium præbere vultis.* Virgil. Georg. 3. *iubeo frondentia capris Arbuta ſufficere, & fluuios præbere recentes.* M. Tull. epiſt. ad Quint. Frat. lib. 2. *reliqua ſingulorum dierum ſcribemus ad te, ſi modò tabellarios tu præbebis.* idem de nat. Deor. lib. 2. *aer calo tenuitate & calore temperatus vitalem & ſalutarem ſpiritum præbet animantibus.* Idem in orat. pro Roſc. Amer. *cibaria vobis præberi videmus.* Hirtius de bello Alex. *quod vtrumque palus largè præbere poterat.* idem ibid. *ſeruos præterea puberes armauerant, quibus domini locupletiores victum quotidianum, ſtipendiùmque præbebant.* Poteſt etiam dici præbere idem valere, quod παρέχειν. ex quo parochi, qui legatis & magiſtratib. ligna, ſalem, & ſimilia præbebant. Hor. Sat. 5. lib. 1. *Proxima Campano ponti quæ villula, tectum Præbuit, & parochi, quæ debent ligna, ſalémque.* ibid. *Murena præbente domum, Capitone culinam.* Sat. 4. *Præter eum, qui præbet aquam.* ſic Plaut. Aulular. *Neque ligna ego vſquam gentium præberi vidi pulchrius. Ita omnes exegit foras, &c.* quibus verbis iocans Congrio coquus ſignificat, omneis coquos ab Euclione fuſte eſſe exactos, atque eiectos.

Fies nobilivm tv qvoqve] tu quoque aſcriberis in numerum nobilium fontium meis carminibus, quibus ilicem, ex qua tua aqua defluit, ſaxo innatam, immortalitati conſecrabo.

Loqvaces] cum murmure labentes, cum murmure trepidantes ſic enim loquitur epiſt. 10. libr. 1. *Quam quæ per pronum trepidat cum murmure riuum.*

Desilivnt] ex loco ſuperiore labuntur, defluunt, decurrunt. hoc totum autem *loquaces deſiliunt*, fortaſſe poetæ Græci dicerent λαλ' ἀποῤῥέουσι, ſeu καχλάζουσι. tale eſt illud ex Od. xvi. epod. *montibus altis Leuis crepante lympha deſilit pede.*

AVGVSTI LAVDES,

victoris ex Hiſpania reuertentis, comparans cum Herculi, quòd non per alios, ſed per ſe laborem adminiſtret.

Ode XIIII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

–∪ – – – ∪∪ – ∪ – –

–∪ – – ∪∪ – ∪ – –

·∪ – – – ∪∪ – ∪ · –

–∪∪ – –

Herculis ritu modò dictus, ò plebs, Morte venalem petiiſſe laurum.

Cæſar Hiſpana repetit Penates
Victor ab ora.
Vnico gaudens mulier marito
Prodeat iuſtis operata diuis:
Et ſoror clari ducis & decoræ
Supplice vitta
Virginum matres, iuuenúmque nuper
Soſpitum. Vos ô pueri, & puellæ
Iam virum expertæ, malè nominatis
Parcite verbis.
Hic dies verè mihi feſtus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Cæſare terras.
I, pete vnguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marſi memorem duelli:
Spartacum ſi quà potuit vagantem
Fallere teſta.
Dic & argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem,
Si per inuiſum mora ianitorem
Fiet, abito.
Lenit albeſcens animos capillus,
Litium, & rixæ cupidos proteruæ.
Non ego hoc ferrem calidus iuuenta,
Conſule Planco.

HERCVLIS RITV] Quemadmodum Hercules grauiſſimis ærumnis exanclatis, ſeu exantlatis, plurimiſque ſuſceptis laboribus, atque adi tis vitæ periculis, vt hominum generi otium ac tranquillitatem compararet, in cælum vocatus eſt: ſic Auguſtus glorioſiſſimam deuictis hoſtibus victoriam in Hiſpania conſecutus, in Italiam ſaluus reuertitur. De Hercule ſupr. ad Od. III. huius libri.

MORTE VENAL.] Od. XVI. lib. 2. *non gemmis, neque purpura venale, nec auro.*

LAVRVM] frondem felicem, qua coronabantur victores, & triumphaturi.

VNICO GAVDENS] vni nupta, vnóque contenta matrona, hoc eſt caſta, & pudica.

OPERATA] operari & facere pro ſacrificandi verbo vſurpant Latini. vt ῥέζειν Græci ἔρδειν τῷ θύειν. quod docet Athenæus lib. 14. Virg. Georg. 1. *latis operatus in herbis.* Tibull. lib. 2. eleg. 5. *Tunc operata Deo pubes diſcumbet in herba, Arboris antiquæ qua leuis vmbra cadet.* alioqui operari propriè, opus facere eſt, ſeu operam in aliqua re ponere. Virgil. AEneid. 3. *Connubiis, aruiſque nouis operata iuuentus.* [operari etiam dicuntur matresfamilias, quæ lanam carpunt, & in lanificio occupatæ ſunt. Arnob. lib. 2. aduerſ. genteis. matresfamilias veſtrę (inquit) in atriis operantur domorum, induſtrias teſtificantes ſuas]

IVSTIS DIVIS] diis patriis, & conſuetudine, atque vſu receptis. plerique libri veteres habent, iuſtis operata ſacris.

ET SOROR CLARI DVCIS] Octauia quæ M. Antonio nupſit.

ET DEC. SVPPL. VITTA VIRGIN. MATR.] & fæminæ natu grandes ſupplici veſtitu cultæ, atque ornatæ. Virg. AEn. 7. *Prætenimus manibus vittas, ac verba precantum.*

SOSPITVM] qui è bello ſalui redierunt.

IAM VIRVM EXPERTAE] nuptæ. contrà Od. II. ſup. *Nuptiarum expers.*

MALE NOMIN. PARC. VERB] id eſt, εὐφημεῖτε, εὔφημα φωνεῖτε, εὐστομεῖτε, fauete linguis, vt loquitur Od. I huius lib. ſed ne cui ſit mirum, me ſcripturam vulgatam *male ominatis*, immutaſſe, & *malè nominatis* repoſuiſſe, primùm teſtificor, me in octo libris manuſcriptis, Don. Faern. Torn. Vrſin. quatuor Vaticanis, & idem aliis bene reperiſſe ſine vlla litura expreſſam: deinde cùm de ea ad Gabr. Faernum retuliſſem, is hortatus eſt me atque adeò mihi auctor fuit, vt eam ſequerer tamquam veram, & incorruptã. Nunc ſi quis ex me huius ſcripturæ rationem quæret, ego dubitanter & ſingultim reſpondebo, videri mihi Horatiũ vocem δυσώνυμος exprimere voluiſſe: &, quemadmodũ illi ὄνομα δυσώνυμον dicunt, ſic poetam noſtrum verba malè nominata id eſt, turpia, ſeu potiùs mala verba, dixiſſe. Notu eſt autem olim imperari ſolitum eſſe, vt rebus diuinis quæ publicè fierent, fauerent linguis, id eſt, bona verba loquerentur, & à malis verbis ſeu malis nominibus abſtinerent. Præterea, vt ſcribit M. Tul. lib. 1. de diui. *cùm imperator exercitum, cenſor populum luſtraret, bonis nominibus qui hoſtias ducerent, eligebantur, & conſules in delectu obſeruabant, vt primus miles fieret bono nomine.* Credibile igitur eſt, fortaſſe Horatium eadem ratione dixiſſe *verba malè nominata*, qua ratione diceremus hominem malè nominatum, ſeu mali nominis: vel verba malè nominata pro malis nominibus poſuiſſe.

ATRAS EXIMET CVRAS] ſic Od. I. huius lib. *Poſt equitem ſedet atra cura.*

TENENTE CAESARE TERRAS] κρατοῦντος τῆς γῆς. terrarum imperium obtinente.

I, PETE VNGVENTVM] adhibebant elegantiores homines in conuiuiis vnguenta & coronas. ſupr. Od. VII. lib. 2. *funde capacibus Vnguenta de conchis. quis vdo Deproperare apio coronas, Curatve myrto?* Anacr. Ἐμοὶ μέλει μύροισι Καταβρέχειν ὑπήνην, Ἐμοὶ μέλει ῥόδοισι Καταστέφειν κάρηνα. quibus verſibus ſignificat Anacreon, ſibi curæ eſſe vnguentis cæſariem madefacere ſibi curæ eſſe roſis caput coronare.

ET CADVM MARSI MEM.] cadum, qui iam tum fuerit in cella conditus, cùm bello Marſico Italia arderet. Dictum eſt autem Marſicum bellum (inquit Strabo lib 10.) ab iis, qui defectionis illius auctores ac principes fuerunt maximéque à Propedio Marſorum duce. quamquam initium belli à Picentibus eſſe natum tradit Liuius, quibus cum vnà defecerant à populo Rom. Marſi, Peligni, Marrucini, Lucani, Samnites cuius defectionis cauſa ex eo nata eſt, quòd cùm ſe communione ciuitatis ac libertatis cum populo Rom. coniungi poſtulaſſent à ſenatu, populóq; Rom. id non obtinuerant. Neceſſe verò eſt hoc vinum, vetus admodum fuiſſe, cùm bellum Marſicum conflatũ ſit L. Iulio Cæſare, & Rutilio Lupo Coſſ. à quo tempore vſque ad M. Lollium, Q. AEmilium Lepidum, quibus Coſſ. annum ætatis ſuæ agebat Horatius quadrageſimum quartum ſi rationem inire voles, LXX. anni intercedunt. Cadus autem, ne quis erret, & Græca vox eſt & Græca menſura eſt enim à verbo χανδάνειν, quod eſt χωρεῖν id eſt, capere. idem autem valent, cadus, metretes, ceramium. Heſych. κάδος ὁ κεράμιον id eſt, cadus eſt ceramium. Iam ex Dioſcoride licet intelligere, metretem & ceramium, ec idem eſſe: ex Plinio, metretam & cadum. Quærat aliquis, ſi hæc tria, nomina Græca ſunt, & menſuræ Græcæ nomina. quæ vox, & quę menſura Latina eis pariter reſpondeat nulla quod ſciam: niſi fortè amphora, aut (quod idem valet) quadrantal: quæ tamen menſura, vt docet Feſtus, octo & quadraginta ſextarios capit. At metretes, vt tradit Nicandri interpres duos & ſeptuaginta ſextarios continet. Quare amphora Romana ſeu quadrantal, tertia ferè parte minus continet, quàm cadus, aut metretes, aut ceramium: quæ proximæ menſuræ, amphoram, & vrnam, ſeu treis vrnas capiunt: amphora autem duas vrnas dumtaxat, aut certe paullò plus.

SPARTACVM] Bellum ſeruile, quòd Chryſo & Spartaco ducibus cum populo Romano geſtum eſt, anno ferè decimo ſexto poſt Marſicum, ortum eſt. L. Licinio Lucullo, & M. Aurelio Cotta Coſſ. De Spar-

taco ſic Athen.lib.6. καὶ Σπάρτακος δὲ ὁ μονομάχος ἐκ Καπύης πόλεως τῆς Ἰταλικῆς ἀποδρὰς κατὰ τοὺς μετὰ Ἀθήναιον χρόνους, πολλοὺς οἰκέτας ἀποστήσας οἰκέτης ὢν καὶ αὐτὸς εἰκότως, Θρᾷξ (ἦν γὰρ) κατέδραμε πᾶσαν Ἰταλίαν χρόνον οὐκ ὀλίγον, πολλῶν ὁσημέραι καθ' ἐκείνους ἐπισυρρεόντων αὐτῷ, καὶ εἰ μὴ ἀπέθανεν ἐν τῇ πρὸς Λικίνιον Κράσσον παρατάξει, οὐ τὸ τυχὸν ἂν ἰδρῶτα τοῖς ἡμετέροις παρεῖχεν. quibus ex verbis (ne verbum verbo reddamus) intelligere licet, hunc Spartacum ſeruum & gladiatorem, & genere Thracem fuiſſe, totámque Italiam diu populatum eſſe, maiore in dies ſeruorum multitudine ad eum confluente: & niſi in eo prœlio, quod aduerſus Craſſum commiſit, occubuiſſet, magnum in diſcrimen rem Romanam fuiſſe venturam. Plutarchus autem in Craſſo ſcribit, quamuis in ea pugna, quæ aduerſus Spartacum pugnata eſt, Craſſus (cui id bellum fuerat mãdatum à ſenatu) ſeſe fortiſſimè geſſerit, ſuúmque ipſius corpus periculo obtulerit: illius victoriæ tamẽ gloriam Pompeio eſſe quæſitam, atque aſcriptam, proptereà quòd eos, qui è prœlio aufugerant, exceptos Pompeius interfecerit, ita vt ad ſenatum ſcripſerit. Craſſum quidem aperto Marte viciſſe fugitiuos: ſe autem belli reliquias ſuſtuliſſe, & (vt ait Plutarchus) τοῦ πολέμου τὴν ῥίζαν ἀνῃρηκέναι, id eſt, belli radicem excidiſſe.

SPART. SI QVA, &c.] ſi qua teſta, ſeu ſi quis cadus effugere potuit Spartaci, & fugitiuorum manus, totam Italiam ſuo arbitratu percurrentium ac vaſtantium. Sed videtur non poſſe ferri hæc explicatio, *ſi qua teſta*, id eſt, ſi aliqua teſta: alioqui erit trochæus, ſeu tribrachus pro dactylo, *qua potu. qua* enim recti caſus, breuis eſt ſyllaba. Dicendum igitur eſt, vel hic legi debere, *ſi qua*, pro *ſi qua* quod quibuſdam placet: vel ſi ſeruetur lectio recepta. *ſi quo*, *qua* hic præter naturam longum fieri: aut quod magis probo. *ſi qua*, poſitum eſſe pro, ſi qua parte, ſeu potiùs ſi qua ratione, vt apud Virg. lib. 1. Æneid. princ. *Si quà fata ſinant*. quamquam Cariſius lib. 2. *ſi qua* vult eſſe poſitum apud Virg. pro *ſi quo*, hoc eſt, ſi quo modo: quemadmodum & lib. 6. in extr. *ſi quà fata aſpera rumpas Tu Marcellus eris.* non diſſimile eſt illud eiuſdem, Palæm. *Etſi non aliquà nocuiſſes, mortuus eſſes.* Non deſunt qui ſic explicant, *Spartacum ſi quà* &c. id eſt, ſi vinum in aliqua teſta conditum, potuit,

IN CHLORIM,

51 mœcham, vetulam luxurioſam.

Ode XV. Dicolos diſtrophos: vt, Sic te diua potens Cypri.

– – ◡ – – ◡◡ – ◡ –

– – – ◡◡ – – ◡◡ – ◡ –

VXor pauperis Ibici,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ,
Famoſisque laboribus.
Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines,
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.

VXOR PAVPERIS IBICI] hanc Oden veteres notant eſſe memptiecen: id eſt, ad reprehendendum comparatam.

NEQVITIAE FIGE MODVM TVAE] conſtitue modum tuæ libidini, tuæque incontinentiæ. ſic loquitur M. Tull. paradoxo 3. in extr. *Etiam ne in minimis rebus? Etiam ſi quidem rerum modum figere non poſſumus: animum tenere poſſumus.* quidam libri veteres habent *pone modum*: in his Torn. & Iann & Danielis Aurelianenſis, & Nicot. & Ruſſard.

FAMOSISQVE LABORIBVS.] Venereis & meretriciis. famoſus enim ſemper turpitudinem ſignificat, vt huius lib. Od. III. *Famoſus hoſpes.*

MATVRO PROPIOR DES.] id eſt, deſine morti maturæ iam propinqua, id eſt, anus decrepita, deſine, inquam, inter virgines & puellas iocari, & ludere.

INTER LVDERE VIRGINES] ludere inter virgines. Spartacum fallere: vox *cadus* ſubintelligatur, & iungatur cum verbo *potuit*, & pro vino poſita intelligatur: *qua teſta* autem ſint ſexti caſus, pro in aliqua teſta quod mihi nullo modo placet. Nõ eſt autem dubium, quin quem cadum paullo antè dixerit, hic teſtam appellet. hoc tantum intereſt, quòd teſta materiam declarat, cadus menſuram.

FALLERE] λανθάνειν, latêre, vt ſæpius iam dixi.

DIC ET ARGVTAE PROPERET, &c.] dic & Neæræ, vt properet colligere crinem nodo: id eſt, religare comam in nodum. tale eſt illud Od. 11. lib. 2. *dic age cum lyra Maturet incomtum Lacænæ More comã religata nodum.*

MYRRHEVM] ſubflauum: vel myrrhei eo loris vel myrrhino vnguento delibutum. Tibullus libro tertio, elegia quarta. *Stillabat Tyrio myrrhea rore coma.* Propertius lib. 1. *Aut quid Orontbea crines in perfundere myrrha?* mutat repetendum ἀπὸ κοινοῦ.

NODO COHIBERE] colligere, ſeu religare in nodum. ſupr. Od. XIX. lib. 2. dixit *nodo coercere.*

LENIT ALBESCENS ANIMOS, &c.] coniungenda ſunt hæc, *animos, litium & rixæ cupidos*, vt ſignificet τὸν θυμὸν, canities (inquit) & ætas ingraueſcens me mitiorem & placidiorẽ reddidit. Atqui facit nos amariores ſenectus: & ſenes ſunt iracundiores viris, vitio ætatis: & odioſa eſt omnis in imbecillo corpore offenſio. Itaque pueri, ſenes, mulieres maximè ſunt iracundi. Reſpondeo, ſenes quidẽ, vt & mulieres, & pueros eſſe admodũ iracũdos: ſed tamẽ quia ſunt imbecilli, iram continent: aut ſi non continent, fruſtrà iraſcuntur: at viri & iuuenes irati, ſui doloris continuò pœnas expetunt, & manu, vi, ferro, iniuriam acceptam vlciſcuntur.

CALIDVS IVVENTA.] epiſt. ad Piſon. *florente iuuenta Feruidus*, id eſt, iuuenis: quem Græci vno nomine ζαέν dicunt, quaſi ἀεὶ ζέοντα: id eſt, ſemper feruentem. Profert hunc locum Seru. ad illum Virg. Æneid. 5. *Tum verò exarſit iuuenis dolor*

CONSVLE TVLLO] L. Volcatio Tullo, id eſt, anno ab vrbe condita IDCCXX. quo tempore annum ætatis ſuæ agebat circiter XXXI. ſi verum eſt eum natum eſſe L. Aurelio Cotta, & M. Manlio Torquato Coſſ. quod quidem de ſe ipſè teſtatur Od. XIII. epod. *Tu vina Torquato moue Conſule preſſa meo.*

Non, ſi quid Pholoën ſatis,
Et te, Chlori, decet. filia rectiùs:
Expugnat iuuenum domos,
Pulſo thyas vti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Laſciuæ ſimilem ludere capreæ.
Te lanæ probe nobilem
Tonſæ Luceriam, non citharæ, decent,
Nec flos purpureus roſæ.
Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

vide annot. ad Od. VII. lib. 2.

ET STELLIS NEBVLAM, &c.) id eſt, & te vetulã, atq; aridã puellis, teneris, atq; ætate florentibus admiſcere.

CANDIDIS) id eſt, lucidis. nam vt tenebræ nigræ, ita lux candida eſt.

PHOLOËN) puellam, filiam tuam.

EXPVGNAT IVVENVM DOMOS) non quòd iuuenũ fores manibus, aut ſaxis effringat, ſed quòd mulieris forma, & flos ætatis, haſtarum & gladiorum inſtar, viros etiam fortiſſimos & conſtantiſſimos, labefactet ac proſternat. Teſtem huc producam locupletem Anacreontem, Νικᾷ δὲ καὶ σίδηρον, Καὶ πῦρ καλή τις οὖσα, id eſt, mulier formoſa ferrum & ignem ſuperat. Quòd ſi quis contendet, hanc Pholoen reuera amore ſtimulatam, & concitatam vltrò ad iuuenum fores cucurriſſe, & in eas irrupiſſe, non pugnabo. & fortaſſe hæc ſententia verior eſt.

PVLSO THYAS VTI, &c.) thyadi ſimilis, pulſu tympani exaudito, furore concitatæ, ſunt autem thyades Bacchi ſacerdotes, quæ aliis nominibus Mænades,

Baſſaræ, & Baſſarides, Bacchæ, &c. appellantur.

LVCERIAM) oppidũ Apuliæ, circa quod lanæ optimæ tõdebantur. aiunt etiam in hoc oppido templum fuiſſe Mineruæ conſecratum: cui deæ lanificium curæ eſt. decet (inquit) te colus & fuſus, & radii, & lanificiũ.

AMOR NOTHI) amor, quo Nothum depetit.

NEC POTI VETVLAM, &c.) nec te decet cados vſq; ad fæcem exhaurire: ſed puellas, nempe impudicas, vt Od. 36. lib. 1. *Neu multi Damalis meri Baſſum Threicia, &c.* Nam fœminis, & matronis Romanis nefas erat omnino vinum guſtare. Scribunt Plutarchus, Valerius Max. & Athenæus. Athenæi verba ſunt hæc lib. 10. ex Polybio, [illegible] id eſt, apud Romanos autem (vt ait Polyb. li. 6.) interdictum eſt mulieribus vini potu. vinum autem ex vuis paſſis vinum bibunt. Idem

AD MÆCENATEM,

oſtendens nihil non poſſe auro, aut pecunia expugnari.

Ode XVI. Dicolos tetraſtrophos: vt, Scriberis Vario fortis & hoſtium.

- - ‿‿ - ‿‿ - ‿‿
- - ‿‿ - ‿‿ - ‿‿
- - ‿‿ - ‿‿ - ‿‿
‿ - ‿‿ - ‿

Incluſam Danaen turris ahenea,
Robuſtaque fores, & vigilum canum
Triſtes excubiæ muniuerant ſatis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acriſium, virginis abditæ
Cuſtodem pauidum, Iupiter & Venus
Riſiſſent: fore enim tutum iter, & patens,
Conuerſo in pretium deo.
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum
Demerſa excidio. diffidit vrbium
Portas vir Macedo, & ſubruit æmulos
Reges muneribus. munera nauium
Sæuos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,

INCLVSAM DANAEN] Acriſius conſulto de liberis maſculis, ſi quos filia ſua pareret oraculo, reſponſum tulit, ſe ab eo, qui è filia ſua naſceretur, interfectum iri. Hoc igitur metuens, extructo ſub terra æreo thalamo (de quo Pauſan. Corinthiac.) Danaen acerrima cuſtodia ſeptam tenebat. Verumtamen illa (vt tradunt nonnulli) à Prœto patruo corrupta eſt. ex quo diſſidium inter fratres implacabile natum eſt. Alij autem ſcribunt, (atque hæc opinio magis vulgata, & probata eſt) Iouẽ in aurũ conuerſum, per impluuiũ in ſinum Danaæ influxiſſe, & cum ea rem habuiſſe: quam opinionem ſequitur & Pindarus Pyth. carmine duodec. [illegible] Danaæ filius, quem ex auro ſua ſponte fluente ortum eſſe dicimus. ex eo concubitu Perſeus natus eſt: de quo Homer. Iliad. ξ. [illegible] id eſt, Neque cùm amaui Danaen formoſam Acriſij filiam. Quæ Perſeum peperit omnium virorum clariſſimum. Hic Gorgonis caput, cuius aſpectus homines in lapides vertebat, abſcidit. Pindarus Pyth. [illegible] &c. ſed idem Pindarus, quæ de auro & Danae dicuntur, videtur in carmine ſexto Iſthmiorum ad Alcmenam tranſtuliſſe. Quærit enim ex Thebis, quo maximè tempore lætitia

tradidit & Valerius Maxim. lib. 2. cap. 1. bibere autem fæce tenus, prouerbium olet. ſic loquuntur & Græci. Lycida quidem ille apud Theocr. in Thalyſiis, dicit ſe potaturum labris vſque ad fæcem impreſſis. [illegible] cod. Rain. Card. habet, [illegible] non probo. [Sed non diſſimulabo, in vno codice Vaticano, & in Paer. meminiſſe me ſcriptum videre Romæ, *vetula*: & item hic in Gallia reperi in vno Ruſſard. & vno Nicotiano: vt ſcilicet conreat cum voce *fæce*: atque ita intelligamus hoc ſentire Horatium non decere hanc anum vini veteris amphoras vſque ad fæcem exhaurire. Omnino vocem *vetulam* retineo, vt multo plurium librorum manuſcriptorum auctoritate confirmatam: neque tamen, *vetula*, damno, ſi cui probabitur magis. quod fortaſſe verum & rectum eſt.

Maiorumq; fames. iure perhorrui
Latè conſpicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negauerit,
A Dijs plura feret. nil cupientium
Nudus caſtra peto: & transfuga, diuitum
Partes linquere geſtio,
Contemtæ dominus ſplendidior rei,
Quàm ſi quicquid arat impiger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ riuus aquæ, ſiluaq; iugerum
Paucorum, & ſegetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior.
Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes:
Nec Læſtrygonia Bacchus in amphora
Langueſcit mihi: nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis:
Importuna tamen pauperies abeſt:
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parua Cupidine
Vectigalia porrigam,
Quàm ſi Mygdoniis regnum Halyattici
Campis continuem. multa petentibus,
Deſunt multa. benè eſt, cui deus obtulit
Parca, quod ſatis eſt, manu.

affectæ ſint: vtrùm cùm capillatum Bacchum genuerunt an cùm intempeſta nocte optimum, & maximum Deorum, aurea niue ſtillantem, in Alcmenæ Amphytryonis vxoris ſinum, complexũmque venientem, vt Herculem procrearet, acceperunt, &c. Verba Pindari ſunt hæc, quæ quidem ad hunc locum pertineãt: [illegible] tabula autem picta illa, quam ſpectabat Chærea in Eunucho, non ſignificabat, Iouem ſeſe in aurum conuertiſſe ſed in hominem conuerſum, imbrem aureum in Danaæ gremium demiſiſſe, ac per alienas tegulas, & per impluuium fucum factũ mulieri veniſſe clanculum. Attingit & Sophocles in Antigone hanc Danaæ fabulam, his verbis: [illegible] id eſt, Etiam Danaæ corpus potuit ætheris lucem cum tenebris mutare. & delituit in thalamo ſubterraneo incluſa, &c. ſignificat autem Danaæ fabula, nullam eſſe fœminam vſque adeò pudicam, quæ auro expugnari non poſſit.

TVRR. AHENEA] Soph. [illegible] appellat. profert hunc locum Seru. Georg. 3.

ROBVSTÆQVE FORES] & ſolidiſſimæ ac validiſ-

ſimæ fores munierant ſatis.

NOCTVRNIS AB ALTERIS] id eſt, ſatis munitam, ac tutam reddiderant aduerſus adulteros noctu. noſ. ſic loquuntur boni ſcriptores Lucret. lib 3. *Quòd ſi forte ideo magis immortalis habendaſt, Quod vitalibus ab rebus munita tenetur, &c.* lege annot. ad Satyr. 1. libr. 2. *Tutus ab infeſtis latronibus?*

ADVLTERIS] amatoribus, corruptoribus. *Adulter & adultera dicuntur, quia & ille ad alteram, & hæc ad alterum ſe conferunt.* Feſtus.

FORE ENIM TVTVM ITER, &c.] Iupiter, & Venus Acriſij patris anxiam illam, & nimis diligentem cuſtodiam deriſerunt. ſciebant enim aditum ad Danaen, facilem, & expeditum futurum conuerſo in aurum Ioue.

IN PRETIVM] in aurum alter epiſt. 17 lib. 1. *Et decus & pretium recte petit experiens vir.* & epiſtol. 16. eiuſd. *Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat Seruus: habes pretium, loris non ureris, aio* & Od. XXIIII. huius lib. *Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.* Nam veteres pretium pro mercede, & præmio vſurpabant.

AVRVM PER MEDIOS IRE SATELL.] M. Tull. procœmio actionum Verr. Verrem, qui ſuos iudices corrumpere cogitabat, omnémque ſalutis rationem in ſola pecunia collocabat, ita diſputantem inducit: *nihil eſſe tam ſanctum, quod non violari, nihil tam munitum, quod non expugnari pecunia poſſit.* Quod autem hic auro tribuit Horatius, idem argento Sophocles in Antigone, neque ſane quicquam refert de vtro metallo verba fiant, cùm vtroque ſermone ſignificent ſcriptores quantum valeat pecunia. verba Sophoclis hæc ſunt: οὐδὲν γὰρ ἀνθρώποισιν οἷον ἄργυρος κακὸν νόμισμ' ἔβλαστε. τοῦτο καὶ πόλεις Πορθεῖ, τόδ' ἄνδρας ἐξανίστησιν δόμων. Τόδ' ἐκδιδάσκει, καὶ παραλλάσσει φρένας Χρηστὰς πρὸς αἰσχρὰ πράγμαθ' ἵστασθαι βροτῶν. Πανουργίας δ' ἔδειξεν ἀνθρώποις ἔχειν. Καὶ παντὸς ἔργου δυσσέβειαν εἰδέναι. quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt, Nihil eſt, vnde talia mala naſcantur, qualia ab argento. Hoc vrbeis euertit. hoc viros è ſuis ſedibus exturbat: hoc dedocet & deprauat bonas menteis, & ad res turpeis traducit: hoc verſutias & fallacias hominibus tradit, vt eas ſcientia comprehendant, & omnem impietatem diſcant.

ET PERRVMPERE AMAT SAXA] amat, id eſt, ſolet, vt ſuprà Od. III. libr. 2. *Umbram hoſpitalem conſociare amant.* ſumtum eſt autem hoc genus loquendi a Græcis. exemplum ex Platone ad illum locum protulimus, Accedat nunc & ex Sophocl. in Antigone: εἰ ζῆ γὰρ τοῦτο καὶ ταῦτα ῥίπτειν.

CONCIDIT AVGVRIS ARGVI] Amphiarai fabula, talis eſt. Amphiaraus augur Eriphylam Talai filiam duxit vxorem. Huic cum ſorte, cum Adraſto neſcio quid controuerſiæ fuiſſet, iurauit vterque ſe arbitrio Eryphyle de omnibus controuerſiis tranſacturum. Bello autem inter Argiuos, & Thebanos orto, cum exercitus in expeditionem iam duceretur, idque vehementer improbaret, ac diſſuaderet Amphiaraus, perniciémque & calamitatem eis imminentem multo antè denuntiaret, ac prædiceret: Eriphyle accepto ab Adraſto, monili aureo, iis aſſenſa eſt, qui bellũ gerendũ eſſe cenſerent, Amphiaraũq; bello intereſſe oportere pronuntiarent. Ita coactus eſt ille ei bello, a quo tantopere abhorrebat: propterea, quòd ſciebat ſibi quoque peſtem, & calamitatem ex eo eſſe paratam, intereſſe. Sed cum cognouiſſet, vxorem ſuam auro corruptam fuiſſe: non antè neceſſario illo belli adminiſtrandi munere fungi inſtituit, quàm & vxorem acerrime accuſaſſet, & filio Alcmæoni mandauiſſet, atque imperauiſſet, vt priuſquam in caſtra veniret, matrem Eriphylam necaret. Qui in facinore obeundo cùm patri paruiſſet Alcmæon in furorem incidit. Amphiaraus autem terræ hiatu abſumtus eſt. de quo M. Tull. ad Cæcinnam lib. 6. *Itaque vel officio, vel fama bonorum, vel pudore victus, vt in fabulis Amphiaraus, ſic ego prudens, & ſciens ad peſtem ante oculos poſitam, ſum profectus.* Idem M. Tullius libr. 3. accuſ. de ſignis, Verrem qui pocula quædam Diodori pulcherrima numquam à ſe viſa, concupiuerat, cum Eriphyla comparat, his verbis, *Eriphylam accepimus in fabulis ea cupiditate fuiſſe, vt cum vidiſſet monile (vt opinor) ex auro & gemmis pulchritudine eius incenſa, ſalutem viri proderet. ſimilis iſtius cupiditas. hoc etiam acrior, atque inſanior, quod illa cupiebat id, quod viderat: huius libidines non ſolum oculis, ſed etiam auribus excitabantur.* Plato libro nono de republ. pulcherrimam illam de iuſtitia, & iniuſtitia, vtra ſit vtilior, diſputationem concludens, ita loquitur. Eſt ne igitur ex iis quæ diximus, quiſquam, cui expediat aurum iniuſte accipere, ſi futurum eſt, vt aliquid ei eiuſmodi accidat, vt, cùm aurum accipit, eadem opera optimam ſui partem in poteſtatem deterrimæ redigat: an ita dicimus, ſi auro accepto [illegible], aut filiam ſæuis & immanibus hominibus conſtringendam traderet, futurum ei aurum inutile, etiam ſi multum auri eo nomine accipiat: partem verò ſui diuiniſſimam ſi impuriſſimæ, & Deo inimiciſſimæ parti ſeruire cogat, nihilque eius miſereatur: non fore miſerrimum, neque ſeſe auro corrumpendum præbiturum in perniciem, ac peſtem multo grauiorem, quàm Eriphylen, quæ aureum monile in perniciem, atque interitum viri ſui accepit? verba Platonis Græca, ſi quis noſtris Latinis non contentus, forte deſiderabit, ex ipſo fonte petat. Vlyſſes quoque apud Homerum ὀδυσσ. λ. Alcinoo narrat, ſe vidiſſe Eriphylam apud inferos, quæ aurum in caput viri acceperit, στυγερήν τ' Ἐριφύλην, Ἣ χρυσὸν φίλου ἀνδρὸς ἐδέξατο τιμήεντα. & Æneas apud Virg. lib. 6. *mæſtamque Eriphylen, Crudelis nati monſtrantem vulnera, &c.* Sed, vt ad Amphiaraum redeam, de eo hæc pauca (quæ ad hunc locum pertineant) ſcribit Pauſanias Atticis. λέγεται δὲ Ἀμφιαράῳ φεύγοντι ἐκ Θηβῶν διαστῆναι τὴν γῆν, καὶ ὡς αὐτὸν ὁμοῦ καὶ ἅρμα ὑπεδέξατο. id eſt, aiunt autem Amphiarao fugienti diſceſſiſſe terram, cumque vna cum curru terræ hiatu abſumtum eſſe.

DEMERSA EXSCIDIO] quidam libri manuſcripti habent *De merſa exitio.* quæ ſcriptura non eſt reiicienda. Nam ſiue hanc ſcripturam, ſiue alteram ſequamur, ſignificat Horat. ob lucrum, id eſt, ob aurum. ſeu ob aureum illud monile, quo Eriphyle corrupta eſt, Amphiarai domum funditus exſtinctam, atque euerſam eſſe: hoc eſt totam Amphiarai familiam, nempe vxorem & liberos & ipſum, interiiſſe.

DIFFIDIT VRBIVM PORTAS] *Philippus Alexandri Magni pater* (vt ſcribit M. Tull. epiſtol. libr. 1. ad Attic.) *omnia caſtella expugnari poſſe dicebat, in quæ modo aſellus onuſtus auro poſſet aſcendere.* Plutarchus in Paulo AEmilio, ſcribit traditum eſſe à veteribus hiſtoricis, non Philippum, ſed eius aurum Græciam ſubegiſſe, atque euertiſſe: conſtatque inter omneis, illum plureis vrbeis auro, quam vi, & ferro cepiſſe. Eundem Pauſanias in Arcad. ſcribit rerum geſtarum magnitudine ſuperiores quidem Macedoniæ reges ſuperaſſe bonum autem imperatorem non iccircò appellandum eſſe: quippe qui & iuſiurandum Deorum ſemper conculcarit, & fœdera ob quamlibet cauſam violarit, & fidem maximè omnium mortalium neglexerit, ac pro nihilo putarit. verba Pauſaniæ ſunt hæc: Φίλιππον δὲ βασιλέων μὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὅσοι Μακεδόσιν ἐγένοντο ὕστερον τούτου, μέγιστα ἔργα ἀποδειξάμενον φαίη τις ἄν· στρατηγὸν δὲ ἀγαθὸν οὐκ ἄν τις ὀρθῶς καλέσειεν αὐτόν, ὅς γε καὶ ὅρκους θεῶν κατεπάτησεν ἀεί, καὶ σπονδὰς ἐπὶ παντὶ ἐψεύσατο, πίστιν τε ἠτίμασε μάλιστα ἀνθρώπων. Eidem conſulenti, quibus potiſſimum rationibus vrbeis expugnare, & hoſtium copias profligare poſſet, Apollinem reſpondiſſe ferunt: Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις, id eſt, Argenteis haſtis confligito, & omnia vinces. Quod quidem Philippi conſilium, atque inſtitutum elegantiſſime, vt omnia

omnia exponit Demoſth. in orat. *de] παρεσϐ.* his verbis. *τίνι γὰρ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς γέγονε Φίλιππος ἀνθρώπων. καὶ πῶς τὰ μέγιστα κατείργασται τῶν πεπραγμένων, τῷ πρίασθαι τὰ πράγματα παρὰ τῶν τοιούτων τοῖς πράξεις πωλοῦσι· τῷ τοὺς προεστηκότας ἐν ταῖς πόλεσι διαφθείρειν, καὶ ἐπαίρειν τούτους*, id eſt, quibus enim rationibus rerum omnium potitus ſit Philippus, & quibus modis maximas rerum á ſe geſtarum effecerit. videte. emendis actionibus, ac rebus à venditoribus : iis corrumpendis, qui in ſingulis vrbibus ſummæ rei præerant: his locupletandis, atque ornandis.

SVBRVIT AEMVLOS REGES MVNERIBVS]. *Subruit*, poſtrauit, qui antea ſtabant. [Plutarchus in Phonone vſus eadem tralatione eſt, in re ead. *ἐπεὶ δ' ἦν πεφυλάκτων ἁπάντων μεστὰ. καὶ νοσοῦντα, καὶ διωρυγμένα δωροδοκίᾳ εἰς κίνδυνον μέγαν κατέστη* id eſt, cùm aut Phono offendiſſet omnia proditorum plena & morbo implicita, & muneribus ſubruta, ac ſuffoſſa magnum in periculum venit. Itaque Valerius Maximus lib. 7. cap. 2 ſcribit Philippum maiore ex parte mercatorem Græciæ antè fuiſſe, quàm victorem.] Sed, quod hic dicitur ab Horatio de ducibus corrupti, animaduertendum eſt, quod tradit Pauſanias Meſſen. primos omniom Lacedæmonios hoſti munera dare cœpiſſe, primóſqoe belli victoriam auro venalem effeciſſe: antequam autē Lacedæmonij in eo bello quod cum Meſſeniis geſſerunt, belli adminiſtrandi leges, & iura violaſſent, Ariſtocratéſque Arcas ſocios prodidiſſet: vel virtute, vel fortuna eos, qui pugnabant, de victoria decernere conſueuiſſe. M. Tull. offic. 2. ſcribit, *C. Pontium Samnitem optare ſolitum, vt ad illa tempora ſe fortuna ſeruaſſet, & tunc eſſet natus, quando Romani dona accipere cœpiſſent. non fuiſſe paſſurum diutius eos imperare.* hoc appellat Ennius, *bellum cauponari.*

MVNERA NAV. SAEV. ILLAQVEANT] *Illaqueant*, irretiunt, capiunt Medea apud Euripid. ait dici ſolere, etiam Deos flecti muneribus. *πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος* Sed ad hunc locum quadrat magis illud: *δῶρα γὰρ αἰσχρὰ ποιοῦντα ἀπάτας ὀδὲ καὶ φρένας*; id eſt, Munera decipiunt ſacta & mortalia corda, ſed non prætéribo ſilentio quod Paſſeratius, homo & mihi amicus, & ſingulari ingenio, doctrináque præditus, mihi in ſermone dicebat, ſibi hunc locum longè aliter, quàm vulgò, videri intelligendum. vulgò enim has voces duas, *munera nauium* connectunt & coniungunt. & *τριηράρχους*, ſeu nauium præfectos accipiunt. ille autem *munera* volebat cohærere cum voce *nauium*. & per, *nauium munera*, merceis peregrinas, quæ nauibus ad nos aduehuntur, ſignificari exiſtimabat. *munera nauium* autem eadem ratione dictum ab Horat. putabat, qua ratione ab eodem *munera terræ*. & *munera maris*, in epiſt. ad Numicium. *quid cenſes munera terræ, Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos?* Prop. *munera peregrina* appellat. *Téque peregrinis vincere muneribus.* ego *nauium duces* coniunctim accipio. verumtamen iudicet lector.

CRESCENTEM SEQ. CVRA PEC.] duo moleſtiſſima mala pecuniam creſcentem ſequuntur, cura ſeruandi, & augendi cupiditas. ſic M. Tull Paradox. *ὅτι μόνος ὁ σοφὸς πλούσιος.* cupiditatem augendi, & metum amittendi, pecuniæ comites poſuit. *neque enim* (inquit) *vnquam expletur, nec ſatiatur cupiditatis ſitis: neque ea ſolum, quæ habent, libidine augendi cruciantur: ſed etiam amittendi metu.* quam igitur Cicero libidinem augendi dixit, Horatius *maiorum famem* nominat: quam ille metom amittendi, hic curam. Sed pauci hanc curam extimeſcunt, pauci pecuniam contemnunt Anacreon quidem duobus a Polycrate Samio talentis acceptis, cum duas iam noctes inſomneis præ cura traduxiſſet: ea remittenda ad illum curauit, hanc vnam facti ſui cauſam afferens, *οὐ ποιεῖ τοῦ τῆς φροντίδος*, id eſt, non tanti ea à ſe fieri, quanta illa cura fuiſſet. hunc metum pluribus verbis deſcribit, & exagitat Hora. Sat. 1. lib. 1. *An vigilare metu exanimem, noctéſque, diéſque Formidare malos fures, incendia, ſeruos, Ne te compilent fugientes, hoc iuuat? horum ſemper ego optarem pauperrimus eſſe bonorum.* alterum autē malum, nempe maiorum famem, ſeu augendi libidinem & cupiditatem, vt grauiſſimum cruciatum precatur auaris Theocrit. *εἰδυλλ. ις* quod inſcribitur *Χάριτες. Χαιρέτω ὅστις τοῖος, ἀναρίθμητος δέ οἱ εἴη Ἄργυρος, αἰεὶ δὲ πλεόνων ἔχοι ἵμερος αὐτόν.* de eadem ſic Horat. Od. 24. huius lib. *ſcilicet improbæ Creſcunt diuitiæ, tamen Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei* & epiſt. ad Iul. Florum lib 2. *Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ. Narrares medicis: quod, quanto plura parasti, Tanto plura cupis, nullíne faterier audes?*

IVRE PERHORRVI] i. non immeritò diuitias immenſas, ſummos honores, & nimiam potentiam fugi, quandoquidem tam ſollicito, & anxio animo ſunt pecunioſi, honoribus ornati, ac potentes.

TOLL. VERTICEM] attollere caput. aliter Od. 1. lib. 1. *Sublimi feriam ſidera vertice.*

QVANTO QVISQVE SIBI PLVRA] id eſt, quanto quiſque pauciora deſiderabit, tanto faciliùs cupiditatem ſuam explebit.

FERET] auferet, accipiet, conſequetur, obtinebit. vide annot. ad Od. 8. lib 4.

ET TRANSFVGA] tralatio, ſeu allegoria à re militari.

CONTEMTAE DOM. SPLEND. REI.] Sed quomodo quiſqoam eius rei dominus eſſe poteſt, quam contemnit, id eſt, quam non habet, neque poſſidet? dicam: qui rem aliquam contemnit, quamuis eam non poſſideat non deſiderat tamen: ſi non deſiderat, non caret Ac, qui quauis re non caret, eius verior eſt dominus, eáque verius potitur, quàm, qui, quæ habet, iis vti non audet. Nam, qui iis bonis, quæ poſſidet, miſer abſtinet, ac timet vti, vt alibi ait Horat. profectò ſi verum quærimus, talium bonorum non eſt dicendus dominus, vtpote, quæ ne tangere quidem audeat. Exemplo ſit Socrates; qui in pompa cum magna vis auri, argentique ferretur, *Quam multa non deſidero?* inquit. Accedat Diogenes Cynicus, qui diſputare ſolebat, quanto regem Perſarum vita fortunáque ſuperaret: ſibi nihil deeſſe, illi nihil ſatis vnquam fore: ſe eius voluptates non deſiderare, quibus numquam ſatiari ille poſſet, ſuas eum conſequi nullo modo poſſe. Præterea, qui pecunia vti non audet, nequid de ſumma deminuat, ac deperdat: non ille pecuniæ dominus eſt, ſed eius, pecunia domina eſt. Poſtremò id cuiuſque proprium eſt, quo quiſque vtitur, ac fruitur, vt ſcribit M. Tull. ad Curium: quamuis iuriſconſulti proprietatem, quam appellant, ab vſufructu ſeparent, ac diſtinguant, illud dominium directum, hoc vtile nominantes. ſit ita ſanè, dummodò hoc ſit vtile, illud inutile, atque inane. ſed plura hac de re dicemus, cum ad locum illum peruenerimus, qui eſt in epiſt. ad Iulium Florum lib. 2. *ſed quod non deſit, habentem, &c.* quem video à nemine adhuc eſſe intellectum. Quod autem quidam neſcio quibus veteribus libris freti, legendum putant, *contenta*, id eſt, compoſitæ & mediocris, nodum in ſcirpo quærunt. Neque verò eſt quòd mihi Acronem aut Porphyrionem opponat. Nam primum multa falsò Acroni & Porphyrioni aſcripta ſunt, quæ numquam illis venerunt in mētem. Ac Porphyrionem quidem corruptum multis locis eſſe ſcio Acronem autem iſtum, cuius nomen ſcholiis quibuſdam Horatianis præpoſitum eſt, Pſeudacronem eſſe arbitror, non verum illum Acronem, quem grammaticum doctiſſimum fuiſſe accepimus deinde ſi Acro & Porphyrio, & ceteri grammatici veteres mihi dicerent, *contenta* hoc loco eſſe legendum, & ita interpretarentur, id eſt, *compoſitæ & mediocris*, ego non crederem. Nam quòd ad veteres libros attinet, ſcio pleroſque habere *Contemtæ*, aut, ne

mentiar, *Contempta*: Et præter eos, quos in Italia vidi, nactus ſum & alios hic Lutetiæ quinque vetuſtiſſimos: in quibus omnibus ſcriptum eſt ſine vlla varietate, *contempta*. Quod autem ad vocis *contentus* vim & virtutem pertinet, numquam mihi perſuadebit grammaticus vllus *contentum* ſignificare *mediocre*. didici enim ex bonorum ſcriptorum lectione, *contentus* participium eſſe à verbo *contineor*, & à *contendor*. cum à verbo contineor oritur, iungitur cum ſexto caſu, & ita loquuntur Latini, contentus ſua re familiari, contentus ſua ſorte. Horat. Sat. 1. lib. 1. *Qui fit Mæcenas, vt nemo quam ſibi ſortem Seu ratio dederit, ſeu ſors obiecerit, illa Contentus viuat?* & Satyr. 4. eiuſdem lib. *Vinerem vti contentus eo, quod mi ipſe paraſſet*: Cùm à verbo *contendor* per ſe ponitur, & per ſe valet: vt contenta vox, contentus curſus, contenta oculorum acies, id eſt, magna contentione profuſa vox: vehemens & acer curſus: acies oculorum acriter ad rem, quæ ſpectatur, defixa. Cum igitur hoc loco *contenta*. neque à contineor manare poſſit, quia ſine caſu eſt: neque à contendor, quia volunt hic ſignificari hac voce rem mediocrem: contentus autem à contendor, contrarium ſignificat, vt docuimus: reliquum eſt vt illi dicant ſinere debeant ... ſeu potius ... [Cum his congruit illud Valerij Maximi ex lib. 4. cap. 3. de Fabricio Luſcino loquentis, *quia locupletem illum faciebat non multa poſſidere ſed modica deſiderare*.]

IMPIGER] ſic reperi ſcriptum in cod. Iannoct. Vrſ. tribus Vatic. Ratout. Card. Nicotiano, Clericano, Ruſſard. [nam vulg. habent, *Non piger*.]

MAGNAS INTER OPES INOPS] paradoxum, & ὀξύμωρον. Nam implicatam habet repugnantiam. ſic M. Tul. parad. 1. *Numquam me hercule neque pecunias iſtorum, neque tecta magnifica, neque opes, neque imperia, neque eas, quibus maximè adſtricti ſunt, voluptates, in bonis rebus, aut expetendis numerandas eſſe duxi: quippe cum viderem, homines his rebus circumfluentes, ea tamen deſiderare, quibus abundarent*. ſic & Plaut. in Aulul. *Tenaces nimium dominos ... Quos harpagones, harpyias, & Tantalos vocare ſoleo, in opibus magnis pauperes, & ſitibundos in medio Oceani gurgite. Nulla illis ſatis diuitiæ ſunt: non Midæ, non Crœſi, non omnis Perſarum copia Expleret illorum Tartaream ingluuiem poteſt*. ſignificat autem Horatius vel opulentiſſimos homines, inopes eſſe, atque egenteis, [ſiue metu ſummæ minuendæ ſumtum facere non audeant, ſiue augendi, & plus habendi cupiditate inflammati, perpetuò plura, quam habeant, quærant.]

PVRAE RIVVS AQ. SILVAQVE IVGER. &c.] hoc dicit: hæc bonorum mediocritas fallit, hoc eſt, latet eum: vel ignoratur ab eo, qui Africæ imperat, beatior eſſe ſorte, id eſt, beatiore ſorte, ſubintellige, quàm ipſius ingentes opes. Eſt autem hoc genus loquendi planè Græcum. ſic enim Græci loquerentur, λανθάνει οὗτον ... sic Plato in Gorgia, ... id eſt, ſi verbum verbo reddas, latuit ſeipſum miſerrimus factus. Latine dicerem, miſerrimus factus eſt, cum aliter putet tamen: vel neſcit ſe miſerrimum eſſe factum. Iam verò vox *ſorte* non regitur à nomine *beatior*, poteſtate comparationis: ſed eſt ſeptimi caſus: (vt loquuntur grammatici) quemadmodum cùm dicimus aliquem eſſe beatum patria, parentibus, ingenio, diuitiis, &c. hunc igitur locum ſic explico, riuum aquæ puræ, ſiluamque breuem, & anguſtam, & fundum fidelem, & reſpondentem votis agricolæ, vt ait Virgilius, is, qui toti Africæ imperat, neſcit eſſe beatiore ſorte, id eſt, meliore conditione: id eſt, neſcit plus valere ad vitam beatam comparandam, quàm ſuas maximas opes, imperiumque latiſſimum. verba igitur illa ſorte beatior, ſic explico: ſorte beatiore, vt Satyra octaua libri ſecundi. deterior carne, id eſt, deteriore carne. beatum autem accipe, pro eo, quod beatum & contentum efficit, ... Græci dicunt, vt opes beatæ. poteſt & ſic explicari, vt nihil tamen a priore explicatione diſcedamus. Is, qui toti Africæ imperat, neſcit, ſortem eſſe meliorem eius, qui aquæ puræ fonticulum habeat, ſiluamque exiguam, & fundum minimè mendacem, ſubintellige, quàm ſuam, qui tot ciuitatibus & prouinciis imperet. de verbo *fallendi* vide ſuprà Ode decima libri primi. ſic loquitur infrà Od. 11. lib. epod. *num vipereus hic cruor Incoctus herbis me feſellit?*

PVRAE AQVAE] Od. 1111. ſupr. eod. lib. *Qui rore puro Caſtaliæ lauit Crineis ſolutos.*

SEGETIS CERTA FIDES MEAE] γῆ πιστή fundus fidelis: *fundus non mendax*, vt ſupra Od. 1. huius libri.

LAESTRIGONIA] Læſtrigoniam amphoram ſublata omni controuerſia expono, Formianam, auctore M. Tullio ad Atticum libro ſecundo: cuius hæc verba ſunt, *ſi verò in hanc τὴν Λαιστρυγονίαν veneris, Λαιστρυγονίαν Formias dico: qui fremitus hominum?* ad Homeri enim verſum reſpicit, qui eſt ὀδυσσ. κ. vt dicemus Ode proxima. Formiæ autem, inquit Strabo, Λακωνικὸν κτίσμα ... διὰ τὸ εὔορμον. id eſt, Formiæ (inquit Strabo) vrbs à Lacedæmonis condita, priùs hormiæ dictæ propter portus bonitatem, & commoditatem.

LANGVESCIT MIHI] langueſcit vinum, quod deferueſcit, atque inueteraſcit. nam *languidiora vina* appellat (opinor) Ode vigeſima prima huius libri, quæ ſunt vetuſtiora: quandoquidem vinum ætate vapores craſſiores & minus ſalubreis amittit: maturitatem autem amaram quidem illam, ſed ſalubrem tamen, & ad ventriculum accommodatam capitique vtilem colligit & comparat. poteſt & ita dici, langueſcere vinum, quod matureſcit. Nam etiam Athenæus libro primo ſcribit, quædam vina tardiſſimè matureſcere, quale eſt Surentinum, quod anno 25. poſtquam preſſum eſt, ad vſum bibendi idoneum eſſe incipit.

IMPORTVNA] quæ neminem veluti in portu conquieſcere ſinit: vel quæ quodammodo à portu prohibet. ſic epiſtola ad Lollium prima, libro primo. *argenti ſitim, importunam* appellat. & Satyra octaua, libro primo. *importunas volucres*. ſic Virgilius libro ſecundo Æneid. *bellum importunum*. eadem ratione M. Tullius in Cluentiana, Saſſiam illam Cluentij matrem *mulierem importunam* nominat. & officiorum ſecundo, *tyrannum importunum*. & *Verris naturam immanem, atque importunam*. Eſt etiam importuous qui vix vmquam, aut ne vix quidem quieſcit, vt epiſtola ad Iul. Flor. lib. 2. *Alter diues & importunus*. & Sat. 5. lib. 2. *Importunus amat laudari*. & Od. 13. lib. 4. *Importunus enim tranſuolat aridas Quercus*. & epiſt. ad Numic. lib. 1. *Cui libet hic faſces dabit, eripietque curule, Cui volet, importunus ebur*. Hoc igitur ſentit Horatius ſe tantum habere bonorum fortunæ, quantum ſatis ſit & ad victum cultumque, & ad animi æquitatem, ac vitæ tranquillitatem. Nam quemadmodum, cui deſunt res ad victum neceſſariæ, is quieto aut otioſo animo eſſe non poteſt: ſic cui tantum, quantum ſatis eſt, ſuppetit, quieto & ſoluto animo eſſe debet. Importunum ait eſſe Feſtus, in quo nullum auxilium eſt, velut eſſe ſolet portus nauigantibus.

CONTRACTO M. P. CVP.] Cupido pro cupiditate ſemper, quod ſciam, apud hunc poetam, generis eſt maſculini, vt annot. ad Od. 16. lib. 2. retrenata (inquit) & compreſſa cupiditate, facilius vectigal pendam, quam ſi Lydiam vſque ad Mygdones continuem. habitant porrò Mygdones, vt tradit Strabo libro 12. in ea Olympi mont. parte, quæ ad Septentriones ſpectat. *Contracto* autem legendum, vt habent omnes

omnes noſtri libri veteres, & ſimiliter vulgati, non *contentis*. contracto autem Cupidine, id eſt, contracta cupiditate. tralatio eſt.

MYGDONIIS] id eſt, Threiciis, ſeu Macedonicis, ſeu potius Phrygiis. fuit enim Mygdon Thrax, qui Phrygiam, ſeu Myſiam tenuit. Od. xii. lib. 2. *Aut pingues Phrygiæ Mygdonias opes.* vbi tamen Seruius legit *Aut pinguem Phrygiam, aut Mygdonias opes* ad illum Virg. locum AEn. 3. *Troianos vt opes, &c.* quem non ſum ſecutus.

HALIATTICI] Crœſi patris, vt aiunt.

AD ÆLIVM LAMIAM

ſenatorem ab Lamo Formiarum rege ortum: admonens, vt paratis lignis curet genium propter futuram tempeſtatem.

30 *Ode XVII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet nive candidum.*

92

- ‑ ∪ ‑ ‑ ‑∪∪ ‑ ∪‑
- ‑ ∪ ‑ ‑ ‑∪∪ ‑∪‑
- ‑ ∪ ‑ ‑ ‑∪ ‑ ∪
- ∪∪ ‑∪∪ ‑ ∪ ‑ ‑

AEli vetuſto nobilis ab Lamo,
Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne faſtos:
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuiſſe Lirim,
Latè tyrannus, cras foliis nemus
Multis, & alga littus inutili
Demiſſa tempeſtas ab Euro
Sternet, aqua niſi fallit augur
Annoſa cornix, dum potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis, & porco bimeſtri,
Cum famulis operum ſolutis.

AELI] Multæ erant AEliæ gentis familiæ, Tuberonum, Pætorum, Catorum, Ligurum, Lamiarum.

VETVSTO AB LAMO] etiam Homerus *Odyſſ. κ.* videtur Lamum Formiarum, quam *Telepylon* nominat, conditorem fuiſſe, ſignificare. ſic Homer. Ἑβδομάτῃ δ᾽ ἱκόμεσθα Λάμου αἰπὺ πτολίεθρον, Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην, ὅθι ποιμένα ποιμὴν ἠπύει εἰσελάων. id eſt, die ſeptimo ad vrbem Lami peruenimus Longinquam, Læſtrygoniam: vbi paſtorem paſtor vocat pecus agens. fuit autem hic Lamus Neptuni filius, quemadmodum ad eum locum annotat Euſtathius.

PER MEM. GEN. OMNE FAST.] ſiue *faſtos*, ſiue *faſtus* legas, nihil refert, vt recte annotat Muretus: & teſtatur Priſcian. lib. 6. vtramque ſcripturam reperiri: ſed illud tamen vſitatius eſt. ſic infr. Od. xiii. lib. 4. *Nota condita faſtis.* memores nominat etiam Od. xiiii. eod. lib.

PRINCEPS.] primus: vt ſupr. Od. xv. lib. 1. *principi limo.* & Od. xxx. huius lib. *Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos.*

MARICAE] Nymphæ, de qua Virgil. lib. 7. AEneid. *hunc* (Latinum) *Fauno, & Nympha genitum Laurente Marica* Hanc, vxorem Fauni fuiſſe, ex Virgil. verbis ait Seruius ad illum verſum, cùm Fauni vxor Fauna fuiſſe tradatur. Ita Marica & Fauna idem ſunt. ibidem profert ille hunc Horatij locum.

INNANTEM] influentem. tralatio ducta à rebus animatis.

LIRIM] fluuium, qui in Minturnas influit, vt docet Strab. lib. 5. his verbis, παρὰ τὰς Φρεγέλλας ὁ Λεῖρις ῥεῖ, ὁ εἰς τὰς Μιντούρνας ἐκδιδούς. Horat. Od. xxxi. libr. 1. *taciturnum amnem* appellat. Commemorat hunc fluuium & M. Tullius lib. 2. de legib. *Fibrenus ſtatim præcipitat in Lirem, & quaſi in familiam patritiam venerit, amittit nomen obſcurius, Liremq; e multo gelidiorem facit, &c.* ſupr. Od. xxxi. lib. 1. *quæ Liris quieta Mordet aqua taciturnus amnis.*

LATE TYRANNVS] expreſſit epithetum Homericum. εὐρυκρείων. ſic Virgil. libr. 1. AEneid. princ. *Hinc populum latè regem belloque ſuperbum, &c.* & lib. 7. *patrius ſed non & filius aruis Contentus latè iam tum ditione premebat Sarraſtes populos, &c.*

ALGA INVTILI] alga, herba eſt quam mare ad littus proijcit. Idem Horat. Sat. 5. lib. 2. *Et genus & virtus, niſi cum re, vilior alga eſt.*

MVLTA PET. DES. M.] hoc eſt, qui multa appetunt, multa non habent. contra ſuprà eadem Oda *Quanto quiſque ſibi plura negauerit*, id eſt pauciora optarit, tanto plura habebit, quemadmodum Socrates quæ non deſiderabat, ea omnia quodammodo habere videbatur.

BENE EST] ſubintell. ei.

PARCA, QVOD SATIS EST, MANV] dedit parca manu, & tamen dedit, quantum ſatis eſt ſignificat, ei, qui modica re familiari contentus ſit, beate viuere licere.

AQVAE NISI FALLIT AVG.] Od. xxvii huius libri. *imbrium diuina auis imminentum.*

ARIDVM] facilè, & citò flammam concipiat.

COMPONE] extrue, vt frigus propulſes. ſacito vt focus tuus ſit luculentus. Od. ix. *Diſſolue frigus ligna ſuper foco Large reponens.*

CRAS GENIVM MERO] ſic epiſtola ad Auguſt. lib. 2. *Floribus & vino Genium memorem breuis æui.* repete ἀπὸ κοινοῦ *piabas*. curabis ergo Genium porco, vt comedas: non vt immoles.

CVRABIS] cur non dixit, *Placabis*, vt in epiſtol. ad Piſon. *Tuque diu non Placari Genius feſtis impune diebus*: aut *piabis*, vt epiſt. ad Auguſt. *Siluanum lacte piabant, Floribus & vino Genium?* an aliud eſt Genium curare, aliud placare aut piare. quod mihi non videtur.

ET PORCO BIMESTRI] L. 1, & Genio porcus immolabatur, propterea quod hæc pecus ad eſcam tantùm vt aliis dei: ob idque nihil porca genuit natura fœcundius, vt ſcribit M. Tull. lib. 2. de nat. deor. At Lar quidem & deus familiaris eſt, & familiam ſignificat, quam rebus omnibus ad veſcendum aptis abundare optamus: Genius autem deus eſt, qui vim obtinet rerum generandarum, id eſt, gignendarum. Meritò igitur, Genio porcum veteres immolabant, eum tacite orantes, vt rerum omnium, quæ natura gigni poſſunt, gignendarum facultatem daret. Non diſſimili ratione Telluri porca fœmina immolabatur. epiſt. ad Auguſt. *Tellurem porco* [al. porca] *Siluanum lacte piabant.* vide quæ annotata ſunt ad illum locum Satyr. 3. lib. 2. *immolet æquis Hic porcum Laribus.* ſed cur & hic, & in Satyr. illa 3. porcus Laribus immolatur: Oda autem 23. eiuſdem libri, porca? ſic ad Phidilen. *Si ture placaris & horna Fruge Lares, auidaque porca, &c.* vel genera confudit: vel Laribus quidem & Genio porcus immolatur, vt diis maribus: Laribus autem non tantùm porcus, verum etiam & porca immolatur, propter fœcunditatem porcæ fœmineæ, proinde ac ſi, qui Laribus porcam immolat, is a Diis familiaribus rerum omnium ad victum neceſſariarum copiam tacitè petat. neque verò eſt quòd quiſquam dicat, Horatium hic vti verbo *curandi*, non *immolandi*. Nam perſpicuè in Satyr. 3. lib. 2. dicit, *immolet æquis Hic porcum Laribus.*

OPERVM SOLVTIS] feriatis, vacantibus ab opere, otioſis, operum vacuis, vt Satyr. 2. libr. 1. *Siue operum*

que arbitratu, modóque viuentes, vnum in locum congregaſſe, & ad ſocietatem communitatémque ciuilem redegiſſe dicitur, ei ſucceſſit Argus ex eius filia natus Argi duo filij extiterunt. Piraſus, & Phorbas. Phorbantis filius Triopa, Iaſi & Agenoris pater. Atque Iaſi quidem filia Io: Agenoris autem filius Crotôpus poſt Agenorem regnauit: ex quo natus eſt Sthenela. Danaus porrò ab AEgypto profectus. Sthenelæ filium, illiúſque poſteros regno ſpoliauit. Inachum AEſchylus vocat [illegible]: quem Argiuorum regem fuiſſe tradunt chronologi.

CODRVS] Codrus rex Athenienſium vltimus, vt teſtatur Patereulus. Melanthi filius: qui ſeſe in medios hoſteis immiſit ſeruili veſtitu ne poſſet agnoſci, ſi eſſet ornatu regio inſignis: quia ex oraculo reſponderat Apollo quorum rex interfectus eſſet, eos ſuperiores futuros. ſcribit M. Tull Tuſcul 1 & alij complures.

NON TIMIDVS MORI] ſic loquitur Od. ix. lib. 4 *Non ille pro caris amicis, Aut patria timidus perire.*

GENVS AEACI] AEacidæ: Peleus, Achilles Pyrrhus, Neoptolemus, &c. AEacus enim Iouis eſt OEnone Aſopi filia, quæ poſtea AEgina fuit appellata, filius. Pelei & Telamonis & Phoci ex Endeide pater. ex Peleo & Thetide natus Achilles ex Telamone Aiax, & Teucer, non ex eadem matre. Achillis filius Pyrrhus Neoptolemus, &c. Sic autem loquitur Od. xIIII. libr. 2. *& Danai genus Infame.* & Od. xvIII eiuſd. *Tantalum atque Tantali genus.*

ET PVGN. SACRO BELLA SVB ILIO] pugnata bella, & pugnatæ pugnę, genus loquendi non inuſitatum bonis ſcriptoribus: cui ſimilia quædam alia collegimus ad Od. vi. lib 2.

SACRO] vel exſecrando, vt Od. vII epod. *Sacer nepotibus cruor.* & Sat. 3. lib 2. *is inteſtabilis & ſacer eſto.* Supr. Od. III. huius libri Iuno ſibi & Mineruæ damnatum Ilium eſſe dicebat. Catull. ad C. Licinium Calnum, *Dij magni horribilem & ſacrum libellum.* Plaut. Bacchid. *ego ſum ſacer, ſceleſtus.* vel *ſacrum*, quia Troiani muri à Dijs conditi ſunt, vt not. ad Od III. huius libri. vel ſacrum puta dictum eſſe exemplo Homeri: apud quem ſæpenumero reperitur hic dimidius verſus, [illegible]. Præterea docet Euſtath. vrbeis omneis & quicquid cuſtoditur, ac tuetur, [illegible], id eſt, ſacrum veteres appellaſſe.

CHIVM CADVM] Cadum vini Chij. vinum Chium numerat Athenæus libr. 1 in laudatiſsimis, & optimis vinis. Quemadmodum autem Horat. *cadum Chium dixit*, ita & Tibull. *cados Falernos* lib. 2. & ibid. *Chium cadum.*

QVIS AQ. TEMP. IGN.] id eſt, quis balneum calfaciat. Notiſsimum eſt autem veteres, illotos ad cenam venire non conſueuiſſe. Plautus in Sticho. *Quam mox cocta eſt cena? morantur: ego ſum. E. a intrò ad me, & laua.* & in Amphitryone. *lauiſti? AMPH. quid propter? quam lauí? ALC. à cubuiſti.* M. Tull quidem libr. 2. epiſt. ad Attic. ſic loquitur, Atticum inuitans, *Tu pridie Compitalia memento. balneum calfieri iubebo: & Pomponiam Terentia rogat, matrem adiungemus.* Iam aquam ignibus temperare, calefacere eſt, aut certè tepefacere quam ſi quis malit intelligere adhiberi ad vinum hieme tepefaciendum, non pugnabo.

QVO PRAEB. DOM. &c.] cuius domi, & quota hora cenantes Pelignum frigus luculento foco propulſemus. Præbere domum Græci [illegible] dicunt, vt præbere aquam, ſalem &c. de quo genere dicemus Satyr. 4. lib. 1. ſic locutus eſt & ſatyr. 5. eiuſdem libr. *Murena præbente domum, Capitone culinam.* Peligni, populi Samnitibus vicini quorum metropolis eſt Corfinium in voce *quota* ſubintellig. *hora.*

DA LVNAE PR. NOVAE] Quemadmodum amatores amicarum ſuarum nomina toties commemorabant, quoties bibebant, ita & eorum, quos honeſte amabant, abſentium, & Deorum quoque memoriam ſolebant inter bibendum recolere ac renouare. ſuperioris moris exemplum eſt apud Theocrit. [illegible], id eſt, ſemper amoris vinum fundebat, ſeu bibebat. Amoris vinum eſt (inquit interpres) quod quis bibit, amicam ſuam, aut puerum memoria repetens. quod intelligere licet ex illo eiuſdem Theocriti verſu in [illegible] [illegible], id eſt, & molliter bibam Agyanactis memor. poſterioris apud Tibul. eleg. 5. lib. 2. *Sed bene Meſſallam ſua quiſque ad pocula dicat, nomen & abſentis ſingula verba ſonent.* Athenæus lib. 10. [illegible]: id eſt, heus puer, magnum da mihi calicem infundens amicitiæ eorum, qui adſunt, cyathos quatuor. treis amoris, præterea dabis poſterius etiam Antigoni regis victoriæ, & adoleſcentis Demetrij cyathum. alter & decimum caræ Veneris. In his verbis autem, *Da lunæ properè nouæ, Da noctis mediæ*, ſubaudiendum *cyathum*, aut *poculum*. Sed quid ſibi vult *Luna noua*, aut cur *luna noua* cyathum poſcit? Alij hanc cauſam afferunt, propterea quod menſis à naſcente luna initium ducebat, & Kalendæ, quæ olim erant ipſo nouæ lunæ die, feſtus dies erat: & hoc die Dij precibus & ſacrificiis colebantur. Idcircò Od. xxIII. huius libri ſic Phidilen alloquitur. *Cælo ſupinas ſi tuleris manus Naſcente luna ruſtica Phidile &c.* alij per nouam lunam, veſpertinam ſignificari volunt, quaſi nunc orientem, vt apud Virgil Georg lib. 1. *Aut cum ſole nouo terras irrorat Eous.* vbi *nouo ſole*, id eſt, oriente ſole. adiuuat horum ſententiam id, quod ſequitur: *Da noctis mediæ.* Videtur enim poculum poſcere lunæ veſpertinæ, ſeu temporis veſpertini, & poculum *mediæ noctis*, ſeu lunæ, quæ lucet media nocte. Nouam igitur lunam, id eſt, orientem & veſpertinam cyatho colere inſtituit, quia ab hoc tempore cena initium capit. noctem mediam, quia vſque ad mediam noctem conuiuium & compotationem perducere in animo habet. ſic Od. xxvIII. huius libri. *Dicetur merita nox quoque nænia.* alibi perducitur vſque ad lucem, vt Od. xxI. eiuſd. ad Amphoram. *Te liber, &, ſi læta aderit Venus, Segnéſque nodum ſoluere Gratiæ, Viuæque producent lucernæ, Dum rediens fugat aſtra Phœbus.* Auſon. epiſt. quadam ad Symm. hunc locum videtur reſpexiſſe his verbis, *Super menſam meam facta eſt imitatio non illa de Rubrij conuiuio* [ſic enim hic legendum eſſe admonuit Ruſſardus iuriſconſultus doctiſſ.] *vt Græco more biberetur, ſed illa de Flacci ecloga, in qua propter mediam noctem & nouam lunam, & Murenæ auguratum, ternos ter cyathos attonitus petit vates. hunc locum de ternario numero illic noſtra illa poetica ſcabies cœpit exſculpere, &c.* Quidam lib. manuſcr. habent, *attonitus petat Vates.* Sed videtur Auſonius Horatij ſententiam non ſatis eſſe aſſecutus. Nam (quod Simeo Boſius Lemouix homo doctiſſ. qui pollicetur ſe propediem poſt alios omneis Varronem de lingua Latina emendatiſsimum editurum, exiſtimat) tria hic tempora deſcribit Horatius, tempus veſpertinum, nempe per nouam lunam, vt diximus: noctem mediam, ibi, *Da noctis mediæ*: tempus matutinum, ibi, *da puer auguris Murenæ.* tempus matutinum autem per augurem Murenam ſignificat, quia augures auguria captabant, auiúmque volatus & garritus obſeruabant ſub ortum ſolis. Ita oſtendit Horatius, ſe & ſodaleis ſuos totam noctem compotaturos, compotationémque ad lucem producturos: quemadmodum Od. vIII. eiuſd. lib. *& vigiles lucernas Perfer in lucem.*]

QVI MVSAS AMAT IMPAREIS, &c.] poeta (inquit) Muſis deditus, Muſarúmque amore perculſus, nouies bibet, ſi volet inſanire: ſed Gratiæ

vetaot eum, qui à rixi & conuiciis ab horreat, plus quàm treis vini cyathos haurire.

TREIS PROHIBET SVPRA] extat apud Græcos prouerbium tale, ἢ πέντε πίνειν, ἢ τρία, ἢ μὴ τέτταρα. quod putabant quidam ad hunc locum pertinere, vt præſcribat, quoties ſic bibendum. ſed Euſtath. comment. in lib. ὀδυσσ. ἰῶτα ſic hoc prouerbium explicat, vt non ad numerum cyathorum vini quos quis ebibit: ſed ad vini, & aquæ temperationem referat. Ait enim tria, ſignificare vnius vini cyathi, cum duobus aquæ confuſionem: quinque, duorum vini, cum tribus aquæ: quatuor, totidem vini, quot aquæ: quod appellatur ἴσον ἴσῳ: ſuperiores illas temperationes, eſſe hominum ſanorum, & tamen hilarorum: hanc inſanorum. eſſe & quartam bibendi rationem, ſi quis meru bibat, hancque παράνοιαν afferre. Athenæus autem lib. 10. videtur paullò aliter explicare. eius enim ſunt hæc verba: ἡ δὲ ... αὐτῷ παρὰ τὸ ἴδιον ... τὰ ... καὶ τὴν θρυλλουμένην παροιμίαν, ἢ πέντε πίνειν ἢ τρία, ἢ μὴ τέτταρα ... id eſt, hæc igitur temperatio cum præter morē fieret, admonuit fortaſſe vos omniū ſermone celebrati prouerbij, aut quinque bibere, aut tria, aut non quattuor. Nam & duos aquæ cyathos ad quinque vini bibere dicit oportere: aut vnum ad treis. Et profert eo loco Anacreontis verſus aliquot corruptos: ex quibus intelligere licet, Anacreontem, duos aquæ cyathos quinque cyathis vini ad miſceri velle. vtitur hoc prouerbio & Plautus in Sticho. *vide quot cyathos bibimus? ST. tot quot digiti ſunt tibi in manu. antiquo eſt Græca ἢ πέντε πίνειν, ἢ τρία, ἢ μὴ τέτταρα.* Nihil igitur hoc prouerbium ad hunc locum (opinor) pertinet. Sed id certè pertinet, quod apud eundem Athen. lib. 2. Panyaſis primum potum Gratiis, Horis, & Baccho tribuit: ſecundum Veneri, & iterum Baccho tertium contumeliæ & damno, ſeu noxæ, quàm ἄτην vocat. Eubulus autem apud eundem Bacchum ita facit loquētem: τρεῖς γὰρ μόνους κρατῆρας ἐγκεραννύω, τοῖς εὖ φρονοῦσι. τὸν μὲν ὑγιείας ἕνα. Ον πρῶτον πίνουσι τὸν δὲ δεύτερον Ἔρωτος, ἡδονῆς τε· τὸν τρίτον δ᾽ ὕπνου. & vſque ad decimum progreditur, quem inſaniæ eſſe dicit. Nam treis cyathos tantum ſanis ſe miſcere dicit vnum bonæ valetudinis: alterum amoris & voluptatis: tertium ſomni: quartum petulantiæ & contúmeliæ: quintum clamoris, &c.

RIXARVM METVENS] ſic locutus eſt Od XXIIII. lib. 3. *& metuens alterius viri Certo fœdere caſtitas.*

GRATIA NVDIS IVNCTA SOR.] ſic infrà Od. VII. lib. 4. *Gratia cum Nymphis, geminiſque ſororibus audet Ducere nuda choros.* Præter ea quæ diximus ſuprà de Gratiis Od. XXX. lib. 1. ibi. *& ſolutis Gratiæ zonis* licet dicere, nudas idcirco fingi Gratias, quia ſine fuco eſſe debent, vt notat Seruius ad illum locum Virg. lib. 1. AEneid. *at memor ille Mater Acidalia.*

INSANIRE IVVAT.] ſic Anacreon ait ſe inſanire velle bibentem. Ἄφες με τοὺς θεούς σοι πιεῖν, πιεῖν ἀμυστί. Θέλω, θέλω μανῆναι. Ἐμαίνετ᾽ Ἀλκμαίων τε, Χ᾽ ὁ λευκόπους Ὀρέστης Τὰς μητέρας κτανόντες. Ἐγὼ δὲ μηδένα κτὰς, Πιὼν δ᾽ ἐρυθρὸν οἶνον, Θέλω, θέλω μανῆναι. id eſt, *Potare me ſiniaſſes, ſinito haurire Lyæi Donæ hauſtibus profundis. Furere hunc volo furorem. Furebat olim Oreſtes. Alcmæon item furebat, Vterque matre caſa. Ego nemine interempto. Sed ebrius Lyæo, Furere hunc volo furorem.* Suprà Oda VII. libr. 2. *non ego ſanius Bacchabor Edonis recepto Dulce mihi furere eſt amico.*

BERECYNTHIAE] Phrygiæ. nam in Phrygia & Lydia tibiarum vſus primum inuentus eſt. Itaque etiam adhibebantur in ſacris Cybeles matris Deorum infr. Od. XV. lib. 4. Lydas appellat. *Lydis remiſto carmine tibiis*

CVR PENDET TACITA] ſic Sappho citharam ſuam appellans, hortatur, vt vocalis fiat. ἄγε δὴ χέλυ δῖα μοι φωνάεσσα γίνεο, id eſt, age, mihi, dia lyra, vocalis fias.

PARCENTEIS EGO DEXT.] ignauas & otioſas vel parcè miniſtranteis.

NON HABILIS] non conueniens: quia puella.

NITIDVM] nitida & bene curata cute, vt epiſt. ad Albium Tibul. lib. 1. *Me pinguem & nitidum &c.* vel nitidum intellige, vnguento nitentem vt ſup. Od. IIII. lib. 1. *Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto.* & ita Græci λιπαρὸς ſæpe accipiunt. ego tamen malim hoc loco *nitidum* accipi pro eo, qui ſit bene curato, & bene habito corpore qualis eſt ille Delphis apud Theocr. εἰδ. β. quem λιπαρόχροον Simætha nominat, id eſt, λιπαρὸν bene curatum, nitida cute ſic Virgil. 6. AEneid, *equos nitentes* appellat. & Terent. in Eunuch. *Quis color, nitor, veſtitus, quæ habitudo eſt corporis!*

TEMPESTIVA] matura, viri potens.

CHLOE] quidam libri veteres habent *Rhoda*.

LENTVS] languidus: qui me languore afficit. ſic ſupr. Od. XIII. lib. 1. *Quam lentis penitus macerer ignibus.*

TORRET] ſic Catull. ad Manl. de Venere: *Scitis, & in quo me torruerit genere.* & ſuprà Od. IX eiuſd. *Me torret face mutua. &c.* & infr. Od. 1. lib. 4. *Si torrere iecur quæris idoneum.*

AD PYRRHVM SODALEM,

admonens, ne ab amante femina abſtrahat puerum ob futurum periculum.

Ode XX. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris, niuis, atque diræ.

-υ---υυ-υ--

-υ---υυ-υ--

-υ---υυ-υ--

-υυ-υ

Non vides, quanto moueas periculo
Pyrrhe, Getula catulos leænæ?
Dura poſt paullo fugies inaudax
Prælia raptor:
Cùm per obſtanteis iuuenum cateruas
Ibit, inſignem repetens Nearchum:
Grande certamen. tibi præda cedat
Maior, an illi.
Interim dum tu celereis ſagittas
Promis, hæc denteis acuit timendos:
Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur, & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa
Raptus ab Ida.

NON VIDES] ἀλληγορία eſt. Non vides (inquit) quanto periculo amanti puellæ formoſum adoleſcentem adimas? Profectò tu, qui puerum ei eripuiſti, cum illa Nearchum ſuum abs te repetet, bellumque tibi ob eam cauſam inferet, non audebis cum ea prœlium inire: ſed re ſtatim in fugam conijcies, victumque fatebere. amantem mulierem, cum leæna: adoleſcentem amatum, cum catulis comparat. Eſt autem hæc Oda ἀποτρεπτική, hoc eſt, ad diſſuadendum, & deterrendum comparata

GETVLAE CATVLOS LEAENAE] ſuprà Od. XXIII. lib. 1. *tigris vt aſpera, Getuliſve leo.* Virg. lib. 5. AEneid. *tergum Getuli immane leonis.*

MOVEAS] loco moueas, auferas, rapias. mox enim raptorem appellat.

POST PAVLO] quidam libri veteres habent *poſt paullum.* ſic Sat. 2. lib. 1. vbi libri vulgati habent, *Illam poſt paullo: ſed pluris, ſi exierit vir, &c.*

cho-

omnes ferè libri manuſcrip. habent, *poſt paullum*

INAVDAX] non audax, ignauus, timidus. vox à nemine alio, quod ſciam, vſurpata.

RAPTOR] Tu Pyrrhe, qui catulos ſuos leænæ rapias, ſeu rapueris.

CVM PER OBSTANTEIS IVVEN. CAT.] ἔτι δὲ ὁμίλου, ſeu κατὰ ὅμιλον.

GRANDE CERTAMEN] magnum certamen erit inter vos, vter veſtrûm ſuperior ſit futurus, id eſt, vter Nearcho ſit potiturus.

INTERIM DVM TV] intereà dum tu ſagittas expedis, quas in eam mittas: illa tamquam leæna, denteis acuit quibus te diſcerpat, ac laceret.

HAEC DENT. ACVIT TIM.] videtur manere in tralatione, ſeu potius ſimilitudine. hanc enim fœminam cum leæna comparauit, cui eripiuntur ſui catuli. ſed tamen acuere denteis magis videtur apris conuenire, qui ſunt e genere χαυλιοδόντων, id eſt, eorum animalium, quibus dentes ſunt exerti, quàm leonibus, qui ſunt de genere καρχαροδόντων. id eſt, ſerratos denteis habentium. Adiuuat me Homerus, qui ιλ. λ. perſpicuè oſtendit, apros denteis acuere ſolere, eo loco, vbi Vlyſſem à Troianis circumuentum, cum apro comparat, quem canes, & venatores inſequuntur. ſic Homer. Ὡς δ᾽ ὅτε κάπριον ἀμφὶ κύνες, θαλεροί τ᾽ αἰζηοὶ σεύωνται. ὁ δ᾽ εἶσι βαθείης ἐκ ξυλόχοιο θήγων λευκὸν ὀδόντα μετὰ γναμπτῇσι γένυσσιν, &c. id eſt, Quemadmodum cum circum aprum canes & iuuenes vegeti, & viuidi concitantur: ille autem prodit ex ſilueſtri & dumoſo loco, album dentem acuens inter flexibileis malas, &c. Sic & Cornificius libro 4. rhetor. ad Herenn. *Quod ſi iſtum, iudices, vestra ſententia liberaueritis, ſtatim ſicut e cauea leo emiſſus, aut alia aliqua teterrima bellua ſoluta ex catenis, volitabit & vagabitur in foro, acuens denteis in cuiuſque fortunas, in omneis amicos, & inimicos &c.*

ARBITER PVGNAE, &c.] ille autem Nearchus tanquam pugnæ arbiter, & iudex, victoriam pedibus ſuppoſuiſſe dicitur, vel pugnæ euentum exſpectans, vel declarans in ſua poteſtate eſſe ſitum, vtri potius victoriam gratificetur, atque adiudicet. *Poni* autem *ſub pede*, ſeu *ſub pedibus* dicuntur, qui domuerunt, qui ſuut ſuperiores, qui habent in poteſtate: quale eſt illud Lucretij. li. 1. *Quare religio pedibus ſubiecta viciſſim Obteritur: nos exæquat victoria cælo.* Titus Liuius lib. 34. annalium. *Argos & Lacedæmonem duas clariſſimas vrbes, lumina quondam Græciæ, ſub pedibus tuis relinquemus?* Virg. Æneid. lib. 7. *quorumque à ſtirpe nepotes Omnia ſub pedibus, qua ſol vtrumque recurrens Aſpicit Oceanum, vertique, regique videbunt.*

ODORATIS] vel roſa, vel alio ſuauis odoris flore, vt Od. xi. libr. 2 *& roſa Canos odorati capillos, Dum licet.* *Odoratus* autem participium eſt ſine origine verbi: de quo genere ſuprà ad Od. x lib. 2.

QVALIS AVT NIREVS] omnium Græcorum, Achille excepto, pulcherrimus. vt ait Homer. ιλ. β Νιρεὺς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε, Τῶν ἄλλων Δαναῶν μετ᾽ ἀμύμονα Πηλείωνα, id eſt, Nireus, qui vir pulcherrimus ad bellum Troianum venit aliorum Troianorum, poſt ſtrenuum Achillem. Od. 15 epod. *Formaque vincat Nirea.*

AVT AQVOSA RAPTVS] Ganymedes. Virgil. libr. 1. Æneid. *rapti Ganymedis honores.* aquoſam autem Idam vocat Hom. exemplo, qui πολυπίδακα nominat quaſi πολυπιδακωτάτην, id eſt, fontibus abundantem. Hom. ιλ. λ. Ἴδης ἐν κορυφῇσι καθέζετο πιδηέσσης. in verticibus ſeu cacuminibus Idæ aquoſæ & fontibus circumfluentis ſedebat.

AD AMPHORAM, eodem ſecum anno natam, vt in Coruini gratiam vetuſta vina promat.

Ode XXI. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪ – –
– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ – –

O Nata mecum Conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſiue geris iocos,
Seu rixam, & inſanos amores,
Seu facilem pia teſta ſomnum:
Quocunque lectum nomine Maßicum
Seruas, moueri digna bono die:
Deſcende, Coruino iubente,
Promere languidiora vina.
Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus:
Narratur & priſci Catonis
Sæpe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas & arcanum iocoſo
Conſilium retegis Lyæo:
Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Vireiſque & addis cornua pauperi
Poſt te, neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te, Liber, & ſi læta aderit Venus
Segneſque nodum ſoluere Gratiæ,
Viuæq; producent lucernæ,
Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

CONSVLE MANLIO] L. Manlio Torquato. L. Aurelio Cotta coſs. Hi P. Sylla, & P. Autronio, qui erant deſignati, ambitus à ſe accuſatis, & conuictis, conſules in eorum locum facti ſunt, beneficio legis. ſic Od. 13 epod. *Tu vina Torquato moue Conſule preſſa meo.* Sed quod ad Cottam attinet, vel ei duo nomina gentilia fuerunt, vt Aurelius, & Aurunculeius diceretur, quod abſurdum dictu eſt: vel Cottarum alij Aurelij fuerunt, alij Aurunculeij: vel mendosè dicuntur Cottæ Aurelij & omnes ſunt Aurunculeij. Nam perſpicue Cæſar lib. 5 de bello Gallico L. Cottam Aurunculeium appellat. Altera dubitatio mihi ex eodem nomine oritur, quamobrem Iulia, quæ nupſit Manlio apud Catullum, dicatur Aurunculeia. ſic enim legendum in illo epithalamio Iuliæ & Mallij, *vere deſinit iam tuus Aurunculeia periculum eſt, ne qua fœmina pulchrior Clarum ab Oceano diem Viderit venientem.*

SEV TV QVER. SIVE GERM] nullum (opinor) vinum eſt, in quo ea propriè vis ſit innata vt vel querelas, vel iocos, vel amores, vel ſomnum afferat: verum, vt Oda ſuperiore, ex Athenæo oſtendimus, quædam ſunt neceſſitatis pocula, quędā Veneris & amoris, quędā rixæ & pugnæ, quædam ſomni. Præterea conſtat, vinum, cum varia ſint hominum ingenia, ad illam varietatem commutari & accommodari. verbi gratia, ſi quis iracundus natura paullo largius bibat. iracundiam ſuam ſtatim in promtu habet, ac declarat: ſi quis libidinoſus & voluptarius libidine inflammatur: & ita de ceteris ſentiendum: vide annot. ad Sat. 4. lib. 1. ibi, *Condita cum verax aperit præcordia Liber.*

SEV FACILEM &c.] ſomni epithetum apud Hor. non cuiuſlibet, ſed quieti, leuis, placidi, & tranquilli. Sunt enim nonnulli turbidi, turbulenti, graues, impacati, & conſtati. ſic Od. 21. li. 2. *Pellente laſciuos amores.*

Canitie, facilémque ſoranum.

QVOCVMQVE LECT. NOM.] paullò antè dixit, ſe & hanc teſtam, eiuſdem eſſe ætatis, iiſdémque coſſ. natos: nunc hoc præterea, cuiuſcumque conſulis nomen teſta præ ſe ferat, dignam eſſe, quæ ſuo loco moueatur læto aliquo die. vſus eſt autem verbo *mouendi* & Od. 13. epod. *Tu vina Torquato moue Conſule preſſa meo.* inſcribebantur autem conſulum nomina in teſtis, ſeu amphoris, ſeu cadis, ad notandam vini ætatem.

MASSICVM] vinum Campanum, quod in Maſſicis montibus naſcitur. ſuprà Od 1. lib 1. *Eſt qui nec veteris pocula Maſſici, &c.*

DESCENDE] ex verbo deſcendēdi intelligere licet ſolitos eſſe veteres vaſa vinaria in aphotheeis editioribus locare, quod declarat & locus Od. 28. huius libri. *Parcis deripere horreo Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.* & Od. 12. li. 4. *Nardi paruus onyx eliciet cadum. Qui nūc Sulpiciis accubat horreis:* fortaſſe vt fumum biberet, ſeu fumoſa fierent.

PROMERE] vel deſcende promere, id eſt, vt exte promas, vel iubente promere, id eſt, iubente Coruino, vt ponam.

LANGVIDIORA VINA] languidiora vina puto ea eſſe, quæ ætate maturuerunt, acerbitatémque inſitam, tempore amiſerunt, vt dixi ſup. Od. 16.

NON ILLE, QVAMQVE S. M. SERM. TE NEGL. HORR.] quamquam pectus eſt ei præceptis philoſophicis refertum: non ita ſe præbebit horridum tamen, vt te negligat. ſimilia loquendi genera annotauimus ſupr. ad Od. 8. huius libri. madet autem translatè, imbutum eſt. refertum eſt. ſic Lucr. libr 4. *Scilicet arte madent ſimulacra, &c.* vbi libri vulgati habent, *valent*, mendosè. Propriè & magis vſitatè madere vino dicūtur vinolenti Plautus. Trinummo: *Si alia membra vino madeant, cor ſit ſaltem ſobrium.*

NARRATVR ET PRISCI CAT] virtus Catonis [illegible] poſitum pro Catone, vt annotauimus ad Od 5 huius libri. Fuit autem hæc opinio de Catone maiore, illum vino ſe nonnumquam largiùs inuitare ſolitum eſſe. ſed falſa. Plutarch. quidem in eius vita nihil tale de eo tradit. tantum ſcribit eum delectari ſolitum cenis lautioribus, & copioſioribus, maximè cum ruſticis vicinis, non ſolùm æqualibus, verùm etiam adoleſcentibus. Sic Plaut [illegible] Et M. Tull. in libello de ſenectute ſic enim loquentem facit *Ego propter ſermonis delectationem tempeſtiuis conuiuiis delector, nec cum æqualibus ſolum, qui pauci admodum reſtant: ſed cum veſtra etiam ætate, atque vobiſcum: habeoque ſenectuti magnam gratiam, quæ mihi ſermonis auiditatem auxit, potionis & cibi ſuſtulit.* De iuniore autem idē Plutarchus in eius vita ſcribit [illegible] id eſt, progreſſa autem iam ætate maximè recipiebat compotationes, vt ſæpe vſque ad horam matutinam in vino permaneret, &c. Itaque cùm Memmius quidam in conuentu dixiſſet Catonem totas noctes ebrium eſſe: ſuſcepto ſermone Cicero, at illud non addis (inquit) etiam totos dies eum alea ludere.

TV LENE TORMENTVM] Plato libr de legibus in extremo ait, nullum eſſe tormentum minùs ſumtuoſum, minúſque periculoſum, quam vinum, ad explorandos & exquirendos hominum affectus & mores. Verba Platonis ſunt hæc: [illegible] id eſt, *Et, qui res innumerabiles proferat, nihil proficiat, neque dicendo conſequi poſſit, quanto praſtet cum ludo & [illegible] ingenia & mores animi ſpectare atque explorare. Atque hoc ſanè neque Cretas, neque alios homines in controuerſiam vocaturos exiſtimamus, hanc probat [illegible] de ingenio mutuo eſſe modeſtam, & laudabilem, & hoc genus probationis cùm minimo ſumptu fiat, tum omni periculo vacare. & præterea ſi cum aliis probationibus comparetur, maximè celeritate conſtare.* huc pertinet locus ille in epiſt. ad Piſon. *Reges dicuntur multis urgere culullis, Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborant, An ſit amicitia dignus.* & epiſt. ad Loll 1. lib. 1. *Commiſſumque teges & vino tortus, & ira.* ſignificat autem. Hor. ingenia ſeueriora, & aſperiora, vino interdum leniri ac tēperari: vel vino tamquam tormento quodam, explorari, & ſpectari qualia ſint. Lene autem dixit, quia alia tormenta, aſpera, grauia, moleſta & acerba ſunt.

TV SAPIENTIVM CVRAS, &c.] ſeu, ſapientium graueis cogitationes & conſilium reconditum, vino aperis & in lucem profers.

TV SPEM RED. MENTIB.] ſic ſuprà Od. 17. libr. 1. *Quis poſt vina grauem militiam, aut pauperiem crepat?* & epiſt ad Torq lib. 1. *Quid non ebrietas deſignat? operta recludit Spes iubet eſſe ratas, &c.* extant in hanc ſententiam apud Athen. lib 2. aliquot Diphili verſus quos me non pigebit aſcribere. Nam hunc locum non ſolùm illuſtrabunt, verùm etiam explicabūt. ſic igitur Diph. [illegible] id eſt ô prudētibus omnibus cariſſime Dionyſe & ſapientiſſime: quam iucūdus es cùm tu ſolus humilem & abiectum magnos ſibi ſpiritus ſumere facis: triſtem, & contrahentem aut tollentem ſupercilia, ad ridendum impellis: infirmum atque imbecillum audere aliquid cogis: timidum atque ignauum audacem efficis. eodem pertinent illa Plat. libr. 1. de legib. de vino. [illegible] i. hominem, qui biberit, primum efficit placidiorem, quàm erat anteà, & quo plus de eo guſtarit tanto illi plures bonas ſpes præbet, tanto plus vi eum ad gloriam & exiſtimationem ſuppeditat. ad extremum igitur omni orationis licentia ac libertate, quaſi ſapiens ſit, omniſque confidentia atque audacia completur, ita vt quiduis ſtrenue atque impigre & dicat pariter, & agat Ariſtophan in equit. [illegible] id eſt, Vidéſne, cùm bibunt homines, tunc diuites ſūnt, rem ſuam bene gerunt, ſuperiores è iudiciis diſcedūt, beati & fortunati ſunt, amicis ſuis ſunt vtiles.

ET ADDIS CORN PAVP.] id eſt pauperem efficis audacem, & pugnacem & certandi cupidum. Cornua Baccho affingi notum eſt: qua de re ſuprà diximus ad Odam. 19. lib. 2. ibi. *aureo cornu decorum*

TREMENTI] cum tremore timenti, vt infrà Od. 27. eiuſd. lib. *palluit*, poſitum pro cum pallore exhimuit. & *ſcatentem Beluis pontum, mediaſque fraudes Palluit audax.* & paueat pro cum pauore timeat. Od 5. lib. 4. *Quis Parthum paueat?*

REGVM APICES] id eſt, Regum maieſtatem potentiam, faſtigium. ſup Od 35. lib. 1. *hinc apicem rapax Fortuna cum ſtridore acuto Suſtulit, &c.* iratos autem regum apices dixit pro, regum iratorum apices, per hypallagen. *Apex* (inquit Feſtus) *qui eſt ſacerdotum inſigne, dictus eſt ab eo, quod comprehendere antiqui apere dicebant, &c.* Ab hoc apice dictum id, quod eminet.

SEGNES-

Segnesque nod. sol. Grat.] i. quæ non facile concordiam diſſoluunt: quæ vſque adeò arctis & firmis vinculis inter ſe coniunctæ ſunt, vt ægrè diſſideant, aut diſtrahantur. *ſegnes ſoluere* autem genus eſt loquendi Græcum, vt annot. ad Od. 8. lib. 4. Seruius ad locum illum Virg. lib. 1. Æneid. *at memor ille Mater Acidalia*, notat, Gratias idcirco connexas, & colligatas fingi, ac pingi, quia inſolubiles eſſe decet. quod ſpectauit Hor. (inquit) cùm dixit, *Segneſque nodum ſoluere Gratiæ.*

Viuaeque prod. lvc.] Id eſt, totam noctem bibetur, & Veneri indulgebitur. tota nox in vino, & hilaritate conſumetur ſic ſuprà Od. 8. huius libri, *& vigiles lucernas Perfer in lucem.* ad quem locum annotauimus, Romanos illos veteres, atque etiam Græcos, cenas ſuas totam noctem producere ſolitos eſſe. crebra certe lucernarum, & lichnorum apud ſcriptores, eum de cenis loquuntur, mentio ſatis declarat, eos noctu cenare conſueuiſſe. ſuprà idem Horatius ſignificans multùm intereſſe inter arma, & conuiuia, ſic loquitur, *Vino & lucernis Medus acinaces Immane quantum diſcrepat.* M. Tul. pro Cœlio, *Quam volent in conuiuiis faceti & dicaces, nonnunquam etiam ad vinum diſerte ſint: alia fori vis eſt, alia triclinij: alia ſubſelliorum ratio, alia lectorum. non idem iudicum, commiſſatorúmque conſpectus. lux denique alia ſolis & lychnorum.*

Viuaeque] accenſæ, ardentes, non extinctæ, ignem enim viuere & mori dicimus, vt animantem quendam. notauimus ad Lucretium: ibi, *& viuant labentes æthere ignes.* lib. 1.

IN DIANAM.

Ode XXII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-υ — -υυ -υ -υ
-υ — -υυ -υ --
-υ — -υυ -υ —
-υυ υ

Montium custos, nemorúmque Virgo,
Quæ laborantes vtero puellas
Ter vocata audis, adimíſque letho,
Diua triformis:
Imminens villæ tua pinus eſto:
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum,
Sanguine donem.

Montium cust. nem.] ſuprà ad Dianam Od. 21. lib. 1. *Vos lætam fluuiis & nemorum coma, &c.* Virg. lib. 1. Æneid. *Qualis in Eurotæ ripis, aut per iuga Cynthi Exercet Diana choros: quam mille ſecuta Hinc atque hinc glomerantur Oreades.*

Quae laboranteis vtero puell.] Eandem eſſe Dianam Ilithyiam, Lucinam, Genitalem, ex hoc loco, & ex carmine ſæculari pro imperio populi Romani, intelligere licet: quo in carmine tribus his poſtremis nominibus eam appellat. *Rite maturos aperire partus Lenis Ilithyia, tuere matres, Siue tu Lucina probas vocari, ſeu Genitalis.* de qua ſic M. Tull. 2. de natur. deor. *Dianam autem eandem eſſe putant, à lucendo vtramque nominatam. Itaque & apud Græcos Dianam, eamque Luciferam: ſic apud nos Iunonem Lucinam in pariendo inuocant: quæ eadem Diana omniuaga dicitur, non à venando: ſed quod in ſeptem numeratur tamquam vagantibus. Diana dicta, quia noctu quaſi diem efficeret. Adhibetur autem ad partus, quòd ij matureſcunt, aut ſeptem nonnunquam, at plerumque nouem Lunæ curſibus: qui, quia menſa ſpatia conficiunt, menſes nominantur. concinnéque, vt multa, Timæus, qui, cum in hiſtoria dixiſſet, qua nocte natus Alexander eſſet, eadem Dianæ Epheſiæ templum deflagrauiſſe, adiunxit, minimè id eſſe mirandum, quod Diana, cum in partu Olympiadis adeſſe voluiſſet, abfuiſſet domo.* hactenus M. Tull. Sed cùm Diana Latonæ: Ilithyia autem Iunonis ſit filia: qui poteſt eſſe eadem Diana & Ilithyia? Atqui Pindarus Nem. carmine ſexto, Ilithyiam, Iunonis eſſe filiam, & præſtò adeſſe partubus, non obſcurè ſignificat. Ilithyia (inquit) quæ Parcis aſſides, filia Iunonis, filiorum genitrix: ſine te neque diem, neque noctem aſpicimus, neque pubeſcimus. Pindari verba ſunt hæc, ſi quis magis delectatur Græcis: Ἐλείθυια πάρεδρε μοιρᾶν βαθυφρόνων, παῖ μεγαλοσθενέος, ἄκουσον, Ἥρας, γενέτειρα τέκνων. ἄνευ σέθεν οὐ φάος, οὐ μέλαιναν δρακέντες εὐφρόναν τεὰν ἀδελφεὰν ἐλάχομεν ἀγλαόγυιον Ἥβαν. Heſiodus item Ilithyiam Iunonis filiam facit in Theogo. ἡ δ' Ἥβην καὶ Ἄρηα, καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε. Homerus autem Ilithyiam, μογοστόκον quaſi μογοτόκον, quod valet πονοῦσαν ἐπὶ τοῖς τόκοις, id eſt, laborãtem, ſeu occupatam in partubus, appellat Ἰλιάδ. π. his verbis: Αὐτὰρ ἐπειδὴ τόν γε μογοστόκος εἰλείθυια ἐξάγαγε πρὸ φόωσδε, καὶ ἠελίου ἴδεν αὐγάς. & Ἰλιάδ. λ. numero multitudinis μογοστόκους εἰλειθυίας Iunonis filias appellat, Ὡς δ' ὅταν ὠδίνουσαν ἔχῃ βέλος ὀξὺ γυναῖκα δριμύ, τό τε προϊεῖσι μογοστόκοι εἰλείθυιαι Ἥρης θυγατέρες. id eſt, Quemadmodum autem cum telum acutum, atque amarum, mulierem partus dolores ſentientem tenet, tum procedunt Ilithyiæ partus laborem leuantes, Iunonis filiæ, &c. & Theocritus εἰδ. κζ. μογοστόκον Ἄρτεμιν. Pauſanias quoque aliam facit à Diana, & Iunonis filiam dicit haberi: quin etiam eam Latonæ partum adiuuiſſe ab Hyperboreis profectam: ceteros homines autem Ilithyiæ nomen ab his didiciſſe. Delios quoque ei ſacrificare, & carmen in eius laudem de partus doloribus cantare: Cretas verò exiſtimare Ilithyiam in Cnoſſia regione natam, & Iunonis filiam eſſe. Pauſaniæ verba ſunt hæc: Att. ἐλθεῖν δὲ αὐτὴν ἐξ ὑπερβορέων εἰς Δῆλον, γενέσθαι βοηθὸν ταῖς Λητοῦς ὠδῖσι. Τοὺς δὲ ἄλλους παρ' αὐτῶν φασὶ τῆς εἰλειθυίας μαθεῖν τὸ ὄνομα. καὶ θύουσί τε τῇ εἰλειθυίᾳ Δήλιοι, καὶ ὕμνον ᾄδουσιν ὠλῆνος. Κρῆτες δὲ τῆς χώρας τῆς Κνωσίας ἐν Ἀμνισῷ γενέσθαι νομίζουσιν εἰλείθυιαν, καὶ παῖδα Ἥρας εἶναι. Idem Arcad. narrat ſe Ilithyiæ ſtatuam vidiſſe apud Ægyenſeis à Daſmophonte factam, quæ tota eſſet à capite vſque ad calcem veſte textili tecta, cuiuſque nihil eſſet nudum. præter faciem & extremas manus, & pedes: eius alteram manum porrectam eſſe, & explicatam: alteram facem tenere: quæ res vnam è duobus ſignificaret, vel partus dolores muliebribus inſtar ignis eſſe: vel illam pueros ex vtero matris in lucem, atque in luminis oras (vt ait ille) protrahere. verba Pauſaniæ ſunt hæc: εἰλειθυίᾳ δὲ εἰκάσαι τις ἂν εἶναι δᾷδας, ὅτι γυναιξὶν αἱ ὠδῖνες ἴσον καὶ πῦρ ἐστιν ... Ἔχοιεν δ' ἂν λόγον καὶ ἐπὶ τοῖσδε αἱ δᾷδες, ὅτι εἰλείθυιά ἐστιν ἡ ἐς φῶς ἄγουσα τοὺς παῖδας. Plato autem in Theæteto eandem eſſe Dianam, & Ilithyiam putat, vt ex eius verbis perſpicuum eſſe poteſt. αἰτίαν δέ τινα ... μίαν γυναῖκα αὐτὴν κυοφοροῦσάν τε καὶ τίκτουσαν ἄλλας μαιεύεσθαι ... τὴν Ἄρτεμιν, ὅτι ἄλοχος οὖσα τὴν λοχείαν εἴληχε, id eſt, cauſam autem, cur nulla mulier, quæ ipſa grauida fieri & parere poſſit, obſtetricis munere fungatur, aiunt hanc eſſe, quòd Diana à pariendo immunis maturandorum, & procurandorum partuum prouinciam nacta eſt. Plutarch. Sympoſ. 3. probl. 10. de luna loquens: Λέγεται δὲ καὶ πρὸς εὐτοκίαν συνεργεῖν, ὅταν ᾖ διχόμηνος, ἀνιεῖσα τῶν ὑγρῶν τὴν χαλαρότητα μαλακωτέρας παρέχουσα τὰς ὠδῖνας. ὅθεν οἶμαι καὶ τὴν Ἄρτεμιν λοχείαν, καὶ εἰλείθυιαν οὐκ οὖσαν ἑτέραν ἢ τὴν σελήνην, ὠνομάσθαι. id eſt, aiunt autem lunam etiam ad pariendi facilitatem, & felicitatem adiumento eſſe, cum eſt ſemiplena, remiſſione & relaxatione rerum liquidarum & humidarum partus dolores efficientem molliores, & leuiores. Ex quo arbitror etiam Dianam Lochiam, id eſt, partuum præſidem, atque arbitram,

& Ilithyiam, vtpote quæ non ſit alia à luna, eſſe nominatam. Idem Plutarchus ibidem lunam à Timotheo quodam ὠκυτόκον oſtendit eſſe appellatam, id eſt, ad accelerandos partus vtilem. Plautus, Terentius, Varro, Catullus, & ceteri Latini, Iunonem Lucinam coniunctè, vel Lucinam tantùm efferunt. Terent. Heautontim. *Iuno Lucina fer opem.* & item alibi. Plaut. Aulul. *Iuno Lucina tuam fidem.* Catull. in carmine ſæculari ad Dianam. *Tu Lucina dolentibus Iuno dicta puerperis · Tu potens Triuia, & notho es Dicta lumine luna.* Plautus in Truculento, *date mihi huc lignæ, atque ignem in aram, vt Venerer Lucinam deam.* Varro lib. 4. de lingua Latina, *quæ ideò videtur à Latinis Iuno Lucina dicta, vel quòd terram, vt Phyſici dicūt, iuuat, & lucet: vel quòd ab luce eius, qua quis conceptus eſt, vna iuuat, donec menſibus actu produxit in lucem. Facta igitur à iuuando, & luce Iuno Lucina: à quo parientes eam inuocant Luna enim naſcentium dux, &c.* ſic Horat. Od. 5. epod. *Per liberos te, ſi vocata partubus Lucina veris affuit.* Dionyſ. Halicarn lib 2. εἰλειθυίας Ῥωμαῖοι καλοῦσι Ἥραν φωσφόρον Ilithyiam appellant Romani Iunonem luciferam. Theocritus ἐγκωμ. Πτολεμ. Εἰλείθυιαν λυσίζωνον, id eſt, ſoluentem zonam appellat. Εὖ δὲ γὰρ εἰλείθυιαν ἐβώσατο λυσίζωνον Ἀντιγόνας θυγάτηρ βεβαρημένα ὠδίνεσσι. Ἡ δέ οἱ εὐμενέοισα παρίστατο. id eſt, hic enim Ilithyiam inclamauit, quæ zonam ſoluit, Antigonæ filia doloribus partus grauiter affecta. Illa autem ei præſtò futura, & apud eam permanſura adſtabat. Virg. etiam ad equas transfert Georg. 3. *Ætas Lucinam, iuſtóſque pati Hymenæos Deſinit antè decem: poſt quatuor incipit annos.* Oppian. lib 1. partus dolores omnibus animantibus acerbos, & moleſtos eſſe ſignificans, ſic ait, Ὡς οὐ ῥηιδίην γενεὴν, οὐδ' ἰχθύσι μοῖραι ἔδωκαν, οὐδ' ἄρα μούνῃσιν ἐπιχθονίῃσι γυναιξὶν ἄλγεα, πάντῃ δ' εἰσὶν ἐπαχθέες εἰλείθυιαι. id eſt, Quàm non facilem ortum, ſeu naſcendi rationem ne piſcibus quidem fata tribuerunt! neque terreſtribus ſolùm fœminis dolores incidunt, omni autem in loco graues ſunt Ilithyiæ! Cur eadem genitalis dicatur, ex iis, quæ ſuprà expoſita ſunt, intelligere licet: qua de re tamen nonnihil dicemus ad carmen illud ſæculare, quod eſt poſt epod.

DIVA TRIFORMIS] τρίμορφος. Athenæus lib. 7. ait Apollodorum ſcribere in libris de Diis, triglam Hecatæ immolari propter communitatem, & coniunctionem nominis. Deam enim eſſe triformem. ſic Athen. Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς περὶ θεῶν, τῇ Ἑκάτῃ φησὶ θύεσθαι τρίγλην διὰ τὴν ὀνόματος κοινότητα. τρίμορφος γὰρ ἡ θεός. citat & Chariclidæ cuiuſdam verſum: δέσποιν' Ἑκάτη τριοδῖτι, τρίμορφε, τριπρόσωπε, τρίγλαις κηλευθεῖσα id eſt, ô regina Hecate, triuia, triformis, triplicem vultum, ſeu perſonam gerens, quæ triglis mulceris. icciredò autem triformem appellari dicunt alij, quòd eadem ſit Diana, & Lucina, & Hecate, ſeu Proſerpina. Virg. Æneid. 4. *Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora Dianæ.* eandem Triuiam appellat Ennius, vel quòd in triuio ponitur, vel quòd in cœlo tribus viis mouetur, in altitudinem, latitudinem, & longitudinem. Seruius ad illum Virg. locum, *numero deus impare gaudet.* Pharmaceutr. notat, *Dianam dicit propter triplicem eius poteſtatem* hactenus Seru. Triplicem autem poteſtatem intelligit, in cœlo, in terris, ſub terris, ſeu apud inferos. Quidam tradiderunt, Dianam fingi ſolitam ſpecie humana, equina, canina, atque icciredò triformem dictam. Alij quia luna, quæ Diana eſt, modò ſit ἀμφίκυρτος, id eſt, gibboſa, ſeu gibbera, ſeu μηνοειδής, modò, διχότομος, id eſt, dimidiata: modò plena.

IMMINENS VILLAE TVA P.] i. pinus, quæ villæ meæ imminet, tua eſto his verbis hanc pinum Dianæ conſecrat.

EXACTOS] confectos, *per exactos annos*, id eſt, quotannis.

OBLIQVVM MEDITANTIS] qui dum cæditur, conetur morſione obliqua eum, à quo cæditur, malè multare: vel qui videatur ſe ad obliquas morſiones aſſuefacere, & exercere. hæc enim vis eſt verbi *meditandi* propria, quod à Græco μελετᾶν tractum eſt.

AD PHIDILEN,

ſuadens Deos puris manibus, & bona conſcientia colendos eſſe.

Ode XXIII. Tricolos tetraſtrophos. vt. Vides, vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – – ∪∪ – ∪ –
– ∪ – – – ∪∪ – ∪ –
– ∪ – – ∪ – ∪
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ –

CAElo ſupinas ſi tuleris manus
97 *Naſcente luna, ruſtica Phidile:*
Si ture placaris, & horna
Fruge Lares, auidaque porca:
Nec peſtilentem ſentiet Africum
Fœcunda vitis, nec ſterilem ſeges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero graue tempus anno.
Nam, quæ niuali paſcitur Algido
Deuota, quercus inter, & ilices:
Aut creſcit Albanis in herbis
Victima, pontificum ſecures
Ceruice tinguet, te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium
Paruos coronantem marino
Rore deos, fragilique myrto.
Immunis aram ſi tetigit manus
Non ſumptuoſa blandior hoſtia,
Molliuit auerſos penateis
Farre pio, & ſaliente mica.

CAELO SVPINAS] notat interpres Hom. ad illum verſum, ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, θεοῖς δὲ χεῖρας ἀνέσχον, id eſt, *gentes autem precati ſunt, & ad deos manus ſuſtulerunt.* ſolitos eſſe heroas manibus in cœlum ſublatis Iouem, ceteróſque deos cœleſtes precari: marinos, ad mare porrectis: manes, & inferos, terra percuſſa. Primi moris exempla ſunt hæc Virg. Æneid. 1. *Ingemit, & duplicen tendens ad ſidera palmas, Talia voce refert.* Idem ſecundo Æneid. *Suſtulit exutas vinclis ad ſidera palmas.* Idem Æneid. 3. *Tendóque ſupinas Ad cœlum cum voce manus.* & quarto, *Multa Iouem manibus ſupplex oraſſe ſupinis.* Lucretius libro quinto, *& pandere palmas Ante Deûm delubra.* Salluſtius coniuratione Catilinæ, *manus ſupplices ad cœlum tendere, miſerari paruos liberos, regitare Deos.* Homerus Odyſſ. 1. Εὔχετο χεῖρ' ὀρέγων εἰς οὐρανὸν ἀστερόεντα. id eſt, precabatur manum porrigens ad cœlum ſtellatum. Apollonius libro primo, αἱ γὰρ δὴ γυναῖκες πολλὰ μάλ' ἀθανάτοισιν ἐς αἰθέρα χεῖρας ἀνεῖσαι εὐχέσκοντο νόστοιο τυμήδεα νόστιμον ἦμαρ. id eſt, mulieres autem valde multùm ad deos immortaleis in cœlum manus ſuſtulerunt, orantes vt iucundum reditum darent. præ lætitia manus ad cœlum tollit ille apud Horatium Satyra quinta, libro ſecundo, *donec ebrius Ad cœlum manibus ſublatis, dixerit, vrge.* Secundi hoc. nunc mihi exemplum ſuccurrit. Virgil. Æneid. quarto

quarto. *Ni palmas ponto tendens vtráque Cleanthus Fudiſſetque preces, diuoſque in vota vocaſſet: Dij, quibus imperium pelagi.* Poſtremi ſunt hæc. Eurip. ἱκέτ. β. ἐπιχθόνιοι θεοὶ, σώσατε παῖδ᾽ ἐμὸν, ὃς μόνος ἄγκυρά τ᾽ ἐμῶν, τὴν χιονώδη Θρῄκην κατέχει, id eſt, ô inferi, ſeu terreſtres dij: ſeruate filium meum, qui ſolus ædium mearum ancora Thraciam niuoſam tenet. ad quem locum vetus interpres αἰώνυμοι notat, hiſtrionem, cùm hæc verba loqueretur, terram pedib. pulſaſſe. Idem Oreſt. πότνια, πότνια νὺξ, ὑπνοδότειρα τῶν πολυπόνων βροτῶν, ἐρεβόθεν ἴθι, i. ô veneranda veneranda nox, quæ ſomnum largiris laborioſis mortalibus. Ex Erebo prodi. Hom. Ἰλιάδ. ι. Πολλὰ δὲ καὶ γαῖαν πολυφόρβον χερσὶν ἀλοία Κικλήσκουσ᾽ Ἀΐδην, καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν, id eſt, ſæpe autem etiam terram multa alimenti genera hominibus præbentem manibus pulſabat. Plutonem inuocans: & laudabilem Proſerpinam, idem & cùm mortuos appellabant. M. Tull. Tuſc. 2. *Tum Cleanthem, cùm pede terram percuſſiſſet, verſum ex Epigoni dixiſſe ferunt, Audiſne hæc, Amphiarae, ſub terram abdite? Zenonem ſignificabat, à quo illum degenerare dolebat.*

Rvstica phidile] libri aliquot veteres habent, *ruſtica Phillide*. ego nihil muto: quamquam legendum potiùs fortaſſe eſt *Phidale*, vt intelligamus, ſignificari nomine ipſo puellam quandam ruſticam, parcam, & à ſumptu abhorrentem.

Horna frvge] hornotina: huius anni. Od. 1. epod. *Et horna dulcis vina promens dolio.* M. Tull. Verr. de aratoribus. *frumentum hornotinum* Propert. libr. 4. *Illa dies hornis cædem denuntiat agnis.*

Avidaqve porca] cur Laribus porcam, ſeu porcum veteres immolarent, annotatum eſt ſuprà ad illum locum *& porco bimeſtri.* Od. 17. eiuſd. libri.

Sterilem, rvbiginem] Virgilius Georg. 1. *malã* vocat. *Mox & frumentis labor additus, vt mala culmos Eſſet rubigo* aſperam appellat Ouidius.

Pomifero grave temp. anno] auctumnum ſignificat, quem pomiferum item appellat Od. 7. lib. 4. *ſimul Pomifer auctumnus fruges effuderit.* & Od. 2. libr. epod. ſic deſcribit *Vel cum decorum mitibus pomis caput Auctumnus aruis extulit* graue autem tempus hoc loco dicit, quia peſtilens & inſalubre, vt Saty. 7. libr 2. *Auctumnuſque grauis Libitinæ quæſtus acerbæ.* φθινόπωρον vocant Græci. ordo eſt: aut dulces alumni graue tempus non ſentiant anno pomifero, id eſt, anni parte pomifera, nempe auctumno.

Nivali Algido] Algidum, mons, & vrbs eiuſdem nominis. ſup. Od. 21. lib. 1. *gelidum* appellat. Od. 4. li. 4. *Nigræ feraci frondis in Algido.*

Devota] vota, & promiſſa, ſeu obligata ex voto. ſic deuotos appellat Cæſar libr. 3. de bello Gallico, ſoldurios illos, qui, cuius amicitiæ ſe deuouiſſent, cum eo omnibus in vita commodis fruebantur: omnia rurſus incommoda, & mala perferebant. ſuprà arborem illam, cuius caſu propemodum oppreſſus eſt, deuotam nominauit, Od. 4. eiuſd. lib.

Victima] ouis bima, ſeu bidens: vel maior aliqua hoſtia, [vt taurus candidus, qui immolabatur in monte Albano à pontifice. Arnobius lib. 2. in Albano antiquitus monte nullos alios licebat, quàm niuei tauros immolare candoris.]

Pontific. secvr. Cervi. ting.] à pontificibus publicè immolabitur.

Bidentivm] *bidentes* (inquit Feſtus) *ſunt pecudes, ſeu oues, quæ duos dentes cæteris longiores habent.* ſed alij, quorum ſententia à doctis probatur magis, aiunt bidenteis dictas eſſe, quaſi bienneis, quòd bimæ immolarentur. Virgil. lib. 5. AEn. *cædit quinas de more bidenteis.* Idem 6 *totidem lectas de more bidenteis.*

Parvos coronantem, &c.] te, quæ paruos deos habes domi.

Marino rore] rore marino, ſeu roſmarino coronario ſcilicet, quem deſcribit Dioſcor. lib. 3. cap. 89.

Immvn. aram si tetig.] manus immunis propriè, quæ nihil porrigit, inanis. vt Od. 12. libr. 4. *non ego te meis Immunem meditor tingere poculis.* id eſt, nihil afferentem, & epiſt. ad Villic lib. 1. *Quem ſcis immunem Cynaræ placuiſſe rapaci.* Virg. lib 4 Georg *Immunisque ſedens aliena ad pabula fucus.* ſed hoc loco videtur ſubaudiri, à ſcelere: vt ſit, manus à ſcelere, aut culpa immunis. & ita Acr & Porphyr. Sed videri poſſit; hoc loco *immune* ſignificare *improbum* quemadmodum apud Plautum, *immune*, ſeu *immane eſt facinus*, vt docet Feſtus. quod ſi cui placeat, dicendum erit, hanc eſſe huius loci ſententiam. Si manus improba, & impura deorum aram tanget, id eſt, ſi mente impura deos orabis, ſumtuoſa hoſtia deos non mollies, neque efficies ſacrificiorum ſumtu, vt tuæ victimæ dijs ſint gratiores: ſed farre pio, & ſaliente mica deos placabis. Solebant autem orantes aram tangere, ſeu tenere. Itaque Varro rerum diuinar. libr. 5. (vt refert Macrob. lib. 3.) *ſcribit aras primum anſas dictas, quod eſſet neceſſarium à ſacrificantibus eas teneri: quemadmodum vaſorum anſas tenere & prendere ſolemus.* ad quem morem reſpiciens Virg. AEn. 12. vt & hic Horatius, Latinum Regem ſic facit loquentem. *Tango aras: mediòſque ignes, & numina teſtor.* Idem AEneid. 4. *Talibus orantem dictis, aráſque tenentem.* & libr. 6. *Talibus orabat dictis, aráſque tenebat.* & M. Tull. pro Flacco. *qui ſi aram tenens iuraret, crederet nemo per epiſtolam, quod volet, iniuratus probabit.*

Non svmt. bland. host. &c.] *ſumtuoſa hoſtia* ſunt ſeptimi caſus: hæcque eſt huius loci ſententia. ſi tua manus immunis, id eſt, ſine vlla victima, vel, vt alij, innocens aram tetigit: æquè placabit & flectet deos familiareis farre, & mica ſalis, nihilo gratior Dijs futura propter ſumtuoſam aliquam hoſtiam. quòd ſi immunis pro improbo accipiatur, ſic erit hic locus explicandus, vt paullò ante diximus, ad illa verba, *immunis aram, &c.* Plato in Alcibiade β. perſpicuè oſtendit, Deos immortaleis, ſumtuoſas hoſtias non ſpectare, ſed animorum integritatem, & preces, ſeu bona verba, quam ille appellat εὐφημίαν: idque Ammonis oraculo reſponſum eſſe dicit. Cùm enim quondam inter Athenienſes ac Lacedæmonios diſsidium, bellúmque grauiſſimum natum eſſet: accideret autem, vt multis prœliis mari & terra commiſſis, ſemper Athenienſes magna clade accepta inferiores diſcederent, eos indignanteis & conſilij inopia laboranteis neque vllum malorum præſentium remedium reperienteis, decreuiſſe tandem quàm optimum eſſe Iouem Ammonem hac de re conſulere, & præterea rogare quare vincerentur, cùm ipſi hoſtias omnium Græcorum & plurimas & pulcherrimas dijs immortalibus immolarent, eorumque templa plurimis & cariſſimis donis ornarent, pompas denique facerent ſolenneis & magnificentiſſimas, & ſumptuoſiſſimas. Lacedæmonij autem nihil quicquam tale omninò curarent, immò verò ita eſſent in hac re negligentes, vt ſæpè hoſtias maneas ac debileis mactarent, cùm eſſent nihilo minus opulenti, quàm Athenienſium ciuitas: hoc vnum reſpondiſſe Ammonem Lacedæmoniorum εὐφημίαν, id eſt, bona verba, Deo eſſe gratiora, quàm vniuerſas Græcorum victimas. bona verba autem Socrates interpretatur preces ritè conceptas, & iuſtas: aitque hominibus magnopere eſſe cogitandum, & videndum, quas preces dijs immortalibus nuncupent. Deos enim immortaleis neque bobus auratis, neque talibus victimis, neque precibus maledicentiæ, quam Græci blaſphemiam nominant, plenis, ſed bonis dictis placari. Δεινὸν γὰρ ἂν (inquit) εἴη εἰ πρὸς τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας ἀποβλέπουσιν ἡμῶν οἱ θεοί, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ψυχήν. & mox. εἰ δὲ ἄν τι ἁμαρτήματα ὄντες, κατακεχαρίσθαι ... τούτων, &c. id eſt, *abſurdum enim ſit & ingemiſcendum, ſi dij dona noſtra, & ſacrificia ſpectent, non animum,* &c. deinde ſequitur: *ubi verò cum muneribus ...*

corrumpantur, hæc omnia contemnunt. Sic & Xenophon. ἀπομν. α. θυσίας δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ μικρῶν, οὐδὲν ἡγεῖτο μειοῦσθαι τῶν ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μεγάλα θυόντων. οὔτε γὰρ τοῖς θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον, ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον. πολλάκις γὰρ ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον, ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν εἶναι κεχαρισμένα. Οὔτ᾽ ἂν τοῖς ἀνθρώποις ἄξιον εἶναι ζῆν, εἰ τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἦν κεχαρισμένα τοῖς θεοῖς, ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν· ἀλλ᾽ ἐνόμιζε τοὺς θεοὺς ταῖς παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων τιμαῖς μάλιστα χαίρειν. id eſt, *cùm autem ſacrificaret parua de paruis, nihilo ſe deteriore conditione eſſe putabat iis, qui de multis ac magnis multa, & magna immolant. Nam neque Diis honeſtum fore, ſi magnis ſacrificiis magis delectarentur, quàm paruis: ſæpenumero enim ea, quæ ab improbis proficiſcantur, gratiora eis futura, quam, quæ à viris bonis: neque hominibus vitam expetabilem, aut vitalem futuram, ſi, quæ ab improbis donentur, diis ſint gratiora, quam, quæ à probis. quin exiſtimabat deos immortales, hominum piorum cultu, & muneribus magnopere delectari.* Iterum Plato in Euthyphrone ait dona noſtra (dona autem, quæ Diis ab hominibus dari debent, ſunt τιμὴ, γέρας, χάρις. i. honos, decus, gratia) ait igitur Plato dona noſtra Diis nihil prodeſſe.

Aversos Penates] Od. xi. epod. *Preces & auerſum ad Iouem.*

Farre pio et s. m.] ad hunc locum pertinent, quæ ſcribuntur à Philoſtrato de Pythagora initio libri 1. de vita Apollonij, memoriæ eſſe proditum, Pythagoram aras ſanguine non aſperſiſſe, ſed tus, & placentam, & hymnos diis immortalibus, & ſimilia: diis ſolitum ſacrificare. quibuſcum congruit illa M. Tullij libr. 3. de nat. deorum. *Quanquam Pythagoras cum in geometria quiddam noui inueniſſet, Muſis bouem immolaſſe dicitur. Sed id quidem non credo: quoniam ille ne Apollini quidem Delio hoſtiam immolare voluit, ne aram ſanguine aſpergeret.* [Sed quod ad *far pium* attinet, hoc pontificale eſt, & ad ſacrificiorum Romanorum conſuetudinem referendum eſt: quod indicat & Arnobius libr 7. aduerſus genteis his verbis, neque ipſe Romulus, aut religionibus artifex in comminiſcendis Numa, ritus aut eſſe ſciuit, aut naſci: vt pium far monſtrat, quo peragi mos fuit ſacrificiorum ſolemnium munia: & Seru. ad illum locum Virg. AEn. xi. *Dant fruges manibus ſalſas, & tempora ferro Summa notant pecudum, &c.* Fruges ſalſas (inquit) far & ſal: quibus rebus & culteri aſpergebantur, & victimæ. Erant autem probationes, verum eſſet animal aptum ſacrificio, &c.

Salientе mica] i. mica ſalis. Tibull. lib. 3. eleg. 4. *At nobis in curas hominum genus, omnia nobis Farre pio placant, & ſaliente ſale.* Idem lib. 4. ad Meſſal. *Parvaque cæleſtes placauit mica.* Catull. *Non eſt in tanto corpore mica ſalis.*

IN AVAROS,

minans relinquendas eſſe diuitias indigno heredi, per luxuriam omnia conſumpturo: vt quia male parta, male dilabuntur.

Ode XXIIII. Dicolos diſtrophos: vt, Sic te diua potens Cypri.

- - -uu- uu
- - -uu- -uu u-

INtactis opulentior
Theſauris Arabum, & diuitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum:
Si figit adamantinos
98 Summis verticibus dira neceſſitas
Clauos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres melius Scythæ,
Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos,
Viuunt, & rigidi Getæ:
Immetata quibus iugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua:
Defunctúmque laboribus
Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Priuignis mulier temperat innocens:
Nec dotata regit virum
Coniux: nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna, parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas.
Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.
O, quiſquis volet impias
Cædes, & rabiem tollere ciuicam:
Si quæret, pater vrbium,
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam,
Clarus poſt genitis, quatinus, heu nefas,
Virtutem incolumem odimus.
Sublatam ex oculis quærimus inuidi:
Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt, ſi neque feruidis
Pars incluſa caloribus 99
Mundi, nec Boreæ finitimum latus.
Durataq́ue ſolo niues
Mercatorem abigunt? horrida callidi
Vincunt æquora nautæ.
Magnum pauperies opprobrium iubet
Quiduis & facere, & pati,
Virtutiſque viam deſerit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quò clamor vocat, & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. ſcelerum ſi bene pœnitet:
Eradenda Cupidinis
Praui ſunt elementa: & teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudiis. neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer:
Venarique timet, ludere doctior,
Seu Græco iubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea.
Cùm periura patris fides
Conſortem ſocium fallat, & hoſpitem;
Indignóque pecuniam
Heredi properet: ſcilicet improbæ
Creſcunt diuitiæ, tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

Intactis

INTACTIS OPVL. THES. ARAB.] ſuprà Od.29. li. 1. *Beatas Arabum Gazas* dixit, & ſecunda epiſt.ad Mæcen.lib.1. *Diuitias Arabum*. Intactos autem theſauros intellige dictos eſſe, quia nondum Romani arma ſenſerant. ſic Propert. *India quin Auguſte tuo dat colla triumpho: Et domus intacta te tremit Arabia.*

CAEMENTIS] lapidibus cæſis. vt ſup. Od.1. huius lib. *huc frequens Cæmenta demittit redemtor.*

MARE APVLICVM] ſic reperi ſcriptum in duob. libr. Vatic. & item Faern. Torn. in codice Donati autem *Ponticum* erat recenti manu ſcriptum, & in litura. Iam, quòd ad ſyllabas attinet, ſimile eſt illud Od. 4. huius libr. *Altricis extra limen Apuliæ.*

ADAMANTINOS, &c.] ſolidiſſimos, firmiſſimos, fortaſſe quos ſup. Od.35. lib 1. *clauos trabales* dixit, hîc nominat adamantinos. vtrobique enim vim & firmitatem, & pæne dicam æternitatem neceſsitatis ſignificat. Plato quidem lib. de rep. decimo ἀδαμαντίνως, id eſt, adamantine, vſurpat pro eo, quod eſt ἰσχυρῶς καὶ ἀμεταστάτως, his verbis. ἀδαμαντίνως (inquit) δεῖ ταύτην τὴν δόξαν ἔχοντα εἰς ᾅδου ἰέναι. Neque temerè porrò, neque ineptè adamantini claui τῇ ἀνάγκῃ, id eſt, neceſsitati. quæ eadem ferè eſt hoc loco, atque εἱμαρμένῃ, tribuuntur. Significatur enim fati, mortiſque neceſsitas immutabilis, & vis inuicta. Pindarus autem cùm de alia neceſsitate loquatur, ita quærit ex muſa: Quod periculum Argonautas ſolidis ex amante clauis vinctos ad nauigandum impulit? ſic Pindar. τίς δ' αὐτοὺς κρατεροῖς ἀδάμαντος δῆσεν ἅλοις; id eſt, quod periculum neceſſarium coëgit, vt nauigarent? AEſchylus autem in Prometh. ἀδαμαντοδέτους πέδας dicit pro ſolidiſsimis ac duriſsimis. vide annot. ad Od. 3. & 35. lib. 1.

DIRA] infeſta, triſtis, horribilis: vt & alibi.

NON MORTIS LAQ. EXP.] *expedies*, id eſt. explicabis, extricabis. ſunt enim hi laquei ἄφυκτοι, καὶ ἀδιέξοδοι, id eſt, inexplicabiles, & quos effugere nemo queat. Hom. tantam vim Parcæ eſſe dicit, vt ne Dij quidem ab eo, qui ſibi ſit carus, mortem propulſare poſsint, vbi eum Parca ſemel comprehenderit. Verba Homeri ſunt hæc, ὀδυσ. γ. Ἀλλ' ἤτοι θάνατον μὲν ὁμοίιον οὐδὲ θεοί περ Καὶ φίλῳ ἀνδρὶ δύνανται ἀλαλκέμεν ὁππότε κεν δὴ Μοῖρ' ὀλοὴ καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο. id eſt, At profectò mortem, omnibus æquè infeſtam, ne dij quidem ab homine amico arcere poſſunt, vbi eum Parca mortis longum ſomnum dantis comprehenderit.

CAMPEST. MEL. SCYTHAE] ſupr. Od.35. lib.1. *profugos* appellauit. Strabo ἁμαξοικους, id eſt, in plauſtris habitantes, tamquam in domibus.

RIGIDI GETAE] cur rigidi? an quòd ſunt cælibes, & ἄοικοι. id eſt, ſine foco & familia? an quòd ἄβιοι, id eſt, carentes rebus ad victum paratis, & congeſtis, ſeu vitæ cultu vtentes tenuiſsimo, parciſsimo, ac duriſsimo? quæ etiam de Scythis tradita ſunt: ob idque ἄβιοι appellantur ab Homero. Quin eoſdem ἱππημολγοὺς appellant tum alij Græci poetæ, tum in primis Homerus: id eſt, equorum emulctores. Dionyſ. Alex. Ἔνθα μελαγχλαινοί τε, καὶ ἄγριοι ἱππημολγοί. Homerus ἰλιάδ. ν. αὐτὸς δὲ πάλιν τρέπεν ὄσσε φαεινὼ Νόσφιν ἐφ' ἱπποπόλων Θρηκῶν καθορώμενος αἶαν Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων, καὶ ἀγαυῶν ἱππημολγῶν Γλακτοφάγων, ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων, id eſt, ipſe autem [Iupiter] reflexit, oculos lucidos longè ab vrbe Troia ad terram Thracum in ſtudio equorum aſsiduè verſantium reſpiciens, & Myſorum comminus pugnantium, & admirabilium Scytharum equas mulgentium, & lac potantium, in diem viuentium, rebuſque ad victum antè paratis carentium, hominum iuſtiſsimorum. Ex quibus verſibus cognoſcere licet, per hippemolgos, id eſt, equarum emulctores, Scythas, & populus illos omneis eſſe intelligendos, qui ab occaſu, mari Sarmatico, & Gothico: ab ortu, palude Mæotide & Tanai, & Ponto Euxino: à meridie AEmo, & Danubio; à Septentrione, hyperboreis gentibus, & Rhipæis montibus continentur. hanc ſententiam adiuuat Herodotus, qui in Melpomene narrat, Scythas equas mulgere, & lac earum vaſis exceptum potare: id quod teſtatur & Strabo lib. 7.

IMMETATA QVIBVS] quorum agri, nullis cum limitibus ſint inter ſe ſeparati, aut diſtincti, ſed communes. etiam fruges efferunt liberas, & communes. *immetata* autem iugera accipe, nullis metis, id eſt, terminis diſtincta, vel nullis decempedis *dimenſa*, aut deſcripta. lege quæ ſuprà notauimus ad illum locum. *nulla decempeda Metata.* Od 15. lib 2.

NEC CVLTVRA PLACET, &c.] nemo vnus per omnem vitam in eodem agro colendo verſatur: ſed alij ad certum numerum diſcripti ac diſtributi vnum annum agrum colunt: anno ſubſequente ſuccedunt his alij ad eundem numerum: quieſcunt ij, qui ſuperiore anno coluerant, & ita deinceps. Atque hanc ſententiam declarant ea verba, quæ ſtatim ſequuntur: *Defunctúmque laboribus Æquali recreat ſorte vicarius*, id eſt eum, qui in labore annum verſatus eóque labore defunctus eſt, vicarius, qui eius locum, vicémque ſubit, reficit ac recreat æquali ſorte, id eſt, dat illi ſui reficiendi facultatem, æquali ſorte: i. dat illi ſui reficiendi facultatem, æquali agri colendi laboriſque perferendi condicione viciſsim accepta. Sic Cæſar de Sueuis lib. 4. de bello Gall. *Hi centum pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis ſingula millia armatorum bellandi cauſa ſuis ex finibus educunt. Reliqui, qui domi manſerint, ſe, atque illos alunt. Hi rurſus inuicem anno pòſt in armis ſunt: illi domi remanent. Sic neque agri cultura, neque ratio, atque vſus belli intermittitur.*

TEMPERAT] nouerca manus abſtinet à priuignis: priuignis parcit, neque eis inſidias comparat, vllamve perniciem molitur, vt ſolent nouercæ. ſic loquitur & Virg. Georg. 1. *Iam ſibi tum curuis malè temperat vnda carinis.* & M. Tull. Verr. 5. ſiue accuſation. libr. 2. *non ſolum ſociis in eo bello conſuluit. verumetiam ſuperatis hoſtibus temperauit.* ibidem: *ſi cuiquam denique vlla in re vmquam temperauerit, vt eis vos quoque temperetis.* Idem lib. 1. *Te putet quiſquam cùm ab Italia freto diſiunctus eſſes, ſociis temperaſſe?* Salluſt. coniur. Catil. *Quippe ſecundæ res ſapientium animos fatigant: nedum illi corruptis moribus, victoriæ temperarent.* ſic enim hunc locum emendauimus, cùm in omnibus libris vulgatis corruptè legatur *obtemperarent*. emendauimus & locum apud Cæſ. libr. 1 de bell. Gall. itidem corruptum, *neque ſibi homines feros ac barbaros temperaturos exiſtimabat, quin, &c.* vbi vulgò legitur *obtemperaturos*.

TEMPERAT INNOCENS] id eſt temperando priuignis eſt innocens: vel in eo ſe innocentem præſtat, quòd temperat, vt diximus ad Od. 8. huius libri.

NEC DOTATA REGIT VIRVM] regit virum, id eſt, imperat viro, domina eſt viri: vt ſuprà Od. v. *Me nunc Threſſa Chloe regit.* Ariſtoteles lib. 8. de moribus. viri & vxoris ſocietatem ſcribit eſſe Ariſtocraticam, id eſt ei reip. formæ ſimilem, in qua præſtantiores, & meliores, & optimates imperant. iccircò virum præeſſe debere, cùm vxori virtute præſtet. Sed interdum (inquit) imperant mulieres, nempe eæ, ad quas amplæ venerunt hæreditates, & bene dotatæ. ἐνίοτε δ' ἄρχουσιν αἱ γυναῖκες ἐπίκληροι οὖσαι. Sic Plaut. in Aſinaria: *argentum accepi: dote imperium vendidi.*

NEC NITIDO FIDIT ADVLTERO] nitido, vel compto, & benè curato: vel vnguentis delibuto, vt annot. ad Od. 19. huius lib. & alibi. vel vt epiſtol. 7. libr. 1. *ex nitido fit ruſticus, atque Sulcos, & vineta crepat mera.*

ADVLTERO] amatori, vt ſup. Od. 33. lib. 1. vel propriè accipe.

DOS EST MAGNA P. VIRT.] Querebatur iam ſua ætate Theognis, non ſpectari in vxore quærenda genus, & parentum virtutem, ſed pecuniam, his

verbis: Καὶ γὰρ κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους εὐγενέας, καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν βήσεσθαι· γῆμαι δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει ἐσθλὸς ἀνήρ, ἤν οἱ χρήματα πολλὰ διδῷ: quorum verſuum hæc ferè ſententia eſt: *Arietes quidem, & aſinos, & equos generoſos quærimus. & vult vnuſquiſque equas ſi quas habet, aut alias fœminas, à maribus generoſis iniri, & grauidas fieri: puellam autem vitioſam, & vitioſiſſimam vir bonus vxorem ducere non magnopere dubitat ſi modò magnam pecuniæ vim in dotem afferat.* Magnam igitur habet dotem ſponſa, ait Horat quæ honeſto loco nata eſt, quęque ab alio viro abhorret. Non admodum diſſimile eſt huic Horatiano, Plautinum illud in Amphy. *Non ego illam mihi dotem duco eſſe, quæ dos dicitur: ſed pudicitiam & pudorem, & ſedatum Cupidinem, Deûm metum, parentum amorem, & cognatûm concordiam.* Priſcianus lib. 7. hunc locum profert oſtendens, *parentium* æquè, ac *parentum* vſitatum eſſe. idémque locum quendam ex M. Tull. Verr. 7 producit. metuere autem alterum virum, nihil aliud eſt, quam εὐλαβεῖσθαι, id eſt, vitare, & fugere: ab alio viro tangi nolle, vt annot. ad 2. Od. lib. 2.

Et peccare nefas, aut pretium] id eſt, aut non putant illorum matronæ ſibi licere matrimonij caſtitatem, fidémque violare: aut ſi violant, extremo ſupplicio afficiuntur: ſic infrà Od. 4. lib. 4. *Culpam pœna premit comes.*

Aut pretium est mori] id eſt, aut merces eſt peccati mors. ſic vſurpat vocem *pretium*, epiſt. 16. lib. 1. *Nec furtum feci, nec fugi. ſi mihi dicat Seruus: habes pretium: loris non vreris, aio.*

O, quisquis volet] ſignificat, ex peccandi licentia, & impunitate cædeis, belláque ciuilia manare: quæ mala qui tollere velit, paréńſque patriæ appellari cupiat, eum oportere ſeueriſſimis legibus laus maleficia coercere, & comprimere. in eos autem, qui leges neglexerint, acerrimè animaduertere. Placet autem mihi magnopere ea ſcriptura, quam in duodecim libris manuſc. reperi *Cædeis & rabiem, &c.* vbi vulgati habent, *aut rabiem.*

Si quaeret pater] quidam lib veteres habent, ſi quæret p. vrb. *pater vrbium* autem tale eſt, vt ſi diceret, patens patriæ.

Refrenare] comprimere ſic dixit *iniicere frena licentiæ.* Od. 15. lib. 4. quem locum, quemadmodum emendauerimus, videto ſuo loco.

Clarus post genitis] clarus futurus. poſteris: immortalem nominis ſui gloriam poſteris traditurus. ſic quidem habent noſtri libri ferè omnes: Sed quidam aiunt ſe repeiſſe in vno item manuſc *Carus.* quã ſcripturam probo. & ita cum iis, quæ antecedunt, aptè hærebunt quæ ſequuntur, *quatenus odimus virt. incol.*

Quatenus. heu nefas. Virt.] *quatinus.* legendum, non *quatenus.* & ita codic Faërni & vnus Vatic. & aliquot alij. Præterea ſic legendum eſſe docent veteres grammatici. in his Feſtus. Pendent autem hæc ex iis, quæ proximè antecedunt, rationémque continẽt, quamobrem dixerit, eum, qui res illas geſſerit, clarum, ſeu carum fore non apud ſuæ ætatis homines, ſeu apud poſteros, hoc modo. quoniam (inquit) virtutem incolumem odimus, id eſt, eorum virtutem, qui viui ſunt, & incolumes: virorum autem virtute preſtantiũ mortuorum deſiderio afficimur. ſed nomen *inuidi* non videtur ſuo loco eſſe poſitum: debuítque poni ſtatim poſt verbum *odimus.* eſt enim inuidi præſtanteis & excellenteis viros odiſſe: mortuos deſiderare non item, vt epiſt. ad Auguſt.

Diram qui contudit hydram, Notáque fatali portenta labore ſubegit, Comperit inuidiam ſupremo fine domari. Vrit enim fulgore ſuo, qui prægrauat arteis Infra ſe poſitas, &c. ſic Paterculus. *naturaliter audita viſis laudamus libentius, & præſentia inuidia, præterita veneratione proſequimur: & his nos obrui, illis inſtrui credimus.*

Virtutem incolum. odim. Subl. ex oc.] Non ſolum hoc de virtute, ſed & de omnibus alijs bonis verè dici poteſt. tum denique nos intelligere quæ ſunt bona, cùm quæ erant in noſtra poteſtate, quibúſque frui poteramus, ea amiſimus: neque hoc ſolum ad inuidiam, ſed etiam ad alia animi vitia pertinet. Plautus Capt. *Tum denique homines noſtra intelligimus bona, Cùm, quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus.* ſic & Alexis: Οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι τἀγαθὸν χερσὶν ἔχοντες οὐκ ἴσασιν, πρίν τις ἐκβάλῃ. id eſt, Mali bonum in manibus habentes, illud ignorant: vbi amiſerunt, tum cognoſcunt. Hanc eandem ſententiam copioſè tractat Cic. oratione poſt reditum ad Quirit. non longè à princip.

Quid trist. querim. Si non. &c.] non eſt ſatis bonas leges ferri. ſed oportet prætereà pœnas legib. conſtitutas de improbis ſumi. Leges enim ſine moribus nihil proſunt reip. Et quemadmodum præclarè dictum eſt *ex malis moribus bonas leges natas eſſe:* ita bonis legibus hoc propoſitum eſſe debet, vt ciues bene ſint morati: quem finem ſi lex non aſſequetur, inutilis & otioſa futura eſt. licet & aliter explicare, vt iam dicam.

Quid leges sine morib. vanae prof.] licet etiã hũc locũ ſic explicare, vt per ſe intelligatur, non vt è ſuperiorib. duob. verſib. pendeat: hoc modo: *Quid leges ſine moribus vanæ proficiunt?* Nõ ſatis eſt hominũ peccata metu pœnæ coercere, quod facit lex: ſed etiã oportet ciueis à pueris bene inſtitui, atque ad virtutem informari: quo facto, pauci erunt improbi, & ſcelerati: & ita pœnis à lege conſtitutis facilè continebuntur. contrà ſi nulla erit diſciplina ciuium, omnes erũt iniuſti, libidinoſi, ſcelerati, impij cùm alij tales euaſerint natura, alij mala conſuetudine naturæ bonitatem corruperint: quæ vitia funditus tollere lex non poteſt, quantumuis graueis atque acerbas pœnas improbis infligat.

Si neque fervidis. &c] declarat qui ſint perditi, & corrupti mores. nempe immenſum pecuniæ ſtudium, & auaritia, paupertatis pudor & timor: cupiditates, & ſimiles animorum peſtes ex hoc fonte omnia reip. mala manarunt. pendent autem hæc ab iis. quæ proximè antecedunt, hoc modo. Quid leges proſunt ſine moribus, verbi gratia, ſi neque ea mundi pars, quæ immoderatis torretur caloribus, neque ea, quæ frigore obriguerunt, mercatorẽ deterrẽt, quo minus pecuniã quærat, & rẽ in dies magis ac magis amplificet? Has mũdi parteis partim propter immoderatũ ardorem (vt exiſtimarunt antiqui) partim propter nimia frigora inhabitabileis, commemorat, & aliis locis, vt annotat. ad Od. 31. lib. 1. Cum his autem congruunt illa ex epiſt. 1. lib 1. *Impiger extremos currit mercator ad Indos Per mare pauperiem fugiens, &c.*

Magnum pauperies oppr.] i. quæ habetur turpis & probroſa, maximè auaris, qualis inducitur Staberius ille, Sat. 3 lib. 2. *qui quoad vixit, credidit ingens Pauperiem vitium.* Itaque Eurip. in Med. Πένητα φεύγει πᾶς τις ἐκποδὼν φίλος. id eſt, Fugit omnis amicus longè amicum pauperem. At Demoſt. in orat. [illegible] ait neque eum, qui paupertatem alteri maledicti loco obiiciat, ſana mente eſſe, neque eum, qui eò, quòd diuitiis circumfluat, ſeſe efferat inſolenter. ἐγὼ γὰρ οὔτ' εἴ τις πένης ὢν [illegible] & item Heſiod his verſibus: Μηδέποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων. id eſt, ne vnquam paupertatem vitæ corruptricem cuiquam maledicti loco obiicere audeto, cùm ſit deorum donum. Vide annot. ad illum locum Satyr. 3. lib. 2. *credidit ingens Pauperiem vitium.*

Iubet quidvis et facere, et pati] ſic epiſt. 1. lib. 1. *Impiger extremos currit mercator ad Indos Per mare, &c.* & Sat. 4. lib. 1. *Hic mutat merces ſurgente à ſole ad eum, quo Veſpertina tepet regio: quin per mala præceps Fertur, vti puluis collectus turbine.*

Virtutisque viam des. ad.] ſi legeremus ar-

dam, magis concioeret cum Heſiod, cuius verſus illi notiſſimi ſunt: Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν &c. id eſt, *Virtutem voluere dij ſudore parari, Longa autem eſt ad eam via, & ardua, & aſpera ſaxis.* Sed cùm omnes codices veteres hanc lectionem comprobent: nihil mutandum eſſe puto. Cur autem virtutem arduam appellat? an quòd homines, claros, admirabileis, & præſtanteis, & deorum ſimileis efficit? an quòd difficilis eſt, & ſine multo labore ad eam perueniri non poteſt? quam ſententiam profectò altera lectio magis exprimeret.

VEL NOS IN CAPITOLIVM, &c.] vel in Capitolium, aurum omnium malorum materiam, deferamus, quemadmodum cenſet populus & multitudo: vel in mare proximum proiiciamus. Sed quærat aliquis, quorſum hic Capitolij mentio fiat. dicebat German. Valens, ſpectaſſe Horatium illa tempora, quibus matronæ Romanæ, rep. in ſummum diſcrimen adducta, mundum omnem ſuum muliebrem in Capitolium comportaſſent, atque ad vſus, ſumptúſque belli contuliſſent. Ego exiſtimabam reſpexiſſe potiùs ad morem veterum & Græcorum, & Romanorum: qui pecuniam in fanis & templis deponere, & ſacro quaſi commendare ſolebant, idque maximè cùm rebus timerent, aut diffiderent ſuis, vt teſtatur M. Tull. lib. 2 de legibus, vbi loquitur de ſacrilegij pœna, quo loco narrat, Cliſthenem quendam, Athenienſem, ciuem egregium, cùm rebus timeret ſuis, Iunoni Samiæ filiarum doteis credidiſſe. Sic igitur ſuadet hoc loco Horatius, vt aurum & pecunia deferatur in Capitolium, ſi quis fortè pecuniam magni faciendam exiſtimat, quod facit vulgus: aut potiùs in mare proiiciatur, quod philoſophis magis probatur. Licet etiam dicere, velle Horatium, aurum in Capitolium portari, vel ad ornatum templi, vel vt ſit donum Ioui Capitolino conſecratum, ſeu ἀνάθημα.

QVÒ CLAMOR VOCAT, &c.] i. ſecūdùm populi voluntate, ſeu approbāte populo: vel quod mauult populus, quam in mari proiici.

AVRVM ET INVTILE] rectè inutile, ſi materia eſt mali. Nā vt præclarè diſputat Xenophon Oeconom. χρήματα, i. pecuniæ ab vtendo dictæ, nō ſunt χρήματα ei, qui pecuniis neſciat vti, & multo minus ei, qui ex iis detrimentum capiat.

AD BACCHVM, PETENS VT ſe in ſuorum nemorum ſecreta ducat, vbi numine eius repletus Cæſaris Augusti laudes canat.

Ode XXV. Dicolos diſtrophos, vt Sic te diua potens

- - ∪ - ∪ - ∪ -

- - - ∪∪ - - ∪∪ - ∪ -

QVo me, Bacche, rapis tui
Plenum? quæ in nemora, aut quos agor in (ſpecus
Velox mente noua? quibus
Antris, egregij Cæſaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inſerere, & concilio Iouis?

QVO ME BACCHE RAP. TVI PLEN.] ſignificat, ſe Bacchi numine afflatum, & mente concitatum, Auguſti laudes canere, nouóque carminis genere celebrare velle, nempe lyrico: quod gloriatur à ſe primo Latinorum poetarum inſtitutū, ac vulgatū.

AVT QVOS AGOR IN SPECVS] ſic legi malo, vt reperi ſcriptum in tribus cod. antiquis, quàm vt in aliis, *& quos ag. in ſpec.* quamquam ne illam quidem improbo.

VELOX] ταχὺς, celer, expeditus.

MENTE NOVA] mente, quam mihi Bacchus innouauit, & diuino quodam inſtinctu concitauit. mente non mea, ſed diuina.

ERADENDA CVPIDINIS, &c.] ſi verè nos ſcelerum pœnitet, funditus tollenda, & radicitus exſtirpanda ſunt vitioſæ cupiditatis primordia. Cupido pro cupiditate, maſculini generis eſt apud hunc ſcriptorem, vt ſuprà notatum eſt ad Od. 16. lib. 2.

ET TENERAE ANIMIS MENTES] educationem, & exercitationem ſignificat, quæ duo magnam vim habent in vtramque partem. ſic ſuprà Ode. 2. huius lib. *Anguſtam amici pauperiem pati Robuſtus acri militia puer Condiſcat, &c.*

NESCIT EQVO RVDIS] pueri ingenui diſcunt potiùs trocho Græco ludere, aut alea, quàm equitare, aut venari. hærere in equo dixit & M. Tull. in ora. pro Deiot.

VEN. QVE. TIMET] εὐλαβεῖται, non vult, vt alibi admonuimus. Venatio autem *Romanis ſolemne viris opus vtile famæ, Vitæque & membris.* vt ait epiſt. 18. lib. 1.

SEV GRAECO IVBEAS TR.) trochi nomen, & ludus ipſe Græca ſunt Itaque fortaſſe meliùs ſentiunt qui Sat. 2. lib. 2. Græcari interpretantur, *trocho & diſco ludere*. quàm qui *potare*. ſic Hor *vel ſi Romana fatigat Militia aſſuetum græcari, &c.*

TROCHO) vide annotat. ad epiſtol. de arte poetica. ibi. *Indoctuſque pilæ, diſciue trochiue quieſcit*

SEV MALIS VET. LEGIB. ALEA) fortaſſe lege Cornelia, & lege Titia, quæ commemorantur à Marciano iuriſconſulto libr. 5. regularum: & extat hoc caput libr. xi. Pandect. iuris ciuilis, titulo de aleatoribus.

CVM PERIVRA PATRIS FIDES. &c.) cùm pater (inquit) in rebus contrahendis fidem iuriſiurandi religione obſtrictam non ſeruet ſed ſocium fallat & hoſpitem, omneque ſuum ſtudium conuertat vt eū, quē cenſet dignum locupletet: euenit ſcilicet, vt diuitiarum aceruus amplificetur: ſemper aliquid deſit tamen. Simile eſt illud ſupr Od. 16. huius lib. *Creſcentem ſequitur cura pecuniam, Maiorúmque fames.*

INDIGNÓQVE PECVNIAM HER. PROPERET.) verbum properandi cum accuſandi caſu coniunxit. vt ſuprà Od. 7 lib. 2. *quis vdo Deproperare apio coronas &c.* Sic Virg. lib. 9. Æneid. *pulchram properet per vulnera mortem*. Hic igitur *properet heredi pecuniam*, interpretor. citò & properè heredem locupletare ſtudeat.

SCILICET IMPROBAE) *improba* ab effectu, quia improbos efficiūt, vt ſupr. Od. 4 lib. 1. *Pallida mors*: vel improbè & ſūmo ſtudio, & magno labore coaceruata.

Dicam inſigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. non ſecus in iugis
Ex ſomnis ſtupet Euias,
Hebrum proſpiciens, & niue candidam
Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam Rhodopen. vt mihi deuio
Rupes, & vacuum nemus
Mirari libet? ô Naiadum potens,
Baccharúmque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos:
Nil paruum, aut humili modo:
Nil mortale loquar. dulce periculum eſt,
O Lenæe, ſequi deum
Cingentem viridi tempora pampino.

QVIBVS ANTRIS] in quibus antris: in quibus locorū ſolitudinibus quibus in locis ſecretis ac remotis, &c. Od. 4. huius libr. *Finire quærentem labores Pierio recreatis antro.* epiſt. 2. lib. 2. *Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit vrbeis, Rite cliens Bacchi, &c.* & epiſtol. ad Piſon. *ſecreta petit loca.*

STELLIS INSERERE] *in cælum vocare*, vt loquitur Catullus, i. immortalitati commendare & conſecrare: immortalibus laudibus afficere.

DICAM INSIGNE, &c.] non dicam res communeis, vulgareis, obſoletas, & omnium ſermone vſurpatas. ſed inſigneis, nouas, & à nemine vſque adhuc cantatas, neque tractatas. ſic epiſt. ad Mæcenatem tertia:

citur, qui ea vſus eſt, quamdiu debuit, aut quamdiu licuit, vti autem iam deſiit: & defunctus munere, qui munus ſuſceptum, aut receptum adminiſtrauit: & defunctus opere, qui opus abſoluit: & defunctus periculo, qui periculo, in quo verſabatur, liberatus eſt. Ex his orta ſunt illa genera loquendi, defungi vita, defungi temporibus. Horat. epiſt. ad Auguſt. lib. 2. *Et niſi quæ terris ſemota, ſuiſque Temporibus defuncta videt, faſtidit, & odit.* & Od. 23. huius libri. *Defunctúmque laboribus Æquali recreat ſorte vicarius.*

LAEVVM MAR. QVI VEN. LATVS CVST.] id eſt, paries læuo Veneris lateri proximus, dexter iis, qui ſtatuam ore aduerſo intuentur.

MARINAE] eodem epitheto vſus eſt & Od. 11. lib. 4. *Qui dies menſem Veneris marinæ Findit Aprilem.* quamobrem Venerem marinam dicat, omnibus notum eſt: idque declarat vocabuli notatio. ἀφρὸς enim ſpuma maris eſt: ex qua facit eam natam Heſiod. in Theog. cui Plato in Crat. non putat quicquam contrà dici æquum eſſe, his verbis, περὶ δὲ τῆς Ἀφροδίτης, οὐκ ἄξιον Ἡσιόδῳ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ συγχωρεῖν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ ἀφροῦ γένεσιν, Ἀφροδίτη ἐκλήθη. id eſt, de Venere autem non eſt æquum Heſiodo aduerſari aut reclamare, ſed potius ei aſſentiendum eſt, propterea quòd ex ſpuma maris nata ſit, iccircò Aphroditen eſſe appellatam.

TENES] κρατεῖς κύριος, vt *Diua potens Cypri.* ſic ſuprà Od. 4. huius libri de Apolline, *qui Lyciæ tenet Dumeta.* alij annotant, *tenes* hoc loco idem valere, quod Græcum ἀμφιβέβηκας. Libri aliquot veteres habent, *regis.*

SITHONIA NIVE] Thracia: Sithonij enim ſunt Thraces, vt ſup. Od. 18. lib. 1. *Sithoniis non leues Euius.*

SVBLIMI FLAGEL.] ſublato flagello, vt grauior ſit plaga.

TANGE] feri, percute vt ſit ἐλάσσων.

SEMEL] ἅπαξ: vel dic propriè *ſemel*, vt illa, quæ nunquam vim tuam ſenſit, aliquando & ſemel ſentiat: deſinatque tantum ſibi arrogare, & ſe tam ſuperbam ac ferocem in amanteis præbere.

AD GALATEAM NAVIGAturam, eam deterrens à nauigatione exemplo Europæ.

Ode XXVII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris, niuis, atque diræ.

-∪- - -∪∪-∪-∪
-∪- - -∪∪-∪- -
-∪- - -∪∪-∪- -
-∪∪- -

IMpios Parræ recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Raua decurrens lupa Lanuuino,
Fœtaque vulpes.
Rumpat & ſerpens iter inſtitutum,
Si per obliquum ſimilis ſagittæ
Terruit Mannos. ego cui timebo
Prouidus auſpex?
Antè quàm ſtanteis repetat paludes
Imbrium diuina auis imminentum:
102 *Oſcinem coruum prece ſuſcitabo*
Solis ab ortu.
Sis licet fœlix vbicumque mauis,
Et memor noſtri Galatea viuas:
Téque nec læuus vetat ire picus,
Nec vaga cornix.
Sed vides, quanto trepidet tumultu
Pronus Orion. ego, quid ſit ater
Adriæ, noui ſinus: & quid albus
Peccet Iapyx.
Hoſtium vxores, puerique cæcos
Sentiant motus orientis Hædi, &
Æquoris nigri fremitum, & trementeis
Verbere ripas.
Sic & Europe niueum doloſo
Credidit Tauro latus: & ſcatentem
Belluis pontum, mediaſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum, &
Debitæ nymphis opifex coronæ,
Nocte ſublustri, nihil aſtra præter,
Vidit, & vndas.
Quæ ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten: pater ô relictum
Filiæ nomen, pietáſque dixit
Victa furore,
Vndè? quò veni? leuis vna mors eſt
Virginum culpæ. vigiláníne ploro
Turpe commiſſum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana: quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliúſne fluctus 103
Ire per longos fuit: an recenteis
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc iuuencum
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar modò multum amati
Cornua tauri.
Impudens liqui patrios Penateis:
Impudens Orcum moror. O, deorum
Si quis hæc audis: vtinam inter errem
Nuda leones.
Antè quàm turpis macies decenteis
Occupet malas, teneræque ſuccus
Defluat prædæ ſpecioſa quæro
Paſcere tigreis.
Vilis Europa pater vrget abſens:
Quid mori ceſſas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te ſecuta
Lædere collum.
Siue te rupes, & acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
Crede veloci: niſi herile mauis
Carpere penſum
Regius ſanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. aderat querenti
Perfidùm ridens Venus, & remiſſo
Filius arcu.
Mox vbi luſit ſatis: abſtineto,
Dixit, irarum, calidæque rixæ:
Cùm tibi inuiſus laceranda reddet
Cornua Taurus.
Vxor inuicti Iouis eſſe neſcis? 104
Mitte ſingultus: bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducet.

IMPIOS PARRAE RECINENTIS. &c.] hoc ſentit Horatius. Impus obiiciantur huiuſmodi omina, auſpicia, oſtenta, quæ eos ab inſtituto onere reuocent, ac deterreant, id eſt mala: tibi autem nihil tale metuendum eſt. Ego enim data opera auſpicium feci, vt ſcirem, ecquid tibi iſta nauigatio bene eſſet euentura. Itaque neque coruus, quem ego ſolis ab ortu precibus ſuſcitaui, neque picus, neque cornix, neque ceteræ aues alites & oſcines vetant, quominus proficiſcare. quin licet tibi per auſpicia, vbicumque malis vitam traducere ſecundiſſima fortuna frui. aues mihi pro te auſpicanti, addixerunt. Dij immortales iter tuum approbant. Sed vides, quanto trepidet, &c. id eſt, ſed vides anni tempus: vides tempeſtatem imminentem. Orionis o caſus denunciat ingenteis, & horribileis fluctus. quàm periculoſum ſit mari Adriatico nauigare, ſcio. quantas procellas oriens Auſter excitare ſoleat nemo eſt, qui neſciat quid multa? etiam ſi tibi aues omnia ſecunda, ac læta promittant, non debes te tamen tali anni tempore, tam infido mari committere.

PARRAE] Feſtus. *picus autem Martius, feroniuſque & parra. & in oſcinibus. & in alitibus habentur.* Plinius ſcribit lib. 18. cap. 29. auem parram Sirio oriente, ipſo die non apparere, donec occidat. Parræ cantum triſtem, atque infelicem veteribus habitum eſſe credibile eſt, propter vocis inſuauitatem, atque aſperitatem. Vocem autem ei eſſe inſuauem, declarat Auſonij verſus. *Si conferas ſiluicæ cycnus, & aedona parra.*

RECINENTIS] iterum atque iterum canentis. vtitur Od. 12. lib. 1. in aliam paullò ſententiam. *cuius recinet iocoſa Nomen imago?* & Od. prox. ſequent. *Tu curua recines Lyra Latonam.* & epiſt. 1. lib. 1. *hæc recinunt iuuenes dictata, ſeneſque.*

OMEN] omen propriè vox eſt hominum, quæ aliquid faciendum, aut non faciendum eſſe ſignificat. M. Tull. de diuin. lib. 1. *Neque ſolum deorum voces Pythagorei obſeruauerunt, ſed etiam hominum, quæ vocant omina: quæ maiores noſtri quia valere cenſebant, idcirco omnibus rebus agendis, QVOD BONVM FELIX, FORTVNATÛMQVE SIT, præfabantur: rebuſque diuinis, quæ publicè fierent, vt fauerent linguis, imperabatur inque feriis imperandis, vt litibus, & iurgiis ſe abſtinerent: itemque in luſtranda colonia, ab eo, qui eam deduceret, & cùm imperator exercitum, cenſor populum luſtraret, bonis nominibus, qui hoſtias ducerent, eligebantur. quod item in delectu COSS. obſeruant, vt primus miles fiat bono nomine. quæ quidem à te ſcis, & Conſule, & Imperatore ſumma religione eſſe ſeruata. Prærogatiuam etiam maiores omen iuſtorum comitiorum eſſe voluerunt, &c.* Apud Homerum ὀδυσσ. υ. omen petit Vlyſſes domeſticum, quo exploratum habere poſſit, ſe deorum voluntate in patriam eſſe reſtitutum. petit & ſignum aliquod, aut portentum externum. At Iupiter eo audito intonuit, & hoc fuit ſignum externum. domi autem mulier quædam ex iis, quæ triticum molebant, audito ingenti illo cæli fragore, admirata, & pæne obſtupefacta, dicit non eſſe illum è nubibus ſonitum editum: ſed homini alicui ſignum aliquod, atque oſtentum proſperum datum: precatúrque à Ioue, vt proci eo die poſtremùm in ædibus Vlyſſis cibum capiant. atque hoc fuit omen. verba Homeri ſunt hæc: Ζεῦ πάτερ, εἴ μ' ἐθέλοντες ἐπὶ τραφερήν τε καὶ ὑγρὴν Ἤγετ' ἐμὴν ἐς γαῖαν, ἐπεί μ' ἐκακώσατε λίην. Φήμην τίς μοι φάσθω ἐγειρομένων ἀνθρώπων Ἔνδοθεν, ἔκτοσθεν δὲ Διὸς τέρας ἄλλο φανήτω. cetera qui volet, ex Homero petat, nos locum indicauimus. Apud M. Tull. 1. lib. accuſ. cùm Verres ex ſenatuſc. rationes prætoræ ſtatim referre deberet, neque id faceret tamen, quòd ſe quæſtorē expectare, idemque Dolabellā impetraſſe diceret (fuerat autē Dolabella condemnatus) ſic M. Tull. *Itaque* (inquit) *omen magis patribus conſcriptis, quam cauſa placuit. probauerunt.* Significat autem iis verbis Cicero, eam Verris orationem, condemnationis ipſius omen fuiſſe.

DVCAT] voluerat dicere, deterreat, reuocet ab inſtituto ſuo: Impij hanc auem habeant ſuorum conſiliorum, & inceptorum ducem, cuius vox triſtis eſt, & infelix.

ET PRAEGN. CAN.] fœta. Feſtus. *Grauida eſt, quæ iam grauatur fœtu: prægnans*, ſeu, (vt alij ſcribunt) prægnas, *velut occupata in generando, quod conceperit.*

RAVA) raui coloris, inquit Feſtus, appellantur, qui ſunt inter flauos, & cæſios, quos Plautus rauiſtellos appellat. Sic rauum mare apud M. Tull. lib. 4. Acad. vt profert Nonius, id eſt, flauum: nempe veſperi cùm à ſole colluceſcit. lectorem admonitum velim, quamuis de integritate huius loci non dubitem: hoc nomen tamen in duobus codicibus manuſcrip. eſſe in litura, quam ex huius vocis ignoratione natam eſſe puto, cùm aliqui in hanc vocem incidentes, ſibi inauditam, in eius locum aliam ſibi notam ſubſtituere geſtirent. quod fecerunt in Cicerone, eo, quem commemoraui, loco: apud quem *flauum*, pro *rauum* ſuppoſuerunt.

RVMPAT ET SERPENS] ſerpens tranſuerſa ex parte equo terrorem inferens, præſignificabat apud veteres triſtem itineris euentum huiuſmodi monſtris apud Terent. in Phorm. Geta nuptias ait ſe diſturbaturum, vel certè tardaturum. *Introiit in ædes ater alienus canis. Anguis per impluuium decidit de tegulis: Gallina cecinit, &c.*

SI PER OBLIQVVM] id eſt, cùm per obliquum. ſic Catullus. *Nam ſi luxerit, ad librariorum Curram ſcrinia.*

SIMILIS SAGITTAE] ſagittam hoc loco non eſſe accipiendam pro ea ſagitta, quæ arcu mittitur, ſed pro ea ſurculi parte, quæ in vitibus contorta pangitur, admonuit me Paſſeratius meus: cui facile aſſenſus ſum. Eſt enim hæc ſagitta, vtpote incurua, longè ſerpenti ſimilior, quàm quæ à ſagittario mittitur. Plin. *Tertium genus adiectum etiamnum expeditius ſine calce, propter quod ſagittæ vocantur, cùm intorti panguntur. iidem cùm reciſi, nec intorti trigemmes, &c.* & paullo pòſt. *ſagittas ſerere minùs vtile, quoniam in transferendo facile rumpitur quod intortum fuit.*

MANNOS] equos minores Od. 4. epod. & *Appiam mannis terit.* & epiſt. ad Mæcenat. 2. libr. 1. *Impoſitus mannis.*

EGO CVI TIMEBO] codic. Rain. Cardin. & 2. Vat. *quid timeb.?* quæ ſcriptura fortaſſe vera eſt. Verumtamen nihil muto. Nam hæc lectio hoc modo defendi poteſt. Impios ſuperiora illa omnia triſtia auguria, monſtra, oſtenta, omina ducant, ego cui timebo? quaſi hoc dicat: ego tibi timere non debeo, primùm quia impia non ei: deinde quia talia monſtra conſilium tuum non retardant, neque tibi triſtem aut infelicem euentum ſignificant. [Sed Ioannes Paſſeratius homo valde ſolers, & acutus: putabat hæc verba ſine interrogationis nota eſſe legenda, hac ſententia: ego, ei, cui timebo, ſuſcitabo oſcinem coruum ab ortu antequam ſtanteis repetat paludes imbrium diuina auis imminentem, &c.]

ANTEQVAM STANTEIS] id eſt, quæ non fluunt, neque labuntur, neque currunt, vt fluuij: ſed ſtant, vt ſtagna, quæ propterea fortaſſe à ſtando dicta ſunt, vt Feſto videtur: quamquam alij à voce Græca στεγνὸν, aut à στεγνόω.

IMPERIVM DIVINA AVIS] ſupr. Od. 27. huius libri *aquæ augur*. id eſt, præſignificatrix, prænuntia. ὑετομάντιν appellat Euphorion, quod mihi indicauit Germanus Valens in epiſt. ad Piſon. de art. Poët. *diuina ſit. ri.*

OSCINEM CORVVM] Oſcines appellantur aues, quæ cantu, ſeu occentu augurium præbent, quaſi ore canentes: vel (vt Feſtus) auſpicium ore facientes: quales ſunt coruus, cornix, noctua. M. Tull. de diuin. lib. 1.

Eadem que

Ita idemque efficit in auibus diuina mens, vt tum huc, tum illuc volent alites: tum a dextra, tum à ſiniſtra parte canant oſcines. Titus Liu. libr. 10. *Ante conſulem hac dicentem coruus clara voce occinuit.* Apud Hom. ἰλ. ω. Priamus Hecubam diſſuadentem, ne ad Achillem eat redimendi Hectoris mortui gratia, cum diceret illum eſſe immitem, inexorabilem, atque infidum, auem malam appellat his verbis. Μὴ δέ μοι αὐτὴ ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλευ. Tulit autem etiam ætas Homeri augures, & auſpices. i. οἰωνοσκόπους. Homer. ὀδυσ α. Οὐδέ τι μάντις ἐών, οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς. Nam & ſenex ille Aliterſa ὀδ. β. ex aquilarum volatu colloque, & genarum laceratione, reditum Vlyſſ. & procurum interitum auguratur, & Priamus lib. ἰλιά. quem paullo antè diximus. ab Hecuba admonitus, Iouem orat, vt aquilam mittat, cuius volatu in bonam ſpem erectus auſpicioque ſecundo confiſus ad naueis Græcorum ſeſe conferat. Πέμψον δ' οἰωνὸν ταχὺν ἄγγελον, ὅς τέ σοι αὐτῷ φίλτατος οἰωνῶν, καί εὑ κράτος ἐστὶ μέγιστον, δεξιόν, ὄφρα μιν αὐτὸς ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας, τῷ πίσυνος ἐπὶ νῆας ἴω Δαναῶν ταχυπώλων, id eſt, Mittito auem oſcinem, celerem nuntiam, quæ tibi auium oſcinum cariſsima, & cuius vis eſt maxima, dexteram, vt ego ea conſpecta, eáque confiſus eam ad naueis Græcorum celeribus equis vectorum

CORVVM] qui cantet à dextra manu. nam ſi à læua crocitaret, triſte eſſet augurium. Plaut. Aulul. *Non temere eſt quod coruus cantat mihi nunc ab laua manu. Simul radebat pedibus terram, & voci crocitabat ſua, &c.*

SOLIS AB ORTV] non temerè hoc dicit. nam augures cælum in quattuor parteis diuidebant & cùm augurium captabant, orientem ſolem ſpectabant. vt meridies eis eſſet pars dextera, ſeptentrio ſiniſtra.

SIS LICET FELIX, &c.] nihil eſt (inquit Horat.) quod tibi nauigare cogitanti caſum vllum aduerſum minetur, aut prænunciet: non oſcinum cantus, non alitum volatus, non ſerpentis, aut canis prægnãtis, aut lupæ grauidæ occurſus iter tuum impediunt: denique per hæc omnia licet nauigationem inſtitutã ſoſcipias. quocumque proficiſci, & vbicumque ætatem agere in animo habes. illic omnia tibi læta, ac ſecunda euenient: ſed Orion aſtrum infelix, & formidoloſum: maris inconſtantiſsimi: atque infidiſsimi elementi, maximéque Adriatici natura: venti, res incertiſsimæ: tempeſtates denique impendentes te ab iſto nauigandi conſilio deterrere debent. *Sis licet felix,* id eſt, licet tibi eſſe felici: nihil obſtat, quo minùs feliciter ætatem agas, vbicumque quod tibi vitæ reliquum eſt, maius traducere.

VBICVMQVE MAVIS] tale ferè eſt illud AEneid. quarto. *Qua me cumque vocant terra. &c.*

ET MEMOR NOSTRI] hæc legenda ſunt, quaſi interpoſita, quibus eam orat, vt, vbicumque vitam agat, ſui memor ſit.

TEQVE NEC LAEVVS VETAT] ſic eſt legendum, & ita reperi ſcriptum in vno cod. Vaticano. non, vt in vulg. *vetet.* Eſt enim hæc huius loci ſententia: (dicendum autem eſt ſæpiùs, propter eius difficultatem, cùm videam, doctiſsimos homines in eo hærere) paullo antè dixerat, ſe tanquam augurem, coruum oſcinem prece ſuſcitaturum ab oriente ſole, vt ex eius garritu de huius inſtitutæ nauigationis euentu iudicare, certíq; aliquid cognoſcere queat. Nunc proindè quaſi coruí, & ceterarum auium garritum, ac volatum notauerit atque obſeruauerit, hæc ſubiungit, ex quibus vult intelligi, coruum, picum, cornicem addixiſſe, id eſt, Galateæ nauigationem comprobaſſe *ſis licet felix* (inquit) id eſt, licet tibi per omneis alites, atque oſcines proſperè nauigare, beatéque viuere. quocumque te conferre voles. omnes aues tibi ſecundum, ac lætum tuæ profectionis, tuique conſilij euentum promittunt, atque oſtendunt. ſic Plaut. in Aſinar. *Picus, & cornix eſt ab læua: coruus porrò ab dextera Conſuadent.* huc etiam pertinet, quod eſt lib. 2 Academic. quæſt. *Non enim magis aſſentiuntur, neque approbant lucere nunc, quàm, cum cornix cecinerit, tum aliquid eam aut iubere, aut vetare.*

PICVS] picum Martium vocant Latini, Græci δρυοκολάπτην. de quo lege Plinium lib. 10. cap. 18 & Plutarch. Ρωμαϊκοῖς.

SED VIDES QVANTO TREPIDET TVMVLTV] ſed vides quantam tempeſtatem denuntiet, &c.

PRONVS] occidens. de Orione diximus ad Od. 28. libr. 1.

ATER ADR.] atrum Adriæ ſinum appellat, quaſi triſtem, & infeſtum, propter huius maris improbitatem atque iracundiam, vt Od. 9. huius lib. *improbo Iracundior Adria.*

SINVS] κόλπος. dicitur autem maris ſinus per tranſlationem à corpore humano, ea maris pars, quam littora curuata complectuntur.

ALBVS] ſic ſup. Od. 7. libr. 1. Notum; *album* dixit. *Albus vt obſcuro deterget nubila cælo Sæpe Notus.* Iapyx autem Calabriæ ventus eſt, vt ſup. diximus ad Od. 3. libr. 1.

HOSTIVM VX. PVERIQVE, &c.] vſitatiſsimum eſt ſcriptoribus Græcis, & Latinis, cum magnum aliquod malum ſignificare, ac deſcribere volunt, ſine longiore vlla oratione, quicquid id eſt. hoſtibus precari, atque optare Soph. in Electra. Εἰ μὲν πέφηνεν ἐσθλά, δὸς τελεσφόρα. Εἰ δ' ἐχθρά, τοῖς ἐχθροῖσιν ἔμπαλιν μέθες. id eſt, ſi quidem bona ſunt, dato integra, & ad exitum perducito: Sin inimica, & mala, ad hoſteis transferto. Xenoph. ἀναβάσ. γ. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα ἂν παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. id eſt, puto fore vt talia nobis accidant qualia dij immortales hoſtibus ingerant. tale eſt illud Homericum. (ſunt autem Achillis verba ad Aſteropæum.) ἰλ. φ. τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, ὅ μευ ἔτλης ἀντίος ἐλθεῖν; δυστήνων δέ τε παῖδες ἐμῷ μένει ἀντιόωσι. id eſt, Quis & vnde veniſti hominum, qui contra me congredi auſus es? Infelicem filij ſe meis viribus opponunt. Dionyſius Alexandr. ἐν περιηγήσει. δυσμενέων τοι παῖδες ἐς ἐσπέρμοιο κείνης ἀντιάσειαν ἀλώμενοι. id eſt, hoſtium filij in mari verſantes in illos incidant errantes. [Et Antiſthenes, vt refert Diogenes Laërt. in Antiſthene, ad quendam qui laudabat delicias & luxum, ἐχθρῶν παῖδες τρυφήσειαν, id eſt, hoſtium, ſeu inimicorum filij delectentur, & luxurient.] Virg. Georg. 3. *Dij meliora piis, erroremque hoſtibus illum* Ouid. *Hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris.* Terent. Heaut. *Ah, obſecro te. iſtuc inimicis ſiet.* Plaut. Mercat. *A. perimus. C. principium inimicis date.* Idem in Aſin. *Vtinam, malè qui mihi volunt, ſic rideant.* non diſsimile eſt illud M. Tullij. Catone maiore. *Mirari ſolitum C. Fabricium, quòd, cum apud Regem Pyrrhum legatus eſſet, audiſſet à Theſſalo Cinea Athenis quendam eſſe, qui ſe ſapientem profiteretur: eúmque dicere, omnia, quæ faceremus, ad voluptatem eſſe referenda: quod ex eo audientes M. Curium, & T. Coruncanium optare ſolitos, vt id Samnitibus, ipſique Pyrrho perſuaderetur, quo faciliùs vinci poſſent, cum ſe voluptatibus dediſſent.* Propert. libr. 3. *Hoſtibus eueniat lenta puella meis.* Idem lib. 2. eleg. 5. *Hoſtis ſi quis erit nobis, amet ipſe puellas. Gaudeat in puero, ſi quis amicus erit.*

CAECOS] quorum cauſæ, & principia ignorãtur: vel ſimpliciter, obſcuros: vt ſupr. Od. 13. lib 2. *cæca fata.* & Virg. lib. 2. AEnei. *Multaque per cæcam congreſsi prælia noctem Conſerimus.* & 3. *Excutimur curſu, & cæci erramus in vndis.* Lucret lib 2. *Quod tales turba motus quoque materiai Significant clandeſtinos, cæcóſque ſubeſſe.*

ORIENTIS HAEDI) quidam libri veteres habent *orientis Auſtri.*

ET TREMENTEIS VERB.] quæ videntur tremere, vndarum ictu, & fluctibus conquaſſatæ. paullò verecundius dixit *trementes ilices* Od 10. epod.

SIC ET EVROPE] Europæ exemplo Galatéam deterret, ne ſe mari, quantumuis in præſentia tranquillo, committat. Extat autem elegantiſſimum Theocriti carmen de Europa Phœnicis filia, & hoc tauro. Etiam M. Tull. lib. 1. de natur. deorum hunc taurum commemorat his verbis: *At me hercule ego (dicam enim quod ſentio) quam tu amem ipſe me, tamen non audeo dicere pulchriorem eſſe me, quàm ille fuit Taurus, qui vexit Europam, &c.*

DOLOSO] qui deum tegebat. vt ait Theocr. in illo carmine, Κρύψε θεὸν, καὶ τρέψε δέμας, καὶ γείνετο ταῦρος, id eſt, Celauit deum, & mutauit corpus, & factus eſt taurus. ſic ſupr. Od. 1 lib. 2 *cinerem, doloſum* appellauit, qui igneis ſuppoſitos tegeret ac celaret.

CREDIDIT] commiſit, ἐπίστευσε. ſupra Od. 5. huius lib.

PALLVIT AVDAX] pallens extimuit pericola illa, in quæ ſeſe decepta, audacius coniecerat. neque eſt, quòd quiſquam miretur, hic ab Horatio cum pallore ſeu timore coniungi audaciam. Nam & Ariſtot. lib. lib. 3. de moribus ad Nicom. ſcribit, multos eſſe θρασυδειλους, id eſt, qui audaciam habeant cum timiditate coniunctam. *palluit* hoc loco ἀπολελυμένον, cùm alioqui verbum ſit abſolutum: vt epiſt. 1. lib. 1. *Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.* & Sat. 3 lib. 2. *quiſquis Ambitione mala, aut argenti pallet amore.* & de arte Poet. *Palleſcet ſuper his.*

DEB. N. OPIFEX COR.] quæ coronā nectebat Nymphis debitam, hoc eſt promiſſam.

SVBLVSTRI] aliquantulum luminoſa. T. Liuius lib. 5. *nocte ſublustri, cum primò inermem, qui tentaret viam, præmiſiſſent: tradentes inde arma, vbi quid iniqui eſſet, &c.* Virg. lib. 9. Æneid *Et galea Euryalum ſublustri noctu in vmbra Prodidit immemorem.*

SIMVL] ſimulatque, vt ſup. Od. 4. libr. 1. *quò ſimul meatis.*

CENTVM TETIG. POTENT. OPP. CRET.] ſic Homer. ἰλιάδ. β. οἳ Κρήτην ἑκατόμπολιν ἀμφενέμοντο. & Virg. Æneid. 3. de Cretenſibus, *Centum vrbes habitant.* & Horat. Od. 19. epod. *Aut ille centum nobilem Cretam vrbibus, Ventis iturus non ſuis, &c.*

PATER, O RELICT. FILIAE NOMEN] ô pater, ô nomen paternum à filia relictum *nomen* autem legendum, vt habent omnes libri veteres, & pleriquè excuſi: non, *numen.*

FVRORE] amore perdito, & inſano.

LEVIS VNA M. EST VIRGIN. CVLPAE.] leuis eſt pœna virginis, quæ parentibus inſciis corpus cum viro commiſcuerit, ſemel mori: grauiore pœna multari debet. hyberbole: cuiuſmodi eſt apud Propertium, vbi de Tarpeia veſtali loquitur: *Et ſatis vna malæ potuit mors eſſe puellæ Quæ potuit flammas fallere, Veſta, tuas.* Nauſica apud Homer. ὀδυσ. ζ. grauem in ea virgine culpam reſidêre dicit, quæ vtroque parente inuito, præſertim propitio, cùm viris rem habeat, neque exſpectet palàm nubendi tempus. Καὶ δ᾽ ἄλλῃ νεμεσῶ, ἥ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι, Ἥ τ᾽ ἀέκητι φίλων πατρὸς, καὶ μητρὸς ἐόντων Ἀνδράσι μίσγηται, πρίν γ᾽ ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.

IMAGO VANA] ſpecies falſa in ſomnis occurrere ſolita, φάντασμα.

QVAE P. FVG. EBVR.] ſumtus eſt hic locus ex Hom. ὀδυσ. τ. in extremo, Δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσὶν ὀνείρων. Αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετεύχαται, αἱ δ᾽ ἐλέφαντι. Τῶν οἳ μέν κ᾽ ἔλθωσι διὰ πριστοῦ ἐλέφαντος, Οἵ ῥ᾽ ἐλεφαίρονται ἔπε᾽ ἀκράαντα φέροντες. Οἱ δὲ διὰ ξεστῶν κεράων ἔλθωσι θύραζε, Οἵ ῥ᾽ ἔτυμα κραίνουσι, βροτῶν ὅτε κέν τις ἴδηται. quos Homeri verſus expreſſit Virg. Æneid. 6. *Sunt geminæ ſomni portæ: quarum altera fertur Cornea, qua veris facilis datur exitus vmbris: Altera candenti perfecta nitens elephanto.* huc alludit Plat. in Charmide, ἄκουε δή, τὸ ἐμὸν ὄναρ, εἴτε διὰ κεράτων, εἴτε διὰ ἐλέφαντος ἐλήλυθεν, i. audi igitur, inquam, meum ſomnium vtrùm per cornu, an per ebur venerit. eodē pertinet epigramma Græcum non inuenuſtum ex lib. 3. epigrammatum Græcorum, in Callimac. Ὦ μέγα Βαττιάδαο σοφοῦ κλέος, ἦσθα κεράτων, Οὐδ᾽ ἐλέφαντος ἔφυς· τοῖα γὰρ ἄμμιν ἔφηνας, Ἅτ᾽ οὐ πρὶν δείδετε ἴδμεν, ἀμφὶ τε θεῶν, ἀμφί τε ἡμιθέων. quorum verſuum interpretatio ad verbum expreſſa, hæc eſt O Battiadæ ſapientis valde clarum ſomnium. Planè re vera è cornibus, non ex ebore natum es. Talia enim nobis aperuiſti ac declaraſti, quæ antea nos homines neſciebamus, de diis immortalibus, & de ſemidiis.

SI QVIS INIAM MIHI N.] re tranſacta ſolent puellæ virginitatem amiſſam deflere, venereámque illam voluptatem oratione deteſtari. Quod dico autem id ſic accipi volo, quaſi Europa certò ſcierit, ſe cum Ioue rem habuiſſe. Nam ſi taurum eſſe putauiſſet, iuſta cauſa eſſet, cur eam talis turpitudinis pœniteret. ſed certè nouæ nuptæ non ſine lacrymis primos illos Veneris fructus cum ſponſis ſuis decerpunt. Suntne igitur veræ hæ lacrymæ, an falſæ? falſas ait eſſe Catullus in Carmin. de coma Berenices. *Eſt ne nouis nuptis odio Venus? an ne parentum Fruſtrantur falſis gaudia lacrymulis, Vbertim thalami quas intra limina fundunt? Non ita me Diui, vera gemunt, iuerint.* Ita puella illa apud Theocr. εἰδ. vltimò, à paſtore Daphnide mulier è virgine facta, ad oues ſuas reuertitur, oculis quidem pudore ſuffuſis: animo autem penitus exhilarato ὄμματα αἰδομένα, κραδίη δέ οἱ ἔνδον ἰαίνθη.

FRANGERE] διασπᾶσαι, diripere, diuellere, ac diſcerpere.

CORN. TAVRI] nonnulli libri habent *cornua monſtri*: quos non ſequor, quamquam non damno.

IMPVD. LIQ. PAT. PEN.] impudens in eo fui, quòd patrem reliqui: impudens nunc ſum, quòd tali flagitio admiſſo maneam in vita. ſupra Od. 24. *Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.*

ORCVM MOROR] Orcum moratur is qui non moritur tum, cum mori debet. Eſt enim quodammodo Orco in mora. nam quamuis nos omnes morti debeamur, noſtraque vt idem ait alibi: non vno tamen die ſumus omnes morituri: ſed alij alius velocius, vel tardius. [Sic Terent. Heautont. *ego vicini conuiuas moror.*] ſic iunxit hoc verbum cum accuſandi caſu Od. 12. lib. 1. *rapidos morantem Fluminum lapſus.* plura exempla collegimus ad Od. 7 lib. 2.

SI QVIS HAEC AVDIS] codex vnus Vatic. & Tornæ. habent *hæc audit* in 3. perſona. vt Od. 5. epod. *At ò deorum quicquid in cælo regit, &c.*

VTINAM INTER ERREM NVDA LEON.] vtinam errem nuda inter leones. talia aliquot loquendi genera ſub vno quaſi aſpectu poſuimus ad Od. 7. libr. 2.

TENERAEQVE SVCCVS DEFL. PR.] id eſt, & antequam ego præda leonibus, & tigribus debita, ac pæne deuota, contabeſcam, velim integra paſcere tigreis, & ſimileis feras. legendum fortaſſe eſt *teneræ ſucco Deſluat præda*, niſi ita dictum intelligamus, vt illud *Coſticcno demouebit amphora.* Od. 8 lib. 3.

SPEC. QV. PASC. TIGR.] quære etiamnum ſpecioſa, & dum forma integra manet, tigribus eſca & pabulum eſſe. *quære paſcere* genus loquendi Hor. viſitatum, alibi à nobis notatum.

VILIS EVROPAE PATRE VRG. ABS.] Vulgata quidem hæc eſt lectio: *vilis Europe pater vrget abſens*: quàm ſi quis forte ei, quam ſecutus ſum, anteponet, ſic explico. O Europa, contemta iam, & minimi pretij poſteaquàm pudicitiam tuam prodidiſti: pater, qui abeſt, adeſſe videtur tamen, & te vrgere, vbique inſtare. Sed cùm Europæ per æ diphthongum ſcriptum reperiſſem in vno cod. Vatic, eandémque ſcripturam codex Fauni, quamuis

uis hoc loco interlitus; comprobaret: putaui mihi ſine arrogantiæ crimine à vulgata lectione diſcedere licere. acceſſit cod. Torn. ad cuius oram hæc verba ſunt aſcripta. *vilem Europa patrem dicit, quia eo relicto taurum ſecuta eſt.* ſolemus autem ea vilia nobis eſſe dicere, quæ non ſunt nobis cara, & quæ contemnimus, paruique facimus. ſic M. Tull Philipp. 12. *vita mihi quidem minime cara eſt, præſertim cum Dolabella fecerit, vt optanda mors eſſet, modò ſine cruciatu, & tormentis: vobis tamen, & populo Rom. vilis eſſe ſpiritus meus non debet.* Sic igitur hunc locum explico. Pater tibi Europæ filiæ vilis, id eſt, quem tu filia præ tauro contemſiſti, & pro nihilo putaſti, videtur te abſens vrgere, & ſtimulare, vt moriaris: ita me excruciat mei flagitij conſcientia, vt quoquò eam, patrem mihi coràm videar audire, quamuis abſentem, qui me obiurget, atque increpet, &c. Et ſanè congruit hæc explicatio cum verbus illis ſuperioribus, *pater vilis ſperne* idem ſunt enim pietatem in patrem victam eſſe ab amore, ac libidine: & patrem ab Europa filia contemtum eſſe præ amante.

QVID MORI CESSAS?] putant quidem hæc eſſe verba patris Europam vrgentis. mihi contendere non placet. ego tamen malim hæc quoque, Europæ eſſe verba intelligi, vt intelligamus eam perpetuò ſeipſam affari.

VRGET] codex etiam ille Vatic habet *vrguet.*

POTES HAC AB ORNO PE. D.] putes te de hac orno ſuſpendere. quidam per ornum, nauis malum ſignificari putant, vt intelligamus Europam in naui eſſe. ſed refellit hanc opinionem id, quod ſequitur, *age, te pro cella Credere veloci.* Sunt autem Europæ verba à principio vſque ad extremum, vt dixi: niſi quis malis hæc à patre tanquam præſente dici. vt Europa perturbata, & de gradu mentis deturbata hæc loquentem patrem audire ſibi videatur. Iam hæc *Pendulum ab orno*, coniunctè ſunt legenda, vt epiſt. ad Loll. 2. lib. 1. *ne fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.*

ZONA BENE TE SEC.] quàm opportunè tecum deportaſti, vt ea tibi collum obſtringas, animámque intercludas. erat autem verſimile, zonam virgineam, quam taurus Europæ ſoluiſſet, ei aliud agenti excidiſſe.

LAEDERE COLLVM] codex Card. Rainutij & vnus Vatic. & nonnulli alij manuſcripti habent *elidere collum* quæ ſcriptura quamquam non eſt mihi viſa vulgatæ anteponenda, *ædere* [illegible] non tamen videtur reijcienda aut damnanda, vt prima littera verbi *elidere*, pertineat ad verſum antecedentem, hoc modo *Zona bene te ſecuta e- ladere collum.*

SIVE TE RVPES. ET AC.] ſiue, non geminatum, annotatum ad Od. 3 libr. 1. acuta autem leto ſaxa dixit, quòd eum, qui ſe ex [illegible] præcipitem agat, celeriter exanimene, vt morbi acuti appellantur, quod celeriter tollant de medio.

AGE, TE PROC. CREDE] id eſt, committe, ſeu permitte te procellæ: ex hac rupe te præcipitem in mare deiice.

REGIVS SANGVIS] ſic Od. 2. lib. 4. *Seu Deos, Regéſque canit, Deorum ſanguinem.* & carm. ſeculari, *Clarus Anchiſæ, Venerisque ſanguis,* & de art. poet. *Vos ô Pompilius ſanguis.*

QVERERETE] Europæ hoc loco adducor, vt credam orationem eſſe Europæ ab initio continuatam ad hunc vſque locum.

PERFIDVM RIDENS] Helleniſmus, vt annot. Od. 22. lib. 1 ad illum locum, *Dulce ridentem.* Sic quidem omnes hunc locum connectunt, & explicant. Sed Paſſeratius, coniunctè legit *querenti Perfidum*, id eſt, querenti taurum perfidum ac doloſum vel querenti perfidiam auri, cui latus crediderat, cuique ſe vehendam tradiderat. ſic locutus eſt Ouid. in epiſt. Didonis. *Non tamen Æneam quamuis male cogitet, odi. Sed queror infidum: queſtáque peius amo.*

REMISSO] iam laxato, poſteaquàm Europam ſuis ſagittis ſauciarat probabiliter autem, & ex ſagittariorum more dixit, *remiſſo arcu.* Nam ſagittarij vbi arcu vti neceſſe habent, eum intendunt. vbi iaculari velle deſierunt, remittunt. ſic ſuprà Od. 8. *Iam Scytha laxo meditantur arcu Cedere campis.*

ABSTINETO (DIXIT) IRARVM] etiam hoc è Græco expreſſum puto, ἀπέχου τῆς ὀργῆς. nam Latino more dixiſſet, *abſtineto ab iris.* Simile eſt illud ſuprà Od. 9. lib. 2 *deſine mollium Tandem querelarum.*

CVM TIBI INVISVS LACERANDA, &c.] cùm taurus is, cui te tantopere iratam eſſe oſtendis, te reuiſet: ne, quod te facturam eſſe minata es, eius cornua frangito, aut lacerato: ſed in eum te facilem ac placatam præbeto.

VXOR INVICTI IOVIS ESSE NESCIS?] hoc quoq; loquendi genus Græcum eſt. ſic enim loquuntur illi, οὐκ οἶδας τί δεῖ γυνὴ οὖσα; Latini autem ſic, te vxorem inuicti Iouis eſſe neſcis? tale eſt illud, *patiens vocari Cæſaris vltor* Od 2. lib 1.

BENE FERRE MAGNAM] οὐ γὰρ παντὸς ἀνδρὸς φέρειν εὐτυχίαν, inquit Ariſt. lib. 5. polit. id eſt, non eſt cuiuſlibet ferre res ſecundas. Quòd ſi quis ſecundam fortunam conſecutus aut certaminibus glorioſis, aut pecuniæ magnitudine, inſolentem atque odioſam petulandam comprimere ſciat, dignus ſit, quem homines certatim laudibus efferant, vt ait Pindarus: cuius hæc verba ſunt ᾠδ. γ. ἰσθμ. princip. Εἴ τις ἀνδρῶν εὐτυχήσαις ἢ σὺν εὐδόξοις ἀέθλοις, ἢ σθένει πλούτου κατέχει φρασὶν αἰανῆ κόρον, ἄξιος εὐλογίαις ἀστῶν μεμίχθαι. Verùm autem ſit difficilius ſecundam, an aduerſam fortunam moderatè & compoſitè ferre, non eſt facilè pronunciare. Aiunt quidam, quemadmodum dolor i[illegible] terimit, voluptas autem liquefacit: ſic rebus aduerſis homines opprimi, atque affligi: ſecundis verò, duntaxat immoderata lætitia efferri. Ego tamen exiſtimarim ſi mihi quod ſentio, liceat dicere, difficiliuſ eſſe res ſecundas æquo animo, & moderatè ferre, quàm aduerſas: propterea quòd ſecundæ res animos hominum vaniſſimis opinionibus imbuere, eoſdémque ad ſuperbiam, ferociam, ignorationem ſui pernicioſam ſecuritatem, omnem denique peccandi licentiam atque impunitatem facillime impellere ſolent, dum ſuas fortunas, tanquam deorum, ſtabileis, fixas & ſempiternas fore ſperant. Ita fit, vt ſecundis rebus elati præ ſe contemnant aliòs, ſeſe alijs omnibus anteponant, ſua profundant, alienis rebus manus afferant, leges negligant, ſacra cum profanis miſceant, omnia ſua libidine metiantur: poſtremò ſuæ intemperantiæ ac temeritatis meritas pœnas luant. Contrà in rebus aduerſis præcipua vis ineſt excitandorum ad virtutem animorum, acuendæ fortitudinis & induſtriæ, comprimendæ ſuperbiæ, coercendarum cupiditatum. Nam ſi quis, exempli gratia, ſit inertior, ignauior, diſſolutior, mollior natura, is rebus aduerſis ſtimulatus, atque exſuſcitatus, omnem continuò ex animo inertiam, ac mollitiam diſcutit, atque eiicit, totúmque ſe ad fortitudinis & patientiæ ſtudium traducit: ſi quis elatior, ferocior, ac ſuperbior; is à rebus aduerſis correctus, & quodammodo eruditus, ad modeſtiam & facilitatem ſeſe dictò citiùs inflectit: ex quo Græci ſolent ita loqui, τοὺς ἀνθρώπους τῇ ἀτυχίᾳ σωφρονίζεσθαι· id eſt, homines rebus aduerſis ſapientiores fieri, atque erudiri, ſi quis luxurioſus profuſus ac ſumtuoſus, is conſilio mutato frugalitatem & parſimoniam amplectitur. Hanc ſententiam confirmat Cornelius Tacitus nō optimus ille quidem latinitatis auctor, ſed hiſtoriæ certè ſcriptor prudens, verus, atque acutus lib. 17. his verbis. *fortunam adhuc tantùm aduerſam tuliſti.*

ſecunda res acrioribus ſtimulis animum explorant: quia miſeriæ tolerantur, felicitate corrumpimur. & item Saluſt. coniur. Catil. *Quippe ſecundæ res ſapientum animos fatigant: nedum illi (milites) corruptis moribus victoriæ temperarent.* Sic & Cato oratione pro Rhod. apud Gell. lib. 7. cap. 3 *Scio ſolere pleriſque hominibus rebus ſecundis, atque prolixis, atque proſperis animum excellentem, atque ſuperbiã, atq; ferocitatẽ augeſcere atq; creſcere quod nũc mihi magnæ curæ eſt, quod hæc res tã ſecundè proceſſerit, ne quid in conſulendo aduerſi eueniat, quod noſtras ſecundas res cõfricet: néue hæc lætitia nimis luxurioſè eueniat. Aduerſæ res ſe domant & docent quid opus ſit facto: ſecundæ res lætitia transuerſum trudere ſolent à rectè conſulendo, atque intelligendo.*

AD LYDEN

quod feſto die Neptunaliorum nil potius facturus ſit, quàm vinum depromere.

Ode XXVIII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Sic te diua potẽs Cypri.

– – ∪∪ – ∪

– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪∪

FEſto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum,
Lyde ſtrenua, Cæcubum:
Munitæq; adhibe vim ſapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis: ac, veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus inuicem
Neptunum, & virides Nereidum comas.
Tu curua recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgenteiſque tenet Cycladas, & Paphon
Iunctis viſit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque nænia.

FESTO QVID POTIVS DIE, &c.] ὕστερον πρότερον. Erat enim hic ordo. Prome Lyde reconditum Cæcubum, vt bibam. quid enim potius feſto Neptuni die facere poſſum?

MVNITAEQVE ADHIBE VIM] id eſt, ſeueriorem iſtam ſapientiam ſeptam, & munitam aduerſus voluptates, expugna liberaliore potu, vt det loci aliquid ioco, & ludo. non diſſimile eſt illud, quod eſt ſuprà Od. 21. ad teſtam. *Tu lene tormentum ingenio admoues Plerumque duro.* nam qui ingenium durius, rebúſque ſeriis ſẽper deditum, & ſapientiam obfirmatam, atque in propoſito concilio pertinacem, vini potu temperat, ac relaxat, videtur cùm dulcem quandam vim ſapientiæ afferre, tùm lene quoddam tormentum ingenio duriori adhibere.

INCLINARE MERIDIEM SENTIS] vides, ſolem à meridie iam ad occaſum vergere: & tamen proinde quaſi ſtet in cælo fixus, neque ſe commoueat; ſic ea manes, neque ea, quæ ad curandum corpus pertinent, comparari iubes. Eandem expreſſit ſententiam aliis verbis, ſub perſona paraſiti Plautus Menæch. *Dies quidem iam ad vmbilicum eſt demidiatus mortuus.* ſic M. Tullius libr. 3. Tuſcul. quæſtion. princip. *Vt enim in Academiam noſtram deſcendimus, inclinato iam in pomeridianum tempus die:* &c. Conuenienter autem & accommodatè ad naturam rerum ita loquebantur Latini. Nam veteres Græci diem ad meridiem vſque creſcere dicebant, à meridie minui ac decreſcere. Itaque manè ſol ſurgere dicitur & oriri: veſperi occidere & cubare Hom. Ιλ. λ. ὄφρα μὲν ἠὼς ἦν, καὶ ἀέξετο ἱερὸν ἦμαρ id eſt, Interea dum erat aurora, & dies ſacer augeſcebat: & φθίνοντα ἦμαρ appellant Græcè tempus pomeridianum: quaſi tempus decreſcens.

AC VELVTI] ſic quidem habent omnes, quos vidi, lib. calamo ſcripti: mallem tamen *at veluti.*

PARCIS DERIP. HORR.] deripere ſcriptum reperi in quatuor libris Vatican. Don. Vrſ. Torneſ. eámque ſcripturam puto eſſe rectam & germanam. condebant autem vini cados, & teſtas in horreis antiquis, id eſt, vini apothecis, vt Od. 12. lib. 4. *eliciet cadum, Qui nunc Sulpiciis accubat horreis.* vide annot. ad Od. 21. huius libri quo loco cũ vtatur verbo *deſcende*, ſatis declarat, vini apothecas fuiſſe in locis editioribus collocatas, & in eis teſtas & amphoras ſeruari ſolitas, fortaſſe vt facilius fumũ biberet, & ita vinũ inueteraſceret, quemadmodũ docet Colum. lib. 1. cap. 9. & nos diximus ſuprà ad Od. 8. huius lib.

grando] Accedat ad ſuperiores Diodorus Sicul. lib. 19 [illegible]] Ad hunc locum pertinet illud epiſt. 8. lib. 1. in extr. *ſubinde Præceptum auriculis hoc inſtillare memento: Vt tu fortunam, ſic nos te, Celſe, feremus.* & illud Sat. 2. lib. 2. in extr. *quocirca viuite fortes, Fortiáq; aduerſis opponite pectora rebus.*

TVA SECT. ORB &c.] id eſt, tertia pars orbis terrarũ tuo nomine appellabitur, ad ſempiternã tua memoriã.

BIBVLI CONSVLIS AMPH.] ætatẽ huius vini notat. fuit autẽ Bibulus C. Iulij Cæſaris collega, anno ab vrbe condita DCXCIV

INVICEM] viciſſim, vt ſup. Od. 25. lib. 1. *Inuicẽ mœchos anus arrogãtes Flebis.* quidã libri manuſ. habẽt *Iunices*

ET VIRIDEIS] talis color tribuitur diis & deabus marinis ſeu glaucus, & cæruleus. idem valet *vitreus* idcircò ſupra Circen *vitream* dixit Od. 16. lib. 1.

TV CVRVA E] ſup. Od 10. lib. 1. *curuæque lyræ Parẽtem.*

RECINES] iterum atque iterum canes, vt Od. 12. primi libri, *cuius recinet iocoſa Nomen imago?*

CEL. SPIC CYNTHIAE] Dianæ Cynthus mons Deli à quo & Apollo, Cynthius: & Diana, Cynthia nominata eſt. cur celeris? quia taleis oportet eſſe venatores. Diana autẽ venatrix eſt. præterea Diana, luna eſt. at luna breuiſſimo tẽpore nẽpe 28. diebus orbẽ & curſũ ſuum conficit. Quare ob hanc cauſã *lunas celeres* dixit Od. 1. lib. 4. & Od 6. eiuſdẽ lunã celerem *pronos voluere menſes.* Spicula porrò Dianæ tribuuntur, quia eſt iaculatrix. idcircò & ab Homero. & à ceteris ἰοχέαιρα appellatur, id eſt, ſpiculis ſeu iaculis gaudens. Poſtremò habeat etiam luna ſuos radios. Virg. lib. 9. *Et glea Euryalum ſubluſtri noctis in vmbra Prodidit immemorem, radiiſque aduerſa refulſit.* At radij, ſunt ſpicula.

SVMMO] vltimo, vt epiſt. 1. ad Mæcen. lib. 1. *ſumma dicende camœna.*

QVAE CNIDON, &c.] Venerem deſignat. ſuprà Ode 30. lib primi. *O Venus, regina Cnidi Paphique.*

FVLGENTEISQVE] nitenteis: Od. 14. lib. 1. *Interfuſa nitentes Vites æquora Cycladas.*

IVNCTIS VISIT, OLORIB.] cygnis: à quibus trahitur currus Veneris Od. 1. lib. 4. *purpureis ales oloribus.* id eſt, vtẽs olorũ pẽnis, & alis ad currũ ſuũ trahẽdũ. Vtitur etiã Venus paſſeribus ad eãdẽ rẽ. Sappho. [illegible] id eſt. patris autem domo relicta veniſti curru aureo iuncto: Pulchri verò & celeres paſſeres te vehebãt crebrò nigras alas agitãtes à cælo per mediũ æthera. Eò fortaſſe ſpectãs Catulus paſſerẽ, ſuæ puellæ delicias, & tã lepido carmine cecinit, & mortuũ tã triſtibus verſibus luxit. Vtitur & columbis. Propert lib. 3. in ſomnio ſuo. *Et Veneris dominæ volucres mea turba columbæ Tingũt Gorgoneo Punica roſtra lacu.*

MERITA NAENIA] carmine debito alias nænia carmen eſt funebre vt ſupra Od 1 lib. 2. Putant quidã propriè hîc poſitã eſſe vocem *nænia*, pro carmine triſtĩ & lugubri, quia (inquiũt) nos ſit mortis & boni mater.

AD MÆCENATEM,

inuitans, cum ad epulas.

Ode XXI. V

Od. XXIX. Dicolos tetraſtrophos:vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

- ◡ ◡ - - - ◡◡ - ◡◡
- - ◡ - - ◡◡ - ◡ -
- - ◡ - - ◡ - -
- ◡◡ - ◡◡ - ◡ - -

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verſo lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, roſarum, &
Preſſa tuis balanus capillis
Iamdudum apud me eſt. eripe te moræ,
Ne ſemper vdum Tybur, & Æſulæ
Decliue contempleris aruum, &
Telegoni iuga patricidæ.
Faſtidioſam deſere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis
Omitte mirari beatæ
Fumum, & opes, ſtrepitúmque Romæ.
Plerumque gratæ diuitibus vices,
Mundæque paruo ſub lare pauperum
Cœnæ, ſine aulæis, & oſtro
Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedæ pater
Oſtendit ignem. iam Procyon furit:
Et ſtella veſani leonis,
Sole dies referente ſiccos.
Iam paſtor vmbras cum grege languido,
Riuúmque feſſus quærit, & horridi
Dumeta Syluani: caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat ſtatus,
Curas, & vrbi ſollicitus times,
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaiſque diſcors:
106 *Prudens futuri temporis exitum*
Caliginoſa nocte premit Deus:
Ridétque, ſi mortalis vltra
Fas trepidat, quod adeſt, memento
Componere æquus: cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruſcum in mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſque raptas, & pecus, & domos
Voluentis vna, non ſine montium
Clamore, vicinæq; ſiluæ,
Cùm fera diluuies quietos
Irritat amnes. ille potens ſui,
Lætúſque deget: cui licet, in diem,
Dixiſſe, vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum
Quodcumque retro eſt, efficiet: neq;
Diffinget, infectumq; reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſæuo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pennas: reſigno, quæ dedit: & mea
Virtute me inuoluo: probamq;
Pauperiem ſine dote quæro.
Non eſt meum, ſi mugiat Africis
Malus procellis ad miſeras preces
Decurrere: & votis paciſci, 107
Ne Cypriæ Tyriæq; merces
Addant auaro diuitias mari,
Tunc me biremis præſidio ſcaphæ
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret geminúſq; Pollux.

TYRRENA REG. PROG.] Mæcenatem ſignificat, ab Etruſcis regibus oriundum, vt diximus ſup. Od. 1. lib. 1. *Mæcenas atauis edite Regibus.* & Proper. lib. 3. *Mæcenas eques Etruſco de ſanguine Regum, Intra fortunam qui cupis eſſe tuam, &c.*

TIBI NON ANTE VERS. L. M. C. CVM FL. &c.] ita ſe præcipuè apparaſſe oſtēdit: vinū, roſas, vnguenta. ſic ſup. Od. 3. lib. 2. *Huc vina, & vnguenta, & nimium breues Flores amœnæ ferre iube roſæ.*

NON ANTE VERSO CADO] quid ſit cadum vertere, & cadus verſus, ex Plauto intelligere licet in Sticho. *Nolo ego nos pro ſummo bibere: nullis celerimus poſteà: Namque edepol quamuis de ſubito vel cadus verti poteſt:* & Virg. Æneid. 9. *Indulgent vino. & vertunt crateras ahenos.* & Lucil. *Vertitur amphoris fundus, ſententia nobis.* Horat. ſat. 8. lib. 2. *Inuertunt Alliſanis vinaria tota.* Vinū igitur è cado prompturi cadum vertebant: & ita exhauriebant, ſeu vinum depromebant.

PRESSA] i. ex qua oleum expreſſum eſt, quod balaninum appellatur. per glādem igitur preſſam, oleum balaninū ex glande vnguentaria expreſſū ſignificat.

TVIS CAPILLIS] vt eo vnguento tui capilli delibuti niteant.

BALANVS] balanus, glās vnguētaria Plin. li. 12. c. 28.

ÆSVLAE] Æſula oppidum in colle ſitum, Tyburi propinquum. Æſulanos commemorat Plin. lib. 3. c. 5. Quare malim hîc legi, *Æſulæ*. quamquam ab eodem Æſulani, ſeu Aſulani eodem loco referuntur.

ET TELEGON. IVGA PATR.] id eſt, Tuſculum item in colle ſitum, de quo multa Strabo, lib. 5. De Telegono autem ſcribit Homeri interpres: & a recētiores poetas ea, quæ de Telegono Vlyſſis & Circes filio dicuntur, cōfinxiſſe, nēpe ab eo, cùm in Ithacā patrē quærēs veniſſet, imprudenter patrē, eſſe interfectū.

FASTIDIOSAM COPIAM] quæ faſtidium parit. nam *Putet aper, rhombúſque recens, mala copia quando Ægrum ſollicitat ſtomachum,* vt eſt Saty. 2. lib. 2. ſup. Od. 1. huius libri, dominum, *terræ faſtidioſum* dixit, qui terræ faſtidio afficiatur. Omnino copia ſatietatem, ſatietas faſtidium parit.

MOLEM PROPINQ. NVBIB.] ædificia ad eam altitudinem perductam, vt nubeis attingere videantur, ſupr. Od. 15. lib. 2. *regias moles* appellauit.

MVNDAE] neq; ſordidæ neq; nimis oppiparæ, & ſūtuoſæ, vt Sat. 2. li b. 2. *Mundus erit, qui non offendet ſordibus, atque in neutram partem cultus miſer.*

SOLLICITAM EXPLIC. FR.] ademerūt curas, triſtitiā diſcuſſerūt & animos exhilararūt. *explicare frontē* dicitur tùm id, quod lætitiæ causā affert, vt hoc loco: tùm is, qui re aliqua læta ſibi oblata, vultu & fronte lætitiam declarat. ſic Sat. 2. lib. 2. *Ac venerata Ceres vt culmo ſurgeret alto, Explicuit vino contractæ ſeria frontis.* Terent. de eo, qui hilariter viuit, dixit *exporrigere frontem.* Adelph. *da te hodie mihi: Exporge frontem.* paullò pòſt idem dicit aliis verbis, *hodie modò hilarum te face.*

IAM CLARVS OCCVLTVM] videtur hîc Alcæum eſſe imitatus: cuius extant hi verſus apud Athen. lib. 1. & 10. [illegible] quibus verbis hæc ferè ſententia exprimitur, Madefacito pulmones vino. Aſtrum enim oritur feruidum: anni tempus graue & moleſtum eſt, omnia præ æſtu ſitiunt, & alibi, [illegible] ſignificat.

catur autem æſtatis aduentus.

ANDROMEDAE PATER] Cepheus Andromedæ pater ex Caſſiepéa vxore, de quo ſic Arat. *Αὐτὸς μὲν κατόπισθεν ἐὼν κυνοσουρίδος ἄρκτου Κηφεὺς ἀμφοτέρας χεῖρας τανύοντι ἔοικεν*, id eſt, *Ipſe breuē patulis manibus ſtat poſt Cynoſuram Cepheus. Andromeda* autem repoſui, ſecutus libros veteres.

IAM PROCYON FVRIT] anticanem Aratus ſub geminis locat, *καὶ μάλα καὶ μεγάλοιο διδύμοις ὑπὸ γαστέρι Προκύων*. quem verſum ſic vertit. M. Tul. *& hic Geminis eſt ille ſub ipſis Anticanis. Graie procyon qui nomine fertur.* ſic autem legendum potiùs, quàm vt vulgò, *Anticanē.*

ET HORRIDA DVMETA SILVANI] ita ſcriptū reperi in duobus lib. Vatic. & Iān. alij habēt *horrida, &c.* vnus, *horrida Dumeta ſiluarum.* ego, probabiliorem, meo iudicio, ſcripturam ſecutus ſum.

CARETQVE RIPA] cod. Achill. Statij *caret quà*, quam ſcripturam nō memini me vſquam reperiſſe.

REGNATA CYRO BACTRA] Bactra, in quibus regnauit Cyrus. notauimus hoc genus loquendi ſup. ad Od. 6. lib. 2. *& regnata petam Laconi Rura Phalantho.* Strabo *Βάκτρα* nominat numero ſingulari lib. 2. *εἰς Βάκτρα τὴν πόλιν*, &c. Plin. Bactra numero multitudinis, vt Hor.

TANAISQVE DISCORS] cur diſcors? an quòd cum Mæotide palude Aſiam ab Europa diſterminat? an quòd deſines in duas ſe parteis ſidit vna quæ in Mæotidem paludem, altera in Cimmerium Boſporum influit? an quòd Scythæ & Sarmatæ, per quos fluit, continua inter ſe bella gerunt? an quòd Parthi ſeu Medi, Tanai vicini inter ſe diſcordant, & ſeditiones agitāt? eóque minus Mæcenati de rep. laborandum eſt? quod poſtremum placet Paſſeratio: confirmátque ſimili loco, qui eſt Od. 8. huius libri, *Mitte ciuiles ſuper vrbe curas. Occidit Daci Cotiſonis agmen. Medus infeſtus ſibi luctuoſis Diſſidet armis.*

PRVD. FVT. TEMP. EXIT.] nihil eſt hac ſententia tritius. eam ſic complectitur Pindarus *εἰδ.* 12. Olymp. *σύμβολον δ' οὔπω τις ἐπιχθονίων πιστὸν ἀμφὶ πράξιος ἐσσομένας εὗρεν θεόθεν· τῶν δὲ μελλόντων τετύφλωνται φραδαί*. id eſt, nullus dum mortalium certam rei futuræ notam diuinitus conſecutus eſt: & futurorum cognitio eſt obſcura.

VLTRA FAS TREPIDAT] vltra id, quod ei licet, laborat, iſe cura rerum futurarum macerat, vt Od. 16. lib. 2. *Lætus in præſens animus, quòd vltra eſt, Oderit curare.*

QVOD ADEST] id, quod præſens eſt, ſic Pind. *εἰδ.* ... *τὸ δ' αἰεὶ παρ' ἆμαρ ἐσλὸν ὕπατον ἔρχεται παντὶ βροτῶν. δόλιος γὰρ αἰὼν ἐπ' ἀνδράσι κρέμαται, ἑλίσσων βιότου πόρον*. id eſt, res autem omnis, quæ ante pedes eſt, ſemper eſt melior. doloſa enim ætas hominibus impēdet vitæ curſum voluens.

AEQVVS] id eſt, æquo animo, annot. ad Od. 3. lib. 2.

CETERA FLVM. RITV FER.] ea tantum, quæ præſentia ſunt, in noſtra poteſtate ſunt ſita, eaque noſtro arbitratu componere, & moderari poſſumus, inquit. cetera autem vel Dei immortalis voluntate, ac prouidentia adminiſtrantur, & horum cauſæ ſunt æternæ ac neceſſariæ. vel temerè, arbitrióque fortunæ eueniunt, & horum cauſæ ſunt fortuitæ dico autem hæc de philoſophorum ſententia. Quemadmodum autem fluuij, qui nunc lenis & placatus eſt: nunc rapidus & violentus. curſum moderari non poſſumus. ſic neque rerum futurarum naturam, quæ interdum trāquilla eſt. ſedata, læta, optata: interdum concitata, & turbulenta, & mortalibus calamitoſa, atque aduerſa, immutare fas eſt. Sæpe vtuntur poëtæ hac torrentis ſimilitudine: ſed variè. Virg. AEneam armorum ſonitu & fragore è ſomno excitatum cum paſtore confert, è montis vertice torrentem ingenti cum murmure præcipitantem, omniaque ſecum trahentem, ex audiente. AEneid. 2. *Excutior ſomno, & ſummi faſtigia tecti Aſcenſu ſupero, atque arrectis auribus aſto: In ſegetem veluti cum flamma furentibus Auſtris Incidit aut rapidus montano flumine torrens Sternit agros, ſternit ſata læta, boumque labores, Præcipiteſque trahit ſiluas ſtupet inſcius alto Accipiens ſonitum ſaxi de vertice paſtor.* Sic Lucret. lib. 1. vbi diſputat de primis corporibus, docétque ea cerni non poſſe, ventorum affert ſimilitudinem, qui cùm oculis non cernantur, arbores ſternunt tamen, & mare turbant, & concitant, non aliter (inquit) *Quàm cum mollis aqua fertur natura repente Flumine abundanti, quod largis imbribus auget Montibus ex altis magnus decurſus aquai, Fragmina coniiciens ſiluarum, arbuſtaque tota. Nec validi poſſunt pontes venientis aquai Vim ſubitam tolerare: ita magnis turbidus imbri Molibus incurrit validis cum viribus amnis: Dat ſonitum magno ſtragem, voluitque ſub vndis Grandia ſaxa ruit, quà quicquam fluctibus obſtat.* & Hom. ἰλ. λ. Aiacem in prælio viros, equóſq; ſternentem cum fluuio torrēte comparat. *Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πεδίονδε κάτεισι χειμάρρους κατ' ὄρεσφιν ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρῳ, πολλὰς δὲ δρῦς ἀζαλέας, πολλὰς δέ τε πεύκας ἐσφέρεται, πολλὸν δέ τ' ἀφυσγετὸν εἰς ἅλα βάλλει, ὣς ἔφεπε κλονέων πεδίον τότε φαίδιμος Αἴας.* quorum verſuum hæc ſententia eſt. Quemadmodum autem cùm fluuius torrens extra ripas ſuas effuſus in campum delabitur è montibus præcipitans, cæleſtibus imbribus auctus Multas autem quercus aridas multaſque piceas ſecum trahit, multum limum in mare conijcit Sic clarus Aiax campum turbans hoſteis inſequebatur. itémque Diomedem ἰλ. ε. *Θῦνε γὰρ ἂμ πεδίον ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς Χειμάρρῳ* &c. id eſt, furebat autem per campum Diomedes flumini torrenti exundāti ſimilis. quos verſus adumbraſſe videtur Virg. lib. 2. AEneid. *Non ſic aggeribus ruptis cum ſpumeus amnis Exiit, oppoſitáſque euicit gurgite moles, Fertur in arua furens cumulo campóſque per omnes Cum ſtabulis armenta trahit:* Horatius quoque Od. 2. lib. 4. Pindarum cum tali fluuio comparat. *Monte decurrens velut amnis, imbres Quem ſuper notas aluere ripas, Feruet, immenſúſque ruit profundo Pindarus ore.* Idem Od. 14. eiuſdem libri, Claudium Neronem eiuſmodi fluuio ſimilem facit *Sic Tauriformis voluitur Aufidus: Qui regna Dauni præfluit Appuli, Cum ſæuit, horrendámque cultis Diluuiem meditatur agris: Vt Barbarorum, &c.* Sic Homerus ἰλ. γ. Vlyſſis orationem cum niuibus hibernis confert *ἀλλ' ὅτε δὴ ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος εἵη, Καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν, Οὐκ ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆΐ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.*

NVNC MEDIO ALVEO] quidam libri veteres habent *nunc medio æquore.*

CVM PACE] ἠρέμα, ἀτρέμα, ἐν ἡσυχίᾳ: leniter, quietè, placidè,

DELABENTIS] ſic legendum, non, *delabentis.* & ita ſcriptum reperi in duobus cod. Vaticanis, Don. Faer. Vrſ. Torn. Ruſſar. Nicot. Cleric. & nonnullis impreſſis.

IRRITAT] irritandi verbum vnico r. ſcribēdum eſſe aliquando exiſtimaui, tamquam à verbo *iraſcor*, ſeu ab *ira* ducatur. ſed cùm in omnibus libris calamo ſcriptis reperiatur ſcriptum irritare, Faer. Vrſ. Don. Torn. ceteris, hoc loco *Irritandi* ſine vlla litura, & cùm Plin. & Colum. vtantur verbo *prorritandi*, à ſententia deſciſco. Eſt autem *irritare* propriè iram commouere, & cōcitare. fortaſſe à canibus iratis ductum. *ἐρεθίζειν* dicunt Græci. ex quo excitare interdum ſignificat. M. Tul. Philipp. 7. *irritare Antonium non oportet.* Brutus ad Att. *neſcio, quid ſcribam tibi, niſi vnum, pueri & cupiditatem, & licentiam potius eſſe irritatam, quàm compreſſam.* Ter. Adelph. *ne ſi magis irritatus ſiet, aliquā ad patrem hoc permanet, atque: ego tunc perpetuo perierim.* Plaut. Amphit. *Nam ſi me irritaſſis, hodie lumbifragium hinc auferes.* Hor. in epiſt. ad Piſon. *Segnius irritant animos demiſſa per aures, &c. Irritat amnes* autem trāſlatè dictum eſt: cuius tralationis hæc ratio eſt fluuius imbribus auctus dum arbores ſecum rapit, & ponteis diſturbat, & ſata læta boúmque labores diluit, iratus eſſe videtur, quia homo iratus poteſtatē & facultatem nactus, ſi alia facere ſit, qui iraſcēdi cauſam dedit, irritaſſe dicitur.

Ita dilu-

ſam dedit, irritaſſe dicitur. Ita diluuies ex imbribus orta, quæ fluuio torrenti tantam vim, tantumque impetum præbet, fluuium ab Horat. dicitur irritare.

ILLE POTENS SVI, LAETVSQVE] ἐγκρατὴς ἑαυτοῦ: liber, & ſolutus omni cupiditate, & vacuus ab omnibus animi morbis: compos ſui.

IN DIEM VIXI] crebrò monet Horat. vt in diem viuamus, i. vt bonis præſentibus & paratis, atque in noſtra poteſtate ſitis fruamur: vt Od. 16. lib. 2.

CRAS VEL ATRA] reſpexit ad illud ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. me mortuo terra miſceatur incendio. quæ oratio eſt eorum, qui futura ad ſe nihil pertinere putant. non diſſimile eſt illud ex Hymnide Cæcilij. *Mihi ſex menſes ſatis ſunt vitæ: ſeptimum Orco ſpondeo.*

NON TAMEN IRRITVM] Ariſt. lib. 6. de moribus ad Nicom. quo loco diſputat περὶ εὐβουλίας id eſt, de conſilio, vt nos quidem vertimus: duos verſus Agathonis profert in hanc ſententiam, Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται, Ἀγένητα ποιεῖν, ἅσσ' ἂν ᾖ πεπραγμένα. quos verſus ſic vertimus, *Hoc namque duntaxat negatum etiam Deo eſt, Quæ facta ſunt, infecta poſſe reddere.* eandem ſententiam ſic complexus eſt Simonides, τὸ γὰρ γεγενημένον, οὐκ ἔτι ἄρρεκτον ἔσται id eſt, quod enim factum eſt, non iam infectum eſſe poterit. [Phocylides autem ſic, Οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.]

ATRA NVBE] Virg. lib. 10. AEneid. *nubi ſe immiſcuit atræ*, Idem lib. 5. *Laudentem nigra figit ſub nube columbam.*

QVODCVMQVE RETRO EST] quodcumque præterit.

DIFFINGET] ex hoc loco intelligi poteſt, quid ſit diffingere, nempe contrarium eſſe verbo fingendi. quemadmodum ſuprà docuimus ad Od 35. lib. 1. vbi locum illum in omnibus exemplaribus corruptum *diffingas retuſum, &c.* olim ita quidem emẽdaueramus coniectura ducti: *deſtringas retuſum*, ſed poſteà ſecuti ſcripturam veterem, quam ſe alij reperiſſe teſtantur, *defigas recuſum.* repoſuimus. quidam tamen hoc loco legunt *Diffringet*. quam ſcripturam neque vſquam reperi, neque probo.

LVDERE PERTINAX] de hoc genere loquendi diximus ad Od. 8. lib. 4. Iam *ludum ludere, & gaudium gaudere*, & ſimilia, Latinis ſunt peruſitata. Terent. in Eunuch. *quia conſimilem luſerat Iam olim ille ludum.*

TRANSMVTAT INCERTOS HONOR. NVNC, &c.] ſic ſuprà Od. 34. lib. 1. *valet ima ſummis Mutare, &c.* & *hinc apicem rapax Fortuna cum ſtridore acuto Suſtulit, hic poſuiſſe gaudet.*

BENIGNA) quid ſit benignus, & benignitas, diximus ad Od 17. lib. 1.

LAVDO MANENTEM) ſi fortuna manet, laudo: ſi à me diſcedit, æquo animo reddo quæ dedit: *fortuna manens* intelligitur ſecunda: *auolans.* & *fugiens.* aduerſa. ita loquitur lib. de arte poet. *Vt redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.* & Od. 35 lib. 1. *Vtcumque mutata potentem Veſte domos inimica linquis.* ſic Euripid. Phœniſſ. Κρέων Μενοικεῦ τί φεύγεις; Τειρεσίας ἡ τύχη σ' ἀλλ' οὐκ ἐγώ. id eſt mane. quid fugis? Tir. fortuna te fugit, non ego.

SI CELE. QVAT. PENN.) i. ſi auolat: ſi mutatur fortuna, ſi fugit, id eſt, ſi aduerſa eſt, vt diximus.

RESIGNO, Q. D.) quæ obſignata habebam, aperio, & reddo. ſic epiſt. ad Mæcen. 7. lib. 1. *Hac ego ſi compellor imagine, cuncta reſigno*, id eſt, reddo. Nam propriè reſignare valet aperire. Idem ead epiſt princ. *Adducit febres & teſtamenta reſignat.* aliter Virg. lib. 4. AEn. *& lumina morte reſignat.* quamquam legendus ad illum locum Seruius.

MEA VIRT. ME INVOLVO) bona externa non deſidero: ſed meis contentus viuo: in mea virtute meæ vitæ præſidium conſtituo, non in rebus externis: meis me viribus orno, tuor, ac defendo, non alienis. videtur eſſe tranſlatio à veſtimentis, quibus nos inuoluimus.

PROBAMQVE PAVP. S. D. Q.) id eſt, paupertatem cum virtute coniunctam expeto. ducta eſt ſimilitudo ab iis vxoribus, quæ indotatæ ducuntur domum. congruit cum his id, quod eſt Od 9. lib. 4. *Non poſſidentem multa vocaueris Rectè beatum, &c.* quæ ſequuntur.

NON EST MEVM, &c.) non eſt meum nauigare, nauigationiſque me periculo committere, vt diteſcã: ſeu non eſt meum, rem facere, & augere per mare, per ſaxa, per igneis, à conſequentibus, intelligenda ſunt antecedentia. nemo enim nauigat vt rem augeat, niſi cui quæſito opus eſt, & qui plus habendi ſtudio ducitur. notat Seruius ad illum locum Virg. Pollione. *Pauca tamen ſuberunt priſcæ veſtigia fraudis: Quæ tentare Thetim ratibus, &c.* Solent autem homines in dubiis temporibus, & rebus aduerſis, quemadmodum coorta in mari tempeſtate, ad deos confugere ſuprà Od. 1 huius lib. *Deſiderantem quod ſatis eſt neque Tumultuoſum ſollicitat mare Nec ſæuus, &c.*

ET VOTIS PACISCI) non eſt meum (inquit) votis, & precibus cum diis quodammodo tranſigere, ac paciſci, ne naufragio facto merces meæ in mari pereant.

TVNC ME BIREMIS) ſignificat, id numquam futurum. Quis enim ſe in mari AEgæo, tempeſtate coorta, & ventis increbreſcentibus ſcapha biremi tutò nauigaturum ſperet? Paruis nauibus ſcilicet, & orariis, littus legere & ſecundum oram nauigare oportet: corbitis autem & onerariis, & magnis pelagus medium tentandum eſt. quamquam Catullus faſelum laudans negat vlla vota *litteralibus Deis ſibi eſſe facta, cum veniret à mare Nouiſſime vſque ad Benacum lacum.* Melius igitur Euripid Ναῦς ἡ μεγίστη κρείσσον, ἢ μικρὸν σκάφος. i. nauis maxima melior eſt, quàm paruum nauigium.

GEMINVSQVE POLLVX) ſic Catull. *Gemelle Caſtor, & Gemelle Caſtoris.* de Caſtore, & Polluce diximus ad Od. 12. lib. 1.

AD MELPOMENEN, QVOD carmen ſuum magis duraturum ſit, quàm regum pyramides.

Ode XXX. Monocolos: vt, Mecænas atauis edite regibus.

– – ‿‿– –‿‿– ‿‿

Exegi monumentum ære perennius,
Regalique ſitu Pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.
Non omnis moriar: multáque pars mei
Vitabit Libitinam. Vſque ego poſtera
Creſcam laude recens: dum capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus,
Et, quà pauper aqua Daunus agreſtium
Regnauit populorum, ex humili potens
Princeps AEolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. ſume ſuperbiam
Quæſitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens Melpomene comam.

EXEGI] abſolui, perfeci.

MONVMENTVM] monumentum eſt, quod mortui cauſa ædificatum eſt: & quicquid ob memoriam alicuius factum eſt, vt fama, porticus, ſcripta, & carmina: Feſtus.

AERE PERENNIVS] æreis ſtatuis durabilius.

QVOD NON IMBER EDAX, &c.] hæc videntur è Pindaro expreſſa: qui Pyth. [illegible], ait laudum theſaurum Xenocrati, eiuſque maioribus in Apollinis fano opulentiſſimo repoſitum neque ab imbre hiberno, neque vi ventorum in altiſſimos maris receſſus, ac latebras delatum iri. ſic Pind. [illegible]

SITV] ſtatu, poſitu, [illegible].

PYRAMIDVM] de Pyramidibus lege Herodotum, Euterpe, & Plin. lib. 36. cap. 12.

IMPOTENS] vehementer ſæuiens. tralatio ducta ab impotentibus, & incontinentibus hominibus, qui ſibi temperare non poſſunt, quo minus, quod ira ſuadet, aut libido, exſequantur. vide annot. ad Od. 37. lib. 1.

INNVMERABILIS ANNORVM SERIES] immenſa temporis longinquitas. ſeries, [illegible] id eſt, connexio. ſic Stoici fatum, cauſarum ſeriem, & ordinem definiunt, cùm cauſa ex cauſa nexa rem gignit.

FVGA TEMPORVM] curſus temporum. ſic ſuprà Od. 15. lib 2. *fugit retrò Leuis iuuentas.* & Od. 14. euiſd. *fugaces anni.* dixit & Od. ſuperiore, *horam fugientem.*

NON OMNIS MORIAR] non totus moriar. ſic loquitur epiſt. 1. *Quid verum, atque decens, curo & rogo, & omnis in hoc ſum* Sic & Græci Hom. [illegible] id eſt, Omnis autem ære fulgebat, vt fulgur Iouis ægida tenentis.

MVLTAQVE PARS MEI] mens ingenium, conſilium, maxima & præſtantiſſima hominis pars.

VITABIT LIBITINAM) erit immortalis, mortem effugiet. Libitina Dea funerum. epiſt. ad Auguſt. lib. 2. *Miraturque nihil, niſi, quod Libitina ſacrauit*, id eſt, nihil, quod ſepultum, & munere viuendi defunctum eſt. & Satyr. 6. lib. 2. *Autumnúſque grauis Libitina quæſtus acerba.* T. Liuius lib. 41. annalium, *Ne liberorum quidem funeri Libitina ſufficiebat.* vide quæ annotata ſunt ad illum locum *Libitina quæſtus acerba.* Sed vtrùm hoc ſentit Horatius, animum eſſe immortalem, quemadmodum nos Chriſtiani credimus: an id ſignificat, ſe laude, & gloria libris ſuis parta perpetuò victurum? quod ſanè credibilius eſt. Nam Horatius quidem animorum immortalitatem nuſquam probat: eam autem immortalitatem ſolam nouit, quæ ſit in memoria viuorum poſita, quemadmodum omnes ferè veteres exiſtimabant, præter Platonem & paucos alios. Nam de Ariſtotele quidem, vtram ſententiam ſequatur, philoſophi certant, *& adhuc ſub iudice lis eſt.* Videtur tamen non obſcurè, quid ſentiat, ſignificare, ſi quis eius verba attentè conſideret.

RECENS) numquam ſeneſcens, ſemper incolumis, incorruptus, atque integer.

DVM CAPITOLIVM SCAND.) Pontifices, & ſacerdotes, viri & fœminæ Idualibus in Capitolium per ſacram viam ad ſacra facienda aſcēdere ſolebāt.

CVM TAC. VIRG) ſolitas eſſe virgines Veſtaleis ſacris publicis intereſſe, declarant hæc verba Dionyſij Halic. lib tertio, [illegible] id eſt, deinde ſacris virginibus, à quibus ignis æternus cuſtoditur, quæ quatuor erant numero, duas allêgit. Nam cùm plura iam à ciuitate ſacrificia fierent, quibus oportebat Veſtæ ſacerdotes intereſſe, non videbantur ad id munus quattuor ſatis eſſe. Sed cur tacitam virginem dixit? an propterea quòd ſacra, ſunt [illegible], id eſt arcana, minimeque vulganda? ex quo illud à Virgilio dictum eſt lib. 3. Æn. *hinc fida ſilentia ſacris.* adde quæ annotauimus ad illum locum Od. 13. lib. 2. *Vtrumque ſacro digna ſilentio, &c.* an quòd fœminas cùm in rebus ac locis omnibus, tum maximè in ſacris tacere oportet? an quòd more & inſtituto Romano non ſolùm aliæ fœminæ quæ à ſacris arcebantur, ſed etiam ſacerdotes Veſtales tacebant?

VIOLENS) violentus epiſt. 10. lib. 1. *Sed poſtquàm victor violens diſceſſit ab hoſte.* acrem appellat Sat. 1. lib. 1. *Cum ripa ſimul auulſos ferat Aufidus acer.*

AVFIDVS) Apuliæ fluuius, de quo Strabo lib. 5. commemorat & Hor. Od. 9. lib 4. *Longè ſonantem natus ad Aufidum.* & Sat. 1. lib 1. *Cum ripa ſimul auulſos, &c.* & Od. 14. lib. 4. *Sic tauriformis voluitur Aufidus.*

ET QVA PAVPER AQVAE DAVNVS) Od. 14. lib. 4. *Qui regna Dauni præfluit*, ſeu perfluit Appulo. pauperem aquæ autem Daunum intellige, fluuium euiſd. nominis ep. Od. 3. *Nec tantus vmquam ſiderum inſedit vapor Siticuloſæ Apuliæ, &c.*

REGNAVIT POPVLORVM) ego ſic hunc locum emendaui à Seruio admonitus in 11. lib. Æneid. idque duobus locis: vno, *Iuſtitiane prius mirer, &c.* altero, *nec veterum memini, lætorve malorum.* & item à Porphyrione. *regnauit* autem idem valet, quod rex fuit, [illegible]. ſolet enim Horat. ſtructuram Græcam ſeruare etiam in ſermone Latino, vt *deſine mollium querelarum, abſtineto irarum, & miſcere auena, &c.* Sententia igitur, & ordo horum verborum talis eſt, Dicar ego, qui ex humili, potens & clarus exſtiti, qua parte Labitur Aufidus, & quà regnauit Daunus, princeps, id eſt, omnium primus, deduxiſſe carmen Æolium ad modos, ſeu cantus Latinos.

PRINCEPS) primus ſuprà libro primo. Ode 16. *princeps homo.* ſic Lucretius libro primo de Iphianaſſa, *Nec miſeræ prodeſſe in tali tempore quibat, Quòd patrio princeps donarat nomine regem.* M. Tullius libro ſecundo accuſ. *omnium nationum exterarum princeps Sicilia ſe ad amicitiam, fidémque populi Romani applicuit.*

SVME SVPERBIAM) ſume ſpiritus iuſtos, & tibi iure debitos, nempe ingenio partos. Nam cùm Muſam alloquitur, eámque laudat, ſibi eodem tempore, eadémque opera blanditur, & fauet.

CARM. L.

108 Q HORATII FLACCI CARMINVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM,

Quòd iam quinquaginta annos natus indecenter res amatorias ſcribere cogatur ab Auguſto.

Ode I. Dicolos diſtrophos: Vt, Sic te diua potens Cypri.

–⏑–⏑⏑–⏑–
––⏑⏑––⏑⏑–⏑–

INTERMISSA Venus diu,
Rurſus bella moues. parce, precor, precor.
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. deſine dulcium
Mater ſæua Cupidinum,
Circa luſtra decem flectere mollibus
Iam durum imperiis. abi
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
Tempeſtiuius in domo
Paulli, purpureis ales oloribus,
Comeſſabere Maximi,
Si torrere iecur quæris idoneum,
Namque & nobilis, & decens,
Et pro ſollicitis non tacitus reis:
Et centum puer artium,
Latè ſigna feret militiæ tuæ,
Et quandoque potentior
Largis muneribus riſerit æmuli:
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream ſub trabe citrea.
Illic plurima naribus 109
Duces tura: lyraq́ue, & Berecynthia
Delectabere tibia
Mixtis carminibus non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris Virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Salium ter quatient humum.
Me nec fœmina, nec puer,
Iam nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare iuuat mero:
Vincire nouis tempora floribus.
Sed cur heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas:
Cur facunda parùm decoro
Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomniis
Iam captum teneo, iam volucrem ſequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas dure volubileis.

PRECOR, PRECOR] ſic Sappho, apud quam crebræ ſunt hæ repetitiones: Λίσσομαί σε, λίσσομαι. eadem: παρθενία, παρθενία, ποῖ με λιποῖσα οἴχῃ; ſic idem Hor. Od. 17 lib. 2 ibimus, ibimus & Od 3. lib. 3. *Ilion, Ilion*, Od. 4. epod. *Deus, Deus nam me vetat, &c.* Notauimus & ſuprà ad Od. 14. lib. 2. ibi, *Poſtume, Poſtume.*

NON SVM Q. ER.] nunc annos quinquaginta natus, & fortaſſe amplius: vt infrà, *Circa luſtra decem. &c.*

BONAE SVB REGNO CYNARAE] bonam (opinor) appellat propterea, quòd liberaliter gratificabatur Horatio neque vllam mercedem exigebat, vt fatetur ipſe epiſt. ad Villicum lib. 1. *Quem ſcis immunem Cynaræ placuiſſe rapaci.* neque obſtat, quòd epiſtola ad Mæcen. 2. libr. 1. proteruam appellat. *Inter vina fugam Cynaræ mærere proteruæ.* Nam nihil pertinet hoc ad quæſtum meretricium neque quicquam prohibet, quominus eadem puella dici poſſit & liberalis, & proterua, vt ſuprà Od. 19. libr. 1. *Vrit grata proteruitas.* & Od. 5. libr. 2. *iam proterua Fronte petet Lalage maritum.* Mentionem huius Cynaræ facit etiam Od. 3. huius libr. *Felix poſt Cynaram.* ſub regno autem dixit, quia qui amant, ſeruiunt. lege quæ annotata ſunt ad illum locum, *Grata detinuit compede Myrtale*, Oda 33. lib. 1. & ibi, *iugo cogit aheneo*, Oda 9. huius libri.

MATER SAEVA CVPID.] hic idem verſus poſitus eſt ſuprà Ode 19. libri primi in principio.

MOLLIB. IAM DVR. IMP.] antitheſis. mollia autem appellat Cupidinis ſeu amoris imperia, quia molliunt animos. ſic Homerus: χαλεποὶ θεοί. & idem Horatius, *pallidam mortem* nominat quod annot. ad Od 4. lib. 1. ſic Ouid. lib. 1. de remed. amor. *Lude, decent animos mollia regna tuos.*

TEMPESTIVIVS] opportunius, & decentius: vt epiſt. 2. lib. 2. verſu vlt. *Rideat & pulſet laſciua decentius ætas.*

runcatar. Putant quidem hoc referendum ad ea conuiuia, quæ dicebantur tempeſtiua. M. Tul. in Catone, *Tempeſtiuis conuiuiis delector.*

PVRPVREIS ALES OLORIB.] id eſt, quæ celeriter vehi ſoles curru oloribus iuncto. ſic ſupra Od. 28. lib. 3. *quæ Cnidon ... lucidas viſit oloribus.* Sed quòd olim *marmoreis* repoſueram pro *purpureis*: fateor equidem me in omnib. veter. libris quos vidi, ſcriptum reperiſſe *purpureis.* Verum cùm mihi videretur hæc vulgata ſcriptura inepta, & corrupta (quis enim vidit vmquam cycnos purpureos, ſeu purpurei coloris? aut quid inſolentius, & pæne dicam ineptius, quàm *purpureis* interpretari, pulchris, & nitidis? Nam quamobrem dicat *purpurei tyranni* Od. 34. primi libr. & *auctumnum purpureo variarum colore.* Od. 5. libr. 2. & *purpureus, late qui ſplendeat, pannus* de arte poet. ratio perſpicua, & in promtu poſita eſt.) Cum igitur hic locus mihi corruptus videretur approbantibus quibuſdam viris doctis hanc ſcripturam veram eſſe exiſtimaueram. marmoream enim pro candido & candidi coloris, vſurpant optimi ſcriptores. Lucret. lib. 2. *Quod ſi candens conſtarent aquora ponti Seminibus, nullo poſſent albeſcere pacto. Nam quocumque modo perturbes, caerula quæ ſint, Numquam in marmoreum poſſunt migrare colorem.* ibidem. ſap. *Vt mare cùm magni commorunt æquora venti, Vertitur in canos candenti marmore fluctus.* Virg. Georg. 4. *Tum quoque marmorea caput à ceruice reuulſum Gurgite cum medio portans Oeagrius Ebrus Volueret,* &c. & Ouid. lib. 4. Faſt. *Aurea marmoreo redimicula demite collo.* Nunc autem retrorſum vela dare, atque iterare curſus cogor relictos, vt ait noſter Horat. Mouet me, primùm omnium librorum manuſcr. conſenſus qui habent ſine vlla varietate, *purpureis.* Neque diſſentiunt vulgati. Deinde hanc ſcripturam agnoſcunt veteres grammatici: in his Seruius: qui ad illum Virgilij locum libr. 1. AEneid. *lumenque iuuentæ Purpureum,* notat *purpureum*: id eſt, pulcrum. Sic Hor. *Purpureis aloribus.* Præterea Albinouanus ad Liuiam, niuem purpuream dixit, pro pulcram & candidam vt docti interpretantur. Sic enim ille: *Purpurea ſub niue terra latet.* Sic igitur interpretemur. *purpureis*, i. nitidis, puris, pulcris. Quamquam purpureos olores etiam intelligere licet, qui ſint purpureis ſtragulis inſtrati, vt apud Virg. AEneid. 7. *Inſtratos oſtro alipedes pictiſque tapetis.* Quin & habenæ equorum apud Homerum & ceteros poetas Græcos, purpureæ, & ornamenta, puniceo colore ſuffecta ſeu contacta finguntur. Simonides. μὴ ὤν φοινίκεα ἐκ χειρῶν ἡνία: id eſt, ne amittat è manibus lora purpurea: & Hom. ἰλιάδ. δ. ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μιήνῃ, &c. id eſt, quemadmodum autem cùm ebur aliqua mulier puniceo colore infecerit. &c. Idem ibid. θ. Νέστωρ δ' ἐν χείρεσσι λάβ' ἡνία φοινικόεντα. Id eſt, Neſtor autem manibus prehendit habenas purpureas, ex quibus locis hoc dici poteſt, purpureos cycnos ab Horat. dictos eſſe non pulcros: ſed quorum habenæ & ſtragulæ veſtes, quibus inſtrati erant, & cetera ornamenta, eſſent purpurea. Nam quemadmodum equi currui iuncti, hoc eſt, bigæ, & quadrigæ inſternebantur purpurea veſte: ita & hos cycnos, qui currum Veneris trahunt, fortaſſe vult intelligi Horatius, purpura eſſe inſtratos & purpureis habenis aurigatos. Ad hunc locum pertinent illa ex Od. 28 lib. 3. *Summo carmine, quæ Cnidon, Fulgenteſque tenet Cycladas, & Paphum Iunctis viſit oloribus.* Quare nihil hic mutandum, & ita ſentiebant Memmius, Germanus Valens, Turnebus, Auratus. Paſſeratius & Scaliger. Exiſtimabant tamen Paſſeratius purpureos olores etiam hac ratione dictos ab Horatio intelligi poſſe quòd cycni, cùm currum Cupidinis trahant, qui purpureus à poëtis appellatur: verbi gratia, ab Ouidio, *Carmina, purpureus quæ mihi dictat amor.* propter vicinitatem & propinquitatem, ſimilem colorem referant. quamtumuis licet ſint candidi: videlicet (libet enim mihi hominis ingenioſi, mihiſque amici ſententiam confirmare) quemadmodum ruſſa, aut lutea, aut purpurea vela conſimilem colorem aſpergunt iis locis quibus intenta ſunt: quod docet Lucret. libr. 4. non longè à principio. *Et vulgò faciunt id lutea, ruſſaque vela, Et ferrugina cum magnis intenta theatris Per malos vulgata, trabeſque trementia pendent. Namque ibi conſeſſum caueai ſubter & omnem Scenai ſpeciem patrum, matrumque deorumque inficiunt, coguntque ſuo fluitare colore.* & Ouid. lib. 10. Metam. *Inque puellari mixtum candore ruborem Traxerat, haud aliter quam cum ſuper atria velum Candida purpureum ſimulatas inficit umbras.* Ne quis autem (inquit Paſſeratius) *purpureis* poſitum eſſe putet pro pulchris Catullus Cupidini tunicam crocinam attribuit his verſibus: vnde ſimilem colorem etiam cycni contrahere poſſunt. *Quam circumcurſans hinc illinc ſæpe Cupido Fulgebat crocina candidus in tunica.*

COMISSABERE.] laſciuies, iocabere, delicatè & voluptuariè viues. eſt autem ita legendum, *comiſſabere,* non, *comeſſabere,* vt putat vulgus, exiſtimans à comedendo, aut comeſſe ductum eſſe: vel vt emendauerat Fuluius Vrſinus vir doctiſſ. in codic. Rom. Card. *comiſſabere.* Mutuati autem ſunt Latini hoc verbum à Græcis, vt alia pleraque. apud quos κωμάζειν, eſt ebriorum, aut intemperantium more ſe gerere, laſciuire, ſcortatum ire. &c. Theocr. Amaryllide Κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα, ταὶ δέ μοι αἶγες βόσκονται κατ' ὄρος, &c. id eſt, eo laſciuiendo ad Amaryllida: capræ autem mihi paſcuntur &c. Omnino apud Feſtum legitur *comiſſatio.* ſed eò errat Feſtus, quòd ἀπὸ τῶν κωμῶν, id eſt, à vicis dictũ putat. melius Varro lib 6 de lingua Lat. qui ἀπὸ τοῦ κώμου dicit appellatã eſſe *comeſſationẽ*: ſeu vt ſcriptũ eſt in exẽplaribus Varronis, *comiſſationẽ.* Omninò vel, *comiſſatio* & *comiſſari* dicẽdũ, vel *comiſſari,* & *comiſſatio.* Non celabo autẽ lectorem, quoſdam libros ſcriptos habere, *Tempeſtiuius in domum,* &c. quæ ſcriptura fortaſſe recta eſt. Sic enim Theocr. Κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα. quæ ſi doctis probabitur, *comiſſabere* interpretabor intemperanter, & laſciuè, & libidinosè ibis atque ita vſurpat Plaut. Moſtell. *Alio credo comiſſatum abiiſſe.* niſi quis dicat apud Plautum, aduerbium ſignificans motum eſſe poſitum propter verbum *abiiſſe*: quod veriſimilius eſt. Qui autem hæc referenda eſſe putant ad ſacrificij apparatum, & epulas, ad quas deos aduocabant, atque adhibebant veteres, errant. non enim hic agitur de epulis aut diis ad epulas adhibendis. ſed hoc dicit Horatius, Venerem tempeſtiuius & opportunius ſuis artibus, ſuóque iure vſuram in domo Paulli, quàm in ſua. id eſt Horatij.

SI TORR. IECVR QVAER.] iecur ſedes eſt libidinis & ita ſentiunt etiam ipſi philoſophi. Nam Plato quidem perſpicuè, vt in corde τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ὀργιστικόν, id eſt, iraſcendi vim locat: ita in hepate τὸ ἐπιθυμητικόν, id eſt, cupiditatem. & Ariſtoteles ita ſcribit topic. δ. καὶ ἡ μὲν λύπη ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ τούτῳ γὰρ καὶ ἡ ἡδονή. ἡ δὲ ὀργὴ ἐν τῷ θυμοειδεῖ. Poëtæ autem minùs accuratè hanc diſtinctionem ſeruant. Horatius epiſt. ad Loll. 2. lib. 1. *Non ancilla tuum iecur vlcerat vlla, puérue.* ſupr. Od. 25. libr. 1. *Cùm tibi flagrans amor, & Cupido Sæuiet circa iecur vlceroſum.* & Od. 4. lib. 3. *Incontinentis nec Tityi iecur Relinquit ales* quibus locis & hac Ode perſpicuè iecur libidinis, & amoris ſedem facit at Od. 13. eiuſdem primi libri iræ: *væ, meum Feruens difficili bile tumet iecur.* & Sat. 2. lib. 1. *meum iecur vrere bilis.* ſic Iuuen. Sat. 1. *Quid referam, quanta ſiccum iecur ardeat ira?* Homer. declarat in corde iram efferueſcere. ὀδ. υ. κραδίη δέ οἱ ἔνδον ὑλάκτει. & ἰλ. ι. Ἀλλά μοι οἰδάνεται κραδίη χόλῳ. quem verſum ſic Latinè vertit M. Tull. *Corque meum penitus turgeſcit triſtibus iris.* Apud eundem libidinis tale exemplum eſt ἰλ. ξ. Οὐ γάρ πώ ποτέ μ' ὧδε θεᾶς ἔρος, οὐδὲ γυναικὸς Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσεν. nuſquam

quam enim Homerus (quod ſciam) hepar æſtuare libidine dicit:ſed pectus potius,aut aliquid ſimile.ceteri libidinem non obſcurè in hepate locant. Theocr. Hyla ὁδ᾽ ἄ πόδες ἆγον ἐχώρει Μαινόμενος· χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἧπαρ ἄμυσσεν, id eſt, ille autem quò pedes ducebant, ibat furens. ſæuus porrò penitus ei deus iecur torrebat, ac laniabat. & Anacr de Cupidine arcum tenente: Τανύει δ᾽ ὅ, κρὶ μετώπῳ Μέσον ἧπαρ, ὥσπερ οἶστρος id eſt, arcum intendit, & ſagittam mittit, & mihi medium iecur ferit, tamquam œſtrum.

IDONEVM] id eſt tibi & tuis rebus aptum, atque accommodatum.

ET DECENS] pulcher, vt ſup Od 27 lib. 3. *malas decentes.*

NON TACITVS] non mutus. immo facundus, & eloquens ἐλλόγιμος.

ET CENT. PVER ARTIVM] & quamplurimis laudabilibus artibus inſtructus iuuenis. numerus eſt finitus pro infinito.

QVANDOQVE, &c.] id eſt quandocumque ſuperiore apud amicam loco fuerit, quàm æmuli quantumuis in eam largi & profuſi, &c ſic Od. proxima *quandoque trahet feroces Per ſacrum cliuum merita decorus Fronde Sicambros.* & in epiſt. ad Piſones. *& idem indignor quandoque bonus dormitat Homerus.*

POTENTIOR LARGIS MVN.] plus valens apud amicam quàm larga æmuli munera.

RISERIT] id eſt, hilaris & lætus fuerit: ſeu lætitia affectus fuerit, ex eo ſcilicet quòd riualis ſeu æmuli munera, quantumuis larga, nihil apud amicam valuerint, neque hoc effecerint, vt minoris ab amica fiat, quàm æmulus.

ALBANOS PROPE, TE, LACVS] te prope Albanos lacus &c. totius huius loci hæc ſententia eſt, quãdocumque ſuperior fuerit æmulis ſuis, qui primum locum apud amicam pretio emere conantur: te marmoream locabit prope lacus Albanos: vbi Paullus optima prædia habebat, inquiunt.

PONET MARMOREAM] ubi marmoreum ſignum ſtatuet: & ita Porph. explicat ſic Virgil. Georg. 3. *Et viridi in campo templum de marmore ponam.* Idem Meliboeo: *læui de marmore tota Puniceo ſtabis furas euincta cothurno.*

SVB TRABE CITREA] ſic reperi ſcriptum in codice Cleric Nicot. Ruſſard. niſi quod in Nicotiano erat *cypria.* & ita habebant duo Vaticani, & nonnulli alij: quod tamen in priore editione aliud agens neglexeram. Atque hoc poſteà obſeruatum ab Iac. Cruquio Meſsinio, viro in primis docto reperi Eſt autem citrus, arbor odorata, ex qua citrea mala. & citreæ menſæ: Petronius Arbiter, *ecce Afris eruta terris Citrea menſa, greges ſeruorum, oſtraque, tenens Ponitur.*

PLVRIMA NARIB. DVCES TVRA] plurimi tibi ex ture incendentur odores. *Duces naribus*, quaſi diceret, biles naribus, vt ſuprà Od. 13. *bibere auro.* lib. 2. *Denſum humeris bibit aure vulgus.*

LYRAEQVE ET BEREC.] quidam libri manuſcr. habent, *lyraque & Berecyntia Delect. tibia, &c.*

BERECYNTHIAE] Phrygiæ. ſuprà Od. 18. libe. 1. *cornu Berecynthium* dixit, quo vtebantur in ſacris Bacchi, & matris deorum. vide annot. ad Od. 16. libr. 1.

NON SINE FISTVLA] tria hîc organa muſica enumerantur, lyra, tibia, fiſtula. quæ vt inter ſe differunt, ita ab aliis atque aliis inuenta ſunt. lyra enim ab Apolline, ſeu, vt alij volunt, à Mercurio: tibia à Marſya: fiſtula à Pane.

PEDE CAND. IN MOR. SAL. TER QVAT.] Saliorum in morem ter ſaltabunt. Od. 36. lib. 1. *Nec morem in Salium ſit requies pedum.* pellere, aut pulſare, aut quatere terram, pro eo, quod eſt. ſaltare, apud hunc poetam valde ſunt vſitata. vide Od. 4. lib. 1.

NEC SPES ANIMI CRED. &c.] nec ſpes cum perſuaſione coniuncta fore. vt mutuò amer ab ea, cuius impotenti amore captus ſum.

NEC CERTARE IVVAT MERO] epiſt. ad Mæcen. 3. lib. 1. *Nocturno certare mero, putere diurno.* Od. 12. lib. 2. *certare ioco.*

SED CVR HEV, LIG. CVR] poſteaquàm multis verbis oſtendit, ſe iam ad amorem eſſe ineptum, atque (vt ita dicam) mancum, denique iudicio tandem, ac voluntate ab huiuſmodi delicijs, ineptijs, ac nequitiis abhorrere: nunc vi amoris coactus fatetur ſe, quamuis ætate iam ingraueſcente à tali mollitie, ac nequitia remotiſſimus eſſe debeat, amore Ligurini pueri incenſum tamen ad priſtinas laſciuias reuocari.

MANAT RARA M. LACR.] lacrymarum raritas acrem quidem ſignificat doloris vim eſſe, quæ lacrymas exprimat: veruntamen ita lentum, & tabificum morbum, vt non vniuerſæ erumpant, ſed ſpatio interpoſito guttatim defluant.

INTER VERBA CADIT] titubat hæſitat in medio ſermone Plutarchus in Demetrio ἐγκοπτομένην φωνὴν appellat. Seruius hunc locum profert ad verſum illum Virg. Æneid. 4. *Incipit effari, mediaque in voce reſiſtit.* Vide annotat ad Od 13. lib. 1.

NOCTVR. TE EGO SOMN] quo quiſque in ſtudio diem conterit, & quibus in curis eſt occupatus, eas res plerumque ſomniare ſolet: quod elegantiſsimis verſibus docet Lucret lib. 4. *Et quo quiſque ferè ſtudio deuinctus adhæret, Aut quibus in rebus multum ſumus antè morati, Atque in qua ratione fuit contenta magis mens, In ſomnis eadem plerumque videmur obire: Cauſidici cauſas agere, & componere leges: Induperatores pugnare, & prœlia obire, Nauta cum ventis contractum cernere bellum.* ſic autem hunc poſtremum Lucretij verſum emendaui. Virgil pharmac. *an qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt?* ſic Philippides ille apud Ariſtoph. ἐν ὀνείροις equos ſomniat. huc pertinent ea, quæ notat Seru. ad illud Virg. Alexide. *Eheu, quid volui miſero mihi &c. Quum iugulo* de gemina voluptate: vna quæ re vera. & ſenſibus percipitur: altera, quæ cogitatione informatur. Vnde ita debemus accipere, hunc verſum, per cogitationem, opinata illa & depicta voluptate: qua cernere & alioqui videbatur abſentem Hæc ferè Seruius.

PER GRAMINA MART. CAMPI] quaſi ludentem in campo Martio.

PER AQVAS VOLVB.] quaſi in Tiberi denatantem.

DVRE] inexorabilis.

AD ANTONIVM IVLIVM,

De laudibus Pindari lyrici poetæ,

Ode II. Dicolos tetraſtrophos. vt. Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

— ∪ ∪ — ∪ ∪ — ∪ —
— ∪ — — ∪ ∪ — ∪ —
25 — ∪ — — ∪ ∪ — ∪ —
— ∪ ∪ — —

Pindarum quiſquis ſtudet æmulari, Iule, ceratis ope Dædalea
Nititur pennis, vitreo daturus 30
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres 100
Quem ſuper notas aluere ripas
Feruet, immenſuſque ruit profundo
Pindarus ore,
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces noua dithyrambos

Verba deuoluit, numeriſq; fertur
Lege ſolutis:
Seu deos, regéſque canit, deorum
Sanguinem: per quos cecidere iuſta
Morte Centauri: cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ:
Siue, quos Eléa domum reducit
Palma cæleſtes: pugilémve equumve
Dicit: & centum potiore ſignis
Munere donat:
Flebili ſponſæ iuuenémve raptum
Plorat: & vires, animúmque, moreſ-
que aureos educit in aſtra, nigró-
que inuidet Orco.
Multa Dircæum leuat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego apis Matinæ
More, modóque
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum circa nemus, vuidíque
Tyburis ripas, operoſa paruus
Carmina fingo.
Concines maiore poeta plectro
Cæſarem, quandoque trahet feroces
Per ſacrum cliuum, merita decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil maius, meliúſue terris
Fata donauere, bonique diui,
Nec dabunt: quamuis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines lætóſque dies, & vrbis
Publicum ludum, ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forúmque
Litibus orbum.
Tum meæ, ſi quid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars: & ô Sol
Pulcher, ô laudande, canam recepto
Cæſare felix.
Túque, dum procedis, Io triumphe,
Non ſemel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúſque diuis
Thura benignis.
Te decem tauri, totidémque vaccæ,
Me tener ſoluet vitulus relicta
Matre, qui largis iuueneſcit herbis
In mea vota,
Fronte curuatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
Quà notam duxit, niueus videri,
Cætera fuluus.

PINDARVM] hæc Ode eſt ad laudandum comparata, ſeu *ἐγκωμιαστική*. Laudat autem Pindarum poetam lyricum, Thebanum.

AEMVLARI] æmulari eum quarto caſu iunctum, imitari ſignificat.

IVLE] prima vocalis huius nominis pertinet ad pedem vltimum primi verſus, hoc modo, *æmulari I-ule, &c.* vt rectè animaduertit Paſſeratius: quod & alibi. Od.2.lib.1. *Ioue non probante v-xorius amnis.* &, vt in quibuſdam libris legitur, Od.27.lib.3. *potes hâc ab orno Pendulum zona bene te ſecuta e-Lidere collum.* & apud Catull. carmine de Iuliæ & Manlii nuptiis *Flere deſine: non tibi Au-Runculeia periculum eſt Ne qua fœmina pulchrior, &c.*

CERATIS OPE DAEDALÉA, &c] ceratis, id eſt, cera iunctis, ope Dædaléa autem, id eſt, arte Dædali: quemadmodum Icarus ſcilicet. De Dædalo & Icaro, ſatis multa diximus ad Od.1.& 3.lib 1.

PENNIS] nonnulli libri veteres, habent *pinnis*.

VITREO] pellucido inſtar vitri: *διαφανεῖ*. vt Od.13. lib.3. *ô fons blanduſiæ ſplendidior vitro.* & Od.18. libr.1. *Arcanique fides prodiga pellucidior vitro.* vel vitreum dixit quia aqua omnis vitrei. i. viridis, aut cærulei coloris videtur, vt annotat ad Od.17.lib.1.

MONTE DECVRR. VELVT. AMN &c.] Ordo verborum talis eſt: feruet Pindarus velut amnis monte decurrens. id eſt, torrens, quem imbres, &c. ſignificat hoc ſimili, Pindarum verbis eſſe grandem & elatum, ſententiis vberem & copioſum. ipſo ſermonis curſu celerem, & incitatum. de hoc autem genere ordinis aliquantum perturbati dicemus ad illum locum Saty. quinta libri.1. *aqua non dilu-vi-na Qui locus a forti Diomede eſt conditus olim.* huc pertinent, quæ annotauimus ad illum locum, *cetera fluminis Ritu feruntur. &c.* Od. 29. libri tertij Quod autem quidam libri habent, *Cum ſuper notas ſaliit ripas* non placet, neque ferri poteſt. Quid eſt enim *increſ ſalire ſuper ripas*? dixiſſet potius, cum amnis ſalit ſuper ripas notas, ſeu potius extra ripas. Omnino inepta ſcriptura eſt, & primum ab aliquo ſemidocto, & tamen confidente, excogitata, atque adſcripta: deinde ab aliquo ſcriptore librario in textu-tam verborum tranſlata.

LAVREA DONANDVS APOLLINARI] Sup. Od. vlt. lib.3. *laurum Delphicam* dixit. & infrà Od. prox. *Delius Ornatum foliis ducem.*

SEV PER AVDACEIS NOVA DITHYRAMBOS] M.Tull. lib.3. de oratore, de numeris oratoriis diſputans, *Namque ego* (inquit) *Theophraſto aſſentior, qui putat orationem, quæ quidem ſit polita, atque facta quodammodo, non aſtrictè, ſed remiſſius numeroſam eſſe oportere. Etenim, ſicut ille ſuſpicatur, ex illis modis, quibus hic vſitatus verſus efficitur, poſt anapæſtus procerior quidam numerus effloruit: inde ille licentior & diuitior fluxit dithyrambus, cuius membra, & pedes* (vt ait idem) *ſunt in omni locuplete oratione diffuſa: & ſi numeroſum eſt id in omnibus ſonis atque vocibus, quod habet quaſdam impreſſiones, & quod metiri poſſumus interuallis æqualibus, rectè genus hoc numerorum, dummodo ne continuum ſit, in orationis laude ponetur.* quo ex loco colligi poteſt, dithyrambum pedem non fuiſſe, ſed vel chorum, vel carmen aliquod, idque in Bacchum, qui præter alia, etiam hoc nomine appellatur, vt ſupra diximus. Idē Tull. in eo libello, qui inſcribitur de optimo genere oratorum, dithyrambicum genus in poematis numerat. *Poematis enim* (inquit) *Tragici, Comici, Epici, Melici etiam, ac Dithyrãbici. Quod magis eſt tractatum à Latinis, ſuum cuiuſque genus eſt, diuerſum à reliquis.* Iam Dythyrambum Olymp. carm.13. Pindarus ſignificat Corinthi eſſe inuentum, cùmque *βοηλάτην* nominat. vel quòd victori bos erat premium, vel quod cum clamore recitabatur quamuis idem Pindarus in primo dithyrambo (vt ſcribit eius interpres: Nam nihil nos quidem comperti habere poſſumus, cum omnes Pindarici dithyrambi interierint) dicat Thebis eſſe repertum. Tradunt nonnulli dithyrambum, chorum fuiſſe in orbem actum, ad honorem Bacchi, laudémque pertinentem: eumque eſſe appellatum *ἀπὸ τοῦ Διονύσου τοῦ ἐκ δύο θυρῶν ἐξελθόντος*, id eſt, à Baccho binis foribus egreſſo nempe ex vtero materno, & Iouis femore. Poſtremò illius inuentores fuiſſe Corinthios in Dionyſiacis. hæc Pindari interpretes. Alij Bacchum ipſum *διθύραμβον*, & *θρίαμβον* eſſe dictum ſcribũt. Fuiſſe aũt dithyrãbos planè Bacchicos, in eiſq;

magnam

magnam vim ad animos concitandos & perturbandos fuiſſe, neque eos vllis, præterquam furore quodam affectis, & lymphaticis conuertiſſe, declarat Plato in Phædro his verbis, Σιγῇ τοίνυν μου ἄκουε· τῷ ὄντι γὰρ θεῖος ἔοικεν ὁ τόπος εἶναι, ὥστε ἐὰν ἄρα πολλάκις νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γένωμαι, μὴ θαυμάσῃς· τὰ νῦν γὰρ οὐκέτι πόρρω διθυράμβων φθέγγομαι, id eſt, tacitus ergo audi. Reuera enim diuinus hic locus videtur eſſe. Itaque ſi crebrò tibi progrediente oratione lymphatus fieri videar, ne mirare. Nunc enim, quæ loquor, non longè abſunt à dithyrambis. Audaceis autem appellat dithyrambos, vel propter inuſitatam & audacem verborum iuncturam, vel propter pedes & numeros lege ſolutos, vt mox ſubiicit.

DEVOLVIT) deorſum voluit, id eſt, quaſi è ſuperiore loco verba fundit, verba grandia loquitur. permanſit autem in priore ſimilitudine fluminis magna vi delabentis, & præcipitantis.

LEGE SOLVTIS) non quòd numeri Pindarici, etiam dithyrambici, lege ſint ſoluti, ſed quòd numerorum dithyrambicorũ maior ſit licẽtia, quàm aliorũ.

SEV DEOS, REGESQVE) quidam libri habent, *regéſve*. Deos, vt Apollinem: reges, vt Hieronem Siciliæ regem.

DEORVM SANGVINEM) Homerus multis locis διογενέας & διοτρεφέας βασιλῆας id eſt, à Ioue natos, & à Ioue educatos, appellat: & Heſiodus, ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. id eſt, ex Ioue reges.

CENTAVRI) Herculem, Pirithoum, & ceteros Lapithas ſignificat qui centauros deuicerunt.

CECIDIT TREM. IIAM CHIMAE.] Bellerophontem ſignificat: de quo lege Pindar. carm. 13. Olymp. & vide annot. ad Od. 27. lib. 1.

ELEA DOM RED. PALMA] Virg. Georg. 1. *Eliadum palmas Epiros equarum.* & 3. *Hic vel ad Elei metas & maxima campi Sudabit ſpatia, & ſpumas aget ore cruentas.* & lib. 6. Æneid. *Quattuor hic inuectus equis, & lampada quaſſans. Per Graium populos, mediaque per Elidis vrbem Ibat ouans. &c.*

CAELESTEIS) id eſt, quaſi cælum gloria attingenteis vel cùm aliis cæleſtibus ob gloriam cõparandos.

PVGILEMVE EQVVMVE] ſiue eum laudat, qui pugilatu vicerit, ſiue eum, qui curſu, & certamine equeſtri ſuperior fuerit. epiſt. ad Piſones, *Et pugilem victorem, & equum certamine primum* alij de Caſtore & Polluce dictum volunt, à quibus diſſentio.

ET CENT. POTIORE SIGN. MVNERE] videlicet carminibus donat, quæ quibuſlibet ſignis & operibus manu factis ſunt diuturniora Pindar. Nem. quinto carmine ait ſe non eſſe ſtatuarum faciendarum artificem, neque ſigna fingere motu carentia, & quæ perpetuò inſiſtant in ſua baſi: ſed carmina condere, quæ terras & maria peragrent, eorũmque, qui certamine aliquo victores extiterint, laudes nunciẽt, & coronas. Verba Pindari ſunt hæc, οὐκ ἀνδριαντοποιός εἰμ', ὥστ' ἐλινύσοντα ἐργάζεσθαι ἀγάλματ' ἐπ' αὐτᾶς βαθμίδος ἑσταότ'· ἀλλ' ἐπὶ πάσας ὁλκάδος στεῖχ' ἀπ' Αἰγίνας διαγγέλλοισ', ὅτι Λάμπωνος υἱὸς Πυθέας εὐρυσθενὴς νίκη Νεμείοις παγκρατίου στέφανον.

FLEBILI SPONSAE] flebilis hoc loco valet triſtis, mæſtus Interdum ſignificationem habet patiendi, vt Od. 24. lib 1. *Multis ille bonis flebilis occidit* ſiue (inquit) deplorat ſponſum ſuæ ſponſæ immatura, atque acerba morte ereptum.

MORES AVREOS] id eſt, mores antiquos & aureæ ætatis, atque ex eo probos, caſtos, & ſanctos. vt Od. 16. epod. *Vt inquinauit aere tempus aureum.* eodem pertinet, quod ſtatim ſequitur: *quamuis cedeant in aureum Tempora priſtinum.* Nota eſt autem ex Heſiodo ætas aurea, argentea, ærea, ferrea. Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων ἀθάνατοι ποίησαν &c id eſt, Aureum quidẽ primũ genus hominũ, diſtinctè & articulatè loquentium fecerant dij immortales, &c.

EDVCIT IN ASTRA] id eſt, vt Od. xxv. lib. 3. loquitur, *ſtellis inſerit.* Catul. *vocare in cælum,* Virg. ÆEneid. 3. *tollere in aſtra.* M. Tull. *ferre in cælum.* idem ad Attic. lib. 2. *laudes noſtras in aſtra ſuſtulit.* ſic idem Horat. Satyr. 7. lib. 2. *abſentem ruſticus vrbem Tollis ad aſtra leuis.* Idem epiſt. ad Fuſc Ariſt *Quæ vos ad cælum effertis rumore ſecundo* corruptè autem legitur in aliis libris *deferit.* cùm libri ferè omnes veteres habeant, *effert.* ſic Virg. lib. 2. ÆEneid *cæl que educere iuſſit.* ibid. *ſummiſque ſub aſtra Eductam tectis.*

NIGROQVE INVIDET ORCO] adimit Orco, id eſt à morte vindicat. nam quæ aliis inuidemus, adimimus, aut certe adimere volumus.

DIRCAEVM] Pindarum poetam Thebanum. Dirce fons Thebanus. cycnum autem id eſt, vatem. ſup. Od. xx. lib 2. *& album mutor in alitem.* de cycnis dicemus ad Od. prox. horum autem verborum hæc ſententia eſt Pindarus longe ſe ab humo tollit, quoties canit Deorum, aut regum, aut victorum laudes, non ſerpit humi, ſed ſublimis, & longiſſimè remotus à terra volat.

EGO APIS MAT. C] Pindarum quidem eum cycno, ſe autem eum ape Calabra comparat, arrogantiæ crimen fugiens ſic Lucret. lib. 4. in princ. ſe cum apibus comparat. *Floriferis vt apes in ſaltibus omnia libant, Omnia nos itidem depaſcimur aurea dicta.* vſus eſt eadem comparatione & Simonides, vt refert Plutarch. πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ, &c his verbis. Πάνυ γὰρ αἰσθόμενον ὁμιλεῖν Σιμωνίδης φησὶ τὴν μέλιτταν ξανθὸν μέλι μηδομέναν. &c. id eſt, quemadmodum enim verſari circum flores apem ait Simonides, mel flauum molientem, &c.

MATINAE) Calabræ. Nam Matinus mons in Calabria eſt. ſupra Od. xxviii libr 1. *litoris Matinum.* & Od. xvi. epod. *Matina acumina.*

CARPENTIS THYMA] ſic ſupr, Od. xxvii. *carpere flores:* quod Græci vno verbo dicunt ἀνθολογεῖν. vide annot. ad Od. 11. lib. 1.

VVIDÍQVE TIBVRIS] ſupr. Od xxix. lib. 3. *vdum Tibur:* idque propter aquarum, quibus irrigatur, copiam, vt Od. prox. *Sed quæ Tibur aquæ fertile perfluunt.* [al. *præfluunt*]

OPEROSA] elaborata, laborioſa multo labore perfecta. Od. xii. lib. 3. *Mineruam operoſam* dixit. & Od. 1. lib. 2. *diuitias operoſiores.* iam *operoſa paruus.* αὐτόθεν eſt.

CARMINA FINGO] facio, tamquam figulus, aut fictor. fictor cùm dicit. fingo, figuram ponit, inquit Varro lib. 5. de ling. Lat. Virg Geor. 3. *& dædala fingere tecta.* lib. 8. ÆEneid. *& corpora fingere lingua.*

CONCINES] canes vtitur eodem verbo & Catull. in nupt. Iuliæ & Manl. *Nuptialia concinens Voce carmina tinnula.* aliter M Tull de finibus 5. *vidéſne vt hæc concinant?* id eſt, concordent?

MAIORE POETA PL] verſibus ſublimioribu, & carmine grauiore, & maiore ſcribendi ſpiritu.

QVANDOQVE] quandocumque, vt Od. ſuperiore.

PER SACRVM CLIVVM] per cliuum Capitolinum, qui forum Romanum ſpectat. Nam, qui triumphabant, per viam ſacram, & forum Romanum in Capitolium vehebantur, vt intelligere licet ex M. Tull. orat. de ſupplicius. *At etiam qui triumphant, eoque diutius viuos hoſtium duces ſeruant, vt his per triumphum ductis, pulcherrimum ſpectaculum, fructumque victoriæ populus Rom. percipere poſſit, cùm de foro in Capitolium, currus flectere incipiunt, illos duci in carcerem iubent, idémque dies & victoribus imperij, & victis vitæ finem facit.* Alij putant per eum cliuũ, triũphum agi ſolitũ eſſe, qui Velabrũ attigit, auctoritate Suetonij adducti, in Iulio Cæſare: cuius hæc verba sũt, *Gallici triũphi die Velabrum prætervehens pæne curru excuſſus eſt, axe effracto, aſcẽditq; Capitoliũ ad lumina quadraginta elephãtis dextra atq; ſiniſtra lychnuchos geſtantibus.* Porphirio *per ſacrum cliuum* in.

IMPIOS PARRAE RECINENTIS. &c.] hoc ſentit Horatius. Impiis obiiciantur huiuſmodi omina, auſpicia, oſtenta, quæ eos ab inſtituto oncre reuocent, ac deterreant, id eſt mala: tibi autem nihil tale metuendum eſt. Ego enim data opera auſpicium feci, vt ſcirem, ecquid tibi iſta nauigatio bene eſſet euentura. Itaque neque coruus, quem ego ſolis ab ortu precibus ſuſcitaui, neque picus, neque cornix, neque ceteræ aues alites & oſcines vetant, quominus proficiſcare. quin licet tibi per auſpicia, vbicumque malis vitam traducere ſecundiſſima fortuna frui. aues mihi pro te auſpicanti, addixerunt. Dij immortales iter tuum approbant. Sed vides, quanto trepidet, &c. id eſt, ſed vides anni tempus: vides tempeſtatem imminentem. Orionis o caſus denunciat ingenteis, & horribileis fluctus. quàm periculoſum ſit mari Adriatico nauigare, ſcio. quantas procellas oriens Auſter excitare ſoleat, nemo eſt, qui neſciat quid multa? etiam ſi tibi aues omnia ſecunda, ac læta promittant, non debes te tamen tali anni tempore, tam infido mari committere.

PARRAE] Feſtus. *picus autem Martius, feronius ſane & parra. & in oſcinibus. & in alitibus habentur.* Plinius ſcribit lib. 18. cap. 39. auem parram Sirio oriente, ipſo die non apparere, donec occidat. Parræ cantum triſtem, atque infelicem veteribus habitum eſſe credibile eſt, propter vocis inſuauitatem, atque aſperitatem. Vocem autem ei eſſe inſuauem, declarat Auſonij verſus. *Si confers fulicas cycnus, & aedona parra*

RECINENTIS] iterum atque iterum canentis. vtitur Od. 12. lib. 1. in aliam paullò ſententiam. *cuius recinet iocoſa Nomen imago?* & Od. prox. ſequent. *Tu curua recines Lyra Latonam.* & epiſt. 1. lib. 1. *hac recinunt iuuenes dictata, ſeneſque.*

OMEN] omen propriè vox eſt hominum, quæ aliquid faciendum, aut non faciendum eſſe ſignificat. M. Tull. de diuin. lib. 1. *Neque ſolum deorum voces Pythagorei obſeruauerunt, ſed etiam hominum, quæ vocant omina. quæ maiores noſtri quia valere cenſebant, iccirco omnibus rebus agendis.* QVOD BONVM FELIX, FORTVNATVMQVE SIT, *præfabantur: rebúſque diuinis, quæ publicè fierent, vt fauerent linguis imperabatur: inque feriis imperandis, vt litibus, & iurgiis ſe abſtinerent: itémque in luſtranda colonia, ab eo, qui eam deduceret, & cùm imperator exercitum, cenſor populum luſtraret, bonis nominibus, qui hoſtias ducerent, eligebantur. quod item in delectu* COSS. *obſeruant, vt primus miles fiat bono nomine. quæ quidem à te ſcis, & Conſule, & Imperatore ſumma religione eſſe ſeruata. Prærogatiuam etiam maiores omen iuſtorum comitiorum eſſe voluerunt, &c.* Apud Homerum ὀδυσσ. υ. omen petit Vlyſſes domeſticum, quo exploratum habere poſſit, ſe deorum voluntate in patriam eſſe reſtitutum. petit & ſignum aliquod, aut portentum externum. At Iupiter eo audito intonuit, & hoc fuit ſignum externum. domi autem mulier quædam ex iis, quæ triticum molebant, audito ingenti illo cæli fragore, admirata, & pæne obſtupefacta, dicit non eſſe illum e nubibus ſonitum editum: ſed homini alicui ſignum aliquod, atque oſtentum proſperum datum: precatúrque à Ioue, vt proci eo die poſtremùm in ædibus Vlyſſis cibum capiant: atque hoc fuit omen. verba Homeri ſunt hæc: Ζεῦ πάτερ, εἴ μ' ἐθέλοντες ἐπὶ τραφερήν τε καὶ ὑγρὴν Ἤγετ' ἐμὴν ἐς γαῖαν, ἐπεί μ' ἐκάκωσατε λίην. Φήμην τίς μοι φάσθω ἐγειρομένων ἀνθρώπων Ἔνδοθεν. ἔκτοσθεν δὲ Διὸς τέρας ἄλλο φανήτω. cetera qui volet, ex Homero petat, nos locum indicauimos. Apud M. Tull. 1. lib. accuſ. cùm Verres ex ſenatuſc. rationes præturæ ſtatim referre deberet, neque id faceret tamen, quòd ſe quæſtorē expectare, idémque Dolabellā impetraſſe diceret (fuerat autē Dolabella condemnatus) ſic M. Tull. *Atque* (inquit) *omen magis patribus conſcriptis, quam cauſa, placuit: probauerunt.* Significat autem iis verbis Cicero, eam Verris orationem, condemnationis ipſius omen fuiſſe.

DVCAT] voluerat dicere, deterreat, reuocet ab inſtituto ſuo: Impij hanc auem habeant ſuorum conſiliorum, & incœptorum ducem, cuius vox triſtis eſt, & infelix.

ET PRAEGN. CAN.] fœta. Feſtus. *Grauida eſt, quæ iam grauatur fœtu: prægnans,* ſeu, (vt alij ſcribunt) prægnas, *velut occupata in generando, quod conceperit.*

RAVA) raui coloris, inquit Feſtus, appellantur, qui ſunt inter flauos, & cæſios, quos Plautus rauiſtellos appellat. Sic rauum mare apud M. Tull. lib. 4. Acad. vt profert Nonius, id eſt, flauum: nempe veſperi cùm à ſole colluceſcit. lectorem admonitum velim, quamuis de integritate huius loci non dubitem: hoc nomen tamen in duobus codicibus manuſcrip. eſſe in litura, quam ex huius vocis ignoratione natam eſſe puto, cùm aliqui in hanc vocem incidentes, ſibi inauditam, in eius locum aliam ſibi notam ſubſtituere geſtirent. quod fecerunt in Cicerone, eo, quem commemoraui, loco: apud quem *flauum*, pro *rauum* ſuppoſuerunt.

RVMPAT ET SERPENS] ſerpens tranſuerſa ex parte equo terrorem inferens, præſignificabat apud veteres triſtem itineris euentum huiuſmodi monſtris apud Terent. in Phorm. Geta nuptias ait ſe diſturbaturum, vel certè tardaturum. *Introiens in ædes ater alienus canis: Anguis per impluuium decidit de tegulis: Gallina cecinit, &c.*

SI PER OBLIQVVM] id eſt, cùm per obliquum. ſic Catullus. *Nam ſi luxerit, ad librariorum Curram ſcrinia.*

SIMILIS SAGITTAE] ſagittam hoc loco non eſſe accipiendam pro ea ſagitta, quæ arcu mittitur, ſed pro ea ſurculi parte, quæ in vitibus contorta pangitur. admonuit me Paſſeratius meus: cui facile aſſenſus ſum. Eſt enim hæc ſagitta, vtpote incurua, longè ſerpenti ſimilior, quàm quæ à ſagittario mittitur. Plin. *Tertium genus adiectum etiamnum expeditius ſine calce, propter quod ſagittæ vocantur, cum intorti panguntur. iidem cum reciſi, nec intorti ir gemmes, &c.* & paullo pòſt, *ſagittas ſerere minus vtile, quoniam in transferendo facilè rumpitur quod intortum fuit.*

MANNOS] equos minores Od. 4. epod. & *Appiam mannis terit.* & epiſt. ad Mæcenat. 3. libr. 1 *Impoſitus mannis.*

EGO CVI TIMEBO] codic. Rain. Cardin. & 2. Vat. *quid timeb.?* quæ ſcriptura fortaſſe vera eſt. Verumtamen nihil muto. Nam hæc lectio hoc modo defendi poteſt. Impios ſuperiora illa omnia triſtia auguria, monſtra, oſtenta, omina ducant, ego cui timebo? quaſi hoc dicat: ego tibi timere non debeo, primùm quia impia non es: deinde quia talia monſtra conſilium tuum non retardant, neque tibi triſtem aut infelicem euentum ſignificant. [Sed Ioannes Paſſeratius homo valde ſolers, & acutus: putabat hæc verba ſine interrogationis nota eſſe legenda, hac ſententia: ego, ei, cui timebo, ſuſcitabo oſcinem coruum ab ortu antequam ſtanteis repetat paludes imbrium diuina auis imminentem, &c.]

ANTEQVAM STANTEIS] id eſt, quæ non fluunt, neque labuntur, neque currunt, vt fluuij: ſed ſtant, vt ſtagna, quæ propterea fortaſſe à ſtando dicta ſunt, vt Feſto videtur: quamquam alij à voce Græca στεγνὸν, aut à στέγειν.

IMPERIVM DIVINA AVIS] ſupr. Od. 17. huius libri *aquæ augur*. id eſt, præſignificatrix, prænuntia. ὑετόμαντιν appellat Euphorion, quod mihi indicauit Germanus Valens in epiſt. ad Piſon. de art Poet. *diuina futuri.*

OSCINEM CORVVM] Oſcines appellantur aues, quæ cantu, ſeu occentu augurium præbent, quaſi ore canentes: vel (vt Feſtus) auſpicium ore facientes: quales ſunt coruus, cornix, noctua. M. Tull. de diuin. lib 1.

Eademque

Ea demque effecit in auibus diuina mens, vt tum huc, tum illuc volent alites: tum a dextra, tum à sinistra parte canant oscines. Titus Liu. libr. 10. *Ante consulem hæc dicentem coruus clara voce occinuit.* Apud Hom. ἰλ. ω. Priamus Hecubam dissuadentem, ne ad Achillem eat redimendi Hectoris mortui gratia, cùm diceret illum esse immitem, inexorabilem, atque infidum, auem malam appellat his verbis. Μὴ δέ μοι αὐτὴ ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὴ πέλε. Tulit autem etiam ætas Homeri augures, & auspices. i. οἰωνοσκόπους. Homer. ὀδυσ. α. Οὐδέ τι μάντις ἐών, οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς. Nam & senex ille Alitherſa ὀδ. β. ex aquilarum volatu collorumque, & genarum laceratione, reditum Vlyſſ. & procorum interitum auguratur, & Priamus lib. ἰλιά. quem paullo antè diximus. ab Hecuba admonitus, Iouem orat, vt aquilam mittat, cuius volatu in bonam ſpem erectus auſpicióque ſecundo confiſus ad nauis Græcorum ſeſe conferat. Πέμψον δ' οἰωνὸν ταχὺν ἄγγελον, ὅς τε σοὶ αὐτῷ φίλτατος οἰωνῶν, καί εὑ κράτος ἐστὶ μέγιστον, δεξιόν, ὄφρ' αὐτὸν ἐν ὀφθαλμοῖσι νοήσας, τῷ πίσυνος ἐπὶ νῆας ἴω Δαναῶν ταχυπώλων, id eſt, Mittito auem oſcinem, celerem nuntiam, quæ tibi auium oſcinum cariſsima, & cuius vis eſt maxima, dexteram, vt ego ea conſpecta, eáque confiſus eam ad naucis Græcorum celeribus equis vectorum.

Corvvm] qui cantet à dextra manu. nam ſi à læua crocitaret, triſte eſſet augurium. Plaut. Aulul. *Non temere eſt quod coruus cantat mihi nunc ab laua manu. Simul radebat pedibus terram, & voce crocitabat ſua, &c.*

Solis ab ortv] non temerè hoc dicit. nam augures cælum in quattuor parteis diuidebant & cùm augurium captabant, orientem ſolem ſpectabant. vt meridies eis eſſet pars dextera, ſeptentrio ſiniſtra.

Sis licet felix, &c.] nihil eſt (inquit Horat.) quod tibi nauigare cogitanti caſum vllum aduerſum minetur, aut prænuntiet: non oſcinum cantus, non alitum volatus, non ſerpentis, aut canis prægnātis, aut lupæ grauidæ occurſus iter tuum impediunt: denique per hæc omnia licet nauigationem inſtitutā ſuſcipias, quocumque proficiſci, & vbicumque ætatem agere in animo habes, illic omnia tibi læta, ac ſecunda euenient: ſed Orion aſtrum infelix, & formidoloſum: maris inconſtantiſsimi atque infidiſsimi elemēti, maximéque Adriatici natura: venti, res incertiſsimæ: tempeſtates denique impendentes te ab iſto nauigandi conſilio deterrere debent. *Sis licet felix*, id eſt, licet tibi eſſe felici: nihil obſtat, quo minùs feliciter ætatem agas, vbicumque quod tibi vitæ reliquum eſt, mauis traducere.

Vbicvmqve mavis] tale ferè eſt illud AEneid. quarto. *Quæ me cumque vocant terræ, &c.*

Et memor nostri] hæc legenda ſunt, quaſi interpoſita, quibus eam orat, vt, vbicumque vitam agat, ſui memor ſit.

Teqve nec laevvs vetat] ſic eſt legendum, & ita reperi ſcriptum in vno cod. Vaticano, non, vt in vulg. *vetet*. Eſt enim hæc huius loci ſententia: (dicendum autem eſt ſæpiùs, propter eius difficultatem, cùm videam, doctiſsimos homines in eo hærere) paullo antè dixerat, ſe tanquam augurem, coruum oſcinem prece ſuſcitaturum ab oriente ſole, vt ex eius garritu de huius inſtitutæ nauigationis euentu iudicare, certíque aliquid cognoſcere queat. Nunc proindè quaſi corui, & ceterarum auium garritum, ac volatum notauerit atque obſeruauerit, hæc ſubiungit, ex quibus vult intelligi, coruum, picum, cornicem addixiſſe, id eſt, Galateæ nauigationem comprobaſſe *ſis licet felix* (inquit) id eſt, licet tibi per omnes alites, atque oſcines proſperè nauigare, beatéque viuere, quocumque te conferre voles. omnes aues tibi ſecundum, ac lætum tuæ profectionis, tuique conſilij euentum promittunt, atque oſtendunt. ſic Plaut. in Aſinar. *Picus, & cornix eſt ab læua: coruus porrò ab dextera Conſuadent.* huc etiam pertinet, quod eſt lib. 2 Academic. quæſt. *Non enim magis aſſentiuntur, neque approbant lucere nunc, quàm, cùm cornix cecinerit, tum aliquid eam aut iubere, aut vetare.*

Picvs] picum Martium vocant Latini, Græci Δρυοκολάπτην. de quo lege Plinium lib. 10. cap. 18 & Plutarch. Ῥωμαϊκοῖς.

Sed vides qvanto trepidet tvmvltv] ſed vides quantam tempeſtatem denuntiet, &c.

Pronvs] occidens. de Orione diximus ad Od. 28. libr 1.

Ater Adr.] atrum Adriæ ſinum appellat, quaſi triſtem, & infeſtum, propter huius maris improbitatem atque iracundiam, vt Od. 9. huius lib. *improbo Iracundior Adria.*

Sinvs] κόλπος. dicitur autem maris ſinus per tranſlationem à corpore humano, ea maris pars, quam littora curuata complectuntur.

Albvs] ſic ſup. Od. 7. libr. 1. Notum; *album* dixit. *Albus vt obſcuro deterget nubila cælo Sæpe Notus.* Iapyx autem Calabriæ ventus eſt, vt ſup. diximus ad Od. 3. libr. 1.

Hostivm vx. pveriqve, &c.] vſitatiſsimum eſt ſcriptoribus Græcis, & Latinis, cùm magnum aliquod malum ſignificare, ac deſcribere volunt, ſine longiore vlla oratione, quicquid id eſt, hoſtibus precari, atque optare Soph. in Electra. Εἰ μὲν πέφηνεν ἐσθλά, δὸς τελεσφόρα. Εἰ δ' ἐχθρά, τοῖς ἐχθροῖσιν ἔμπαλιν μέθες. id eſt, ſi quidem bona ſunt, dato integra, & ad exitum perducito: Sin inimica, & mala, ad hoſteis transferto. Xenoph. ἀναβάσ. γ. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα ἂν παθεῖν, οἷα τοῖς ἐχθροῖς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. id eſt, puto fore vt talia nobis accidant qualia dij immortales hoſtibus ingerant. tale eſt illud Homericum. (ſunt autem Achillis verba ad Aſteropæum.) ἰλ. φ. τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν, ὅ μευ ἔτλης ἀντίος ἐλθεῖν; δυστήνων δέ τε παῖδες ἐμῷ μένει ἀντιόωσιν. id eſt, Quis & vnde veniſti hominum, qui contra me congredi auſus es? Infelicem filij ſe meis viribus opponunt. Dionyſius Alexandr. ἐν περιηγήσει. Δυσμενέων τοι παῖδες ἐπ' ... πόντον Κεῖνον ἀντιάσειαν ἀλώμενοι. id eſt, hoſtium filij in mari verſantes in illos incidant errantes. [Et Antiſthenes, vt refert Diogenes Laert. in Antiſthene, ad quendam qui laudabat delicias & luxum, ἐχθρῶν παῖδες, ἔφη, τρυφήσειαν, id eſt, hoſtium, ſeu inimicorum filij delectentur, & luxurient.] Virg. Georg. 3. *Dij meliora piis, erroremque hoſtibus illum* Ouid. *Hoſtibus eueniant conuiuia talia noſtris.* Terent. Heaut. *Ah, obſecro te. iſtuc inimicis ſiet.* Plaut. Mercat. *A. primum. C. principium inimicis dato.* Idem in Aſin. *Vtinam, malè qui mihi volunt, ſic rideant.* non diſsimile eſt illud M. Tullij, Catone maiore. *Mirari ſolitum C. Fabricium, quòd, cùm apud Regem Pyrrhum legatus eſſet, audiſſet à Theſſalo Cinea Athenis quendam eſſe, qui ſe ſapientem profiteretur: eúmque dicere, omnia, quæ faceremus, ad voluptatem eſſe referenda: quod ex eo audientes M. Curium, & T. Coruncanium optare ſolitos, vt id Samnitibus, ipſique Pyrrho perſuaderetur, quò facilius vinci poſſent, cùm ſe voluptatibus dediſſent.* Propert. libr. 3. *Hoſtibus eueniat lenta puella meis.* Idem lib. 2. eleg. 5. *Hoſtis ſi quis erit nobis, amet ipſe puellas. Gaudeat in puero, ſi quis amicus erit.*

Caecos] quorum cauſæ, & principia ignorātur: vel ſimpliciter, obſcuros: vt ſupr. Od. 13. lib 2. *cæca fata.* & Virg. lib. 2. AEnei. *Multaque per cæcam congreſsi prælia noctem Conſerimus.* & 3. *Excutimur curſu, & cæcis erramus in vndis.* Lucret lib 2. *Quòd tales turba motus quoque materiai Significant clandeſtinos, cæcoſque ſubeſſe.*

Orientis haedi] quidam libri veteres habent *orientis Auſtri.*

Et trementes verb.] quæ videntur tremere, vndarum ictu, & fluctibus conquaſſatæ. paullò verecundius dixit *trementes ictus* Od 10. epod.

SIC ET EVROPE] Europæ exemplo Galatéam deterret, ne ſe mari, quantumuis in præſentia tranquillo, committat. Exſtat autem elegãtiſsimum Theocriti carmen de Europa Phœnicis filia, & hoc tauro. Etiam M. Tull. lib. 1. de natur. deorum hunc taurum commemorat his verbis: *At me hercule ego (dicam enim quod ſentio) quam tu autem ipſe me, tamen non audes dicere pulchriorem eſſe me, quàm ille fuit Taurus, qui vexit Europam, &c.*

DOLOSO] qui deum tegebat, vt ait Theocr. in illo carmine, Κρύψε θεὸν, καὶ τρέψε δέμας, καὶ γείνετο ταῦρος, id eſt, Celauit deum, & mutauit corpus, & factus eſt taurus. ſic ſupr. Od. 1 lib. 2. *cinerem, doloſum* appellauit, qui igneis ſuppoſitos tegeret ac celaret.

CREDIDIT] commiſit, ἐπίστευσε. ſupra Od. 5. huius lib.

PALLVIT AVDAX] pallens extimuit pericula illa, in quæ ſeſe decepta, audacius coniecerat. neque eſt, quòd quiſquam miretur, hic ab Horatio cum pallore ſeu timore coniungi audaciam. Nam & Ariſtot. lib. lib. 3. de moribus ad Nicom. ſcribit, multos eſſe θρασυδειλους, id eſt, qui audaciam habeant cum timiditate coniunctam. *palluit* hoc loco ἐνεργητικόν, cum alioqui verbum ſit abſolutum: vt epiſt. 1. lib. 1. *Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.* & Sat. 3 lib. 2. *quiſquis Ambitione mala, aut argenti pallet amore.* & de arte Poet. *Palleſcet ſuper his.*

DEB. N. OPIFEX COR.] quæ coronã nectebat Nymphis debitam, hoc eſt promiſſam.

SVBLVSTRI] aliquantulum luminoſa. T. Liuius lib. 5. *nocte ſublustri, cum primò inermem, qui tentaret viam, præmiſiſſent: tradentes inde arma, vbi quid iniqui eſſet &c.* Virg. lib. 9. Æneid. *Et galea Euryalum ſublustri noctis in vmbra Prodidit immemorem.*

SIMVL] ſimulatque, vt ſup. Od. 4. libr. 1. *quò ſimul mearis.*

CENTVM TETIG. POTENT. OPP. CRET.] ſic Homer. ἰλιάδ. β. οἳ Κρήτην ἑκατόμπολιν ἀμφενέμοντο. & Virg. Æneid. 3. de Cretenſibus, *Centum vrbes habitant.* & Horat. Od. 19. epod. *Aut ille centum nobilem Cretam vrbibus, Ventis iturus non ſuis, &c.*

PATER, O RELICT. FILIAE NOMEN] ô pater, ô nomen paternum à filia relictum *nomen* autem legendum, vt habent omnes libri veteres, & pleriqque excuſi: non, *numen.*

FVRORE] amore perdito, & inſano.

LEVIS VNA M. EST VIRGIN. CVLPAE.] leuis eſt pœna virginis, quæ parentibus inſcijs corpus cum viro commiſcuerit, ſemel mori: grauiore pœna multari debet. hyberbole: cuiuſmodi eſt apud Propertium, vbi de Tarpeia veſtali loquitur: *Et ſatis vna malæ potuit mors eſſe puellæ Quæ potuit flammas fallere, Veſta, tuas.* Nauſica apud Homer. ὀδυσσ. ζ. grauem in ea virgine culpam reſidêre dicit, quæ vtroque parente inuito, præſertim propitio, cùm viris rem habeat, neque exſpectet palàm nubendi tempus. Καὶ δ' ἄλλῃ νεμεσῶ, ἥ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι. Ἥ τ' ἀέκητι φίλων πατρὸς, καὶ μητρὸς ἐόντων Ἀνδράσι μίσγηται, πρίν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.

IMAGO VANA] ſpecies falſa in ſomnis occurrere ſolita, φάντασμα.

QVAE P. FVG. EBVR.] ſumtus eſt hic locus ex Hom. ὀδυσσ. τ. in extremo, Δοιαὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσὶν ὀνείρων. Αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετεύχαται, αἱ δ' ἐλέφαντι, Τῶν οἳ μέν κ' ἔλθωσι διὰ πριστοῦ ἐλέφαντος, Οἵ ῥ' ἐλεφαίρονται ἔπε' ἀκράαντα φέροντες· Οἳ δὲ διὰ ξεστῶν κεράων ἔλθωσι θύραζε, Οἵ ῥ' ἔτυμα κραίνουσι, βροτῶν ὅτε κέν τις ἴδηται. quos Homeri verſus expreſsit Virg. Æneid. 6. *Sunt geminæ ſomni portæ: quarum altera fertur Cornea, qua veris facilis datur exitus vmbris: Altera candenti perfecta nitens elephanto.* huc alludit Plat. in Charmide, ἄκουε δὴ, ἔφην, τὸ ἐμὸν ὄναρ, εἴτε διὰ κεράτων, εἴτε διὰ ἐλέφαντος ἐλήλυθεν, i. audi igitur, inquam, meum ſomnium verùm per cornu, an per ebur venerit. eodê pertinet epigramma Græcum non inuenuſtum ex lib. 3. epigrammatum Græcorum, in Callimac. Ὦ μέγα Βαττιάδεω σοφοῦ ἀρίγνωτον ὄνειαρ. Ἦ ῥ' ἐτεὸν κεράων, οὐδ' ἐλέφαντος ἔης. Τοῖα γὰρ ἡμῖν ἔφηνας, ἅ τ' οὐ πάρος ἀνέρες ἴσαν, Ἀμφί τε ἀθανάτους, ἀμφί τε ἡμιθέους. quorum verſuum interpretatio ad verbum expreſſa, hæc eſt O Battiadæ ſapientis valde clarum ſomnium. Planè re vera è cornibus, non ex ebore natum es. Talia enim nobis aperuiſti ac declaraſti, quæ anteà nos homines neſciebamus, de dijs immortalibus, & de ſemidijs.

SI QVIS INFAM MIHI N.] re tranſacta ſolent puellæ virginitatem amiſſam deflere, verſereámque illam voluptatem oratione deteſtari. Quod dico autem id ſic accipi volo, quaſi Europa certò ſcierit, ſe cum Ioue rem habuiſſe. Nam ſi taurum eſſe putauiſſet, iuſta cauſa eſſet, cur eam talis turpitudinis pœniteret. ſed certè nouæ nuptæ non ſine lacrymis primos illos Veneris fructus cum ſponſis ſuis decèrpunt. Suntne igitur veræ hæ lacrymæ, an falſæ? falſas ait eſſe Catullus in Carmin. de coma Berenices. *Eſt ne nouis nuptis odio Venus? an ne parentum Fruſtrantur falſis gaudia lacrymulis, Vbertim thalami quas intra limina fundunt? Non, ita me Diui, vera gemunt, iuerint.* Ita puella illa apud Theocr. εἰδ. vltimò, à paſtore Daphnide mulier e virgine facta, ad oueis ſuas reuertitur, oculis quidem pudore ſuffuſis: animo autem penitus exhilarato ὄμμασιν αἰδομένα, κραδίη δέ οἱ ἔνδον ἰάνθη.

FRANGERE] διασπάσθαι, diripere, diuellere, ac diſcerpere.

CORN. TAVRI] nonnulli libri habent *cornua monſtri* quos non ſequor, quamquam non damno.

IMPVD. LIQ. PAT. PEN.] impudens in eo fui, quòd patrem reliqui: impudens nunc ſum, quòd tali flagitio admiſſo maneam in vita. ſuprà Od. 24. *Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.*

ORCVM MOROR] Orcum moratur is qui non moritur tum, cum mori debet. Eſt enim quodammodo Orco in mora. nam quamuis nos omnes morti debeamur, noſtráque vt idem ait alibi: non vno tamen die ſumus omnes morituri: ſed alij alijs velocius, vel tardius. [Sic Terent. Heautont. *ego iſti conuiuas moror.*] ſic iunxit hoc verbum cum accuſandi caſu Od. 12. lib. 1. *rapidos morantem Fluminum lapſus.* plura exempla collegimus ad Od. 7 lib. 2.

SI QVIS HAEC AVDIS] codex vnus Vatic. & Torn. habent *hæc audit* in 3. perſona. vt Od. 5. epod. *At ô deorum quicquid in cælo regit, &c.*

VTINAM INTER ERREM NVDA LEON.] vtinam errem nuda inter leones. talia aliquot loquendi genera ſub vno quaſi aſpectu poſuimus ad Od. 7. libr. 2.

TENERAEQVE SVCCVS DEFL. PR.] id eſt, & antequam ego præda leonibus, & tigribus debita, ac pæne deuota, contabeſcam, velim integra paſcere tigreis, & ſimileis feras. legendum fortaſſe eſt *teneræque ſucc. Deſlu. prædæ*, niſi ita dictum intelligamus, vt illud *Corticem demouebit amphoræ.* Od. 8 lib. 3.

SPEC. QV. PASC. TIGR.] quæro etiamnum ſpecioſa, & dum forma integra manet, tigribus eſca & pabulum eſſe. *quæro paſcere* genus loquendi Hor. vſitatum, alibi à nobis notatum.

VILIS EVROPAE PATER VRG. ABS.] Vulgata quidem hæc eſt lectio: *vilis Europe pater vrget abſens:* quàm ſi quis forte ei, quam ſecutus ſum, anteponet, ſic explico. O Europa, contemta iam, & minimi pretij poſteaquàm pudicitiam tuam prodidiſti. pater, qui abeſt, adeſſe videtur tamen, & te vrgere, tibique inſtare. Sed cùm Europæ per æ diphthongum ſcriptum reperiſſem in vno cod. Vatic. eandémque ſcripturam codex Faerni, quam-

nis hoc loco interſitus, comprobaret: putaui mihi ſine arrogantiæ crimine à vulgata lectione diſcedere licere. acceſsit cod. Torn. ad cuius oram hæc verba ſunt aſcripta. *vilem Europa patrem dicit, quia eo relicto taurum ſecuta eſt.* ſolemus autem ea vilia nobis eſſe dicere, quæ non ſunt nobis cara, & quæ contemnimus, paruique facimus. ſic M. Tull. Philipp. 12. *vita mihi quidem minime cara eſt, præſertim cum Dolabella fecerit, vt optanda mors eſſet, modo ſine cruciatu, & tormentis: vobis tamen, & populo Rom. vilis eſſe ſpiritus meus non debet.* Sic igitur hunc locum explico. Pater tibi Europæ filiæ vilis, id eſt, quem tu filia præ tauro contemſiſti, & pro nihilo putaſti, videtur te abſens vrgere, & ſtimulare, vt moriaris: ita me excruciat mei flagitij conſcientia, vt quoquò eam, patrem mihi coràm videar audire, quamuis abſentem, qui me obiurget, atque increpet, &c. Et ſanè congruit hæc explicatio cum verbis illis ſuperioribus, *pietas victa furore*. idem ſunt enim pietatem in patrem victam eſſe ab amore, ac libidine: & patrem ab Europa filia contemtum eſſe præ amante.

QVID MORI CESSAS?] putant quidem hæc eſſe verba patris Europam vrgentis. mihi contendere non placet. ego tamen malim hæc quoque, Europæ eſſe verba intelligi, vt intelligamus eam perpetuò ſeipſam affari.

VRGET] codex etiam ille Vatic habet, *vrguet*.

POTES HAC AB ORNO PE. D.] potes te de hac orno ſuſpendere. quidam per ornum, nauis malum ſignificari putant, vt intelligamus Europam in naui eſſe. ſed refellit hanc opinionem id, quod ſequitur, *age, te procellæ Crede veloci.* Sunt autem Europæ verba à principio vſque ad extremum, vt dixi: niſi quis malit hæc à patre tanquam præſente dici. vt Europa perturbata, & de gradu mentis deturbata hæc loquentem patrem audire ſibi videatur. Iam hæc *Pendulum ab orno*, coniunctè ſunt legenda, vt epiſt. ad Loll. 2. lib. 1. *ne fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.*

ZONA BENE TE SEC.] quàm opportunè tecum deportaſti, vt ea tibi collum obſtringas, animámque intercludas. erat autem veriſimile, zonam virgineam, quam taurus Europæ ſoluiſſet, ei aliud agenti excidiſſe.

LAEDERE COLLVM] codex Card. Rainutij & vnus Vatic. & nonnulli alij manuſcripti habent *elidere collum* quæ ſcriptura quamquam non eſt mihi viſa vulgatæ anteponenda, *ædere collum*, non tamen videtur reijcienda aut damnanda, vt prima littera verbi *elidere*, pertineat ad verſum antecedentem, hoc modo *Zona bene te ſecuta e. elidere collum.*

SIVE TE RVPES. ET AC.] ſiue, non geminatum, annotatum ad Od. 3 lib. 2. acuta autem leto ſaxa dixit, quòd eum, qui ſe ex his præcipitem agat, celeriter exanimenr, vt morbi acuti appellantur, quod celeriter tollant de medio.

AGE, TE PROC. CREDE] id eſt, committe, ſeu permitte te procellæ: ex hac rupe te præcipitem in mare deiice.

REGIVS SANGVIS] ſic Od. 2. lib. 4. *ſi u Deos, Regéſque canit, Deorum ſanguinem.* & carm. ſæculari, *Clarus Anchiſæ, Venerisque ſanguis;* & de art. poet. *Vos ò Pompilius ſanguis.*

QVERERETE] Europæ hoc loco adducer, vt credam orationem eſſe Europæ ab initio continuatam ad hunc vſque locum.

PERFIDVM RIDENS] Helleniſmus, vt annot. Od 22. lib 1. ad illum locum, *Dulce ridentem.* Sic quidem omnes hunc locum connectunt, & explicant. Sed Paſſeratius, coniunctè legit *querenti Perfidum*, id eſt, querenti taurum perfidum ac doloſum vel querenti perfidum eum, cui latus crediderat, cuique ſe vehendam tradiderat. ſic locutus eſt Ouid. in epiſt. Didonis. *Non tamen Ænean quamuis male ſequitur, odi. Sed queror infidum: queſtáque peius amo.*

REMISSO] iam laxato, poſteaquàm Europam ſuis ſagittis ſauciarat probabiliter autem, & ex ſagittariorum more dixit, *remiſſo arcu*. Nam ſagittarij vbi arcu vti neceſſe habent, eum intendunt. vbi iaculari velle deſierunt, remittunt. ſic ſuprà Od. 8. *Iam Scytha laxo meditantur arcu Cedere campis.*

ABSTINETO (DIXIT) IRARVM] etiam hoc è Græco expreſſum puto, ἀπέχου τῆς ὀργῆς. nam Latino more dixiſſet, *abſtineto ab iris*. Simile eſt illud ſuprà Od. 9. lib. 2 *deſine mollium Tandem querelarum.*

CVM TIBI INVISVS LACERANDA, &c.] cùm taurus is, cui te tantopere iratam eſſe oſtendis, te reuiſet: ne, quod te facturam eſſe minata es, eius cornua frangito, aut lacerato: ſed in eum te facilem ac placatam præbeto.

VXOR INVICTI IOVIS ESSE NESCIS?] hoc quoq; loquendi genus Græcum eſt. ſic enim loquuntur illi, οὐκ οἶδας τὸ ... γυνὴ οὖσα; Latini autem ſic, te vxorem inuicti Iouis eſſe neſcis? tale eſt illud, *patiens vocari Cæſaris vltor* Od 2. lib 1.

BENE FERRE MAGNAM] οὐ γὰρ παντὸς ἀνδρὸς φέρειν εὐτυχίαν, inquit Ariſt. lib. 5. polit. id eſt, non eſt cuiuſlibet ferre res ſecundas. Quòd ſi quis ſecundam fortunam conſecutus aut certaminibus glorioſis, aut pecuniæ magnitudine, inſolentem atque odioſam petulantiam comprimere ſciat, dignus ſit, quem homines certatim laudibus efferant, vt ait Pindarus: cuius hæc verba ſunt ᾠδ. γ. ἰσθμ. princip. Εἴ τις ἀνδρῶν εὐτυχήσαις ἢ σὺν εὐδόξοις ἀέθλοις, ἢ σθένει πλούτου κατέχει φρασὶν αἰανῆ κόρον, ἄξιος εὐλογίαις ἀστῶν μεμῖχθαι. Verùm autem ſit difficilius ſecundam, an aduerſam fortunam moderatè & compoſitè ferre, non eſt facile pronunciare. Aiunt quidam, quemadmodum dolor itæ terit, voluptas autem liquefacit: ſic rebus aduerſis homines opprimi, atque affligi: ſecundis verò, duntaxat immoderata lætitia efferri. Ego tamen exiſtimarim ſi mihi quod ſentio, liceat dicere, difficilius eſſe res ſecundas æquo animo, & moderatè ferre, quàm aduerſas: proptereà quòd ſecundæ res animos hominum vaniſsimis opinionibus imbuere, eoſdémque ad ſuperbiam, ferociam, ignorationem ſui pernicioſam ſecuritatem. omnem denique peccandi licentiam atque impunitatem facillime impellere ſolent, dum ſuas fortunas, tanquam deorum, ſtabileis, fixas & ſempiternas fore ſperant. Ita fit, vt ſecundis rebus elati præ ſe contemnant alios, ſeſe alijs omnibus anteponant. ſua profundant, alienis rebus manus afferant, leges negligant, ſacra cum profanis miſceant, omnia ſua libidine metiantur: poſtremò ſuæ intemperantiæ ac temeritatis meritas pœnas luant. Contrà in rebus aduerſis præcipua vis ineſt excitandorum ad virtutem animorum, acuendæ fortitudinis & induſtriæ, comprimendæ ſuperbiæ, coërcendarum cupiditatum. Nam ſi quis, exempli gratia, ſit inertior, ignauior, diſſolutior, mollior natura, is rebus aduerſis ſtimulatus, atque exſuſcitatus, omnem continuò ex animo inertiam, ac mollitiam diſcutit, atque eiicit, totúmque ſe ad fortitudinis & patientiæ ſtudium traducit: ſi quis elatior, ferocior, ac ſuperbior; is à rebus aduerſis correctus, & quodammodo eruditus, ad modeſtiam & facilitatem ſeſe dicto citiùs inflectit: ex quo Græci ſolent ita loqui, τοὺς ἀνθρώπους ταῖς ἀτυχίαις σωφρονίζεσθαι· id eſt homines rebus aduerſis ſapientiores fieri, atque erudiri, ſi quis luxurioſus profuſus ac ſumtuoſus, is conſilio mutato frugalitatem & parſimoniam amplectitur. Hanc ſententiam confirmat Cornelius Tacitus nō optimus ille quidem latinitatis auctor, ſed hiſtoriæ certè ſcriptor prudens, verus, atque acutus lib. 17. his verbis. *fortunam adhuc tantùm aduerſam tuliſti.*

ſecunda res acrioribus ſtimulis animum explorant: quia miſeria tolerantur, felicitate corrumpimur. & item Saluſt. coniur. Catil. *Quippe ſecunda res ſapientum animos fatigant: nedum illi (milites) corrupti moribus victoriæ temperarent*, Sic & Cato oratione pro Rhod. apud Gell. lib. 7. cap. 3 *Scio ſolere pleriſque hominibus rebus ſecundis, atque prolixis, atque proſperis animum excellentem, atque ſuperbiã, atq; ferocitatẽ augeſcere atq; creſcere quod nũc mihi magna cura eſt, quod hæc res tã ſecundè proceſſerit, nequid in conſulendo aduerſi eueniat, quod noſtras ſecundas res cõfriceet: neue hæc lætitia nimis luxurioſè eueniat. Aduerſæ res ſe domant & docent quid opus ſit facto: ſecundæ res lætitia tranſuerſum trudere ſolent à rectè conſulendo, atque intelli-*

AD LYDEN

quod feſto die Neptunaliorum nil potius facturus ſit, quàm vinum depromere.

Ode XXVIII. Dicolos tetraſtrophos: ut, Sic te diua potẽs Cypri.

— — — υυ — υ

— — — υυ — — υυ — υυ

F*Eſto quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum,
Lyde ſtrenua, Cæcubum:
Munitæq; adhibe vim ſapientiæ
Inclinare meridiem

Festo qvid potivs die, &c.] ὑστερον πρότερον. Erat enim hic ordo. Prome Lyde reconditum Cæcubum, vt bibam. quid enim potius feſto Neptuni die facere poſſum?

Mvnitaeqve adhibe vim] id eſt, ſeueriorem iſtam ſapientiam ſeptam, & munitam aduerſus voluptates, expugna liberaliore potu, vt det loci aliquid ioco, & ludo. non diſſimile eſt illud, quod eſt ſuprà Od. 21. ad teſtam. *Tu lene tormentum ingenio admoues Plerumque duro.* nam qui ingenium durius, rebúſque ſeriis ſemper deditum, & ſapientiam obfirmatam. atque in propoſito conſilio pertinacem, vini potu temperat, ac relaxat, videtur cùm dulcem quandam vim ſapientiæ afferre, tùm lene quoddam tormentum ingenio duriori adhibere.

Inclinare meridiem sentis] vides, ſolem à meridie iam ad occaſum vergere: & tamen proinde quaſi ſtet in cælo fixus, neque ſe commoueat; ſicca manes, neque ea, quæ ad curandum corpus pertinent, comparari iubes. Eandem expreſſit ſententiam aliis verbis, ſub perſona paraſiti Plautus Menæch. *Dies quidem iam ad vmbilicum eſt dimidiatus mortuus.* ſic M. Tullius lib. 3. Tuſcul. quæſtion. princip. *Vt enim in Academiam noſtram deſcendimus, inclinato iam in pomeridianum tempus die.* &c. Conuenienter autem & accommodatè ad naturam rerum ita loquebantur Latini. Nam veteres Græci diem ad meridiem vſque creſcere dicebant, à meridie minui ac decreſcere. Itaque manè ſol ſurgere dicitur & oriri: veſperi occidere & cubare Hom. ιλ. λ. ὄφρα μὲν ἠὼς ἦν καὶ ἀέξετο ἱερὸν ἦμαρ id eſt, Interea dum erat aurora, & dies ſacer augeſcebat: & φθινάδα ὥραν appellant Græcè tempus pomeridianum: quaſi tempus decreſcens.

Ac velvti] ſic quidem habent omnes, quos vidi, lib. calamo ſcripti: mallem tamen *at veluti.*

Parcis derip. horr.] deripere ſcriptum reperi in quatuor libris Vatican. Dan. Vrſ. Torneſ. eámque ſcripturam puto eſſe rectam & germanam. condebant autem vini cados, & teſtas in horreis antiqui, id eſt, vini apothecis, vt Od. 12. lib. 4. *eliciet cadum, Qui nunc Sulpiciis accubat horreis:* vide annot. ad Od. 21. huius libri quo loco cũ vtatur verbo *deſcẽdẽ*, ſatis declarat, vini apothecas fuiſſe in locis editioribus collocatas, & in eis teſtas & amphoras ſeruari ſolitas, fortaſſe vt facilius fumũ biberet, & ita vini inueter aſceret, quemadmodũ docet Colum. lib. 1 cap. 9. & nos diximus ſuprà ad Od. 8. huius lib.

AD MÆCENATEM,

gendo] Accedat ad ſuperiores Diodorus Sicul. lib. 19 διὸ καὶ ὅσοι περιτυχόντες ὑπεραμβαίνουσι ... ὑπάρχειν ... ἐν ταῖς δὲ ... ἐπιμελείας ... διὰ τὸν ... τοῦ ... ἐπιμελεῖσθαι ... διὰ τὸ ...] Ad hunc locum pertinet illud epiſt. 8. lib. 1. in extr. *ſubnde Præceptum auriculis hoc inſtillare memento: Vt tu fortunã ſic nos te, Celſe, feremus.* & illud Sat. 2. lib. 2. in extr. *quocirca viuite fortes, Fortiáq; aduerſis opponite pectora rebus.*

Tv a sect. orb &c.] id eſt, tertia pars orbis terrarũ ſuo nomine appellabitur, ad ſempiternãm memoriã. tu q;

Sentis: ac, veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus inuicem
Neptunum, & virides Nereidum comas.
Tu curua recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentes'que tenet Cycladas, & Paphon.
Iunctis viſit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque nænia.

Bibvli consvlis amph.] ætatẽ huius vini notat. fuit autẽ Bibulus C. Iulij Cæſaris collega, anno ab vrbe condita DCXCIV

Invicem] viciſſim, vt ſup. Od. 25. lib. 1. *Inuicẽ mœchos anus arrogãtes Flebis.* quidã libri manuſ. habẽt *Inuices*

Et virides] talis color tribuitur diis & deabus marinis ſeu glaucus, & cæruleus. idem valet *vitreus* ideircò ſuprà Circen *vitream* dixit Od. 16. lib. 1.

Tv cvrvae] ſup. Od. 10. lib. 1. *curuæque lyræ Parẽtem.*

Recines] iterum atque iterum canes vt Od. 12. primi libri, *cuius recinet iocoſa Nomen imago?*

Cel. spic Cynthiae] Dianæ Cynthus mons Deli à quo & Apollo, Cynthius: & Diana, Cynthia nominata eſt. cur celeris? quia tales oportet eſſe venatores. Diana autẽ venatrix eſt. præterea Diana, luna eſt. at luna breuiſſimo tẽpore nẽpe 28. diebus orbẽ & curſũ ſuum conficit. Quare ob hanc causã *lunas celeres* dixit Od. 7. lib. 4. & Od. 6. eiuſdẽ lunã celerem *pronos voluere menſes.* Spicula porrò Dianæ tribuuntur, quia eſt iaculatrix. ideircò & ab Homero. & à ceteris ἰοχέαιρα appellatur, id eſt, ſpiculis, ſeu iaculis gaudens. Poſtremò habeat etiam luna ſuos radios. Virg. lib. 9. *Et galea Euryalum ſublustri noctis in vmbra Prodidit immemorem, radiíſque aduerſa refulſit.* At radij, ſunt ſpicula.

Svmmo] vltimo, vt epiſt. 1. ad Mæcen. lib. 1. *ſumma dicende camœna.*

Qvae Cnidon, &c.] Venerem deſignat. ſuprà Ode 30. lib primi. *O Venus, regina Cnidi Paphique.*

Fvlgentes'qve] nitentes: Od. 14. lib. 1. *Interfuſa nitẽtes Vites æquora Cycladas.*

Ivnctis visit, olorib.] cycnis: à quibus trahitur currus Veneris Od. 1. lib. 4. *purpureis ales oloribus.* id eſt, vtẽs olorũ pẽnis, & alis ad currũ ſuũ trahẽdũ. Vtitur etiã Venus paſſeribus ad eãdẽ rẽ. Sappho. πατρὸς δὲ δόμον λιποῖσα χρύσιον ἦλθες ἅρμ' ὑπαζεύξαισα· καλοὶ δέ σ' ἆγον ὤκεες στροῦθοι περὶ γᾶς μελαίνας πύκνα δινεῦντες πτέρ' ἀπ' ὠράνω αἴθερος διὰ μέσσω: id eſt. patris autem domo relicta veniſti curru aureo iuncto: Pulchri verò & celeres paſſeres te vehebãt crebrò nigras alas agitãtes à cælo per mediũ æthera. Eò fortaſſe ſpectãs Catulus paſſerẽ, ſuæ puellæ delicias, & tã lepido carmine cecinit, & mortuũ tã triſtibus verſibus luxit. Vtitur & columbis. Propert lib. 3 in ſomnio ſuo. *Et Veneris dominæ volucres mea turba columbæ Tingũt Gorgoneo Punica roſtra lacu.*

Merita naenia] carmine debito aliis nænia carmen eſt funebre vt ſuprà Od. 5 lib. 2. Putant quidã propriè hic poſitã eſſe vocem *nænia*, pro carmine triſti & lugubri, quia (inquiũt) nox ſit mortis & ſomni mater.

inuitans, cum ad epulas.

Ode XXIX

Ode XXIX. Dicolos tetraſtrophos:vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

- -υ- - -υυ-υυ
- -υ- - -υυ- υ-
- υ- υ- - υ- -
-υυ -υυ -υ - -

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verſo lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, roſarum, &
Preſſa tuis balanus capillis
Iamdudum apud me eſt: eripe te moræ,
Ne ſemper vdum Tybur, & Æſula
Decliue contempleris aruum, &
Telegoni iuga patricidæ.
Faſtidioſam deſere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum, & opes, ſtrepitúmque Romæ.
Plerumque gratæ diuitibus vices,
Mundæque paruo ſub lare pauperum
Cœnæ, ſine aulæis, & oſtro
Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedæ pater
Oſtendit ignem: iam Procyon furit:
Et ſtella veſani leonis,
Sole dies referente ſiccos.
Iam paſtor vmbras cum grege languido,
Riuúmque feſſus quærit, & horridi
Dumeta Syluani: carétque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat ſtatus,
Curas, & vrbi ſollicitus times,
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaiſque diſcors:
106 Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus:
Ridétque, ſi mortalis vltra
Fas trepidat, quod adeſt, memento
Componere æquus: cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruſ-
cum in mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſque raptas, & pecus, & domos
Voluentis vna, non ſine montium
Clamore, vicinæq; ſiluæ,
Cùm fera diluuies quietos
Irritat amnes. ille potens ſui,
Lætúſque deget: cui licet, in diem,
Dixiſſe, vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum
Quodcumque retro eſt, efficiet: neq;
Diffinget, infectumq; reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſæuo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pennas: reſigno, quæ dedit: & mea
Virtute me inuoluo: probamq;
Pauperiem ſine dote quæro.
Non eſt meum, ſi mugiat Africis
Malus procellis ad miſeras preces
Decurrere: & votis paciſci, 107
Ne Cypriæ Tyriæq; merces
Addant auaro diuitias mari.
Tunc me biremis præſidio ſcaphæ
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, geminúſq; Pollux.

TYRRENA REG. PROG.] Mæcenatem ſignificat, ab Etruſcis regibus oriundum, vt diximus ſup. Od 1. lib. 1. *Mæcenas atauis edite Regibus.* & Proper. lib. 3. *Mæcenas eques Etruſco de ſanguine Regum, Intra fortunam qui cupis eſſe tuam, &c.*

TIBI NON ANTE VERS. L. M. C. CVM FL. &c.] tria ſe præcipuè apparaſſe oſtēdit: vinū, roſas, vnguenta. ſic ſup. Od. 3. lib. 2. *Huc vina, & vnguenta, & nimiùm breues Flores amœnæ ferre iube roſæ.*

NON ANTE VERSO CADO] quid ſit cadum vertere, & cadus verſus, ex Plauto intelligere licet in Sticho. *Nolo ego nos pro ſummo bibere: nulli tolerimus poſteà: Namque edepol quamuis de ſubito vel cadus verti poteſt:* & Virg. Æneid. 9. *Indulgent vino, & vertunt crateras ahenos.* & Lucil. *Vertitur amphoræ fundus. ſententia nobis.* Horat. ſat. 8. lib. 2. *Inuertunt Aliſanis vinaria tota.* Vinū igitur è cado prompturi cadum vertebant: & ita exhauriebant, ſeu vinum depromebant.

PRESSA] i. ex qua oleum expreſſum eſt, quod balaninum appellatur. per glādem igitur preſſam, oleum balaninū ex glande vnguentaria expreſſū ſignificat.

TVIS CAPILLIS] vt eo vnguento tui capilli delibuti niteant.

BALANVS] balanus, glās vnguētaria Plin. li. 12. c. 28.

ÆSVLAE] Æſula oppidum in colle ſitum, Tyburi propinquum. Æſulanos commemorat Plin. lib. 3. c. 5. Quare malim hic legi, *Æſulæ*. quamquam ab eodem Æſulani, ſeu Aſulani eodem loco referuntur.

ET TELEGON. IVGA PATR.] id eſt, Tuſculum item in colle ſitum, de quo multa Strabo, lib. 5. De Telegono autem ſcribit Homeri interpres: & antiquiores poetas ea, quæ de Telegono Vlyſſis & Circes filio dicuntur, cōfinxiſſe, nēpe ab eo, cùm in Ithacā patrē quærēs veniſſet, imprudenter patrē eſſe interfectū.

FASTIDIOSAM COPIAM] quæ faſtidium parit. nam *Putet aper, rhombúſque recens, mala copia quando Ægrum ſollicitat ſtomachum,* vt eſt Saty. 2. lib. 2. ſup. Od. 1. huius libri, dominum, *terræ faſtidioſum* dixit, qui terræ faſtidio afficiatur Omnino copia ſatietatem, ſatietas faſtidium parit.

MOLEM PROPINQ. NVBIB.] ædificia ad eam altitudinem perductam, vt nubeis attingere videantur, ſupr. Od. 15. lib. 2. *regias moles* appellauit.

MVNDAE] neq; ſordidæ neq; nimis oppiparæ, & ſumtuoſæ, vt Sat. 2. lib. 2. *Mundus erit, qui non offendet ſordibus, atque in neutram partem cultus miſer.*

SOLLICITAM EXPLIC. FR.] ademerūt curas, triſtitiā diſcuſſerūt & animos exhilararūt. *explicare frontē* dicitur tùm id, quod lætitiæ cauſā affert, vt hoc loco: tùm is, qui re aliqua læta ſibi oblata, vultu & fronte lætitiam declarat. ſic Sat. 2. lib. 2. *Ac venerata Ceres vt culmo ſurgeret alto, Explicuit vino contracta ſeria frontis.* Terent. de eo, qui hilariter viuit, dixit *exporrigere frontem* Adelph. *da te hodie mihi: Exporge frontem.* paullò pōſt idem dicit aliis verbis, *hodie modò hilarum te face.*

IAM CLARVS OCCVLTVM] videtur hic Alcæum eſſe imitatus: cuius extant hi verſus apud Athen. lib. 1. & 10. Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ, τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται. Ἡ δ᾽ ὥρα χαλεπή. πάντα δὲ διψᾷ ὑπὸ καύματος: quibus verbis hæc ferè ſententia exprimitur, Madefacito pulmones vino. Aſtrum enim oritur feruidum: anni tempus graue & moleſtum eſt, omnia præ æſtu ſitiunt, & alibi, Πίνωμεν· τί γὰρ λύχνον ἀμμένομεν; δάκτυλος ἁμέρα.

ſtem dedit, irritaſſe dicitur. Ita diluuies ex imbribus orta, quæ fluuio torrenti tantam vim, tantumque impetum præbet, fluuium ab Horat. dicitur irritare.

ILLE POTENS SVI, LAETVSQVE] ἐγκρατὴς ἑαυτοῦ: liber, & ſolutus omni cupiditate, & vacuus ab omnibus animi morbis: compos ſui.

IN DIEM VIXI] crebrò monet Horat. vt in diem viuamus, i. vt bonis præſentibus & paratis, atque in noſtra poteſtate ſitis fruamur: vt Od. 16. lib. 2.

CRAS VEL ATRA] reſpexit ad illud ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. me mortuo terra miſceatur incendio. quæ oratio eſt eorum, qui futura ad ſe nihil pertinere putant. non diſſimile eſt illud ex Hymnide Cæcilij. *Mihi ſex menſes ſatis ſunt vitæ: ſeptimum Orco ſpondeo.*

NON TAMEN IRRITVM] Ariſt. lib. 6. de moribus ad Nicom. quo loco diſputat περὶ προαιρέσεως id eſt, de conſilio, vt nos quidem vertimus: duos verſus Agathonis profert in hanc ſententiam, Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται, Ἀγένητα ποιεῖν, ἅσσ' ἂν ᾖ πεπραγμένα. quos verſus ſic vertimus, *Hoc namque duntaxat negatum etiam Deo eſt, Quæ facta ſunt, infecta poſſe reddere.* eandem ſententiam ſic complexus eſt Simonides. τὸ γὰρ γεγενημένον, οὐκ ἔτι ἄρρεκτον ἔσται id eſt, quod enim factum eſt, non iam infectum eſſe poterit [Phocylides autem ſic, Οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.]

ATRA NVBE] Virg. lib. 10. AEneid. *nubi ſe immiſcuit atra.* Idem lib. 5. *Plaudentem nigra figit ſub nube columbam.*

QVODCVMQVE RETRO EST] quodcumque præterit.

DIFFINGET] ex hoc loco intelligi poteſt, quid ſit diffingere, nempe contrarium eſſe verbo fingendi. quemadmodum ſuprà docuimus ad Od 35. lib. 1. vbi locum illum in omnibus exemplaribus corruptum *diffingas retuſum, &c.* olim ita quidem emẽdaueramus coniectura ducti: *deſtringas retuſum*. ſed poſteà ſecuti ſcripturam veterem, quam ſe alij reperiſſe teſtantur, *defigas recuſum*. repoſuimus. quidam tamen hoc loco legunt *Diffinget*. quam ſcripturam neque vſquam reperi, neque probo.

LVDERE PERTINAX] de hoc genere loquendi dicemus ad Od. 8. lib. 4. Iam *ludum ludere, & gaudium gaudere,* & ſimilia, Latinis ſunt peruſitata. Terent. in Eunuch. *quia conſimilem luſerat Iam olim ille ludum.*

TRANSMVTAT INCERTOS HONOR. NVNC, &c.] ſic ſuprà Od. 34. lib. 1. *valet ima ſummis Mutare, &c.* & *hinc apicem rapax Fortuna cum ſtridore acuto Suſtulit, hic poſuiſſe gaudet.*

BENIGNA) quid ſit benignus, & benignitas, diximus ad Od 17 lib. 1.

CAVDO MANENTEM) ſi fortuna manet, laudo: ſi à me diſcedit, æquo animo reddo quæ dedit: *fortuna manens* intelligitur ſecunda: *auolans*. & *fugiens*, aduerſa. ita loquitur lib. de arte poet. *Vt redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.* & Od. 35 lib. 1. *Vtcumque mutata potentes Veſte domos inimica linquis.* ſic Euripid. Phœniſſ. Κρέων Μέλλον τί ἐλέγχεις; Τειρ. ἡ τύχη σ', οὐκ ἐγὼ. id eſt mane. quid fugis? Tir. fortuna te fugit, non ego.

SI CELERES QVAT. PENN.) i. ſi auolat: ſi mutatur fortuna, ſi fugit, id eſt, ſi aduerſa eſt, vt diximus.

RESIGNO, Q. D.) quæ obſignata habebam, aperio, & reddo. ſic epiſt. ad Mæcen. 7. lib. 1. *Hac ego ſi compellor imagine, cuncta reſigno*, id eſt, reddo. Nam propriè reſignare valet aperire. Idem ead. epiſt. princ. *Adducit febres & teſtamenta reſignat.* aliter Virg. lib. 4. AEn. *& lumina morte reſignat.* quamquam legendus ad illum locum Seruius.

MEA VIRT. ME INVOLVO) bona externa non deſidero: ſed meis contentus viuo: in mea virtute meæ vitæ præſidium conſtituo, non in rebus externis: meis me viribus orno, tutor, ac defendo, non alienis. videtur eſſe tranſlatio à veſtimentis, quibus nos inuoluimus.

PROBAMQVE PAVP. S. D. Q.) id eſt, paupertatem cum virtute coniunctam expeto. ducta eſt ſimilitudo ab ijs vxoribus, quæ indotatæ ducuntur domum. congruit cum his id, quod eſt Od 9. lib. 4. *Non poſſidentem multa vocaueris Rectè beatum, &c.* quæ ſequuntur.

NON EST MEVM, &c.) non eſt meum nauigare, nauigationiſque me periculo committere, vt diteſcã: ſeu non eſt meum, rem facere, & augere per mare, per ſaxa, per igneis, à conſequentibus, intelligenda ſunt antecedentia. nemo enim nauigat vt rem augeat, niſi cui quæſito opus eſt. & qui plus habendi ſtudio ducitur. notat Seruius ad illum locum Virg. Pollione. *Pauca tamen ſuberunt priſcæ veſtigia fraudis: Quæ tentare Thetim ratibus. &c.* Solent autem homines in dubiis temporibus, & rebus aduerſis, quemadmodum coorta in mari tempeſtate, ad deos confugere ſuprà Od. 1 huius lib. *Deſiderantem quod ſatis eſt neque Tumultuoſum ſollicitat mare: Nec ſæuus, &c.*

ET VOTIS PACISCI) non eſt meum (inquit) votis, & precibus cum diis quodammodo tranſigere, ac paciſci, ne naufragio facto merces meæ in mari pereant.

TVNC ME BIREMIS) ſignificat, id numquam futurum. Quis enim ſe in mari AEgæo, tempeſtate coorta, & ventis increbreſcentibus ſcapha biremi tutò nauigaturum ſperet? Paruis nauibus ſcilicet, & orariis, littus legere & ſecundum oram nauigare oportet: corbitis autem & onerariis, & magnis pelagus medium tentandum eſt. quamquam Catullus faſelum laudans negat vlla vota *littoralibus Deis ſibi eſſe facta, cum veniret à mare Nouiſſimo huncque ad lympidum lacum.* Melius igitur Euripid. Ναῦς ἡ μεγίστη κρείσσων, ἢ μικρὸν σκάφος. i. nauis maxima melior eſt, quam paruum nauigium.

GEMINVSQVE POLLVX) ſic Catull. *Gemelle Caſtor, & Gemelle Caſtoris.* de Caſtore, & Polluce diximus ad Od. 12. lib. 1.

AD MELPOMENEN, QVOD carmen ſuum magis duraturum ſit, quàm regum pyramides.

Ode XXX. Monocolos: vt, Mecænas atauis edite regibus.

– – –∪∪– –∪∪– ∪∪

EXegi monumentum ære perennius,
Regalique ſitu Pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.
Non omnis moriar: multáque pars mei
Vitabit Libitinam. vſque ego poſtera
Creſcam laude recens: dum capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, quà violens obſtrepit Aufidus,
Et, quà pauper aqua Daunus agreſtium
Regnauit populorum, ex humili potens
Princeps AEolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. ſume ſuperbiam
Quæſitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens Melpomene comam.

EXEGI] abſolui, perfeci.

MONVMENTVM] monumentum eſt, quod mortui cauſa ædificatum eſt: & quicquid ob memoriam alicuius factum eſt, vt fama, porticus, ſcripta, & carmina: Feſtus.

AERE PERENNIVS] æreis ſtatuis durabilius.

QVOD NON IMBER EDAX, &c.] hæc videntur è Pindaro expreſſa: qui Pyth. εἰδ. ἕκτῃ, ait laudum theſaurum Xenocrati, eiuſque maioribus in Apollinis fano opulentiſſimo repoſitum neque ab imbre hiberno, neque vi ventorum in altiſſimos maris receſſus, ac latebras delatum iri. ſic Pind. Τὸν (ſub θησαυρὸν) οὔτε χειμέριος ὄμβρος ἐπακτὸς ἐλθὼν ἐριβρόμου νεφέλας, στρατὸς ἀμείλιχος, οὔτ᾽ ἄνεμος ἐς μυχοὺς ἁλὸς ἄξει παμφόρῳ χεράδι τυπτόμενον.

SITV] ſtatu, poſitu, θέσει, στάσει.

PYRAMIDVM] de Pyramidibus lege Herodotum, Euterpe, & Plin. lib. 36. cap. 12.

IMPOTENS] vehementer ſæuiens. tralatio ducta ab impotentibus, & incontinentibus hominibus, qui ſibi temperare non poſſunt, quo minus, quod ira ſuadet, aut libido, exſequantur. vide annot. ad Od. 37. lib. 1.

INNVMERABILIS ANNORVM SERIES] immenſa temporis longinquitas. ſeries, εἱρμὸς id eſt, connexio. ſic Stoici fatum, cauſarum ſeriem, & ordinem definiunt, cùm cauſa ex cauſa nexa rem gignit.

FVGA TEMPORVM] curſus temporum. ſic ſuprà Od. 11. lib 2. *fugit retrò Leuis iuuentas.* & Od. 14. eiuſd. *fugaces anni.* dixit & Od. ſuperiore, *horam fugientem.*

NON OMNIS MORIAR] non totus moriar. ſic loquitur epiſt. 1. *Quid verum, atque decens, curo, & rogo, & omnis in hoc ſum.* Sic & Græci Hom. ἰλ. λ. τοῦ δ᾽ ἅπας χαλκῷ λάμπ᾽, ὥστε στεροπὴ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο. id eſt, Omnis autem ære fulgebat, vt fulgur Iouis ægida tenentis.

MVLTAQVE PARS MEI] mens ingenium, conſilium, maxima & præſtantiſſima hominis pars.

VITABIT LIBITINAM) erit immortalis, mortem effugiet. Libitina Dea funerum. epiſt. ad Auguſt. lib. 2. *Miraturque nihil, niſi, quod Libitina ſacrauit,* id eſt, niſi, quod ſepultum, & munere viuendi defunctum eſt. & Satyr. 6. lib. 2. *Autumnuſque grauis Libitinæ quæſtus acerbæ.* Ti. Liuius lib. 41. annalium, *Ne liberorum quidem funeri Libitina ſufficiebat.* vide quæ annotata ſunt ad illum locum *Libitinæ quæſtus acerba.* Sed vtrùm hoc ſentit Horatius, animum eſſe immortalem, quemadmodum nos Chriſtiani credimus: an id ſignificat, ſe laude, & gloria libris ſuis parta perpetuò victurum? quod ſanè credibilius eſt. Nam Horatius quidem animorum immortalitatem nuſquam probat: eam autem immortalitatem ſolam nouit, quæ ſit in memoria viuorum poſita, quemadmodum omnes ferè veteres exiſtimabant, præter Platonem & paucos alios. Nam de Ariſtotele quidem, vtram ſententiam ſequatur, philoſophi certant, *& adhuc ſub iudice lis eſt.* Videtur tamen non obſcurè, quid ſentiat, ſignificare, ſi quis eius verba attentè conſideret.

RECENS) numquam ſeneſcens, ſemper incolumis, incorruptus, atque integer.

DVM CAPITOLIVM SCAND.) Pontifices, & ſacerdotes, viri & fœminæ Idualibus in Capitolium per ſacram viam ad ſacra facienda aſcēdere ſolebāt.

CVM TAC. VIRG) ſolitas eſſe virgines Veſtales ſacris publicis intereſſe, declarant hæc verba Dionyſij Halic. lib tertio, ἔπειτα ταῖς ἱεραῖς παρθένοις, ὑφ᾽ ὧν τὸ ἄσβεστον φυλάττεται πῦρ, τέτταρσιν οὔσαις δύο προσκατέλεξεν ἑτέρας. πλειόνων γὰρ ἤδη συντελουμένων ὑπὸ τῆς πόλεως ἱερουργιῶν, ἃς ἔδει τὰς τῆς Ἑστίας παρθένους ἐπιτελεῖν, οὐχ ἱκανὰς ἐδόκουν αἱ τέτταρες εἶναι. id eſt, deinde ſacris virginibus, à quibus ignis æternus cuſtoditur, quæ quattuor erant oumero, duas allēgit. Nam cùm plura iam à ciuitate ſacrificia fierent, quibus oportebat Veſtæ ſacerdotes intereſſe, non videbantur ad id munus quattuor ſatis eſſe. Sed cur tacitam virginem dixit? an propterea quòd ſacra, ſunt ἀπόρρητα, id eſt arcana, minimeque vulganda? ex quo illud à Virgilio dictum eſt lib. 3. Æn. *hinc fida ſilentia ſacris.* adde quæ annotauimus ad illum locum Od. 13. lib. 2. *Vtrumque ſacro digna ſilentio, &c.* an quòd fœminas cùm in rebus ac locis omnibus, tum maximè in ſacris tacere oportet? an quòd more & inſtituto Romano non ſolùm aliæ fœminæ quæ à ſacris arcebantur, ſed etiam ſacerdotes Veſtales tacebant?

VIOLENS) violentus epiſt. 10. lib. 1. *Sed poſtquàm victor violens diſceſſit ab hoſte.* acrem appellat Sat. 1. lib. 1. *Cum ripa ſimul auulſos ferat Aufidus acer.*

AVFIDVS) Apuliæ fluuius, de quo Strabo lib. 5. commemorat & Hor. Od. 9. lib 4. *Longè ſonantem natus ad Aufidum.* & Sat. 1. lib 1. *Cum ripa ſimul auulſos, &c.* & Od. 14. lib. 4. *Sic tauriformis voluitur Aufidus.*

ET QVA PAVPER AQVAE DAVNVS) Od. 14. lib. 4. *Qui regna Dauni præfluit, ſeu perfluit Appuli.* Pauperem aquæ autem Daunum intellige, fluuium eiuſd. nominis ep. Od. 3. *Nec tantus vmquam ſiderum inſedit vapor Siticuloſæ Apuliæ, &c.*

REGNAVIT POPVLORVM) ego ſic hunc locum emendaui à Seruio admonitus in 11. lib. Aneid. idque duobus locis: vno, *Iuſtitiane prius mirer, &c.* altero, *nec veterum memini, lætorue malorum.* & item à Porphyrione. *regnauit* autem idem valet, quod rex fuit, ἐβασίλευσε, ἦρξε. ſolet enim Horat. ſtructuram Græcam ſeruare etiam in ſermone Latino, vt *deſine mollium querelarum, abſtineto irarum, & inuidet auenæ, &c.* Sententia igitur, & ordo horum verborum talis eſt, Dicar ego, qui ex humili, potens & clarus extiti, qua parte Labitur Aufidus, & quà regnauit Daunus, princeps, id eſt, omnium primus, deduxiſſe carmen Æolium ad modos, ſeu cantus Larioos.

PRINCEPS) primus ſuprà libro primo, Ode 16. *principaliter.* ſic Lucretius libro primo de Iphianaſſa, *Nec miſeræ prodeſſe in tali tempore quibat, Quòd patrio princeps donarat nomine regem.* M. Tullius libro ſecundo accuſ. *omnium nationum exterarum princeps Sicilia ſe ad amicitiam, fidémque populi Romani applicuit.*

SVME SVPERBIAM) ſume ſpiritus iuſtos, & tibi iure debitos, nempe ingenio partos. Nam cùm Muſam alloquitur, eámque laudat, ſibi eodem tempore, eadémque opera blanditur, & fauet.

108 Q HORATII FLACCI CARMINVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM,

Quòd iam quinquaginta annos natus indecenter res amatorias ſcribere cogatur ab Auguſto.

Ode I. Dicolos diſtrophos: Vt, Sic te diua potens Cypri.

-‿--‿‿-‿-
--‿‿--‿‿--

INTERMISSA Venus diu,
Rurſus bella moues. parce, precor, precor.
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. deſine dulcium
Mater ſæua Cupidinum,
Circa luſtra decem flectere mollibus
Iam durum imperiis. abi
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
Tempeſtiuius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comeſſabere Maximi,
Si torrere iecur quæris idoneum,
Namque & nobilis, & decens,
Et pro ſollicitis non tacitus reis:
Et centum puer artium,
Latè ſigna feret militiæ tuæ,
Et quandoque potentior
Largis muneribus riſerit æmuli:
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream ſub trabe citrea.
Illic plurima naribus 109
Duces tura: lyræq́; & Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Miſtis carminibus non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris Virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Salium ter quatient humum:
Me nec fœmina, nec puer,
Iam nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare iuuat mero:
Vincire nouis tempora floribus.
Sed cur heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas:
Cur facunda parùm decoro
Inter Verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomniis
Iam captum teneo, iam Volucrem ſequor
Te per gramina Martij
Campi, tè per aquas dure Volubileis.

PRECOR, PRECOR] ſic Sappho, apud quam crebræ ſunt hæ repetitiones: Λίσσομαί σε, λίσσομαι. eadem: πα-θοῦσα, παρθένε, ποῖ με λιποῦσα οἴχῃ; ſic idem Hor. Od. 17 lib. 2 ibimus, ibimus & Od 3. lib. 3. *Ilion, Ilion*, Od. 4. epod. *Deus, Deus nam me vetat, &c.* Notauimus & ſuprà ad Od. 14. lib. 2. ibi. *Poſtume, Poſtume.*

NON SVM Q. ER.] nunc annos quinquaginta natus, & fortaſſe amplius: vt infrà, *Circa luſtra decem. &c.*

BONAE SVB REGNO CYNARAE] bonam (opinor) appellat propterea, quòd liberaliter gratificabatur Horatio neque vllam mercedem exigebat, vt fatetur ipſe epiſt. ad Villicum lib. 1. *Quem ſcis immunem Cynaræ placuiſſe rapaci.* neque obſtat, quòd epiſtola ad Mæcen. 2. libr. 1. proteruam appellat. *Inter vina fugam Cynaræ mærere proteruæ.* Nam nihil pertinet hoc ad quæſtum meretricium neque quicquam prohibet, quominus eadem puella dici poſsit & liberalis, & proterua, vt ſuprà Od. 19. libr. 1. *Urit grata proteruitas.* & Od. 5. libr. 2. *iam proterua Fronte petet Lalage maritum.* Mentionem huius Cynaræ facit etiam Od. 3. huius libr. *Felix poſt Cynaram.* ſub regno autem dixit, quia qui amant, ſeruiunt. lege quæ annotata ſunt ad illum locum, *Grata detinuit compede Myrtale*, Oda 33. lib. 1. & ibi, *iugo cogit aheneo*, Oda 9. huius libri.

MATER SAEVA CVPID.] hic idem verſus poſitus eſt ſuprà Ode 19. libri primi in principio.

MOLLIB. IAM DVR. IMP.] antitheſis. mollia autem appellat Cupidinis ſeu amoris imperia, quia molliunt animos. ſic Homerus: χαλεπὸν ἔρος. & idem Horatius, *palliatam mortem* nominat quod annot. ad Od 4. lib. 1. ſic Ouid. lib. 1. de remed. amor. *Lude, decem annos mollia regna tuos.*

TEMPESTIVIVS] opportunius, & decentius: vt epiſt. 2. lib. 2. verſu vlt. *Rideat & pulſet laſciua decen- -*

tiuo data. Putant quidem hoc referendum ad ea conuiuia, quæ dicebantur tempeſtiua. M. Tul. in Catone, *Tempeſtiuis conuiuiis delector*.

PVRPVREIS ALES OLORIB.] id eſt, quæ celeriter vehi ſoles curru oloribus iuncto. ſic ſuprà Od. 28. lib. 3. *quæ Cnidon Fulgentesque tenet Cycladas, & Paphum Iunctis viſit oloribus*. Sed quòd olim *marmoreis* repoſueram pro *purpureis*: fateor equidem me in omnib. veter. libris quos vidi, ſcriptum reperiſſe *purpureis*. Verùm cùm mihi videretur hæc vulgata ſcriptura inepta, & corrupta (quis enim vidit vnquam cycnos purpureos, ſeu purpurei coloris? aut quid inſolentius, & pæne dicam ineptius, quàm *purpureis* interpretari, pulchris, & nitidis? Nam quamobrem dicat *purpureo tyrannos* Od. 34. primi libr. & *auctumnum purpureo varium colore*. Od. 5. libr. 2. & *purpureum, latè qui ſplendeat, vnus & alter aſſuitur pannus* de arte poet. ratio perſpicua. & in promtu poſita eſt) Cùm igitur hic locus mihi corruptus videretur approbantibus quibuſdam viris doctis hanc ſcripturam veram eſſe exiſtimaueram. marmoream enim pro candido & candidi coloris, vſurpant optimi ſcriptores. Lucret. lib. 2. *Quòd ſi caruleis conſtarent æquora ponti Seminibus, nullo poſſent albeſcere pacto. Nam quocumque modo perturbes, carula quæ ſint, Numquam in marmoreum poſſunt migrare colorem*. ibidem. ſup. *Vt mare cùm magni commorunt æquora venti, Vertitur in canos candenti marmore fluctus*. Virg. Georg. 4. *Tum quoque marmorea caput à ceruice reuulſum Gurgite cùm medio portans Oeagrius Hebrus Volueret, &c.* & Ouid. lib. 4. Faſt. *Aurea marmoreo redimicula demite collo*. Nunc autem retrorſum vela dare, atque iterare curſus cogor relictos, vt ait noſter Horat. Mouet me, primùm omnium librorum manuſcr. conſenſus qui habent ſine vlla varietate, *purpureis*. Neque diſſentiunt vulgati. Deinde hanc ſcripturam agnoſcunt veteres grammatici: in his Seruius: qui ad illum Virgilij locum libr. 1. AEneid. *lumenque iuuentæ Purpureum*, notat *purpureum*: id eſt, pulcrum. Sic Hor. *Purpureis ales oloribus*. Præterea Albinouanus ad Liuiam, niuem purpuream dixit, pro pulcram & candidam vt docti interpretantur. Sic enim ille: *Purpurea ſub niue terra latet*. Sic igitur interpretemur. *purpureis*, i. nitidis, puris, pulcris. Quamquam purpureos olores etiam intelligere licet, qui ſint purpureis ſtragulis inſtrati, vt apud Virg. AEneid. 7. *Inſtratos oſtro alipedes, pictiſque tapetis*. Quin & habenæ equorum apud Homerum & ceteros poetas Græcos, purpureæ, & ornamenta, puniceo colore ſuffecta ſeu contacta finguntur. Simonides. μὴ ἀπολέσῃ φοινικίδα ἐκ χειρῶν ἱμάντας: id eſt, ne amittat e manibus lora purpurea: & Hom. Ἰλιάδ. δ. ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μιήνῃ, &c. id eſt, quemadmodum autem cùm ebur aliqua mulier puniceo colore infecerit &c. Idem Iliad. θ. Νέστωρ δ' ἐν χείρεσσι λάβ' ἡνία φοινικόεντα. Id eſt, Neſtor autem manibus prehendit habenas purpureas, ex quibus locis hinc dici poteſt, purpureos cycnos ab Horat. dictos eſſe non pulcros: ſed quorum habenæ & ſtragulæ veſtes, quibus inſtrati erant, & cetera ornamenta, eſſent purpurea. Nam quemadmodum equi currui iuncti, hoc eſt, bigæ, & quadrigæ inſternebantur purpurea veſte: ita & hos cycnos, qui currum Veneris trahunt, fortaſſe vult intelligi Horatius, purpura eſſe inſtratos & purpureis habenis aurigatos. Ad hunc locum pertinent illa ex Od. 28 lib. 3. *Summo carmine, quæ Cnidon, Fulgentesque tenet Cycladas, & Paphum Iunctis viſit oloribus*. Quare nihil hîc mutandum, & ita ſentiebant Memmius, Germanus Valens, Turnebus, Auratus. Paſſeratius, & Scaliger. Exiſtimabant tamen Paſſeratius purpureos olores etiam hac ratione dictos ab Horatio intelligi poſſe quòd cycni, cùm currum Cupidinis trahant qui purpureus à poëtis appellatur: verbi gratia ab Ouidio, *Carmina, purpureus quæ mihi dictat amor*. propter vicinitatem & propinquitatem, ſimilem colorem referant. quamtumuis licet ſint candidi: videlicet (libet enim mihi hominis ingenioſi, mihíque amici ſententiam confirmare) quemadmodum ruſſa, aut lutea, aut purpurea vela conſimilem colorem aſpergunt iis locis quibus intenta ſunt: quod docet Lucret. libr. 4. non longè à principio. *Et vulgò faciunt id lutea, ruſſaque vela, Et ferrugina cùm magnis intenta theatris Per malos vulgata, trabeſque trementia pendent. Namque ibi conſeſſum caueaï ſubter, & omnem Scenaï ſpeciem patrum, matrumque deorumque inficiunt, coguntque ſuo fluitare colore* & Ouid. lib. 10. Metam. *Inque puellari mixtum candore ruborem Traxerat, haud aliter quàm cùm ſuper atria velum Candida purpureum ſimulatas inficit vmbras*. Ne quis autem (inquit Paſſeratius) *purpureus* poſitum eſſe putet pro pulchris Catullus Cupidini tunicam crocinam attribuit his verſibus: vnde ſimilem colorem etiam cycni contrahere poſſunt. *Quam circumcurſans hinc illinc ſæpe Cupido Fulgebat crocina candidus in tunica*.

COMISSABERE] laſciuies, iocabere, delicatè & voluptariè viues. eſt autem ita legendum, *comiſſabere*, non, *comeſſabere*, vt putat vulgus, exiſtimans à comedendo, aut comeſſe ductum eſſe: vel vt emendauerat Fuluius Vrſinus vir doctiſs. in codic. Rain. Card. *comiſſabere* Mutuati autem ſunt Latini hoc verbum à Græcis, vt alia pleraque. apud quos κωμάζειν, eſt ebriorum, aut intemperantium more ſe gerere, laſciuire, ſcortari, ire &c. Theocr. Amaryllide Κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα, ταὶ δέ μοι αἶγες Βόσκονται κατ' ὄρος, &c. id eſt, eo laſciuiendo ad Amaryllidem: capræ autem mihi paſcuntur &c. Omnino apud Feſtum legitur *comiſſatio*. ſed eò errat Feſtus, quòd ἀπὸ τῶν κωμῶν, id eſt, à vicis dictũ putat. melius Varro lib. 6. de lingua Lat. qui ἀπὸ τοῦ κώμου dicit appellatã eſſe *comiſſationẽ*: ſeu vt ſcriptũ eſt in exẽplaribus Varronis, *comiſſatiouẽ*. Omninò vel, *comiſſatio* & *comiſſor*. dicẽdũ, vel *comiſſari*, & *comiſſatio*. Non celabo autẽ lectorem, quoſdam libros ſcriptos habere, *Tempeſtiuius in domum, &c.* quæ ſcriptura fortaſſe recta eſt. Sic enim Theocr. Κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα. quæ ſi doctis probabitur, *comiſſabere* interpretabor intemperanter, & laſciuè, & libidinosè ibis atque ita vſurpat Plaut. Moſtell. *Alio credo comiſſatum abiiſſe*. niſi quis dicat apud Plautum, aduerbium ſignificans motum eſſe poſitum propter verbum *abiiſſe*: quod veriſimilius eſt. Qui autem hæc referenda eſſe putant ad ſacrificij apparatum, & epulas, ad quas deos aduocabant, atque adhibebant veteres, errant. non enim hic agitur de epulis aut diis ad epulas adhibendis. ſed hoc dicit Horatius, Venerem tempeſtiuius & opportunius ſuis artibus, ſuóque iure vſuram in domo Paulli, quàm in ſua. id eſt Horatij.

SI TORR. IECVR QVAER.] iecur ſedes eſt libidinis & ita ſentiunt etiam ipſi philoſophi. Nam Plato quidem perſpicuè, vt in corde τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ὀργιστικὸν, id eſt, iraſcendi vim locat: ita in hepate τὸ ἐπιθυμητικὸν, id eſt, cupiditatem. & Ariſtoteles ita ſcribit topic. 4. καὶ ἡ μὲν λύπη ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ ἐν τούτῳ γὰρ καὶ ἡ ἐπιθυμία· ἡ δὲ ὀργὴ ἐν τῷ θυμοειδεῖ. Poëtæ autem minùs accuratè hanc diſtinctionem ſeruant. Horatius epiſt. ad Loll. 2. lib. 1. *Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérve* ſupr. Od. 25. libr. 1. *Cum tibi flagrans amor, & Cupido* *Sæuiet circa iecur vlceroſum*. & Od. 4. lib. 3. *Incontinentis nec Tityi iecur Relinquit ales* quibus locis & hac Ode perſpicuè iecur libidinis, & amoris ſedem facit at Od. 13. eiuſdem primi libri iræ: *væ, meum Feruens difficili bile tumet iecur*. & Sat. 2. lib. 1. *meum iecur vrere bilis*. ſic Iuuen. Sat. 1. *Quid referam, quanta ſiccum iecur ardeat ira?* Homer. declarat in corde iram efferueſcere. ὀδ. υ. κραδίη δέ οἱ ἔνδον ὑλάκτει. & ἰλ. ι. ἀλλά μοι οἰδάνεται κραδίη χόλῳ. quem verſum ſic Latinè vertit M. Tull. *Corque meum penitus turgeſcit triſtibus iris*. Apud eundem libidinis tale exemplum eſt ἰλ. ξ. Οὐ γάρ πώ ποτέ μ' ὧδε θεᾶς ἔρος οὐδὲ γυναικὸς Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσεν. nuſquam

quam enim Homerus (quod ſciam) hepar æſtuare libidine dicit:ſed pectus potiùs,aut aliquid ſimile.ceteri libidinem non obſcurè in hepate locant. Theocr. Hyla ἐσ[illegible] τόδε ἔργ᾽ ἐχώρει Μαινόμενος· χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἧπαρ ἄμυσσεν,id eſt,ille autem quò pedes ducebant,ibat furens.ſæuus porrò penitus ei deus iecur torrebat,ac laniabat.& Anacr de Cupidine arcum tenente: Τανύει δ᾽ ὁ,καὶ μετώπου Μέσον ἧπαρ,ὥσπερ οἶστρος id eſt,arcum intendit, & ſagittam mittit, & mihi medium iecur ferit,tamquam œſtrum.

IDONEVM]id eſt tibi & tuis rebus aptum,atque accommodatum.

ET DECENS]pulcher,vt ſup Od 27 lib.3. *malas decentes.*

NON TACITVS] non mutus.immo facundus,& eloquens ἐκλάλητος.

ET CENT. PVER ARTIVM] & quamplurimis laudabilibus artibus inſtructus iuuenis.numerus eſt finitus pro infinito.

QVANDOQVE,&c.]id eſt quandocumque ſuperiore apud amicam loco fuerit,quàm æmuli quantumuis in eam largi & profuſi,&c ſic Od.proxima *quandoque trahet feroces Per ſacrum cliuum merita decorus Fronde Sicambros.*& in epiſt.ad Piſones. *Indignor quandoque bonus dormitat Homerus.*

POTENTIOR LARGIS MVN.] plus valens apud amicam quàm larga æmuli munera

RISERIT]id eſt,hilaris & lætus fuerit:ſeu lætitia affectus fuerit,ex eo ſcilicet quòd riualis ſeu æmuli munera, quantumuis larga, nihil apud amicam valuerint, neque hoc effecerint, vt minoris ab amica fiat, quàm æmulus.

ALBANOS PROPE, TE, LACVS] te prope Albanos lacus &c.totius huius loci hæc ſententia eſt, quandocumque ſuperior fuerit æmulis ſuis,qui primum locum apud amicam pretio emere conantur: te marmoream locabit prope lacus Albanos:vbi Paullus optima prædia habebat,inquiunt.

PONET MARMOREAM]ubi marmoreum ſignum ſtatuet:& ita Porph. explicat ſic Virgil. Georg. 3. *Et viridi in campo templum de marmore ponam.*Idem Meliboeo: *Leuis de marmore tota Puniceo ſtabis furas euincta cothurno.*

SVB TRABE CITREA]ſic reperi ſcriptum in codice Cleric Nicol.Ruffard. niſi quod in Nicotiano erat *cypria.* & ita habebant duo Vaticani, & nonnulli alij: quod tamen in priore editione aliud agens neglexeram. Atque hoc poſteà obſeruatum ab Iac. Cruquio Meſſinio,viro in primis docto reperi Eſt autem citrus,arbor odorata,ex qua citrea mala.& citreæ menſæ: Petronius Arbiter, *ecce Afris eruta terris Citrea menſa, greges ſeruorum, oſtrúmque renidens Ponitur.*

PLVRIMA NARIB. DVCES TVRA] plurimi tibi ex ture incendentur odores. *Duces naribus*,quaſi diceret, biles naribus,vt ſuprà Od.13. *bibere aure.*lib.2. *Denſum humeris bibit aure vulgus.*

LYRAEQVE ET BEREC.] quidam libri manuſcr. habent, *lyraque & Berecynthia Delectabere tibia,&c.*

BERECYNTHIAE]Phrygiæ. ſuprà Od. 18. libr. 1. *cornu Berecynthium* dixit, quo vtebantur in ſacris Bacchi, & matris deorum. vide annot. ad Od. 16. libr. 1.

NON SINE FISTVLA] tria hîc organa muſica enumerantur,lyra,tibia, fiſtula.quæ vt inter ſe differunt, ita ab aliis atque aliis inuenta ſunt. lyra enim ab Apolline,ſeu,vt alij volunt,à Mercurio: tibia à Marſya: fiſtula à Pane.

PEDE CAND IN MOR. SAL. TER QVAT.] Saliorum in morem ter ſaltabunt.Od.36.lib.1. *Nec morem in Salium ſit requies pedum.* pellere,aut pulſare,aut quatere terram,pro eo,quod eſt,ſaltare,apud hunc poetam valde ſunt vſitata.vide Od.4.lib.1.

NEC SPES ANIMI CRED. &c.] nec ſpes cum perſuaſione coniuncta fore.vt mutuò amer ab ea, cuius impotenti amore captus ſum.

NEC CERTARE IVVAT MERO]epiſt.ad Mæcen.3. lib.1. *Nocturno certare mero, putère diurno.* Od 12. lib.2. *certare ioco.*

SED CVR HEV, LIG. CVR] poſteaquàm multis verbis oſtendit, ſe iam ad amorem eſſe ineptum, atque (vt ita dicam) mancum, denique iudicio iandem, ac voluntate ab huiuſmodi delicijs, ineptijs, ac nequitiis abhorrere. nunc vi amoris coactus fatetur ſe, quamuis ætate iam ingraueſcente à tali mollitie,ac nequitia remotiſſimus eſſe debeat, amore Ligurini pueri incenſum tamen ad priſtinas laſciuias recidere.

MANAT RARA M. LACR.] lacrymarum raritas acrem quidem ſignificat doloris vim eſſe, quæ lacrymas exprimat: veruntamen ita lentum, & tabificum morbum,vt non vniuerſæ erumpant,ſed ſpatio interpoſito guttatim defluant.

INTER VERBA CADIT] titubat, hæſitat in medio ſermone Plutarchus in Demetrio ὀλίγον ἐσιώπα appellat. Seruius hunc locum profert ad verſum illum Virg. Æneid.4. *Incipit effari,mediaque in voce reſiſtit.* Vide annotat ad Od 13.lib.1.

NOCTVR. TE EGO SOMN] quo quiſque in ſtudio diem conterit, & quibus in curis eſt occupatus, eas res plerumque ſomniare ſolet: quod elegantiſſimis verſibus docet Lucret lib. 4. *Et quo quiſque ferè ſtudio deuinctus adhæret, Aut quibus in rebus multùm ſumus antè morati, Atque in qua ratione fuit contenta magis mens,In ſomnis eadem plerumque videmur obire: Cauſidici cauſas agere, & componere leges: Induperatores pugnare, & prœlia obire, Nauta cum ventis contractum cernere bellum.* ſic autem hunc poſtremum Lucretij verſum emendaui. Virgil pharmac. *an qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt?* ſic Philippides ille apud Ariſtoph. ἐν ὕπνοις ἱππάζεται equos ſomniat. huc pertinent ea, quæ notat Seru.ad illud Virg.Alexide. *Eheu, quid volui miſero mihi &c.* Quintum tangit de gemina voluptate: vna quæ re vèra, & ſenſibus percipitur: altera, quæ cogitatione informatur. Vnde ita debemus accipere, hunc verſum,per cogitationem, opinata illa & depicta voluptate:qua cernere & alioqui videbatur abſentem Hæc ferè Seruius.

PER GRAMINA MART. CAMPI] quaſi ludentem in campo Martio.

PER AQVAS VOLVB.]quaſi in Tiberi denatantem.

DVRE) inexorabilis.

AD ANTONIVM IVLIVM,

De laudibus Pindari lyrici poetæ,

Ode II. Dicolos tetraſtrophos.vt.Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

-v -- -vv -v --
-v -- -vv -v --
-v -- -vv -v -v
-vv --

Pindarum quiſquis ſtudet æmulari,
Iule,ceratis ope Dædalea
Nititur pennis,vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis,imbres
Quem ſuper notas aluere ripas
Feruet,immenſúſque ruit profundo
Pindarus ore,
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces noua dithyrambos

magnam vim ad animos concitandos & perturbandos fuiſſe, neque eos vllis, præterquam furore quodam affectis, & lymphaticis conoer.iſſe, declarat Plato in Phædro his verbis, Σιγῇ τοίνυν ἄκουέ μου· τῷ ὄντι γὰρ θεῖος ἔοικεν ὁ τόπος εἶναι, ὥστε ἐὰν ἄρα πολλάκις νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γένωμαι, μὴ θαυμάσῃς· τὰ νῦν γὰρ οὐκέτι πόρρω διθυράμβων φθέγγομαι, id eſt, tacitus ergo audi. Reuera enim diuinus hic locus videtur eſſe. Itaque ſi crebrò tibi progrediente oratione lymphatus fieri videar, ne mirare. Nunc enim, quæ loquor, non longè abſunt à dithyrambis. Audaces autem appellat dithyrambos, vel propter inuſitatam & audacem verborum iuncturam, vel propter pedes & numeros lege ſolutos vt mox ſubiicit.

DEVOLVIT) deorſum voluit, id eſt, quaſi è ſuperiore loco verba fundit, verba grandia loquitur. permanſit autem in priore ſimilitudine fluminis magna vi delabentis, & præcipitantis.

LEGE SOLVTIS) non quòd numeri Pindarici, etiam dithyrambici, lege ſint ſoluti, ſed quòd numerorum dithyrambicorũ maior ſit licẽtia, quàm aliorũ.

SEV DEOS, REGESQVE) quidam libri habent, *regéſve*. Deos, vt Apollinem: reges, vt Hieronem Siciliæ regem.

DEORVM SANGVINEM) Homerus multis locis διογενέας & διοτρεφέας βασιλῆας id eſt, à Ioue natos, & à Ioue educatos, appellat: & Heſiodus, Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. id eſt, ex Ioue reges.

CENTAVRI] Herculem, Pirithoum, & ceteros Lapithas ſignificat qui centauros deuicerunt.

CECIDIT TREM. FLAM CHIMAE.] Bellerophontem ſignificat: de quo lege Pindar. carm. 13. Olymp. & vide annot. ad Od. 27. lib. 1.

ELEA DOM RED. PALMA] Virg. Georg. 1. *Eliadum palmas Epiros equarum*. & 3. *Hic vel ad Elei metas & maxima campi Sudabit ſpatia, & ſpumas aget ore cruentas*. & lib. 6. Æneid. *Quattuor hic inuectus equis, & lampada quaſſans, Per Graium populos, mediaque per Elidis vrbem Ibat ouans, &c.*

CAELESTEIS] id eſt, quaſi cælum gloria attingenteis vel cùm aliis cæleſtibus ob gloriam cõparandos.

PVGILEMVE EQVVMVE] ſiue eum laudat qui pugilatu vicerit, ſiue eum, qui curſu, & certamine equeſtri ſuperior fuerit. epiſt. ad Piſones, *Et pugilem victorem, & equum certamine primum* alij de Caſtore & Polluce dictum volunt, à quibus diſſentio.

ET CENT. POTIORE SIGN. MVNERE] videlicet carminibus donat, quæ quibuſlibet ſignis & operibus manu factis ſunt diuturniora Pindar. Nem. quinto carmine ait ſe non eſſe ſtatuarum faciendarum artificem, neque ſigna fingere motu carentia, & quæ perpetuò inſiſtant in ſua baſi: ſed carmina condere, quæ terras & maria peragrent, eorùmque, qui certamine aliquo victores extiterint, laudes nunciẽt, & coronas. Verba Pindari ſunt hæc, Οὐκ ἀνδριαντοποιός εἰμ᾽, ὥστ᾽ ἐλινύσοντα ἐργάζεσθαι ἀγάλματ᾽ ἐπ᾽ αὐτᾶς βαθμίδος ἑσταότ᾽ ἀλλ᾽ ἐπὶ πάσας ὁλκάδος στεῖχ᾽ ἀπ᾽ Αἰγίνας διαγγέλλοισ᾽, ὅτι Λάμπωνος υἱὸς Πυθέας εὐρυσθενὴς νίκη Νεμείοις παγκρατίου στέφανον.

FLEBILI SPONSAE] flebilis hoc loco valet triſtis, mæſtus Interdum ſignificationem habet patiendi, vt Od. 24. lib 1. *Multis ille bonis flebilis occidit* ſiue (inquit) deplorat ſponſum ſuæ ſponſæ immatura, atque acerba morte ereptum.

MORES AVREOS] id eſt, mores antiquos & aureæ ætatis, atque ex eo probos, caſtos, & ſanctos. vt Od. 16. epod. *Iuppiter illa piæ ſecreuit litora genti, Vt inquinauit ære tempus aureum*. eodem pertinet, quod ſtatim ſequitur: *quamuis redeant in aureum Tempora priſcum*. Nota eſt autem ex Heſiodo ætas aurea, argentea, ærea, ferrea. Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων ἀθάνατοι ποίησαν &c idest, Aureum quidẽ primũ genus hominũ, diſtinctè & articulatè loquentium fecerant dij immortales, &c.

EDVCIT IN ASTRA] id eſt, vt Od. xxv. lib. 3. loquitur, *ſtellis inſerit*. Catul. *vocare in cælum*, Virg. AEneid. 3. *tollere in aſtra*. M. Tull. *ferre in cælum*. idem ad Attic. lib. 2. *laudes noſtras in aſtra ſuſtulit*. ſic idem Horat. Satyr. 7. lib. 2. *Abſentem ruſticus vrbem Tollis ad aſtra leuis*. Idem epiſt. ad Fuſc Ariſt *Quæ vos ad cælum effertis rumore ſecundo* corruptè autem legitur in aliis libris *deducit*. cùm libri ferè omnes veteres habeant, *educit*. ſic Virg. lib. 2. AEneid *cæloque educere iuſſit*. ibid. *ſummiſque ſub aſtra Eductam tectis*.

NIGROQVE INVIDET ORCO] adimit Orco, id eſt à morte vindicat. nam quæ aliis inuidemus, adimimus, aut certe adimere volumus.

DIRCAEVM] Pindarum poetam Thebanum. Dirce fons Thebanus. cycnum autem id eſt, vatem. ſup. Od. xx. lib 2. *& album mutor in alitem*. de cycnis dicemus ad Od. prox. horum autem verborum hæc ſententia eſt Pindarus longe ſe ab humo tollit, quoties canit Deorum, aut regum, aut victorum laudes, non ſerpit humi, ſed ſublimis, & longiſſimè remotus à terra volat.

EGO APIS MAT. C] Pindarum quidem cum cycno, ſe autem cum ape Calabra comparat, arrogantiæ crimen fugiens ſic Lucret. lib. 4. in princ. ſe cum apibus comparat. *Floriferis vt apes in ſaltibus omnia libant, Omnia nos itidem depaſcimur aurea dicta*. vſus eſt eadem comparatione & Simonides, vt refert Plutarch. πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ, &c his verbis. ὥσπερ γὰρ ἄνθεσιν ὁμιλεῖν ὁ Σιμωνίδης φησὶ τὴν μέλιτταν, ξανθὸν μέλι μηδομέναν, &c. id eſt, quemadmodum enim verſari circum flores apem ait Simonides, mel flauum molientem, &c.

MATINAE] Calabræ. Nam Matinus mons in Calabria eſt. ſupra Od. xxviii libr 1. *litus Matinum*. & Od. xvi. epod. *Matina cacumina*.

CARPENTIS THYMA] ſic ſupr, Od. xxvii. *carpere flores*: quod Græci vno verbo dicunt ἀνθολογεῖν. vide annot. ad Od. 11. lib. 1.

VVIDÍQVE TIBVRIS] ſupr. Od xxix. lib. 3. *vdum Tibur*: idque propter aquarum, quibus irrigatur, copiam, vt Od. prox. *Sed quæ Tibur aqua fertile perfluunt*. [al. *præfluunt*]

OPEROSA] elaborata, laborioſa multo labore perfecta. Od. xii. lib. 3. *Mineruam operoſam* dixit. & Od. 1. lib. 2. *diuitias operoſiores*. iam *operoſa paruus*. [illegible] eſt.

CARMINA FINGO] facio, tamquam figulus, aut fictor. fictor cùm dicit, fingo, figuram ponit, inquit Varro lib. 5. de ling. Lat. Virg Geor. 1. *& dædala fingere tecta*. lib. 8. AEneid. *& corpora fingere lingua*.

CONCINES] canes vtitur eodem verbo & Catull. in nupt. Iuliæ & Manl. *Nuptialia concinens Voce carmina tinnula*. alter M Tull de finibus 5. *vidéſne vt hæc concinant?* id eſt, concordent?

MAIORE POETA PL] verſibus ſublimioribu, & carmine grauiore, & maiore ſcribendi ſpiritu.

QVANDOQVE] quandocumque, vt Od. ſuperiore.

PER SACRVM CLIVVM] per cliuum Capitolinum, qui forum Romanum ſpectat. Nam, qui triumphabant, per viam ſacram, & forum Romanum in Capitolium vehebantur, vt intelligere licet ex M. Tull. orat. de ſupplicus. *At etiam, qui triumphant, eoque diutius viuos hoſtium duces ſeruant, vt his per triumphum ductis, pulcherrimum ſpectaculum, fructumque victoriæ populus Rom. percipere poſſit, cum de foro in Capitolium, currus flectere incipiunt, illos duci in carcerem iubent, idemque dies & victoribus imperij, & victis vitæ finem facit.* Alij putant per eum cliuũ, triũphum agi ſolitũ eſſe, qui Velabrũ attigit, auctoritate Suetonij adducti, in Iulio Cæſare: cuius hæc verba ſũt, *Gallici triũphi die Velabrum prætervehens pæne curru excuſſus eſt, axe diffracto, aſcẽditq; Capitoliũ ad lumina quadraginta elephãtis dextra, atq; ſiniſtra lychnuchos geſtantibus.* Porphirio *per ſacrum cliuum* in.

Et ſpiſſa nemorum coma,
Fingent AEolio carmine nobilem.
Romæ principis Vrbium
Dignatur ſuboles inter amabileis
Vatum ponere me choros:
Et iam dente minùs mordeor inuido.
O, teſtudinis aureæ
Dulcem quæ ſtrepitum Pieri temperas!
O mutis quoque piſcibus
Donatura cycni, ſi libeat, ſonum!
Totum muneris hoc tui eſt,
Quòd monſtror digito prætereuntium,
Romanæ fidicen lyræ:
Quòd ſpiro, & placeo: ſi placeo: tuum eſt.

QVEM TV MELPOMENE, &c.] ſignificat, cũ qui ad poeticam factus ſit natura, neque clarum pugilem, neque ludis Olympicis equeſtri certamine victorem, neque præſtantem imperatorem vmquam futurum: ſed poetam nobilem.

PLACIDO LVMINE] oculis placidis, beneuolis, amicis, non obliquis, vt Callim. ὄμμασι λοξῶς. Sappho. λοξῶς βλέπουσα.

VIDERIS] aſpexeris. vt ſuprà Od. 17. lib. 2. *Seu libra, ſeu me ſcorpius aſpicit.* coniunctè autem ſunt intelligenda *ſemel videris*, non *ſemel naſcentem*.

ILLVM NON LAB. ISTHM.] id eſt, certamen curule Iſthmium. certamen autem Iſthmium, ſeu Iſthmicum à Siſypho fuiſſe inſtitutum Melicertæ cadauere, quod à delphino in Iſthmum, vbi ſita Corinthus eſt, delatum fuerat, reperto tradunt ſcriptores. certaminis præmium pinea corona erat: quæ prius ex apio fuerat. Iſthmia ne Corintho quidem à Memmio euerſa, fuiſſe intermiſſa: ſed tantiſper dum ciuibus infrequens, ac deſerta fuit, à Sicyoniis fuiſſe procurata, atque adminiſtrata ſcribit Pauſan. Corinth.

ACHAICO] Eléo. Virg. lib. 1. Georg. *Eliadum palmas Epirus equarum.*

CLARABIT) clarum reddet. Vtitur hoc verbo M. Tull. in poemate illo de ſuis rebus geſtis in ſecundo conſulatu: *Iupiter excelſa clarabat ſceptra columna.* & item ſæpe in Arato & Lucret. lib. 3. pro verbo declarandi. *Haſce ſecundùm res animi natura videtur. Atque animæ claranda meis iam verſibus eſſe.*

NEQVE RES BELLICA, &c.) neque rebus bene geſtis in bello, deuictiſque ac ſubactis hoſtibus, laureatus, & aurato curru vectus triumphabit.

Deliis) Delphicis & Apollinaribus foliis, id eſt, laurea corona. Laurus enim Apollini ſacra eſt.

OSTENDET CAPITOLIO.) hoc icirco dicit, quia qui triumphabant, in Capitolium (vt ſuprà dixi) vehebantur.

PRAEFLVVNT) duo cod. Vatic. Torneſ. Ruſſard. Nicot. habent *præfluunt*, quos ſecutus ſum. nonnulli *perluunt*: alij *perfluunt*, vt vulg. T. Liuius quidem libro 44. annal. ferè ita loquitur, vt habent libri illi, quos primo loco commemoraui. *Duo cingunt eam flumina. Clauſula latere vrbis, quod in orientem patet, præfluens. Barbana ab regione.* &c.

COMAE) frondes, vt infrà Od. 7. *redeunt iam gramina campis, Arboribúſque coma.*

FINGENT) reddent, efficient. ſic Virgilius lib. Æneid. 2. *nec ſi miſerum fortuna Sinonem Finxit, vanum etiam, mendacémque improba finget.* Salluſtius bello Catil. *quæ natura, prona, & ventri obedientia finxit.* lege quæ annotata ſunt ſupr. ad illum locum, *Carmina fingo.* Od. 2. huius lib.

AEOLIO) Sapphico, & Alcaico. Od. 30. lib. 3. *Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos.*

PRINCIPIS VRBIVM) Virg. in Tityro *Verùm hæc tantum alias inter caput extulit vrbes, Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.* Horat. Od. 14. huius lib. *ô tutela præſens Italiæ, dominæque Romæ.*

SVBOLES) ſic habent tres Vatic. & aliquot alij libri manuſcr. & ita apud Lucret. in emendatis codicibus lib. 5. *Siue virûm ſuboles, ſiue eſt muliebris origo.* & apud Virg. Pollione. *Cara Deûm ſuboles, magnum Iouis incrementum.* Feſtus, & Nonius. Per Romæ ſubolem populum Romanum ſignificari puto.

ET IAM DENTE MIN. MORD. INVIDO] tamquam inuidia maior, vt ſuprà Od. 20. lib. 2. *inuidiáque maior vrbes relinquam.* Sic & Salluſt. *Gloria inuidiam viciſti.*

DVLCEM QVAE STREPITVM] teſtudinis cãtum, ſtrepitum dixit, vt epiſtol. 2. lib. 1. *Ad ſtrepitum citharæ ceſſatum ducere curam.* & epiſt. 13. *nec meretrix tibicina, cuius ad ſtrepitum ſalias.* ſed hoc loco addidit epithetum, *dulcem*: in illis duobus non item Petrus Victorius in commentariis ſuis in lib. 3. Ariſtot. de arte dicendi, ſcribit, fortaſſe Horatium in eandem culpam incidiſſe, cùm tibicinæ, ſeu tibiæ & citharæ cantum, ſtrepitum nominauit, in quam Dionyſius ille, qui AEneus dictus eſt, cùm Calliopæ vocem κραυγὴν, id eſt, clamorem, ſeu clangorem appellauit. Ego Horatium proprio nomine, non tranſlato, vſum eſſe putarim. At Ariſtoteles diſertè dicit nomẽ κραυγὴν trãſlatè ab illo poeta eſſe poſitum, eámque tranſlationem, vt vitioſam, & ineptam, reprehẽdit. ſtrepitum autem, quem ψόφον Græci vocant, propriè conuenire in animis docet idem Ariſtot. lib. β. de anima, his verbis: ἡ δὲ φωνὴ ψόφος τίς ἐστιν ἐμψύχου. τῶν γὰρ ἀψύχων οὐδὲν φωνεῖ, ἀλλὰ καθ' ὁμοιότητα λέγεται φωνεῖν, οἷον αὐλὸς, καὶ λύρα καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἀψύχων. id eſt, vox autem ſonitus eſt quidam corporis animati. Inanimorum enim nihil vocem mittit: ſed ex ſimilitudine quadam vocem mittere dicuntur: verbi gratia tibia, & lyra, & alia omnia inanima. Quòd ſi quis ſtrepitum citharæ tranſlatè dictum eſſe contendet: ſic Horatium defendam, ſtrepitum ab eo eſſe poſitũ, pro eo, quod Græci τερέτισμα, vel κρεγμὸν, vel quippiam ſimile, dicunt. τερετίζειν autem tranſlatum eſt ab hirundinis, aut cicadæ ſtrepitu. κρέκειν verò verbum eſt fictum à re ipſa: ſignificátque ſtrepitum quendam edere: ex quo κρεγμὸν citharæ ſonitum appellat Apollon. lib. 4. Argon. vbi de Orpheo loquitur, citharæ cantu Sirenum voces auertente. Idem ibid. φόρμιγγα εὔκρεκτον nominat, id eſt, εὔηχον, ſuauiter ſonantem, ſeu ſtrepentem. eodem pertinet verſiculus ille, quem teſtem producit Suidas, Ἀλλ' ἐγὼ δὴ πλήκτρῳ Λοκρὶς ἔκρεξε χέλυς. id eſt, ſed cùm plectro Locra cithara crepuit. Ordo autem verborum hic eſt, O Pieri, id eſt, ô Muſa, quæ teſtudinis, hoc eſt, citharæ aureæ dulcem ſtrepitum temperas.

PIERI] vocandi caſus, Græcus: qui breuis eſt à recto in ις. docet Seruius ad illum locum *Amarylli vocares*: in Tityro: & hunc verſum profert.

TEMPERAS] moderaris, aptas. modularis, ad concentum concordem inflectis. vide annot. ad Od. 8. lib. 1.

O MVTIS QVOQVE PISCIBVS] Piſceis omneis præter ſcarum, & fluuiatilem porcum, mutos eſſe, id eſt, vocem non mittere ſcribit Ariſtot. ſed Mnaſeas Patrenſis (vt ſcribit Athen. lib. 8.) ait piſceis, qui ſunt in fluuio Clitore, vocaleis eſſe. Præterea Philoſtephanus piſceis quoſdam ποικιλίας nomine, in Aorno vocem mittere tradit. Sed Pauſanias Arcad. narrat ſe propterea, quòd acceperat ποικιλίας eſſe vocaleis, ad fluuium Aornum à prima luce vſque ad veſperam (quo tempore maximè vocem mittere dicebantur) commoratum eſſe: verum ne tenuiſſimum quidem eorum ſonum audiuiſſe. Vniuersè igitur piſcium genus eſt ἄφωνον, id eſt, mutum, ſeu vocis expers. ex quo natus iocus ille Stratonici citharistæ in quen

dam Propin nomine, citharœdum, magna quidem corporis ſtatura, ſed imperitum artificem: *μέγας ἰχθύς*, id eſt, magnus piſcis. piſcem nominauit *διὰ τὴν ἀφωνίαν*, inquit Athenæus, propterea quòd nihil caneret, quod quidem eſſet *ἀφωνότερος*. ſignificat autem Horatius, ſe beneficio muſæ poëtam eſſe, non ſua virtute, ſuóve ingenio, cùm ea poſſit etiam piſceis, qui ſunt natura muti, vocaleis, atque adeò muſicos efficere.

5 CYCNI.] Plato in Phædone cycnos vult eſſe cùm in omni reliqua vita, tum maximè mortis tempore muſicos, & canoros. ſic enim apud illum loquitur Socrates, *ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερόν τι νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ, καὶ ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν· οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ᾄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσι γεγηθότες ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπερ εἰσὶ θεράποντες.* mox ſubiicit *ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες*. id eſt, *ſed veremini, ne amariore, atque iniquiore animo ſim, quàm ſuperiore vita fui: atque (vt apparet) ego vobis diuinandi ſcientia deterior cycnis eſſe videor: qui, vbi ſenſerint ſibi moriendum eſſe, cùm antea canere ſoliti ſint, tum illo tempore plurimum, & maximè canunt, lætantes ſe ſtatim ad Deum, cuius famuli ſunt, abituros.* Lucianus autem in libello *περὶ τοῦ ἠλέκτρου ἢ τῶν κύκνων*, ſignificat, totum illud eſſe fabuloſum de electro & de cycnorum cantu apud Eridanũ. Nam irridentem nautæ, qui putat quoſdam homines canendi ſcientia, & facultate præditos, eo loco in aueis fuiſſe commutatos, atque iccircò etiam nunc canere, muſicæ non oblitos. Aelianus libro primo *ποικίλης ἱστορ.* omnino nihil à Luciano diſsidet ſic enim ſcribit de cycnis: *ὅτι δ' εἰσὶ ᾠδικοί, τοῦτο μὲν ἤδη καὶ τεθρύλληται· ἐγὼ δ' ᾄδοντος κύκνου οὐκ ἤκουσα. ἴσως οὐδ' ἄλλος. πεπίστευται δ' οὖν ὅτι ᾄδει· καὶ λέγουσί γε αὐτὸν μάλιστα ὡραιότατον ἑαυτοῦ τὸν χρόνον ἀφ' ὅτου ... καὶ εὐφωνότατον ὅταν ᾖ περὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ βίου* id eſt, *Cycnos autem canendi ſtudio teneri, hoc quidem iam etiam omnium ſermone vulgatum eſt. Ego autem canentem cycnum audiui numquam, & fortaſſe neque alius quiſquam. ſibi igitur omnes perſuaſerunt cycnum canere. aiuntque eum illo maximè tempore, maximè vocalem, & maximè canorum eſſe, cùm* agit ſupremum vitæ diem. & Plinius cap. 23. lib. 10. *Olorum morte narratur flebilis cantus, falsò, vt arbitror, aliquot experimentis.* Securus igitur eſt Horatius opinionem vulgi, præſertim veterum poëtarum teſtimonio confirmatam. Lucretius lib. 3. procem. *quid enim contendat hyrundo Cycnis.* Idem lib. 4. *Paruus vt eſt cycni melior canor, ille gruum quàm Clamor in ætheriis diſperſus nubibus Auſtri.* ibid. *Nec ſimili penetrant aureis primordia forma, Cum tuba depreſſo grauiter ſub murmure mugit, Vallibus. & gelidis orti cycni ex Heliconis Cùm liquidam tollunt lugubri voce querelam.* Virg. Mœr. *Vare tuum nomen, ſuperet modò. &c.) Cantantes ſublime ferent ad ſidera cycni.* Idem lib. 7. AEneid. *Ceu quondam niuei liquida inter nubila cycni Cum ſeſe è paſtu referunt, & longa canoros Dant per colla modos:* ad quem locum Seruius notat: *Secundum Plinium, qui ait in naturali hiſtoria, cycnos ideò ſuauius canere, quia colla longa & inflexa habent: & neceſſe eſt eluctantem vocem per longum & flexuoſum iter varias reddere modulationes.* Ex quo *δουλιχόδειροι* dicuntur ab Homero, id eſt, *δολιχαύχενες*. Poſtremò Plutarchus lib. *εἰ πρεσβ. πολιτ.* ex eadem opinione ſcripſit illa: *Οὕτως ἐπεὶ τὸ πράττειν καὶ λέγειν μᾶλλον ἀνθρώποις, ἢ κύκνοις τὸ ᾄδειν μέχρι τῆς τελευτῆς κατὰ φύσιν ἐστίν, οὐκ ἀφετέον τὴν πρᾶξιν, ὥσπερ τινὰ λύραν συντόνον* id eſt, Itaque quoniam agere, & dicere hominibus magis, quàm cycnis canere vſque ad exitum vitæ conſentaneum naturæ eſt, non eſt ea res omittenda, tanquam lyra quædam contenta. Quem Plutarchi locum mihi Germanus Valens indicauit.

QVÒD MONSTR. DIG. PRAETER.] notum illud eſt de Demoſthene, *qui illo ſuſurro* (vt ait M. Tull. Tuſcul. 5.) *aquam ferentis mulierculæ, vt mos in Græcia eſt, inſuſurrantiſque alteri, hic eſt ille Demoſthenes, οὗτος ἐκεῖνος Δημοσθένης, delectari ſe dicebat.*

ROMANAE FIDICEN LYRAE] epiſt. lib. 1. 19 ad Mæcen. *Libera per vacuum poſui veſtigia princeps, Non aliena meo preſsi pede. &c.* Idem Od 30. lib. 3 *Dicar quà violens obſtrepit Aufidus, Et quà pauper aquæ Daunus agreſtium Regnauit populorum, ex humili potens, Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos.*

DE LAVDIBVS DRVSI.

Ode IIII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

- ∪ - - ∪∪ - ∪∪
- ∪ - - ∪∪ - ∪
- ∪ - - ∪ - ∪
- ∪∪ - ∪∪ - ∪ -

QValem miniſtrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aueis vagas
Permiſit expertum fidelem
Iupiter in Ganymede flauo,

Olim iuuentas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium:
Vernique, iam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus

Venti pauentem: mox in ouilia
Demiſit hoſtem viuidus impetus:
Nunc in reluctanteis dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ:

Qualémve lætis caprea paſcuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam lacte depulſum leonem,
Dente nouo peritura, vidit:

Videre Rhæti bella ſub Alpibus
Druſum gerentem, Vindelici quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri

Dextras obarmet, quærere diſtuli:
Nec ſcire fas eſt omnia: Sed diu,
Lateque victrices catervæ
Conſiliis iuuenis reuictæ

Senſere, quid mens ritè, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus
Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros animus Nerones.

Fortes creantur fortibus, & bonis:
Eſt in iuuencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Doctrina ſed vim promouet inſitam: 34
Rectique cultus pectora roborant:
Vtcumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.

Quid debeas, ô Roma, Neronibus
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal
Deuictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris.

Qua

Qui primus alma riſit adorea,
Dirus per vrbeis Afer vt Italas,
Ceu flamma per tedas: vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
Poſt hoc ſecundis vſq; laboribus
Romana pubes creuit: & impio
Vaſtata Pœnorum tumultu
Fana deos habuere rectos:
Dixítque tandem perfidus Annibal,
Cerui luporum præda rapacium
Sectamur vltro quos opimus
Fallere, & effugere eſt triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuſcis æquoribus ſacra
Natóſque, maturóſque patres
Pertulit Auſonias ad vrbeis,
Duris vt ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna per cædeis ab ipſo
Ducit opes, animúmque ferro,
Non hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem
Monſtrúmve ſummiſere Colchi
Maius, Echioniáve Thebæ.
Merſes profundo: pulchrior euenit.
Luctere: multa proruet integrum
Cum laude victorem: gerétque
Prælia coniugibus loquenda.
Karthagini iam non ego nuntios
Mittam ſuperbos: occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interempto.
Nil Claudiæ non perficient manus.
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & curæ ſagaces
Expediunt per acuta belli.

QVALEM MINISTRVM FVLMINIS, &c.] Quo tempore in lucem editus eſt Iupiter, eodem natam eſſe aquilam, & ad id prœlium quod aduerſus gigantes commiſſum eſt, aduolaſſe, quaſi victoriæ Deorum nuntiam, tradunt fabularum ſcriptores. Itaque in auium partitione, Iupiter aquilam ſibi adoptauit: qua miniſtra, & nuntia vti ſolet ad eos, quibus læti aliquid ſignificare, quóſque inſigneis, & claros efficere in animo habet. Propterea ἀετὸν à Græcis appellatum eſſe volunt non ἀπὸ τοῦ ἀΐσσειν, ſed παρὰ τὸ ἐτεὸν δηλοῦν, id eſt, quia verum patefaciat, ac declaret. Qualis igitur (inquit) aquila eſt, quam iuuenta volandi ſeu potiùs pugnandi, & prædandi imperitam è nido primùm foras extruſit, ventique verni docuerunt inſolitos volandi conatus, mox in ouium greges, & ſepta vigor à natura inſitus deorſum immiſit, tum edendi, pugnandique cupiditas in dracones incitauit, atque impulit: aut qualis eſt catulus leonis, quem caprea paſcuis intenta eius dentibus iamiam dilaceranda, ac peritura vidit, talem Druſum Rhœti, & Vindelici videre. lege hac de re Strabonem lib. 4. & Paterculum lib. poſter.

REGNVM IN AV. VAG.] quamobrem auium rex eſt aquila? an quod omnium auium celerrimè volat? an quia ſola ex auibus ſolem irretortis oculis intuetur, & ſpectat? an propter eius officia, & fidem erga Iouem?

EXPERTVS FIDELEM] immo Iuppiter ipſe (vt eſt in fabulis) aquilæ ſpecie Ganymedem rapuit.

PATRIVS] paternus. nempe aquilæ. Itaque ſtatim ſequitur, *neque imbellem feroces Progenerant aquilæ columbam.*

NIDO PROPVLIT] nido foras expulit nondum volatui aſſueſactam, in aliis lib. eſt *pro vlit:* ſed *propulit* malo: & ita habent libri aliquot manuſcripti: in quibus eſt Faern. Vrſ. Vatic. 2. & quattuor, quibus hic nuper in mea Gallia vſus ſum.

LABORVM INSCIVM] vel volandi inſcium, ſeu inſuetum. ſequitur enim mox, *Iam... ites docuere niſus venti, &c.* vel prædandi, & pugnandi inſolentem, & neſcium, ſeu imperitum.

INSOL. NISVS] vel non vſitatos prædandi conatus, vel non vſitatos volatus.

MOX IN RELVCT. DR.] ſic apud Homerum Iliad. μ. aquila ſerpentem correptum vnguibus, deferre in nidum ſuum parat ſed à reluctante dracone acriter morſa, prædam ex vnguibus dimittere cogitur. quo auſpicio Polydamas Hectorem murum Græcorum oppugnare, & perrumpere cogitantem, reuocare ac deterrere conatur, ſed fruſtra.

AMOR DAPIS] cibi cupiditas, & fames.

LACTE DEPVLSVM LEONEM] catulum leonis modò, ab vbere matris ſeiunctum, ſeu à lacte remotum. Virg. Tityro, *quo ſæpe ſolemus Paſtores, ouium teneros depellere fœtus* ad quem locum Seruius, *Depellere,* id eſt, à lacte remouere. ſic idem Virgil. Melib *Depulſos à lacte domus quæ clauderet agnos.* idem Palæmone, *Dulce ſatis humor, depulſis arbutus hœdis.*

DENTE NOVO PERITVRA] peritura dente leonis iuuenis nouo, id eſt, nondum prædæ aſſuefacto, ſeu nondum in pugna exercitato.

RHOETI] Strabo libr. 4. Rhœtos, & Vindelicos in iis Alpium partibus collocat, quæ ad Orientem, & Auſtrum ſpectant, vt ſint Heluetiis, & Boiis finitimi: vbi & de Druſo eadem ſcribit, quæ hic laudat Horatius. de Vindelicis etiam Od. xiiii. huius libri: *Vindelici didicere nuper, Quid Marte poſſes.* Rhœti, Vindelici autem, eſt ἀσύνδετον. vel addenda copulatio &, quæ tamen abeſt à codicibus Donati, Faern. Torn. & duob. Vatic.

DRVSVM] Claud. Druſum, qui in Germania diem ſuum obiit.

(QVIBVS MOS VNDE DED. &c.] id eſt qui Vindelici quamobrem vtantur ſecuribus in prœlio Amazonum more, non nimis diligenter hoc quidem tempore exquiſiui, atque in aliud tempus diſtuli. Strabo lib. 2. quæ de Amaſonibus tradita ſunt, monſtri ſimilia, fabuloſa, incredibilia denique eſſe exiſtimat, his verbis: Περὶ δὲ τῶν Ἀμαζόνων τὰ αὐτὰ λέγεται καὶ νῦν καὶ πάλαι τερατώδη, καὶ πίστεως πόρρω. Τίς γὰρ ἂν πιστεύσειεν ὡς γυναικῶν στρατὸς, ἢ πόλις, ἢ ἔθνος συσταίη ἄν ποτε χωρὶς ἀνδρῶν, καὶ οὐ μόνον γε συσταίη, ἀλλὰ καὶ ἐφόδους ποιήσαιτο ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν χώραν; id eſt, *De Amazonibus eadem nunc dicuntur, quæ & olim, nempe monſtri ſimilia, & longè à fide remota. Quis enim credat, mulierum exercitum, aut ciuitatem, aut nationem ſine viris conſiſtere, neque verò ſolum conſiſtere, ſed etiam in alienos fines incurrere atque inuadere potuiſſe?* Similem ἀπιθανίαν, ſeu ἀδιάβατον eſſe dicebat Ioſ. Scaliger apud Pindarum quodam loco, καὶ τὶς ἄνδρας ἀνικάτους δαίμων ... &c. Præclarè autem Horatius, id quod ſciebat, aut certè accipere atque audire potuerat, nempe Vindelicos, quos Liburnos eſſe putat Seruius, ab Amazonibus originem duxiſſe, ſe vel neſcire, vel non quæſiuiſſe dicit, quaſi in alia re magis occupatum, & aliud agentem. lege Seruium ad illum Virg. locum Æneid. 1. *atque intima tutus Regna Liburnorum, &c.* Vbi hunc Horatij locum profert.

NEC SCIRE FAS EST OMNIA:)] fas, id eſt, poſſe, δυνατὸν, vt diximus ſupr. ad Od. 11. lib. 1. vel ita interpretare. nec ſcire licet omnia vt alij maluiut.

æqui decreuerat, vel maluit, quia res in prouincia Salinatoris geſta fuerat. T. Liuius lib. 28. Valerius Max. lib. 4. cap. 1.

Et pulcher fugatis ille dies, &c.] pulcher dies, id eſt, felix & fortunatus dies. ſic loquitur M. Tull. lib 4 epiſt. ad famil. *Noli quærere. ita mihi pulcher hic dies viſus eſt, vt ſpeciem aliquam viderer videre quaſi reuiuiſcentis reipub.* Horat. infrà Oda prox. *Inſtar veris enim vultus vbi tuus Affulſit populo, gratior it dies, Et ſoles meliùs nitent.* Eſt autem hîc tranſlatio, ſeu potiùs allegoria. Nam per diem pulchrum, diei illius lætitiam ſignificat, quo die victus ac cæſus eſt Annibal: per tenebras fugatas metum ex omnium animis atque ex Italia depulſum, Karthaginienſibus, & Afris ex Italia pulſis

Risit] lætus, & hilaritatis plenus fuit, ἐγέλασε. vt infrà Od. xi. *Ridet argento domus.* & Lucret. libr. 1. *ridentes vndas* dixit. vide annot ad Od. xviii. libr. 2

Adorea] victoria, & gloria. Plin lib. 18. cap. 3. *Gloriam ipſam a farris honore adoream appellabant.* Pompeius Feſtus. *Adoream, laudem, ſeu gloriam dicebāt, quia glorioſum eum putabant, qui farris copia abundaret.* Plaut. in Amphitry. *Qui præda, atque agro, adoreáque affecit populares ſuos.* Propriè tamen adorea frugum copiam, & vbertatem ſignificat. Varro lib. 4. de lingua Lat. *Plebi rura largitur adoream.*

Dirus per vrbeis Afer vt] horum verborum hæc ſententia eſt: pendéntque à ſuperioribus: vt, id eſt, poſteaquam Italiam peruaſit & percurſauit Annibal, veluti flamma tedas. vel Eurus vndas peragrare ſolet, hic primus dies parta victoria lætitiam attulit populo Rom. Errant autem qui hîc legi poſſe putant, *Afer it Italiam.* Iam *dirus Afer* conſuetudine Horatiana dictum eſt. ſic enim Od. xii. lib. 2. *Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare.* & Oda vi. lib 3. *Antiochum Annibalémque dirum.*

Equitavit] ſic Eurip. in Phœniſſ. Zephyrum equitaſſe in cælo dicit Ἰόνιον κατὰ πόντον ἐλάτᾳ πλεύσασα, περιρρύτων ὑπὲρ ἀκαρπίστων πεδίων Σικελίας, Ζεφύρου πνοαῖς ἱππεύσαντος ἐν οὐρανῷ, id eſt, Cùm in mari Ionio remis nauigaſſet ſuper circumfluos, & fructus experteis Siciliæ campos, flatibus Zephyri in cælo equitantis. notauit Muretus lib. 1. Var. lect. cap. 10.

Post hoc] poſt Aſdrubalis cædem, victoriámque populi Rom.

Secundis laboribus] ſecundis prœliis.

Impio] impio tumultu dixit, quoniam impiorum, & barbarorum eſt templa deorum, aras, ſtatuas vaſtare, incendere, euertere, quod fecerunt Perſæ, quo tempore Xerxe duce toti Græciæ bellum intulerunt. quam eorum immanitatem, atque impietatem barbaram AEſchylus his verſibus deſcribit in Perſis: Οἳ γῆν μολόντες Ἑλλάδ᾽, οὐ θεῶν βρέτη ᾐδοῦντο συλᾶν, οὐδὲ πιμπράναι νεώς, βωμοὶ δ᾽ ἄιστοι, δαιμόνων θ᾽ ἱδρύματα πρόρριζα φύρδην ἐξανέστραπται βάθρων, i. Qui cum in Græciam veniſſent, neque deorum ſimulacra diripere, neque templa incendere veriti ſunt· aræ autem deletæ, deorúmque ſtatuæ funditus è ſedibus ſuis euerſæ ſunt.

Vast. Poen. tum fana deos hab. rect] horū verborū hæc ſententia eſt. fana à Karthaginienſibus anteà vaſtata, poſt hanc victoriā, Deorum ſtatuas habere rectas ſeu erectas, quæ fuerant videlicet de ſuis ſedibus deturbatæ. ſic hunc locum explico, non, vt inepti quidam homines ſomniant deos propitios. Deos autem pro Deorum ſtatuis poni non eſt nouum, neque inuſitatum M. Tull. accuſ. Verr. proœm. *Deum denique nullum Siculis, qui ei paulo magis affabrè, atque antiquo artificio factus videretur, reliquit.* Idem frumentar. *Deum verò nullum violauit, nullum attigit.* Idem de ſignis. *Dij ablati, fana vexata.* ibidem. *Tum imperator populi Rom. vir clariſſimus Deos patrios reportabat Segeſtanis ex vrbe hoſtium recuperatos.* T. Liuius lib. 27. *Sed maiore generis eius præda abſtinuit Fabius, quàm Marcellus, qui interroganti ſcriba, quid fieri de ſignis vellet, (ingentis magnitudinis Dij ſunt: ſuo quiſque habitu in modum pugnantium formati) Deos iratos Tarentinis relinqui iuſſit.* Iam verò quòd rectos hoc loco pro iuſtis, ac propitiis accipi volunt, in eo non ſatis mihi videntur Latini ſermonis vſum tenere. rectum enim appellant propriè Latini, quod eſt directum, quod obliquo, prauóque contrarium, quod erectum eſt, quod ſtat: quorum reperiuntur exempla apud hunc poëtam, Catull. M. Tull. Horat. Satyr. 2. lib. 1. *Candida, rectáque ſit.* epiſt. ad Auguſt. lib. 2. *Securus cadat, an recto ſtet fabula talo.* Catull. *Quinctia formoſa eſt multis, mihi candida, longa, Recta eſt.* Idem rectos homines appellat, ſeruos lecticarios. M. Tull. Academ libr. 2. *intereſſe oportet, vt inter rectum, & prauum: ſic inter verum, & falſum.* pro Murena. *homines cum rectè, & in loco conſtitiſſent, iuberet abire, & recti anguli* (ὀρθαὶ nominant Græci) qui neque ſunt acuti, neque obtuſi, ſed pares. Idem valet apud Græcos ὀρθοί. Homer. ἰλιάδ. α. ὀρθαὶ τρίχες. Pauſan. in Attic. τὸ δ᾽ ἄγαλμά τε τῆς Ἀθηνᾶς ὀρθόν ἐστιν ἐν χιτῶνι ποδήρει. id eſt, ſimulacrum autem Palladis, rectum eſt cum tunica talari. & Euripid. in Hecuba. Ἕως μὲν οὖν γῆς ὀρθ᾽ ἔκειθ᾽ ὁρίσματα. id eſt, Tantiſper dum recti terræ ſiti erant termini, &c. & Athen. lib. 4. ſcribit Athenienſeis templum Dionyſii rectum condidiſſe ab Amphictyone vini, & aquæ temperationem edoctos. tunc enim (inquit) rectus Bacchus eſt, & non ad prolapſionem procliuis, cùm vinum dilutum eſt, & cùm modicè bibitur: vt fortaſſe locus ille, qui eſt Od. xviii. lib. 1. *non ego te candide Baſſareu, inuitum quatiam,* ſic explicari poſſit. ego te inuito neque vinum immodicum, neque aqua minùs, quàm oporteat, temperatum bibam. *inuitum* autem dixit, quia quicquid fit diis inuitis, atque iratis, infeliciter cadit, vt alibi dicemus. ſed verba Athen. ſunt hæc: διὰ τοῦτο ἱερὸν Διονύσου ὀρθοῦ ἱδρύσασθαι. τότε γὰρ ὀρθὸς ὄντως ἐστί, καὶ οὐ σφαλερός, ὅταν συμμέτρως, καὶ κεκραμένος πίνηται. Plato Lachete: ὀρθὴ ἂν ἡμῶν ἡ πόλις ἦν, καὶ οὐκ ἂν ἔπεσε τοιοῦτο πτῶμα, id eſt, recta eſſet vrbs noſtra, neque talem caſum cecidiſſet. Per tranſlationem autem ſermonis rectum pro eo, quod eſt cum virtute coniunctum, & pro bono ponitur, & rectè pro bene. M. Tull. pro Murena. *Negat fuiſſe rectum Catone tam ſeuere geſto conſulatu pro Murena dicere.* & *recte facta,* quæ Græci κατορθώματα dicunt: & *recta ſtudia* in Topicis & Horatius Od. ix. huius libri. *rectum animum ſecundis, dubiiſque rebus* appellat eum, qui neque ſecunda fortuna effertur, neque aduerſa deprimitur, qui ſemper erectus eſt, numquam aut nimium elatus, aut nimium demiſſus: & Satyr. 3. lib. 2. *rectum animi,* conſtantiam, æquabilitatem, tranquillitatem. Quod ita eſſe, vt dico, declarat eadem ſententia aliis verbis expreſſa eadem ſatyra. *ſtare animo.* ſic Horat. *Cum prudens ſcelus ob titulos admittit inanes, Stat animo?* *ſtare animo* enim valet, animum habere à vitio purum, & incorruptum, miniméque deprauatum. Et Plautus in Bacchid: *rectum ad ingenium bonum* dicit, qui non eſt deprauatus, qui non eſt procliuis ad nequitiam, aut libidinem, & Ennius. *Quò vobis mentes, rectæ quæ ſtare ſolebant Ante hac, dementes ſeſe flexere viai?* rectus autem pro eo, quem propitium, aut placatum, aut beneuolum dicimus, mihi non videtur eſſe vſitatum in tota lingua Latina.

Servi luporum præda] hæc dicuntur ab Annibale nos karthaginienſes, tamquam cerui. Romanos tamquam lupos, inſequimur.

Quos opim fallere et effug.] quos ſi effugere poſſimus, magnam Diis habere gratiam, magnique triumphi loco ducere debeamus. tale eſt illud Terent. in Heauton, *triumpho, ſi licet me latere tecto abſcedere,* id eſt, triumphi loco habeo, ſi mihi liceat

latus tegere, periculumque, in quo verſor, declinare. Græcè dicerem οὐκ ἂν ἐκκλίνοιμι ἐκ φλέγοντος πυρὸς ἀμαρτωλόν.

OPIMVS] amplos, magnificus. ſic ſpolia opima dicuntur, quæ dux populi Romani duci hoſtium detraxit, quod alibi annotauimus.

FALLERE] id eſt, latere. vide annot. ad Od. x. lib. I.

GENS, QVAE CREMATO, &c.] hæc ſunt vel ex ſecundo lib. AEn. notiſſima. ad hunc autem locum pertinent illa ex carm. ſæcul. ad Deos: *Cui per ardentem ſine fraude Troiam Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes Liberum muniuit iter.*

NATOSQVE] & filium Aſcanium, AEnéas ſcilicet: itémq; ſuos liberos alij Troiani, qui AEneam ſecuti ſũt.

MATVROSQVE PATRES] vt Anchiſen AEneas. Virg. AEneid. 5. *aut maturus Aceſtes*. in lib. de art. poet. *Maturuſne ſenex, an adhuc florente iuuenta.*

DVRIS VT ILEX, &c.] à ſimilitudine ducta ab ilice, quæ bipennibus & ſecuribus tonſa id eſt, ramis ſpoliata eo magis creſcit, oſtendit, Romanos incommodis, damnis, aduerſis prœlijs & cædibus magis ac magis inualeſcere, & vigere.

ALGIDO] Algidum nomen montis eſt hoc loco, in agro Tuſculano. vt Od. xxi. lib. I. *aut gelido prominet Algido*. oppidum etiam eodem nomine appellatur.

PER DAMNA, PER CAEDEIS] Virg. lib. II. AEneid. *Bellum importunum ciues cum gente deorum, Inuictiſque viris gerimus: quos nulli fatigant Prælia, nec victi poſſunt abſiſtere ferro.*

DVCIT] acquirit, ſumit. comparat vt de arte poet. *& veras hinc ducere voces* & Satyr. I lib. 2. *aut, qui Duxit ab oppreſſa meritum Karthagine nomen.*

NON HYD. SECTO CORP.] Hydram Alcæus ἐννεακέφαλον, id eſt, nouem capitum Simonides πεντηκοντακέφαλον, id eſt, quinquaginta capitum facit. hanc in Lerna delitescentem (Lernam autem alij fontem, alij locum denſa ſilua obſitum fuiſſe volunt) interfecit Hercules. Pauſanias Corinth. narrat hydram ſub platano quadam, quæ fonti Amymonæ fluuij propinqua erat, vixiſſe, eamque ceteris hydris magnitudine præſtitiſſe caput vnum ei, non plura fuiſſe: (quod poſtremum abhorret ab inueterata & peruulgata omnium opinione, hydræ vno capite ab Hercule abſciſſo, neſcio quot alia renaſci conſictum eſſe. quam opinionem hoc loco ſequitur Horatius. Idem Pauſanias ibidem tradit Herculem Hydræ cruore, & veneno telorum ſuorum cuſpides tinxiſſe multa alia de hydra ſcribũt poetæ, quæ ne ſim longior, prætermitto. Horat epiſt. I. ad Auguſt. lib. 2. *Diram qui contudit hydram, notaque fatali portenta labore ſubegit, Comperit, inuidiam ſupremo fine domari.*

FIRMIOR CREVIT IN H.] ſubintell. quàm hæc gens in nos.

MONSTRVMVE SVMMISERE COLCHI] vel tauros ignem ſpiranteis, quos tamen à Medéa edoctus Iaſon iunxit aratro, & agrum ſulcauit: vel potius draconem illum ingentem, inſomnem, velleris aurei cuſtodem, vel armatos homines ex huius Draconis dentibus diſſeminatis natos: qui tandem Medeæ carminibus concitati, mutuis vulneribus confoſſi conciderunt, atque interierunt. vide annot. ad Od. III. epod.

ECHIONIAEVE THEBAE] Thebæ dicuntur Echioniæ ab Echione Cadmi genero. ſignificatur autem hoc loco, draco ille Marti ſacer Aretiani fontis cuſtos, quem Cadmus propterea, quòd eos, qui ex illo fonte aquabantur, necabat, iratus interfecit: ex cuius dentibus Palladis monitu ſatis, nati ſunt quinque homines armati, Vdæus, Chthonius, Pelór, Hyperenor, Echion Pherecides autem, & Apollonius quilto plures natos eſſe volunt) qui omnes, præter vnum Echionem, mutuis ſimiliter vulneribus ſaucij perierunt. Virg. Georg. 4. hanc vtramque fabulam tangit, *Hæc loca non tauri ſpirantes naribus ignem Inuertére, ſatis immanis dentibus hydri: Nec galeis, denſiſque virûm ſeges horruit haſtis, ſed grauida fruges, &c.* Hanc fabulam perſequitur item Euripides in Phœniſſ. & Apollon. lib. 3. Argon.

MERSES PROFVNDO &c.] ſi merſeris in mare, pulchrior emergit: ſi luctere, &c. non diſſimulabo in vno atque altero libro manuſcripto me ſcriptum reperiſſe, *Merſus profundo, &c.*

PROROVET] proſternet proruendi verbo etiam ſuprà vſus eſt Od. xxxv. lib. I. *Iniurioſo ne pede proruas Stantem columnam.* & Lucret. lib. 3. *neque autem corpora deſunt, Ex infinito quæ poſſint forte coorta Proruere hanc rerum violento turbine molem.* & 5. *Proruere hanc rerum violento turbine ſummam.* ſic enim vtrobique eſt legendum, non *corruere*: vt in ſcholijs Lucretianis pluribus verbis oſtendimus.

INTEGRVM] hoſtem etiam integrum, & incolumem & paullo ante victorem, profligabit ac ſubiget. nam minus eſſet mirum, ſi ſaucium percelleret, ac perucrteret.

CONIVGIBVS LOQVENDA] id eſt, à coniugibus commemoranda. Sed ab vtrorum coniugibus? eorumne, qui vicerint, virorum ſuorum virtutem, ac victoriam prædicantibus: an eorum, qui proſtrati, ac ſubacti ſint, viros ſuos interemtos deſiderantibus, ac lugentibus?

KARTHAGINI IAM NON EGO] veriſimile eſt Annibalem toties iam in Italia victorem, quamplurimos Karthaginem miſiſſe ſuarum victoriarum nuntios. Nunc igitur ait Annibalem, tanta clade accepta, & Aſdrubale occiſo deſiturum de ſe poſthac tam glorioſe & ſcribere, & prędicare: vel tam ſuperbos de ſuis victorijs nuntios mittere.

OCCIDIT, OCCIDIT SPES OMNIS] ſpes omnis præciſa eſt, ſpes omnis interiit. Sic Plaut. Moſtell. *occidit ſpes noſtra.* Hoc ad hiſtoriã referendũ eſt. Narrãt. n. hiſtorici, Annibalem Aſdrubalis capite aſpecto, res Karthaginienſium deſperaſſe, ſic locutum, *agnoſcere Karthaginis fortunam.*

PERFICIENT] ſic habent codic. 2. Vatic. Iann. Faer Vrſ Torneſ. vulg. *efficient*: nonnulli etiam manuſcr. *perficient*, quod ſe reperiſſe in alijs libris item manuſcr. teſtatur & vir doctus, Iac. Gruquius Meſſinius.

CVRAE SAGACES] diligentia, & cura cum ingenio, & conſilio coniuncta.

EXPEDIVNT) expeditum reddunt dant ei facultatem euadendi, & vincẽdi. ſic Virg lib. 2. AEneid. *Deſcendo, ac ducente Deo flammã inter & hoſtes Expedior.*

PER ACVTA BELLI) cùm Hugolinus Martellius Florentinus vir doctiſſimus Laurentij Strozzij Cardinalis familiaris, me admonuiſſet ita ſcriptum eſſe in codice quodam manu ſcripto, non vt in vulgatis, *acuta bella*. ego eos libros, quos domi habebam, à Iann. Faern. Vrſino mihi commodatus ſtatim conſului: in eiſque eandem ſcripturam ſine vlla litura expreſſam reperi, quam confirmarunt duo Vatic. à me poſteà aditi, acceſſit omnium poſtremus Torn. & alij, quos in Gallia quinque poſt annis nactus ſum: vt omittam vnum & alterum impreſſum, cum antiquiſſimo & manuſcr. comparatum. Itaque de lectionis quidem veritate minimè dubitandum eſt. quid autem ſignificet per acuta belli, videndum. Ego exiſtimabam *acuta belli* intelligi poſſe, diſcrimina, & pericula belli, ſeu prœlij potius, in quibus celeritate, & ingenio, & ſagacitate, & vſu opus eſt · conſilio autem nullus locus. Sed Hugolinus dicebat per acuta belli, Achilli Statio Luſitano videri ſignificari acumina, & ſollertia, & (vt ita dicam) ſubtilitates belli: quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur. Cuius ſententiam ſi probemus, erit hæc huius loci ſententia, Eam curam in re militari adhibet Claudius eaque ſagacitate eſt, vt hoſtium arteis & ſtratagemata facile declinet, aut propulſet. Sex. Iulius Frontinus quidem

in præfatione lib. 1. ſtratagematicôn, ſtratagematica interpretatur *belli ſollertias*, & *ſollertia ducum facta*. Iam verò hoc loquendi genus *acuta belli*. & Horatio vſitatum eſt, & illis ſimile, *ſubita belli, obliqua tumuli*. &c. quæ extant apud T. Liuium. ſic ille lib. 6. annal. *tres exercitus ſcriberent, vnum ad præſidium vrbis: alterum, qui, ſi qui alicubi motus extitiſſent, ad ſubita belli mitti poſſet: tertium longè validiſſimum*, &c. Idem 29. *obliqua tumuli*. Idem libro trigeſimo, *incerta belli*. eodem *belli*. eod lib. *incerta fortuna*, & *incerta caſuum*. idem lib. 33 *quaſſata muri*. eod. libr. *auerſa inſulæ*. Catul. de coma Beren. *condita pectoris*. Lucret. libr. 1. *Ardua dum metuunt, amittunt vera viai*. ibid. *non tibi caca Nox iter eripiet, quin vltima naturaï Peruideas*: ſic Cæſar lib. 3. de bello ciuili, *Pergamique in occultis, ac remotis templi, quo præter ſacerdotes adire fas non eſt, quæ Græci ἄδυτα appellant, tympana ſonuerunt*. Nam ſic hunc locum emendamus, cùm in omnibus exemplis vulgatis legatur *templis*.

AD AVGVSTVM, DIVTIVS in tranſmarinis prouinciis morantem.

Ode V. Dicolos tetraſtrophos: vt, Scriberis Vario, fortis, & hoſtium.

– – –∪∪– –∪∪– ∪–
– – ∪∪– –∪∪– ∪–
–– –∪∪– ·∪∪– ∪∪
–– –∪∪– ∪–

Diuis orte bonis, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes iam nimiùm diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ.
Inſtar Veris enim vultus vbi tuus
Affulſit populo, gratior it dies,
Et ſoles meliùs nitent.
Vt mater iuuenem, quem Notus inuido
116 *Flatu Carpathij trans maris æquora*
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci diſtinet à domo:
Votis, omnibúſque & precibus vocat:
5 *Curuo nec faciem littore demouet:*
Sic deſideriis icta fidelibus
Quærit patria Cæſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaq; Fauſtitas:
Pacatum volitant per mare nauitæ:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur caſta domus ſtupris:
Mos, & lex maculoſum edomuit nefas:
Laudantur ſimili prole puerperæ:
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paueat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæſare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?
Condit quiſque diem collibus in ſuis,
Et vitem viduas ducit ad arbores.
Hinc ad vina redit lætus, & alteris
Te menſis adhibet deum.
Te multa prece, te proſequitur mero
Diffuſo pateris, & laribus tuum
Miſcet numen, vti Græcia Caſtoris,
Et magni memor Herculis.
Longas ô vtinam dux bone ferias
Præſtes Heſperiæ, dicimus integro
Sicci mane die: dicimus vuidi
Cùm ſol Oceano ſubeſt. 117

BONIS] beneficis, deorum eſt epithetum. Deorum enim eſt benefacere.

ABES IAM NIMIVM DIV] ſic loquitur Liuius lib. 29. *vt mos eſt iis, qui diu abſunt.*

PATRVM SANCTO CONC.] ſenatui, ſeu potiùs ſenatorum conuentui. vt loquitur M. Tull. epiſt. ad Seru. Sulpic. lib. 4. Eſt enim concilium cœtus, congregatio, conuentus, frequentia quædam, à concalando, id eſt, conuocando dictum, inquit Feſtus. Plaut. Milite glorioſo, *ſed, ſi ambas videre in vno miles concilio volet*. Lucret. lib. 2. *Multáque præterea magnum per inane vagantur, Concilio rerum quæ ſunt reiecta*: id eſt, quæ non potuerunt congregari, & cohærere. Idem lib. 3. *Quàm, mortale quod eſt, immortali, atque perenni Iunctum, in concilio ſæuas tolerare procellas?* Iterum lib. 2. *Quod tamen vt poſſint, ab ortu, concilioque Nil facient præter vulgum, turbámque animantum*. Virg. AEneid. 3. de Cyclopibus, *concilium horrendum*. itaque *concilio* per c non per ſ ſcribendum eſt hoc loco.

LVCEM REDDE TVAE] redde te patriæ, cui lux es. redi in patriam.

INSTAR VERIS ENIM, &c.] horum verborum hæc ſententia eſt: Cùm vultus tuus, qui inſtar veris eſt, affulſit populo, dies ſunt lætiores, & ſol quodammodo nitidius, ac purius lucere videtur, id eſt, maior eſt dierum ſerenitas. ſic infrà in carmine ſæculari ad Deos, ſolis currum, nitidum dixit: *Alme ſol, curru nitido diem qui Promis, & celas*. Sol maculoſus, atque in nubem conditus, imbreis, Notóſque denuntiat: pallidus grandinem: cæruleus pluuiam: ruber & igneus Euros: at nitidus ac lucidus, ſerenitatem. Virgil. Georgicôn primo. Scaliger indicauit mihi hæc ex AEſchylo videri eſſe imitata. in Aga. Σοὶ γὰρ μολόντος [illegible] ἑστίαν θάλπος μὲν ἐν χειμῶνι σημαίνεις μολόν. &c. id eſt, domum cùm venis, calorem in bruma ſignificas & nuntias.

VT MATER IVVENEM, &c.] vt mater, (inquit) votis, & ominibus, id eſt, bonis verbis, & precibus vocat filium iuuenem. quem Auſter aduerſo flatu longius anno morantem à domo materna diſtinet: nec curuo, &c. iuuenem pro filio vſurpauit, vt Od. XII. lib. 2. *Telluris iuuenes*: & epiſt. ad Piſon. *Pater & iuuenes patre digni.*

INVIDO] qui inuidet matri reditum filii: aduerſo.

DISTINET] ſic habent libri manuſcripti: *detinet* libri vulgati ſed neſcio quomodo mihi magis placet ea ſcriptura, quam ſequitur Porphyr. *diſtinet*: confirmaturque auctoritate librorum. 2. Vatic. Faern. Vrſ. Torn. Nicotiani.

DEMOVET] ſic legendum potiùs, quàm *dimouet*, vt ſit ἀπὸ [illegible] pro de littore mouet. ſic loquitur Terentius Adelph. *Ꝗ ne nunc iam oculos à meo amicu quoquam demoueam tuos*. Tali fere ſimilitudine vtitur Oppian. lib. 4 de piſcib. vbi de ſargis loquitur, [illegible] id eſt, Quemadmodù auiſ cùm materfilium vnicum, aut nupta virum in oras longinquas profectum mærens dimiſerit, mens ei domi languet cogitanti quantum mare ſit interiectum, & quos menſes abſit: accedês autem ad vltimos maris fluctus vocem lugubrem & lacrimoſam mittit,

orans vt properet nec eam pedes deſiderio exanimatam domum reducunt, habet autem oculos in mari defixos.

SIC DESIDERIIS ICTA FIDELIBVS)ſic pio deſiderio affecta.

TVTVS BOS ETENIM RVRA)βοῦς ἀροτήρ:bos arator. hoc igitur dicit.tuti ſunt agricolæ,& aratores.

PERAMBVLAT)peragrat.Od.xvII.epod *Perambulabis aſtra ſidus aureum.*

VOLITANT)nauigant.non eſt infeſtum mare prædonibus.tralatio.ſic ſupr. Od.xxxvII lib I. *Ab Italia volantem Remis adurgens.* CVLPARI METVIT FIDES nõ culpatur cuiuſquã fides quia nemo eſt, qui fidem datam non ſeruet:nemo,qui eam violet, aut labefactet *metuit* valet hoc loco εὐλαβεῖται,cauet, non vult,annot.ad Od.II.lib.2 fides igitur culpari metuit, id eſt,commiſſe cauet quamobrem culpetur:quod eſt, fides non fallitur,ſed inuiolata & ſancta ſeruatur.

MOS, ET LEX MACVLOSVM)boni mores, & lex Iulia de adulteriis,compreſſerunt adulteria.

LAVD. SIM. PR.)Heſiod.ἔργ. κ. ἡμέρ.in ceteris bonis,ac premiis quæ ait eos homines, qui iuſtitiam colant,conſecuturos eſſe,hoc numerat,filios parentibus ſimileis,his verbis,Τίκτουσι δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσι.& Theocrit. ἐγκωμ. Πτολεμ. eius mulieris, quæ virũ ſuũ non amat,mentẽ dicit in alio viro ſemper eſſe occupatam,eam liberos patri diſſimileis parere.ſic Theocr. Ἀστόργου δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόος αἰὲν Ῥηΐδιοι δὲ γοναί,τέκνα δ' οὔποτ' ἐοικότα πατρί.id eſt,mulieris virum ſuum ex animo non amantis, ſemper in alieno mens eſt:faciles fœtus: liberi numquam patri ſimiles.Politiſſimus autem poëta Catull. in eo carmine,quod ſcripſit in Iuliæ nuptias, precatur, vt Torquatus filius naſciturus ſuo ſit ſimilis patri Manlio,*& facilè inſciis Noſcitetur ab omnibus. Et pudicitiam ſuæ Matris indicet ore.* Ariſtot.lib.2. politicorum, ſcribit,populis quibusdam Libyæ ſuperioris (quos Garamantes eſſe ex Pomponio Mela ſuſpicor) communeis eſſe inter ipſos vxores,liberos autem natos diuidi ex parentum ſimilitudine in eis expreſſa.ſic Ariſtoteles, τὰ μὲν τοι γινόμενα τέκνα διαιρεῖσθαι κατὰ τὰς ὁμοιότητας.

CVL. POENA PREM. COM.)id eſt,culpam cõtinuò ſequitur pœna.culpam ita celeriter ſequitur pœna,vt pede pedẽ premat,ſic Od II.lib.3.*Rarò antecedentẽ ſcelestũ Deſeruit pede pœna claudo* Quamquam in illa Oda II.ſententia generalis eſt,quæ ſignificat,rarò impia & ſcelerata facta manere impunita,etiam ſi dij non ſtatim ea puniant:& ita explicat Seruius ad illum Virgil.verſum lib.1.AEneid.*At ſperate deos memores fandi, atque nefandi.*hîc autem ſignificat Horatius,beneficio Cæſaris leges eſſe validas & ratas: ſtatim, vt aliqua, mulier peccauit,& in adulterio deprehenſa eſt, eam ſupplicio affici.ſic ſupr.Od.xxIV.lib.3.*Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.*Idémque de viris ſentiendum, qui in legem Iuliam commiſerint.

QVIS PARTHVM PAVEAT]Quis Parthos extimeſcat,viuo & ſaluo Cæſare?Auguſto Cæſare imperium obtinente,Parthi ſigna quæ Craſſo, & Antonio ademerant,Romam vltrò remiſerunt.vide Od.xv.huius libri.

CONDIT QVISQVE DIEM,&c.]diem totum vſque ad veſperum traducit in vineis ſuis, occupatus in vitis cultu,verbi gratia in adminiculorum ordinibus,capitum coniugatione,& religatione, & ſimilibus:neque metu incurſionum hoſtilium ab opere ruſtico deterretur.conditur dies,cùm ſol occidit, aut certè paullò poſt ſolis occaſum.Non admodum diſſimile eſt Plautinum illud, *comburere diem.*Menæch. *Clam vxorem vbi ſepulcrum habeamus & hunc comburamus diem* Simillimum & planè geminum eſt, componere diem.Virgil.lib.1.AEneid.*Ante diem clauſo componet Veſper Olympo,&c.*

ET VITEM VIDVAS.&c.] *quæ natura caduca eſt* (inquit M.Tull.)*& niſi fulta ſit,ad terram fertur,eademque vt ſe erigat,clauiculis ſuis,quaſi manibus,quicquid eſt nacta,complectitur.* Vitem igitur iungit cum viduis arboribus:quales ſunt vlmi populi,& ſimiles,quæ viduæ ſunt,antequam iungantur viti:iunctę autem, maritę dicuntur,vt ſupr Od.xv.libr.2. *platanúſque cælebs Euincet vlmos.* & Od.II.epod. *Altas maritat populos.* ad quem locum aliquot ex Catullo exempla annotauimus.

HINC AD VINA REDIT]quidam libri veteres habent, *Hinc ad vina venit,&c.*

ALTERIS]ſecundis Satyr.2.lib.2. *tum penſilis vua ſecundas,Et nux ornabat menſas cum duplice ficu.* Athenæus lib.14.docet etiam apud veteres fuiſſe ſecundas menſas eleganter, & accuratè apparatas, idque confirmat Pindari teſtimonio. Athenæi verba ſunt hæc: ὅτι δὲ ἦσαν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις αἱ δεύτεραι τράπεζαι πολυτελῶς [illegible] Πίνδαρος ἐν Ὀλυμπιονίκαις περὶ τῆς Πέλοπος κρεουργίας διηγούμενος [illegible] id eſt, fuiſſe autem etiam apud antiquos ſecundas menſas ſumptuosè apparatas,& accuratas, oſtendit Pindarus in Olympionicis de carnibus à Pelope cõciſis ita narrans:In menſis autem ſecundis carneis tuas diuiſerunt, & comederunt.mihi verò difficile eſt quemquam deorum,lurconem & voracem dicere.

TE PROSEQVITVR MERO]tibi libat.

DEFVSO PATERIS]id eſt, de pateris fuſo.quod faciunt libantes Diis immortalibus, vt annotauimus ſupr.Od.xxxI.libr.1.ad illum locum,*quid orat de patera nouum Fundens liquorem?* Idque docet Feſtus in voce, calpar *Calpar(inquit)vinum nouum,quod ex dolio demitur ſacrificij cauſa antequàm guſtetur.Ioui enim prius ſua vina libabant,quæ appellabantur Vinalia.* Iam *Defuſo pateris,* pro *Fuſo de pateris,* ἀναστροφή eſt,& genus loquendi Horatio,ceteríſque poetis vſitatum,& familiare, vt annotatum eſt ad Od.vII.lib.2 Virg.lib.5.AEneid ſine præpoſitione,& cum verbo ſimplici,dixit,*Vináque fundebat pateris.* cui ſimile eſt illud Georg.2. *hic fertilis vua, Hic latices,qualem pateris libamus & auro* Cùm haberent autem omnes cod. vulgati *Diffuſo*,ego auctoritatem cod.2.Vatican.& Iannoct. Faern. Torneſ.ſecutus *Defuſo* repoſui.

HESPERIAE]Italiæ,vt ſupr.Od.1.lib.2. *Heſperia ſonitum ruina.*

INTEG. SICCI MANE DIE]quid ſit integro die, declarat vox interiecta *ſicci*, id eſt,non poti.vt ſupr. Od.xvIII.lib.1.Eſt enim dies integer is, quo quis nihil dum guſtauit,neque bibit.*ſolidum* appellat Od.I.lib.1.*Nec partem ſolido demere de die Spernit.*ex quo *frangere diem.*Od.vII.lib.2.vide quæ ſunt annotata hac de re ad Odam illam primam lib.1.

VVIDI] contrarium eſt hoc nomen nomini *ſicci*. idem enim valet *vuidi*,quòd madidi,poti.Græci dicũt. βεβρεγμένοι, à verbo βρέχειν ὃ εἴρηται καὶ ἐπὶ τοῦ πίνειν. inquit Athenæus,id eſt,madefacere vſurpatur pro eo, quod eſt,bibere.Profert ille eo loco verſiculum Antiphanis,δεῖ γὰρ φαγόντας δαψιλῶς βρέχειν,id eſt,oportet etiam eos,qui comederunt largè bibere.ſic Virgil. Gall. *Vuidus hiberna venit de glande Menalcas.*

CVM SOL OCEANO SVBEST]id eſt, veſperi. Et ita omnia hic inter ſe contrariè reſpondent.*ſicci,vuidi. mane,cùm ſol Oceano ſubeſt.*id eſt,vt dixi, veſperi. ſubeſt Oceano autem,eſt ἀναστροφή,pro eo,quod eſt,cùm ſol eſt ſub Oceano,quod etiam à Gruquio notatum eſt.

AD APOLLINEM ET Dianam carmen ſæculare.

Ode VI. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris, niuis,atque diræ.

-υ-- υυ-υ--
-υ---υυ-υ-υ
-υ---υυ-υ--
-υυ--

D*Iue, quem proles Niobæa magna*
Vindicem linguæ,Tityóſque raptor
Senſit, & Troiæ propè victor altæ
Phthius Achilles,
Ceteris maior, tibi miles impar:
Filius quamuis Thetidis marinæ
Dardanas turreis quateret tremenda
Cuſpide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus,aut impulſa cupreſſus Euro,
Procidit latè,poſuítque collum in
Puluere Teucro.
Ille non incluſus equo Mineruæ
Sacra mentito,malè feriatos
Troas,& lætam Priami choréis
Falleret aulam:
Sed palàm captis grauis,heu nefas,heu,
Neſcios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latenteis
Matris in aluo:
Ni tuis victus,Venerísque grata
Vocibus diuûm pater annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor Argutæ fidicen Thaliæ
Phœbe,qui Xantho lauis amne crineis:
Dauniæ defende decus camenæ
Leuis Agyieu.
Spiritum Phœbus mihi,Phœbus artem
Carminis,noménque dedit poetæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela deæ,fugaceis
Lyncas,& ceruos cohibentis arcu,
Lesbium ſeruate pedem,meíque
Pollicis ictum:
Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè creſcentem face noctilucam,
Proſperam frugum,celerémque pronos
Voluere menſeis.
Nupta iam dices,ego dis amicum,
Sæculo feſtas referente luces
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis Horati.

PROLES NIOBAEA] Niobe Tantali filia Amphionis vxor, filios ex eo ſuſcepit duodecim, ſex mares, totidémque fœminas Hæc liberorum multitudine, & pulchritudine ferox Latonam præ ſe contemnere auſa eſt, cùm diceret, illam duos ſolùm peperiſſe. Apollinem,& Dianam: ſe duodecim. Iccircò Dij hac contumelia offenſi, Niobæ filios ad vnum interemerunt, Apollo maſculos in Cithærone venanteis, Diana fœminas intra parietes domeſticos, & propemodum in complexu, & gremio matris ſagittis confixit. Iupiter autem Nioben ſuas miſerias deflentem, ac deplorantem miſeratus, eam in ſaxum vertit: quod vſque ad hoc tempus (vt aiunt) in Sipylo monte Phrygiæ lacrymarum fonteis profundens ab omnibus cernitur. Hæc interpres Hom. ἰλιάδ. ω. quo loco hanc fabulam ſic perſequitur poeta. Καὶ γάρ τ' ἠΰκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου, Τῇ περ δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο, Ἓξ μὲν θυγατέρες. ἓξ δ' υἱέες ἡβώοντες. Τοὺς μὲν Ἀπόλλων πέφνεν ἀπ' ἀργυρέοιο βιοῖο Χωόμενος. &c. id eſt, Nam & formoſa Niobe cibi memor tandem fuit, Cui duodecim filij domi interierunt, ſex filiæ, & ſex filij puberes. Hos quidem Apollo interemit ſuo arcu argenteo, Iratus, &c. Pauſanias autem Atticis narrat, ſi propiùs ſpectes, ſaxum illud nullam mulieris ſpeciem præ ſe ferre: ſin longiùs abſis, videberis inquit tibi mulierem mœrore, & lacrymis contabeſcentem intueri. ſic Pauſanias, Ταύτην τὴν Νιόβην καὶ αὐτὸς εἶδον ἀνελθὼν ἐς τὸν Σίπυλον τὸ ὄρος. ἡ δὲ πλησίον μὲν πέτρα καὶ κρημνός ἐστιν, οὐδὲν παρόντι σχῆμα παρεχόμενος γυναικὸς οὔτ' ἄλλως, οὔτε πενθούσης, εἰ δέ γε πορρωτέρω γένοιο, δεδακρυμένην δόξεις ὁρᾶν. καὶ κατηφῆ γυναῖκα. Huc pertinet illud Ciceronis ex lib. 3. quæſt. Tuſcul. *Et Niobe fingitur lapidea propter æternum, credo, in luctu ſilentium.* Ariſtoteles lib. 7. de moribus ad Nicomach. vbi de continentia,& incontinentia diſputat, volens oſtendere, vtramque verſari in iiſdem rebus,in quibus temperantia,atque intemperantia,non in iis,quæ natura bonæ,aut honeſtæ ſunt, quales ſunt victoria, honos, liberi, parentes,neque in earum nimio:ita loquitur: καὶ ἐπαινοῦνται οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες. ἀλλ' ὅμως ἔστι τις ὑπερβολὴ καὶ ἐν τούτοις, εἴ τις ὥσπερ ἡ Νιόβη μάχοιτο καὶ πρὸς τοὺς θεούς. &c. id eſt, & qui in hæc ſtudium ſuum conferunt, laudantur: veruntamen etiam in his aliquod eſt nimium, ſi quis, vt Niobe, cum diis pugnet. Callimachus in hymno εἰς Δῆλον Nioben κακόγλωσσον nominat,id eſt, malæ linguæ, proptereà quòd ſe liberorum numero, & pulchritudine Latonæ præſtare dixerat.

MAGNAE VIND. LING.] *magna lingua vindicem*, hoc eſt, μεγαληγορίας, ſeu μεγαλορρημοσύνης id eſt, iactantiæ,& glorioſæ de ſe, ſuiſque rebus prædicationis: quam Græci magnam locutionem, ſeu magnam dictionem nominant, vltorem. *magna* igitur rectè interpretatur Porphyr. *ſuperba*. Atque hoc obſeruatum eſt à Gruquio.

TITYOSQVE RAPT.] de Tityo latonam rapere conato diximus ſupr. ad Od. 5. lib. 3.

TROIAE PROPE VICTOR.] cur propè victor? quia Hectorem interfecit, quo facto faciliùs Troia capi potuit, vt Od. 4. lib. 2. *& ademtus Hector Tradidit feſſis leuiora tolli Pergama Graiis.* Victorem autem non dixit ἁπλῶς, quia ante Troiam captam à Paride interemtus eſt, idque Apollinis impulſu. Virg. lib. 6. Æneid. princip. *Phœbe graueis Troiæ ſemper miſerate labores, Dardana qui Paridis direxti tela, manúſque Corpus in Æacidæ.* Sed quid locutus eſt Achilles, quod Apollinem offenderit? id fortaſſe, quod eſt apud Homer. ἰλ. χ. in princ. Nam eo loco Achilles minatur Apollini ſe de eo pœnas ſumturum, ſi poteſtas daretur, Troianis autem ſui recipiendi facultatem, ſpatiúmque dederat Apollo Agenori ſimulatus. ſic Homerus. Ἦ σ' ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύναμίς γε παρείη.

ALTAE] ἰλιάδ. α. αἰπεινὴ πόλις ἔσσεται. & alibi ſæpius, Τροίης αἰπὺ πτολίεθρον. & ὀδυσ. γ. αὐτὰρ ἐπεὶ πριάμοιο πόλιν διεπέρσαμεν αἰπήν. Virg. lib. 2. Æneid. *ruit alto à culmine Troia.*

PHTHIVS] Phthia Achillis patria: quod quidẽ notũ eſt vel ex illo vulgatiſs. Hom. verſu ἰλ. α. Ἠπατίκοι γὰρ

[illegible] ἐρίβωλον ἱκέσθαι. quę ſic Latinè reddidit M.Tul. lib. de diuin. 1. *Tertia me Phthiæ tempeſtas læta locabit.*

THETIDOS MARINAE] Nerei filiæ. Nereus autem Deus marinus.

MORD. VELVT ICTA FERRO, &c.] ſic Homer. ἰλ. δ Simoiſium Anthemionis filium, ab Aiace Telamonio interfectum, & lethali vulnere accepto eadētem, cum vlmo comparat, quam curruum opifex ferro abſcidit. Homer. [illegible] ,&c. Et ἰλ. ν Imbrium Mentoris filiū ab eodem Aiace cæſum cum fraxino, [illegible] Χαλκῷ [illegible] φύλλα πελάσσῃ. id eſt, ille autem cecidit vt fraxinus, quæ in vertice mōtis longè vndique apparentis ferro cæſa teneras frōdeis terræ admouit. & ἰλιάδ. π. Sarpedonem à Patroclo interfectum cum quercu, aut populo aut pinu. [illegible] id eſt, Concidit autem vt cùm quercus aliqua corruit, aut populus, aut pinus alta, ſeu frondoſa, quam fabri ſecuribus recens acutis exciderunt, vt eſſet natale, ſeu pars nauis. quos Homeri verſus exprimere voluit Virgil. Æneid. 2. vbi de Troia cadente loquitur, *Ac veluti ſummis antiquam in montibus Ornum, Cum ferro acciſam, crebriſque bipennibus inſtant Eruere agricolæ certatim: illa vſque minatur, Et tremefacta comam concuſſo vertice nutat, Vulneribus donec paullatim euicta ſupremum Congemuit, traxitque iugis auulſa ruinam.*

POSVITQVE COLL. IN PVL. TEVCRO] id eſt, occubuit. ſimilia ſunt illa. *Turpe ſolum tetigere mento & humum ore momordit.* de quibus diximus Od. 7. lib. 2. Verùm Achillis mortem non narrat Homer. in Iliade, vt antè diximus. Tantùm ὀδυσ. γ. fit de ea mentio. lib. autem vltimo ὀδυσ. facit animas Achillis, & Agamemnonis apud inferos vnà colloquēteis, hoc modo. [illegible] quorum verſuum ſi quis poſtremum, & partem eius, qui antecedit, cum hoc loco Horatiano conferet, videbitur Horatius Homeri verba Latinè exprimere voluiſſe. hanc autem ſcripturam *poſitque collum in Pul. Teuc.* reperi in duob. Vatic. & Faër. Iannoct. eámque puto veram, & germanam.

ILLE NON INCLVS. EQVO MIN. SACR.] id eſt, ſi Achilles vitam vſque ad Troiam captam perduxiſſet, neque à Paride Apollinis hortatu, atque impulſu interfectus eſſet: non per dolos, neque per inſidias Troianos inopinanteis, & ſecuros oppreſſiſſet: ſed primùm eos aperto Marte cepiſſet, deinde omnem in eos immanitatem effudiſſet.

EQVO] in hoc equo totius Græciæ principes incluſi, Menelaus, Vlyſſes, Diomedēs, Pyrrhus, Mneſtheus, Teucer, aliíque compluſes Troiam igni, ferróque vaſtarunt. de quo ſic Homerus ὀδυσ. δ. [illegible] ἄριστοι Ἀργείων, Τρώεσσι [illegible] id eſt, in equo ligneo in quo inſidebamus Græcorum principes, Troianis cædem, & interitū inferentes & [illegible] i. Vlyſſes autē, & qui cum eo erant, ſedebant in Troianorum concione, ſeu conuentu, ſeu ſenatu equo tecti. & ὀ. [illegible] Ἀργείων [illegible] i. verum eum in equum deſcendimus, quem Epeus fabricatus eſt, nos Græcorū optimates, &c. Virg Aen. 2. *Instar montis equum diuina Palladis arte Ædificant, &c.* ſequitur mox, *Huc delecta virûm ſortiti corpora furtim Includunt cæco lateri.* M.Tul lib. 2. de oratore ſcribit, *ex Iſocratis ludo, tamquam ex equo Troiano meros principes exiiſſe.* idem pro Murena, de Catilina, ciúſque copiis, ac ſociis loquens, oſtendénſque coniurationis Catilinariæ contagionem ad plureis pertinere, neque omnes illius ſceleris participes cum Catilina ex vrbe exiiſſe: ſed intra mœnia reſtitiſſe: magnopere denique metuendas eſſe inſidias, *latius patet (inquit) illius ſceleris contagio, quàm quiſquam putat, atque ad plureis pertinet. Intus, intus, inquam, eſt equus Troianus.* & in oratione pro M. Cœlio, eo loco, quo loco de amatoribus Clodiæ verba facit, quos illa in quibuſdam latebris deliteſcere: deinde, cum veniſſet Licinius, qui venenum, quo ipſa necaretur, traditurus erat, proſilire, & hominem comprehendere iuſſerat: quærit *quæ ratio, quonam modo latuerint, aut vbi: alueuſne ille, an equus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebre bellum gerentes tulerit, ac texerit.* Plautus Bacchid. totam hanc equi Troiani fabulam ſub Chryſali ſerui perſona, multis verbis perſequitur: eámque ad rem, quæ agitur, faceriſſimè accommodat. Lucretius hunc equum, durateum appellat lib. 1. his verbis, *Nec clam durateus Troia Pergama partu Inflammaſſet equus nocturno Graiugenarum.* idem autem valet durateus apud Lucretium, quod Plautum ligneus. Eundem Pauſanias durium nominatum eſſe tradit eodem fere nomine. Epeíque fuiſſe machinam bellicam ad verberandos, ac perfringendos muros comparatam. Pauſaniæ verba ſunt hæc Atticis: [illegible] χαλκοῦς. [illegible] Ἐλλήνων [illegible] i. equus durius qui appellatur æreus dedicatus eſt. Hoc autem opus Epei machinam fuiſſe ad muri Troiani euerſionem comparatam intelligit is, qui non putat Troianos prorſus ſtolidos ac ſtultos fuiſſe. Aiunt autem in illo equo Græcorum præſtantiſſimos & fortiſſimos incluſos fuiſſe. Et verò æris figura, planè ita ſe habet. Tum Mneſtheus & Teucer caput ex eo proferunt: & præterea Theſei filij. Appellatur eodem quoque nomine apud Eurip Troad. ſed alia ratione: [illegible] id eſt, vnde à poſteris durius equus appellabitur, quòd lignum ſeu haſtam ligneam abſconditam contineat.

MINER. SAC. MENT.] id eſt, quem ſimulabant Græci à ſe fabricatum eſſe, vt Palladem offenſam placarent. Virg. Æn. 2. *Votum pro reditu ſimulant.* ibid. *Hanc pro Palladio moniti, pro numine læſo Effigiem ſtatuere, nefas quæ triſte piaret.*

MALE FERIATOS] intempeſtiuè, & magno ſuo malo otianteis, quia tum non debuerunt ferias agitare, nec otioſi eſſe. M.Tull. ferè ſemper *feriatum* pro otioſo ponit. de natura deorum primo. *nolumus ſic feriatum volumus ceſſatione torpere. vt, ſi ſe commouerit, vereamur, ne beatus eſſe non poſſit.* & de orat. 3. *ſi ab illis à negotiis publicis aut temporibus excluſi, aut voluntate ſua feriati, &c.* Plaut. in Milite glorioſo. *tibi ego dico, feriatus ne ſis.*

FALLERET] lateret, [illegible]

AVLAM] [illegible] Hunier. [illegible] ſenatum. vel dic aulam Priami, id eſt, domum regiam Priami, & ita totam vrbem.

PALAM CAPTIS] aperto Marte, non inſidioſè captis. libri aliquot veteres habent. *Sed palàm victor grauis, &c.*

GRAVIS] acerbus, ſæuus, immitis [illegible]

NESCIOS FARI] neſcios fandi, infanteis. [illegible]

ETIAM LATENTEIS MATR. IN AC.] ſic Agamemnon apud Hom. ἰλ. ζ Menelaum hortatur, ne quemquam Troianum pretio accepto ſuis incolumem reddat, ac ne pueris quidem parcat adhuc cuſtodia ventris materni ſeptis. Homeri verba ſunt hæc:

[illegible]

τῷ μιᾷς ὑπεκφύγοι αἰπὺν ὄλεθρον, Χορεύσῳ ἡμετέρα: μηδ᾽ ὅττινα χαρίζῃ μάτηρ Κύπρις ἰδοῖσα φίρσι. μηδ᾽ ἐς φύγει, ἀλλ᾽ ἅμα πάντας Ἰλλᾶ ἐξαναλοιατ᾽ ἀκαίδιστοι, καὶ ἄφαντοι.

POTIORE ALITE] melioribus auibus, melioribus auſpicijs. vide Od. xv. lib. 1.

MVROS] Romanos. ductos autem muros ita dixit, vt Græci ἐλαυνόμενα τείχη.

ARGVTAE] arguté canentis, canoræ, ſonoræ.

LAVIS] lauas ſic loquebantur veteres, & ita ſemper Horatius, vt annot. ad Od iii. lib 2.

QVI XANTHO LAV. AMNE] tale eſt illud ſupr. Od. iiii. lib. 3. *Qui rore puro Caſtaliæ lauit Crineis ſolutos, qui Lyciæ tenet Dumeta, &c.* Xanthus Troiæ fluuius. Virg. lib 1. AEneid *prius quàm Pabula guſtaſſent Troiæ, Xanthúmque bibiſſent.*

DAVNIAE] Latinæ vt ſupr. Od. 1. libr. 2. *Dauniæ cædes.*

LAEVIS] imberbis. vt ſupr. ad Od. II. lib. 1 annotauimus. [Ἀγυιεὺς etiam dictus eſt Mercurius, quia Mercurij ſine membris fingebantur, & in vijs collocabantur γυῖα γὰρ τὰ μέλη. vide Vlp. in orat. κατὰ μειδ.]

AGYIEV] Apollo, Ἀγυιεὺς dictus eſt παρὰ τὰς ἀγυιάς: id eſt, vias, ſeu plateas. appellant autem ἀγυιὰς Elei τὰς ὑπ᾽ Ἀθηναίων καλουμένας στενωπούς, id eſt, appellant Elei ἀγυιάς, ea angiporta, quæ dicuntur ab Athenienſibus στενωποί. Hęc Pauſanias Eliacorum lib. 1. commemorat. idem Pauſanias Apollinem Ἀγυιέα in Corinthiacis. Docet Suidas, eſſe etiam ἀγυιέα columnam in acumen deſinentem quam pro foribus collocant: talcis autem columnas à nonnullis Apollini ſacras dici: ab alijs Baccho, ab alijs vtrique. Idem mox ſcribit, Ἀγυιὰς apud Atticos, fortaſſe eſſe aras, quæ ante ædeis priuatas poni ſolent: Et ἀγυιέα eſſe etiam columnam ante ędium atrium & veſtibulum, coni formam in extremo præ ſe ferentem. Hunc locum in libris vulgatis, qui habebant *Agyleu*, iam olim corruptum eſſe viderat P. Bembus, vir clariſſ.

SPIRITVM PHOEB. MIHI) ſupr. Od. xvi. lib. 2. *mihi parua rura, & Spiritum Graiæ tenuem camœnæ Parca non mendax dedit.*

VIRGINVM PRIMAE] Iulia Auguſti filia, Marcellæ Marcelli, & Octauiæ ſororis Auguſti, filiæ: vel Iulia, & Agrippina neptes, ex Agrippa, & Iulia.

PVERIQVE CLARIS PATRIB. ORTI.] C. & L. nepotes Auguſti.

DELIAE TVTELA DEAE] qui eſtis ſub tutela Dianæ, venatricis, & iaculatricis: ſeu quos Diana tuetur. idem ſenſit Catullus alijs verbis, carm. ſæcul. ad Dianam, *Dianæ ſumus in fide Puellæ, & pueri integri.* Iuriſconſulti eos ad ſuam tutelam perueniſſe dicunt, quibus deſiit eſſe tutor. & qui ipſi per ſe res ſuas administrare, & tueri poſſunt: ſed Horatius hos principes pueros & virgines Dianæ tutelam appellat, quia ſub eius ſunt tutela. aliter Od xiiii. *Auguſtum Italiæ, Romæque tutelam:* & epiſt. 1. lib. 1. Mæcenatem *rerum tutelam ſuarum* appellat.

COHIBENTIS] id eſt percutientis, & vulnerantis, ſeu configentis lyncas & ceruos fugienteis & ita cohibentis, ac reprimentis.

LESBIVM] Sapphicum Sappho enim Lesbia fuit.

LATONAE PVERVM] Apollinem Latonæ filium. Ex quo Latoum appellat Od. xxxi. lib 1. Puerum autem pro filio ab Horatio Græcorum more vſurpari interdum ſolere, alibi obſeruauimus, lectorémque admonuimus.

NOCTILVCAM] lunam nocte lucentem. Varro lib. 4. de lingua Latina, *itaque ea dicta Noctiluca in palatio. nam ibi noctu lucet templum.* Fortaſſe expreſſit epithetum νυκτιλαμπῆ quod vſurparat antè Simonides, vt intelligere licet ex quibuſdam eius verſibus qui repeniuntur apud Dionyſ. Halicarn. quod annotauit Muretus, ab Achille Statio admonitus.

PROSPERAM FRVGVM] ineſt in nomine *proſper* interdum vis quædam agendi, vt hoc loco: & apud M. Tull. lib. 6. de repub. *Deinde eſt hominum generi proſper, & ſalutaris ille fulgor: qui dicitur Iouis. proſperam frugum* igitur interpretor, *fruges proſperantem.* ſuo more autem iunxit hoc nomen patrio caſui.

CELEREMQVE PRON. VOLV.] *celerem voluere* genus eſt loquendi Horatio familiare, quod Ode octaua annotabimus: id eſt, celerem in voluendis menſibus, vel celeriter voluẽtem menſeis. hoc eò pertinet, quòd Luna 28. circiter diebus orbem ſuum conficit: quod eſt ſpatium menſtruum: ex quo lunam Græci μήνην, & μῆνας menſeis appellant. Vide quæ annotata ſunt ad Od. xxviii. lib. 3. ibi. *celeris ſpic. Cynthiæ.*

PRONOS] epiſt. de arte poët. *Vt ſiluæ folijs pronos mutantur in annos.*

SAEC. FEST. REF. LVCES] anno centeſimo, aut centeſimo decimo, vt infrà dicemus.

DIIS AMICVM] φίλον, id eſt, gratum, atque acceptum. ſupr. Od. xvii. libr. 2. *Nec dijs amicum, nec mihi te prius Obire, Mæcenas, mearum Grande decus, &c.*

REDDIDI] quod accepi, reddidi, id eſt, accini, recitaui. vide annot. ad Od. xi. huius libri.

DOCILIS MODORVM] ego, quæ ſtudioſè, & facilè didici verſus, ſeu cantus Horatianos.

AD L. MANLIVM TORQVATVM,

notans per verni temporis deſcriptionem rerum omnium viciſsitudinem.

Ode VII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Heroicus hexameter catalecticus: qualis, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen: hoc modo:

Diffu- - gere ni-uu nes rede -uu unt iam – gramina-uu campu- -

Secundus quiſque eſt dactylicus Archilochius dimeter hypercatalectus, cõſtãs duobus dactylis & ſyllaba hoc modo:

Arbori-uu búſque co-uu ma-

- - -uu- -uu- - -u u - -

- uu -uu -

Diffugere niues, redeunt iam gramina cãpis,
Arboribúſque coma.
Mutat terra vices, & decreſcentia ripas,
Flumina prætereunt.
Gratia cum Nymphis, geminíſque ſororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes, monet annus, &, almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora miteſcunt Zephyris: ver proterit æſtas
Interitura, ſimul
Pomifer auctumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cæleſtia Lunæ:
Nos vbi decidimus
Quò pius AEnéas, quò Tullus diues, & Ancus:
Puluis, & vmbra ſumus.
Quis ſcit, an adijciant hodiernæ craſtina ſummæ
Tempora Dij ſuperi?
Cuncta manus auidas fugient heredis, amico
Quæ dederis animo.
Cùm ſemel occideris, & de te ſplendida Minos
Fecerit arbitria,

Non, Torquate genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas,
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec lethæa valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

DIFFVGERE NIVES] Verni temporis deſcriptio. Eſt & altera lib. I. Od. IIII. *Soluitur acris hiems, &c.*

COMAE] frondes, vt ſupra Od. III. huius lib. *Et ſpiſſa nemorum coma* & Od. XXI. lib. I. *Vel latis fluuiis, & nemorum coma, &c.* honorem appellat Od. XI epod. *Hic tertius december, ex quo deſtiti Inachia furere, ſiluis honorem decutit.*

MVTAT TERRA VICES] id eſt, mutatur anni tempus. fit in terris temporis commutatio, & viciſſitudo.

ET DECRESCENTIA RIPAS, &c.] id eſt, flumina, quæ niuibus, & pluuiis hibernis creuerant, nunc decreſcentia, intra alueos ſuos, & intra ripas ſuas labuntur, & fluunt. hæc enim vis eſt verbi *præterire* hoc loco, vt & Od. XI. lib. 2. *quis puer ocius Reſtinguet ardentis Falerni Pocula prætereunte lympha?* & Tibull. *Sed canis æſtiuos ortus vitare ſub vmbra Arboris, ad riuos prætereuntis aquæ.* Contrà Od. II. huius lib. *Monte decurrens velut amnis imbres, Quem ſuper notas aluere ripas.*

GRATIA CVM NYMPH. &c.] Pauſanias Bœoticis, complureis enumerat Gratiarum imagines, & ſtatuas à veteribus pictoribus, ac fictoribus pictas. & fictas. ſua autem ætate miratur cur fingantur. & pingantur nudæ. nos ſupr. Od. XXX. lib. I. rationes aliquot probabileis attulimus. Cum hoc loco congruit id, quod eſt Od. XIX. lib. 3. *Gratia Nudis iuncta ſororibus.* & Od. IIII lib. I. *Iunctæque nymphis Gratiæ decentes Alterno terram quatiunt pede.*

DVCERE NVDA CHOROS] Gratiæ nudæ fingebantur, vt ſuprà diximus. ſed hic ideò fortaſſe nudæ choros audent exercere, quia *Frigora mitescunt Zephyris*, vt ait tribus pòſt verſibus.

IMMORTALIA NE SPERES] ſæpe nos deterret Pindarus à ſpe, & cogitatione immortalitatis iubétque ea & ſperare, & optare, quæ in nobis ſita ſunt vt Pyth. ᾠδ. γ. μὴ φίλα ψυχὰ βίον ἀθάνατον σπεῦδε, τὰν δ' ἔμπρακτον ἄντλει μαχανάν, id eſt, ne care anime, vitam immortalem expete: ſed facilem & in poteſtate tua poſitam hauri & experire machinam & item ᾠδ. ὀγδόῃ. quem locum teſtem producemus infrà Od. XI. huius libri. Annus (inquit Horat.) in quo magnæ exſiſtunt varietates, & qui certo dierum numero, aliquando clauditur, ac terminatur: menſes, dies, hora, monent nos ne immortalia ſperemus.

MITESCVNT ZEPHYRIS] mitigantur à vere, cuius nuntij ſunt, & prodromi Zephyri, ſeu Fauonij.

VER. PROT. AEST.] id eſt, ver ſequitur æſtas, atque ita ſequitur, vt pedem pede premat, & tandem proterat, & conſumat.

INTERITVRA] quæ interitura eſt, ſimul atque auctunnus fruges & fructus pepererit.

SIMVL] ſimulatque, ſimul vt. vide annot. ad Od. XIII. lib. I.

POMIFER AVCTVNNVS] ſuprà Od. XXIII. lib. 3. *Pomifero grauem tempore anni.* Scribit Feſtus, quoſdam exiſtimare auctunnum ex eo dictum, quòd tum maximè augeantur opes hominum coactis agrorum fructibus: quod ſi verum eſt, ſcribi debet *auctunnus*, ſeu *auctumnus*, non *autumnus*.

BRVMA REC. INERS] Virgil. Georg. I. *hiems ignaua colono.* ſuprà Od. IX. libr. 2. *glacies iners.* Nonnulli libri manuſcr. habent *recurrit.* quos ſequor.

DAMNA TAMEN CELERES. &c.] attamen hæc damna temporum reparant, & reſarciunt lunæ ſol, & ceteri planetæ (Lunam autem poſuit, quia nobis eſt omnium proxima, & quia eius vim maximè ſentimus) tempora igitur redeunt: ſed nos ſemel extincti numquam renaſcimur. aliter M. Tull. in Catone maiore de temporibus: *horæ quidem cedunt, & dies & menſes, & anni, nec præteritum tempus vmquam reuertitur.* Catullus hanc Horatij ſententiam ſic complectitur. *Soles occidere, & redire poſſunt: Nobis cùm ſemel occidit breuis lux, Nox eſt perpetua vna dormienda.* Theocr. epitaph. Bionis, eandem paſtorali quidem ſermone & more, ſed in primis eleganter, & venuſtè expreſſit. Αἲ, αἲ, ταὶ μαλάχαι μὲν ἐπὰν κατὰ κᾶπον ὄλωνται, Ἠδὲ τὰ χλωρὰ σέλινα, τό τ' εὐθαλὲς οὖλον ἄνηθον, Ὕστερον αὖ ζώοντι, καὶ εἰς ἔτος ἄλλο φύοντι· Ἄμμες δ' οἱ μεγάλοι, καὶ καρτεροὶ ἢ σοφοὶ ἄνδρες, Ὁππότε πρᾶτα θάνωμες, ἀνάκοοι ἐν χθονὶ κοίλᾳ Εὕδομες εὖ μάλα μακρὸν ἀτέρμονα νήγρετον ὕπνον. quos verſus ſic Latinè reddidi ludibundus *Et enim cùm ſemel in culto malua aruit horto, Aut viuax apium, ſeu viridique virentis anethi: Vere renaſcuntur, alium & naſcuntur in annum: Nos autem magni, & ſapientes, atque potentes, Vt ſemel occidimus: ſub terra lumine caſſi Dormimus longum, immenſum, æternúmque ſoporem* Homerus omnium antiquiſſimus, vt facilius quiuis velit, diſputare, ac defendere queat, nihil hodie dici quin prius ſit dictum, eſſéque in omnium noſtrûm animis innatas, atque inſitas communeis quaſdam, & generaleis ſententias: ἰλ. ι. ſub Achillis perſona ait, pecudes, boues equos, tripodes quæri, comparari. & redimi poſſe: animum autem hominis, poſteaquàm ſemel e corpore euolarit, numquam emiſſum retrahi, numquā recuperari, nūquam reprehendi poſſe, id eſt, numquam eum, qui mortuus ſit ab inferis poſſe excitari. Verſus Homeri ſunt hi: Ληϊστοὶ μὲν γάρ τε βόες καὶ ἴφια μῆλα, Κτητοὶ δὲ τρίποδές τε, καὶ ἵππων ξανθὰ κάρηνα. Ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν οὔτε λεϊστὴ, Οὔθ' ἑλετὴ, ἐπεὶ ἄρ κεν ἀμείψεται ἕρκος ὀδόντων. Non diſſimili admodum ratione queritur Tibullus lib. I. pueritiam, & florem ætatis reuerti numquam vbi ſemel defloruerit. *Crudeles Diui: ſerpens nouus exuit annos. Formæ non vllam fata dedere moram. Solis æterna eſt Phœbo, Bacchóque iuuenta Nam decet intonſus crinis vtrumque Deum.* Lunas autem celereis dixit, quia breuiſſimo tempore orbem ſuum metiuntur. ſuprà Od. 28 lib. 3. *& celerem ſpicula Cynthia.*

QVO PIVS AENEAS, QVO TVL. &c.] in eum locum quò, &c. ad inferos voluit dicere: ſed vel extenuandæ rei tam formidoloſæ: vel conſolandæ condicionis humanæ gratia, ita locutus eſt Nam, qui dicit eundem eſſe, quò AEneas quò Romulus quò Themiſtocles quò Socrates, quò Plato, molliore oratione vtitur, quàm ſi diſertè diceret, moriendum eſſe ſimulque magnum affert tali oratione ſolatium ei, quicum loquitur, cùm ille eodem tempore cum animo ſuo cōſiderat ſibi non eſſe recuſandum, quo minus eadem, atque illi clariſſimi, & præſtantiſſimi viri, condicione vtatur. ſic loquitur epiſt. ad Numicium lib. I. *Ire tamen reſtat, Numa quò deuenit & Ancus.* lege annot. ad Od. 28 li. I. lectorem non celabo in cod. Faern. & aliquot alijs, quos in Gallia nactus ſum, legi, *Quo pater Æneas.* ego tamen ſcripturam receptam ſequor. Sic Virg. lib. I. AEneid *Sum pius Æneas, raptos qui ex hoſte penates, &c.* Neque tamen alteram damno. Nam etiam hoc epithetum AEneæ tribuit idem Virg. eod. lib. *Iam pater Æneas, & iam Troiana iuuentus.* Caſtum appellat Horatius carmine ſæculari poſt epod. *Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes.*

PVLVIS ET VMBRA SVM.] Pleni ſunt veterum ſcriptorum libri huius ſententiæ. Soph. in Aiace, Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο, πλὴν Εἴδωλ', ὅσοιπερ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν. id eſt, Video enim nos, qi viuimus, nihil aliud eſſe, præterquam imagines, aut vmbram leuem. Pindarus duo maniſſima coniunxit inter ſe: vmbram: & ſomnū. Ait enim, homines eſſe vmbræ ſomnium, ᾠδ. η. Πυθ. ἐπάμεροι τί δέ τις, τί δ' οὔτις; σκιᾶς ὄ-

ναρ

ὄναρ ἄνθρωπος, id eſt, diurni ſumus. quid refert ſimus, an non ſimus? vmbræ ſomnium ſunt homines Athenæus lib. octauo verſus neſcio cuius poetæ profert: quorum hæc ſententia eſt: ſuadere omnibus mortalibus, vt in diem viuant, volo. nam hominem mortuũ, eſſe nihil, & vmbram ſub terra. verba illius poetę non nominati ſunt hæc, [illegible] ζῆν ἡδέως· ὁ γὰρ θανὼν γῆ μηδέν ἐστι, καὶ σκιὰ κατὰ χθονός. Theognis item animum ſuum hortatur, vt ſeſe tantiſper dum viuit, oblectet, quando ætas ſuccedat ætati, aliique homines [illegible] orituri ſint: ipſe autem puluis, & cinis futurus ſit. [illegible] φίλε θυμέ, τάχ' αὖ τινες ἄλλοι ἔσονται ἄνδρες, ἐγὼ δὲ θανὼν γαῖα μέλαιν' ἔσομαι. Anacreon ſimiliter, Ὀλίγη δὲ κεισόμεσθα Κόνις ὀστέων λυθέντων, id eſt, Exiguus autem puluis iacebimus oſsibus ſolutis. & in epigr. Græcis, ἐν δ' Ἀχέροντι Ὀστέα καὶ σποδιὴ παρθένε κεισόμεθα. id eſt, in inferis autem oſſa & cinis, ô virgo, iacebimus. Eurip. in Proteſilao apud Stob. οὐ θαῦμ' ἔλεξας θνητὸν ὄντα δυστυχεῖν ἄνθρωπον, [illegible] καὶ σκιὰ μόνον, id eſt, nihil mirum dixiſti, homini nato fortunam aduerſari, ac reflare. homo enim ventus eſt & vmbra ſolùm.

Qvis scit, an adiiciant, &c.] Quis ſcire poteſt, an Dij immortales diem craſtinum vitæ noſtræ adiecturi ſint. quando ne id quidem exploratum habemus, an vſque ad veſperum victuri ſimus? Quia autem dies craſtinus hodierno eſt proximus, icirco Horatius ſignificans, vitæ noſtræ ſpatium eſſe incertiſſimum ait incertum nobis eſſe etiã vtrùm die craſtino ſimus victuri, nécne. ſic Theocr. in Hyla. Οἳ θνατοὶ πελόμεσθα, τὸ δ' αὔριον οὐκ ἐσορῶμες. id eſt, nos, qui mortales ſumus, quique diem craſtinum nõ cernimus. Eurip. in Alceſtide, [illegible] Κοὐκ ἔστι αὐτῶν ὅστις ἐξεπίσταται Τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται. Τὸ τῆς τύχης γὰρ ἀφανὲς οἷ προβήσεται, id eſt, mortalibus omnib moriendum eſt: neque quiſquam eorum eſt, qui ſciat, vtrum diem craſtinum ſit victurus néc-ne. Nam fortunæ arbitrium quò ſit euaſurum, obſcurum eſt. Sophocl. in Trach. ὥστ' εἴ τις δύο, Ἢ καὶ πλέους τις ἡμέρας λογίζεται, Μάταιός ἐστιν· οὐ γάρ ἐσθ' ἥ γ' αὔριον Πρὶν εὖ πάθῃ τις τὴν παροῦσαν ἡμέραν, id eſt, ſi quis duos aut plures dies ſecum reputet, ſubſq; numeret, inanis eſt. non eſt enim dies craſtinus prius, quàm quis hodie ſibi fecerit bene.

Hodiernae svmmae] id eſt, ad numerum, aut multitudinem dierum, quos vſque ad hodiernum diẽ viximus. cod. Faër. Iann. Tornæſ. Rainut. Card. & duo Vaticani habent *vita*, non, *ſumma*. alij, tum ij, quibus in Italia viſus ſum, tum ij ferè omnes, quos in Gallia nactus ſum, quibuſcum omnes vulgati conſentiunt, *ſumma*. eòſque ſecutus ſum: non quòd alteram illam ſcripturam improbem: ſeu quod hæc vulgata videatur mihi quodammodo venuſtior, & magis Horatiana. Eſt enim tralatio vel à nummis, vel ab aceruis frugum & ſimilium rerum. Sat. 4 lib. 1. *quin pec malis præceps Fertur, vti pueris collectas turbine, ne quid Summa deperdat, metuens.* & 3 lib. 2. *Qua r. illum enim ſumma vectabat quiſque dierum? &c.* M. Tull. de offic. 1. *Addendo, deducendóque videre quæ reliqui ſumma fiat.* Idem pro Roſcio comœdo, *Non refert parua nomina in codicem? Immò omnes ſummas.* & ita ferè locutus eſt Od. IIII. lib. 1. *Vitæ ſumma breuis ſpem nos vetat inchoare longam.*

Cvncta manvs avidas, &c.] id eſt ea omnia, quæ tu in curando corpore, & explenda libidine conſumſeris, tua erunt, neque ad heredem peruenient, qui tuis bonis auidè imminet, atque (vt ita dicam) inhiat. Plane hæc ſententia cum iis, quæ Sardanapali ſepulchro literis Chaldaicis fuiſſe inſcripta tradit Athenæus lib. 12 conſentanea eſt. ea autem ſunt huiuſmodi, ἐγὼ ἐβασίλευσα, καὶ ἄχρις ἑώρων τοῦ ἡλίου φῶς, ἔπιον, ἔφαγον, ἠφροδισίασα, εἰδὼς τόν τε χρόνον ὄντα βραχὺν ὃν ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τοῦτον πολλὰς ἔχοντα μεταβολὰς, καὶ κακοπαθείας· καὶ ὧν ἂν καταλίπω ἀγαθῶν, ἄλλοι ἕξουσι τὰς ἀπολαύσεις. διὸ κἀγὼ ἡμέραν οὐδεμίαν παρέλιπον τοῦτο ποιῶν, id eſt, ego regnaui: & quamdiu mihi lucis vſura data eſt, edi, bibi, rei venereæ operam dedi, cùm ſcirem & perbreue eſſe vitæ humanæ curriculum, & in hoc multas rerum commutationes, & calamitates incidere: & quæ bona relinquerẽ, eorum bonorum fructum alios percepturos. Quocirca nullum diem intermiſi, quin hoc agerem. Verborum autem illorum *animo animo*. eam, quam dixi ſententiam eſſe, Grecorum teſtimonio vincam, à quibus Latini hoc genus mutuati ſunt. ſic enim loquuntur illi, σαρκὶ ψυχῇ χαρίζεσθαι, id eſt, caro animò obſequi, aut gratificari, pro, *libidini ſuæ ſeruire*. Simonides apud Stobæum, Νήπιοι οἷς ταύτῃ κεῖται νόος, οὐδὲ ἴσασιν, Ὡς χρόνος ἔσθ' ἥβης, καὶ βιότου ὀλίγος Θνητοῖς, ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιότου ποτὶ τέρμα Ψυχῇ τῶν ἀγαθῶν τλῆθι χαριζόμενος, id eſt, vt nos quidem vertimus, *Stulti, mens quibus eſt talis, nec, quanta iuuenta, Et vita humana quàm breuis hora, tenent. Tu verò hæc doctus, bona, donec viuere perges, Obdura carò gratificans animo.* Theocr. Hierone, οὐχ ἅδε τοῖς σοφοῖσιν ὄνασις· Ἀλλὰ τὸ μὲν ψυχᾷ, τὸ δὲ καί τινι δοῦναι ἀοιδῶν. id eſt, non eſt hic diuitiarum vſus, ſeu fructus, aurum domi conditum ſeruare: ſed alteram partem animo, alteram poetæ alicui donare. & apud Athenæum, Bacchida ille, qui conſimilem, & geminam Sardanapali vitæ vitam egit, ita loquitur in ea inſcriptione, quam in ſepulcro ſuo incidi iuſsit? Πῖνε. ἔσθιε. καὶ πάντα τῇ ψυχῇ δίδου. id eſt, ede bibe & omnia animo largire. Atque ita Latini Græcorum exemplo *animum* vſurparunt. Plautus Aulular. *egomet me fraudaui, Animumque meum, Geniumque meum.* Idem Bacchid *Pauliſper, Lyde, lubido eſt homini animo obſequi. Iam aderit tempus, cùm ſeſe etiam ipſe oderit.* Idem Milite glor. *meo animo morem gero.* Idem in Trinummo *ſi animus hominem pepulit, actum eſt.* id eſt, ſi libido à ratione auerſa: quem locum aliàs explicabimus. Terent. Adelph *Vxor, ſi ceſſes, aut te amare cogitat, Aut tete amari, aut potare, aut animo obſequi.*

Manvs avid. her.] Sat. 3. lib. 2. *auidus iam hæc auferet hæres:*

Cvm semel occideris, &c.] vbi ſemel mortuus fueris reuiuiſces numquam, cùm θάνατος ſit ἀθάνατος, vt inquit ille apud Athen.

Et de te splend. Minos fecerit] & cùm de te Minos ſplendidè & præclarè iudicarit, ſententiámque æquiſsimam tulerit. Homerus Minoa iudicem facit apud inferos ὀδυσ. λ. Narrat enim Vlyſſes Alcinoo inter cetera, ſe illum vidiſſe iudicantem cum ſceptro, his verbis Ἔνθ' ἤτοι Μίνωα ἴδον Διὸς ἀγλαὸν υἱὸν Χρύσεον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσιν Ἥμενον· οἱ δέ μιν ἀμφὶ δίκας εἴροντο ἄνακτα. id eſt, hic autem Minoa vidi Iouis filium, aureum ſceptrum tenentẽ Mortuis ius dicentem ac ſedentem: illi autem de iure dominum conſulebant. Plato quoque in Gorgia, in ea fabula quam narrat de iudiciis morientium quæ antea penes viuos erant, ad mortuos translatis: Iouem inducit duos ex Aſia iudices dantem, Minoëm & Radamanthum: vnum ex Europa, AEacum, quia cum ipſi quoque mortui ſint, veriſimile ſit eos integrè & incorruptè de mortuis iudicaturos. Primæ autem, & pręcipuæ iudicandi partes Minoi dantur, vt ex his Platonis verbis intelligere licet. Μίνῳ δὲ πρεσβεῖα δώσω ἐπιδιακρίνειν, ἐὰν ἀπορῆτόν τι τὼ ἑτέρω, ἵνα ὡς δικαιοτάτη ἡ κρίσις ᾖ περὶ τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώποις. vide annot. ad Od. XIII. lib. 2.

Non te Restitvet pietas] ſic ſuprà Od. XIIII. lib. 2. *Eheu fugaces, Poſtume, Poſtume, Labuntur anni, nec pietas moram Rugis, & inſtanti ſenectæ Afferet, indomitæque morti.* habet autem hæc repetitio, *Non genus, non te facundia, non te, &c.* quam Græci ἀναδίπλωσιν vocant, multum venuſtatis Sic Sappho. οὐκέτι ἥξω πρός σε, οὐκ ἔτι ἥξω. id eſt, non amplius ad te veniam, nòn amplius veniam. lege quæ annotata ſunt ſuprà ad illum locum, [illegible]

barbarus, iſti vnus commodus ac diſertus videretur. Horat. in epiſtol. ad Piſones, *Spondæos ſtabiles in iura paterna recepit Commodus, & patiens.* & in epiſt. ad Auguſt. *commodus vltro Arceſſas.* Terent. Heauton. *mulier commoda & faceta hæc eſt meretrix.* Plautus milit. glorioſo *vel commiua commodus.* & Pœnulo, *commodos commeus.* [illegible] appellant Græci. *Donarem commodus* autem ex illo genere eſt, cuius illa ſunt, *ne parce malignus, Parce neq; ignem Si venereæ ſtultus*, & ſimilia, quæ annotata ſunt ad Od. 8. lib. 3.

AERA] ſigna ærea, ſtatuas æreas: vel vaſa ærea affabre facta, & antiqua. epiſt. ad Numic. *I nunc, argentum, & marmor vetus, æraque, & artes ſuſpice.* & Satyr. 4. lib. 1. *ſtupet Albius ære.* & Satyr. 3. lib. 2. *Quo vafer ille pedes lauiſſet Siſyphus ære.*

TRIPODAS, PRAEMIA FORTIVM] exemplum eſt apud Homerum. ἰλιάδ. ψ. Δῶκε δ' ἄγειν ἑτάροισιν ὑπερθύμοισι γυναῖκα, Καὶ τρίποδ' ὠτώεντα φέρειν, id eſt, dedit autem ſociis magnanimis fœminam agere, & tripoda ferre, ita Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμέρ. cuius verſ. mox proferemus. Iterum Homer. ἰλιάδ. ι. Δώσω δ' ἑπτὰ ἀπύρους τρίποδας, [illegible] ἑλ. &c. quos Homeri verſus ſic videtur adumbraſſe Virg. AEneid. 9. *Bina dabo argento perfecta atque aſpera ſignis Pocula, deuicta genitor quæ cepit Ariſba. Et tripodas geminos, auri duo magna talenta.* Iterum Homer. ἰλιάδ. ψ. Δῶκεν δ' ἀνδρὶ ἄγεσθαι ἀμύμονα ἔργα ἰδυῖαν [illegible]: dabit autem tibi vnum quidem ferre, aut aliquem tripodem ex ære, aut lebetem, Aut duos aſinos, aut aureum poculum.

FERRES] auferres, acciperes, vt ſupr. Od. 16. lib. 3. *à Diis plura feret.* & epiſt. ad Iul. Florum lib. 2. *non temeré à magnis ſum ferret.* Idem ead. epiſt. *Grandia laturus meritorum præmia.* & epiſt. ad Auguſt. eod. lib. *Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt.* & Satyr. 1. lib. 2. *multa laborum Præmia laturus.* & epiſt. 3. lib. 1. *Prima feres ederæ victricis præmia.* & epiſt. 17. eiuſd. lib. *Coram rege ſuo de paupertate tacentes Plus poſcente ferent.* ſic loquuntur & Græci. Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμέρ. ἔνθα με φημὶ Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα, id eſt, hîc me dico cùm hymno victor diſceſſiſſem, tuliſſe tripodem auritum, ſeu anſatum ſic Virgil. AEneid. 4. *magnum das ferre talentum.*

DIVITE ME SCILICET ARTIVM, &c.] id eſt, ſi abundarem ſignis & tabulis pictis.

PARRHASIVS] pictor clarus, Athenienſis: vel, vt alij volunt, Epheſius de quo Xenophon. [illegible] &c. & Plinius lib. 35. cap. 6. & cap. 10. ſtatim à principio capitis.

SCOPAS] ſtatuarum fictor: cuius opus commemorat Pauſanias Corinth. Herculem è ſaxo. Idem Atticis opera omnium præſtantiſſima vel ipſius artificis iudicio, Satyrum, & Cupidinem. De eodem Tullius lib. 2. de Diuinatione, *Fingebat Carneades, in Chiorum lapicidinis ſaxo diffiſſo caput extitiſſe Panisci. Credo, aliquam non diſſimilem figuram, ſed certè nõ talem, vt eam factam à Scopa diceres.*

HIC] Scopas. refertur .n. ad id, quod propius abeſt.

LIQVIDIS ILLE COLORIB.] ille, Parrhaſius

SOLLERS] ſollers dictus, quaſi ὅλος [illegible], id eſt, totus ars, ſeu virtus. Itaque prior ſyllaba rectè ſcribitur duobus ll, vt producatur: vel à voce Oſca ſollo, id eſt, toto, & arte inquit Feſtus.

SOLLERS NVNC HOMI. PONERE] i. ſollers in ponendo, hoc eſt, in fingendo, ſeu faciendo homine. frequens eſt Horatius hoc loquendi genere: quod à Græcis ſine dubio manauit. ſolent enim ita loqui, δεινὸς λέγειν, ἱκανὸς ποιεῖν. AEſchylus in Promethеo. Δεινὸς γὰρ εὑρεῖν κἀξ ἀμηχάνων πόρον, id eſt, ſollers & callidus ad inueniendam viam, & facultatem etiam in rebus impeditis, & pæne inexplicabilibus. Plutarc. de Catone maiore, ἐν δὲ συνουσίαις [illegible] i. ſuauis in congreſſibus. Homer. ἰλ. μ. Τάφρος οὔτ' ἂρ ὑπερθορέειν σχεδὸν οὔτε περῆσαι ῥηϊδίη, id eſt, foſſa neque ad tranſiliendum, neque ad tranſeundum facilis. Libet autem mihi hoc loco Horatiana omnia, quæ ad hoc genus pertinent, colligere, ac ſub vno veluti aſpectu ponere. Od. XII. lib. 2. *Blandum & auritas fidibus canoris Ducere quercus.* ibid. *ſi prudens pugnis Nobilem*, Od. X. eiuſd. *Callidum, quicquid placuit, iocoſo Condere furto.* Od. XI. eiuſd. *ſcire nefas.* niſi qui malit illud *ſcire* pertinere ad verbum *quæſieris*, Od. XXXV. *Præſens vel imo tollere de gradu.* ibid. *Ferre iugum pariter doloſi.* Od. XXVII. eiuſd. *quidlibet impotens ſperare* Od. XI lib. 3. *Tuque teſtudo reſonare ſeptem Callida neruis.* Od. XII. eiuſd. *catus iaculari.* ibid. *celer excipere.* Od. III. eiuſd. *Aurum irrepertum ſpernere fortior, Quàm cogere humanos in vſus.* Od. XXI. eiuſdem. *Segneſque nodum ſoluere Gratiæ.* Od. XXIX. eiuſd. *Ludum inſolentem ludere pertinax.* Od. I lib. 1. *Audax omnia perpeti gens humana.* in carmine ſæculari. *Audax* ad Deos poſt epod. *maturos aperire partus Lenis Ilithyia.* ibid. *veraces cecinisse Parcæ.* Od. VI. huius libri. *celerémque primos Volucre menſes.* Od. XIIII eiuſd. *impiger hoſtium Vexare turmas.* Od. XIII. lib. 2. *leuiora tolli Pergama Grais.* Od. II. hoc libro. *nitens videri.* Od. XII. eiuſd. lib. *Curas eluere efficax.* ibid. *Spes donare nouas largus.* epiſt. ad librum ſuum lib. 1. *Irasci celerem.* & epiſt. ad Scæuam eod. lib. *fundus nec paſcere firmus.* Satyr. 4. lib. 1. *durus componere verſus.* ibid. *piger ſcribendi ferre laborem* Satyr. 8. lib. 2. *Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.* Sat. 7. eiuſd. lib. *Reſponſare cupidinibus, contemnere honores Fortis.* & Od. XV in epod. *Nefas videre.* & epiſt. ad Quinctium. *Fons etiam riuo dare nomen idoneus.* de art poet. *amata relinquere pernix.* ibid. *foramine pauco Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis.* ibid. *Certus in vitium flecti.*

PONERE] fingere, facere, ποιεῖν, τιθέναι. Sic enim Græci ſæpe τιθέναι, quod valet ponere, pro facere vſurpant.

SED NON HAEC MIHI VIS] ſed non eſt mihi hæc facultas ſeu poteſtas, δύναμις, ſeu copia.

RES] res familiaris: aut quia abundas, aut quia non deſideras, vt declarat id, quod ſequitur.

ET PRETIVM DICERE MVNERIS] æſtimare munus & indicare quanti ſit, non, vt vendamus tamen: ſed vt ſcias, quanti pretij rem accipias à nobis, nempe carmina. *muneris* autem, non *muneri* legendum videtur: & ita Acron & Porph. Accedit etiam cod. antiq. Vatic. auctoritas, & Torneſ. & aliquot aliorum. Iam per munus perſpicue carmina ſignificat, quæ ſe donare poſſe dicit. *muneri* tamen non damno: ſi quis fortè malit cùm in pluribus codicibus antiquis reperiatur.

NON INCISA NOTIS MARMORA, &c.] horum verborum ſententia hæc eſt, non ſtatuæ marmoreæ, litteris & inſcriptionibus honorificis notatæ, ceteráque monumenta à ſenatu P. Scipioni Africano decreta, neque retractus Annibal ab Italia in Africam conſilio & virtute P. Scipionis, non domita ab eo Karthago, clariorem illum reddiderunt, quàm Ennij poëma Non enim omnes, qui res præclaras ac laudabiles geſſerunt iidem ſui nominis memoriam poſteritati prodere potuerunt: ſed ij demum, qui præconem aliquem ſuarum virtutum, rerumque geſtarum nacti ſunt, vt dicemus in Pindaro Od proxima non diſſimile eſt id quod ait epiſtola ad Auguſt. lib. 2. *Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna, Quàm per vatis opus mores, animique virorum Clarorum apparent.*

INCISA NOTIS PVBLICIS] verbi gratia his litteris, S. P. Q. R. AETERNAE P. CORNELII SCIP. AFRICANI MEMORIAE.

PER QVAE SPIR. ET V. R. B.] id eſt, quæ efficiunt & præſtant, vt boni & fortes imperatores mortui quodammodo renaſcantur, & reuiuiſcant.

BONIS] fortibus, ἀγαθοῖς, ἐσθλοῖς.

REIECTAEQVE RETRORSVM] reuocatæ ac retractæ in Africam. vide T. Liuium. lib. 28 19. 30. annal.

IMPIAE] fœdifragæ, & contra fœdera bellum renouantis.

EIVS, QVI, &c.] P. Cornelius Scipio Africanus deſcribitur. Coniunge autem, *eius* cum voce *laudes*.

LVCRATVS] nam ob deuictam Karthaginem ei cognomen Africano ex virtute fuit. Satyr. 1. lib. 2. *nam Lælius, aut qui Duxit ab oppreſſa meritum Karthagine nomen, &c.*

QVAM CALABRAE PIERIDES] quàm Ennij ſcripta, qui Calaber fuit, neque Rudius. Sic Pindarus Olymp. ὠδ. ι. τρέφοντι δ' εὐρὺ κλέος κόραι Πιερίδες Διός. id eſt, habent enim amplam laudem Iouis filiæ Pierides.

NEQVE SI CHAR. SIL. Q. &c.] ſi litteris (inquit Horat.) non mādētur rectè facta, præclaráq; facinora: nulla erit eorum merces, nullum præmium: erunt autem tenebris ſepulta ſempiternis. Hanc ſententiam ſplendidè, ſanè atque ornatè perſequitur Pindarus Nem. carm ſeptimo, hoc modo. *Magna corporis vires, magnaque animi virtutes, ab hymnis & laudationibus derelicta denſis tenebris circumfunduntur. Vnicum eſt autem rerum fortiter geſtarum ſpeculum quo videlicet illa poſteritati produntur, atque immortalitati commendentur, & conſecrentur, carmen à docto aliquo poeta conſcriptum, quod illarum rerum laudes, tamquam laborum præmia, complectatur.* Verba Pindari ſunt hæc, ταὶ μεγάλαι γὰρ ἀλκαὶ σκότον πολὺν ὕμνων ἔχοντι δεόμεναι. ἔργοις δὲ καλοῖς ἔσοπτρον ἴσαμεν ἑνὶ σὺν τρόπῳ, εἰ μναμοσύνας ἕκατι λιπαράμπυκος εὕρηται ἄποινα μόχθων κλυταῖς ἐπέων ἀοιδαῖς.

QVOD BENE FECERIS] tua in remp. bene merita: tuas res geſtas, reipublicæ vtileis ac ſalutareis.

MERCEDEM) ἄποινα μόχθων vocat Pind. carmine illo. 7. quod ſuprà protuli. & alibi μισθόν. ſic ille, ποτὶ φρος δ' ἀγαθοῖσι μισθὸς οὗτος.

TVLERIS] abſtuleris, acceperis, vt ſuprà annot.

QVID FORET ILIAE, MAVORTISQVE PVER] Romulus hanc ſententiam videtur ex Theocrito, nominibus duntaxat immutatis, expreſſiſſe. ſic autem ille Hierone, τίς δ' ἂν ἀριστῆας Λυκίων ποτὲ, τίς κομόωντας Πριαμίδας ἢ θῆλυν ἀπὸ χροιᾶς Κύκνον ἔγνω, Εἰ μὴ φυλόπιδας προτέρων ὕμνησαν ἀοιδοί; Οὐδ' Ὀδυσεὺς ἑκατόν τε καὶ εἴκοσι μῆνας ἀλαθεὶς Πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, Ἀίδαν τ' εἰς ἔσχατον ἐλθὼν Ζωὸς, καὶ σπήλυγγα φυγὼν ὀλοοῖο Κύκλωπος, Δηναιὸν κλέος ἔσχεν· ἐσιγάθη δ' ἂν ὑφορβὸς Εὔμαιος, καὶ βουσὶ Φιλοίτιος ἀμφ' ἀγελαίαις Ἔργον ἔχων, αὐτός τε περιμεγαλήτωρ Λαέρτης, Εἰ μή σφεας ὤνασαν Ἰάονος ἀνδρὸς ἀοιδαί id eſt, Quis vmquam optimateis Lyciorum, quis Priami filios aut Cycnum nouiſſet, niſi ſuperiora bella ceciniſſent poetæ? Neque verò Vlyſſes poſt errores decem annorum, per omnium ferè hominum vrbeis vagatus, etiam ad inferos profectus viuus, tot denique periculis perfunctus, atque ex antro Cyclopis ſaluus reuerſus, diuturnam laudem conſecutus eſſet: tum ſubulcus Eumæus ſilentio præteritus eſſet, & Philœtius, & Laërtes: niſi eos Homeri cantus ab obliuione vindicaſſent. ſic Tibul. lib. 1. *Carmine purpurea eſt Niſi coma, carmina ni ſint, Ex humero Pelopis non nituiſſet ebur.*

DIVITIBVS CONSECRAT INSVLIS] conſecrat immortalitati. ſic & Od. XVI. epod *arua, beata Petamus arua, diuites & inſulas*, μακάρων νήσους vocant Græci.

CAELO MVSA BEAT] in cælo collocans beatum efficit. annotatum ad Od. 3. lib. 2.

SIC IOVIS INT. OPTATIS, &c.] Vlyſſes apud Homer. ὀδ. λ. Alcinoo narrat, ſe Herculis idolum quidem apud inferos vidiſſe: ipſum Herculem autem cum cæteris dijs immortalibus ſuauiſſimis epulis oblectari, Iouiſque & Iunonis filiam Heben in matrimonio habere. Verba Homeri ſunt hæc: τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίην Ἡρακληείην Εἴδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι τέρπεται ἐν θαλίῃς καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην Παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου. Hoc idem ſcribit Heſiod. in Theogon. his verbis. Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς Ἲς Ἡρακλῆος τελέσας στονόεντας ἀέθλους, Παῖδα Διὸς μεγάλοιο, καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου, Αἰδοίην θέτ' ἄκοιτιν Ὀλύμπῳ ἐν νιφόεντι. Ὄλβιος, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισι τελέσσας Ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα. id eſt, Heben autem Iouis & Iunonis filiam vxorem in cælo nactus eſt Alcmenæ filius, duris laboribus perfunctus: Fortunatus qui magna re geſta inter immortaleis habitat. malorum, & ſenectutis ſemper expers. Pindarus item Nem. ὠδ. α. Tireſiam facit cùm alia, tùm hæc de Hercule vaticinantem, ac prædicentem, multis cum exhauſtis laboribus, omni tei: quo tempore otioſum, quietúmque victurum & in domicilio Deorum immortalium commorantem & epulantem Hebes nuptijs potiturum. & ἰσθμ. ὠδ. δ. de eodem ſic, Νῦν δὲ παρ' Αἰγιόχῳ κάλλιστον ὄλβον ἀμφέπων ναίει, τετιμαμένος τε πρὸς ἀθανάτων φίλος. Ἥβαν τ' ὀπυίει, χρυσέων οἴκων ἄναξ καὶ γαμβρὸς Ἥρας.

IMPIGER HERCVLES] ſuprà Oda tertia libri tertij *vagum Herculem* ſuprà efficacem dixit. Oda III. epod.

TYNDARIDAE] Caſtor, & Pollux, quamuis Caſtor, Tyndari Pollux, Iouis eſſet filius, *clarum ſidus* autem κατὰ σύνεσιν. *lucida ſidera* dixit numero multitudinis Od. III lib. 1. *Sic fratres Helenæ lucida ſidera.* Eodem pertinent illa ex Od. XII. eiuſd. lib *pueróſque Ledæ, Hunc equis, illum ſuperare pugnis Nobilem: quorum ſimul alba nautis Stella refulſit: Defluit ſaxis agitatus humor, &c.*

ORNATVS VIRIDI TEMP. PAMP] Liber, cui tempora ſunt ornata pampino, carminibus poetarum in cælum ſublatus, & deus factus, ab hominibus imploratus, & precibus fatigatus, eorum preces ad bonos & ſecundos exitus perducit. Ex eo quòd Baccho vota faciunt homines, intelligimus eum deum eſſe factum; deus autem factus eſt carminibus poetarum, vt extrema cum primis conſentiant. ſuprà Od. XXV. libr. 3. *dulce periculum eſt, O Lenæe ſequi deum Cingentem viridi tempora pampino.*

AD MARCVM LOLLIVM,
affirmans immortalia fore ſua ſcripta.

Ode IX. Tricolos tetraſtrophos. vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

– – ∪ – – ∪∪ – ∪ –
– – ∪ – – – ∪∪ – ∪∪
– – ∪ – – ∪ – –
– ∪∪ – ∪∪ – ∪ – –

NE fortè credas interitura, quæ
Longè ſonantem natus ad Aufidum,
Non antè vulgatas per arteis
Verba loquor ſocianda chordis:
Non, ſi priores Mæonius tenet
Sedes Homerus: Pindaricæ latent,
Ceæque, & Alcæi minaces,
Steſichoríque graues camænæ,
Nec, ſiquid olim luſit Anacreon,
Deleuit ætas. ſpirat adhuc amor:
Viuúntque commiſſi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non ſola comtos arſit adulteri
Crineis, & aurum veſtibus illitum
Mirata, regaleíſque cultus,
Et comites, Helene Lacæna:
Primúsve Teucer tela Cydonio

Dixerit

Direxit arcus: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnauit ingens
Idomeneus, Sthenelúſue ſolus
Dicenda Muſis prælia. non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graues
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus, puerisque primus:
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illacrymabiles
Vrgentur, ignotique longa
Nocte: carent quia vate ſacro.
Paullum ſepultæ diſtat inertiæ
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum ſilebo,
Tótve tuos patiar labores
Impune Lolli carpere liuidas
Obliuiones. eſt animus tibi
Rerúmque prudens, & ſecundis
Temporibus, dubiiſque rectus,
Vindex auaræ fraudis, & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ,
Conſulque non vnius anni,
Sed quoties bonus, atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili: &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu: & per obſtantes cateruas
Explicuit ſua victor arma.
Non, poſſidentem multa vocaueris
Rectè beatum: rectiùs occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter vti,
Durámque callet pauperiem pati:
Peiúſque letho flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

NE FORTE CREDAS] vt ne fortè credas, &c. *Non, ſi priores, &c.* hæc enim pendent ex iis, quæ ſequuntur, vt ſtatim dicemus.

LONGE SONANTEM NATVS] ego Horat. de Aufido ſupr. Od. vlt. lib. 3. ſatyr. 1. lib. 1. *Aufidus acer.* Significat ſua carmina immortalia futura, quamuis alios ante ſe poëtas præſtantiores fuiſſe fateatur: quemadmodum poetarum, qui poſt Homerum ſcripſerunt, multo illo inferiorum ſcripta manent, & viuunt.

NON ANTE VVLGATAS PER ARTEIS] nouis, & inuſitatis artibus, quia primus ſum poëta Lyricus Latinus. vt ſuprà Od. vlt. lib. 3. *Dicar, &c. ex humili potens Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxiſſe modos.* & epiſt. ad Mæcen. 3. lib. 1. *Libera per vacuum poſui veſtigia princeps.* & Od. 3. huius libri, *Romanæ fidicen lyræ.*

VERBA LOQVOR] quidam libri vet. habent *Verba loquar:* quos non ſequor.

SOCIANDA CHORDIS] Lyrica, ad lyram canenda. in cod. Rain. Card. ſcriptum eſt, *neruis.* non clauditur autem hîc ſententia, ſed cohærent hæc verba cum iis, quæ deinceps ſequuntur, hoc modo. vt ne fortè exiſtimes, verſus meos propterea, quòd non ſum poëta Latinorum primus, nec Epicus, ſed Lyricus, interituros: non continuò ſi Homerus primum in poëtis locum meruit, Pindarus, Simonides, Alcæus, Steſichorus, Anacreon, Sappho ſunt obſcuri: ita non, ſi princip. ē inter poëtas Latinos locū nō obtineo, quem Ennius occupauit, exiſtimare debes, nullū mihi, in quo cōſiſtā, eſſe reliquū. Nō. n. accipiēdū eſt illud *ne* quaſi ſit prohibentis particula, vt diximus, ſed vt valeat *vt non.* ſic Od. 1. lib. 2. *Sed ne relictis Muſa procax iocis, Ceæ retractes munera Næniæ, Quære modos, &c.* & epiſt. de arte poet. *ne fortè ſeniles Mandentur iuueni partes.* ibid. *ne forte pudori Sit tibi Muſa lyræ ſolers.* & Od. 3. lib. 2. *Ne ſit ancillæ tibi amor pudori, &c.* & Od. 33. lib. 1. *Albi, ne doleas plus nimio memor, &c.*

MAEONIVS] Lydius ſupr. Od. 6. lib. 1. *Mæonij carminis alite.*

LATENT] obſcuræ ſunt.

CEAEQVE] Simonideæ. ſupr Od. 1 lib 2. *Ceæ retractes munera næniæ.* quo loco notauimus, Simonidis præcipuam virtutem fuiſſe in commouenda miſeratione, Quinctiliano teſte citato accedat, ſi voles, Dionyſ. Halycar. de eodem teſtimonium. Σιμωνίδου δὲ παρατήρει τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων τῆς συνθέσεως τὴν ἀκρίβειαν πρὸς τούτοις (καθ' ὃ βελτίων εὑρίσκεται καὶ Πινδάρου) τὸ οἰκτίζεσθαι μὴ μεγαλοπρεπῶς, ὡς ἐκεῖνος, ἀλλὰ παθητικῶς, id eſt, *Simonidis autem delectum verborum obſerua, compoſitionis concinnitatem accuratam. præterea (in quo etiam Pindaro præſtat) rationem miſerationis commouendæ non magnificè, vt ille, ſed dolenter, & miſerabiliter.* Iam, quòd ad huius loci ſententiam pertinet, ſic M. Tullius in perfecto orat. *Prima enim ſequētem honeſtum eſt in ſecundis, tertiiſque conſiſtere. Nam in poetis non Homero ſoli locus eſt (vt de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro: ſed horum vel ſecundis, vel etiam infra ſecundos.*

ALCAEI MINACES] minaceis Alcæi camœnas vocat, quia Alcæus non modò armis & ferro tyrannos perſecutus eſt, verumetiam amaris & acribus verſibus lacerauit atque inſectatus eſt. ſupr. Od 13. lib. 2. *ſed magis Pugnas & exactos tyrannos Denſum humeris bibit aure vulgus.*

STESICHORIQVE GR. CA.] Steſichorus, Tiſias prius dictus eſt, vt ſcribit Suidas: Steſichorus poſtea appellatus ὅτι κιθαρῳδίᾳ πρῶτος χορὸν ἔστησεν, id eſt, quia primus citharæ cantu chorum ſtatuit, & ſtabiliuit. fuit autem Himeræus: quæ eſt vrbs Siciliæ. M. Tull. Verr. de iure dicundo. *Erat etiam Steſichori poetæ ſtatua, ſenis incurua, ſummo, vt putant, artificio facta ab eo. qui fuit Himeræ: ſed eſt, & fuit tota in Græcia ſummo propter ingenium honore, & nomine.*

LVSIT ANACREON] Teius ſup. Od. 17. lib. 1. *& fide Teia Dices laborantes in vno, &c.* luſit autem, quia res leueis, & amatorias ſcripſit. ſic Virg. in Tityro. *Ludere, quæ vellem.* Horat. Satyr. 4. lib. 1. *vbi quid datur oti, Illudo chartis.*

DELEVIT AETAS] Anacreontis odas aliquot, maiorum noſtrorum negligentia, & ſuperiorum temporum culpa ſepultas, ac demerſas, in lucem reuocauit non ita dudum Henricus Stephanus Roberti F.

SPIRAT ADHVC AMOR, &c.] amor (inquit) quem Lesbia puella Sappho ſuis politiſſimis, & eruditiſſimis verſibus lyricis mandauit, & commiſit, nondum obliuione hominum ſepultus eſt. Quamquam huius poetriæ verſus nobis eripuit vetuſtas. Extant tantum quædam eorum fragmenta pauca, ac minuta: & de ea Græcorum, Latinorúmque ſcriptorum teſtimonia, quibus illius memoria ab hominum obliuione vindicatur.

CALORES] amores. Od. 11. huius lib. *Non enim poſthac alia calebo Fœmina.*

NON SOLA COMTOS, &c] Poſteaquam oſtendit, ſibi locum aliquem eſſe inter poëtas relictum, docet nunc idem ferè, quod oda ſuperiore, quæcunque vnquam fortiter, & præclarè geſta ſunt, eorum memoriam ad poſteros non fuiſſe peruenturam, ſi litteris mandata, atque ab aliquo vel poeta, vel que-

uis alio ſcriptore probato, ab obliuione vindicata non eſſent: indicat prætereà, multa olim, magnaque bella eſſe geſta, in quibus viri fortiſſimi interfuerint, quorum nomen tamen, & memoria eò deleta ſit, quia ſuarum laudũ ſcriptore, ac præcone caruerint. Athen. lib. 13. plurima bella enumerat præter Troianum, propter mulieres conflata: cum quo concinit illud, Sat. 3 lib. 1 *Nam fuit ante Helenã cunnus tæterrima belli cauſa.* Non ſola igitur Helena Paridis formam capillos accuratè pexos, & comtos, veſteis auro pictas, ſeu limbis aureis prætextas, cultum & ornatum regium comitatum denique tali duce dignum mirata, arſit amore. Nam verbum *arſit* malim ita accipi, vt ſit abſolutum, nec actionem ſignificet. Non ſola (inquam) Helena alterius viri amore capta belli cauſam præbuit.

ET AVRVM VESTIB. ILLITVM] ſic deſcribit Paridis cultũ Eurip. Iphig. in Aulid. ἀνθηρὸς μὲν εἱμάτων στολῇ, χρυσῷ τε λαμπρὸς, βαρβάροις χλιδήμασι. id eſt, floridus quidem veſtimentorum cultu, & auro lucidus ac ſplendidus, barbaris delicijs per aurum igitur veſtibus illitum, veſteis aureas, aut certè auro prætextas, & ornatas ſignificat.

PRIMVSVE TEVCER, &c.] aut non primus Teucer bonus fuit iaculator Homerus de Teucro ἰλιάδ. ν. Τεῦκρός θ', ὃς ἄριστος Ἀχαιῶν τοξοσύνῃ, ἀγαθὸς δὲ καὶ ἐν σταδίῃ ὑσμίνῃ, id eſt, Teucerque, qui optimus erat Græcorum iaculator & bonus miles etiam in pugna ſtataria. Menelaus autem apud Sophoclem in Aiace, Teucrum maledicti loco ſagittariũ appellat. Menel. ὁ τοξότης ἔοικεν οὐ σμικρὸν φρονεῖν

CYDONIO] Cretenſi. Virg. Gallo. *libet Partho torquere Cydonia cornu ſpicula.*

NON SEMEL ILIOS VEX.] Ilios vrbs ipſa: Ilium arx vrbis: quamquam interdum Ilium pro Troia vſurpatur: vt fortaſſe ſup Od. 19. lib 3. *Et pugnata ſacro bella ſub Ilio.* & apud Virgil. principio libri 3. Æneid. *ceciditque ſuperbum Ilium.* vbi Seruius hunc Horatij locum profert. Troiam ter obſeſſam eſſe traditum eſt: ſemel ab Hercule: iterum ab Amazonibus: tertium à Menelao, & ijs, qui eum ſecuti ſunt.

IDOMENEVS cùm alibi, tum ἰλιάδ. ν. licet præclara, & glorioſa Idomenei cognoſcere facinora.

STHENELVSVE] de Sthenelo diximus ſupr. ad Od. 15. lib. 1. Iam hoc loquendi genus *pugnauit prælia.* annotauimus ad Od. 6. lib 2.

HECTOR] Aiax Hectorem grauiter vulnerauit ἰλ. ξ. adeò vt ille ingenti lapide ictus ex prœlio ablatus, atque ad ripas Xanthi fluuij collocatus, animo pæne deficeret: etiam præ dolore humi ſupinus iacére cogeretur, ſanguinem vomeret, vſum oculorum immenſæ offuſæ tenebræ adimerent.

VEL ACER DEIPH.] Deiphobus ἰλιάδ. ν. à Merione vulneratur in brachio. Itaque a Polita germano ſuo tectus ac defenſus, & in curru collocatus in vrbem reuehitur.

VIXERE FORTES ANTE AGAM.] ἰλιάδ. λ. ſuæ virtutis ſpecimen edit certiſſimum, argumentumque præbet luculentiſſimum Agamemnon, ab illo loco, Ἔσπετε νῦν μοι Μοῦσαι Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι, Ὅς τις δὴ πρῶτος Ἀγαμέμνονος ἀντίος ἦλθεν, &c. id eſt, dicite nunc mihi muſæ, quæ domos Olympicas incolitis, Quis primus Agamemnoni obuius venerit, &c. Itaque quam diu hic pugnat inter primos ordines, atque in prima acie Iouis monitu hortatur ſuos Hector vt ſtrenuè repugnent ac reſiſtant: ipſe recedit, & à prœliando abſtinet, donec in brachio dextero à Coone vulneretur Agamemnon. Quo facto cum paullò poſt dolore coactus, quamuis vulnus lethale non eſſet, e prœlio, & ex acie, ad naueis curru reuectus eſſet, Hector eius diſceſſu cognito init prœlium incredibili fiducia, maximóque animo & ſpiritu elatus.

SED OMNES ILLACRYM. VRG.] ſed omnes iacent æternis demerſi tenebris, proptereà quòd nullum poëtam nacti ſunt, à quo ſua facta memoriæ proderentur.

ILLACRYMABILES] ἄκλαυτοι. quos nemo lacrymis décorat (vt loquitur Ennius) propter quos nemo lacrymatur, auditis ſcilicet aut lectis eorum rebus geſtis, & caſibus aduerſis, ab aliquo ſcriptore memoriæ mandatis. vel *illacrymabiles* accipe, qui nullis lacrymis ab inferis reuocari poſſunt Suprà Od 14. lib. 2. *illacrymabilem Plutona* nominauit, id eſt, inexorabilem, lacrymis inflexibilem, qui lacrymis non commouetur.

VRGENTVR LONGA NOCTE] æternis tenebris obruuntur: obliuione ſui nominis ſempiterna merguntur. vel longam noctem, mortem intellige, vt ſup. Od. 28. lib. 1. *ſed omnes vna manet nox.* & Od. 11. lib. 4. *vt longus tibi ſomnus, vnde Non timet, detur.* vbi notauimus θάνατον ab Homero appellari νήγρετον. id eſt, longum ſomnum, longáſque ad dormiendum tenebras præbentem.

SACRO] poëtas Græci ἱεροὺς ἀοιδοὺς appellant, id eſt, ſacros cantores. ſunt enim Muſis ſacri, earumque ſacris initiati res ſacras, & diuinas, & humano ſenſu maiores plerumque nuntiant. Virg Georg. 2. *Me vero primum dulces ante omnia Muſæ Quarum ſacra fero ingenti percuſſus amore, Accipiant.* Horat. de arte poet. *Syluestres homines ſacer, interpreſque deorum Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus.* Itaque fortaſſe propter hanc cauſam ſuprà idem Horat. Od. 13. lib. 2. de Alcæo & Sappho dixit illud, *Vtrumque ſacro digna ſilentio Mirantur vmbræ dicere.*

PAVLLVM SEPVLTAE DISTAT, &c.] id eſt, virtus non laudata, nulliſque literis illuſtrata, & incognita, parum differt ab ignaua, & otioſa vita. parum intereſt vtrum quis totam vitam otio, & deſidia traduxerit, nulla ſui nominis memoria poſteris prodita, an rebus præclariſſimè geſtis nemo extiterit qui eas ſcriptis eruditis ac politis memoriæ ſempiternæ conſecret, & commendet. Nam (vt ait Pindarus Pyth. ᾠδ. γ.) ἁ δ' ἀρετὰ κλειναῖς ἀοιδαῖς χρονία τελέθει. id eſt virtus carminibus eruditis illuſtrata & celebrata, diuturna eſt. tùm verba lecta, & ornata, quæ lingua ex alto animi receſſu protulerit, diutiùs viuunt, quam facta, vt idem Pindarus ait Nem. carm. 4. verba Pindari ſunt hæc, ῥῆμα δ' ἐργμάτων χρονιώτερον βιοτεύει, ὅ τι κε σὺν Χαρίτων τύχᾳ γλῶσσα φρενὸς ἐξέλοι βαθείας. & ᾠδ. Ζ. τῶν Νεμ. ait hymnos, & carmina, eſſe quædam rerum fortiter & præclarè geſtarũ ſpecula. Verbũ *diſtat* autẽ cũ dãdi caſu coniunxit, vt diſcrepandi, & differendi verba in epiſt. de arte poet. *niſi quod pede certo Differt ſermoni, ſermo merus.* & Satyra quarta libri primi. *& tamen idem Sit re vilam, quantum ſimplex, hilariſque nepoti Diſcrepet.*

NON EGO TEM. CHART. INORN. SIL. TOTVE TVOS, &c.] non committam, vt tu ſilentio à me prætermiſſus meis ſcriptis non illuſtreris, ac celebreris: vel non te ita ſileo, vt meis chartis ſis inornatus: nec ſinam, tot tuas res geſtas vetuſtate paullatim obſcurari, poſteritatique obliuione deleri. Vetus eſt dictum (inquit Pindarus Nem. ᾠδ. θ.) non oportere id, quod fortiter, & cum virtute geſtum eſt, ſilentio tegere. verba Pindari ſunt hæc, ἔστι δέ τις λόγος ἀνθρώπων, τετελεσμένον ἐσλὸν μὴ χαμαὶ σιγᾷ καλύψαι. Cum in aliquot libris manuſcr. Ruſſard. Nicotiano, Cleric. Ann. & nonnullis alijs, reperiſſem ſcriptum *inornatum ſileri* eandemque ſcripturam expreſſam fuiſſe meminiſſem in duobus Vaticanis, & Ian. noct. & Faern. Gulielmuſque Canterus, homo doctus admonuiſſet nos ſe item in vno perantiquo cod. reperiſſe. ego damnata vulgata ſcriptura *ſileri*, *ſilebo* edendum curaui.

CARPERE] i. paullatim obſcurare, atque imminuere. tranſlatio eſt. vide ann. ad Od. 11. lib. 1.

Rervmqve prvdens &c.] id eſt, rerum cognitione præſtans, vel rerum futurarum prouidus.

Et secvndis temp. &c.] & in ſecunda æque aduerſa fortuna conſtans, & æquabilis: & in neutram partem propenſus, id eſt, neque inſolens, & elatus, neque fractus, ac demiſſus. Eſt autem elegans metaphora à corpore ad animum. nam quemadmodum corpus rectum eſſe dicitur, quod non eſt inflexum, aut incuruatum vt ann ſupr. ad Od 4. ſic animus dicitur eſſe rectus, qui non eſt perturbatus neque concitatus, neque anxius ſed ſedatus, tranquillus & pacatus. eadem tranſlatione vtitur ſat. 3. lib 2. *Rectum animi ſeruas?* cui par eſt illud, quod eſt ibid. *Stas animo?* vt ſuprà diximus.

Dvbiis] *dubia tempora, res dubiæ, caſus dubij* dicuntur à Latinis non admodum ſecundi, & propemodum aduerſi. Cœlius Cicer. lib. 8. epiſt. *nunc te contra victorem facere, quem dubiis rebus lædere noluiſti.* Horat. ſat. 2. lib 2. *vter nam.* vel, vt habent libri manuſcr. *vterne. Ad caſus dubios fidet ſibi certius, &c.* Plautus in Moſtellar. *Qui homo timidus erit in dubiis rebus, is nauci non erit.* Salluſt. coniur. Catil. *qui labores, pericula, dubias, atque aſperas res facilè tolerauerant, iis otium, diuitiaque, optanda aliis, oneri, miſeriaque fuere.* Catull. de Pel. & Thet. nup. *Nate, ego quem in dubios cogor dimittere caſus.* T. Liuius lib. 30. annalium, *In bonis tuis rebus, noſtris dubiis, tibi ampla, ac ſpecioſa dandi eſt, pax: nobis petentibus, magis neceſſaria, quàm honeſta.*

Vindex avarae fravdis] qui pœna coërcet auaritiam, & animaduertit in auaros vindex (inquit Feſtus) *ab eo dictus, quod vindicat, quò minus is, qui prenſus eſt ab aliquo teneatur.* ſed hic *vindex* vltorem, & quaſi punitorem ſignificat.

Consvlqve non vnivs anni] conſul eſt vnius anni, qui comitiis centuriatis, populi beneficio, & ſuffragiis conſulatum adeptus eſt. Magiſtratus enim Romæ erant annui: conſul autem perpetuus eſt ille, atque etiam Rex, qui ſuas cupiditates comprimere, ſuiſque appetitionibus imperare poteſt, qui honeſtum vtili anteponit, qui muneribus non capitur, vt ſuprà Od. 2. lib. 2. *regnum & diadema tutum Deferens vni, propriámque laurum. Quiſquis ingenteis oculo irretorto Spectat aceruos:* Atque hæc ſunt dicta ex Stoicorum ſententia: qui ſapientem volunt eſſe ſolum liberum, ſolum diuitem pulchrum honoratum, conſulem, regem. M. Tull Lucullo. & Tuſcul. 4. & lib. 1. de finib. & parad. 5.

Sed qvoties bon. atqve fid. ivd. hon.] Quæritur hîc cur quem conſulem fecerit. eundem ſtatim iudicem faciat. ego Horatium hoc ſignificat puto, eum, quem pecunia ab officio non deducat, eſſe verè conſulem, neque vnius anni conſulem, vt ſunt ceteri conſules, ſed perpetuum & tandiu quandiu pecunia non corrumpitur in perniciem alterius, ſiue ſit iudex, ſiue aliqua alia poteſtate præditus, in qua integritas & abſtinentia eius alteri ſalutaris: *ſicut ſordes*, & auaritia pernicioſa eſſe poſſit. Paſſeratius ad ea quæ de conſule ſcribit Liuius lib. 3. annal. referebat. Sic autem Liuius. *Fuere qui interpretarentur, eadem hac Horatia lege conſulibus quoque & prætoribus, quia iiſdem auſpiciis, quibus conſules, crearentur, cautum eſſe, iudicem enim conſulem appellari.* Cicero 3. de legibus, de conſulari poteſtate loquens, *Regio imperio duo ſunto, iique præeundo, iudicando, conſulendo prætores, iudices, conſules appellantor.*

Reiec. alto d. noc. vvltv] erecto vultu, excelſoque animo munera hominum nocentium à ſe repulit: non accepit pecuniam, vt nocentem abſoluat. quod erat animi, ad vultum tranſtulit. alti enim animi eſt pecuniam aſpernari ac reiicere: licet etiam dicere *alto vultu* dictum eſſe ab Horatio, quia animi affectiones ſæpe declarantur atque exprimuntur conſimili corporis geſtu.

Et per obstanteis catervas, &c.] & ſibi per mediam hoſtium aciem armis iter patefecit vel per obſtanteis cateruas: id eſt, per munera, & pecuniam, quibus ſæpe expugnatur religio & fides iudicis, & magiſtratus, expromſit ſua arma id eſt ſuam integritatem & abſtinentiam, & magnitudinem animi ab omni corruptela tutam, ac munitam: quam explicationem magis probo, vt ſit allegoria. & ita Paſſeratius noſter: neque longè aliter Porphyrio. qui *per obſtanteis cateru.* interpretatur, per vitia obſiſtentia rationi.

Sva arma] vel propriè, vel, *ἀλληγορικῶς* ſuam integritatem, abſtinentiam, magnitudinem animi, &c.

Non possidentem mvlta, &c.] ordo eſt, non rectè vocaueris eum beatum, qui multa poſſidet. vel non eum, qui multa poſſidet, rectè beatum vocaueris: ſequitur deinceps, *rectiùs occupat, &c.* *rectè* autem, id eſt, merito vt epiſt. 17. lib. 1. *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*

Dvramqve call. pavp.] ſuprà Od. 2 lib. 3. *Anguſtam, amici, pauperiem pati Robuſtus acri militia puer Condiſcat.* paupertatem non eſſe alteri maledicti loco obiiciendam, collectis aliquot exemplis diximus ad Odam 24. eiuſd. lib. ibi. *Magnum pauperies opprobrium, &c.*

Peivsqve l. fl. tim) *peius timet.* i. peius odit, ſeu accuratiùs vitat, vt epiſt. 17. lib. 1. *caue peius & angue Vitabis chlamydem.*

Flagitivm] turpitudinem, vt ſup. Od. 5. lib. 3. *flagitio additis Damnum.*

Non ille pro car. a. avt patr. tim. p.) ſuprà Od. 2. libr. 3. *Dulce & decorum eſt pro patria mori.* *timidus perire* autem ſic dictum hac Oda, vt illud libr. 3. Od. 19. *Codrus pro patria non timidus mori.*

IN LIGVRINVM,

ſuperbum pulchritudine & donis Veneris, ſed aliquando turpem futurum.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneribus potēs
Inſperata tua cùm veniet pluma ſuperbia
Et, quæ nūc humeris inuolitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color eſt Puniceæ flore prior roſæ,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hiſpidā,
Dices, heu, quoties te in ſpeculo videris alterum!
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

Ode X. Monocolos vi. Tu ne quæſieris ſcire, nefas. quem mihi quem tibi.

– – – ∪∪ – ∪∪ – – ∪ ∪ – ∪ –

O crvdelis,] Sic Virg. Alex. *O Crudelis Alexi, nihil mea carmina curas.*

Veneris mvner. pot.) formoſus, venuſtus, lepidus, candidus, comatus, & florens ætate hunc Ligurinum credibile eſt amatum fuiſſe ab Horat. ſup. Od. 1. huius libri. *Sed cur heu, Ligurine, cur Manat rara meas lacrymas per genas?* vt & Lyciſcum Od 11 epod *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollitia Amor Lyciſci me tenet.*

Insperata tvae cvm veniet. &c.) cum tibi pili & barba os, parteiſque corporis nunc læuis, & politas occupabunt ſuperbiam Ligurini appellat oris, & totius corporis læuitatem: comam humeris inuolitantem, id eſt, diſperſam, & diffuſam, florem ætatis

denique. per plumam autem pilos & barbam ſignificat.

ET, QVAE NVNC HVMERIS INVOLIT. DEC. CO.] comæ non collectæ in nodum, ſed diffuſæ, & paſſæ. Pueri concubini alebant comam puellarum in morem: vt Ode 11. epod. *Aut teretis pueri longam renodantis comam.* & ſuprà de Gyge puero Ode 5. lib. ſecundi. *Quem ſi puellarum inſereres choro, Mirè ſagaces falleret hoſpites Diſcrimen obſcurum ſolutis Crinibus, ambiguóque vultu.* Detondebantur autem, cùm vel domini vxorem ducebant, vel pueri ipſi ætate adulta, & corroborata eſſe cœperant. Catull. in nuptias Iuliæ, *Nunc tuum cinerarius Tondet os, miſer, ah, miſer Concubine nuces da.* hæc verba igitur *cùm deciderint coma*, licet ita accipere: eùm exoletus fueris, cùm ad vſum illum puerilem, & impudicum, quem nunc præbes, ineptus fueris, nempe adultus, & vir factus & detonſa coma. Cum in Italia eſſem, quendam adoleſcentem vidi Siculum, hoc nomine malè audientem, & impudicitiæ nota aſperſum, quòd mentum & genas tum primum floreſcenteis, vitio læuigaret, ac poliret. Dicebatur etiam murium, & ſoricum vrina parteis illas oris quas commemoraui manè defricare, & madefacere, vt lanuginem, & barbam naſcentem funditus exſtirparet ac deleret: atque hoc pacto glaber, leuis & imberbus permaneret. quod ei benè proceſsit. nam cùm eum adoleſcentem annorum decem & octo Venetiis vidiſſem, in eundem poſtea Romæ annos triginta natum anno duodecimo pòſt fortè incidi, æquè imberbum, vt erat adoleſcentulus.

PVNICEAE] purpureæ Od 9. *Punice Lugubre mutauit ſagum.* Virg. lib. 12. AEneid. *cum primùm craſtina cæle Puniceis inuecta roſis aurora rubebit.*

HISPIDAM] hirſutam, horridam, barbatam, piloſam, aſperam. Theocrit. Εἰδ. κγ. formæ puerilis breuitatem cum roſa, viola, lilio, niue confert his verſibus. Καὶ τὸ ῥόδον καλόν ἐστι, καὶ ὁ χρόνος αὐτὸ μαραίνει. Καὶ τὸ ἴον καλόν ἐστιν ἐν εἴαρι, καὶ ταχὺ γηρᾷ. Λευκὸν τὸ κρίνον ἐστί, μαραίνεται ἁνίκα πίπτει. Ἁ δὲ χιὼν λευκά, καὶ τάκεται ἁνίκα παχθῇ. Καὶ κάλλος καλόν ἐστι τὸ παιδικόν, ἀλλ' ὀλίγον ζῇ, id eſt, *Pulchra roſa eſt, ſed eam tempus corrumpit & vrit: Pulcra quidem viola eſt Zephyris ſpirantibus, illam Sed nimium feſtina vrget, præcépſque ſenectus. Lilia candida ſunt, ſed tempore victa fatiſcunt. Candida nix etiam eſt, ſed ſole aut igne liqueſcit. Sic pueri facies, pulcra, & iucunda, decénſque eſt: Sed citò marceſcit neque longos permanet annos.*

TE IN SPECVLO] ſic habent ſeptem libri veteres: cùm vulgati præpoſitionem *in* non habeant.

ALTERVM] differentem, diſsimilem, mutatum ab hoc qui nunc es. Græci ἕτερον dicunt id eſt, alterum. Ἀριστ. ῥητορ. β. τὸ γὰρ δεινόν, ἕτερον τοῦ ἐλεεινοῦ. & ἠθικῶν κ. ὁ φίλος ἕτερος ἂν τοῦ κόλακος. nam quod horribile eſt, differt à miſerabili. & de moribus ad Nicom. lib. 10. amicus, qui alter eſt ab aſſentatore. Sed hac de re plura alibi.

QVAE MENS EST HODIE, CVR EADEM, &c.] Non diſsimile eſt illud Tibull libro 1. *At te pœna manet, niſi deſinis eſſe ſuperba. Quàm cupies votis hunc reuocare diem.* & Terent. in Hecyra, *Eheu me miſeram. cur non aut iſtæc mihi Ætas & forma eſt, aut tibi hæc ſententia?* & Auſon. *Nunc piget & quereris, & quòd non aut iſta voluntas Tunc fuit, aut non eſt nunc ea forma tibi.* & Homer. ὀδ. π. Αὐτὰρ ἐγὼν οὕτω νέος εἴην τῷδ' ἐπὶ θυμῷ. id eſt, Porro autem (vtinam) ego ita iuuenis eſſem hac mente.

INCOLVMES] læues, & imberbes. quamdiu enim tales manent impudici pueri genæ, ſaluæ ſunt, & integræ. barbatæ autem, & piloſæ atque hirſutæ, corruptæ ſunt & quodammodo mortuæ, neque iam integræ, neque incolumes: quia ineptæ ad quæſtum meretricium, & amores puerileis.

AD PHYLLIDEM,

inuitans eam ad lætitiam conuiuij exhibendi natali Mæcenatis.

Ode XI. Dicolos tetraſtrophos: vt, Iam ſatis terris niuis, atque diræ.

– ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ – ∪

– ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ – –

– ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ – –

– ∪ ∪ – –

Eſt mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus: eſt in horto,
Phylli, nectendis apium coronis,
Eſt ederæ vis
Multa, qua crineis religata fulges:
Ridet argento domus: ara caſtis
Vincta verbenis auet immolato
Spargier agno:
Cuncta feſtinat manus: huc, & illuc
Curſitant mixtæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Vt tamen noris, quibus aduoceris
Gaudiis: idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ
Findit Aprilem,
Iure ſollennis mihi, ſanctiórq;
Pene natali proprio, quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluenteis
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupauit.
Non tuæ ſortis iuuenem puella
Diues, & laſciua: tenétque grata
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaethon auaras
Spes: & exemplum graue præbet ales
Pegaſus terrenum equitem grauatus
Bellerophontem.
Semper vt te digna ſequare: & vltrà,
Quàm licet, ſperare nefas putando,
Diſparem vites. age, iam meorum
Finis amorum,
(Non enim poſthac alia calebo
Fœmina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur atræ
Carmine curæ.

EST MIHI NONVM S. A.] Eſt mihi Albani vini cadus, quod vinum nouem & amplius, annorum eſt.

PLENVS ALBANI CADVS] Albanum vinum commemorat Athenæus lib. 2.

NECTENDIS APIVM CORONIS] vtebantur veteres illi coronis in conuiuiis, obſcurè ſignificantes rerum abundantiam, & copiam. στέφω enim, quod valet coronare Latinè, implere eſt: vt apud Hom. ἰλιάδ. α. Κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο, quē verſum propemodum ad verbum expreſſit Virgilius lib. 1. AEneid. *Crateras magnos ſtatuunt, & vina coronant*, quamquam nonnulli arbitrantur, ſolitos eſſe poculis imponere coronas, & ita Virgilij verſum intelligendum.

dum: quæ ſententia Tibulli auctoritate confirmari poteſt lib. 2. *Aut è veſte ſacris tendent umbracula ſertis Vincta: coronatus ſtabit & ipſe calix.* Iterũ Virg. AEn. 3 *Tum pater Anchiſes magnũ cratera corona Induit, impleuitque mero*, conficiebant autem ex edera, vel apio coronas ad ſignificandam eam, quæ in conuiuio verſari debet, hilaritatem, & iucunditatem Theocr. in Amaryllide. Τὸν στέφανον τιλαί με καταυτίκα λεπτὰ ποησεῖς. Τόν τοι ἐγὼν Ἀμαρυλλὶ φίλα, κισσοῖο φυλάσσω. id eſt, coges me tua ſæuitia coronam ſtatim diſcerpere: quam ego tibi Amarylli ex edera connexam ſeruo. Anacr. Ἐπὶ δ' ὀφρύσι σελίνων στεφανίσκους θέμενοι. θάλειαν ἑορτὴν ἀγάγωμεν Διονύσῳ. id eſt, ſuperciliis autem coronas ex apio imponentes diem feſtum & epulas Dionyſo celebremus. AEnea, & ſociis eius cùm primùm in Italiam aduenïſſent, humi diſcumbentibus, ac prandentibus ſolum apio fuiſſe ſubſtratum, idque illis menſæ loco fuiſſe ſcribit Dionyſius Halicarn. libr. 1. αὐτοσχεδίως. vide ſuprà annot. ad Od. 17. lib. 1. Linus apud Virgilium in Sileno, apio coronatus eſt. *Vt Linus hac illi diuino carmine paſtor Floribus atque apio crines ornatus amaro Dixerit.* Sed cur hic ex apio coronas conficere cogitat, cùm apium ſit herba lugubris, & funebris ſi Suidæ credimus? ſic enim ille. σελίνου στέφανος, τὸ δ' ἐπὶ τῶν νεκρῶν. τὸ γὰρ σέλινον τοῖς νεκροῖς ἀνετίθεσαν: id eſt, corona ex apio, lugubris eſt. apium enim luctibus conuenit. cum quo congruit & Plinius libr. 20. cap. 11. *Chryſippus & Dionyſius dicunt neutrum apium ad cibos admittendum: immo omnino nefas. nam id defunctorum epulis dicatum eſſe.* An apium Græcis lugubre, Romanis non item? an cibus quidem ex apio, funebris eſt: corona verò ex apio nequaquam? Nam & alibi in rebus lætis, & ſecundis coronæ ex apio ab Horatio adhibentur: vt Od. 36. libr. 1. *Neu deſint epulis roſæ. Neu viuax apium, neu breue lilium.*] Huc pertinet illud Arnobij libr. 5. aduerſus gentes, *Obliuioni etiam Corybantia ſacra donentur: in quibus ſanctum illud myſterium traditur, frater trucidatur à fratribus: interemti ex ſanguine apium natum, prohibitum menſis olus illud apponi, ne à manibus mortui inexpiabilis contraheretur offenſio.*] Sed in παρέργῳ, quod doctus quidam ad oſtendendum, hanc herbam eſſe triſtem & funebrem, affert verba illa Ciceronis ex epiſtol. quadam ad M. Cœlium, lib. 2 epiſt non longè ad extr. *Vter atatis vitio, inquis velim ita ſit. ſed tamen togam prætextam tex Appio, puto te audiſſe, &c.* vbi ille legit *apio*, cùm ſit ſcriptum in omnibus libris emendatis Appio & ſit nomen proprium gentile Appiorum: vehementer errat. conficiebantur etiam ex philyra coronæ ſed hæ erant ſumtuoſiores, vt Od. vlt. lib. 1. *Diſplicent nexæ philyra coronæ.* ad quem locum lege, ſi tibi commodum eſt quæ annotauimus. commemorat coronas etiam lib. 2. Saty. 3. *potus vt ille Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas, Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.* ad quem locum quædam alia annotata ſunt ſimilia.

CRINEIS RELIGATA] ſup. Od. 11. lib. 2. *comam religata.* & Od. 5. lib. 1 *cui flauam religas comam.* & Od. 11. epod. *Fauorem renidantis comam.* fulges autem pro eo, quod eſt, fulgere ſoles, vt rectè Porph.

RIDET ARGENTO DOMVS.] γελᾷ. renidet. hilaritatem quandam præ ſe fert. vide annot. ad Od. 18. lib. 2.

ARA CAST. VINCTA VERB.] aræ ex cæſpitibus, & terra extructæ, verbenis reuinciebantur. Eſt autem verbena (vt ſcribit Plin. lib. 22. cap. 11.) gramen ex ara, ſeu ex arce cum ſua terra euulſum. Hac vtebantur legati cùm ad hoſtes clarigatum, id eſt res repetitum mittebantur: hac Iouis menſa verrebatur, domus purgabantur ac luſtrabantur, vt idem ſcribit libr. 25. cap 9. Quamquam verbenæ in ſacris non herbam certam, ſed quamlibet frondem, & quemuis ramum, modò felicem, ſignificant: verbi gratia frondem pineam, myrteam, lauream, oleaginam. Feſtus, *Sagmina vocantur verbena*, id eſt, *herba pura, quia ex loco ſancto arcebantur.* [ſic autem legendum, non, *arcebantur*] *à conſule, prætoribus legatis proficiſcentibus, ad fœdus faciendum, bellúmq; indicendum, &c.* Porph. *Verbena dicta quaſi herbena.*

AVET IMMOLATO, &c.] videtur cupere infici, ſeu imbui ſanguine agni mactati.

CVNCTA FESTIN. MAN.] omnes diligentiam adhibent, manúſque admouent ad eam rem, quam paro feſtinant σπεύδει, ſtudium adhibet. ſic Theocr. Ἡρακλίσκῳ, ἐσπεύδον δ' ἄλλος ἄλλο σπεύδοντες ἔργα. ſignificat quantus ſit apparatus.

SORDIDVM] ab effectu. quia quicquid fumus contingit ſordeſcit.

TREPIDANT] cum trepido, ſeu tremulo motu ſurſum feruntur. vide annot. ad Od. 4. lib. 2.

ROTANTES] torquentes glomerantes, rotarum in morem voluentes. ſic Virg. Georg. 1. & AEn. 3. *globos flammarum* appellat, flammas AEtnæ globorum in modum erumpenteis

VT TAMEN NOR. Q. ADV.] vt tamen ſcias ad quem diem feſtum omni lætitia celebrandum voceris. *Idus, &c.*

QVIBVS GAVDIIS] Oda prox. infrà, *Ad quæ ſi properas gaudia, &c.*

IDVS] Idus Apriles, vt ſtatim declarat. *eidus* malim ſcribi per ei, vt docet Plut. & vetera marmora admonent.

MARINAE.] ſupr. Od. 26. lib. 3. *Laeuum marina qui Veneris latus Cuſtodit.* Aprilem autem à Venere, quam Ἀφροδίτην Græci appellant, nomen traxiſſe docet Plutarch. in Numa, vel, vt alij volunt, ab aperiendo, quod idem auctor ſcribit.

FINDIT] videtur voluiſſe declarare iduum etymon. Nam Plutarchus ῥωμαϊκοῖς. idus deriuat vel ἀπὸ τοῦ εἴδους διὰ τὸ χάλλος, quia idibus dimidiata luna eſt, vel ἀπὸ τοῦ διὸς, vel ἀπὸ τοῦ ἰδύειν, iduare, quod eſt, μερίζειν, id eſt, diuidere. idus enim διχοτομοῦσι τὴν μήνην. id eſt, idus enim lunam dimidiatam faciunt. Sed admonendus eſt lector, hæc poſtrema verba Plutarchi, ne quis fruſtrà quærat, non reperiri in vulgatis codicibus.

IVRE] propter amicitiam, quæ mihi cum Mæcenate intercedit.

SOLENNIS] dies feſtus ſtatus, & fixus. vt dicimus ſacrificium ſollenne, quod & certo anni tempore, & omnibus annis præſtari debet à ſollo, id eſt, toto. Feſtus. M. Tull. Tuſcul. 1. *cùm enim illam ad ſollenne, & ſtatum ſacrificium curru vehi ius eſſet ſatis longè ab oppido ad fanum, &c.* de hac voce vide annot. ad epiſt. 1. libri. ibid. *Inſanire putas ſollennia me.*

QVOD EX HAC LVCE, &c.] id eſt, quia ab hoc die annos ætatis ſuæ ordine numerat. ab hoc die annorum ætatis ſuæ numerandorum initium ducit. hic dies eſt eius natalis, ſignificat, Mæcenatem idibus Aprilibus eſſe natum, & idus Aprileis, eſſe diem eius natalem.

AFFLVENTEIS] accedenteis, ſeu accreſcenteis. tralatio eſt à fluminibus. Virg. AEneid. 2. *lenis fluit agmine Tibris.* Sic iterum Horatius epiſt. 1. lib. primi. *Sed mihi tarda fluunt, ingrataque tempora.*

ORDINAT) ordine numerat. alij ſic, *affluenteis ordinat annos*, id eſt, à ſingulis diebus natalibus conſtituit quid quoque anno ſit acturus. non placet.

TELEPH. QVEM TV PET. OCCVP. &c.] Telephus, quem tu amas, & expetis, in puella tibi valde diſſimili, loco, re, genere, amorem ſuum collocauit, eiuſque amore irretitus eſt.

NON TVAE SORTIS] non tui generis, loci, rei, fortunæ.

TENETQVE GRATA COMP. VINCT] tenétq; grata ſeruitute deuinctum. ſic Od. 33. lib. 1. *Ipſum me melior cum peteret Venus, Grata detinuit compede Myrtale Libertina, fretis acrior Adriæ, Curuantis Calabros ſinus.*

TERRET AMBVST. PHAËTHON] Notiſſimum eſt, Phaethontem, cum ætate iam adulta ſe Solis eſſe filium ex matre Rhoda, ſeu, vt alij volunt, Clymena, cognouiſſet, currúmque patris moderari illo diu, multúmque negante voluiſſet, cælúmque, & terras ob aurigandi inſcientiam incendio miſcuiſſet, ambuſtum ipſum, fulminéque percuſſum in Eridanum fluuium decidiſſe. Plato in Timæo ſic interpretatur Phaethontis fabulam: Τὸ γὰρ οὖν καὶ παρ' ὑμῖν λεγόμενον, ὅς ποτε Φαέθων Ἡλίου παῖς τὸ τοῦ πατρὸς ἅρμα ζεύξας διὰ τὸ μὴ δυνατὸς εἶναι κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς ὁδὸν ἐλαύνειν, τά τ' ἐπὶ γῆς ξυνέκαυσε καὶ αὐτὸς κεραυνωθεὶς διεφθάρη, τοῦτο μὲν μύθου σχῆμα ἔχον λέγεται. τὸ δὲ ἀληθές ἐστι τῶν περὶ γῆν καὶ κατ' οὐρανὸν ἰόντων παράλλαξις καὶ διὰ μακρῶν χρόνων γιγνομένη τῶν ἐπὶ γῆς, πυρὶ πολλῷ φθορά. Quæ verba (vt ſummatim perſtringã) hanc ſententiam continent. per illam Phaethontis fabulam, omnium, quæ circum terram, & ſub cælo feruntur ac mouentur, mutationem, eorumque, quæ ſunt in terra, longo temporis ſpatio interitum, & deflagrationem multo igni erumpente ſignificari. Lucretius lib. 5. Platoni aſſentiens idem complectitur his pulcherrimis verſibus, *Ignis enim ſuperauit, & ambiens multa peruſſit, Auia cum Phaethonta rapax vis Solis equorum Æthere raptauit toto, terráſque per omneis. At pater omnipotens ira tum percitus acri Magnanimum Phaethonta repente fulminis ictu Deturbauit equis in terram, Sólque cadenti Obuius æternam ſuſcepit lampada mundi, Diſiectóſque redegit equos, iunxítque trementeis. Inde ſuum per iter recreauit cuncta gubernans, Scilicet, vt veteres Graium cecinere poetæ. Quod procul à vera'ſt animi ratione repulſum* Horatius autem hoc Phaethontis exemplo Phyllidem deterret, ne maiora, quàm, quæ ſibi conueniunt, eſperat, & concupiſcat.

AVARAS SPES] id eſt, ſpes cupidas & auidas. hoc totum autem *terret auaras ſpes*, hoc eſt, vetat auidè ſperare, ſeu vetat cupere & ſperare quæ nefas eſt cupere & ſperare ſcilicet.

ET EXEMPL. GR. PRAEB. ALES PEGAS. poeticè id attribuit Pegaſo Horatius. quod à Iouis ira natum eſt. Nam Bellerophon Anteæ calumnia liberatus, grauiſſimiſque periculis perfunctus, denique gener Prœti regnique ſocius ac particeps factus, his rebus omnibus elatus, & Pegaſo fretus, dicitur, quid in cælo eſſet, quidque ibi fieret, eſplorare voluiſſe. Qua audacia offenſus Iupiter, œſtrum in Pegaſum immiſit. Ita excuſſus equo Bellerophon in Lyciæ campum decidit qui Aleius ἀπὸ τοῦ ἀλᾶσθαι. quod eſt errare, dictus eſt, quia in eo campo, debilitato corpore errarit. hæc Homeri interpretes in Il. ζ. Vtitur eodem exemplo Pindarus Iſthm. ᾠδ. ζ monens. nequis ſibi immortalitatis ſpẽ proponat, cum ſimus mortales, vitæque multo breuioris, quàm vt deorum ſedem attingere poſſimus. Verba Pindari ſunt hæc, τὰ μακρὰ δ' εἴ τις παπταίνει. βραχὺς ἐξικέσθαι χαλκόπεδον θεῶν ἕδραν· ὅ τοι πτερόεις ἔρριψε Πάγασος δεσπόταν ἐθέλοντ' ἐς οὐρανοῦ σταθμοὺς ἐλθεῖν μεθ' ὁμάγυριν Βελλεροφόνταν Ζηνός. id eſt, longa autem ſi quis circumſpicit, cum ſit breuior & imbecillior, quàm vt ad deorum ſedem aheneo pauimento conſtratam peruenire poſſit, primùm Pegaſus pennatus dominum Bellerophontem Iouis familiarem, & confabulatorem ad cæli ſtationes tranſire cupientem excuſſit, &c.

ALES] alatus pennatus, penniger πτερόεις Pindarus alitem poſuit Od. 1. huius libri pro eo qui alatis iumẽtis vehitur: *Tempeſtiuius in domo Pauli purpureis ales oloribus, &c.* De Pegaſo ſuprà Od. 27. lib. 1.

TERRENVM EQVITEM GRAVATVS] *grauatus equitem* pro eo, quod eſt, grauatus ferre equitem, Horatianum eſt. Nam ſic loquuntur & Græci βαρύνομαι τὴν πενίαν, τὴν ἀτιμίαν id eſt. grauiter fero paupertatem, infamiam, &c. Plutarchus in Cæſare. τὸ βασκαῖνον, καὶ βαρυνομένους τὴν δύναμιν. Sic & Suetonius in Tiberio, *matrem Liuiam grauatus*. idem in Auguſto, *ampla & operoſa prætoria grauabatur.*

TE DIGNA] tibi apta, tibi conuenientia.

ET VLTRA QVAM LICET, SPER. NEF. P. DISP. V] ordo eſt, & diſparem vites, putando nefas eſſe. ſperare vltrà quàm licet.

DISPAREM VITES] Prouerbium eſt vulgatum apud Græcos, quod monet, vt ſibi quiſque æqualem vxorem ducat, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα ſubintellige βέμβικα hoc eſt turbinem tibi conuenientem, & propinquum age natum à luſu puerorum turbines flagellis circumagentium ac verſantium. lege in libris epigrammatum Græcorum, pulcherrimum Callimachi epigramma ad Dionem. Ita igitur & Horat. Phyllidi ſuadet, vt amicum ſibi parem deligat: ab amore Telephi animum auertat.

FINIS AMORVM] ò Phylli, quam omnium poſtremam amare conſtitui. ſic Propert. libr. 1. *Cynthia prima fuit. Cynthia finis erit.*

CALEBO] incendar, ardebo, vt Od. 9. lib. 3. *Donec non alia magis Arſiſti.*

MODOS] cantus, carmina modulata.

REDDAS] reddere interdum eſt id, quod ab aliquo acceperis, ac didiceris vel recitare, vel cantare, vt hic. & ſuprà Od. 6. huius libri *Reddens carmen docilis modorum Vatis Horati.* & epiſt. ad Loll. 2. lib. 1. *Vt puerum ſaeuo credas dictata magiſtro Reddere.* Idem ad Piſon de arte poet. *Reddere qui voces iam ſcit puer.* & Lucret. lib. 4. *reddere dicta. Et ſonitus audire (ſeuera [al. ſcura] ſilentia noctis Vndique cum conſtent) & reddere dicta tacentes.*

ATRAE] id eſt, triſtes, vel quia tenebræ nigræ ſunt, quæ viuis inuiſæ, & triſtes ſunt: vel quia nigra omnia per ſe triſtia & horribilia ſunt centies notauimus. vſitatum Horatio hoc epithetum. ſup. Od. 14. lib. 3. *Hic dies verè mihi feſtus atras Eximet curas,* & Od. 1. eiuſd. *Poſt equitem ſedet atra cura.* & Sat. 7. lib. ſecun. 2. *nam comes atra premit ſequitúrque fugacem.*

AD VIRGILIVM

negotiatorem, inuitans eum ac conuiuia: quòd tempora veris ſitim adduxerint.

125 *Od. XII. Dicolos tetraſtrophos: vt, Scriberis Vario fortis, & hoſtium.*

– – -uu- -uu- u-
– – -uu- -uu- u-
– – -uu- -uu- u-
– – -uu- u-

IAm Veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
...
Iam nec prata rigent, nec fluuij ſtrepunt
Hiberna niue turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis, & Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quòd male barbaras
Regum eſt vlta libidines.
Dicunt in tenero gramine, pinguium
Cuſtodes ouium, carmina fiſtula:
Delectántque deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere ſitim tempora Virgili:
Sed, preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, iuuenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi paruus onyx eliciet cadum,

Qui nunc Sulpitiis accubat horreis,
Spes donare nouas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ ſi properas gaudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tinguere poculis,
Plena diues vt in domo.
Verùm pone moras & ſtudium lucri:
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Miſce ſtultitiam conſiliis breuem,
Dulce eſt deſipere in loco.

IAM VERIS COMITES] hæc Ode eiuſdem ferè eſt argumenti, atque ſeptima.

IMPELLVNT LINTEA] impellunt vela.

ANIMAE THRACIAE] id eſt, venti Thracij, nempe Fauonij. Quidam putant Eteſias ſignificari, à quibus valde diſſentio. nam Eteſiæ æſtate ſpirant: Fauonij vere ineunte. Quòd autem Fauonios, qui dicuntur à Græcis Zephyri, aiunt quidam non eſſe Thracios, quia Aquilones, qui ſunt Septentrionales, Thracij appellantur à poetis, reſpondeo, Homerum *in Iliad. i.* facere etiam Zephyrum à Thracia vnà cum Borea ſpirantem. Sic enim ille, Βορέης καὶ Ζέφυρος τώ τε Θρῄκηθεν ἄητον· ad quem verſum notat Euſtathius, Zephyrum dici vnà cum Borea ſpirare ex Thracia, vel quòd Thracia ſit communis omnium vẽtorum quaſi officina, ſeu commune domicilium: vel quòd Zephyrus per Thraciam in mare Græcum incidat: vel quòd Thracia falcis figuram præ ſe ferat: vel, vt alij volũt, ſigma literæ: quare cùm ita latè pateat, non eſſe mirũ ſi ab vtraque eius parte hi venti ſpirare dicantur, Boreas à ſeptentrionali, Zephyrus ab Occidentali. vide quæ ſunt annotata ſup. ad Odam 25. lib. 1. ibi, *Thracio vento.* Iam verò quòd alij dicunt, hic æſtatem perſpicuè deſcribi vel ex hoc verſu intelligi poſſe, *Adduxere ſitim tempora Virgili.* dico cum referendum eſſe non ad anni, ſed ad diei tempus: nempe ad horam diei ſeptimam aut octauam, ſeu potius nonam, ac decimam: quo tempore Romani cenare ſolebant. Quòd ſi quis contendat pertinaciter ad anni tempus eſſe referendum, reſpondebo, in Italia vernũ tempus multo calidius, & ſiticuloſius eſſe, quàm in Gallia. Quocirca non debere eſſe mirum ſi dicat, *Adduxere ſitim.* Præterea verſus illi ſuperiores, *Nidum ponit, Ityn. &c.* declarant, hic ver deſcribi, non æſtatem. hirundo enim Veris eſt nuntia, vt ſciunt omnes: vnde prouerbium, *Vna hirundo ver non efficit.* Itaque Horatius vernum tempus ſignificat per Zephyros & hirundinem primam epiſt. 7. lib. 1. ad Mæcenat. *2. te dulcis amice reuiſet Cum Zephyris, ſi concedes, & hirundine prima.* adde quòd epithetum illud *veris comites*, argumento eſt ſignificari Fauonios, qui vnà cum vere ineunte ſpirant, neque probo quòd illi, *veris comites*, interpretantur, *ver ſequentes*. quemadmodum, inquiũt, Od. 7. huius libri, dixit *ver proterit æſtas.* Longè enim hoc illi diſſimile eſt. Nam ver quidem ſequitur æſtas: & cõuenit ita loqui. ſed *eteſiæ ſequuntur ver*, nõ item cõuenit. Multo autem minus cõuenit, ita deſcribere eteſias: *ventos ver ſequentes, mare temperantes &c.* Poſtremò vocem *comes* non ſignificare eum, qui ſubſequatur, & qui pòſt eat, ſed qui vnà & eodem ordine ingrediatur, argumento eſt locus ille Od. 28. libri 1. *Me quoque deuexi rapidus comes Orionis Illyricis notus obruit vndis.* Sed nimis multa de nugis. Vtatur ſuo quiſque iudicio. Iam ex Lucretio, M. Tullio, Plauto, Terentio intelligere licet, quid interſit inter animum, & animam. Lucret. lib. 3. *Nunc animum atque animam dico coniuncta teneri Inter ſe, atque vnam naturam conficere ex ſe: Sed caput eſſe quaſi, & dominari in corpore toto Conſilium, quod nos animum mentemque vocamus.* Idem lib. 5. *ac precet quaſi: Ventorum pauidus paces, animaſque ſecundas.* Idem lib. 3. *Et magis eſt animus vitai clauſtra coercens, Et dominantior ad vitam, quam vis animai. Nam ſine mente, animoque nequit reſidere per artus Temporis exiguam partem pars vlla animai. Sed comes inſequitur facile, & diſcedit in auras, Et gelidos artus in lethi frigore linquit &c.* Et M. Tull. Tuſcul. lib. 1. *Animum autẽ animã noſtri declarant nominari. Nam & agere animam, & efflare dicimus.* animam, id eſt, ventum ibid. *Ipſe autem animus ab anima dictus eſt.* idem ibidem. *quam regionem cum ſuperauit animus, naturamque ſui ſimilem contigit, & agnouit, iunctus ex anima tenui, & ex ardore ſolis temperato, ignibus inſiſtit, &c.* idem ibidem, *anima ſit animus, igniſne, neſcio.* Plautus Aſinar. *DE. Animam edepol ſuauiorem, quam vxoris mea PHILAEN. Dic, amabo, an fœtet anima vxoris tuæ?* Idem Aulular. *ſed me animam recipere ſinas, te rogo.* idem ibidem. *S. Quin cum it dormitum, follem obſtringit ob gulam. A. cur? S. ne quid animæ fortè amittat dormiens.* Terent. Adelph. *quid feſtinas, mi Geta? animam recipe.* Idem in Phorm. *Animam compreſsi, aurem admoui.* Iterum M. Tull. frumentaria, de Apronio, *qui non modò animum integrum, ſed ne animam quidem puram conſeruare potuiſſet.* Idem in Timæo. *ita contigit, vt inter ignem, & terram, aquam Deus, animamque poneret, eaque inter ſe compararet, & proportione coniungeret, vt, quemadmodum ignis animæ, ſic anima aquæ: quodque anima aquæ, id aqua terræ proportione redderet.* Virgilius in Sileno. *Semina terrarumque, animæque, mariſque fuiſſent, Et liquidi ſimul ignis.* Idem Georg. 2. *animaſque & olentia Medi Ora fouent illo, & ſenibus medicantur anhelis.* Idem lib. 8. AEn. *Quantum ignes, animæque valent.*

RIGENT] horrent ſquallent: frigore, glacie, gelu.

NEC FL. STR. HIB. N.] nec fluuij niuibus & imbribus hibernis aucti horribilem ſtrepitum edũt. ſup. Od. 2. eiuſd. lib. *Monte decurrens velut amnis, imbres Quem ſuper notas aluere ripas.*

NID. PON. ITYN FLEB. GEM] hirundo (inquit) veris nuntia Ityn filium gemens à ſe interfectum in odium Terei viri ſui, nidum ponit. Heſiodus ἔργ. καὶ ἡμ. hirundinem ὀρθογόην appellat, id eſt, manè gementem. Τὴν δὲ μετ' ὀρθογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο. id eſt, poſt hunc autem hirundo Pandionis filia ſurrexit, & in lucem prodiit hominibus vere ineunte. apud Homerum item ὀδυσς. τ. Penelopa Vlyſſem virum ſuum nondum agnoſcẽs, & tamen cum eo loquens, ſeſe cum luſcinia comparat Itylum filium ſuum lugente, his verbis: ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδὼν Καλὸν ἀείδῃσιν ἔαρος νέον ἱσταμένοιο Δενδρέων ἐν πετάλοισι καθεζομένη πυκινοῖσιν. Ἥ τε θαμὰ τρωπῶσα χέει πολυηχέα φωνήν, Παῖδ' ὀλοφυρομένη Ἴτυλον φίλον. id eſt. Quemadmodum autem cum Pandarei filia Chloreis luſcinia ſuauiter canit vere ineunte ramis denſis arborum inſidens. Quæ ſe crebrò conuoluens vocem variam, & flexibilem mittit: filium Itylum optatum lugens, &c. Plato autem in Phædone, negat hirundinem, luſciniam, vpupam, cycnos doloris, gemitusve cauſa canere his verbis οὐδὲ αὐτὴ ἥ τε ἀηδὼν καὶ χελιδὼν καὶ ὁ ἔποψ, ἃ δή φασι διὰ λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν, ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα ᾄδειν οὔτε οἱ κύκνοι.

CECR. DOM. AETERN. OPPR. &c.] Eryſichthon Cecropis filius non regnauit Athenis. nam patre viuo mortuus eſt. Cecropi ſucceſſit Cranaus, quem Amphictyon eius gener regno ſpoliauit. Hic rurſus ab Erichthonio eiectus eſt. Erichthonij autem patrem mortalem fuiſſe negant, natumque eum dicunt alij ex Marte & Terra, alij ex Vulcano & Terra, cùm Vulcanus Mineruæ coniugio à Ioue impetrato, illa reluctante effectum libidinis in terram profudiſſet. Huius filius fuit Pandion: cuius filiæ Procne & Philomela. Itaque, quòd hanc auem æternum Cecropiæ domus opprobrium dicit eſſe, non eſt ita.

intelligẽdũ, eã ex ſtirpe & ſãguine Cecropis ortã eſſe: ſed Cecropiadum hic intelligẽda eſt, regũ Atheniẽſiũ familia, tametſi nõ ſit vna. Fabula autẽ notiſſima eſt de Procne in hirundinem, Philomela in luſciniam mutata: quam cum Tereus rex Thraciæ, qui Procnem in matrimonio habebat, conſtupraſſet, ei ipſi, quam conſtuprarat, linguam præcidit, ne vxori ſuæ rem enuntiaret, quamquam alij putant Philomelam in hirundinem, Procnem in luſciniam eſſe verſas: vt Gorgias, qui cum hirundinis volantis ſtercore inquinatus eſſet, αἰσχρόν γε (inquit) ὦ Φιλομήλα. refert Ariſtotel. libr. 3. Rhetor. Sic Virg. in Sileno: *Quas illi Philomela dapes.* ſic & Varro lib. 4. de lingua Latina.

QVOD MALÈ BARBARAS, &c.] quia barbaram illam Terei viri ſui libidinem immaniter, & crudeliter vlta fuerat, nempe filio communi Ity interfecto, Proper. lib. 3. *Increpat abſumtum me ſua mater Itym.*

DELECTENTQVE DEVM] Pana. fuit autem Pan (vt ſcribit Theocriti interpres) Penelopæ, & procorum filius: ideoque Pan vocatus eſt, quia ἐκ πάντων ἐσπαρμένος, id eſt, omnium ſemine ſatus eſt. alij Mercurium eius patrem fuiſſe, in hircum mutatum. De Pane ſcribit Plutarchus mirabile quiddam lib. περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων. Epitherſen quendam ſibi narraſſe, cùm ille in Italiam nauigaret, & ad inſulas Echinadas perueniſſet, veſperi, mari placido, & tranquillo vocem eſſe auditam cuiuſdam Thamum appellantis. Erat autem is Thamus gubernator nauis Aegyptius non omnibus vectoribus notus. Qui cùm bis appellatus tacuiſſet, atque ad tertiam appellationem reſpondiſſet. eum, cuius erat illa vox, ſumma vocis contentione ita locutum eſſe: Vbi ad Palodes delatus fueris, nuntiato, Pana magnum diem ſuum obiiſſe. quã voce audita, primùm omnes, qui in naui erant, metu perterritos eſſe deinde conſultaſſe vtrùm præſtaret, eine voci obtemperare, an totam rem negligere re inter eos communicata, & conſultando agitata, ad extremum placuiſſe, vt Thamus, quod iuſſus eſſet, faceret, maximè ſi tum, cùm ad illum locum perueniſſent, malacia eſſet. itaque fecit: & quàm clariſſima voce potuit, proclamauit, magnum Pana obiiſſe. Vix dum clamandi finem fecerat, cùm ingens factus eſt non vnius, ſed veluti complurium hominum gemitus. id cùm Romam perlatum eſſet, Tiberium, qui tum imperium obtinebat, ita ei nuntio fidem habuiſſe, vt doctiſſimis quibuſque hominibus conuocatis, & coactis quærere inſtituerit de Panis ortu, genere, & natura. illos autem re multùm, diùque diſputata, ad extremũ ſine vlla diſſenſione ac varietate pronuntiaſſe Pana, de quo quæreretur, & qui diem ſuum obiiſſe diceretur, Mercurij, & Penelopæ filiũ fuiſſe. Non defuerunt Chriſtiani homines, qui hunc Pana, Chriſtum fuiſſe putarint magnum omnium mortalium paſtorem, & ſeruatorem: tempora certè conueniunt. conueniunt & ea, quæ ab antiquis de Pane tradita ſunt: Pana, deũ eſſe ruſticum in naturæ ſimilitudinem conformatum: vnde & πᾶν dictus eſt, id eſt omne, quaſi naturæ vniuerſæ deus. habet enim cornua, quæ radios ſolis, & cornua lunæ ſignificant, rubet eius facies, quæ ſignificat naturam ætheris igneam. ad pectus pellem ceruinam habet ſtellatam, qua cælum ſtelliferum, ſeu ſtellis diſtinctũ ſignificatur. pars eius inferior, hirſuta eſt, qua deſignantur arbores, virgulta, herbæ, fruges, feræ, & ceteræ animantes in terra ſedem habentes. pedes ſunt ei caprini, vt declaretur terræ ſtabilitas, firmitas, ac ſoliditas. fiſtulam tenet ſeptem calamis compactam, vt oſtendatur cæli harmonia ex vno cæli, & altero ſeptem ſiderum motu contrario, vnde ſeptem ſoni efficiuntur. conſtans. virgam incuruam, ſeu pedum geſtat, propter annum, qui in ſe recurrit. Idem cum Amore deo ſeu Cupidine luctatus eſt, ab eoque ſuperatus. Sic Deum huius mundi opificem, amor generis humani vicit, & (pæne dicam) coegit, vt forma humana ſumta terras incoleret, oueis paſceret, hoc eſt, homines veritatis & ſimplicitatis amanteis erudiret. eoſque ex Orci faucibus morte ſua vindicatos ac redemtos ſeruaret, & (vt Arnobij verbo vtar) ſoſpitaret. Herodotus in Euterpe Pana ſcribit à Mendeſiis in octo diis numerari hos autem deos octo, duodecim diis priores haberi. Addit prætereà Pana à pictoribus & fictoribus Græcis ac Latinis αἰγοπρόσωπον, καὶ τραγοσκελέα, id eſt, facie caprina, & cruribus hircinis pingi, & ſculpi ſolere.

NIGRI COLLES ARCAD] Virg. Gallo, *Pan deus Arcadiæ.* Arcadia frumenti ferax. Nigra autem terra, frumentis optima. iccircò nigros Arcadiæ colleis dixit. Virg. Georg. 2. *Nigra fere, & preſſo pinguis ſub vomere terra, Et cui putre ſolum (namque hoc imitamur arando) Optima frumentis, non vllo ex æquore cernes Plura domum tardis decedere plauſtra iuuencis.*

ADD. SITIM TEMP. VIRGILI] Alcæus, πάντα δὲ δίψαισ' ὑπὸ καύματος. id eſt, omnia præ calore & æſtu ſitiunt. Virg. lib. 3. Georg. *Inde vbi quarta ſitim cæli collegerit hora.*

SED PRESSVM CALIB.] ſed ſi vinum Calenum haurire & bibere cupis. ſupr. Od. 31. libr. 1. *Calubam, & pra'o domitam Caleno Tu bibes vuam.* ducere interdum eſt ſpiritu attrahere, vt hic, & ſup. Od. 17. lib. 1. *Hic innocentis pocula Leſbij Duces ſub vmbra.* & apud M. Tull. libr. 2. de nat. deorum. *ab aere eo, quem ſpiritu ducimus.*

GESTIS] id eſt, vehementer cupis. *Geſtit* (inquit Feſtus) *qui ſubita felicitate exhilaratus, nimio corporis motu præter conſuetudinem exſultat.*

IVVENVM NOBILIVM] Clodij, & Druſi.

NARDO VINA MEREBERE] vnguento nardino dato, vinum Calenum accipies, id eſt, ſi vnguentum nardinum afferes, ego vinum Calenum tibi depromam. In quibuſdam libris ſcriptum reperi, *merebere.*

NARDI PARVVS ONYX] idem dicit, quod paullo antè dixerat nam Virgilium ad cenam ea conditione inuitat, ſi nardi concham, aut onychem afferat. Contrà Catull. cenaturum eſſe apud ſe Fabullum dicit paucis pòſt diebus, ſi modò ille cenam lautam, & copioſam attullerit cum vino & ſale: ſe autem nihil præter vnguentum fragrantiſſimum præbiturum. ſic Catull. *Cenabis bene mi Fabulle apud me Paucis, ſi tibi Dij fauent, diebus, Si tecum attuleris bonam, atque magnam Cenam, non ſine candida puella. Et vino, & ſale, & omnibus cachinnis.* deinde paucis verſibus interpoſitis, *Nam vnguentum dabo, quod meæ puellæ Donarunt Veneres, Cupidineſque.* ὄνυξ autem (vt ait Dioſcorides lib. 2.) πῶμά ἐστι κογχυλίου ὅμοιον τῷ τῆς πορφύρας, εὑρισκόμενον ἐν τῇ Ἰνδίᾳ ἐν ταῖς ναρδοφόροις λίμναις, διὸ καὶ ἀρωματίζει νεμομένων τῶν κογχυλίων τὴν νάρδον, id eſt, onyx, conchylij eſt operculum, purpuræ operculo, ſimile, quod reperitur in India in paludibus iis, quæ nardum ferunt. Itaque & odores ſuauiſſimos afflat, quoniam conchylia nardo veſcuntur. Ex his igitur ſiue teſtis ſiue conchis, fieri poterant vaſa ad vnguentum ſeruandum aptiſſima. quippe quæ nardi odore iam eſſent penitus imbuta. alij dicunt Onychem eſſe marmoris genus & onychem hic interpretantur, ampullam marmoream. Eſt etiam ὄνυξ lapis idem, qui alabaſtrites, ex quo ὄνυξ vnguentarius. id eſt, vas ad diuturnam vnguenti cuſtodiam probatiſſimum. vide Hermolaum Barbarum. Duxerunt autem appellationem & hic lapis, & hæc concha à ſimilitudine vnguis humani, quia nihil ſit in eis rugoſum, nihil aſperum: ſed omnia, vt in vngue, læuia ac polita. Propertius lib. 3. *Et menſa vatis, nox quæ inter pocula currat: Et crocino nares myrrheus vngat onyx.* & Catull. de coma Berenices, *Nunc vos optato quas iunxit lumine teda, non prius vnanimis corpora coniugibus Tradite nudantes reiecta veſte papillas, Quàm iucunda mihi munera libet onyx.* Eſt etiam onyx gemma caloris cãdidi, ex qua vas vnguentarium fieri ſolitum eſſe conſtat.

QVI NVNC SVLP. ACCVB. HORR.] Od. 28 lib. 3. *Parcis deripere horreo Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.*

ram. in verbo *accubat* autem tralatio eſt à rebus animatis: poſitúmque eſt pro acclinatur, ſeu acclinatum eſt.

SPES DONARE NOVAS LARGVS] largus & liberalis in afferenda & donanda noua ſpe: vt epiſt. ad Torquat. lib. 1. *Spes iubet eſſe ratas, Largus donare*, id eſt, largus ad donandum.

AMARAQVE CVRARVM] id eſt, amaras curas, ſeu potiùs amarores curarum. ſic loquitur Od. 1. lib. 2. *Et cuncta terrarum ſubacta.* & ſatyra ſecunda libri ſecundi, *Corruptus vanis rerum.* & vltima eiuſdem, *dúmque Ridetur fictis rerum Balatrone ſecundo.* & epiſt. ad Piſones. *Iudicium monſtrare recentibus abdita rerum* & epiſt. ad Scæuam, *ruperit vilia rerum.* ſic Liuius, *ſubita rerum.* lib. 9. *incerta caſuum.* lib. 30. & alibi, *diuerſa montium.* & Lucret. lib. 1. *Inter ſepta meant voces: & clauſa domorum Tranſvolitant.* idem lib. 2. *Nunc hic, nunc illic ſuperant vitalia rerum, Et ſuperantur item.* ibidem *Contemplator enim, cum ſolis lumina, cúmque Inſertim fundunt radios per opaca domorum.* & lib. 6. *penetrat per rara viarum.* Virgil. lib. 6. Æneid. *per opaca viarum Corripiunt ſpatium medium, foribúſque propinquant* idem lib. 2. *Obſedere alij telis anguſta viarum.* Paterculus *aurea viarum*, & *antiqua itinerum* ſic etiam Græci Ariſtoph. Pluto. ὁ Ζεὺς αὐτοῦ τοῖσδε τοῖ τοῖς μώροις, id eſt, Iupiter igitur ſciens horum ſtulta, id eſt, ſtultitias.

ELVERE EFFICAX] ad eluendas curas efficax. ſuprà annot. ad Od. 8. Iam, quòd hoc vinum ad curas eluendas efficax eſſe dicit, id omnium vinorum commune ferè eſt: atque hanc laudem omnibus propemodum vinis tribuunt poetæ. itaque vinum λαθικηδὲς, id eſt, mærorum obliuionem afferens: & παυσίλυπον id eſt, moleſtiis modum, & finem imponens. & παυσίπονον, id eſt, luctum adimens, ſeu luctu liberans. & κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων. id eſt, malorum omnium obliuionem inducens. appellant Græci: obliuioſum Latini, vt Horat. ſuprà Ode 7. lib. 2. *Obliuioſo pocula Maſſico Ciboria exple.* eodem pertinet illud Od. 9. epod. *Curam metúmque Cæſaris rerum iuuat Dulci Lyæo ſoluere.* & illud Od. 13. eod. lib. *Illic omne malum vino, cantúque leuato Diſormis ægrimoniæ Dulcibus alloquiis.* & illud Satyr. 7. lib. 2. *Nunc vino quæreris, nunc ſomno fallere curam.* & hi Alcæi verſus apud Athenæum, Οὐ χρὴ κακοῖσι θυμὸν ἐπιτρέπην. Προκόψομεν γὰρ οὐδὲν ἀσάμενοι, Ὦ Βακχί· φάρμακον δ' ἄριστον Οἶνον ἐνεικαμένοις μεθύσθην. quos ſic vertimus, *Stultum eſt malis cor dedere languidum, O Bacche: aſſequemur prorſus enim nihil Mærendo: pharmacum optimum autem eſt, Ferendiore madere vino.*

CVM TVA MERCE] cum onyche nardi.

IMMVNEM] inanem, nihil afferentem, vt annotatum eſt ad Od. 23. lib. 3. Sic apud Virgil. Georg. 4. *Immuniſque ſedens aliena ad pabula fucus.* Sed Græcum verbum exprimere voluit, *aſymbolum*: quo vtitur Terent Phorm. *Ten' aſymbolum venire vnctum, atque lautum è balneis?* Non vult igitur Horatius Virgilium venire ἀσύμβολον, id eſt, ſine ſymbola. Animaduertendum eſt autem tùm apud Græcos tùm apud Latinos, quemadmodum & apud nos, cenas alias fuiſſe conuiuatores ſumtu apparatas, atque inſtructas: alias, in quas ſuam quiſque partem conferebat. has ἐράνους, illas εἰλαπίνας appellant Græci, ab eo, quòd quaſi gregatim, ſeu turmatim, aut turbatim compotarent, παρὰ τὸ ἴλας πίνειν: vel ab eo, quòd vniuerſim, & quaſi in gyrum, παρὰ τὸ εἰλαδὸν, ſeu εἰλαδὸν, ſeu εἰλαδὸν Homer. Odyſſ. α. Τίς δαὶς, τίς δ' ὅμιλος ὅδ' ἔπλετο, τίπτε δέ σε χρεώ; Εἰλαπίνη, ἠὲ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν. id eſt, Quod epulum, quis cœtus hic eſt? quæ tandem te cogit neceſſitas? vtrum conuiuium publicum, an nuptialis cena? Nam non eſt conuiuium ex collecta. & Odyſſ. λ. Ἠ γάμος, ἠὲ ἔρανος, ἠὲ εἰλαπίνη τεθαλυῖα, id eſt, Aut nuptialis conuiuium, aut ex collecta, aut cena publica & vniuerſè omni epularum copia referta. in ἐράνῳ autem. id, quod conſertur à conuiuis, συμβολὴν Græci, & ſymbolam Latini vſucapto vocabulo nominant: *collectam* Latino & proprio. itaque quòd apud Terent. Andr. vulgò legitur *ſymbolum dedit*, corrupta ſcriptura eſt. nam, vt aliàs admonui, ſymbolam legendum. quod item dudum docuit Adrianus Turnebus, vir doctiſs. & ita ſcriptum eſt apud Plautum in Sticho, *eadem noſte ſymbolam dabo.* Præterea interpretes Homeri ſic docent, ἔρανος λέγεται τὸ ἐκ συμβολῆς γινόμενον δεῖπνον. & interpres Theocriti ad eid. ζ. ὅτι ἡ τῆς βραδυνόντος παροιμία, ἔστι ὅτι δεῖπνον κληθεὶς ἐπὶ ἔρανον, ἢ χωλεύει ὅτι, ἢ οὐ δίδωσι συμβολάς, qui ad cenā vocatus tardius venit, aut claudus eſt, aut non dat ſymbolas. & Proclus in hunc locum Heſiodi, Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι. Ταῦτα φησί, χαίρει δὲ δεῖπνα τοῖς κελευομένοις συμβολαῖς. αὕτη γὰρ πολυξείνου αἱ εἶναι ἐκ τοῦ κοινοῦ πολλοὶ συνιόντες εἶναι, συνεισφέρουσι μὲν ἐκ τῶν ἰδίων δαπανημάτων οἱ πάντες. καὶ δι' εκαστον, ὀλίγους δὲ ποιοῦσι μὲν ἐλαχίστην, χάριν δὲ πλείστην διὰ τὴν κοινωνίαν. ἅμα γὰρ πάντες συνιόντες ἀλλήλοις συνεστιᾶσθαι τις τὸ κοινὸν ἔρανον, καὶ μετ' ἀλλήλων ἑστιᾶσθαι, id eſt, hæc inquit, locum dāt ſymbolis, quæ appellantur. hæ enim valde hoſpitales, & multorum hoſpitum fuerint, multos inter ſe conciliantes, vt vnà cibum capiant, & efficientes ne quis in eis ſe aditu difficilem, & moroſum præbeat, quia ſumtum quidem exiguum habeant, iucunditatem autem & gratiam plurimam propter communionem. Sic enim olim vnà inter ſe cibum capiebant, conferentes ſinguli in commune, & vnà inter ſe epulantes. ſic Alexis apud Athen. lib. 6. οὐ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ συμβολαῖς, Πρυτανεῖα πάντα συγκομίζομεν ἀεὶ. vbi enim non conferuntur ſymbolæ, ea prytanéa appellantur. Hegeſander apud eundem lib. 8. τὴν συμβολὴν τὴν εἰς τὰ συσσίτια ὑπὸ τῶν συμπινόντων εἰσφερομένην Ἀργεῖοι χαλοῦσι ... μερίδα, αἶσαν, id eſt, ſymbolam, quæ à compotantibus in conuiuia confertur, Argiui ... appellant, portionem autem αἶσαν. Erat & tertium genus, γάμος, id eſt, conuiuiū nuptiale, vt intelligere licet ex illis verſibus Homeri, quos ſuprà protulimus. quod quamobrem præberetur, nomen ipſum declarat. Erat autem hoc quoque, quod nuptiale dicitur conuiuium, magnificum, & ſumtuoſum, & liberale, vt perſpicuum eſt tum ex iiſdem verſibus, tum ex Ariſtot. lib. 4. de moribus ad Nicom. vbi loquitur de eo, quem βάναυσον Græcè nominat, ego operariorum more inſolentem in ſumtu faciendo Latinè reddidi. verba Ariſtot. ſunt hæc, καὶ λαμπρύνεσθαι τοῖς ἐρανισταῖς γαμικῶς ἑστιῶν. id eſt, & ſplendorem ac magnificentiam oſtentat inconcinne atque ineuniſte, verbi gratia, nuptiali apparatu eos accipit, qui ſymbolam in cenam dederunt.

TINGERE] τέγγειν, quo verbo vtitur Alcæus, vel dicendum poſitum eſſe tingere, pro madefacere: cui reſpondet Græcum βρέχειν. Sed non diſſimulabo me reperiſſe in vno cod Vat. & Iannoct. aliquótque aliis, *tinguere.*

NIGRORVMQVE MEMOR] id eſt, rogi, buſti, mortis memor.

DVM LICET] dum vita manet, & dum fert ætas. ſic Satyra ſexta libri ſecundi, *que, bone, circà, Dum licet, in rebus iucundis viue beatus: Viue memor, quàm ſis aui breuis.* vide annot. ad Od. 9. lib. 1.

MISCE STVLTIT. CONSIL. BREV.] miſce ſeriis iocoſa. Nā animus humanus perpetuā contentionem ferre nō poteſt, & niſi interdū ioco ac ludo remittatur & relaxetur, obtūditur, atq; (vt verbo Lucr. vtar) obruteſcit. Rectè igitur poeta noſter ita monet, Od. 11. lib. 2. *quid æternis minorem Conſiliis animum fatigas?*

IN LOCO] opportunè: cùm tempus, & locus ferūt, aut etiam poſtulant. ἐν καιρῷ.

IN LYCEN,

anum factam faſtidiri à iuuenibus.

Ode XIII. Tricolos tetraſtrophos: vt, Quis multa gracilis te puer in roſa.

-- -υυ- -υυ- υυ
-- -υυ- -υυ- υ-
-- -υυ -υ
-- -υυ- υ-

AVdiuere Lyce di mea vota: dij
Audiuère Lyce fis anus, & tamen
Vis formoſa videre:
Ludiſque & bibis impudens:
Et cantu tremulo pota cupidinem
Lentum ſollicitas. ille virentis, &
Doctæ pſallere Chiæ,
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim tranſuolat aridas
Quercus. & refugit te, quia luridi
Dentes te quia rugæ
Turpant & capitis niues.
Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides tempora, quæ ſemel
Notis condita faſtis
Incluſit volucris dies.
Quò fugit Venus? heu: quòve color decens?
Quò motus? quid habes illius, illius,
Quæ ſpirabat amores:
Quæ me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cynaram, notaque, & artium
Gratarum facies? ſed Cynaræ breueis
Annos fata dederunt,
Seruatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Poſſent vt iuuenes viſere feruidi
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

AVDIVERE LYCE] Lycæ meretrici nunc tandem ſeneſcenti, inſultat. cuius ferociam ac ſuperbiam queritur Ode decima libri 3. *Extremum Tanaim ſi biberes Lyce, &c.*

LVDISQ.] & ludis ludos amatorios, & Venereos. hoc enim ſignificat *ludere* interdum. vt *Luſiſti ſatis, edidiſti ſatis, atque bibiſti.* epiſt. 2. lib. 2. Ter. Eun *quia conſimilem luſerat ille ludum.*

ET BIBIS IMPVDENS] in eo declaras, quàm ſis impudens, quòd ludas, & bibas proinde ac ſi puella eſſes. puellas autem hoc loco accipio pro ſcortis. nam neque puellæ virgines, & pudicæ, neque matronæ Romanæ vinum bibebant, vt annotauimus ſupra ad Od. 15. lib. 3. quem locum huc aſcribere libet, quia cum hoc congruit. *Te lanæ prope nobilem Tonſæ Luceriam, non citharæ decent Nec flos purpureus roſæ, nec poti vetulam fæce tenus cadi.* vbi quidam non rectè cenſuerunt legendum, *Te poti vetulam, &c.*

CANTV TREMVLO] qualis eſt ſenum, & vetularum.

CVPID. LENTVM SOLLIC.] amoris flammam in te iam extinctam, & pæne emortuam, cantu prouocas & excitas.

ILLE VIRENTIS ET DOCT.] Ille autem, nempe Cupido, vigil cubat in genis Chiæ puellæ ætate florentis, & pſallendi peritæ.

EXCVBAT] vigil cubat, cùm in te ſit ſopitus, ac, pæne dicam, ſepultus.

IMPORTVNVS] qui nec quieſcit, nec alios conquieſcere ſinit. diximus ſuprà ad Odam. 6. lib 3.

ARIDAS QVERCVS] δρῦς αὐαλέας, γραιδίων, vetulas ſignificat, quæ ætate defloruerunt, atque exaruerunt.

LVRIDI DENTES] illuuie ſquallidi, & crocei coloris: liuidi ſupr. *Orcum luridum* dixit Od. 4. lib 3. & infrà Od. 17. epod. *Oſſa pelle amicta lurida.* [illegible] eodem ſenſu dixit Anacr. Luridum dictum eſt à lura, vtre, ſeu culleo ſeu pelle: quæ prius quàm ſit aliquo colore ſuffuſa, pallida & crocei, vel lutei coloris eſt.

CAPITIS NIVES] canities, cani. ſic loquitur Antipater in epigramm illo, quod ſcripſit in Biantem lib. 3. epigr. [illegible], id eſt hic Biantem texi, quem tacitè, ſeu quietè ad Orcum duxit Mercurius canæ ſenectæ niuibus perfuſum. Iam Græci [illegible] ſolent appellare. (Sed Quintilianus ait hanc tranſlationem eſſe duram lib 8. Car. de tropis his verbis, *ſunt & duræ, hoc eſt, a longinqua ſimilitudine ductæ, vt capitis niues.*)

NEC COAE REFERENT] nec Coæ veſtes (inquit) id eſt, tenues, ſubtilique, & bombycino filo contextæ: nec gemmæ ætatem illam florentem, quæ iam abiit, tibi reducent. Significat nec veſtitus elegantia ac nitore, nec gemmarum pretio, ac fulgore formam amiſſam, & tempore ac vetuſtate conſumtam atque extinctam reuocari. Coas veſteis fuiſſe admodum tenueis, & pæne pellucidas declarat locus Sat. 2. lib. 1. *Altera nil obſtat Cois tibi pæne videre eſt, Vt nudam.* quamquam quidam libri vet. illic habent, *Altera nil obſtat. Chiis tibi pæne videre eſt Vt nudam.* Hermolaus Barbarus autem conatus eſt oſtendere. in omnibus libris, vbi Coæ veſtes appellantur, mendum ineſſe, & Céas veſtes ab inſula Ceo: non Coas eſſe nominatas. ego tamen non ſum auſus ſcripturam inueteratam immutare.

NEC CLARI LAPIDES.] nihil muto Nam quamuis mihi valde placeat altera ſcriptura, quæ reperitur in duobus codicibus Vaticanis & in Iannoct. Vrſ Tornes. vno Ruſſard. *Nec cari lapides*, mouet me tamen locus ille apud M. Tull. lib. 4. accuſ. *Candelabrum è gemmis clariſſimis opere mirabili perfectum.* niſi quis etiā locum illum corruptum eſſe dicet, & legendum eſſe contendet *e gemmis cariſſimis* Omnino & hæc recepta tolerabilis, & illa altera probabilis eſt.

TEMPORA, QVAE SEMEL NOTIS, &c.] id eſt, tempora præterita, ætatem exactam, præteritos annos: vt Virgil. AEneid. 5. *O mihi præteritos referat ſi Iupiter annos* ſolebant autem Romani (vt ſciunt omnes) cùm res foris geſtas, tum acta vrbana ſingulorum annorum, & COSS. nomina in faſtis memoriæ publicæ cauſa, perſcribere. idcirco ſuprà *memores faſtos* appellat Ode 17. lib 3. & Satyr 3. lib. 1 *faſtos reuoluè. Tempora faſtoſque [illegible] mundi.* Quæ ſunt igitur in faſtis perſcripta, aut inciſa, ea ſunt præterita: & quæ præterita, ſi modò ſunt alicuius momenti, faſtis includuntur. Porphyrion *incluſit* interpretatur *ſignauit, depoſuit, ſepeliuit Incluſit enim tumulo, vita defunctos intelligimus.*

QVOVE COLOR DECENS?] colorem decentem eadem ratione, eodémque ferè ſenſu dixit, quo ſuprà Od. 27. lib. 3. *macies decentes. Antequam turpis macies decentes Occupet malas.* in quibuſdam libris ſcriptum eſt *calor decens.*

SPIRABAT AMORES) [illegible]. ſic enim loquuntur Græci. Anacreon [illegible] id eſt, teneram puellam tenens, quæ totam Venerem ſpirat. M. Tull. ad Q. Fratr. lib. 3. *ſed minantur tamen, in primiſque Antonius [illegible]* id eſt, Martem ſpirans. ſic epiſtola ad Auguſt. lib. 2. *Et ſpirat tragicum ſatis.* & Virgilius Georgic 2. *ſpirantea*

[illegible]

naribus ignem.

QVAE ME SVRPVERAT MIHI] id eſt, quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. *ſurpuerat* autem συγκοπὴ. pro ſubripuerat: quod eſt admodum vſitatum & huic & ceteris poetis. vt Saty 3. lib 2. *unum me ſurpite morti*. pro ſubripite Lucr. 2. *quapropter vbi ipſam Cenere iam nequeas, mutus quæ que ſurpere debet.* Virg AEneid 8. *Cingite fronde comas, & pocula porgite dextris.*

FELIX POST CYNARAM] de Cynara, ſic epiſtol. ad Villicum libr 1. *Quem ſcis immunem Cynaræ placuiſſe rapaci.* & epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Inter vina fugam Cynaræ mærere proteruæ.* poſt Cynaram autem, vel quia ſoli Cynaræ cedebat: vel quia Cynara mortua eſt.

ARTIVM GRAT. FAC.] facies leporis & venuſtatis plena: facies inſtructa atque ornata iis rebus omnibus, quæ homines ad amandum allicere & poſſunt, & ſolent, vt oculorum ſplendor & flagrantia, frontis læuor, oris nitor, vultus ad riſum & hilaritatem compoſitus, & quaſi natura factus. labrorum natiuus rubor, & arte adiutus genarum candor puniceo colore temperatus & ſimil.

PAREM CORN. VETVLAE TEMP. ſup. Od. 17 lib. 3. *Annoſa cornix.* cornicum viuacitas prouerbij locum obtinuit Heſiodus Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη Ἀνδρῶν ἡβώντων, id eſt, *Trea iuuenum ætates, & bis ſex garrula cornix. Metitur viuendo diu* Lucret. lib. 1. *cornicum vt ſæcla vetuſta.*

DILAPSAM IN CIN. FACEM] vel te, quæ olim oris tui ſuauitate. & flagrantia oculorum iuuenes incendebas, nunc conſumtam aridam exſanguem: vel formam tuam olim eximiam nunc corruptam. *dilapſam* autem legendũ eſt non *delapſam* vt habent nonnulli mendoſi codices, etiam veteres. ſic Virg. Georg. 4. *dilapſus in aquas* dixit, vbi de Proteo loquitur. *aut in aquas tenues dilapſus abibit* idem lib 4 AEneid. *dilapſus calor*, abſolutè. *& vna Dilapſus calor, atque in ventos vita receſsit.*

AD AVGVSTVM,

ostendens neque à ſenatu, neque à populo dignos illi vnquam pro meritis honores reddi poſſe.

Ode XIV. Tricolos tetraſtrophos vt, Vides vt alta ſtet niue candidum.

-- v- - -vv -vv
-- v- - -vv -v-
- - v- - -v- v
-vv -vv -v - -

Q*Væ cura patrum, quæue Quiritium*
Plenis honorum muneribus, tuas
Auguſte virtutes in æuum
Per titulos memoréſque faſtos
AEternet? ô quà ſol habitabiles
Illuſtrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte poſſes. milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus
Brenco'ſque veloces, & arces
Alpibus impoſitas tremendis,
Deiecit acer, plus vice ſimplici.
Maior Neronum: mox graue prælium
128 *Commiſit, immaneiſq; Rhætos*
Auſpiciis pepulit ſecundis
Spectandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora libera
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas propè qualis vndas
Exercet Auſter Pleiadum choro
Scindente nubes: impiger hoſtium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per ignes:
Sic tauriformis voluitur Aufidus:
Qui regna Dauni perfluit Appuli:
Cum ſæuit: horrendamque cultis
Diluuiem meditatur agris:
Vt Barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu:
Primoſq; & extremos metendo
Strauit humum ſine clade victor,
Te copias, te conſilium, & tuos
Præbente diuos. nam tibi quo die
Portus Alexandrea ſupplex,
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus:
Laudemque, & optatum peractis
Imperiis decus arrogauit.
Te Cantaber non antè domabilis,
Medusq; & Indus. te profugus Scythes
Miratur, ô tutela præſens
Italiæ, dominæq; Romæ:
Te fontium qui celat origines
Niluſq; & Iſter: te rapidus Tigris, 129
Te belluoſus, qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannis:
Te non pauentis funera Galliæ,
Duræq; tellus audit Iberiæ:
Te cæde gaudentes Sicambri,
Compoſitis venerantur armis.

QVAE CVRA] ſignificat, ſenatum populumque Rom. quantumuis ſtudij. curæque conferat ad iuſtos, & meritos Auguſto honores decernendos, nullos tamen eius in patriam meritis dignos decernere vllo modo poſſe.

PATRVM] ſenatorum. Sallu. de bello Catil. *Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium ſapientia validum erat, Reip. conſulebant. hi vel ætate, vel curæ ſimilitudine patres appellabantur.*

QVIRITIVM] populi Rom. ſupra Od. 1. lib. 1. *Hunc ſi mobilium turba Quiritium, &c.*

PLENIS HONOR. MVNERIB.] honorificis muneribus, vt ſtatuis, triumphis, monumentis publicis.

PER TITVLOS] per inſcriptiones tuæ virtutis, tuorumque in remp. meritorum indices.

MEMORESQVE FASTOS] qui continent memoriam rerum foris & domi geſtarum, actorumque publicorum: ſup. Od 17. lib. 3, & Ode ſuperiore.

AETERNET) perpetuet, æternas reddat. Varro lib 2. rerum humanar. *litteris ac laudibus æternare*; ex Nonio.

O, QVA SOL HABITABILES) ô omnium principum, qui terrarum partes habitabiles incolunt, maxime non enim omnes terrarũ partes ſunt habitabiles, vt ſup. Od. 22 lib. 1, *qua*, id eſt, qua parte, ſeu quibus partibus cod. Rain. Card. habet *O, qua lux. &c.*

QVEM LEGIS EXPERT. LAT. VINDEL.] de Vindelicis ſupr. Od. 4. huius libri. *Videre Rhæti bella ſub Alpibus Druſum gerentem, Vindelici.* Iam hoc genus loquendi, *Quem*, nempe te. *Vindelici didicere, Quid Marte poſſes*, Græcorum eſt proprium, quo ſæpe vtutur Comici, & Tragici, & alij. Ariſtop. in Pluto ἄγε δὴ πρότερον σαυτὸν ὅστις εἶ φράσον: age igitur, prius te ipſum, qui ſis dicito. Sophocl. in Thracin. πρὸς θεῶν, ἐρώτησον, φίλη δέσποινα, τόνδε, τίς ποτ' ἐστὶν ὁ ξένος, id eſt, per deos, dicito hunc, cara domina, ſeu hera, quis tandem ſit hoſpes Plato in Phœdro. καὶ εἰδέναι χρὴ τὴν ἐραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ' εὐνοίας γίγνεται, id eſt, & ſcire oporet amatoris amicitiam, quòd non eſt cum beneuolentia coniuncta. Terent. in Eunucho. *Ego illum neſcio, qui fuerit. hoc quod fecit, res ipſa indicat.* M. Tull. epiſt. ad Q. Frat. lib. 2. *Hac me, vt confiteam, fecerunt.* Plautus Aſinar. *Verum meam vxorem neſcis, qualis ſiet.* Idem Aulular. *Ego te faciam, miſerrimus mortalium vt ſies.* Idem in Menæchmis. *Solem vides, vt ſtatim eccecatus eſt præ huius corporis canderibus?*

LEGIS EXP. LAT.] id eſt, qui ſuis legibus viuunt, neque Romanis, aut vllis alijs adſtricti ſunt.

CENAVNOS, &c.] magna eſt in his nominibus librorum antiquorum varietas. alij habent *Gerawnos, Breunóſque* alij *Genaunos, Breuneſque* ſed plures *Geraunos, Brencoſque*. Strabo lib. 4 ſi locus emendatus eſt, hos populos Tenauos, & Brencos appellat his verbis, οἱ δὲ Οὐινδολικοὶ καὶ Νωρικοὶ τὴν ἐκτὸς παρώρειαν κατέχουσι τὸ πλέον μετὰ Βρέγκων καὶ Τεναύων. id eſt, Vindelici autem & Norici eam, quæ extrà eſt, partem montibus vicinam ferè totam incolunt, cùm Brencis & Teoauis. Itaque, vel ex illo Strabonis loco Horatius eſt emendandus, & legendum hic Tenauos, ſeu Tenaunos, & Brencos. vel ex Horatio, Strabo eſt corrigendus. omnino vel *Tenaunos, & Brencos*, vel *Genaunos*: vel *Geraunes, & Brennos*, ſeu Breunos potiùs non *Gelonos* legendum puto.

IMPLACIDAM GENVS] horum populorum immanitatem ex paucis verbis Strabonis cognoſcere licet. οὐ μόνον εἰς ἄνδρας φονεύοντες, ἀλλὰ καὶ μέχρι νηπίων ἀρρένων προϊέρχονται· καὶ οὐδ' ἐνταῦθα παυόμενοι, καὶ τὰς ἐγκύους γυναῖκας κατέκτεινον, ὅσας φαῖεν οἱ μάντεις ἀρρενοκυεῖν, id eſt, non ſolùm viros interficiunt verùm etiam vſque ad infanteis maſculos progrediuntur: & ne hic quidem deſinentes, etiam prægnanteis mulieres trucidant eas quas vates dixerint in vtero maſculos gerere.

DEIECIT] aptiſſimo verbo vſus eſt, & pæne dicam, militari: vtitur eo ſæpiſſimè & Cæſar. *Deie it autem plus v e ſ.* [illegible] id eſt, plusquàm ſemel: ſemel atque iterum deiecit.

MAIOR NERONVM] Claudius Tiberius Nero. de quo ſic Sueton. *Ex hinc Rhæticum, Vindelicúmque bellum, inde, Pannonicum, inde Germanicum geſſit. Rhæticum, ac Vindelicum gentes Alpinas, Pannonice Brencos & Dalmatas ſubegit* epiſtol ad Iul. Florum libr. 1. *Iuli Flore, quibus terrarum militet oris Claudius Augusti priuignus, ſcire laboro.* Maior Neronum autem ſic dixit hoc loco, vt in lib. de arte poet. *O maior iuuenum.* & Sat. 6. lib. 1. *qui ſe Valis miſerie negat Neuerum poſſe minorum.*

MOX GR PROEL. COMM.] mox, Genaunis, & Brênis, ſeu Breunis præſidio deiectis. pugnam cum hoſtibus commiſit, & ſigna contulit.

SPECTANDVS IN CERT. MART.] dignus, qui ſpectaretur in prœlio quantis ruinis & cladibus vexaret Rhœtorum animos mortem liberam non extimeſcenteis. certamen Martium dixit, quia ſunt quædam certamina ludicra, vt prœlia campeſtria, vt epiſt. 18. li. 1. ſunt *& certamina ducitiam m.* vt epiſt. 4. eiuſd. & certant interdum inter ſe homines ingenio, contendunt nobilitate, vt ait Lucret. lib. 3. *Certare ingenio, contendere nobilitate.*

DEVOTA MORTI PECT. LIB.] Rhœtorum pectora ita mortem non horrentia, vt ſe morti deuouiſſe viderentur. *morti libera* autem, vel quia ſponte ſua, & nulla neceſſitate coacti mortem oppetebant: vel quia qui pugnantes in acie cadunt, liberi moriuntur: & ita *libera* epithetum eſt perpetuum mortis, quæ in acie oppetitur.

INDOMITAS PROPE QVAL. VND.] Druſum Rhœtorum turmas prœlijs ſecundis vexantem ac profligantem comparat cum Auſtro, Virgiliis exortis, quæ tempeſtates excitant, vndas maris agitante. Ordo autem verborum hic eſt. Druſus impiger hoſtium vexare turmas, & mitt. frem eq. p m. ign. qualis propemodum eſt Auſter cùm vndas exercet, Pleiadum choro ſcindente nubeis.

EXERCET] fatigat, agitat. vt apud Virgil. Georg. 3. *exercita curſu Flumina.*

PLEIADVM CHORO] Pleiadas Atlantis fuiſſe filias, nunc ſtellas in Tauri cauda locatas (Virgilias nominant Latini) quarum ſex dumtaxat cernantur, ſeptima ſit obſcurior, earúmque ortũ, atque obitum, pluuium eſſe: prætereà eas ortu matutino, qui eſt a Kal. Maiis vſque ad decimum Kal. Quinctileis, æſtatem: veſpertino, qui eſt à Kal. Octobribus vſque ad v. Idus Decembr. hiemem præſignificare, ac nuntiare, notum eſt vel pueris. Heſiod. ἔργ. ἡμ. Πληιάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων ἄρχεσθ' ἀμήτου, ἀρότοιο δὲ δυσομενάων, id eſt, *Pleiades Atlantigena calo exorientes Meſſis tempora ſignificant, eadémque cadentes Venire agricolis oſtendunt tempus arandi.* & Aratus, Ἑπτάποροι δὴ ταίγε μετ' ἀνθρώποις καλέονται, ἓξ οἶαί περ ἐοῦσαι ἐπόψιαι ὀφθαλμοῖσιν· Ἀλκυόνη, Μερόπη τε, Κελαινώ τ', Ἠλέκτρη τε, Καὶ Στερόπη, καὶ Τηϋγέτη, καὶ πότνια Μαῖα. quos verſus ſic Latinè reddidit Cicero, *Hæ ſeptem vulgò perhibentur more vetuſto Stellæ: cernuntur verò ſex vndique paruæ. At non interiiſſe putauit conuenit vnam. Sed fruſtrà ac temere à vulgo ratione ſine vlla Septem dicier, vt veteres ſtatuere poetæ Æterno cunctas æuo qui nomine dignant, Alcyone, & Merope, atque Celeno, Taygetéque Electra, Steropéque, ſimul ſanctiſſima Maia.* & Theocr. in Hyla ἆμος δ' ἀντέλλοντι πελειάδες, ἐσχατιαὶ δὲ ἄρνα νέον βόσκοντι τετραμμένου εἴαρος ἤδη, Τᾶμος ναυτιλίας μιμνάσκετο θεῖος ἄωτος ἡρώων id eſt Cùm autem oriuntur Virgiliæ, prata autem remota agnum nouellum paſcunt, conuerſo iam vere: Tum nauigationis memor erat flos heroum diuinus Oſtendit autem his verſibus Aratus, eas æſtatis, & brumę nuntias eſſe. Ζεὺς δ' αἴτιος, καὶ θέρεος, καὶ χείματος ἀρχομένοιο Σημαίνειν ἐπένευσεν, ἐπηρχομένου τ' ἀρότοιο Athenæus lib. 2 docet Pleiadas ab AEſchylo, Pindaro, Simonide Peleiadas, quod valet περιστεράς, id eſt, columbas, nominari Vnius Simonidis verba aſcribam ea, que ad hunc locum pertinent. Ἔπταο δ' Ἄτλας ἑπτὰ ἰοπλοκάμων φιλᾶν θυγατέρων τᾶν (Μαῖα) ἔξοχον εἶδος, αἳ καλέονται πελειάδες οὐρανίαι. Sed de his qui plura ſcire volet, legat Atheneo, quem dixi, libro.

SCINDENTE NVB.] id eſt, imbreis profundente nubibus à vento ſciſſus.

IMPIGER HOST. VEX. TVRM.] impiger in vexandis hoſtium turmis.

ET FREMENTEM] Virg Georg. 1. princ. *túque ô, cui prima frementem Fudit equum, &c.* & Horat. Oda 9 epód. *Ad hunc frementes verterunt bis mille equos, &c.*

MEDIOS PER IGNEIS] id eſt, per medias prœlij flammas: per media, eaq; acerrima pericula. ſic epiſt. 1. lib. 1. *Per mare pauperiem fugiens per ſaxa per igneis.* ſic Hom. Il. κ. Τούτου γ' ἑσπομένοιο, καὶ ἐκ πυρὸς αἰθομένοιο Ἄμφω νοστήσαιμεν, ἐπεὶ περίοιδε νοῆσαι, id eſt, *Hoc comitante vel ex ardentibus ignibus ambo ſalui euadamus, quoniam egregiè ſapit vnus.*

SIC TAVRIFORMIS VOLVITVR &c.] Hercules ab inferis reuerſus, in AEtoliam profectus eſt ad OEneum, filiam ſuam Deianiram vxorem ſibi vt ille daret. quam cùm offendiſſet Acheloo fluuio vicano iam

ho iam deſponſam, cùm eo luctatus eſt, tauri ſpeciem præ ſe ferente: cuius altero cornu auulſo puella potitus eſt. Eſt autem Achelous omnium, qui ſunt in Græcia, fluuiorum maximus, videturque tauriformis habitus vel propter eius multas flexiones, vel potiùs proptereà, quòd multis locis relicto ſuo alueo exundabat. Ab eo ceteri fluuij maximè ij, qui imbribus augentur, non ſolùm tauriformes, ſed etiam Acheloi ſolent appellari. Quin etiam tam Græci, quàm Latini Acheloum pro aqua vſurpare ſolent. Eurip. Bacch. ὁ δ' ὡς ἐσεῖδε, δώματ' αἴθεσθαι δοκῶν ᾖσσ' ἐκεῖσε, κᾆτ' ἄνω δμωσὶν Ἀχελῷον φέρειν ἐννέπων. &c. i. ille autem vt vidit, ædeis conflagrare putans, eò ſe properè contulit: deinde iubens illuc ſamulos Acheloum ferre, &c. Virg. Georg. 1. *Poculaque inuentis Acheloia miſcuit vuis.* Homerus ἰλιάδ. φ. Xanthum Achilli iratum, quòd alueum ſuum cadaueribus impediret, facit erumpentem, atque exæſtuantem, corpora denique in terram eiicientem cum mugitu inſtar tauri. ex quo factaſſe qui Homerum ſecuti ſunt, poetæ, fluuiis omnibus tauri ſpeciem tribuerunt. verba Hom. ſunt hæc: Τοὺς ἔκβαλλε θύραζε μεμυκὼς ἠΰτε ταῦρος Χέρσονδε. his conſentanea ſcribit interpres Sophoclis in Trach. οἱ ποταμοὶ ταυρόκρανοι ἐλέγοντο διὰ τοῦτο, ἢ ὅτι μυκηθμῷ εἰσὶ ταύροις παραπλήσιοι περὶ τὰς ἐκβολάς, ἢ ὅτι σχίζουσι τὴν γῆν, ὡς βόες, ἢ διὰ τὸ τὰς νομὰς παρὰ τοῖς ποταμοῖς εἶναι, id eſt, fluuij taurinis cornibus fingebantur, vel quòd mugitu ad oſtia, taurorum ſunt ſimiles, vel quòd terram ſcindunt, vt boues: vel quia paſcua ſunt propter fluuios. ſic Ælianus ποικιλ. ἱστορ. 6. τὴν τῶν ποταμῶν φύσιν, καὶ τὰ ῥεῖθρα αὐτῶν ὁρῶμεν. ὅμως δὲ οἱ τιμῶντες αὐτοὺς, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἐργαζόμενοι οἱ μὲν ἀνθρωπομόρφους αὐτοὺς ἱδρύσαντο, οἱ δὲ βοῶν εἶδος αὐτοῖς περιέθηκαν. ſic enim emendandus Ælianus vt hoc notem ἐν παρέργῳ. quorum verborum hæc ſententia eſt, Fluuiorum autem naturam & eorum alueos videmus Verumtamen qui eos colunt, & qui eorum ſimulacra fingunt, alij in humanam figuram eos conformant, alij eis boum formam affingunt licet etiam dicere, oſtia & ora fluuiorum per cornua ſignificari. Itaque Virgilius lib. 8. Æneid. in extr. Rhenum bicornem appellat, vel quia duobus alueis fluit, vt vult Seruius, vel quia duobus oſtiis in Oceanum influit. Idem de Tiber. lib. 8. *Corniger Heſperidum fluuius regnator aquarum.*

Avfidvs] ſuprà *longè ſonantem* appellat Od. 9. de quo plura ad Od. vlt. lib 3.

Perelvit] reclamantibus ferè omnibus cod. veterib. in quibus ſcriptum eſt *præfluit*, aut *præfluit*, vulgatos ſecutus ſum, non pugnaturus, ſi quis malit *præfluit*. ſic ſuprà Od 3 huius lib. vbi vulgati habent *perfluunt*, veteres plerique omnes habebant *præfluunt*. Et verò ita Liuius locutus eſt. li. 54. *Duo cingunt Scodram flumina: Clauſula latere vrbis, quod in orientem vergit, præfluens: Barbana palude oriens.* Quare quamuis & olim & nunc editum ſit me aſſentiente, *perfluit*, antiquam tamen cenſeo reſtituendam.

Cvm saevit] cùm auctus imbribus *Sternit ſata læta, boumque labores*, vt ait Virgil vide ſupr. annot. ad Od. 29. lib. 3. ſic Hom. de Diomede. ἰλ. ε. Θῦνε γὰρ ἂμ πεδίον ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς Χειμάῤῥῳ, ὅς τ' ὦκα ῥέων ἐκέδασσε γεφύρας. Τὸν δ' οὔτ' ἄρ τε γέφυραι ἐεργμέναι ἰσχανόωσιν, Οὔτ' ἄρα ἕρκεα ἴσχει ἀλωάων ἐριθηλέων Ἐλθόντ' ἐξαπίνης, ὅτ' ἐπιβρίσῃ Διὸς ὄμβρος. Πολλὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἔργα κατήριπε καλὰ αἰζηῶν, id eſt, Ruebat autem per campum fluuio torrenti exundanti ſimilis qui celeriter fluens ponteis diſturbat. Eum autem neque pontes continent neque ſepta agrorum virentium comprimunt repente labentem cùm eum auxerit cæleſtis imber: multa autem ædificia, & optea manu hominum facta eius impetu labefactata concidunt.

Meditatvr) ſecutus ſum ſcripturam trium veterum codicum, quos in Italia vidi, & totidem, quos in Gallia, in his Torneſ. quam & viri docti valde probant: agnoſcit Porphyr. Nam vulgati habent *minitatur*, quam tamen non aſpernor. nam ita legit Non. Marcell. teſtem citans hunc locum. ineſt autem in verbo *meditatur* mirabilis & longè audacior. quàm in illo altero *minitatur*, tralatio à re animata ad inanimũ.

Primosqve et extr met.) ſic Virg. lib. 10 *Proxima quæque metit gladio.* quem locum producunt teſtem Acron & Porphyr.

Stravit hvmvm) ſic ſcriptum reperi in plerïſque libris calamo exaratis, tribus Vatic. & Iannoct. Faern. Vrſ. Torneſ. Nicot. Ruſſat. *Strauit humum* autem, id eſt, operuit, & compleuit humũ. vulgati habent, *strauit humus*, quod minùs probo. ſic enim locutus eſt ſuprà Od. 17. lib 3. *& alga littus inutili Demiſſa tempeſtas ab Euro Sternet, aqua niſi fallit augur, &c.*

Sine clade victor) victor ſine vlla ſuorum iactura. longè huic diſſimilis eſt, ea quam victoriam, Cadmeam nominant.

Praebente) ſufficiente, ſoppeditante, παρέχοντος, ὑπηρετοῦντος.

Tvos divos) qui tibi fauent, qui tua omnia incœpta fortunant. hoc ideò dictum (inquit Porphyrio) quòd Auguſti auſpiciis hæc à Druſo geſta ſunt.

Nam tibi, qvo die Port. &c.) ſententia huius loci hæc eſt Quo die Alexandria, in quam Antonius, & Cleopatra confugerant, potitus es, anno ſcilicet, poſt initium belli Mutinenſis, decimo tertio: eo ipſo die omnium bellorum præteritorum felicem exitum habuiſti. nam bellis omnibus compoſitis, & victoria parta. remp. conſtituiſti, imperium populi Rom. ſtabiliuiſti, laudem, & gloriam tibi ſempiternam tot victoriis partis comparaſti, tertium denique conſulatum, dominatúmque perpetuum conſecutus es. Priſcian. libr. 2. docet, vtrumque eſſe vſitatum, *Alexandréa*, & *Alexandria*: vt Antiochia & Antiochéa.

Lvstro tertio] nondum finito, id eſt, anno decimo tertio nondum exacto. Errant autem, qui duo luſtra nouem annis duntaxat putant conſtare, quaſi quintus annus finis ſit vnius & principium alterius.

Arrogavit) peperit vendicauit.

Te Cantaber) ſup. Od 8 lib. 3. *Cantaber ſera domitus catena* & Od. 6. lib. 2. *Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra.*

Profvgvs) Od. 24. lib 3. *Campeſtres melius Scythæ.* & Od. 35. lib. 1. *te profugi Scythæ.*

O tvtela praesens Ital. dominaeqve) qui tanquam Deus præſens Italiam, Romámque tutaris. alia ratione dixit ſup. Od. 6. *Virginum primæ, puerique* &c. *Deliæ tutela deæ* id eſt, quos Diana tuetur. magna autem vis eſt in nomine *præſens*. dicimus enim *Deum præſentem*, cuius numinis vim, auxiliúmque, quaſi præſentis, ſentimus vide annot. ad Od. 35. libr. 1.

Dominaeqve Romae) Od. 3. huius lib. 1. *Romæ principis vrbium Dignatur ſoboles, &c.*

Te, font. qvi cel. origines) Herodotus in Euterpe ſcribit neminem vnquam neque Græcum, neque Afrum, neque Ægyptium auſum eſſe ſibi profiteri ſe ſcire Nili fonteis, ſeu origines, præterquam quendam tabularum, & ædis Mineruæ, pecuniæque cuſtodem in vrbe Sai atque eum tamen ſibi ludere, & nugari viſum eſſe: quippe qui dixerit Nilum ex quodam lacu infinitæ altitudinis inter duos monteis interiecto manare. Scriptores recentiores, quibus hæc exquirere fuit curæ, aiunt Nilum ex montibus Lunæ oriri Tibull. lib. 1. *Nile pater, quanam poſſum te dicere cauſa, Aut quibus in terris occuluiſſe caput?* Dion Nicæus in Seuero ſcribit, *Nylum oriri ex monte Atlante, qui quidem omnium montium altiſſimus eſt, ſemper niuibus oppletus eſt, quæ æſtate liqueſcentes maximam aquarum vim illo tempore maximè gignunt. Addit idem*

illius montis radices cùm ſemper aliàs eſſe paluſtreis, tum maxime æſtatis tempore, ex eoq; Nilum tum potiſſimum excreſcere] *originem* autem habent cod. Faer. & Iann. ceteri omnes, quibuſcum vulgati congruunt, *origine*: quos ſequor quia perſpicue Herodotus eo, quem dixi libro, πηγὰς Νείλου dicit, non πηγὴν. de Nilo plura in coment. Lucr.

ISTER] quem eundem eſſe, atque Danubium nonnulli volunt, ſed aliis atque aliis gentibus. Apllonius lib. 4. argon. ſcribit Iſtrum ex hyperboreis montibus oriri, & cùm ad eum locum, qui interiectus eſt inter Scythiam, & Thraciam peruenerit, in duas parteis ſecari: quarum altera in Pontum Euxinum, altera in mare Tyrrhenũ influit: eademque tradit interpres ad eum locum. de eodem lege Strabon. lib. 4.

TE RAPID. TIGR.] Tigris, Armeniæ fluuius, à celeritate nomen traxit, Itaque meritò rapidus ab Horatio appellatur: quamquam quidam legi volunt, trepidus, id eſt, celer.

TE BELLVOSVS] Oceanum belluoſum vocat propter ingenteis belluas in eo naſcenteis, & viuenteis: in quibus eſt phyſeter, *ingentis columnæ modo* (vt narrat Plin. lib. 9. cap. 4.) *ſe attollens, altiorque nauium velis, diluuiem quandam eructans*.

TE NON PAV. FVN.] Ariſtot. lib. 3. de morib. ad Nicom. ſcribit, Celtas neque terræ motus, neque fluctus extimeſcere. AElianus autem libr. 12. Var. hiſt. etiam amplius, nempe illos pugnare coronatos argumentumque eis ſuarum cantilenarum cõſtare ex hominibus iis, qui fortiter in bello pugnantes ceciderint: eoſdem partim rebus præclare geſtis gloriantes, partim ſuæ ipſorum virtutis monumenta Græcorum more relinquenteis, tropæa victoriæ excitare: fugere autem, apud eos vſque adeò turpe eſſe, vt ne ex domibus ruinoſis quidem, ac labantibus ſeſe auferant: quin ne his quidem incendio deflagrantibus ſaluti ſuæ fuga conſulere, a flamma iam occupatos nõnullos autem maris æſtum accedentem expectare ac ſubire: alios vltro fluctibus arma inferre, eorũque impetũ excipere nudis gladiis, haſtiſque deſtrictis, quaſi eos poſſint vel exterrere, vel ſauciare.

CAEDE GAVDENTES SICAMBRI] ſupra Od. 2. eiuſd. lib. *quandoque trahet feroces Per ſacrum cliuum merita decorus Fronde Sicambros*. Cæde gaudentes autem, vel quia bellicoſi, & belli ſtudio dediti ſunt, vnde cædes oriuntur vel ſimplicius, quia cædibus delectantur: quod argumentum eſt immanitatis.

COMPOSITIS] vno conſenſu, vnóque tempore de manu poſitis, vel cònditis, & ſuo loco poſitis vt Od. 7. epod. *cur dexteris Aptantur enſes conditi?* eadẽ fortaſſe ſignificatione dixit Sat. 3. li. 2. *Audire atq; togã iubeo componere, quiſquis Ambitione mala, aut argenti pallet amore.*

AVGVSTI LAVDES.

Ode XV. Tricolos tetraſtrophos: vt, Vides, vt alta ſtet niue candidum.

```
-- v-- · vv -v-
-- v- - -vv · v-
-- v- - - v- v
-vv -vv -v --
```

PHæbus volentem prælia me loqui,
  Victas & vrbeis, increpuit lyra.
 Ne parua Tyrrhenum per æquor
  Vela darem. tua Cæſar ætas
Fruges & agris retulit vberes,
  Et ſigna noſtro reſtituit Ioui,
  Derepta Parthorum ſuperbis
  Poſtibus. & vacuum duellis
Ianum Quirini clauſit: & ordinem
  Rectum, & vaganti fræna licentiæ
  Iniecit, emouitque culpas,
  Et veteres reuocauit arteis:
Per quas Latinum nomen, & Italæ
  Creuere vires: famaq; & imperi
  Porrecta maieſtas ad ortum
  Solis, ab Heſperio cubili,
Cuſtode rerum Cæſare, non furor
  Ciuilis, aut vis exiget otium:
  Non ira, quæ procudit enſeis,
  Et miſeras inimicat vrbeis.
Non qui profundum Danubium bibunt,
  Edicta rumpent Iulia: non Getæ,
  Non Seres, infidiue Perſæ,
  Non Tanaim prope flumen orti.
Nosq; & profeſtis lucibus, & ſacris
  Inter iocoſi munera Liberi
  Cum prole matroniſq; noſtris,
  Ritè Deos prius apprecati,
Virtute functos more patrum duces,
  Lydis remiſto carmine tibiis,
  Troiámque & Anchiſem, & almæ
  Progeniem Veneris canemus.

PHOEBVS VOLENTEM PROELIA, &c.] ſic Virg. in Sileno, *Cum canerem reges & prælia, Cynthius aurem Vellit, & admonuit, paſtorem Tityre pingues Paſcere oportet oueis, &c.* Idem in Copa *Mors autem vellens, viuite, ait: venio.*

NE PARVA TYRRH. PER AEQVOR] allegoria eſt nam aliis verbis aliud ſignificat, nempe vetuiſſe Phœbum ne humilibus verſibus, & imbelli Muſa, res grandeis amplas & bellicas canat. quod ſupr. Od 3. libr. 3. dixit *Magna modis tenuare paruis* Quemadmodum enim periculoſum eſt paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigare, ſic non eſt tutum tenuibus, & humilibus verſibus res magnas & graueis perſequi.

ET SIGNA NOSTRO REST IOVI]Parthi Phraate regnum obtinente ſigna, quæ Craſſus amiſerat, Romam ad Auguſtum vltro remiſerunt. ſcribunt Strabo, Suetoni. Paterculus, & alij. *noſt. o Ioui* autem, id eſt, Ioui Capitolino. Horat. epiſt. ad Lollium 2. lib. 1. *& Cantabrica bella tuliſti ſub duce, qui templis Parthorum ſigna refixit*: Idem ad Auguſt. *Et formidatam Parthis te principe Romam*, & ſat. 5. libr. 2. *Tempore, quo iuuenis Parthis horrendus ab alto Demiſſum genus Aenea. &c.* Sic & Virg. lib. 7. AEneid *Auroramque ſequi Parthoſque repoſcere ſigna.*

DEREPTA] id eſt, detracta. Sic autem legendum vel inuitis codicibus omnibus & antiquis, & recentioribus, non *Directa* quamquam in duobus non obſcura exſtant huius germanæ ſcripturæ veſtigia.

ET VACVVM DVELLIS IANVM QVIRINI, &c.] Hac de re ſic Suetonius in Auguſto, *Ianum Quirinum ſemel atque iterum à condita vrbe ante memoriam ſuam clauſum, in multo breuiore temporis ſpatio, terra, marique pace parta, tertio clauſit.* & Var. lib. quar de lin. Latin. *Tertia eſt Ianualis porta ab Iano: & ideo ibi poſitũ Iani ſignũ. & inſtitutũ a Numa Pompilio rege, vt ſcribit annalib. l. Piſo. vt ſit ſemper clauſa, niſi cũ bellũ ſit, nuſquam traditum eſt memoria Pompilio rege fuiſſe apertam ſed poſt T. Manlio conſule bello Karthaginienſi primo confecto, & eodem anno apertam.* Hactenus Varro.

Plu-

Plutarch. de fortuna populi Rom. *δίπυλον Ιανοῦ*, id eſt, portam Iani bipborem appellat: quam (inquit ille) *τοῦ πολέμου πύλην καλοῦσι* id eſt belli portam nominant. Idem in Numa. *Ἔστι δὲ καὶ ναὸς αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ δίθυρος, ὃν τοῦ πολέμου πύλην καλοῦσι*. id eſt, eſt autem & eius templum Romæ cuius duæ ſunt ianuæ: quod belli portam appellant. Virg. lib. 7. AEneid. geminas belli portas appellat *Sunt geminæ belli portæ (ſic nomine dicunt) Religione ſacræ, & ſæui formidine Martis, &c.* Porrò autem *Fanum Quirini* edendum putarim M. Antonio Mureto, & I. Paſſeratio aſſenſus: quorum alter coniectura ductus ſic reponit, alter mihi aſſeuerauit ſe ſcriptum vidiſſe Romæ in vno libro manuſc. *Fanum Quirini*. vnde quam ſit facilè facere *Fanum Quirinum*, neminem eſſe puto, qui non videat. Putabat tamen Paſſeratius etiam legi poſſe, *Ianum Quirinum*, quæ lectio nec mihi diſplicet.

EVAG. FRENA LICENT. INIE.) hanc ſcripturam in vno Vatic. repertam, cum quo tamen conſentiunt cod. Iannoct. Faern. & Torn. Ruſſard. Nico Cleric. ſic probo, vt contendam, eam eſſe veram & germanam: vulgatam autem, & ordinem rectum, & vaganti frena licentiæ, &c. corruptam dicimus enim Latinè frenos, aut frena inijcere, vt M Tul. Philipp. 13. *namque illi exſultanti tamquam frenos furoris inieci.* [Valerius Max. lib. 2. cap. 9. *Freni ſunt iniecti vobis Quirites nullo modo perpetiendi: alligati & conſtricti eſtis amaro vinculo ſeruitutis.*] *Ordinem inijcere*, nemo, qui Latinè loqueretur, meo quidem iudicio, dixit vmquam. Significat autem Auguſti Cæſaris ætate immoderatam, & ordine carentem peccandi licentiam veluti quibuſdam frenis eſſe repreſſam ſup. Od. 24. lib. 3 *indomitam audeat Refrenare licentiam* ordo autem eſt, Iniecit frena licentiæ euaganti ord rect. id eſt. extra ordinem rectum vaganti: ordinem non ſeruanti. Atque hæc ipſa lectio in nonnullis lib. vulgar. reperitur: & eam agnoſcit Porphyrio.

EMOVITQVE CVLPAS) nempe ſupplicio in improbos conſtituto. ſic ſuprà Oda, quam modò commemoraui, *Quid triſtes querimoniæ. Si non ſupplicio culpa reciditur: Quid leges ſine moribus, &c.* ſecutus ſum autẽ hoc loco cod. Iannoct. Tornes. 2. Vatic. & Clericanũ, & Nicotianum, qui ita habent, non *amouit*. neque verò dubitabit quiſquam Latinè doctus, quin hæc ſcriptura ſit vera. vtitur eodem verbo Sat. 3. lib. 2. *Emouit veterem mirè nouus.* & epiſt 2 lib. 2. *Dur. ſed emouere loco me tempora grato.* & Virg. lib. 2. AEneid. *Neptunus, magnoque emota tridenti Fundamenta quatit.* Idem lib. 6. *His dictis curæ emotæ, pulſuſque parumper Corde dolor triſtis.* ibidem, *Egregia interea coniux arma omnia tectis Emouet.*

ET VETERES REVOC. ART.) id eſt, virtutes: vt frugalitatem, patientiam paupertatis, contemtum pecuniæ & diuitiarum, ſtudium laudis & gloriæ, continentiam, &c.

PORRECTA] prolata, amplificata, propagata.

AD ORTVM SOLIS) quidam libri veteres habent *ad ortus*, in his Torneſ. Nicotiani duo, Clericanus, Danielis.

AB HESPERIO CVBILI] à ſolis occaſu. *ἑσπέρα* Græcis, veſper eſt Latinis.

FVROR CIVILIS] bellum ciuile, quod ciues furore concitati inter ſe gerunt. Virgil. libr. 1. AEneid. *Iamque faces & ſaxa volant, furor arma miniſtrat.*

EXIGET OTIVM] ſecutus ſum meliorum codicum, Iannoctij & Vaticanorum 2. & Clericani & vnius Nicotiani ſcripturam, quam Porph comprobat nam vulgati habent *eximet*. exigere autem hoc loco valet, eiicere expellere vt dicimus, *Regibus exactis*. vel vt Nonius interpretatur apud Lucilium, excludere. Lucill. *Veſtimentis frigus atque horrorem exacturum putet. Exacturum pro excluſurum*, inquit Nonius: quod minus probo, Nam etiam apud Lucilium exigere frigus valet expellere meo quidem iudicio. ſic apud Neuium, ſeu Nouium potiùs, *Indignè exigor patria innocens.*

PROCVDIT ENSES] ad procudendos & fabricandos enſes impellit.

INIMICAT.] inimicas inter ſe reddit. *συγκρούει, στασιάζει*. verbum non admodum vſitatum. non diſſimile eſt id, quo vtitur Laberius, *iniquare*. ſic ille apud Nonium, *Æquum animum indignantis iniquat contumelia.*

NON QVI PROFVND. DANVB. BIB.] Thraces, Pannones, Taurici Germani.

EDICTA RVMP. IVL] leges Iulias infirmabunt vel de adulterijs, vel quaſlibet alias.

INFIDIVE PERSAE duo cod. Vat. Rain. Card. Tor. *inſidiatiue* ſic infrà Allobrogem nouis rebus infidelem dicet Od 16. epod. *Nouiſque rebus infidelis Allobrox.*

TAN. PR. FLV. ORTI] Scythæ, & Sarmatæ.

PROFESTIS] profeſtis hominibus conceſſi ſunt ad rem priuatam, ac publicam adminiſtrandam. vtitur hoc nomine Sat 3. lib. 2. *Qui Veientanum feſtis potare diebus Campana ſolitus trulla, vappamque profeſtis.* & Sat. 2. lib 2. *luce profeſta.*

VIRTVTE FVNCT. MORE PATR.] apud Hom. *ἐν Ἰλιάδι ι.* Aiax. Vlyſſes, Phœnix ad Achillem miſſi, vt eius animum placarent, atque ad lenitatem inflecterent, offendunt eum citharæ cantu animum oblectantem, priſcorumque virorum laudes canentem, his verbis, *Τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.* &c.

LYDIS TIBIIS] ſiue Phrigiis, nihil refert. Tibiæ enim in Barbaria primum repertæ ſunt, in quas eum aliquando incidiſſet Minerua, eáſque ſemel inflaſſet, continuò reiecit, vt omnium organorum muſicorum deterrimas. Quamquam Porphyrio Phrygiis tibiis res triſteis Lydiis lætas cani ſolitas ſcribit

REMISTO] in libro de arte poet. *ſic veris falſa remiſcet.*

ET ALMAE PROGEN. VEN] Iulium Cæſarem, Auguſtum, Tiberium, Druſos: vel ſi quis mallet, Iuliam gentem ab Iulo nominatam. ſic Lucret. Princip. lib. 1. *Æneadum genitrix, hominum, diuûmque voluptas, Alma Venus.*

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER

DIV,multúmque dubitaui,& quæſiui:neque dum dubitandi finem feci,lector erudite,quamobrem hic liber vel epodôn,vel epodos nominetur.Nam quid ſit στροφὴ,ἀντιστροφὴ, ἐπῳδὸς apud Pindarum, docent eius intrepretes.Apud Horatium autem vbi locus eſt ἐπῳδῷ ſi neque στροφαὶ,neque ἀντιστροφαὶ reperiuntur?an dicemus ἐπῳδῶς librũ dici propter adiunctos breuiores verſiculos:quos, qui canebant,in neutram partem mouebantur:ſed in vno loco inſiſtebant? atque in his Odis eſſe ſtrophen,ſiue antiſtrophen cum epodo,vt in chorea mouerentur à ſiniſtra parte in dexteram,deinde quieſcerent:vnóque in loco inſiſterent?an epodôn liber dictus propterea,quòd duo eſſent,qui canerent:vnus,qui lõgiores verſus pronuntiaret:alter,qui breuiores ſubiiceret,qui dicebatur ἐπῳδὸς, quaſi accentor,aut ſuccentor quidam,reſpondendi munere fungens?an,quod vir quidam doctiſſimus Florentinus mihi in ſermone,cùm eius hac de re ſententiam exquirerem,in ſuperioribus libris fuiſſe στροφὴν,& ἀντιστροφὴν,in hoc eſſe ἐπῳδόν; an placebit,huius libri Odas appellatas eſſe ἐπῳδάς, quaſi odas poſteriores,non ἐπῳδούς: quemadmodum liber poſterior Platonis de legibus ἐπινομὶς inſcribitur? an ἐπῳδοὶ appellati verſiculi breuiores,eò quòd accinuntur longioribus,vt, *Beatus ille qui procul negotiis,Ut priſca gens mortalium*?an quod quidam teſtantur ſe vidiſſe in quodam codice vetere,hunc librum ita inſcriptum, *Quinctius Odarum liber*, id ſequemur,vt nullus iam dubitandi locus ſit relictus,nihilque cauſæ,quamobrem hac de re plura quæramus?ego quidem neque vnius codicis auctoritate ſtandum eſſe cenſeo,neque vllam earum,quas expoſui,cauſarum,ſatis certam,aut neceſſariam eſſe puto. Itaque vetus illud Academicum verbum hîc vſurpans, ἐπέχω, ne rei falſæ aſſentiens, temeritatis culpam ſuſtineam.Intereà tamen placet Diomedis,& Marij Victorini,& aliorum Grammaticorum veterum ſententiam probare,qui propterea hunc librum ita inſcriptum eſſe dicunt,quia ſingulis longioribus verſibus,ſinguli breuiores accinuntur,qui ἐπῳδοὶ appellantur.Docent enim illi carminis genus vnum eſſe,in quo verſus ita inter ſe connexi ſunt,vt alter ſine altero audiri non poſſit:quorum prior προῳδικὸς,id eſt,præcinens,poſterior ἐπῳδικὸς,id eſt,quaſi ſuccinens,nominatur,vt in elegis,longus & hexameter,eſt προῳδικὸς:breuior,& pentameter,ἐπῳδικὸς.Eadem igitur ratione hic trimeter *Ibis Liburnis inter alta nauium*,προῳδικὸς erit,quaſi præcinens.alter autem,dimeter,ἐπῳδικὸς,quaſi ſuccinens.*Amice propugnacula*. Sed lubet mihi Marij Victorini verba hîc ſubſcribere ex lib.3.*Archilochus fuit ſingularis artificij in excogitandis ac formandis nouis metris,primúſque epodos excuauit,alios breuiores, alios longiores, detrahens*

vnum

vnum pedem,ſeu colum metro , vt illi ſubiiceret id quod ex ipſo detractum eſſe videbatur,vt in heroo,à quo primùm cœpit, Diffugêre niues:redeunt iam gramina campis: *Dehinc epodus ſui generis,*Arboribúſque comæ. Idem paullò pòſt. *Idem Archilochus penultimus heroi hexametri partibus adiecta ſyllaba huiuſmodi verſum induxit, qui metro Phalecio tribus trocheis vltimus clauderetur : vt eſt ,* At tuba terribilem ſonitum dedit ære canoro. *Adiecta enim ante vltimos pedes, ſed ſyllaba,fiet* ære ſed canoro. *quod eſt carmen Phalecium. Iuncto omni fiet verſus huiuſmodi :* At tuba terribilem ſonitum dedit ære ſed canoro. *Quod quidam hexametrum heroum ἐκτετραλλαβίς dixerunt. Huic idem epodum ſubdidit trimetrum verſum Iambicum catalecticum:i.vltima parte imminutum. Cuius exemplum noſter Horatius ſecutus eſt illa Oda,Soluitur acris hiems grata vice veris & Fauoni. Dehinc trimeter catalecticus vice epodi Trahúntque ſiccas machinæ carinas,&c.* Ex quibus Marini verbis intelligere licet & qui ſint,& quare dicantur epodi. Sed quærat aliquis , cùm etiam in ſuperioribus libris reperiantur minores verſiculi longioribus ſubtexti : cur non etiam libri epodôn appellentur,& cur hic ſolus appelletur. reſpōdeo, quia totus hic liber, & omnes odæ,quæ in hoc libro ſunt,habēt taleis verſiculos,qui epodi dicuntur: non item odæ lib ſuperiorum , ſed paucæ. hęc mea de huius lib. inſcriptione ſententia eſt, quæ ſicui minùs probetur , afferat probabiliorem : & ego manus dabo.

A D M AE C E N A T E M,

eūntem cum Auguſto aduerſum Antonium,& Cleopatram.

Ode 1. Dicolos diſtrophos: Primus quiſque verſus eſt iambicus Hipponactius trimeter acatalectus, conſtans è ſex iambicis,recepto tamen in locis imparibus etiam ſpondeo,hoc modo:

Ibis --Libur v-nis in -- ter al v- ta na v- nium vv

Secundus quiſque eſt iambicus Archilochius dimeter acatalectus,conſtans quatuor iambicis , recepto tamen in locis imparibus etiam ſpondeo,hoc modo:

Ami v- ce pro v- pugna -- cula vv

-- v- -- v- v- vv

v- v- -- vv

IBIS Liburnis inter alta nauiũ,
Amice propugnacula,
Paratus omne Cæſaris periculũ
Subire,Mæcenas,tuo.
Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
Iucunda,ſi contrà,grauis?
Vtrúmne iuſſi perſequemur otium
Non dulce,ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente laturi,decet
Qua ferre non molleis viros?
Feremus & te vel per Alpium iuga
Inhoſpitalem & Caucaſum,
Vel Occidentis vſque ad vltimum ſinum,
Forti ſequemur pectore.
Roges,tuum labore quid iuuem meo,
Imbellis, ac firmus parum.
Comes minore ſum futurus in metu:
Qui maior abſenteis habet.
Vt aſſidens implumibus pullis auis
Serpentium allapſus timet:
Magis,relictis: non,vt adſit,auxili
Latura plus præſentibus.
Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tuæ ſpem gratiæ:
Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis.
Pecúſve Calabris ante ſidus feruidum
Lucana mutet paſcua:
Nec,vt ſuperni villa candens Tuſculi
Circæa tangat mœnia.
Satis ſupérque me benignitas tua
Ditauit.haud parauero,
Quod aut, auarus,vt Chremes, terra premam:
Diſcinctus aut perdam vt nepos.

LIBVRNIS] nauibus ſic dictis à Liburnorum gente: de qua Veget. lib 4.cap.28.& tribus deinceps ſequentibus cap.vide Od.37. lib 1. Nauibus igitur Liburnis, quæ ſunt aliquanto triremibus humiliores , ibis inter altas & magnas triremeis,ac naueis roſtratas fortaſſe Antonianas ſignificat. Nam Cæſarianæ humiliores erant, vt narrat Plutarch. in Anton. & Dion. lib.50. ſed alij per alta nauium propugnacula, turreis, quæ erant in nauibus Cæſaris , aut etiam ipſas Cæſaris naueis, quæ turritæ erant, ſignificari volunt : quorum ſententiam confirmat Seruius ad hũc Virgilij locum lib.8.AEncid. eam. *Vnà omnes ruere , ac totum ſpumare reductis Conuulſum remis,roſtriſque tridentibus æquor. Alta petunt pelago. credas innare reuulſas Cycladas,aut mon-*

tum incurrere montibus æquis. Tanta mole viri turrium puppibus instant. ad quæ verba notat: *hoc de biſtoria traxit. Nam Agrippa primus hoc genus turrium inuenit, vt de tabulatu ſubito erigerentur, ſimul ac ventum eſſet in prœlium, turres hoſtibus improuiſa.* Accedit Prudentius, cuius ſunt hi verſus. *Fluctibus Actiacis ſignum ſymphonia belli Ægypto dederat: clangebat buccina contrà. Inſtiterant armis cymba, fragileſque phaſeli Inter turritas Memphitica roſtra Liburnas.* Ego ſuum euique iudicium liberum relinquo: ſed tamen mouet me Plut. qui naueis Antonianas longè Cæſarianis altiores fuiſſe narrat: mouet & Dion: apud quem ſic Antonius ad milites. ... id eſt, *Videtis enim etiam ipſi & magnitudinem, & craſſitudinem nauium noſtrarum. Itaque etiam ſi Cæſaris naues noſtris numero eſſent æquales, attamen propter hæc neque incurſionibus, neque eminus pugnando noſtris nocere poſſent. Nam ab incurſionibus lignorum craſſitudo, à telorum ictu defenderet eas altitudo, etiam ſi nemo ab eis hoſtem repelleret. Nunc autem cum tot ſagittarij, & funditores in eis nauigent, & præterea ex turribus è loco ſuperiore tela iacere, & impetum hoſtium arcere poſſint, poterit ne quiſquam illorum nobiſcum congredi, & ad naues noſtras accedere? Quod ſi quis acceſſerit, nonne multitudine remorum obruetur? nonne & de nauium noſtrarum tabulatis & de turribus iaculis appetitus merſabitur?* Adde quod Vegetius lib. 4. cap. 33. & 34. vbi de Liburnis ſcribit, nullum verbum de earum altitudine, aut turribus facit. quod veriſimile non eſt præteriturum fuiſſe, ſi verum eſſet quod iſti dicunt. Poſtremò L. Annæus Florus, ſeu L. Annæus Seneca in Epitoma rerum Rom. ex T. Liuio perſpicuè Turnebi ſententiam refellit, his verbis: *Nobis quadringenta amplius naues: ducentis non minus hoſtibus. ſed numerum magnitudo penſabat: quippe à ſenis in nouenos remorum ordinibus: ad hoc turribus atque tabulatis ſublatæ caſtellorum & vrbium ſpecie, non ſine gemitu maris & labore ventorum ferebantur. quæ quidem ipſa moles illis exitio fuit.* ſed ne Plutarchi quidem verba omittenda ſunt in Antonio, ... id eſt, ægrè ferentes autem Antoniani moram & altitudinibus, ac magnitudinibus nauium ſuarum confiſi, ſiniſtrum cornu mouerunt. Adiuuant me & ea, quæ apud eundem paucis pòſt verſibus ſequuntur, vbi dicit ... veriùs fuiſſe. id eſt, pugnam è muris, quàm pugnam naualem, cùm Antoniani è nauibus ſuis, tanquam è muro, pugnarent.

AMICE) ô amice Mæcenas: neque eſt quòd quiſquam dicat non conuenire pudori Horatij, Mæcenatem amicum appellare: Nam Horatius erat amicus inferior, Mæcenas, potentior. Satyr. 6. lib. 1. *Diſſimile hoc illi eſt: quia non vt forſan honorem Iure mihi inuideat quiuis, ita te quoque amicum.* ibid. *felicem dicere non hoc Me poſſum caſu, quòd te ſortitus amicum.* Od. 20. lib. 1. *Care Mæcenas.* Od. 18 lib. 2. *nec potentem amicum Largiora flagito.*

SVBIRE) excipere, ..., ſufferre.

SI CONTRA) me tibi ſuperſtite.

VTRVMNE IVSSI) vtrùm nos, quos manere, & quieſcere iubes, otiabimur vitam iniucundam victuri, niſi tecum viuamus?

AN HVNC LABOREM MENTE LATVRI &c.) an hunc militiæ laborem laturi ſumus ea mente, eoque animo, quo viros forteis, & patienteis laborum ferre decet? ſubaudi verbum ..., vt ſit, laturi ſumus. vel, quod minùs probo, repete ... perſequemur lege autem ... non ...

NON MOLLEIS) id eſt, patienteis & toleranteis laborum, quos Græci ... appellant ... contrarios.

FEREMVS) ſibi ipſe reſpondet.

INHOSPITALEM) ... ſic ſupr. Od. 22. lib. 1. *Siue facturus per inhoſpitalem Caucaſum.*

ROGES) quæras fortaſſe, quid ego tibi ſim comes profuturus, qui neque admodum ſim bellicoſus, neque valde robuſto corpore.

IMBELLIS, AC FIRM. P. ...

COMES) reſpondet ſuperiori tacitæ quæſtioni hoc modo. ſi tecum proficiſcar: multo minus ſollicitus ſum futurus quàm ſi maneam, & à te abſim.

VT ASSIDENS IMPLVM &c.) id eſt, quemadmodum auis pullis implumibus aſſidens, atque accubãs, ſerpentium illa quidem inſidias & impetus extimeſcit: ſed multo magis tamen timet abſens, eùm ſiſicet pullos ſuos reliquit. Tali ſimilitudine vtitur Theocritus, ... quod inſcribitur ... id eſt, Quemadmodum autem ingemiſcit auis pullis ſuis pereuntibus, quos horribilis ſerpens in dumis deſiis deuorat: illa autem circum eos volat vociferans valde clarè cura mater: neque tamen exitium à pullis ſuis depellere poteſt. re vera enim valde metuit propiùs accedere ad implacidam belluam. Sic ego, &c. nec admodum diſcrepant illa Oppian. li. 5. ... &c. id eſt, *Quemadmodum ad hirundines implumes & paruulas ſerpens furtim ſub tecto propius acceſſit: & eas quidem interemit, ac dentibus diſcerpſit: mater primùm quæ tum pauens circumuolat, deplorans cadem pullorum ſuorum: cum autem eas interire videt, non amplius exitij fugam quærit, ſed circum maxillas ipſas ſerpentis verſatur, donec eam iactura pullorum interfectorum perniciem traxerit. Sic, &c.* Neque verò admodum diſſimilis eſt illa comparatio ducta à cerua apud Homerum iλ. λ. ... &c. id eſt, Vt leo ceruæ celeris paruos inulos facilè confregit dentibus correptos, cùm ad eorum cubile iuerit, teneramque eis animam abſtulit: illa autem etianſi valde propè adſit, non tamen eis opitulari poteſt, etiam enim tremor grauis occupat: Continuò autem gradum corripit per denſa dumeta, & ſiluam properans, ſudans propter validæ beſtiæ impetum: Sic, &c.

NON, VT ADSIT, AVXILI) id eſt, quæ, quamuis adſit, plus auxilij non eſt latura præſentibus, quàm relictis. in quibuſdam lib. calamo exaratis ſcriptum reperi. *Non vt ſit auxili Latura, &c.* quorum verborum hic ſenſus eſt, Non quo ſit plus auxilij latura præſentibus, ſubintell. quam, &c. ego tamen priorem ſcripturam malo.

MILITA-

MILITABITVR BELLVM) tale eſt hoc, *militabitur bellum*, qualia illa, *bella pugnata*, & *rura regnata*. de quibus vide ad Od 6 lib.2. ego (inquit) totius huius belli laborem ac periculum ſubibo ac perferam, nulla abs te ſperata mercede, nullóque præmio exſpectato: ſed tuæ erga me beneuolentiæ retinendæ ſtudio & ſpe ductus.

NON, VT IVVENCIS, &c.] id eſt, non vt plura agri iugera poſſideam.

ARATRA NIT. M.) Quidam libri veteres habent *Aratra n taitur mea*.

PECVSVE CALABRIS ANTE SIDVS, &c.] aut vt pecus meum paſcuis Calabris paullo ante Caniculam relictis, quæ poſt ortum Caniculæ nimio ſolis ardore ſunt torrida, in Lucaniam, quæ temperatior eſt, transferatur, ſic epiſt.2. lib.2 *Quid vici proſunt, & horrea, quidve Calabris ſaltibus adiecti Lucani: ſi metit Orcus, &c.* hæc eò pertinent, quòd quibus magni pecudum greges erant ij ſaltus hibernos & æſtiuos habebant, in quibus paſcebântur pecora.

LVCANA MVT. PASCVA) *paſcua* habent complures cod veteres. in his ares Vatican & Tornæſ. Ruſſardi. Nicotiani duo: quam ſcripturā non reiicio.

NEC, VT SVPERNI VILLA) ſupernum Tuſculum ideò dixit, quia in colle ſitum eſt Strabo lib.5. ſupr. Od.29. lib.3 *Telegoni iuga parricidæ*. nec (inquit Horatius) vt villa mei fundi Tuſculani perueniat, & producatur vſque ad mœnia Circæa, ὑπερβολικῶς dictum eſt, ad exprimendam ædificij magnitudinem, magnificentiam, atque amplitudinem.

BENIGNITAS TVA) liberalitas & munificentia tua, vt docuimus ſuprà ad Od.17. lib.1

HAVD PARAV QVOD AVT AVAR.) nolim parauiſſe, quod aut defodiam & condam in terra auarorum more, qui bonis quæſitis parcunt vt ſacris, aut profundam vt luxurioſus nepos.

DISCINCTVS) diſſolutus, luxurioſus, intemperans. nam diſcingi ferè mollitiem & turpitudinem quandam ſignificat. Itaque turpe erat Romanis illis veteribus in publicum prodire diſcinctos vnde prouerbium *diſcincta veſtis, diſcinctus animus* [ſic Perſius ſat 3. *Non pudet in morem diſcincti viuere Nattæ?*] Seruius ad illum Virg. locum *diſcinctos Mulciber Afros* notat *vel habitum eorum oſtendit, qui vſque ad talos fluebat. quod Plautus in Pœnulo ridet, his verbis, Quæ eſt illa auis? cùm Afrum vidiſſet veſtem demiſſam trahentem: vel diſcinctos dixit, militiæ inhabiles. omnes enim, qui militant, cincti ſunt, alioqui inefficaces. vt contrà præcinctos ſtrenuos dicimus.* Horat. *Hoc iter ignaui diuiſimus altius ac nos, Præcinctis vnum. Vnde Græcè* εὔζωνος *appellatur non qui habet bonam Zonam ſed qui ſtrenuus eſt, & expeditus ad iter faciendum, aut aliquid agendum.* Hactenus Seruius. Horat. ſat. 2. lib. 1. *Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo.* diſcinctus tamen aliquādo etiā accipitur pro eo qui remiſſiore & liberiore quidem interdum victu, ac ludo, vitæ quotidianæ ſeueritatem leuat ac temperat: verùm ſine flagitio & turpitudine, vt ſatyra 1 libr 2. *Nugari cum illo, & diſcincti ludere, donec Decoqueretur olus.*

NEPOS) nepos præter vulgatam ſignificationem, profuſum, & perditum hominem ſignificat, quem Græci ἄσωτον nominant. *Nepotes* (inquit Paullus in epitome Feſti) *luxurioſæ vitæ homines appellati, quòd non magis his res ſua familiaris curæ eſt, quàm iis, quibus pater, auúſque viuunt* Horatius ſatyra octaua libri primi, *Pantolabo ſcurræ, Nomentanóque nepoti.* epiſtola ad Vallam, *Scilicet vt ventres lamina candente nepotum Diceret vrendos:* Satyra quarta libri primi, *quod meretrice nepos inſanit amica Filius*, al. inſanus, &c.

VITÆ RVSTICAE LAVDES.

Ode II. Dicolos diſtrophos: vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

υ- υ- υ- υ- υ- υ-

-- υ- -- υυ

BEatus ille qui procul negotiis,
Vt priſca gens mortalium,
Paterna rura bubus exercet ſuis,
Solutus omni fœnore:
Neque excitatur claſſico miles truci:
Neque horret iratum mare:
Forúmque vitat, & ſuperba ciuium
Potentiorum limina.
133 *Ergo aut adulta vitium propagine*
Altas maritat populos:
Aut in reducta valle mugientium
Proſpectat errantes greges:
Inutileſque falce ramos amputans,
Feliciores inſerit:
Aut preſſa puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oueis:
Vel, cùm decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
Vt gaudet inſitiua decerpens pira:
Certantem & vuam purpuræ:
Qua muneretur te, Priape, & te pater
Siluane, tutor finium.
Libet iacère modò ſub antiqua ilice:
Modò in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
Queruntur in ſiluis aues:
Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus,
Somnos quod inuitet leueis.
At, cùm tonantis annus hibernus Iouis
Imbreis, niueiſque comparat:
Aut trudit acreis hinc & hinc multa cane
Apros in obſtanteis plagas:
Aut amite leui rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos:
Pauidúmque leporem, & aduenā laqueo gruem,
Iucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Hæc inter obliuiſcitur?
Quòd ſi pudica mulier in partem iuuet
Domum, atque dulceis liberos: 134
Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
Pernicis vxor Appuli:
Sacrúmque vetuſtis extruat lignis focum
Laſſi ſub aduentum viri,
Claudénſque textis cratibus lætum pecus,
Diſtenta ſiccet vbera:
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas àpparet:
Non me Lucrina iuuerint conchylia,
Magiſve rhombus, aut ſcari:
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiems ad hoc vertat mare:

Non Afra auis deſcendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus
Iucundior quàm lecta de pinguiſsimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba Lapathi prata amantis, & graui
Malua ſalubres corpori:
Vel agna feſtis caſa Terminalibus:
Vel hædus ereptus lupo.
Has inter epulas, vt iuuat paſtas oues
Videre properantes domum?
Videre feſſo vomerem inuerſum boues
Collo trahentes languido:
Poſitóſque vernas ditis examen domus,
Circum renidentes lares!
Hæc vbi loquutus, fœnerator Alphius
Iam iam futurus ruſticus,
Omnem relegit idibus pecuniam:
Quærit Kalendis ponere.

VT PRISCA GENS MORT.] vt primi homines, qui nondum vrbibus conditis ruri viuebant, atque in ſiluis habitabant: quin neque arabant, neque fodiebant neque ſerebant, &c. quam vitam pulchrè deſcribit Lucretius lib 5. *Multaque per cælum ſolis voluentia luſtra Vulgiuago vitam tractabant more ferarum. Nec robuſtus erat curui moderator aratri Quiſquam, nec ſcibat ferro moliirier arua. Nec noua defodere in terram virgulta, neque altis Arboribus veteres decidere falcibu' ramos. Quod ſol atque imbres dederant, quod terra crearat Sponte ſua, ſatis id placabat pectora donum, &c.*

BVBVS] ſic habent libri aliquot veteres. itáque legit Priſcian. lib. 7.

EXERCET] colit ſubigit. Virg. Georg 2. *Aut preſſo exercere ſolum ſub vomere.*

NEQVE EXCIT. CLASS. MIL. &c.] id eſt, neque militat, neque nauigat quæſtus cauſa, neque vel litigat, vel litigatoribus operam dat, neque in potentiorum hominum ædibus emolumenti ſpe inuiſatus commoratur.

NEC HORRET IR.] Glauco comœdus dicere ſolebat ſe libentius iuxta mare pedibus iter facere, quàm iuxta terram nauigare. ſup. Od. 3 *Qui vidit mare turgidum.* Virg. Georg. 2. *Sollicitant alij remis freta cæca ruúntque In ferrum.*

FORVMQVE VITAT,] Virgilius ibid. *nec ferrea iura, Inſanúmve forum, aut populi tabularia vidit.*

AVT SVPERBA CIVIVM POT. LIM.] Virgil. ibid. *penetrant aulas, & limina regum.* ſuperba autem, id eſt, ſuperbis conuenientia, vel ſuperborum dominorum, vt Od. 14 lib. 2. *pauimentum ſuperbum.*

PROPAGINE] Virgil. ibid. non longè à princip. *Sed truncis olea melius, propagine vites Reſpondent.*

ALTAS MARITAT POPVLOS] ſic Catullus vlmum maritum appellat in carmine nuptiali, *At ſi fortè eadem eſt vlmo coniuncta marito.* & in eodem carmine *vitem viduam*, quæ non eſt coniuncta cum vlmo. *Vt vidua, in nudo vitis quæ naſcitur aruo, Nunquam ſe extollit, nunquam mitem educat vuam.* Horatius ſup. Od. 15. lib. 2. *platanúſque cælebs Euincet vlmos.* Idem contrà Od. 5. lib. 4 Vlmum, populum, & ſimileis arbores *viduas* appellas, quæ vitibus carens. *Et vitem viduas ducit ad arbores.* Idem in epiſt. ad Quinctium lib. 1. *Pomiſne, an pratis, an amicta vitibus vlmo.* Sed quid hoc loco valet epithetum *altas*? quid altitudo populi confert ad coniunctionem ſeu maritationem vitium? Quid ſi legendum dicamus, *Albas mar. pop.*? Nam & ſuprà hoc epithetum populo tribuit. Od. 3. lib. 2. *Qua pinus ingens, albaque populus, &c.* niſi fortè illic legendum eſt, *altaque pop.* vt reſpondeant pariter inter ſe *pinus ingens, altáque populus* & contrà hic *Albas mar. pop.* An *altas populos* hoc loco dixit, vt ſignificaret, altitudinem populorum valere ad extollendam vitis, quæ natura caduca eſt, humi repit, humilitatem? Nihilominus tamen etiam epithetum *alba*, populo conuenit. habet enim frondes altera ex parte albas: atque idcircò λεύκη à Græcis dicitur: atque ob eandem cauſam candida à Virgilio appellatur, in Mœride, *Hic candida populus antro Imminet.* quanquam eſt & populus nigra. Ex quo fortaſſe à Virg. bicolor dicta eſt 8. Æn. *Dixerat: Herculea bicolor cum populus umbra, &c.* niſi potiùs proptereà quòd frons populi etiam albæ re vera bicolor eſt.

AVT IN REDVCTA VALLE] ſic ſuprà Od 17. lib 1. *Hic in reducta valle Caniculæ Vitabis æſtus.*

PROSPECTAT] procul ſpectat. Virg AEn. 9. *Hæc ſuper è vallo proſpectant Troes.*

ERRANTEIS GREGES] Virg. Tityro, *Ille meas errare boues.*

INVTILEISQVE] ſuperuacaneos, aut ſterileis.

AMPVTANS] *putare* (inquit Varro lib. 5. de lingua Lat.) *eſt purum facere.*

FELICIORES INSERIT.] Virg. Georg 2. *nec longum tempus & ingens Exiit ad cælum ramis felicibus arbos.* ſteriles arbores, infelices nominantur. M. Tull. in orat. pro C Rabirio, *infelici arbori ſuſpendito* & ita Liuius. de infelicibus arboribus conſule Macrob. lib. 3. cap. 20.

INSERIT] Virg. Tityr. *Inſere nunc Melibœe pyros* Idem Mœride, *Inſere Daphni pyros.*

DECORVM MIT. POM. CAP.] pomis ornatum. ſic ſuprà Od 7. libri quarti, *Pomifer autumnus.*

MITIBVS] maturis, non acerbis. ſic Virg. Tityro, *ſunt nobis mitia poma.*

AGRIS EXTVLIT] ſic habent omnes ferè, quos vidi, libri manuſcripti, non, vt vulgati, *aruis.*

VT GAVDET] quàm gaudet, vt ſup. Od. 25. lib. 3. *vt mihi deuio Ripas, & vacuum nemus Mirari libet* & hac ead. od. infrà, *Has inter epulas, vt iuuat paſtas oues Videre properantes domum!* annot. ſupr. ad Odam 25. libri 3.

CERTANTEM ET VVAM PVRP.] liuidam, purpuream, certantem colore cum purpura. de verbis pugnandi, & certandi, & ſimilibus, vide annot. ad Od. 6. lib. 2.

MVNERETVR TE] donet te. Ter. Heaut. *munerari ancillas primum.*

PRIAPE] de Priapo dicemus Sat. 8. lib. 1

SILVANE] epiſt. 1. lib. 2. *Tellurem porca, Siluanum lacte piabant.*

SVB ANTIQVA IL.] annoſa. Virg. lib. 4. Æn. *Ac velut annoſam validam cum robore quercum, &c.* Idem *argutam* appellat propter lenem venti ſuſurrum. *Fortè ſub arguta conſederat ilice Daphnis.*

TENACI GRAMINE) tenax gramen appellat, quod terræ firmiter adhæret. ſup. Od 12 lib. 4. *tenerum.* Od 3. lib 2. *remotum* Virg. cretam, tenacem, dixit, quæ valeat ad conglutinandum, argillam ſignificans lib. 1. Georg. *ita* ... *danda tenaci.* alia ratione Plautus ſenem quendam tenacem & pertinacem dicit.

LABVNTVR] fluunt. vt epiſtol. ad Loll. lib. 1. *at ille Labitur & labetur in omne volubilis æuum.* & Od 29. lib. 3 *cetera fluminis Ritu feruntur, nunc medio alueo Cum pace delabentis Etruſcum in mare, &c.*

RIPIS] complures libri vet. habent, *riuis.*

QVERVNTVR IN SILVIS AVES] ita canunt, vt queri videantur: quod refellit Plato, vt alibi annotauimus. μινυρίζων. vide annotata ad Odam ſeptimam libri tertij, ibi. *Sub cantu querulæ, &c.* ſic Virgilius Tityro. *Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.* idem tertio Georgic. *Et cantu querulæ rumpent arbuſta cicadæ.* vbi notat Seruius *querulas* canoras. & profert

verſum illum ex Oda 7 lib. 3. *Subcantu querula deſpice tibiæ.*

SOMNOS QVOD INVITET] quod, nempe fonteis lymphis manantibus circumſtrepere ſomnos leueis ſuadeat. ſic Virg. Tity. *Sæpe le[illegible] ſomnum ſuadebit inire ſuſurro.* Theocr. [illegible] ἀδὺ δὲ τὸ [illegible]. Dulce eſt æſtate ad aquam fluentem ſub dio cubare.

LEVEIS] ſic Od. 16. lib. 2. *Nec leueis ſomnos timor, aut Cupido ſordidus aufert.* alibi *ſomnum facilem* appellat. vnde Lucret. eaneis *leuiſomnos* dicit lib. 5. *At leuiſomna canum fido cum pectore corda.*

TONANTIS IOVIS] eadem ratione hîc Iouem tonantem dixit qua ſupr. Od. 1. lib. 1. *Iouem frigidum* & Od. 3. lib. 3. *fulminantem Iouem* & Virgil. Georg. 1. *Iouem humidum.* & Theocr. [illegible] 4. vt annot. ad Od. 1 lib. 1.

ANNVS HIBERNVS] tempus anni hibernum annum pro parte anni poſuit, vt rectè Porphyr. ſic Virg. Palæm. *Nunc frondent ſiluæ, nunc formoſiſſimus annus.*

MVLTA CANE] multis canibus, vt ſupr. Od. 1; lib. 1. *multo milite* pro eo, quod eſt multis militibus: & ſupr. Od. 16. *Argos remige.* & Virgil. lib. 2. AEn. *vteruminque armato milite complent.* idem lib. 1. *rapioſque ex leſte penetes* ad quem locum profert hunc Seruius.

OBSTANTEIS] oppoſitas, obiectas.

AMITE LAEVI] *pertica, ſeu furcula aucupali.* Feſtus.

TVRDIS EDACIBVS DOLOS] tendit retia, [illegible] dolos turdis. Turdorum, quos κίχλας Græci nominant, tria genera ponit Ariſtoteles.

PAVIDVMQVE LEPOREM] rectè *pauidum.* nam huic animali maius eſt quàm pro portione cor. quibus autem animalibus hoc natura contigit, ea ſunt timidiſſima, teſte Plin. lib. 11. cap. 37. vbi de corde loquitur. ſic Plin. *Maximum autem eſt portione muribus, lepori, aſino, ceruo, panthera, muſtelis, hyænis, & omnibus timidis, aut propter metum maleficis.* Quapropter Demoſthenes orat. περὶ στεφάνου AEſchinem conſcientia vitæ anteactæ, & facinorum, ac flagitiorum a ſe admiſſorum metu perterritum aït in rebus ſecundis ciuitatis leporis vitam vixiſſe, trepidantem, & pauentem, & ſemper plagas exſpectantem. ſic Demoſt. [illegible] &c. id eſt, *Talem enim rei publ. administranda rationem ſecutus es, poſteaquam tibi tandem remp. adminiſtrare venit in mentem, vt in rebus ſecundis ciuitatis, leporis vitam viueres, omnia circumſpectares, horreres, tremeres, pauores, plagas & verbera ob ea, quorum tibi conſcius eras, ſed eratque flag[illegible] ſemper exſpectares, &c.* Profertur etiam ab Euſtathio ad librum [illegible] hic verſiculus in eandem ſententiam, [illegible] id eſt, leporis vitam viuis, qui antea leo intrepidus eras.

ADVENAM GRVEM] aptiſſimum epithetum. Grues enim in oris ſeptentrionalibus non niſi vere, æſtate, & auctumno commorantur. ſub finem auctumni in regiones commigrant têperatiores, ac tepidiores. nos Galli hanc ob cauſam peregrinatrices, ſeu (ſi dicere liceat) viatrices appellamus Ariſtoteles banc autem ait eſſe ἀγελαῖον καὶ πολιτικόν, id eſt, congregabilem, & ciuilem. Itaque ducem habere, cuius imperio pareat: ducem autem nudo capite proſpicere, & ſpeculari. tum, ſi quid fortè periculi impendeat, clamando ſignificare, ac denuntiare. M. Tull. lib. 2. de nat. deorum. *Illud vero ab Ariſtot. animaduerſum, a quo pleraque, quæ poſtea tu miratis, grues cum loca calidiora petentes, maria tranſmittunt, trianguli formam efficere, &c.* latis enim mihi eſt locum indicaſſe.

CAPTAT] non dixit, capit iucundius enim eſt captare, quàm capere. vt ſatyr. 2. l br. 1. *nam Tranſuolat in medio poſita, & fugientia captat* & ibidem *poſitum ſic tangere noli: Captat, & [illegible]* Sic enim legendum, quantumuis alij neſcio qui obſtrepant, & reclament.

QVIS NON MALARVM] mendoſè legitur in nonnullis cod. *Quis non malorum*, cùm omnes manuſcr. habeant, *malarum*. hoc autem epithetum diſtinguit curas malas à bonis. ſunt enim aliæ curæ laudabiles. & cum virtute coniunctæ: [illegible] rei familiaris, cura valetudinis, cura eius noſtri patris, quæ præeſt, & imperat: amoris autem curæ, vitioſæ ſunt, ac vituperabiles. ſed quòd attinet ad amoris, aut curarum earum, quæ propter amorem ſuſcipiuntur, obliuionem, ſcribit Pauſanias in Achaicis, aquam Selemni fluuij viris, & fœminis ex amore laborantibus mederi, eámque vim habere, vt qui in eo fluuio loti fuerint, illos amoris capiat obliuio: quod ſi verum eſt (inquit ille) [illegible] id eſt, aquam Selemni multo pluris facere debent homines quàm magnam pecuniæ vim.

QVOD SI PVD. MVL. IN P. I. &c.] quemadmodum nihil viro optabilius eſt vxore pudica. ita nihil mulieri iucundius euenire poteſt viro, qui vnum, & idem cum ea ſentiat, cánique amet ex animo: quod quidem Nauſicaæ precatur Vlyſ. ſummæ felicitatis loco [illegible] nihil enim (inquit) præſtabilius, nihil melius eſt, quàm viri, & vxoris conſentiens, & conſpirans voluntas: taliſque coniunctio inimicis acrem dolorem inurit, amicis voluptatem affert: ipſi autem experiendo ſentiunt, quanta inſit in tali coniunctione, vitæ iucunditas. verba Hom. ſunt hæc ſub Vlyſſis perſona. [illegible] Heſio. item [illegible] ſibi bona, & pudica vxore melius parare poſſe: contrà nihil grauius atque acerbius mala. his verbis, [illegible] &c. Quidam hîc reponendum cenſent *mariti*, & infra legunt, detracta copulatione. *quæ, ſacrum, vetuſtis, &c.* Præterea quidam libri vet. habent, *Quod ſi pud. mul. &c.*

DVLCEIS LIBEROS] ſic Virg. 3. Georg. *Sed tota in dulceis conſumunt vbera natos.* idem lib. 2 AEneid. *Nec mihi iam patriam antiquam ſpes vlla videndi, Nec dulceis natos, ex optatumque parentem* & lib. 4. *Nec dulceis natos, Veneris nec præmia noris?*

SABINA QVALIS] quales ſunt Sabinæ mulieres aut Apulæ.

PERVSTA SOLIBVS] Græci vno vocabulo dicût, ἡλιοκαυής. Theocr.

PERNICIS VX. APP] profert hunc verſum Seruius ad illum Virgil Georg. 3. *Dura iacet pernix, &c.* atque vtrobique interpretatur pernicem, perſeuerantem: atque ductum eſſe à pernitendo.

SACRVMQVE] focus ſacer eſt Veſtæ, & Lari. ſic autem legendum potius *Sacrumque.* inquam, quàm, vt vulgò, *ſacrumue.* quo poſito, nihil eſt ſuprà mutandum in voce, *mariti*, quod quidam volunt: proque reponunt *mariti* contra autoritatem omnium librorum antiquorum. neque tamen lectionem illam damno, ſi quis fortè eam receptæ anteponat.

EXTRVAT LIGNIS FOCVM] hypallage eſt, id eſt extruat ligna ſuper focum. Od. 9. lib. 1. *ligna ſuper foco Largè reponens.* Ad hunc locum pertinent ea, quæ ſunt apud Euripid. in Electra: vbi Electra colono cuidam, & operario nupta, ſic cum eo loquitur. ſatis tibi negotij exhibent, quæ foris ſunt: nos autem domeſtica curare, & adornare oportet. aduenienti enim foris operario iucundum eſt domeſtica, compoſita & pulchrè adornata reperire. Verba Euripid. hæc ſunt. [illegible]

SVB] paullo antè, vt annotauimus ſuprà ad Od. 9. lib. 1.

DISTENTA] ſat. 1. lib. 1. *Quòdque aliena capella gerat diſtentius vber. Tabeſcat.* Virg Pollione. *Ipſe lacte domum referent diſtenta capellæ Vbera.* Idem in Melibœo. *Thyrſis meis: Corydon diſtentas lacte capellas.* Lucr. lib. 1. *& candens lacteus humor Vberibus manat diſtentis.*

ET HORNA] huius anni: vt ſuprà Od. 23. lib. 3. *hornam frugem* dixit. & ſat. 6. lib. 2. *palea porrectus in horna.*

DVLCI DOLIO) *dulci*, propter vinum, quod eo continetur.

PROMENS) ſup. Od. 28. lib. 3. *prome reconditum, Lyde ſtrenua, Cæcubum.* & Od. 21. eiuſd. *Coruino iubente Promere languidiora vina.*

DAPES INEMPTAS) eſcas domi natas: non piſceis vrbe petitos, vt Satyr 2. lib. 2. *bene erat, non piſcibus vrbe petitis: Sed pullo, atque hædo.* Virg. Georg. 4. *ſeraque reuertens Nocte domum dapibus menſas onerabat inemtis.* nam inemtas male quidam viles interpretantur.

LVCRINA) in lacu Lucrino capta. vt Sat. 4. lib. 2. Lucrina Pelôris.

IVVERINT) delectauerint. ſic vſurpat epi. 19. lib 1. *iuuat immemorata ferentem Ingenuis oculiſque legi, manibuſque teneri.* & Sat. 6. lib. 2. *Tandem vrbanus ad hunc: quid te iuuat (inquit) amice, Prærupti nemoris patientem viuere dorſo?* eadem non longè à princip. *ſi quod adeſt, gratum iuuat: hac prece te oro, Pingue pecus domino facias, &c.* & paullò pòſt *Hoc iuuat, & melli eſt.* & epiſt. ad Piſon. de arte poet *iuuat: aut impellit ad iram.* ibidem ſub extre. *Sic animis natū, inuentúmque poema iuuandis, Si paullum a ſummo diſceſſit, vergit ad imum.* Od. 19. li. 3. *Inſanire iuuat.* & Od. 9. hoc libro. *Curam, metúmque Cæſaris rerum iuuat Dulci Lyæo ſoluere.* Od. 11. ibid. *Pecti, nihil me, ſicut antea, iuuat Scribere verſiculos amore percuſſum graui.* Oda 16. eodem libro. *Nouáque monſtra iunxerit libidine Mirus amor, iuuet vt tigres ſubſidere ceruis, &c.* Satyra 1. lib primi, *Quid iuuat immenſi te argenti pondus & auri Furtim deſſa timidum deponere terra?* ibidem, *An vigilare metu exanimem, noctéſque, diéſque Formidare malos fures, incendia, ſeruos, Ne te compilent fugientes: hoc iuuat?* & Satyr. 3. libri primi, *manent Hoc iuuat, haud, illud quærenteis, num ſit e ſenſu, &c.* Iuuare interdum eſt prodeſſe. idem epiſtola 2 libr. 1. *Qui cupit, aut metuit, iuuat illum ſic domus, aut res, Vt lippum picta tabula, fomenta podagram.*

CONCHYLIA) conchylium nomē eſt generale omnia teſtacea complectens, vt muſculos. mitylos, oſtrea, pectines, echinos, &c. putátque Athenæus conchylia eſſe dicta παρὰ τὸ κεχηνέναι, id eſt, ab hiando.

RHOMBVS) quem Romani Rhombum Græco nomine appellant, Græci alio etiam Græco ψῆτταν dicunt, vt ſcribit Athen. lib. 7. in extremo. à figura autem rhombus appellatus eſt. nos Galli noſtra lingua turbinem, & (vt propius accedam ad conſuetudinem noſtri ſermonis) turbonem nominamus piſcem fuiſſe magni pretij. declarat etiam locus Horat. ſatyr. 2 lib. 2. *quid? tum rhombos minus æquora alebant? Tutus erat rhombus, &c.* Hodie quoque apponitur in menſis diuitum, & in caris piſcibus habetur. Idem Athen. libro octauo videtur ψῆτταν à rhombo diſtinguere.

SCARI) Diphilus apud Athen. libr. 8. his verbis ſcarum commēdat. σκάρος ἁπαλόσαρκος, ψαθυρός, γλυκύς, κοῦφος, εὔπεπτος, εὐεκκρίτος, εὐκοίλιος, id eſt, Scarus mollis, ſeu tenera carne præditus eſt, friatilis, dulcis, leuis, ad concoquendū facilis, facile redditur, ventrem mollit. Addit idem, recentem ſcarum eſſe ſuſpectum propterea, quòd lepores marinos captat, iiſque veſcitur. iccirco eius inteſtina vim bilis effectricem habent Idem lib. 7. hunc ſolum ex omnibus piſcibus dormire dicit. & propter eam cauſam numquam noctu capi. Oppian lib. 1. Ἁλιευτ. ſolum vocalem eſſe ſcribit, Καὶ σκάρος, ὃς δὴ μοῦνος ἐν ἰχθύσι πᾶσιν ἀναυδέσι φθέγγεται ἰκμαλέην λαχὴν ... καὶ μοῦνος ἰδὼ δ' ἐὴν ἀσφάλιον ... &c. vide annotata ad Odam 111. lib 4.

SI QVOS EOIS INTON.) id eſt, Si quos ſcaros coorta tempeſtas, & fluctus excitati in mari Ionio, & Orientali ad hoc mare. nempe Tyrrhenum. conuertāt, & compellant. ad Eleuſinem ſcaros pulcherrimos capi Lynceus quidam Samius ſcribit in epiſtolis, vt tradit Athen lib. 7. Priſcianus lib. 9. docet tonitum à verbo tonandi vſitatius eſſe, quàm tonatum, & producit hunc locum teſtem, vt nouum & pæne inuſitatum.

AD HOC VERTAT MARE) Tyrrhenum, ſeu Etruſcum.

AFRA AVIS) gallinam Africanam, ſeu Numidicā ſignificat, de qua Columella, & Plinius.

DESCENDAT IN VENTREM MEVM IVC.) mihi ſit cibus iucundior.

ATTAGEN IONICVS) Mart. *Ionicarum guſtus attagenarum.* Ariſtoteles libr. 9. περὶ ζώων ἱστορ. Attagenam ponit inter eas aueis, quas ὄρνιθας κονιστικὰς vocant Græci, id eſt, quæ in puluere volutantur: qualis eſt gallina, perdix, phaſianus. Idem lib. 9. ὁ Ἀτταγᾶς, κονιστικὸς ὄρνις. τῶν γὰρ ὀρνίθων ὅσοι μὴ πτητικοί, ἀλλ' ἐπίγειοι κονιστικοί. &c. id eſt, Attagen, auis eſt in puluere volutabilis, Aues enim omnes, quæ non ſunt altiuolæ, ſed terreſtres, ſunt in puluere volutabiles.

AVT HERBA LAPATHI) lapathum Latini rumicem nominant. eum commendat Lucilius apud M. Tull. lib. 2. de finib. *O lapathe, vt iactare neceſſe eſt, cognitu' cui ſis.* vnde lapathium, deminutum nomen. Varro, *Hanc eandem voluptatem tacitulus taxim conſequi lapathio & ptiſana poſſim.* hæc herba mollit aluum, vt docet infrà Satyr. 4 libr. 2. *ſi dura morabitur aluus, Mitulus, & viles pellent obſtantia conchæ, Et lapathi breuis herba, ſed albo non ſine Coo* & verſic. ſeq. *& graui Maluæ ſalubres corpori* & Od. XXXI. lib. 1. *me paſcunt oliuæ, Me cichorea, leuéſque maluæ.* Quin lapathus, ἀπὸ τοῦ λαπάζειν dictus eſt quod valet exinanire, & pro ventrem leuare vſurpatur: vnde λάπαξις. qua voce vtitur Ariſt. lib. β. ὑγιεινῶν. ... οἷον τὸ βαδίζειν, ἡ λαπάξεως ἕνεκα ἐστίν: id eſt, verbi gratia, ambulare ſi eſt alui leuandæ gratia. Iam ἐξαλαπάζειν, populari, & vaſtare ſignificat.

TERMINALIBVS) Terminalia dies feſti qui agebantur in honorem Termini Dei, *Termino autem ſacrificabant* (inquit Feſtus) *quod in eius tutela fines agrorum eſſe putabant. Denique Numa Pompilius ſtatuit, eum, qui terminum exarâſſet, & ipſum & boues ſacros eſſe.* Idem addit deinceps. *Termino quo loco colebatur, ſuper eum foramen patebat in tecto, quod nefas eſſe putabant, terminum intra tectum conſiſtere.* Ei autem quotannis agna immolabatur, menſe Februario, eiúſque menſis die vltimo: propterea ſcilicet, quòd initio vrbis conditæ Februarius menſis fuerat vltimus. Imò falſum eſt, ſi Plutarcho credimus, agnam, aut aliam animantem Termino immolari ſolitam, nihil enim viuum, animáque præditum Romani ei immolabant, vt teſtatur ille. propterea fortaſſe (inquit) quòd, cùm Romulus terminos eos conſtituiſſet, quò progredi armis liceret, omnémque terram propriam eſſe ſtatuiſſet, ad quam haſtæ, & ferri acies peruenire poſſet: Numa Pompilius vir iuſtus, & ciuilis, & philoſophus, agrum Romanum ab agro finitimorum finibus diſiunxerit, atque iccirco Terminum. vt pacis & amicitiæ præſidem & cuſtodem, à ſanguine & cæde purum eſſe oportere exiſtimarit. Ouid. tamen lib. 2. Faſtorum, priorem ſententiam confirmat: & addit, *Nec queritur, lactens cùm ſibi porca datur.* de Termino notauimus etiam quædam alia ad carmen ſæculare infrà.

Vel hædus ereptus lupo.) vir quidam doctiſſ. annot. Plutarchum libro ſecundo *συμποσιακῶν* tradere, earum pecudum, quas lupus momorderit, carnem quidem teneriorem fieri, lanam autem corrumpi: ex hoc intelligi poſſe cur Horatius ereptum lupo hædum dixerit. Ego hæc verba *ereptum lupo* non iccirco ab Horatio eſſe addita puto, quòd hædi caro à lupo morſa, ſit tenerior ſed propterea quòd ruſtici, & aratores, quorum hominum vitam, & victum, vt frugalem, hic laudat Horatius, non aliter eſſent hædum in cenam appoſituri, niſi à lupo dentibus appetitus, ac laceratus eſſet multo enim malunt caprum adultum habere viuum, quàm hædum tenellum ac delicatum comeſſe. nunc autem poſteaquam a lupo morſus, & fortaſſe interemtus eſt, multo ſatius eſt eum lupo ereptum comeſſe, quàm deuorandum reliquiſſe, præterea, quòd è lupi faucibus ereptum edunt non videntur ex hædis ſuo ſumere: ſed alienum, neque iam ſuum capere, & apponere: & ita de lucro quodammodo cenare. ſententiam meam adiuuat Martialis lib. 10. in epigrammate, cuius initium eſt, *Nunciat octauam Pharia, &c.* ex quo paucos hos verſus proferam: *Paruus erit, vna ponetur cenula menſa. Hædus inhumani raptus ab ore lupi, Et, quæ non egeant ferro ſtructoris, oſella. Et faba fabrorum, prototomique rudes: Pullus ad hæc, cenisque tribus iam perna ſuperſtes. Addetur, ſaturis mitia poma dabo &c.* Poſtremò mecum facit & Porphyrio, his paucis verbis: *Factus gratior ex perdito.*

Vt iuvat) quàm delectat? *ὡς ἡδύ*. quàm iucundum eſt? vt paullò antè.

Videre fess. vom. inv.) Sic Virg. Al. x. *Aſpice: aratra iugo referunt ſuſpenſa iuuenci*. profert hunc locum Seruius ad illum Virgilij verſum.

Renidenteis) ridenteis. hilaros, vt ſup. Od. xviii. lib. 2.

Haec vbi locutus] nihil ſubaudiendum puto. fingit autem ſuperiora illa omnia dicta eſſe à fæneratore Alfio. oſtenditq; tantam eſſe vitæ ruſticæ iucunditatem, & opportunitatem, vt etiam homines ab hac alieniſſimi, eam laudare cogantur: qui tamen lucri dulcedine, & ſordibus irretiti, eius ſuauitatem guſtare non poſſunt. nonnulli ſubaudiunt verbum, *ſum*, vt totus ille ſermo ſit poetæ. quod ſi placet, addenda diſtinctionis nota poſt vocem *locutus*, vt ſit hic Horatij ſenſus: Hæc vbi locutus ſum, id eſt poſtquam. Alfius me hæc loquentem audiuit *omnem pecuniam idibus, &c. quærit Kalendis ponere*, id eſt, collocare: nempe ad ingenium ſuum rediens, & oblitus illorum omnium, quæ de laudibus vitæ ruſticæ dicta ſunt. Quidam tamen vt mihi referebat German. Valens, hunc Alfium aiunt iccirco ab Horatio induci ſtudentem & properantem Kalendis pecuniam collocare, quam idibus à ſuis debitoribus relegerat, quòd vereatur, ne Romani ij qui ſumtuoſius & luxurioſius viuunt, quique nummos alienos paſcunt, vt alibi loquitur, vitæ ruſticæ laudibus auditis luxurioſè viuere deſinant, & ſeſe ad continentiam & frugalitatem conferant: & ita non habeat iam qui nomina facere velint, & pecuniam fœnori accipere, atque hoc modo pecunia ſua ſit ſterilis & otioſa. Quam explicationem minus probo. Verumtamen iudicet lector.

Iam iam futurus] id eſt, eo animo, & conſilio, vt ruſticam vitam colat.

Omnem relegit] id eſt, omnem pecuniam in fænore poſitam, exegit idibus: ſtatim ad ingenium rediens, denuò quærit apud quos Kalendis collocet.

Relegit] in nonnullis cod. ſcriptum eſt, *redegit*. ego tamen *relegit* mâlo, vt habent cod. duo Vatic. Iannoct. Vrſ. Torneſ. Ruſſ. & d.

Idibus] idibus nomina exigebant, vt ex hoc loco intelligere licet & Satyr. 6. lib. 1. *magni Quo pueri magnis è centurionibus orti Ibant octenis referentes Idibus æra:* Kalendis autem, & exigebant, & collocabant, vt Satyr. 3. lib. 1. *Qui niſi cum triſtes miſero venere Kalendæ, Mercedem, aut nummos vnde extricat, amaras Porrecto iugulo hiſtorias, captiuus vt, audit.* quod item declarat Plutarchus in libello, *περὶ τοῦ μὴ δανείζεσθαι. Οὐδ᾽ ἀναμιμνήσκει τῶν Καλανδῶν, καὶ τῆς νεομηνίας ἣν ἱερωτάτην ἡμερῶν οὖσαν ἀποφράδα ποιοῦσιν οἱ δανεισταὶ καὶ στυγνήν.* id eſt, neque Kalendarum memoriam refricat, & nouæ lunæ. quæ cùm ſit omnium dierum ſacerrima, & ſanctiſſima, nefaſtam tamen & horribilem, ac triſtem faciunt fæneratores. Præterea interdum fæneratores, præſertim moderatiores quæ ſummo iure debebant debitores ſoluere Kalendis, ea exigebant demum idibus, & dabant eis diem ſoluendi laxiorem.

AD MECOENATEM,

Allium deteſtans.

Ode III. Dicolos diſtrophos: vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

u– u––– u– u–u–

u–u––– uu

Parentis olim ſi quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura meſſorum ilia,
Quid hoc veneni ſæuit in præcordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractauit dapes?
Vt Argonautas præter omneis candidum
Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iaſonem:
Hoc delibutis vlta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam ſyderum inſedit vapor
Siticuloſæ Apuliæ:
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarſit æſtuoſius.
At ſi quid vnquam tale concupiueris
Iocoſe Mecænas, precor
Manum puella ſuauio opponat tuo,
Extrema & in ſponda cubet.

Parentis olim si quis] id eſt, ſi quis poſthac patrem ſenem ſtrangulauerit, aut iugulauerit, non cicutam, aut aliud vſitatum venenum, ſed allium quouis veneno pernicioſius, ac præſentius edat. *frangere guttur*, ita dictum, vt ſuprà *frangere ceruicem*, Od. xiii. li. 2. *Illum & parentis crediderim ſui Fregiſſe ceruicem.* tale illud epiſt. 16 li. 1. *Contendas laqueo collum preſſiſſe paternum, &c.*

Edit] Petrus Victorius, quē ſemper honoris cauſa nomino, Variarum lectionum libr. 6 ſcribit, hoc loco legendum eſſe *edit*, ab edim, is, it, teſtatúrque ita ſe reperiſſe ſcriptum in codicibus manuſcriptis: Cui aſſentior. namque eam ſcripturam & agnoſcunt Acro, ac Porph. & ego in tribus cod. Vatic. & Iann. Vrſ. Torn. ſine vlla litura expreſſam reperi. Denique ita loquitur Plaut. in Trinũmo, *hoſteſne, an ciues comedis, parui pendere.* & ita loquitur ſatyr. vlt. lib 2. *Et leporum auulſos, vt multo ſuauius, armos. Quàm ſi cum lumbis quis edit.* Nouius apud Nonium. *Quod editis,*

mihi ... copia eſt. Iterum Plaut. in Mænechm. *Dum tu illi quod edit, & quod potet, præbeat, &c.* Idem Trinummo, *De mendico male meretur qui ei dat, quod edit, aut quod bibat. Nam & illud, quod dat perdit, & illi producit vitam ad miſeriam.*

CICVTIS] quæ necant frigore. nam allium contra calore nocet de cicutis epiſt. 2. libr. 2. plura.

O DVRA MESSORVM ILIA] quæ fere poſsint tam dirum venenum, vt quidem Horat videtur nam alliū, cibus eſt ruſticus, & meſſoribus non iniucundus. Virg. Alex. *Theſtylis & rapido feſſis meſſoribus æſtu Allia, ſerpillúmque herbas contundit olenteis*

QVID HOC VEN. SAEV.] Quid hoc eſt veneni, quod ſæuit in præcordiis? ſæuit, id eſt, æſtuat: ventriculum & totum corpus nimio calore incendit.

IN PRAECORDIIS] præcordia, vt nomen ipſum indicat, pars eſt corporis interior, corde anterior & ſuperior: ſub qua ſunt pulmones, vngulæ bubulæ ſpeciem gerentes, & cor eis annexum, in pectore ſub ſiniſtra mamma ſitum: ſub corde & pulmonibus ſeptū eſt tranſuerſum ex valida membrana conſtans: infrà ſunt à dextra parte iecur: a ſiniſtra lien. Satyr. 4. lib. 2. *Leni præcordia mulſo Proluerit melius.*

NVM VIPERINVS HIS CRVOR, &c.] num me inſciente cruor viperinus his herbis incoctus eſt? *feſellit*, id eſt, latuit, ... *feſellit incoctus*, id eſt, ignoraui eſſe incoctum. de verbo fallendi diximus ad Od. x. lib. 1. *incoctus herbis* autem ſic dictum, vt infra Satyr. 8. lib. 2. *Erucas virideis, inulas ego primus amaras Monſtraui incoquere.* vt quidem olim putabam legendum, & ita Virgil. Georg. 4 *Huius odorato radices incoque Baccho.*

CANIDIA] Gratidia venefica, quam multis locis exagitat, & inſectatur acerbiſsimis verſibus Horatius, vt infrà tota Od. XVII. & Satyr. 1. lib. 2. *Canidia Albuci, quibus eſt inimica venenum.* & tota Satyr. 8 lib. 1. Canidiam autem nominat, quia non licebat quemquam nominatim ſcripto maledico, & contumelioſo deſcribere.

VT ARGONAVTAS. &c.] id eſt, poſteaquam Medéa præ omnibus Argonautis Iaſonis amore capta eſt hoc illum veneno perunxit, ne à tauris illis ignem ſpirātibus quos aratro iūgere ab Æeta cogebatur, vlla ex parte offēderetur. Hoc dicit nō quòd re vera ita fecerit Medéa, vt ego quidem arbitror, ſed vt alij diritatem, & inclementiam declaret. quamquam licet etiam dicere, Horatium ſpectaſſe allij vim, & naturam: quæ eſt eiuſmodi, vt venena efficiat præſentiora, certiora, atque efficaciora. Iccirco veneficus accommodatiſsimum eſt, ſiue quis amicos ſeruare velit, ſiue inimicos de medio tollere. Quin etiam hoc traditum de allio eſt, ſi galli gallinacei prœlium commiſſuri, allium guſtarint ad pugnandum animoſiores, ac ferociores reddi. Idem equis paullo antequam ſigna conferantur, aciéſque concurrant cum pane & vino datum, miram in eorum pectoribus ferociam, incredibilémque pugnandi cupiditatem, & laboris tolerantiam ingenerat. Nonnulli autem ex interpretibus Pindari ſcribunt, Medéam Iaſoni præcepiſſe ne tauros reflante, & aduerſo vento ageret: ſed ſecundo vēto, vt ita vis flammæ in anteriorem partem auerteretur. Itaque conſuluit ei eadem opera, vt ſulco vno confecto, ne ab eius extremo nouum ſulcum inſtitueret, vt ſolent aratores: ſed ad eundem locum reuerſus, vnde primùm arare cœpiſſet, ſulcum ſecundum deſignaret. alij tradunt, Medéam neſcio quod pharmacum cum oleo confudiſſe, & miſcuiſſe, eoque Iaſonem perunxiſſe, ne flamma quicquam in eum valere poſſet. hanc totam fabulam perſequitur Pindarus in carmine illo elegantiſsimo quarto Pyth. cuius hæc pauca verba mihi aſcribere licet. Ἀλλ' ὅτ' Αἰήτας ... ἐν μέσοις ἄροτρον ... καὶ βόας, οἳ φλόγ' ἀπὸ ξανθᾶν γενύων πνέον καιομένοιο πυρός· χαλκέαις δ' ὁπλαῖς ἀράσσεσκον χθόν' ἀμειβόμενοι· τοὺς ἀγαγὼν ζεύγλᾳ πέλασσεν μοῦνος ... id eſt, ſed vbi ... ferreum, aratrum medium in agro ſtatuit tauro que qui flammas ignis ardentis ex naribus & faucibus ... bant vngulisque ferreis terram gradientes pulſabant eos adductos Iaſon ſolus admouit iugo. de his tauris ſic Apoll. lib. 3. ... cetera vide apud eundem Apollon. de tauris illis & de Medea amore Iaſonis capta. dicemus nos quoque nonnihil ad Od. v. huius libri.

HOC DELIBVTIS VLTA DONIS PELLICEM] Glaucam Creontis filiam: de qua dicemus ad illum locū Od v. *cui ... barbara ... Ven... Medea ... ſuperbam fugit vlta pellicem Magni ... Cum palla tabo munus imbutum, &c.* ... id eſt, allio imbutis, ſeu vnctis hoc autem ſignificat non alia re delibutam eam veſtem fuiſſe, quā Medea Glaucæ donauit, quàm allio: quaſi allium ignem & flammam concipere potuerit, qua illa & tota domus conflagrarit, inſtar naphthæ ſeu olei viui, quo credibile eſt donum illud Medéæ perunctum fuiſſe, Glaucamque flamma ſubitò comprehenſa exarſiſſe. Plinius lib. 2. cap. 105. de naphtha. *ita ferunt a Medea pellicem crematam, poſtquam ſacrificatura ad aras acceſſerat, corona igne rapto.*

SERPENTE FVGIT ALITE.] à dracone alis inſtructo, & pennigero vecta. notum eſt hoc ex Medéa Euripidis in extremo ... χειρὶ δ' οὐ ψαύσεις ποτέ· τοιόνδ' ὄχημα πατρὸς Ἥλιος πατὴρ δίδωσιν ἡμῖν, ἔρυμα πολεμίας χερός. id eſt, dic ſiquid vis manu autē tāges nūquā: tale nobis vehiculō pater Sol donat, arcem, & præſidium aduerſus hoſtilem manum. Varro Marcip. *Dixe regi Medeam aduectam per aera in rheda anguibus.*

NEC TANTVS VMQVAM SIDERVM &c.] vapor apud Lucretium, & ceteros bonos ſcriptores ſemper valet idem quod calor. Lucret. libr. 3. *Tenuis enim quædam moribundos deſerit aura Mixta vapore vapor porro trahit aera ſecum: Nec calor eſt quiſquam, cui non ſit mixtus & aer.* duobus nominibus vaporis, & caloris, eandem rem ſignificat Virg. AEn. 5. *lentuſque carinas eſt vapor, & toto deſcendit corpore peſtis.* ibid. *reſtinctus donec vapor omnis, & omnes, Quattuor amiſsis, ſeruata à peſte carinæ.* ſiderum vaporem, ſeu calorem nimis acrem, æſtuoſā impotentiam appellat Oda XVI. infrà, *Nulla nocent pecori veſtigia, nullius aſtri Gregem æſtuoſa torret impotentia.* huc pertinet illud Od. 5. libr. 3. *arbore nunc aquas Culpante, nunc torrentia agros ſidera.*

SITICVLOSAE] aridæ, ſiti hiulcæ vt loquitur Virg. Georg. 2.

NEC MVNVS HVMERIS, &c. id eſt, nec id munus, quod Deianira ad Herculem miſit, Neſsi Centauri cruore imbutum, vehementiore calore humeros eius, & viſcera excruciauit, quàm allium, eorum qui eo veſcuntur, inflammare corpora ſolet. De hac tunica ad Herculē miſſa, qui plura ſcire volet, legat Sophoclis Trachinias, & M. Tull. Tuſcul. li. 2. vbi aliquot Sophoclis verſus, qui ad hanc rem pertinent, producūtur, ab ipſo Tullio Latini facti. *Sed videamus Herculem ipſum* (inquit M. Tull) *qui tum dolore frangebatur, cum immortalitatem ipſa morte quærebat. quas hic voces apud Sophoclem in Trachiniis edit? cui, cum Deianira ſanguine Centauri tinctam tunicam induiſſet, inhæſiſſetque ea viſceribus, ait ille, O multa, &c.* vide & annot. ad Od. XVII huius lib.

EFFICACIS] id eſt, ad agendum, & efficiendum apti. ...

SI QVID VMQVAM TALE] nempe allium.

IOCOSE MAECENAS,] opportunè hoc loco iocoſum appellauit, de Mæcenatis oſculis, & rebus amatoriis verba facturus, vt notat Porphyrio.

MANVM PVELLA SVAVIO, &c.] id eſt, te oſculari volentem oppoſita manu prohibeat. In quibuſdam libris veteribus ſcriptum eſt, *ſauio.*

EXTRE-

EXTREMA ET IN SPONDA CVBAT.] & ſeſe quàm longiſſimè abs te remoueat, neque ſe tibi complectendam, potiendamque præbeat, cùm in com muni tecum lecto cubabit. ſpondæ extremæ ſunt lecti latera: ſeu exteriores lecti partes.

IN MENAM LIBERtum Pompeij magni.

Ode IIII. Dicolos diſtrophos: vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

- ∪ - - - ∪ - ∪ ∪
- ∪ - - ∪ -

Lupis, & agnis quanta ſortitò obtigit,
Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis peruſte funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet ſuperbus ambules pecunia:
Fortuna non mutat genus.
Videſne ſacram metiente te viam
Cum bis ter vlnarum toga,
Vt ora vertat huc, & huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumuiralibus
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi iugera:
Et Appiam mannis terit:
Sedilibúſque magnus in primis eques
Othone contempto ſedet.
Quid attinet tot ora nauium graui
Roſtrata duci pondere
Contra latrones, atque ſeruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

LVPIS ET AGNIS] Luporũ & agnorũ diſcordiã, atque inimicitias etiam Homerus ſignificat his verſibus, ἰλιάδ. χ. Οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν· ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισιν id eſt, neque lupi & agni concordem animum habent. ſed perpetuò inter ſe malè cogitant & maleuolunt. & Plato in Phædro, Ὡς λύκοι ἄρνα φιλοῦσ', ὡς παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί. id eſt, vt lupi agnum amant, ſic puerum amatores. verſus eſt neſcio cuius poetæ. infrà Od. xii. *vt pauet acres Agna lupos.*

TECVM MIHI DISC.] ſubintellige, tanta: vt ſit, Tanta mihi tecum diſcordia eſt.

SORTITÒ] ſortitò non eſt fortuitò: ſed hoc ſentit Horat. cùm primum nata animalia ſunt, ſuum cuique animali à natura proprium quendam, & vt ita dicam, peculiarem affectum, verbi gratia, alicuius rei perſecutionem vel fugam, amorem vel odium eſſe attributum. ſumtum fortaſſe à veterum more, qui plurimis & maximis in rebus ſortibus vtebantur: vnde & apud Græcos λαγχάνειν, & apud Latinos ſortiri vſurpatur pro conſequi, atque obtinere. Poteſt etiam hoc dici, ſortem, quam κλῆρον Græci dicunt, idem eſſe, quod alij verbis δαίμονα & μοῖραν à partiendo appellant, quia vnuſquiſque ſtatim ab ortu ſuo certam viuendi & moriendi conditionem diuinitus, aut à fatis diuiſam, ac tributam conſequatur. de ſortibus nonnihil diximus ad Od. 3. lib. 2. Quanta igitur inter inter lupos & agnos diſcordia eſt natura: tantæ mihi tecum inimicitiæ intercedunt.

IBERICIS PERVSTE FVNIB.] ſignificat, eum fuiſſe ſeruum, vtpote cuius in lateribus & tergo, verberum: in cruribus, vinculorum & compedum extarent veſtigia. Funes Iberici autem è ſparto intelliguntur: cuius magna eſt in Hiſpania copia. iã *peruſte latus*, eſt helleniſmus, id eſt, tu, cuius latus peruſtũ eſt.

ET CRVRA DVRA COMP.] & cuius crura peruſta ſunt duris compedibus. epiſt. 16. lib. 1. *In manicis & compedibus duro te ſub cuſtode tenebo.*

SACRAM METIENTE TE VIAM] cùm per viã ſacram incedis. via ſacra ad Capitolium ducit. ſic autem dicta eſt, quòd in ea fœdus inter Romulum & Tatium ictum ſit auctor Feſtus Pomp. Od. 7. eod. lib. *vt deſcenderet Sacra catenatus via.* & Saty. 9. lib. 1. *Ibam forte via ſacra, ſicut meus eſt mos.*

CVM BIS TER VLNAR. TOGA] ampliſſimæ togæ laxitas & amplitudo diuitum eſt: contrà arcta toga eorum, qui ſunt mediocris, aut etiam tenuioris fortunæ, vt epiſt. ad Loll 2. lib. 1. *Arcta de. et ſanum cuſtodem toga.* Porphyr. iuſtam togæ magnitudinem ſex vlnis conſtitiſſe vult intelligi.

VT ORA VERTAT, &c.] quo pacto homines prætereuntes, in te ora vertentes indignentur? indignationem Græci νέμεσιν, & indignari νεμεσᾶν vocant. quod diſtinguit Ariſtoteles ἀπὸ τοῦ φθονεῖν lib. 2. de moribus ad Nicomachum, his verbis, νεμεσητικὸς λυπεῖται ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὖ πράττουσιν· ὁ δὲ φθονερὸς ὑπερβάλλων τοῦτον ἐπὶ πᾶσι λυπεῖται, id eſt, indignabundus, ſeu is, qui ad indignandum propenſus eſt, dolet eorum rebus ſecundis, qui eis indigni ſunt: inuidus hũc ſuperans rebus omnium. ſecundis contabeſcit. Idem propemodum ſcribit, ῥητορ. β. οὐ γάρ ἐστι τὸ νεμεσᾶν λυπεῖσθαι ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν, ... περὶ μὲν ὅλον, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἐπὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς νεμεσᾶν, ἀλλ' ἐπὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει, &c id eſt, *Siquidem indignari eſt dolore affici ob eius, qui præter dignitatem & meritum videtur rem ſuam bene gerere, res ſecundas: primùm quidem perſpicuum eſt non licere ob omnia bona indignari, ſed ob diuitias & potentiam, & c. dumtaxat* & idem Topic. β. νεμεσητικὸς δὲ ὁ λυπούμενος ἐπὶ ταῖς τῶν πονηρῶν εὐπραγίαις huc pertinet locus ille Ciceronis ad Atticum lib. 5. non ſatis explicatus. *vt libet. ſed planè gaudeo, quoniam τὸ νεμεσᾶν intereſt τοῦ φθονεῖν.* vt libet (inquit M. Tull.) *ſed planè gaudeo.* videlicet Hirrum repulſam tuliſſe. erat enim indignus eo honore, quem petebat, nempe auguratu. Itaque ſi eum obtinuiſſet, ego meritò indignatus eſſem, neque propter meam indignationem, inuidere ei honorem dicendus eſſem. differt enim τὸ νεμεσᾶν, quod indignari Latinè dicimus, ab eo, quod eſt inuidere, ſeu φθονεῖν, vt Græci nominant. Atque hunc quidem locum, ſic arbitror eſſe explicandum, non, vt alij interpretantur, *intereſt*, id eſt, vtile eſt, &c. nam illud *intereſt*. pro differt, eſt poſitum, vt Academ. 2. *qui illa viſa, è quibus omnia decreta ſunt nata, negant quicquam a falſis intereſſe.* Plutarchus præterea, vt mihi indicauit Germ. Valens, libello περὶ ἠθικῆς ἀρετῆς. his Ariſtoteleis conſentanea ſcribit, ὧν πολὺ χρησιμώτερα τὰ τῶν παθῶν θρέμματα τῷ λογισμῷ συμπαρόντα, καὶ συνεπιτείνοντα τὰς ἀρετάς, ὁ θυμὸς ἀνδρείᾳ μέτριος ὤν, ἡ μισοπονηρία τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ ἡ νέμεσις ἐπὶ τοὺς παρ' ἀξίαν εὐτυχοῦντας τῇ ... καὶ νουθετεῖν ..., id eſt. quibus multo vtiliores ſunt affectuum alumni impetus, cùm rationi præſtò ſunt. & virtutes adiuuant: vt animi excandeſcentia fortitudinem acuit, improbitatis odium ad iuſtitiam valet, indignatio ad eorum qui præter meritum fortunati ſunt, obiurgationem & monitionem excitat.]

SECTVS FLAGELLIS HIC] μίμησις eſt orationis eorum, qui indignantur, hunc Menam eſſe tribunum militum ſumtuoſiſſimis & molliſſimis veſtibus collucére, tot agri iugera poſſidere, in quatuordecim ordinibus ſedere, cum ciuis Romanus non ſit Nam triumuiri capitales de maleficio eorum cognoſcebant, qui ciues Romani non erant, id eſt, aut peregrini, aut ſerui: eóſque flagellis diſſecari, ac verberari iubebãt.

iidem Treuiri dicebantur. Erant & triumuiri, ſeu treuiri monetales: qui his litteris ſignificabantur, IIIV. AAAFF. id eſt, Treuiri auro, argento æri flando, ferundo: vnde natus iocus Ciceronis in epiſt. ad Trebat. *Treuiros vites cenſeo: audio capitales eſſe: mallem auro, argento, æri eſſent, &c.* id eſt, Treuiros populos Belgis & Germanis interiectos vites cenſeo. Audio eſſe bellicoſos, & pugnaces. mallem eſſent monetales, id eſt, pecunioſi & locupletes, vt eorum ſpoliis & præda te locupletare poſſes. Atque hæc ex Bembo.

PRAECONIS AD FASTIDIVM] vſque ad ſatietatem præconis, qui abſentibus, aut etiam aliud agentibus triumuiris hunc Menam aliquando flagellis diſſecandum curauit, & ſatiatus verberibus lictorem finem cædendi facere iuſſit.

ARAT FALERNI MILLE F. IVG.] indignū libertum impurū tot agri iugera, præſertim Cāpani, arare.

ET APP. MANNIS TERIT] & vectus equis breuibus, & ad delicias & luxum fortunatorum hominum accommodatis, viam Appiam perequitat. epiſtol. 7. lib. 1. *Impoſitus mannis aruum cælumque Sabinum Non ceſſat laudare.*

SEDILIBVSQVE MAGN. IN PRIMIS EQ. OTH.] in primis ſedilibus, id eſt, in primis ordinibus. L. Roſcius Otho legem tulit, ne quis equeſtris ordinis eſſe poſſet qui quadringenta millia ſeſtertiūm non haberet. & vt equitibus Rom. ſolis in quattuordecim ordinibus, & ſeparatim a plebe ludos ſpectare liceret. excepti autem erant duo primi tribuni. Iccirco hunc Menam dicit lege Roſcia contempta, in primis ſedilibus ſedere, qui eſſet indignus tribunatu. De hoc Roſcio Othone ſic M. Tull. in orat. pro Muræna, *L. Otho vir fortis, meus neceſſarius, equeſtri ordini reſtituit non ſolum dignitatem, ſed etiam voluptatem.* Idem Philipp. *Illud tamen audacia tua, quòd ſediſti in quattuordecim ordinibus. cum eſſet lege Roſcia decoctoribus certus locus conſtitutus. quamuis quis fortunæ vitio, non ſuo decoxiſſet.* Horat. epiſt. 1 ad Mæcen. lib. 1. *Roſcia dic ſodes, melior lex, an puerorum Nænia. quæ regnū recte facientibus offert?*

TOT ORA NAVIVM, &c.] tot naues roſtratas

CONTRA LATRONES] contra piratas, cùm hic ipſe Mena pirata eſſet, vt eum appellat Plutarch. in Antonio

ATQVE SERVILEM MANVM] & contra fugitiuos. i. contra ſeruos: qui bellū ſeruile geſſerunt Chryſo, & Spartaco ducibus. de bello ſeruili diximus ſuprà nonnulla ad Od. 14 lib. 3. ſed præſtat ſeruilem manum, fugitiuos accipi, quos armauit Sext. Pompeius Magni filius, in quo exercitu Mena & Menecrates erant tribuni militum.

IN CANIDIAM VENEFICAM.

Ode V. Dicolos diſtrophos: vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

◡– ◡– –– ◡– –– ◡◡

–– ◡– –– ◡◡

AT ò deorum quicquid in cælo regit
Terras, & humanum genus:
Quid iſte fert tumultus? & quid omnium
Vultus in vnum me truces?
Per liberos te, ſi vocata partubus
137 *Lucina veris affuit,*
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Per improbaturum hæc Iouem,
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
Petita ferro bellua?
Vt hæc trementi queſtus ore, conſtitit
Inſignibus raptis puer.
Impube corpus, quale poſſet impia
Mollire Thracum pectora.
Canidia breuibus implicata viperis
Crines & incomtum caput.
Iubet ſepulchris caprificos erutas.
Iubet cupreſſus funebres,
Et vncta turpis oua ranæ ſanguine,
Plumamque nocturnæ ſtrigis,
Herbaſque, quas Iolchos, atque Iberia
Mittit, venenorum ferax:
Et oſſa ab ore rapta ieiunæ canis
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens auernales aquas,
Horret capillis, vt marinus, aſperis
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veia conſcientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus,
Quò poſſet infoſſus puer
Longo die bis, terve mutatæ dapis
Inemori ſpectaculo:
Cùm promineret ore, quantum exſtant aqua
Suſpenſa mento corpora:
Exſucta vti medulla, & aridum iecur, 138
Amoris eſſet poculum:
Interminato cùm ſemel fixæ cibo
Intabuiſſent pupulæ.
Non defuiſſe maſculæ libidinis
Ariminenſem Foliam,
Et otioſa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
Quæ ſidera excantata voce Theſſala,
Lunamque cælo deripit.
Hic irreſectum ſæua dente liuido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? ò rebus meis
Non infideles arbitræ
Nox, & Diana, quæ ſilentium regis
Arcana cùm fiunt ſacra:
Nunc nunc adeſte: nunc in hoſtiles domos
Iram, atque numen vertite.
Formidoloſæ dum latent ſyluis feræ
Dulci ſopore languidæ:
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent Suburanæ canes,
Nardo perunctum, quale, nec perfectius,
Meæ laborarunt manus.
Quid accidit? cur diræ barbaræ minus
Veneno Medeæ valent,
Quibus ſuperbam fugit vlta pellicem
Magni Creontis filiam,
Cùm palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio nuptam abſtulit?
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
Radix fefellit me locis. 139
Indormit vnctis omnium cubilibus

Obliuione pellicum.
Ah, ah, ſolutus ambulat venefica
Scientioris carmine.
Non vſitatis, Vare, potionibus,
(O multa fleturum caput,)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marſis redibit vocibus.
Maius parabo: maius infundam tibi
Faſtidienti poculum:
Priúſque cælum ſidet inferius mari,
Tellure porrecta ſuper:
Quam non amore ſic meo flagres, vti
Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus
Lenire verbis impias:
Sed dubius vnde rumperet ſilentium,
Miſit Thyeſteas preces,
Venena magnum fas, nefaſque, non valent
Conuertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
Nulla expiatur victima.
Quin, vbi perire iuſſus exſpirauero:
Nocturnus occurram furor:
Petámque vultus vmbra curuis vnguibus:
Quæ vis deorum eſt Manium:
Et inquietis aſſidens præcordiis,
Pauore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim hinc, & hinc ſaxis petens
Contundet obſcœnas anus.
Poſt inſepulta membra different lupi,
Et Eſquilinæ alites,
Neque hoc parentes, heu, mihi ſuperſtites,
Effugerit ſpectaculum.

AT ô, DEORVM QVICQVID] facit quemdam puerum loquentem, quem Canidia, hoc eſt Gratidia: (Gratidiam enim mutato nomine, per Canidiam ſignificat) Sagana, & ceteræ veneficæ mento tenus ſub terra defoderant, faméque necare conſtituerant, vt ex eius iecore, & medulla amoris poculum conficerent. *quicquid* autem ſcriptum reperitur in codicibus manuſcriptis, Donati, Faern. quinque Vatic. Torneſ. Vrſ. ceteris ferè omnibus: itaque legit Seruius annotatione quadam ad lib. 7. Æneid. eámque ſcripturam ſecutus ſum. non enim vnum aliquem Deum, ſed omneis implorat. ſic loquitur Horat. Satyra ſexta libri primi. *Non, quia Mæcenas, Lydorum quicquid Etruſcos, &c.* & Liuius libro vigeſimotertio, *pauca hora ſunt, intra quas iurantes per, quicquid Deorum eſt, dextras dextra iungentes fidem obſtrinximus.* in eo diſſident inter ſe, quòd alij habent *regis*: alij *regit*. ſed plures *regit*: nempe quinque Vatic. Faern. & Torn. & Nicotian. vnus, & Ruſſard. Iam quòd Priſcian. lib. 17. ait, *at* hôc loco abundare, id mihi mirum eſt, & pæne dicam, incredibile. Eſt enim interiectio dolorem aut conqueſtionem exprimens, non coniunctio. Idem tamen videtur ſentire Seruius, qui ad illum Virgilij verſum libro ſeptimo Æneid. *At non ſic Phrygius penetrat Lacedæmona paſtor, &c.* hæc annotat. *legitur & An non, &c. Sed hoc abſolutius & planum eſt. Si autem legeris At, copulatiua particula eſt, ad ornatum ſolum pertinens. Horat. At, ô deorum quicquid in cælo regit; &c.* Idémque ferè ſcribit ad illum locum lib. 9. *an non viderunt mœnia Troiæ, &c.* niſi quòd ibi ſcriptum eſt *regis*.

QVID ISTE FERT TVMVLTVS?] quid ſibi vult iſte tumultus? quid affert? quorſum tumultuamini?

ET QVID OMNIVM] ſic habent quinque libri Vatic. & Torn. & Nicotianus, & Ruſſard. vnus: non *aut*.

PER LIBEROS TE] genus obteſtandi religioſiſſimum, & ſanctiſſimum, orare aliquem per res ei chariſſimas, aut miſericordia digniſſimas. Sic Plautus Aſinaria, *Ita te obteſtor per ſenectutem tuam. Perque illam, quam tu metuis, vxorem tuam, &c.* Sic hoc loco hic puer orat Canidiam primùm per res ei cariſſimas, per liberos. deinde per prætextam ſuam, id eſt, ornamentum ætatis, quod proinde eſt ac ſi oraret per ætatem ſuam, videlicet ætatem infirmam atque imbecillam. vide annot. ad illum locum infrà, *Supplex & oro regna per Proſerpinæ, &c.* Oda vltima. Malè autem vtrobique quidam accipiunt præpoſitionem *per*, quaſi ſit iurantis, cùm ſit orantis & obſecrantis, vt dixi.

SI VOCATA PARTVBVS LVCINA] de Lucina diximus ſuprà ad Odam vigeſimamſecundam libri tertij. hoc igitur, dicit. Oro te per liberos tuos, ſi vmquam verè peperiſti: ſi vmquam tibi parienti Lucina affuit, &c.

VERIS] vult intelligi Canidiam falſos ſibi ſuppoſuiſſe partus, neque vmquam peperiſſe. cui concinit illud antiphraſticum Od. 17. infrà, *Tuuſque venter parturiens.* Catul. ad Ianuam. *Longus homo eſt, magnas cui lites intulit olim Falſum mendaci ventre puerperium.*

PER HOC INANE PVRPVRAE] prætextam ſignificat, qua vtebantur pueri vſque ad annum decimumquartum: deinde ſumebant togam virilem, quam puram appellabant. inane autem appellat purpuræ decus, quia nihil ei prodeſt ad molliendam, aut flectendam harum mulierum immanitatem, & crudelitatem. Valent autem hæc ad augendam facinoris atrocitatem à perſona, cui fiat tam immanis iniuria.

QVID, VT NOVERCA] quæ inimica eſt priuignis (inquit Euripid. in Alceſt.) nihiloque vipera mitior. Ἐχθρὰ γὰρ ἡ ἐπιοῦσα μητρυιὰ τέκνοις Τοῖς πρόσθ' ἐχίδνης οὐδὲν ἠπιωτέρα id eſt, Inimica enim eſt ſubiens nouerca liberis prioribus, vipera nihilo mitior.

AVT VTI PET. FERRO BELL.] aut vt bellua ferro laceſſita. Ariſtoteles libro tertio de moribus ad Nicomachum, ait feras ſi non laceſſantur, & quamdiu in ſylua ſunt, non temerè ſæuire in quemquam: ſed tum denique cùm percuſſæ fuerint, aut perterritæ.

VT HAEC TREM.] poſteaquam puer hæc tremula voce queſtus, finem querendi fecit, &c. participium *queſtus* iunxit cum quarto caſu, vt Od. 2. lib. 1. *Graue ſeculum Pyrrhæ noua monſtra queſtæ.*

INSIGNIBVS RAPTIS] prætexta, & fortaſſe etiam bulla ſibi à Canidia ereptis. Bullam ſic deſcribit Virg. Æneid. 5. *it pectore ſummo Flexilis obtorti per collum circulus auri.* M. Tull. primo accuſ. lib. de Iunio pupillo, *Itaque tibi Hortenſi non illius ætas, ſed cauſa: non veſtitus, ſed fortuna popularis videbatur. Neque te tam commouebat, quod ille cum toga prætexta, quàm quod ſine bulla venerat. Veſtitus enim neminem commouebat is, quem illi mos & ius ingenuitatis dabat: quod ornamentum pueritiæ pater dederat in dicium atque inſigne fortunæ, hoc ab iſto prædone ereptum eſſe grauiter, & acerbè homines ferebant.* prætexta vtebantur pueri omnes, modò ingenui: prætexta & bulla, ſenatorum filij dumtaxat.

IMPVBE CORPVS] ſi puer erat, & prætextatus: ergo & impubes. Quare quod addit, *Impube corpus*, valet etiam ad amplificationem facinoris.

THRACVM] qui tamen ſunt barbari: & ita immites, & inhumani. ex quo vult intelligi, has veneficas inhumanitate, & immanitate populos barbaros atque immanes ſuperare.

CANIDIA BREVIB. IMPLIC.] Canidia, cui crines erant viperis implicati, Hellenismus eſt, *implicata crines & caput.* hanc Canidiam, furiam facit. ornat enim eam, viperis & anguibus furiarum in morem: quarum crinibus angues implicati finguntur à poëtis. Vide quæ notauimus ſuprà ad illum locum, *Enumerandum recitantur angues,* Od. 13. lib. 2. Iam Satyr. 8. lib. 1. planè hanc Canidiam, & Saganam, quæ paullo pòſt commemoratur, furias appellat: *& vt non teſtis multùm Horruerim voces furiarum & ſacta duarum?*

CVPRESSVS FVNEBRES] ſuprà Od. 14. lib. 2. *inuiſas* appellat. ad quem locum multa de cupreſſo diximus: quibus hæc aſcribantur, quæ tradita ſunt à Seruio ad illum Virgilij verſum Aeneid. 3. *Cæruleis mæſta vittis, atràque cupreſſ.* cupreſſum atram dici à Virgilio: id eſt, funeſtam: quia inferis conſecrata eſt, & quia cæſa numquam reuireſcit Præterea moris Romani fuiſſe ramum cupreſſi domui funeſtæ præponi, ne quis pontifex per ignorantiam ingreſſus pollueretur. Hinc Hor. (inquit ille) *nec harum, quas colis, arborum. Te præter inuiſam cupreſſum Vlla br. dom. ſeq.* in duobus Vatic. & Vrſ. ſcriptum reperi *cupreſſus.* in aliis *cupreſſos.*

TVRPIS RANAE] rubetæ: Propertius quoque ſignificat, rubetam adhiberi ſolitam à veneficis ad amatoria pocula. ſic enim ille lib. 3. ad Lygdamum, *Illum turgentis ranæ portenta rubetæ, Et lecta exſectis anguibus oſſa trahunt.*

PLVMAMQVE NOCT. STRIG.] idem Propert. deinceps, *Et ſtrigis inuenta per buſta iacentia pluma.* ſtrigem deſcribit Ouid. lib. 6 Faſtor. auis eſt nocturna mali ominis (inquit Porphy.) Plinius lib. 11. cap. 39. hoc de ſtrige ſcribit dumtaxat. *Eſſe in maledictis iam antiquis ſtrigem conuenit: ſed quæ ſit auium conſtare non arbitror.*

IOLCOS] vrbs Theſſaliæ. Iam Theſſalica venena celebrantur à ſcriptoribus, ne longiùs abeamus, ſuprà Od. 27. lib. 1. *Quæ ſaga, quis te ſoluere Theſſalis Magus venenis, quis poterit Deus?* & mulieres Theſſalæ, veneficæ habebantur. Ariſtoph. Nubib. [illegible Greek] &c. Iolcos autem eſſe legendum admonuit iampridem Beroaldus: quam lectionem comprobant boni codices. In his Faern. & duo Vatic. agnoſcit Porphyrio.

ET OSSA AB ORE RAP. IE. C.] vtrùm dentes ieiunæ canis, an oſſa aliena, quæ ieiuna canis rodebat? quod probabilius eſt. Iam ieiuna canis, auida, & deſiderio æſtuans. Iccircò, quæ ab eius ſaliua contacta ſunt, ad philtrum conficiendum vtilia.

FLAMM. ADVRI COLCH.] qualibus tota Creontis domus, & eius filia Glauca, ſeu Creuſa conflagrauit, vt mox dicemus Colchicas autem appellat, quia opera & arte Medeæ Colchidis excitatæ ſunt.

AT EXPEDITA SAG.] [illegible Greek], ſuccincta Saganam veneficam commemorat etiam Satyr 8. lib. 1.

SPARGENS AVERN. AQV.] ſic Virg. de Didone ſacra quædam magica ſimulante. lib. 4. Aeneid. *Sparſerat & latices ſimulatos fontis Auerni.*

HORRET CAPILL. VT MARINVS, &c.] Echinus marinus è genere eſt oſtreorum, ſeu teſtaceorũ malis. eſt & terrenus quorum vtrũque aduerſus eorum, à quibus captatur, inſidias eſſe cautiſſimum ac munitiſſimum ſpinis & capillis ſuis oppoſitis, ſcribit Athen. lib. 3 his verbis, [illegible Greek] quæ verba Latinè reddemus ad Satyr. 4. lib. 2.

ABACTA NVLLA VEIA, &c.] id eſt, Veia non vllius facinoris, aut maleficij conſcientia ab inſtituto depulſa, nec deterrita. Hæc eſt tertia venefica.

HVMVM EXHAVRIEBAT] ſcrobem faciebat, in quam puerum defoueret.

QVO PEST:] quàm in terram defoſſus puer, poſſet immori longo ſpectaculo dapis bis, aut ter ſdie mutatæ: id eſt ſpectaculo dapis nouæ aliâs atque aliâs appoſitæ, & ſemper ſublatæ, numquam conceſſæ, vt pueri auiditas hoc ſpectaculo in horas augeretur, & in hoc deſiderio fame moreretur: & ita ex eius medulla præſentiſſimum amatorium poculum conficeretur.

CVM PROMINERET ORE, &c.] cùm puer in terram defoſſus mento tenus, ore è terra tantùm prominieret, quantùm ex aqua extant corpora mento ſuſpenſa.

EXSVCTA VTI MEDVLLA] cùm in omnibus libris ſcriptis Vaticanis, & ceteris, Iannoct. Faer. Vrſin. Nicol. & aliis aliquot, ſcriptum reperiſſem *exſecta.* in vno autem atque altero *exſucta*, ſine vlla litura, idque ad Gulielmum Faernum, hominem acerrimo iudicio, & ad reſtituendos veterum ſcriptorum libros temporis iniuria corruptos cùm natura factum, tum arte comparatum, retuliſſem: is re aliquantiſper conſiderata, reſpondit ſibi videri legendum *exſucta* ab exſugendo, mihique, vt ita excudendum curarem, auctor fuit libri vulgati autem habent *Exerta.* quos ſi quis mallet ſequi, non inuidebo.

AMORIS ESSET POCVLVM] φίλτρον. quod infrà deſiderij poculũ nominat, Od. vltima. *Deſiderìque temperare poculum.*

INTERMINATO] id eſt, interdicto. interminare eſt minando vetare, vt Terent Andr. *Interminatus ſum ne faceres?* & Heauton. *meminiſtin' me eſſe grauidam, & mihi te magnopere interminatum. Si puellam parerem, nolle tolli?* habet autem hoc quidem verbum ſignificationem agendi, ſed nobiles grammatici tradiderunt, omnium verborum, quæ deponentia nominantur, participia interdum etiam paſſionem ſignificare. itaque interminatus cibus intelligendus eſt quem quis tangere prohibitus eſt: cibus vetitus, & interdictus. Hoc igitur dicit Horatius, fiebant illa omnia à Canidia Sagana, Veia vt exſucta ex puero ita mortuo medulla, amoris eſſet poculum, cum pupulæ oculorum huius pueri cibo alio atque alio aliàs appoſito, & ſæpe mutato, & numquam conceſſo, ſed negato, & interdicto ac vetito infixæ contabuiſſent, atque exſtinctæ eſſent. puero fame mortuo. hoc autem fiebat, vt, puero fame necato, quam cibus appoſitus quidem atque oſtentatus, ſed negatus & ſublatus augebat, amoris poculum ex pueri iecore & medulla compoſitum, & conflatum, præſentius, ac validius eſſet.

PVPVLAE] oculorum acies, κόραι.

MASCVLAE LIBIDINIS] ſignificat, hanc fuiſſe tribada, & amore fœminarum, tamquam virum arſiſſe, qualem fuiſſe Sapphonem plerique tradiderunt.

VOCE THESSALA] carminibus, & cantionibus Theſſalicis. τῇ ἐπῳδῇ. de cantionibus, quas Græci ἐπῳδὰς appellant, quibus conſtat veteres ſtudioſè vſus eſſe, quibùſque multum tribuiſſe, dicemus ad epiſt. 1 lib 1.

LVNAMQVE CAELO DERIPIT] Virgilius dicit *deducere Lunam*, in Pharmac. *Carmina vel cælo poſſunt deducere Lunam.* Horatius infra Ode vltima, *deuocare Lunam: per atque libros carminum valentium Refixa cælo deuocare ſidera.* & ibidem, *& polo Deripere Lunam vocibus poſſim meis.* Propertius libro ſecundo, *Et iam Luna negat toties deſcendere cælo.* καθαιρεῖν, & κατάγειν τὴν σελήνην dicunt Græci. Plato in Gorgia, [illegible Greek] &c id eſt, vt ne nobis accidat quod aiunt mulieribus Theſſalicis euenire, lunã deducentibus

ducentibus. Eodem pertinent Petronij Arbitri verſus, quos quia neque emẽdati leguntur in vulgatis exemplis, (deſcripſi autem nuper ex v. c. Errici Memmij exemplari, cùm id eſſet Petro Ronſardo, Antonio Baifio, Remigio Bellaqueo, poetis noſtræ Galliæ clariſsimis, & mihi commodatum) & multas alias veneficarum artes, & præſtigias, complectuntur, non me pigebit huc aſcribere. *Quicquid in orbe vides, paret mihi florida tellus Cum volo. ſiccatis areſcit languida ſuccis: Cum volo, fundit opes. ſcopulique atque arida ſaxa Niliacas iaculantur aquas: mihi pontus inertes Summittit fluctus, Zephyrique tacentia ponunt Ante meos ſua flabra pedes: mihi flumina parent, Hyrcanaque tigres: & iuſsi ſtare leones. Quid leuiora loquor? luna deſcendit imago Carminibus deducta meis, trepidiſque furentes Flectere Phœbus equos reuoluto cogitur orbe: Tantum dicta valent. taurorum flamma quieſcit Virgineis extincta ſacris, Phœbeáque Circe Carminibus magicis ſocios mutauit Vlyſsis: Proteus eſſe ſolet, quicquid libet: his ego callens Artibus Idæos frutices in gurgite ſiſtam, Et rurſum fluuios in ſummo vertice ponam.* καθαιρεῖν dicit Lucianus in φιλοψευδεῖ. id eſt, deuellere. deripere autem eſt è loco ſuperiore rapere, vt ſuprà Od. xxviii. li. 4. *deripere horreo*. & Virg Georg. 2. *in ſpiſſo vimine qualos, Colaque prælorum fumoſis deripe tectis.*

IRRESECTVM] pollicis vnguẽ, quem ita roſerat ad viuum, vt amplius reſecari non poſſet: vel ſimpliciter, non reſectum.

QVID DIXIT? AVT QVID TACVIT?] epiſt. ad Mæcen. 7. libr. 1. *dicenda, tacenda locutus.*

O REBVS MEIS] hæc dicuntur à Canidia.

ET DIANA] Hecate, ſeu Luna. Sed cur Lunam implorat? ſcribunt Græci interpretes, mulieribus amore captis vſitatum eſſe Lunam inuocare, vt viris Solem: quemadmodum & Euripides Phædram inducit in Hippolyto? vel propterea quòd nox taciturna eſt: amoribus autem furtiuis & clandeſtinis ſilentio, & nocte opus eſt: vel quia Luna quoque ex amore aliquando laborauit: ex quo fieri, vt mulieribus, quæ eodem malo afflictantur, adiutricem ſe præbeat: vel quia hæc dea ignis calorem præ ſe fert: amor autem autem ignis inſtar eſt. hæc interpr. Theocr.

QVAE SILENTIVM REGIS:] Primùm cur hîc ſilentij mentio fit? deinde quamobrem luna ſilentium regit? reſpondeo. Sacris omnibus ſilentio opus eſt, etiam magicis & maleficis. Virg. lib. 3. *Idæúmque nemus: hinc fida ſilentia ſacris.* Itaque pronuntiabat præco in ſacris publicis. *fauete linguis.* annotatum ad Od. 1. libr. 3. Ad ſacra autem nocturna & nefaria, præcone qui ſilentium indiceret, opus non erat, cùm luna teſte, & nocte ſilente fierent, vt appâret ex Theocr. pharmaceutr. Luna enim ſilentio præeſt, quia nox taciturna eſt. Virgil. libr. 4. Æneid. *Cum tacet omnis ager, pecudes, pictaque volucres, Quæq; lacus latè liquidos, quæque aſpera dumis Rura tenent ſomno poſita ſub nocte ſilenti.* Idem libro octauo *caſarum omnium ſub nocte ſilenti, Pellibus incubuit ſtratis* & lib. 2. *tacita per amica ſilentia lunæ.* Lucret lib. 4. de Faunis. *Quorum noctiuago ſtrepitu, ludóque iocanti Affirmant vulgo taciturna ſilentia rumpi.* Horat. ſupr. libr. 2. Od. viii. *& toto taciturna noctis Signa cum cælo.*

NOCTVRNA] arcana, & muliebria, & malefica. Diagondas Thebanus, vt ſcribit M Tullius lib. 2. de legib. nocturna omnia ſacra perpetua lege è media Græcia ſuſtulit. Idem Marcus hanc legem ſanxit eod. libr. *Nocturna mulierum ſacrificia ne ſunto, præter olla, quæ pro populo ritè fient.*

CVM FIVNT] ſic habent plerique libri manuſcr. alij *dum fiunt ſacra.*

NVMEN] vim & potentiam veſtram diuinam.

FORMIDOLOSAE DVM LATENT, &c.] noctu. ſic Virg. lib. 4. *Nox erat, & placidum carpebant feſſa ſoporem Corpora per terras, ſiluæque & ſæua quierant Æquora, &c. formidoloſæ,* quæ metum incutiunt, horribiles. alij timidas interpretantur. in quibuſd. libris legitur *formidoloſis*, vt cohæreat cum voce *ſiluis*. ſed plerique libri manuſcript. habent. *formidoloſæ*, quos ſequor.

DVLCI SOPORE LANGVIDAE] Virg. li. 2. AEneid. *nec dulcis declinat lumina ſomno.* Homer. ἰλιάδ. κ. ὕπνος ἔχῃ γλυκερός.

SENEM, QVOD OMNES RIDEANT, ADVLT.] Eſt enim ridiculum quiddam, ſenex amator. Ouid. *Turpe ſenex miles: Turpe ſenilis amor.* Tibull. elegia 1. libr. 1. *Iam ſubrepet iners ætas, nec amare decebit, Dicere nec cano blanditias capite.*

ADVLTERVM] Varum amatorem, & ſcortatorem: qui me ſpreta, & reiecta meretrices Suburanas ſectatur.

LATRENT SVBVRANAE CANES.] primùm hoc ſit conſtitutum, ita legendum conſentientibus omnibus veteribus codicibus, non *ſuburbanæ*, neque *Suburranæ*: deinde quid ſit Subura videamus. Subura locus in vrbe Roma in quo ſunt mons Cœlius, & Carinæ. Varro lib. 4. de ling. Latina putat Suburam dictam eſſe à pago Sucuſano C in B mutato. idem eodem lib. Suburanam regionem, primam ſcriptam eſſe tradit. P. Victor autem Suburam in ſecunda regione vrbis collocat. à Subura dicta eſt tribus Suburana. de quib. lege Dionyſ. Halicar. libr. 4. ἀρχ. Ῥωμ. In Subura proſtabant meretrices: quas dum noctu ſectatur Varus, optat Canidia vt eum allatrent canes, quæ in eo loco ſunt.

NARDO PERVNCT. QVALE, NEC PERF.] id eſt, tali vnguento nardino perunctum, quale meæ manus non laborarunt, & quo perfectius non laborarent, ſeu laborarint: vel nardo perunctum, quale meæ manus numquam laborarunt: aut certè quo perfectius non fecerunt, vt ſit correctio. ſic enim mihi videtur explicandus hic locus: ne cogamur dicere, quod quidã, *quale* hic poſitum pro *quaſi* quemadmodum, inquiũt, loquebantur antiqui. quamuis ita explicet Priſcianus lib 17. quod ſi demus ita eſſe, non video tamen, quomodo hæc poſsint cohærere: nardo perunctum tali, quali non elaborarunt meæ manus perfectius. numquam enim quiſquã Latinus *quale* vſurpauit pro *quod*: nec *quali* pro *quo*. Denique, ne ſim longior, præſertim in re non ita magni momenti, ſic eſt locutus Horatius Satyr. 5. lib. 1. vt hoc loco: *animæ, quales, neque candidiores Terra tulit, neque queis me ſit deuinctior alter:* quorum verſuum explicationem videto ſuo loco. eſt enim plane huic ſimilis, & geminus. Neque verò mihi vllo modo probari poteſt eorum ſententia, qui ſic explicant. Perfuſus erit ille tali vnguento, quale eiuſdem generis numquam melius feci, ſeu fecerim. Non enim ita loqui ſolent Latini, *quale perfectius, aut quale melius, &c.* Sed non celabo lectorem, me in nonnullis libris manuſcriptis ſcriptum reperiſſe, *laborarius.*

QVID ACCIDIT, &c.] Adhibuerat Canidia in Varum præſtantiſsima venena, quæ nihil in eum valuerant tamen.

CVR DIRA BARBARAE, &c.] cur ea ipſa venena, quibus vſa Medéa Creuſam ſeu Glaucam Creontis filiam, & togam regiam incendio conſumſit, nihil mihi proſunt, nullámque vim habent in Varum?

SVPERBAM] ita legendum, non *ſuperba*, vt referatur ad Glaucam Creontis regis filiam, & ita lib. Don. & Vatic duo, & Torn. & Cleric. & Danielis, & Nicotianus. *ſuperbam* accipe pro potentem, & ſuperbi regis filiam. ſic Virg princ. libr. 3. AEneid. *ceciditque ſuperbum Ilium.* ad quem locum Seruius, *ſuperbum.* id eſt, nobile, & potens, ſic ſuprà Od. xiiii. lib. 2. *& mero Tinguet pauimentum ſuperbum &c.*

CVM PALLA, TABO MVNVS] Medéa dolore illo muliebri excruciata, ſtimulata, atque impulſa propter Iaſonis, & Glaucæ Creontis Corinthiorum regis filiæ nuptias, pallam dicitur ad pellicem ſuam miſiſſe veneno infectam: qua accepta & Creontis domus, & eius filia conflagrauit. lege Euripidis Medéam vbi ita

loquitur Aſclepiades, ... [repere ...] ... id eſt, Et tenuem veſtem, & comam auro intertextam ad eam mittam. Quòd ſi hoc ornamentum acceperit, & corpori circumdederit, malè peribit, & quiſquis eam attigerit, talibus pharmacis hæc dona inficiam. Iam verò Medeam fuiſſe veneficam, multi boni ſcriptores memoriæ prodiderunt, Theocritus Pharmac. eam inter veneficas numerat, Circen videlicet, & Agamedam qua rumilla pharmacis homines ex hominibus exuebat, atque in feras vertebat: hanc tot venena cognouiſſe ait Homerus, quot alit terra. hit verbis ... Scholiaſtes Theocriti ſcribit, in monte quodam, quem Selenæum appellat, quaſi Lunæ montem, Circes & Medeæ mortaria, ſeu tuſilla oſtendi, in quibus ſua pharmaca tundebant. Theocriti verſus ſunt hi ... accedat ad Theocrit. Tibullus eleg. 4. lib. 2. *Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni,&c.*

ATQVI NEC HERBA] Germanus Valens exiſtimabat ſignificari aconitum: quam ... id eſt, à cote, dictam volunt, quod ex cautibus naſcatur. Theophr. ... &c. Ouid. lib. 7. Metamorph. *Quæ quia naſcuntur dura viuacia caute, Agreſtes aconita vocant.*

ME FEFELLIT] me latuit, me fugit. Verbum fallo coniungit cum participio latens, ita in libro de arte poetica. *Numquam te fallant animi ſub vulpe latentes.*

INDORMIT VNCT. OMN. CVBIL.&c.] ordo eſt. indormit cubilibus omnium mearum pellicum, vnctis obliuione mei, neque mea mihi quicquam proſunt pharmaca: vel indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, vt intelligamus hoc dicere, & queri Canidiam Varum non ſolum ſui amore ſolutum, ſuique oblitum in vtramq; aurem dormire: ſed etiam omnium ſuarum pellicum. Porphyr. hunc locum ſic explicat: *Indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, & eſt ſenſus: neſcio quare ſint præſentiora veneficia, qua cubile Vari vnguent medicaminibus, per quæ medicamina obliuio ei affertur omnium pellicum. Pellices autem Canidia pro ſe vna dixit* bactenus Porphyrio. Ego Porphyrionis explicationem probare non poſſum, in eo quòd omneis pellices Horatium dixiſſe putat pro vna Canidia. Credibilius eſt in omnium pellicum numero etiam Canidiam contineri.

CARMINE] ... cantione. credibile eſt (inquit) Canidia, Varum ſolutum eſſe meis veneficiis opera, & carminibus alicuius potentioris veneficæ.

POTIONIBVS] nonnulli libri habent, *cantionibus.*

(O MVLTA FLETVRVM CAPVT)] hæc ſunt includenda interpoſitionis nota. Verſiculus autem, qui antecedit, cohæret cum iis, quæ deinceps ſequuntur, *multa* porrò valet multum, ſeu ſæpe, vt Virgil. Georg. 3. *Multa gemens, ignominiam plagaſque ſuperbi Victoris.* ò caput multum fleturum id eſt, ò quàm grauia tibi impendent mala. ſic Græci loquuntur ... flebis, id eſt, miſer eris. & cui minantur, aut precantur, eum iubent ... id eſt, plorare, quod loquendi genus multis locis expreſſit Horat. vt Satyr. 10. lib. 1. *Demetri, teque Tigelli Diſcipularum inter iubeo plorare cathedras.* Satyr. 1. lib. 2. *Qui me commorit (melius nil tangere clamo) Flebit, & inſignis tota cantabitur vrbe.* & Satyr. 5. lib. 2. *Inuenietque Nil ſibi legatum, præter plorare ſuiſque* ſic (vt dixi) ſæpe loquuntur Græci. Xenoph. ... de Theramene. ... id eſt, celebratur & hoc eius dictû, cum dixiſſet Satyrus eum ploraturum, niſi ... ... ecam (inquit) non igitur plorabo? A ... ex Hegeſandro de quodam aſoto, ... id eſt, Eleuſine autem myſteriorum die Ariſtagoræ ... depoſuit ad ædem Caſtoris & Pollucis, ploraturos dicens qui prohiberent vtitur & M. Tull. epiſt. vltima lib. 3. ad Q. Fratr. ... nos modò valeamus Euripid. in Cyclope. ... Apud Ariſtophanem autem locis innumerabilibus hæc verba iterantur ... & totidem apud Lucianum.

MARSIS VOCIBVS] Marſis carminibus. Virg. Æneid. 7. *neque eum iuuere in vulnera cantus Somniferi, & Marſis quæſitæ in montibus herbæ.* Pompon. Piſtorib. *Marrum ni hac Marſa eſt, in colubras callet cantiunculam.* al. *canticulum.* ex Non. ſententia autem hæc eſt, nec mens tua ſemel meis venenis alienata, carminibus Marſis reuocata ad ſanitatem reuertetur.

FASTIDIENTI] ſubintellige *me* vt rectè notat Porphyr. id eſt, me aſpernanti. epiſt. 3. lib. 1. *Faſtidire lacus, & riuos auſus apertos.*

PRIVSQVE CAELVM SIDET INF.] hyperbole. Prius inquit, cælum mari ſubſidebit, ſeu ſubſidet & ſubiacebit, terra ſuper cælum & mare proiecta, atque extenta, quàm non amore,&c.

TELLVRE PORR. SVP.] terra ſuperiecta. ſic enim locutus eſt ſupr. Od. 11. lib. 1. *Et ſuperiecto pauidæ natarunt Æquore damæ.*

BITVMEN ATRIS IGNIB.] Virg. lib. 3. *nigrumque bitumen.*

SVB HAEC] paullo pòſt quàm hæc locuta eſt Canidia. de præpoſitione *ſub*, vide annot. Od. 9. lib. 1.

LENIRE] lenibat. vt Satyr. 9. lib. 1. *meum iecur vrere bilis.* vide annot. ad Satyr. 8. libr. 1. *ſtella currere in vrbem.*

VNDE RVMP. SIL.] vnde exordium loquendi ſumeret. ſic loquitur Lucret. libro quarto ... *teneritur ruperit nocturna ſilentia rumpi.* Virgil. libro decimo Æneid. *quid me alta ſilentia cogis Rumpere, & obductum verbis vulgare dolorem.* idem videtur valere, *rumpere vocem.* Virg. AEneid 2. *Compoſitò rumpit vocem, & me deſtinat aræ* & lib. 3. ... *hanc pectore vocem.* Sed hoc ita dictum, vt illud ab eod. lib. 4. *Tandem his ſe ſuper ... pectore queſtus.* & ita Græci. ... Ariſtophan. ... Herod. lib. 1. ... id eſt, hic autem puer, qui mutus erat. vt vidit irruentem Perſam, præ metu, & malo rupit vocem Demoſt. Philipp. 9. ... id eſt, Quare non antè quiſquam auſus eſt tali malo coorto vocem rumpere. & ... Oppian lib. 1. ... id eſt, *Quondam equus in bigna, vterque arma ſeriuis rupit.*

THYESTEAS PRECES] diras precationes, & execrationes, quales Thyeſtæ fuerunt in fratrem Atreum, quia illi Atreus filios eius trucidatos, & in fruſta ſectos, & coctos appoſuerat epiſt. de arte poet. *Aut humana palàm coquat exta nefarius Atreus.* quæ de re ſic M. Tull. lib. Tuſcul. 1. quæſt. *Exſecratur luculentis ſanè verſibus apud Ennium Thyeſtes primum, vt naufragio pereat Atreus, durum hoc ... tales enim iſte ... eſt ſine graui ſenſu. Illa inania. ſummis ſaxis fixus aſperis Euiſceratus latere pendens ſaxa ſpargens tabo, ſanie & ſanguine atro: Neque ſepulchrum, quo recipiatur, habeat portum corporis. vbi remiſſa humana vita corpus requieſcat à malis.* Idem in L. Piſonem. *Thyeſtea eſt exſecratio ... poeta vulgi animos non ſapientum moueret ... Tu naufragio expulſus vſpiam ſaxis fixus aſperis, & ...* pre-

cer.

ces etiam Cæſar vſurpat pro execrationibus, diris lib. 6. de bello Gall. *Catiuulcus rex dimidia partis Eburonum omnibus precibus deteſtatus Ambiorigem, qui eius conſilii auctor fuiſſet, taxo ſe exanimauit* ſic Hor. infr. Satyr. lib. 2. *improbus vrget Iratis precibus*. & ſuprà Od. xxviii. lib. 1. *precibus non linquar inultis* Græci ἀρὰς appellant. Eurip. Phœniſſ. [illegible]

VENENA MAGN. FAS NEFASQVE.] hunc locum alij aliter ego ſic explico. Venena magnum fas, nefaſque quidem conuertere poſſunt, atque adeò conuertunt, ac peruertunt. ſed humanam vicem conuertere, aut immutare non poſſunt. Venena confundunt quidem fas & nefas cum venefici fas violent: ſed venenis non poteſt ſors humanæ vitæ immutari. Itaque licet venenis iura omnia humana, ac diuina perſringatis, effugere tamen non poteritis, quin veſtrorum maleficiorum pœnas detis, morteque miſerabili pereatis. Virg. Georg. 1. *Quippe vbi fas verſum atque nefas.* Quòd ſi quis dicat hoc loquendi genus eſſe impeditum, & perplexum: ita locutus eſt & M. Tull. lib. 10. epiſt. ad Att. epiſt. 1. *Iſtum, qui filium Brundiſium de pace miſit, me legatum iri non arbitror.* & Plautus Amphitr. *Tua quidvis nuntiare, hanc noſtram adire non ſinam.* Nam ſic Plauti verſus explicandus eſt: Tuæ quiduis nuntiare ſinam, hanc noſtram adire non ſinam. Sic & Demoſth. [illegible] Nam ſic Demoſth. explicandus. [illegible] id eſt, quem vobis armis victum licet caſtigare, aliter autem caſtigare non licet. Cum hæc ſcripſiſſem, atque edidiſſem, Turnebus collega meus, vir alioqui doctiſſ. à me diſſentiens, ſic hunc locum explicauit Aduerſar. lib. 14. *In veneficiis quidem magna vis eſt: ſed tantùm profectò non poſſunt illa pro hominibus efficere, vt natura æqui & iniqui, vt fas & nefas, vt ius & iniuria mutentur.* Hactenus ille. *Humanam vicem* ſcilicet interpretatur, humana vice, ſeu pro hominibus, in quo valde fallitur. & vehementer errat: & miror, hoc ei in mentem venire potuiſſe: neque eum adiuuat M. Tullius, quem profert. adde quod ſententia ex hac explicatione naſcitur inepta, ac frigida, atq; adeò falſa. nam venena, ſeu venefici ac veneficæ ſuis veneficiis vertunt fas & nefas: quemadmodum ſcelerati & facinoroſi, & iniuſti, & intemperantes homines, ſuis factis ac flagitiis fas & nefas miſcent ac peruertunt. quod & Virgilius ipſe confirmat illo, quem protuli, loco.

DIRIS AGAM VOS] diris precibus vos perſequar: diras vobis precabor. Tibull. eleg. 7. lib. 7. *Tunc tibi lena, precor diras: ſatis anxia viuas, Moueris è votis pars quotacumque Deos*

NOCTVRN. OCCVRR. FVROR.] ſic minatur Dido lib. 4 ſe mortuam Æneam perſecuturam. *ſequar atris ignibus abſens: Et, cum frigida mors anima ſeduxerit artus, Omnibus vmbra locis adero: dabis improbe pœnas.* ſic Furius ille Heracleenſis apud M. Tull. de ſuppliciis, cùm moriendum iam ſibi eſſe videret dicebat, *non teſtium modò latebras, cum iis Verres agitur, ſed tum à diis manibus innocentium pœnas ſceleratorúmque Furias in eius iudicium eſſe venturas.* tales in impios Furias immitti fingunt poetæ. ſic. n. loquitur Oreſtes apud Eurip. in Oreſte. ὦ μῆτερ, ἱκετεύω σε, μὴ 'πίσειε μοι τὰς αἱματωποὺς καὶ δρακοντώδεις κόρας· αὗται γὰρ αὗται πλησίον θρώσκουσί μου. O mater, obſecro te, ne mihi incute virgines iſtas facie cruenta, & draconibus implicatas. iſtæ enim, iſtæ in me irruunt. M. Tullius autem in oratione pro Roſc. Amerino, & in L. Piſonem, ait hæc eſſe à poetis conficta, *reuera autem à ſua quemque fraude, & ſuo terrore maximè vexari, à ſuis malis cogitationibus, conſcientiaque animi terreri. Has eſſe impiis aſſiduas, domeſticaſque Furias quæ dies noctéſque parentum pœnas ab impiis filiis repetunt.*

POST INSEP. MEMB. DIFFERENT] different, id eſt, diſcerpent, dilacerabunt, diuerſa ferent, diſſipabunt, vt infrà Od. x. *Fractóſque remos differat.* [illegible] Ariſtoph. equitib. διαφορήσω σ', εἴ τι γρύξει. id eſt, differam te ſi quid mutieris. Nihil autem fuit veteribus illis horribilius, quàm inſepultum corpus canibus, atque auibus dilaniandum relinqui. Hoc minatur Hector, vt grauiſſimam pœnam. Troianis ignauis ἰλιάδ. ο. [illegible] Quem autem ego longe à nauibus alibi videro, ibidem ei necem afferam, neque eum propinqui, neque propinquæ mortuum comburent ſed canes ante vrbem noſtram dilacerabunt. Et idem Hector moriens ἰλιάδ. χ. petit ab Achille in maximi beneficij loco ne ſe canibus apud naueis dilacerandum præbeat. ſed Troiam pretio accepto remittat, vt à viris, matronísque Troianis ſepeliatur. Et Priamus ἰλιάδ. ω. id vnum extimeſcens, ac deteſtans, audet per media Græcorum caſtra ad inimiciſſimum hominem Achillem ſupplex ire, ab eóque petere, vt filij corpus quam plurimis muneribus acceptis ſibi reddat, ſepeliendique poteſtatem faciat: & Elpenor ὀδυσ. λ. vnus. ſocius Vlyſſis. qui, cùm potus in tabulato obdormiſſet ſubitoque experrectus non per ſcalas deſcendiſſet ſed e tecto delapſus ſibi ceruices fregiſſet, orat Vlyſſem apud inferos, ne ſe inſepultum, flétúque, ac lacrymis amicorum carentem, iacere patiatur, his verbis, Μή μ' ἄκλαυτον, ἄθαπτον ἰὼν ὄπιθεν καταλείπειν νοσφισθείς, μή τοί τι θεῶν μήνιμα γένωμαι. Et Aiax apud Sophoclem iamiam ſibi latus gladio perfoſſurus, Iouem orat, vt ſimul atque occubuerit, mittat ad ſe aliquem, qui ſuæ mortis nuntium ad Teucrum perferat, vt ab illo ſepeliatur, nequi à quopiam inimico prius conſpectus, obiiciatur canibus atque auibus diripiendus. Aiacis verba ſunt hæc, καὶ μὴ πρὸς ἐχθρῶν του κατοπτευθεὶς πάρος ῥιφθῶ κυσὶν πρόβλητος οἰωνοῖς θ' ἕλωρ. & Ariadna a Theſeo relicta ſic queritur apud Catull. carm. de Pelei & Thet. nupt. *pro quo dilaceranda feris dabor, alitibúſque Præda, nec iniecta tumulabor mortua arena.* Sic igitur hic puer prædicit fore, vt lupi, & aues rapaces harum veneficarum membra inſepulta dilacerent, ac differant. hac eadem de re diximus nonnulla ad Od. xxviii. lib. 1.

ESQVILINAE ALITES] ita reperi ſcriptum in omnibus libris manuſcriptis: neque aſſentior iis, qui hoc loco legi volunt *Eſquilinæ* nam ab Eſquiliis colle vrbis Romæ dicuntur aues Eſquilinæ, quæ in illo colle volitare ſolent. diphthongum autem ſequente vocali non elidi non eſt nouum vt dicemus ad Od. xi. huius lib. Iam verò quòd ad primam ſyllabam attinet, ea conſtat ex e. vocali non diphthongo æ. & ex s. conſonante, non x. Atque hanc ſcripturam comprobant cum antiqua marmora. tum manuſcripti codices, vt omittam, quòd apud Dionyſ. Halic. lib. 2. Ῥωμ. ἀρχ. ita ſcriptum eſt hoc nomen ἐσκυλῖνος λόφος, & item aliis locis.

NEQVE HOC PARENTEIS (HEV) MI. SVP.] acerbum quidem, & luctuoſum eſt parentibus, ipſos ſuperſtites eſſe liberis: ſed magnum tamen illis affert ſolatium, videre eos, quorum opera hi morte immatura interierint, quàm acerbiſſimas pœnas perſoluere. Hoc igitur dicit puer, erunt quidem mihi parentes (quo nihil eis grauius accidere poteſt) ſuperſtites. ſed hoc ſolatii tamen ſuum luctũ, mærorémque lenient, ac leuabũt, quòd vos inſepultas ac proiectas, à canibus, lupis, & auibus dilacerari videbũt. Sic M. Tullius li. 5. Accuſat. in. de Dexione quodã, cuius filiũ Verres necandũ curarat. *Non ex liberis æſtimatis tuis petunt am domum, ſed ex tua calamitate miseri atque, ex ſibus ſi ij ſui ſolatium*

vult aliquod repertare. Hi iam grandis natu Eubulida hoc tantum exacta ætate laboris, itinerisque ſuſcepit, non vt aliquid ex ſuis bonis recuperaret, ſed vt, quibus oculis cruentas cerուices filij ſui viderat, iiſdem ſe condemnatum videret. Admonendus autem lector eſt, vocem *parenteis* hoc loco non eſſe vocandi caſus, quod putauit Porphy. ſed accuſandi. Nam ſi vocandi caſus eſſet, ſubintelligendum eſſet extrinſecus, *vos*, vt eſſet *vos effugeret*: quod eſſet Horatio indignum. Nunc autem hoc poſito, quod ita eſt, *parenteis ſuperſtites*, eſſe accuſandi genus, nihil eſt difficultatis nihilque ſubintelligendum. Quòd autem addit interiectionem dolentis, *heu*, id eò pertinet, vt oſtendat, caſum parentibus eſſe abominandum, ipſos filiis eſſe ſuperſtites. Nam contrà aſſiduis precibus, & omnibus deos obſecrant, vt filij ſibi ſint ſuperſtites. M. Tull. lib. 2. de natura deorum. *Nam qui totos dies precabantur, & immolabant, vt ſui liberi ſibi ſuperſtites eſſent, ſuperſtitioſi ſunt appellati.* dictus autem ſuperſtes à verbo ſuperſum, quod ſuperſit: & refertur ad alterum extinctum, & corruptum. Horat. lib. 2. Od. 11. *Illum aget penna metuente ſolui Fama ſuperſtes.* lib. 3. Od. ix. *Pro qua non metuam mori, Si parcent animæ fata ſuperſtiti.* Ibid. *Pro quo bis patiar mori, Si parcent puero fata ſuperſtiti.* & Od. xvii. lib. 2. *Nec carus æquè, nec ſuperſtes Integer.* & Carm. ſæcul. poſt epod. *Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes.*

IN MALEDICVM poëtam quendam.

Ode VI. Dicolos diſtrophos. vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

⏑– ⏑– – ⏑ ⏑– –– ⏑⏑
–– ⏑– –– ⏑–

QVid immerenteis hoſpites vexas canis,
Ignauus aduerſum lupos?
Quin huc inaneis, ſi potes, vertis minas
Et me remorſurum petis?
Nam, qualis aut Moloſſus, aut fuluus Lacon,
Amica vis paſtoribus,
Agam per altas aure ſublata niues,
Quacumque præcedet fera.
Tu, cum timenda voce compleſti nemus,
Proiectum odoraris cibum.
Caue: caue. namque in malos aſperrimus
Parata tollo cornua.
Quales Lycambæ ſpretus infido gener,
Aut acer hoſtis Bupalo.
An ſi quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer?

IMMERENTEIS] immeritos, nihil commeritos. Aiunt quidam, Horatium inuehi in quendam Caſſium Seuerum poëtam maledicum & petulantem.

CANIS] latrator, maledice. M. Tull. in oratione pro Roſcio Amerino, accuſatores cum anſeribus, & canibus comparat: *alios enim eſſe, qui clamare poſſunt tantùm, non etiam nocere: alios, qui latrare, & mordere poſſunt.* illos anſeribus: hos canibus eſſe ſimileis. eadem ratione maledicos homines, canes appellare licet. Itaque Menæchmus ille apud Plautum, Hecubam eò canem ait cœptam eſſe appellari, quòd, quæcumque aſpexerat, in eum omnia ingerebat. Præterea canes dicuntur, qui ſunt impudentes. Homer. ἰλιάδ. Α. Ἐξαῦτιν ἐφυγες θάνατον κύον, id eſt, nunc quidem mortem effugiſti canis. Ex quo κυνώπης. qui oculis eſt caninis, id eſt, impudentibus, vox eidem vſitatiſſ. Obſeruatione autem dignum eſt, Horatiũ, hunc maledicum ſiue Caſſium, ſiue quem alium, cum cane ignauo, imbelli, & nullius animi: ſe, cum cane ſtrenuo, valido, & generoſo comparare.

LVPOS] eos, qui remordere poſſunt.

MOLOSSVS.] canis magnus & procerus, quales naſcuntur in Epiro. infrà Sat 6. lib. 2. *ſimul domus alta Moloſſis Perſonuit canibus.* Lucret. lib. 5. *Irritata canum cum primum magna Moloſſum Mollia ricta fremunt duros nudantia denteis.* Virgil. Georg. 3. *Veloces Spartæ catulos, acremque Moloſſum Paſce ſero pingui.*

LACON] canis Laconicus, ſeu Lacedæmonius. Virg. Amiclæum nominat Georg. 3. *Armaque Amyclæumque canem, Creſſamque pharetram.*

AMICA VIS PASTORIBVS] φίλος amãs paſtorum, vel cara paſtoribus. Theocr. εἰδ. 1. κυνὸς φίλον πρόβατον dicit, id eſt, canem amicum gregi.

AGAM] perſequar, vrgebo, ἐπάξω, ἐλάσω, διώξω. vt Virg. Æneid. 7. de canibus, *Vt ceruum ardentes agerent.* Oda I. qu. *Acerba fata Romanos agunt.* epiſt. ad Auguſt. *Nauem agere.*

QVAECVNQVE PRAEC. FERA] quiſquis erit petulans, contumelioſus, & maledicus. Præclarè ille, quiſquis fuit, qui in cicuribus & domeſticis animalibus, aſſentatorem, in feris, maledicum & obtrectatorem, peſſimum eſſe dixit.

TV, CVM TIMENDA VOCE, &c.] tu poſteaquam diu, multùmque latraſti, cibo tibi oblato nares admoues, & tum latrare deſinis. allegoria eſt. ſignificat enim, hunc lingua promtum eſſe, voceque admodum valere: ſed re & factis ignauum: quippe qui maledicat, vt pretium accipiat: quo ei oblato, taceat.

QVALIS LYCAMBAE SPR.] id eſt qualis Archilochus: qui Lycamben ſocerum propterea, quòd ille filiam ſuam ſibi iam deſponſam mutata voluntate ſe daturum negarat, tam maledicis, & contumelioſis verſibus inſectatus eſt, vt illum ægritudini animi remedium ſuſpendio quærere coëgerit, atque ad idem mortis genus ſponſam quoque ſuam adegerit. infr. epiſt. ad Mæcenat. 3. libr. 1. *Nec ſocerum quærit, quem verſibus oblinat atris, Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.* & in epiſt. de arte poët. *Archilochum proprio rabies armauit iambo.*

AVT ACER HOST. BVPALO] Hipponax poëta iamborum item ſcriptor, Archilocho ætate poſterior: qui, vt tradit Dionyſ. Halicarn. trimetrum Archilochium de induſtria in ſcazontem inflexit, vt vehementius feriret. M. Tull. lib. 7. epiſt. de Tigellio. *iamque addictum iam tum puto Calui Licinij Hipponacteo præconio.* Idem lib. 3. de natura deorum. *Neque enim quem Hipponactis iambus læſerat, aut qui erat Archilochi verſu vulneratus, à deo immiſſum dolorem, non conceptum à ſe ipſe, continebat, &c. Hipponacti* (inquit Plinius lib. 36. cap. 5.) *notabilis fœditas vultus erat. quamobrem imaginem eius laſciuia iocorum Bupalus, & Athenis ſi proreſ fratres propoſuere ridentium oculis. Quod Hipponax indignatus amaritudinem carminum deſtrinxit in tantum, vt credatur aliquibus ad laqueum eos compuliſſe. quod falſum eſt. compluraenim in finitimis inſulis ſimulacra poſita ſecere, ſicut in Delo, quibus ſubiecerunt carmen, non vitibus tantùm cenſeri Chiam, ſed & operibus Athenis filiorum.* Bupalo autem legendum eſſe, non Bubalo, & libri fere omnes veteres fidem faciunt, & alia declarant, quæ extant libro 3. epigr. Græc. in Hipponax. Ὦ ξεῖνε, φεῦγε τὸν χαλαζῶντα τάφον, Τὸν φρικτὸν Ἱππώνακτος, οὗ τε χἠ τέφρη Ἰαμβιάζει Βουπάλειον ἐς στύγος, &c. id eſt, ô hoſpes, fuge Hipponactis ſepulchrum horrẽdum, verborum grandine refertum. cuius etiam cinis iambos intorquet in odium Bupali.

ſtaui.

IMPVLTVS VT, FLEBO PVER?] frequens eſt his geneſibus loquendi Homerus. nou me terrebis, vt puerum. non te extimeſcam, vt puer. vno contenti erimus exemplo. Hector Achilli ἰλιάδ. ϕ. Πηλείδη, μὴ δή μ' ἐπέεσσί γε νηπύτιον ὥς. Ἔλπεο δειδίξεσθαι, id eſt, Pe-

IN BELLVM CIVILE gestum contra Brutum & Caſſium.

Ode VII. Dicolos diſtrophos: vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

-- ᴗ- ᴗ- ᴗᴗ-- ᴗ-
-- ᴗ- -- ᴗ-

141 *Q Vò, quò ſceleſti ruitis? aut cur dexteris*
Aptantur enſes conditi?
Parúmne campis, atque Neptuno ſuper
Fuſum eſt Latini ſanguinis,
Non, vt ſuperbas inuida Karthaginis
Romanus arces vreret:

SCELESTI] impij, qui bellum ciuile meditemini: in quo ciuem à ciue interfici neceſſe eſt.

AVT CVR DEXTERIS, &c.] cur enſes vagina tecti nudantur, vt deſtringantur in ciueis?

NON VT SVPERBAS, &c.] non vt Romanus miles Karthaginiem, quæ de imperio cum populo Rom. bello ancipiti diu decertauit, ſeu (vt ait Paterculus priore libro) quæ imperij Rom. diu æmula fuit, euerteret atq. incenderet, neq. vt Britāni nondū bello laceſſiti, aut nondum domiti, vincti per triumphum ducerentur: ſed vt Roma ſua manu labefactata concideret.

DESCENDERET] erat enim via Sacra decliuis à Carinis ad forum: deinde accliuis ad Capitolium. M. Tull. lib. 4. epiſt. ad Att. *Itaque ad tertium Id. Nouemb. cùm ſacra via deſcenderem, inſecutus eſt me.*

SACRA VIA] ſuprà Od. 4. *ſacram metiente te viam.* & Satyr. 9. lib. 1. *Ibam fortè via ſacra, ſicut meus eſt mos, &c.*

VOTA] optata, vt Satyr. 6. lib. 2. *Hoc erat in votis.* epiſt. de arte poet. *voti ſententia compos.* & in reſponſ. Canid. Od 17. infr. *Si tardiora fata te votis manent?*

NISI IN DISPAR GENVS] ſic habent libri complures manuſcr. alij *feris*. quod ſi cui placebit magis, cohærebit cum voce *leonibus* reperi & in vno codice impreſſo quidem illo, ſed in quo inerant optimæ notæ aſcriptæ ab Ioanne Morello, viro nobili, & in primis docto quas dicebat ſe ex Gulielmi Peliſſerij, eru-

IN ANVM LIBIDINOSAM.

Ode VIII. Dicolos diſtrophos: vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

ᴗ- ᴗ- ᴗ- ᴗ- -- ᴗ-
-- ᴗ- -- ᴗ-

R Ogare longo putidam te ſæculo,
Vires quid eneruet meas?
Cùm ſit tibi dens ater: & rugis vetus
Frontem ſenectus exaret:
Hiétque turpis inter aridas nateis
Podex, velut crudæ bouis.
Sed incitat me pectus, & mammæ putres
142 *Equina quales vbera:*

ROGARE, &c.) Præciſio eſt, qua vtimur in indignationibus, ſubaudiendum enim, verùmne eſt? oportetne? ferendumne eſt? aut ſimilia. ſic infrà Satyr. 4. lib. 2. *Tun' lapides Paſſer luſulentâ vadere palmâ?* Cicer. pro Roſc. Amerino, *Eſſe'ne quemquam tanta audacia*

lide, ne ſperaſte mihi, vt puero, terrorem incuſſurum. ſic igitur Horatius hoc loco. an ſi quis mihi maledixerit, confugiam ad fletum, & lacrymas inuleus vt puer, qui dolorem ſuum nulla alia ratione vlcisci poteſt? minimè verò.

Intactus aut Britannus vt deſcenderet
Sacra catenatus via:
Sed vt ſecundum vota Parthorum, ſua
Vrbs hac periret dextera?
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, niſi in diſpar genus.
Furórne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? reſponſum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
Menteſque perculſæ ſtupent.
Sic eſt. acerba fata Romanos agunt,
Sceluſque fraternæ necis,
Vt immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

ditiſſimi viri, epiſc. Mompeſſ. codice manu ſcripto deſcripſiſſe: in illo igitur codice aſcriptum reperi, *niſi in diſpares feras.* quæ ſcriptura ſi eſt antiqua, nulla, meo quidem iudicio, ei eſt anteponenda.

FVRORNE CAECVS] inſaniane vos agit præcipiteis, an vis aliqua maior, nempe θεοβλάβεια, ſeu θεοβλάβεια ſeu δαίμονος συμφορή, an culpa?

ET ORA PALLOR ALBVS, &c.] Virgil AEnei. 4. *Hæc effata ſemel, pallor ſimul occupat ora.*

MENTESQVE PERC. STVP.] conſcientia ſceleris obſtupuerunt. Homer. ὀδ. ω. (ἔλεγεν ἔπος, θυμὸς μοι ἐνὶ στήθεσσι τέθηπε) percellere autem eſt ita commouere, vt proruas ac proſternas: peruertere, euertere. infrà Od. 2. *Amore perculſum graui.*

SCELVSQVE FRATERNAE NECIS) vult bella ciuilia ex ſcelere Romuli, qui fratrem Remum interfecit, à Dijs immortalibus in Romanos eſſe immiſſa, atque inuecta. Virg. Georg. 1. refert accepta periuria Laomedontis, *ſatis iampridem ſanguine noſtro Laomedontéæ luimus periuria gentis.*

VT IMMERENTIS) poſteaquam Remus immeritò, & iniuria à fratre Romulo interfectus eſt.

SACER) pernicioſus, exſecrabilis, vt ſuprà *ſacrum Ilium* dixit Od 19. lib. 4. (quamquam mihi magis placet, ideò ſacrum dici, vel quia Troiana mœnia a Dijs ſtructa ſunt, vel quia vrbes omnes, ſacræ ſunt.) & Catull. ad Vitronem, *Si cui Vitro, homini ſacer alarum obſtitit hircus, &c.*

Ventérque mollis, & femur tumentibus
Exile ſuris additum.
Eſto beata: funus, atque imagines
Ducant triumphales tuum,
Nec ſit marita, quæ rotundioribus
Onuſta baccis ambulet.
Quid? quod libelli Stoici inter ſericos
Iacere puluillos amant?
Illiterati num minus nerui rigent?
Minúſve languet faſcinum?
Quod vt ſuperbo prouoces ab inguine,
Ore allaborandum eſt tibi.

præditum? Idem Philipp. 14. *quemquámne fuiſſe tam ſceleratum qui hæc fingeret?* Lucretius libro ſecundo princip. *O miſeras (al. cæcas) hominum menteis, o pectora cæca! Qualibus in tenebris vitæ, quantiſque periclis, Degitur hoc æui, quodcunque eſt! nónne videre, Nil aliud ſibi naturam*

latrare, niſi vt cùm [al. *cui*, ſeu *quoi*] *Corpore ſeiunctus dolor abſit, mente fruatur Iucundo ſenſu, cura ſemotu'.* [al. *ſemota*] *metúque?* Terentius in Andria, *Nihilne eſſe proprium cuiquam?* Idem in Phormione *Tantáne affectum hominem quemquam eſſe audacia?* Iterum Horatius Satyr 8. lib. 2. *Téne, vt ego accipiar lautè, torquerier omni Sollicitudine diſtrictum?* ſic Ariſtoph. in Pluto, τί γὰρ ἀντιλέγειν τολμᾶν ὑμᾶς, ὡς οὐ πάντ' ἔσθ' ἀγαθ' ὑμῖν διὰ τὴν πενίαν; Contrà dicere vos audere, quin omnia bona vobis à paupertate proficiſcantur? vbi tale quiddam ſubaudiri annotat ſcholiaſtes, τίς ἂν ἀνάσχοιτο; vel πῶς οὐκ ἂν εἴη φορτικόν; id eſt, quis patienter audiat? vel, nónne ſit graue & inſolens dictu?

LONGO PVTIDAM TE SAEC.] longa ætate. ὑπερβολή. nam cùm ætas, triginta: ſæculum, centum annorum ſpatio terminetur, vix credibile eſt hanc mulierem tamdiu vixiſſe. Aiunt autem ſignificari ac deſcribi Gratidiam, quam acerrimo odio perſequebatur Horatius, quàmque nomine mutato alibi Canidiam appellat.

ENERVET] infirmet, frangat, ad Venerem ineptum reddat.

CVM SIT TIBI DENS ATER] ſup. Od. 8. lib. 2. *Dente ſi nigro fieres, vel vno Turpior vngui.* M. Tul. in Piſon. *dentes putridi.*

ET RVGIS VETVS FRONT. SENECTVS] & cùm ſenectus frontem tibi rugoſam effecerit? frons exarata, rugoſa eſt intelligenda per tralationem. Mulier quædam Veneta, anus, cùm eſſem Venetiis, miraréque eius cutem nitidam, faciémque omnium rugarum expertem multis à me precibus obſecrata, vt mihi nitoris illius, & læuoris cauſam aperiret, dixit, ſe vnguento amygdalino, ex amygdalis amaris eo nſecto, cui adiectum eſſet aliquantum mellis, cum radice lilij, & cera ſiue candida ſiue flaua, omneis rugas & oris, & totius corporis abſterſiſſe.

HIETQVE TVRPIS INTER] & cum tibi ſit podex ita hiulcus, & patens, vt podex crudæ bouis, id eſt quæ cruditate laborat, quæ cibum non cóncoquit, ideóque cibum non continet, ſed crudum eiicit. ineſt autem fortaſſe flagitioſa in his verbis obſcœnitas. ſignificat enim hanc vetulam eſſe θηριομορφον.

SED INCITAT ME PECTVS, &c.] amara ironia eſt. hoc modo Sed debent me pectus aridum & mammæ pendulæ & flaccidæ, putreſque, & venter mollis ad Venerem incitare. Hoc autem mammarum vitium emendare poteſt edera, ſiue cruda, modò contuſa, atque ita mammis admota: ſiue in vino rubro incocta vſque eò, vt parum liquoris ſuperſit: & item cum illo reliquo exiguo liquore admota. Verùm huius incommodi muliebris remedium longè certiſſimum, ac probatiſſimum eſt, ſquatina piſcis, mulieris mammis impoſitus. à quo narrauit mihi iuueni Rondeletius natu iam grandis, cùm vnà eſſemus in comitatu Franciſci Turnonij Cardinalis, mammas pendulas & languidas adeò contrahi & conſtringi, vt virginalium mammarum ſimilitudinem gerant. Quin (vt idem mihi confirmauit) ſiqua mulier habeat ficum, & rimam illam pudendam nimis latam & patentem vel natura, vel multo partu, aut etiam concubitu, hic piſcis admotus ſpeluncam illam immanem ita conſtringet & anguſtam reddet, vt puellæ nondum viro maturæ rimola videatur.

EQVINA QVALES VBERA] id eſt, mammæ putres & pendulæ, tales, qualia ſunt equina vbera ſic enim loquuntur Latini. At Horatius Græcorum morem loquendi ſecutus eſt, apud quos id prouocabulum, quod referendi vim habet, cum eo nomine, quod antecedit, congruere ſolet, nulla habita eius, quod ſequitur, ratione vt Plato lib. 9. de rep. in princ. αὐτοῦ δὲ ἐκ τίνος γίγνεται, καὶ γενόμενος ὁποῖος ὤν ζῇ. ὃ ζητοῦμεν ſic L. Lucceius M. Tull. Ciceroni lib. 5. epiſt. *ſi ſolitudine delectaris, cum ſcribas, & aliquid agas eorum, quorum conſueſti, gaudeo.*

ET FEMVR TVMENTIBVS, &c.] femur exile cū ſuris tumidis, vel tabem, vel aquam intercutem, vel languorem totius corporis, & ἀτροφίαν, vel ſimilem aliquem morbum ſignificat.

ESTO BEATA: FVN. ATQVE] conceſſio eſt. eſto quantumuis diues, & nobilis: imagines in funere tuo circumlatæ antiquitatem tui generis declarent. ſolebant enim in pompa funebri maiorum imagines, præſertim eorum, qui triumphaſſent, & res præclaras geſſiſſent, præferri M. Tull. de orat. 2. *Quid illam anum* (Iuniam, quæ efferetur) *patri nuntiare vis tuo? quid illis omnib. quorū imagines duci vides? quid maioribus tuis?*

ROTVNDIORIBVS] rotunditas vniones commendat, vt & candor, & magnitudo, & læuor, vt ſcribit Plin. lib. 9. cap. 35. Quare ſi per bacas vniones ſignificat, cur *rotundioribus* dicat, apparet: ſin alias gemmas intelligat, obſcurum eſt.

BACIS] gemmis, lapillis. Satyr. 3. lib. 2. *aceto Diluit inſignem bacam.*

AMANT] ſolent, vt ſuprà Od. 3. lib. 2. *Umbram hoſpitalem conſociare amant.* Quid, quod inter tuos puluillos molleis, & delicatos, philoſophorum libros eorum, quorum diſciplina ſeueriſſima eſt, adhibere, & oſtentare ſoles?

ILLITTERATI NVM MINVS NERVI RIGENT?] num mentulæ minus arriguntur, ſi ſunt ineruditæ? num mentulæ ſine litteris non arriguntur? Amicus & collega meus totum hunc locum ſic explicandum putabat. Libelli Stoici cupiunt verſari inter puluillos molleis & delicatos, ergo multò magis Epicurei. Cùm igitur ego ſim Epicuréus, & doctus, exiſtimare debes me multo faſtidioſiorem amatorem eſſe, quam Stoicum aliquem. Quare alius tibi amator quærendus eſt, iſque indoctus, atque illitteratus. nam mentulæ illitteratæ, non minus arriguntur, quàm litteratæ Sic ille. Sed hæc explicatio ita aliena & à verbis, & à ſenſu Horatij eſt, vt ſeipſa refellat: miróque eam homini illi doctiſs. venire vnquā in mentē potuiſſe.

MINVSVE LANGVET FASCINVM, &c.] hic verſiculus coniungendus eſt cum duobus, qui deinceps ſequuntur, & interrogationis nota ei appoſita, ad finem vltimi transferenda. Sed mihi prius exorandæ ſunt aures verecundiores, vt mihi ignoſcant. ſi dum huiuſmodi locos explico, verbis flagitioſis, & obſcœnis vtar. nam vel intacti erant mihi relinquendi: vel, ſi ſententiam verborum exprimere meæ partes erāt, id commodè facere ſine verborum turpitudine non poteram. *faſcinum* igitur hoc loco mentulam ſignificat, vt in Priapeis *Pædicabere faſcino pedali*: Cuius rei hæc ratio eſt, mentulæ ſpecies è collo puerorum ſuſpenſa, aſpicientibus riſum mouet: atque iccircò faſcinum & faſcinantium inuidiam depellere, aut placare exiſtimabatur. Nam quæ ridicula, & ſubturpia ſunt, faſcinationibus remedio ſunt. Et Varro lib. 5 de lingua Latina teſtatur, *collo pueri rem turpiculam ſuſpendi ſolitam, ne quid obeſſet, bonæ ſcæuæ cauſa.* Idem eodem libro ea remedia, *procbra* dicta eſſe docet, ſeu *prohebra* à prohibendo? & item Feſtus: quæ Græci ἀποτρόπαια appellant. ſignificat autem, hanc anum ita eſſe deformem, vietam, rugoſam, putidam, vt ad eam nemo arrigere poſſit, niſi ea mentulam languidam, & iacentem ore exſuſcitet. hæc igitur erit ſententia, Mentula, quam tu turpiſſime ore & lingua mulcendo excitas, & erigis, minúſne iccircò languida eſt, quòd ore tuo prouocata arrigitur? profectò nihilominus languida eſt. nam quantumuis licet ore obſcœniſſimo, atque impuriſſimo eam prouoces, tamdiu ſtat, quamdiu eam permulces, & linguis: ſimulatque verò deſiſtis mulcere, & cum primùm tuam libidinem explere cœparis, concidit, ventris tui mollitudine, femorum exilitate, frontis rugis, reliqua denique totius corporis deformitate offenſa, debilitata, atque eneruata. Quidam tamen per os vocem blandam intelligunt:

& per

runt illud Iuuenalis: *Vox blanda & nequam digitos habet.* ſignificat igitur, hāc anū, nullis neq. blandimētis, neque delinimentis aſſequi poſſe, vt ametur, aut eius amplexus expetatur, propterea quòd anus eſt. Huc pertinent Afranij verſus, *Si poſſent homines delinimentis capi, Omnes haberent nunc amatores anus. Ætas & corpus tenerum, & morigeratio, Hæc ſunt venena formoſarum mulierum. Mala ætas nulla delinimenta inuenit.*

SVPERBO] faſtidioſo: quia te faſtidit, atque aſpernatur.

ORE ALLABORANDVM EST TIBI] ore tibi præterea laborandum eſt: ore tibi permulcenda & adiuuanda mentula eſt.

DE BELLO ACTIACO, Quod cum Antonio, & Cleopatra à Cæſare geſtum eſt.

Ode IX. Dicolos diſtrophos: vt, Ibis Liburnis inter alta nauium.

-- ⏑- -- ⏑- -- ⏑-

-- ⏑- -- ⏑⏑

QVando repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes,
Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub alta (ſic Ioui gratum) domo
Beate Mecænas, bibam,
Sonante miſtum tibiis carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum?
Vt nuper, actus cùm freto Neptunius
Dux fugit vſtis nauibus,
Minatus vrbi vincla quæ detraxerat
Seruis amicus perfidis.
Romanus (eheu, poſteri negabitis,)
Emancipatus fœmina,
Fert vallum, & arma miles: & ſpadonibus
Seruire rugoſis poteſt:
Intérque ſigna turpe militaria
Sol aſpicit conopeum.
Ad hunc frementeis verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæſarem:
Hoſtiliúmque nauium in portu latent
Puppes ſiniſtrorſum citæ.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportaſti ducem,
Neque Africano: cui ſuper Karthaginem
Virtus ſepulcrum condidit.
Terra marique victus hoſtis, Punico
Lugubre mutauit ſagum.
Aut ille centum nobilem Cretam vrbibus
Ventis iturus non ſuis,
Exercitatas aut petit Syrteis Noto:
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, ſcyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel quod fluentem nauſeam coerceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam, metúmque Cæſaris rerum iuuat
Dulci Lyæo ſoluere.

REPOSTVM] repoſitum, reconditum, vt Od. 28. lib. 3. *prome reconditum Lyde ſtrenua Cæcubum.*

VICTORE LAETVS CAESARE] in prœlio nauali aduerſus Anton. & Cleop.

SVB ALTA DOMO] δώματ' ἐν ὑψορόφῳ. in alta domo: vel ſub tecto altæ domus.

SONANTE MISTVM TIBIIS] ſic Od. 1. lib. 4. *lyræque, & Berecynthiæ Delectabere tibiæ Miſtis carminibus, non ſine fiſtula* & Od. 19. lib. 3. *Cur Berecynthiæ ceſſant flamina tibiæ?* cod. Faern. & vnus Vatican. habent *Sonante mixtis tibiis carmen &c.* quæ ſcriptura mihi non diſplicet.

HAC DORIVM, ILLIS BARBARVM] lyra ſonante carmen Dorium, tibiis barbarum. Per barbarum autem vel Phrygius modus, vel Lydius ſignificatur, licet aliter dicat Glareanus. Nam Athenæus lib. 14. tradit ex Heraclida Pontico lib. 3. de muſica, quemadmodum tria totius Græciæ genera ſunt, nempe Dores, Æoles Iones, ita treis harmonias eſſe dumtaxat, Doriam ſeu Doricam, Æoliam, Ioniam: Phrygiam autem, & Lydiam à Barbaris, qui Pelopem in Peloponeſum venientem ſecuti ſunt, manauiſſe. Ac Doria quidem grauior, virilior, ſeuerior, & pæne dicam, triſtior fuit: cui non admodum diſſimilis erat Ionia antiqua, quæ degenerauit poſtea, à barbaris mutata & corrupta. Æolia verò remiſſior, hilarior, laxior, mollior denique, & ad res amatorias aptior habebatur. Sed præſtat hac de re ipſa Heraclidæ verba aſcribere: Ἁρμονίας γὰρ εἶναι τρεῖς· τρία γὰρ καὶ γενέσθαι Ἑλλήνων γένη, Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Ἴωνας. Οὐ μικρᾶς οὖν οὔσης διαφορᾶς ἐν τοῖς τούτων ἤθεσιν, Λακεδαιμόνιοι μὲν μάλιστα τῶν ἄλλων Δωριέων τὰ πάτρια διαφυλάττουσιν, id eſt, Harmonias enim eſſe treis. Tria enim etiam fuiſſe Græcorum genera, Dores Æoles, Iones. Cùm igitur non parua ineſſet in horum moribus differentia, Lacedæmonij maximè aliorum Deorum patrium morem conſeruant. Lucianus quoque in Harmonide his conſentanea ſcribit, καὶ ἑκάστης ἁρμονίας διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς Φρυγίου τὸ ἔνθεον, τῆς Λυδίας τὸ βακχικόν, τῆς Δωρίου τὸ σεμνόν, τῆς Ἰωνικῆς τὸ γλαφυρόν. id eſt, & quod cuiuſque harmoniæ proprium eſt, ſeruare: Phrygiæ, concitationem, & furoris diuini ſimilitudinem quandam: Lydiæ, agitationem Bacchicam: Doriæ, grauitatem ſeueritatis plenam: Ionicæ, hilaritatem lepidam, & concinnam: & Ariſtoteles lib. 8. de rep. eo loco, vbi de harmoniarum diſſimilitudine diſputat, oſtendens, ex diſſimilibus cantibus aliter atque aliter affici auditores, Doriam harmoniā ſolam ex omnibus ait moderatos, ſedatos, temperatos affectus in animis auditorum ingenerare. Verba Ariſtotelis ſunt hæc. Εὐθὺς γὰρ ἡ τῶν ἁρμονιῶν διέστηκε φύσις ὥστε ἀκούοντας ἄλλως διατίθεσθαι &c. In eodem libro Phrygiam harmoniam ait non rectè à Socrate eſſe relictam ac retentam cum Doria, præſertim cùm ex organis tibias reiecerit: habet (inquit Ariſtoteles) eandem vim in vocibus Phrygia harmonia, quàm tibia in organis. Nam vtraque ad animos concitandos & permouendos valet. Sed plura de his lege apud Platonem lib. 3. de rep. & apud Ariſtot. lib. 8. Barbarum autē interdū idē valere, quod Phrygium, declarant exempla ex bonis ſcriptoribus: Horat. epiſt. 2. lib. 1. *Græcia Barbariæ lento colliſa duello. Barbariæ*, id eſt, Phrygiæ: & Virg. lib. 2. Æneid. *Barbarico poſtes auro, ſpoliſque ſuperbi: Barbarico*, id eſt, Phrygio.

ACTVS] fugatus, διωχθείς. agere enim interdum valet inſequi, διώκειν, vt ſupra Odam ſextam, *Agam per altas aure ſublata niues* quemadmodum (inquit) nuper fecimus cùm victus eſt Sextus Pompeius in freto Siculienſi, nempe ante pugnam Actiacam.

Neptvnivs Dvx] Sext. Pompeius Magni filius, qui ſe Neptuni filium prædicabat.

Minatvs vrbi vincla] minatus ciuibus Rom. ſeruitutem, quam ſeruis & fugitiuis demſerat ſup. Od. 4. *Contra latrones, atque ſeruilem manum.*

Romanvs] nunc redit ad victoriam Actiae. ſpe præceptam, & ad Anton.

Ehev. posteri negabitis] negabitis vnquam factum eſſe, vt incredibile quiddam, & à ciuis Romani ingenio, atque indole alienum.

Emancipatvs] Antonius traditus fœminæ Cleopatræ. Emancipatus, id eſt, poteſtati permiſſus. & pæne dicam, in manum datus. Emancipare enim non eſt id propriè quod quidam & litterarum, & iuris ciuilis imperiti exiſtimant, patria poteſtate liberare. Nam quamuis hoc quoque ſignificet, non eſt tamen hæc propria huius verbi ſignificatio: ſed tralata, & ex ſimulata illa, ſeu (vt loquuntur) imaginaria venditione, quæ in emancipationibus intercedebat, nata. mancipare enim dicebatur emtor, id eſt, quaſi manu capere: emancipare venditor: id eſt, è manu dimittere, & alteri tradere. Sic Plaut in Bacchid. *nunc mulier tibi me emancipo: tuus ſum, tibi operam do.* M. Tull. in Catone maiore, *ita ſenectus honeſta eſt, ſi ſe ipſa defendit, ſi ius ſuum retinet, ſi nemini emancipata eſt.* ſic enim legit Nonius Marcellus non vt vulgò, *mancipata.* & lib. 1. de finibus, *Quid L. Torquatus, is qui conſul cum Cn. Octauio fuit: cum illam ſeueritatem in eo filio adhibuit, quem in adoptionem D. Silano emancipauerat, &c.* & Philipp. 2. *tum iſte venditum, atque emancipatum tribunatum conſiliis veſtris oppoſuit.* Rectè igitur Feſtus, *Emancipati duobus modis intelliguntur, aut ij, qui ex patris iure exierunt, aut ij, qui aliorum fiunt dicio ij: quorum vtrumque fit emancipatione,* id eſt (vt ego interpretor) traditione.

Fert vallvm] miles Romanus, vt intelligamus quantum interſit inter diſciplinam militarem hodiernam, & veterem illam Romanam, ferebat plus dimidiati menſis cibaria, ferebat ſi quid ad vſum vellet, ferebat vallum, vt ſcribit M. Tull. Tuſcul 2. *nam ſcutum, gladium, galeam, in onere noſtri milites non plus numerant* (inquit idem) *quàm humeros, lacertos, manus. arma enim, membra militis eſſe dicunt.* ſed hæc ſub imperio fœminæ perferre turpe eſt.

Spadonibvs servire rvgosis] qui erant in comitatu Cleopatræ. ſup. Od 37. lib. 1. *Contaminato cum grege turpium Morbo virorum.* Propert. lib. 3. *Et famulos inter femina trita ſuos.*

Conopevm] κωνωπεῖον nominant Græci velum ad culices excludendos, atque arcendos comparatum: quos illi κώνωπας dicunt. Quòd autem ſyllaba huius nominis ea, quæ eſt vltimæ proxima, corripitur ab Horatio, & item à Propertio libr quem modò commemoraui, *Fœdaque Tarpeio Conopea tendere ſaxo,* id minus eſt vſitatum. Nam diphthongus Græca ει ferè ſemper à Latinis vertitur in i aut e longa, vt chorèa, chorea, Alexandrea, ſiue Alexandria. Sed cur turpe conopeum? quia molle, & delicatum, & thalamis aptum, non caſtris, aut militiæ. neque Romanæ grauitatis, ac diſciplinæ decorum.

Ad hvnc] Antonium. Iam hoc totum, *ad hunc verterunt,* idem valet quod; huic aduerſi fuerunt, ſeu conſtiterunt: huic aduerſati ſunt: ab Antonio deſciſcentes ad Cæſarem transfugerunt: & ita, cum Cæſare ſtantes, equos in Antonium verterunt. Nam nomen *aduerſus* ex præpoſit ad, & vertendo factum eſt. vnde *venti aduerſi, fortuna aduerſa, prælium aduerſum:* & *aduerſi hoſtes,* qui terga non vertunt, & *aduerſa naues,* quæ proram habent obuerſam, ſeu aduerſam. Cæſar lib. 3. de bello Gall. *circiter CCXX. naues eorum paratiſſima, atque omni genere armorum ornatiſſ. è portu profecta, noſtris aduerſa conſtiterunt.* Contrà *auerſi,* qui terga vertunt. Idem libro primo de bell. Gall. *cum ab hora ſeptima ad veſperum pugnatum ſit, auerſum hoſtem nemo videre potuit.*

Frementeis] vſitatum equorum epithetum. ſic ſupra Od. 14. lib 4. *& frementem Mittere equum medios per ignes.* Virg Georg. 1. *tuque ò, cui prima frementem Fudit equum magno Tellus percuſſa tridenti, Neptune, &c.*

Galli] proinde ac ſi diceret: Galli Antonium reliquerunt, atque ad Cæſarem transfugerunt: Romani autem ſpadonibus Ægyptiis ſeruire maluerunt. Fortaſſe ſignificat Gallos equites Amyntæ, aut Deiotari, qui ambo ab Antonio ad Cæſarem transfugerunt: quod confirmare poſſum Plutarchi, & Dionis, & aliorum teſtimonio. Iam quod equites commemorat, cùm agatur de pugna nauali, notum eſt ex Plutarcho, aliiſque, Cæſari & Antonio eodem tempore, quo claſſes erant ad pugnam naualem paratæ, fuiſſe etiam in terra, & in litore exercitus aduerſarios, pedeſtreis, & equeſtreis.

Hostilivmqve navivm] & hoſtilium nauium puppes, id eſt, naues hoſtiles: vel propriè poſteriores nauium partes, fugam & Alexandriam ſpectantes, in portu deliteſcunt. *ſita* habent omnes libr. manuſcrip. quod nomen alij interpretantur, ad fugam paratæ, & expeditæ: ad fugiendum, quàm ad pugnandum aut vincendum paratiores. quam ſententiam confirmat Plutarch. in Antonio, his verbis, de Cleopatra loquens. ἤδη πρὸς φυγὴν ἐσκόπει. καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐτάττετο, οὐχ ὅπου πρὸς τὸ νικᾶν ἔσται χρήσιμα, ἀλλ' ὅθεν ἄπεισι ῥᾷστα τῶν πραγμάτων ἀπολλυμένων, id eſt, iam fugam ſpectans, & res ſuas ita inſtruens & adornans, non vt ad vincendum eſſent accommodatæ, & vtiles, ſed quo modo rebus perditis facillimè ſe reciperet. alij ſimpliciter, celeres, vt Homer. & cæteri Græci θοὰς νῆας dicunt, ſed nonnulli *ſita* legunt, & ita habent quidam lib typis excuſi, vt intelligamus Cleopatræ naueis LX. poſt ſiniſtrum cornu collocatas: cui præerat Cœlius.

Io trivmphe, tv moraris] id eſt, tu nimis tardus es: currus ipſi triumphales parati ſunt, tu eis in mora es Erat autem *Io triumphe* vox militum Imperatorem triumphantem proſequentium. quod declarat T. Liuius lib. 45. his verbis, *Militum quoque propria eſt cauſa: qui & ipſi laureati, & quiſque donis, quibus donati ſunt, inſignes, triumphum nomine cient.* & Varro lib. 5. de lingua Lat. *Triumphare appellatum, quod cum imperatore redeuntes milites clamitant per vrbem in Capitolium eunte, Io triumphe.*

Avreos cvrrvs] aureos fuiſſe triumphantium imperatorum Rom. currus docet Philoſtratus in vita Dionis, his verbis: Τραϊανὸς γοῦν αὐτοκράτωρ ἀναβιβασάμενος αὐτὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐς τὴν χρυσῆν ἅμαξαν, ἐφ' ἧς βασιλεῖς τὰς ἐκ τῶν πολέμων πομπὰς πομπεύουσιν, ἔλεγε θαμὰ ἐπιστρεφόμενος πρὸς τὸν Δίωνα, τί μὲν λέγεις οὐκ οἶδα, φιλῶ δέ σε ὡς ἐμαυτόν. id eſt, Traianus igitur imperator, cùm eum Romæ in curru aureo, in quo imperatores triumphans, poſuiſſet, dicebat, ſæpe ſe ad Dionem conuertens, quid dicas neſcio, te autem amo, vt meipſum.

Et intactas boves] ἀδμῆτας ἀζυγας: nondum ſub iugum miſſas, vt apud Virgil. lib. 4 Georg. *& intacta totidem ceruice iuuencas.* vel nondum à tauro initas. intellige autem boues ad ſacrificium pro victoria faciendum paratas.

Dvcem] Marium. cuius legato Sylla Iugurtha vinctus traditus eſt, & ab eo ad Marium deductus, auctores Salluſt. & Plutarch.

Neqve Africano] neque Africano bello parem Auguſto ducem reportaſti, nempe P. Cornelium Scipionem Africanum minorem.

Cvi svper Karthaginem Virtvs, &c.] id eſt qui ſua virtute Karthaginem, vrbem olim potentiſſimam ac florentiſſimam deleuit, atque euertit, ſepulcrumque ſibi ſuper eius ruinas poſitum, atque exſtructum ampliſſimum, atque ad ſempiternam hominum memoriam clariſſimum comparauit. Nam

victor

videtur mihi hoc ſignificare Horat. gloriam, & immortalitatem P. Cornelij Scipionis Africani minoris mortui in euerſione & exſciſſione Karthaginis poſitam eſſe, quia illius vrbis buſtum ac funus, ipſi Africano ſit inſtar magnificentiſſimæ ſepulturæ, quæ non ſinat, illum iacêre inſepultum. M. Tull. in orat. contra Rull. *Quam* (de Karthagine loquitur) *P. Africanus nudatam tectis, ac mœnibus, ſiue ad notandam Karthaginienſium calamitatem, ſiue ad teſtificandam noſtram victoriam, ſiue ad oblatam aliquam religionem, ad æternam hominum memoriam conſecrauit.* Idem Offic 1. *At Karthaginem & Numantiam funditus ſuſtulerunt.* ex quibus duobus M. Tull. locis, & ex hiſtoria cùm inter omneis conſtet, Karthaginem funditus à Scip. fuiſſe euerſam, hanc huius loci ſententiam eſſe arbitror. Karthaginem euerſam & deletam P. Corn. Scipioni Africano, L. Paulli filio ſepulcri loco eſſe. Quemadmodum enim dum manent ſepulcrorum monumenta, manet & eorum, qui in eis conditi ſunt, memoria: ſic dum exſtabũt Karthaginis ruinæ, ſeu potiùs dum exſtabit dirutæ Karthaginis memoria, Scipionis virtus ac victoria celebrabitur. atque hanc explicationem huius loci confirmat Patereculus his verbis, *Eam vrbem* (nempe Karthaginem) *magis inuidia imperij, quàm vllius eius temporis noxia inuiſam Romano nomini P. Scipio funditus ſuſtulit, fecitque ſua virtutis monumentum, quod fuerat aui ſua clementia.* Adr. Turnebus autem ſic hunc locum explicat, *cuius ſepulcro Karthagine euerſa titulus ſubſcriptus, aut inciſus eſt.* Ego puto, aliam ſententiam acutiorem, & argutiorem his verbis contineri ac ſignificar. Omnino videtur mihi Horatius, ſi eam quam vult ille ſententiam exprimere voluiſſet, alis verbis fuiſſe vſurus. verumtamen vtatur ſuo quiſque iudicio.

Pvnico Lvg. mvt. sac] hoc dicit Punico, id eſt, purpureo ſago poſito, lugubre ſumſit. vide annotat. ad Od. 16. lib. 1. Vtebantur autem Imperatores in prœlio etiam temporibus Heroicis, vt licet ex Homero intelligere, chlamydibus, aut ſagis purpureis. Homer. ἰλιάδ. θ. de Agamemn. βῆ δ' ἰέναι παρά τε κλισίας, καὶ νῆας Ἀχαιῶν Πορφύρεον μέγα φᾶρος ἔχων ἐν χειρὶ παχείῃ. id eſt, Iuit autem per Græcorum tabernacula, & naueis magnum pallium purpureum manu tenens Iam de Romanis ducibus, conſtat, eos hoc colore veſtitus vſos eſſe in bellis & prœliis Plutarch. Bruto, Τὸ δὲ Βρούτου ὁ Ἀντώνιος αἰσθόμενος τεθνηκότα τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυτελεστάτῃ τῶν ἑαυτοῦ φοινικίδων περιβαλεῖν ἐκέλευσεν. ὕστερον δὲ τὴν φοινικίδα κεκλεμμένην αἰσθόμενος, ἀπέκτεινε τὸν ὑφελόμενον, id eſt, Cum autẽ Brutũ Antonius mortuũ reperiſſet, corpus quidẽ ſumtuoſiſſimo ex ſuis ſago purpureo tegi iuſſit. Poſtea autẽ cùm id furtim ſublatũ eſſe cognouiſſet, eũ, qui ſubtraxerat, interfecit. [Idẽ Δημητρ. & βασιλ. Ἀντίοχος δ' ἐπικληθεὶς ἱέραξ ἐπολέμει περὶ βασιλείας πρὸς τὸν ἀδελφὸν Σέλευκον. ἡττηθεὶς ... ὑπὸ Γαλατῶν ... οὐκ ἔδυνε ... κατακρύψας τὴν πορφύραν ὁ Ἀντίοχος ... αἰδανε, &c.] Eiuſdem coloris veſtitu vtebatur Cæſar, vt coniicere licet ex illis verbis, quæ extant lib. 1. comm. de bello Gallico, *Accelerat Cæſar, vt prœlio interſit. Eius aduentu ex colore veſtitus cognito, (quo inſigni in prœliis vti conſueuerat) turmiſque equitum & cohortibus viſis, quas ſe ſequi iuſſerat, &c.* Pollux lib. 4. ἐφαπτὶς στρατιωτικὸν ... φοινικοῦν ἢ πορφυροῦν. ἣν περὶ τὴν χεῖρα εἶχον οἱ μαχόμενοι στρατηγοί, i. ephaptis erat chlamys quædã Punicea, aut purpurea, quam circum manum habebant pugnantes imperatores, aut venantes.

Avt ilie centvm nobilem, &c.] ſic ſuprà Od. 27. lib. 3. *centum tetigit potentem Oppidis Creten.*

non svis] id eſt, aduerſis, inimicis.

Exercitatas Noto] vſitatius erat *exercitas*, id eſt vexatas à Noto, vt Od 14. lib. 4. *Indomitas propè qualis vndas Exercet Auſter Pleiadum choro* & M. Tull. pro Milone, *Quid enim nobis duobus, iudices, laborioſius? quid magis ſollicitum, magis exercitum dici, aut fingi poteſt?* T. Liuius lib. 49. de Catone, *ſimultates multo plures & exercuerunt eum, & ipſe exercuit eas.* Virg. Æneid 3. *nate Iliacis exercite fatis.* de Syrtibus diximus ſuprà ad Od. 22 lib. 1.

Avt fertvr incerto mari] errat neſciẽs quo in ſinu, quave in regione maris nauiget.

Capaciores affer hvc, &c.] affer maiores calices, vt bibamus liberaliùs. ſic ſatyr. 7. lib. 2. *Et calices poſcunt maiores:* quod Græci dicunt, αἰτεῖν μείζους, ſubaud. κύλικας Athenæus lib. 2. αἰτοῦντος δέ τινος ... κύλικα μείζονα ποτήριον, &c. M. Tull autem lib. Accuſat 1. *ſi ſermo inter eos, & inuitatio, vt Græco more biberetur. hoſpes hortatur. poſcunt maioribus poculis.* ad quem locum annotat Aſconius Pedianus, *poſcunt*, id eſt, *prouocant.* ſed mihi videtur hoc quoque loquendi genus à Græcis expreſſum. ſic enim loquũtur αἰτεῖν πιεῖν μεγάλῃ κύλικι. id eſt, poſcere bibere, ſeu potum maiore poculo. Athenæus lib. 15. ᾔτει πίνειν ὁ Οὐλπιανὸς ἤτοι πιεῖν μεγάλῃ κύλικι. poſt hæc Vlpianus, poſcebat vt biberet maiore poculo. & ita Plaut. in Rudente. *Neptunus hac nocte magnis poculis eum inuitauit.*

Vel qvod flv. navs. coerc.] Quamobrem vinum Cæcubum dicatur hic vim habere nauſeæ coërcendæ, ex iis, quæ ſuprà ad Od. 20. lib. 1. de hoc vino annotauimus, intelligere licet, nempe eſſe πληκτικόν, id eſt, ſenſum pungere, ac ferire. nam, quæ pungunt, mordéntque, ac feriunt ſeoſum, ea nauſeam ſedant.

Cvram, metvmqve Caesaris rervm ivvat] ſup. Od. 7 li. 1. *nũc vino pellite curas.* Iam de hoc genere loquendi *ſoluere metum*, & *ſoluere curam*, diximus ad Od. 11. lib. 1.

Lyaeo solvere] alludit ad Græcum nomen Lyæi, id eſt, Bacchi: quod ductum eſt à verbo λύειν, id eſt, ſoluere: interpretatióque nominis eſt. ſic M. Tull. pro Roſcio Amerino alludens ad Chryſogoni Syllæ liberti nomen, *Venio nunc ad illud nomen aureum Chryſogoni* Idem Philipp 11. *Lyſidicum ipſum Græco verbo, qui omnia iura diſſoluit.*

IN MÆVIVM POETAM

Ode X. Dicolos diſtrophos: vt. Ibis Liburnis inter alta nauium.

⏑ – ⏑ – – ⏑ – – ⏑ –

– ⏑ – – ⏑ –

30 *MAla ſoluta nauis exit alite,*
Ferens olentem Mæuium.
244 *Vt horridis vtrumque verberes latus,*
Auſter memento, fluctibus.
Niger rudentes Eurus inuerſo mari,
Fractóſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec ſidus atra nocte amicum appareat:
Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm Graia victorum manus:
Cùm Pallas vſto vertit iram ab Ilio
In impiam Aiacis ratem.
O, quantus inſtat nauitis ſudor tuis,
Tibique pallor luteus,

Et illa non virilis eiulatio,
Preces & auerſum ad Iouem:
Ionius vdo cùm remugiens ſinus,
Noto carinam ruperit!
Opima quòd ſi præda curuo littore
Porrecta mergos iuueris:
Libidinoſus immolabitur caper,
Et agna tempeſtatibus.

MALA ALITE] malo auſpicio, ſupr. Od.15.lib.1. *mala ducis aui domū. Quem multo repetet Græcia milite.* ἀπαισίῳ ὄρνιθι. Mæuio poetæ inepto, & odioſo nauigationem aduerſam exoptat. Seruius & Porphyrio eundem eſſe putant. quem Virgilius oderat, vt apparet ex Palæm. *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui*: ad quem verſum etiam hunc locum affert Seruius.

OLENTEM] tetri odoris hominem: qui odor ex alis exſiſtit. ſed non in omnibus æquè grauis: in ruffis, in edacibus, in immundis, atque illoris plerumque intolerabilis. *naſorum peſtem* appellat Catullus, vt alibi dicemus.

VT HORRIDIS VTRVMQVE VERBERES LATVS, &c.] optat ei nauigationem incommodam, atq; aduerſam, vt dicebamus. denique naufragium.

NIGER RVDENTEIS EVRVS] Nigrum Eurum dixit fortaſſe, quia tempeſtates, & fluctus excitat. lege annot. ad illum locum. *nigris æquora ventis*, Od.5.lib 1.

RVDENTEIS] Virg. lib.1. Æn. *ſtridorque rudentum.* rudentes, funes ſunt nautici, ſeu nauales.

INVERSO] concitato, agitato. ſed in voce *inuerſo* maior vis ineſt. ſignificat enim mare ita eſſe concitatum, vt inuerſum videatur.

DIFFERAT] diuerſos ferat, diſſipet. ſuprà Od.5. huius lib. *inſepulta mēbra different lupi.* Teren. Adelph. *miſeram me, differor doloribus.* Idem in Andria *Ornatio nem ſperat inueniſſe ſe, Qua differat te.* Lucret. lib. 2. *Scintilláſque agere, ac latè differre fauillam.* Plaut. in milite glorioſo. *nempe vt aſſimulem me amore iſtius differri.* Itaque quemadmodum hîc Horat. *remis differat,* ſic Virg. Æneid. 1. *Franguntur remi*, dixit.

SIDVS AMICVM] φίλιον, gratum, optatum, ſalutare: nempe Caſtor, & Pollux, vt ſuprà Od.12.lib.1.

NEC SIDVS ATRA, &c] Virg. lib. 3. Æneid. *cælo nox incubat atra.* ſic deſcribit aduerſam tempeſtatem, & naufragium. Apollon. lib. 2. ὦρσε δὲ κῦμα Κικλήσκων ἀνέμους· κελαινῇ δ' οὐρανὸν ἀχλὺς Ἄμπεχεν, οὐδέ πῃ ἄστρα διαυγέα φαίνετ' ἰδέσθαι Ἐκ νεφέων, σκοτόεν δὲ περὶ ζόφος ἠρήρειστο. id eſt, fluctum autem excitauit ventos euocans: atra autem nubes cælum occupauit, neque vſquam lucida ſidera apparebant, vt per nubes cerni poſſent, aër autem caliginoſus increbruerat. Sed omnium mea quidem ſententia, optime Virgil lib. 1. Æneid. *Vna Eurúſque Notúſque ruunt, crebérque procellis Africus, &c.*

TRISTIS ORION] Virg. lib.1. Æneid. *nimboſus Orion.*

TREMENTIS ILICES] ſupr. paullo audaciùs dixit *trementes Verbere ripas.* Od.27.lib.3.

QVIETIORE] placatiore, tranquilliore, ſedatiore.

QVAM GRAIA VICTORVM MANVS] quàm Græci victores, qui vel omnes ferè naufragio perierunt vel magnis tempeſtatibus iactati, longiſque erroribus circumacti, vix tandem nudi, & egentes in patriam redierunt Agamemnon autem tot periculis terra, marique defunctus, ab Ægiſto & Clytemneſtra vxore interfectus eſt.

IN IMPIAM AIACIS RATEM] Aiacis Oilei. Aiax Oilei filius Locrus pleriſque Græcis conuectoribus ſuis Troia exſciſſa calamitati, & exitio fuit, proptereà quòd Caſſandram Mineruæ ſupplicem in eius templo ſtuprauerat: quo facinore Dea offenſa dicitur etiam oculos auertiſſe. Itaque reuertentibus Græcis, iámque Eubœæ vicinis, tantos fluctus, tantaſque tempeſtates excitauit, vt complures naufragio perierint. Neptunus autem, cum ille ad vada Gyræa ſaluus delatus eſſet, dixiſſetque ſe dijs inuitis ſeruatum eſſe, periculúmque effugiſſe, eam vocem iam impiam indignè ferens, ſaxum Gyræum, cui ille inſidebat, dirupit, ac diſcidit: quo facto præcipitem illum in medios fluctus exturbauit. auctor Hom. ὀδυσς. δ. Καί νύ κεν ἔκφυγε κῆρα, καὶ ἐχθόμενός περ Ἀθήνῃ, Εἰ μὴ ὑπερφίαλον ἔπος ἔκβαλε, καὶ μέγ' ἀάσθη· Φῆ ῥ' ἀέκητι θεῶν φυγέειν μέγα λαῖτμα θαλάσσης. Τοῦ δὲ Ποσειδάων μεγάλ' ἔκλυεν αὐδήσαντος. Αὐτίκ' ἔπειτα τρίαιναν ἑλὼν χερσὶ στιβαρῇσιν, Ἤλασε Γυραίην πέτρην, ἀπὸ δ' ἔσχισεν αὐτήν. Καὶ τὸ μὲν αὐτόθι μεῖνε, τὸ δὲ τρύφος ἔμπεσε πόντῳ, Τῷ ῥ' Αἴας τὸ πρῶτον ἐφεζόμενος μέγ' ἀάσθη, Τὸν δ' ἐφόρει κατὰ πόντον ἀπείρονα κυμαίνοντα.

O, QVANTVS INSTAT NAVITIS, &c.] ἀποστροφὴ ad Mæuium, quantum (inquit) ſudabunt nautæ tui in ea, quæ tibi impendet, tempeſtate? quantum tu pallebis?

PALLOR LVTEVS] pallor luridus, fuluus, crocei, vel aurei coloris, vt Catullus ad Iuuenc. *Hoſpes inaurata pallidior ſtatua?*

EIVLATIO] fletus muliebris. M. Tull. de legib. 2. *Cœlius leſſum quaſi lugubrem eiulationem eſſe dicit ſe ſuſpicari.* Idem Tuſcul. 2. *eiulatus ne mulieri quidem conceſſus: & hic nimirum fletus eſt, quem 12. Tabulæ in funeribus vetant adhiberi.* Horat. Od. 16. hoc libro infrà, *Vos quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum.*

AVERSVM] minus audientem preces. vt ſupr. Od. 11 lib.1 *minus audientem Carmina Veſtam?*

VDO NOTO] humido Auſtro. ſic Virg. lib. 1. Georg. *quid cogitet humidus Auſter.*

REMVGIENS] iterum, atque iterum murmurans, tralatio eſt à bobus. vt Od.10. lib. 3. *Audis quo ſtrepitu ianua, quo nemus Inter pulchra ſitū tecta remugiat Ventis?*

OP. QVOD SI PR. CVRVO LITT. &c.] Quòd ſi tu naufragio perieris, & corpus tuum in littus eiectum, præda mergis fuerit libidinoſus, &c. *iuueris* autem non *iuuerit* eſſe legendum perhibent libri manu ſcripti: duo Vatic. Iannoct. Faern. Nicotiani, Ruſſardini duo, Nonnulli tamen habent, vt vulgati *iuuerit.*

LIBIDINOSVS IMMOLABITVR CAPER. ET AGNA TEMPESTATIBVS.] caper Baccho potius ſolebat immolari, vt annot ſup. ad Od.8. lib. 3. *album Libero caprum* interdum etiam tempeſtatibus: & item agna, éaque nigra Virg Æneid. 5. *Tres Eryci vitulos, & tempeſtatibus agnam, Cædere deinde iubet.* Idem lib. 3. *Nigram hiemi pecudem, Zephyris felicibus albā.* Ariſtoph. βατρ. Ἄρν' ἄρνα μέλαιναν παῖδες ἐξενέγκατε, Τυφὼς γὰρ ἐκβαίνειν παρασκευάζεται, id eſt, Agnam, agnam nigram pueri efferte. Nam typhon exſiſtere incipit.

AD PECTIVM,

Indicans ſe amore captum non poſſe verſus ſcribere.

Ode XI. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Iambicus Hipponacteus trimeter Acatalecticus: qualis ille: Ibis Liburnis inter alta nauium hoc modo:

Petti- nihil me ſic- ut an- tea iu- uat

Secundus verò quiſque eſt Sapphicus, conſtans Penthemimere heroica & dimetro Iambico, id eſt, e duobus Dactylis, & ſyllaba: deinde e quatuor iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo, hoc modo:

Scribere verſicu- los amo- re per- cuſſum graui.

Pecti-

PEtti, nihil me, ſicut anteà, iuuat
Scribere verſiculos,
Amore perculſum graui:
Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris,
Aut in puellis vrere.
Hic tertius december, ex quo deſtiti
Inachia furere,
Siluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui?
Conuiuiorum & pœnitet:
In queis amantem languor, & ſilentium
Arguit, & latere
Petitus imo ſpiritus.
Contráque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium
Querebar applorans tibi,
Simul calentis inuerecundus deus
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd ſi meis inæſtuet præcordiis,
Libera bilis, vt hæc
Ingrata ventis diuidat
Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Deſinet imparibus
Certare ſummotus pudor.
Vbi hæc ſeuerus te palam laudaueram:
Iuſſus abire domum,
Ferebar incerto pede.
At non amicos, heu, mihi poſtes, & heu,
Limina dura, quibus
Lumbos, & infregi latus.
Nunc glorians is quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
Vnde expedire non amicorum queant
Libera conſilia,
Nec contumeliæ graues:
Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

Hanc oden, quæ in omnibus libris erat dicôlos, diſtrophos, feci vt eſſet tricôlos, triſtrophos, partim Georg. Bucanani ſententia approbata, partim codices quoſdam antiquiſs. ſecutus.

AMORE PERCVLSVM] tralatio eſt, ſic Virgilius Georg. 2. *Quarum ſacra fero ingenti perculſus amore.* percellere propriè ſignificat ita impellere, vt peruertas, quemadmodum ſuprà diximus ad Od. 7. huius lib. *Mentéſque perculſa fuerint:* quod quidem exempla ex bonis ſcriptoribus declarabunt. Lucret. lib. 1. *Aeriæ primum volucres te, diua, tuúmque Significant initum perculſæ corda tua vi.* Idem lib. 6. *Nimirum quia cum vehementi perculit ictu, Confluere ex ipſo poſſunt elementa vaporis.* Idem lib. 5. *regéſque ſuperbi Corripiunt Diuûm perculſi membra timore.* Catull. ad Manlium. *Tempore, quo certa Stymphalia monſtra ſagitta Perculit.* Virg. AEneid 5. *Victorem Buten, immani corpore qui ſe Bebrycia veniens Amyci de gente ferebat, Perculit & fulua moribundum extendit arena.* Plaut. Epid. *pergo, plauſtrum perculi*, vbi tamen docti quidam legunt, *hauſtrum perculi.* Terent. Eunucho, *Quo tu iniuria? perculeris iam tu me.* M. Cato lib. Originum, *Ventus Circius, cum loquare, buccam implet: armatum hominem, plauſtrum oneratum percellit.* libet autem mihi ἐν παρέργῳ, vt ſtudioſis bonarum litterarum adoleſcentibus conſulam, & gratificer. Plautum, & M. Tullium, quibus in locis hoc verbo vſi, à librariis corrupti ſunt, ſuæ integritati reſtituere. Plautus in Trinummo, *Si animus hominem perculit, actum eſt, ſi animo ſeruiuit, non ſibi. Si ipſe animum perculit: dum viuit, victor victorum cluet. Tu ſi animum viciſti potius, quàm animus te, eſt quod gaudeas* quo loco omnia, quæ quidem viderim exempla, habent, *perpulit.* Idem Epidico, *pol ab è hic eſt, qui mihi in Epidauro primus pudicitiam perculit.* vbi corruptè *pepulit.* M. Tullius in orat. pro M. Cœlio. *Quid tumultuaris ſoror? quid inſanis? quid clamore exorſa, verbis, paruam rem, magnam facis? vicinum adoleſcentulum aſpexiſti: candor huius te, & proceritas, vultus, oculique perculerunt*, id eſt, de recto mentis ſtatu deturbarunt, ἐξέπληξαν, vbi vulgò legitur *perpulerunt*, mendoſè. Idem libro primo de orat. ad Q. Fratrem. *Equidem, & Ser. Galbam memoria teneo, diuinum hominem in dicendo, & M. Æmilium Porcinam, & Cn. ipſum Carbonem, quem tu adoleſcentulus perculiſti, ignarum legum, hæſitantem in maiorum inſtitutis, rudem in iure ciuili.* vbi vulgati codices habent *perpuliſti*, vitioſè: cùm ſignificet, Cn. Carbonem, quem M. Craſſus accuſauerat, ſententiis iudicum damnatum & fortunis ſuis euerſum eſſe. & epiſt. ad Nigid. Figul. libro quarto. *Nulla enim mei ſum priuatim perculit inſignis iniuria.* vbi mendoſè vulgò *pepulit.* Sed quòd quidam ſimij hic contendunt legendum eſſe *percuſſum*, & repugnantibus libris omnibus, & reclamante ratione, næ illi valde pingues ſunt.

MOLLIBVS IN PVERIS AVT IN PVELLIS] ſic Lucret. de amore lib. 4. *Sic igitur, Veneris qui telis accipit ictum, Siue puer membris muliebribus hunc iaculatur, Seu mulier toto, iactans è corpore amorem, Vnde feritur, eò tendit, geſtitque coire. Et iacere humorem in corpus de corpore ductum.*

HIC TERTIVS DECEMBER] tertius annus, ſeu potius tertia hiems & ita, tertius annus.

HONOREM] frondeis, quæ ſunt arboribus ornamento. Virgil. lib. 2. Georg. *Frigidus & ſiluis Aquilo decuſſit honorem.*

FABVLA QVANTA FVI?] quàm multus de me ſermo habitus eſt dedecoris, & ignominiæ plenus? ſic loquitur Tibull. de Apolline lib. 2. eleg. 3. *Fabula nunc ille eſt, ſed, cui ſua cara puella: Fabula ſit, mauult, quàm ſine amore, Deus.* idem lib. 1. eleg. 4. *Parce puer, quæſo, ne turpis fabula fiam.* vbi quidam malè volunt legi, *vrbis.* ſic Horat. infrà epiſt. ad Vinn. Aſellam, *Aſinæque paternum Cognomen vertas in riſum, & fabula fias.* Non diſſimile eſt illud Propert. lib. 1. *Quod ſi parua tua dederis veſtigia culpa. Quam tibi de tanto nomine rumor erit?* Idem propè valet venire in ora: de quo genere lege annotationes ad epiſt. ad Iul. Flor. libro primo, *Quid Titius, Romana, &c.*

CONVIVIORVM ET POENITET] id eſt, & pœnitet me interfuiſſe in eis côuiuiis, in quibus, &c. vel, & vellem me nô interfuiſſe in eis côuiuiis &c. vel ſic, & diſplicêt mihi ea conuiuia, &c. Sic vſurpant interdum hoc verbum Latini M. Tul. lib. 6. de rep. *Iam vero ipſa terra ita mihi parua viſa eſt, vt me imperij noſtri, quo quaſi punctum eius attingimus, pœniteret.* Idem in Cœliana, *Quod obiectum eſt Cœlio de pudicitia, id numquam tam acriter feret Cœlius, vt eum pœniteat non deformem eſſe natum.* Quidam libri veteres habent, *& conuiuiorû pœnitet. &* quæ fortaſſe vera eſt ſcriptura, vt copula *&* pertineat ad finem verſus antecedêtis, & verſus deinceps ſequens initium capiat à *conuiuiorum.*

IN QVEIS AMANT. ET LANG. ET SILENT. &c.]

hæc ſunt amoris argumenta: de quibus ſuprà ad Od. 13. lib. 3

ET LATERE PET. IMO SPIR.] Plautus in Ciſtell. *Hoc, ſit, vider: vt ſuſpirium petiuit altè.* Notaueram olim in nomine *latere* ſyllabam vltimam re produci: niſi quis diceret eſſe legendum, & *latere ex petitus imo ſpiritus*, id eſt, è latere petitus, ſed verſibus ita in ſuum ordinem & numerum reſtitutis, ac deſcriptis, non eſt ei obſeruationi locus. Interdum vocalis longa ante vocalem ſubſequentem non eliditur quidem, ſed tamen producitur. vt Od. 28. lib 1. *Oſſibus, & capiti inhumato.* ſic Catull. in Lesbiam *Quo ſigno? quia dem totidem mox deprecor illi Aſſiduè.* Lucret. lib. 6. *Sed natura loci opus efficit ipſa ſua vi* ibid. *Denique res auro argentum copulat vna, Æ aque.* quamquam hic verſus in nonnullis libris manoſcriptis ita legitur: *Denique res auro argentum concopulat vna.* Propertius lib. 2. *Regnáve prima Remi animos Karthaginis alta.* Virg. Georg. 2. *Orchites, & radij. & amara Pauſia baca.* AEneid. 5. *ſed amœna piorum Concilia, Elyſiumque colo: huc caſta Sibylla Nigrarum, &c.* idem in Pharmac. *dumi in cotibus illum Iſmarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes, &c.* idem in Palæmone: *Et ſuccus pecori, & lac ſubducitur agnis* Idem AEneid. 4. *Quid ſtruit, aut qua ſpe inimica in gente moratur?* idem AEneid. 1. *poſthabita coluiſſe Samo: hic illius arma.* Idem lib. 10. *Mæonia generoſe domo, vbi pinguia culta, &c.* Interdum non ſolùm non eliditur, verum etiam corripitur, etiamſi ſit vocalis natura longa aut etiam diphthongus, vt ſuprà Od v. *Et Eſquilini alites.* & Satyr. 9. lib 1. *Si me amas (inquit) paullum hic ades.* Catull. in Mamurr. & Cæl. *Vno in lectulo eruditului ambo.* Idem ad Camerium, *Te quæſiuimus in minore campo, Te in Circo, te in omnibus tabernis.* Virg. AEn. 6. *Nomen, & arma locum ſeruant, te amice nequiui Conſpicere, &c.* idem lib. 3. *Inſulæ Ionio in magno.* idem Pharmac *an, qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?* Lucret. lib. 4. *Nam ſi abeſt, quod ames, præſto ſimulacra tamen ſunt illius, & nomen dulce obuerſatur ad aureis.* Idem lib. 5 *Pectora, terrarum qui in orbi ſancta tuetur Fana.* Idem lib. 2. *Vnam progeniem, qui in oras luminis edant.*

CONTRAQVE LVCR. NIL VALERE] Etiam Anacr. queritur in amore nihil valere genus, ſapientiam, mores: ſolámque pecuniam ſpectari? præterea oſtendit, pecuniam cùm rebus omnibus humanis peſtem afferre, atque interitum tum maximè miſeris amantibus eſſe calamitoſam, & capitalem, his verbis: Ἀπόλοιτο πρῶτος αὐτὸς Ὁ τὸν ἄργυρον φιλήσας. Διὰ τοῦτον οὐκ ἀδελφός· Διὰ τοῦτον οὐ τοκῆες. Πόλεμοι, φόνοι δι' αὐτόν. Τὸ δὲ χεῖρον, ὀλλύμεσθα Διὰ τοῦτον οἱ φιλοῦντες. id eſt, *Pereat male ipſe primus, Argenti amore captus, Hoc propter & duorum Animi concordia fratrum Soluuntur, vt alteri alter Necem afferat cruentam. Hoc propter & parentes A filiis necantur: Hoc fonte bella, pugna, Cædes, necéſque manant. Sed, quod grauius videri, Capitaliúſque debet, Hoc propter interimus Miſerabiles amantes.* Cum his congruit Plaut. illud Curgul. *ædepol qui amat, ſi eget, miſera Afficitur ærumna.* hac eadem de re lege eleg. 9 Tibull. lib. 1.

SIMVL] ſimul vt, vt ſæpe alibi.

INVERECVNDVS DEVS] Bacchus. contrà ſupr. Od. 27. lib. 1. *verecundúmque Bacchum Sanguineis prohibete rixis.* Inuerecundum hoc loco Bacchum dicit, quia, qui immoderatè vinum biberunt, nihil verentur.

FERVIDIORE MERO ARCANA PROMORAT LOCO] quæ tacenda erant, me, vt proloquerer, coëgerat: è pectore in lucem protulerat. ſic lib. 1. Satyr. 4. *Condita cum verax aperit præcordia liber.* Ouid. lib. 1. de arte. *Tunc aperit mentes æuo rariſſima noſtro Simplicitas, artes excutiente Deo.* ſic Alcæus, Οἶνος ἀνθρώποις δίοπτρα, id eſt, vinum hominibus eſt inſtar dioptræ, quâ cognoſcantur eorum mores.

QVOD SI MEIS INAESTVET, &c.] horum, qui deinceps ſequuntur, quattuor verſuum hæc mihi videtur eſſe ſententia. Quòd ſi hæ iniuriæ, quæ mihi ab Inachia inferũtur, iuſtum, ac liberum mihi dolorem commouerint, méque ita irritarint, vt has inaneis querelas, & ægritudines animi, quibus non modo nõ conſaneſcit amoris vulnus, verum etiam recrudeſcit, ex animo deponere, ac delere, & te contemnere atque aſpernari poſſim: deſinam impudenter cum potentioribus contendere: vel pudebit me non cedere ſuperioribus: vel deſinam ſummoto & depoſito pudore certare cum aduerſariis meis, qui plus apud te pretio & pecunia poſſunt. Eſt enim impudentis cum potentioribus pugnare. poteſt & alio modo explicari, vt ſtatim dicemus. Sed Turnebo neutro modo placet, vt eadem opera, eodem loco referemus.

VT HAEC INGR. VENTIS DIV.] id eſt, vt hæc amoris pabula eiiciam ex animo. *ventis diuidat,* id eſt, diſſipet, diſcutiat: ex animo meo deleat. vide annot. ad Od. 26. lib. 1. ibi, *Tradam proteruis in mare Creticum, &c.*

FOMENTA] amoris fomenta ſunt, niſi fallor, eæ omnes cogitationes. quæ dolorem & curam ex amore proficiſcentem, alunt, fouent, amplificant: curæ, querelæ, cogitationes anxiæ, ſuſpiria, lacrymæ. Lucret. appellat *amoris pabula*, lib. 4. *Sed fugitare decet ſimulacra, & pabula amoris Abſtergère* [al. *abſterrere*] *ſibi.* Propert. alimenta lib. 3. *Creſcit enim aſſiduè ſpectando cura puellæ: Ipſe alimenta ſibi maxima præbet amor.* Horatius epiſt. ad Iul. Florum lib. 1. *fomenta curarum* appellat curarum ſegetem, ac materiam. *quòd ſi Frigida curarum fomenta relinquere poſſes. Quò te cæleſtis ſapientia duceret, ires.* Cum hunc locum, vt & alios innumerabileis, planiſſimè declaraſſem, miror, homines quoſdam ῥᾳκανδεῖς etiam hic, vbi ſuis perturbatiſſimis & diſſolutiſſimis notarum ſcopis facile carere poteramus, blaterare auſos eſſe.

DESINET IMP. CERTARE SVMM.] locus eſt, meo quidem iudicio, perobſcurus, quem & paullo antè explanaui, & nunc iterum explano: *ſummotus pudor*: id eſt, impudentia deſinet certare cum æmulis me ſuperioribus: proinde ac ſi ita dicat, deſinam vſque eò eſſe impudens, vt certem cum ſuperioribus. Nam & lib. 1. epiſt. ad Claud. Neronem per depoſitum pudorem, impudentiam ſignificat. *quod ſi Depoſitum laudas ob amici iuſſa pudorem:* vel hoc modo: deſinam depoſito pudore contendere cum potentioribus, id eſt, non pudebit me iam finem cum potentioribus pugnandi facere: ſummoto pudore deſinam iam cum ſuperioribus certare: id eſt, non iam me pudebit à ſuperioribus vinci. Adr. Turnebus aliam huius obſcuriſſimi loci ſententiam eſſe arbitrabatur, nempe hanc. *Me paullo inuerecundius geram, nec ita pudenter me amicæ ſummittam, vt ſoleo. ſed eam aſpernabor, deſinámque ſectari imparem, neque redamantem. Impares enim in amore appellantur, cùm mutuo non amant amantes, & cùm alteri amanti alter vicem non reddit: contrà cum mutuo & pariter inter ſe amant, pares dicuntur.* Hæc ſunt verba viri & mihi amiciſſimi, & doctiſſimi. ſed primùm carior eſt mihi amicitia, veritas: deinde quantumuis doctus ſit, errare tamen poteſt, vt homo. Profert ille ad confirmandam ſententiam ſuã locum ex Oda xv. hoc eodem lib. *& quæret iratus parem:* & alterum ex Od. 33 lib. 1. *cui placet impares Formas, atque animos ſub iuga ahenea Sæuo mittere cum ioco.* Sed hæc exempla nihil cum adiuuant non enim negamus, animos impares ſignificare animos diſcordeis, & in amore non reſpondenteis: Sed hoc dicimus *imparibus* hoc loco aliud ſignificare. Nam primum *imparibus* per ſe ponitur ſine ſubſtantiuo, vt loquuntur grammatici: deinde ſi hoc ſenſiſſet Horatius, quod ille putabat, dixiſſet, *Deſinet impari certare, &c.* non vt hic, *deſinet imparibus:* quemadmodum Od. xj lib. 4. *Diſparem vites.* ſed quid multis opus eſt? luce clarius eſt, horum verborum eam, quam ille vult, ſententiam

cā-

eſſe non poſſe, cùm præſertim verbum *certare* ſatis declaret per impares ſignificari æmulos, & aduerſarios, quibuſcum ei certandum erat, non puellam, quam amabat. Iam vt dicimus certamen impar, iniquum, & inæquale: ita & aduerſarium imparem, & inæqualẽ, ſiue intelligamus ſuperiorẽ, ſiue inferiorẽ.

VBI HAEC SEVERVS TE PALAM] poſteaquam te audiente hæc iactaueram ac probaram: abs te dimiſſus, redibam tamen ad illam amore coactus.

IVSSVS ABIRE DOMVM] iuſſus participium à verbo iubeor, quod negat eſſe vſitatum Seruius ad illum locum AEneid. 10. *æquore iuſſo*, cùm tamen dixerit M. Tullius in oratione pro Quinctio. *ita iubebare. recuſabat Aphenus.* Ac de hoc verbo quidem. eſto vt lubet: ſed de participio non eſt dubium, quin ſit vſitatum Virgil. Georg 4. *huc tu iuſſos aſperge ſapores.* & 3. AEneid. *Iunoni Argiuæ iuſſos adolemus honores.* Horatius præter hunc locum, etiam in Od 6. lib. 3. *Sed iuſſa coram me ſine conſcio Surgit marito, &c.* & Sat. 2. li. 1. *neque cunctetur cum eſt iuſſa venire.* carm. ſæculari poſt epod. *Iuſſa pars mutare lares, & vrbem.* Idem epiſt 12. ad Icciũ: *Stella ſpõte ſua iuſſane vagẽtur & errẽt.* Ex quo iniuſſus a, um. idem Od. 16. infrà, *Illic iniuſſa veniunt ad mulctra capellæ.* & Satyra tertia libri primi, *Vt numquam inducant animum cantare, rogati: Iniuſſi numquam deſiſtant.*

FEREB. INCERTO P. AD NON AM.] tametſi conſtitueram animum obfirmare, ne Inachiam expeterem, néve amarem: ego tamen ad eas ædeis, quæ mihi tam iniquæ, atque inimicæ fuerant, recurrebam: ad ea veſtibula, ſuper quæ iacueram noctcis totas, reuertebar. ſic Tibull. lib. 2. eleg. 7. *Iuraui quoties rediturum ad limina numquam? Cùm bene iuraui pes tamen ipſe redit.* & Lucret. lib. 4. *At lacrymans excluſus amator limina ſæpe Floribus, & ſertis operit, poſteiſque ſuperbos vngit amaracino, & foribus miſer oſcula figit.* Eſt autem miſerrima amantis condicio, cùm ab ea puella, de qua ſe bene meritum eſſe exiſtimat, & quam ex animo amabat, iniuſtè læſus, amandi tamen finem facere non poteſt. tum enim cum odio pugnat amor: quo grauius malum amanti accidere nullum poteſt. id declarat Catull. hoc elegantiſſimo epigram. ad Lesbiam, *Dicebas quondam ſolum te noſſe Catullum, Lesbia, nec præ me velle tenere Iouem. Dilexi tum te, non tantùm vt vulgus amicam: Sed, pater vt natos diligit, & generos. Nunc te cognoui. quare & ſi impenſius vror Multo mi tamen es vilior, & leuior. Qui potis eſt? inquis. quòd amantem iniuria talis Cogit amare magis, ſed bene velle minus.* amare magis autem (vt hoc dicam ὁδοῦ πάρεργον) valet magis vri, & μᾶλλον ἐρᾶν. non μᾶλλον φιλεῖν. eiuſdem argumenti eſt etiam hoc in eandem, *Odi & amo. quare id faciam, fortaſſe requiris.* *Neſcio, ſed fieri ſentio. & excrucior.* eodem pertinet illud Græcorum epigr. quo negat amator verum eſſe, quod vulgo dici ſolet, contumelia amorem diſſolui, quippe qui experiatur, puellæ ſuæ contumelia amoris ſui inſaniam magis irritari, atque excitari. ſic habet epigr. *Τὸν σε ἐρῶντα ὕβριζε, μάλιστα ὁ γὰρ φιλέων αἰδέσθαι ὕβριν ἐχθὴν ἐρίζει μᾶλλον ἐραστής.*

POSTEIS] foreis ſeu poſteis, ex quibus conſtant fores, ſeu quæ ſunt in atrio domus ſupr. Od. 1. libro 3. *Cur inuidendis poſtibus. & nouo Sublime ritu moliar atrium?* & Virg lib. 2 *Ipſe inter primos correpta dura bipenni Limina perrumpit, poſteiſque à cardine vellit.* & Lucretius libro quarto. *poſteiſque ſuperbos Vngit amaracino.*

LIMINA DVRA, QVIBVS LVMB] ab hoc loco non abhorret ille Od 10 lib. 3. *Non hoc ſemper erit liminis, aut aquæ Cæleſtis patiens latus.*

NVNC GLORIAN. QVAMLIB. MVLIERC.] nũc vix dum Inachiæ amore ſolutus, Lyciſcum puerum quauis muliere molliorem perditè amo.

VNDE EXPEDIRE) quo me amore explicare, ac ſoluere non poſſint amici neque liberè monendo, ac reprehendendo: neque grauiter, & contumelioſè obiurgando.

LIBERA CONSILIA) infrà Satyr. 4. lib. 1. tria proponit, quibus ſua quiſque vitia corrigere poſſit, his verbis, *fortaſſis & iſtinc Largiter abſtulerit longa ætas, liber amicus, Conſilium proprium.*

NEC CONTVMELIAE GRAVES) quorum? vtrum etiam amicorum, qui mihi libera conſilia dederunt, an inimicorum, qui de nobis ſæpe melius merentur contumelioſè nos inſectando quàm blandi amici?

SED ALIVS ARDOR, &c.) alius amor. Lucret. lib. 4. non minimum hoc eſſe oſtendit è remediis amoris, *alio conuertere mentem: Et iacere humorem collectum in corpora quæque, Nec retinere ſemel conceptum vnius amore, Et ſeruare ſibi curam, certúmque dolorem. Vlcus enim viueſcit, & inueteraſcit alendo, Inque dies gliſcit furor, atque ærumna graueſcit, Si non prima nouis conturbes vulnera plagis, Volgiuagáque vagus Venere antè recentia cures.* M. Tull. lib. 4. quæſt Tuſcul. *Etiam nouo quodam amore veterem amorem tamquam clauum clauo eiiciendum putant.* Pauſanias in Ach. (vt ſuprà diximus) tradit aquam Selemni flu. mederi animis amore ſaucius.

PVELLAE CANDIDAE) Satyr. 2 lib. 1. *Candida, rectaque ſit.*

TERETIS) proceri: vel membris teretibus, ſolidis & politis. Od. 4. lib. 2. *teretes, que ſur.*

LONGAM RENOD. COM.) religantis: in nodum colligentis. alebant enim comam formoſi, & impudici pueri, vt annot. ſup. ad Od. 10. lib. 4.

IN MVLIEREM
fœdam & anum.

Ode XII. Dicolos diſtrophos: vt, Laudabunt alij claram Rhodon aut Mitylenen.

-uu-uu -- -- -uu --
-uu -uu -uu --

QVid tibi vis mulier nigris digniſſima barris?
Munera cur mihi, quídve tabellas
Mittis nec firmo iuueni, neque naris obeſæ?
Namque ſagacius vnus odoror,
Polypus, an grauis hirſutis cubet hircus in alis:
Quàm canis acer, vbi lateat ſus.
Qui ſudor vietis, & quàm malus vndiq. mẽbris
Creſcit odor, cùm pene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſedare: nec illi
Iam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili: iámque ſubando
Tenta, cubilia, tectaque rumpit,
Vel mea cum ſæuis agitat faſtidia verbis!
Inachia langues minus, ac me
Inachiam ter nocte potes, mihi ſemper ad vnum
Mollis opus. pereat malè, quæ te
Lesbia quærenti taurum, monſtrauit inertem,
Cùm mihi Cous adeſſet Amyntas:
Cuius in indomito conſtantior inguine neruus,
Quàm noua collibus arbor inhæret:
Muricibus Tyriis iterata vellera lanæ,
Cui properabantur? tibi nempe:
Ne foret æquaIeis inter conuiua, magis quem
Diligeret mulier ſua quàm te.

O ego non felix, quam tu fugis, vt pauet acreis
Agna lupos, capreaque leones.

QVID TIBI VIS] etiam hanc Odam in Gratidiã ſcriptam eſſe volunt veteres.

NIGRIS DIGNISSIMA BARRIS] valentiſſimis ac mentulatiſſimis amatoribus digniſſima: vel propriè & litteratè, elephantis, immanibus belluis digna. non viris. nonnulli exiſtimant ſignificari nefarium concubitum, id eſt, auerſum. in cod. Faer. neque vſquam alibi, ſi bene memini, ſcriptum eſt *Nigra digniſſ. barr.* Turnebus putat etiam dici poſſe, per Barros, hic non elephantos, ſeu Barrum illum, qui deformis, & niger erat, ſignificari: de quo Horat ſatyr. 4 lib. 1. *Nonne vides, Albi vt male viuat filius, vtque Barrus inops, &c.* & 6. eiuſd. lib. *vt ſi qui agrotet quo morbo Barrus, &c.* & 7. eiuſd. *Sen ias, Barros vt equis pracurreret albis.*

MVNERA CVR MIHI, QVIDVE.] malim ſic potius legi: *munera cur mihi, quidve tabellas Miſiti, &c.* vel, vt Canterus. *Munera quid mihi, quidve tab. &c.*

TABELLAS] litteras, epiſtolas.

NEC FIRMO.] non admodum ſtrenuo in certamine Venereo.

NEQVE NARIS OBESAE] ſic habent omnes ferè veter. cod. non *nec naris* ſignificat, hanc mulierem eſſe immundam ac fœtidam: quod cùm ita ſit, ſibi illius immunditiem, ac fœtorem virulentum placere non poſſe, vtpote qui ſit ſagaciſſimus, ac naris acutiſſimæ, atque emunctiſſimæ. Nam naris acutæ homines, ſunt ſagaciores, citiuſque ac melius odorantur, quàm qui narem habent obeſam atque obtuſam. ex quo *naris acuta* homo pro eo, qui acuto ingenio eſt: *naris obeſa*, pro pingui, & ſtupido vſurpatur. Satyr. 3. lib. 1 *minus aptus acutis Naribus horum hominum.*

NAMQVE SAGACIVS] Cic. ad Attic lib. 6. *Illud praterea μυστικὸν ἐπὶ ad te ſcribam: tu ſagacius odorabere.*

POLYPVS] polypus narium morbus, *caruncula eſt* (inquit Corn. Celſus lib. 6. cap. 8) *modo alba, modo ſub rubra, qua narium oſſi inharet, & modo ad labra pendens narem implet, modò retro per id foramen, quo ſpiritus à naribus ad fauces deſcendit, adeò increſcit, vt poſt vuam conſpici poſſit: ſtrangulátque hominem, maximè Auſtro, aut Euro flante: fereque mollis eſt, rarò dura*

AN GRAVIS HIRS. CVB. HIRC. IN] an inſit fœtor ille tæter in alis. Catullus ad Virronem, *Si cui iure, Virro, bonus ſacer alarum obſtitit hircus.* idem in Rufum, caprum appellat: *Ladit te quadam mala fabula, qua tibi fertur Valle ſub alarum trux habitare caper. Hunc metuunt omnes: neque mirum. nam mala valde eſt Beſtia, &c.* ibidem *naſorum peſtem* dicit. Horatius ad Torquat. lib. 1. epiſt. *capram Sed nimis arcta premunt olida conuiuia capra.* vbi tamen quidam per capras, meretrices ſignificari putant. Ad huiuſmodi autem alarum, & totius corporis odorem tollendum, mirum in modum valet cinaræ radix ſiue decocta cum vino bibatur, ſiue ex ea factum emplaſtrum, partibus corporis huic odori opportunis admoueatur.

QVIS SVDOR, &c.] loquitur iam ſecum de hac anu cum quadam exclamatione, in tertia perſona.

VIETIS] marcidis languidis, tempore corruptis, & imminutis. Vietum dictum à viendo, quod eſt, vincire, vt docet Varro lib. 4 de lingua Lat. M. Tull. de diuinat. lib. 2. *contactum aliquo morbo, bouis exta, & exiguum, & vietum cor fuiſſe.* Idem in Catone Maiore, *ſed tamen neceſſe fuit eſſe aliquid extremum, & tanquam in arborum baccis, terraque frugibus, maturitate tempeſtiua quaſi vietum, & caducum.* Iam cùm tertia huius nominis ſyllaba longa ſit, vt apud Lucr lib 1 *Nec ſupra caput eiuſdem cecidiſſe vietam Veſtem*, dicendum eſt duarum vocalium, ie & o fieri συνίζησιν, vt apud eundem Lucret. eodem libr. *ſeorſum* eſt diſſyllabum. *At neque ſeorſum oculi, neque nares, nec manus ipſa Eſſe poteſt animo, &c.* qua de re plura alias.

ET QVÀM MALVS VNDIQVE M. CR. O.] Ad hunc locum illuſtrandum valde mihi conferre videntur iſta Plautina, Moſtell. *quia ea ſtor. mulier rectè olet, vbi nihil olet. Nam iſta veteres, qua ſe vnguentis vnctitant, interpoles. Vetula, edentula, qua vitia corporis fuco occulunt: Vbi ſeſe ſudor cum vnguentis conſociauit, illico itidem olent, quaſi cùm vnà multa iura confundit coquus: Quid oleant, neſcias: niſi id vnũ, malè olere intelligas.*

PENE SOLVTO] pene meo à me depromto, nudato, & expedito: & ita accipiendum eſt verbum λύειν in Græco illo oraculo, quod Ageo ab Apolline editum refert Plutarchus: Ἀσκοῦ τὸν προὔχοντα πόδα μέγα φέρτατε λαῶν Μὴ λύσῃς πρὶν δῆμον Ἀθηναίων ἀφικέσθαι. nec illud Virgilij multum diſſimile eſt lib 3. Georg. *Solue mares, mitte in Venerem.* alij pene meo languente: alij *pene ſoluto* interpretantur re tranſacta. quod non placet. penem antiqui caudam vocabant, inquit Feſtus.

INDOMITAM RABIEM] libidinem effrenatam, & rabioſam.

PROPERAT] hæc anus. alij legunt *properas*: quos ego neque ſequor, neque refello. ſcripturam quam in omnibus codicibus reperi, tueor, ac retineo. Iam hoc totum *Indomitam properat rabiem ſedare* vno verbo, aut certè duobus expreſſit Lucret. lib. 4. *ſubat, ardet.* quem locum mox proferemus.

ILLI] anus, quidam volunt legi *illis*. vt ſubaudiatur membris. ſed reclamant omnes codices. volunt autem iidem legi hæc omnia in ſecunda perſona *properas, rumpis, ac ras*. quæ ſcriptura mihi placeret, ſi eam vetus aliquis codex comprobaret.

CRETA] ad candefaciendum, qualem vim habet & ceruſſa. Mart. lib. 6. *Pſi othiro nitet, aut acida latet oblita creta.*

STERC. FVG. CROCOD.] Paulus AEgineta ſcribit, crocodili terreſtris fimum porriginem, & furfures abſtergêre, his verbis, ἡ δὲ τοῦ χερσαίου κροκοδείλου κόπρος ἀκριβῶς ἀποσμήχει. Sola autem Libya terreſtreis crocodilos alit, vt ſcribit Pauſan. Corinth. duorum ferè magnitudine cubitorum. Iam verò è crocodili ſtercore, ſeu fimo, fucum fieri declarat & Clemens Alexan. his verbis, in mulieres ſuæ ætatis inuehens, Κροκοδείλων ἀποπάτοις χριόμεναι, καὶ τοῖς ἀφροῖς τῆς σηπεδόνος ἐγχριόμεναι, καὶ τοῖς ὀφρύσι τὴν ἀσβόλην ὑπογραφόμεναι, καὶ ψιμυθίῳ τὰς παρειὰς ἐντριβόμεναι. id eſt, Crocodilorum ſtercoribus vtentes, & ſpumis rerum putrium ſeſe vngentes, & ſupercilia fuligine denigrantes & ceruſa malas candefacientes.

SVBANDO] clunes agitando, libidinéque ardendo. Feſtus: *quidam autem ſuillum genus itcaren Veneri inuiſum eſſe prodiderunt, quia immundiſſimi ſunt ſues ex omni manſueto pecore, & ardentiſſima libidinis, ita vt opprobrium mulieribus inde tractum ſit, eum ſubare, & ſubire dicuntur.* Lucret. lib 4. *Nec ratione alia volucres, armenta, feraque, Et pecudes, & equa maribus ſubſidere poſſent, Si non, ipſa quòd illarum ſubat, ardet abundans Natura, & Venerem ſalientum lata retractat.* Κασαυρᾶν dicunt Græci: quod tamen verbum propriè locum habet in apris, & ſuibus. dicunt & ταυρᾶν: quod tractum eſt à vaccis taurum appetentibus.

TENTA] penem Catull. ad Gell. *Neſcio quid certè eſt, an vere fama ſuſurrat, Grandia te medij tenta vorare viri?* Itaque nomen *tenta*, diſtinctionis nota ſeparo à voce ſequente.

VEL MEA CVM] diſiunctio *vel* pertinet ad alterum *cùm*. quod antecedit ſuprà, *cùm pene ſoluto Indomitam properat, &c.* id eſt, vel cùm hæc anus verbis iracundis atque aſperis faſtidia mea exagitat

INACH. LANG. MIN. AC ME] verba vetulæ ad Hor. minus langues Inachiæ cõplexu, quam meo: minùs remiſſus, aut ignauus es cũ Inachia, quàm mecũ.

INACH.

Inac. ter nocte potes] honeſtè & pudenter verbum turpe tacuit quale eſt illud Terentianum Eunuch. *Ego illum Eunuchum, ſi ſit opus, vel ſobrius.* Et Virgil. Palæm. *Nouimus & qui te, transuerſa tuentibus hircis: Et quo, ſed faciles nymphæ riſere, ſacello.*

mollis] languidus, eneruatus.

opus] Venereum.

pereat male, quae te Lesb.] ordo eſt, pereat malè Lesbia læna, quæ mihi robuſtum aliquẽ, boniſque lateribus iuuenem quærenti, quæ mihi commonſtrauit ignauum, inualidum atque ad Venerem ineptum.

quaerenti taurum] validum, firmúmque iuuenem. Od 5. lib. 2. *nec tauri ruentis in Venerem, tolerare pondus.* taurus ſignificat etiam membrum viri obſcænum. ex quo verbum Græcum ταυρᾶν, quod dicitur de muliere libidine ardente & marem concupiſcente, vt modò dixi: & ἀταύρωτος puella, id eſt, intacta, & incorrupta.

Muricibus Tyriis iteratae] bis tinctæ, διβάφοις. vide ſupr. Od. 7. lib. 1. Optima autem habebatur purpura Tyria. Virg. Georg. 3. *Tyrio conſpectus in oſtro.* Idem 4. AEneid. *Tyrioque ardebat murice lana Demiſſa ex humeris.* Horat. ſat. 4. lib 2. *Et Tyrias dare circum illota toralia veſtes.* epiſt. 10. lib. 1. *Non qui Sidonio contendere callidus oſtro Neſcit Aquinatem, &c.* Nequis autem incautior fallatur, *iterata lana*, numeri ſingularis eſt patrij caſus.

Cui properabantur?] cui magna cum celeritate texebantur, vel ſarciebantur? vide annot ad Od. 7. lib. 2.

Ne for. aeq inter] vt omnium æqualium tuorum dici poſſes fortunatiſſimus, & puellæ, ſeu amicæ tuæ cariſſimus.

mulier sua] amica ſua.

O ego non felix] ſic habent noſtri libri veteres. alij tamen ſe in ſuis reperiſſe dicunt, *O ego infelix.* [Et verò ita profert hunc verſum Caſſius lib. 2. inſtitutionum grammaticarum, his verbis, *quia nemo dicit, ô ego, niſi exclamatio ſit, vt apud Horatium, O ego infelix, quem fugis, &c.*

vt pav. acr. agna lup.] ſic Theocr. in Cyclope, φεύγεις δ' ὥσπερ ὄις πολιὸν λύκον ἀθρήσασα, id eſt, fugis autem, vt ouis, quæ lupum canum vidit. Ouid lib 1. de arte. *Vtque fugit viſos agna nouella lupos.* vide ſup. ad Od. 4. huius lib. in princip.

capr. quae leon.] Hom ιλ.λ. Οἵ τε σε πεφρίκασι λέονθ' ὡς μηκάδες αἶγες. i. qui te horrent, vt leonem capræ.

AD AMICOS VT PLVVIO aëre, quo aliud facere non poſſunt, poculis indulgeant.

Ode XIII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Heroicus Hexameter Catalecticus: qualis ille, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen, hoc modo:

Horrida -uu tempe-ſtas ca-lum con- traxit & -uu imbres --

Secundus verò quiſque eſt Archilochius, conſtans Dimetro Iambico & Penthemimere heroica: id eſt, quatuor Iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo, deinde e duobus dactylis, & ſyllaba, hoc modo:

Niues u- que de u ducunt - - Iouem u- nunc mare -uu nunc ſylu-uu æ.

-uu -- -- -- -uu --

u- u- -- u- -uu -uu -

Horrida tempeſtas cælum contraxit: & imbres,
Niuéſque deducunt Iouem,
Nunc mare, nunc ſilua
Threicio Aquilone ſonant. rapiamus amici
Occaſionem de die:
Dúmque virent genua,
Et decet, obducta ſoluatur fronte ſenectus,
Tu vina Torquato moue
Conſule preſſa meo.
Cetera mitte loqui. Deus hæc fortaſſe benigna
Reducet in ſedem vice:
Nunc & Achæmenia
Perfundi nardo iuuat, & fide Cyllenéa
Leuare diris pectora
Sollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit Centaurus alumno,
Inuicte mortalis dea
Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus: quam frigida parui
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simois.
Vnde tibi reditum certo ſubtemine Parcæ
Rupere: nec mater domum
Cærula te reuehet.
Illic omne malum vino, cantúque leuato,
Deformis ægrimoniæ
Dulcibus alloquiis.

148

Horrida tempestas caelum] deſcriptio turbulentæ & ſpurcæ tempeſtatis, qualis eſt illa apud Homer. ὀδ. ε. Ὣς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον Χερσὶ, τρίαιναν ἑλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας Παντοίων ἀνέμων· σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε Γαῖαν ὁμοῦ, καὶ πόντον· ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ id eſt, Sic locutus nubeis contraxit, & conduxit vnum in locum, mare autem conturbauit, tridente in manus ſumto, omneis porrò variorum ventorum procellas excitauit, totámque terram ſimul & mare nubibus cooperuit. nox denique è cælo terræ incubuit Sed propius ad Horatianam accedit illa Anacreontis, Μεὶς μὲν δὴ Ποσειδεὼν ἕστηκε· νεφέλαι δ' ὕδατι βαρύνονται. Ἄγριοι δὲ χειμῶνες παταγοῦσι, id eſt, menſis autem nouember inſtat. nubes aqua grauidæ ſunt: feræ tempeſtates perſonant & percrepant. adde & illam Archilochi, Γλαῦκ' ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη κύμασιν ταράσσεται πόντος· ἀμφὶ δ' ἄκρα Γυρέων ὀρθὸν ἵσταται νέφος, id eſt, Glauce vide Profundum enim iam fluctibus turbatur mare: circum ſumma autem tecta, in orbẽ acta ſtat nubes.

et imbres, nivesqve dedvcvnt iovem] ita cælum & nubilum, niuibúſque, atque imbribus obſcurum, & turbulentum, vt videatur Iupiter in terram, ſeu in nubeis potius deſcendere. cælum enim (inquit Euripides) imbribus refertum in terram decidere cupit. ſic Euripides, ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος ὄμβρου πεσεῖν ἐς γαῖαν Ἀφροδίτης ὕπο. Fuit autem veterum opinio, quam ſecuti ſunt poetæ Iouem in nubeis deſcendere, cùm pluere, tonare, fulgurare cogitat. Lucr. lib. 6. *An ſimul ac nubes ſucceſſere, ipſe in eas tum Deſcendit, propè ut hinc teli determinet ictum?* Virg lib. 2. Georg. *Ipſe pater media nimborum in nocte, coruſca Fulmina molitur dextra.* idem ibid. *Tum pater omnipotens fœcundis imbribus æther Coniugis in gremium lætæ deſcendit.* Idem in Bucolib. *Iupiter & læto deſcendet plurimus imbri.* Hom. ἰλ. λ τότε δὴ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Ἴδης ἐν κορυφῇσι καθέζετο πιδηέσσης Οὐρανόθεν καταβάς· ἔχε δὲ στεροπὴν μετὰ χερσίν. Ἶριν δ' ὄτρυνε χρυσόπτερον ἀγγελέουσαν, id eſt, Tunc autem pater hominum & deorum in Idæ montis fontibus circumfluentis verticibus ſedebat cùm e cælo deſcendiſſet. habebat autem fulgur in manibus. Irin porrò aureis alis præditã properare iuſſit nunciaturam, &c. Petr. Arbiter, *Sanguineoq. rubens deſcendit Iupiter imbre.*

SILVAE]diæreſis.vt Od.23. lib. 1. *non ſine vano Aurarum, & ſiluæ metu.*

THREICIO]Thraeio. vt ſup. Od. 24.lib. 1. *Threicio blandius Orpheo.* quòd Aquilonem Thracium appellat, de eo lege annot.ad Od 25 lib.1.

RAPIAMVS AMICI OCC. DE DIE] arripiamus (inquit) ex hoc die occaſionem hilariter viuendi. Eſt autem vſus verbo ad rem aptiſſimo, quemadmodum Ennius, *viue Vlyſſes, dum licet, Oculis poſtremum lumen radiatum rape.* *Non dixit cape, non pete* (inquit M. Tull de oratore 3.) *haberet enim moram ſperantis diutius eſſe ſeſe victurum, ſed rape. hoc verbum eſt ad id aptatum, quod antè dixerat, Dum licet.* ſic ſuprà Od. 8.lib. 3. *Dona præſentis rape lætus horæ.*

DVMQVE VIRENT GENVA] hae de re ſuprà diximus ad Od.9.lib 1. & 13 lib.4. ſed mihi videtur Horatius hoc loco Theognidem exprimere voluiſſe: qui poſt illa. quæ dixit de homine iam mortuo, ac ſepulto, nulla eum amplios re delectari, nulla poſtea voluptate potiri, addit, Ταῦτ' ἐσορῶν κραδίην εὖ τέρπεο, ὄφρα τ' ἐλαφρὰ γούνατα, καὶ κεφαλὴν ἀτρεμέως προφέρῃς, id eſt, *Hac cernens vinum iucunde dum mihi membra Sana virent, & dum ſtat caput intrepidum.* veteres autem per genuum viriditatem, vireis corporis integras ſignificat, vt apud Homerum, Agamemnon optat Neſtori, vt qualis eſt animo, talibus ſit & genibus. ſic Homer. ἰλ. δ. Ὦ γέρον, εἴθ', ὡς θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοισιν, ὥς τοι γούναθ' ἕποιτο, βίη δέ τοι ἔμπεδος εἴη, id eſt, ô ſenex, vtinam, qualis tibi animus eſt, talia eſſent & genua, viréſque firmæ & ſtabiles. & Theocr. Κυνίσκας ἔρωτι vltimo verſu ποιεῖν τι δεῖ ἆς γόνυ χλωρόν id eſt, faciendum aliquid eis eſt, quibus viride eſt genu. Iterum Homer. ἰλ. ι. εἰσόκ' ἀϋτμὴ ἐν στήθεσσι μένῃ καί μοι φίλα γούνατ' ὀρώρῃ. id eſt. donec ſpiritus in præcordiis maneat, & mihi cara genua ſurſum moueantur, & ſurgant. idem ἰλ. ν. ἄρρηκτον, ἄλυτον, τὸ πολλῶν γούνατ' ἔλυσεν. id eſt, belli vinculum irruptum & inſolubile, quod multorum genua ſoluit? id eſt, quod multis exitio fuit, ſeu interitum attulit. eodem pertinent illa apud eundem ſæpe repetita. Ἀλλ' ἤτοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, id eſt, At verò hæc in deorum genibus ſita ſunt.

ET DECET]]dom fert ætas. Hor.inf.epiſt. ad Iul. Florum lib. 2 epiſt. vlt. *laſciua decentius ætas.* Tibull. eleg. 1. libro primo. *Iam ſubrepet iners ætas, nec amare decebit, &c.*

ORD. SOLV. FR. SENECT.]ſenectus hoc loco fortaſſe non ætatem, ſed ætatis vitium triſtitiámq. ac ſeueritatem ſenilem ſignificat, vt & ſenium. M. Tullius pro Milone, *tota ciuitas confecta ſenio eſt.* Statius in Sinephœbis, *tibi ego Antiphe, has fero, inquit. ſenium eſt, cum audio.* hoc igitur dicit, explicetur, ſeu exporrigatur frons: obducta, id eſt, contracta, & corrugata.

TV VINA TORQ. MOVE, &c.]Suprà Od.21.lib. 3. *moueri digna bono die.* moue igitur, loco ſcilicet profer ex cella, ſeu apotheca.

TORQVATO MEO] Horatius natus eſt L.Manlio Torquato, & M Aurelio Cotta Conſulibus. vt ſuprà ea Ode, quam modò diximus. notabantur autem cadi Coſs. nominibus. ita eorum tempus ſignificabatur, ex quo more illa nata ſunt, *prima nota, de meliore nota, & interiore nota.* Ode tertia libri ſecundi, *Interiore nota Falerni.*

PRESSA]calcata. vt ſuprà Od.12. lib. 4. *Sed preſſum Calibus ducere Liberum ſi geſtis.* alter Od. 29. lib. 3. *Preſſa tuis balanus capillis.*

MITTE]omitte. vt epiſt. ad Torq. *Mitte leues ſpes, & certamina diuitiarum.*

REDVCET]reſtituet. Priſc. legit *reddueet.*

VICE)viciſſitudine. Od.4.lib. 1. *Soluitur acris hiems grata vice veris, & Fauoni.* alter ſuprà Od. 14. lib.4. *plus vice ſimplici.*

ACHAEMEN. PERS. NARDO) Perſico vel Aſſyrio vnguento nardino, vt ſuprà Ode 11. lib. 2. *Aſſyriaque nardo Potamus vncti.* & Od.7 eiuſd. lib. *nitentes Malobathro Syrio capillos.* ſic Anacr. Ἐμοὶ μέλει μύροισι καταβρέχειν ὑπήνην. nardus Achæmenia ab Achæmene Perſarum, & Aſſyriorum Rege Ode 1. lib. 3. *Achæmeniúmque coſtum.* & Od.12 lib. 2. *quæ tenuit diues Achæmenes.*

FIDE CYLLENEA] lyra Mercuriali, à Mercurio inuenta vel conformata.

LEVARE DIRIS PECT. SOLLICITVD.] curis animos leuare ſuprà Od. 11.lib.4. *minuentur atræ Carmine curæ.* & Od 32.lib. 1. ad Barbytum. *ô laborum dulce lenimen.* & hac Ode infr. *Illic omne malum vino, cantúque leuato.*

NOBILIS VT GRANDI CEC.] Chironem ſignificat: cuius pater Saturnus, mater Philyra, vxor Chariclo, de quo ſic Apollon. lib. 1. Argon. Ἔνθ' ἴσαν ἐς Χείρωνα, τὸ μὲν ἄλλα μὲν ἵππῳ, ἄλλα θεῷ ἀτάλαντον ἀμοιβάς τίκτεν ἑαυτῷ, id eſt, vbi Chironme ingẽtem partim equo, partim Deo ſimilem lecto alterno peperit: fuit autem hic Chiron præſtantiſſimus doctor, ac magiſter, ſiquidem ei Deus vnus AEſculapius, & duo clariſſimi Heroes, Iaſon, & Achilles traditi ſunt educandi, & inſtituẽdi. Atque AEſculapium quidem medicinam docuit, vt teſtatur Pindarus εἰδ. γ. πυθ. καί μιν (AEſculapium) Μάγνητι φέρων πόρε Κενταύρῳ διδάξαι πολυπήμονας ἀνθρώποισιν ἰᾶσθαι νόσους. Iaſon autem ait apud eundem Pindarum εἰδ. δ. πυθ. ſe à parentibus ſuis Chironi traditum eſſe educandum, his verbis, Κρονίδᾳ δὲ τράφεν Χείρωνι δῶκαν. quod item confirmat Heſiodus in Theogonia, Αἴσονι δὲ τέκεθ' υἱὸν Ἰάσονα ποιμένα λαῶν, ὃν Χείρων θρέψεν ἐνὶ Πηλίῳ ὑλήεντι. Achillem præterea (quemadmodum hic declarat Horatius) erudijt, eique præcepit in primis, vt pietatem in Deos, & in parentes coleret: quod prodidit Pindarus εἰδ. ϛ. Πυθ. τάν ποτ' ἐν οὔρεσι φαντὶ μεγαλοσθενεῖ Φιλύρας υἱὸν ὀρφανιζομένῳ Πηλείδᾳ παραινεῖν, μάλιστα μὲν Κρονίδαν, βαρύοπαν στεροπᾶν κεραυνῶν τε πρύτανιν θεῶν σέβεσθαι· ταύτας δὲ μή ποτε τιμᾶς ἀμείρειν γονέων βίον πεπρωμένον id eſt, hanc præceptionem, ſeu monitionẽ quondam aiunt in montibus Philyræ filium magnis viribus prædito Achilli parentibus orbato dediſſe, maximè quidem deorum Saturnium grauiſonum fulgurum, & fulminum moderatorem colere & venerari, hoc verò honore numquam parentum vitam fatis datam priuare. idem Pind. de Achil. εἰδ. γ. Νεμ. ξανθὸς δὲ Ἀχιλλεὺς τὰ μὲν μένων Φιλύρας ἐν δόμοις, παῖς ἐὼν ἄθυρε μεγάλα ἔργα, χερσὶ θαμινὰ βραχυσίδαρον ἄκοντα πάλλων, μάχᾳ λεόντεσσιν ἀγροτέροις ἔπρασσεν φόνον, κάπρους τ' ἔναιρεν &c. id eſt, flauus autem Achilles in domo Philyræ. & Chironis habitans, puer cùm eſſet, ludos ſerios ludebat, crebrò manibus telum mucrone ferreo celerrimẽ iaciens, leonibus immanibus cædem pugna inferebat, apróſque interficiebat, &c.

GRANDI]non ætate, ſed genere, animo, indole, & ſpe rerum gerendarum.

ALVMNO] Achilli, quem aluit, atq erudiit. alumnus ſemper eum ſignificat, qui alitur, quamuis amicus quidam meus aliter ſentiat. epiſt.4. lib.1. *Quid voueat dulci nutricula maius alumno, &c.* innumerabilia ſunt alia ex bonis ſcriptoribus exempla.

MORTALIS, DEA] ineſt antitheſis in his duobus nominibus.

NATE PVER THETIDE]vbique Homerus Achillem Thetidis filium facit: & item Pindarus. alij autem, (vt tradit interpres Apollonij lib. 1. Argon.) à Philomela quadam natum eſſe volunt. Catullus in pulcherrimo illo, & elegantiſſimo carmine de Pelei, & Thetidis nuptiis, ab Homero, & Pindaro diſſentiens, ſcribit Thetidem ſibi turpe eſſe non duxiſſe Peleo mortali nubere. Nam apud Homerum ἰλ. σ. Thetis in maxima ſuarum miſeriarũ parte numerat, quòd ipſa immortalis mortalis lectum & complexũ ſubire

coacta

coacta ſit. his enim verbis de Ioue queritur, Ηφαιϛ' ὦ ἄγα δή τις, ἔτλη θεαῖς ἐν Ὀλύμπῳ, Τέαως δ' ἐπὶ φρεσὶν ᾔσσαι ἀίξαντα κύδεα λυγρά, Ὅσσ' ἐμοὶ ἐκ πασέων κρονίδης Ζεὺς ἄλγε' ἔδωκεν; &c. deinde paullò poſt, καὶ ἔτλην ἀνέρος εὐνὴν Πολλὰ μάλ' οὐκ ἐθέλουσα. Pindarus autem in Nem. carm. 4 perſpicuè ſignificat, Thetidem, cùm eam Iupiter in matrimonium Peleo collocare vellet, ſeſe in ignem, leonem, atque alias formas, Protei in morem, vertiſſe: Peleum verò his omnibus repreſſis ac ſuperatis, eius nuptias expugnaſſe. Verba Pindari ſunt hæc de Peleo, Πῦρ δὲ παγκρατὲς θρασυμαχάν τε λεόντων ὄνυχας ὀξυτάτους ἀκμὰν καὶ δεινοτάτων σχάσαις ὀδόντων ἔγαμεν ὑψιθρόνων μίαν Νηρεΐδων id eſt, Peleus autem, cùm ignem omnia ſuperantem, & audacium leonũ acutiſſimos vngueis, aciémq. horribilium dentium cohibuiſſet, vnam ex Nereidibus vxorem duxit. Idem Iſthm. ᾠδ. 8. narrat, Iouem & Neptunum Thetidis amore mirum in modum flagraſſe, déque eius nuptiis diu inter ſe contendiſſe: ſed Themin, ne has nuptias ita cupidè expeterent, diſſuaſiſſe, quia à Parcis conſtitutum, & prędictũ eſſet, eum, qui ex Thetide naſceretur, patre meliorem ac præſtãtiorem futurum, telúmque Iouis fulmine potentius, miſſurum, ſi Iupiter eam duceret vxorem: aut Neptuni tridente, ſi Neptuno Thetis nuberet. Verba Pindari ſunt hæc, Εἶπε δ' εὔβουλος ἐν μέσοισι Θέμις εἵνεκεν πεπρωμένον ἦν φέρτερον γόνον ἄνακτα πατρὸς τεκεῖν ποντίαν θεόν, ὃς κεραυνοῦ τε κρέσσον ἄλλο βέλος διώξει χερί, τριόδοντός τ' ἀμαιμακέτου Διί μισγομέναν, ἢ Διὸς παρ' ἀδελφεοῖσιν cum Pindaro congruit & Apollonius lib. 4. Argon. Ἔμπης δ' οὐ μεθίεσκεν ὀπιπτεύων ἀέκουσαν, Εἰσότε οἱ πρέσβειρα Θέμις κατέλεξεν ἅπαντα, Ὥς δή τοι πέπρωται ἀμείνονα πατρὸς ἑοῖο Παῖδα τεκεῖν, id eſt, verumtamen non intermittebat eam inuitam obſeruare, donec veneranda Themis ei omnia expoſuit, nempe fatale eſſe, filium, qui ex ea naſceretur, patre ſuo meliorem futurum. Homeri interpretes tradunt ἰλ. α. Iouem Thetidem vſque ad Caucaſum mõtem eſſe perſecutum, ſtuprumque ei per vim inferre conatum, verùm à Prometheo, ne id faceret, eſſe deterritum.

TE MANET] tibi debetur, tibi parata eſt. vide ſuprà annot. ad Od. 28. lib 1.

ASSARACI TELLVS] ſic Virg. Æneid. 1. Aſſaraci domum eos, qui à Troianis orti ſunt, appellat. *veniet luſtris labentibus ætas, Cum domus Aſſaraci Phthiam, claráſque Mycenas Seruitio premet.* Aſſaraci autem, & duorum eius fratrum Ili & Ganymedis pater fuit Tros, Trois Erichthonius, Erichthonij Dardanus, Dardani Iupiter. Aſſaraci filius Capys Anchiſæ pater. Ili filius Laomedon, Laomedontis Priamus. vide Homer. ἰλ. υ & Dionyſium Halicarnaſſ. Ῥωμ. ἀρχαιολ. α. Aſſaraci tellurem Troiam intellige.

SCAMANDRI FLVMINA] ſic ſup. Od. 6. lib. 2. *Galeſi flumen.* Scamandrus & Simois Troiæ filij. Homer. ἰλ. μ. princip. δῖός τε Σκάμανδρος, Καὶ Σιμόεις, ὅθι πολλὰ βοάγρια καὶ τρυφάλειαι Κάππεσον ἐν κονίῃσι, &c. id eſt, diuinúſque Scamander, & Simois, in quos fluuios multa ſcuta, multæ caſſides deciderunt.

VNDE TIBI REDITVM] Achilli fuiſſe fatale ad Troiam mori declarat Homer. ἰλιάδ. α. ſub perſona Thetidis, Αἴθ' ὄφελες παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος, καὶ ἀπήμων Ἧσθαι, ἐπεί νύ τοι αἶσα μίνυνθά περ, οὔ τι μάλα δήν. Νῦν δ' ἅμα τ' ὠκύμορος καὶ ὀϊζυρὸς περὶ πάντων Ἔπλεο id eſt, debebas apud naueis ſine lacrymis & ſine incommodis & malis ſedere: quoniam tibi fatale eſt non diu viuere. Nunc autem ſimul & vitæ breuis, & calamitoſus ſupra mortaleis omneis natus es.

SVBTEMINE] *ſubtemine* legendum vt eſt ſcriptum in omnibus cod manuſcriptis, Vaticanis & fratr Ian. Rain. Vrſ. Toro. Clericano, Nicotianis, Ruſſard. ceteris. non *ſubtegmine.* & item apud Catull. carmine de nupt. Pelei, & Thetid. *Currite ducentes ſubtemina currite fuſi* eſt autem ſubtemen filum, quod ſtamini ſubtexitur: vel, vt Varro, quod ſubit ſtamini. ex quo loco quidam dicendum putant *ſubſtamen.* ſed errant. Terent. in Heauton. *anus ſubtemen nebat* vbi vulgò legitur *ſubtegmen.* Tale autem eſt illud Virg. de Lauſo libro 10 ÆEneid. *Extremaque Lauſo Parcæ fila legunt.*

MATER CAERVLA] Pindarus ποντίαν θεόν, id eſt, marinam Deam appellat. idem Horatius ſupr Od 17. lib. 1. Circen vitream. id eſt, marinam, & in aqua habitantem. Nam marinis dijs, glaucus, & cæruleus color tribuitur, vt ſuprà diximus.

ILLIC OMNE MALVM &c.] apud Hom. ἰλ. ι. qui ad Achillem, vt illum placarent, miſſi ſunt, offendunt eum in naui citharæ cantu ægritudinem animi leniẽtem. ſic Hom. Τὸν δ' εὗρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ Καλῇ δαιδαλέῃ &c. Heſiodus autem in Theog. maximum dicit hominibus eſſe ægritudinum, & mœrorum ſolatium, ac leuamentum, ſi quis cantor Muſarum famulus ac miniſter eorum, qui olim vixerint, Deorumque immortalium laudes cantibus & carminibus ſuis concelebret versus Heſiodi poſuimus ad Od. 26. lib. 1. Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς Μουσάων θεράπων, &c. & Pind ᾠδ. 3. Νεμ. ſub extrem. ἐν' αἰοιδαῖς δὲ καὶ ῥᾳθυμῶν καί τις κάματον θῆκεν, id eſt, cantibus autem etiam nonnulli laborem ſuum leuiorem reddiderunt. Quin ſenex ille Simulus apud Virg. in moreto. laborem ſuum cantũ leuat. *Alternatque vices, modò ruſtica carmina cantat, &c.* Itaque meritò hoc loco Hor. vinum & cantum ægritudinis alloquia, id eſt, ſolatia, καὶ παραμύθια appellat.

AEGRIMONIAE] ægritudinis. vtitur infrà Od 17. eodem nomine. *Faſtidioſa triſtis ægrimonia.* Cic. ad Att. lib. 12 *ferrem grauiter ſi noua ægrimonia locus eſſet.*

DEFORM. AEGR. DVLCIB. ALLOQ.] Sic reperi ſcriptum in omnibus cod. manuſcr. tum Vatic. tum aliis ſine copulatione & ante vocem *alloquiis.* neque eſt quòd quiſquam de ſcripturæ veritate dubitet. corruperant autem hunc locum ij homines, qui cùm in litt. cæcutiant, videri tamen volunt perſpicaces, atque oculati. hæc igitur verba *dulcibus alloquiis* coniungẽda ſunt cũ illis, quæ antecedũt, *vino, cantuq.* vt vinũ & cantũ intelligamus dici ab Horat. ęgritudinis alloquia, i. vt Latini loquũtur, ſolatia. Græci enim ſolatiũ παρηγορίαν, & παραμύθιον nominãt. i. verbũ de verbo alloquiũ. [Valer Max. lib. 2. c 7. *incerta gratulandi prius, an alloquendi eſſet officio fungeretur.* Idem lib 4. cap. 6. *coniuges eorũ illuſtri ibi ſanguine, velut alloquium pereunti viros impetrato à cuſtodibus aditu carcerem intrauerunt, &c.*] Atque hunc locum ita eſſe intelligendum vir quidam doctiſſimus profeſſus amicum, & meo me quaſi onere leuare, meáſque parteis agere geſtiens, non ita pridem docuit.

248 AD MECOENATEM, IDEO cœptos Iambos non abſoluere, quia Phrynes amore vreretur.

Ode XIIII. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt: qualis, Laudabunt alij clarum Rhodon, aut Mitylenen.

Mollis in-uu ertia -uu cur tan -- tam dif-- fuderit -uu imis --

Secundus autem quiſque eſt Iambicus Archilochius dimeter Acatalectus, qualis ille, Amice propugnacula, hoc modo: *Obli-- uio u nem ſen--ſibus uu*

-uu -uu -- -- -uu --
-- u- -- uu

MOllis inertia cur tantam diffuderit imis
Obliuionem ſenſibus,
Pocula Lethæos vt ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas occidis ſæpe rogando
Deus, deus nam me vetat

Incepto olim promiſſum carmen, iambos
Ad vmbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
Anacreonta Teium:
Qui perſæpe caua teſtudine fleuit amorem.
Non elaboratum ad pedem.
Vreris ipſe miſer. quòd ſi non pulchrior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tua. me libertina, neque vno
Contenta, Phrynem macerat.

MOLLIS INERTIA] mollities μαλακότης, laboris impatiens ignauia.

DVCENTA SOMNOS] adducentia, ſeu afferentia ſomnos, ὑπνωτικά, ὑπνοποιά quæ ſomnos gignunt, & (vt Virg. loquitur) *ſoporifera.* aliter dixit idem Virg. lib. 4. *potes hoc ſub caſu ducere ſomnos?*

TRAXERIM] hauſerim, biberim. Virg. AEneid. 6. *Lethæi ad fluminis vndam Securos latices, & longa obliuia potant.* ſic Horat. ſat. 6. lib. 2. *Ducere ſollicitæ iucunda obliuia vitæ.*

OCCIDIS SAEPE ROGANDO] toties me rogas, vt eneces perſæpe me rogas.

DEVS, DEVS] Cupido deus potentiſsimus & imperioſiſsimus magna autem vis ineſt in huiuſmodi repetitionibus *Ilion, Ilion.* Od. 3. lib. 3. *Poſtume, Poſtume.* Od. 13. lib. 2. *Ibimus, Ibimus.* Od. 17 eiuſdem.

AD VMBILICVM ADDVCERE] abſoluere, finire. ſolebant enim veteres illi librorum ſuorum tegumenta vmbilicis ornare. Catull. ad Varum, *Noui vmbilici, lora rubra, membrana Dereċta, plumbo & pumice omnia æquata.* Martial. lib. 4. *Ohe, iam ſatis eſt, ohe libelle, Iam peruenimus vſque ad vmbilicos.* Fiebant autē vmbilici ex ligno, aut ebore, aut aliquo alio oſſe.

NON ALITER SAMIO] Bathyllum Anacreontis delicias fuiſſe, ex eius carminibus intelligere licet.

ANACREONTA TEIVM: ſup. Od. 17. lib 1. *& fide Teia Dices laborantes in vno, &c.* Traditum eſt, Anacreontem interrogatum, cur carmina non ſcriberet in Deos, ſed in pueros, reſpondiſſe hos nobis deos eſſe. Pindarus quidem qui Anacreonte poſterior fuit, ſcribit ἰσθμ. ᾠδ. ϛ. veteres poëtas lyricos formoſorum puerorum amores canere ſolitos eſſe: non enim illo tempore Muſam mercenariam, neque lucri ſtudio deditam fuiſſe. verba Pindari ſunt hæc, οἱ μὲν πάλαι ὦ Θρασύβουλε φῶτες, οἳ χρυσαμπύκων ἐς δίφρον μοισᾶν ἔβαινον, κλυτᾷ φόρμιγγι συναντόμενοι ῥίμφα παιδείους ἐτόξευον μελιγάρυας ὕμνους, ὅστις ἐὼν καλὸς εἶχεν Ἀφροδίτας εὐθρόνου μνάστειραν ἁδίσταν ὀπώραν. ἁ μοῖσα γὰρ οὐ φιλοκερδής πω τότ᾽ ἦν, οὐδ᾽ ἐργάτις &c. id eſt, Veteres quidem illi, ô Thraſybule, quicumque in Muſarum aureis redimiculis ornatarum currum aſcenderant cum inſigni cithara rationem habentes, continuò puerileis iaculabantur dulceis cantus, ſi quis forma præſtans ætatis maturæ florem dulciſsimum Veneris memorem præ ſe ferret. Muſa enim nondum erat lucri cupida, neque mercenaria.

NON ELAB. AD PEDEM] ex Anacreontis paucorum, qui ad nos peruenerunt, verſuum lectione, cuiuis intelligere licet, incredibilem in eo eſſe carminis facilitatem, ac ſimplicitatem: ſed quam tamen nullus labor, nulla cura, nulla cogitatio conſequi poſſe videatur.

VRERIS IPSE] Tu quoque Mæcenas amore flagras, miſer

QVÒD SI NON PVLCHR. IGN] id eſt, quòd ſi Helena, quæ Paridem amore incendit, vel quæ Troiani incendij cauſa fuit, non fuit tua puella formoſior: tuo te bono oblecta, eòque fruere: vel eo contentus eſto. ambiguum ineſt in voce *ignis* Nam Helena & incendij Troiani cauſam attulit, & Paridem amore inflammauit: quod vtrumque ignis appellatione declaratur. Virgil Palæm. *meus ignis Amyntas.* Idem AEneid. 3. *Phrygiique penates Quos mecum a Troia, mediiſque ex ignibus vrbis Extuleram.*

OBSESSAM ILION] Troiam obſeſſam. Quidam libri vet. habent, *Pergamam Ilion.*

NEC VNO CONTENTA] Terentius Eunucho, *quia Neque tu vno eras contenta, neque ſolus dedit.*

PHRYNE] commemoratur ab Athenæo lib. 14. meretrix huius nominis Phryne Theſpienſis, vſque adeò venuſta, & eximia forma, vt, cùm in iud cium capitis adducta eſſet, plurimiſque & grauiſsimis criminibus premeretur, nulla ei res alia ad abſolutionem fuerit ſuffragata, quàm formæ præſtantia. Nam Hyperides orator, qui eam defendebat, cùm eſſet hæc opinio, iudices eam condemnaturos, conſtituit eam in eorum conſpectu. tunicáſque à pectore abſcindit, vt nudas eius papillas, & nudum pectus aſpicerent: tantámque & oratione, & hoc facto iudicu miſericordiam commouit, cùm eam tamquam Veneris ſacerdotē oleo perfudiſſet, vt iudices, religione quadam animis eorum occupatis, ac deterritis, non ſint auſi Veneris ſacerdotem & antiſtitem condemnare. qua abſoluta Euthias accuſator iratus quòd è iudicio victus in re tam aperta diſceſsiſſet, nullam poſtea cauſam dixit. Hanc illam Phrynen eſſe puto, quæ cum Venerem auream Delphis dedicaſſet, & appēdiſſet: inſcripſit ei Veneris ſtatuæ Diogenes Cynicus, τῆς ἀπὸ τῶν ἑλλήνων ἀκρασίας: id eſt, *Græcorum incontinentiæ monumentum.* Cùm ſuperiora illa ex Athenæo de Phryne ſcripſiſſem, quadriennio pòſt, iuuenis quidam, eruditus quidem ille, ſed plus nimio φιλονεικότερος reprehendit me quòd apud Athenæum ita legiſſem, vt habent omnes editiones, quas vidi, τὴν ὑποφῆτιν καὶ ζάκορον ἀφροδίτης ἐλαίῳ χειρισάμενος: itáque vertiſſem, *cum eam tamquam Veneris ſacerdotem, & antiſtitam oleo perfudiſſet, &c.* quoniā, inquit, perſpicuum eſt, legendum eſſe ἐλέῳ χειρισάμενος, quod valet, ſi verbum verbo reddas, *miſericordia vſus:* id eſt, miſericordia, vt ille interpretatur, commota. Cui ego hoc reſpondeo, primum lectionem receptam ἐλαίῳ χειρισάμενος, viſam mihi eſſe tolerabilem, & probabilem. Nam veteres, deorum aras ac ſtatuas, diuinóſque homines oleo perfundere ſolebant. Verbi gratia, Plato lib. 3 de rep. facit Homerum amandari in aliam ciuitatē è ſua, oleo perſuſum & lana coronatū. ſic enim Plato, ἀποπέμποιμεν τε εἰς ἄλλην πόλιν μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέαντες καὶ ἐρίῳ στέψαντες: quē locum cum his verbis expreſsit Maximus Tyrius λόγῳ κεφαλὴν στεφανώσας τὸν ποιητὴν καὶ χρίσας μύρῳ, id eſt, cùm poetam coronaſſet, vnguentoque perunxiſſet. Et Alexander Magnus, cùm in Sigæum perueniſſet Columellā in tumulo Achillis defixam vnguento perunxiſſe dicitur. deinde ἐλαιοχριστῆσαι pro miſericordiam commouere non magis vſitatum eſſe, quàm ἐλαίῳ χρίειν pro oleo vngere. Poſtremò me non eſſe tam acutum aut ſagacem vt, quæ apud ſcriptores antiquos reperiuntur, probabiliter, & commodè dicta, ea immutare ſine auctoritate codicum manuſcriptorum poſsim. De hac eadem Phryne ſic Arnobius lib. 6. aduerſus genteis, *Phryne illa Theſpiaca (ſicut illi referunt, qui negotia Theſpiaca ſcriptitarunt) cùm in acumine ipſo eſſet pulchritudinis, venuſtatis & floris, exemplar fuiſſe perhibetur cunctarum, quæ in opinione ſunt. Venerum, ſiue per vrbes Græcias, ſiue quo iſte fluxit amor talium, cupiditáſque ſignorum. Itaque artifices omnes, ipſis iiſdem qui temporibus extiterunt, quibus primas dabat exprimendarū ſimilitudinū, veritas, omni cu a ſtudioque certabant ſilum capitis proſtitutæ Cythereæ in ſimulacra traducere: ardebant artificum ſcita, altérque alterum vincere contētioſa æmulatione quærebāt, non Venus vt auguſtior fieret, ſed vt Phryne pro Venere ſtaret.* hanc eandem commemorat Lucill. in Sat. *Phryne nobilis illa vbi amatorem improbius quem, &c.*

AD NEAERAM, CONQVErens periuriis illius ſe deceptum.

Ode XV. Dicolos diſtrophos: vt, Mollis inertia cur tantam diffnderit imis.

-uu — — — -uu —
— u— u— uu

149 NOx erat, & cælo fulgebat luna ſereno
Inter minora ſidera,
Cùm tu magnorum numen læſura deorum
In verba iurabas mea,
Arctius, atque edera procera aſtringitur ilex
Lentis adhærens brachiis:
Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion
Turbaret hibernum mare:
Intonſóſque agitaret Apollinis aura capillos
Fore hunc amorem mutuum.
O doliturа mea multùm virtute Neæra:
Nam, ſi quid in Flacco viri eſt,
Non feret aſsiduas potiori te dare nocteis,
Et quæret iratus parem.
Nec ſemel offenſæ cedet conſtantia formæ,
Si certus intrarit dolor.
At tu quicumque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo:
Sis pecore & multa diues tellure licebit,
Tibíque Pactolus fluat.
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati
Formáque vincas Nirea:
Eheu, tranſlatos aliò mærebis amores:
Aſt ego vicissim riſero.

Nox ERAT] ſic Virgil. Æneid.3. *Nox erat, & terris animalia ſomnus habebat.* & 4. *Nox erat, & placidum carpebant feſſa ſoporem Corpora, &c.* Apollon. lib.3. Argon. Νὺξ μὲν ἔπειτ' ἐπὶ γαῖαν ἄγεν κνέφας. οἱ δ' ἐνὶ πόντῳ Ναῦται εἰς Ἑλίκην τε, καὶ ἀστέρας Ὠρίωνος Ἔδρακον ἐκ νηῶν, id eſt, Nox erat, ſeu nox in terram tenebras adduxerat nautæ autem ad Helicam, & Orionem è nauibus aſpectum defigebant. Et Varro, *Deſierant latrare canes, vrbéſque ſilebant: Omnia noctis erant, placida compoſta quiete.*

ET CAELO FVLG. LVNA SER. INT. MINORA.] ſuprà Od. 12. lib. 1 *velut inter ignes Luna minores.* & carm ſæcul. infrà. *Siderum regina bicornis.*

CVM TV MAGN. NVMEN LAES. DEOR.] id eſt, cùm tu peieratura Dij magni autem ſunt Iupiter Minerua, Apollo, & ij, quos Æneas præter Deos penates, id eſt, deos familiares qui domi colebantur, ſecum in Italiam attulerat. Nam dij magni publice, Penates priuatim, colebantur. Ennius, *Dono, ducite, doque volentibus cum magnis Dijs* Virgil. lib. 3. Æneid. princip. *Cum ſociis, natoque, penatibus, & magnis Dijs.*

IN VERBA IVRABAS MEA] iurare in verba, ſermo militaris. Cæſar lib. 1. de bello ciuili. *Princeps Petreius in hæc verba iurat ipſe: ad idem iuſiurandum adigit Afranium: ſubſequuntur tribuni militum.* T. Liuius lib. 3. *Nobis verò* (inquit Quinctius) *nihil delectu opus eſt, cum quo tempore P. Valerius ad recipiendum Capitolium arma plebi dedit, omnes in verba iurauerint, conuenturos ſe iuſſu conſulis.* Idem libro quadrageſimo quinto, *omnes, qui in conſulis verba iurauerint.* Horatius Od. prox. *Sed iuremus in hæc, ſimul imis ſaxa renarint Vadis leuata, ne redire ſit nefas.* & epiſt. 1 lib. 1 *Nullius addictus iurare in verba magiſtri.* eſt autem in verba iurare, verbis ab altero conceptis, iurare ſe ita feciſſe, vel non: facturum, vel non. verumtamen non diſsimulabo, me ſcriptum reperiſſe in lib. Don. *In vota iurabas.*

ARCT. ATQVE EDERA, &c.] me arctiùs amplectens, quàm ad edera aſtrigitur ilex. ſic Catull. carm. in nuptias Iuliæ: *Mentem amore reuinciens Vt tenax edera hac, & hàc Arborem implicat errans.* ibidem. *Lenta quin velut aſsitas Vitis implicat arbores, Implicabitur in tuum Complexum.* Horatius ſuprà Od. 36. lib. 1. *nec Damalis nouo Diuelletur adultero Laſciuis ederis ambitioſior.*

LENTIS ADHAERENS BRACHIIS] Lentis, id eſt, flexibilibus inhærentibus, ſequacibus, tenacibus, ambitioſis, ad amplectendum accommodatis. tralatio eſt. ſic Virg. lib. 4. Georg. *Ac veluti lentis Cyclopes fulmina maſsis Cùm properant.* per lentas enim ſignificat ductileis ἐλατοὺς. aliter ſat. 9. lib 1. *Et preſſare manu lentiſsima brachia.* ibi enim lentiſsima dicere videtur, ad ſentiendum quid vellet Horat. tarda. & aliter Od. 19 lib 3. *Me lentus Glyceræ torret amor meæ:* cui ſimile eſt illud Od. 3. lib. 1. *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*

DVM PECORI LVPVS, &c.] id eſt, ſemper. Tale illud Virg Daphnide *Dum iuga montis aper fluuios dum piſcis amabit, Dúmque thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ: Semper honos, &c.* & illud Æneid. 1. *In freta dum fluuij current: dum montibus vmbræ Luſtrabunt conuexa. polus dum ſidera paſcet: Semper honos, &c.* Neque verò ab hoc genere alienum eſt illud, quod eſt apud Herodotum, Vrania: in extr. quo loco Athenienſes Alexandro, quem ad eos miſerat Mardonius, vt eos ad conditiones à rege Perſarum latas adduceret, reſpondent hoc modo, ὁμολογήσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν· οὔτε ἡμέες πεισόμεθα· νῦν τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ, ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴῃ, τῇ περ καὶ νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ, ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι id eſt, Vt autẽ cũ Barbaro cõſentiamus, & conſpiremus, neque tu nobis perſuadere conare, neque nos adducemur: & nunc Mardonio renuntia, Athenienſeis dicere. quamdiu ſol eandem viam ibit, quam nunc init, numquam nos eum Xerxe vllas pacis pactiones facturos, ſed & diis adiutoribus ac ſociis fretos, & herosibus, bellum Græciæ inferentẽ repulſuros.

ORION.] de Orione diximus ſuprà ad Od. 28. lib. 1.

INTONSÓSQVE] ſup Od 21. lib. 1. *Intonſum pueri dicite Cynthium* ἀκερσεκόμαν dicunt Græci.

O DOLITVRA MEA, &c.] minatur Neæræ ſe amorem ſuum ab ea in aliam tranſlaturum.

NAM, SIQ. IN. FL. VIRI EST,] id eſt, ſi quid virtutis. appellata enim eſt à viro virtus: inquit M. Tull. Tuſc. 2.

PAREM] puellam. Od. 11. hoc libr. *Semper vt te digna ſequare, & vltrà, Quam licet, ſperare, nefas putando, Diſparem vites.*

POTIORI] riuali meo, qui tibi potior eſt: quem tu mihi anteponis: qui priores parteis habet apud te, vt loquitur Terent. Eunuch.

NOCTEIS] aſsiduas potiori dare nocteis, id eſt aſsiduè cùm eo, quem pluris facis, quàm me, pernoctare, & cubare. epiſt. 1. lib 1. *Vt nox longa quibus mentitur amica, &c.* Plautus Trucul. *Si raras noctes ducit ab. animo perit.* Idem Pœnul. *Cuius ego vel nebula cyatho ſeptem noctes non emam.* Idem Aſinar. *Noctem tuam, & vini cadum velim, ſi optata fiant.*

NEC SEMEL OFFENSAE, &c.] locus eſt obſcurus. quem ſic declaro. Nec, ſi certo, & vero dolore affectus fuero, cõſtantia mea, quæ me diu tuos mores, tuámque iniuriam perferre coëgit, cedet tuæ formæ ſemel offenſæ, id eſt, quæ ſemel offenderit quæ ſem-

peccarit: quæ mihi ſemel offenſa, atque inuiſa. dum alios amas, fuerit. vel ſic, & in eo conſtāsero, quòd numquam cedam poſthac tuæ formæ ſemel lapſæ, & ita mihi inuiſæ. Ea autem eſt interdum nominis offenſus, ſignificatio, apud bonos ſcriptores. ſic M. Tull. exiſtimationem ordinis ſenatorij, offenſam dixit, propterea quod ſenatores malè adminiſtrabant iudicia. Ver. de iure dicundo. *Si me animus, atque amor in Remp. exiſtimatioque offenſa noſtri ordinis, ac iudiciorum non hoc facere coegiſſet, &c.* Idem in frumentaria, *ò miſeriam, atque incommodum, offenſionemque pane eam culpa atque indignitate ordinem ſenatorum.* Idem Catil. 1. *Et, ſi me meis ciuibus iniuria ſuſpectum tam grauiter, atque offenſum viderem: carere me aſpectu ciuium, quam infeſtis oculis omnium conſpici mallem.* Idem pro Sextio. *alius ne eſt aliquis improbis peculiaris populus, cui nos offenſi, inuiſique fuerimus?* Idem pro Cluentio. *etiam ſi is inuidioſus, aut multis offenſus eſſe videatur: etiam ſi eum oderitis, &c.* Idem ad Att. lib. 2. *ſcito nihil vmquam fuiſſe tam infame, tam turpe tam peræquè omnibus generibus, ordinibus, ætatibus offenſum, quam hunc ſtatum qui nunc eſt.* talia ſunt *tacitus, iuratus.* quæ tametſi à verbis taceo, iuro maneant, vocémque habeant patiendi, ſignificant actionem tamen. Purphyrio autem *offenſa forma* interpretatur *periurio polluta.* quod ſicui placeat magis non reclamabo. offenſus etiam nonnumquam idem valet, quod infenſus & iratus, propterea, quòd, qui offenſi, & læſi fuerunt, iraſci ſolent. Plancus Ciceroni lib. 10 epiſt. *Si hominem offenſum mihi, coniunctum cum Rep. non ſubleuaſſem.* Propert. lib. 3. *Offenſa illa mihi, non ſibi amica dedit.* quæ ſignificatio ad hunc locum quadrare non poteſt, quamuis in vno cod. manuſc. repererim. *Nec ſemel irata.*

SI CERT. INTR. DOL.] ſi certum animo dolorem conceperit Flaccus ſi certus in animum Flacci ſe inſinuauerit dolor, ſubaudiendum enim in verbo intrarit, in mentem aut in animum Flacci: & ita loquitur M. Tull. de orat. 2. *deſinitio in ſenſum, & in mentem iudicis intrare non poteſt.* Corn. Tacitus lib. 1. ann. *alium pauidos, & conſcientia vecordes intrat metus.*

QVERITVR BELLIS CIVILIbus nullum imponi finem.

Ode XVI. Dicolos diſtrophos. Primus quiſque verſus eſt Heroicus hexameter, hoc modo:

Altera-vu iam teri vu-tur bel-lis ci- uilibus-vu ætas—

Secundus vero quiſque eſt Iambicus, Hipponacteus, Trimeter: qualis ille. Ibis Liburnis inter alta nauium. Quanquam in hac oda ſecundus quiſque verſus conſtat è ſolis Iambis, quod ſemel tantum legitur feciſſe Horat. Quamobrem verſus ille: Eamus omnis execrata ciuitas, ſic eſt legendus: Eamus omnis execrata ciuitas Quod & Porphyrioni placet, vt ſit figurata locutio eamus omnis ciuitas execrata hac, & quæ poterunt reditus abſcindere dulces. Sunt enim omnes Iambi, hoc modo:

Suis v- & iu pſa Ro v- ma vi v-ribus v-ruit vu

-vu -vu -- -- -vu --

v- v- v- v- v- v- vu

ALtera iam teritur bellis ciuilibus ætas,
Suis & ipſa Roma viribus ruit:
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
Minacis aut Etruſca Porſena manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Nouiſque rebus infidelis Allobrox:
Nec fera cærulea domuit Germania pube
Parentibúſque abominatus Annibal:
Impia perdemus deuoti ſanguinis ætas:
Feriſque rurſus occupabitur ſolum.
Barbarus, heu, cineres inſiſtet victor: & vrbem
Eques ſonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis, & ſolibus, oſſa Quirini,
Nefas videre, diſſipabit inſolens.
Forte, quid expediat, cōmuniter, aut melior pars
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla ſit hac potior ſententia: Phocæorum
Velut profugit exſecrata ciuitas:
Agros, atque Lares patrios, habitandaque fana
Apris reliquit, & rapacibus lupis:
Ire, pedes quocumque ferunt: quocumque per vndas
Notus vocabit, aut proteruus Africus
Sic placet? an melius quis habet ſuadere? ſecunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus in hæc. ſimul imis ſaxa renarint
Vadis leuata, ne redire ſit nefas:
Neu conuerſa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina lauerit cacumina:
In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus:
Nouaque monſtra iunxerit libidine
Mirus amor, iuuet vt tigreis ſubſidere ceruis:
Adulteretur & columba miluio:
Credula nec fuluos timeant armenta leones
Ametque ſalſa læuis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abſcindere dulces,
Eamus omnis exſecrata ciuitas,

AT TV, QVICVMQVE ES.] ἀντεραστὴν ad æmulum, ſeu riualem ſuum.

FELICIOR.] qui nunc Neæra frueris, me extruſo, atque expulſo.

MEO MALO] meo incommodo exſultas, quod ſpernor à Neæra.

LICEBIT] licebit per me ſis opulentiſsimus ſapientiſſ. pulcherrimus ſic loquitur ſat. 2. lib. 2. *licebit Ille repotia, natales, aliosve dierum Feſtos albatus celebret.*

TIBIQVE PACTOLVS PLVAT.] Pactolus Lydiæ fluuius, qui ad Sardianos auri ramenta ex monte Tmolo deferens, per medium forum vrbis fluit: auctor Herod. Terpſichore. Plin. lib. 33 cap. 4. quinque totius orbis terrarum fluuios auriferos enumerat, Tagum in Hiſpania, Padum in Italia. Hebrum in Thracia, Pactolum in Aſia, Gangem in India.

NEC TE PYTHAGORAE FALLANT] & quamuis philoſophiam Pythagoricam perdidiceris, animóque comprehenderis de Pythagora diximus ſup. ad Od. 28. lib. 1.

FORMAQVE VINCAS NIREA] quo nemo, Achille excepto, ad bellum Troianum pulchrior profectus eſt. Homer. auctore ἰλ. β. vt ann. ſupr. ad Od. 20. libr. 3. *Qualis aut Nireus fuit, &c.* ſed quòd hoc loco formam in amore haud multum valere ſignificat Horatius Pauſanias in eandem ſententiam tradit Achaicis, ædificium quoddam fuiſſe in Ægiria, & in eo, Fortunæ ſignum, quod Amaltheæ cornu in manu teneret: tum huic ſigno proximum adſtitiſſe Cupidinem pennigerum: Atque huius operis hanc fuiſſe ſignificationem fortunam magis, quam formam, in amore dominari.

EHEV, TRANSLATOS ALIò] tale eſt illud Od. 6. lib. 1. *Heu, quoties fidem, Mutatoſque deos flebit. & aſpera Nigris æquora ventis.* ſic Tibull. lib. 1. eleg. 5. *At tu, qui potior nunc es, mea furta caueto. Verſatur celeri ſors leuis orbe rota.* Nam quemadmodum hic *mærebis amores*, ſic epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 2. dixit *mærere fugam.* atque *Inter vina fugam Cynaræ mærere proteruæ.*

Atq

Aut pars indocili melior grege: molles, & exſpes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum:
Etruſca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus circumuagus: arua, beata
Petamus arua, diuites & inſulas:
Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis:
Et imputata floret vſque vinea:
Germinat & numquam fallentis termes oliuæ:
Suámque pulla ficus ornat arborem:
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis crepante lympha deſilit pede.
Illic iniuſſæ veniunt ad mulctra capellæ:
Reférque tenta grex amicus vbera:
Nec veſpertinus circumgemit vrſus ouile:
Nec intumeſcit alta viperis humus:
Pluraque felices mirabimur, vt neque largis
Aquoſus Eurus arua radat imbribus,
Pinguia nec ſiccis vrantur ſemina glebis:
Vtrumque rege temperante cælitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus:
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonij torſerunt cornua nautæ,
Laborioſa nec cohors Vlyſſei,
Nulla nocent pecori contagia: nullius aſtri
Gregem æſtuoſa torret impotentia.
Iupiter illa piæ ſecreuit littora genti,
Vt inquinauit ære tempus aureum:
Ære, dehinc ferro durauit ſecula: quorum
Piis ſecunda vate me datur fuga.

ALTERA IAM TERITVR BELLIS] ætas triginta annorum ſpatium continet, vt ſupr. admonui ad Od. 9. lib 2. Prior igitur ætas bellis ciuilibus vexata, ea eſt, quæ intra Syllæ & Sulpitij, Octauij & Cinnæ, Marii & Syllæ Pompeij & Cæſaris tempora vertitur. M. Tull. epiſt. lib. 4. ad M. Marc. *Omnia ſunt miſera in bellis ciuilibus, quæ maiores noſtri ne ſemel quidem: noſtra ætas ſæpe iam ſenſit.* Idem Philipp. 8. *Sylla cum Sulpitio de iure legum, quas per vim latas Sylla dicebat, contendit. Cinna cum Octauio de nouorum ciuium ſuffragiis: rurſus cum Mario & Carbone Sylla ne dominarentur indigni, & vt clariſſimorum hominum crudeliſſimam pœniretur necem. De proximo bello ciuili non libet dicere: ignoro cauſam: deteſtor exitum. Hoc bellum quintum ciuile geritur, atque omnia in noſtram ætatem inciderunt.* Altera autem ætas, quæ eadem C. Cæſaris conſecuta eſt, multa item alia bella ciuilia vidit: Mutinenſe, aduerſus M. Antonium. Peruſinum, contra L. Antonium M. Antonij fratrem. Siciliense, ſeu potius Fretenſe, contra Sext. Pompeium Pompeij Magni filium. Theſſalicum ſeu Philippenſe, aduerſus M. Brutum & C. Caſſium, Actiacum, contra M. Antonium & Cleopatram.

SVIS ET IPSA RO. VIR.] ſic ſuprà Od. 7. *vt ſua Vrbs hæc periret dextera.* In vno quidem cod. manuſcr. ſcriptum reperi, *Suis & ipſa R. perit.*

MARSI] à quibus Marſicum bellum appellatum, quorum dux Propedius, vt ſup. annotauimus ex Strabone ad Od. 14. lib 3.

PORSENÆ MANVS] Porſena dux Etruſcorum, de quo vide T. Liuium lib. 2. annalium.

ÆMVLA NEC VIRT. CAP.] M. Tull. in ea orat. quam habuit in ſenatu de lege agr. contra Rull. ſic ait, *Maiores noſtri Capua magiſtratus, ſenatum: conſilium commune, omnia denique inſignia reip. ſuſtulerunt, neque aliud quicquam, niſi inane nomen Capuæ reliquerunt, non crudelitate (quid enim illis fuit clementius, qui etiam externis hoſtibus victis ſua ſæpiſſime reddiderunt?) ſed conſilio, quòd videbant, ſi quod reip. veſtigium illis mœnibus contineretur, vrbem ipſam imperio domicilium præbere poſſe.* Idem in ea, quam habuit ad populum contra eundem, dicit populum Rom. treis ſolum vrbeis in terris omnibus, Karthaginem, Corinthum, Capuam ſtatuiſſe poſſe imperij grauitatem, ac nomen ſuſtinere. *Deleta Karthago eſt* (inquit, &c.) *De Capua multum eſt & diu conſultatum. Exſtant litteræ, Quirites, publicæ, ſunt S. C. complura.*

SPARTACVS] de Spartaco, ſeruorum duce, & bello ſeruili ab eo conflato, diximus ſuprà ad Od. 14. lib. 3.

NOVISQ. REB. INFID.] Cæſar commentar. de bello Gall. lib. 3. & 4. ſcribit. omneis Gallos rebus nouis ſtudere, & ad bellum celeriter, mobiliterque excitari. Poteſt igitur fieri, vt Horatius hoc loco nomine Allobrogum, qui Ciceronis, & Cæſaris ætate fuerunt pacati, ceteros Gallos ſignificet, qui Romanor. imperium non æquo admodum animo perferebant. Quamquam mihi ſit veriſimilius, Allobrogum nomine, Allobroges ipſos, non alios Gallos, intelligi. Neque me mouebit, quòd obiicit Glareanus, Allobroges in coniuratione illa Catilinaria, populi Rom. maieſtatem conſeruare, quàm coniuratorum conſiliis aſſentiri, & fauere maluiſſe: neque vſquam alibi alienos à populo Rom. animos habuiſſe: quare non facilè explicari poſſe, quamobrem nunc eos dicat Horatius infideleis: ſed hæc (vt dixi) non me mouent. Non enim, ſi nihil moliti ſunt aduerſus populum Rom. continuò ſequitur, metuendum non fuiſſe ne facerent. Prætereà infideles non hi ſolùm appellantur qui fidem non ſeruant: quales ſunt perfidi: ſed & ij quibus tutò non creditur, & qui data occaſione libenter, & cupidè ſint nocituri, fidémque violaturi. Itaque M. Tull. Catilin. tertia, hanc Allobrogum in rebus tam turbulentis, & periculoſis quietem, atque hoc otium non eorum erga populum Rom. caritati, aut fidei, aut conſtantiæ tribuendum eſſe cenſet: ſed Deorum in populum Rom. beneuolentiæ, ac benignitati ſic enim ſcribit eo loco, *Iam verò illa Allobrogum ſollicitatio à Lentulo, ceteriſque domeſticis hoſtibus, tanta res, tam dementer credita, & ignotis, & barbaris, commiſſáque litteris numquam eſſet profecta, niſi à Diis immortalibus huic tantæ audaciæ conſilium eſſet ereptum.* Prætereà conſtat ex oratione M. Tull. de prouinc. coſs. Allobroges non perpetuò in officio neque in fide erga populũ Rom. mãſiſſe his verbis, *Modo C. Pomtinius fortiſſimus vir ortũ repente bellum Allobrogum, atque hac ſcelerata coniuratione excitatum prœliis fregit, eóſque domuit, qui laceſſierant.* Poſtremò in oratione pro M. Fonteio, Belgarum, & Allobrogum infidelitatem diſertè notat idem Cicero his verbis *quibus neque propter iracundiam fidem, neque propter infidelitatem, honorem habere debetis.* Nam hos ſignificari declarant ea, quæ tribus pagellis pòſt ſequuntur. *Vos Belgarum, atque Allobrogum teſtimoniis non credere timetis?* quidam vir doctus hunc locum ita videtur intelligere, vt Allobroges eò dixerit Horatius infideleis nouis rebus, quia ſe præbuerint in eos infideleis, qui nouis rebus ſtuderent, nempe in coniuratos. hæc enim illius verba ſunt in commẽtariis eius in Catilinariam tertiam. *ſed illi cum ſimularent, ſe eo conſilio fauere, totam rem tamen ad Q. Fabium Sangam detulerunt. vnde dictum eſt ab Horatio Nouiſque rebus infidelis Allobrox.* Mihi autem hæc ſententia probari nullo modo poteſt. Nam cùm Horatius Allobroges hic cum Marſis illis, qui bellum Marſicum excitarũt, cum Porſena, cum Capua, Spartaco, Germanis, Annibale numeret, qui fuerunt hoſtes populi Romani, perſpicuéque hoc dicat Horatius, Romam, quæ hoſtibus externis reſtiterit, aut quæ ab hoſtibus externis

labefactari non potuerit, à ciuibus euerti: pugnantia loqueretur, ſi hunc ſenſum probaremus. Multa in Allobroges M. Tull. pro Fonteio. Sed dici poteſt, eum inſeruire cauſæ.

NEC FERA CAERVLEA, &c.] cærulea iuuentute. Sed cur cæruleam appellat? an quòd ſe Germani cæruleo colore inficiunt, vt formidoloſiores ſint in prœliis? quod quidem de Germanis à quoquam memoriæ proditum eſſe non memini. At de Britannis ſic Cæſar libro quinto. *Omnes verò ſe Britanni glaſto inficiunt, quod cæruleum efficit colorem, atque hoc horridiore ſunt in pugna aſpectu.* vbi docti quidam legunt *luto*, ſeu *luteo infic.* alij *glauco*. Idem Propert. lib. 2. *Nunc etiam infectos demens imitare Britannos, Ludis & externo tincta nitere caput.* an quòd Germani ferè omnes cæruleis ſunt oculis? quæ ratio probabilior eſt. nam etiam hoc traditum eſt à Corn. Tacito libro de morib. German. *Vnde habitus quoque corporum quanquam in tanto hominum numero, idem omnibus: truces & cærulei oculi, rutilæ comæ, magna corpora, & tantum ad impetum valida, &c.*

PARENTIBVSQVE ABOM. ANN.] eorum parentibus qui bellis Punicis in prœliis cæſi ſunt. vt ſuprà Od 1 lib. 1. *bellaque matribus Deteſtata.* abominatus igitur παθητικῶν.

IMPIA PERD] nos Impij, qui huius ætatis ſumus, Romã perdemus, quã tot hoſtes violare non potuerũt.

DEVOTI SANG. quorum ſanguis Diis, vel morti videtur eſſe deuotus ad expianda maiorum noſtrorum ſcelera. vide ſup. Od. 4. lib 3 de voce, *deuotus*.

FERISQVE RVRSVS, &c.] ſolum vrbis Romæ rurſus erit incultum, infrequens, vaſtum, ac deſertum, feríſque receptacula, ac latebras præbebit. ſuprà Od. 3. lib. 3. *Paridijque buſto Inſultet armentum, & catulos feræ Celent inultæ.*

BARBARVS (HEV) CIN.] cineres vrbis, vel ciuium, pedibus conculcabunt barbari.

EQVES SON. VERB VNG.] id eſt. eques inſultabit cineribus. Ennius octauo annalium. *Conſequitur: ſummo ſonitu quatit vngula terram.* idem 17 *It eques, & plauſu caua concutit vngula terram.* Virg. Georg. 3. *atque equitem docuere ſub armis Inſultare ſolo.* Varius de morte: *Inſultare docet campis.* Lucret. lib. 3. *Et contemſit, aquis inſultans, murmura ponti.*

QVAEQVE CAR. VENT. ET SOLIB.] & oſſa Romuli, quæ ſunt penitus in terram defoſſa, & in vrna condita, atque ita neque ventis commouentur, neque à ſolis radiis attinguntur victor inſolens diſſipabit. Iam quòd ad verbum carendi attinet, non ſemper in eo ineſt velle. dicimus enim *carere febri, carere culpa, carere malo*, & ſimilib.

NEFAS VIDERE] videre Romuli cineres diſperſos [Non debent enim ſepulcra violari nec oſſa mortuorum condita, aperiri, & oculis hominum exponi. Phocyl. Μηδὲ τάφους θνητῶν ἀνορύξῃς, μηδ' ἀθέατα δείξῃς ἠελίῳ, καὶ δαιμόνιον χόλον ὄρσῃς.] cod vnus Vatic. & Torneſian. habent *Neſas videri.* quam ſcripturam non improbo.

INSOLENS] ſuprà Od. 16. lib. 1. *exercitus inſolens.*

FORTÈ QVID EXPEDIAT] forte dictum pro fortaſſe quod exemplum, vt rarum, notandum eſt.

EXPEDIAT] vtile ſit, vt ſuprà, Ode octaua libri ſecundi *Expedit matris cineres opertos Fallere.* Catullus in Priapeis, *Manſitoque ſeorſum habebis, hoc tibi expedit.*

COMMVNITER, AVT MELIOR PARS] aut vos omnes communi conſilio, aut melior pars veſtrûm. melior autem propriè poſitum, non pro maiore.

MALIS CARERE QVAERITIS, &c.] ordo eſt his, Fortaſſe quid expediat, vos omnes quæritis, aut melior pars veſtrûm: carere. id eſt, vt careatis malis laboribus Græci ſubintelligunt in huiuſmodi loquendi generibus, particulam ὥστε. quæ valet, vt interdum etiam, & quidē ſæpius, nō ſubintelligitur, ſed adhibetur. quod item imitatus eſt Horat. Od. 11. lib. 1. *vt melius quicquid erit, pati*, quomodo interpretantur Linacer, & Eraſmus vel repetendum eſt verbum *quæritis*. hoc modo, *quæritis quid expediat, & quæritis carere*, vt loquitur Od 16. lib. 1. *mitibus Mutare quæro triſtia.* & epiſt 1 ad Mæcenatem, *quæris me includere ludo.* adde cetera exempla. quæ aſcripſi ad Od. 10 lib 1.

MALIS LABORIBVS] *malis* epithetum eſt diſtinguendi cauſa adhibitum. ſunt enim aliqui boni, & laudabiles labores. ſunt & ſecundi, vt Od. 4. lib. 4. *Poſt hoc ſecundis vſque laboribus Romana pubes creuit.* *malos labores* igitur intellige, qui perferuntur in bellis ciuilibus.

NVLLA SIT HAC POTIOR] hanc ſententiam potiſſimùm ſequamur, vt eamus quocumque nos pedes ferent, veluti Phocæi &c

PHOCAEORVM] à quibus Maſſiliam eſſe cõditam traditum eſt. Athenæus lib. 13. Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῇ Μασσαλιωτῶν πολιτείᾳ γράφει οὕτως. Φωκαεῖς οἱ ἐν Ἰωνίᾳ, ἐμπορίᾳ χρώμενοι ἔκτισαν Μασσαλίαν. id eſt, Ariſtoteles in libro de Maſſilienſium rep. ita ſcribit. Phocæi ij qui ſunt in Ionia, mercaturæ ſtudio dediti, Maſſiliã cõdiderunt. T. Liuius lib 34. *Iam tum Emporiæ duo oppida erant muro diuiſa, vnum Græci habebant, à Phocæa, vnde & Maſſilienſes oriundi: alterum Hiſpani.* Idem Herodotus memoriæ prodidit lib. 1 ſeu Clione, vbi hanc Phocæorum exſecrationem, quam hic commemorat Horatius, his verbis exponit, Μετὰ δὲ ὡς τοῦτό σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἑωυτῶν τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτῃσι καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν, καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φώκαιαν ἥξειν πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφανῆναι. id eſt, Poſteaquam autem hoc ab iis confectum eſt, magnis & validis exſecrationibus claſſis ſuæ reliquias deuinxerunt: præterea verò etiam maſſam ferream in mare demerſerunt, & iurarunt non prius ſe in Phocæam reuerſuros, quàm hæc maſſa è fundo maris emergeret, atque in ſumma aqua extaret. [Iſocrates Archidamo. ὅτι δὲ τοῦτο καταγέλαστόν ἐστιν οἱ Φωκαεῖς, οἳ φυγόντες τὴν τοῦ μεγάλου βασιλέως δεσποτείαν, ἐκλιπόντες τὴν Ἀσίαν, εἰς Μασσαλίαν ἀπῴκησαν, ἡμεῖς δὲ &c.

EXSECRATA] exſecrationibus vſa, quas Græci ἀρὰς & κατάρας appellant: vnde ἀρᾶσθαι & καταρᾶσθαι exſecrari. Cicer. Offic. 3. *erat is vt iam non moueretur: quod Athenis exſecrationibus publicis ſancitum eſt.* ſic loquitur Liuius lib 39. de Annibale, *Exſecratus deinde in caput, regnumque Pruſiæ, & hoſpitales Deos violatæ ab eo fidei, ſeſe in inuentis. poculum exhauſit.* huiuſmodi exſecrationis exemplum præter hoc de Phocæis extat & apud Æſchinem in orat. κατὰ Κτησιφῶντος ſatis erit mihi locum indicaſſe: γέγραπται γὰρ οὕτως ἐν τῇ ἀρᾷ, εἴ τις τάδε, φησί, παραβαίνοι ἢ πόλις ἢ ἰδιώτης, ἢ ἔθνος, ἐναγὴς ἔστω τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, &c. id eſt, ſi quis hæc migrauerit ſiue ciuitas, ſiue quis priuatus, ſiue natio, Apollini Dianæ, Latonæ, Mineruæ prouidæ ſacer eſto. ſequitur, καὶ ἐπεύχεται αὐτοῖς μήτε γῆν καρποὺς φέρειν, μήτε γυναῖκας τέκνα τίκτειν γονεῦσιν ἐοικότα, ἀλλὰ τέρατα. id eſt, & hoc eis precatur vt neque eis terra fructus efferat, neque vxores eorum liberos parentibus ſimileis, ſed monſtra & portenta pariant. & apud T Liuium lib. 28. Annal. *His adhortationibus exſecratio dira addita eſt, ſi quem a propoſito ſpes mutet aquâ animi flexiſſet.*

ATQVE LARES PATRIOS] cùm duo cod. Vatic. & item Don. Faer. Torn. Cleric. Nicotiani, Ruſſ. & item meus haberent patrios, ego reiecta vulgara lectione *proprios*, hanc probaui.

PEDES QVOCVMQVE FERVNT quocunque via patuerit, nullo nobis ab initio loco, quò eamus propoſito ſic & ſuprà Od. 11 lib. 3. *I, pedes quò te rapiunt, & auræ.* ſic loquuntur & Græci. ὅποι πόδες ἄγουσι. i. quò pedes ducunt. Theocr. in Hyla ᾗ δ' ἄγον ποδὲς ἄγριον ... Apoll.. lib. 1. Argon εἰ δὲ κελεύθους Τὴν διὰ ... πόδες αὐτοὶ ... ſic lib. 4. ... ἔνθα πόδες φέρον ... [Hom-

ilia.c.

ἠὲ ... καὶ ... ἄλλα ... ἐπὶ ... ἔρχεται θέμεναι ... &c.] Plautus Mercat. *Nec pol tacere nec articulatim ... quem vni pedes ducunt.* Virg. Mœr. *Quid te Mœri pedes?* lib. vet. habent *ferunt*.

PROTERVVS AFRICVS] tralatio eſt. ſic ſupr. ventos proteruos appellauit Od. 26 lib. 1. *Tradam proteruis in mare Creticum Portare ventis.*

SECVNDA ALITE] αἰσίῳ ὄρνιθι auſpicatò, bonis auibus. vide annot. ad Od. 15 lib. 1.

SED IVREMVS IN HAEC] quid ſit in verba iurare, dixi ſuprà ad Oden ſuperiorem.

SIMVL IMIS SAXA RENAR. &c.] verba ſunt ita concepta, poſteaquam ſaxa ex imis aquarum vadis in ſummam aquam emerſerint, & exſtiterint: tum nobis fas eſſe putemus in patriam, quam relinquimus, redire. prius autem redire, quàm ſaxa enatarint è profundo, ſit nefas. ne prius in patriam redeamus, quàm ſaxa, quæ ſunt in profundo, in ſummam aquam enatarint: proinde ac ſi dicat, numquam redeamus. ſed ſatis apparet, Horatium hiſtoriam, & rem geſtam, quã paullò antè ex Herod. retulimus, ſpectauiſſe, quãtis non dicat, ſimul maſſa ferrea (quam Herodotos μύδρον σιδήρεον nominauit) è maris fundo enatarit, *ſed ſimul imis ſaxa renarint*, i. ſimul atque ſaxa ex imis vadis emerſerint, atq exſtiterint, vel in ſummam aquam reſilierint.

NEV CONVERSA DOMVM, &c.] néve tum pigeat nauibus domum reuehi, cùm Padus, citerioris Galliæ fluuius, ad montis Matini, qui eſt in Calabria, verticem peruenerit: antequam id fiat verò pigeat nos in patriam reuerti. atqui numquam illud futurum eſt. tale eſt illud Virg. in Tityro. *Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.*

IN MARE SEV CELSVS] ſeu quando Apenninus, &c. ne pigeat, &c.

NOVAQVE LIBIDINE] noua & inuſitata, & inaudita libidine. eſſet enim noua & inaudita, & monſtri ſimilis libido, ſi tigres fœminæ libidine incenſæ à ceruis ſe ſubigi paterentur: & ſi milui) cum columbis commiſcerentur. & cum vaccis leones: quemadmodum pictor ille ridiculus eſſet, qui placidis copularet immitia, *Serpentes auibus geminaret, tigribus agnos*, vt ait epiſt. ad Piſon. princip.

SVBSIDERE] ſuccumbere, ſubiicere. ſic Lucret. lib. 4 *Nec ratione alia volucres, armenta feræque, Et pecudes, & equæ maribus ſubſidere poſſent, Si non, &c.*

CREDVLA NEC FVLVOS] i. & quando non timuerint armenta leones, &c. alij libri habent *flauos*.

CREDVLA] id eſt, quando vſque adeò fuerint credula, vt ſibi non timeant à leonibus. *non timeant credula*, genus eſt loquendi, quod ſuprà notauimus: in quo nomen appoſitum vim verbi adiuuat. quale & illud Od. 24 lib 1. *Prauiigenis mulier temperat innocens.* de quibus vid annot ad Od. 8 lib. 3. Nam hoc totum, *nec timeant leones credula*, perinde valet, ac ſi dixiſſet, & in non timendis leonibus credula ſint.

FVLVOS] nõnul. lib. vet. habẽt *flauos*: quidã alij *ſæuos*.

LAEVIS HIRCVS] factus læuis, qui eſt horridus, & hirſutus natura.

ABSCINDERE] præcidere intercludere, abrũpere.

EAMVS OMNIS EXSECR. CIV.] tota ciuitas, inquit, aut melior pars, *exſecrata*, id eſt, exſecratione tali vſa eamus *omnis*, eſt recti caſus, nequis errans putet eſſe accuſandi caſus numeri multitudinis

INDOCILI MELIOR GREGE] melior multitudine indocta, atque imperita, cui perſuaderi non poteſt, vt patria relicta, alias terrarum oras petat. indocilis eſt, qui ad diſcendũ ineptus eſt, qui doceri non poteſt, vt ſup. Od. 1. lib. 1. *indocilis pauperiem pati.* & Od. 3 lib. 3. *tigres indociles iugum Collo trahentes*

MOLLIS ET EXSPES] pars autem mollis, & laboris impatiens: & ab omni ſpe derelicta, &c. tale illud eſt Virg. Æn. 5. *Transcribunt vrbi matres, populumque volentem Deponunt, animos nil magnæ laudis egentes.*

INOMINATA PERPRIMAT CVBILIA] ſedes malè ominatas, & infelices, δυσοιώνους κοίτας perpetuò incolat *inominata* ſic dictum puto, vt, inauſpicata. [Auratus ſic hunc locum explicandum putat, perprimat cubilia, inominata, id eſt perpetuò incubet cubilibus ſeu lectis inauſpicatis, hoc eſt, adulterinis, & nõ legitimis, ſeu iniuſtis.]

PERPRIMAT] perpetuò premat: quod valet, perpetuò in eis inſideat, & hæreat.

MVLIEBREM TOLLITE LVCTVM] ſic habent omnes libri volgati: quibuſcum conſentiunt aliquot manuſcr. Sed mihi magis placet ea, quæ in alijs manuſcr reperitur, ſcriptura: *muliebrem pellite luctum.* nã vulgata lectio, quamuis eam confirmẽt nonnulli veteres, non mihi videtur æque Horatiana, quia Horatius verbum *tollendi* rarius ſolet vſurpare pro auferre: ſæpius pro excipere, & ſumere: quale illud, *partem vel tolleret omnem.* epiſt. 7. lib. 1. Quin dixiſſet potiùs *muliebrem ponite luctum*: vt Virg lib. 11. AEn. *Pone animos.* & Hor. epiſt. 16. lib 1. *Pone, meum eſt: pono, triſtiſque verendo.* & epiſt. 10 *ſi quid mirabere, pones Inuitus.* Verumtamen *tolle querelas* dixit epiſt. 12. princip. pro aufer querelas. Ex quo, licebit, ſi quis volet, vulgatam lectionem retinere ac tueri. Iam quòd ad muliebrem naturam attinet, ad lugendum propenſam, tale eſt illud ſuprà Od. 10. eod. lib. *Et illa non virilis eiulatio.*

PRAETER ET VOLATE] & præteruolate, prætervehimini, præterite.

NOS MANET] nobis eſt præternauigandos, vel nobis debetur: idque dicit propter inſulas fortunatas, quæ ſunt in Oceano de verbo manẽdi ſup. Od. 28. li. 1.

CIRCVMVAGVS] à quo vniuerſa terra circumfunditur. M. Tul. lib. 6. de rep. *omnis enim terra, quæ colitur à vobis, anguſta verticibus, lateribus latior, parua quædam inſula eſt, circumfuſa illo mari, quod Atlanticum, quod magnum, quod Oceanum appellatis in terris.* Catull. de nupt. Pel. & Thet. *Oceanũ, qui pater, totum qui amplectitur orbem* Horatius autem videtur Homericum epithetum expreſſiſſe, ἀψόῤῥοον, id eſt, εἰς ἑαυτὸν ῥέοντα. ὄψορον ἀναστρέφοντα καὶ εἰς κύκλον χωροῦντα περιφερόμενον. qui in ſeipſum reuertitur, dum circuli inſtar circumducitur. Sic Orpheus. Κύκλον δ' ἀκαμάτου περιῤῥόου ὠκεανοῖο, Ὃ γαῖαν δίνῃσι πέριξ ἔχει ἀμφιελίξας. id eſt, *Circuitum Oceani, quem motio nulla fatigat: Et qui vorticibus terrarum amplectitur orbem*

ARVA, BEATA PETAMVS ARVA] concinna & peruenuſta ἐπαναλήψει. *Petamus* (inquit) *arua, arua inquam, beata.* Quidam hoc ordine & ſenſu legunt, *Nos manet Oceanus circumuagus arua: beata Petamus arua, &c.*

DIVITEIS ET INSVLAS] quas fortunatas appellãt Latini: & Græci ὀλβίους νήσους. ſic ſup. Od. 8. li. *diuitibus conſecrat inſulis* in quibus eſt campus Elyſius. Homer. ὀδ. δ. Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαίης Ἀθάνατοι πέμψουσιν. ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς. Τῇπερ ῥηΐστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν. Οὐ νιφετὸς, οὔτ' ἂρ χειμὼν πολὺς, οὔτε ποτ' ὄμβρος Ἀλλ' αἰεὶ ζεφύροιο λιγὺ πνείοντος ἀήτας Ὠκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύχειν ἀνθρώπους. id eſt, ſed te in campum Elyſium, & orbis terrarum fineis Dij immortales deducent, vbi eſt flauus Rhadamanthus: Qua in regione viuendi ratio facillima, & minimùm laborioſa eſt hominibus: non ſunt in ea niues, non hiẽs multa, nõ imbres: ſed ſemper Oceanus Fauonios ſuauiter ſpiranteis mittit, ad homines refrigerandos.

TELLUS INARATA] ἀνήροτος. Homer. de Cyclopib. ὀδ. ι. Οὔτε φυτεύουσιν χερσὶ φυτὸν, οὔτ' ἀρόωσιν, Ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα, καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται. i. neq. manibus ſtirpeis plãtant, neq. arãt: ſed omnia eis naſcũtur nõ ſata, & inarata. ſic Heſiodus ἔργ. καὶ ἡμερ. καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. id eſt, fructum autem efferebat terra rerum vitalium largitrix, ſua ſponte, multum, & copioſum. ſic Ouidius libro primo Metamorph. *Ipſa quoque immunis raſtróque intacta, nec vllis Saucia vomeribus, per ſe dabat*

omnia tellus: &c. ſequitur paucis poſt verſib. *Mox etiam fruges tellus inarata ferebat.* & Virg. lib. 1. Georg. *Ipſaque tellus Omnia liberius nullo poſcente ferebat.*

IMPVTATA] non putata, non culta. Feſtus, *Putum antiqui dicebant pro puro. vnde putata vites & arbores, quod deciſis impedimentis remanerent pura.*

NVMQVAM FALLENTIS] numquam fallentis ſpem domini. ſup. Od. 16. lib. 3. *fundum mendacem* dixit, qui ſpem agricolæ fallit. tale eſt illud epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. *& emmentita ſeges.* eadem ratione agrum fidelem appellamus qui multo plus reddit domino quàm accepit. ſic ſuprà Od. 16. lib. 3. *& ſegetis certa fides mea.*

TERMES] ramus ex arbore decerptus nec foliis repletus, nec nimis glaber. Feſtus. alij propriè ramum oliuæ eſſe volunt.

SVAMQVE] i. non inſitam, ſed naturalem, & propriam contra Virgil. de inſitis lib. 2. Georg. *Miraturque nouas frondes, & non ſua poma.*

PVLLA] nigra. non viridis, nec acerba: ſed matura.

LEVIS CREPANTE LYMPHA] illuſtris ὑποτύπωσις aquæ cum murmure è loco decliui defluentis, per tranſlationem à rebus animatis. Sic Lucret. lib. 5. *Quæ tibi ſecta ſemel liquido pede detulit vndas.* & Virg. lib. 9. AEn. *cunctatur & amnis Rauca ſonans, reuocatque pedem Tibris ab alto.* Idem in Culice. *Cuſtataque ſonans quide pede labitur vnda* codices Faer. & Ianno. habent *reptante* quæ ſcriptura mihi non diſplicet. malim tamen *crepitante*, ſi quid mutandum ſit.

INIVSSAE] ſua ſponte αὐτόματοι, αὐτοκέλευστοι.

VENIVNT AD MVLCTRA] mulctrum, & mulctra æquè ſunt vſitata. Virg. in Palæmone, *Bis venit ad mulctram.*

TENTA] diſtenta, vt ſup. Od. 2. *Diſtenta ſiccet vbera.* vtitur & Sat. 5. lib. 2. eodem ſimplici, *ſeu pingui tentus omaſo Furius,* &c.

GREX AMICVS] φίλος, carus, vt ſuprà multis locis.

NEC VESPERTINVS, &c.] id eſt, nec vllus veſperi gemit circum ouile. ſic loquitur Virgilius Georg. 3. *Nec gregibus nocturnus obambulat.* id eſt, noctu. idem ibid. de Leandro, *Nocte natat cæca ſerus freta,* id eſt, ſerò. & AEneid. 8. *Nec minus Aeneas ſe matutinus agebat.* Hor. ſatyr. 3. lib. 1. *Et qui nocturnus Diuûm ſacra legerit.* Idem epiſtol. ad Numicium lib. 1. *Nauus mane forum, & veſpertinus pete tectum.* Idem Sat. 4. lib. 2. *Si veſpertinus ſubitò te oppreſſerit hoſpes.* & Satyra ſexta libri primi, *Fallacem circum, veſpertinumque pererro ſæpe forum.* & Sat. 6. lib. 2. *vrbis amantes Mœnia nocturni ſubrepere.* & Sat. 7. eiuſd. lib. *iuſſit ad ſe Mæcenas ſerum ſub lumina prima venire.* & Od. 15. lib. 1. *tamen, heu, ſerus adulteros Crines puluere collines.* duxit autem hoc loquendi genus à Græcis. Hom. Il. β. [illegible] id eſt, vt toti nocturni triſti decertemus Marte. & Il. θ. [illegible] id eſt, toti nocturni Græci epulabantur. iterum Il. β. Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα, id eſt, non oportet totum nocturnum dormire virum conſiliarium. Idem Il. α. χθιζὸς ἔβη κατὰ δαῖτα. id eſt, heſternus abijt ad epulas. Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμέρ. [illegible] Cum toto tenero corpore, & pingui oleo vncta nocturna cubabit domi. idem ibid. [illegible] id eſt, Primum totus colluceus oritur primo diluculo. idem in Aſpide, Παννύχιος δ' ἄρ' [illegible] id eſt totus nocturnus cubuit iuxta verecundam vxorem. Theocritus. [illegible] id eſt, Gallus autem matutinus cucuriens alium in torpores moleſtos conijciat. Eurip. Hecuba. [illegible] id eſt, medio nocturnus perij.

CIRCVMGEMIT VRSVS OVILE] circum ouile gemit talia ſunt illa, quæ ſuprà collegimus ad Od. 7. lib. 2. *Inter errem Nuda leone. purgatam crebro qui perſonet aurem,* &c.

VT NEQVE LARGIS] mirabimur quo modo neque Eurus nimis imbribus terras abſtergeat, deterat, minuat: neque ſol nimius caloribus exurat. ſic loquitur Sat. 6. lib. 2. *ne Aquilo radit terras.*

PINGVIA NEC SICCIS VRANTVR SEM.] ſignificat, ab illis locis etiam abeſſe ſiccitatem: quam αὐχμὸν appellant Græci. Virgil. Melibœo. *Aret ager.* Idem lib. 1. Georg. *Et cum exuſtus ager morientibus æſtuat herbis: Ecce ſupercilio,* &c. ſequitur mox, *ſcatebriſque arentia temperat arua.*

VTRVMQVE REGE TEMPERANTE] moderante, modificante. de verbo temperandi ſuprà ad Od. 8. lib. 1.

NON HVC ARGO.] tale propemodum eſt illud Virg. de Italia lib. 2. Georg. *Hæc loca non tauri ſpirantes naribus ignem In uertere,* &c.

ARGO REMIGE.] Argoois remigibus, vt ſuprà *multo milite, multa cane.* dixi ad Od. 2. huius lib. Argoos remiges appellat heroas illos, & Græciæ principes qui Argo naui vecti ſunt, vellus aureum petentes: quæ ſola, vt aiunt Homer. Pindarus, Theocritus, Apollonius, Cyaneas illas, ſeu Sympſegadas, beneficio Palladis, incolumis prætergreſſa eſt. ſic Homer. Ὀδυσσ. μ. [illegible] Ἀργὼ πᾶσι μέλουσα. Pind. Πυθ. ᾠδ. δ. [illegible] Theocr. 10 Hila. [illegible] Apollon. Ἀργοναυτ. β. [illegible]

COLCHIS] Medéa. Propert. lib. 2. *Seu mihi Circæo pereundum est gramine, ſiue Colchis Iolchiacis vrat aëna focis.*

SIDONII] Cadmo duce. Hic Phœnicum claſſe vectus, rudibus adhuc Græcorum populis, & ciuiliter incultus, & literarum pingendarum auctor fuiſſe dicitur. quod cum multi ſcriptores memoriæ prodiderint, tum Cornelius Tacitus Annal. lib. 2. ſcriptum reliquit.

CORNVA] cornua antennarum. Virg. AEn. 3. *Cornua velatarum obuertimus antennarum.*

LABORIOSA NEC COH. VLYSSEI] Od. 6. *Nec curſus dupli per mare Vlyſſei.* & infrà Ode proxima. *Laborioſi remiges Vlyſſei* laborioſus appellatur is qui multum laborem perfert vt M. Tull. pro Cœlio, *Vos laborioſi exiſtimet.* & res laborioſa, laboris plena, & magno labore perfecta. Catull. *Doctis Iupiter & laborioſis.* Iam *Vlyſſei* quatuor eſſe ſyllabarum ab antiquo recto Vlyſſeus, notum eſt.

NVLLA NOCENT PECORI] Virg. in Tityro, *Nec mala vicini pecoris contagia lædent.* vſitatius eſt nomen contagionis: & eo ſemper vtitur M. Tul.

VT INQVINAVIT] Poſteaquam ætas ærea ſucceſſit aureæ notiſſima ex Heſiodo hæc ætatum diſſimilitudo eſt. & diximus hac de re ſup. ad Od. 2. lib. 4. nonnulla.

QVORVM] quorum, nempe ſæculorum ferreorum, datur fuga piis, id eſt, quæ tempora ferrea licet iis, qui non ſunt ciuili ſanguine cruenti, me vate, effugere, fugere, id eſt, vt Homerus loquitur ἀλύξαι, vt alij ὑπεκφυγεῖν, ſeu ἐκφυγεῖν.

ROGAT CANIDIAM
magam, vt ſibi parcat.

Ode XVII. Monocolos. Sunt enim omnes verſus Iambici Hipponactei trimetri acatalecti. quales ille, Iam Lucinia inter alta nautium hoc modo.

Iam iam ef-fica v- cido – manus v- ſcien v-tia v-
Supplex – & ou-ro re – gna per v- Proſer - - pina v–

- - ˘ - ˘ - – ˘ - ˘ - ˘ –
– ˘ – ˘ – – ˘ –

IAm iam efficaci do manus ſcientiæ
Supplex & oro regna per Proſerpinæ,
Per & Dianæ non mouenda numina,
Per atque libros carminum valentium.
Refixa cælo deuocare ſidera,
Canidia parce vocibus tandem ſacris:
Citúmque retrò ſolue, ſolue turbinem.
Mouit nepotem Telephus Nereium:
In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum: & in quem tela acuta torſerat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus, atque canibus homicidam Hectorem,
Poſtquam relictis mœnibus rex procidit,
153 *Heu, peruicacis ad pedes Achillei*
Setoſa duris exuêre pellibus
Laborioſi remiges Vlyſſei,
Volente Circe, membra: tunc mens & ſonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis, ſupérque pœnarum tibi,
Amata nautis multùm, & inſtitoribus.
Fugit iuuentas, & verecundus color
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:
Tuis capillus albus eſt odoribus:
Nullum a labore me reclinat otium:
Vrget diem nox, & dies noctem: neque eſt
Leuare tenta ſpiritu præcordia.
Ergo negatum, vincor vt credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina:
Capútque Marſa diſſilire nænia,
Quid ampliùs viſ? ô mare, & terra, ardeo,
Quantùm neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore: nec Sicana feruida
Virens in Ætna flamma. tu, donec cinis
Iniurioſis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis? aut quod me manet ſtipendium?
Effare: iuſſas cum fide pœnas luam:
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum iuuencos: ſiue mendaci lyra
Voles ſonari: tu pudica, tu proba:
Perambulabis aſtra ſidus aureum.
Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,
Fratérque magni Caſtoris, victi prece
Adempta vati reddidere lumina.
Et tu (potes nam) ſolue me dementia: 154
O nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulcris pauperum prudens anus
Nouendiales diſſipare pulueres.
Tibi hoſpitale pectus, & puræ manus:
Tuúſque venter partum eius: & tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lauit,
Vtcúmque fortis exſilis puerpera.

Canidia reſpondet, oſtendens, ſe nullis precibus exorari nulla ratione placari poſſe.

Quid obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora nautis
Neptunus alto tundit hibernus ſalo.
Inultus vt tu riſeris Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis?
Et Eſquilini pontifex venefici
Impune vt vrbem nomine impleris meo.
Quid proderit ditaſſe Pelignas anus,
Velociúſve miſcuiſſe toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata miſero vita ducenda eſt in hoc,
Nouis vt vſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis:
Optat Prometheus obligatus aliti:
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Iouis.
Voles modò altis deſilire turribus:
Modò enſe pectus Norico recludere:
Fruſtráque vincla gutturi nectes tuo,
Faſtidioſa triſtis ægrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques:
Meæque terra cedet inſolentiæ. 155
An, quæ mouere cereas imagines,
(Vt ipſe noſti curioſus) & polo
Deripere Lunam vocibus poſſim meis:
Poſſim crematos excitare mortuos,
Deſideríque temperare poculum:
Plorem artis, in te nullum habentis exitum?

EFFICACI] ἐνεργοῦς Ode tertia huius libri *Nec munus humeris efficacis Herculis, &c.*

DO MANVS] *dare manus* eſt cedere, & fateri ſe inferiorem eſſe. M. Tullius ad Attic. libro ſecundo. *aiebat illum primò ſanè diu multa contrà: ad extremum autem manus dediſſe.* Lucret. libro ſecundo, *& ſi tibi vera videtur, Dede manus. aut, ſi falſa eſt, accingere contrà.* Idem ibid. *Nam certè fluere, atque recedere corpora rebus Multa, manus dandum eſt. ſed plura accedere debent: Donec aleſcendi ſummum tetigere cacumen.* Iterum M. Tull in Lælio. *qui aduerſando ſæpe aſſentetur, & litigare ſe ſimulans, blandiatur. atque ad extremum det manus.* Cæſar. lib. 5. de bell. Gall. *tandem dat Cotta manus permotus ſuperiore ſententia Sabini.* Virg. li. 11 *neque ipſe manus feritate dedit ſſet.*

REGNA PER PROSERP.] mos erat apud veteres obſecrare per reſes, quem obſecrabant, aut cariſſimas, aut religioſiſſimas, & maximè venerandas, ſanctiſſimas, atque auguſtiſſimas interdum etiam per res ſuas maximè imbecillas & humileis, & afflictas, & miſericordia digniſſimas. Plautus, Rudente. *Per ego hæc genua te obteſtor, ſenex* M. Tull. pro Quinctio, *vt te, atque eos, qui tibi in conſilio adſunt, obſecret, obteſtetúrque P. Quinctius per ſenectutem ac ſolitudinem ſuam, nihil aliud niſi vt tuæ, ea natura bonitatique obſequamini.* ibid. *Obſecrauit* [Quinctius Næuium] *per fratris ſui mortui cinerem. per nomen propinquitatis per ipſius coniugem & liberos, &c.* vide annot. ad Od. 5. eiuſd. lib.

NON MOVENDA.] ἀκίνητα. vel non irritanda Diana enim irata, grauibus ab iis, qui offenderunt, ſumit pœnas. itaque horribilis dea eſt. epiſt. ad Piſon. *Aut fanaticus error, & iracunda Diana.* Talis & eius frater Apollo: vt ſuprà notauimus.

REFIXA] Virg. lib. 5. Æn. *Cælo ceu ſæpe refixa Tranſcur-*

runt cruméque volantia ſidera ducunt.

DEVOCARE] deducere, vt ſup. Od. 5.

VOCIBVS TANDEM SACRIS] carminibus, cantionibus, ἐπῳδαῖς, vt epiſt. 1. lib 1. *ſunt verba & voces.*

VOLVE VOLVE] omnes quidem libr. & vulgati & manuſcr. habent *ſolue*: ſed omnino legendum *volue*, *volue*: itaque Io. Auratus collega meus & Carolus Vtenhouius Gandauenſis vir doctus, exiſtimabant legendum volue autem *retro*, id eſt, conuerte in contrariam partem, vt quem cruciatum: & ardorem mihi attulit prior turbinis conuerſio, eo me liberet contraria: vel vt, qui à me diſceſſit, is ad me reuertatur. Theocr. εἰδυλλ. β. χ' ὡς δινεῖθ' ὅδε ῥόμβος ὁ χάλκεος ἐξ Ἀφροδίτας, ὣς τῆνος δινοῖτο ποθ' ἁμετέραισι θύραισιν, id eſt, Vt voluitur hic turbo æreus ex Venere, ſeu vi Veneris, ita voluatur ille ad foreis noſtras. Omnino *retro voluere*, valde viſitatè & Latinè, & conuenienter, aptéque dictum: *retro ſoluere*, non item.

TVRBINEM] rhombum magicum ſignificat, quem Martialis appellat Theſſalicum libr. 9. *Quæ nunc Theſſalico lunam deducere rhombo, Quæ ſciet hos, illos vendere lenatoris?* de quo & Theocrit. in Pharm. χ' ὡς δινεῖθ' ὅδε ῥόμβος ὁ χάλκεος ἐξ Ἀφροδίτας, ὣς τῆνος δινοῖτο ποθ' ἁμετέραισι θύραισι. & Proper lib. 3. ad Lygdamum *Stamine à rhombi ducitur ille rota.* & Lucian. διαλ. ἑταιρ. In eo, cuius principium eſt, Ἡ ἐπῳδὴ οἶδα, &c. εἶτα ἐκ τοῦ κόλπου προκομίσασα ῥόμβον, ἐπιστρέφει ἐπῳδήν τινα λέγουσα, ἐπιτρόχῳ τῇ γλώττῃ βαρβαρικὰ καὶ φρικώδη ὀνόματα. id eſt, Deinde cùm ex ſinu turbinem depromſiſſet, voluit carmen quoddam dicens lingua volubili, & barbara quædam atque horribilia vocabula pronuntians.

MOVIT NEP. TELEPH] Exemplo Achillis, qui inimicis ſuis tandem placabilem ſe præbuit, conatur Canidiam ad miſericordiam flectere. Telephus Myſorum rex ab Achille, quem armis, & manu facta prohibere conatus erat, ne ad Troiam oppugnandam veniret vlneratus, cùm conſulto oraculo reſponſum tuliſſet, vulnus ab Achille illatum alio medicamento ſanari non poſſe, quàm ferrugine enſis Achillis, (reſponderat enim Apollo ὁ τρώσας ἰάσεται) illum orauit vt eius rei ſibi copia fieret. & impetrauit. Propert. lib. 2. ad Mæcen. *Myſus & Æmonia iuuenis, qua cuſpide vulnus Senſerat, hac ipſa cuſpide ſenſit opem*, qui rex anteà fuerat, exſulauit & mendicauit. vide in epiſt de arte poët. *Telephus & Peleus, cum pauper & exſul, vterque. &c.* Achillem autẽ nepotem Nereium dicit, quia Thetis. Achillis mater, Nerei eſt filia.

ORDINARAT AGMINA] inſtruxerat & duxerat exercitum. ſuprà Od. 1. lib. 3. *ordinatæ arbuſta*, pro ordine ſerere. *Eſt vt viro vir latius ordinet Arbuſta ſulcis.*

VNXERE MATRES] Cum & manuſcripti, & typis excuſi codices hoc loco inter ſe diſſentirent, aliique *vnxere*, alij *luxere* haberent, (quamquam, ne quid diſſimulem, ex iis, quos ego vidi, plures habent *vnxere*) ego olim eam ſcripturam ſecutus eram, quæ mihi probabilior viſa erat, ſuum cuique iudicium liberum relinquens, vt hanc, vel illam amplecteretur quemadmodum ego vnam altera meliorem iudicaram. cuius mei iudicij, factique rationem reddideram lectori hoc modo. Negabam igitur, apud Homer. Ιλ. ω. corpus Hectoris à mulieribus Troianis vnctum eſſe, ſed ploratum primùm lacrymiſque decoratum, & combuſtum: deinde oſſa pannis molliſsimis inuoluta, & in vrnam coniecta: poſtremò exſtructum ei è grandibus ſaxis monumentum: Iam verò, quod vnctionis mentio fit interdum apud ſcriptores, id non magis ad honorem ſepulturæ pertinet, quàm lauatio, & pleraque alia quæ nonnumquam in exſequiis, & funeribus mortuorum ſolebant adhiberi: quale eſt hoc exemplum ex Ennio. *Tarquinij corpus bona fœmina lauit, & vnxit*: & item hoc ex Virgil. lib 7. Æn. de Miſeno. *Principio pinguem tædis, & robore ſecto Ingentem ſtruxere pyram, cui frondibus atris Intexunt latera, & feralem ante cupreſſos Conſtituunt, decorantque ſuper fulgentibus armis Pars calidos latices, & ahena vndantia flammis Expediunt, corpúſque lauant frigentis, & vnguunt*: apud eundẽ libr. 9 mater Euryali queritur ſe filio oculos non preſsiſſe, neque vulnera lauiſſe, his verbis, *Heu, terra ignota canibus data præda Latinis, Alitibúſque iaces, nec te tua funera mater Produxi, preſsiue oculos, aut vulnera laui.* eodem pertinet illud Eurip. Phœniſſ. ἐγὼ δ' ἔκει μαστεύων ἀδελφὸν ἱκέτευον, ὅπως κλῄσῃ, καθήρμοσέν τ' ὀφθαλμοὺς ἐμῶν. Quis autem vnquam vel poëta, vel alius ſcriptor in miſeris mortui numerauit, quòd lotus non fuerit, aut quòd ei morienti oculi preſſi, vel clauſi non fuerint? nemo, quod ſciam. At omnes poetæ harum commiſerationum pleni ſunt, dum vel eorum, qui naufragio perierunt vel eorum, qui in acie ceciderunt, vel ſimilium calamitoſorum conditionem miſerantur, ac deplorant: *iacet inſepultus, & indefletus*, aut *non luctus*. Optabant enim omnes ſe ſepeliri, humari, fleri, ac lugeri poſt mortem: & hæc crebrò à ſcriptoribus commemorantur: *lauari corpus* autem *vngi*, *oculos claudi*, & ſimilia, vel non ita expetebant, vel dicere licet illa eſſe horum acceſsiones. & ad ſupremum honorem, id eſt, luctum, & ſepulturam, tanquam ad finem, referri. Iam verò quòd ſcribunt quidam vngere cadauera ſolitos eſſe veteres, vt diutiùs integra conſeruarentur, id verum eſſe non puto, Nam vnctionem, vel munditiei, & nitoris, vel luxus cauſa adhibebant, & ſciebant ad corporum integritatem conſeruandam nihil adiuuare. corpora autem cum diu manere incorrupta, & integra volebant, ea vel condiebant, vel cera circumlinebant: quod oſtendit M Tullius lib. 1. Tuſcul. his verbis *Condiunt Ægyptij mortuos, & eos domi ſeruant: Perſæ etiam cera circumlitos condiunt, vt quam maximè permaneant diuturna.* id quod ab Herodoto traditum eſt libr. ſecundo. ad eundem vſum cedrum, & cupreſſum adhibebant. Sed cuius hominis eſt dicere hoc loco, vngi ſolita apud antiquos cadauera, vt diutius integra ſeruarentur, cùm conſtet & Troianos, & Romanos, maximè Horatij ætate, corpora mortuorum in rogum imponere, & comburere, non integra ſeruare conſueuiſſe? *Vnxere* igitur mihi propter has cauſas non admodum probabatur: *luxere* autem, maximè propterea quòd vbique apud ſcriptores lugeri, & luctu, ſeu fletu honorari mortuos legimus. Itaque Homerus non ſemel κλαίειν θανόντας, id eſt flere mortuos, dicit eſſe γέρας θανόντων id eſt, decus, præmiúmque mortuorum, vt annot aſt ſupr. ad Od 6. lib. 2. Tum crebra ſunt hæc apud Tragicos ἄκλαυστος, ἄταφος, id eſt, non ploratus, non ſepultus. Eurip. Phœn. ἐᾶν δ' ἄκλαυστον, ἄταφον, οἰωνοῖς βοράν, id eſt, relinquere non ploratum, inſepultum, volucribus eſcam. quæ Virg. expreſsit lib 2. *Nos anima viles inflet'a, inhumat'aque turba.* Iterum apud Eurip. in Medea Iaſon Medeam orat, vt ſinat ſe filios ſuos ſepelire: & lugere. his verbis. Θάψαι νεκρούς μοι τούσδε, καὶ κλαῦσαι πάρες apud eund. in Hecuba, ſic vmbra Polydori loquitur, πολλοῖς διαύλοις κυμάτων φορούμενος ἄκλαυστος ἄταφος apud eundem in Androm. ij, qui nuntiant Peleo interfectum eſſe Neoptolemum, aiunt, ſe corpus eius afferre, vt nepotem defleat, & ſepeliat. Κομίζεθ' ὑμεῖς ... γόοις, Κλαύσωσι ... Alcæus li 3 epig. græc. Ἄκλαυστοι, καὶ ἄθαπτοι ... &c. Itaque Solon mortem ſuam lacrymis carere non vult. *linquamus amicis (inquit) Mærorem, vt celebrent funera cum gemitu.* At Ennius contrà. *Nemo me lachrymis decoret, nec funera fletu Faxit. cur? volito viuu' per ora virum.* Quòd ſi quis mihi dicat, licere mortuos lugere, & deflere, etiam ſi corpus abſit: ergo hoc loco legendum *vnxere*, quia ad luctum, & ploratum, & ſimilia, non erat neceſſe corpus Hectoris redimi, & Troiam geſtari: reſpondeo plora-

ploratus illos, & fletus non niſi poſito ante omnium lugẽtium oculos cadauere, eſſe ſolitos vſurpari. quod ex Homero, Virgilio, & ceteris cuiuis perſpicuum eſſe poteſt. M. Tullius autem hæc genera lugendi enumerat lib 3. quæſt Tuſcul. *pedores, muliebres lacerationes genarum pectoris, feminum, capitis percuſſiones*: Et Eurip in Alceſt non admodum diſſimilia. Πυλῶν πάροιθεν δ᾽ οὐχ ὁρῶ [illegible] χέρνιβα [illegible] ἐπὶ [illegible] τομαῖος [illegible] Οὐ [illegible] γυναικῶν. i. ante portas autem non video, vt mos & inſtituta poſtulant, fontanas aquas, quæ ſolent adhiberi in mortuorum portis: coma autem nulla eſt in veſtibulo è capite abſciſſa: quæ in mortuorum luctibus fieri ſolent. poſtremò mulierum conuentus non tollit clamorem, neque ſtrepitum excitat. ſic igitur hunc locum explicabam. Matres Troianæ corpus Hectoris, quod Achilles canibus, & auibus deſtinauerat luxerunt, honoréque ſepulturæ aff. cerunt, poſtcaquam Achilles Priami ſupplicis oratione, & precibus flexus eſt. Iam Achilles apud Hom. ἰλ. ω. a Mercurio præmonitus, & de Iouis voluntate certior factus, Priamo corpus Hectoris Troiam deportãdum, ac ſepeliendũ tradit. ſic Homer. [illegible] ἀπέλυσα γέροντος [illegible] Κεῖται δ᾽ ἐν λεχέεσσ᾽ [illegible] Virg. Aneid. 2. *At non ille, ſatum quo te mentiris, Achilles Talis in hoſte fuit Priamo. ſed iura fidémque ſupplicis erubuit, corpúſque exſangue ſepulcro Reddidit Hectoreum.* Cùm his rationibus, & argumentis adductus in priore editione *luxere* excudendum curaſſem: & aliquot annis pòſt Lutetiæ non pauca Horatij exemplaria manu ſcripta nactus, in eis omnibus *Vnxere* ſcriptũ reperiſſem, niſi quòd in vno, hoc verbum erat in litura. hac ſecunda editione plurium librorum auctoritatem ſequi malui: in ſententia tamẽ priore manens, vt putem, *Luxere* potius legendũ eſſe, quàm *Vnxere*: aut certè vtramque lectionem eſſe probabilem: quod & Antonio Mureto videtur.

ADDICTVM FERIS] Addixerat Hectorem canibus, & auibus Achilles iam ab eo tempore quo Hector mortifero illo inter humeros, & ceruices. ἵνα τε ψυχῆς ὤκιστος ὄλεθρος, id eſt, vbi celerrimus eſt interitus, vulnere accepto, iacénſque, & pæne exanimis, Achillem orabat, vt corpus ſuum patri Priamo comburendum, ac ſepeliendum redderet. neque canibus dilacerandum apud naueis relinqueret. ſic enim reſpondet Achilles ἰλ. χ. Μή με κύον γούνων γουνάζεο, μηδὲ τοκήων. Αἲ γάρ πως αὐτόν με μένος, καὶ θυμὸς ἀνείη [illegible] ὡς οὐκ ἔσθ᾽ ὃς σῆς γε κύνας κεφαλῆς ἀπαλάλκοι. id eſt, Ne mihi homo impudentiſſime per genua mea ſupplica, neque per parenteis. Nam me animus & ira incitant, vt te crudum in fruſta ſectum comedam; talia in me commiſiſti. Quare non eſt quiſquam, qui canes à capite tuo prohibere poſſit & ἰλ. ψ. in ſepultura Patrocli cùm duodecim illos Troianos iuuenes, quos viuos ceperat, manu ſua interfectos in rogum coniecisſet, ait ſic Hectorem non flammis exuſturum, ſed canibus dilaniandum proiecturum. Ἕκτορα δ᾽ οὔτι δώσω Πριαμίδην πυρὶ δαπτέμεν, ἀλλὰ κύνεσσιν.

HOMICIDAM] ἀνδροφόνον. neque verò deterius multo eſt nomen Latinum Græco. nam ἀνδροφόνος, id eſt, viricida, apud Homerum idem ferè valet, quod ἀνθρωποκτόνος id eſt, homicida. & item apud Euripid. in Hecuba, vbi Polymneſtor mulieres Troianas à quibus eius liberi parui pueri fuerant interfecti, ἀνδροφόνους appellat. Denique Euſtath. ad illum locum Hom. ἰλ. ψ. [illegible] ἀνδροκτασίης [illegible] &c. notat. ἀνδροφόνος γὰρ ὁ ἁπλῶς ἄνθρωπον ἀναιρῶν εἴτε παῖς εἴη ὁ πεσών, εἴτε ἀκμαῖος, εἴτε καὶ γυνή, ἱ. ἀνδροφόνος, ſeu, ſi dicere liceat viricida, is eſt ſimpliciter, qui hominem occidit, ſiue puer ſit is, qui cécidit, ſiue vir ætate corroborata, ſiue mulier.

POSTQVAM RELICTIS MŒNIB. REX] Priamus ἰλ. ω. à Mercurio per media Græcorum caſtra noctu deductus, vt ſuprà diximus ad Od. 10. libr. 1. neque à quoquam viſus, ad Achillem peruenit: & cùm eius genua manibus tetigiſſet, manúſque exoſculatus eſſet: ſeſe ad pedes abiecit orans, vt corpus Hectoris, pretio accepto, ſibi redderet, ſepeliendique poteſtatẽ faceret Homeri verba ſunt hæc: ἄγχι δ᾽ ἄρα στὰς χερσὶν Ἀχιλλῆος λάβε γούνατα, καὶ κύσε χεῖρας Δεινὰς, ἀνδροφόνους, αἵ οἱ πολέας κτάνον υἷας. ſequitur aliquot pòſt verſibus. Κλαῖ᾽ ἀδινὰ προπάροιθε ποδῶν Ἀχιλῆος ἐλυσθείς id eſt, Plorabat miſerabiliter, ſeu indeſinenter ante pedes Achillis volutatus.

PERVICACIS] in ſententia ſua obfirmati, pertinacis, &, vt alibi, cedere neſcij. quamquam intereſt inter peruicaciam & pertinaciam.

SETOSA DVRIS EXVÊRE] id eſt porcorum & ceterarum beſtiarum, in quas a Circe fuerant verſi figuras exuerunt, & humanas recuperarunt, Circe volente, ac libente. hac de re Hom. ὀδ. κ. Κίρκη δὲ διὲκ μεγάροιο βεβήκει Ῥάβδον ἔχουσ᾽ ἐν χειρί, θύρας δ᾽ ἀνέῳξε συφειοῦ &c. id eſt, Circe autem per domum, & e domo egreſſa eſt, virgam manu tenens: fores autem haræ aperuit. ſequitur, Τῶν δ᾽ ἐκ μὲν μελέων τρίχες ἔρρεον, ἃς πρὶν ἔφυσε Φάρμακον οὐλόμενον, τό σφιν πόρε πότνια Κίρκη Ἄνδρες δ᾽ ἂψ ἐγένοντο νεώτεροι ἢ πάρος ἦσαν. id eſt, ex eorũ autem membris pili defluebãt, quos prius naſci fecerat pharmacum pernicioſum, quod eis dederat veneranda Circe. Viri autem citò facti ſunt iuniores quàm antea erant.

REMIGES VLYSSEI] ſocij Vlyſſis. epiſt. 2. lib. 1. *remigium vitioſum Ithacenſis Vlyſſei*.

RELATVS] ſic habent duo cod. Vatic. & Iono. Rannut. Vrſ. Torñ & ita legendum, non *relapſus*. relatus autem, id eſt, redditus & reſtitutus.

ATQVE NOTVS IN VVLTVS HONOR] id eſt, & facies priſtina honeſta, omnibus nota, nempe humana.

AMATA NAVTIS MVLTVM] ô tu, quam nautæ, & inſtitores multùm amant. Cùm videri velit eam honorificè appellare, eíque blandiri, reuera tamen contumelioſe inſectatur. qui ſint inſtitores, dixi ſuprà ad Od. 6. lib. 3.

IVVENTAS] i. iuuenta nam quamuis Deæ nomen ſit, eodem tamen etiam ætas hæc ſignificatur.

VERECVNDVS COLOR] purpureus & rubicundus: qualis ineſt in pueris, & adoleſcentibus. qui verecundi ſunt natura: vel per verecundum colorem, ideo rubicundus ſignificatur: quia, quos pudet, ij erubeſcũt. ſignificat, ſibi cantiones & veneficia Canidiæ pallorem, maciem, canitiémque, attuliſſe.

RELIQVIT OSSA &c] nihil mihi reliquit præter oſſa pelle lurida amicta: vel præter oſſa & pellem luridam prouerbium de ſumma macie. Plaut. Capt. *Maceſſo, conſeneſco, & tabeſco miſer. Oſſa atque pellis ſum miſera macritudine.* Theocritus εἰδ. β. Τήνας μὲν ὀστέα [illegible] λείπετο δ᾽ αὐτά. id eſt, illius quidem iuuencæ ſola oſſa relicta ſunt Apollon. Ἀργ. 6. [illegible] id eſt, ſordibus ei corpus erat aridũ & ſqualidum pellis autem & oſſa ſola continebant. Virg. Palæm. *vix oſſibus hæreret.*

PELLE AMICTA LVRIDA] pallida, ſubuiridis, vel croceicoloris: qualis vmbrarum, arquatorum, lurz. Orci. vt ſupr. Od 4. lib. 3. *luridum Miſſos ad Orcum.* amicta autem id eſt, veſtita epiſt. 15. lib. 1. *Eomiſne & pratis, an amicta vitibus vlmo.*

TVIS CAPILLVS ALBVS EST] tui odores, tuáque vnguenta. id eſt, veneficia, mihi canitiem attulerunt, Od. 4 lib. 3. *Lenit albeſcens animos capillus.*

NVLLVM À LABORE ME] nulla mihi à labore, ſiue animi & corporis datur intermiſsio, nulla conquieſcendi poteſtas.

VRGET DIEM NOX, ET. D.] id eſt, ſine vlla

temporis intermiſſione laboro, continuis animi laboribus exercenr. diurno labori ſuccedit nocturnus, & nocturnu diurnus.

NEQVE EST LEVARE] οὐδ᾽ ἔςι vel ἔξεςι non licet, non dator reſpirare, diſtenta mihi ſunt ſpiritu præcordia, neque ea reſpirando leuare poſſum, iccircò enim data eſt reſpiratio, vt & attrahatur aer frigidus, qui calorem inteſtinum, ac naturalem refrigeret: & viciſſim pectus ſpiritu, & aere concalefacto diſtentum atque inflatum ſubleuetur.

ERGO NEGATVM VINCOR, VT CREDAM] horum verborum hæc ſententia eſt: ergo ego nunc tandem infelix meis malis vincor vt credam. & fatear id, quod initio negaueram: quidnam? Sabella carmina, id eſt, Canidiæ Sabellæ cantiones vim habere ad permouendos, & perturbandos hominum animos.

CAPÚTQVE MARSA.] & vt credam, caput Marſis cantionibus ſeu carminibus, quodammodo diſrumpi, amentiaque aſfici. ſuprà Od. 5 eod. lib. *nec vocata mens tua Marſis redibit vocibus.* Licet & ita interpretari, *diſſilire*, id eſt: diſrumpi, & verò vtrumque coniunxit Arnobius lib. 2. aduerſus genteis, *vt viſ [illegible] diſſiliat. & dirumpatur auditus.*]

DISSILIRE] in diuerſas parteis ferri, diſſipari, differri, epiſt. 18 li. 1 *Gratia ſic fratrum geminorum Amphionis, atque Zethi diſſiluit.*

QVANTVM NEQVE ATRO DELIBVTVS] Hercules Eunomo Architelis filio, à ſe non ſponte interfecto, voluntario ſe exſulio multauit, atque in oppidum Thrachinem proficiſci conſtituit. Cum ad Euenum fluuium cuius portitor erat Neſſus centaurus, peruenisſet, ipſe fluuium pedibus ſuperauit: Deianiram autem mercede pacta Neſſo traiiciēdam reliquit. Hic, dum eam traiicit, vim ei inferre conatur. Hercules Deianiræ vim propulſantis clamore exaudito, egredienti Neſſo mortiferum vulnus inflixit, Neſſus moribundus, Deianiræ ad ſe euocatæ dixit, ſe philtrum ei dare velle, quo Herculis erga ſe amorem perpetuū, ac ſempiternum retineret, (conſtabat autem id philtrum ex ipſius Neſsi cruore, & eo veneno, quo ſuorum telorum cuſpides Hercules inficere ſolebat.) Quo cuſpide accepto, & ſtudioſè ſeruato, cùm Deianira parum gratum de Iola Euryti filia nuntium accepiſſet, veretúrque ne Iolam ſibi anteponeret Hercules, tunicam ad eum miſit eruore illo imbutam, cùm exiſtimaret philtrum eſſe: quam cum ille induiſſet, venenúmque illud corporis contactu concalefactum, viſque ad viſcera permanaſſet, vocés illas miſerabilem edidit, quæ leguntur apud Suphoclem in Trachin. vide Od. tertiam huius libri.

NEC SGANA FERVIDA VIRENS] Sic ego hunc locum veterum codicum auctoritatem ſecutus emendaui, ſic enim ſcriptum reperi in cod. Don. Iann. & duobus Vatic. vno Petri Danielis, & totidem Nicotianis, & vno Nicor. Cleric. & duobus Ruſſardinis *Virens in Ætna.* quod ſine dubio rectum eſt, vt per virentem flammam ſignificari intelligamus eam quæ valida & perpetua ſit, & numquam langueſcat, aut moriatur: quemadmodum apud Homerum in 1. Φλὸξ ἐμαράνθη, id eſt, flamma exaruit: ſeu marcida facta eſt, pro extincta eſt in 4. [illegible], id eſt, tum iocundium marceſcebat. Sic apud Lucretium lib. 1. *Donec fuiſſerant flammas flore coorta.*] *Virens* autem, quod in ceteris omnibus manuſcr. reperitur, longe eſt ineptiſſimum. Ego igitur priore ſententia deſiſto: quæ fuit huiuſmodi, *Virens* eſſe mendoſum & legendum *Vibrans*. Sic autem hanc ſententiam confirmabam in priore editione. Ex hoc *virens*, quod mihi deprauatum videbatur, coniectura ductus, tanquam manu quadam, ad veram & germanam (vt cum putabam) lectionem. *vibrans flamma*, reponebam atque ita diſputabi. *Vibrans flamma* (opinor) [illegible] appellatur quæ ſtricti ferri aut luminis [illegible] ſplendet, ac [illegible] vel quæ ſe attollit, atque eiaculatur in auras: qualem deſcribit Lucret. lib. 6. Ætnæ flammam, & Virg. lib. 3. Æn. ſic Lucr. *Nunc tamen illa modis quibus irritata repente Flamma foras [illegible] flans Ætnæ fornacibus efflet. Expediam, primum totius [illegible] caua montis Eſt natura, ferè ſilicum ſuffulta cauernis. &* ſequitur mox, *Ventus enim fit, vbi eſt agitando percitus aer. Hic vbi percaluit calefecitque omnia circum Saxa furens qua contingit, terramque, & ab illis Excuſſit calidum flammis velocibus ignem Tollit ſe ac rectis ita faucibus [illegible] cit alte, Funditque ardorem longe, longéque favillam Differt, & craſſa voluit caligine fumum, Extruditque ſimul mirando pondere ſaxa.* Et Virg. *ſed horrificis iuxta tonat Ætna ruinis: Interdúmque atram prorumpit ad æthera nubem Turbine fumantem piceo & candente favilla. Attollitque globos flammarum, & ſidera lambit: [illegible] ſcopulos auulſaque viſcera montis Erigit eructans, liquefactaque ſaxa ſub auras Cum gemitu glomerat, fundoque exæſtuat imo.* quos Virgilij verſus ex Pindari Oda 1. expreſſos, aut certè imitatos oſtendit Macrob. lib. 5 Saturnal. cap. 17. κίων δ᾽ οὐρανία συνέχει, νιφόεσσ᾽ Αἴτνα, πάνετες χιόνος ὀξείας τιθήνα. τᾶς ἐρεύγονται μὲν ἀπλάτου πυρὸς ἁγνόταται ἐκ μυχῶν παγαί· ποταμοὶ δ᾽ ἁμέραισιν μὲν προχέοντι ῥόον καπνοῦ αἴθων᾽· ἀλλ᾽ ἐν ὄρφναισιν πέτρας φοινισσα κυλινδομένα φλὸξ ἐς βαθεῖαν φέρει πόντου πλάκα σὺν πατάγῳ: [illegible], id eſt, Coluna autem cæleſtis continet, niuoſa AEtna, per totum annum niuis acutæ nutrix: cuius ex receſsibus eructantur ignis, ad quem nemo accedere audeat puriſſimi fontes. Fluuij autem ignei inter diu profundunt fluentum fumi candens, ſeu nigrum: noctis autem tenebris pœnicea flamma voluitur, & ſaxa portat in maris æquor profundum cum ingenti ſonitu. Illud autem Vulcani repole ſcaturigines horribiliſsimas ſurſum mittit. Iam verbum vibrare. ſæpius eſſe abſolutū, quàm [illegible] id ex Lucretio M. Tull. intelligere licet. Lucretius libro tertio. *Quin etiam tibi ſi lingua vibrante minacem ſerpentem, & cauda procero corpore vtrinque Sit libitum in multas parteis diſcindere ferro. &c.* Virg. AEneid. 2. *Sibilata lambebant linguis vibrantibus ora.* Idem libro nono, *Vibranti gladio conixus ab aggere dexter Occupat.* & libro 10. *vibranti cuſpis medium transuerberat ictu.* M. Tullius orat. perfect. ac. Demonſtr. *Cuius non tam vibrarent fulmina, illa, niſi numeris contorta ferrentur.* Idem in Lucullo. *Nobiſmet ipſis modo cæruleum mare videbatur, [illegible], quia à ſole collucet, albeſcit, & vibrat.* Idem in Bruto extremo. *& erat oratio cum incitata, & vibrans, tum etiam accurata & polita.* Quinctil. li. 10 de Archilocho. *cùm valida, tum breues, vibrantéſque ſententia.* hanc igitur ſcripturam veram eſſe puto, *Vibrans in Ætna flamma.* Nam quòd quidam emendauerunt, *Feruens in Ætna flamma*, non equidem inuideo: & ſcio Virg libr. 4. AEn. in extr. dixiſſe: *flammaque furentes Culmina per que hominum voluantur, perque Deorum.* Verùm hæc lectio, quam ſequor, & propius abeſt a vetere ſcriptura *virens*, & ſignificantius (meo quidem iudicio) exprimit flammæ e fornacibus illis erumpentis, & in altum ſeſe eiicientis & conglobantis naturam. *Virens* autem factum eſſe puto ex *Vibrans* & *Virens* ex *Vibrans* errore & negligentia librariorum. Hæc igitur olim ſcripſeram. Nunc autem ſententiâ mutata, *Virens* [illegible] retineo, & virentem flammam interpretor [illegible], acrem, perpetuam, non langueſcentem. Cur ſententiam mutem autem vna hæc cauſa eſt, quod tutius eſſe arbitror veteres codices ſequi, præſertim vbi defendi poſſunt, vbique probabilem ſcripturam continent quam aliam excogitare. Si quis, tamen *vibrans flamma*, quæ lectio coniectura ſola nititur, huic anteponet, non improbabo.

TV DONEC CINIS, &c.] tu veluti quædam venenorum officina, non ceſſabis me tuis venenis [illegible], donec exaruerim, & cineris in modum contuſus atque à ventis diſperſus fuerim. ſeu donec in cinerem

verſu fuerim, vt loquitur. Od.3. lib 3.

COLCHICIS] Medeæ venenorum ſimillimis. ſuprà Od 5. *Flammis aduri Colchicis.* & Od.13.lib.2. *ille venena Colchica, Et quicquid vſquam concipitur nefas, Tractauit, &c.*

QVAE FINIS?] finis generis fœmin. vt ſupr. Od.18 lib. 2. *fine destinata.* & Lucret.lib.1. *Denique iam quoniam generatim reddita finis Creſcendi rebus conſtat.* & Virg. libr. 5. *Quæ finis ſtandi?*

QVOD ME MANET STIPEND.] quod tibi à me vis ſtipendium perſolui? id eſt, quam mihi pœnam irrogabis aut impones? quam me pœnam vis ſufferre, ac ſuſtinere?

EFFARE] quidam legi volunt Ecfare, quomodo ſcriptum reperi etiam ego in vno, & altero codice antiquo.

IVSSAS] participium à verbo *iubeor* de quo alibi. iuſſas autem.i. à te in me conſtitutas: vel quas ego ſubire & luere abs te iuſſus fuero.

CVM FIDE] tralatio à pecuniæ: quæ cum fide ſolui dicitur, ſi tota, & ad diem ſoluatur.

EXPIARE] pœna ſubeunda luere, ac delere. vt Od. 1.lib.2. *arma Nondum expiatis vncta cruoribus.* & huius lib Od.5. *dira deteſtatio Nulla expiatur victima.* Cicero de haruſp.reſp. *nomen populi Rom. tanto ſcelere contaminauit, vt id nulla re poſſit, niſi ipſius ſupplicio, expiari.*

MEND. LYRA VOLES SONARI].i. falsò, ſeu falſis carminibus, & mendacibus hymnis laudari, ſignificat, eam veris laudibus ornari non poſſe.

TV PVDICA, TV PROBA.] ſignificat, eam eſſe impudicam, & improbam. ſic Catullus in quandam. *Pudica & proba, redde codicillos.*

PERAMBVLABIS ASTRA SIDVS] tanquam Erigone referêris in ſiderum numerum: vel tu ſidus aureum inter aſtra verſaberis. hoc dicitur intereſſe inter aſtrum & ſidus, quòd ſidus, vna ſtella ſit: aſtrum, multæ: vt Virgiliæ, Orion, Vrſa maior. & Vrſa minor, &c ſidus aureum autem dixit ἀνθηττικῶς. vt non ſemel Virg. AEneid 2. *ferit aurea ſidera clamor.* & libro vndecimo. *Tum verò immēſus ſurgens ferit aurea clamor.*

INFAMIS HEL. CAST. OFFENS.] Quæ ſunt peruulgata, omnibúſque notiſſima de Steſichoro poeta, iccircò eum oculis eſſe multatum, quia Helenam verſibus maledicis, & contumelioſis lacerarat prætermitto. Pauſanias autem in Laconicis, noua quædā hac de re, atque inaudita profert, Leonynū quendam Crotoniatam in inſulam Λευκὴν profectum, Achillem in ea, duos Aiaces, alióſque Heroas, & vnà cum illis Helenam vidiſſe: cum ea etiam eſſe locutū, ſibíque ab illa eſſe mandatum, vt, cum primum Himeram (qua in vrbe natus eſt Steſichorus) nauigaſſet, Steſich. nuntiaret. ſe iratam ob carmen in ſe ſcriptum, oculos ei ademiſſe. Quo nuntio accepto Steſichorum ſtilum vertiſſe, Helenámque, quam antea vituperarat, laudauiſſe. Eius autem Palinodiæ principium ponit Plato in Phædro his verbis, ἔστι δὲ τοῖς ἁμαρτάνουσι περὶ μυθολογίαν καθαρμὸς ἀρχαῖος, ὃν Ὅμηρος μὲν οὐκ ᾔσθετο, Στησίχορος δέ. τῶν γὰρ ὀμμάτων στερηθεὶς διὰ τὴν Ἑλένης κακηγορίαν, οὐκ ἠγνόησεν, ὥσπερ Ὅμηρος, ἀλλ᾽ ἅτε μουσικὸς ὢν ἔγνω τὴν αἰτίαν, καὶ ποιεῖ εὐθὺς, Οὐκ ἔστ᾽ ἔτυμος ὁ λόγος οὗτος, οὐδ᾽ ἔβας ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις, οὐδ᾽ ἵκεο πέργαμα Τροίας. καὶ ποιήσας δὴ πᾶσαν τὴν καλουμένην παλινῳδίαν παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, id eſt, iis qui in fabulando peccarunt, vetus eſt expiatio, quæ Homerum quidem fugit, ſed non Steſichorum. Nam cùm oculis orbatus eſſet propterea, quòd Helenæ maledixerat, non ignorauit, quemadmodum Homerus, ſed vt poeta qui muſicus eſſet, cauſam eius rei intellexit, & continuò hoc carmen fecit. *Non verus ille eſt ſermo: numquam puppibus Vecta es veiculis opulenta ad Pergama Troiæ.* Abſoluta igitur tota illa, quæ appellatur palinodia, oculorum ſenſum continuò recuperauit. vſurpat M. Tullius huius carminis principium libro nono epiſtolarum ad Atticum. οὐκ ἔστ᾽ ἔτυμος λόγος (vt opinor) *Ille de nauibus*, id eſt, non eſt verus ille rumor de Pompeii nauibus. Extat & alius Steſichori verſus apud Lycophronis interpr. ad eandem rem pertinens, Τρῶες καὶ τὸ τῆς Ἑλένης εἴδωλον ἔχοντες, id eſt, Troiani quondam abierunt ſecum Elenæ imaginem habentes.

INFAMIS HELENAE] quam infamarat Steſichorus dedecore & infamia notatæ a Steſichoro. non diſſimulabo me reperiſſe in vno Vatic. libro, Infimis. de qua ſcriptura equidem nihil pronuntio. tantum admonitum lectorem velim, vt conſideret idem ne ſit ſentiēdum de nomine infamis, quod de infacetus. cenſuit Hermolaus Barbarus: nempe ſcribēdum eſſe, infiectus.

VATI] Steſichoro. de quo ſuprà ad Od.9. lib. 4. vide de eod. multa apud Quinct. lib. 10.

ET TV] tu quoque eorum exemplo.

O NEC PATERNIS] hæc palinodia irriſionis cōtumelioſæ pleniſſima eſt: immo vero mera contumelia eſt, cum vrbanitate tamen Horatiana coniuncta. Vult enim Horat. intelligi quæ laudandæ Canidiæ cauſa dicit, eſſe planè falſa.

NEC IN SEPVLCRIS, &c.] id eſt, nec docta, ſeu quæ neſcis pauperum mortuorum cineres nono poſt eorum mortem die diſpergere, ac diſſipare. innuit hoc eam factitare ſolere.

NOVENDIALEIS] nouendiales pulueres, nouendiale ſacrum, nouendiales ludi, nouendiales feriæ à numero dierum ſunt dictæ. Nam cadauer domi dies ſeptem ſeruabatur: octauo die comburebatur: nono ſepeliebatur, ſeu humabatur: deinde iuſtis perſolutis, & impoſita inſcriptione humatus dicebatur mortuus. ante hoc tempus, & antequam hæc facta eſſent, dicebatur eſſe ſupra terram. Ad hunc locum pertinet illud Virg.5. AEneid. *Præterea ſi nona diem mortalibus almum Aurora extulerit, radiiſque retexerit orbem, &c.* ad quem locum lege Seruium, qui ibi profert hunc Horatianum verſum.

PVRAE MANVS] καθαραὶ χεῖρες: non maculatæ ſanguine: quod eſt falſum, vt cætera omnia.

TVVSQVE VENTER PARTVMEIVS] venter partumeius eſt, qui partum edere & ſolet & poteſt: venter fœcundus: qualis profectò non eſt Canidiæ: id eſt, Gratidiæ. eſt autem nomen conflatum à partu, & verbo meio, in codice Io. Morellij viri nobilis, & in primis eruditi, annotatum erat ad hanc vocem *partumeius. partus aptus.*

TVO CRVORE RVBROS] tuo cruore & tabo commaculatos in puerperio tuo.

VTCVMQVE, &c.] quoties, vel quandocumque tu partu edito è lecto ſurgis fortis puerpera. quod numquam tibi contigit numquam enim nec paris, nec peperiſti videtur enim ſignificare, Canidiam obſtetricis opera, & miniſterio vti, quæ pannos eius cruore ex partu inquinatos, abluat, cum longè aliud & ſentiat, & velit intelligi. Nam nec vmquam puerpera fuit, neque obſtetrice vſa eſt, neque pannos habet cruentos, vtpote quæ ſuppoſitos partus oſtentet, non veros. vt ſup. Od 5. *ſi vocata partubus Lucina veris affuit. Exſilis* autem ſecundæ perſonæ eſt, à verbo exſilio.

CANIDIA.

OBSERATIS] obturatis, clauſis, ſurdis. obſerare à ſera factum. vtitur & Catull ad Ipſithil ſeu, vt alij volunt, hoſpitellam, *Ne quis liminis obſeret tabellam.*

NON SAXA NVDIS SVRD.] huius verſus. & proximi ſententia eſt. Non ſunt nautis ſurdiora ſaxa, quæ fluctibus hibernis verberantur, ſubintell. quàm ego tibi ſum. vel hoc modo: non magis audiunt nautas miſeros, nudos, & eiectos ſaxa, quæ à fluctibus hibernis verberantur, quàm ego te. *nudis* autem, id eſt, ſpoliatis, naufragis. ſic ſuprà Od. 7. lib.3. *nam ſcopulis ſurdior Icari Voces audit adhuc integer.*

TVNDIT] verberat. Virg. Æn.5. *Eſt procul in pelago ſaxum ſpumantia contra Littora: quod tumidis ſummerſum tunditur olim Fluctibus hiberni, condunt vbi ſidera Cori.* Idem in Daphn. *Nec percuſſa iuuant fluctu tam littora,* &c.

NEPTVNVS HIBERNVS] i. mare tempeſtatibus hibernis commotum, atque ventis concitatum.

SALO] fluctu: maris agitatione & iactatione. Græcum nomen eſt, ex quo σαλεύειν agitare, concutere.

INVLTVS VT TV RISERIS, &c.] egóne committam, vt tu impunè riſeris Cotyttia, quæ ſacra tu tuis verſibus vulgauiſti? de hoc loquendi genere vide quæ ſunt annotata ad illum locum, *Viſne tegam ſpurco Damæ latus?* ſat.5. lib.2.

COTYTTIA] ſic ſcribendum docuit Politianus, non *Cotytia*. Cotyttia autem dicta ſunt ſacra quædam nocturna, flagitioſa, obſcœna, & nefaria, à Cotyttone impudentiæ, & Veneris obſcœnæ dea, cuius ſacerdotes erant Baptæ: de qua Iuuenalis Sat.2. *Talia ſecreta coluerunt Orgia tæda Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare Cotytto.*

LIBERI CVPID.] liberi. id eſt, nulla lege, nullóque pudore à libidine reuocati, libere & ſolute per omne libidinis, quantumuis obſcœnæ, & flagitioſæ genus vagantis.

ET ESQVIL. PONTIF. VENEFICI] conſcius, & particeps à me factus eorum ſacrorum & veneficiorum, quæ in Eſquilino tractu: vel dic pontificem eum appellari veneficij Eſquilini, quia veluti pontifex quidam hæc ſacra reprehendat & de his exiſtimare, & iudicare audeat. erat enim pontificum religiones, & ceremonias tueri. Feſtus. *Pontifex maximus, iudex, atque arbiter habetur rerum diuinarum, humanarumque.* Plautus Rudente, *Lubet iurare. tune pontifex periurio es?*

IMPVNE VT VRBEM, &c.] egóne te patiar inultum eſſe, qui me populi fabulam feceris?

QVID PRODERIT DITASSE, &c.] id eſt, quid proderit tibi te Pelignas anus impenſo precio conduxiſſe, vt te dolore, & cruciatu corporis liberarent: præſentibúſque venenis vſum eſſe, vt ſtatim exanimatus miſeriarum tuarum portum occupares, ſi tardius quàm optas, moriturus es?

DVCENDA] producenda, extrahenda. ſic dicimus *ducere bellum.*

IN HOC] ad hoc, propter hoc, ἐπὶ τούτῳ.

SVPPETAS] vt ſufficias, ac ſuppedites materiam, & locum nouis doloribus: vel vt ſis ſemper recens & integer nouis doloribus: ἵνα ὑπάρχῃς καινὸς ἀλγηδόσι.

DOLORIBVS] ſic habent aliquot lib. ſcripti, & excuſi: quidam ſcripti *laboribus* quidam *cruciatibus*.

INFIDVS] qui Deorum conſilia recondita vulgauit, vt dicemus ad Sat.1 lib.1. ſed mihi tacendum non videtur, me in octo libr. manuſcriptis legiſſe, *Pelops infidus pater*. quam lectionem confirmat Cat. *Troicáque obſidens longinquo mœnia bello Periurii Pelopis vaſtabit tertius heres.*]

BENIGNAE] copioſæ affluentis, abundantis, largæ. videtur quidem hæc pugnare, copioſum eſſe, & egere: ſed ea eſt Tantali, & Tantali ſimilium pœna, vt in media rerum copia egeant. de hac autem Tantali pœna vide annot. ad Sat.1. lib.1.

OPTAT PROMETHEVS] de Prometheo ſuprà diximus nonnulla ad Od.3. lib.1. ad quæ hæc addamus: Prometheum idcirco Caucaſo eſſe affixũ fingi, quòd is in monte illo aſſiduè hærens, inde aſtra ſtudioſè contemplaretur, & rerum cæleſtium cognitioni operam daret. quod teſtatur & Cicero lib.5. Tuſcu. quæſt. non longè à princip. Eſt autem hic mons circa Aſſyrios altiſſimus, & pæne dicam, ſideribus vicinus. ex quo fit, vt aſtra maiora, quàm aliunde videantur, demonſtret, & planiſſimè eorum ortus obitúſque declaret. Dicitur idem totam fulminum rationem accuratè perquiſiuiſſe, eámque perſpectam & cognitam hominibus indicaſſe. Ex quo ignem cæleſtem furatus eſſe traditus eſt. Quòd autem Aquila cor eius exedit, ſignificat ea fabula curam, & ſollicitudinem acrem animi qua ſiderum motus peruestigauit.

OBLIGATVS] id eſt *alligatus*, vel dic, *obligatus*, quaſi circumligatus, id eſt firmiſſimè & tenaciſſime ligatus: ſic enim dicunt Latini, *nexu ſe obligare*, & *verborum obligatione*, & *obligare vulnus*, & *obligatus beneficio*. Sed cur non dixit, *obligatus Caucaſo*, potius quàm *alit*? An hoc ſignificat, Prometheo aquilam eſſe aſſiduè affixam per hypallagen? an Prometheum Caucaſo eſſe obligatum & affixum, vt alitis, id eſt aquilæ pabulum aſſiduè præbeat, quaſi *alitis*, poſitum ſit pro, alitis cauſa?

OPTAT SVPREMO, &c.] de Siſypho & eius ſaxo, cùm fabula ſit notiſſima, tùm collegimus quædam ad Od.14. lib.2. ibi, *damnatúſque longi Siſyphus Æolides laboris.*

VOLES MODO ALTIS DESIL. TVRR.] modò voles te ex altis turribus præcipitem agere.

ENSE PECTVS NORICO RECLVDERE] tibi pectus ferro transfigere. ſic Virg. loquitur lib.10. Æneid. *Tum latebras animæ pectus mucrone recludit.* Noricus enſis autem a gente Norica dictus, Rhætis, & Lepontiis finitima. Nam inter Noricos, & Rhætos Rhenus fluuius interfluit. ſup. Od.16. lib.1. *quas neque Noricus Deterret enſis.*

INIECTVS] ſic reperi ſcriptum in duobus cod. Vat. Vrſin. Rain. Faern. Nicot. Ruſſ. Cleric. in trib. Vat. Faer. Tor. *uectus.*

VECTABOR HVMERIS] tuis humeris inſidebo mihi inuiſis.

AN, QVAE MOVERE CEREAS] an ego, quæ cereas imagines motu præditas efficere, & animare poſſum, &c. adhibebantur autem cereæ, & laneæ imagines in rebus magicis: vt ſat.8. lib.1. *Lanea & effigies erat, altera cerea.*

VT IPSE NOSTI CVRIOSVS, ET POLO] in lib. Iann. ſcriptum eſt *Vt ipſe curioſus noſti, & polo.* quam ſcripturam non reiicerem, niſi magis mihi placeret vulgata.

ET POLO DERIPERE LVNAM] ſuprà Od.5. *Lunámque cælo deripit. Deripere* autem non *diripere*, ſcriptum eſt in omnib. lib. calamo exaratis.

EXCITARE] excitare mortuos ab inferis.

DESIDERIQVE TEMPERARE POCVLVM] & conficere, ac miſcere poculum amatorium. ſup. Od.5. *Amoris eſſet poculum.* temperare κεράσαι.

PLOR. ART. IN TE NVLL. HABENTIS EXIT.] Cùm diſſentirent hoc loco inter ſe libri veteres, aliique haberent, *Plorem artis in te nil habentis exitus*: alij, *Plorem artis in te nil habentis exitum*: alij, *nil agentis exitum*: ego olim eam ſcripturam, quæ mihi probabiliſſ. viſa erat, quæque reperitur in duobus cod. Vatic. Iann. Tornes. (quamquam in vno ex his, non ſine litura) *Plorem artis in te nil agentis exitum*, ſecutus eram. quam ſic explicabam ego, quæ Lunam è cælo poſſum deducere, & mortuos excitare ab inferis, & amatoria pocula præſentiſſima conficere, vſque adeóne infelix ero, vt ars mea in te ſit inanis, nullámque vim aut poteſtatem habeat? hæc mihi quidẽ videbatur eſſe verborum ſententia: ſed hærebat ſcrupulus, quòd genus hoc loquendi, *ars nihil agit in aliquem* ſeu *in aliquem* pro eo, quod eſt, inanis eſt, & nullam vim habet, & nil valet. videbatur mihi, & vt nunc videtur, parum Latinum, & Horatio, eleganti ſcriptori, indecorum. nam *nil agere* quidem, inanem operam ſumere eſt: quo ſæpe vtuntur Latini. vtitur & Horat. ſat.9. lib.1. *nil agis: vſque tenebo.* & ſat.3. lib.2 qui locus videtur præcipuè huius lectionis ſententiam adiuuare. *Nil agit exemplum, litem quod lite reſoluit.* ſignificat enim inutile, atque inane eſſe exemplum, quod rem dubiam

& contro-

& controuerſiam, alla re dubia ſoluit. hoc igitur tunc aſſerebam, quo hanc ſcripturam defenderem nam illam alteram *artis in te nil habentis exitum*, planè reiiciebam quæ tamen reperitur ferè in omnibus libr. excuſis, Venetis, Lugdunenſibus, Pariſienſibus, Germanicis, & maiore parte manuſcriptorum. ego autem eã annos ab hinc duodecim ita in meo libro immutarã, *Plorem artis in te nil valentis exitum?* quod idem nuper venit in mentem Paullo Manutio, viro doctiſſimo, ſeu potiùs Mureto: qui ita curauit excudendum. cùm Aldini antiquiores habeant *nil habent.* neque verò hæc mihi ſcriptura diſpliceret, ſi eius exſtaret in libris veteribus vel tenuiſſimum veſtigium. Nunc cùm id nõ ſit: hanc, quam explanaui, & quæ reperitur in libris ſcriptis, *Plorem artis in te nil agentis exitum?* tenebam, quia non habebam meliorem. Nam, ne mentiar, ne eam quidem magnopere probabam. Videbatur enim mihi inelegans, & inſolens ac pæne dicam, barbarum loquendi genus: vt & nunc videtur. *artis nihil agit in te*, vt ſuprà dixi. Nunc igitur (vt, quod ſentio liberè dicam) hanc ipſam ſcripturam, quam religione quadam deterritus immutare, aut reiicere tum non ſum auſus, corruptam eſſe, neque vllum mendum ineſſe in verbo *habentis*, ſed in voce *nil*, aut in voce *exitum*: & ne longum faciam, totum hunc locum ſic eſſe legendum puto. *Plorem artis in te nullum habentis exitum?* ſeu, ſi quis malit, quòd in quibuſdam lib. reperitur. *Plorem artis in te nil habentis exitus?* Natum autem fortaſſe mendum eſt ex hac ſcriptura, *nll habentis*, & ex ignoratione conſuetudinis loquendi Horatianæ. Nam cùm indocti quidam ſiue librarij, ſiue lectores, quid ſibi vellet illud *null*, non intelligerent neque quò referri poſſent hi patrij caſus *artis habentis*. viderent, ex ea voce *null*. fecerunt *nil*. Ita nobis locus corruptus per manus traditus eſt. quem poſteà nonnulli ita corrigere conati ſunt, vt *agentis* reponerent in locum verbi *habentis*. in libr. quidem Don. perſpicuè vox *agentis* alia & recentiore manu ſcripta eſt. in ſolo autem codice Torneſ. & duobus Vatic. integram reperi: quibus cum poſteà conſentire animaduerti Lutetiæ Clericanum, Nicotianum, vnum Ruſſard. ceteros hãc igitur germanam, & integram ſcripturam eſſe arbitror. verborum autem hic ordo eſt, Plorem artis nullum exitum in te habentis? vel, ſi quis fortè alteram lectionem huic anteponat, *Plorem artis*, id eſt, plorem gratia artis, *nil exitus*. id eſt nullum exitum, *in te habentis?* Iam hoc *Plorem artis*, Græcorum more dictum eſt, pro eo, quod eſt, plorem artis ergò, ſeu cauſa artis, vel ob artem. ſolent enim illi in huiuſmodi loquendi generibus ſubintelligere χάριν, vel ἕνεκα. Plato in Euthyd. μακαρίζω σε ὑμᾶς [illegible], πολὺ μᾶλλον, ἢ μέγαν βασιλέα τῆς ἀρχῆς. id eſt beatos equidem vos duco poſſeſſionis vſibus magis nomine quàm magnum regem, ſeu Perſarum regem, imperij. Ariſt. [illegible] [illegible] τῆς ὑγιείας, id eſt, ad verbũ. quos nemo beatos duxerit valetudinis. quod valet ob valetudinem, vel cauſa valetudinis. Dionyſ. Halic. ἀρχαιολ. βιβλ. [illegible] Ταύτης μὲν τῆς γνώμης ἐπαινοῦντες ὑμᾶς. i. huius ſententiæ vos laudantes. quod valet, ob hanc mentem, vel ob hanc ſententiam. Euripid. in Androm. [illegible], id eſt gemo igitur facinoris hoſtilis, quod perpetraui. Idem Iphigenia in Aulide, [illegible], id eſt, maximè equidem Græciæ calamitoſæ gemo ac ploro. Idem Phœniſſ. [illegible] Οἰδίπου [illegible] malorũ tuorũ Oedipe ploro. quæ tria poſtrema exẽpla proximè ac. eduxi ad hanc locutionẽ Horatianam. Integrum eſt illud genus apud AEſchyl. in Prometh. [illegible]. imitatus eſt etiam Virg. in AEn. *Vir Troiane, quibus cælo te laudibus æquem? Iuſtitiæne prius mirer, belline laborum?* i. tene mirer ob iuſtitiam prius, an ob belli labores. ſic enim hunc verſum explico, quamuis paullo aliter Seruius. Iam hæc loquendi genera *habere exitũ, nullum habere exitum*, Latinis ſcriptoribus valde ſunt vſitata: quorum hoc proximum ſignificat, quippiam non conſequi finem, cuius gratia cœptum eſt, atque ita inane & inutile, ſeu nullius efficaciæ eſſe: illud alterum contrarium nempe ad exitum optabilem peruenire & efficax eſſe, ſeu (vt ita dicam) effectum aliquem gignere. M. Tull. lib. 7. epiſt. ad Attic. *Rurſus autem ex [illegible] exitum. [illegible], videtur hoc conſilium exitum habiturum.* Idem Philipp 2. *Fugam [illegible], qua ipſa exitum nõ habebat.* Idem de diuin. lib. 2. *Quid ego Haruſpicum reſponſa commemorem? (poſſum equidem [illegible]) qua aut nullos habuerunt exitus, aut contrarios.* Idem Acad 2. *Ipſa autem philoſophia, quæ rationibus progredi debet, quẽ habebit exitum?* Idem ferè valet *reperire exitum*. Idem Cicero lib. 1. de finib. *Quòd ſi ne ipſarum quidem virtutum laus reperire poteſt exitum, niſi dirigantur ad voluptatem, &c.* Licet etiam ita legere ſeruata eadem loquẽdi conſuetudine & elegantia, *Plorem artis in te nil habentis exitus?* vt ſit ordo verborum, Plorem gratia artis. nil exitus, id eſt, nullum exitum in te habentis? vt iam diximus. Videtur mihi tamen hæc lectio durior aliquanto altera: contrà illa ſuperior, ſuauior, & concinnior. Verum tamen, vt ſunt hominum diſſimilia palata, amplectatur quiſque quam volet: alium reſpuat, ac reiiciat, manum nõ verterim. Quòd ſi cui mea coniectura non probabitur, omnium ſcripturarum tolerabiliſſima mihi videtur ea, quam dixi reperiri in codice Iannoct. & Torneſ. & duobus Vaticanis.

Q. HORATII FLACCI CARmen ſæculare, ad Deos pro Imperio Romano.

Ode Dicolos tetraſtrophos: qualis illa, Iam ſatis terris, &c. hoc modo.

-υ -- -υυ -υ -υ
-υ -- -υυ -υ --
-υ -- -υυ -υ -υ
-υυ --

PHæbe, ſiluarúmque potens Diana,
Lucidum cæli decus, ô colendi
Semper, & culti, date, quæ precamur
Tempore ſacro:
Quo Sibyllini monuere verſus,
Virgines lectas, puerósque caſtos
Dis, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis, & celas, aliuſque, & idem
Naſceris: poſſis nihil vrbe Roma
Viſere maius.
Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres:
Siue tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis.
Diua producas ſobolem, patrumque 156
Proſperes decreta ſuper iugandis
Fœminis, prolíſque nouæ feraci
Lege marita:
Certus vndenos decies per annos
Orbis vt cantus, referatque ludos,

Ter die claro, totiéſque grata
Nocte frequenteis.
Véſque veraces cecinisſe Parcæ,
Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſque rerum
Terminus ſeruet bona iam peractis
Iungite fata.
Fertilis frugum, pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres,
Et Iouis auræ.
Condito mitis placidúſque telo
Supplices audi pueros Apollo:
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas.
Roma ſi veſtrum eſt opus: Iliæque
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
Iuſſa pars mutare Lareis, & vrbem
Soſpite curſu:
Cui per ardentem ſine fraude Troiam
Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes
Liberum muniuit iter, daturus
Plura relictis:
Dij probos mores docili iuuentæ,
Dij ſenectuti placidæ quietem:
Romulæ genti date rémque, prolém-
Que, & decus omne.
Quíque vos bubus veneratur albis
Clarus Anchiſæ, Veneriſque ſanguis,
Imperet bellante prior, iacentem
Lenis in hoſtem:
Iam mari, terraque manus potenteis
Medus, Albanaſque timet ſecureis:
Iam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper, & Indi:
Iam fides, & pax, & honos pudórque
Priſcus, & neglecta redire virtus
Audet: apparétque beata pleno
Copia cornu.
Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptúſque nouem camœnis
Qui ſalutari leuat arte feſſos
Corporis artus:
Si Palatinas videt æquus arceis,
Rémque Romanam, Latiúmque felix.
Alterum in luſtrum, meliúſque ſemper
Proroget æuum.
Quæq; Auentinum tenet, Algidúmque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet: & votis puerorum amicas
Applicet aureis.
Hæc Iouem ſentire, deóſq; cunctos,
Spem bonam, certámque domum reporto
Doctus, & Phœbi chorus, & Dianæ
Dicere laudes.

Carmen ſæculare dictum, quòd ludis ſæcularibus caneretur. Ludos autem ſæculareis primos à Valerio Poplicola inſtitutos eſſe anno CCXLV. poſt vrbem conditam quidam tradiderunt: alij multis annis poſt reges exactos, & Poplicola iam mortuo: quam ſententiam confirmant xv. virûm, qui ludis ſæcularibus procurandis & faciendis præerant, commentarij. De tempore magna etiam diſſenſio eſt inter ſcriptores. alij enim centeſimo quoque anno fieri ſolitos eſſe, vt ſæculum centum annôrum ſpatium continere intelligamus: alij centeſimo decimo quoque anno, vt ſæculum ſit ambitus annorum centum & decem. atque huic ſententiæ conſentanei ſunt verſus illi Horatiani, *Certus vndenos decies, &c.* ſuperiorem autem confirmat Pompeius Feſtus his verbis: *ſæculares ludi apud Rom. poſt centum annos fiebant, quia ſæculum in centum annos extendi exiſtimatur.* ſed de ſæculo & ludis ſæcularibus ſi quis plura ſcire volet, legat libellum Onufrij Panuini, qui accuratiſſimè de his ſcripſit. Carmen autem ſæculare ad Apollinem maximè & Dianam canitur, quia dij ſunt ἀλεξίκακοι, & ἀποτρόπαιοι, id eſt, malorum depulſores: & idcirco placandi. adde quòd irati, & offenſi horribiles ſunt: itaque eo magis precibus leniendi. Poſtremò Troianis amici, & ita, Romanis. Quocirca tanto diligentius venerandi & placandi, ne neglecti, fiant inimici, & alieni.

SILVARVMQVE POTENS] ſiluarum domina. ſic locutus eſt ſup. Od 3. lib. 1. *Sic te diua potens Cypri.* & Od 25 lib. 3. ad Bacchum, *o Naiadum potens, &c.* Dianæ autē gratæ ſunt ſiluæ. ſup. Od. 21. li. 1 *Lætatam fluuiis, & nemorum coma, &c.* Callimach. καὶ χορὸς ἀμφιλαφεῖς. καὶ ἐν οὔρεσιν ἐμβάλλοιμι.

O COLENDI SEMP. ET CVLTI] ſic epiſt. 1. lib 1. *Prima dicte mihi, ſumma dicende camœna, &c.*

TEMPORE SACRO] die feſto, ſeu diebus feſtis. Od 12. lib. 2. *Ludentem nitidis virginibus ſacro Dianæ celebris die.*

SIBILL. MON. VERS.] tanta erat apud veteres illos Romanos librorum Sibyllinorum auctoritas, vt in rebus aduerſis, ac difficilibus reip temporibus non minore ſpe ad eos, quàm ad Etruſcorum diſciplinam confugerent. quod teſtatur M. Tullius libro 4. accuſ. Verr. his verbis, *Itaque apud maiores noſtros atroci, ac difficili reip. tempore, cùm Tib. Graccho occiſo magnorum periculorum metus ex oſtentis portenderetur P. Mutio, L. Calpurnio Coſſ. aditum eſt ad libros Sibyllinos, in quibus inuentum eſt, Cererem antiquiſſimam placari oportere.*

DIIS, QVIBVS SEPTEM] Diis vrbis Romæ præſidibus, & cuſtodibus, πολιούχοις.

SEPTEM COLLES] ſeptem colles vrbis Romæ primò mœnibus incluſi. hi ſunt, Quirinalis, Viminalis, Eſquilinus, Cœlius, Palatinus, Tarpeius, ſeu Capitolinus, Auentinus, quibus additi ſunt poſteà, Cœliolus, Ianiculus, Vaticanus, aut certè eius pars, Collis hortulorum. Ex his montibus aliquot commemorat Horatius: Quirinalem epiſt. ad Iul. Flor. lib. 2. *Cubat hic in colle Quirini.* Eſquilinum non ſemel. ſat. 8. lib. 1. *Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus.* ſat. 6. lib. 2. *at ſimul atras Ventum eſt Eſquilias, &c.* Palatinum infra lib. 1. Oda, *Si Palatinas videt æquus arceis.* & epiſt. 3. lib 1. *Scripta, Palatinus quæcumque recepit Apollo.* Capitolinum, Od 3. lib. 3. *dum Capitolium ſcandet cum tacita virgine pontifex* & item alibi. Auentinum epiſt. 2 lib. 2. *Hic extremo in Auentino.* Vaticanum Od 20. lib. 1. *Redderet laudes tibi Vaticani Montis imago.*

ALME SOL] qui omnia alis & foues.

CVRRV NITIDO DIEM QVI, &c.] id eſt, qui diem curru nitido aperis, & idem claudis. de curru ſolis ſup Od. 6. lib. 3.

PROMIS ET CELAS] promis oriens, celas & condis occidens. & ſup. Od 5. lib. 4. dixit *condere diem collibus ſuis.*

ALIVSQVE ET IDEM NASCERIS] alius, quia alio quotidie loco oritur: vel quia alius eſt dies hodiernus ab heſterno: vel quia alio colore eſt propter cæli temporiſque

poriſque diſsimilitudines. idem autem, quia ſemper vnus eſt. ſup. Od. 16. lib. 1. *quid terras alio calentes ſole mutamus?*

POSSIS] optantis, ſeu precantis oratio eſt.

APERIRE LENIS] quæ lenē te præbes in aperiendis partubus. de Ilithya diximus ſuprà ad Od. 22 lib. 3.

SIVE TV LVCINA] profert Seruius ad illum locum Virg. Pollione, *Caſta faue Lucina.*

SEV GENITALIS] γενετυλλὶς θεά. dea naſcenteis fœtus adiuuans: ſeu partus maturans: ſeu ad gignendū valens, ſeu fœtus vtero incluſos in lucem proferens. Taleis autem deos γενετυλλίδας Græci vocant. qua voce vſum eſſe Platon. libr. 5. de rep. non ita pridem mihi indicauit Ioſephus Scaliger, cùm Lutetiam, vt coniectanea ſua in Varronem de lingua Latina excudenda curaret, veniſſet. Platonis autem verba ſunt hæc, ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν ταυτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις, καὶ σεβόμενος, θεοὺς γενετυλλίδας θεοὺς ἐς παίδων αὑτοῦ σπορὰν ἴσχοι κατὰ λόγον. vbi vulgò legitur. θεοὺς εἰς καὶ γενεθλίους θεούς. i. cognationem & ſocietatem gentiliorum deorum omnem vnius ſanguinis natura præditam honorans quis, & colens, deos genitaleis, propitios erga liberorum ſuorum ſationem meritò & probabiliter habuerit. Iam quòd vnius deæ plura nomina ponuntur, referendum eſt hoc ad morem & ritum precantium: qui ne fortè in nomine errarent, complura eorum, quos orabant, deorū nomina congerere ſolebant vt: *Luna, Deûm quæ ſola vides periuria vulgi. Seu Cretæa magis, ſeu tu dictynna vocaris, Huc deſcende.* Hor. ſat. 6. lib. 2. *Matutine pater ſeu Iane libentius audis.*

PATRVMQ. PROSP. DECR.] facito, vt ſenatuſconſulta, & leges de contrahendis matrimonijs, & de maritandis ordinibus, ſanctè ſeruentur, ſecundóſque habeant exitus.

LEGE MARITA] i. & ſuper lege Papia, Poppæa de maritandis ordinibus, à M. Papio Mutilo, Qu. Poppæo Secundo COSS. Auguſto imperium obtinēte, lata: per quam ſanciebatur, ne quinquaginta annis minor ſexagenario nuberet: aut ne vir ſexaginta annis minor quinquagenariam vxorem duceret: & vt omnibus ingenuis, præterquàm ſenatoribus, eorumque liberis libertinas vxores habere liceret. De hac lege Cor. Tac. li. 3. Ann. his verbis. *Relatum deinde de moderanda Papia Poppæa, quam ſenior Auguſtus poſt Iulias rogationes incitandis cælibum pœnis, & augēdo ærario ſanxerat.* & Sueton. in Auguſto.

CERTVS VNDENOS DECIES] diſſentiunt etiam hic cod. manuſcr. in alijs enim ſcriptum eſt, *Certus vt denos decies per annos Orbis & cantus, &c.* in alijs & quidē multo plurib. trib. Vat. Iann. Faec. Torn. Nic. Ruſſ. *Certus vndenos dec. per ann. Orb. vt cant. &c.* quam ſcripturam ſecuti ſumus vt veram & rectam, & ab omnib. viris doctis comprobatam: & ita intelligemus, ludos ſæculareis centeſimo decimo quoque anno fieri ſolitos eſſe.

ORBIS] ſæculum: quod vel centum & decem, vel centum dumtaxat annorum ſpatium continet.

ET CANTVS, REFERATQVE LVDOS] cantus referat, & ludos ſæculares. ſed hi ludi non ſemper centeſimo, vel centeſimo decimo quoque anno fiebant. Nam & Sueton. ſcribit, ab Auguſto anticipatos eſſe. & Corn. Tacit. lib. 2. Annal. tradit, quarto & ſexageſimo anno pòſt quàm Auguſtus ediderat imperatore Claudio ſpectatos eſſe. Iterum Suetonius in Domitiano narrat, eum feciſſe ludos ſæculareis habita ratione temporis, & anni, non quo Claudius proximè, ſed quo olim Auguſtus ediderat.

TER DIE CLARO, TOTIESQVE] tribus diebus, totidemque noctibus.

VÓSQVE VERAC. CEC. IN. PARCAE] ordo verborum, & ſententia hæc mihi videtur eſſe. Vóſque ô Parcæ veraces ceciniſſe. i. quæ vera ceciniſtis, vel quæ veraces eſtis in ijs, quæ ceciniſtis, iūngite bona fata fatis iam peractis, id eſt, præteritis, ac tranſactis: quod quidem ſemel iam à vobis dictum eſt, & ſtabilis. i. ratus, & fixus, atque immutabilis rerum terminus id ſeruat, neque id vllo pacto poteſt immutari. quidnam ſemel dictum eſt? vos iuncturas bona præteritis fata. Quòd ſi legamos *ſeruet*, vt habent aliquot libri vet. erit oratio benè precantis, & optantis, hoc modo, & Dij faciāt, vt ſtabilis, fixus, & altè hærens terminus id ſeruet. quale illud apud Virg. Æ. 12. *et [illegible], & [illegible] Dij [illegible] ſi [illegible]*. atq. ita legiſſe videtur Porph. atque adeò ita legit Seru. ad illum Virg. verſum Pollione. *[illegible] Parcæ.* qui hunc locum profert. ego tamen non improbo, *ſeruat*, vt intelligimus eſſe *[illegible]* i. orationem boni ominis. Neque verò eſt, quod quiſquam mihi dicat, prouocabulum *quod*, referri ſolere ad ea, quæ antecedunt potius, quàm ad ea, quæ ſubſequuntur. Nam quamuis negare non poſſum ita eſſe: conſtat tamen interdūm etiam ad ea referri, quæ ſequuntur. M. Tull. ad Attic. lib. 2. *Pompeius, noſtri amores, quod mihi ſummo dolori eſt, ipſe ſe afflixit*, quorum verborum hic ordo eſt. Pompeius noſtri amores, ipſe ſe afflixit quod mihi ſummo dolori eſt Pompeius ad Domit. lib. 8. epiſt. ad Att. *In quibus (litteris) ſcribit, Caſſium apud Corfinium caſtra poſuiſſe, quod putaui. & præmonui, ſi, vt nec in præſentia committere tecum prælium vellet, & omnibus copijs conductis te impliciret, ne ad me iter expeditum tibi ſit, &c.* verba illa, *quod putaui*, referenda ſunt ad ea, quæ ſequuntur, non ad ſuperiora. T. Liu. libr. 22. *quod nunquam antea factū erat, prodictatore populus creauit.* Idem lib. 27. *Id quod nullo ante bello acciderat, duo conſules, ſine memorabili prælio interfecti, velut orbam remp. reliquerant.* Iterum M. Tull. Aca. lib. 1. *Dabitis enim profectò, vt in rebus inuſitatis, quod Græci ipſi faciunt, a quibus hæc iamdiu tractantur, vtamur verbis interdū inauditis*, quamquam in hoc poſtremo exemplo hæc verba. *Quod Græci ipſi faciunt*, videntur media eſſe interiecta, hoc modo, dabitis enim, vt in reb. inuſitatis vtamur verbis interdū inauditis, quod Græci ipſi faciunt, &c. Porphyrio autem longè aliter hunc Hor. locum explicat: quā explicationem ego hic proponā, vt de ea iudicet lector intelligens, & eruditus. eius verba ſunt hæc aliquāto obſcuriora *ſyllepſis eſt [illegible] n. ſing. num. ſeruet, [illegible] ſeruent* hæc Porph. nihil præterea. ex quibus apparet, eum ſic intelligere hunc locum. Voſq. ô Quirites, Parcæ, veraces ceciniſſe id, quod ſemel dictum eſt, ſeruent, & ſtabilis rerum terminus vos ſeruet, &c. & ita. *Parcæ veraces* erunt rectè caſus, non vocandi. quam explicationē nullo modo probo, putóque vel Porphyr. vt hominem hic planè lapſum eſſe: vel non eſſe germani Porphyr. verba, ſed alicuius inepti ſcholiaſtæ.

STABILISQVE RERVM TERM.] Lucret. libr. 1. *Atque alte terminus hærens.* Notum illud, Terminum deum, Romæ in loco Iouis conſecrando repertum, remanſiſſe ac reſtitiſſe. neque Ioui ipſi cedere voluiſſe. Ouid. Faſtor. 2. *Quid? nova cùm fierent Capitolia, nempe Deorum Cuncta Ioui ceſſit turba, locum que dedit: Terminus, vt veteres memorant, inuentus in æde Reſtitit, & magno cum Ioue templa tenet.* huc pertinet lepidiſſimum illud ænigma, quod extat apud A. Gell. lib. 12. cap. 6. *Semel, minuſne, an bis minus ſit, non ſat ſcio: An vtrumque eorum: vt quondam audiui dicier: Ioui ipſi regi noluit concedere.* Feſtus. *Numa Pompil. ſtatuit, eum, qui terminum exaraſſet, ipſum & boues, ſacros eſſe.* de Termino plura ſupr. ad Od. 2. epod.

FERTILIS FRVGVM] frugibus abundans, & pecore. Lucret. lib. 2. quamobrem terra, magna Deûm mater habita & dicta ſit, multis verſibus, iiſque elegantiſsimis declarat, quos ſatis erit mihi indicaſſe. *Quare magna Deûm mater, materque ferarum, Et noſtri genitrix hæc dicta eſt corporis vna, &c.*

SPICEA DONET CER. COR.] Heſiodus Cererem εὐστέφανον appellat, id eſt, pulchrè coronatam co-

rona donabatur ſcilicet ab agricolis propter frugum vbertatem. ſic Tibull. elegia 1. lib. 1. *Flaua Ceres, tibi ſit noſtro de rure corona Spicea, quæ templi pendeat ante fores.* Sic autem legendum, non, vt vulgò, *tibi ſi.*

Et Iovis avrae] auræ ſalubres, cælum ſalubre.

Condito mitis, placidvsqve] nunquam enim niſi iratus iaculatur Apollo, vt alibi notauimus. Itaque Pæan dictus eſt παρὰ τὸ παίειν, quod valet ferire. Tum eius ſagittæ peſtem ac perniciem mortalibus afferunt. Homer. Iliad. α. ſuprà Od. x. lib. 2. *neque ſemper arcum Tendit Apollo.* Virg. lib. 8. extr. *Actius hæc cernens arcum intendebat Apollo deſuper.* Notat Seruius apud Virg. Daphnide ad illum locum, *ipſeque à tacita Phœbo, triplicem eſſe Apollinis poteſtatem, & eundem eſſe Solem apud ſuperos: Liberum patrem in terris: Apollinem apud inferos. Vnde etiam* (inquit) *tria inſignia circa ſimulacrum eius videmus: lyram, quæ nobis cœleſtis harmoniæ imaginem demonſtrat: Gryphem, quod terrenum numen eſt indicat: ſagittas, quibus deus infernus, & noxius declaratur. Vnde etiam Apollo dictus eſt, παρὰ τὸ ἀπολεῖν, id eſt*, propterea quòd perdat ſeu interimat. *Hinc eſt quod Homerus tam peſtilentiæ, quam ſalutis auctorem eſſe dicit & Horatius ait Condito lenis &c.*

Idem ad illum locum Aeneid. 3. *Corrupto cæli tractu*, notat, Apolline offenſo peſtilentiam gigni: quod & Homerus indicat (inquit ille) cùm eum inducit ſagittis & arco armatum. quo tempore peſtilentiam Græcis importare parat, lib. α. Il. Contrà ſi citharam teneat, lenis, mitis, & placidus eſt: vnde Horat. *Condito mitis, placidusque telo Supplices audi, &c.*

Siderum regina bicornis] libr. 1. Od. xii. *micat inter omnes Iulium ſidus velut inter ignes Luna minores.* bicornis autem, id eſt, μηνοειδής.

Roma si vestrvm est opvs] ſub intell. vt eſt. ſed quamobrem Roma opus Apollinis eſſe dicitur? fortaſſe quia Aeneas cum ſuis Apollinis reſponſa ſecutus ſolum mutauit, aliaſque terras petiuit, nempe Italiam ibique nouas ſedeis collocauit. Virg. libr. 4. Aeneid. *Sed nunc Italiam magnam Gryneus Apollo, Italiam Lyciæ iuſſere capeſſere ſortes.*

Iliae qve] Troianæ.

Ivssv pars] quæ Aeneam ſecuta eſt, ab Apolline iuſſa, vt paullo ante diximus. *iuſſa* autem particip. à verbo iubeor.

Sospite cvrsv] id eſt, ſecundo curſu: vel ſaluo curſu potiùs. nam ſalui quidem in Italiam peruenerunt Troiani cum Aenea: ſed non ſemper ſecundis ventis, nec ſecundo curſu vſi ſunt. per curſum autem nauigationem intelligi, ad librum primum notauimus.

Cvi per ard. s. f.] id eſt, cui per medium incendium Troianum, ſeu medias flammas, quibus Troia conflagrauit, liberè, impune, & ſine vitæ noxa, ſeu pernicie effugiendi facultatem dedit, &c. Sic Virg. lib. 2. Aeneid. *Deſcendo, ac ducente deo, flammam inter & hoſtes Expedior.* Sed Seruius aliter, vt mox dicemus.

Sine fravde] ſine damno, aut pernicie Aeneæ: vt ſuprà Od. xix. libr. 2. *Nodo coerces viperino Biſtonidum ſine fraude crines.* Seruius ad illum Virgilij Aeneid. 1. *Antenor potuit mediis &c.* profert hunc Horatij, & *ſine fraude* interpretatur, ſine proditione. quod non probo.

Patriae svperstes] quia patria incenſa, ac deleta, ſaluus & incolumis euaſit.

Dii probos mores] Nam, vt ait Od. xxiiii. lib. 3. *Quid leges ſine moribus Vanæ proficiunt?*

Ivventae] iuuentæ nomen pro iuuenibus vſurpauit. quod eſt vſitatius in voce iuuentutis, vt Od. vi. lib. 3. *Non his iuuentus orta parentibus Infecit æquor ſanguine Punico.* & ita ferè ſemper à M. Tull. vſurpatur.

Dii senectvti] in aliquot libris manuſcriptis, hic verſus ſuperiorem antecedit. Quòd autem ad ſententiam attinet, huc pertinet illud ex Satyr. 1. lib. 2. *ſeu me tranquilla ſenectus Expectat.*

Romvlae] id eſt, Romanæ. ſic Od. v. lib. 4. *optime Romulæ Cuſtos gentis.*

Bobvs] duo Vatic. & Torn. habent *bubus.*

Albis] Albæ victimæ Apollini & Dianæ immolantur, quia lucidi ſunt: omnis autem lux alba: vt nox & tenebræ nigræ. Itaque apud Homerum Iliad. κ. pecudes promittuntur ſpeculatori ſeu exploratori nocturno Diomedi, nigræ. Præterea immolabantur Ioui à conſule, aut imperatore tauri, ſeu iuuenci albi, Virg. Aeneid. libr. 9. *& ſtatuam ante aras aurata fronte iuuencum Candentem, &c.* & Georg. 2. *Hinc albi Clitumne greges. & maxima taurus victima, &c.*

Veneratvr] precatur vt dicemus ad Satyr. 6. lib. 2.

Clarvs Anch. Ven. qve sangvis] Auguſtus à Iulio Cæſare: Iulius Cæſar autem ab Iulo. ſic ſuprà Od xv. lib. 4. *& almæ progeniem Veneris Canemus.* Venus oraculo edito & vulgato, Troianorum imperium, genere Priami funditus deleto, ad Anchiſæ poſteros peruenturum, Anchiſæ concubitum vltro expetiuit, cùm eſſet ille ætate iam affecta & ingraueſcente. Ex quo concubitu Aenea nato cauſas ac ſemina belli quærens, quo bello opes Priami concciderent, imperiúmque frangeretur, Alexandrum ad amorem Helenæ impulit. Quo facto, Helenâque rapta, Venus opinione quidem hominum, & ducis cauſa, Troianis opitulabatur ac fauebat, ſed reuera cladem eis imminentem ſubleuabat, ne ſalute prorſus deſperata Helenam redderent, & ita poſitis armis & pace confirmata, diſcordiiſque compoſitis ac ſedatis, Priami imperium in multos annos incolume maneret: quòd ſi factum eſſet, neque Aeneas à quo Romani profecti ſunt, Troia profugiſſet, neque imperio Rom. initium dediſſet.

Imperet bell. pr. iac.) ſic Virgil. Aeneid. 6. *Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos.*

Prior, id eſt, ſuperior, maior, præſtantior. Satyr 5. lib. 2. *ſama conem, cauſaque priorem Sponſe domus ſi natus erit, fecundæ're coniux.* Virg. Aeneid. 11. *Hic pietate prior.* propriè poſuit epiſt. 2. lib. 1. in extr. *Extremi primorum extremis, vſque priores.*

Manvs potentes) potentiam Rom. vim imperij Rom. χεῖρας αὐτῶν.

Albanasqve) vel Romanas: populus enim Albanus Romam translatus eſt: Vel dic, albanas propriè, id eſt, Latinas à monte Albano, in quo carnem accipere erant ſoliti aliquot Italiæ populi: & vbi fiebat ſacrificium Ioui Latiali à pontifice Romano. ſed illud priùs magis placet: & confirmatur illo Virgiliano lib. 1. Aeneid. *Albanique patres atque altæ mœnia Romæ.*

Et neglecta red. virt. avd.) & virtus antea ab hominibus neglecta, nunc audet redire. id eſt, nunc homines virtutem & ſuperiora illa fidem, iuſtitiam, pacem, &c. quæ antea neglexerunt, & e terris expulerunt, colere & amplecti incipiunt. tale eſt illud Virg. Pollione. *Iam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna.*

Plena Copia cornv) vt ſupr. Od. 17. lib. 1. *hinc tibi copia Manabit ad plenum benigno Ruris honorum opulenta cornu.*

Avgvr) ſic ſupr. Od. 11. lib. 1. *Augur Apollo.*

Aeqvvs) placatus, placidus, propitius. vt ſuprà Od. xviii. lib. 3. *abeaſque paruis Aequus alumnis.*

Arceis) quidam libri veteres habent *aras.*

Altervm in lvstrvm) non dixit, alterum in ſæculum, quod erat nimis longum: ſed alterum in luſtrum. quod breuius eſt.

Melivsqve semper &c.) & ſemper proferat, ac producat in ætatem meliorem, imperium Romanum, & Italiam. repetenda enim eſt præpoſitio *in.*

Qvindec. dian. preces viror) ad Quindecemvirum, qui ſacerdotes erant Sibyllini, collegium

ludorum ſæcularium procuratio pertinebat, vt docet Cornel. Tacit. lib. 2. Annalium, his verbis. *Nam Domitianus quoque edidit ludos ſæculares, iiſque intentius affui ſacerdotio Quindecimuirali præditus, ac tum Prætor. quod non iactantia refero, ſed quia collegio Quindecimuirûm antiquitus ea cura mandabatur, & magiſtratus potiſſimum exſequebatur officia cæremoniarum.* Quindecimuiri autem Sibyllini, à Sylla dictatore fuerunt inſtituti, cùm ante Syllæ dictaturam decem dumtaxat fuiſſent.

DOCTVS ET PHOEBVS) ordo eſt, ego chorus doctus Phœbi & Dianæ laudes dicere, ſpem bonam & certam domũ reporto, hæc Iouem & omneis Deos ſẽtire. hæc approbare his aſſentiri. chorus enim vnius perſonam gerit, vniuſque parteis agit, vt epiſt. de arte poët. *Actoris parteis chorus, officiumque virile Defendat.* ſic enim verſum illum potiùs explicandum & legendum eſſe puto, vt dicam ſuo loco.

INDEX RERVM ET VERBORVM OBSERVATIONE DIGNIORVM, QVÆ COMMENTARIIS DIONYS. LAMBINI

in omnes Q. Horatij Flacci Odas, continentur, in quo a, primam columnam: b, verò ſecundam denotat.

ABSTERGERE curas 21. a
abſtineto irarum, & ſimil. 565.b
accumbere & recubare quid differant 53.a
accuſatores cum anſeribus, & canibus comparati 224.a
achæmenium vnguentum 111. b
Achelous omnium Græciæ fluuiorum maximus 105. a
Achelous pro quibuſlibet fluuiis, qui imbribus augentur, & pro aqua vſurpari ſolet ibid.
ἀχερωΐς populus arbor ſic vocata 20. a
Acheruns, fluuius infernus 11 b
Acheruntia, oppidum in Lucania 110. b
Acheruſia palus 11.b
Achilles Theſſalus 80.b
Achilles Thetidis filius 256.b
Achilles à matre editus μινυνθάδιος 500.a
Achillis ſtomachus implacabilis 16.b
Achilli fatale fuit, ad Troiam mori 237.a
Achilles inuulnerabilis, occiſus à Paride 45. b
Achillis & Agamemnonis animæ apud inferos vnà colloquentes 186.a
acris, id eſt, ſonorus 28.a
acroceraunia 10. b
acuere linguã, acuere animos in. 8.a
acota belli 182. b
ad plenum 40. a
Adamantina tunica 17.a
adorea, quid ſit 581.a
aduerſus, & auerſus quid inter ſe differant 228.a
aduerſæ res ſe domant, & docent, quid opus eſt facto 166.a
adulatio propriè canum eſt 107. b
adulter quis, & vnde dicatur 144.a
adytum quid 37. b
Aeacidæ qui, & quot fuerint 149.a
Aeacus apud inferos ius dicit 93 a
ædilitas quid 3. a
Aegeũ mare cur ſic appellatũ 98 a
ægis, Iouis clypeus 122. a
ægrimonia 237.b
AEliæ gentis multæ familiæ 137.a
æmulari cum quarto caſu iunctũ, imitari ſignificat 174. a
aënea iuga, aenea turris, & ſimil. 133 b
AEneas caſtus 584.a
AEneas, Romanorum pater 45. b
æquora ventis aſpera 15.a
æquus animus 78.a
aër denſus, id eſt, nubes 84.b
æra, id eſt, ſigna ærea 191. a
æſtifer 97.b
æſtuoſum fretum 84.b
æſtus marinus ibid.
æſula, oppidum Tiburi propinquũ 567 a
ætas annorum triginta ſpatiũ continet 67. b
ætas carpitur 27 b
ætas currit 35.b
ætatem defendere 40.a
æternare 203.b
AEtna ignis vomit globos 13 b
ætna niuoſa, per totum annum niuis acutæ nutrix 258.b
AEtnæ ardentis bella, & perelegans deſcriptio. ibid.
Agamemnon à Conoo in brachia vulneratus 504.a
agere animam 199.b
agens tempus amicum 128.b
Agyeus, cur Apollo ſic appellatus 187. a
aheneus murus 508. b
Africa frumenti fertiliſſima 4.a
Africus, ventus protervus 243 a
Africus, ventus creber procellis 230 a
αἰετός, id eſt, aquila, cur à Græcis ſic vocata 163.a
Albanus populus Romam tranſlatus 254.b
albicare 12.b
albinea nympha, eſt Sibylla Italica 19. b
Alcæus, & poëta, & vir militaris & bellicoſus fuit 61. b
Alcmæon cùm matrem occidiſſet, in furorem incidit 144.a
aleæ periculoſæ plenum opus tractas, prouerbialiter dictum 73.b
Alexander magnus vnguẽto præſtantiſſimo, vinóque fragrantiſſimo ſolum aſpergere ſolebat 96.b
Alexandrea, & Alexandria: vt Antiochéa, & Antiochia 205.b
alga herba 137.a
algidum, mons, & vrbs eiuſdem nominis 155.a
alite ſecunda, bonis auibus 243.a
allaborare 72.b
allium, cibus eſt ruſticis, & meſſoribus non iniucundus 216.a
allobrox nouis rebus infidelis 207 b
altus id eſt, egregius 121 a
alumnus ſemper eum ſignificat, qui alitur 276.b
Amabile carmen 52 b
Amaltheæ capræ cornu, prouerbium 412. a
amara curarũ, & ſimil. 205. a, 74.b
amarities 54.a
amare eam, quę aſpernatur amantem, duriſſimumum eſt ſeruitutis genus 63.a
amare, nec potiri, res omnium duriſſima 54. a
amat, id eſt, ſolet 144 a
amant, id eſt, ſolent 226.b
amans eo, quòd potiatur, beatus dici poteſt: quòd ſeruiat autem, & quòd ſemper ſolicitus ſit, perit, & miſer eſt 53.a
amantium pallor violacei coloris particeps 135.b
amatorum baſia, qualia 33.b
Amazones, fabuloſæ mulieres 163 b
amens animi 46.a
amentia nihil grauius, & moleſtius 61.b
ames quid 213 a
amicitiæ munus vt expletum ſit, meliſalis modijſunt edẽdi 99.a

amiens omnis amicum fugit pauperem 158 b
amici ficti deſcriptio 66.b
amœnus,quaſi ad ſe amandum alliciens 120.a
amor, grauis morbus 32.b
amor cæcus 43.b
amor & felle & melle eſt fœcundiſſimus 54.a
amor torret eum,id eſt,vrit 133 a
amor muliebris quouis vento mobilior,incertior,ac fallacior 15.b
amor flagrans 50.b
amor improbus, puer iniuſtiſſimus 62.b
amor ſenilis,turpe 221 b
amoris ſedes iecur 170 b
amoris fomenta, & pabula, quæ 232 b
amoris indicia 331.b
amoris inæqualitas vnde naſcitur 63.a
amoris quinque gradus 52.b
in Amore nihil valere genus, ſapientiam. nec mores: ſolámque pecuniam ſpectari 232.a
in Amore hæc omnia inſunt vitia, iniuriæ,ſuſpiciones,&c. 54 a
in Amore naufragi, & calamitoſi qui ſint 63 a
amor dapis,id eſt,fames 163.a
Amphiaraus augur hiatu terræ abſumptus 144 a
Amphiarai domus funditus extincta, atque euerſa 144 b
amphora,quod genus vaſis 23.a
amphora Læſtrygonia 146.b
amphora Romana quantum continebat 141.b
amyſtis,quod genus poculi 69.a
Anacreon antiquior Pindaro 238.a
Anacreontis poeſis tota eſt amatoria 41.a.193.b
Anacreōtis ſtatua habitu hominis ebrij 41.a
ancilium quid,& vnde dictū 124.a
Ἀνδϐαίας 80.b
Andromeda, Cephei & Caſſiopeæ filia 166.a
Angiportus 50 b
Anguſta pauperies 113.a
anguſta viarum, & ſimil. 140 a
anhelitus ſublimis 37.b
Anienis fluuij deſcriptio 19.b
anima, id eſt, vita 30.a
animæ ventorum 12.b
animæ Thraciæ, id eſt, venti Thracij 199 a
animoſus infans 120.b
animoſi Parthi 44.b
animus ab anima dictus 399.b
animi mores 112 a
animi ſub vulpe latentes 222. a
animorum peſtes 158 b
animum reddere 39 b
Annibal parentibus deteſtatus 5 b
annus pronus 187.b
annus formoſiſſimus 223.a
annus hibernus ibid.
anni venientes multa ferunt commoda ſecum, multa recedentes adimunt 82.b
anni affluentes 197 b
antennæ velatæ 244.b
Anthermus ſculptor 214.b
Antimachus poeta, mortua ſibi vxore Lyda, ſcripſit elegiam ad ſui conſolationem 55.a
Antiochus, rex Syriæ 128 a
ἀναιδεστάτης 33 a
Apellæ Iudæi 105.a
aper marſus 5.b
apex quid,& vnde dicatur 152.b
apices regum 152.b
apium viuax 188.b
apium ad cibos admittere, nefas 197.a
apium,herba lugubris,& funebris ibid.
Apollo ac Diana in Delo ex Latona nati 46.a
Apollo Latous,id eſt, Latonæ filius 187.b
Apollo cur χρυσάορ dictus 46.b
Apollo cur λέξιος appellatus 20.b
Apollo,Phœbus, & Sol, idem eſt 45.a
Apollo cur appellatur Pythius 37.b.
Apollo Grynæus 254.a
Apollo ἑκηβόλος 46.a
Apollo augur æquus 254.b
Apollo iratus, peſtem & calamitatem immittit 46.b
Apollo nō ſemper tēdit arcū 254 a. & 82.b Apollinis etymon ibid.
Apollo ſemper Troianis fauit 45.b
Aprilis menſis vnde ſic vocatus 197.b
Apullicum mare 157.a
aqua ſacra 5.a
aquarum diuina natura 6.a
Aquila,rex auium, & cur à Græcis ἀετὸς vocetur 163 a
Aquilam in auium cur ſibi adoptauit Iupiter ibid.
Aquilæ feroces columbam non progenerant imbellem 35.b
Aquilo quis ventus 10 a
Aquilo impotens 129.b
Aquilones,incolæ Thraciæ 128.a
aquoſus hydrops 76.a
Arabia εὐδαίμων 59.a
Ararim Parthus bibet,&c. 243.a
Araxes fluuius vnde ſcaturiginem capit 88.b
arbiter,id eſt,dominus 10.a
arbiter bibendi 14 b
Arcadia frumenti ferax 200.b
Archilochum proprio rabies armauit iambo 224.a
Archytas Tarentinus ita fuit philoſophus, & geometra,vt à reip. adminiſtratione tamen non abſtinuerit 55 a
arctos duæ ad polum Arcticum 52.a
Arcti metuentes æquore tingi 75. b
Arcturus,ſignum cœleſte omnium acerrimum 110.b
ardor ciuium 115.a
ardor,id eſt,amor 233 b
arduum nihil eſt mortalibus 9 b
arena vaga 57.a
arena bibula 121.a
arenæ arentes ibid.
argentum nihil habet nitoris, niſi vſu moderato 75.a
argentearum haſtarum conflictus omnia vincit 144.b
argentum vrbes euertit, & viros è ſuis ſedibus exturbat,&c. 144.a
Ariadnæ hiſtoria,ſeu fabula 106.a
ariſtæ,pro annis 27.a
Ariſtoteles an amicorum immortalitatem crediderit, adhuc ſub iudice lis eſt 170.a
arma militis, ſunt eius membra 228.a
arma abiicere in acie, flagitium inſigne 135 b
arua beata 243.b
aſpicit vt ſcorpius 177.a
aſſiduus, id eſt, longus, diuturnus 83.b
aſſum vitulinum 4.b
Aſtrologi Babylonij reprehenſi & confutati 26.b
Aſtrorum vires 102 b
ἀσιγία σιλεῖ τὸ συμπόσιον ſilentium conuiuio carum eſt 53.a
aſymbolum 201.a
atauus quis,& vnde dicatur 1.b
ἀπαρθένευτος,i puella intacta, & incorrupta 235.a
αὐλὰ ἀδελ 120 b
Athenæ,Palladis vrbs 18.b
Atlas cœlum ſuſtinet 24.a
Attagen quæ & qualis auis 214 b
Attalicæ conditiones 4.a
Attalus quis fuit ibid.
Attica adiudicata Mineruæ 58.b
auarus acceſſione pecuniæ non ſatiatur 76.a
auari harpagonibus, harpyis, ac Tantalis ſimilibus 146.a
auari quibus afficiuntur apud inferos pœnis 105 a
auaris argento nullus color 75.a
auaris nautis mare eſt exitio 4.b
auctor, id eſt,progenitor 8.b
Auctumnus pomifer, fruges effundit 155.a.188.a
Auctumnus grauis 95.b
audax perpeti 198.b
audax prœliis 29.a
Auerni fontis ſimulati latices 220.a
Aufidus,Apuliæ fluuius 170.b
Aufidus tauriformis 168 b
Augures vt auguria captabant 149 b
augurium qui captabant orientem ſolem ſpectabant 163.a
auguſtus Mercurius 8. b
Auguſtus vniuerſo dominabatur orbi 142 b
Auguſtus cum Hercule comparatus 141 a
aura munerum 201 a
auidus pugnæ 122. a
auis afra 214.b
aui mala 35.a
aues diuinæ, & oſcines quæ ſint 162 b
aues Eſquilinæ 223 b
auitus fundus 30.b
aula quid ſit 186.b
aura fallax 35 b
aura rumoris 113.b
aura popularis ibid.

aura

aura Iouis 254.a
aurea copia pleno cornu 40.b
aurea mulier 15.b
auriga cæleſte ſidus 129.b
auribus bibere 167.a
aures acutæ 105.a
aures tutæ 54.a
aurem purgatam perſonare 40.b
auritæ quercus 191.b
aurora roſeis digitis 44.b
aurum omnium malorum materia 159.a
aurum quando in vſu eſſe cœpit 117.b
auro nil pulchrius, aut amabilius 15.b
auro aſellus onuſtus quaſlibet vrbes expugnare poteſt 144.b
auipex prouidus 20.b
auſpicatò quidquam agere ibid.
auſpiciorum magiſtratus apud Romanos ibid.
auſter humidus 230.b
auſter arbiter Adriæ 115.a
auſtri fallaces 125.a

B

BAca, gemma, & lapillus 226.b
bacchans ventus 50.b
Bacchus, Semeles filius 41.b
Bacchus deus inuerecundus 232.a
Bacchus dator lætitiæ 106.a
Bacchus capillatus, ac deorum maximus 143.b
Bacchus Tyoneus, à Tyone matre dictus 160.b
Bacchus Lenæus cur dictus ibid.
Bacchus cur Euuius vocatus 41.a
Bacchus cerberus inſons appellatus 105.b 107.a & cur cognomento taurus dictus 107.b
Bacchus mulierum bacchantium, & iuuenum nudorum exercitu Indos deuicit 106.b
Bacchus eſt metuendus, quia offenſus concitat mentes 106.a
Bacchus confundit cum Marte prœlia 41.b
Bacchus flectit flumina retrò 106.b
Bacchi currum cur tigres trahere finguntur 116.a
Baccho cur cornu tribuunt poetæ 107.a
Baccho æterna iuuenta 188.b
Baccho madidi curarum onera leuant 21.a
Bacchi cognomina ibi legito 160.b
Bactra 168.a
Baiæ liquidæ 120.b
Balanus quid ſit 167.a
balba ſenectus 57.b
Bantini ſaltus 119.a 120.b
barathrum abruptum 84.b
barbatæ hominis partes murium & ſoricum vrina illita imberbes effici poſſunt 196.b
Baſiare 31.b
Baſſaræ ſeu Baſſarides, & Bacchæ, Bacchi ſacerdotes 160.b
Baſſareus, Bacchi cognomen, & cur 47.a
Bathyllus, delitiæ fuit Anacreontis 178.a
Bauium qui non odit, amet tua carmina, &c. 230.a
beatus eſſe is nequit, qui timet 112.b
beatus.i.opulentus 54.a
beatus ex omni parte nullus 100.a
beata pleno copia cornu 41.b
Bebrice. Danaidum vna, virum ſuum ſeruauit 137.b
Bellerophon vnde id acceperit nominis 139.b
Bellerophon chimæram interfecit, equo Pegaſo vectus 54.b. 139.a
Bellerophontis & Pegaſi fabula 148.a
belluoſus Oceanus 106.b
bellum ludus Martis, & fortunæ 74.a
bellum importunum 182.a
bellum lacrymoſum 46.b
bellum ſerule 141.b
belli geminæ portæ 207.a
bella Martis deliciæ, & oblectamenta 8.b
bella furiis conflari 56.b
bella ciuilia ex peccandi licentia manare 158.a
bella ciuilia à diis immiſſa ob fratricidium Romuli 225.b
bella deteſtata matribus 5.a
bellorum quantæ calamitates 118.b
benignè ac liberaliter 40.b
benignè facere ibid.
benignitas beneficentia ibid.
benignius liberalius largiùs 27.a
benignus id eſt. copioſus, affluẽs, & abundans 150.a
benigna ingenij vena 41.a
benigno cornu.i. pleno 40.b
benignæ dapis 41.a
Berecynthium cornu 43.b
bibere nouies in conuiuio debet poeta, ſi inſanire volet 149.b
bibere vetant eum Gratiæ, qui à rixis & conuiuiis abhorret, plus, quàm treis vini cyathos ibid.
bibit aure vulgus 173.a
bibendi reges 14.b
Bibulus conſul 166.b
bidentes quæ, & cur ita dicantur 155.a
biformis vates Horatius 108.a
bimaris 18.a
bimeſtris 147.b
Buem's 169.b
bitumen nigrum 222.b
blanduſia vrbs in Sabinis 139.a
Bocchus, rex Mauritaniæ 176.b
bonus vir audet aduerſam fortunam excipere & ſubire, neque tamen ægrè fert caſum ſuum aduerſum 100.a
boni viri munus & officium 90.a
boni ex bonis naſcuntur 180.a
bonorum humanorum genera quatuor 62.b
bona verba dicere, & loqui 110.a
bona dea 37.a
bos arator, βοῦς ἀροτὴρ 184.a
boues intactæ quæ ſint 228.b
boſporus, non boſphorus 93.a
boſporus inſaniens 119.a. 120.b
brenci populi 104.a
briareus centimanus 101.b
Britanni ab orbe diuiſi 63.a
Bromius Bacchus cur ita cognominatus 160.b
brutus, a, um, quid ſit 64.a
bruta tellus 121.b
Bupalus ſculptor 224.b

C

CAcus ferox viribus 36.a
Cadmus, rex Thebarum, & Semelæ pater 44.a
caduceus, ſeu potius caruceus 16.b
caducus 93.a
caducum fulmen 101.b
cadus quantum continebat 141.b
cadum vertere 167.a
cæci is quis ventus 10.b
cædes ex peccandi licentia fieri 158.a
cælebs quis 121.a
cælum, ſeu cælus, primum totius mundi imperium obtinuit, qui & terram duxit vxorem 102.a
cælum ex lapidibus conſtare & aliquando collapſurum quidam exiſtimarunt 115.a
cælum ipſum ſtultitia petimus 11.b
cæmentum 157.a
cæmẽta quæ, & vnde ſic dicta 111.a
Cæſare cæſo quæ in cælo apparuerunt portenta 31.a. & b
cæſpes viuus 44.b
calamiſtratum habere comam turpe 30.b
calamitates agricolis prouidendæ 111.a
calendæ Martiæ cur fœmineæ vocatæ 131.a
calendæ olim erãt ipſo nouæ lunæ die 149.b
calenum vinum 60.b
callida reſonare .i. quæ reſonare nouit 136.a
callida reſonare teſtudo, & ſimil. 151.b. callidum condere 25.a
Calliſto in vrſam mutata, & inter aſtra relata 52.a
calpar, quid ſit 184.b
Camillus, exul, conſul creatus, & quanta eius virtus & integritas 30.b
camœnæ minaces 193.b
caniculæ atrox hora 139.b
caniculæ vitandus æſtus 41.a
Canidia venefica 216.a
Canidiæ crines viperis implicati 219.b
canis paſtorum amans, vel amica paſtoribus 224.a
canum fidelitas, ſagacitas, & alacritas 5.b
canum fida cuſtodia amánſque dominorum adulatio 107.b
canis Laconicus, ſeu Lacedæmonius, vel Amiclæus 224.a
canis anguinea 3.a
canes Moloſſi 224.a
cane multa.i. multis canibus 217.a
canis ieiunæ ſaliua ad amatorium conficiendum poculũ vtilis 220.a

canis i. maledicus 224.a
cane indoctum 48.b
canities arida 90.a
canities moroſa 23.b
cantaber bellicoſus 52.a
cantilenæ quo recentiores, eo placent magis 23.a
caper Baccho immolari ſolebat 230.b. capilli nitidi 84.a
capilli vncti 50.a
capitolium Iouis erat ſedes 124.b
Capricornus, ſignum Zodiaci, cur tyrannus appellatus 102.a, & b
captare iucũdius eſt, quàm capere 214.a
captare frigus, & vmbras 140.a
caput nitidum 84.a
caput carum, caput lepidum caput ridiculum 49.a
caput veteres eſſe ſacrum exiſtimabant 86.a
capitis acceptiones variæ 5.a
carmen 45.a
carmẽ ſæculare cur ita dictũ 252.a
carmina cælo poſſunt deducere lunam 220.b
carmina Sabella 248.a
carpere diem, carpere penſum, carpere obliuiones, & ſimil. 27.b
carpere iter 101.b
carpere ſoporem 239.a
carpere. i. obſcurare, & imminuere 194.b
Carthago à Scipione funditus euerſa 229.a
Caſtor natus immortalis ſuam tamen immortalitatem fratri Polluci communicauit 29.a
Caſtor & Pollux cur nauigantium ſeruatores, & liberatores habiti 116.a
cateruæ victrices 118.a
Catonis animus atrox 30.a
Catonis nobile lethum 30.a. 74.b
catus ſolers, & conſideratus 24.b
catus iaculari & ſimil. 192.b
caucaſeæ volucres 12.a
cauda pennata 107.b
cecropius. i. Athenienſis 74.a
celer voluere menſeis .i. celer in voluendis menſibus 187.b
celer excipere & ſimil. 191.b
celerare gradum 11.a
cenas ſuas totam noctem producebant antiqui 153.b
cenſura 3.a
cenſus quid 47.b
Cẽtauri plus nimio poti, Lapitharum vxoribus vim inferre conantes, cæſi ſunt 42.b
centiceps bellua 93.b
centimani Cottus, Briareus, & Gyges 101.b
ceramium, quæ menſura 143.b
κέρας ἀμαλθείας prouerbium 41.a
ceraunia 10.b
Cerberus ex Typhone & Chimæra genitus 54.b
Cerberus nefandus, & crudelis Orci canis, voce ferrea, quinquaginta capitibus præditus, impudens, & validus 93.b
Cerberus triceps 14.a
Cerberi os trilingue 107.b
Cerberus tria inhiãs tenet ora 94.a
cerberus centiceps 93.b
Cerberus ingens latratu triſauci 40.b
Cerberus inferorum canis ad ſuperos per Herculẽ protractus 81.b
Cerberi deſcriptio 3.a
cerea brachia 30.a
Ceres ἀ. [illegible] 157.b
certare mero, certare ioco 175.b
certare cum dandi caſu 4.b
cerui timidi ac fugaces 37.a
cerui, luporum præda 181.b
Cetera fuluus 174.b cetera nullius pretij homo, Cetera lætus, Cetera Graius, Cetera ſanctiſſimus, & ſimil. 176.b
Charon Orci ſatelles, & miniſter 105.a
Charontis triſtis ampla cymba 80.a
Charybdis voraginis deſcriptio 54.a
chelys & lyra, idem 25.b
chimæra triformis 54.b
chimæra ignem ſpirans 101.b
chimæra flãmas ore vomebat 54.b
Chirõ doctor ac magiſter præſtantiſſimus 236.a aluit & erudiit Achillem ibid.
chlamydes in vſu tẽpore belli 229.a
ciborium quod genus vaſis 85.a
cibi faſtidia labor extundit 99.a
ciborum condimentum, ſal ibid.
cicada, animal aridiſſimum, ſicciſſimum, canorũ, & garrulũ 100.b
cicadæ querulæ arbuſta rumpunt cantu 222.b
cichoréa 61.a
cicuta frigore necat 216.a
cinu doloſus, prouerbialiter dictũ 74.a
circe vitrea 166.b
circe carminibus magicis ſocios mutauit Vlyſſis in belluas 221.a
circumgemit vrſus ouile 244.b
circumlitus 246.b
circumuagus Oceanus 57.b
cithara imbellis 36.a
citrea menſa 171.a
citrus, arbor odorata, ex qua citria mala. ibid. clam vxorem 184.a
clarus põſt genitis 158.a
claro, as, at 177.a
claui adamantini 157.a
clauos trabales figere, prouerbiũ: & quis ſit clauus trabalis 66.a
Cleopatra, quo genere mortis perijt 72.a
clienta cliens 86.a
clitor fluuius, cuius piſces ſunt vocales 177.b
cliuus ſacer 175.b
clypeum abijcere, turpe 84.a
Cnoſſus, vrbs magna, in qua regnauit Minos 56.a
Cocytus fluuius infernus, ater, triſtis, & horribilis 95.b
codrus pro patria & ſuis, non timidus mori 195.b. 149.a
κοινὸς Ἑρμῆς. i. communis Mercurius, prouerbium 26.b
collata, cõgeſta, & cõportata 110.b
colliner pulure crines 36.a
colonus, quis propriè 95.b
color verecundus 247.b
colubri, vel colubræ 40.a
columbæ molles. i. imbelles 71.a
columbæ Veneri ſacræ 162.b
columba lignea, quæ vocabatur 55.a
columen. i. præſidium, robur 101.a
columen rerum ibid.
columen imperij 66.a
colus Mineruam decet 241.a
comam antiquitus alebant pueri molles 8.b
comæ. i. frondes 171.a
comburere diem 184.a
cometa in morte Cæſaris 31.a.b
commiſſor, ſeu comaſſor, aris: & comiſſatio, vel comaſſatio: non comeſſor aris, nec comeſſatio, vt putat vulgus 172.b
cõmodus denarem & ſimil. 160.a
compoſita hora 23.b
concani, Calabriæ populi 121.a
concha, genus vaſis 85.a
conchylium nomen generale, omnia teſtacea complectẽs 214.a
concilium quid 183.a
condere diem 183.a
conflata iniuria 40.a
coniurata rumpere 35.a
conopéum, velum ad culices excludendos comparatum 228.a
conopeum cur turpe eſſe cenſetur ibid.
conſiliare 116.b
conſilium, mens, & ingenium, maxima & præſtantiſſima hominis pars 170.a
conſilia libera 235.b
cõſtiterũt flumina acuto gelu 22.b
conſolatio quibus ex rebus comparanda 55.b
cõſul perpetuus quis dicatur 195.a
conſulum nomina ſcribebantur in amphoris i. in vini vaſis 152.a
conſultus ſapientiæ 63.a
contriſtare 14.b
conuiuio ſilentium carum eſt 55.a
in Conuiuiis roſæ & vnguẽta 69.a
copia pleno cornu 264.b
copia faſtidioſa 167.b
cor victum 234.a
cor turgere triſtibus iris 31.b
cordatus homo 24.b
cordax, mollis & laſciuæ ſaltationis genus 107.a
Corn. Tac. optimus latinitatis auctor 165.b
cornix vaga 161.a
cornicum ætas quanta 203.b
cornu Berecinthium 173.a
corona populea, lætitiæ & victoriæ ſignum 20.a
coronæ ederaceæ 19.a
coronare vina apud Virgilium, reliquóſque poetas, quid ſit 196.b
corripere gradum 11.a
cortex aſtrictus pice 152.a
coruſcus 64.a coruſca fulmina 7.a
coruus dexter, boni: læuus, mali ominis ſignum 162.b
Corybantes qui fuerint 38.a
corybantia ſacra, in quibus frater trucidabatur à fratribus 197.a
corybantium more furere, & inſanire 38.a

cor

coſ eruenta 8. a
Cotiſon,rex Getarum 132.b
[illegible] quæ erant munera 96.b
Cottus centimanus 101.b
Cotyttia ſacra,quæ & qualia 250.a
Cragus, mons & oppidum in Lycia 45.a
Craſſus, vir cetera ſanctiſsimus, immuniſque voluptatibus 176.b
Cratera,ræ, 148.b
Credulus 55.b
Crepare per tranſlationem 42.a
Creſſus,a,um 68.a
Creta centum nobilis vrbibus 164.a
Crete centum poteos oppidis 161.a.b
Crimiroſus 37.a
Crines calido ferro vibrati,turpes 30.b
[illegible] nymphæ 5.b
Crocina tunica 172.b
Crocodili fimus ad quid vtilis 234.b
Cruda marito 125.a
Cubans mons. id eſt,leuiter decliuis 40.b
Cubile heſperium i. ſolis occaſus 207.b
Cululli,qui 60.b
Culpæ inexpiabiles 58.a
Cuncta terrarum. & ſimil. 74.b. 201.a
Cunnus, tæterrima belli cauſa 194.a
Cupiditatis ſitis numquam expletur ſatiatur 145.a
Cupido, amoris & cupiditatis auctor 99.a
Cupido,deus potentiſsimus. 238.a
Cupido,puer ales 138.b
Cupido,puer feruidus 59.a
Cupido quo parente ſatus 61.b
Cupido ſordidus quis 99.a
Cupido ſæuus 63.a
Cupidinus faces nemini ſunt inauditi 133.a
Cupido duos arcus intendere ſolet & quos 87.a
Cupidinum ſæua mater 63.a.43.a
Cupidinis ex adiuo[illegible], & effectus deſcriptio 54.a
Cupido pro cupiditate, ſemper apud Horatium generis eſt maſculini 146.b
Cupreſsi cur funebres appellatæ 96.b.246.b.220.a
Cura ſagax 182.b
Curæ atræ, 22.a
Curæ edaces 20.b
Curæ mordaces 42.a
Curæ cur locupletum, & potentiũ crebriores, & moleſtiores eſſe ſolent 98.b
Curarum fomenta 232.b
Curetes 38.a
Curioſus 250.b
Curius maluit aurum habentibus imperare, quàm aurum habere 30.a
Currere.i.currebat 212.b
Currere.i.nauigare,& curſus.i. nauigatio 58.b
Currus aurei,qui fuerint 228.b
Curtæ quid ſemper abeſt rei 145.b
Cyathi tres amoris 149.b
Cybele,deorum mater 150.b
Cyclades, inſulæ in AEgæo mari, quas Virgilius ſparſas appellat, & cur vocentur cyclades 34.b
Cyclôpum officina 13.b
Cycnus canorus ales 108.a
Cycni eòm in omni vita, tum maximè mortis tempore muſici,& canori 178.a
Cycni in tutela ſunt Apollinis 108.a
Cycnus, pro vate & poëta 175.b
Cycni purpurei 172.a
Cymbala in ſacris cybeles 43.b
Cynoſura 52.a
Cynthus, mons deli,vnde Apollo cynthius, & Diana cynthia vocantur 166.b

D

DAEdala tecta 175.b
Dædala lingua, dędalatellus, & ſimil. 11.b
Dædalus, faber præſtantiſsimus, ædificandarum nautum rationem primus inuenit 11.a
Damæ timidi 7.a
Damoclis aſſentatoris hiſtoria 110.b
danæ,Acriſij filia,à Ioue in aurum cooverſo, compreſſa. Perſeum peperit 145.a
Danaæ fabula ſignificat, nullam eſſe fœminam vſque adeò pudicam,quæ auro expugnari non poſsit ibid.
Danai genus infame 149.a
Danaidum fabula, ſeu hiſtoria 136.b
Dapes Siculæ 110.b
Daſe ludum alicui 138.a
Dare manus,quid ſit 245.a
Dare nomen 191.b
Dare vela 58.b
Debere ludibrium, debere riſum 34.a
December tertius.i. annus tertius, ſeu hiems tertia 221.b
Deeipitur laborem, & decipitur laborum 94.a
Decor 90.a
Decus dulce,decus grande 101.a
Dedecorare, 180.b
Defunctus bello,&c. 160.b
Deiphobus à Merione in brachio vulneratus 194.a
Deipbobus acer graueis excipit ictus pro pudicis coniugibus,atq; pueris 35.b
Deliberata morte ferocior 71.b
Delphi ſortilegi 38.b
Demittere aures 93.b
Democritus Abderites Phyſicus, cur & quo pacto aciem ſibi oculorum effodit 78.b
Demoſthenes ita erat imbecilla oculorum acie,vt auri ſplendore perſtringeretur 77.a
Dens acer,niger & putridus 226.a
Dentes luridi 202.a
Deprœliare 23.a
Deproperare 85.a
Dereptus 125.a
Deripere 23.b
Deſine mollium querelarum & ſimil. 165.b
Deſtinare quid 85.a
Dextera rubente 7.a
Deuius,a,um, 90.b
Deuium ſcortum 40.a
Deuocare 246.a
Deuorus.i.exſecrabilis 120.b
Deuotus. i. promiſſus, ſeu obligatus ex voto 155.a
Deus vocatus, & non vocatus aderit, Apollinis oraculum 105.b
Deo hoc negatum eſt,facta,infecta reddere poſſe 169.a
ſine Deo nullus eſt homium 61.a
Deorum à veteribus confictorum varia genera 65.a
Dij octo duodecim diis priores habiti 200.a
Deorum cultor parcus 63.a
Diis non eſt amicum. i. diis non placet 101.a
Non ſine Diis 220.b
Dij ex hominibus fiebant 115.a
Dij nautarum tutelares,qui 34.a
Diagondas Thebanus ſacra nocturna lege perpetua ſuſtulit 22.ta
Diana ſic dicta, quia noctu quaſi diem efficiat 153.a
Diana, montium & nemorum cuſtos ibid.
Diana ſiluarum potens 252.a
Diana anniuaga 153.a
Diana, Hecate, & Proſerpina, idem eſt 154.b. & luna 45.a
Diana Lochia,& Ilithya cur dicta 153.a
Diana genitalis 153.a
Diana cur dicitur,certa 39.a
Diana maturandorum, & proerandorum partuum prouociam nacta 153.b
Dianæ ora tria 154.b
Dianæ ſub tutela ſunt puellæ,pueriique integri 187.b
Dibaphum 100.b
Dicam inſigne. i. non dicam res vulgareis 159.b
Dicenda,taceoda locutus 221.a
Dicitur nihil hodie,quin priùs dictum ſit 188.b
Dictatura quæ dignitas 3.a
Dictynna luna 253.a
Dido minatur ſe mortuam AEneã perſecuturam 223.a
Dies ad vmbilicum eſt, dimidiatus mortuus 166.a
Dies ſolidus 4.b.184.b
dies in pomeridianum tempus inclinatus 166.a
Dies clarus 253.a
Dies truditur die 86.a
Dieſpiter.i.dies pater: diei & lucis pater 64.a
Differre.i.diſsipare 230.a
Diffingere, & fingere, contraria ſunt 169.a

Diffundere comas ventis 90.b
Diiouis 114.b
Diluuies 168.b
Diluuium vniuerſum ad hominum impietatem omnino delendam 7.a
Dindymene Cybele, Rhea 37.a
Diogenis apophthegma perelegans de menſis frugalibus, & ſumptuoſis 99.a
Diomedes Venerem, & Martem vulnerauit, Pandarum interfecit, & AEneæ cepit equos, &c. 17.b
Diomedes à Pallade deus immortalis factus ibid.
Dionæum antrum 75.b
Diona, mater Veneris ibid.
Dionyſius i. Bacchus, cur tauro ſimilis 107.b
Dionyſius, quaſi dãs vinum 160.b
Diota, quod genus vaſis 23.a
Dirce, fons Thebanus 175.b
Dirus, quis propriè dicatur 128.a
diſcinctus. i. diſſolutus, luxurioſus, & intemperans 211.b
Diſrus quid, & vnde dictus 22.a
Diſſilire 248.a
Diſſociabilis 10.b
Diſſoluere frigus 147.b
Diſtenta vbera lacte 214.a
Dithyrambus cur, & vnde ſic dictus Bacchus 160.b
diuerſa montium 201.a
Diuerſarium 191.a
Diuites auari in magnis opibus pauperes, & in Oceani medio gurgite ſitibundi 146.a
Diuitiæ olim in boum armentis, & pecudum gregibus erant poſitæ 100.b
Diuitiæ improbæ 156.b 159.b
Diuitiæ operoſiores 111.b
ſub Diuum rapere 43.b
Docilis modorum 185.b. 187.b
Docta modos 91.b
doctus ſermones 132.a
Dolium dulce 214.a
Dolia fictilia 45.a
Dolium Pandóræ malorum plenum 66.b
Doloſi ferre iugum, & ſimil. 67.a
Dormire longum, immenſum, æternumque ſoporem 188.b
Δυσδίκία 195.b
Dubia tempora, dubij caſus. res dubia 195.a
Ducere curam 177.b
Ducere Liberum. i bibere 41.b
Dumeta horrida ſiluarum 168.a
Duonem 64.a
Durare. i. perferre 33.b
Duritas 131.b
Durus componere verſus, & ſimil. 63.b. 191.b
Durus. i. inexorabilis 173.b
Δύσερως. i. in amore calamitoſus 63.a
Δυσοίνιμος 141.a

E

Ebrietatis effecta 152.b
Ebrij multa ſibi videre videntur, quæ re vera non vident 105.a
Ebur indicum 62.a
Eccillam 86.a
Echinorum duo genera, & eorum hiſtoria naturalis 220.a
Edentulus 234.b
Edera tenax, & errans 69.b
Edera laſciua & ambitioſa 239.a
Ederæ mira virtus in mammis nimis pendulis contrahendis, & pudendo muliebri nimis patenti conſtringendo 226.a
Ederæ, doctorum capitum præmia 5.b
Edoni, Thraciæ populi 86.b
Educere in aſtra 175.b
Efflare animam 199.b
Egit viſere. i. vt viſeret 7.b
Egregius animi 46.a
ei Græca diphthongus ferè ſemper à Latinis vertitur, io, i, aut in, e, longa 228.a
Eiulatio, & eiulatus 230.b
Elaboratus ſopor 110.b
Eloquentiæ vis, & vtilitas 24.a
Elyſiorum camporum deſcriptio 93.a
Emancipati duobus modis intelliguntur 228.a
emancipatus. i. poteſtati permiſſus, & in manum alterius datus ibidem
Enceladus 132.a
Eneruare 226.a
Ennius calaber fuit 193.a
enſis Noricus 250.b
Ἑωσφόρος, ἑωσφόρε, ſeu φωσφόρε, ſtella Veneris 87.b
Ἐπιμηλίδες nymphæ 5.b
Epodos quid 208.
Equæ quo potiſsimùm tempore libidine furiant 51.a
Equo Troiano qui & quot Græcorum principes incluſi 186.a
Erigone cur Athenis, anniuerſariis honoribus affecta 140.a
Erimanthus fluuius, & oppidum 46.a
Eripere oſculum 92.b
Errant greges, errant boues 212.b
Erycina Venus 8.a
Eryſichthon quo ſanguine natus 199.b
Eſt. i. edit 58.a
Eſculetum 33.b
Eteocles omnium primus ſacrificauit Gratiis 13.a
Eteſiæ venti æſtate ſpirant 199.a
Euiades 160.a
Euius curas diſsipat edaces 20.b
Eumenidum angues 220.a
Eumenidum furiarum deſcriptio 94.a
Euoe, vox mulierum bacchantiũ, vnde dicta 106.a
Eurus ventus niger 15.a. 230.a
Eurus petulans, & proteruus 51.b
Eurus nimbos agit 108.b
Eurymedon ad inferos cur detruſus 11.a
Exæquat nos victoria cælo 151.b
Exanimare, & exanimari 138.a. 201.a
examen, de apibus propriè dicitur 67.b
Examen iuuenum 59.a
Excitare mortuos ab inferis 25.b
Excubare 202.b
Excubiæ diuûm æternæ 124.a
Exercere. i. colore 213.a
Exiget otium 207.b
Exilis domus 14.b
Eximere curas 141.b
Expedire animum metu 33.b
Expedire ſe ex laqueis: expedire alutem, & ſimil. ibid.
Expeditò. i. expeditè 22.a
Expes 243.a
Explicare frontem 167.b
Exporrigere frontem ibid.
Exſomnis 160.a
exſucta medulla 220.b
exſulium, non exilium, dicendum eſt, & vnde dicatur exſul, & exſulium 99.b. 80.b
Extrema finium, & ſimil. 74.b
Extricatus 125.b
Exultim 135.a
Ἐχθίστα 182.b
Ἐχθοῦσα ibid.
Ἐχίδνα 67.b
Ἐζωνος. ſtrennus, & expeditus ad aliquid faciendum 212.b

F

Fabricius quam fidelis, & integer dux belli fuerit 30.a
Facere ſacra 110.a
Facere & operari, pro ſacrificandi verbo vſurpant Latini 141.a
Facinoroſi miſcent, & peruertunt fas & nefas 223.a
Fæmina vrit videndo. i. dum videtur 21.a
Fallere curam 44.b
Fallere fidem 124.b
Fallebar ſermonis 94.a
Fallere. i. latere 25.b. 26.a
Fames integra 4.b
Fame nihil miſerius 46.b
Famoſus, hoc nomen in vitio locum habet 117.a
Famoſus hoſpes 141.a
Famoſi labores. i. Venerei ibid.
Far pium 156.a
Faſces ſuperbi 30.a
Faſti memores 203.b
Faſtos euoluere mundi 202.b
Faſtidioſus 167.b
Fata fera 35.a
Fauere linguis 110.a
Fauna nympha 147.a
Faunalia anniuerſaria 148.b
Faunus, Aboriginum rex, ex Marte prognatus & à Romanis ſacrificiis, & carminibus cultus 13.b
faunus, deus terrenus, ſeu infernus 148.a
Faunus deus iracundus ibid.
Fauni, Latinorum dij 13.b
Fauno ſacrificabant Romani vere ineunte, & nonis Decembribus 248.a

Fau-

Faunorum voces exauditas fuiſſe 13.b
Fauonius quis ventus 199.a
Fauonij candidi 129.a
Fauonij ſuauiter ſpirantes 243.b
Fauonij, veris comites 199.a
Fax mutua.i.amor mutuus 133.a
Faces nuptiales 137.a
Fel bilioſum 31.b
Felix cerebri 46.a
Ferentum oppidum 121.b
Ferociter planè reſpondit 36.a
Ferox in laude plerunque ponitur 180.a
Ferox viribus 35.b
Ferox bello 35.b
Fertilis frugum 253.b
Feruentes rotæ 2.b
Feruidus florente iuuenta 142.b
Feruo, uis, uit, féruere 138.a
Feſtus in pratis vacat 148.b
fibrenus fluuius, qui in Lirem præcipitans, eum gelidiorem facit 147 a
ficta rerum 201.a
fides iuſtitiæ ſoror 48.b.49.b
fides pellucidior vitro 43.b
fides incorrupta 49.b
fides cana. albo rara fides 66.b
fides prodiga 43.b
fidem qui fallit, iuſtus nullo modo dicendus 49.b
figere modum incontinentiæ 142 a
fila atra trium ſororum 23.a
fingere.i. reddere, efficere 177.a
fingere carmina.i. facere 135.b
fingi artibus.i. inſtrui, imbui 127.a 128.a.24.b
finis deſtinata, finis reddita, &c. 149.a
firmus paſcere 191.b
fiſtulam inuenit Pan 137.b
flagitium quid 125.b
flamma virens 245.a.248.b
flammæ furentes ibid.
flaua coma 15.a
flebilia carmina 87.a
flectere equum 131 a
floriferi ſaltus 135.b
fluctifragum littus 27.a
flumina retrò flectit Bacch. 106.b
fluuij auriferi quinque ex Plinio 240 b
fluuij ignei 248.b
focus Veſtæ ſacer 213.b
fontes, vini, lactis, & mellis 106.a
fontes ſurſum eunt, prouerbium 59 b
forma, ſeu pulchritudo cum floribus comparata 195.a
formare quemquam præceptis, & bonis moribus 24.b
formidoloſus 102.a 221.a
fors dierum 37.a
forſan, pro fors 57.b
forſit, & forſet ibid.
fortis contemnere honores 191 b
fortes creantur fortibus 180.a
fortior ſpernere aurum, & ſimil. 191.b
fortuna rapax 152 b
fortuna, Iouis liberatoris filia, vrbium ſeruatrix, & qualia eius opera 65.a
fortunam ſecundam moderatè ferre, non eſt cuiuſlibet 165.b
fortunatus laborum 46.a
forum inſanum 212.a
fragmen 168.b
frangere guttur, frangere ceruicem 215.a.92.b
fremens, vſitatum equorum epithetum 228.b
frigus amabile 140.a
frumentum terram amat nigram 200.b
fruticetum 33 b
fugax temporum ſeries 169.a
fulgo, gis, git, fúlgere 158.a
fulguritum 89.a
fulmina vnde gignuntur 64.a
fulmina ſummos feriunt montes 88 b
fumoſus 132.a
fundus mendax, qui agricolę ſpem fallit 244.a
funeratus 137.a.132.a
furere furorem 150.b
furens libidine 32.b
furiarum crines, angues erant, &c. 94.a
furiare 51.a
furor arma miniſtrat 207.b
furor ciuilis i. bellum ciuile ibid.
furiis bella conflari 56 b
furuus, a, um, & quæ ab eo deriuantur 93.a
fuſus à Minerua inuentus 143 a
futura ſcire velle, ſtultum eſt 23.a

G

GAleſus, Calabriæ fluuius 83.a
Gallus, Rhodani potor 108.b
Ganges, fluuius aurifer 240.b
Ganymedes à Ioue aquilæ ſpecie raptus 179.a
Garganus, mons Apuliæ 87.a
Gaudere gaudium, & ſimil. 169.a
Gaza, nomen Perſicum, ærarium ſignificans 59.a
Gaza Arabum beatæ 157.a
Gazæ.i. immenſæ diuitiæ 98.a
Geloni, populi in Scythia Europea 108.b
Geloni pharetrati 121.a
Genauni populi 204.a
Genius. deus eſt, qui vim obtinet rerum gerendarum, hoc eſt, gignendarum 147.b
Genio porcus immolabatur ibid.
Genium vino piare ibid.
Geryo ter amplus, triceps, tricorpor, ac tergeminus, ab Hercule interfectus, & eiuſdem deſcriptio 95.b
Geſtire quid propriè 200.b
Getæ ἀιγισταί, ἄνται, & ἀγχίμαχοι 157 a
γῆ ἄπιστος, fundus infidelis qui non reſpondet votis agricolæ 111 a
Gigantes à Baccho deuicti, leonina induta pelle 107.a
Gigantes opprimũtur Ætna 122.b
Gigantum cohors θεόμαχοι 107.a
Glaciat Iupiter niueis 134.a
Glacies iners 87.a
Glans preſſa quid 167.a
Glans vnguentaria ibid.
Glubere 50 b
Gorgo ſui ipſius aſpectu homines in lapides vertebat 143.a
ex Gorgonis capite amputato equus exilut Pegaſus 54.b
Græcia barbariæ lento colliſa duello 227 b
Græcorum tria genera 217.a
Græcorum incontinentiæ monumentum 238.b
Grande certamen 151.a
Grande decus 101.a
Gratiam ab antiquis appellatam eſſe mulieris conceſſionem 12 b
Gratias Veneri ſacras eſſe 12.b
Gratiæ, Veneris comites 59.a
Gratiæ, Veneris & Liberi filiæ 13.a Heſiodus tamen vult eas Iouis & Eurynomæ ibid.
Gratiarum numerus, & nomina ibid.
Gratiæ ſine fuco eſſe debent 59.b
Gratiæ vt effingi ac pingi ſoleant 59.b
Gratiæ connexæ & colligatæ pingebantur 153.a
gratiæ cur nudæ fingebantur 150 a
Gratiarum zonæ ſolutæ 59.a
Gratiarum primum templum à quo conſtructum 13.a
Grauatus equitem, & ſimil. 198.b
Graueſcit ærumna 233.b
Grauida & prægnans quid diſcrepant 162.b
Grauis annis 46.a
Grex turpium 70.a
Grues aduenæ 213.a
Gyas centimanus 101.b
Gyges, pueri formoſi nomen 82.b
Gytæa vada 230.b

H

HAbere exitum 250 b
Habilis.i. conueniens 150.b
Hædilia 40 a
Hœdis orientibus ſæuit mare 110.b
Hæmus, mons Thraciæ 28,a
Haliacmeus, pater Crœſi 147.a
Harmoniæ tria genera 227.a
Hebe, pubertatis dea 60.b
Hebe, Iouis & Iunonis filia, Herculiſque duris perfuncti laboris vxor 192.b
Hebe candidis talis, ſeu calcaneis 44.b
Hebrus, Thraciæ fluuius 51.b.160.b
Hebrus, hiems ſodalis 148.a
Hecatæ, triuia triformis, ac tergemina 154.b
Hector ferox 35.b
Hector ab Aiace grauiter vulneratus 194.a
Helena Paridis hoſpita 117 a
Helena vt à Paride rapta 35.a
Helenæ lucida ſidera 192 b

Hercules Alcmenæ filius 143 b
Hercules impiger vagus,& efficax 192.b.116.a
Hercules, Eunomo à ſe non ſponte interfecto,voluntario ſe exſu lio multauit 248.a
Hercules cur ad inferos deſcendiſſe dicitur 116.a
Hercules venenata tunica periit 216.b
Hercules, ærumnis grauiſsimis exanclatis,in cælum vocatus eſt 141.a
Hermes elocutionis deus 24.a
Hermeſianax, elegorum ſcriptor 13.a
Heſperia duplex 68.a
Heſperia.i.Italia 68.a.& 127.a
Hiems acris 188.a.12.a
Hiems ignaua colono 188.a
Hiemes,pro annis 37.b
Hiemi nigra immolabatur pecus 230.b
Hiemes informes 15 a
Hiera inſula 13.b
Hippolyta,Hippolyti filia, ac eiuſdem impudicitia 130.a
Hippolytus cur dicitur pudicus 190 a
Hippolytus ab equis diſtractus 190 b
Hipponax poëta,& iamborum ſcriptor.&c. 224 b
Hipponactis ſepulchrum horrendum ibid.
Hipponus.i.Bellerophon 130.a
Hircus,naſorum peſtis 97.a
Hirci vxores i.capellæ 40.a
Hirundo Pandionis filia 199 b
Hirundo.veris nuntia Ityn filium, à ſe in odium Terei viri ſui interfectum,gemit ibid.
Hiſpidus 87 a
Homerus quandoque dormitat 173.a
Homerus vini laudibus arguitur fuiſſe vinoſus 32.b
Homines primi eloquentia ad humanum cultum coacti 24.a
Hominum varia ſunt ingenia 110.a
Homines huiuſce temporis, breuioris ſunt ſtaturæ, quàm ſuperiores fuerint 138.b
Hominis deſcriptio ex quorundam Ethnicorum ſententia 189.a
Honores tergemini 3.a
honorum gradus apud Romanos, quot 3.a
Honores à populo delati, incerti, breues & fluxi ſunt:at virtuti honores debiti,certi & ſtabiles permanent 113 a
Hora compoſita 23.b
Hora fugiens 170 a
Horæ.i.quatuor anni partes 29.a
Horatius,poëta biformis 108.a
Horatius tribunus fuit militum 110.b
Hornus,a,um 155 a
Horna vina.i.vnius anni 214.a
Horna fruge 155.a
Hornotinum frumentum ibid.
Horridulus 32.b
hoſtia mactata lenior,prouerbium 44.b
Hyades cur in ſtellas verſæ 10.a
Hydaſpes fluuius, cur dicatur fabuloſus 33.b
Hydra,Chimæræ ſoror 54.b
Hydra ἐννεακέφαλος, ſecundum Alcæum: πεντηκοντακέφαλος,ſecundum Simonidem 182.a
Hydriades nymphæ 5.b
Hydrops,quis morbus 76.a
Hyleus centaurus 91.a
Hymettiæ trabes 103.a
Hyperborei,qui 208.b
hypermneſtra,Danaidum vna,virum ſuum ſeruauit 137.b

I.

IAnus Quirinus 206.b
Iani porta biforis 207.a
Iapyx,quis ventus 9.b
Iapyx albus 161.a
Icarus, ſolis propinquitate alis liquefactis,in mare ſubiectum decidit,vnde mare Icarium 4.b
Icarus cur Athenis, honoribus anniuerſariis affectus 140.a
Ida mons aquoſus cur dictus 151.b
Idoneus dare 191.b
Idibus exigebantur nomina 215.b
Iecur,libidinis non iræ ſedes 31.a
Ignis auidus 122.a
Ignis perpetuus fouebatur in Veſtæ focis 99.a
Ignis inextinguibilis 124.a
Ignes medij, id eſt, mediæ prælij flammæ 204.b
Ilia, Numitoris filia, & Romuli mater 93.a
Ilices trementes 163.b.230.a
ἡλιοκαυστής,ſole aduſtus 213.b
Ilios,eſt vrbs ipſa: Ilion,arx eiuſdē vrbis 194.a
Ilithyiæ ſtatua 153.a
Ilius,a,um,Troianus,a,um 254 a
Illachrymabilis ἀδάκρυτος 194.b
Illachrymabilis Pluto 95.a
Illiteratus 225.b
Imago vocis recinit 28.a
Imago iocoſa.i.Echo 45.b
imago vana quid ſit 49.b.164.a
Imbellis,ἀπτόλεμος,ἄναλκις 210.b
Imbellis muſa 17.a
Imber edax 169.a
Imberbis 90.a
Immerens, qui nihil commeruit 93.a
Immerentes.i.immeriti,nihil commeriti 224.a
Immeritus, id eſt, immerens,non meritus 127.a
Immerita veſtis 42.a
Immeriti mori i. qui non meruerunt mori.& ſimil. 113 b
Immeritò 127.a
Immetata iugera, id eſt,nullis diſtincta metis 157 b
Imminere,quid propriè 12.b
Immiſerabilis 125.a
Immunis manus,id eſt, inanis, & vacua 155.b.201.a
Impacatus 108.b
Imperioſius æquor 24 a
Imperij Romani perpetuitatem cæremoniis. & religione, & ſacrorum ritu maximè continebatur, quibus neglectis, maximis calamitatibus affectum fuit 127.a
Impermiſſa gaudia 127.b
Impiger vexare 191.a.203.b.204.b
Impiorum apud inferos ſupplicia 14.a
Implacidus 224.a
Importunus,a um,quid propriè ſit 146.b.202.a
Impotens ſperare 191.b
Impotens.i.iratus 70.a
Impotens Aquilo,id eſt,vehementer ſæuiens 170.a
Impube corpus 219.b
Imputata vinea 244.a
Inachus,Argiuorum rex 79.b
Inachus,Argiuus fluuius 149.a
Inæquales procellæ 87.a
Inarata tellus 243.b
Inaudax 151 a
Inaudita verba 257.b
Incerta fortunæ, incerta caſuum, & ſimil. 183.b.201.a
Indefletus 246.b
Indocilis mercator 4.b
Indo ilis pauperiem pari 4.b 81.a
Indoctus ferre iugum 83.a.90.a
Indoctus pilæ, trochi, diſcique 159.b
Indoles vnde dicta 180.a
Indormit vnctis cubilibus 218 b 222.a
Iners i.ignauus 126.b
Iners.i.immobilis 121.b
Inertia mollis 238.a
Infector,tinctor 100 b
Inferiæ 74.b
Infidus 250.a
Infletus 246.b
Ingenium 104.a
Ingens bellum 36.a
Ingluuies Tartarea 246.a
Inhoſpitalis 210.b
Inijcere manus quid ſit propriè 41.b
Inimico,as,at, 207.b
Iniquare ibid.
Iniquum littus 89.a
Iniquus i.iratus 8.b
Iniuſſus,ſpontaneus 244 a
Innans.i.influens 142.a
Innumerabilis 169.a
Inops magnas inter opes 145.a
Inquinare 244.b
Inſcius laborum 179.a
Inſepultus 247 b
Inſerere pyros 212 b
Inſerere aliquem ſtellis. i. immortalitati commendare 159.b
Inſolabiliter dolet 201 a
Inſolens belli, inſolens malarum artium 15.a
Inſtitor quis dicatur 128.a
Inſulæ diuites,ſeu fortunatæ 192 b
Inſulæ Vulcaniæ 13.b
Integer vitæ, integer animi, integer mentis,integer æui 46.a
Intercondere 85.b
Intercurare ibid.

incerea-

interterrare 14.b
inter-lunia 134.a
interlunium 50.b.87.a
intermenſtruum 51.a
interſpicere 83.b
inuerecundus 221.a
inuidendi poſtes, aula inuidenda 89.a
inuidiam extinguunt rerum ſecundarum præſtantiæ, & fulgores 103.a
inuiolatus id eſt, incolumis & ſaluus 121.a
Io triumphe, vox militum imperatorem triumphantem proſequentium 238 b
Iolcos vrbs Theſſaliæ 220.a
ἰὼ παιάν, & ἰὼ εὐοῖ 51 a
ira eſt principium inſaniæ 38.b
ira hominibus magnorũ malorum cauſas affert ſæpe ibid.
ira potentior conſilio ibid.
iram in felle habere ſedem 32 b
iracundus naturâ ſi paullò largiùs bibat, iracundiam ſuam ſtatim habet in promtu 131 b
iracunda mens facile efferueſcit in ira 38 b
iratus neque enſem, neque vllum periculum, nec vllum cruciatũ extimeſcit 38 a
iratum mare 13.b
irrepertus 117.b
irreuocatus 221.a
irritare, quid propriè ſignificet 103.b
Iſter fluuius vnde manat 126.a
Italia Heſperia Auſonia & Saturnia vocata 74.b
Iter ſupremum carpere quid 101 b
iter eſt mihi Cumas, & ſimil. 126.b
iterare curſum, iterare voces 21 b
iterare mella 105 b
Iudæi apellæ 105.a
iudex corruptus verum examinat male 138 b
iuga aenea 133.b
iuſſa lata reſpublica 32 a
Iulium ſidus 31.a
Iuno Lucina cur dicta 153.a
Iuno & Pallas implacabili odio Troianos proſequebantur 115. a.& b
Iuno cur matrona dicta 122 a
Iupiter à duabus vrſis educatus 57.a
Iupiter capite grauidus, Mineruam peperit 18.b
Iupiter, nubium congregator 42 b
Iupiter in aurum conuerſus, cum Danaem habuit 133.a
Ioui nil ſecundum 23.a
Iouis manubiæ tres 7.a
Ioui vim afferimus, vt aſſiduè fulmen habeat in manibus 12.a
Ioue non probante 7.b
Iupiter ce humidus Auſtris 5 b
Iupiter frigidus, fulminans, altitonans 211.a
Iupiter metuendus vuis maturis 5 b
Iouem deducunt imbres & niues 125.a
ſub ioue frigido 5 b
Iucundus planeta, proſper, & ſalutaris 102.b
Iupiter malus vrget 5 b
Iupiter Ƿeolumis.i capitolium incolume 133.b
iurare in verba, ſermo militaris 229.a
iuratus, actionem ſignificat 240.a
iusiurandum amatorum ad deorum non perueniunt aures 86.a
iuſtitia, & omnia retrò vertuntur, prouerbium 59.b
iuſſuram Mercurius Iouis mandato hominibus impertit. & quando 38 b
Iuuare interdum prodeſſe ſignificat 214 a
iuuenci i. adoleſcentes 82.b
iuuenta, pro iuuenibus 254.b
iuuentas, iuuentæ dea, Iouis & Iunonis filia 62.b

L

LAbella mordere 31.b
Labantes.i.dubitantes 126.b
labor extundit cibi faſtidia 99.a
labor effuſus 77.b
laborat trepidare, & ſimil. 48.b
laborioſus 244.b
labra mouet metuens audiri, & ſimil. 76.a
Lacedæmonij libenter pugnantes, mortem oppetebant 19.a
Lacedæmones ſæpe ad necẽ ſuos verberibus cædebant pueros ibid.
lacrymoſa funera 22.b
lacteus humor.i. lac 214.a
Lacunar 103.a
lætus in præſens animus 158.a
leuis iuuentas.i. imberbis 90.a
læua ſaxa 42 b
lamentabilis 50.a
Lamus Neptuni filius 147.a
Laomedon deos fraudauit pacta mercede 116.b
Lapathum herba, quam rumicem Latini vocant 214.b
lapis Phrygius quis 111.b
Lapithæ ſæui mero domiti periere 91. a
laquear 103.a
laqueata tecta 98.b
Lar deus familiaris eſt, & familiam ſignificat 147.b
Lari immolabatur porcus ibid.
lararium in puppi nauis 34.a
largus donare 191 b.201.b
Lariſſa ciuitas à quo condita, & nominata 19 a
latage 96.b
latet abditus 121.a
latices Lenæos bibere 31.a
Latona, dearum quarta 46.a
Latona læta fluuiis & nemorum coma ibid.
latrones infeſti 144.a
lauo, as, ui, ſemper ferè inflexionis tertiæ apud Horatium 79.a
laurus non numeratur in arboribus vmbriferis 97 b
laurus, arbor felix 43.b
lauro coronabantur victores, aut triumphantes 141.a
laurus Apollini ſacra 51 b
laurus Delphica 18.b.169.b
lato arcu 165.b
lecti diſcubitorij 53.b
Lenæa Bacchi feſta 166.b
lenire.i lenem facit, & ſimil. 222 b
lenis aperire, & ſimil. 191.b
lentus.i. ductilis 212 a
Leo aſper tactu. id eſt, miles ſæuus 112.a
leone iracundi maximè ibid.
lepus pauidus 4 b
lepores auriti 28.b
Lerna, quis locus 182.a
lethi neceſſitas 11.a
leuiſomnus 213 a
leges bibendi 14 b
leges ſine moribus nihil reipubl. proſunt 158 b
λεύκη, populus arbor 20.a
liber, inuerecundus deus, arcana promit loco 43.b
liber verax condita aperit præcordia 43.b.151.b
libido rerum omnium diſcrimen ac delectum tollit 43.a
libido noua.i.inaudita 243 a
libido maſcula 220.b
libitinam vitabit, id eſt, mortem effugiet, & immortalis erit. Libitina enim dea eſt funerum 211.a
Liburnæ naues 209 a
Liburni qui populi 71.b
Libya frumenti fertiliſſima 4.a
lictor conſularis quis 98 b
limina dura 233.b
lingua amatorum ſilentio inter verba cadit 32.a
lingua dædala 11 b.
linguam cauſis acuit 8.a
lintea.i. vela 199 a
liquare vina 27 b
Liris, Campaniæ fluuius 62.a
Liris fluuius, qui in Minturnas influit 147. a
litora ſpumantia 250.a
lituus, quod buccinæ genus 74 b
lituus, auguratus inſigne 5.a
litui ſtrepunt ibid.
λόγιος, epithetum Mercurij 24.b
λογοδαίδαλος 11 b
loquax teſtudo 136 a
loquens dulce 46.b
loqui verba 193 a
lubricus aſpici.i. lubricus ad aſpiciendum 44.a
Luceria, oppidum Appuliæ 143.a
lucernæ vigiles 52.b.132.b
lucernæ viuæ 153.a
Lucrinus lacus 97 a
luctans Icariis 4.b
lucidum fulgentes oculi 48 b
ludere ludum, & ſimil. 169.a
ludere ludum inſolentem 191. b
ludibrium debes ventis 34.a
ludus fortunæ, & ludus Martis.i. bellum 74.a
lumbifragus 168 b
Luna, ſiderũ regina bicornis, audiendis 254 a
Luna menſtruum ſpatium cõficit 45.a

Luna noua quæ ſit 149.a
lunæ varij vultus 90.a
luna imminente 11.a
lunæ vim maximè ſentimus 188.a
lunæ oouæ interire pergunt 104.a
lunæ ecleres damna reparant cæleſtia ibid.
lunæ ſilentium, & luna ſilente 187.a
luna eur à mulieribus imploratur 221.a
luna pariendi facilitatem & felicitatem mulieribus affert 453.b
lunam deripere cælo 220.b.250.b
lunam Theſſalico deducere rhombo 246.a
lupatus 21.a
luridus a,um, vnde dictum 202.a
luridus i.pallidus 112.b
Luſcinia Itylum filium ſuum luget 199.b
Procne in Luſcinium mutata 200.a
lutea vela 172.b
lux, i.vita 56.b
Lyæo dolciſoluere curas 20.b
Lyceus, mons in Sabinis 39.b
Lycamben ſocerum Archilochus ad ſuſpendium ſuis verſibus adegit 224.b
Lycaon fera factus propter impietatem 115.b
Lyce meretrix 202.a
Lycoris mens 7.a
Lycurgus cur à loue oculis, & vita priuatus 106.b
lympha fugax 79.a
lymphæ loquaces 140.b
lymphati 70.b
lyram inuenit Apollo, vel Mercurius 173.a 156.a
λύρα, quaſi λύτρα. quod ea ſe redemerit Mercurius 25.b
lyricis verſibus res non conueniunt graues 95.a
Lyſidas puer mollis & impudicus 14.b
Lyſiſicus.i qui omnia iura ſoluit 229.b

M

MAchina quid 11.a
madere vino 152.a
madet Socraticis ſermonibus 1.2.b
Mæcenatis ortus, ſeu horoſcopus 102.b
Mæcenas ab Etruſcis regibus oriundus 167.a
Mænades Bacchi ſacerdotes 141.b
Mænades, ferarum nutrices 106.b
Mæuius, poeta ineptus, & odioſus 150.a
magiſtratus Romæ erant annui 195.a
Maia, Atlantis filia, & Mercurij mater 24.a
maior Neronum, maior iuuenum 204.a
male pro, valde 24.b
maledici cum canibus comparati

24.b
maligne laudare 100.b
malignus, id eſt, illiberalis 10.b. & 257.a
malorum colluuio erupit ex Pandore dolio 66.b
malos pœna comprehendet 114.b
malus corpori ſalubres 214.b
mammæ mulierum nimis pendulæ, vt contrahi poſſint, & virginalibus mammulis ſimiles reddi 216.a
mandit humum cruentam.i.occubuit 83.b
mannus.i.equus minor 162.b
manus puræ 149.b
manibus in cælum ſublatis, deos orabant veteres 154.a
manus dare, quid 245.a
manus auidæ 189.a
manus hæredum auidæ 79.b
Marcellus quinquies conſul, ab Annibalis equitatu cæſus 30.b
Marcus Attil.vide in verbo, Regulus 30.a
mare tumultunſum 169.b
mare auidum eſt exitio nautis 57.a
Mareotis, palus in Ægypto 70.b
Marica nympha 147.a
Marinus, ſeu roſmarinus 155.a
Marmor Luculleum 176.b
Mars gradiuus 68.b
Mars lacrymoſus 46.b
Mars μιαιφόνος, βροτολοιγὸς, & ἀμφότερον 95.b
Martis ſtella maleſica, & inclemens 102.a
Marſus aper 5.b
Maſſilia à Phocæis condita 242.b
Mater Cærula 237.b
Matinus, mons in Calabria 175.b
Matrona bellantis tyranni 112.a
maturare necem, maturare fugam 110.a
maturare.i.properare 90.b
maturitas ætatis 40.b
matur or.i.celerior 101.a
maturus æui 46.a
maturus animi, maturus æui. ibid.
matura viro 48.b
Mauri vultu & aſpectu acres 8.b
Mauri, iaculatores optimi 33.a
Medea ferox 35.b
Medea per aëra vecta in rheda anguibus 216.b
Medicorum crebræ ibi ſunt officinæ, vbi morboſum eſt multitudo 176.a
mediocritas aurea 88.b
mediocritate nihil melius, & optabilius 15.b
Me[illegible]us, proprium fluuij nomen 88.b
melior, id eſt, fortior, valentior 36.b
Mena pirata 217.b
men[illegible]lax fundus 111.a
men, maxima, & præſtantiſſima hominis pars 170.a
me[illegible] [illegible]ronda 124.b
me[illegible] nil melius 61.b
mentis perturbationes etiam ſapientem à recta via deducunt

18.b
mentis miſeri tumultus 98.b
men noua [illegible]
menſa tripes 9[illegible]
me[illegible]æ Syracuſæ [illegible]b
menſi etymon [illegible]a
menſes proni 1[illegible]
mercator impiger [illegible]
mercator indoc[illegible] pauperi[illegible] [illegible]ti 4.b
mercuriales.i. ingenioſi, vt [illegible] poetæ [illegible]
Mercurius & Apollo frat[illegible] [illegible] 5[illegible]
Mercurius, deorum interpres [illegible]
Mercurius, orationis deus 24.a
Mercurius cur [illegible] & [illegible] appellatur 26.b
Mercurius cur χρυσ[illegible] [illegible] 46.b
Mercurius incredibili furādi [illegible] dio deditus [illegible]
meretrices per capras ſ[illegible] 234.a
merſus profundo 18[illegible].b
Metaurus, flumen in V[illegible] [illegible]a 180.b
meretrices, quæ, & qualis men[illegible] a 141.b
metuens maritū, metuens viri, & [illegible] 150.a
metuit culpari, & ſimil. 6.b
metus deorum, pro cult[illegible] & religione 6.b
mica ſaliens [illegible]
militabitur bellum 211.a
militaris diſciplina noſt[illegible] temporis quid à priſtina differt [illegible]
milites, qui hoſti ſe tr[illegible] redimere, eſt turpitudi[illegible] no cumulare [illegible]
militum ruſticorum maſc[illegible] les 12[illegible]
milite multo.i. multis m[illegible] b 23.a
mmari cum accuſandi caſu [illegible] & b
minax vnda 8.a
Minerua intacta 18[illegible]
Mineruæ opera, & iuuenta [illegible]
minor capitis [illegible]b
Minos cum Ioue ſermones ha[illegible] ſolebat 16[illegible]
Minos, iudex apud inferos 25[illegible]
Minos quæſitor vrnam m[illegible]et 79.b
Minois fabula [illegible]
mite ſ[illegible]lum [illegible]a
mitia poma i.matura [illegible]b
Mitylene, vel Mitylenæ [illegible]
mobilis animus, & ſin[illegible] [illegible]
medi.i.verſus 73.b
modulatus, id eſt, ſonis t[illegible] 61.a
mœchilia [illegible]a
mœchus magnus mulier[illegible] [illegible]
Mœonium carmen 6[illegible]
m[illegible]le[illegible] regiæ.i. ædificia ſ[illegible] 97.a
mo[illegible]us.i. mb[illegible]
Mon[illegible]s, Parthorum & [illegible] rex [illegible]a

... ſ ... natatoria 40.b
monumentum quid 1... a
uxorari conuiuas, uxorari, & ſimil. 134.b
mordax .i. aſſiduè 65.b
mordaces curæ 4..a
momordit humum ore .i. procubuit 84.b
mores aurei, id eſt, antiqui & probi 175.a
mori, maximum malorum medicamentum 105.b
morimur ſimiliter omnes 56.b
moroſa canities 31.b
mors dearum ſola muneribus non delectatur 95.a
mortis definitio 105.b
mors, ſomnu longus 137.b
mors immortalis 133.a.& b
mors pallida omnibus æqua 14.a
mors manet omnes 56.b
mors ſua quemque manet longius aut propius 15.a
morſiunculæ 32.b
mortuis nihil reliquum eſt, quod ſperent 66.b
mortuorum corpora veteres cremabant, cineresque in vrnis cõſeruabant 86.b
motus ciuicus .i. bellum ciuile 73.a
μυσιθλαστοι 70.b
mulctra, vel mulctrum 243.a
mulciber 71.a
mulier aurea 15.b
mulieris amor quouis vento mobilior, incertior, & fallacior ibid.
mulier tectè olet, vbi nihil olet 254.b
mulier quando nubilis 48.b
mulieres quo medicamento virgines apparere poſſint 225.b
mulieres Theſſalæ veneficæ 210.a
multum facilis 50.a
mundi par dextra, &c. 163.a
mundi partes quædam habitabiles, quædam non 158.b
munerari .i. donare 212.b
munus imbutum 128.b
munera terræ, munera maris, munera nauium, & munera peregrina 145.a
Murena augur 149.b
murex quid 100.b
murus aheneus 118.a
Muſæ quot 95.a
de Muſarum numero opiniones variæ 119.b
muſa cælo beat 190.b
muſa procax ...a 118.b
muſæ ſuam in cælo habent ſedem, vt filiæ Iouis: inde olympiades appellatæ 119.a
Mycenæ πολύχρυσοι 19.a
Mygdones populi vbi habitant 147.a
Mygdonia, pars Macedoniæ 92.a
myrrheus color 142.b
myrtea corona 13.b
myrtetum 97.a
Myrtoon mare vnde dictum 4.a
myrtus in conuiuiis 51.b
Myrtus cur ſecta 43.b
Myrtus ſacra Veneri 51.b
Myrti grauiſſimus odor, & ad diſcutiendum vini vaporem viliſſimus 72.b
μυ..., & μυσίζω 69.a

N

Næniæ Ceæ munera 75.a
Nænia, carmen funebre 168.b. 166.b
Naiades Nymphæ 160.a
Naiades Iouis filiæ 6.a
Nardum Achæmenium 111.b
nare ſine cortice 13..b
nares acutæ, & nares obeſæ quid oſtendunt ac præſagiunt 234.a
naſorum peſtis 230.a
Naſturtium, ſolus Perſarum cibus 72.a
Nauci non eſt homo 195.a
nauis maxima melior eſt, quàm paruum remigium 169.b
naues à Dædalo primùm ædificatæ ... a
naues turritæ 209.b
nauium munera i. merces peregrinæ 145.a
naues æratæ 97.b
nauium dij præſides 34.a
nauta pauidus 4.b
nautis auaris mare eſt exitio. ibid.
nebula .i. vetula 143.a
neceſſitas, Parcarum mater 66.a
neceſſitas aliud, aliud Parca, aliud fatum 110.a
neceſſitas ſæua 62.a
neceſſitas aduerſus improbos nulla gratia inflecti poteſt, neque mutari 11.a
neceſſitas tarda ibid.
nefaſtus dies 91.a
... 21..b
nepos .i. profuſus, & perditus homo 2.n b
Neptunus, terræ concuſſor, & glauca Cælana 44.b
Neptunus mari obtinet imperiu 15.b
Neptunus hibernus .i. mare tempeſtatibus concitatum 250.a
Nereus, Ponti filius, Thetidis pater, ac deus marinus, à mendacio alienus, & verax 35.a. & 186.a
neſcia repulſæ virtus 113.a
neſcius fari .i. neſcius fandi. 186.b
neſcit tangere .i. nequit 140.a
nidus, pro domo 110.b
nigræ ouium, & ſimil. 26.b
Nilus arator, & agricultor 117.b
Nilus vnde ſcatens 105.b
Nilus quotannis exundat, & quandiu 117.b
Nilo nullus ſimilis fluuius ibid.
nimio docilior, nimio plus 62.a
Niobe in ſaxum verſa propter impietatem 115.b
Niobes filij quot, & qui 185.a
Nireus, omnium Græcorum, Achille excepto, pulcherrimus 152.b
nitidum, vnguentis delibutum 11.b
nitidus .i. pinguis 150.a
niues capitis, id eſt, canities, cani 242.a
niueus videri, λευκὸς ἰδέσθαι 176.b
nubibus ſuperare, & ſimilia. 65.b
noctiluca νυκτιφαής 18..b
noctiuagus 4..b
Norici populi vbi degunt 150.b
Notus, ventus albus, λευκόνοτος 19.b
Notus rapidus 57.a
Notu vdus 230.b
Nouendiales pulueres nouendiale ſacrum, nouendiales ludi, &c. 249.b
nouerca priuignis inimica 219.b
nox ſomnum largitur laborioſis 152.a
nox diem, ac dies noctem vrget 87.a
nox vna manet omnes 56.b
nox perpetua vna dormienda 188.b
noctis ſilentia, & nocte ſilenti 86.b
nocte prima .i. prima noctis parte 12.b
noctis ſtatua quo pacto à veteribus depingi ſolebat 49.a
nox .i. mors 14.a
nudus remigio, nudus agris, nudus nummis, & ſimil. 33.b
Numa treis & quadraginta regnauit annos 30.a
Numantia fera 91.a
Numantiam Africanus Scipio deleuit 91.a
Numidæ Latinis, Nomades Græcis 13.b
nuntius & nuntia 31.a
nux ornabat menſes cum duplice ficu 184.b
nymphæ, fontium præſides 6.a
nympharum genera diuerſa 5.b
nympharum, ex Theocrito deſcriptio 6.b
Nyſa, mons Thraciæ, & mulieris nomen, Bacchi nutricis 160.b

O

Obire mortem, obire diē ſuum 128.a
Obliqua tumuli, & ſimil. 15.a
obliuioſi ſenes 85.a
obliuionis liuidas carpere 27.b
obſcurum diſcrimen 196.a
obſecrandi mos antiquus 245.a
obſeri mores malos 41.b
obſtinatus, obfirmatus 136.a
occidit ſpes omnis 182.b
Oceanus belluoſus 206.a
Oceanus circumuagus 57.b. 243.b
odoratus, participium ſine origine verbi 151.b
odorati capillos 90.a
odores liquidi qui ſint 35.a
οἶνος εὐώδης ... 23..a
oliua omnibus frondibus anteponenda 18.b

oliua cur felix 44 b
oliua Palladis propria 18 b
olíua Palladi ſacra 51 b
oliuetum 97 a
olores purpurei 172. a
olympicus puluis 2 a
olympicum certamen à quo primum inſtitutum ibid.
omen quid propriè ſit 162 a
ominatio 110 a
onyches, teſtæ conchyliorum 85. a
onyx quot vſurpatur acceptionibus 200 b
opaca domorum 201. a
operari propriè, eſt opus facere 141 a
operari & facere, pro ſacrificandi verbo, vſurpant Latini ibid.
operoſus i. elaboratus, & laborioſus 175 b
operoſiores diuitiæ 111. b
opes Mygdoniæ 147 a
opimus. i. amplus, & magnificus 182 a
Opus vrbs Locridis 54. a
ora nautium, i. roſtratæ naues 217 b
orbis. i. ſeculum 253 a
orcus rapax 104 b
orcus non exorabilis auro 95 a
orcus non auro capitur 105 a
orcus luridus 122 b
orcum morari quid ſit 164 b
orco inuidet, id eſt, à morte vindicat 175 b
ordinare agmina, ordinare arbuſta 246. a
ordinare annos 197. b
oricus, portus, & oppidum in Epiro 129 b
Orion ex vrinis deorum procreatus, vnde hoc nomen ſortitus 57. a
Orion, aſtrum infelix, & formidoloſum 163. a
Orion, Dianæ tentator 123. b
Orionis occaſus denunciat ingentes, & horribiles fluctus 162. a
ornatur tempora pampino 160 b
ὄρνιθες αἰσιοι, bonis auibus 35 a
ornus 87. a
Orpheus quercus canoris fidibus ducebat 49 b
Orpheum fuiſſe magum, ideò feras, & arbores, quoquò vellet duxiſſe, quibuſdam vocibus & carminibus 28. b
oſcines aues quæ, & quales 162. b
oſcula amatorum, qualia 32 b
oſcula fragrantia 63. a
otium quot modis vſurpatur 98. a

P

PAcorus, Parthorum regis filius 117 a
pacta merces 116. b
Pactolus, Lydiæ fluuius, ad Sardianos auri ramenta ex monte Tmolo deferens, &c. 240. b
Padu[illegible] ibid.
P[illegible] & c[illegible] 89 b
[illegible]
[illegible] 56 a
Paliurus, Lucaniæ promontorium 122. b
Pallas omnium proxima Ioui 39 a
Pallas pulchriorum operum ſcientiam, bonam mentem, prudentiam, & bonitatem docuit 138. b
Palladi & Marti rei militaris partes attributæ 35. b
Palladis ſtatua qualis ibid.
pallidior inaurata ſtatua 230. b
pallor albus inficit ora 225 b
pallor luteus 30
paludes ſtantes 16 . a. 162. b
palumbes fabuloſæ 120 a
Pan, deus paſtorum, & inuentor fiſtulæ 40. b
Pan deus iracundus 148. a
Pan cur deus Arcadiæ dictus 100 a
Pana in octo diis numerari ibid.
Pan vt pingi ſolitus ibid b
Pan vnde genitus, cur ſic vocatus, ac de magni Panis morte hiſtoria mirabilis ibid.
Panætius philoſophus Stoicus 59. b
Pandora, eiuſque dolium malorum innumerabilium plenum 66 b
Panthoides 56. a
Parca non cernitur 56. b
Parcam nemo effugere poteſt ibid.
Parcæ neceſſitatis filiæ 66. a
Parcæ tres, noctis filiæ, & earum officia & munera 79. a
Parcæ ſtabili fatorum numine concordes 253. a
Parcæ veraces ibid.
Parcæ poeticam tribuunt facultatem 100. b
Parcus deorum cultor 63. a
Paris cur paſtor appellatus 3 a
Paris cum Menelao duello decertans, à Venere ſubductus, & pene victus, liberatus ibid b
Paridis ſors prior è galea exiit. 71. b
Parnaſſus mos omnium altiſſimus 7. a
Parra, auis mali ominis, & eius hiſtoria naturalis 16 a
Parrhaſius 191. a
parte[illegible] munus: tralatio à partibus [illegible] 8. a
Parthus animoſus 44 b
Parthis m[illegible] ibid.
parturient[illegible] 249. b
part[illegible] notus 20 a
paſſeres cur Veneris currum trahere dicuntur 120. a
Patara, vrbs Lyciæ 122. a
Patera [illegible], & vnde dicta 190 a
in Patera [illegible] ſumma ponebatur apud L[illegible] cerimonias virtus 19. a
patiens [illegible] Cæſaris [illegible] 8. a. & 165. b
patria omnes eſt e[illegible] 112 b
[illegible] Patria [illegible] optimum eſt [illegible] & p[illegible] pul[illegible]
pro Patria [illegible]
patr[illegible]
patrum qui continca[illegible]
pauidu[illegible] b
pauimen[illegible] a
Paulus [illegible] animæ, & [illegible]
pauperies pr[illegible] b
pauper[illegible] b
paupertas [illegible] a
paupertas, vitæ [illegible] a
paupertatem [illegible] maiori laudi [illegible]
paupertatem durã [illegible] beatus
paupertati magnum opp[illegible] 158 b
paupertas mal[illegible] da nemini b
peccata metu pœnæ [illegible]
pecuniæ cur Græc[illegible] 79 a
pecunia quid poteſt 144 a
pecunia [illegible] & infirmi, n[illegible] 100. b
pecuniam [illegible] afferre, atque interit[illegible] a
pecuniæ comites [illegible]
pecuniam [illegible] d.
pecuniæ impr[illegible] b
pecuniam creſcentem [illegible] a
pecunias mortuorum [illegible] 6 b
pe[illegible] hiſtoriæ, quæ [illegible] a & b
Pegaſus a[illegible] 54 b
Pegaſus, equus alat[illegible] 31 b
Pegaſi & Bellerophontis [illegible] 18 a
Pe[illegible] frigus 9. a
Pe[illegible] populi d.
pe[illegible] quæ propriè ſit b
pe[illegible] a
Pelopis [illegible] domus 19 b
Penates [illegible] coleban[illegible] 239 a
per dulus
penetrale frigus b
penetraba[illegible] 92 b
penna ſolui metuens a
Pentheus, Thebarum [illegible] ribus Baccho ſacri[illegible] ſcerptus fuit [illegible] b
perambul[illegible]
percul[illegible]
pe cul[illegible]
pere[illegible]
perſu[illegible]
per[illegible]
perma[illegible]
ver[illegible]
pẽ m[illegible]
perm[illegible]
perm[illegible]
p[illegible]
Per[illegible] a
Perſarum delicias 71 b

Perſeus, Danaæ & Iouis, in aurum conuerſi filius 11.a
Perſonam aurem, æquora, &c. 40.b
Pernicei impia 98.a
Pertinax ludere, & ſimil. 65.b. 69. a. 101.b
Peruicax 247.b
Phædra primum Veneri templum conſecrauit Athenis, & cur 190.a
Phaethontis fabula 198.a
Phalanthus cur Herculeus vocatus 83.a
Pharetratus 108.b
φεύγειν, exulare 99.b
Philide puella 155.a
Philippus auro Græciam ſubegit, & plures verbis auro, quam vi & ferro cepit. 144.b
φιλομμειδὴς Venus 8.a
Philomela qua ſtirpe ſata 199.a in luſciniam mutata 199.a
Philyra quid 72.b
Phlegeton, fluuius infernus 96.a
Phocæ, quæ, & qualia animalia 7.b
Phœbo æterna iuuenta 188.a
Phoroneus, Argiuorum rex, homines fuſos ac diſperſos, in vnum locum coëgit, & in communitatem, & ſocietatem ciuilem redegit 148.b. & 149.a
Phraates, Parthorum rex 76.a. & b
Phryne meretrix, ac de eadem hiſtoria pulchella, ac lepida 238.b
Phryne natione Theſpiaca ibid.
Phthia, Achillis patria 185.b
φθινὰς ὥρα 166.a
φθινόπωρον, autumnus 155.a
φυγάς, exul 99.b
φυγὴ, exſilium 93.b
Picturatus 90.b
Picus Martius auis 162.a
Picus Martius, Græc. δρυοκολάπτης 163.b
Pietatis quot genera 58.a
Piger ferre laborem ſcribendi 191.b
Pimplea muſa 52.b
Pindarus verbis eſt grandis, & elatus: ſententijs vber, & copioſus 174.a
Pindarus longè ſe ab humo tollit 175.b
Pindarus immenſus ore ruit profundo 168.b
Pindarus cum Cycno, & ape calabra comparatus 175.b
in Pindari laudes oda 175.b
Pindus, mons Arcadiæ, & fluuius 28.a
Pinnatus cupido 158.b
Pinſebant terram genibus. i. procubuerunt 84.b
Pinus Pontica 34.a
Pirithous cur ad inferos deſcendiſſe dicitur 116.a
Pirithous Proſerpinam rapere tentans, à Cerbero diſcerptus 115.b
Piſces omnes muti, præter ſcarum, & fluuiatilem porcum 177.b
Piſcium genus vniuerſe eſt ἄφωνον id eſt, mutum ibid.
piſcis magnus, ἰχθὺς μέγας, prouerbium 178.a
Platanus, arbor cælebs 84.b
Pleiades cur in ſtellas mutatæ 10.a
Pleiades Atlantis filiæ, nunc ſtellæ in Tauri cauda locatæ, quas Virgilias nominant Latini, & quarum ortus eſt pluuius, &c. 204.b
Plorat aquam 154.a
Ploratus, mortis, & funeris comes 138.a
Plus nimio 62.a
Pluto, ἀγέλαστος, ἀδάκρυτος, & ἀμείλικτος 95.a
Plutonia domus exilis 14.b
Pluuiæ agricolis prouidendæ 111.a
Poculum deſiderij. i. amoris 230.b
Pocula amoris tria 149.b
Pocula in conuiuio quinque, vnum bonæ valetudinis, alterum amoris & voluptatis, tertium ſomni, quartum petulantiæ & contumeliæ, quintum clamoris 150.a
Poculum primum Graiis, horis, & Baccho tribuebatur: ſecundum, Veneri & Baccho: tertium contumeliæ, ac Dauniæ 150.a
Pocula quædam neceſsitatis, quædam Veneris & amoris, quædam rixæ & pugnæ, & quædam ſomni 151.b
Podex turpis, hiulcus, patens & hians inter aridas nateis 236.a
Pœna iniuſtitiæ comes 114.b
pœna ſera tacitis venit pedibus ibid.
Pœnitet conuiuiorum 231.b
Poetæ ἱερεῖς vocati 194.b
Poetæ, muſarum ſacerdotes 110.a
Poëtæ ſub tutela Mercurij ideò ceteris ſunt ingenioſiores 102.b
Poëta muſis deditus, muſarúmque amore perculſus, nouies bibit, ſi inſanire volet 149.b
Poetæ cur appellantur Cycni 168.a
Poetæ numine quodam diuino afflati 37.b
Poetæ, vates, ebrij, & amantes multa ſibi videre videntur, quæ re vera non vident 105.a
Poëtas ſanos excludit Helicone Democritus 24.a
πόλιμος πολύδακρυς, vel δυσκρύωτος 46.b
πολιόχρος 65.b
Pollio, tragœdiarum & hiſtoriarum ſcriptor 73.a
Pollux geminus 169.b
πολυδάκρυτος 95.a
Polyhymnia vnde dicta 6.b
Polypus, narium morbus, &c. 234.a
Pomaria riuis mobilibus 3.a
Pomifer auctumnus 155.a
Ponere veſtem, ponere perſonam 12.b
Ponere ſub pede, ſeu ſub pedibus, quid ſit 131.b
Ponere. i. fingere, & facere 131.a
pontifex maximus, iudex atque arbiter rerum diuinarum, humanarumque 25.a
Pontus vitreus 174.a
Pontus belluis ſcatens 161.a
Poplites. i. iuuenes ignaui 113.a
Populo, as, ae 135.a
Populus arbor vidua 184.b
Populus alba, candida, & alta 231.a
Populus arbor cur acherois appellata 20.a
Populea corona, lætitiæ & victoriæ ſignum ibid.
Populus Herculi ſacra 51.b
Porca auida 147.b
Porca nihil natura genuit fæcundius ibid.
Porcus Genio, & Lari immolabatur ibid.
Porphyrio boues Herculis abigẽs, ab Apolline ſagittis confixus 122.a
Poſtmodò 57.b
Poſtuma arbitra bibendi 14.b
Potens Cypri, potens tempeſtatis, & ſimil. 9.a
Potens lyræ 17.a
Potens maris 15.b
Potens ſiluarum 232.a
Potens ſui 169.a
Præcidanea porca & agna 58.a
Præcordia quæ propriè dicantur 216.a
Prægeſtire. i. vehementer cupere 82.a
Præpetes pennæ 81.a
Præſens diuus & ſimil. 123.a
Præſidij nomen tranſlatè poſitum 2.a
Præſtans animi 46.a
Præteruolare 241.b
Prætexta vtebantur pueri ad annum vſque decimum quartum 219.a
Preces Thyeſteæ 222.b
Prenſus 98.a
Pretium pro mercede & præmio veteres vſurpabant 144.a
Princeps. i. primus 147.a 170.b
Probrolus 124.b
Procnes fabula 200.a
Procyon, ſidus cœleſte 140.a. 168.a
Prodiga fides 43.b
Prodigus animæ & vitæ ſuæ 30.a
Producere in 92.a
Prœli luſtria 120.a
Profeſti dies 107.b
Prometheus prouidus & ſagax, ſapientiam artificialem à Mineruæ ignem à Vulcano ſuffuratus eſt & ur 98.b
Prometheus ignem à Ioue occultatum ſubduxit, hominibuſque diſtribuit: & quid inde ſecutum eſt 11.a
Prometheus caucaſo affixus quid

ſignificat 250.a
Promorat.i.promouet [illegible]
Prunus Orion.i.occidens 163.b
Propago 212.a
properet pecuniam 156.b, & ſimil. 159.b
Proprietas & vſusfructus quî differunt 145.b
Prorogare in 252.b
Proſerpina ab Oreo rapta 114.a
Proſerpina vxor Orci, vitæ & mortis arbitra 93.a
Proſerpina, Hecate, ac Diana, eadem 153.b
Proſerpina imperioſa 34.a
Proſerpina ſæua, nullum fugit caput 93.a.57.a
Proſpectare 212.b
Pr.ſpera frugum 187.b
Proterua fronte 82.b
Proteruitas 171.b
Proteus, phocarum Neptuni cuſtos 7.a
protinus.i.porrotenus, ac deinceps 117.a
Proximus huic, & ſimil. 29.a
Prudens rerum 195.a
Pſilothrum 254.b
Pubertas vt à iuriſconſultis conſideratur 48.b
Pudicitia mulierum expugnatur auro 143.b
Pudicus quis propriè dicatur 190.a
Pudorem Mercurius Iouis mandato hominibus impertit, & cur 38.b
Puella quando nubilis 48.b
Puer, pro filio interdum vſurpari ſolet 187.b
Puer alet i. Cupido 138.b
Pugna iuuenum & puellarum rarò eſt cruenta 17.b
Pugnata bella, pugnata pugna, & ſimil. 83.a.149.a
Pulcher dies 181.a
Pullus, la, lum, niger, gra, grum 244.a
Puluinaria deorum 69.a.& b
Puppis pars poſterior nauis 228.b
Popula, [illegible], oculorum acies 220.b
Purgata aurit 40.b
Purpurea vela 172.b
Purus ſceleris, purus iniuſtitiæ 45.a
Putare, eſt purum facere 212.b
Putère mero 173.b
[illegible] 154.a
Pyrrha, Epimethei & Pandoræ filia, ac Deucalionis vxor 7.a
Pyrrhus, Epirotarum rex 128.a
Pythagoras quibus parentibus natus, quoq; pacto metempſychoſin probabat 56.a
Pythagoras cum in Geometria quiddam noui inueniſſet, muſis bouem immolauit 156.b
Pythagorei non ſolum deorum voces, ſed etiam hominum, quæ omnia vocant, obſeruarunt 102.a
Pythius & Pythia vnde ſic dicta 37.b

Q

QVa.i.qua parte 105.b
Quadrantal 25.a
Quadrimum vinum ibid.
Quæris ſcire, & ſimil. 26.a
Quæſtura 3.a
Qualus.i.Calathus: ex quo quaſitus 138.a
Quandoque.i.quandocumque 175.b
Quaſſata muri, & ſimil. 183.b
Quatere terram quid ſit 171.b
Quercus hominum primorum ſo... labatur famem 82.a
quercus auritæ 191.b
Queri eum accuſandi caſu 7.a
Queror infidum 165.b
Querulus 212.b
Queſtus participium cum quarto caſu iunctum 219.b
Quieſcunt curæ hauſto vino 31.a
Quirites 203.a
Quondam.i.interdum 89.b

R

[illegible], quis dicebatur 98.b
Rabies ciuica 156.a
Rabies indomita.i.libido 234.a
Radiatum lumen 236.a
Radios inuenit Minerua 143.a
Rapere ſub diuum 43.b
Rapum 127.a
Rara viarum 201.a
Rauus & rauiſtellus 162.b
Recens.i.numquam ſeneſcens, ſemper incolumis 170.a
Recinere 162.a
Recludere 113.b
Rectum animi ſeruat 180.b
Recubare & accumbere quid differant 53.a.& b
Recumbere quid propriè 116.a
Reddere.i.recitare quæ didicerimus 198.b
Redemptor quis dicatur 11.b
Redimicula 222.a
Redonare 84.a
Reducere ſomnum 112.b
Reducta vallis 41.a
Refrenare licentiam 207.a
Regna triſtia.i. inferorum ſedes 121.b
Regnata rura 211.a
Regnauit populorum, & ſimil. 170.b
Regulus ad ſupplicium redire maluit, quàm fidem hoſti datam fallere 124.b
Regolus refectis palpebris illigatus in machina vigilando necatus 30.a
Reguli mens prouida 124.b
Relern omnia dolia 45.a
Religare comam 15.a
religione neglecta imperium Romanum maximis fuiſſe calamitatibus affectum 127.a
Remugire 230.b
Remus immeritò à fratre Romulo peremptus 235.b
Renidet.i. hilaritatem præ ſe fert 103.a

Renouare bellum [illegible]
Repente redeuntes [illegible]
Reperire exitum [illegible]
Repulſa ſordida [illegible]
Reſignare, quid propriè ſignificet 169.b
Reſurgere [illegible]
Retrorſum vela dare 5[illegible].b
Rex verus quis propriè ſit [illegible]
Reges ſuperbi perculſi membra timore [illegible]
Regum munera aduerſis oculis intuebatur Demoſthenes 77.a
Rhadamanthus ius dicit apud inferos 9[illegible]
Rhenus bicornis [illegible]
Rhodope, mons Thraciæ [illegible]
Rhodus cur clara dicatur [illegible]
Rhœcus, gigas & centaurus 122.a
Rhæti populi 179[illegible]
Rhetorum pectora in [illegible] non horrentia 203.a & b
Rhombus, [illegible] 234.a
Rhombus magicus, quid [illegible]
Ridens dulce 4[illegible]
Ridens perfidum [illegible]
Ridet argento domus 18[illegible]
Ridiculus obſorbere placentas 191.b
Ripæ trementes 233.a
Riui lactis vberes [illegible]
Rixæ vino vltra modum progrediuntur 3[illegible].b
Robuſtæ fores [illegible].b
Roma, vrbium caput & princeps 5.a
Roma ferox [illegible]
Romani orti ab Ænea 4[illegible]
Romula gens [illegible].b
Romulus, Martis filius, Romæ conditor 8.b
Romulus ſeptē & triginta regnauit annos 3[illegible].a
Roſa ſera 71.b
Roſea ceruix 38.a
Rotare 10[illegible]
Rotæ feruidæ, & rotæ feruentes 1.a
Rubente dextera 7.a
Rubeta adhiberi ſolebat à veneficis ad amatoria pocula 220.a
Robigo ſterilis [illegible].a
Rudens, funis nauticus 230.a
Rudis agminum [illegible]
Rudis equo 1[illegible].b
Ruinæ dementes [illegible].b
Rumpere coniurata [illegible].a
Rumpere nuptias ibid.
Rompere pectore vocem, & queſtus [illegible].b
Rupilius rex, homo purulentus, & fugiendus [illegible].b
Ruſſa vela [illegible].b

S

SAbella carmina 248.a
Sacer, cra crum, quid propriè [illegible] 149.a
Sacer.i.pernicioſus, & execrabilis 225.b
Sacris ſint ora faucia [illegible].a

à ſacr[illegible]

à Sacris arceantur profani 109.a
Sacra nocturna è media Græcia ſublata 231.a
Sacramentum perfidum 101.a
Sæculare carmen cur ita dictum 252.a
Sæculum quot continet annos ibid.
Sæuus magiſter, ſæua neceſſitas ſæua paupertas, & ſimil. 63.a
Saga,& ſagire 54.b
Sagana venefica 220.a.
Sagax,acutus,& perſpicax 82.b
Sagaceſ curæ 183.b
Sagitta quot acceptionibus à bonis actoribus vſurpatur 162.b
Sagum purpureum tempore belli 229.a
Sal ciborum condimentum 99.a
Sal eſt omnium primum, quæ apponuntur in menſa ibid.
Salamis à quo condita,& nominata 20.a
Salicetum 47.b
Salinorum appoſitu menſas ſacras faciebant veteres 99.a
Salinum quid ibid.
Saliorum mos 68.b
Saliua ieiunæ canis ad philtrum conficiendum vtilis 220.a
Salona,Dalmatiæ ciuitas 74.b
Salum.i.fluctus, & agitatio maris, à verbo σαλεύειν.i.agitare, concutere 250.a
Sanguis deorum 165.a
Sanus mentis,& ſanus animi 46.a
Sapientia inſipiens.i.Epicurea,aut Cyrenaica 63.a
Sapientiam ſapientibus interdum inutilem eſſe 11.b
Sappho Lesbia fuit 187.b
Sappho maſcula 21.b
Sappho expers gratiæ 12.b
Sappho politiſsimos, & erudiiſſimos lyricos ſcripſit verſus 193.a
Sappho quid ſuis deſcripſit verſibus 93.b
Sardanapali epitaphium 189.a
Saturnalia cur muliebria vocata 91.a
Saturni ſtella frigida 102.b
Saturni ſtella malefica, & inclemens ibid.
Saturnus in Capricorno grauiſſimas excitat pluuias ibid.
Satyrides inſulæ 105.a
Satyri vnde dicti & nominati ibid.
Satyri,auctores Bacchi 105.b
Satyri Capripedes 105.a
Satyrus laſciuus 62.b
Satyrorum profuſa libido 105.a
Saucius vento, ſaucius mais, & ſimil. 33.b
Scari piſces 214.a
Scaurorum nobilis & clara virtus 39.a
Sciens equum flectere 131.a
Sciens pugnæ,ſciens citharæ 133.a
nec Scire fas eſt omnia 179.a
Scopas,ſtatuarum fictor 101.a
Scriberis Vario.i. à Vario,& ſimil. 86.a
Scriptorum chorus omnis amat nemus,fugit vrbes,& ſecreta petit loca 199.b
Scyllæ voraginis deſcriptio 54.a
Scyrus,ex Cycladibus vna 22.b
Scythæ campeſtres 157.a
Scythæ domos vagas trahunt plauſtris 66.a
Scytharum vita,& mores 157.a
Secunda tempora 193.a
Secundas res moderate ferre, non eſt cuiuſlibet 165.b
Secures i. præturæ, conſulatus, & magiſtratus 113.b
Sedulus.i.ſedulò 72.b
Segetes feraces 60.a
Segnes ſoluere nodum, & ſimil. 191.b
Semele,Cadmi filia 44.a
Senectus arida 90.a
Senectus balba 57.b
Senectus tranquilla 254.b
Senectutis propria 100.b
Senectutis ex adiunctis deſcriptio 90.a
Sententiæ generales noſtris animis ſunt innatæ 188.b
Sepultura, primus pietatis genus, eiuſdémque cæremoniæ 58.a
Sermonis vis,& vtilitas 24.a
Serpens,mali ominis ſignum 162.b
ſerus redeas i.ſero redeas 8.b
Serus.i.ſerò 36.a
Setoſus 247.b
Seuerum vinum falernum 53.b
Sibyllæ mentem ab Apolline conceptam fuiſſe 37.b
ſibyllinorum librorum auctoritas 252.b
ſic,particulæ.loquendi modi 9.a
ſicambri, Germaniæ populi. qui hodie Gheldrenſes appellantur 176.a
ſicambri cæde gaudent ibid.
ſiccare calices 60.b
ſiccus.i.ſobrius 41.a
ſidera volantia 216.a
ſignorum zodiaci duodecim temperies,& vires 101.a
ſilentium ſacrum,quid 93.b
ſiluanus lacte piatur 147.b
ſimois,Troiæ fluuius 237.a
ſimplex munditiis 112.a
ſimonidei carminis virtus mirifica 75.a
ſimul.i. ſimulatque 23.a
ſimulacra dædali ambulantia 11.b
ſirius,quod ſidus 139.b
ſiſyphus quibus apud inferos plectitur ſupplicus 96.a
ſithonij populi 161.b
ſiticuloſus 226.b
Socratica domus 59.b
Sol Oceano ſubeſt 184.b
Sol maculoſus, imbreis, pallidus grandinem, cæruleus pluuiam, ruber Euros, lucidus ſerenitatem denuntiat 183.a
Sol montium mutat vmbras & iuga demit bobus fatigatis.i. occidit 127.b
Sol à viris Luna à mulierib. implorabatur 231.a
Solem curru vehi 128.b
Sol annum metitur 45.a
Sol almus dictus, quòd alat & foueat omnia 251.b
Sol niger 127.a
ſoles candidi ibid.
Soles occidere, & redire poſſunt 188.b
Solida mens 115.a
Solidus dies 4.b
Sollennis quid proprie ſit,& vnde dicatur 197.b
Sollers quis & vnde dicatur 191.a
Sollers lyræ 86.a
Sollers ponere.i.ſollers in ponendo 191.a
Solſtitium 140.a
Soluere corde metum 47.b
Soluere curas dulci Lyæo 20.b
Soluere è pectore curas 47.b
Soluere nodum 151.b.153.a
ſoluere metum,ſoluere curas 229.b
Soluius operum 147.b
σῶμα ὑπνοῦ, & σῶμα τοῦ θανάτου 199.a
Somnus agreſtium lenis 110.b
Somnus facilis,& ſomnus lenis 189.a
Somnus χάλκεος,è quo expergiſcetur nemo i.mors 90.a
Somnus longus.i.mors 49.a
Somnus ferreus 104.b
Sonipes ferux ſpumantia frena mandit 36.a
Sono,nis,nit ſonere 138.a
Soni cœlorum ſeptem 200.a
Sopor elaboratus 110.b
Sopor immenſus & æternus 188.b
Sopor perpetuus.i.mors 89.a
Soracte. mons in Sabinis,vel in Faliſcis 22.b
Soſpes curſus 254.a
Soſpitare 200.b
Spadones 228.a
Spartacum bellum cur ſic dictum 142.a
Sperare, viuorum eſt,mortuis autem nihil reliquum eſt,quod ſperent 66.b
Spes occidit omnis 182.b
ſpes auara 198.a ſpes & fides,aduerſæ fortunæ comites aſsiduæ 66.b
Spes ſola dea in terris cum hominibus manſit ibid.
Spirat tragicum ſatis 202.b
Spirabat amores ibid.
Spirantes naribus ignem ibid.
Spumantia frena 36.a
Spumeus amnis 163.b
ſtagnum à ſtando, quòd in eo aqua ſtet 162.a
ſtagnum quid propriè 97.a
ſtellarum principalium vires 102.a
ſtellatus enſis 90.b
Steſichori poëtę ſtatua qualis 193.b
ſtomachum facere 38.b
Stratonica, Antiochi nouerca & amica 32.a
ſtultitià cœlum ipſum petimus 11.b
ſtupiditas 64.a
Styx quis fluuius ibid.
Suada,gratiarum vna 13.a
ſuauiolum dulci dulcius ambroſia 93.b
ſuauium 216.b
ſub.i.paulò antè 213.b

ſignificat 250.a
Promouatur.promouilere
Pronus Orientem.occidens 163.b
Propago 211.a
properer pecuniam 156 b, & ſimil. 159.b
Proprietas & vſusfructus qui differunt 141.b
Prorogare in 251.b
Proſerpina ab Orco rapta 114.a
Proſerpina vxor Orci, vitæ & mortis arbitra 92.a
Proſerpina, Hecate, ac Diana, eadem 159.b
Proſerpina imperioſa 34.a
Proſerpina ſæua, nullum fugit caput 92.a.157.a
Proſpectare 211.b
Proſpera frugum 187.b
Proterua fronte 82.b
Proteruitas 171.b
Proteus, phocarum Neptuni cuſtos 9.a
protinus i. porrotenus, ac deinceps 117.a
Proximus huic, & ſimil. 29.a
Prudens rerum 195.a
Pſilothrum 234.b
Pubertas vt à iuriſconſultis conſideratur 48.b
Pudicitia mulierum expugnatur auro 141.b
Pudicus quis propriè dicatur 190. a
Pudorem Mercurius Iouis mandato hominibus impertit, & cur 38.b
Puella quando nubilis 48 b
Puer, pro filio interdum vſurpari ſolet 187.b
Puer ales i. Cupido 138.b
Pugna iuuenum & puellarum rarò eſt cruenta 17.b
Pugnata bella, pugnata pugna, & ſimil. 83.a.149 a
Pulcher dies 181.a
Pullus, la, lum, niger, gra, grum 244 a
Puluinaria deorum 69.a.81.b
Puppis pars poſterior nauis 228.b
Popula, κύρη, oculorum acies 210 b
Purgata auris 40.b
Purpurea vela 172.b
Purus ſceleris, purus iniuſtitiæ 46.a
Putare, eſt purum facere 211.b
Putère mero 171.b
Pyrrha, Epimethei & Pandoræ filia, ac Deucalionis vxor 7.a
Pyrrhus, Epirotarum rex 118.a
Pythagoras quibus parentibus natus, quóq; pacto metempſychoſin probabat 46.a
Pythagoras cum in Geometria quiddam noui inueniſſet, muſis bouem immolauit 156.b
Pythagorei non ſolum deorum voce, ſed etiam hominum, quæ omnia vocant, obſeruarunt
Pythius & Pythia vnde ſic dicta 37.b

Q

QVa.i. qua parte 103.b
Quadrantal 23.a
Quadrimum vinum ibid.
Quæris ſcire, & ſimil. 16.a
Quæſtura 3.a
Qualus.i. Calathus: ex quo quaſillus 185.a
Quandoque. i. quandocumque 175.b
Quaſſata muri. & ſimil. 183.b
Quatere terram quid ſit 173.b
Quercus hominum primorum ſolabatur famem 82 a
quercus aureæ 191.b
Queri cum accuſandi caſu 7.a
Queror infidum 165.b
Querulus 211.b
Queſtus participium cum quarto caſu iunctum 119.b
Quieicunt curæ hauſto vino 31.a
Quirites 102.a
Quondam. i. interdum 89.b

R

ῥαιζεῖν, quis dicebatur 98.b
Rabies canica 156.a
Rabies indomita.i. libido 244.a
Radiatum lumen 136.a
Radios inuenit Minerua 143.a
Rapere ſub diuum 40.b
Raptum 127.a
Rara viarum 201.a
Rauus & rauiſtellus 163.b
Recens. i. numquam ſeneſcens, ſemper incolumus 170.a
Recinere 161.a
Recludere 111.b
Rectum animi ſeruat 183.b
Recubare & accumbere quid differant 53 a.& b
Recumbere quid propriè 116.a
Reddere. i. recitare quæ didicerimus 198.b
Redemptor quis dicatur 111 b
Redimicula 123.a
Redonare 84.a
Reducere ſomnum 110.b
Reducta vallis 41.a
Refrenare licentiam 207.a
Regna triſtia.i. inferorum ſedes 111.b
Regnata rura 211.a
Regnauit populorum, & ſimil. 170.b
Regulus ad ſupplicium redire maluit, quàm fidem hoſti datam falſere 124.b
Regulus reſectis palpebris illigatus in machina vigilando necatus 30.a
Reguli mens prouida 124.b
Releui omnia dolia 45.a
Religare comam 15.a
religione neglecta imperium Romanum maximis iuiſſe calamitatibus affectum 122.a
Remugire 130.b
Remus immeritò à fratre Romulo peremptus 225.b
Rens etii, habitationem præ ſe fert 103.a
Renouare bellum 116.a
Repenſus . redemptus 120.a
Reperire exitum 151.b
Repulſa ſordida 112.a
Reſignare quid propriè ſignificet 169.b
Reſurgere 101.b
Retrorſum vela dare 58.b
Rex verus quis propriè ſit 193.a
Reges ſuperbi perculſi membra timore 231.a
Regum munera aduerſis oculis intuebatur Demoſthenes 77.a
Rhadamanthus ius dicit apud inferos 91.a
Rhenus bicornis 226.a
Rhodope, mons Thraciæ 169.a
Rhodus cur clara dicitur 11.a
Rhœcus, gigas & centaurus 121.a
Rhœti populi 179.b
Rhœtorum pectora in mortem non horrentia 224.a & b
Rhombus, ῥόμβος, quid 214.a
Rhombus magicus, quid 246.a
Ridens dulce 43.b
Ridens perfidum 165.a
Ridet argento domus 181.a
Ridiculus obſorbere placentas 191.b
Ripæ trementes 230.a
Riui lactis vberes 125.a
Rixæ vino vltra modum progrediuntur 32 b
Robuſtæ fores 149.b
Roma. vrbium caput, & princeps 5.a
Roma ferox 115.a
Romani orti ab Ænea 45.b
Romula gens 254.b
Romulus, Martis filius, Romæ conditor 8 b
Romulus ſeptē & triginta regnauit annos 10.a
Roſa ſera 71.b
Roſea ceruix 31.a
Rotare 197.b
Rotæ feruidæ, & rotæ feruentes 1.a
Rubente dextera 7.a
Rubeta adhiberi ſolebat à veneficis ad amatoria pocula 230.a
Rubigo ſterilis 155.a
Rudens, funis nauticus 190.a
Rudis agminum 111.a
Rudis equo 159 b
Ruinæ dementes 106.b
Rumpere coniurata 35.a
Rumpere nuptias ibid.
Rumpere pectore vocem, & queſtus 221.b
Rupilius rex, homo purulentus, & fugiendus 114.b
Ruſſa vela 172.b

S

SAbella carmina 248.a
Sacer, cra crum, quid propriè ſit 149.a
Sacer i. perniciofus, & execrabilis 225.b
Sacris ſint ora fauentia 110.a

à Sacris arcentur profani 109.a
Sacra nocturna è media Græcia ſublata 221.a
Sacramentorum perfidum 101.a
Sæculare carmen cur ita dictum 251.a
Sæculum quot continet annos ibid.
Sæuus magiſter, ſæua neceſſitas, ſæua paupertas, & ſimil. 63.a
Saga,& ſagio 54 b
Saga, venefica 221.a
Sagax,acutus,& perſpicax 82.b
Sagaces curæ 181.b
Sagitta quot acceptionibus à bonis actoribus vſurpatur 162.b
Sagum purpureum tempore belli 219.a
Sal ciborum condimentum 99.a
Sal eſt omnium primum, quæ apponuntur in menſa ibid.
Salamis à quo condita,& nominata 20.a
Salicetum 47.b
Salinorum appoſitu menſas ſacras faciebant veteres 99.a
Salinum quid ibid.
Saliorum mos 68.b
Saliua ieiunæ canis ad philtrum conficiendum vtilis 220.a
Salona,Dalmatiæ ciuitas 74.b
Salum.i.fluctus,& agitatio maris, a verbo σαλεύειν.i.agitare, concutere 250.a
Sanguis deorum 165.a
Sanus mentis,& ſanus animi 46.a
Sapientia inſipiens.i. Epicurea,aut Cyrenaica 63.a
Sapientiam ſapientibus interdum inutilem eſſe 11.b
Sappho Lesbia fuit 187.b
Sappho maſcula 21.b
Sappho expers gratiæ 12.b
Sappho politiſſimos, & erudiſſimos lyricos ſcripſit verſus 191.a
Sappho quid ſuis deſcripſit verſibus 93.b
Sardanapali epitaphium 189.a
Saturnalia cur muliebria vocata 91.a
Saturni ſtella frigida 102.b
Saturni ſtella malefica, & inclemens ibid.
Saturnus in Capricorno grauiſſimas excitat pluuias ibid.
Satyrides inſulæ 105.a
Satyri vnde dicti & nominati ibid.
Satyri,auditores Bacchi 105.b
Satyri Capripedes 105.a
Satyrus laſciuus 61.b
Satyrorum profuſa libido 105.a
Saucius vento, ſaucius rixis, & ſimil. 33.b
Scari piſces 214.a
Scaurorum nobilis & clara virtus 39.a
Sciens equum flectere 131.a
Sciens pugnæ,ſciens citharæ 133.a
nec Scire fas eſt omnia 179.a
Scopas,ſtatuarum fictor 121.a
Scribens Vario.i. à Vario,& ſimil. 16.a
Scriptorum chorus omnis amat nemus,fugit vrbes,& ſecreta petit loca 159.b
Scyllæ voraginis deſcriptio 54.a
Scyros,ex Cycladibus vna 22.b
Scythæ campeſtres 157.a
Scythæ domos vagas trahunt plauſtris 66.a
Scytharum vita,& mores 157.a
Secunda tempora 193.a
Secundas res moderatè ferre, non eſt cuiuſlibet 165.b
Secures i. præturæ, conſulatus, & magiſtratus 113.b
Sedulus.i.ſeduló 72.b
Segetes feraces 60.a
Segnes ſoluere nodum, & ſimil. 191.b
Semele,Cadmi filia 44.a
Senectus arida 96.a
Senectus balba 57.b
Senectus tranquilla 254.b
Senectutis propria 100.b
Senectutis ex adiunctis deſcriptio 90.a
Sententiæ generales noſtris animis ſunt innatæ 188.b
Sepultura, primus pietatis genus, eiuſdémque ceremoniæ 58.a
Sermonis vis,& vtilitas 24.a
Serpens,mali ominis ſignum 163.b
ſerus redeas i.ſero redeas 8.b
Serus.i.ſeró 36.a
Setoſus 247.b
Seuerum vinum ſalernum 53.b
Sibyllæ mentem ab Apolline concitam fuiſſe 37.b
ſibyllinorum librorum auctoritas 252.b
ſic,particulæ.loquendi modi 9.a
ſicambri, Germaniæ populi qui hodie Gheldrenſes appellantur 176.a
ſicambri cæde gaudent ibid.
ſiccare calices 60.b
ſiccus.i.ſobrius 42.a
ſidera volantia 216.a
ſignorum zodiaci duodecim temperies,& vires 102.a
ſilentium ſacrum,quid 91.b
ſiluanus lacte piatur 147.a
ſimois,Troiæ fluuius 237.a
ſimplex munditiis 17.a
ſimonidei carminis virtus mirifica 75.a
ſimul.i ſimulatque 23.a
ſimulacra dædali ambulantia 11.b
ſirius,quod ſidus 159.b
ſiſyphus quibus apud inferos plectitur ſupplicus 96.a
ſithonij populi 161.b
ſiticuloſus 216.b
Socratica domus 59.b
Sol Oceano ſubeſt 184.b
Sol maculoſus, imbreis, pallidus grandinem, cæruleus pluuiam, ruber Euros, lucidus ſerenitatem denuntiat 183.a
Sol montium mutat vmbras & iuga demit bobus fatigatis i. occidit 117.b
Sol à viris Luna à mulierib. implorabatur 231.a
Solem curru vehi 118.b
Sol annum metitur 45.a
Sol almus dictus, quòd alat & foueat omnia 251.b
Sol niger 129.a
ſoles candidi ibid.
Soles occidere, & redire poſſunt 188.b
Solida mens 115.a
Solidus dies 4.b
Solleonis quid propriè ſit & vnde dicatur 197.b
Sollers quis & vnde dicatur 191.a
Sollers lyræ 80.a
Sollers ponere.i.ſollers in ponendo 191.a
Solſtitium 140.a
Soluere corde metum 47.b
Soluere curas dulci Lyæo 20.b
Soluere è pectore curas 47.b
Soluere nodum 151.b.153.a
ſoluere metum,ſoluere curas 219.b
Solutus operum 147.b
σωματοποιία,& σωματοποιέω 99.a
Somnus agreſtium lenis 110 b
Somnus facilis,& ſomnus lenis 89.a
Somnus χάλκεος,è quo expergiſcitur nemo i.mors 90.a
Somnus longus.i.mors 49.a
Somnus ferreus 104.b
Sonipes ferox ſpumantia frena mandit 36.a
Sono,nis,nit ſonere 138.a
Soni cœlorum ſeptem 200.a
Sopor elaboratus 110.b
Sopor immenſus & æternus 188.b
Sopor perpetuus.i.mors 89.a
Soracte.mons in Sabinis,vel in Faliſcis 22.b
Soſpes curſus 254.a
Soſpitare 200.b
Spadones 228.a
Spartacum bellum cur ſic dictum 142.a
Sperare, viuorum eſt,mortuis autem nihil reliquum eſt,quod ſperent 66.b
Spes occidit omnis 182.b
ſpes auara 198.a ſpes & fides,aduerſæ fortunæ comites aſſiduę 66.b
Spes ſola dea in terris cum hominibus manſit ibid.
Spirat tragicum ſatis 202.b
Spirabat amores ibid.
Spirantes naribus ignem ibid.
Spumantia frena 36.a
Spumeus amnis 168.b
ſtagnum à ſtando, quòd in eo aqua ſtet 162.a
ſtagnum quid propriè 97.a
ſtellarum principalium vires 102.a
ſtellatus enſis 90.b
Steſichori poetę ſtatua qualis 193.b
ſtomachum facere 38.b
Stratonica, Antiochi nouerca & amica 32.a
ſtultitiâ cœlum ipſum petimus 11 b
ſtupiditas 64.a
Styx quis fluuius ibid.
Suada,gratiarum vna 83.a
ſuauiolum dulci dulcius ambroſia 93.b
ſuauium 216.b
ſub.i.pauló antè 234.b

Sub dio 79.a
Sub hæc i. paulò poſt 22.b
Sub ipſum funus. i. paulò ante funus, & ſim. 104.a
Subacta nondum puella 81.a
Subare 234.b
Subita belli, & ſimil. 183.a
Subita rerum 221.a
Sublimis 6.b
Suboles non ſoboles, ſcribendum, & proferendum eſt 159.b
Subſidere. i. ſuccumbere 243.a
ſuſurri lenes 2.b
Subtemen quid ſit 217.b
Suburra, quis Romæ locus 221.b
Sumere ſupplicium 170.b
Sumes & libare 22.a
Summoſſes 89.b
Summus, i. ultimus 166.b
Superi deorum. & ſimil. 26.b
Superſtes quid ſit, & vnde dicatur 224.a
Superſtes patriæ 254.a
Superuacuum manat de pectore pleno 108.b
Supplicia exquiſita 126.b
Supremum iter, & ſupremum tempus 32.b
Suræ teretes 81.b
Surdior ſcopulis 130.b
Suſpere 203.a
Surripere ſuauium 92.b
Symbola 201.b
σωι θεῶ σὺν ἀθεεὶ 12. b
Syrtes quot, & earum deſcriptio, & etymologia 47.a
Syrtes æſtuoſæ 47.a.65.a

T

Tabellæ. i. epiſtolæ, & literæ 233.a
Tabularia populi 212.a
Tacitus, actionem ſignificat 240.a
Tænarus urbs Laconica 64.b
Tanagra, vrbs Bœotiæ 57.a
Tanais, Scythicus amnis 121.a
Tanais fluuius diſcors, Aſiam ab Europa diſterminans 168.a
Tangere ſolum mento, turpe 136.a
Tantalus, Pelopis filius, deorum conuiua 53.a
Tantalus quibus afficitur apud inferos pœnis 14.a.105.b
ob Tantali ſcelus eluuionem in mundum vniuerſum inuectam fuiſſe 7.a
Tarentum a Palanthio Lacedæmonio conditum 126.b
Tarentum imbelle 120.b
Tauriformis 163.b
Taurus ſignificat etiam validum, firmumque iuuenem: & obſcænum viri membrum 235.a
taurus doloſus, ænigmaticè dictum 74.a
Tauri niuei in monte immolabantur Albano, & non alij 155.a
Tauri ignem ſpirantes 180.a
ταυρῶν 235.a
Telegonus parricida, Vlyſſis filius 41.a
Telephus, Myſorum rex, qua cuſpide ſenſerat vulnus, hac ipſa ſenſit opem 230.a
Telephus, qui rex ante fuerat, exſulauit & mendicauit ibid.
Tellus bruta 64.a
Tellus dædala 11.b
Telluri immolabatur porca, & cur 537.b
Tempe, quid 18.b
Tempeſtates turbulentæ, fœdæ, & informes 15.a
Tempeſtiuius. i. opportunius 171.b
Tempeſtiua puella. i. viri potens 150.b
Templa aurata 98.b
tempus per ſe rebus omnibus affert interitum 128.b
Tempus præteritum numquam reuertitur 182.b
Tenax propoſiti 555.a
Tendere ſagittas 59.a
ſpicula tendere cornu ibid.
Tendens in agros. i. iter habens in agros 126.b
Tentat iter 113.b
Tepuit virgines 14.b
Ter & amplius felix 32.b
Ter, numerus perfectus, & μυστικὸς 58.b
Termini honores, quis 3.a
Terminum caput ibid.
Termes quid ſit 244.a
Terminalia feſta 214.b
Terminus deus ibid.
Terra magna deûm mater, materque ferarum, & noſtri genitrix corporis vna 233.b
Terra, diei noctiſque effectrix 102.a
Terra mutat viceis 183.a
Terra iners 39.a
Terræ filii qui propriè vocentur apud poëtas 91.a
Terrificus 38.a
Teſta Græca quid 45.a
Teſtudo loquax 136.a
Teucer, Aiacis frater 20.a
Teucer Græcorum iaculator optimus bonuſque miles 134.a
Thalamus æreus ſub terra 133.a
Θαλάττης πανολιγῆς 104.b
Θαλάττης ἀδω 180.b
Thebæ Echioniæ 180.a
Theſeus cur ad inferos deſcendiſſe fingitur 116.a
Theſſali venefici mentem adimebant, & reſtituebant 54.b
Thraces vinoſi & vinolenti 69.a
Thracia ventorum officina, atque domicilium 50.b.199.a
Thyades Bacchi ſacerdotes 142.b
Thyades peruicaces 146.a
Thyeſtea execratio 122.a
Thyna, i. Bithynia 129.a
Thyonæus, epithetum Bacchi, & cur 41.b
Thyone, Bacchi mater 164.a
Thyrſus, virga, & haſta Bacchica 126.a
Tiberis flauus 70.a
Tiberis ab Etruria fluit 45.b
Tibiæ vbi primum repertæ 207.b
Tibiam inuenit Marſyas 171.b
Tibiarum vſus vbi primum inuentus 150.b
Tibias cùm inflaſſet Minerua continuò reiecit, vt omnium organorum muſicorum deterrimas 207.b
Tibur à quo conditum & nominatum 19.b
Tibur ſupinum 120.b
Tibur vdum 175.b
Tigris, Armeniæ fluuius, à celeritate nomen traxit 206.a
Tigrin Germania bibet, &c. 213.a
Timidus mori, timidus perire 112.a.195.b
Tyndaridæ qui 123.b
Tireſias vates ibid.
Titanes fulmine ſublati 110.b
Tithonus Auroræ coniunx 53.b
Tithonum longa minuit ſenectus 56.a
Tithonius in cicadam verſus 100.b
Tityus humi iacens ad nouem terræ iugera porrigebatur 122.b
Tityi iecur à vulture depaſtum, perpetuo renaſcitur 51.a
Tityus, quòd Latonæ ſtuprum inferre conatus ſit, quibus plectitur pœnis 132.b
Tityus quis fuerit, & vnde & quo modo genitus 95.b
Tolle ea ad aſtra 175.b
tollere cachinnum, hinnitum, clamorem, &c. 100.b
Tollere honoribus 4.a
Tollere luctum 243.b.230.b
Tonitrua vnde fiunt 64.a
Torqueri vino & ira 153.b
Trabales claui 157.a
Trabs Cypria. i. nauis 4.a
Tragœdiarum Athenienſes ſcriptores 74.a
Trahere ruinam 184.a
Trahere. i. nere 104.a
Tranſmutare 139.a
tremuli cantus, qualis eſt ſenum, & vetularum 202.b
τρεῖς 74.b
Triumuiratus, quæ dignitas 3.a
Triceps Cerberus ibid.
Triſauci latratu Cerberus ingens 42.b
Trilingue os 107.b
Tripodes, præmia fortium 190.a.191.a
Triumphatus. i. per triumphum ductus 117.b
Trochi nomen, & ludus ipſe, Græca ſunt 159.b
Troiæ Cinthius auctor 113.a
Troiæ muri à Neptuno & Apolline iuſſu Iouis exſtructi 116.b
Troiani exſules, & patria profugi 137.b
Troiani qui, dij propitij fuere, & qui Græcis 116.b
Troilus, Priami filius 83.b
Tumultuoſum mare 113.b
Tumultus vnde dictus ibid.
Turbidum lætatur 106.a
Turdus, κίχλας 213.a
Turdi edaces ibid.
Turdorum tria genera ibid.

Turgea

turgidum mare 10.b
turpis ad animum refertur 124.a
turris ænea 92.b
turtur gemit 21.b
tus cur felix 44.b
tus ſemper adhibetur in ſacrificiis 68.a
tutus à latronibus 144.a
tympana in ſacris Cybeles 45.b
Typho, Tartari ac terræ filius, in cœlo regnare volens, fulmine ab Ioue deiectus 121.b
Typhoeus Cilix multorum capitū ibid.
tyrannos pro natalitio ſigno habere capricornum 102.a
Tyrrhena regum progenies 5.a

V

VAcuum nemus, ἄλσος ἔρημον 160.a
vacuus .i. infrequens 11.b
vacuus .i. otioſus, feriatus 61.a
vada cæca 10.b
vada .i. maria ibid.
vafer 130.a
vagor expeditis curis 47.b
vagus animi 45.a
valere, eſt rerum humanarum optimum 61.b
vani rerum 201.a
vectare 250.b
vena venefica 220.a
vena benigna 104.b
Venafrum, oppidum in Campania 126.b
Venatio opus ſolemne, vtile famæ vitæ & membris 159.b
venena Theſſalica à ſcriptorib. celebrata 220.a
venefici fas violant vertunt fas & nefas 225.a
venena Colchica 92.b
veneraria .i. preces 254.b
ventoſa æquora 110.b
ventus iniurioſus 245.a
venti pluuij 40.a
ventorum diuerſæ proprietates 19.b
venti cur dicuntur nigri 15.a
ventus popularis 113.b
Venus, hominum diuúmque genitrix 207.b
Venus φιλομμειδής 8.a
Venus vxor Vulcani 13.b
Venus perfidum ridens 48.b
Venus dux chori 12.b
Venus marina 161.a. 197.b
Venus ex mari nata 9.a
Venus dulcem curis miſcet amaritiem 54.a
Venus aurea quam Delphis dedicauit Phryne meretrix 238.b
Venus ab omni ſtudio rerum bellicarum remota, & aliena 36.a
Venus Cypri potens 161.b
Venus cur Cypris dicatur 44.a
Venus à Diomede vulnerata 84.b
Veneris opus cruentum 87.a
Veneris currum trahunt cygni 166.b. 172.a
Veneris currum trahere dicuntur paſſeres, & cur 220.a
Veneris quæ & qualia ſint munera ſeu officia 35.b
Venus .i. talorum iactus venereus 85.b
ver aſſiduum 85.b
veris deſcriptio 11.a
vera viæ, & ſimil. 185.b
verbena quid propriè ſit 197.a
Verbenæ cur felices appellatæ 44.b
verba inaudita 233.b
verecundus color 247.b
veritas nuda 48.b. & 49.b
veritatis oratio ſimplex eſſe debet 49.b
Verres cum Eriphyla comparatus 144.b
verſa acies retro 120.b
verſibus humilibus res magnas & graues perſequi, periculoſum 206.a
verſus Anacreontici 41.a
vertere cadauera 167.a
veſpertini temporis formulæ 128.a
veſpertinus .i. veſperi 36.a
veſta foci cuſtos, & præſes 7.b
veſtales, intactæ & incorruptæ virgines 8.a
veſtales virgines ſacris publicis intereſſe ſolebant 170.b
veſtes coæ 203.b
via ſacra 217.a
viatica multis ærumnis collecta 2.a
vice .i. viciſſitudine 236.a
vices ſuperbæ 57.b
victrices cateruæ 118.a
viduare, ſpoliare 87.a
viduus .i. ſpoliatus 25.b
vietus 234.a
vilia rerum 201.a
Vindelici populi 179.b
Vindex quis, & vnde dictus 195.a
vinum commendat vetuſtas non item canities 23.a
vinum in conuiuiis in humū fundi ſolebat 96.b
vino nullū lenius, ſeu mitius tormentum inueniri poteſt 152.a
vinum verax condita aperit præcordia 151.b
vinum arcana promouet loco, id eſt, pectore 53.a
vinum, malorum, laborum, ac dolorum medicamentum 85.a
vinum cum varia ſint hominum ingenia, ad illam accommodatur, & commutatur varietatem 151.b
vinum pauperem efficit audacem & pugnacem, ac certandi cupidum 152.b
vinum ſapientium cogitationes, & conſilia recondita aperit ibid.
vinum modò homines ad arma concitat, modò etiam mitigat immites 107.a
vinum qui immoderatè biberunt, nihil verentur 252.a
vinum immodicè potum omnes ex animo curas abigit 42.b
vinum pellit curas 229.b
vinum hominibus dioptræ eſt inſtar 231.a
vina Torquato conſule preſſa, &c. 151.a
vinum languens 158.b
vinum languidum 312.a
vinum amores 149.b
vinum Cæcubum 166.a
vinum Calenum vnde ſic dictum 45.b
vinum Chium 145.a
vinum Lesbium innocens 41.a
vinum Maſſicum 152.a
vina coronare apud poetas, quid ſit 196.b
vinum guſtare fœminis, & matronis Romanis erat nefas 145.a
violens .i. violentus 170.b
virga horrida quæ 49.b
virgatus 93.b
virgo quando nubilis 42.b
virgo matura 127.a
virginitas amiſſa quo remedio recuperetur 226.a
virgines in iuuenes ſunt aeres 17.b
Viridomarus, Gallorum inſubrium dux, victus à Claud. Marcello 30.b
viri & vxoris ſocietas, Ariſtocraticæ ſimilis 157.b
virtus à viro 239.b
virtus eſt vna altiſſimis defixa radicibus, &c. 42.a
virtus cælum aperit præſtantibus viris 115.b
virtute quod geſtum eſt, ſilentio non tegendum 194.b
virtus ardua 156.b
virtus occulto creſcit 30.b
virtus repulſæ neſcia 115.a
virtutis honores certi, atque ſtabiles ibid.
vis alia fori, alia triclinij 153.b
vis expers conſilij 125.a
vis temperata 125.b
vita breuis 14.a
vitæ ſumma breuis 169.a
vitalia rerum 201.a
vites falernæ 45.b
vitis lenta 239.a
vitrea fama 41.a
vitrea toga ibid.
vitrea .i. formoſa ibid.
vitreum mare ibid.
Vitulinum aſſum 4.b
vituli marini 7.b
viuere in diem 169.a
viuitur paruo bene 99.a
vlceroſus 51.a
vlmus, arbor vidua 184.b
Vlyſſes ventos in vtrem concluſit 9.b
Vlyſſis errores longi 16.b
Vlyſſei, quatuor effertur ſyllabarum, ab antiquo recto, Vlyſſeus 244.b
vltra fas trepidat 168.a
vltra .i. futurum 100.a
ad Vmbilicum adducere, quid ſit 238.a
vncus quid ſit 66.b
vnguentum Achæmenium 111.b
vnio quid à litore differt 98.b
vocatus leuare 48.b
vulgiuagus mos 233.a
volitant .i. nauigant 184.a

Volubilis 22.b
Vox blanda digitos habet 327.a
Vox Theſſala 220 b
Voces Marſæ 222.b
Vocis offenſa recinit, & reſultat 28.a
Voces ſacræ 245.a
Vrgendi verbi formulæ variæ 104.a
Vrna capax omne mouet nomen 79.b
Vrna omnium verſatur 56.b
Vrſæ duæ ad polum Arcticum 52.a
Vſtica, mons in Sabinis 40.b
Vſuſfructus quid à proprietate differt 246.b
Vt aquàm 160.a
Vtcumque, quoties, vel quandocumque 249.b
Vtcumque.i. vbicumque 40. a. 180.b
Vtilis aſpirare, vtilis adeſſe 191.b
Vua penſilis 184.b
Vua, pro vino 45.b
Vuidus 106.b.184.b
Vulcanus, faber Iouis 13.b
Vulcanum è Iunone ſine gratiis natum eſſe 12. b
Vulcani officinam in Aetna fuiſſe 13.b
Vulgus profanus 100.a
Vultu ambiguo 82 b
Vultu toruo 126.b
Vxor dotata regit virum 157.b
Vxorem diſparem vites 198.b
Vxore pudica nihil melius parari poteſt 212.b
in Vxore quærenda ſpectari debent genus, & parentum virtus 157.b
Vxorius 7.b

X

Xanthus, Troiæ fluuius 187.a

Y

Y[illegible] 70.b
[illegible] 49.a

Z

ZEphyris frigora miteſcunt 188.a
Zephyrus pennatus 12.b
Zephyrus quis ventus, & vnde ſpirat 199.a
Zephyris alba immolabatur pecus 220.b
Zethum 248.a
Zodiacus, ac de eiuſdem ſignis 102.a
Zonæ gratiarum ſolutæ 59.a. & b
Zonæ quinque tenent cælum, & earum temperies, atque deſcriptio 47.b
Zonam ſoluere, quid 59.b

FINIS PRIMÆ PARTIS.

MAG 2021624